

**ANTALYA İLİ ÖRNEĞİNDE KARAKOYUNLU
YÖRÜK AĞZI: SES BİLGİSİ, ŞEKİL BİLGİSİ,
SÖZ VARLIĞI VE KARAKOYUNLU
YÖRÜK ETNOGRAFYASI**

Ramazan DURMAZ

(Doktora Tezi)

Eskişehir, 2018

**ANTALYA İLİ ÖRNEĞİNDE KARAKOYUNLU YÖRÜK AĞZI:
SES BİLGİSİ, ŞEKİL BİLGİSİ, SÖZ VARLIĞI VE KARAKOYUNLU
YÖRÜK ETNOGRAFYASI**

Ramazan DURMAZ

**T.C.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

DOKTORA TEZİ

Eskişehir, 2018

01/02/2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ramazan DURMAZ

ÖZET

ANTALYA İLİ ÖRNEĞİNDE KARAKOYUNLU YÖRÜK AĞZI: SES BİLGİSİ, ŞEKİL BİLGİSİ, SÖZ VARLIĞI VE KARAKOYUNLU YÖRÜK ETNOGRAFYASI

DURMAZ, Ramazan

Doktora-2018

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ferruh Ağca

Bu çalışmada, artık günümüzde büyük çoğunluğu Antalya bölgesinde yerleşmiş bulunan, bir kısmı hala göçer durumda olan ve Isparta iline bağlı Anamas yaylasına çıkan Karakoyunlu yörükleri üzerinde çalışılmıştır. Çalışma; Giriş, Birinci Bölüm, Karakoyunlu Yörük Etnografyası, İkinci Bölüm, Dil İncelemesi, Üçüncü Bölüm, Metinler, Değerlendirme ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın amacı, problemi, kapsam ve sınırlılıkları ve yöntemine yer verilmiştir.

Birinci Bölümde Karakoyunlu Yörüklerinin Etnografyası incelenmiştir. Genel bir yörük tanımı yapıldıktan sonra, Karakoyunlu yörüklerinin tarihi, Antalya bölgesine gelişleri anlatılmıştır. Karakoyunlu yörüklerini oluşturan obalar ve bu obaların yaylakları hakkında bilgi verilmiştir. Yörüklerin barınakları olan kara kıl çadır ve tarihi süreç içinde, topak çadırdan kıl çadıra nasıl geçtikleri, mevsimlik yurtları, yayla ve Antalya sahili arasında kervanlarla yaptıkları mevsimlik göçleri ve göç yolları geniş şekilde ele alınmıştır. Yaylak ve kışlaklarda yaşayışları, uğraşları incelenmiş, gelenek ve görenekleri; gelin alma, giyimleri, oyunları, müzikleri, çalgıları ve ölüm değerlendirilmiştir. Karakoyunlu yörüklerinde anlatılan efsaneler derlenmiştir. Yörüklerin ekonomik olarak geçim kaynağı olan, koyun, keçi, sığır, deve, at gibi hayvanlar hakkında geniş bilgi verilmiştir. Karakoyunlu yörüklerinde dokunan kilim, heybe, seccade, sofa, ala çuval, çuval, bağcak ve kolanlar incelenmiş ve bunlar üzerinde işlenmiş yanlışlar (damga), tarihi bir süreç içinde incelenmiştir.

İkinci bölümde, Karakoyunlu Yörüklerinin Ağız incelemesi yapılmıştır. Dil incelemesi, 3. Bölümde verilen çevriyazı metinlerine bağlı kalınarak yapılmış, ses bilgisi, şekil bilgisi, söz varlığı incelenmiş ve sözlük olarak eklenmiştir.

Üçüncü bölümde, Karakoyunlu yörük halkından yerleşik hayata geçtikleri Antalya bölgesinde ve yaylak olarak kullandıkları Isparta iline bağlı Anamas yaylasında konuşmalar derlenmiş, bu konuşmaların çevriyazısı yapılarak metinler oluşturulmuştur. Değerlendirme ve sonuç bölümünde Karakoyunlu yörük ağzında saptanan ve öne çıkan genel özellikler değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Antalya, Etnografya, Karakoyunlu, Ses ve şekil bilgisi, Söz varlığı.

ABSTRACT

DIALECT OF KARAKOYUNLU NOMAD IN THE EXAMPLE OF ANTALYA PROVINCE: PHONOLOGY, MORPHOLOGY, VOCABULARY AND ETHNOGRAPHY OF KARAKOYUNLU NOMAD (YÖRÜK)

DURMAZ, Ramazan

PhD. Dissertation-2018

Department of Turkish Language and Literature

Field of Turkish Language and Literature

Supervisor: Prof. Dr. Ferruh AĞCA

The present work consists of an introduction to the present study, three chapters the first chapter is regarding ethnography of Karakoyunlu nomad (yörük), the second section is about review of their language, and the third section is regarding their texts, an assessment and a conclusion section. The current study was carried out on the Karakoyunlu yörük, while their vast majority has settled in the province of Antalya; some of them still seasonally migrate to Anamas Plateau in İsparta province.

In the introduction section; the aim, problem, coverage, limitations and methods of the present study were provided in details.

In the first chapter, ethnography of Karakoyunlu nomad was explored. After providing a global definition of yörük, we narrated information regarding the history of Karakoyunlu yörük and their arrival to Antalya region. Moreover, we provided data regarding the nomad groups making up Karakoyunlu yörük and mountain pastures that yörük groups have utilized. We also comprehensively recounted on how yörük transferred their shelters, frame tents (yurt) to the black tent built with goat hairs during the historical process, described their seasonal homes, highlands, seasonal migrations with camel caravans between Antalya coasts and highlands, and their migration routes. In addition to detailing life style of Karakoyunlu yörük in their summer postures and winter quarters, we inspected their endeavors, custom of “fetching the bride” in the context of their customs and traditions, their clothing, games, music, musical instruments, and deaths. We also compiled the myths narrated among the yörük. Moreover, we extensively outlined as to yörüks’ source of economic livelihood

consisting of sheep, goats, cattle, camels, horses etc. The rugs, shoulder bags, saddle-bags, prayer rugs, tablecloths, sacks, ala sacks, bellybands, and ropes woven by Karakoyunlu yörük were examined in detail and the stamps and burnings placed all of these materials were inspected as well.

In the second chapter, we reviewed the dialect of Karakoyunlu yörük. Evaluation of their language and dialects were performed based on the transcription texts presented in Chapter 3 of the current work. We also examined the phonation, morphology, and vocabulary of their language and dictionary pertaining to the yörüks' language was also added to the present work.

In the third chapter, we compiled conversations of Karakoyunlu yörük who both have been experiencing permanent settlement in Antalya region and who still seasonally migrate to Anamas plateau in Isparta province. The compiled conversations were transcribed into conversation texts. In the assessment and conclusion section, we evaluated noticeable structures detected and prominent features of Karakoyunlu yörüks' dialect.

Keywords: Antalya, Ethnography, Nomad of Black Sheep, Phonology and morphological information, Vocabulary.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR.....	xxiii
İŞARETLER.....	xxiv
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	xxv
ÖNSÖZ.....	xxvii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	3
KARAKOYUNLU YÖRÜK ETNOGRAFYASI.....	3
1.1. Yörük Tanımı.....	3
1.2. Tarih.....	6
1.3. Antalya Bölgesinde Karakoyunlu Yörükleri.....	14
1.3.1. Karakoyunlu yörüklerinde oba ve oymak kavramları üzerine.....	17
1.3.2. Karakoyunlu muhtarlığı.....	18
1.3.3. Karakoyunlu oymağını oluşturan obalar.....	19
1.3.4. Karakoyunlu oymağını oluşturan obaların yaylakları.....	23
1.4. Yörüklerin Barınakları; Çadır.....	24
1.4.1. Türk göçbeciliğinde çadır: Türkistan'dan Anadolu'ya tarihi seyir.....	24
1.4.2. Anadolu göçbeciliğinde çadır.....	26
1.4.2.1. Topak ev (çadır).....	26
1.4.2.2. Alaçık (Alaçuk) çadır.....	28
1.4.2.3. Kara çadır.....	29
1.4.2.3.1. Kara kıl çadırın yapısı.....	31
1.4.2.3.2. Türk göçbeciliğinde kara kıl çadır.....	35
1.5. Karakoyunlu Yörüklerinin Mevsimlik Göçleri.....	36
1.5.1. Yaz yurdu.....	36
1.5.2. Göç.....	37
1.5.2.1. Yaz göçü (bahar göçü).....	38
1.5.2.2. Güz göçü.....	42
1.5.2.3. Göç yolları.....	43
1.6. Karakoyunlu Yörüklerinin Yaylak ve Kışlakları.....	45
1.6.1. Yayla.....	45
1.6.2. Kışlak yurt.....	50
1.7. Karakoyunlu Yörüklerinde Gelenek ve Görenek.....	51
1.7.1. Gelin alma geleneği.....	51

1.7.2. Giyinme.....	58
1.7.2.1. Kadın erkek ortak giyimleri	58
1.7.2.2. Kadın giyimleri.....	59
1.7.2.3. Erkek giyimleri.....	62
1.7.3. Müzik ve çalgıları	63
1.7.4. Oyunları.....	65
1.7.5. Ölüm.....	67
1.8. Yörük Ekonomisi.....	68
1.8.1. Sürücülük.....	69
1.8.1.1. Koç katımı.....	71
1.8.1.2. Sürüyü eğriğe kaldırma geleneği.....	73
1.8.1.3. Dağarcık (dāğârÇık, dağârçık).....	73
1.8.2. Keçi	74
1.8.3. Sığır	74
1.8.4. At öğreti.....	74
1.8.5. Deve	77
1.8.6. Çoban köpeği.....	81
1.9. Yiyecek ve İçecek.....	82
1.10. Çevre ile İlişkileri	85
1.11. Yerleşme (İskân)	86
1.12. Efsaneleri	87
1.12.1. Kara koyun efsanesi	87
1.12.2. Anamas efsanesi.....	91
1.12.3. Çoban (Yusufçuk) kuşu efsanesi.....	92
1.12.4. Govalın hikâyesi	93
1.12.5. Boş beşik.....	94
1.12.6. Karakoyunlu yörüklerinde kullanılan ata ve özlü sözler.....	94
1.13. Dokumacılık.....	96
1.13.1. Kilim çeşitleri.....	96
1.13.2. Seccadeler (namazlık)	114
1.13.3. Çuvallar	119
1.13.4. Sofralar	136
1.13.5. Heybeler.....	137
1.13.6. İteği.....	141
1.13.7. Kolan (ğolanğ) ve bağcıklar.....	142
1.13.8. Dokumalarda kullanılan damgaların değerlendirilmesi	153
2. BÖLÜM.....	161

DİL İNCELEMESİ	161
2.1. SESBİLGİSİ.....	161
2.1.1. Ünlüler.....	161
2.1.1.1. Ünlü türleri.....	161
2.1.1.1.1. Normal süreli ve STT dışında kullanılan ünlüler.....	161
2.1.1.1.2. Uzun ünlüler.....	167
2.1.1.1.2.1. Asli uzun ünlüler.....	168
2.1.1.1.2.2. İkincil ünlü uzaması.....	171
2.1.1.1.3. Kısa ünlüler.....	173
2.1.1.1.4. İkiz ünlüler.....	175
2.1.1.1.4.1. Yükselen ikiz ünlüler.....	175
2.1.1.1.4.2. Alçalan ikiz ünlüler.....	176
2.1.1.1.4.3. Eşit ikiz ünlüler.....	177
2.1.1.2. Ünlü ilişkileri.....	177
2.1.1.2.1. Ünlü uyumu.....	177
2.1.1.2.1.1. Önlük artlık uyumu.....	177
2.1.1.2.1.1.1. İlerlek benzeşme ile uyuma girenler.....	177
2.1.1.2.1.1.2. Gerilek benzeşme ile uyuma girenler.....	178
2.1.1.2.1.1.3. İki yönden benzeşme ile uyuma girenler.....	178
2.1.1.2.1.1.4. Orta heceden olan benzeşmeyle uyuma girenler.....	178
2.1.1.2.1.1.5. İmek filinin uyuma girmesi.....	179
2.1.1.2.1.1.6. İle edatında uyuma girme.....	179
2.1.1.2.1.1.7. Ki aitlik edatında uyuma girme.....	179
2.1.1.2.1.1.8. Ki erki edatında uyuma girme.....	180
2.1.1.2.1.1.9. Bağlaç ki edatında uyuma girme.....	180
2.1.1.2.1.1.10. Zarf fiil eklerinde uyuma girme.....	180
2.1.1.2.1.1.11. Ünlü birleşmelerinde uyuma girme.....	181
2.1.1.2.1.1.12. Önlük artlık uyumuna girmeyen durumlar.....	181
2.1.1.2.1.2. Düzlük yuvarlaklık uyumu.....	182
2.1.1.3. Ünlü değişimleri.....	184
2.1.1.3.1. Ünlülerde düzleşme.....	184
2.1.1.3.1.1. Yuvarlak dar ünlülerin düz dar ünlülere değişimi.....	184
2.1.1.3.1.2. Geniş yuvarlak ünlülerin geniş düz ünlülere değişimi.....	184
2.1.1.3.2. Ünlülerde yuvarlaklaşma.....	185
2.1.1.3.2.1. Düz geniş ünlülerin yuvarlak düz ünlülere değişimi.....	185
2.1.1.3.2.2. Düz geniş ünlülerin yuvarlak düz ünlülere değişimi.....	185
2.1.1.3.3. Ünlülerde genişleme.....	185

2.1.1.3.3.1. Dar düz ünlülerin geniş düz ünlülere değişimi	185
2.1.1.3.3.1.1. /ı/, /i/ > /â/, /a/, /è/, /e/ değişimi	185
2.1.1.3.3.1.2. Fiil çekimlerinde ikinci hecede /ı/, /i/ > /a/, /â/, /e/, /è/ değişimi	185
2.1.1.3.3.2. Dar yuvarlak ünlülerin geniş yuvarlak ünlülere değişimi ...	186
2.1.1.3.4. Ünlülerde daralma	186
2.1.1.3.4.1. Geniş yuvarlak ünlülerin dar yuvarlak ünlülere değişimi ...	186
2.1.1.3.4.2. Geniş düz ünlülerin dar düz ünlülere değişimi	186
2.1.1.3.5. Art ünlülerin önlüleşmesi	186
2.1.1.3.6. Ön ünlülerin artlulaşması.....	187
2.1.1.4. Ünlü türemeleri.....	187
2.1.1.4.1. Başta ünlü türemeleri.....	187
2.1.1.4.2. İç seste ünlü türemeleri.....	188
2.1.1.5. Ünlü düşmeleri	188
2.1.1.5.1. Orta hecelerde vurgusuz dar ünlülerin düşmesi	188
2.1.1.5.2. Birleşik ve yardımcı fiillerin düşmeye eğilimli ünlülerinde	189
2.1.1.5.3. İki sözcüğün kaynaşarak birleşmeleri sırasında.....	189
2.1.1.5.4. Ünlü birleşmelerinde	189
2.1.1.5.5. Aşınma sonucu	189
2.1.1.6. Ünlü birleşmeleri	189
2.1.1.7. Ön ses ünlülerinin korunması.....	190
2.1.2. Ünsüzler.....	190
2.1.2.1. Ünsüz türleri.....	190
2.1.2.1.1. STT dışında boğumlanma noktaları değişmiş ünsüzler.....	190
2.1.2.2. Ünsüz ilişkileri.....	197
2.1.2.2.1. Ünsüz benzeşmesi	197
2.1.2.2.2. Ünsüz türemesi.....	199
2.1.2.2.2.1. Ön seste /h/ ünsüzü türemesi	199
2.1.2.2.2.2. /n̄g/ foneminden sonra görülen /ğ/, /ğ̄/, /ġ/ ve /h̄/ türemesi	200
2.1.2.2.2.3. /y/ türemesi	201
2.1.2.2.2.4. Diğer karakteristik ülmeyen ünsüz türemeleri	201
2.1.2.2.3. Ünsüz tonlulaşması.....	201
2.1.2.2.3.1. /k/ > /g/ tonlulaşması	202
2.1.2.2.3.1.1. Ön seste /k-/ > /-ğ/ ve /g/ tonlulaşması	202
2.1.2.2.3.1.2. İç seste /-k-/ > /-ğ-/ tonlulaşması	203
2.1.2.2.3.2. /b/ > /p/, /P/ tonlulaşması.....	203
2.1.2.2.3.3. /t/ > /d/, /T/ tonlulaşması	203

2.1.2.2.3.3.1. Ön seste /t-/ > /d-/ , /T-/ tonlulaşması.....	203
2.1.2.2.3.3.2. İç seste /-t-/ > /-d-/ , /-T-/ tonlulaşması.....	204
2.1.2.2.3.3.3. Son seste /-t/ > /-d/ , /-T/ tonlulaşması.....	204
2.1.2.2.3.4. /f/ > /v/ , /F/ tonlulaşması	204
2.1.2.2.3.5. /s/ > /z/ , /S/ tonlulaşma.....	205
2.1.2.2.3.6. /ç/ > /c/ , /Ç/ tonlulaşması.....	205
2.1.2.2.4. Ünsüz tonsuzlaşması	205
2.1.2.2.4.1. /d/ > /t/ değişimi.....	205
2.1.2.2.4.2. /b/ > /p/ değişimi.....	205
2.1.2.2.4.3. /g/ > /k/ değişimi.....	205
2.1.2.2.4.4. /c/ > /ç/ değişimi	205
2.1.2.2.5. Sızıcılaşma	206
2.1.2.2.5.1. /-ç-/ > /-ş-/ değişimi	206
2.1.2.2.5.1.1. Ön seste /-ç-/ > /-ş-/ değişimi.....	206
2.1.2.2.5.1.2. İç seste /-ç-/ > /-ş-/ değişimi.....	206
2.1.2.2.5.2. /k/ > /ğ/ değişimi.....	207
2.1.2.2.5.2.1. Ön ve iç seste /k/ ve /k/ > /ğ/ değişimi	207
2.1.2.2.5.2.2. Son seste /k/ > /ğ/ değişimi	207
2.1.2.2.5.3. /k/ > /h/ değişimi.....	207
2.1.2.2.5.3.1. Ön ses /k-/ > /h-/ değişimi.....	207
2.1.2.2.5.3.2. İç seste /-k-/ > /-h-/ değişimi.....	207
2.1.2.2.5.3.3. Son seste /-k/ > /-h/ değişimi	207
2.1.2.2.5.4. /ğ/ > /h/ değişimi.....	208
2.1.2.2.5.4. /h/ > /v/ değişimi.....	208
2.1.2.2.5.5. /ğ/ > /y/ değişimi.....	208
2.1.2.2.6. Hece kaynaşması	208
2.1.2.2.6.1. Büzülme	209
2.1.2.2.6.2. Derilme.....	210
2.1.2.2.6.3. İki veya daha çok kelimenin geçişmesi sırasında olan kaynaşma	210
2.1.2.2.6.4. Yardımcı veya birleşik fiillerin kullanımda olan kaynaşma	211
2.1.2.2.6.5. Aitlik eki ki'nin düşmesi ile olan kaynaşma	211
2.1.2.2.7. Hece yutumu	212
2.1.2.2.8. Ünsüz değişmeleri	212
2.1.2.2.8.1. Karakteristik olanlar.....	212
2.1.2.2.8.1.1. -r- > -l- değişimi	212
2.1.2.2.8.1.1.2. /nğ/ > /n/ , /ğ/ , m değişimi	213

2.1.2.2.8.1.1.2.1. /n̄g/ > /n/ değişimi.....	213
2.1.2.2.8.1.1.2.2. /n̄g/ > /ę/ değişimi.....	213
2.1.2.2.8.1.1.2.3. /n̄g/ > /m/ değişimi.....	213
2.1.2.2.8.1.1.2.4. /n̄g/ > /k/ değişimi.....	213
2.1.2.2.8.1.2. /b/ > /m/ değişimi	213
2.1.2.2.8.1.3. /ę/ > /y/ değişimi.....	213
2.1.2.2.8.1.4. /-n- / > /-l- / değişimi	213
2.1.2.2.8.1.5. /-k- / > /-l- / değişimi	214
2.1.2.2.8.1.6. Diğer karakteristik olanlar	214
2.1.2.2.8.2. Karakteristik olmayanlar	214
2.1.2.2.9. Ünsüz dűřmeleri.....	215
2.1.2.2.9.1. /ę/ dűřmesi.....	215
2.1.2.2.9.1.1. İlk hecede /ę/ dűřmesi	215
2.1.2.2.9.2. /g/ dűřmesi.....	215
2.1.2.2.9.2.1. İç seste /-g- / dűřmesi	215
2.1.2.2.9.2.2. İki keliminin kaynařmasında /g/ dűřmesi	215
2.1.2.2.9.3. /y/ dűřmesi.....	216
2.1.2.2.9.3.1. Ön seste /y/ dűřmesi	216
2.1.2.2.9.3.2. Ulamalarda son seste /y/ sesinin dűřmesi	216
2.1.2.2.9.3.3.4. Son seste /-y/ dűřmesi.....	216
2.1.2.2.9.4. /-k- / ünsüz dűřmesi	216
2.1.2.2.9.4.1. Son seste /-k/ ünsüz dűřmesi.....	216
2.1.2.2.9.4.2. Ulamalarda /k/ dűřmesi	217
2.1.2.2.9.5. /l / dűřmesi.....	217
2.1.2.2.9.6. /r/ ünsüz dűřmesi	217
2.1.2.2.9.6.1. İç seste /-r- / ünsüz dűřmesi	217
2.1.2.2.9.7. İç seste /-h- / sesi dűřmesi	218
2.1.2.2.9.8. İç seste /-z- / dűřmesi	219
2.1.2.2.9.9. Son seste /t/ dűřmesi	219
2.1.2.2.9.10. Dięer ünsüz dűřmeleri.....	219
2.1.2.2.10. Göçüşme.....	220
2.1.2.2.11. Ünsüz ikizleşmesi	220
2.1.2.2.12. Dudaksılaşma	221
2.1.2.2.13. İkiz ünsüz tekleşmesi	221
2.1.2.2.14. Ön ses ünsüzlerinin korunması.....	221
2.1.2.2.15. Ünsüz birleşmesi.....	221
2.1.2.2.16. Eskicil öğeler	221

2.1.2.2.17. Hece türemesi	222
2.1.2.2.18. Nazallaşma	222
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ	223
2.2.1. İsimler.....	223
2.2.1.1. İsim yapım ekleri.....	223
2.2.1.1.1. İsimden isim yapım ekleri.....	223
2.2.1.1.2. Fiilden isim yapım ekleri.....	230
2.2.1.2. İsim işletme ekleri	234
2.2.1.2.1. Çokluk eki.....	234
2.2.1.2.2. İyelik ekleri	235
2.2.1.2.3. Hâl ekleri.....	237
2.2.1.2.3.1 İlgi hâli	237
2.2.1.2.3.2. Yönelme hâli.....	238
2.2.1.2.3.2.1. Yönelme hâl ekinin, bulunma hâli eki olarak kullanılması	238
2.2.1.2.3.2.2. Belirtme hâl ekinin yönelme hâli eki olarak kullanılması	240
2.2.1.2.3.2.3. Yönelme hâl ekinin “için” anlamında kullanılması	240
2.2.1.2.3.3. Bulunma hâli.....	240
2.2.1.2.3.4. Belirtme hâli	241
2.2.1.2.3.4.1. Yönelme hâl ekinin, belirtme hâli eki olarak kullanılması	241
2.2.1.2.3.5. Ayrılma hâli.....	242
2.2.1.2.3.5.1. +da, +de bulunma hâli ekinin, çıkma hâli eki olarak kullanılması	244
2.2.1.2.3.6. Araç hâli	244
2.2.1.2.3.7. Eşitlik hâli.....	245
2.2.1.2.4. Aitlik eki, ki	246
2.2.1.2.5. Soru eki.....	247
2.2.1.2.5.1. +mI ⁴ soru eki	247
2.2.1.2.5.2. +mI ⁴ soru eki isimlerden sonra gelmektedir.....	247
2.2.1.2.5.3. +mI ⁴ soru eki şaşkınlık bildirir	247
2.2.1.2.5.4. +mI ⁴ soru ekinin şart bağlamında kullanılması	248
2.2.2. Zamirler.....	248
2.2.2.1. Kişi zamirleri.....	248
2.2.2.2. İşaret zamirleri.....	248
2.2.2.2.1. Ende: Bu, o. Atfedilen şey veya kişi	248
2.2.2.2.2. Şo, şu	250

2.2.2.2.3. Ho	251
2.2.2.2.4. Hu	253
2.2.2.3. Soru zamirleri	254
2.2.2.3.1. Hangı, hanđđı	254
2.2.2.3.2. Kim	255
2.2.2.3.3. Ne	256
2.2.2.3.4. Ne soru zamirinin genişlemiş şekilleri; ney	256
2.2.2.3.5. Neci	259
2.2.2.4. Dönüşlülük zamiri	259
2.2.2.5. Belirsiz zamirler	260
2.2.2.5.1. Öte beri	260
2.2.2.5.2. Nemne	260
2.2.3. Sıfatlar	260
2.2.3.1. Sıfat yapım ekleri	260
2.2.3.1.1. İsimden sıfat yapım ekleri	260
2.2.3.2. Sıfat türleri	261
2.2.3.2.1. Niteleme sıfatları	261
2.2.3.2.2. Belirtme sıfatları	262
2.2.3.2.2.1. Sayı sıfatları	262
2.2.3.2.2.2. İşaret sıfatları	262
2.2.3.2.2.3. Soru sıfatları	263
2.2.3.2.2.4. Üleştirme sıfatları	264
2.2.3.2.2.5. Belirsizlik sıfatı	264
2.2.3.2.3. Pekiştirme sıfatları	265
2.2.4. Zarflar	265
2.2.4.1. Zarf türleri	265
2.2.4.1.1. Yer ve yön zarfları	265
2.2.4.1.2. Durum zarfları	266
2.2.4.1.3. Azlık çokluk zarfları	271
2.2.4.1.4. Tezlik zarfları	272
2.2.5. Fiiller	273
2.2.5.1. Fill yapım ekleri	273
2.2.5.1.1. Fillden fill yapım ekleri	273
2.2.5.1.2. İsimden fiil yapım ekleri	276
2.2.5.2. Fillerin basit zaman çekimi	278
2.2.5.2.1. Bildirme kipleri	278
2.2.5.2.1.1. Geniş zaman	278

2.2.5.2.1.2. Şimdiki zaman çekimi.....	280
2.2.5.2.1.2.1. Şimdiki zaman.....	280
2.2.3.2.1.2.2. Yardımcı fiil çekiminde şimdiki zaman	284
2.2.3.2.1.2.3. Zarf fiil (-X) + botoru (r)	285
2.2.5.2.1.3. Görülen geçmiş zaman.....	287
2.2.5.2.1.4. Duyulan geçmiş zaman çekimi.....	289
2.2.5.2.1.4.1. Duyulan geçmiş zaman.....	289
2.2.5.2.1.4.2. -(y)Ik, -(y)Uk eki.....	291
2.2.5.2.1.5. Gelecek zaman.....	293
2.2.5.3. Fiillerin birleşik çekimleri.....	296
2.2.5.3.1. Hikâye.....	296
2.2.5.3.1.1. Görülen geçmiş zaman hikâyesi	296
2.2.5.3.1.2. Şimdiki zaman hikâyesi	300
2.2.5.3.1.3. Geniş zaman hikâyesi.....	301
2.2.5.3.2. Rivayet.....	303
2.2.5.3.2.1. Geniş zamanın rivayeti.....	304
2.2.5.3.2.2. Duyulan geçmiş zaman rivayeti.....	305
2.2.3.3.2.3. Gelecek zaman rivayeti	306
2.2.5.4. Birleşik fiiller	306
2.2.5.4.1. Tezlik bildirenler	306
2.2.5.4.1.1. Zarf fiil (-X) + ver-	306
2.2.5.4.1.2. Zarf fiil (-X) + yaz- yardımcı fiil yapısında olanlar.....	307
2.2.5.4.1.3. Çık-a+gel-.....	307
2.2.5.4.1.4. Zarf fiil (-X) + ver-, birleşik fiilin diğer kullanım şekilleri	308
2.2.5.4.2. Zarf fiil (-X) +goy- zarf fiil (-X) + ver-.....	309
2.2.5.4.3. Olumsuz çekimlerde zarf fiil (-X) + ver-.....	309
2.2.5.4.4. Süreklilik bildirenler.....	309
2.2.5.4.4.1. Zarf fiil (-X)+ gö (koy-<ko-<kod-) yardımcı fiil yapısında olanlar	309
2.2.5.4.4.2. Zarf fiil (-X) +ğal-; asıl fiilin gerçekleştikten sonra sürekliliğini vurgular	310
2.2.5.4.4.3. Zarf fiil (-X) +gör- yapısında olanlar.....	310
2.2.5.4.4.4. Zarf fiil (-X) + ver-, yardımcı fiili, asıl fiilin sürekliliğini üstlenmektedir.....	310
2.2.5.4.5. Gereklilik bildirenler	311
2.2.5.4.5.1. Zarf fiil (-X) + bil-	311
2.2.5.4.6. Zarf fiil (-X) + gel-	311

2.2.5.5. Ek fiil (Cevher fiili)	311
2.2.5.5.1. Ek fiilin geniş zamanı	311
2.2.5.5.2. Ek fiilin hikâyesi	313
2.2.5.5.3. Ek fiilin rivayeti	315
2.2.5.6. Tasarım kipleri.....	316
2.2.5.6.1. Emir-istek kipi.....	316
2.2.5.6.2. Dilek şart kipi.....	318
2.2.5.6.3. Gereklilik	320
2.2.6. Sıfat fiiller.....	321
2.2.6.1. Sıfat fiil ekleri.....	321
2.2.7. Zarf fiiller	324
2.2.7.1. -a, -e, -i, -ı, -u, -ü zarf eki kullanımı	324
2.2.7.1.1. -a,-e zarf fiil eki.....	324
2.2.7.1.2. -a,-e zarf fiil eki “-arak, -erek” ekinin görevine benzer bir fonksiyon üstlenir	324
2.2.7.1.3. -a,-e zarf fiil eki beklenmedik bir durumla karşılaşma işlevini üstelenir	324
2.2.7.2. -alı, -eli eki	325
2.2.7.3. zarf fiil (-X) p yapısı	325
2.2.7.3.1. Zarf fiil (-X)p yapısı eleştiri bildirir	325
2.2.7.3.2. Zarf fiil (-X)p yapısı, iki eylemin aynı anda olduğunu bildirir	326
2.2.7.3.3. İki eylemin oluş sürecinde zarf fiil (-X)p ekini alan eylemin diğer eylemden önce olduğunu bildirir	326
2.2.7.3.4. Zarf fiil (-X)p eki eylemin geçmişte ardaşık yapıldığını anlatır	327
2.2.7.3.5. Zarf fiil (-X) p yörüdüğü.....	327
2.2.7.4. Geniş zaman (-r) + yörür.....	327
2.2.7.5. Sıra zarf fiil eki.....	328
2.2.7.5.1. -sIrA, -sUrA ekinin türleri	328
2.2.7.5.1.1. -InsIrAk, -UnsUrAk eki	328
2.2.7.5.1.2. -InsIrA, -UnsUrA eki	329
2.2.7.5.1.3. -InsAk, -UnsAk eki.....	330
2.2.7.5.1.4. -InsA eki.....	331
2.2.7.5.1.5. -dİksIrA, -dUksUrA eki	331
2.2.7.6. -(y)AsIyA eki	332
2.2.7.7. -mAdAn zarf fiil eki	333
2.2.7.8. -mAyIn zarf fiil eki.....	334
2.2.7.9. -kA, -kAn (< (i)-ken) zarf fiil eki ve türevleri	335
2.2.7.9.1. -kA zarf fiil eki (<< (i)-ken)	335

2.2.7.9.2. -kAnA zarf fiil eki	336
2.2.7.9.3. -kA zarf fiil ekinin diğer kullanımları	337
2.2.7.9.3.1. -kA, -kAnA zarf fiil eki tezlik bildirir.....	337
2.2.7.10. + liksire, +riksire eki.....	337
2.2.7.11. -AsIcA eki	338
2.2.7.12. -ArAk eki	338
2.2.7.13. Zarf fiil -ArAk + dAn yapısı.....	339
2.2.7.14. -Iş eki	339
2.2.8. Yeterlilik.....	339
2.2.9. Edatlar	340
2.2.9.1. Çekim edatları	340
2.2.9.1.1. değme/teğme	340
2.2.9.1.2. galān	340
2.2.9.1.3. ağrı.....	341
2.2.9.1.4. kēri ve tūevleri	341
2.2.9.1.4.1. keri	341
2.2.9.1.4.2. İsmın ayrılma hāli + kēri.....	342
2.2.9.1.4.3. -dlk sıfat fiili + ayrılma hāli+ keri	342
2.2.9.1.4.4. İsmın ayrılma hāli + kēri.....	342
2.2.9.1.4.5. -dik + keri.....	343
2.2.9.1.5. uçu, uçun, içun	343
2.2.9.1.6. adamakıllı.....	344
2.2.9.1.7. meğerise.....	344
2.2.9.1.8. boyna/boyuna.....	344
2.2.9.1.9. beri.....	345
2.2.9.1.10. ēyilik	345
2.2.9.1.11. dağ	345
2.2.9.1.12. yerli.....	346
2.2.9.1.13. temelli	346
2.2.9.1.13. yokarı	346
2.2.9.1.14. sonęgura, sonęra.....	347
2.2.9.1.15. yonęsa, yonęgusa	347
2.2.9.1.16. oysa /oysam.....	347
2.2.9.1.17. Eşitlik edatı; denk.....	348
2.2.9.1.18. Erki edatı.....	348
2.2.9.1.19. Benzetme edatı; gibi, gibisi, gibisiyle.....	349
2.2.9.2. Bağlama edatı	349

2.2.9.2.1. a bağlaç edatı.....	349
2.2.9.2.2. ki bağlaç edatı	349
2.2.10. Pekiştiriciler	350
2.2.10.1. + ok, +ök eki.....	350
2.2.10.2. +rAk eki	350
2.2.10.3. +n, +ne eki.....	350
2.2.10.4. +a eki.....	351
2.2.10.5. +m eki	351
2.2.10.6. +mA eki ve türevleri	352
2.2.10.6.1. +mA eki	352
2.2.10.6.2. +cImA, +cAzımA eki	352
2.2.10.6.3. +cImA, +cAzımA eki	352
2.2.10.7. +cAz (<cAğız) eki	352
2.2.10.8. +n, +nğ eki.....	353
2.2.10.9. +da, +de eki	354
2.2.10.10. Eşit veya yakın anlamlı sözcüklerin kullanılması	354
2.2.11. Benzetme ekleri.....	354
2.2.11.1. +ni eki	354
2.2.11.2. +su, +sü eki	354
2.2.11.3. +ca, +ce eki; eşitlik eki benzerlik ifade etmektedir	354
2.2.11.4. +leye eki	354
2.2.11.5. +c(I)leyin.....	354
2.2.12. Fiil çekimlerinin bağlaçsız kullanımı	355
2.2.13. Ünlemler	356
3. BÖLÜM.....	360
METİNLER.....	360
4. BÖLÜM.....	678
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	678
5. BÖLÜM.....	683
SÖZLÜK.....	683
İKİLEMELER.....	741
KAYNAKLAR.....	743

KISALTMALAR

C.	: Cilt
çev	: Çeviren
DGZ	: Duyulan geçmiş zaman
DKH	: Dede Korkut Hikâyeleri
DLT	: DİVANÜ LÛGAT-İT-TÛRK
ed	: Editör
ET	: Eski Türkçe
GGZ	: Görülen geçmiş zaman
haz.	: Hazırlayan
KYA	: Karakoyunlu Yörük Ağzı
M.	: Miladi
M.Ö.	: Milattan Önce
No:	: Sayı
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar arası
STT	: Standart Türkiye Türkçesi
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
ty	: Tarih yok
vs.	: Ve saire

İŞARETLER

/	: Veya
◌	: Ulama ve ünlülerde diftong
..	: Metinde yarım kalan sözcük veya tümce
...	: Metinde anlaşılmayan yer
/.../	: Metinde yazılmayan yer
x	: Kimlik bilgileri eksik kaynak kişi
~	: Veya
<	: Önceki şekil
>	: Sonraki şekil
θ	: Sıfır biçim birim
“...”	: Ağızdaki sözcüğün tanımı

ÇEVRIYAZI İŞARETLERİ

ÜNLÜ İŞARETLERİ	
ā	“uzun a”
á	“yarı kalın a, a ile e arası ünlü”
à	“kapalı a, a ile ı arası ünlü”
ă	“kısa kapalı a, a ile ı arası ünlü”
â	“yarı yuvarlak a, a ile o arası ünlü”
ɑ	“uzun yarı yuvarlak a, a ile o arasında ünlü”
ǎ	“kısa a”
ē	“uzun e”
é	“kapalı e, e ile i arası ünlü”
è	“uzun kapalı e, e ile i arası ünlü”
ä	“açık e”
ê	“uzun yarı yuvarlak e, e ile o arası ünlü”
ë	“yuvarlak e, e ile o arası ünlü”
ě	“kısa e”
ī	“uzun i”
î	“yarı yuvarlak i, i ile ü arası ünlü”
ĩ	“kısa i”
ī	“uzun ı”
í	“yarı kalın ı, ı ile i arası ünlü”
ï	“yarı yuvarlak ı, ı ile u arası ünlü”
ĩ	“kısa ı”
ō	“uzun o”
ō	“uzun kapalı o, o ile u arası ünlü”
ó	“yarı kalın o, o ile ö arası ünlü”
ó	“uzun ince o, o ile ö arası ünlü”
ò	“kapalı o, o ile u arası ünlü”
ö	“kısa o”
ō	“uzun ö”
ö	“ö ile ü arası ünlü”
ō	“uzun ö ile ü arası ünlü”
ö	“kısa ö”
ū	“uzun u”
ú	“yarı kalın u, u ile ü arası ünlü”
ũ	“kısa u”
ū	“uzun ü”
ũ	“kısa ü”
ÜNSÜZ İŞARETLERİ	
ğ	Arka damak g’si.
g	Dip boğaz g si
g̃	Orta damak g’si.
g̃	Nazal ŋg sesinden sonra çıkan çok kısa süreli çıkan arka damak sızıcı g nin eşlik ettiği nazal n
g̃	Sızıcı ön damak ünsüzü
g̃	Sızıcı arka damak ünsüzü.
Ĝ	Düşmekte olan sızıcı damak g si
ķ	Arka damak k’si

ķ	Ön damak boğumlanmalı k
ķ	Orta damak boğumlanmalı k
ķ	Ön boğumlanmalı k ünsüzü (kalın ünlülerle hece kuran)
ħ	Hırıltılı ve tonsuz arka damak h'si
ħ	Düşmekte olan h
ĺ	Ön boğumlanmalı l ünsüzü (kalın ünlülerle hece kuran)
ŋ	Düşmekte olan n
ŋ	Düşmekte olan r
ŷ	Üşmekte olan y
ŷ	Düşmekte olan v
ŋğ	Arka damak nazal n ünsüzü
ŋğ	Ön damak nazal n ünsüzü
Ç	ç-c arası ses
F	f-v arası ses
P	P ile b arası ünsüz (yarı tonlu p ünsüzü)
S	s ile z arası ünsüz (yarı tonlu s ünsüzü)
T	t ile d arası kullanılan ses
Ķ	Arka damak Ķ si ile dip damak g si arasındaki ses
Ŵ	Sızıcı ğ ile v arası ses.
Š	Ç ile ŝ arası ses
F	V ile f arası ses
Y	Sızıcı ğ ile y arası ses

ÖNSÖZ

Hızla iletişim çağına giren dünyada Türkiye Türkçesi ağızlarını çalışmak, kayıt altına almak, korunmuş eski Türkçe yapılarını belirlemek çok büyük bir öneme sahiptir. Bir dili şekillendiren içinde bulunduğu kültür dairesidir. İnsanların hayat tarzı, doğa ile yaptığı mücadele, üretim biçimi, geliştirdiği gereçler; düşünüş ve zekâsını belirleyen ana unsurlardır. Beyin dili yaratır, sonuçta yarattığı dilden etkilenir, evrimleşir ve sonuçta zihin ve zekâ ortaya çıkar, aslında zeka bir dil fonksiyonudur. İşte bu zihin ve zekâ insanın yaşadığı kültür dairesinin bir sonucudur ve geleceği belirleyen temel hareket noktasıdır.

Bu amaçla ilk olarak Karakoyunlu yörük etnografyasını geniş şekilde ele almayı uygun bulduk. Yaşam tarzları, yaşamak için yaptıkları üretim araçları, ortaya koydukları ürünler, bunun sonucunda geliştirdikleri zihin, dillerini şekillendirmiştir. Ayrıca günümüze kadar diğer dillerden korunabilmiş olmaları, bizi Türk dilinin bazı eski yapılarına götürebileceğini düşündük. Temel geçim kaynakları hayvancılık olan yörüklerin hayvancılıkta geliştirdiği dil zengin bir dildir. Her cins hayvan yaşına, gebe olmasına, doğurmasına, yavrularının gelişim süresine, erkek ve dişiye göre ayrı ayrı kelimelerle karşılanmaktadır. Ürettikleri süt ürünleri ayrı ayrı isimlendirilir ve yün ürünleri dokumalar ve bu dokumalara işledikleri yarıklar Türk tarihinde çok eskilere giden kökleri gösterir.

Bunu takiben Karakoyunlu Ağzı çalışması yapılmış ve derlenen metinler incelenmiştir. Bazı ünsüz ses yapılarının eski Türçeden beri korunduğu görülmüştür. Kullanılan bazı yapım ve çekim eklerinin korunduğu bir gerçektir. Anadolu ağızlarını çalışmak ayrıca tarihi süreçte yazı diline geçmemiş bazı kelimelerin ve şekil bilgisi yapılarının tespitine olanak vereceğinden Türk dili açısından değerli bir kaynağı oluşturacaktır.

Bir tıp doktoru olarak, başka bir sahada doktora yapmak benim içinden yetiştiğim Karakoyunlu yörüklerine bir borcumdu ve bu görevi yapmamın mutluluğu içindeyim. Bu misyonun gerçekleşmesinde büyük payı olan Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı Sayın Prof.Dr. Ahmet Kartal'a, kendisinden "ses bilgisi ve ağızlar" konusunda yararlandığım Prof. Dr. Erdoğan Boz'a, eski Türkçe dersleri aldığım Prof. Dr. Ferruh Ağca'ya, edebiyata felsefe düşüncesini getiren ve bu konuda ders aldığım Prof. Dr. İbrahim Şahin'e, kendilerini bir ailem gibi hissettiren diğer Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı bölüm hocalarına teşekkür ederim. Ayrıca, bu tezin

dizayn edilesinde yardımlarını esirgemeyen Dr. Fatih Doğru'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Ramazan Durmaz
Şubat-2018, Eskişehir

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN AMACI

Yörük kültürü, Türklere ait korunmuş gelenek ve görenekler taşıdığı bir gerçektir. Yörük ağzı, Eski Türkçe dâhil tarihi süreç içinde söz ve şekil yapılarının izlerini taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Antalya bölgesinde yerleşik hayata geçmiş ve bir kısmı hala yörükçülük yapan, Isparta İline bağlı Anamas yaylasını yaylak tutan Karakoyunlu yörüklerinin folklorunu incelemek yanında ağız özelliklerini; ses bilgisi, şekil bilgisi, söz varlığını da ortaya koymaktır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Yörük ağzı üzerinde yapılan akademik çalışmalarda geç kalınmıştır, çünkü yoğun iletişim ağız özellik ve yapısını her gün biraz daha bozmaktadır. Son zamanlarda yörük ağzı üzerinde çalışmalar yapılmış, ama yeterli değildir. Dil, hiçbir zaman toplumun yaşayış, tavır ve kültüründen ayrı yutulamaz. Karakoyunlu yörük kültür ve folkloru, gelenek ve görenekleri, destanları, çevre ile olan ilişkileri, yaşamak için doğa ile yaptıkları mücadele geliştirdikleri yöntem ve gereçler dilin şekillenmesinde büyük görev üstlenmektedir. Bu nedenle Karakoyunlu yörük etnografyası akademik bir zeminde incelenmiştir. Karakoyunlu yörük halkının konuşmalarını bilimsel yöntemlerle kayda almak, incelemek, Karakoyunlu Yörük Ağzı özelliklerini ortaya koymak, Türk diline ve bu konuda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışmanın kapsamını Antalya bölgesinde yerleşik hayata geçmiş ve bir kısmı halen Yörükçülük hayatını sürdüren ve Isparta ilene bağlı Anamas yaylasına çıkan Türk Dili konuşucuları oluşturmaktadır. Bu bölgede Karakoyunlu nüfusu tam olarak bilinmemekle birlikte, resmi olmayan rakamlara göre muhtarlık salgısı toplanabilecek hane sayısı 1950'li yılların başında 347 çadır olarak verilmiştir. Karakoyunlu yörük halkından 29 kişi ile konuşulmuş ve bu kişilerden 87 metin derlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Karakoyunlu Yörüklerinin Etnografya çalışmasında saha çalışması yapılarak Karakoyunlu Yörük halkı ile konuşulmuş, bilgiler toplanmış ve kaydedilmiştir. Gerçekte Saha çalışmasına 1990'lı yıllarda başlanmış ve kullanılabilir resim, video vs. kayıtları yapılmıştır.

Karakoyunlu yörüklerine özgün ağız özelliklerini daha iyi koruyacağı düşüncesiyle eğitim görmemiş ve daha çok yaşlı kişilerden konuşmalar derlenmiştir. Bu konuşmalar ses kayıt

cihazı ve video kaydıyla yapılmıştır. Derlenen bu ses ve görüntü kayıtları çevriyazı işaretleri kullanılarak yazıya aktarılmıştır. Transkripsiyonda, Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri (Ercilasun, 1999: 43-48) çalışması temel alınmış, ancak yeterli görülmeyen sesler için ek olarak işaretler kullanılmıştır. Söz varlığının araştırılmasında korunmuş veya değişikliğe uğramış sözcükler sözcüğün etimolojisinden hareketle tarihi seyri irdelenmiştir. Karakoyunlu Yörüklerinin ağız sözlüğü oluşturulmasında daha çok bugün dilimizde kullanımdan kalkmış ve yörük terminolojisi ile ilgili sözcüklere ağırlık verilmiştir. Hazırlanmasında, Büyük Türkçe Sözlük (<http://tdk.gov.tr>), Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü (<http://tdk.gov.tr>) ve Misalli Büyük Türkçe Sözlük (<http://www.kubbealtilugati.com>) temel alınmıştır. Anlaşılamayan ve bu yüzden yazıya aktarılamayan sözcükler, ... ile, yarım kalan sözcükler .. ile belirtilmiştir.

1. BÖLÜM

KARAKOYUNLU YÖRÜK ETNOGRAFYASI

1.1. Yörük Tanımı

Yörük, Anadolu'ya özgü bir tabir olup *yörümek* eyleminden doğduğu düşünülmektedir. Yürümek eylemi ET'de yorı- şeklinde iken Çağatay ve Eski Anadolu Türkçesinde yörü- şeklini almıştır. Yörük sözcüğü, Anadolu'ya gelen konargöçerlerin, hem bu söylenişi korumaları hem de bunların devamlı hareket halinde olmalarından dolayı bu adla anılmışlardır. Yörük, temel geçim kaynağı hayvancılık olan, mevsimlik olarak yaylaklar ve kışlaklar arasında göçerek yer değiştiren, çadırlarda yaşayan, Oğuz boylarının konargöçerlerine verilen isimdir. Bir obaya yörük denilebilmesi için aşağıdaki asgari koşulları kendinde barındırması gerekmektedir. Bunlar; ekonomik bir üretim tarzı olan sürücülük (koyun ve keçi, sığır), barınak olarak çadır, yükün ve evin taşınabilmesi için develer (yük hayvanı), at ve eşek (binek hayvanı), yaylak ve kışlaklar arasında mevsimlik göç yapılmasıdır. Yörükçülük günümüzde artık yarı göçebe tarza dönüşmüş, evi taşıyan yük katarları (develer), binek hayvanları (at, eşek) satılmış, bunun yerini makineler almıştır. Yükler kamyon veya traktörlerle taşınmaktadır. Ekonomik bir gelir kaynağı olan sürüler, yayla ve seyil¹ arasında belli yollardan değil de arabalarla taşınmaktadır. Kara çadır yerini, yer yer başka barınaklara bırakmıştır. Göçebecilikte takip edilen mevsimler ya kısalmış veya uzamış bulunmaktadır. Nitekim eskiden nisanın sonlarında yaylaya çıkılırken şimdilerde daha geç çıkılmaktadır.

Yörük kelimesinin birçok kaynakta *yürük* şeklinde söylenmesi ve yazılması doğru değildir. *Yürük* kelimesinin *yüğüruk* sözünden türetildiğini düşünmek de yanlıştır. Mehmet Eröz (Eröz, 1991: 20-21), *Yörükler* isimli çalışmasında Muzaffer Ramazanoğlu'nun bir yazısına dayanarak, yürük kelimesinin yürümekten değil de dişi davarların kızışma dönemini ifade eden *yüğürmekten* kaynaklandığını kabul etmektedir. Bu yaklaşım bize göre doğru değildir; çünkü *yüğürmek* kelimesi, Karakoyunlu yörüklerinde *yüğürmek* sözü ile ifade edilmektedir. Bu ise, tekenin veya koçun dişi davarı veya koyunu döllemesi veya onlarla çiftleşmesi olayıdır (Durmaz, 2009: 463). *Yüğüruk* ise, ET'de de “ileri, medeni, bilgili, cins ve halis” manalarına gelir (Clouston, 1972: 914). Sıfat olarak kullanılan yüğüruk sözünün, “yüğürmek” veya

¹ Seyil, sahil kelimesinin bozulmuş, yıpranmış halidir.

“yüğürmek” ile hiçbir anlam bağı yoktur. Bundan dolayı “yüğrük” sıfatının “yügrümek” veya “yüğürmek” ten türediğini varsaymak yanlıştır. Eğer türemiş olsaydı “yügrülmüş koyun” veya “yügrülmüş olan” anlamlarını alması gerekirdi. Biz araştırmaksızın ses benzerliğinden dolayı bu yanlışığa düştüğünü düşünüyoruz.

Öte yandan Standart Türkiye Türkçesinde “yürümek” eylemi, isim yapılarak *yürük* haline gelmiştir. Birçok yerli ve yabancı yazar “yörük” yerine “yürük” demeyi tercih etmiştir.

Bugün göçebe Oğuzları, Türkmen ve yörük tabiri ile anmaktayız. Türkmen, aslında X yüzyılda Arapların Müslüman olan oğuzları Müslüman olmayanlardan ayırmak için “Türke benzer” anlamında “Türkmen” tabirinin kullanmasından, “Türk” ve “iman” kelimelerinin birleştirilmesiyle “imanlı Türk” denilmesinden kaynaklanmıştır. Ebu'l-gazi, kelimenin Farslar tarafından verildiğini, Farsçada benzerlik sıfatı olan “-*manend*” ekinin Türk kelimesine eklenerek “Türk-manend” (Türk’e benzeyen) halini aldığını ve bunun da halk dilinde Türkmen olarak telaffuz edildiği bilinmektedir (Ebulgazi, 1996: 251). El-Bîrûnî, bir Oğuz Müslüman olunca, “Türkmân oldu derlerdi” demektedir (Ebu Reyhân el bîrûnî, 2001: 200). Bunun sonucunda, XI. yüzyılda Oğuzlara Türkmen adı verilmiştir ki, bu ad aşağı yukarı iki asır sonra her yerde Oğuz'un yerini almıştır. Ancak Oğuz sözü, destanlar ile hâtıraları yaşatılan atalarının adı olarak, Türkmenler arasında uzun müddet yaşamıştır. XIII. yüzyıldan itibaren yerleşik hayata geçenlere (köylü) Türk, Türk göçebe topluluklarına da Türkmen denilmeye başlanmıştır (Sümer, 1958: 131-163 ve 1959: 359-456). Osmanlı kaynaklarında Anadolu’da konar-göçer hayat tarzını ifade etmek için XV-XVI. yüzyıllarda Türkmen tabirinin yanı sıra yörük tabirinin de kullanılmaya başladığı görülmektedir. XV. yüzyılda yazılmış olan Aşıkpaşaoğlu tarihinde, yörükler için “göçer evli” tabiri kullanılırken, yine aynı yüzyılda yazılan Oruç Beğ Tarihinde “göçkücü yörükler” veya “göçer yörükler” tabiri kullanılmıştır. (Aşıkpaşaoğlu, 2011: 16; Oruç Beğ, 1972). Osmanlıların bütün Anadolu’ya hâkim olmasıyla birlikte yörük adı genel olarak bütün konargöçerleri, özel olarak da Batı Anadolu’daki konar-göçer Türkmenleri tarif etmek için kullanılmıştır. Yörük tanımlaması, daha çok Kızılırmak yayından İçel iline çekilen hattın batısında kalan bölgeler ile Rumeli topraklarında bulunan konargöçerleri tanımlamak için yapılmaktadır. Kızılırmak yayının doğusunda kalan konargöçerler ise, Türkmen olarak anılmaktadır. Bununla birlikte bu bölgedeki konargöçer Türkmenlerin “yörük”, bazen de “yörük Türkmenleri” şeklinde isimlendirildikleri görülür. Bu cümleden olmak üzere en azından Osmanlı resmi

vesikalarında Dulkadirli Türkmenleri için “Yörükân-ı Maraş”, Halep Türkmenleri için “Yörükân-ı Halep” denilmekteydi (Gündüz, 2009: 47). Folklor araştırmacısı Naci KUM, yörük tabirinin daha çok Orta ve Batı Anadolu’da kullanıldığını saptamıştır. O, Türkmen ve yörük (yörük) tâbirinin farklı kullanılması gerektiğini belirtmektedir. “Zira Türkmenler, Oğuz Türklerinin ta kendileridir; Afşar, Beğdili, Karkın, Bayındır, Çepni, Salur, Alayontlu, Yüreğir, Ağva (Ağba), Kınık, Bayat, Yazır, Akevli (Akka evli), Karaevli, Döğer, Dodurga gibi 24 Oğuz boyunun adlarını taşımaktadır. Kabile ve âşiret halinde olmayanlar da hiç olmazsa yer ve köy adları halinde bu namlarını hâlâ sürdürmektedirler. Yörükler ise, bu tanımlamadan anlaşılacağı üzere yürüyüp gezen, göçebe demektir. Her Yörük; Türkmen’dir; fakat her Türkmen yörük değildir. Yörüklük, Türkmen âşiret hayatı gereğince davar sürüleri otlatmakla geçinen ve daha ilkel bir hayat tarzına sahip olandır. Esasen yörük tâbiri yalnız Anadolu halkı tarafından söylenmektedir. Nitekim cenupta yani Çukurova’da yörük tâbiri kullanılmamaktadır. Hatta bunlara alelûmun (Aydınlı) veya Türkmen denilmektedir (Atabeyli, 1949: 69-71). Bize göre Türkiye’de, “yörük” adının Batı Anadolu konar-göçerlerine özgü bir terminoloji haline gelmesinde, hem buralarda konar-göçerliğin günümüze kadar devam etmesi hem de âşiretlerin yörük kelimesiyle anılması etkili olmuştur. Dikkat edilirse göçbecilik, ancak Akdeniz ve Ege sahil kuşağında günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bunda iklim ve coğrafyanın etkisi büyüktür. Deniz kenarlarının daha ılıman olması yörükler için iyi bir kışlak ortamı sağlamış, Toros sıradağ kuşağı ise verimli bir yaylak temin etmiştir.

Karakoyunlular isimlerini nereden almışlardır? Naci Kum Atabeyli, yörüklerin oymak isimlerini, köklerinin bağlı olduğu Türkmen boy ve uluslarının adlarından ziyade davarlarının, koyunlarının renkleri, âşiret başkanlarının adlarından aldıklarını saptamıştır: “Sarıkeçili, Karatekeli, Saçıkara, Durak Hocalı, Şıhlı, Akkoyunlu, Karakoyunlu, Hacılı, Karaisalı vs. olduğu gibi. Türkmenler, Doğu ve Güney Anadolu bölgelerinde 24 oğuz boyunun değişik adlarından başka, kabile reislerinin, maişet (geçim) şekillerinin, hayvan ve yer adlarının isim ve unvanlarını kullanmıştır (Atabeyli, 1949: 69-71). Bu tespit büyük oranda doğru olmakla birlikte Karakoyunluların, isimlerini kara koyun taşımalarından aldığı savını şüphe ile karşılıyoruz. “Kara” sıfatının kullanılması, Karakoyunlularda çok yaygındır. Kişi adlarından önce (Kara Ali, Kara Mehmet, Kara Yusuf), cesaretlendirmelerde (kara oğlum benim!), kız isimlerinden önce (kara kız), hayvan isimlerinden önce (kara deve) kullanılmaktadır. Kara, Eski Türkçede, renk anlamından başka ‘Baş’, ‘ulu’, ‘güçlü’,

‘kuvvetli’, ‘cesaretli’, ‘sağlam’, ‘iyi’ anlamlarını kazanmıştır (Kononov, 2015: 185). Bu nedenle Karakoyunlularda kullanılan “kara” sıfatı, bize göre “güzel, sağlam ve iyi koyun taşıyan, yetiştiren” anlamındadır. Karakoyunlularda kullanılan diğer kara sıfatı, hepsinde olmasa bile, bazı tanımlamalarda Eski Türkçeden izler taşımaktadır.

Orta ve Batı Anadolu’da ise, Oğuz boylarının yerleşmesi Selçuklu Devleti devrinden beri daha esaslı ve tasallut, ihtilat, imtizac kanunlarına uygun şekilde olageldiğinden Türkmenlik yalnız yörük ve tahtacı aşiretlerinde baki kalmıştır. Oğuz boyunun en büyük ve önemli bir oymağı olan Afşarlar bile tamamen yerleşik hayata geçmelerinden dolayı geleneksel karakterini kaybetmek üzeredir” (Atabeyli, 1949: 69-71).

1.2. Tarih

Günümüzde Karakoyunlu yörükleri yoğun olarak Serik, Antalya ve Manavgat’ta yerleşik hayata geçmişler, göçebecilik dönemlerinde de bu bölgeleri kışlak olarak kullanmışlardır. Yaylakları, Beyşehir ile Eğirdir gölleri arasında bulunan Anamas dağlarıdır. Anamas dağları, boyu güneyden kuzeye 110 km, eni 50 km’yi bulan geniş bir coğrafyadır. Karakoyunlu yörükleri, Anamas yaylasına XIX. yüzyılın birinci yarısında yoğun olarak Alâiye Sancağı’ndan (Alanya, Anamur) gelmiş olmakla birlikte, bazı ailelerin Adana ve Tarsus’tan direkt olarak geldiği bilinmektedir.

Daha önce burada oturan Hacıseli oymağını kovdukları anlatılan Karakoyunlu yörüklerinin menşei, tam olarak aydınlatılamamıştır. Sümer, Anamas dağlarında yaylayan Karakoyunlu oymağının veya Anadolu’daki bu isimdeki oymakların Doğu Anadolu, Irak ve Horasan’da XIII-XIV. yüzyılda kurulan Karakoyunlu Devleti ile bir bağının bulunup bulunmadığının açık olmadığını belirtir (Sümer, 1984: 19). Karakoyunlu oymağına bağlı olan yaşlılar, “bizim soyumuz Kara Yusuf’a dayanır, biz Kara Yusuf’un devamıyız” demektedirler.² Karakoyunlu yörüklerinin tarihi seyirleri incelendiğinde bu bağın olma olasılığı yüksektir. Karakoyunlu yörükleri, Karakoyunlu Devleti yıkılınca Diyarbakır ve Muş bölgelerinden Çukurova, Urfa ve Halep’e doğru yönelmişlerdir. Bir kısmı, daha önce Halep’te bulunuyorlardı. Yusuf Halaçoğlu; XV-XVI. yüzyıllarda Diyarbakır ve çevresinde Bozulus Türkmenlerine bağlı iki göçebe Karakoyunlu oymağından bahseder (Halaçoğlu, 2009: 1231-1232).

² Mehmet Yıldırım, 78 yaşında, Gedik (Karabuynuz köyü), Serik; Anyalya. Büyük Dedesi Osmanlının son zamanları dâhil Cumhuriyetin ilk yıllarında Karakoyunlu aşiretine muhtarlık yapmıştır.

Karakoyunlu yörükleri, kendilerinin daha önce Adana ve Tarsus bölgesine geldiklerini buradan bir bölümünün Silifke, Anamur ve Alâiye Sancağına gittiğini, akabinde Serik-Manavgat bölgesini kışlak yeri olarak yurt edindiklerini anlatmaktadırlar. Ali Rıza Yalın, Cumhuriyetin ilk yıllarında Çukurova Toroslarında Aladağ'da, Bulgar dağında "Gâvur çukuru yaylalarında tahmini 150 hanelik Karakoyunlu oymağından bahseder. Bu oymağın, kışın Adana ve Ceyhan'da kışladığını belirtir (Yalın, 1977: 39). Karakoyunluların bir kısmı, II. Selim zamanında Halep Sancağından ayrılarak Bozulus Türkmenlerine katılmışlardır (Gündüz, 2010: 83). Karakoyunlu oymağının XV-XVI. yüzyılda Alâiye sancağına bağlı bir oymak olarak görülmemesi, buraya daha sonra geldiklerini göstermektedir. Karakoyunlular, Osmanlılar tarafından Konya'da iskân edilmeye çalışılmıştır (Halaçoğlu, 1997: 8).

Akkoyunlular, Bozok boyundan Bayındır oymağına bağlanmasına karşılık, Karakoyunluların hangi oymağa bağlı olduğu açık değildir. Sümer, Karakoyunlu oymağını; tarihçi Minorsky'nin görüşüne uygun olarak 24 Oğuz boyundan Yıva boyuna bağlamakla birlikte, hâlâ kafasında soru işaretleri vardır (Sümer, 1984: 17). Şükrullah, II. Murat zamanında (1421-1451), 1449 yılında Karakoyunlu Beği Cihanşah'a elçi olarak gönderildi. Şükrullah, sadece Behcettüttevârih'in Nuruosmaniye nüshasında şöyle bir olay kaydetmektedir: "*Varıp yumuşu yerine getirdik. Bir gün eagavul (Şagavul: elçilere mihmandarlık eden-hizmetinde olan) kişi geldi. "Mîrza (Cihanşah) sizinle yalnız konuşacağından tek olarak gitmelisiniz dedi."* –İşittik ve baş eğdik- deyip gittik. Konuşma sırasında bana buyurdu ki: "Sultan Murat benim ahret kardeşimdir. Bu kardeşlikten başka da akrabamdır." Akrabalığın sebebi soruldu. Buyurdu ki: "Mevlânâ İsmail hanların tarihini okusun; Oğuz tarihini getirsinler". Mevlânâ İsmail geldi ve Moğol yazısı ile yazılmış (Uygurca; o zaman Uygurca yazılara Moğolca demek adet idi) bir kitap getirdi. O kitaptan anlaşıldı ki Oğuzun altı oğlu olmuştur. Adları Gök Alp, Yer Alp, Deniz Alp, Gün Alp, Ay Alp, Yıldız Alp. Mirza buyurdu ki: Kardeşim Sultan Muradın nesibi (soyu) Oğuz oğlu Gök Alpa ulaşıyor. Gök Alp oğulları, Kızıl Buğa oğlu Kaya Alp oğlu Süleymanşah oğlu Er Tuğrula kırk beşinci göbekten erişmiştir. Kara Yusuf'un nesebi ise kırk birinci göbekte Deniz Alpa erişmektedir." Bu iki padişahın nesebi bilinince Mirza buyurdu: Kardeşim Sultan Muradın nesebi bizim nesebimizden ağadır. Gök ile denizin arasındaki fark olduğu gibi" (Şükrullah, 1939: 27). Bu durumda Karakoyunlu hanedanlığının soyu,

Deniz Han'a ulaşan Büğdüz, Iğdır, Yıva ve Kınık boylarından birine bağlı olması gerekir.

Karakoyunlu Devleti'nde hanedan adının Farsça olarak Barânî şeklinde kayıtlara geçmesi zihinlerde çeşitli karışıklığa sebep olmuştur (Sümer, 1984: 16; Togan, 1981: 189). Ayrıca, Barânî kelimesinin hanedanların Karakoyunluların içinde bulunan Baharlı sülalesine ait olduğunu göstermek için de bu şekilde yazıldığı söylenmiştir (Sümer, 1984: 16; Turan, 2003: 83). Osman Turan, Baharlı oymağının bir ulusun ve devletin başında (Karakoyunlu Devleti) bulunması nedeniyle devletin bu ismi alması fikrine şiddetle karşı çıkar ve nedenini de Baran, Barânî ve Baranlu adının Oğuz-İlinden, Mâveraünnehir'den ve Horasan'dan Karakoyunlulara nasıl intikal ettiğinin takip edilebilmesine bağlar. Hatta Karakoyunluları, "Horasan'a Yeni-kent yabgularına kâdim Oğuz iline bağlayabildiğimiz halde Bayındır boyu ve Akkoyunlular'ın bu dönem tarihleri meçhuldür" demiştir (Turan, 2003: 83).

Kunlar (Hunlar), M.Ö. 220 Çin'in kuzeyinde Kora'dan Edil'e kadar ilk Türk İmparatorluğunu kurdular ve bu hâkimiyet Mete'nin ölümünden sonra M. 216 yılına kadar devam etti. "Hun", "kon, kun" bu dönem Türkçesinde "koyun" anlamındaydı ve 11. yüzyıla kadar aynı anlamda kullanıldı (Atsız, 1997: 15-17,82 ; Darkot, 1997: 252). Tarihi-i Türkmaniya ve Tarihi-i Sultan Muhammed Kutbşahi'ya göre Karakoyunlular, 1202-1203 yıllarında Şarkî Türkistan'dan Maveraünnehr'e, daha sonra Cengiz istilâsı üzerine Anadolu'ya geçtikleri, Gürcülerle ve Tatarlarla mücadele ettikleri anlatılmaktadır (Darkot, 1997: 252). Bayraklarında koyun remzi (sembol) bulundurmaları ve mezarlarına koyun heykelleri dikmeleri (rekzettirmeleri) dolayısıyla, eskiden beri koyun totemine bağlı oldukları anlaşılan ve Müslüman olduktan sonra da bu totemi terk etmeyen Akkoyunlularla Karakoyunluların ilk çağ ve orta çağın bir devresinde büyük roller oynayan Hunlara (Koyunlulara) bağlı olduğu düşünülmüştür. Bunlar, Türk ilinde iki küçük gurup halinde bâki kalmışlar, zamanla eski adları olan koyun ismini muhafaza ederek Anadolu'ya gelmişler ve Oğuzlara istihlak (İlhâk, katılma) ettikleri söylenmiştir (Darkot, 1997: 253). İbn Fadlan'ın Oğuzlardan ayrı olarak kaydettiği şu bilgi bunu doğrular niteliktedir: "Türklerin diğer bir kısmına kun (hun) denir. Bunlar Nastur mezhebindedir. Kitây (Hitay) hâkânından korktukları ve meraları dar geldiği için Kitây ülkesinden ayrıldılar (İbn Fazlan, 1995: 101). Ancak, Mervezî'nin bahsettiği bu Hun kalıntısı Türklerin Karluklular da olabileceği söylenmektedir (Fazlan, 1995: 101). Karakoyunluların bayraklarında siyah koyun resmi bulunduğu söylenmesine rağmen (Agacanov 2003: 206), bahsedilen

koyun resmi Karakoyunlular ve Akkoyunluların bayrağında rastlanmamıştır (Sümer, 1984: 13). Türk tarihini çok iyi bilen Mecmeddin Mühemmed Adnân, eski bir nüshası İstanbul’da bulunan bir eserinde “Oğuzların bir adı da Kundur” kaydına dayanarak Kunlar ile Oğuzların aynı millet olduklarını tespit eden ilk tarihçi olmuştur (Atsız, 1935: 6-7). Atsız’ın Behcetüttevârîh’in Tercümesinde; “Birinci boy Oğuz’lardır. Bunlara “Kun” da derler. Hitay ülkesinden çıkmışlardır. Öz yurtlarını ot ve yem darlığından ötürü bırakmışlardır.” denilmektedir (Şükrullah, 1939: 25). XII yüzyılda Bizanslı tarihçi Anna Komnene, Oğuzlardan bahsederken bir yerde Hun adını kullanmaktadır (Gyula, 1938: 37). Reşideddin Oğuznâmesi’nde Oğuz Han’ın Ön Asya fütuhatına dayanarak Ak Hunlarla Kara Hunların (Akkoyunlularla Karakoyunluların) milâddan sonra dördüncü yüzyılda Gökçe göl ile Van gölü arsında yerleşmiş olabileceklerini kaydetmektedir (Togan, 1982: 182). Ancak bu görüş konu edinilen Karakoyunluları açıklamaktan uzaktır.

Devletşah Tezkiresi’nde Karakoyunlular için “Bunların aslı Aksay-ı Türkistan’da Gazkırd (Kazgurt) dağlarındadır. Eski zamanlarda Azerbaycan ve Bitlis’e nasılsa gelmişlerdir. Göçebedirler. Sultan Üveys-i Celâyir bunları çobanlıkta kullanırdı” denilmektedir (Devletşah, 1997: 457). Ancak, bugün Kazgurt dağının yeri hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Faruk Sümer, Gazkırd (Gazgurt) dağı, “Karaçuk (Kara-Tav) sıradağlarının bir kısmına denilmektedir” demektedir (Sümer, 1984: 36). Şecere-i Terâkime’de (Türkmenlerin soy kütüğü) Gazgurt dağı geçmektedir. “Oğuz ülkesin yurtlarının doğusu Isıg köl ve Almalık, kible tarafı Sayram, Kazkurt dağı (Gazgurt), Karaçık dağı ve kuzey tarafı Ulug dağı ve bakırın kaynağı olan Kiçik dağıdır. Batısı Sir suyunun ayağı yeni kent” denilmektedir (Ebulgazi bahadır Han, 1996: 256). Bu bölge Oğuzların eski yurtlarını, Eski Guz-elini (Agacanov, 2003: 198-199) ifade etmektedir.

Karakoyunluların tarihini, dönemin İran müelliflerinin yabancı oldukları Türkçe isim, unvan ve ıstılahları okunamaz şekilde yazmalarının da etkisi olduğu düşünülmektedir. Baran kelimesi, kendi kültürlerine göre bozuk şekilde Tûran veya Bûran imlasına göre kopya etmişlerdir. Peki, bu Karakoyunlu yörüklerinin dilinde kullanılmayan Baran veya Farsça barânî kelimeleri nereden gelmektedir. Oğuzların X-XI. yüzyılda güney Sırderya (Seyhan) kurdukları yabguluk döneminde Şah Melik’in dedesi ve Ali Han’ın babası olan Baran adlı kişinin ismi Farsça Barânî, Türkçe Baranlu olarak yazılmıştır. Oğuzeli’nde Barâniler sülalesinden Ali Han, Oğuz Devletine yabgu olmuştur (Agacanov, 2003: 204). Şah Melik b. Ali El-Bârânî şeklinde kayıtlara geçmiş ve Barânî kelimesinin, daha çok o dönemde oğuz idaresini ele geçiren bir sülaleye

verildiğini göstermektedir. Burada Barânî aynı adı taşıyan, bir boya mensubiyeti gösteren bir lakap olarak karşımıza çıkmaktadır. Rus vakayinameleri, XI. yüzyıl ortalarında doğu Avrupa sınırlarında yaşayan Türk kabileleri arasında “Berendi” adlı bir kableden söz etmektedirler. Barânî veya Berendi ifadeleri, büyük bir ihtimalle bu kelimelerin semantiğinin totem orijinli olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan “baran-maran” Türk dilinin çeşitli lehçelerinde dağ keçisi, koyun, keçi anlamındadır. Van Gölü çevresinde yaşayan Türkmenlerin lehçesinde baran, koyun veya koç, beren ise Tatar ve Başkir lehçelerinde kuzu demektir (Agacanov, 2003: 205; Sümer, 1984: 17). Türkmenistan’da bir köyde anlatılan halk efsanesi, Karakoyunluların menşesine ışık tutmaktadır. Bu efsaneye göre bir adamın iki oğlu olduğu, ilkinde ak ikincisine kara koyun verdiği anlatılmaktadır. Rivayete göre Karakoyunlular, boy adlarını bu oğulların ikincisinden almaktadır (Agacanov, 2003: 205-206). Barânî kelimesinin menşei, boy veya kabilenin hamisi ve totemi sayılan koyuna duyulan saygıyı yansıtmaktadır. Türkmen (Türkmenistan) halk efsanelerinde koyun, kutsaldır ve koyun sürüsü içinde bulunan insana kötü ruh ve cinler dokunmaz. Bu durum Karakoyunlu yörüklerinde hâlâ böyledir. Koyun melek gibidir ve koyun içinde bulunan bir kişiye şeytan görünmez ve dokunmaz. Sonuç olarak, Barânîler, muhtemelen daha geç dönemde Karakoyunlular olarak adlandırılan Oğuz boylarından biridir (Agacanov, 2003: 206-207). Tarih-i Türkmaniyye’ye dayanarak Karakoyunluların Moğol baskısı (Cengiz Han) nedeniyle Kara Yusuf’un yedinci atası olan Töre Beğ adlı reisleri yönetiminde Oğuzeli’nden Horasana gelmişler, oradan da Anadolu’da Erzurum ve Diyarbakır havâlisine geçen Karakoyunluların 30.000 çadır olduğu kaydedilmektedir (Togan, 1981: 363).

Osman Turan’ın Karakoyunluların menşesine dair yaklaşımı farklıdır: Baranlalar, Oğuzların Yazdır Boyundan olup Selçuk’un oğulları ile savaşan Yengi-kent yabgusu Ali Baran’a ve Şah-Melik’e mensup idiler ve büyük Türk muhaceretinde Oğuzların yabgular idaresindeki devletleri çökünce Horasan’a göçüp kendi kurdukları Yazdır vilâyetine yerleşmişlerdir. Baran’ın torunları ve Ali Hânın oğulları bu bölgede Hisârı Tak’ı kurdular. Osman Turan, Cihân-nâme adlı eserini 1208 yılında yazan ve Horasan’da yaşayarak Yazır’ları iyi tanıyan bir coğrafyacı olan Mohammed bin Necip Bekran’dan şunları aktarır: “Yazır Türklerinden bir kısmı Balkan (Hazar sahilinde Dehistan) tarafına bir kısmı da Mangışlak adasına göçtüler”; fakat Yazır’ların başlıca halkı Horasan tarafına vardılar. Bunların sayıları çok ve kuvvetlidirler Hisar-ı Tak’a intikal edip oturdular. Bunlar hâlis Yazırlar olup, kendileri ile birlikte Mangışlâkî ve

Parsî olmak üzere üç kola ayrılmışlardır”. Hisâr-ı Tak’a Baran kalesi de denilmektedir. Öyle anlaşılıyor ki X. asır Cend’deki Ali Handan, Horasan ve Doğu Anadolu, Azerbaycan ve Irak taraflarında kadar hanedanlık adı olan Baranlı veya Farsça Bâranî adı devam etmiştir. Sonuç olarak, Osman Turan Muhammed bin Necib Bekran’ın eseri Cihân-name’ye dayanarak Karakoyunluları Yazırların bir kolu olduğunu savunmuştur. Bekran’ın eserinde, Ebu’l-Gazi’ye ait Oğuznâme’de bulunmayan şu tanım ilginçtir: “Ali Han beğ evlatları baş olup (Yönetici) Hisar dağına gittiler. Okli-İli, Kökli-İli, Ağar-İli ve Sultan İli gibi pek çok il de Balhan dağına göçtüler. Yazır ili Horasana varıp Merv-Rûd etrafında pek çok il sâkin oldu (ol-turdular). O sebepten Merv-Rûd’e Yazır Yurdu derler. Yazır İlinde (Boyundan) Merv-Rûd yakınlarında oturanlardan çoğu çiftçilik ile uğraşmaya başlamıştır” (Turan, 2003: 80-84).

Evliya Çelebi, Karakoyunluların Irak, Azerbaycan ve Ahlat Şehri’ne mutasarrıf olduklarından ve bunlara Yusufogluları denildiğinden bahsetmektedir. (Evliya Çelebi, 2010 a: 199). Evliya Çelebi ayrıca, Karakoyunluların, Osmanoğulları ile akraba olduklarını, Kara Yusuf’un bu nedenle Timur’un korkusundan Yıldırım Beyazıt Han’a sığındığını yazar. Osman oğullarının ataları Koba Alp, kardeşi Bayındır Han, Süleyman Şah ve onun oğlu Ertuğrul Bey ile Karakoyunlu Yusufogluları da Mâhân diyarından (Merv şehrine yakın bir bölge) Ahlat diyarına gelip vatan edindiler (Evliya Çelebi, 2010 a: 200).

Karakoyunlu devletinin kuruluşu Moğol yönetimin zayıflaması ve Ebu-Said Bahadır Han’ın ölümünden sonra Noyanlarının iç mücadeleye geçmelerinden sonra başlamaktadır (Sümer, 1984: 37). O tarihlerde, Karakoyunlular, Moğol olan Sutaylılar’a bağlı idi. Sutaylılar’ın emiri Hacı Tugay oğlu Pîr Muhammed Musul eyaletini aldı. Pîr Muhammed, Mardin emîri Melik Sâlih’e İbrahim Şah’ın dul kalan kızı ile evlenmek istediğini bildirdi. Beyleri ile Mardin’e gelen Pîr Muhammed, bir Türkmen emîri olan Hüseyin Beğ tarafından öldürüldü. Hüseyin Beğ Musul’u da aldıktan sonra Muş bölgesinde yaylamaya gitti. Durumdan rahatsız olan Kürt aşiretlerinin emîr ve reisleri, Melik Âdil’in etrafında toplandılar. Melik Âdil yayladan dönmekte olan Hüseyin Beğ ve ordusunu Batman’ın batısında Sallat çayı kenarında sıkıştırdılar. Ancak, bu muhaberede Kürt aşiretleri yenildi. Karakoyunlu Devleti’nin ilk siyasi lideri olan Bayram Hoca bu savaşta Hüseyin Beğ’in yakın emirlerinden biri idi. Bayram Hoca, emîrliği ele geçirmek gayesiyle Hüseyin Beğ’i 1351 yılında öldürdü. Musul’u almak istedi, ancak kendisinden önce davranan Hüseyin Beğ’in yeğeni Ordu-Buğa şehre hâkim oldu. Hüseyin Beğ’in ölümünden sonra, bölgedeki

Türkmenlerin çoğunluğunun, Hüseyin Beğ'in akrabası olan güçlü ve nüfuzlu Bayram Hoca'nın emirliğini tanıdılar. Bayram Hoca 1371 yılında Musul'u kuşattı. Bunun üzerine Mardin kuvvetleri ve birçok Kürt aşiret reisleri ve emirleri Bayram Hoca'nın yardımına gelmişlerdir. Bu, Hısn Keyfû hükümdarları, Cezîre, Bidlis hâkimleri, Zırkî, Süleymanî ve diğer bazı kürd aşiretlerinin beğlerinin Bayram Hoca'ya tabii olduklarını göstermektedir. Karakoyunluların bunların memleketlerine göz dikmemeleri sebebiyle, Kürd emîr ve beylikleri Karakoyunlu Devleti'nin sonuna kadar onlara bağlı kalmışlardır. Bayram Hoca, 1374'te Sincar'ı ve aynı yıl Sultan Üveys'in ölümünden sonra Musul, Batı İran'da Sürmeli, Ala-kilise, Hoy, Nahcivan'ı Karakoyunlu yurduna kattı. Van gölü kıyısındaki Erciş, Karakoyunluların bir anlamda kışlağı, kuzeyindeki Aladağlar ise yaylağı idi. Bu dönemde Muzafferiler ve Celâyiriler gibi Moğol hanlıkları Azerbaycan, Nahcivan, Kuzey Irak bölgeleri için birbiri ile savaşıyorlardı ve Karakoyunlular bunlara vergi veriyordu. Bayram Hoca'nın 1380 yılında ölümünden sonra yerine Kara Mehmet geçmiştir. Böylece Karakoyunlu Türkmen hâkimiyeti başlamıştır (Sümer, 1984: 37-50).

Kara Mehmet'ten sonra, sırası ile Kara Yusuf, İskender, Cihanşah, Pir Budak ve Hasan Ali Karakoyunlu hanedanlığı yaptılar. Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan 1468 yılında Hasan Ali'nin başında bulunduğu yüz seksen bin kişilik kuvveti Hemedan'da baskın yaparak dağıtmış, daha sonra aynı yıl Bağdat'a inerek orayı da Cihanşah'ın beğlerinin elinden alarak Karakoyunlu Hânlığına son vermiştir. Karakoyunlu Hükümdarları içinde Kara Yusuf Beğ ve oğulları İskender ve Cihanşah azim, cesaret ve cüretleri ile muazzam bir imparatorluk kurmuşlardır. Cihanşah zamanında Karakoyunlu devletinin hududu, Horasandan Osmanlı ve Memlük Devletleri hududuna kadar devam etmiştir. Akkoyunlu Hanedanlığı ise, Diyarbakır ve Erzincan'da bu geniş hududun içinde sıkışıp kalmıştır. Cihan Şah buraları da topraklarına katmak istemiş, Erzurum ve Erzincan taraflarına yürümüştür. Kış olması sebebiyle kuşatmaktan vazgeçmiş, geri dönmüştür. Casusları ile durumu çok iyi tahlil eden Uzun Hasan, 1467'de Cihanşah'ı takip etmiş ve ani bir baskınla Cihanşah'ı öldürüştür. İşte bu olay Karakoyunlu'nun sonunu getirmeye yetmiştir (Uzunçarşılı, 1988: 180-187).

Karakoyunlu hanedanlığı, muhtemeldir ki Moğol baskısı sebebiyle göçebe Karakoyunlu oymağının hükmü altına aldığı Türkmen boy ve oymaklarının ve az da olsa Kürt aşiretlerinin birleşmesinden doğan bir konfederasyondur. Batı İran ve Azerbaycan'ı alan Emîr Timur ve Oğulları, çevresindeki Kürt emirlikler gibi kendisine

itaat etmeyen Karakoyunluları daima bir çıbanbaşı olarak görmüşlerdir. Timur, ilk darbeyi 1387 yılında Kara Mehmet'ten yemiştir. Timur, Erzurum yakınlarındaki Çapakçur suyu kenarında ordugâh kurdu ve üç tümeni Kara Mehmet'in üzerine gönderdi. Kara Mehmet'in üzerine giden Miran Şah, bol ganimetle dönmüş, ancak diğer iki tümen sarp dağ geçitlerinde Kara Mehmet tarafından bozguna uğratılmıştır. Bu olayların en yakın şahidi olan Ermeni müverrihi Metzoplu Toma, Kara Mehmet'in askerlerinin Çağataylara karşı fevkalade bir yiğitlik göstererek Timur'un ordusunu firara zorladığını ve ordu komutanı olan Logmaghan'ı (Lala Hoca) öldürdüğünü yazmıştır (Sümer, 1984: 49-50).

Timur, hicretin 803 (1400) yılında Sivas hisarını lağımla yakmış, halkını esir etmiştir. Buradan güneye yönelerek Antep ve Halep'i almış, hemen sonrasında Memlûk ordusunu yenerek Şam'ı ele geçirmiştir (Mehmet Neşri, 2011: 144-145). Timur'un bu askerî faaliyetleri, olası yeni bir Osmanlı-Memlûk işbirliğini önlemiştir (Daş, 2004: 141-167).

Akkoyunluların Timur yanlısı ve bir anlamda işbirliği içindeki politikalarına karşın, Karakoyunlular bu hâkimiyeti tanımak istememişlerdir. Emîr Timur, gerek Kara Mehmet gerek Kara Yusuf'u, hacıların yollarını kesmekle, Müslümanlara çapulculuk yapmak suretiyle mallarını soymakla suçlamıştır. Ama gerçek şudur ki, Karakoyunlu hanedanlığı Timur'u devamlı uğraştırmış, zaman zaman zayıyata uğratmış, hâkimiyeti altındaki emîrlük ve valilik merkezlerine saldırılar düzenlemiştir (Aka, 1986: 1-22). Osmanlıya sığınan Kara Yusuf'u, Yıldırım Bayezid'den ıslarla istemesinin nedeni budur. Timur, hicretin 804 (1401-1402) yılı kışında Karabağ'da huzuruna kabul ettiği Osmanlı elçilerine daima bir şakî olarak vasıflandırdığı Kara Yusuf'un Bayezid tarafından öldürülmesini yahut zincire vurularak kendisine yollanmasını, bunlar yapılmadığı takdirde Osmanlı ülkesinden çıkarılmasını istedi. Bunu Yıldırım Bayezid ile olan yazışmalarda dile getirdi (Sümer, 1984: 63). Asıl gayesi, Anadolu'yu fethederek Bayezid devrinde zenginleşen ihtişamlı Osmanlı sarayını yağmalamaktı (Cezar, 2011: 193). Timur'u, Osmanlı devleti üzerine yürümeye teşvik edenler arasında Erzincan Emiri Mutaharten, Akkoyunlu Beyi Karayölük, Osmanlı karşısında topraklarını kaybeden diğer Türk beylikleri, özellikle de Karaman beyini zikretmek gerekir (Daş, 2004: 142-167).

Karakoyunlu devletinin dağılmasından sonra Suriye ve Anadolu'da Karakoyunlu adı altında yörük ve Türkmen grupları görülmektedir. Osmanlı tahrir defterlerine göre 1453-1650 yılları arasında Karakoyunluların Halep (Halep), Maraş, Bozok (Yozgat),

Amid (Diyabakır), Menteşe (Balat) Sancakları yanında daha küçük Karakoyunlu gruplarının Aydın, Sivas, Kayseri, Eskişehir bölgelerine dağıldıkları görülmektedir. Ancak, Aydın bölgesinde olanlar “Karakoyunlu” olarak anılmaktadır. Ayrıca Azerbaycan’da yoğun Karakoyunlu grubunun olduğu bilinmektedir. II. Selim zamanında (1524-1574), Diyarbakır bölgesinde konar-göçer durumunda olan Bozulus Türkmenlerinden iki adet Karakoyunlu aşireti tespit edilmiştir. Ayrıca Tarsus sancağında Karakoyunlu yörükleri adı altında tarihsiz kayıta rastlanılmaktadır (Halaçoğlu, 2009: 1231-1233). Karakoyunlu Yörüklerinin bir kısmının direkt olarak Anamas yaylasına Tarsus sancağından geldiği bilinmektedir. Bu defterlerde konargöçerlik ve yörükçülük belirtilmiş ve o şekilde kaydedilmiştir.

1.3. Antalya Bölgesinde Karakoyunlu Yörükleri

Teke yöresinde bulunan Karakoyunlu yörükleri Osmanlı belgelerinde Cemaat-i Karakoyunlu, Cematat-i Aşiret-i Celiloğlu, Cematat-i Aşiret-i Karakoyunlu ve Karakoyunlu Aşireti” olarak geçmektedir (Ak, 2012: 36). Ancak, XVI. yüzyıldan beri Teke yöresinde konargöçer hayatı sürdüren Karakoyunlu adı altında geçen oba gruplarının (Ak, 2012: 36), konumuz olan Karakoyunlu yörüklerini kapsamamaktadır Çünkü Karakoyunlu yörükleri XIX. yüzyılın birinci yarısında Teke yöresine gelmişlerdir.

Antalya vilâyeti adına yayınlanacak mecele’ye dercedilmek üzere vilâyet makamından istenen 160 suale cevap olarak hazırlanan Serik nahiyesine ait (21.12.1339, 1923) tarihli lâyiha’da Karakoyunlu yörüklerinden söz edilmektedir. “Karakoyunlu aşireti mahallelere ayrılmış değildir. Kışlak ve yaylaklarında otlaklarına göre ayrı topluluklar halinde iselerse de bir muhtarın idaresinde daima bir topluluk halinde yaşarlar. Birinci dünya harbinde asker kaçakçılığına fazlaca rağbet etmişler ise de umumiyetle temiz ahlâklı adamlardır. Daima kara koyun sürüleri vardır. Siyah yün, yörük ve köylülerimizin menevrak şalvarı ve öncek (etek) gibi giyim eşyalarına, kilim ve keçe dokumalarına lüzumlu olduğu için iç alış verişte daha kıymetlidir (Ticarette mevkiî yoktur). Yalnız bu aşiret siyah yün istihali bakımından çok istifade bulmuş olmaları variddir. Menşelerinin 3-4 batın evvel Alaiye ve Anamur taraflarındaki Bahşişli ve Keşşafli aşiretlerinden bu havaliye gelmiş olanlardan mürekkep olduğu söylenir. Karabuynuz, Cumalı ve Gebiz’in Sulu Tekke taraflarında kışlarlar. Manavgat’ın Sorgun ve Seki köylerinde de bazı evleri kışlar. Yazın hepsi de Şarki Karaağacın Çayır yaylasına giderler. Karakoyunlular 90 hanede 263 kadın, 116 (?)

erkek, 379 nüfustur” (Selekler, 1960: 142). Ancak burada söz konusu edilen çadır sayısı ve nüfus, gerçeğin beşte biri bile değildir.

Ali Rıza Yalgın, Aladağ’da “Alagöl”, Bulgar dağında “gâvur çukuru” yaylalarında tahmini 150 çadırlık bir Karakoyunlu oymağından bahsetmektedir. Bu obanın asıl adının Keşşafı olduğunu ve altmış beş yıl önce (tahmini 1860) Teke sancağından Adana havalisine geldiklerini kaydetmektedir. “Keşşafı oymağı Karakoyunlunun bir bölümüdür.” demekte; Adana ve Ceyhan civarında kışladıklarını yazmaktadır (Yalgın, 1977: 39).

Macit Selekler, 1930 senesinde hükümet konağının merdivenleri altına yığılmış vilayet nüfus müdüriyetine ait olan evrakların bilinçsizce Kadınderesine taşınarak yok edildiğini fark eder. Bu gidişata engel olamaz, ancak içlerinden aldığı eski bir evrakta kısaca şunlar yazılıdır: “1853 senesinde Teke Sancağının bilûmun varidatının (gelirlerinin) mucibince tahakkuk ve tahsilâtını gösteren bir planço vardı. Bu planço (kaffe-i Kazahayi Teke) tabiri ile o zamanki kaza teşkilatını gösteriyordu. Buna göre o zamanki Teke sancağına bağlı kazalar şunlardı. Antalya, Nevahi-i Serik (Serik Nahiyesi), Bucak, Kızılkaya, Elmalu, Kaş, Kalkanlu, Finike, Kardıç maa (İğdir) ve Aşiret-i Murtuna, Aşiret-i Gebiz, Saçıkara Aşireti, Karakoyunlu Aşiret-i Meskûne. Görülüyor ki, Teke Sancağı o zaman 9 kaza ve bu kazalardan ayrı beş de aşiret teşkilatından mürekkep imiş (Selekler, 2011: 194-204). Buradan da anlaşıldığı üzere Karakoyunlu aşiretinin 1853 yılında Teke sancağında kışladığı anlaşılmaktadır. O zaman aşiretlerden otlakıye veya kışlak vergisi alınmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yörükler daha çok Serik nahiyesi çevresinde kışlamaktadır (Selekler, 1960: 141-143). Bunlar:

1. Karahacılı aşireti: Himmetli, Sarıhabalı, Hacıhamzalı, Kaldırıcılar, Ali Kâhya, Solaklı obalarından oluşmaktadır. Sarıabalıların bir kısmı Balkız ve Karagöl etrafında otururlar. Diğer bir kısmı da köprüçayının Manavgat tarafında kurdukları kilimli köyünde otururlar. Solaklı obası ise Beyşehir’in Dumanlı yayla silsilesindeki Yeniköy (Yeni adı Dumanlı) adında bir köy kurmuşlar ve orada yaşarlar.

2. Honamlı Aşireti: Ötkünlü aşireti olarak da bilinir. Ötgün aslında çana verilen isimdir. Deve ve koyuna takılır ve hayvanın en küçük hareketinde sürekli bir uğultu yapar. Recepli, Telliler, Hacıceliller, Adıgüzel, Karaevliler obalarına ayrılır. Macit Selekler, Honamlı aşireti için önemli şu notu kaydetmiştir; “Honamlıdan medrese tahsili görmüş, bir zattan, aşiretin isminin “Hunamlı” olduğunu duydum. Gerçi

Asya'nın ortasında "Hunnam" adında bir ülke vardır. Ve Çinliler Koyun kelimesini kendi lisan bünyelerine göre Hun yapmışlar ve "Koyunlu" adı verilen Türklere de Hun demişler." Ancak, Ötkünlü Honamlı oymağının Serik civarında kışlayan sadece bir obasıdır ve (Ak, 2012: 29-31).

3. Saçıkara aşireti: Bunlara Haytalar da denir. Gedikli, Hacıaliler, Hacinasuhlu, Hacısüleymanlı gibi obaları vardır. Aşiretler içinde suç işlemekte en ileri gidenler bunlardır. Yazın Şarkikaraağaç tarafına göçerler. İçel ve Bozdoğan Taifesinden olan Saçıkara Cemaati Varsak boyuna bağlıdır ve XVII. yüzyılın sonlarına doğru Alaiye Sancağına gelmişlerdir. Bunlarda eşkıyalık faaliyetleri yaygındır (Ak, 2012: 52).

4. Karakoyunlu aşireti: Bir muhtarın idaresi altında ayrı ayrı topluluklar halinde yaşarlar. Menşelerinin 3-4 batın evvel Alaiye ve Anamur taraflarındaki Bahşişli ve Keşşafli aşiretlerinden bu havaliye gelmiş olanlardan mürekkep olduğu söylenir. Karabuynuz, Cumalı ve Gebizin Sulu Takke taraflarında Kışlarlar. Bir kısmı, Manavgat'ın Sorgun ve Seki köylerinde kışlar, yazın hepsi de Şarki Karaağacın Çayır yaylasına giderler. Daima Karakoyun sürüleri vardır. Siyah yün, Yörük ve köylülerimizin men evrak şalvarı, önceki gibi giyim eşyaları, kilim ve keçe dokumlarını yaparlar. Aşiret ismini bu kara koyunlarından almıştır.

5. Eskiörük aşireti: Basırlı, Çankara, Seyitahmetli obaları vardır. Çankara ve Seyit Ahmetli obaları Boğazak ve Çakallık köylerine yerleştikleri için artık adlarından başka bir şey kalmamıştır. Eskiörük aşireti, Yıva Boyuna bağlıdır (Ak, 2012: 22).

6. Basırlı: Bunlar, Kocayatak, Cumalı, Eminceler, Taşlık, Burmahancı köylerinde yerleşmişlerdir.

7. Çakal Aşireti: Büyük bir kısmı Gebiz havalisinde, bir kısmı da Serik nahiyenin Ayanoz ve Kuşlar tarafında yerleşmişlerdir. Bunlar, Oğuzların Avşar Boyuna bağlıdır (Ak, 2012: 19).

Sonuç olarak, Serik nahiyesinde 23 yörük obası kaydedilmiştir. Burada bulunan 1306 hanede 3351'i kadın 2847'si erkek olmak üzere toplam 6198 nüfus kaydı vardır. Karakoyunlu yörüklerinin Anamas yaylasında toplanmasında çevre ile olan kavgalar nedeniyle Sancak değiştirme etkili olmuştur. Osmanlı yönetiminde suç işleyen eğer sancak değiştirir ise kovuşturulması yapılmamaktadır. Kendi içlerinde kavga ve dövüş eksik olmamasına rağmen, genelde uysal ve mülayim insanlardır. Kan davası görülmez. Sünnî'dirler; ancak fazla dindar değillerdir, bu dini bilgilerinin azlığından kaynaklanır. Yörük insanının mistik bir yapısı yoktur. Özgürlüğüne düşkündür. Çabuk öfkelenme eğilimindedirler" Atabeyli ve Selekler'in anlatımına göre; yörükler,

çevrelerindeki köylülere nazaran daha fazla misafirperverdir. Kadınları çok ciddi, ırz ve namuslarına çok bağlıdır; erkekten kaçma âdeti yoktur. Büyüklerine çok saygıları vardır. Ancak, yörüklerde iki evlenme çöktür (Atabeyli, 1940: 213-222 ; Selekler, 1960: 171).

1.3.1. Karakoyunlu yörüklerinde oba ve oymak kavramları üzerine

Osmanlı vesikalarında Türkmen ve yörükleri tanımlamak için, “taife” “cemaat”, ve “aşiret” gibi kelimeler kullanılmıştır. “Cemaat” tabirinin daha çok; bir aşiret içindeki kan bağına dayanan grupları tanımlamak için kullanıldığı görülmektedir. “Aşiret” kelimesi, daha çok yakın kan bağı olsun veya olmasın obaların birliği olarak tanımlanmaktadır. “Kabile” kelimesi ise bazen cemaat, bazen de aşiret tabirlerinin yerine kullanılmıştır. “Taife” kelimesi de belli bir grup aşiretler birliğini tanımlamak için kullanılmıştır. Nitekim “Türkmân taifesinden, Bozulus taifesinden şeklinde yer almaktadır. Taife, aşiretlerin oluşturduğu bir konfederasyon değildir. Ancak cemaat, kabile ve taife tabirlerinin kesin çizgilerle birbirinden ayrılmadığı, bazen bu tabirlerin birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir.

Bundan yaklaşık 1400 yıl önce, Göktürkler’in topluluk-millet bilincine varmalarına rağmen, bugün Türkçede bazı topluluk terminolojisinde sıkıntıya düşmemiz dikkat çekmektedir. Bu bağlamda biz Türkçede topluluk-toplum tanımlamaları üzerinde duracak değiliz. Ancak yörükçülükte geçen bazı topluluk tanımlamalarını bilmemiz gerekmektedir. Bunlardan en ufak birim, “aile” olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile veya hane ifadesi, “çadır halkı” tabiri ile dile getirilebilir. Orhun yazıtlarında aile “oğuş” kelimesi ile ifade edilmiş ve aile, soy, hısım anlamında kullanılmıştır (Ergin, 2003: 106). Aile, birincil derecede yakın kan bağıının bulunduğu bir birimdir. Yörüklerde kullanılan diğer bir topluluk tanımı, “oba”dır. Karakoyunlu yörüklerinde “oba” kelimesi birkaç anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan ilki, yakın kan bağı bulunan ailelerin (çadırların) oluşturduğu birimi tanımlamak için kullanılmaktadır. İbişli obası, Hacıduranlı obası. vs. Sonuçta, “obalar” birleşerek Karakoyunlu oymağını oluşturmaktadır. İkinci olarak, “oba”, “kan bağı olsun veya olmasın birkaç çadırın bir arada bulunmasıdır. Oba kelimesine, bu açıdan bakıldığında, “ bir grup çadırlar topluluğu” demek mümkündür. Ancak, bir obadaki çadırlar, bir birine “oba” diye hitap ederler. Bu durumda, “oba” kelimesine, “komşu” anlamı yüklenmiş olmaktadır. Nitekim “obadan ateş al gel” demekle, “komşudan ateş al gel” söylenmek istenmiştir. Karakoyunlu yörüklerinde oba kelimesinin diğer bir tanımı

“el, başkası, yabancı” anlamında da kullanılmaktadır. “Sen obalardan yardım bekle, bakalım!” cümlesinde, “Sen, ellerden (yabancılardan) yardım bekle, bakalım!” anlamı verilmek istenmiştir.

“Oba” kelimesi Divanü-Lûgat-it-Türk’te (Kaşgârlı Mahmud, 2006 a: 86) Oğuzca bir sözcük olduğu ve kabile manasına geldiği yazılmıştır. Her ne kadar kabile daha büyük toplulukları ifade etse de, bu yönü ile Karakoyunlulardaki anlamını desteklemektedir. Abdülkadir İnan, oba ile obo kelimesinin ses ve anlam benzeşmelerine dikkat çekerek, oba kelimesinin obo’dan gelebileceğini vurgulamıştır. Obo sözü, Türk kültürünün tesiri altında yaşayan Mançularda, “tepe” manasında kullanılmaktadır. Bu kullanım, Kırgızlar ve Moğollar dâhil Doğu Türklerinde küçük tepe yığını şeklindedir. Yazar, Türkçe bir kelime olduğundan şüphe duyulmayan obo kelimesinin, Oğuzlar’ın bu sözü topluluk anlamında kullanmadan önce her kabile veya boyun kurban yeri olduğu, burada yer-su tanrılarına kurban sunulduğunu ve oba kelimesinin de buradan kaynaklanmış olabileceğini yazar. Obo tabiri hatta tepe-kurgan anlamında arkeolojik terminoloji haline dönüşmüştür (İnan, 1988: 614-616).

Yörükler, obaların oluşturdukları göçebe gurupları ifade etmek için aşiret kelimesini kullanırlar. Aşiret, obaların oluşturdukları daha büyük çadır gruplarına ve bunların halkına denilmektedir. Bir anlamda Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğe göre, yapısındaki aileler arasında toplumsal, ekonomik ve din, kan veya evlilik bağları bulunan göçebe veya yerleşik nitelikteki topluluktur (<http://www.tdk.gov.tr>). Ancak biz, aşiret Arapça kökenli bir kelime olduğundan, onun yerine “oymak” kelimesini kullanmayı tercih ediyoruz. Oymakların bir araya gelmesi ile de boylar oluşmaktadır. Örneğin Karakeçili, Kayı boyunun bir oymağıdır.

1.3.2. Karakoyunlu muhtarlığı

Bilinen en eski muhtarı Topal Ahmet oğlu Kara Muhtar’dır (Mehmet Yıldırım). Cumhuriyetin ilk yıllarında felç olana kadar Osmanlı döneminde 27 yıl muhtarlık yapmıştır³. Bundan sonra Mecek lakabı ile bilinen Hasan Mecek, sonra Muhtar Halil, İbrahim Demir (Kızıl Burun) ve Hacı Kafalıların Ese (İsa) sıra ile muhtarlık yapmışlardır. Hacı kafalıların İsa’nın muhtarlığı 18 yıl sürmüştür. 1950 yılında Menderes Hükümeti’nin yörüklerin muhtarlıklarına son vermesine kadar Kuyucu Ali Karakoyunluların son muhtarı olmuştur. Kuyucu Ali’nin muhtarlığı zamanında

³ Mehmet Yıldırım, 78 yaşında, Gedik (Karabuynuz köyü), Serik; Anyalya.

muhtarlık salgısına (para toplama) dâhil olan Karakoyunlu çadır sayısı 347 olarak söylenmektedir.⁴

1.3.3. Karakoyunlu oymağını oluşturan obalar

Ispatlı (Hacı Duranlı)

Ispatlı obasının beyi, Ali Bey isimli bir ağadır. Alâiye sancağında oturmakta ve Alanya Toros'larında Sedire yaylasını yaylak olarak kullanmaktadır. Bunun oğlunun isminin Ispat olması nedeniyle obaya Ispatlı denilmektedir. İspati'nin dört oğlu ve bir kızı bulunmaktadır. Kız, sonradan zeybek obasının beyi olan Hacı Mehmet'in (Zeybek) karısıdır. Ispatlı obası orman memurları ile yaptığı bir kavga sebebiyle 1828 yılında buradan ayrılmış ve Anamas yaylasına göç etmişlerdir. Çünkü Osmanlı yönetiminde, sancak değiştirilmesi durumunda suçlularınım takibi yapılmamaktadır. Ispat'ın oğlanlarının isimleri Hacı Duran, Hacı Ese, Topal Ahmet, Sulu Hasan'dır. Hacı Duran, Manavgat ilçesi Taşağıl beldesi Mıhrap mevkiini satın alarak kışlak olarak kullanmıştır. Hacı Duran'ın 9 direkli kara çadırı, 600'ün üzerinde davarı, 400'ün üzerinde koyunu, 80 tülü devesi ve 120 atı (At öğretti) olduğu anlatılmaktadır. Topal Ahmet'in oğlu Kara Mehmet (Muhtar), Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar Karakoyunlu yörüklerine muhtarlık yapmıştır.

Kumbullar⁵

Kumbullar, 1800'li yıllarda İçel ili Anamur ilçesi Malaklar köyü civarında kışlıyorlardı. Kumbul Yusuf, kayını ile arasında geçen tatsız bir olaydan sonra 1860 yıllarında Manavgat ilçesi Taşağıl beldesi Mığrap mevkiisine gelmiş, burayı kışlak olarak kullanmaya başlamıştır. Yusuf, Mığrap'ta hayatını kaybeder. Yusuf'un iki oğlu ve iki kızı vardır. Küçük oğlu Ali, büyük oğlu Mehmet'ten daha diri olduğundan oba liderliğini üstlenmiştir. Anamur'da da bu obaya Kumbullar denilmekteydi. Kumbul Ali, Mecek obaları ile Anamas yaylasına gelmiştir. Anamas Çayır yaylasında diğer Karakoyunlu obaları ile karşılaşması Kumbul Ali'yi mutlu etmiş, o zaman Karakoyunlu oymağına muhtarlık eden Kara Muhtar'ın bacısı ile evlenmiştir. Kumbul obası, yazın (ilkbahar) Deveboynunda yaylar, karların erimesinden sonra Çayır yaylasına gelirlerdi. Daha çok Eynif-Kesik beli yolunu kullanarak yaylaya veya Akdeniz sahiline inerlerdi. Eski Antalya olarak bilinen bugünkü Side beldesinde kışlarlardı. Kumbul Ali, dört eşlidir ve bu evliliklerden 7 oğlu ve 8 kızı olmuştur.

⁴ Ali Kuruburun, 74 yaşında, Karakoyunlu, Serik, Antalya.

⁵ Mustafa Kumbul, 80 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı Köyü, Serik, Antalya

Kumbul Ali'nin deli dolu bir kişiliği vardır. Ancak Karakoyunlu'nun nüfuzlu ve söz sahibi ağalarından biridir. Osmanlının son zamanlarında, Cumhuriyetin ne demek olduğunu bilmediğinden, Konya'da bulunan Deli Baş Mehmet'in etkisinde kalmıştır. Halifeliği savunmuş, kuvve-ı Seyyare tarafını tutmuştur. Onun için 1920 de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışına destek vermemiştir. Üstüne üstelik kendince Isparta Şarkıkaraağaç ilçesi kaymakamlığını basmış, kaymakamı görevden alarak yerine bir hoca atamıştır. Daha sonra Eğridir üzerine yürümüştür. Ancak Karakoyunlu yürüklerinde Dayılar obasından bir subay olan ve zabıt Mehmet Efendi olarak bilinen kişinin iknası ile Kumbul Ali Eğridir baskınından vazgeçmiştir. Şarkıkaraağaç baskını Ankara'da duyulmuştur. Mustafa Kemal Paşa, Aydınlı Demirci Mehmet Efe'yi görevlendirerek Kumbul'un üzerine göndermiştir.

Kumbul, güz göçündedir. Kışlağı olan Side'ye gitmektedir. Eynif ovasında konaklamıştır. Demirci Mehmet Efe'nin adamlarından bir grup Ormana Beldesinde bulunan Karatay denilen namlı bir efenin yanına varır ve ondan bilgi alır. Karatay, Kumbul'un yerini Çeteye bildirir, hatta yardımcı olsun diye yanlarına birkaç kişi verir. Aslında Kumbul çetenin geleceğinden haberi vardır. Kumbul hanımlarının üçünü, çocuklarını evden uzaklaştırır. Sadece yanında Ayşe isimli küçük hanımı kalmıştır. Çete çadıra yaklaşırken, çetede bulunan ve Kumbul'u tanıyan adamlardan birisi kaçsın diye bir el ateş eder. Ancak Kumbul kaçmaz, yaklaşık 10-12 kişilik olan çete gurubunu çadıra buyur eder. Türk örf ve âdetine göre birkaç erkek keserek misafirlerini ağırlar. Kendisi olayın ciddiyetini kavramamıştır. İyi ağırlayarak ve altın vererek çeteyi savabileceğini düşünür. Çete başı Kumbul'dan altınları getirmesini ister. Kumbul at torbasında (Atlara içinde yer verilen torba) biriktirdiği altınları önlerine koyar. Bunun üzerine mecit denilen paraları (gümüş para) da getirmesi istenir. Kumbul mecit denilen para torbasını da önlerine koyar. Çetenin içlerinden birisi,

-amca bir kalk ta boyunu görelim- der.

Kumbul,

-Evlat benim boyum görülmüş- diye yanıt verir. Kumbula mavzer ile ateş edilir. Kumbul 'eğer böyle yapacağımı bilseydim, hepinizi avlardım' der. Çeteden biri çadır tokmağını yaralı Kumbul'un kafasına vurur ve Kumbul'u öldürür. Çete yaklaşık 800 keçi sürüsünü ve 63 adet atın bulunduğu öğreği ve Kumbul'un 2 çocuğunu (Osman 12 ve Yusuf 8 yaşında) yanlarına alarak Konya istikametine doğru gider. Çocuklara sürülerini geri vereceklerini söylemişlerdir. Ancak, çete Kumbul'un koyun sürüsünü

bulamamıştır. Çete yolda Kumbul'un altınlarını bölüşmek için oturduklarında çocuklar durumu anlamış ve keçi sürüsünü bırakarak kaçmışlardır.

Zeybekli

Tarsus'un Bahşiş köyünde eşine miras kalan tarlayı sürmek isteyen Postalı Ali lakaplı kişiye kayınbiraderleri ve köylüler engel olurlar. Rivayete göre bu duruma kızan postallı Ali, iki kayınbiraderini ve bir köylüyü öldürür. Aynı gece çadırını develerine yükleyip köyden ayrılır. Yanında eşi ve iki oğlu vardır. Geceleri yol alıp gündüzleri konaklayan Postallı Ali, bugünkü Yenişar-Bademli bölgesine gelir. Yolculuk boyunca, akşamları eşi ve çocukları çadırda kalır, kendisi de eve yakın bir yerde mevzilenip bekler. Atlı bir eşkiya gurubu 1840 yıllarında çadıra gelip, kimin olduğunu sorarlar. Karısı 'yukarıda kayaların arasında bir yiğit var gidin onunla görüşüm' der. Eşkiyalar 'kimsin' diyerek kayalara doğru atını sürüp bağırlarlar. Postalı Ali kendisini tanıtır. Eşkiyalardan birisi Postallı Ali'yi tanır. Mevzisinden çıkan postallı Ali ile kucaklaşır. Bu atlı eşkiya gurubu Postallı Ali'nin çadırını develere yükleyip Anamas yaylasındaki Mezar-alanı denilen yere getirirler. Postallı Ali'nin Anamas yaylasına gelişi de böyle olmuştur.

Postallı Ali'nin ölümü üzerine obanın liderliği oğlu Mehmet'e geçmiştir. Mehmet güçlü liderlik vasıfları olan aydın bir kişidir. Bundan dolayı Karakoyunlu aşiretinin liderliğini üstlenmiştir. Bilahare hac vazifesini yerine getirip hacı olur. Gebizli Hacı Ahmet Ağa, Hacı Mehmet'e yiğitliğinden dolayı Zeybek adını verir. Bundan sonra Hacı Mehmet, Hacı Zeybek olarak bilinir. İşte bu obaya Zeybekler denmesinin nedeni budur.

Hacı Zeybek, Çayır yaylasında ölür. Yerine oğlu Ali Geçer. Kendisi Zeybek Ali Ağa olarak anılır. Zeybek Ali Ağa Karakoyunluların ileri gelenlerinden biridir. Lider kişiliği yanında yardımseverliği ile dikkati üzerine çekmiştir. Gençlere silah eğitimi vermiş (Mavzer atışları), obada bir olay olması durumunda tarafları dinleyerek hakkaniyetle adaleti sağlamıştır. Zeybek Ali Ağa, Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda cumhuriyete bağlılığını bildirmiş, Atatürk devrimlerinin destekçisi olmuş, Gazi'ye kalben bağlı bir kişidir. Karakoyunlular, şapka devrimine öncülük eden gruplardandır.

Zeybek Ali Ağa, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Atatürk'ün direktifleri ile kurulan Türk Hava Kurumuna yüklü miktarda para yardımında bulunmuş, Gazi tarafından üzerinde uçak figürü bulunan altın bir madalya ile ödüllendirilmiştir. Zeybek Ali

Ağa'nın Atatürk'e 700 altın göndermiş olduğu söylenmektedir. Atatürk bu işe şaşar. "Bir yörük beyi nasıl olur da bu kadar altın gönderebilir" diye (Seyirci, 2000: 88).

Ticaretle de uğraşan Zeybek Ali Ağa, Yenişar-Bademli köyünden Fettah ve Yusuf Ali, İstanbul'dan bir peynir işletmecisinin de içinde olduğu dört kişilik bir peynir şirketi kurmuşlardır. Kaşar peyniri üreten mandıra Anamas Çayır yaylasındadır. Bütün aşiretten toplanan sütler bu mandırada işlenerek kaşar peyniri yapılmıştır. Kaşar peynir ustaları, aileleri ile birlikte İstanbul'dan getirilmiştir. Burada üretilen kaşar peynirleri, *Anamas Balkanı* markası adı altında İstanbul pazarlarına verilmiştir. Şirket, 1930 yılından itibaren senede on bin kilo kaşar üretme kapasitesine sahiptir. İstanbul yanında Edirne'ye de ısmarlama üzerine peynir gönderilmektedir (Erdem, 1935: 233-236).

Postalı Ali'nin torunlarından oluşan Zeybekler obası üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar: Zeybekler, Serik ilçesi Gebiz beldesi Tekke köyünde otururlar. Bulutlar, Gebiz beldesi Aşağıoba ve Dikmen köyünde ikametgâh ederler. Kuşlar, Serik ilçesi Karadayı beldesi ve Dikmen köyünde otururlar.

Meckli

Bilinen en eski sima Hasan oğlu Kurt Ali isminde bir göçebedir. Kurt Ali, İçel ili Silifke ilçesine bağlı Çavuş köyü ve civarını kışlak olarak kullanıyordu. Köylülerle olan ölümlü bir husumetten dolayı Çavuş köyünü terk eder ve üç oğlu ve eşi ile beraber Anamas yaylasına daha önce göçmüş olan Hacı Ali isimli bir akrabasının yanına gider. Oğullarının isimleri Mecek Hasan, Gilik Yusuf ve Kara Velidir. Mecek Hasan, Hacı Ali'nin çobanı olur. Mecek Hasan aynı zamanda Karakoyunlu yörüklerinin 2. muhtarı olur. Mecek Hasan, Hacı Ali'nin kızı ile evlenir ve bu evlilikten 4 oğlu ve bir kızı olur. Oğulların isimleri Mecek Ali, Yusuf Asker, Kör Veli ve Beşir'dir.

İbişli

Adana bölgesinden Konya bölgesine gelen Kolu Kokar Ali ve torunları bugün İbişli denilen obayı oluşturmaktadır. Kolu Kokar Ali, diğer yörük gruplarıyla birlikte 1883 yılında Sarayönü ilçesine bağlı Çeşmeli Zebun köyünü kurmuşlardır. Kolu Kokar Ali'nin dört oğlu ve bir kızı varmış. Bu kız düşman oldukları diğer bir Yörük obasına mensup biri tarafından zorla kaçırılmış, iki aile arasında husumet çıkması üzerine Kolu Kokar Ali ve obası 1900 yılların başında Anamasa göçmüşlerdir. İbişlilerin Anamas yaylasına göç sebeplerinden biri de şöyle anlatılmaktadır. İbişli obasının kullandığı bir ağaç eğriğin (Eğrik; yazın koyunları sıcaktan korunmak amacı ile gölgesinden

yararlanılan dik kaya veya ağaç) başka bir yörük tarafından kesilmesi sonucu çıkan kavga nedeniyle Konya Sancağından Hamidiye Sancağına geldikleri anlatılmaktadır. İbişli obasına Tahta-bıçaklı da denilmektedir.

Ebişli

Ebişli obası ismini Ebiş adındaki bir kadından almaktadır. Ebiş kadın Anamas yaylasına ilk gelen balık Hasan'ın halakızı, Balık Hasan da Ebiş kadının dayıoğludur. Karakoyunlular, Ebiş Kadının kocası 1800 yıllarının başlarında Tarsusta ölür. Bu dönemde yerli köylüler ve aşiretler arasında kavgalar eksik değildir. Ebişlerin de bir husumet sonucu Tarsus'tan ayrıldığı söylenmektedir. Dul kalan Ebiş kadın yanına Mustafa isimdeki oğlunu da alarak Balık Hasan'a sığınır. Bu oba ile birlikte Anamur, Alanya bölgesine gelirler. Oradan da Anamas yaylasına ulaşırlar.⁶

Anamas yaylası, kıraç bir yayladır. Su kaynakları sadece çayır alanı denilen yerde bulunmaktadır. Bu yıllarda Çayır alanı, Hacıseli (Hacı İsalı) aşiretinin kontrolü altındadır. Hacıseliler diğer aşiretlerin bu sulardan yararlanmalarını müsaade etmezler. Sürülerin sulanması konusunda aşiret arası kavgalar olur. Karakoyunlular ve diğer yörük oymakları su sıkıntısı çekmektedir. Karakoyunlu Balık Hasan sürülerini çayır alanında sular. Kavga olabileceğini düşünen Balık Hasan üzerini yapağı ile sarar ve bunun da üzerine elbisesini giyer. Hacıseli Beyi Balık Hasan'ın üzerine yürür. Gelir gelmez koca bıçak denilen palayı Balık Hasanın sağ koluna indirir. Balık Hasan'ın kolu yarıya kadar kesilir, ancak vücudundaki yünler bıçağın derine girmesini engeller. Balık Hasan da palasını adamın kafasına saplar ve Hacıseli beyi ölür. Bunun üzerine Hacı Eseliler çayır yaylasını terk ederler.

1.3.4. Karakoyunlu oymağını oluşturan obaların yaylakları

Karakoyunlular daha çok kışlakları sebebiyle iki büyük gruba ayrılmaktadır. Bunlar; Manavgat obaları ve Gebizli obalarıdır. Manavgat obaları Kesikbeli ve Emeredin yolunu kullanarak yaylaya çıkarken, Gebizli obaları Sannı belini kullanarak yaylaya ulaşmaktadır.

Manavgat obaları: İspatlı, Kumbullar, Ramazan uşağı, Dayılar, Kuşcular, Köseliler, Karadayılar, Mecekler, Karahüseyinli Obası.

⁶ Mehmet Işık, 1932 doğumlu, (lakabı: Yüzbaşı).

Gebiz Obaları: Zeybekler (Zeybekler, Bulutlar, Kuşlar) İbişli, Ebişler, Balıklar, Mandalar (sülekli), Etliler

Bu obaların yaylakları:

Obalar	Yaylakları
Hacı Duranlı (Ispatlı)	Çayır, Yaylacık, Pencerevidaş, Kızıldağ, Akgedik
Karahasan grubu (Hacı Duranlı)	Kızıldağ
Ramazan Uşağı	Akbel, Çayır
Kumbullar	Çayır, Taşlıgöl, Deveboynu
Dayılar	Sazlıgöl, Dorumlar boğazı, Çiçekli, Tuzla
Köseler	Guzan (Kozan) boğazı
Karadayılar	Cüceler
Mecekler	Çataleğrik
Ramazan uşağı	Akbel
Karahüseyin Obası	Çayır-Kara Hüseyin bucağı
Karamuhtar grubu (Hacı Duranlı)	Akbel
İbişli	Dedegöl, Kızıl Burun grubu; Çayır
Zeybekler	Çayır, Yağlıçukur, Sorgun yaylası
Mandalar (Sülekli)	Eşek alanı, Köklü
Etliler	Guzan Boğazı
Ebişler	Çayır
Balıklar	Çayır
Bulutlar (Hasanca)	Sarı alan

1.4. Yörüklerin Barınakları; Çadır

1.4.1. Türk göçebeliğinde çadır: Türkistan'dan Anadolu'ya tarihi seyir

Çadır, göçebe olan ve hayvancılıkla uğraşan ailelerin barınaklarıdır. Göçebe; Türkçe, göç + oba kelimelerinin birleşmesiyle veya Farsça ism-i fâil anlamli sıfat fiil eki olan -ende ekinin göç kelimesine eklenmesi ile oluşmuş bir sözcüktür. Farsça +ende ekini alan göç sözcüğü bu işi meslek haline getirenler için kullanılmış ve göçebe olmuştur. Göçebe Türkler, Anadolu'ya gelmeden önce keçe çadırları kullandılar. Türk

boylarının Anadolu'ya ayak basmasından beri keçe çadırlardan kara kıl çadırlara doğru bir geçişin olduğu görülmektedir (Durmaz, 2013: 226).

Gökyüzünü tasvir eden ve bu yüzden Türk kubbesi olarak anılan, Türklerin Gök Tengri inancının somutlaşmış bir tezahürü olarak kabul edilen kerekü ve yuvarlak keçe çadırları (yurt) yapı ve görünüş olarak kara çadırlardan ayrılmaktadır. Ya'kûbî, Türklerin büyük Türk kubbelerinde oturduğunu bildirir ve şunları yazar: “Bu çadırların çivileri, hayvan ve sığır derisinden yapılmış sırimdır. Çadırların örtüleri keçedendir. Türkler keçe yapımını en iyi bilen bir millettir. Zira elbiseleri keçedendir” (Yakubi, 2001: 189). Sibirya'dan İç Asya'ya, taş devrinden yüzyılımıza kadar kerekü ve yurtların şekillerinin değişmediği görülmüştür. Zeki Velidi Toğan'a göre bu değişmeyen unsurlar şunlardır. “Kütüklerden veya örülmüş kamıştan veya birbirine şeritlerle bağlı değneklerden oluşmuş bir perde, silindir şeklinde yere oturtulur. Eğilmiş ve çatılmış dallardan yapılab kubbe veya kümbet şeklinde olan *eğni* (Eski Türkçede *kubbe*, (*kümbet*), silindirin üzerine kapak gibi oturtulur. Eğninin dört yöne karşılık gelen dört dalı yere kadar uzanır ve bağış'lar (bağ) ile dört yöne çakılmış kamalara sabitlenir. Böylece sağlam oturan meskenin içi hasır, dışı keçe ile örtülüp kuşaklarla bağlanır” (Esin, 2006: 154). Bu tanımdan kerekü ve *yurt* arasında bir farkın olmadığı anlaşılmaktadır. *Kerekü* çadırlarının, *kermek*'ten (germek) doğduğu kaydedilmektedir. Keregünün, Divanü Lûgat-it Türk'te, “Türkmenlerce çadır demektir, göçebelerce kışlık ev anlamına gelir” (Kaşgarlı Mahmud, 2006 a: 406, 447), şeklinde verilmesi, bize göre anlamlıdır. Çünkü göçebelerin Asya'nın soğuk geçen kış günlerinde keregüleri kullandıklarını, bahar ve yazın ise çul benzeri hafif örtülerin örtüldüğü alaçuk veya çadırların kullanıldığını akla getirmektedir.

Keregü; tarihin ilk dönemlerinden beri kullanılagelmiştir. Sibirya'da, Taş devrinden kalma ve Tagar kültürüne (MÖ, VII. yüzyıl) ait petrogliflerde keregü çizimlerine rastlanılmaktadır (Esin, 2006: 155-156). Orhun Yazıtları'nda “altı sir: tokuz oguz: eki ediz kerekülüg begleri budunı” (Altı Sir, Dokuz Oğuz, iki Ediz çadırli beğleri milleti” denilmektedir (Tekin, 2006: 50). Her ne kadar Oğuz adının, o dönemde Uygurlar için kullanıldığı söylene de, Oğuzların çadırli beğlerinden söz edilmektedir. Bilge Kağan'ın bu ulusları çadırli olarak nitelemesi ilginçtir. Çadır, kelimesi ilk defa Divanü Lûgat-it Türk'te geçmektedir ve Oğuzların çadır'a (çatır) *çaşır* dedikleri kaydolunmaktadır (Kaşgarlı Mahmut, 2006 a: 406). Günümüzde *yurt* sözcüğünün kerekünün yerini aldığı anlaşılmaktadır. Bu çadırların ahşaptan iskelet sistemini

yapanlara eskiden kereküçü denilmiştir. Selçuklu devletini kuran Selçuk Oğullarının babası bir kereküçüydü.

Çadır, hayvancılıkla uğraşan göçebe aikelerin vazgeçemedikleri bir barınaktır. Cengiz Aytmatov (2002), *Elveda Gülsarı* adlı yapıtında roman kahramını Tanabay'ın ağzından çadır konusunu dile getirir. Tanabay, Eski Sovyetler Birliği döneminde pervasız bir devrimcidir ve keçe evlerin kaldırılması taraftarıdır. Bunların devrim öncesi evler olduğunu söyler. Değişim sadece Sovyetler Birliğinde değil, zamanla Tanabay'da da olur. Çadırlar hakkındaki kanatı değişir ve şu itirafta bulunur: “Ne var ki, hayvancılıkla geçinenler, dağlarda sürü otlatanlar, kışlatanlar, çadırsız yapamazlardı. Bu gerçek iyice anlaşılmıştı. Tanabay o sözleri nasıl söylediğine bugün hayret ediyordu. Pişmanlık içindeydi. Keçe çadır, kendi milletinin, atalarının en güzel buluşlarından biriydi. İnsanoğlu bugüne kadar bu durum için, göçüp konanlar için, daha iyisini bulamamıştı. Yüzyıllar boyu geliştirilmiş, her şeyi değerlendirilmiş, sınanmıştı. Bunu nasıl anlayamamış, çadırların yıkılmasını istemek gibi bir sözü ağzına nasıl almış, nasıl dili varıp söylemişti!” Aynı görüş, Anadolu'da da görülmektedir. Halk Evleri Dergisi olan Türk Akdeniz Dergisi'nde Mâcit Selekler'in (1938) kaleme aldığı “Antalya'da Göç” başlıklı yazıda benzer değerlendirme vardır: “Ortaçağlardan, hatta ilkçağlardan kalma bir âdetimiz vardır ki, bugün Anadolu'nun cenup vilâyetlerinde, hâlâ yaşamaktadır. Hayatta, cemiyette iptidaîğ bir görünüşü, iktisadiğ birçok zararları olan ve şüphesiz, bir gerilik ifade eden bu âdetin kaldırılması zamanı çoktan geçmiştir”. Ancak yazar, yörükçülüğün ipdidaiğ bir âdet olmakla beraber, sıhhi ve iktisadi yönden zaruri bir gereklilik olduğunu vurgulamaktan da geri kalmaz.

1.4.2. Anadolu göçbeciliğinde çadır

Ali Rıza Yalğın (1977), Cumhuriyetin ilk yıllarında Çukurova Toroslarında yaşayan yörük ve Türkmenler arasında yaptığı sosyolojik çalışmasında yörüklerin 3 tip çadır kullandığını tespit etmiştir. Bunlar; 1- Topak Çadır, 2- Alaçı (alaçık) Çadır, 3- Kara Çadırıdır.

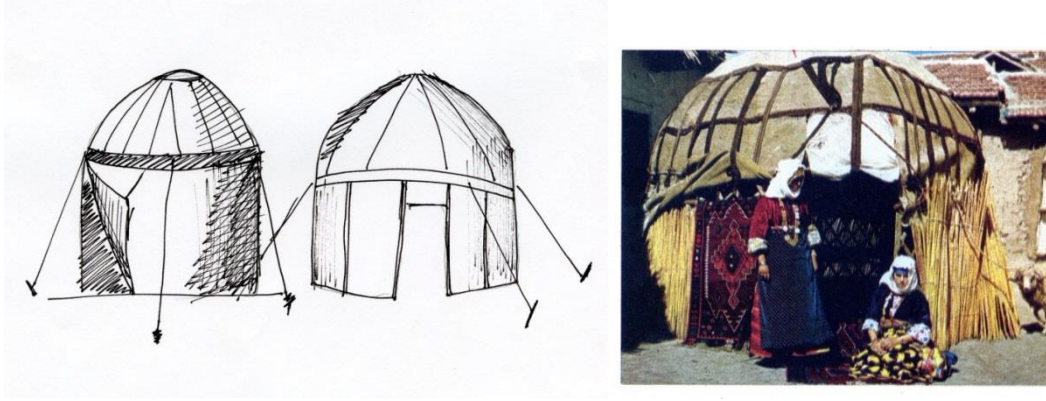
1.4.2.1. Topak ev (çadır)

Topak çadırların, Türklerin Anadolu'ya gelişlerinde yaygın olarak kullandıkları yuvarlak, keçeden yapılmış, ahşaptan iskelet sistemi olan çadırlar olduğu anlaşılmaktadır (Resim 1). Bu çadırın iskeleti, değneklerden ve kanatlardan meydana gelmektedir. Üç veya dört değneğin bir arada bağlanması ile oluşturulan kanatlar,

yuvarlak şekilde yerleştirildiğinde topak evin iskeleti oluşturulmuş olur. Kanatların tepesinde, daire şeklinde çubuklardan yapılmış tepelik denen kubbemsi yapı vardır. Bu tepeliğin tam merkezinde, çadırın ortasına gelecek direğin odundan yapılmış bir yatağı vardır. Yatağın iç tarafı oyuntuludur, dış tarafı (çadırın dışı) bir tuğ ile süslenmiştir. Bu tuğ, daha çok bir öküzün kuyruğudur. Bu evlerde, yarısından fazlası küre şeklinde olan ve ana topak çadıra bağlanan ailenin nüfusuna göre artan kanatlardan bahsedilmektedir. Tostoparlık ve beyaz renkte olan, Türkistan'da Kırgız yurtlarına çok benzeyen topak evin kanat ve tepeliğini kuşatan geniş dokunmuş bir kolanı vardır. Çadır iskeletini, "Tahtacı" olarak isimlendirilen Alevi Oğuz Türklerinin hazırladıkları kaydedilmiştir. Bektik (Bektik Türkmenleri) çadırı da denilmektedir (Yalgın, 1977: 418-427). Hemen hemen bütün eski Anadolu kaynakları, Türkmen evlerinin keçeden oldukları üzerinde birleşmişlerdir (Ögel, 2000: 300-3003). Bu çadırlar, ilk önceleri Türkmen oymakları arasında düğün ve misafir evi olarak kullanılmıştır. Son zamanlarda bu evlere yalnız oymak beylerinin sahip olduğu ve burada oymak veya oba ile ilgili kararlar alınmıştır. Ayrıca, Türkmenler, yalnız gerdek gecelerinde topak ev taklidi bir çadır kurarlar ki, bunun ismine *dürüm* veya *derimevi* derler (Yalgın, 1977: 419). Paşabey-zâde Ömer Âli Bey'in 1891 yılında yayınlanan ve ilk köy romanı olarak kabul edilen *Türkmen Kızı'nda*, derimevi şöyle tanıtılmıştır. "Derimevi denilen şey kare şeklinde dört parçadan ibâret açılır kapanır bir kafestir. Her nereye konulur ise derhâl açılıp kurulur. Üstünün mahsûsen (özel) yapılmış keçeleri ve iç tarafının dahi bazen kilim cinsinden, bazen ipekli, sırmalı kumaştan mâmul (yapılmış) saçaklı, püsküllü perdeleri olduğundan; kurulduğu yerde bir kubbeli hem kapalı hem pencereli gayet müzeyyen bir oda şeklini alır, derûnu (içi) da dört yatak istiâb (sığar) eyler" (Paşabey-zâde Ömer Âli Bey 1997: 32). Derleme çalışmalarında, Karakoyunluların da bu topak keçe çadırları daha önceden kullandıklarını eski ihtiyarlardan duyduğunu bir kaynak kişi bana söylemişti.⁷ Karakoyunlu ihtiyarları, Anamas yaylasında topak (yuvarlak) yurt yerlerinin olduğunu anlatırlar ki, keçe çadırlı yörük oymaklarının burada yayladığını göstermektedir.⁸ Erdal Yazıcı 1994 yılında Antalya Beydağları Akkuyu yaylasında topak evlerden söz etmiştir: "Buradaki çadırlar diğer yaylalarda gördüklerimden farklı, kafes biçiminde yapılmış ve üstü keçeyle kaplanmış" (1994: 58-70) demektedir.

⁷ Mehmet Yıldırım, 70 yaşında, Karakoyunlu. Aşağıkocayatak köyü, Serik, Antalya.

⁸ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

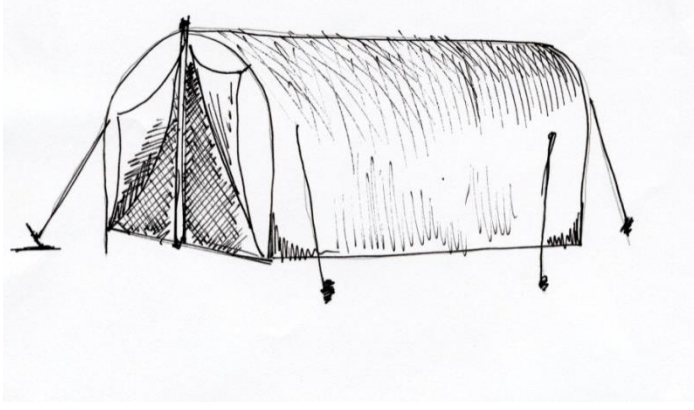
Resim 1. Yörükler Anadoluya ilk geldiklerinde daha çok keçeden yapılmış bu çadırları kullanmışlardır.⁹

1.4.2.2. Alaçık (Alaçuk) çadır

Musa Seyirci yörüklerde kullanılan Alaçık çadırını şöyle tanımlar; “eni 3, boyu 5 metre olan bir alanı çevreleyecek şekilde uzun kazıklar çakılır. Bunların havada kalan uç kısımları bükülerek tünel yapılır. Alaçığın ön kısmına kafes şeklinde taştan ocaklık örülür. Kafes yapıldıktan sonra *turluk* denen keçeler örtülür. Keçenin örtülmesinden sonra *çığ* adı verilen kargı çiti (kargıların yan yana sıkıca çitlendiği) alaçığın etrafını dolaşır ve çığın bir ucu tek olan alaçığın kapısını örter” (Seyirci, 1987). Daha sonraları keçe yerine çul gibi kıl veya tüyden dokunmuş örtüler kullanılmaya başlanmıştır. Karakoyunlu Yörüklerinde de bu çadırlar kullanılmıştır (Resim 2). Karakoyunlu yörüklerinde bu tür çadırlar daha sonraları yaylalarda mutfak olarak kullanılmıştır.

Alaçık çadırının daha çok topak ev yapımına ekonomik gücü yetmeyenlerin tercih ettikleri bir barınak olduğu anlaşılmaktadır. Bu çadırlar, basit yapılmış olduklarından yoksul çadırı olarak da bilinir. Küçücük keçe ev, odacık, kulübe anlamındadır. Bu nedenle, 15. yüzyılda muhtemelen tam korunaklı olmayan çadırlar için, “ne çadır, ne alaçık” deyiimi doğmuştur (Ögel, 2000: 300-303). Türkmen Kızı romanında, bu tanımlamalar doğrulanmaktadır: “Âşîretin zi-hâl (durumu iyi) olanları derimevi ve altıdan kırka kadar direkli kara çadırlarda beytûdet ederler (gecelerler, yaşarlar). Fukara kısmı dahi ince ve yaş dal parçalarından kemervâri (şeklinde) üs kavis (kavis) yayıp üstüne eski püskü birkaç keçe atarak soğuklarda, yağmurlarda onların altında barınırlar. Bu üçüncü kısmın ismi *alayçiktır*” denilmektedir (Paşabey-zâde Ömer Âli Bey, 1997: 41).

⁹ Bu temsili resim Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi öğrencisi Ömür AŞAN tarafından Ali Rıza Yalın'ın Cenupta Türkmen Oymakları isimli eseri temel alınarak çizilmiştir.

Resim 2. Alaçık (Alaçuk) çadırı.¹⁰

1.4.2.3. Kara çadır

- ✓ Yarım çadır altında padişah düşü görür
(Karakoyunlu atalar sözü)

Ali Rıza Yalğın (1977), keçi kılından yapılmış kara kıl çadırların Çukurova Toros yaylalarında yaygın olarak kullanıldığından bahsetmektedir. Kara çadırın gerçekte hangi tarihte göçebecilik hayatına girdiği ve kullanılmaya başlandığı bilinmemektedir. Karakoyunlu yörükleri, hep üç direkli çadırlar kullanmışlardır (Resim 3). Ağa veya varlıklı kişilerin ihtiyacına göre çadırın direk sayısı artmaktadır; dokuz direkli kıl çadırların kullanıldığı bilinmektedir. Davar sürüsü besleyen obaların iki direkli çok küçük çadırları vardır. Keçiler, dağlık ve kayalık alanlarda çalılımlarla beslendiğinden buralara eşyanın taşınması zordur. Bu nedenle daha küçük kara kıl çadırlar tercih edilmiştir. Kara kıl çadırlar Anadolu yörükçülüğü ile özdeşleşmişlerdir. Karakoyunlu Yörüklerinde olduğu gibi Anadolu konargöçerleri de kara çadırların kurulduğu yere *yurt* demektedir (Resim 4).

¹⁰ Bu temsili resim Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi öğrencisi Ömür AŞAN tarafından Ali Rıza Yalğın'ın Cenupta Türkmen Oymakları isimli eseri temel alınarak çizilmiştir.

Resim 3. Kara kıl Çadır (Karakoyunlu Yyörükleri, Anamas Yaylası, Mezaralanı).

Türkçede, bu sözcüğe bir ulusun oturduğu coğrafya veya memleket anlamları yüklenmiş, sonuçta *yurt* ve *yurdumuz* sözcükleri göçebe kültürün Türkçeye kazandırdı kelimeler olmuşlardır.

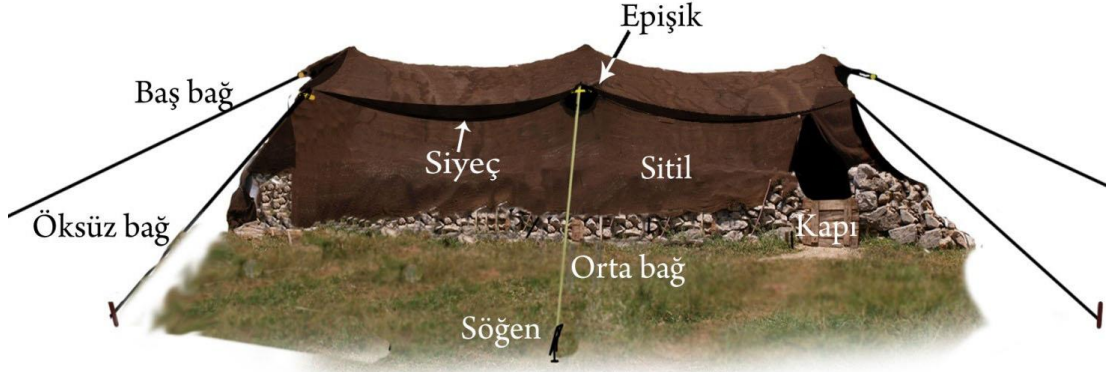
Resim 4. Bir yurtun görünümü (Çadırın kurulduğu yere yurt denir; Anamas-Çayır yaylası).

1.4.2.3.1. Kara kıl çadırın yapısı

Kara çadır, *yurda* uygun ve bu alanı örtecek şekilde, keçi kılından dokunmuştur (Resim. 5). Keçi sürüleri besleyen göçerlerin çadırları, daha yalçın ve dik dağlarda yayladıklarından dolayı daha kolay taşınabilsin diye daha küçük boyutta olur. Standart bir çadırın uzunluğu 5-7-9 metre, eni ise 3.25-4.55-5.85 metredir. Çadır, keçi kılından sık olarak dokunmuş eni yaklaşık 65-67 cm olan şeritlerin birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Bu şeritlere, *kanat* adı verilir. Bir çadırda uzunluk 5 m ise 5 kanat, 7 metre ise 7 kanattan dokunmaktadır. Sonuçta uzunluk artıca en de artmaktadır. Çadırın her iki uçunda ve ortada olmak üzere bu kanatlara dikey olarak dikilmiş 15-20 cm genişlikte kıldan dokunmuş *kuşaklar* bulunur. Çadır direkleri, çadırın en tepe noktasında, kuşaklara denk gelecek şekilde yerleştirilmiş ve çadırı ayakta tutmaktadır. Çadırlar genellikle üç direklidir. Eskiden oba beğlerinin veya ağalarının çadırlarının dokuz direkli olabildiği anlatılmaktadır. Çadır direklerinin tepesinde çadırı yırtmasın diye *çadır çanakları* (Resim 6. A) denen ağaçtan yapılmış gereçler içine direkler burada açılmış yuvalarına yerleştirilmiştir. Genelde bir çadırda 3 çadır çanağı bulunur.

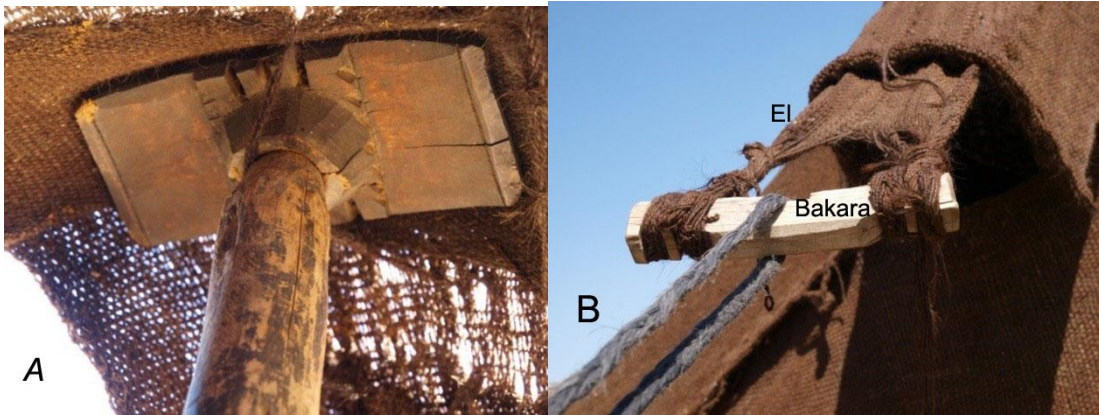
Çadır direği, çanaklardaki yuvalara girmektedir. Çadır, orta kuşağın, sağda ve soldaki kuşakların ön ve arka uçlarına düşecek şekilde ikişer adet olmak üzere toplam altı, çadırın yanlarında ise sağ ve sol iki adet çadır ipiyle tespit edilmiştir. Böylece toplam sekiz ip çadırı ayakta durmaktadır. Orta kuşağa bağlanan çadır bağları çadıra dik bağlanırken, çadırın sağ ve solunda bulunan kuşaklardan çıkan bağlar 45 derecelik bir açı ile çadırı gererler. Ayrıca her iki yanlardan çıkan bağlar da, çadırı dik bir açı ile gerer. Çadırı ayakta tutan ve geren bu iplere *çadır bağı* denir. Çadırı kanatlara göre dikey olan ve orta kuşağın ön ve arkasında bulunan iplere *orta bağ* denir. Bir çadırda 2 orta bağ vardır. Çadırın sağ ve sol kuşaklarının ucuna önden ve arkadan bağlanan ve çadıra 45 derecelik açı ile geren bağlara *öksüz bağlar* denir. Bir çadırın 4 adet öksüz bağı vardır. Çadırı uzunlamasına yanlardan geren bağlara *baş bağ* adı verilir. Çadırın iki adet baş bağı bulunmaktadır. Bağlar, çadıra *el* adı verilen kıl dokumalarla bağlanmaktadır. (Resim 6. B). Bu yapılar, kuşakların önde ve arkada devamı olacak şekilde birleştirilmiştir. Yanlarda ise sağ ve solda bulunan kuşağa bağlanmıştır. *El* adı verilen bu saç örgüsü gibi yapılara, *bakara* adı verilen ağaçtan yapılmış gereçler yerleştirilmiştir. Çadırın bağları, bakaralardan geçirilerek *söğen* adı verilen kazıklara

bağlanmaktadır.

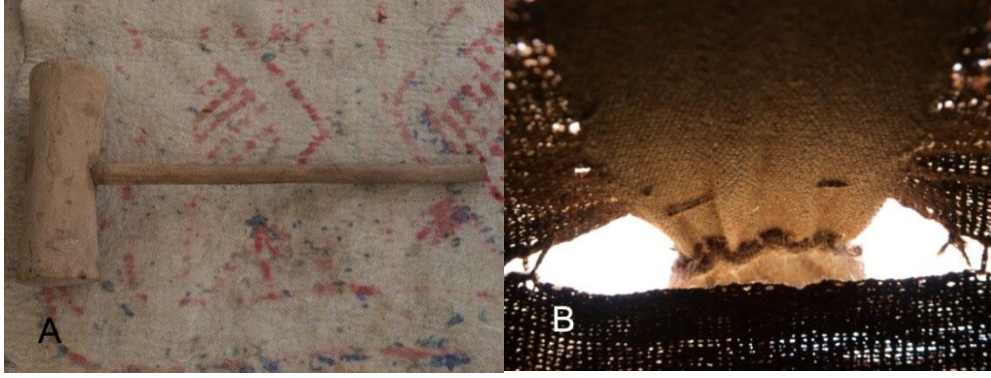

Resim 5. Çadırın dıştan görünümü

Söğenler, **çadır tokmağı** adı verilen bir gereç ile yere çakılır (Resim 7. A). Eğer söğen kullanılmıyorsa çadır bağı, yere toprakla bastırılmış bir ağaç dalının çatalından bağlanır. Buna da **bastırık** denilmektedir. Çadırın bağları yaklaşık 3,5 -4 metre arasında olmaktadır. Çadırların etrafında sitillerin yerleştirilebilmesi için 15-20 cm eninde kıldan dokunmuş şeritler bulunmaktadır. Bunlara **siyec** denir. Bunlar **mil** denen ağaçtan yapılmış çivilerle çadırlara tutturulur. **Siymek** sözcüğü, Karakoyunlularda suyun akıp gitmesi, akmak anlamında da kullanılmaktadır. Siyec, suyu akıtan demektir.

Resim 6. A. Çadır çanağı. Çadırın kuşağının altına yerleşmiş çadır çanağı, direğin çadırı yırtmasını engeller. B. El ve Bakara. Çadırın bağı tutan bakara, çadır çatısına kenetli elciğe bağlanır.

Resim 7. A. Çadır Tokmağı, B. Epişik.

Önde ve arkada kuşakların ucunda ve altında, yanlardaki direklerin bulunduğu yerlerde, küçük açıklıklar vardır. Bu açıklığa, *epişik* denilmektedir (Resim 7. B). Çadırda 8 adet *epişik* bulunmaktadır.

Dışarı daha çok epişiklerden gözetlenmektedir. Çadırlar, yanlarda *sitil* adı verilen 4 adet çul dokumalarla örtülür. Sitiller, siyeçlere ahşap millerle tutturulur. Çadırın arka tabanında çuvalların konması için dizilmiş say (düz, yassı) taşlar vardır. Bunlara yük taşı denilmektedir. Yük taşlarının üzerinde ilk olarak çadır kapısının karşısına denk düşen yerde yatakların yığıldığı *yüklük* bulunur. Yüklük, yük çulu denen az desenli dokuma bir örtü ile örtülür. Yüklüğün hemen yanına dört adet *ala çuval*¹¹, bunu da iki-üç adet *tırl* (yoz çuval) çuval takip eder. Tırl çuvallara bulgur, pirinç gibi bakliyat yiyecekleri konur. Düz dokumalardır; yanışsızdır. Bunların bir kısmı keçi kılından dokunur ki bu durumda kıl çuval adını alır. Ala çuvallar değerli eşyaların saklandığı deriden yapılmış dağarcıklar bulunur. Daha sonra *un çuvalları* (erzak) sıralanmaktadır (Resim 8).

¹¹ Ala: Renkli ve desenli demektir. Ramazan, Durmaz, “Oğuzcadan Gelen Esinti: Karakoyunlu Yörükleri Ağzından Büyük Türkçe Sözlüğe Katkılar”, *Turkish Studies*, 2009, Volume. 4/4. S. 360.

Resim 8. Çadırın içinde ala çuvalların dizilimi.

Orta çadır direği, çadırı iki kısma ayırır. Genellikle kapının açıldığı ilk oda misafirlerin veya ev büyüklerinin oturduğu kısımdır. Ala keçelerle döşenmiştir. Orta direğin böldüğü, kapı tarafında olmayan kısım daha çok kadın ve çocukların oturduğu kısımdır. Bu gözde, hemen dipte derilik denen, yağ ve peynir derilerinin (tulularının) konulduğu kısım vardır. Deriliğin ön bölümünde kap, kakak, ekmeklerin saklandığı bir bölüm bulunur. Çadırın önü ve yanları genellikle yaylada taşlarla örülür. Ancak kışın çadırın önü ve yanları çitlerle veya hasır çitlerle korunmaktadır. Zemheri aylarında kara ot denen yüksek otlarla ön ve yan çitler daha korunaklı hale getirilmektedir.

Çadırın önünde, ateşin yakıldığı ocak bulunur. Ocak, orta kuşağın ön bölümündeki *epişğin* hemen altındadır. Ağırıklı olarak duman buradan çıkmaktadır. Ocak, öndeki çite veya hasıra zarar vermesin diye, arkasına dik ve say bir taş konur. Burada yemekler pişirilir ve kış günlerinde aile bireyleri ve varsa misafirler etrafında toplanarak ısınırlar. **Ocak**, bir ateşin yandığı etrafında toplanılan, görüşülen, danışılan bir yer anlamı ile sosyal hayatımıza girmiş bir sözcüktür. Sonuçta ocak, bir ailenin sürekliliğini sağlayan bir ateşin yandığı yerdir. Aile varsa, huzurluysa ateş vardır, ocak daima yanar.

1.4.2.3.2. Türk göçbeciliğinde kara kıl çadır

Tarihî kayıtlarda, Hazar Denizi'nden Çin'e, ilk çağlardan orta çağ ve hatta XIX. yüzyıla kadar kubbeli keçe çadırlarından bahsedilmektedir. X. yüzyılda İbn Fadlan Türkistan'da kıldan yapılmış çadırları olan bir Oğuz obasından bahsetmektedir; “... *Bu dağı aştıktan sonra Guz (Oğuzlar) adı verilen bir Türk boyuyla karşılaştık. Bunların kıl çadırları olan ve oba kurup oba kaldıran göçebeler olduklarını gördük. Göçebe yaşam tarzları ve yer değiştirmeleri uyrarınca çadırları kâh orada kâh burada görülür. Sefalet içinde yaşarlar ve başıboş eşekler gibidirler. Ne Allah'a tapınmayı öğretirler ne de akla başvururlar (din hususunda) ve hiçbir şeye tapmazlar, ama büyüklerine –ata – derler.*” (İbn Fadlan, 2005: 2).

Burada sözü geçen kıl çadır tanımının, bugünkü yörüklerin kullandığı kara kıl çadırların aynısı veya benzeri olduğu konusunda net bir bilgi yoktur. Ayrıca herhangi bir ahşap iskeletin kullanılıp kullanılmadığı da belli değildir. Seyâhat yaz başlarında yapılmıştır. Seyyahın Oğuz ülkesini anlatırken aynı bölümde kubbeli veya keçe çadırlardan söz etmiş olması, bu kıl çadırların ahşap iskelet üzerine örtülmüş kıl çullar olduğuna akla getirmektedir. Nitekim, Arminius Vambery'in 1863 yılında yaptığı Orta Asya seyahatinde şöyle bir saptaması vardır: “Bir konak yeri belirlendiğinde, çadırları kuranlar da kadınlardır. Bu çadır Çin sınırına değin hep aynı şekildedir, büyük bir değişiklik görülmez. Göçebelerin canlı ve hareketli hayat biçimlerine göre düzenlenmiştir. Bu hafif meskenler, ahşaptan yapılan büyük bir kafes ya da kaburga biçimindedir ve üzerine keçe çekilir” (Vambery, 2009: 78). Yine de Oğuz göçbelerinin bu kara kıl çadırları yaz mevsiminde kullanmış olma olasılıkları vardır. Çünkü kerekü onlara göre, “kışlık ev” demektir. Ayrıca yoğun olarak koyun keçi besleyerek sürü ekonomisine dayanan Oğuz göçerlerinin yaşamında çadırın hammadesi olan kara kıl çulun dokunmaması, bilinmemesi ihtimali yok gibidir.

Daha önceki bir çalışmamızda, Karakoyunlu yörüklerinin XIII-XIV. yüzyılda Karakoyunlu Devleti'nin İran ve Irak'ta kurulmuş olması dolayısıyla bu dönemde “yurt” denilen keçeden yapılmış çadırlarını bırakıp, taşınması ve kurulması daha kolay olan kara çadırı Araplardan almış olabileceklerini ileri sürmüştük (Durmaz, 2007: 488). Moğol baskısı nedeniyle Horasan ve Basra bölgesine ulaşan Türk boyları, Araplarla karşılaşmışlar, kara kıl çadırları bizzat görmeleri sonucu bunları deneyerek kendilerine göre modifiye etmişlerdir. Bir iskelet sistemine gereksinim göstermemesi, taşınması ve kurulmasının daha kolay olması, kara kıl çadırları Türk göçbeciliğine

sokmuştur. Bu savı destekleyen bir neden de, İslam coğrafyacılara göre Dünya yedi iklime ayrılır. Türkler daha çok, İbn Rusteh'e göre üçüncü iklim ve yedinci iklim, İbn Fakîh'e göre ise dördüncü ve yedinci iklim kuşağında oturmaktadır. İbn Fakîh'in, üçüncü iklimi Suğd ve Cürcan toprağından Türk toprağına ve Aksâ'yı şarka kadar giden Çin sınırına dayanır (İbn Rusteh, 2004: 234., İbn Fakîh, 2004: 286). Yedinci iklimi ise Türkistan bölgesidir. Bu bölgeler özellikle kışın amansız soğukların hüküm sürdüğü bölgelerdir (İbn Rusteh, 2004: 234). Bu nedenle bölgede şu anda kullanılan kara kıl çadırlarda barınması imkânsız gibi durmaktadır. Bu yüzden Anadolu'ya gelen Oğuz göçebeleri dikkat edilirse, Akdeniz ve Ege denizi kuşağı boyunca göçebeciliklerini sürdürebilmişlerdir. Kışları mutlaka sahillerde kışlak yurtlar tutmuşlardır. Bu sebeptendir ki, günümüzde az da olsa Yörüklerle rastlayabiliyoruz.

Gerek ta eski devirlerden beri olsun, gerek daha geç dönemlerde göçebecilik yaşamına katılsın kara kıl çadır, özellikle Anadolu yörükçülüğünün orijinal barınağı olmuştur. Oğuz göçerleri, bu çadırları, kendilerine göre modifiye etmişler, kolay taşınabilir ve daha kullanışlı hale getirmişlerdir.

1.5. Karakoyunlu Yörüklerinin Mevsimlik Göçleri

1.5.1. Yaz yurdu

Yörükler, kış aylarında 4-5 ay kışladıktan sonra, çemrenin havaya düşmesiyle birlikte (6 mart) yaz (bahar) geldi sayarlar. Çünkü bugünden sonra otlara destur (!) verilir ve otlar hergün bir arpa boyu büyürlermiş (Selekler, 1938: 36). Diğer bir anlatıma göre “Mart dokuzu (21 Mart) girdimiydi çoban değneğini havaya fırlatır, sabah geldiğinde değneği ot örttüğünden bulamazmış”^{12,13}. Yörükler, Mart ayının yirmi ikisi olunca, çadırın pirelendiğini söyleyerek çadırının yerini değiştirmek ihtiyacını duyar. Kış yurtlarını bırakarak taze otlu yaylım yerlerine doğru, yaz yurtlarına taşınır (Selekler, 1960: 169). Yazın (baharın) girmesiyle, yeni taşınılan yere **yazla** demektirler. Bir veya bir buçuk ay kadar burada kalınır, bahar temizliği yapılır. Adeta kışın kiri pası arındırılır. Yazgı, örtü, kilim ve çullar yıkanır. Gün boyunca, kuzular koyundan ayrılır ve koyunun sağımından sonra kuzularla anaları buluşturulur. Bu buluşmaya **emişme** denir. Koyunlar, kokularından ve seslerinden kendi yavrularını tanırlar. İnce, kesik kesik kuzu melemeleri yanında daha kalın yavrusunu arayan koyun melemeleri vardır. Emişme, mahşer gibidir. Bu dönem yanık

¹² Emine Çayır, Karakoyunlu, 90 yaşında. Kozyatak köyü, Serik, Antalya.

¹³ Osman subaşı, Karakoyunlu, 85 yaşında, Kadiriye Köyü, Serik, Antalya.

yoğurtların, taze peynirlerin yapıldığı dönemdir. Yapılan peynir ve yoğurtlar pazarlarda satılarak ailenin ve evin ihtiyaçları karşılanır. Koyunlar kırılarak kışlık yünlerinden kurtulur. Nisan ayının ikici yarısında artık göç zamanı gelmiştir. Bu mayısın ilk haftasına kadar sürebilir. “Göç mevsimi gelince yörüklerde mühim bir hazırlık başlar. Atlar, kısraklar, eşekler nallanır. Kadınlara sarı çizme ve mücessem (başörtüsü) ve pazen basmalar alınır. Kahve, şeker, sabun gibi ihtiyaçlar temin olunur. Değirmene gidilerek un yapılır. Tüfekler tamir olur”. Selekler böyle anlatıyor göç hazırlığını (Selekler, 1938: 37). Genellikle iki aile sürülerini birbirine katarak komşu olur ve göçebecilikte bu karşılıklı bir yardımlaşma şeklidir. Yaylaya çıkışta bu aileler ayrılabilir veya komşuluğa yaylada da devam edebilir. Göç, yörükler için heyecan verici bir olaydır. Onun için “yörüğe göç demekten ziyade bir göç çekme kafidir” derler (Selekler, 1938: 37). Mâcit Selekler şöyle devam eder. “Bir çok yörükler vardır ki, kış mevsiminde iken, bu sene artık yaylaya gitmeyeceğini, yerleşip kalacağını söylediği ve bu sözünde samimi olduğu halde ilkbahar geldi mi terettüt etmeye başlar; hele birkere bir yörük obası çadırını yıkıp ta devesini çekti mi artık kararı değil ya başka bir mücbir bir kuvvet bile onu gitmekten vazgeçiremez” (Selekler, 1938: 37). Yaylaya çıkmak, tekeye inmekten daha görkemli, daha heyecan verici bir durumdur. Göç zamanı ihtiyarlar toplanır hangi gün göçüleceğine karar verirler. “biz ğafile ğafile (kafile kafile) göçerdik, neden öyle gèderdik, mesele ğarşımızdan gèderke, herhangi bi şey çıkarsa, güçlü olmak için öyle gèderdik”¹⁴, diyor Ali Yılmaz. Oba oba göçüyorlar yerine göre bu 30 haneye kadar çıkabiliyor.

1.5.2. Göç

Ben bu yaşdan sonra ardı kara köpekli göç mü göçeceğim.¹⁵

Karakoyunlu yörükleri, yılda 2 defa mevsimlik göç yaparlar. Kış bitiminde yaylaya çıkmak için yapılan göçe *yaz göçü*, yayladan sahile yapılan göçe *güz göçü* denir. Yaz göçü, her yıl Nisan ayında veya Mayısın ilk haftasında, güz göçü ise Ekim ayının sonlarında yapılmaktadır. Kat edilen mesafe yaklaşık 150-160 km dir. Bu mevsimlik göçlerin, orta çağda Oğuz göçebelerinden beri yüzyıllar boyunca değişmediği anlaşılmaktadır. Göçebe ekonomisinin türlerinden birisi de geniş ve verimli otlaklar bulmak amacı ile mevsimlik göçlerin yapılmasıdır. Ancak bu yerler,

¹⁴ Ali Yılmaz, Karakoyunlu, 90 yaşında, Kardayı köyü, Serik Antalya.

¹⁵ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı köyü, Serik, Antalya.

belirlenmiş yerlerdir. Yörüklerin yayla ve kışlak bölgeleri bellidir; göçler ikisi arasında yapılır.

Akdeniz sahillerinin, yazın daha sıcak olması, sıtma gibi hastalıkların yazın burada daha sık görülmesi, mevsimlik göçlerde rol oynayan diğer faktörlerdir. Bu tarz hayvancılığın en büyük özelliği, göçebelerin kullandığı alanın genişliği ve yaylaların coğrafi büyüklüğü yanında (Agacanov, 2003: 130-131), mevsimlik yer değiştirme geleneği Oğuz ve Türkmen göçebelerine özgü olması idi. Gezginler, X-XI. yüzyılda Horezm ve Maveraünnehir bölgelerinde yaşayan Oğuz göçebelerinin yazlık ve kışlık yurtlarının olduğu, bunlar arasında göçler yaptığı anlatılmaktadır. Örneğin, Birunî, Oğuzlar'ın büyük kabileler halinde sonbaharın bitiminde Horezm sınırına doğru göç ettiklerini kaydetmektedir. Muhtemelen bunlar, Sır-Derya'nın aşağı akımlarındaki kışlıklarına dönen Oğuzlardı. XI. yüzyıl Oğuz ve Türkmen lehçelerinde konak yeri anlamında kullanılan "turası yer" (Agacanov, 2003: 130-131), Karakoyunlu yörüklerinde *konak* (beş konak), *konuş* (orta konuş) veya *konalga* olmuştur.¹⁶ Bir göçümlük yol (iki konalga arası) yaklaşık 13-17 km dir. *Konak* konmaktan gelmektedir. Moğolca "kono" yani konaklamak, geceyi geçirme, geceleme, demektir. Altay Türklerinde ise, bu, *kongon yer* şeklindedir ve anlamı konulacak yer, bir geceleme yeri demektir (Ögel, 2000: 140-141). Göçebeler, konalgalarda genelde sadece bir gece kalmaktadırlar. Ancak yağmur yağması gibi durumlarda bu süre uzayabilir. "İki konup, üç konup" deyişi yolun uzunluğu hakkında bir menzil ölçüsü vermektedir (ögel, 2000: 140-141). Bu deyiş, Karakoyunlu yörüklerinde *bir göçümlük yol, iki, üç (v.s) konalgalık yer* deyimini ile karşılanmaktadır.

1.5.2.1. Yaz göçü (bahar göçü)

Göç yola düzöldü mü, önde giden devenin büyük boy karın çanı; -*Benim ağam zengindir, benim ağam zengindir*- diyerek, ortada giden devenin orta boy çanı; -*Nerden buldun?, Nerden buldun?, Nerden buldun?...*diyerek, arkada giden devenin küçük boy çanı da; *Ondan bundan, ordan burdan, ondan bundan* diyerek sohbet ederlermiş.

¹⁶ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı köyü, Serik, Antalya.

Göçme zamanı yörüğün gara kütüğe (kara kütük) selam verdiği zamandır. Bunaltıcı kış günleri atlatılmış, yaylaya; serbestliğe ve genişliğe göçme zamanı gelmiştir. Özlemi ve sevincinden gözü başka bir şey görmez karakütüğe “seylemun aleykimselam” (Selâmün aleyküm) derimiş.¹⁷ Oysa yörük yayladan boynu bükük, uysal ve hafif bir sesle selam vererek gelirmiş. Baharda yağmurlar kesilip göç vakti yaklaşınca gögsünü gererek dağlardaki çam kütüklerine bile yüksek sesle selam vermeğe başlanmış (Selekler, 1960: 169). Çünkü yörükler kış yurtluğu için çevre köylere otlakiye ödemekte, ekili araziler yüzünden yayladaki kadar serbest hareket edememektedir. Bu durumu Macit Selekler şöyle anlatmaktadır. “Kışın pek munis ve sessiz yaşayan yörük baharın gelmesi ile serbestleşir, muhitinin şikayetlerine yol açar. Herhangi bir suç işlediğinde aranıp soruluncaya kadar yaylayı bulur. Gelecek yıl da o muhite gelmez, başka bir yerde kışlar” (Selekler, 1960: 169). Yaz göçüne başlamadan önce, obanın yaşlıları toplanarak göç tarihi ve hangi güzergahtan gidileceği kararlaştırılır. Ancak bu her oba için ayrı ayrı yapılır. O tarihe kadar göç hazırlıkları yapılır. Yörükler hazırlık için yapacakları harcamaları yaz süresince (bahar) yaptıkları taze peynir ve yoğurtları satarak kazanırlar. Üzeri beyaz tülbent örtülmüş kaymaklı yanık koyun yoğurtları hatırdan, beyaz keselerdeki taze koyun peynirin tadı da damaklardan çıkmaz. Yola yetecek kadar taze ekmek atılır. Yolda lazım olur diye un hazırlanır. Yaylada ihtiyaçları olacak olan şeker, kahve, sabun ve tuz gibi maddeler satın alınır. Hatta dışarıdan temin edilen basma, yazma gibi giyim ve kuşamla ilgili şeyler de tamamlanır. Akşamdan çadırlar yıkılır, güzelce iki denk olacak şekilde dürülür. Kap kacaklar, zahireler ve elbiseler ayrı ayrı çuvalara doldurulur, sığırlar ve atlar bağlı olarak ayrı bir yerde tutulur..

Genellikle göçe sabah erkenden, gün daha ışımadan başlanır. Çuval, karşılığı (denk) olan çuval ile *bir yük* olarak bilinir ve bu iki çuvala *yük* adı verilir. Çuvalar kulplarından devenin havudu üstüne karşılıklı olarak çatılır. Bunun üzerine yatak yorgan gibi örtüler atılır. Daha sonra ala kilim veya zili altta kalanları gizleyecek şekilde örtülür. Kilimin üstüne de *göç keçesi* denen rekli bir keçe örtülür. Göç keçesi yükün pekinmesi için kullanılan kolanların kaymasını önler. Bu kolana *çeki kolanı* veya *çeki ipi* denir. Kazan gibi büyük kaplar, yükün üstüne ters çevrilerek pekinir. Çadır, iki şak halinde dürülerek yanlara çadır direkleri gelecek şekilde dorumlara yüklenir. Öne en iyi deve (maya, buhur) veya ala çuvaların yüklendiği, en güzel

¹⁷ Hüseyin Karadayı, 75 yaşında, Karakoyunlu. Gedik (Karaboynuz) köyü, Serik, Antalya.

kilimin örtüldüğü deve konur. Bunun arkasına diğer develer dirkenir ve kervan oluşturulur. Deve yularında, yuların bir parçası olan ve alt çenenin altından geçen *çilbir* adı verilen, ucunda bir metal halka bulunan zincir bulunur. Dizgin, çilbire (çilbirin ucundaki halkadan) kolay kopacak ince bir ip ile bağlanır. Buna *telleme ipi* (kestel) adı verilir. Bu ip, katardaki devenin zor bir durumla kalşlaşması durumunda kopar ve devenin zarar görmesi engellenir. At veya eşeklere heybeler atılarak hazırlanılır. Genellikle iki veya üç yaşındaki çocuklar, eşek veya atlara bindirilir. At ve eşekler göçün önünde gider. Daha çok yeni yetme bir kızın veya gelinin çektiği göç, yola düzölmüş olur. Naci Eren, “Göç halinde dört, en çok beş saaten fazla gidilmez. Konalga yerleri buna göre ayarlanmıştır” demektedir (Eren, 1979 a: 8803).

Bir oba gurubu (10 aileye çıkabilir) komşuluk yaparlar ve beraber göçerler. Kararlaştıran göç güzergağının ilk konalgasında farklı kışlak yurtlarından gelen obaların göç kervanları, burada karşılaşırlar. Yörük halkı bu duruma “göç göçe kavuştu” der.¹⁸ Bir aile, genellikle 7-8 deveye sahiptir ve bu sayı bir *katar* oluşturur. Kervan, belli bir yol aldıktan sonra, hayvanlara *kaşang* verilerek (dinlenme süresi) develerin idrar yapmalarına imkan sağlanır. Çünkü hareket halindeyken idrar yapamazlar.

Sürüler, akşamdan yola çıkar ve yayıla yayıla sabaha kadar varılacak konağa varır. Sabah konağa varınca, evlerin gelmesini bekler. Sürüde, *koyun eşeği* denen, çobanların azığını taşıyan bir de eşek vardır. Karakoyunlu yörüklerinde eşeğin semeri, içi karnış otu doldurulmuş bir bez çilte ve üzeri keçe ile kaplanmıştır. Buna *palañg* denir (Resim 9). Çobanların çoğu, kahve ve cezvesini, ıklığını veya curasını yanında götürürler. Keçeden yapılmış kepeneklerini soğuktan korunmak için kullanırlar. Oğuz Kağan destanlarında ülüş meselesinde çobanların kakları da korunmuştur. Bu hakka *çobansa* denilmiştir.

¹⁸ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya.

Resim 9. *palaňg*

Yaz göçünde en sık karşılaşılan zorluk, eğer kışın çok kar yağmış ise bellerin karla kaplı olmasıdır. Kazma ve kürekle yol üzerinde bulunan karlar temizlenir. Develeri cesaretlendirmek için “hoylama” yapılır. “Ha, mayalarım, haa!, dırnak!” denir. Bu durumu özetleyen şöyle bir atasözü vardır: *Oğlu çok olandan el, obası çok olandan bel korkmuş*. Katardaki yüklü develer, karlı ve zorlu yerleri geçmekte zorlanırsa, develer dizleri üzerinde, dizleye dizleye bu zor yeri aşmaktadır. Yaylaya 11-12 konalga sonunda ulaşılır. Henüz daha havalar ısınmadığından daha kuytu ve engin yerler seçilerek yaylada kısa süreli yurtlar tutulur. Bunlara da yayladaki yaz yurdu denir.

Göç sırasında develerin çanları bir yol harmonisi oluşturmaktadır. Bir yörük sadece çanların sesinden kendisinin katarı olduğunu anlayabilir.¹⁹ Çanlar 3 çeşittir; 1- Hatap çanı, 2-Yüz çanı, 3-Karın çanı. Hatap çanı, havıdın hatabına konan orta büyüklükte bir çandır. Yüz çanı, devenin yularına takılır, sağ ve sol yüzde ikişer adet olur. Bunlardan yukarda olan büyük, altta olan ise küçüktür. Üsteki büyük çanın içinde dil vazifesi gören ayrıca küçük bir çan daha vardır. Karın çanı, devenin havudunu deveye tespit eden kasık kolana takılır. Bu tip çanlar, devenin karnının altına kadar iner ve sağ ve solda ikişer adettir. Karın çanları, kervan düz yolda iken takılır ve sahibine şan ve şeref sağladığı düşünülür (Resim 10). Bu çanlar, ötüşüyle “kervan geliyor” dedirten çanlardır.²⁰ Karın çanlarına, Yeni Osmanlı ve Honamla aşiretlerinde “herek”, diğer bazı aşiretlerde “yanlama” denir (Eren, 1979 b: 8505). Karın çanlarının üç boyu vardır: Büyük, orta ve küçük boy karın çanları. Büyük boy karın çanı öndeki deveye, orta büyüklükteki karın çanı, ortada giden develerin birine, küçük olan karı

¹⁹ Ayşe Kuruburun, Karakoyunlu, 74 yaşında, Serik, Antalya.

²⁰ Ali Yılmaz, Karakoyunlu, 90 yaşında, Karadayı köyü, Serik, Antalya.

çanı da en arkadaki deveye takılmaktadır. Göç yolda giderken, bu üç boy karın çanı şöyle bir söyleşi yaparlar. Önde giden devedeki büyük çan; *Benim ağam zengindir. Benim ağam zengindir.* Ortadaki devedeki orta boy çan; *Neden?, Neden?, Neden...* En arkadaki küçük boy çan da; *Ondan bundan!, Ondan bundan, Ondan bundan* dermiş.

Resim 10: Büyük, Orta ve küçük boy karın çanları (Karakoyunlu Tahta Bıçaklı obasından derlenmiştir, Mustafa Kuş arşivinden).

1.5.2.2. Güz göçü

Güz göçü, havalar soğuyup, kırıgının düşmeye başladığı Ekim ayının sonlarında yapılır. Bu zamanlarda sürüler yaylada bulduklarından, güz göçünü takip etmez. Sürü daha sonra seyile* iner. Yörükler, kış hazırlıklarını *güzlede* yaptıklarından, bütün zahiresi, tahılı, bulguru, bişmesi²¹ bu dönemde tedarik edilir. Yörükler, kışlık buğdayını *güzlede* otururken civar köylerden sağlarlar. Nedeni sahil buğdayının içine insanı sarhoş eden *ires* denen yabancı tohumların karışmasıdır. İki çuval bir deve yükünü oluşturduğu için, iki çuvala bir yük derler. Elindeki kervanla, çadır eşyası dahil bütün yükü götürmesi imkânsızlaşır. Bu nedenle önceden zahire ve tahıl türü yiyecekleri birkaç konalga ileriye götürerek orada bir *ağrık çadırı* kurarlar ve bütün yükü buraya bırakırlar. Bırakılan bu yüke *ağrık* denilmektedir. Yeni evlenen veya fakir birinin çadır eşyası *ağrıkla* birlikte taşınır ve böylece o kişinin, asıl çadır yükü gelene kadar *ağrığı* beklemesi sağlanmış olur. Buna *ağrık sürmek* denir. Kervan, daha sonra

* Sahil

²¹ Bişme: nohut, kuru fasulye, kurutulmuş ve kıyılmış taze fasulye (kabıklı) türü yiyecektir.

geri dönerek çadırı ve eşyalarını ağırik çadırının olduğu yere getirir. Bu sahile kadar böyle devam eder.²²

1.5.2.3. Göç yolları

1. Eynif yolu (Selçukluların Akdeniz'e indiği yol)
2. Emeredin yolu (Selçukluların kullandığı diğer yol)
3. Sannı yolu

Eynif göç yolu

Bu yayla güzergâhı, daha önce Naci Eren tarafından anlatılmıştır (Eren, 1979 a: 8799). Her konakta bir gece kalınmaktadır. Karakoyunlu yörüklerinde bu bir gecelik konaklama yerlerine *konalga*, *konak* veya *konuş* denilmektedir.²³ Eğer yağmur yağarsa birkaç gece kalınabilir. Yaşlı bir yörük kadını bu yol güzergâhını şöyle anlattı:²⁴ “İlk önce Taşağıl'ın altındaki Antalya-Manavgat yolunun kenarındaki *Kumluğa* konduk. Burası yaylaya göçte ilk konalga yeridir. Diğer obaların göçleri de buraya gelir. Burada toplarız. Bu karşılaşmaya “göç göçe gavuşdu” deriz. Buradan göçtük mü, Karga Hanı'nın yanında olan *döşemeye* konduk. (Karga Hanı Beydili köyünün yakınında olan bir Selçuklu hanıdır). Bir daha göçtük mü *beldibine* konduk. Bel dibine *Düzışam* da derler. Bir daha göçtük Kesik belini aştık ve Eynifte *Palazlı Buruna* konduk. Kesik belinde taşa Hz Ali'nin atının izi vardır. Buraya *At izi* derler. Bir daha göçtük *İbradı Beline* veya duruma göre *Üzümcüye* konduk. Bir daha göçtük *Başbayam*'a konduk. Bir daha göçtük, Gembos ovasını (Gembos ismi Gemboğazi'ndan gelmektedir). Göynem köyü ile İbradı beli arasında bademe benzeyen bir ovardır. İbradı beli tarafında kalan kısım Başbayam, ovanın ortasına Ortabayam veya (Erikli) ismi ile anılır. (Selekler, 1960: 78). Geçerek *Çukurörene* vardık, Ali kesiğinin ötücüne (öte ucu). (Ali Kesiği denilen yer, 2-3 adam boyunda ortası kesilmiş bir taştır. Anlatıldığına göre Hz. Ali kılıcı ile bu taşı ikiye ayırmış.). Bir daha göçtük Göynem'i geçip *Karaoğlu Çifiliğine* konduk. Bir daha göçtük *Kurtlu Kuyuya* vardık. Bir daha göçtük Katıran (Katran: sedir) belinin beri yüzündeki *Kurudereye* konduk. Bir daha göçtük *Kürt oluğuna* vardık (yayla).” Bu yol nispeten daha az engebeli bir yoldur ve kışı şiddetli olan yıllarda kar tutmadığı için tercih edilir. Eynif güzergâhında diğer alternatif bir yol daha vardır. Koyunlar için daha yayımlı (otlu) olduğu için bu ikinci yol tercih

²² Ali Yılmaz, Karakoyunlu, 90 yaşında, Kardayı köyü, Serik Antalya.

²³ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

²⁴ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

edilebilir. Bu yol dağlıktır. Eynif'ten sonra *Karaişam Boğazı* ve bunu sonunda da *Melik yaylasına* konulur. Buradan göçünce *Kanlı Kuyu'ya* konulur. Bundan sonraki konalga *Kızıl Ova'dır*. Kızıl Ova, iki yanı dağlık olan düz bir yerdir. Buradan bir daha göçtük mü gürgenli, meşelikli yerlerden geçilir ve düzlük bir yer olan *Kiraz Ağacı'na* varılır. Burada birkaç gün oturulup dinlenilir (otlu, çiçekli ve yayılımlı bir yerdir). Buradan bir daha göçünce Katran belinde *İsli Bucak* veya *Genek Muñğarı* (pımarı), buradan bir daha göçünce Hallat'a varılır.²⁵

İkinci bir Karakoyunlu ihtiyarının anlattığı Eynif güzergâhı şöyledir.²⁶

1-Kumluk (Taş ağıl'ın altı), 2- Gırzeytin (Mıhrapta), 3- Mezgit (Karga Hanı'nın batı tarafında), 4- Murt beli, 5- Düzişam (Bel Dibi), 6- Efnif (Palazlı Burun), 7- Molla Süleyman'ın dam yeri, 8-Karaişam Boğazı, 9- Gatranlı Top (Çeçkar), 10-Başgölçük veya Ganlı Guyu), 11-Kiraz Ağacı (Dumanlı aşıldıktan sonra), 12-Çatal Oluk veya İsli Bucak, 13- Hallat, 14- Kızıldağ, Yaylacık (yayla). Konalga yerleri göçerin ihtiyacına göre değişiklikler gösterebilmektedir. Yaylaya gidişte Eynif ovasından sonra değişik güzergah takip edilebilmektedir.

Eynif'te 1-Su Gözü, ondan sonra 2- Melik (Mümin'in Yurdu; burasının Selçuklu Sultanlarının yaylağı olduğu söyleniyor), 3- Katranlı (sedir) Top, sonra 4-İtyelmez Gırı (Kırı), sonra 5- Akova, daha donra 6-Başgölçük, sonra 7- Dumanlı, sonra 7- Hallo ovası, Hallo ovasından sonra 7- Kiraz ağacı, daha sonra 8- Goru, sonra 8- Aliefendi, sonra, 9- Gatran Beli, 10- Hallat (yayla).²⁷

Emeredin göç yolu

İlk önce *Kilimli'ye* konulur. Bir daha göçüldü mü *Sağırın'e* varılır. Bir daha göçüldü mü, Kalenin (Beş Konak) berisindeki mezarlık ve andızların yanına konulur. Buradan bir daha göçünce *kale* veya *puturaklı'ya* konulur. Buradan bir daha göçünce *Orta konuş* denen çay içine konulur. Buradan göçünce *Deve yokuşunun* başına varılır. Buradan bir daha göçünce *Kartal'a* (Kumbul'un köprüsünün yanına varılır). Buradan bir daha göçünce Emeredin Belinin güney yüzündeki *Sarmaşıklı'ya* varılır. Buradan bir daha göçünce, kırk dönmeden geçilir ve bel aşılarak *Düden'e* konulur. Daha sonra *Katran Beline* konulur. Buradan bir daha göçünce *Hallat'a* varılır.²⁸ Emeredin belinin

²⁵ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

²⁶ Nebi Çayır, 85 yaşında, Karakoyunlu. Aşireti, Karadayı Köyü, Serik, Antalya.

²⁷ Memiş Çelik, 72 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya.

²⁸ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

Antalya'ya bakan yüzünde kırk dönme denilen kıvrım kıvrım yukarıya tırmanan yol arnavut kaldırımını döşeliydi. Bu yol da Selçuklular zamanında kullanılmıştır.

Aynı güzergâhı (Emeredin Yolu) başka bir Karakoyunlu şöyle anlattı. 1- *Sağrin*, 2- sonra *Hortu*, 3-sonra *Olukköprü* (Kale), 4-sonra *Çayıçi* (Orta Konuş veya Deve Yokuşu), 5- sonra *Tol* veya *Bolasan*, 6- sonra *Ekiz*, 7- sonra *Mezer* (*mezar*) *Esiği* (Emeredinde Sarmaşıklı), 8-Emeredin Beli aşılınca, buradan yüzünguyu (aşağı doğru), ya 9-*Kiraz Ağacı* tarafına veya *Düdene* konulur. Daha sonra 10- *Goru* (Koru), sonra 11- *Kurudere* veya (*Aliefendi*, duruma göre *Katran Beli*)- 12 en son olarak ta *Hallata* varılır. Emeredin yolu seyil ile yayla arasındaki en kısa yoldur.²⁹

Sannı göç yolu

Serik'ten göçünce 1- *Gebizde* konardık. Gebizden göçünce 2.-*Sinni suyuna* konardık. Daha sonra 3- Muñğar (Pınar) *gözüne* konardık. Muñgargözünden sonra 4- *Başboynuna* konardık. Başboynundan göçünce 5- *Sannı beline* konardık. Sannı belini aştıktan sonra 6-*Çobansa* 'ya konardık. Cobansadan göçtük mü 7- *Kızılova* 'ya konardık. Kızılovadan sonra 8- *Yaka Avşar* 'a çıkardık. Burdan da göçtüm mü Çayıra çıkardık.³⁰

1.6. Karakoyunlu Yörüklerinin Yaylak ve Kışlakları

1.6.1. Yayla

Yay süresince, yani yazın yüksek dağ kesimlerinde yurt kurulan yerlere yayla denir. Yayla bir dağ değil, yaşanılan bir yerdir. Yaylada her obanın yeri bellidir; kimse kimsenin yurduna oturmaz.

1938 yılında, vergi emlak kanunu gereğince Karakoyunlular aşağıdaki sınırları içinde Isparta ili Yenişar-Bademli ilçesi, Kürtler köyüne (yeni adı Pınarbaşı Mahallesi) 127 kişi üzerinden kaydediliyor. Karakoyunluların yaylağı, Anamas yaylasıdır. Sınırları:

Şark (Doğu) sınırı; Şeşan ve Dişdaş.

²⁹ Memiş Çelik, 72 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya.

³⁰ İbiş Demir, Karakoyunlu Aşireti, 84 yaşında, Deniz Tepesi köyü (Serik), Antalya

Garb (Batı) sınırı; Cancalar ve Kızılkırlık.

Cenup (Güney) sınırı: Makam ve Buğdayıklı (Sarı Alan).

Şimal (Kuzey) sınırı: Mihliardıç ve Daşlıgöl.

Anamasta bulunan yaylaların isimleri;

Doğu: Şeşan, İnce Bel, Küçük Şeşan, Kurtlu Guyu³¹, Tokmak, Almalık, Çal, Eşşek Alanı, Ardıç Alanı, İşameğriği, İnniyurt, Gölyeri, Mezar Alanı, Dorumlar Boğazı, Duzla (Tuzla).

Kuzey doğu: Çiçekli

Güney Doğu: Canavar Alanı, Yeroynağı

Orta: Ardıç Depesi, Kızıl Dağ, Eşme, Eşşekdaşı (taş), Yağlıçukur, Yaylacık, Pencerevidaş,

Batı: Çayır, Çüceler, Guzan Boğazı (Guzan, Kozan yörüklerinden gelmektedir.), Cancalar, Kızıl Karlık, Gavlak, Urgan Dolaşmaz

Kuzey batı: Çilpen, Üçguyu, Dokuzguyu.

Kuzey: Sazlıgöl, Ak Bel, Daşlıgöl, Mihliardıç, Deveboynu

Güneyde: Köklü, Sultanoluğu, Sarı Alan, Makam,

Anamas yaylasına Karakoyunlulardan başka yaylamak için gelen yörük obaları şunlardır.

Karahacılı oymağı Emeredin-Dede Göl dağı silsilesinde bulunan Çatal Oluk, Dumanlı, Genek munğarı yaylarında yaylarlar. Bunlardan Solaklı yörükleri aynı bölgede eski adı Yeniköy yeni adıyla Dumanlı köyünü kurmuşlardır. Eski yörük gibi gruplar Mezar Alanı ve Dorumlar Boğazına, Hacıseliler (Hacı İsalı) Çayır yaylasına, Honamlı yörükleri, Ayas ve Gedikli köyelerine ve Beyşehir gölü kıyılarına çıkarlar. Saçıkıralılar (Haytalar) ve Horzum Yörükleri (Hayta gurubu) Anamas yaylasının kuzey doğusunda bulunan *Söbüova* yaylasında yaylarlar. Bir kısmı 1904 yılı nüfus yazımında Şarki-karaağaç kazasına yazılmışlardır. Çakal yörükleri, Üçguyu, Dokuzguyu ve Çilpen yaylasına çıkarlar. Töngüşlüler, Anamas yaylasının batısındaki yaylalara çıkarlar. Çoşlu (Honamlı) grubu Seydişehir ve Beyşehir civarında yaylarlar. Bunlardan başka bölgeye Manavlı ve Tırtar yörükleri (Honamlı) çıkmaktadır.

Eski Türklerde mevsimler kış (kış), yaz (ilkbahar), yay (yaz) ve güz (sonbahar) olarak sıralanır. Mahmud Kâşgarî, **yaylağ** sözünü *yazlanılan yer* olarak vermiştir (Kaşgarlı Mahmud, 2006 a: 13). Aynı şekilde yazla, yazın (ilk baharda) oturulan yer

anlamında, gzle ise gz mevsiminde oturlan yer anlamında Karakoyunlulurda ve Anadolu yrkclgnde anlamını korumaktadır. Yüzyıllardır durum değişmemiştir: “Yayla” (yaylağ) sözü “yay” kelimesine -lag ekinin getirilmesi ile türetilmiştir. Yayla (yaylağ) (yayın- yaz günlerinde) göçebelerin oturduğu, yurt tuttuğu, hayvanlarını otlattığı yüksek rakımlı yerlerdir. Buralara *Yaylak* da *yayla* denilmektedir. Yayla bir dağ değildir. Göçebelerin folkloruyla, ürünleriyle, doğayla ve hayvanlarla bir duygu alış verişi içinde olmaları sonucunda gelişmiş bir hayat tarzının ve kültürün adıdır. Oğuzlara özgü göçebecilik, başka bir millette olmayan yayla kültünü de ortaya çıkarmıştır. Bu kült, yüzyıllardır değişmeden devam etmiştir. Tarihi kayıtlar, X-XI. yüzyılda Oğuzların yazlık ve kışlık yurtlarından bahsetmektedir (Agacanov, 2003: 130-131).

Hayvancılığın bir gereği olarak yaylak ve kışlak tabirleri gerek eski Türk gçebeciliğinde, gerek günümüzde Anadolu yrkclgnde toplumsal bir önem arz eder. Yayla ve kışla hayatı, kesin tre ve geleneklerle bir düzen altına alınmıştır. Türk boy, aşret, oymak ve obalarının nerelerde yaylayıp, nerelerde kışlayacağı kesin törelerle belirlenmiştir. Osmanlı idaresi yayla ve kışlakların düzenlenmesiyle ilgili olarak birçok kanun yaparken, Cumhuriyet Türkiye’si de çeşitli kanunu ve yönetmeliklerle konuya eğilmiştir (ay, 1983: 4-5).Türkistan’da, Oğuz boylarının kurultay, toplantı, hatta sıradan merasimlerde hangi boyun nerede oturacağını (Orun-mevki), o boyun “damga”sı veya “ ongun”u belirliyordu. En Şerefli yerde (“tür”de) Gün Han oturuyordu. len bir hayvanın bölüşülmesi de (lş), yine boyların ongunlarına göre yapılıyordu. Örneğin, “lş meselesi” veya snk, boy, oymak ve obaların alacakları paylarını sembolize ediyordu (İnan, 1988: 241-254). Bir anlamda oymak ve obaların mevkilerine göre yaylağın neresinde yaylayacağı belliydi ve bu kurallara bağlanmıştı. Koyun budunun kısım kısım parçalanarak Oğuz boylarına dağıtılması ile sembolize edilen Oğuz toplumsal hayatı, Oğuz gçebeciliğinde koyun srclgnn iktisadi olarak birinci sırada bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Resim 11. Anamas çayır yaylası. Çobanlar dağdan dönmüş dokulcun (dokuz taş) oynamaktadır.

Karakoyunluların yaylağı, Anamas yaylasıdır (Resim 11). Bu coğrafya, jeolojik olarak obruk ve mağara sistemine sahip olduğundan, belli kaynaklar haricinde su içermez. Sulak yerler nadirdir. Bunlardan biri de, Çayır yaylasıdır. Baharda karların erimesi sonucu dize kadar büyüyen körmenler biter. Körmen soğanlı bir bitkidir. Bu çayırılık alanda, tüm Karakoyunlu oymağı yaylaya çıkmadan hayvanların otlamsına izin verilmez. Oymağın tümü yaylaya çıktıktan sonra üzerinde yatır bulunan Ermil dağında kurban kesilir, dua edilir ve ondan sonra sürüler, alanda otlamaya salınır. Bu, “Eski Şamanist Tüklerce Yer-su ruhlarının temsili dağdır ve bunun Gök Tanrı kültüyle birleşmesi sonucu, Hunlar, Yeni-Şişan dağ silsilesine çıkarlar, Gök Tanrıya kurban keserlerdi” geleneğini hatırlatmaktadır (İnan, 1972: 48). O tarihe kadar çayır alanı, iki bekçinin denetiminde tutulur. Yay dönemi, 3 ay sürmektedir. Haziran ayı içinde yörükler yaylanın en yüksek kesimlerine çıkarlar. Bu kesimler, genellikle 2500 metreden yüksek olduğundan çıplaktır. Çadırlarını *yalak* denilen daha çukur yerlere kurarken, sürülerini gündüzleri *eşme* adı verilen rüzgârlı tepelerde tutarlar. Koyunlar burada *kürneşir*³². Çadırdan başka, taştan örülmüş ve üzeri ardıç kabukları ile örtülmüş *oda* olarak tabir ettikleri misafir ağırlamakta kullandıkları küçük damlar vardır. Nüfuzlu kişiler odaya sahip olur. Bir misafir geldiği zaman, *oda* sahibi konuğunu

³² Koyunların sıcakta birbirine sokulmasına denir.

burada ağırlar. Yörüklerde görülen bir diğer adet de misafirin bir koyun kesilerek ağırlanmasıdır.

Yay boyunca belli zamanlarda şölenler yapılır. Şölenlerde, güreş ve atıcılık yarışları yapılmaktadır. Atıcılıkta hedefi vuran, “öğdülü”³³ kazanır. Öğdül, daha çok bir koyun, tosun, hatta deve olabilmektedir. Ayrıca keşkah ve yahni yemekleri pişirilmektedir.

Kadınlar, yazdan yaya kadar peynir yapar. Peynirler, daha önceleri, henüz ot yememiş emlik (kuzu) kursağı (işkembe-şirden) veya *sicim* adı verilen kurutulmuş ince bağısağın bir parçasının, maya olarak süte çalınmasıyla elde edilmiştir. Daha sonra, suni mayalar kullanılmaya başlanmıştır. Peynir hafif ısıtılan süte, mayanın çalınması ile elde edilir ve bir gece beklentilir. Sabahleyin beyaz ve seyrek örgülü keselere doldurulur. Bu keseler yüksek bir yere asılarak, peynir pekleştirilir. Böylece taze peynir elde edilmiş olur. Bu keselerden (peynirden) akan sular kaynatılırsa *nor* elde edilir.

Yay döneminde, kadınların işlerinden biri de, yoğurt çalmaktır. Yoğurt, daha önceleri, sabahleyin otlar üstünde bulunan çiğ damlalarının toplanması ve bunun maya olarak kullanılmasıyla elde edilmiştir.³⁴ Ayrıca, Hıdırellezde yağın yağmurun da süte çalınmasıyla yoğurt elde edilebilmektedir.³⁵ Çiğ veya yağmur suyunda bulunan saprofit bakteriler, sütü fermantasyona uğratması sonucu yoğurt oluşmaktadır. Bu bilgiler bize, gerek peynir, gerek se yoğurtun ilk olarak nasıl elde edildiğini göstermektedir. Sonuçta, peynir ve yoğurt yapımı, Türk göçebe kültürünün dünya mutfağına verdiği bir hediyedir.

Kadınların yaptığı işlerden biri de *yayık* yaparak tereyağı elde etmektir. Yayık, genellikle *tuluk* adı verilen deriden yapılan tulumlarda dövülmektedir. Üç sırtık yukarıdan çatılır. Tuluğun ipleri bu sırtıklara bağlanır. Tuluk üçgen piramidin ortasında kalır. Tuluğun altına sütleğen, çalba gibi otlar konur. Bunun içine yoğurtlar konarak *bişşek* denen ahşap gereçlerle dövülmeye başlanır. Yavaş yavaş yağ topakları (granülleri) ortaya çıkmaya başlar. Bu yağ topakları alınır ve bir leğende biriktirilir. Karakoyunlu kadımları, tereyağını tuzlamadıklarını söylemişlerdir. Tulukta kalan

³³ Öğdül: ödül.

³⁴ Emine Çayır, Karakoyunlu, 90 yaşında. Kozyatak köyü, Serik, Antalya.

³⁵ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

kısmına *ayran* denir. Ayranın kaynatılması ile *keş* elde edilir. Ayran az da olsa yağ içerir. Yağlar, derilerin (tulum) içinde saklanır ve erimesin diye obruklara bırakılır.

Tuluk yapımı

Tuluk, teke derisinden yapılır. Deride herhangi bir kesinin bulunmaması önemlidir. Deri, önce tuzlanarak kurutulur. Kurutulduktan sonra, derinin tüyelerinin döktürülmesi işi takip eder; sıcak su ile karıştırılan un, bulamaç haline getirilir. Bulamaç, ılık duruma gelince derinin kıllı yüzüne çalınır (muamele edilir). Bu şekilde torba içine konan deri bir hafta bekletilir. Bir hafta sonra deri tüyelerini bırakır. Daha sonra derinin iç ve dış yüzü bıçakla güzelce kazınır. Daha sonra tuluğun iyileştirilmesi ve renklendirmesi yapılır: Çam ağacının gövdesindeki kabuklara *mağrı* denir. Mağrılar tokmakla iyice dövülür ve ince toz haline getirilir. Kabuğun dövülmüş, toz haline getirilmiş haline *ekki* denir. Ekki, derinin içi ve dışına bıçakla kazınmış derinin üzerine bolca serpilerek sürte sürte deriye iyice yedirilir. Ekki ile muamele edilen deri yine bir torbada bir hafta bekletilir. Deri kızarmaya başlar ve soluk turuncu bir renk alır. Tam istenilen sonuç alınmaz ise ekki tozu ile bir haftalık bekletme işi birkaç kez tekrarlanabilir. Kızaran derinin tuluk olarak dikimi derinin dış yüzü içe, iç yüzü dışa getirilerek yapılır. Kızaran derinin boynu dikilir ve kapatılır ki yayıkta tuluğun alt kısmını oluşturur. Ön ayaklarından birisi dikilerek kalıcı olarak kapatılır, diğeri ise açık bırakılır. Açık bırakılan derinin ön ayağı bir bağ ile geçici olarak bağlanır. Yayık yayıldıktan sonra oluşan ayran buradan alınır.

Tuluk, her kullanımdan sonra su ile yıkanır. İçine tuz, dışına *ekki* tozu serpiştirilerek kurutulur. Tuluk hafif nemli durumda iken kurutma işi sonlandırılır ve bir torba içinde saklanır. Tuluk çok kurursa kırılır ve yarılabılır. Bir tuluk düzgün kullanılırsa 5-6 yıl dayanır.³⁶

Ağustosun bitiminde, güzleye göçülür. Güzleme, güz göçüne kadar sürer. Buralar, köylere yakın yerlerdir. Burada iki ay güzlenir. Güzlede kış hazırlıkları yapılır.

1.6.2. Kışlak yurt

Karakoyunlu Yörükleri Antalya, Serik ve Manavgat sahilinde kışlak yurtlar tutmuşlardır. Çok değil günümüzden 100 yıl önce, bu sahiller zeytin, tepsi, pıynar, murt (mersin), dağ çileği, hayıt ve meşe gibi çalı ve ağaçlarla kaplı olduğu söylenmektedir. Ovalık alanlar, sazlık ve bataklıktır. Yörükler bu bölgeye *seyil* derler.

³⁶ Emiş Duran, 60 yaşında, Eminceler Köyü, Serik-Antalya

Seyil, *sahil* kelimesinin bozulmuş şeklidir. Ayrıca bu bölgeye *teke* derler. Yayladan bu bölgeye giden bir yürüğe, nereye gidiyorsun diye sorsanız, *teke'ye gidiyorum* diye cevap verir. Macit Selekler, bu bölgeye niçin teke denildiği üzerinde durmuştur. Bugün Serik Yanköy yanında bulunan Sillyon antik kenti yerleşim yerinde Karahisar-ı Teke denen bir kale vardı. Evliya Çelebinin anlatımına göre hicrî 1080 tarihinde (1664) bile bu kale önemini kaybetmemiştir. Evliya Çelebi, Karahisar-ı Tekede, 70-80 hane Türkmen evi bulunduğunu ve bunların da Temmuzda yaylaya gittiğini yazmaktadır (Evliya Çelebi, 2010 c: 316). Osmanlı eyalet teşkilatında Antalya sancağına, Teke Sancağı denilmektedir. Bir Türkmen aşireti olan Teke Türkmenlerinin bu bölgede yoğun olarak yerleşmeleri sonucunda, Teke ismini alması akla en yakın görüş gibi durmaktadır (Selekler, 1960: 188-190). Yörükler, oturacağı köyün muhtarı ile görüşerek, kışlık yurt için anlaşır ve bunun için bir ücret öder. Buna *otlakıye* veya *otlak* vermek denir. Çadırını kışlık yurttan tutar. Ancak çevredeki ziraat ürünlerine zarar vermemesi gerekir. Bazen, daha çok ekinin bilerek veya bilmeyerek koyunlara yedirilmesi sonucu köylülerle tartışmalar çıkmaktadır. Hatta yörük bu zararı tazmin etmek durumunda kalmaktadır.

Kışın yörükler koyunlara belli bir bölümü kapalı olan ağıllar yapmaktadırlar. Aralık ve Ocak aylarında koyunlar kuzular. Her aile kuzuların barınması en az bir tane çit dam yapar ve üzerini sazlarla örter. Bu çit dama *kuzluk* denir. Kuzluğun tabanı hayıt veya kara ot gibi çalısı bitkilerden sıkıca kapatılır. Buna *dökkü* denir. Ayrıca, küçük emliklerin (yeni doğmuş kuzu) kuzluklarda büyük kuzular tarafından çiğnenmesini önlemek için *efsin* adı verilen küçük bir kuzluk yapılır.³⁷

1.7. Karakoyunlu Yörüklerinde Gelenek ve Görenek

1.7.1. Gelin alma geleneği

Karakoyunlu yörüklerinde evlilikler, genellikle görücü usulü ile yapılmaktadır. Bunun yanında kızın kaçması veya zorla götürülmesi de yaygındır. Eğer sonra aileler anlaşırırlarsa, bunlar için de düğün yapılabilir. Başlık parası veya başlık parası değerinde bir mal verme de yaygındır. Evliliğe karar verilirse, düğün hazırlıklarına başlanır. Bir teklifçi (okuyucu) çadır çadır dolaşarak bir yağlık veya “peşkir” (havlu) veya bir şitarı topu³⁸ ile evleri düğüne okur (çağrı yapar). Bu okuya karşılık, aileler eğer gücü yetiyorsa düğün evine bir mal (koyun keçi) götürmekte, bu mallar düğün

³⁷ Eşşe Subaşı, Karakoyunlu, 83 yaşında, Kadriye köyü, Serik, Antalya

³⁸ Şitarı topu: ipeksi ve alacalı olan pamuk ipliğinden dokunmuş bez rulosu.

evinde kesilmekte ve konuklar ağırlanmaktadır. Bir diğer amaç, yeni aileye sürü oluşturmaktır. Ayrıca yakın akrabalara ve tanıdıklara, içinde göynek, örme çorap ve çeşitli giyecekler olan *dürü*³⁹ yaparlar. Düğün konuklarını ağırlamak için ayrı bir çadır kurulmaktadır (Resim 12). Düğün evinde, mutfak hizmetlerini yapabilmek için kurulan çadıra “aşana” (aş ana) çadırı denilmektedir.⁴⁰ Düğüne, salı günü ikindinden sonra kurban (genellikle koyun veya keçi) kesilerek ve bayrak dikilerek başlanır. Bayrak direğinin ucu, T şeklinde olur. Bayrağın daha yukarısında olan T'nin yatay çubuğun sağ ve sol ucuna birer alma (elma) konur (Resim 13). Düğün sırasında ateş ederek elmayı düşüren kişiye, düğün sahibi “öğdül” (ödül) ödül verir. Düğün toplam dört gün sürer. Çarşamba günü öğleden sonra kına yakılır ve perşembe günü düğün devam eder. Gelin, cuma günü alınır. Erkek tarafı, davul ve zurna eşliğinde silah ata ata gelinin evine gelirler. Ata binenler en önde, bunun arkasında erkekler, daha da arkada kadınlar yaya olarak düğün evine gelirler. Sağdıç, gelinin bineceği ata binili olarak gelir ve evin önünde ata binili bir vaziyette bekler. Sağdıç, geline nikâhı düşmeyen kişiler arasından seçilmektedir. Kız evine varılınca, erkekler geri çekilirken kadınlar, delbeklerini (tef) çalan abtallarla birlikte, çadıra girerler ve gelini hazırlarlar. Gelinin babası, dirhem kuşağını (bekâret kuşağı) gelinin beline önce iki defa bağlayıp çözdükten sonra, üçüncü defa bağlar. Gelinin, çadırın önünde duran ata binmesi bazı kurallar içinde yapılmaktadır. Sağdıç, eyerin bir “özengi”sinden (üzengi) ayağını çekerken, gelin ilk ayağını bu özengiye koyar, sağdıç diğer ayağını özengiden kurtardıktan sonra, gelin buraya diğer ayağını koyarak ata binmiş olur. Gelin ata bindikten sonra, toplu olarak dua okurlar ve erkek tarafı yine silah ata ata yola koyulur. Sağdıç atın başını tutarak gelini götürür. Diğer iki kişi yanlardan gelini teverler (desteklerler). Damat evine varılınca, evin önünde durulur ve tekrar dua okunur. Geline *indirmelik* verilir.⁴¹ Karakoyunluların anlatımına göre “sağdıç atı sürerke barabar kaçardı (ata biner binmez kaçardı). Eğer kaçamassa daşı yargınına vururlardı”⁴². Bu kutlu günü kutlamak amacıyla, ve ileride bu eve bolluk ve bereket getirsin diye, gelinin başından içinde buğday, darı (mısır) ve şeker bulunan bir karışım saçılır. Çadırın kapısına bir ip gererler ve içi su dolu bir helke (bakraç) koyarlar. Gelin

³⁹ Emine Çayır, Karakoyunlu, 90 yaşında. Kozyatak köyü, Serik, Antalya.

⁴⁰ Eşşe Subaşı, 83, Karakoyunlu, Kadriye köyü, Serik, Antalya.

⁴¹ Mehmet Yıldırım, 78 yaşında, Gedik (Karabuynuz köyü), Serik; Anyalya.

⁴² Eşşe Subaşı, Karakoyunlu, 83 yaşında, Kadriye köyü, Serik, Antalya

kapıdan girerken ipi kırmalı ve helkeye bir tekme atarak suyu dökmelidir. Orta direğin yanına döşekler konarak gelin yüksekçe oturtulur.

Resim 12. *Güzlede yapılan bir düğünde yarenlik. Hallat mevki, yıl 1954, Eylül ayı.*

Gelin başlığı

Karakoyunlularda, gelin başlığına duvak^{43,44} denilmektedir. Keçeden veya kalın bezden yapılan fese *gümüüslü* veya *cıngıllı* fes denilmektedir. Diğer taraftan bir çeki veya çembere çeşitli renklere boyanmış daha önceleri kartal tüyleri, daha sonraları horoz tüyleri dik olarak yerleştirilmektedir.⁴⁵ Bu renkli tüylere, “kartal yeleği” veya “cıha” (ciha) denilmektedir (Resim 14). Cihaların dik olarak dizildiği çeki, cıngıllı fesin kafaya oturduğu yerden firdolayı kafayı saracak şekilde arkaya bağlanır. Cihalar, başı firdolayı sarar. Başlık, biri arkadan diğeri de önden olacak şekilde perişan adı verilen cıngıl⁴⁶ (gümüş takı) ve tokalarla süslenmektedir. Biri alında, diğeri başın arkasında olmak üzere, duvakta iki perişan bulunur. Daha sonra bu duvağa, gelinin ensesinde ağ (beyaz), sol yüzünde gök (mavi), sağ yüzünde yaşıl (yeşil) yazma dikilerek (olganarak) bağlanmaktadır (Durmaz, 2010: 45-47). Gelinin yüzünün önüne de kırmızı (ğızıl) ve pullu bir yazma örtülür.⁴⁷ Gelinin cıngıllı fesine dört yazma

⁴³ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

⁴⁴ Eşşe Subaşı, Karakoyunlu, 83 yaşında, Kadriye köyü, Serik, Antalya

⁴⁵ Ali Balık, 82, Karakoyunlu, Karadayı köyü, Serik, Antalya

⁴⁶ Emiş Durmaz, Karakoyunlu, 88 yaşında, Karadayı köyü, Serik, Antalya

⁴⁷ Dürüye zeybek, Karakoyunlu, 95 yaşında, Gebiz, Serik Antalya

asıldıktan sonra, bir dirhem kuşağı da beşinci yazma olarak eklenmektedir.⁴⁸ En son “ana yaşmağı” (ana çemberi) denen oyalı yazma bağlanarak, duvak (başlık) tamamlanmaktadır.^{49,50} Duvakda yeşil yazmanın olması şarttır.⁵¹

Ziya Gökalp, “Eski Türk dini görünüşte bir ‘natürizm’ yani ‘tabiatperestlik’, gerçekte ise bir sembolizm yâni ‘timsâlcilik idi.” demektedir. Eski çağlarda Türklerin, sosyal yapılarını sembolize eden tabiat varlıklarına inandıklarını söyler. Türk boyları (aşiretler) kurumsallaştıkça ‘küçük il’, ‘orta il’, ‘büyük il’ ve ‘en büyük il’ durumuna geçerken, buna paralel olarak dini yönden de ‘küçük natürizm’, ‘orta natürizm’, ‘büyük natürizm’ ve ‘en büyük natürizm’ safhalarına geçmiştir. Boyların ‘Küçük il’ sosyal yapı döneminde din, “Yer-Su” adı verilen dörtlü tanrı ile temsil edilmiştir. Edouard Chavannes’in Türkler hakkındaki kuramına göre, bu ilk olarak bir Türk kavmi olduğu düşünülen *Tsin* kavminde görülmüştür. Bu varsayıma göre Tsin hükümdarları yukarıda bulunan dört hana (Gök Han, Kızıl Han, Ak Han ve Kara Han) kurban keserler. Çinliler, buna bir de merkezde olmak üzere beşinci öge (Baba Han) ekler. Bu dörtlü öge (timsâl); Türklerde totemizmi, mevsimleri ve çokça yönleri temsil etmekteydi. Yer-Su adı verilen tanrılar: Gök Han, şarktaki aşiretin, Kızıl Han cenuptaki aşiretin, Ak Han, garptaki aşiretin ve Kara Han şimaldeki aşiretin ilahlarıydı. Gökalp’a göre bu Yer-Su’lar tanrı inancı, Türklerin dört oymaktan (aşiret) oluşan ‘küçük il’ örgütlemesinin dinde sembolize edilmesinden başka bir şey değildi. Bir Türk ili bir yerde konakladığı zaman, bu dört aşiretten her biri renklerle ifade edilen bir yönde oturabilirdi veya o yön ona aitti (Gökalp 1976: 40-56).

⁴⁸ Dürüye zeybek, Karakoyunlu, 95 yaşında, Gebiz, Serik Antalya

⁴⁹ Eşşe Subaşı, Karakoyunlu, 83, Kadriye köyü, Serik, Antalya

⁵⁰ Emiş Durmaz, Karakoyunlu Aşireti, 88 yaşında, Serik, Antalya

⁵¹ Emiş Durmaz, Karakoyunlu Aşireti, 88 yaşında, Serik, Antalya

Resim 13. Karakoyunlu yörüklerinde, T şeklindeki düğün bayrak direğinin yatay çubuklarına iki elma asılmaktaydı. Uzaktan mavzerle bu elmalara atış yapılırdı. Elmayı vuran kişiye **öğdül** verilirdi.

Tsin'lerde *Gök, kızıl, ak ve Kara* renklerinden bahis olunurken Türklerdeki dörtlü aşiret örgütlenmesinde *gök, kızıl, ak ve kara* renkleri ifade edilmiştir. Karakoyunlu yörüklerinde, gelinin başının kızıl (güney), beyaz (kuzey), yeşil (batı) ve gök (doğu) yazmayla örtülmesi eski Türklerde “küçül il” örgütlenmesini sembolize eden dört renk ve dört yön ifadesinin günümüze ulaşmasından başka bir şey değildir. Kaldı ki Oğuzlarda temelde her biri ismini doğadan almış ve natürizm döneminin dini inancını yansıtan üçer hanlı iki adet (Üçoklar ve Bozoklar şeklinde ifade edilen ikili yapı örgütlenme biçimi) üçlü sistem ve her bir hânın güdümünde olan 4 oymaktan oluşmuş dörtlü sistemi vardır (Ebülğazi Bahadır Han: 44-53). Oğuzlarda görülen bu yapılanmanın temelinde, “orun-mevki” ve “ülüş” meselesi yatmaktadır (İnan, 1998: 241-254). Her aşiretin (boy) toplum içindeki duruş yeri, kazançlardan alacağı pay, oturacağı kışlak veya yaylak kurallara bağlanmıştır. Bu gün hâlihazırda Karakoyunlularda her bir obanın oturacağı yurt, yaylayacağı yaylak bellidir. Törelere göre kimse kimsenin yurduna oturma hakkına sahip değildir.

Eski Orta Asya halklarında yaygın bir inanış olan Şamanizm, Eski Türklerde bir dinden öte bir sihir ve büyü olarak görülmüş, hastalıkların iyileştirilmesinde umut bağlanmıştır. Türkler, *şamana kam* demişler ve bu kamların, özel kostümleri vardır. Kamların özel hazırlanmış börkleri (külâh) bulunmaktadır. Külâhın tepe kısmı daralır ve kenarlarına iki, dokuz ve otuz tane baykuş tüyü (ülberek) dikilir (İnan, 1972: 93). Sibiryâ ve Altay halkları arasında, şaman başlıkları kuğu, kartal ve baykuş tüyleri ile dekore edilmektedir. Şamanlara özgün kostüm ve süslemeler, şamana adeta yeni ve

tılsımlı hayvan şeklinde vücut formu vermektedir. Şamanlar, üç tür hayvanın vücuduna benzemeye çalışmışlardır. Bunlar, Ren geyiği, ayı ve özellikle de kuş figürüdür. Altay, Minusinsk Tatarları, Teleut, Soyut ve Karagas şamanları, baykuş şeklinde olmayı yeğlemişlerdir. Bunun yanında Şamanizmde en sık şekli taklit edilen kuş, kartal olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tüyler, eski Çin’de ‘cennete uçmayı’ ve ‘ölümsüzlüğe erişmeyi’ simgelemektedir (Eliade 1972: 150-450). Karakoyunlu yörüklerinde, daha önceleri kartal tüyleri kullanılmış, daha sonraları tavuk tüylerinden de yararlanılmaya başlanmıştır.

Resim 14. Karakoyunlu gelin duvarlarında *ciha* adı verilen renkli tüylerin başlık (Cingilli fes) üzerindeki dizilimi⁵². Gelinin başına konduktan sonra, gelinin yüzü kızıl tülbent ile örtülür. Gelinin başının solu gök, sağı yeşil ve arkası beyaz yazma ile örtülür.

Ziya Gökalp’e göre yer-suların, yer ve suyun hükümdarları vardır; bunlar doğuda Gök Han, Güneyde Kızıl Han, Batıda Ak Han, Kuzeyde Kara Handır. Her Yer-Su kendi aşiretini, kan davasına sokmaktan, akın yapılmasına karar vermektен veya sevk ve idare etmekten sorumludur (Gökalp: 1976: 48-49). O, Kaşgarî’ye dayanarak bu Yer-Su’ları “Çıwı” olarak isimlendirmiştir (Gökalp 1976: 177-180). Ancak, Mahmud Kaşgarî “Çıwı” kelimesini, “cinlerden bir bölük olarak” vermiştir (Kâşgarlı Mahmud, 2006 c: 225). Gökalp, Yer-Su’ya “Çıwı” derken, Türklerin bir dağı veya akarsuyu kutsallaştırabileceğini ve ona tanrısallık anlamı yükleyebileceğini kastetmektedir. Sonuçta, tanrı olan Yer-Su toplumsal bilincin doğayla somutlaştırılmış

⁵² Bu duvak başlığı, Antalya ili Serik İlçesi Karadayı Beldesinde oturan Eşşe Cin’den derlenmiştir.

bir simgesidir. Bundan dolayı yurdun, yaylağın ve kışlağın bütün mülkiyeti oymağa aittir ve burada toplum içinde yaşama bilincinin izleri görülmektedir. Çünkü Türkmen oymaklarında görülen eşitlikçilik ve halkçılık anlayışı dini inançlarının bir sonucudur (Gökalp 1976: 177-180). Oysa burada sözü edilen “Çıwı”lar, her bir vilayete (aşiret toprağı) oturan ve halkını kollamakla görevli cinlerdir (Kâşgarlı Mahmud, 2006c: 225). Yer-Su’lar, iki aşiretin çarpışmasına karar verirlerse, kavgadan önce onların “Çıwı”ları çarpıştır, hangi çıvı galip gelmişse onun hakani galip sayılmaktaydı. Bu anlayışa göre, “çıwı”lar olsa olsa “Yer-Su’ların” askerleri olan cinler olabilir. Çünkü Mahmud Kâşgarî, “*Türk askerleri geceleyin cinlerin attıkları oktan korunmak için çadırlarına saklanırlar. Bu, Türkler arasında yaygındır, görenektir.*” demektedir (Kâşgarlı 2006 c: 225).

Acaba “Çıwı” ile Karakoyunlu Yörüklerinde kullanılan cıha (cıha) ile aynı sözcük müdür? Aynı kelime olma olasılığı çok yüksektir. Çünkü Karakoyunlu gelin duvağında dört rengin (dört renkli yazma) ve Kaşgarî’ye göre “Çıwı” olarak adlandırılan cinlerin, Karakoyunlu söyleyişine göre ise cıhaların (Durmaz, 2009: 360) bir arada bulunması tesadüfî bir durum değildir. Cıhalar, oymağın dini inancına göre Yer-Su Hanlarının cinleridir. Gerçekte ise savaşçıları kastedilmektedir. Sonuçta bu cıhalar, gelinin ya koruyucu nökerlerini veya gelini kötü talih ve kazalardan koruyan cinlerini sembolize etmiş olabilir.

Eski Türklerde insan, ruh (öz) ve vücûddan (et) oluşuyordu ve öz gök kubbeye, beden ise toprağa bağlı addediliyordu. Erkeklerde, semâvî öz, kadınlarda ise toprak unsuru hâkim sayılmakta idi. İnsanların kaderi gök ve Yer-Su tanrısının verdiği “kut”a göre belirleniyordu (Esin 1985: 3). Yuva kurmaya aday olan gelinlerin Yer-Su tanrılarını 4 renkli yazma ile temsil ediyor olmaları ve onların “kut”larını almaya çalışması en mantıklı açıklama gibi görülmektedir. Ayrıca dört yönü gösteren dört ok ve bu okların birleştiği noktanın demir kazık yıldızını temsil etmesi ve evrenin demir kazık yıldızı etrafında dönerek mevsimleri oluşturduğu düşüncesi Ön Türklerin dini tasavvuruydu.

Karakoyunlularda, bayrak direğinin T şeklinde olması ve her iki ucuna iki elma konarak bunlara atış yarışlarının yapılması Uygurca Oğuz Destanındaki;

“ (Oğuz Kağan) *kırk kulaç (uzunluğunda bir) ağaç diktirdi.*

Onun tepesine bir altın tavuk koydu, ayağına (da)

Bir beyaz koyun bağladı. Sol

yanına (da) kırk kulaç (uzunluğunda bir) ağaç diktirdi.

*Onun tepesine (ise) bir gümüş tavuk koydu.
(tavuğun) ayağına bir kara koyun bağladı.
Sağ tarafa Bozoklar oturdu,
sol tarafa (ise) Üçoklar oturdu.
kırk gün kırk gece yediler,
içtiler (ve) sevindiler. ” (Ağca, 2016: 123)*

söyleyişini yansıtıyor gibidir. Bayrağın T’inde bulunan yatay çubuğun ortadan sağ ve sola uzanması, İç Oğuz ve Dış Oğuz’u simgeliyor olabilir. Her iki uçtaki elmaya yapılan atışlar ve yarışı kazanana ödül verilmesi, Oğuzların toylarında yapılan şenlikleri anımsatmaktadır. Ögdül, ET’de ve Karakoyunlu yörüklerinde “Düğünlerde ve toylarda yapılan atış yarışlarında hedefi vurana ve yarışı kazanana verilen ödül, mükâfat” anlamındadır (Durmaz, 2009: 432; Erdal, 2007: 2).

Gelinin damadın evine varışında çadırın kapısına gerilen ipi kırması ve ipin altına konulan içi su doldurulmuş bir helkeye (bakraç) tekme atarak devirmesinde, gelinin yeni yaşamında zorlukları yenmesi ve hayatının ve işlerinin su gibi kolay ve akıcı olmasının dileği vardır. Anadolu’nun çoğu bölgelerinde olduğu gibi, gelinin üzerinden darı, buğday saçılması geleneğinde ise yuvanın bereketli ve kutlu olması dileği ve duası bulunmaktadır. “Darısı başına” deyiminin Eski Türklerde kutlu bir olayı kutlamak amacıyla başa darı saçılma geleneğinden geldiğini hatırlayalım.

Sonuç olarak eski Türklerin Doğa (Yer-Su) kültürü, şaman (kam) dualarına dahi yansıtılmaktadır. Dağların ruhu olduğunu tasavvur edip ve doğrudan doğruya dağın kendisine ibadet ediyorlardı: Nitekim, onu, canlı ve her şeyi duyan bir varlık olarak tanıyorlardı (İnan, 1976: 36-38). Karakoyunlularda gelin duvaklarındaki 4 renkli yazmanın kullanılması, dört yönü, mevsimleri ve 4 yöndeki Yer-Su’ları işaret eden bir tasavvur ve Eski Türk inancının yansımasından başka bir şey değildir. Gelin duvağındaki cıhaların, yani Yer-Su cinlerinin yeni kurulan aileyi kötülüklerden korumasını sembolize ettiği düşünülebilir.

1.7.2. Giyinme

1.7.2.1. Kadın erkek ortak giyimleri

Göynek: Göynekler, ham bezden dikilir. Mağlıç (Pamuk) önce kabartılıp dulup haline getirilmektedir. Çarkta çok ince eğrildikten sonra çulvalıkta, 40-45 cm eninde dokunarak kumaş haline getirilir. Göynekler, dört parça kumaş eklenerek yapılır, kol ve yakalar oyulup kesildikten sonra dikilir. Erkeklerde ön yüzde yakadan göbeğe kadar

olan kısım açık bırakılır ve kenarlar kendi üstüne kıvrılır. Kollar boru kol olup, kol uçlarına ipekten ince oya işlenir. Bayanlarda ise, ön yaka yırtmacının alt tarafı eteğe kadar 10 cm eninde renkli ipeklerden oya işlenir. Bu oyanın ismine *etek oyası* denir.

Çorap: Çoraplar beyaz koyun yününden yapılırdı. İnce eğrilen yün ipler beş adet mil yardımı ile örülürdü. Çoraplar dize kadar çıkar ve kendinden desenli olurdu. Çoraplar, *keme dişi*, *burkma*, *nuska alası* ve *yan ala* denilen desenlerle örülürdü.

Çarık: Sağlık bakımından öküz ve manda derisinden yapılan çarık giyilirdi. Öküz derisi iyilendikten sonra, *davlı* haline getirilirdi, buna *gön davlısı* da denilmektedir. Çarıklar burnunun sıırım ile dikimine göre eğer çift dikiş yapılmış ise çift burun (sırımı aynı delikten iki defa geçir, eğer tek dikim yapılmışsa tek burun denirdi.^{53,54} Çarık dikildikten sonra, bir iki gün giyilir, altı keperince⁵⁵ (soyulmak, eskimek) püse, peynir suyu ile toprağa gömülür ve çarığın burada yumuşak olması sağlanırdı.⁵⁶ Eğer çarık delinirse, *gözeme* denilen bir yama işlemi yapılır, çarıқта, ayağın üst kısmı açık kalırdı. Çarığın üst derisinin bitiminde, sıırımdan halkalar yapılır, ipler bu halkalardan geçirilerek ipin ucu arkada serbest bırakılırdı. Bu ipler çarığı büzerek ayağı daha iyi kavramasını sağlar ve çorabın üstüne dolanarak bağlanırdı.

1.7.2.2. Kadın giyimleri

Göğüslük: Kadınlar, *göğüslük* adı verilen üst kısmından boyuna ve alt kısmından sırtta dolanan iplerle tespit edilen bugünkü sutyenin yerini tutan bir giysi giyerlerdi. Alt kısmı gırdalı (kıvrımlı) olarak süslenen göğüslük, göbeğin altına kadar uzanmaktaydı.⁵⁷ Göğüslükte, üst kenardan çıkan ip boynu arkadan dolandıktan sonra karşı yine üst kenarında bir düğmeye iliklenirdi. Benzer şekilde ilikleme bel ipinde de mevcuttu. Göğüslüğün bir yüzü gök, öbür yüzü kırmızı renkte olup her iki yüzü de kullanılabilirdi.

Üç etek: Üç etek, kadınlarının özgün giyeceğidir. Göyneğin veya entarinin üstüne üç etek denen giysi giyilirdi. Uzun kollu, önü belden aşağıya kadar yırtmaçlı yine yanlarda aşağıya kadar yırtmaçlı arkada ve yanlarda üç parça olarak topuğa kadar inen elbise giyerlerdi. Üç etek, yörük kadının günlük giysisi idi. Ancak kadınların düğün, misafirlik gibi özel günlerde giydiği üç etekler ipek gibi boyuna çizgili değerli

⁵³ Eşşe Subaşı, 83, Karakoyunlu, Kadriye Köyü, Serik, Antalya.

⁵⁴ Osman Subaşı, 87 yaşında, Karakoyunlu. Kadriye Köyü, Serik, Antalya.

⁵⁵ Yıpranmca

⁵⁶ Osman Subaşı, 87 yaşında, Karakoyunlu. Kadriye Köyü, Serik, Antalya.

⁵⁷ Şerife Bahar, Karakoyunlu, 80 yaşında, Tahta belen Köyü, Aksu Antalya

kumaşlardan yapılırdı. Yeni gelinlerin üç eteği ipekli kumaştan, kırmızı ve pembe renklerin çoğunlukta olduğu dikey çizgili kumaşlardan dikilir ki buna meydan-ı enteri (entari) denirdi. Kadınlar bellerine ipek şal veya dirhem kuşağını üç eteğin üstünden kuşanırlardı. Yanlardan da tokalı ve cingilli kısımlarını sarkıtırlardı. Üç eteğin üzerine kadife kumaştan genelde mor ve mavi renklerden oluşan ceket giyerlerdi.

Yörük kadının, soğuk yayla havasında vazgeçilmez giysilerinden bire de habadır. Üç çeşit haba vardır. Habaların bazılarında koltuk altı açık bırakılırdı. Amacı, hava alması ve kol hareketlerinin engellenmesini önlemek içindi.

Habalar:

1. **Pamuklu hırka** (pambıklı hırka): Basmandan yapılır, içine pamuk konulurdu. Günlük, en sık kullanılan haba çeşididir. Daha çok yaşlılar giymekteydi.
2. **Sırmalı haba:** Her tarafı sırmalı olup, düğünde giyilen, uzun olmayan haba.
3. **Kadife ceket (haba):** Düğünde giyilen bu haba uzun değildir.

Öncek (öngcek; etek): Bayanlar, pamuklu kumaştan dikilen paça ucu lastikli renkli donun üzerine öncek giyerlerdi. Kadınlar, farklı amaçlar için farklı öncekler kullanmışlardır. Koyun sağmak için farklı öncek, günlük yaşam için farklı öncek kullandılar. Önceleri siyah ve ak koyun yününden eğrilmiş ve çulvalıkta dokunmuş mekik alası (siyah-beyaz kareli), beli lastikli, etek ucu düz ve topuğa kadar inen öncek giymişlerdir. Öncekler, iki kısım halinde dokunurdu ve önden yırtmaçlı olurdu. Bazen kadınlar yola giderken daha rahat edebilmek için önceğinin bir yırtmacını beline toplayarak asarlardı. Yünden dokuma mekik alası öncekleri, çocuklu kadınlar veya yaşlılar giyerdi.^{58,59} Genç kızlar veya yeni gelinler ise peştamal türü dokumalardan veya ipekli kumaşlardan dokunmuş öncekleri tercih etmişlerdir. Peştamal, kumaştan yapılır ve önü kırmızı, arkası mavi (gök) olurdu.⁶⁰ Daha sonra mavi pamuklu kumaştan dikilen gök öncek giyilmeye başlanmıştır. Kadınlar, aksesuar olarak; yün, gök veya peştamal öncek olsun; üstüne tokalı on ikili bağçak kuşanırlardı. Bu bağcıkların ucuna, toka ve gök boncukların bulunduğu kısa dokuma ipler bağlanır ve yanlardan aşağıya sarkıtırlardı (Resim 15). Bu bağcaklara, *gaytan* (ğaytan) adı verilir.⁶¹

Baş örtüsü: Karakoyunlu yörükleri, başörtüsüne *dastar*, *yazma*, *çember* ve *yaşmak* derler. Kızlar başlarına etrafi oyali, tokalı veya pullu beyaz yazma giyerlerdi. Kâkül

⁵⁸ Emiş Durmaz, Karakoyunlu, 88 yaşında, Karadayı köyü, Serik Antalya.

⁵⁹ Mehmet Yıldırım, 78 yaşında, Karabuynuz köyü, Serik, Anyalya

⁶⁰ Ayşe Kuruburun, Karakoyunlu, 74 yaşında, Serik, Antalya.

⁶¹ Ayşe Kuruburun, Karakoyunlu, 74 yaşında, Serik, Antalya.

bırakırlar ve meliklerini ince örerek sırtlarına düşürürlerdi. Başörtüsü bağlandığında, önünde kâkülü, sırtında ise ince örülmüş melikleri mutlaka görülmelidir. Çünkü bu onun bekâr olduğunu göstermekteydi. Gelinler ise, başlarında altın takısı için bir fes giyerler, fesin üzerine kirezli (kirazlı) denilen yazmayı 5-6 cm eninde katlayarak sararlardı. Buna *cıngıllı fes* denirdi. Daha çok alınına gelecek şekilde yazmaya tek veya çift sıra halinde 20'lik denilen altınları dizerlerdi. Ailenin maddi durumuna göre altın sayısı 30 ile 50 arasında değişmektedir. Alında iki kaşın arasına gelecek 80'lik denilen altın dikilirdi. Üzerine kırmızı (Üsküdar Kırmızısı) renkte bir başörtüsü örterlerdi.

Ahmet Kabaklı, Nezihe Araz'ın ağzından gerçek bir öyküyü anlatır: “Benim Yörük ve Türkmenlerle ilk temasım, bundan on yıl evvel bir röportaj serisi hazırlamak için oldu. Çadırlarındaki bütün eşya, erzak çuvalları, kaşıklıklar, kilimler, cicimler, çoraplar, ellikler. Hepsi birer ayrı sanat eseridir. Bütün bu güzellik malzemesi kadınların elinden çıkar. İşte bu çadırlarda, bir gün onlar şebit ekmeği pişirir ben kendileriyle yârenlik ederken karşıdan gelen bir arkadaşlarını işaret ettiler ve sordular bana:

— De bakalım şeerli bacı, şu karşıdan gelen kim? Kız mı, kadın mı, nişanlı mı, başıboş mu, dul mu, sözlü mü?

— Tanımıyorum, dedim. Nasıl söyleyeyim? Güldüler:

— Biz tanımasak da biliriz, dediler. Bir de şeerlisin, bir de okumam yazmam var diyorsun. Yazar, bu muammayı nihayet öğrenir. Karşısına bir süs, töre ve sanat cihanı da böylece açılır. "Zülüfleri kesilmemiş, ince örülmüş ve kulağının üzerinde zülûf örgülerinin ancak bir ikisi görülen, başı beyaz yazmalı güzel: bir kızdır. Yazmasının ucu arkaya atılmıştır, ona her isteyen talip olabilir. Fes üzerine çatılan beyaz çatkı şayet hafif tertip renk değiştirmişse meselâ uçuk pembe veya uçuk sarı olmuşsa, bu o kızın sözlü olduğuna işarettir. Karşınızdaki kadın, başına beyaz değil de renkli bir yazma örtmüşse, *evli* bir kadındır. Yazması tahsisen (bilhassa) kırmızı ise *yeni gelin*'dir. Araz, daha sonra kâkül kesme törenini, düğünleri, dal fesin, gümüşlü fesin mânâsını, tepelikleri, aynı zamanda büyüye karşı olan "alın altınını" bunların sayılarındaki mânâları vs. anlatıyor” (Kabaklı, 1968: 4682). Bu nottan da anlaşılacağı üzere başörtüsünün bekârken, gelinken farklılığı ve giyiniş tarzı sadece Karakoyunlularda değil diğer Yörük obalarında da mevcuttur.

Resim 15. Kadın giyimi. Haba, öncek ve göğüslük, süs olarak dolanmış bağçak

1.7.2.3. Erkek giyimleri

Erkekler, göynek üzerine yelek giyerlerdi. Yelek, renkli ve pamuklu kumaştan uzun kollu, içi ince pamuklu kumaştan yapılmış astarlı, hâkim yakalı, önü açık ve düğmeli, kollar mahşetli düğmeli olurdu. Yelek üzerine koyun yününden dokunmuş ceket giyilirdi. Ceket, kara yünden, kuzu yünü veya güz koyunyününden (güzün kırkılan yün) yapılırdı, yapağdan yapılmazdı. Ceketlik, çulfalıkta dokunduktan sonra, sıcak su ile iyice tepilerek sıkıştırılır ve keçeleştirilirdi. Ceketler, genellikle boz veya hafif sarıya çalan renkteydi. Şalvar olarak üç cins şalvar giyilmekteydi. Kara şalvar, İngiliz külotuna benzeyen yanları hafif tulumlu, paçaları dize kadar düğmeli şalvar pantolondur. İkicisi ise düz ve geniş şalvardır. Bu dokuma yünden dokunan şalvar olabildiği gibi, hali vakti yerinde olan kişiler, kumaştan da yaptırabiliyorlardı. Bu düz olarak dikilen şalvarın bir şekli de, ön ve arka yüzünde düğmelerin olması ve şalvarın hem ön, hem arka yüzünün kullanılabilmesidir. Buna *elifi* şalvar denilmektedir. Üçüncüsü ise yün külot denen (Lis dokuması) ala şalvardır.⁶²

Yapağı yününden şalvar yapılmazdı. Şalvar, güz koyun yünü veya kuzu yününden yapılırdı. Çok ince eğrilen ipler *yumaklar* haline getirildikten sonra, çezin işlemi yapılırdı. Şalvar, çulfalık denen gereçlerde dokunmaktadır. Çezilen ipler, bu tezgâha yerleştirilir, mekikler yardımı ile argaçlar atılarak ve örgü için ipin aşağı yukarı hareketini sağlayan küçümlerle (kücü) dokuma işlemi yapılmaktaydı.. Çulfalık yalağı, diz boyu bir derinlikte kazılırdı. Gerek ceket olsun, gerekse şalvar çezginin dokuma haline getirilmesine *çulva* denilmektedir. Çulfalıkta dokunan şalvarın ilk ham haline, yörükler *çulva* veya *çağşır* derler. Şalvar dokunduktan sonra,

⁶² Kezban Yıldız, 84 yaşında, Karakoyunlu. Gebiz, Serik, Antalya.

örgüyü daha da sıkılaştırmak amacıyla sıcak su ile tepilir. Tepildikten sonra, şalvarın sıkılaştırılmış ve keçeleştirilmiş haline *depme şalvar* denir. Böylece şalvarlık hazırlanmış olur.^{63, 64, 65}

Osmanlının son zamanında ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Serik nahiyesi müdürlüğü yapmış olan Macit Selekler, Serik bölgesinde yaşayan yörük ile köylünün, yerli ile muhacir halkın farklı kıyafet giydiklerini yazmaktadır. “Halk giyinme tarzında rençper, ağa, hoca üç farklı sınıfa ayrılır” demektedir: Yerlilerden rençper takımı, başta fes veya fesle beraber beyaz bir bezden sarık, sırtta mintan (gömlek), menevrek (çaşır, suda tepilmemiş şalvar) veya dimdiden yapılmış şalvar, ayakta yün çorap ve yemeni veya çarıktır. Yörüklerde kıyafet yerli köylülere benzerse de başlarına fes üzerine yazmadan, abaniden daha kalın sarık sarmaları, kuşaklarının büyüklüğü, ekserisinde kuşak arası silah bulunması, üzerlerine kepe veya salta giymeleri itibariyle yörük oldukları anlaşılır. Yerli ve yörüklerde ağa takımı: başta fes veya düzgünce abani sarık belinde şal veya ipek Alaiye kuşağı, menevrek veya fasüne veya kazmir veya çuhadan elifi şalvar ve kazmirden ceket kundura veya iskarpin giyerlerdi (Selekler, 1960: 167). **Kuşak:** Orta yaşın üstündeki erkekler, şal kuşak denilen ipek ve renkli (Dirhem kumaşı) kumaştan dokunan kuşak kullanırlardı. Bel omurlarına destek olması yanında kuşaklar, para kesesi görevi de görebilmekteydi.

1.7.3. Müzik ve çalgıları

1. Boğaz havaları (Hollu): Gırtlığın üstünde parmak gezdirerek çıkartılan sesle yapılan müzik türüdür. Karakoyunlularda bilenen boğaz havalarından biri *sırcat* (sayım vergisi) *bağışlatan* havasıdır.

Agnam (Sayım vergisi) alındığı dönemlerde tahsildarlar göçebelere denetlerlerdi. Yörükler ise, sürülerini saklayıp kaçırmaya çalışırlardı. Tahsildarın biri yörüklerin sırcat kaçırabilecekleri yerleri dolaşırken güzel bir boğaz havası duymuştu. Bir de bakmış ki bir kız boğaz havası çalıyormuş. Yanına varmış. Tam o sırada keçinin biri melemmez mi? Tahsildar bir de bakmış ki davar sürüsü bir yapız⁶⁶ içinde saklanmış. Kızım demiş, şu havayı bir daha çal bakayım. Kız utana utana boğaz havasını bir daha çalmış. Kızım bu havanın adı “sırcat bağışlatan” olsun, “sana ceza kesmeyeceğim, bu

⁶³ Mehmet Işık, 78 yaşında, Karakoyunlu.

⁶⁴ Ayşe Kuruburun, Karakoyunlu, 74 yaşında, Serik, Antalya.

⁶⁵ Ali Balık, 81 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı Köyü, Serik, Antalya.

⁶⁶ Yarılarla çevrili yer

benim sana hibem olsun” demiş.⁶⁷ çalmış. Kızım bu havanın adı “sırcat bağışlatan” olsun, “sana ceza kesmeyeceğim, bu benim sana hibem olsun” demiş.⁶⁸

2. İklik (ıglık) (Kabak Kemane): Karakoyunlularda yaygın olarak kullanılan bir yaylı çalgıdır.

3. Cura: Kısa saplı, saza göre küçük vurmali bir çalgıdır. İklik gibi Karakoyunlularda yaygın olarak kullanılmıştır. Çobanlar, cura ve cezvelerini yanlarında taşırlardı. Yaylalarda, *kevenleri* ateşe vererek kendilerine kahve pişirdiklerinden ve cura çaldıklarından söz etmektedirler.

4. Çoban Kavalı. Kavala, yörükler *goval* derler (Resim 16). Naci Kum, “Yörüklerin başlıca çalgı aleti, koca kavaldır. Ney gibi uzun ve ağaçtan yapılmış olan koca kavali maharetle çalanlar vardır” demektedir (Atabeyli, 1940: 216).

Resim 16. Çoban govalı (kaval) ve kılıfı.

Gerçekten bu kavali çalmak hayli güçtür. En iyi ses veren kavallar, Anamas yaylasında yetişen ve yörede *dokuzdonlu* denilen ağaçlardan yapılan kavallardır. Bunun yanında Antalya sahil bölgesinde *kızılacak* olarak bilinen *dağ çileğinden* de yapılmaktadır. Dağ çileği ağacından yapılan kavalların sesi daha gevrek çıkar.⁶⁹ Karakoyunlularda bilenen goval havaları, *karateslime*, *karakoyun havası*, *sırcat bağışlatan* havasıdır.

⁶⁷ Hasan Su. 79 yaşında, Karakoyunlu. Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

⁶⁸ Hasan Su. 79 yaşında, Karakoyunlu. Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

⁶⁹ Hasan Su. 79 yaşında, Karakoyunlu. Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

1.7.4. Oyunları

Goca bulamaç yapma oyunu

Obanın on-beş yaş ve altındaki kız ve erkek çocukları toplanırlar. En büyüğünün liderliğinde ellerine bir kap alarak çadır çadır dolanmaya başlarlar. Obanın çadırlarından un, yağ, şeker isterler ve ellerindeki kapta biriktirirler. Bunları vermeyen çadır sahibinin ocağında yanan ateşe su dökerek söndürürler. Topladıkları un, yağ ve şeker yeterli olunca, bir çadırın önünde toplanırlar ve çadır sahibi kadına goca bulamaç yaptırırlar. Topluca aynı çadır önünde yerler. Bazen de çocuklar kendi aralarında toplanarak ateş yakarlar ve hamuru yoğurduktan sonra ekmek atarlar veya yağlı kömbe yaparlar. Çadırlar arasında dolaşarak erzak toplama ve bulamaç yapma aşamaları yanında, özellikle ateşe su dökerek kaçma aşamaları çocuklar için bir oyun ve eğlencedir.⁷⁰

Gıncırlak oyunu

Aslında gıncırlak, hareketli bir tahterevallidir. Uzunluğu 13-15 m olan bir ağaçtan yapılır. Ağacın ağırlık merkezi bulunur. Genelde kalın taraf kısa kalır. Ağırlık merkezine bir delgi demiri ile yaklaşık 10 cm derinlikte bir çukur açılır. Açılan şukur ateşte dağlanır. Yaklaşık 2.5-3 m uzunluğundaki ağaç göbek sırtığı olarak kullanılır. Göbek sırtığının devrilmemesi için 70-80 cm lik kısmı toprağa gömülür. Göbeğin havada kalan ucu, hafif yuvarlanır. Ağırlık merkezi bulunan ve çukur açılan ağaç bu göbek direğine yatay olarak yerleştirilir. Göbek ucunun kuyruk yağı ve kömür tozu ile yağlanması, gıncırlağın daha iyi dönmesi ve gıcırdaması içindir. Gıncırlakta üsteki ağaca binilir. Bir kişi bir uca, diğer bir kişide diğer uca biner. Ağaca abanır gibi de binilebilir. Gıncırlak saat yelkovanı yönünde döner. Bir kişi koşarak birkaç adım atar, gıncırlağa hareket verirken yükselir. Bu sırada diğer kişi aşağıya iner ve bacakları ile yerden kuvvet alarak yükselir. Bu sefer öbür kişi aşağı inmiştir. Karşılıklı olarak inilir ve kalkılır. Bu şekilde dönülür durulur.⁷¹

Kale oyunu

Oyun iki takım halinde oynanmaktadır. Her takım peş peşe olacak şekilde üçer adet ikişer metre aralıklarla taş dikerler. İki grubun taşı arasındaki mesafe yaklaşık 25-30 m'dir. Kalelerini erken diken takım taş atma önceliğini elde eder. Taş atma

⁷⁰ Mustafa Balık, 62 yaşında Karakoyunlu. Gebiz, Serik, Antalya.

⁷¹ Hasan Vezne, 73 yaşında, Karakoyunlu. Eminceler köyü, Serik, Antalya

önceliğini elde eden takımdaki her bir kişi sıra ile bir taşı karşı takımın kalelerini yıkmak üzere atar. Vuramayan kişi oyundan çıkar. Rakibin kale taşlarından birini yıkan kişi, ikinci kez hatta bir kale daha yıkarsa üçüncü kez taş atma hakkına sahip olur. Bir kişi tek atımda karşı takımın bütün kale taşlarını yıkabilir. O zaman “sıra” denir. Rakibin üç kale taşını yıkan ekip galip sayılır. Bu oyun böyle sürer gider.

Her iki takımın toplam altı kale taşı bulunmaktadır. Bu altı taştan sadece biri dikili kalırsa galip ve mağlup ekipler bu taşın karşısına geçerler. Futboldaki penaltı atışları gibi sıra ile tek dikili kale taşına atış yaparlar. Kaleyı yıkan çocuk usta sırikçı ilan edilir.⁷²

Çırakman Oyunu

Oyuncu sayısı 4-8 kişi arasında değişebilmektedir. Her bir kişide, 70-80 cm uzunlukta sopa (sırık) bulunur. Deve güderken çocukların oynadığı yaygın oyunlardan biridir. *Çırakman*, üç çatalı daldan yapılır ve üç çatal üzerine sayacak gibi oturtulur (Resim 17). Üç çatalın birleştiği ana gövde yukarda kalır. Çırakman yaklaşık 30-40 cm yükseklikte olur.

Resim 17. *Çırakman* oyunu

⁷² Hasan Vezne, 73 yaşında, Karakoyunlu, Eminceler köyü, Serik; Antalya

Ebenin belirlenmesi. Oyuncular sıra ile ellerindeki sırkaları ırakmanın üstüne fırlatırlar. ırakmanı vuramayan kişi ilk ebe olur. Ebe olan kişi ırakmanın yakınında bekler ve elinde iplerden veya bezden yapılmış bir top bulunur. Oyuncular sıra ile sırkalarını fırlatarak ırakmanı devirmeğe çalışırlar. Oyucular ile ırakman arasındaki mesafe yaklaşık 25-30 m kadardır ve oyuncular burada sıralanırlar. Ayrıca sağda ve solda ırakmanın bulunduğu yer hizasına kadar belirli güvenlik yerleri tespit edilmiştir. ırakmanın devrildiği sürede oyuncu sıriğını alıp geri dönmek zorundadır. Ebe ırakmanı yerine diker dikmez sıriğını almaya çalışan biri varsa onu vurmaya çalışır. Belirlenen güvenlik noktalarında veya sıriğin ilk düştüğü yerde oyuncunun vurulması geçersizdir. ırakmanın sağlı sollu hizasından oyuncuların kendi hatalarına (atış yaptıkları hat) kadar genelde 3 güvenlik alanı bulunur. Bu güvenlik noktaları aralarında koşarken vurulmalar geçerlidir. Top ile vurulan kişi ebe olur ve oyun bu şekilde devam eder.

Part aşırı oyunu

Daha çok büyüklerin muhabbetine ve ufak bahisler için oynanan bir oyundur. Oyuna dahil olmayan kişi oynayan kişilerin şapkalarından birinin altına metal bir para saklar. Sonra herkes şapkasını kaldırır. Metal parayı bulan kişi *partaşırı* diyerek, oyunu kazanmış olur.⁷³

Dokulcun oyunu

İki kişinin düz bir yerde kareler yapıp, dokuz taş ile oynadığı bir oyun. Her bir oyuncunun dokuz taşı vardır.

1.7.5. Ölüm

Ölüm olunca, tüm oba ölünün defni için vakit kaybetmeden l evinde toplanır. l evine *lglk* veya *lg* yeri denilmektedir. Sesli olarak yas tutulur ve ağıt yakılır. Hemen bir mal kesilir, buna *sin kurbanı* denilmektedir. Mezarlıkta defin gerçekleştikten sonra, ölünün sahipleri çıkışta baş sağlığını kabul eder. Ölümde koyun kesilir ve definden sonra cenazeye katılanlara yemek (aş) verilir. (Eski Türklerdeki Yuğ Geleneği). Bazı mezarlar ağaçtan yapılmıştır.

⁷³ İsa Balık, 72 yaşında, Karakoyunlu, Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

1.8. Yörük Ekonomisi

Oğuz ve Türkmen boylarının ana meşgalesi hayvancılıktır. Orta çağ gezginleri Maverâünnehir, Horezm, Batı Kazakistan'da ve Sır-Derya'nın aşağı akımlarında göçebe oğuzlardan bahsetmektedirler. Bunların mevsimlik göçler yaptığı, kışın karın az yağdığı çölleri tercih ettikleri, yazın ise Bozkır ve dağ eteklerindeki meralara gittiklerini yazmaktadırlar. Göç hareketleri, yaz ve sonbaharda görülmekteydi. Bu tip hayvancılık tarzı sadece Oğuzlara özgü bir durumdur. Mesûdî, Ak ve Kara İrtiş çevresinde Oğuzların konakladığını ve bu nehir kıyılarını kışlak olarak kullandıklarını belirtmektedirler. Koyun, at ve deve sürüleri, Oğuzların ana geçim kaynağını oluşturmaktadır (Agacanov, 1983: 131,134). Anadolu'da da durum değişmemektedir; aşiretlerin başlıca geçim kaynağı keçi ve koyun sürüleridir. Bunun yanında develerin ve sığır bölüklerinin yörük ekonomisine katkısı büyüktür. Develeri kendi yüklerini taşımaları yanında ticari nakliyat aracı olarak da kullanılmışlardır. Develer, Elmalı ve Korkuteli ovalarının hububatını Antalya'ya taşınmasında olduğu kadar, Konya'ya susam naklinde de kullanılmıştır. Yayın (yazın), Anamas yaylasında Karakoyunlu yörüklerinden bazıları kervanlarla Tuz gölüne gidilerek çuval çuval tuz getirip bunu Isparta ve Antalya yöresinde pazarlamışlardır.

İlkbaharda Antalya ve başka yerlerden gelen mal tüccarları, yörüklerden çebiç, öveç, kuzu, toklu ve koç toplarlar. Fiyatı beğenmeyip hayvanlarını satmayan yörükler, yaylaya çıktıktan sonra kasaplarla pazarlık ederler. Bu da olmazsa hayvanlarını İzmir ve İstanbul gibi pazarlara sevk ederler. Antalya'da koyun ve keçiler erken kuzuladığından, taze peynir ilkbaharda turfanda üretilir. İstanbullu müteşebbisler taze kaşkaval (kaşar) peyniri üretmek için faaliyete geçerler. Yörük sürülerinin yoğun olduğu yerlerde, süt için yörüklerle pazarlık ederek kazan kurarlar ve sütlerden peynir yaparak İstanbul'a gönderirler (Selekler, 1960: 149). Yörüklerin hayvan ürünlerinden biri de yapağıdır. Yaz gelince (ilkbahar) kırkılan yüne yapağı denir. Yörüğün kıştan sonra imdadına yetişen hele agnam (sayım) vergisi için büyük bir katkı olur. Yörükler bunun yanında ilkbaharda ürettikleri taze peynirleri ve yoğurtları Kökez (Serik) ve Köprü Çayında kurulan Köprü Pazarında satarlardı (Selekler, 1960: 149).

Yörük kadınları sadece kendi ihtiyaçları için değil, çulvalıkta şalvarlık dokurlardı. Bunu ya ısmarlama üzerine veya satmak maksadıyla yaparlardı. Bunlara yörükler **çaşır**, çevre halkı da **menevrek** şalvarı derdi.

1.8.1. Sürücülük

Koyunun kendine göre duyduğu ses vardır. Sopayla, taşla dönmez koyun dağdan. Koyuna, *yoaoha köst*, diye seslenilir. O zaman koyun seni dinler, sana uyar. Eski adamlar vardı. Koyunu sesi ile güderlerdi.⁷⁴

Karakoyunlu yörükleri, kara koyun sürüleri yetiştirirler (Resim 18). “Karakoyunluların en büyük özelliği sadece kara koyun beslemeleridir” tespiti yanlıştır (Seyirci, 2000: 32). Karakoyunlular, kara koyun sürüleri yanında keçi sürüleri de beslemişler, at ve sığır yetiştirmişleridir. Hacı Duran'ın ve Balıklar obasının büyük keçi sürülerinin olduğu bir gerçektir. Yine Hacı Duran'ın ve Kumbul Ali'nin yüzlerle ifade edilen at öğrekleri yanında, sığır bölükleri de vardı. Karakoyunluların besledikleri koyunlar iri cüsseli ve kuyrukludur. Bu koyunların, İbn Fadlan'ın kaydettiği; “koyun ve koçları, çok yağlı” ve İbn el-Fakîh, bahsettiği çok iri ve kuyrukları yerde sürüklenen ‘*karakul*’ cinsi koyunlar olduğu sanılmaktadır (Agacanova, 2003: 135).

Resim 18. Karakoyunlu yörüklerinde kara koyun sürüleri

⁷⁴ Mehmet Yıldırım, 78 yaşında, Gedik (Karabuynuz köyü), Serik; Anyalya.

Koyun, yılda iki defa kırılmaktadır. Koyunların yazın (baharda) kırılması ile elde edilen yüne *yapağı* denir. Yapağı, yay ile atılıp *dulup*⁷⁵ haline getirilmez. Yapağıdan ceket, çorap yapılır. Güzün koyunun kırılması ile elde edilen yüne ise *güz yünü* denir. Güz yününden şalvar, ceket, çorap ve etek yapılır.

Türkler, daha çok göçebe geleneğine sahip oldukları için söz dağarcıklarında hayvancılıkla ilgili kelimelerin fazla bulunması gayet doğaldır. Doğum olayının hayvanların cinslerine göre kendine özgü kelimelerle ifadesi yanında, yaşlarına veya olgunluklarına göre isim almaları Türk dili açısından bir zenginliktir. Koyunun hamileliği yaklaşık beş ay sürer. Koyunun doğurmasına, *kuzulamak* denir. Yeni doğmuş kuzulara, *emlik* (1 ay) adı verilir. Emlik, *emmek* eyleminden *emen*, taze veya körpe kuzu anlamındadır. Keçinin yavrusuna, *körpe* denilmektedir. Birkaç aydan sonrada, koyunun yavrusuna **kuzu** (2-6 ay) denilmektedir. Kuzular, 6-8 aylık olunca kırılır. Bunlara dişi veya erkek olsun *toklu* denilmektedir. Bir yaşına gelince dişi tokluya *şişek* adı verilir. Bir yaşına gelmiş erkek toklulara, *koçluk* denir. Yetişmiş olanları (2 yaş ve üzeri) dişiye koyun, erkeğe 'koç' denir. Eğer erkek koyun iğdiş edilmişse *erkek koyun* denilmektedir. Kuzularla koyunların buluşturulmasında ana ve yavru meleşerek birbirini arar ve bulur. Buna *emişmek* adı verilir.

Yayın (yazın), belli zamanlarda koyunlara tuz verilmektedir. Tuz, şöyle hazırlanmaktadır: Üç kilo tuza, pekmez katılıp karıştırılır. Daha sonra darı (mısır) veya buğday duzdaşında (tuztaşında) sürtülerek öğütülür, buna *kavıt* (gavıt) denilmektedir. Bu da karışıma eklenir. Böylece koyuna verilecek tuz hazır hale gelmiş olur. **Tuz heybesi** denen heybelere konur. Tuzlar, say taşlar (geniş ve düz) üzerine serpilerek sürü tuzlanır. Daha sonra koyunların sulanması gerekir. Eğer koyunlara tuz verilmez ise, koyunlar rahatsızlaşır, tüyünü gevemeye başlar. Buna *hırakma* denir.

Koyun veya koçun boynuzu yoksa *gabış koç* veya *gabış koyun* denir. Kulakları çıkmamışsa veya küçükse bunlara *çomak* koyun denir. Sürüde önde giden ve sürüyü cesaretlendiren koyun *köst* koyunudur. Ancak çobanın yanında duran, sürü boşandığı zaman çobanı ayakları ile deşeleyerek uyandıran koyuna, *el* veya *elçik koyunu* denir. Koyunun çıkardığı sese *melemek* denir. Koyun sürüsü, yayılırken (otlarken) belli bir yöreyi dolaşır gelir. Buna koyunun *salamağı* denir. Eğer koyun doymamış görünürse koyunun salamağını almadığına (yeterince dolaştırmadığına) hükmedilir. Kış

⁷⁵ Dulup: Yay ile atılarak kabartılmış yün.

döneminde sürü sabah saat 3 civarında güdülmeye götürülür. Buna *örü* veya koyunu örüye götürmek denir.

Sürünün yakın çevresinde ateşte et pişirilmez veya külleme yapılmaz. Çünkü etin kokusu sürüdeki koyunları kurt görmüş gibi tedirgin eder. Koyunların ürkmesine sebep olur. Hatta rüzgârın yönü kokuyu götürmesin diye takip edilir.

Koyun, Karakoyunlularda kutsal kabul edilir ve koyunun bulunduğu yere şeytan uğramaz. Koyunun erkeği olan koçun boynuzlarının ihtişamı ile cesaret sembolü olmuştur; namuslu ve dürüst kızlara, “koç gibi kız” veya sağlam ve mert erkeklere “koç gibi delikanlı” denir. Koçboynuzu yanı sıra, Karakoyunluların kilimlerinde yaygın olarak kullanılmıştır. Avrasya kıtasında M.Ö. 1000 yıllarda ölen Alplerin mezar taşlarına dağ tekesi veya koç tasvirlerinin kazınması kudret ve gücün ifadesi olarak yorumlanmaktadır. Anadolu’da ise, en yoğun bulunduğu bölge Doğu Anadolu’dur. Bu koç-koyun mezar taşlarının XIII. yüzyıldan itibaren Karakoyunlu ve Akkoyunlu Türkmenlerinin hâkim oldukları sahada görülmeleri, bu tip mezar taşlarının Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkmenlerine ait bir gelenek olduğu kanaatini uyandırmaktadır. Batı Anadolu’da birkaç yerde bulunan bu tip mezarların, Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkmenlerinden buralara göçen ve yerleşen bazı aşiret veya oymaklara ait olduğu düşünülmektedir (Çay, 1983: 36-37). Ancak, bu koç başlı mezar taşlarının Türkistan’da, özellikle de Kazakistan’da bulunması, bu varsayımı çürütmekle birlikte (Aksoy, 2012: 29-31) Reşideddin Oğuznâmesi’nde Oğuz Han’ın Ön Asya fütuhâtından bahsedilmektedir. Ak-Hunlarla Kara-Hunların (Akkoyunlularla Karakoyunluların) milâddan sonra dördüncü yüzyılda Gökçe göl ile Van gölü arasında yerleşmiş olabileceklerini kaydetmektedir (Togan, 1982: 118). Ancak bu, kast edilen Karakoyunlu ve Akkoyunlu Türkmenlerini açıklamaktan uzaktır.

Karakoyunlularda koyunun veya koçun, bu boyun totemi olduğuna dair kesin kanıt yoktur. Bu koç-koyun heykeli, resmi veya piktogram yapma geleneğini totemizme bağlayan görüşler vardır. Bunlar arasında Hamit Zübeyr Koşay bu geleneğin İslam öncesi totemizmin bir devamı olduğu kanaatindedir (Koşay, 1959: 255-257).

1.8.1.1. Koç katımı

Karakoyunlu yörüklerinde yayın (yazın) Temmuz ayının son haftası ve ağustos ayının ilk yarısında koçlar ayrılır. bu erken kuzulamayı geciktirmek için yapılır ve koç

sürüden ayrı olarak otlatılır. Koyunların *savrıkması* (kızanlaşması), Ağustos ayı içinde olmaktadır. Yaklaşık 20-30 gün sonra koçlar tekrar sürüye katılır. Bu olaya *koç katımı* adı verilir. Nazar değmesin diye (ifraza) koçların göbeğine yağ çalınır*. Koçların bellerindeki tüylerine kınalı (kızıl-sarı), yeşil (yeşil) ve gök (mavi) sicim (ip) bağlanır. “Has kırmızı” kırık döllemeye neden olur düşüncesiyle kırmızı sicimi az takarlar. Koyun, ikiz veya dişi yavru doğursun diye, koçun sırtına heybe atılır. Ayrıca, dişi kuzu elde etmek dileğiyle, koçun üzerine küçük bir kız çocuğu bindirilmektedir. Dürüst, “götü yeyni” (çevik, üşenmeyen) birisi dua okuyarak koçları sürüye katar. Koçlar, sürüye günün dolusuna (sabahtan) katılır, akşam üzeri katılmaz.⁷⁶ Ayrıca, ayrı tutulan koçlar geçen yılda doğmuş ve şişek olmuş yavrularını döllemesin diye kendi sürüsüne katılmaz. Bunda amaç, yeni doğacak kuzuların kırık ve sakat doğmasını önlemek içindir. Bu nedenle, diğer bir komşunun veya obanın koçlarıyla karşılıklı olarak değiştirilir.⁷⁷ Eğer iki aile bağdaşık (sürülerin birbirine katılması) ise, kaç koçun var diye sorulur. Çünkü koyun sayısına göre belli sayıda koçun da olması gerekmektedir.⁷⁸ Derleme yaptığımız bir kadın, koçları, kuzu, dişi olsun diye kadınlara kattırdıklarından bahsetmiştir.⁷⁹ Tekeler de aynı koçlar gibi sürüden ayrılmaktadır. Keçiler, yazın (baharda) kuzuladığından, tekeler koçlara göre daha geç sürüye katılmaktadır. Tekeler, 20-30 gün ayrı tutulduktan sonra, Ekim ayı içinde sürüye katılmaktadır. Buna *teke katımı* denilmekte ve teke, sürüye katılırken boyunlarındaki tüyler kertilerek kırılmaktadır.⁸⁰ Bu gelenek diğer Anadolu yörelerinde, koçun sırt ve kuyruğunun, kök boyası, aşı boyası ve kına ile rengârenk boyanması şeklinde görülmektedir. Koçun döşündeki yün, kırkılır ve burası boyanır. Koyunun sırtına bu boyanın bulaşması, koçun koyuna aştığının (yüğürdüğünün, çiftleştiğinin) bir iaşreti olarak kabul edilir (Eröz, 1991: 134). Bu zorunlu gelenek, Kâşgarlı Mahmud tarafından “koy köği boldı” yani “koç katımı oldu” şeklinde Divan-ı Lûgat’it-Türk’te verilmektedir (Kaşgârlı Mahmud, 2006 c: 132). Koç katımı anlaşılacağı üzere ta Asya’dan Anadolu’ya getirilen eski bir gelenektir. Koçun koyunu döllemesine *yüğürmek* denmektedir.

* Sürülür.

⁷⁶ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karadayı köyü, Serik, Antalya, Karakoyunlu, Mehmet yılmaz 75 yaşında Karakoyunlu, Karaboynuz köyü, Serik, Antalya.

⁷⁷ Osman Subaşı, 87 yaşında, Karakoyunlu., Eşşe subaşı: 82 yaşında, Karakoyunlu; Kadriye, Serik Antalya

⁷⁸ Sultan Kaya, 84 yaşında, Karakoyunlu, Boğazak köyü, Serik, Antalya

⁷⁹ Ayşe Kuruburun, 74, Karakoyunlu, Akçaalan mahallesi, Serik, Antalya

⁸⁰ Ali Balık, 81 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı Köyü, Serik, Antalya

1.8.1.2. Sürüyü eğriğe kaldırma geleneği

Ağustos ayının yarısından sonra sürüler çadırdan daha uzak dağlara kaldırılır. Yaz boyunca otlar azalmış ve kurumuştur. Sürü daha uzak yerlere götürülür ve bir *eğrik* (yönü kuzeye ve doğuya bakan kayalar koyunlar için gölgelik olarak kullanılır) koyunun yatağı olarak seçilir. Bu eğrikler, kendi isimleriyle anılır; İnce bel, Sultan oluğu kırır gibi. Sürüyü eğriğe kaldırma geleneği *güz dağı* adıyla da anılmaktadır. Güz dağında çobanlar yardımlaşmak amacıyla odaşık ve bağdaşık denen bir yapıda koyunlarını güderler. *Odaşık*, iki veya üç sürü ayrı ayrı, ancak çobanların yatak yeri bir olur. İki veya üç sürünün çobanları yemeği beraber yerler ve günlük işlerinde yardımlaşırlar.⁸¹ *Bağdaşık* ise, iki sürü birbirine karıştırılır, yani iki aile komşu durumundadır.⁸² Kuzular kırkılıp toklu olunca, kuzular anasını emmesin diye *kattışık* yapılır. Bir ailenin kuzuları komşu sürüye, komşu sürünün kuzuları da o ailenin sürüsüne katılarak güdülmektedir.⁸³ Güz boyunca sürü evden uzak kalır. Güz göçünde evler ayrı, sürü ayrı olarak sahile iner.

1.8.1.3. Dağarcık (dağarcık, dağarcık)

Güz dağında çobanlar, çadırdan uzakta sürünün başında kalır. Onun için on günlük veya on beş günlük azık atılır. Buna, koyun azığı denir. Azıklar, bir çoban için her öğün başına dört yufka (ekmek) olarak hesaplanır ve dört ekmeğe bir *dürüm* denir. Bir çobanın, bir günlük ekmeğin ihtiyacı üç dürümdür.^{84,85} Ekmekler (yuka), dağarcıklarda saklanır (Resim 19). Dağarcık, ekmeğin serin tutarak yumuşak kalmasını sağlar, bayatlamasını ve küflenmesini geciktirir.⁸⁶ Keçi derisi daha sert durduğundan, dağarcıklar, iyilenmiş genç koyun derisinden yapılır. Dağarcık, yufka ekmeklerin muhafaza edilmesi yanında, kıymetli eşyaların (altın, gümüş, takı, andaç, vs.), *bışme* olarak adlandırdıkları baklagillerin, bulgurun, hatta balın saklanmasında kullanılır.

⁸¹ Hüseyin Karadayı, 75 yaşında, Karakoyunlu. Gedik köyü (karabuynuz), Serik, Antalya

⁸² Emine Balık, 63 yaşında, Karakoyunlu, konar-göçer, Antalya.

⁸³ Emine Çayır, 90 yaşında, Karakoyunlu. Kozyatak köyü, Serik, Antalya

⁸⁴ Osman Subaşı, 86 yaşında, Karakoyunlu. Kadriye köyü, Serik, Antalya.

⁸⁵ Sultan Kaya, 84 yaşında, Karakoyunlu. Boğazak köyü, Serik, Antalya.

⁸⁶ Hüseyin Karadayı, 75 yaşında, Karakoyunlu. Gedik (Karabuynuz) köyü, Serik, Antalya

Resim 19. *Dağircık*

1.8.2. Keçi

Keçinin doğum yapması, kuzulamak eylemi ile ifade edilir. Hamileliği 5 ay sürer ve Mart ayında doğum yapar. Yavrular erkek veya dişi olsun 0-2 aylıkken **körpe** adını alır. Yavruların dişilerine 2-6 aylıkken **oğlak**, 2 ay-2 yaşında **çebiç**, 2—2,5 yaş arasında **yazmış** denir. Doğum yaptığında da keçi adını alır. Erkekler ise, 2-6 aylıkken **oğlak**, 6 ay ile 2 yaş arası **çebiç** adını alır. İki yaşından sonra enenirse (iğdiş edilirse) **ögeç**, 3 yaşından sonra enenirse **erkeç** adını almaktadır. Enenen erkeç, 3 yaşında üçlü, 4 yaşında dördü diye tanımlanır. Keçinin çıkardığı sese de, melemek denir.

1.8.3. Sığır

Karakoyunlular, siyah renkli orta irilikte sığırları yanında, beyaz, gri-sarıdan oluşan gongür (goňggur) renkte sığırları da vardı. Boynuzu öne doğru hafif kıvrık olan bu sığırları Asya'dan getirdikleri tahmin edilmektedir. Sığırın hamileliği, 9 ay sürmektedir. Sığırın doğum yapması, **buzagılamak** şeklinde ifade edilir. Sığırın çıkardığı sese, **mülemek** denir. Koyun meler, sığır müler. Sığırın yavrusuna erkek veya dişi olsun bir yaşına kadar **buzagı**, 1 ile 2 yaş arasında **dana** denir. Yavru, dişi ise 2 ile 3 yaş arasında **düve**, doğum yapınca da **inek** ismi almaktadır. İki ile üç yaş arasında erkek sığır yavrusuna, **tosun**, 3 yaşından sonra **öküz** denilmektedir.

1.8.4. At öğreti

Yörükler güz zamanı tekeye göçerken, Hacı Duranın atlarından bir bölümü Katran belinde sürüden ayrılır ve gerisin geriye yaylaya döner. Aranır, taranır ama

bir türlü bulunamaz. Kış geçmiş, tekrar yaylaya dönülmüş ve yaz yurduna konulmuştur. Çobanlardan biri at öğretini Kızıldağın bir yalağında* soğuktan buyup ölmüş halde bulur. Onun anlatımına göre goca esikte atlar söykeliymiş (dağın yamacında atlar biri biri üstüne yaslanmış, yatıyormuş). Çadıra haber verir.

-Asıya yenge! Asıya yenge!

-Ne var.

-Sizin hayvanları gördüm. Goca esikte söykenmiş

-Al gısırak (kısırak) da var mı? Oğlum! al gısırak !

-Var, yenge var demiş çoban. Kadın göçün önünde hep o al kısırağa bindiği için al kısırağı sormuş ilk önce.⁸⁷

Günümüzde Karakoyunlu yörüklerinde at sürüleri kalmamıştır, ancak yaklaşık 50-70 yıl kadar önce Karakoyunlu yörüklerinin at sürülerinden bahsedilir. Karakoyunlular ata *hayvan* der. Bir kızgınlığı belirtmek için de *gölük* sözü kullanılır. Atı sadece binek olarak kullanırlar. Yayın (yazın) yaylada atlar kendi başlarına bırakılır. Bir atın güdümünde kısıraklar, taylar kulunların hepsi *öğrek* (yılıklı, sürü) oluştururlar. En güçlü olan bu at, güdümündeki kısırakları, kulunları ve tayları kurtlara karşı korur ve diğer atları öğretin içine sokmaz. Öğreğe giremeyen atlar (erkek) kendi aralarında bir gurup oluştururlar, bunlara da *yozlak* denilmektedir.⁸⁸ Bir atın güdümünde elli kısırak olabilir.⁸⁹ Karakoyunluların güzel “argamak” atlar yetiştirdiği ve bunun 15. asırda Çin imparatoru tarafından istendiği bilinmektedir (Togan, 1981: 219). Benzer şekilde İbn Fadlan, Tokuz Oğuzlar için “Onlar ata çok değer verirler, çok iyi at yetiştirirler” demektedir (İbn Fazlan, 1995: 92). Dokuz oğuzların, Oğuzların bir kolu olduğu, ancak daha doğuda kalarak yaşamaya devam etmişlerdir. Dokuz Oğuz demekle Uygurların mı kastedildiği açık değildir. Keza Oğuzlar, uzun boylu, küçük başlı ve ince bacaklı atlar yetiştirmişlerdir. Hatta “**Huntel**” cinsi atların yetiştirildiğinden bahsedilmektedir. Türk destanlarında, Huntel atlarının efsanevi

* Yüksek yerlerde bulunan hafif çukur yerler.

⁸⁷ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

⁸⁸ Hüseyin Karadayı, 75 yaşında, Karakoyunlu. Gedik (Karabuynuz) köyü, Serik, Antalya.

⁸⁹ Ali Yılmaz, 90 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

yabanıl deniz aygırı ile bir kısrağın çiftleşmesinden geldiği anlatılmaktadır (Agacanov, 1983: 136). Derleme yaptığımız, Karakoyunlu bir kaynak kişi; “daha öngceleri bi aygır varımış. gāyır denġgize mi dalı_örü, nere ġullanılâ_örüse de bir aygır varımış. aygır demek hayvanınġ enġ büyüğü, ġabadayı bir elemet”.⁹⁰ Selçukluların savaşlarda kullandığı bu atlar, sert tırnaklı, tıpkı uçan kartal gibi çevikti. Oğuzlar bu atlara, ‘**yuğruk**’ veya ‘**çapar**’ derlerdi (Agacanov, 1983: 137). Dede Korkut Hikâyelerinde geçen *bidevi* atların, Huntel cinsi atlar olduğu bilinmektedir (Gökyay, 2003: 26).

Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusufun kızlarından birisi, Bidlis Kürd hâkimi Şemseddin ile evli idi. Kara Yusuf’un kızı, Türkmen olduğu için, yetişmesi ve tabiatının gereği olarak ata binmeğe, çevkân oynamağa (değnek oyunu), ok atmaya, genel törenlere ve meclislere katılmağa eğilimliydi. Bu yüzden kadın, Bidlis’te (Bitlis) birkaç defa bu işleri yapmak istemiş, fakat kocası olan Bitlis hâkimi bu konuda kendisine müsamaha göstermemiştir: "Biz Kürdüz, Türkmenler'in geleneği bizim halkımız arasında hoş ve makbul karşılanmaz" diyerek, karısının bunlarla meşgul olmasını önlemeye çalışmıştır. Nitekim mesele selametle sonuçlanmamış, bu yüzden geçimsizlik hat safhaya ulaşmıştır. Rivayete göre kadının karşı gelmesi sonucu, Emîr Şemseddin kadının ağzına bir yumruk vurmak zorunda kalmış ve kadının bir dişini kırmıştır. Kadın, babası Kara Yusuf ölmüş olduğundan Erciş’te bulunan kardeşi Mîrza İskender’e etkili bir mektup yazmış ve yanına kırık dişini de koymuştur. Bunun üzerine İskender Beğ’in Emîr Şemseddin’i öldürdüğü rivayet edilir (Şeref Han: 1971: 432-441, Sümer, 1959: 359-456).

Faruk Sümer, hafız-ı Ebrû’ya (Zubdet ut Tevârih, fatih ktp, nr. 4371; ondan naklen Abdurrezzak Semerkandî, Matla-i sa’deyn, nrş Muhammet Sefi, Lahor, 1946) dayanarak, Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf’un 1412 yılında Muş yazısında (ovasında) verdiği büyük toyda, 1000 koyun, 100 baş kısrağ kestirdiğini yazmaktadır (Sümer, 1958: 131-162). Dede Korkut Oğuznâmelerinde “Attan aygır, dededen buğra, koyundan koç kırdırılır.” (Gökyay, 2003: 28). Şölenlerde at kesilmesi, Karakoyunluların şîi veya batınî olmalarından kaynaklandığı belirtilmektedir. Karakoyunluların şîi veya batınî oldukları bildirilmesine rağmen, Macit, Karakoyunluların şîi olduğunu gösteren ciddi bir belgenin bulunmadığını vurgular (Macit, 2002: 24). Zaten Karakoyunlu yürükleri de sünnidir. İkinci akla gelen görüş şudur; o dönemde Irak Aceminde ve İran’da yoğun yaşanan şîi etkisinden çok

⁹⁰ Mehmet Yıldırım, 70 yaşında, Karakoyunlu, Konargöçer, Serik, Antalya.

Karakoyunluların eski geleneklerini devam ettirmeleridir. Nitekim göçebelere dini bilgilerin azlığı, alışkanlıklarda ve uygulamalarda, dini kuralların atlanması ile sonuçlanmaktadır.

Selçuklular, bölgede Karahisar-1 Teke'yi kurmuşlardır. Karahisar-1 Teke, Teke sancağının idari merkezi olarak Osmanlılar zamanında da varlığını sürdürmüştür. Serik ilçesinin yaklaşık 5 km doğusundan Köprü Çayı geçmektedir. Evliya Çelebi, bu çaya Nehr-i Ulusu demiştir (Evliya Çelebi, 2010 c: 316). Burada Selçuklularca yapılmış bir köprü bulunmaktadır. Bu köprü eski Roma köprüsünün kalıntısı üzerine yapılmıştır. Köprü'nün yanında bir kervansaray bulunduğu bildirilmektedir. Bu köprü'nün batı ucunda her cumartesi günü pazar kurulmaktaydı. Pazarın kurulması 1914 yılına kadar sürdürmüştür (Güçlü, 2000: 63-65). Burası sadece bir pazar yeri değil, aynı zamanda pazar vesilesi ile toplanan halkın, at yarışları yaptığı ve cirit oynadığı bir alan olmuştur. Pazar yerinin, Kökez'e (Serik) kayması nedeniyle at yarışları ve cirit oyunları son bulmuştur. At yarışlarının en yaygın olduğu zamanlarda Honamlı yörüklerinden Mehmet Bey'in öyküsü kayda değer. Mehmed Bey, atının geri kalması sebebiyle yüreğine inmesi sonucu ölürken; "Gelecek hafta atımı yine salın. Baş alırsa mezarımın başında ünleyin" demiştir (Selekler, 1960: 174).

Atın çıkardığı sese *kişnemek* denilmektedir. Atın yavrusuna *kulun*, atın doğurmasına da *kulunlamak* denmektedir. Atın yavrusu, erkek veya dişi olsun ilk 1 yaş içinde aldığı isim *kulun*, 1 ile 3 yaş arasında aldığı isim *tay*'dir. Taylar, genelde 2 yaşından sonra eğitilir. Üç yaşından sonra, erkek ata *at*, dişisine de *kısrak* denilmektedir.

1.8.5. Deve

Bir garip arzuhal

Hayta Gadı Beğ devesini kaybetmişti. Belceğizde⁹¹ tokatta olduğu anlaşıldı. O zaman Belceğiz muhtarı Deli Osman idi. Deli Osman, devenin serbest bırakılmasına karşılık 6 mecit istedi. Aslında 6 mecit tek bir öküzün fiyatıydı. Gadı Bey gelip gittiye de deveyi kapandan kurtaramamıştır. Bunu üzerine Gadı Bey bir

⁹¹ Şarkikaraağaç'a bağlı Beyşehir gölü kenarında bir köy.

arzuhalciye danıştı. O da aşağıdaki dilekçenin yazılmasını önerdi.

Anamas Ağzı büyükte yayılır bir deveydim.

Oradan kaçtım, Belceğizde tevkif oldum.

Sahibim gelip gittiyse de hala içerdeyim.

Aç susuz ölüyorum.

Deveeee

diye de imzaladı. Şarkîkaraağaç Kaymakamlığı dilekçeyi Isparta valiliğine gönderdi. Isparta'dan gelen yazıda,

-Tevkifin tecili... diye yazıyordu.

Bunun üzerine Hayta Gadı, Belceğiz muhtarı Deli Osman'a gider ve belgeyi gösterir.

-İşte 6 mecit, der. Deve serbest bırakılır.⁹²

Karakoyunlu yörükleri develeri binek hayvanı olarak değil yük taşımak amacıyla kullanmışlardır. Develer, yaşlarına, olgunluklarına, dişi veya erkek olmalarına ve damızlık olarak kullanılıp kullanılmamasına göre isim almaktadır. Daha çok Şubat ayında kızanlaşır. Develerin çıkardığı ses, *bozulamak* kelimesi ile ifade edilir. Aslında bu daha çok devenin acı içindeyken çıkardığı sestir. Mecazi olarak, insanların *kaybedilen* biri için ağlaması, üzülmesi ve acı içinde inlemesini ifade eder (Durmaz, 2007: 491). *Bozlak* havalarının (türkülerinin) bozulayan insanın ağıtlarından geliştiğı bilinmektedir.

Devenin yeni doğmuş yavrusuna (0-1 yaş) *köşek*, bir ile üç yaş arasındaki yavrusuna ise *dorum* denilmektedir. Karakoyunlu yörükleri, devenin doğurmasını *bodlamak* sözcüğü ile ifade eder. **Bodlamak**, Göktürkçe'de *budulamak* şeklinde verilmiştir. Doğıu Türkistan bölgesinde Uygurların hâkim olduğı döneme ait olduğı düşünölen Göktürkçe ile yazılmış İrk Bitiğ (Fal Kitabı) adlı el yazması kitapta '*adgırık yarag aytebesin erü barmış, örün ingeni butulamış (Aygırlığa yarar develerine doğıru varmış, beyaz dişi devesi erkek yavru doğurmuş)*' cümlesinde geçen *budulamak* eylemi, devenin erkek yavru doğurması manasında kullanılmıştır (Orkun, 1987: 266). Oğuzların daha çok iri cüsseli ve çift hörgüçlü develer yetiştirdikleri kaydedilmektedir.

⁹² Nebi Çayır, 85 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

İbn-Fadlan, kendisinin de seyahat ettiği, çift hörgüçlü ve iri develere “Türki deve” demiştir (Agacanov, 2003: 137). Karakoyunlu yörükleri bu develeri tülü deve olarak adlandırmaktadır ve bunların dişisine *maya*, enenmemiş (kısırlaştırılmamış) erkeğine beş yaşından sonra *buğur* (buğra) demektedir. Hazar develeri ise kısa boylu develerdir. Oğuz göçebelere, bu Hazar veya Arabî develere “yoz deve” derler. Karakoyunlu yörükleri, iki cins deve taşımaktadır. Bunlar, tülü deve kırmaları ile yoz devedir. Soyu arı olmayan develere yoz deve denilmektedir. Bu develer genelde tek hörgüçlü ve çok iri olmayan develerdir. Buhur (buğra) ile dişi yoz devenin çiftleştirilmesinden olan yetişkin, dorum çağını geçmiş, 3-5 yaşındaki dişi deveye *gayalık* (ğayalık), 3-5 yaşındaki erkek deveye, *daylak* denilmektedir. Gayalığa, beş yaşından sonra *maya* denilmektedir. Daylak kısırlaştırılmaz ise beş yaşından sonra *beserek* adını alır. Kısırlaştırılırsa *tülü hadım* denir. Yoz devenin iğdiş edilmemiş erkeğine, beş yaşından sonra, *lök* denilmektedir. Lök ile yoz devenin çiftleştirilmesinden olan yeni yetme, 3 ile 5 yaş arasındaki erkeğine, enenmemiş ise *kirinci*, dişisine ise *kancık yoz deve* denir. Maya ile lök’ün çiftleştirilmesinden olan yeni yetme erkek deveye ‘kükürt’, 3-5 yaşındaki dişiye de *gayalık* denmektedir.^{93,94}

Gerek lök gerek se beserekler beş veya altı yaşındayken ağızlarının her iki kenarından *tuluk* adı verilen kesecikler çıkmaktadır. Buna *tuluk yarma* denilmektedir. Devenin kızan dönemi zemheri de olmaktadır. Lök ve beserekler, bu kızgınlık döneminde veya kızdıklarında öterler ve bu keseciklerden köpükler saçarlar. Devenin gebeliği 12 ay sürmektedir.

Devenin yük taşımada üzerine vurulan semere *havıt* (*havut*) denilmektedir. Havıtın esas bölümünü yekpare bir beze sıra sıra dikiş vurularak kesecikler yapılması ve *çilte* denilen bu keseciklere göllerde yetişen kamışsı bir otun (havıt otu) katılmasıyla oluşturulmaktadır. Ayrıca, şapkadan biraz büyükçe içine kamış otu katılmış *hom* adı verilen ve devenin hörgücünün arkasına gelecek şekilde tasarlanmış bir ek yapı şiltelerin ortasına yerleştirilir. Amacı, iniş aşağı giden devede havıt öne gitme eğiliminde olduğundan hom, havıtın öne gitmesini engellemek, hem de hörgücün yaralanmasını önlemek içindir. Bunun üzerine *aşırtmalık*⁹⁵ adı verilen keçe örtülmektedir. Havıtın arkası da *götcek* adı verilen başka bir keçe ile kaplanmaktadır. Havıt, hörgücün oturabilmesi için ön kısmı daha yüksektir. Arkaya doğru eğimi az bir

⁹³ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

⁹⁴ Atta Balık, Karakoyunlu, 75 yaşında, Çayır yaylası; Aksu, Isparta

⁹⁵ Fatma Demir, Karakoyunlu 65, Çolaklı köyü, Manavgat, Antalya.

kavisle havıt arkada sonlanır ve burada yüksekliği ön kısma göre daha azdır. Havıdın ön kısmında keçe üzerinde olan sağlı sollu karşılıklı duran dört ahşap iskelet vardır. Bunlara *hatap* denir. Hataplar havudun toplu ve düzgün durmasını sağlar. Hataplar karşılıklı olarak *hötmekte* (tepe noktası) ortadan geçen bir çubuk ile birleşmiştir. Bu çubuklara, *darak* denilmektedir İki hatabın darak ile birleştirilmiş olan kısmına *hatap başı* denir. Biri önde diğer arkada iki hatap başı vardır. Havıdın herbir yanında bulunan hataplar, yanlarda (tepe noktasına yakın) bir ahşap çubuk ile birleştirilmiştir. Bu çubuğa da *işkence* adı verilir. Hatapların diğer kısmı aşağıya doğru keçenin bitimine kadar uzanmaktadır. Hataplardan başlayan ve havıdı arkaya doğru firdolayı dolanan diğer taraftaki hataplara ulaşan havıt keçesine dikilmiş bir kalın örken veya kendir ip vardır. Bu ipe *bel ipi* denilmektedir. Bu havıt keçesine tespit edilmiş olan ip devenin karnından geçen arkadaki kasık kolanının bağlanması amacıyla yapılmıştır. Ayrıca, havıdın ana gövdesini örten aşırtmalık ile götcek (keçesi) arasında, kasık kolanının bağlandığı yere yakın kısa serbest bir ip bırakılır. Develer dizgininden bu ipe bağlanarak dirkenir.

Havıdı deveye tespit eden ve pekiyen üç adet kolan (ğolaňg) bulunmaktadır: Bunlar; önlük kolanı, döř kolanı ve kasık kolanıdır.

Önlük kolanı (ğasıķ ğolaňgı): Havıdın işkencesinden bağlanarak devenin boynunun altından geçen diğer yandaki işkenceye bağlanan kolandır. Havıdın geri gitmesini engeller. Kıl veya yünden dokunur.

Döř kolanı (döř ğolaňgı) : Devenin döşünü (göğsünü) çaprazlayan, sađ ve sol işkenceye bağlanan kolandır. Havıdı deveye tespit ederek, havıdın öne ve arkaya gitmesini engeller. Kıl veya yünden dokunur.

Kasık kolanı (ğasıķ ğolaňgı): Havıdın arkasında havıda dikilmiş olan ipten başlayarak devenin kasığından geçen ve tekrar karşı tarafta aynı hizadaki dikili ipe bağlanan kolandır. Havıdı deveye tespit eder. Kıl veya yünden dokunur.

şeker ipi (Çeker ipi): Döş kolanı ile kasık kolanı arasında bulunan kıl veya yünden dokunabilen bir iptir. Yokuş yukarı veya iniş aşağı gidişlerde döş ve kasık kolanının hareketlerini engellemektir. Bir diğer görevi de kasık kolanının özellikle erkek devenin cinsel organına yakın olduğundan sidik yolunu kapamasını engeller.

Deve yuları: Yular; *burunsuluk*, *ense yuları* ve *zincirden* oluşur (Resim 20. A) Burunsuluk; devenin burnunun üstüne gelen kısımdır, ense yularının bir devamı durumundadır. Burunsuluk üstüne dikilen keçe burunu üstten iyice kavrar ve keçe üzerine deniz kabuklarından yanışlar yapılır. Ense yuları; kıl veya yün dokumadan

yapılmış devenin ensesinden burunsuluğa bağlanmış kısımdır. Enseden gelen yuların burunsuluğa bağlandığı yerin ucuna iki taraflı iki halka konur. Halkanın birinden geçen zincir karşısındaki halkadan da geçer ve devenin çenesinin altında kalır. Yaklaşık bir veya bir buçuk metre uzunluğunda olan bu zincire **çilbir** denir. Bu çilbirin sonunda da yine bir halka bulunmaktadır. Bu halkaya yuların örme ipleri olan dizginler bağlanır. Halka ile dizgin arasına kolay kopabilen ipler konur ki bir zorlanma durumunda, adeta bir sigorta işlevi görerek bu ip kopar ve devenin zarar görmesi engellenir. Bu ipe **tel ipi** denir veya kadınlar kilim dokurlarken yün iplerinin kestikleri örme ipleri kullandıkları için **kestel** denilmektedir. Dirkeşik durumdaki develerin hareket halindeyken bu tel ipini koparmasına **deve telledi** denir.

Resim 20. A. Deve yuları. Canların karşılıklı birer tanesi yok. Çilbir yok. Sadece burunsuluk kalmış. B. Deve başlığı

Yüz çanı (çarığı): Deve yularına bağlanan sağ ve solda iki adet olan ve her biri içi içe girmiş üçer adet çan içeren zillerdir (küçük çan).

Deve başlığı: Beserek ve löklerde kullanılmıştır. Develerin başı üşümesin diye deve başlığı kullanılmıştır (Resim 20.B)

Paça: Paça sadece löklerde ve besereklerde kullanılır. Demirden yapılır. Paça, devenin ayak bilekleri ve alt bacaklarını içine alacak şekilde meşin ve iplerle bağlanır. Bilezik veya kelepçe gibi devenin bacağına sarar. Sağ ve sol bacaklardaki kelepçeler birbirine bağlanarak develer köstenir. Devenin uzaklara gitmesi engellenmiş olur.

Koyun sürüsü, deve, at öğreği, sığır sürüsünün otlatılmasına, dağda dolaştırılmasına *gütmek* denir.

1.8.6. Çoban köpeği

Karakoyunlu yürüklerinde kullanılan belli bir köpek cinsi yoktur. Muhtemelen kırma olan, başında siyah lekeleri bulunan beyaz gri köpekler, sürü köpeği olarak

beslenmiştir. Her sürüde, genelde iki tane köpek bulunur. Bu köpeklerin **yavız** (yavuz) olanları makbuldür. Evlerde, un ve kepek karışımı bulamaç gibi hazırlanan köpek yiyeceğine **yal** denir. Yal köpeklere, **yallık** denilen yerde açılmış çukurlarda verilmektedir. Yal deyim olarak Türkçemize de girmiştir. Eğer bir yemek tatsız ve tuzsuz ise, buna **yal gibi tatsız** yemek denir. Güz dönemi yaklaşınca sürüler tamamen dağa kaldırıldığı için köpeklere katı yiyecekler hazırlanır. Kepekli undan yapılan, içine bir miktar yağ konularak saçlarda pişirilen bu katı yiyeceğe **depit** adı verilmektedir. Depitler, çobanlar için hazır bulunan ve uzun süre bozulmadan dayanabilen köpek yiyeceğidir. Her köpek için sabah bir akşam bir olmak üzere günlük iki adet depit verilir.

1.9. Yiyecek ve İçecek

Hidrellezde yağmur suyu ile sütü çaldın mı
yoğurt tutar. Emlığın siçimi (ince bağırsak) ile
sütü çaldın mı peynir tutar.

Emiş Durmaz⁹⁶

Evliya Çelebi, yörük yiyecekleri hakkında şunları söylemektedir. “Tam beş gün bunların obalarında süt, kaymak, yoğurt, gölemez, *höşmerim* ve tereyağıyla pişmiş bazlama, *damzırma*, *sızırma*, katık, teleme peyniri, ağız, *akir*, *uyku*, ayran, yayık, pişi, katmerce (Katmer), poğaca, ezme ve yazma gibi yiyecekler ki bu yaylalarda yörüklere özgü hafif yiyecekler yiyip semiz kuzu kebabları ile şişmanlayıp irileştik (Evliya Çelebi , 2010 b: 528).

Süt ürünü yiyecekler

Sütlü aş: Bulgur aşısı (pılav) yapılırken sütün karıştırılmasıyla elde edilen bir yiyecektir. Daha çok dağda kalan çobanlar tarafından yapılmaktadır.⁹⁷

Peynir: Sütün, henüz ot yememiş kuzunun siçimi (kurutulmuş ince bağırsak) veya kursağının (işkembenin şirden bölümü) maya olarak kullanılması ile elde edilir.^{98,99}

Yoğurt (yoğört): Hidrellezde yağmur suyu veya çiğ damlalarının maya olarak kullanılması ile yoğurt tutmaktadır.^{100,101}

⁹⁶ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

⁹⁷ Hüseyin Karadayı, 75 yaşında, Karakoyunlu. Gedik (Karabuynuz) köyü, Serik, Antalya.

⁹⁸ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

⁹⁹ Emine Balık, 63 yaşında, Karakoyunlu, konar-göçer, Antalya

¹⁰⁰ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

¹⁰¹ Emine Balık, 63 yaşında, Karakoyunlu, konar-göçer, Antalya

Yoğurt dökmesi: Süzme yoğurdun, tereyağı ile karıştırılmasıyla elde edilir ve derilerde saklanır. Buna yoğurt dökmesi denir.¹⁰²

Katık (ğatık): Pekleşmiş (katılaştırılmış) peynire, keşin (çökeleğin) karıştırılması (on beş kilo peynire üç dört kilo keş) ile elde edilen ve derilerde (tulumlarda) saklanan yiyecektir. Peynirin uzun süre saklanabilmesi için yapılır. Katık, Karakoyunlu yörüklerinin vazgeçilmez kışlık yiyeceğidir.¹⁰³

Dolaz (tort): Kazanın içine süt konur ve ateşte biraz kaynatılır. Sütün içine haranının* yarısı kadar yoğurt dökülür. Bir süre kaynadıktan sonra, tereyağı eklenir. Bir miktar dolaz da konur. Kızarıncaya kadar karıştırılır. Kıvamlaşması için bir miktar un serpilir. Karıştırmaya devam edilir. Bir müddet sonra, üzerine sıcak su eklenir. Karıştırmaya devam edilir. Ocaktan indirilir ve soğutmaya bırakılır. Dolaza, deli tort da denir. Uzun süre saklanılabilen bir yiyecektir.¹⁰⁴

Yepinti: Koyun sütünün içine bir parça yuka (yufka) atılarak ve kısık ateşte sürekli karıştırılarak elde edilen yiyecektir. Sütün kıvamı, piştikçe koyulaşır ve pekleşir. Sadece güz döneminde, yağlı koyun sütünden olur.

Peynir südürmesi: Taze peynirin tereyağı içinde kızartılması ile elde edilen bir yiyecektir. Isı ile peynirin uzamasından yararlanılarak üretilir. *Südürmek* sözcüğü, Karakoyunlularda uzamak veya uzatmak anlamında kullanılmaktadır.

Bulamaç: Süt, un ve yağ karışımının ateşte pişirilmesiyle çabuk yapılan bir yiyecektir. Koca (ğoca) bulamaç da denir.

Et ile ilgili yiyecekler

Kavurma (ğavırma): Bir yörük, koyun veya keçi kestiği zaman, ilk yiyeceği *saç kavurması*dır. Yörük, saç kavurması pişirmeden duramaz. Önce kuyruk yağı ateşte kavrulur. Bu kuyruk yağının içinde topak topak kıyılmış olan etler konularak ateşte kavrulur ve saç kavurması yapılır. Bu kavurma, muhtemelen göçebe çobanların bir buluşudur. Yapılışı pratik ve lezzetlidir. Saç kavurması testilerin içinde (kendi yağında donmuş halde) günlerce saklanabilir.

Yahni: Geleneksel Türk yemeklerindedir. Etin haşlanması ile yapılan bir yemek çeşididir. Daha sonra nohutlu yapılmıştır.

¹⁰² Eşşe Subaşı, 81 yaşında, Karakoyunlu. Kadriye köyü, Serik, Antalya.

¹⁰³ Mümine çelik, 83 yaşında, Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

* Yemek yapılan kazana benzeyen tencere

¹⁰⁴ Ayşe Püseli, 64 yaşında, Karakoyunlu, konar-göçer, Serik, Antalya.

Dilkeç: Aslında etin kurutulması amacıyla yapılan, uzunlamasına ve ince olarak (Eni: 3-4cm) kesilmiş ve ince şerit şeklinde olan ete denir. Günümüzde, direk taze etten yapılmaktadır.¹⁰⁵

Unlu yiyecekler

Yuka (Yufka): Yörüklerin ana ekmeğidir. Yukalar, senit üzerinde yapılmaktadır. Üzerine senidin konduğu ve yuka yapılırken kullanılan dokuma yazgıya *iteğe* denilmektedir. Mayalı hamurun ekmeğe atmak amacı ile topaklar haline getirilmesine *beze* denir. Bezeler, hamurun, *sırana* veya *kisiren* denilen ağaçtan yapılmış gereçlerle kesildikten sonra elle şekil verilmesiyle oluşturulur.¹⁰⁶ Kisirenler, daha sonraları metalden yapılmaya başlanmıştır. Senit üzerinde açılan ve tam yuka haline gelmeyen ekmeğe, *külük* denilmektedir. Daha sonra iyice ve ince açılmış ve saçta pişirilmiş ekmeğe, Karakoyunlu yörükleri *yuka* derler. *Yuka* sözcüğü, ince ve sığ anlamında, gerçek ve soyut olarak kullanılmaktadır (yuka dere, hali vakti yuka). Divanü Lûgat-it-Türk'te “yuga” ve “yupga” şeklinde geçmektedir. Kâşgarlı Mahmud'a göre *yuga* katmer, yuka, yufka anlamında kullanılmaktadır (Kâşgarlı Mahmud 2006 c: 34) Hatta *yalaçlı yuga*, ekmeğin kendisine dokunulmaz dokunulmaz kırılıvermesi yüzünden verilmiş olduğunu belirtir. Bunun yanında, *yuwka* sözü “her şeyin incesi” anlamında kullanılmaktadır (Kâşgarlı Mahmud 2006 b: 350 ; Kâşgarlı Mahmud 2006 c: 33,204,302)

Büküş: Yukanın (yufka) içine peynir, çökelek konularak ikiye katlanmasıyla yapılan gözlemeye denir. Yağlı istenirse, yağ içine konur veya dışına sonradan sürülebilir. Bükmek eyleminden isim yapıldığı açıktır.

Dürüm: Dört yuka (yufka) ekmeğin oluşturduğu birime denir. Uzun süre dağda kalan çobanlara azık hazırlandığı zaman ne kadar ekmeğin bırakılacağını gösteren bir ölçü birimi olarak kullanılır.

Çomaç: Yuka (yufka) içine mevsimine göre taze peynir veya katık konularak yenilen ayaküstü yiyecektir.

Kepeği alınmış buğday ile yapılan yiyecekler

Aş: Tereyağı ile pişirilen bulgur aşısı Yörüklerin vazgeçemedikleri yiyeceklerden biridir.

¹⁰⁵ Emine Balık, 63 yaşında, Karakoyunlu, konar-göçer, Serik, Antalya

¹⁰⁶ Ayşe Kuruburun, 74 yaşında, Karakoyunlu. Akçalın mahallesi, Serik, Antalya.

Keşkek (keşkeh, keşgáh) : Dügün veya ölümlerde bol tereyağı ile kepeği alınmış veya kabartılmış buğdaydan yapılan aşdır. Üzeri etle desteklenir.

Çorbalar

Ürüng (ürüngleme): Süt veya ayranla, kaba öğütülmüş mısırın karıştırılması ve pişirilmesi ile yapılan çorbadır.

Tarhana çorbası:. Daha çok sabahları yenilen bir çorba çeşididir.

1.10. Çevre ile İlişkileri

Yörüklerin, çevre ile ilişkileri yaylak ve kışlık yurtlarına göre değişmektedir. Kışlık yurt için sahilde bir köyün arazisini *otlak* adı altında otlakiye verirler. Sürülerin ekili alanlara zarar vermesi nedeniyle, köy halkıyla yer yer sürtüşmeler olmaktadır. Zararlar, zaman zaman peynir ve süt ürünleriyle karşılanmıştır. Yörüklerin karşılaştığı diğer bir sorun, göç yolu nedeniyle yaşanmaktadır. Göç zamanında, çevre köylerin en korktuğu olay, geçiş sırasında tarım alanlarının zarar görmesidir. Bu konu bahane edilerek, bazı köylerden geçilirken *bastı parası* dahi istenmiş, mahkemelere kadar varan olaylar olmuştur. Ormana zarar verir endişesiyle, Orman İşletmeleri göç yollarını yasaklamış, bu da yörüklerin sıkıntı içine itilmesine neden olmuştur. Yaylak zamanında, yörükler yayla köylerinden uzakta olduklarından, çevre köylerle ekinin zarar görmesinden dolayı genelde bir olay yaşanmamıştır. Aynı yaylayı paylaşan yörük aşiretleri de farklı bölgelerde yurt tuttuklarından, genelde bir sorun olmamıştır. Karakoyunlu yörüklerinin yaylaklarının sınırları bellidir ve buraya başka bir boy veya boyun obaları gelmez. Bu Oğuz töresinde de böyledir. Eski dönemlerde Oğuzlarda temelde her biri ismini doğadan almış ve natürizm döneminin dini inancını yansıtan üçer hanlı iki adet (Üçoklar ve Bozoklar) şeklinde ifade edilen ikili yapı örgütlenme biçimi) üçlü sistem ve her bir hânın güdümünde olan 4 oymaktan oluşmuş dörtlü sistemi vardır (Ebülgazi Bahadır Han, : 44-53). Oğuzlarda görülen bu yapılanmanın temelinde “orun-mevki” ve “ülüş” meselesi yatmaktadır (İnan, 1998: 241-254). Her aşiretin (boy) toplum içindeki, ongunu, sünüğü, toy veya yuğ töreninde duruş yeri, kazançlardan alacağı pay, oturacağı kışlak veya yaylak kurallara bağlanmıştır.

Oğuz göçebe yaşamında, farklı boylardan obalar bir arda yaşadılar mı? Bu gün Anadolu’da yörüklere baktığımız zaman, her aşiretin ayrı ayrı yaşadığını görmekteyiz. Oba, aşirete göre çok küçük bir birimdir. Farklı aşiretlerden obalar bir arda yaşadılar mı? Bu, Anadolu’da yörük ve Türkmen yaşamında pek mümkün görünmemektedir. Karakoyunlu yörükleri, Antalya ve Anamas yaylası çevresinde 200 yılı aşkın bir

süreden beri bulunmaktadır. Birkaç münferit olay dışında, çevredeki yayla ve sahil köylerinden ne bir gelin almışlar, ne de kız vermişlerdir. Bu ilginç gözlem, bir töre olan egzogami (dış evlilik) yasağına dayanmaktadır. Çin kaynaklarının verdiği bilgiye göre, milattan önceki devirlerde Hunların törelerinde, bir erkek kardeşin ölümü durumunda, yengesi ile babasının ölümünden sonra üvey annesi ile evlenirdi. Bu adet, egzogami yasasının uygulandığını göstermektedir. Türklerde (Kazak Kırgızlar, Altaylılar, Başkurtlar, Oğuzlar) yedinci göbek gelmeden dış evlilik yasaklanmıştır (İnan, 1975: 7273).

1.11. Yerleşme (İskân)

“Yaylada karısı olanın tekede darısı olmaz”

Antalya İlbaylığı'nın (valilik) 1933 yılındaki bir tetkiki sonucunda: Vilâyet merkez ilçesi dâhilide 4, Serik'te 15, Manavgat'ta 15, Korkuteli'nde 1, Elmalı'da 3, Finike'de 4, Alanya'da 1, yörük oynağının bulunduğu ve toplam 2268 çadır halkı olduğu anlaşılmıştır. Karakoyunlu oynağının Gebiz nahiyesi çevresinde 93 çadırdan oluştuğu yazılmıştır (Atabeyli, 1940: 213-222). Öyle anlaşılıyor ki, yazar Karakoyunlu aşireti olarak sadece Gebiz şubelerini (Sanni yolu ile yaylaya göçen grup) ele almış, diğer Karakoyunlu obaları sayıya dâhil edilmemiştir. Bu tarihlerde Karakoyunlu çadır sayısının aşağı yukarı 350 olması gerekmektedir. Eski Yörük başta olmak üzere, Honamlı oynağının büyük bölümü, Hayta, Karahacılı, Hacıeseli (İsalı), Karaevli, Çoşlu (Çavuşlu), Sarı Abalı, Töngüşlü, Sülekli, Saraçlı gibi Yörük oymakları Antalya sahillerine ilk yerleşen aşiretler olmuşlardır. Bunlar içinde Karakoyunlu oynağının yerleşik hayata geçmesi uzun bir sürede gerçekleşmiştir. Karakoyunlu yörükleri, 1930 yılından itibaren Antalya sahilinde yerleşmeye başladılar. Özellikle de Serik ilçesinin köylerinde yerleştiler. 1950'li yıllarda yoğun bir yerleşme görüldü. 1960'lı yılların sonunda, oynağın yaklaşık % 60-70'i yerleşik hayata geçmiş oldu. Yerleşik hayata geçmeden ilk önce develeri ellerinden çıkardılar. Yaylaya göç sırasında karşılaşılan ormanla ilgili güçlükler, bunda hayli etkili oldu. Bazı göç güzergâhını kullanmak tamamen yasaklandı veya orman koruma memurlarının baskısı bazı obaları canından bezdirdi. İkinci bir sebep ise, çocukların okula başlamasıydı. Yazın göçler, okullar kapanmadan yapılmakta, güzün de çocuklar daha göç başlamadan okula gitmek zorunda kalmışlardır. Ayrıca Antalya sahillerinin tarıma açılması, sivrisinek kaynağı olan bataklıkların kurutulması, şartların daha yaşanabilir hale gelmesi, Karakoyunlu yörüklerinin yerleşik hayata geçmesinde ekili olmuştur. Naci Eren'in kaydettiğine

göre, 1975 yılında sıkı bir takibe rağmen Kesikbeli, Eynif ve Genbos ovası üzerinden Anamas yaylasına çıkan Karakoyunlu aşireti göç halinde görülmemiştir (Eren, 1979 a: 8801). Kesikbeli ve Emeredin yayla yollarının kullanılması ormancılık nedeniyle yasaklanması sonucu 1965 yıllarından sonra Sannı beli göç yoluna kaymıştır. En son 1967 yılında yoğun bir şekilde bu yayla yolları kullanılarak göçülmüştür. Yetmişli yıllarda, deve kervanları ile göç olayı tamamlanmış oldu. Artık çın çın öten çanları ile deve kervanları gitmiş, bunun yerini kamyonlar almıştır. Evler kamyonlarla taşınmaya başlamış ve *makine evi* söylemi ortaya çıkmıştır. Başlarında bir kaç aile üyesiyle birlikte sürüler, sığır, eşek ve atlar yayla yollarını kullanarak yaylaya ulaşmağa başladılar. Bu şekilde belli bir süre idare edilmiştir. Ailelerdeki birey azlığı sebebi ile çoban bulunamamış, zorluklar baş göstermeye başlamıştır. Sürücülüğün sonlanmasında otlak sorunu yani otlakiyenin yüksek olmasının da katkısı vardır. Çiftçilik daha cazip hale gelmiştir (Pekin, 1975: 14-20). Yavaş yavaş tarıma geçen Karakoyunlular, önceleri ailenin bazı üyeleri harman ve bahçe işlerinin tamamlanmasından sonra yaylaya gitmişlerdir. Bu, zorunlu olarak ailenin bölünmesine neden olmuş, sonuçta birçok zorluğu beraberinde getirmiştir. “*Yaylada karısı olanın seyilde darısı olmaz*” sözü bu geçiş dönemine ait söylenmiş bir deyiştir. Sonunda koyun ve keçi sürüleri de satılmış, oba yeni bir hayatın kucağına doğru itilmeye başlamıştır. Artık yerleşik hayata geçmişlerdir. İlk olarak hayıt çalisından çit evler yapmışlardır. İki oda halinde yapılan bu evler, içerden beyaz toprak ile sıvanmıştır. Bunun yanında ortasında küçük bir holü bulunan iki odalı taştan örme evler yapmışlardır. Her evde iki tekerlekli bir tokmak araba bulunmaktaydı. At, çift işlerinde ve taşımacılıkta kullanılmaya başlandı. Önceleri taşlı tarlalar, taşlardan temizlendi, çalılıklar sökülerek tarlalar açıldı. Önceleri kuru tarım yapıldı. Daha sonra tarla sebzeçiliğine geçildi. Özellikle 1970 li yıllarda, pamuk tarımı ve tarla sebzeçiliği yaygınlaştı. En sonunda da betonarme evlere geçildi.

1.12. Efsaneleri

1.12.1. Kara koyun efsanesi

Karakoyun efsanesi aslında bir goval (kaval) havasıdır. Bu efsanenin Anadolu’da (Demircioğlu, 1934: 25-28), hatta Doğu Türkistan’da tespit edilmiş

ögürleri (varyantları) (Ataman, 1958: 1632). bulunmaktadır. “Karakoyun havası yürüklerin milli* türküsüdür” denilmektedir (Atabeyli, 1940: 216).

Öykü:

Bir ağanın bir çobanı varmış. Çoban ağanın yanında çok kıymatlıymış (kıymetli). Çoban ağanın kızına sevdalanmış. Kız govalın sesinden çobanın söylediği her sözü anlarmış. Çoban koyunları geceleri alır götürür dağlarda güdermiş. Bir seher vakti sürü eve dönerken, eşkıyalar Senit belinde sürüyü basmışlar. Sürünün köpeğini vurmuşlar. Çobanın bileklerini kıl bağcakla arkasına bağlamışlar. Çoban, ağalar etmeyin, yapmayın demiş. Koyunlar sizden ürktü. Hiç olmazsa bir kaval çalmama müsaade edin de koyunları sakinleştireyim diye yalvarmış. Bir kaval çalmasından bir şey olmaz diyen eşkıyalar çobanın kaval çalmasına izin vermişler. Çoban başlamış kavalı çalmaya.

Kara köpek kan kustu.

Kıl bağcak kolumu kesti.

Koyun Senit belini aştı.

Eşkilyalar sürüyü götürüyor.

Kız o sabah kalmış, yayık kurmuş da yayıyormuş. Çobanın söylediği her şeyi anlayan kız, sürüyü eşkıyaların bastığını, çobanın elinin kolunun bağlı olduğunu, kara köpeğin vurulduğunu, gardaşlarına (kardeşlerine) ve obaya haber vermiş. Kalkıverin ağalar, sürüyü eşkıya basmış demiş. Bunu duyan kızın kardeşleri,

-Kim geldi? Kimden duydun, demişler. Kız ise

-Kimse gelmedi, ben öyle dıngladım (duydum) demiş. Bunun üzerine toplanan oba büyükleri ve kızın gardaşları silahlarını alarak Senit belinde geçit yerine gitmişler.

Koyunun izini bir izlemişler, sürünün çıngır (çingır*) oradan geçmemiş. Sonra daha beriye geldiklerinde sürüyle ve eşkıyalarla karşılaşmışlar. Uzaktan koyunun gatında,** çobanın elinin kolunun kıl bağcak ile bağlı olduğunu görmüşler. Ateş etmişler ve 4 eşkıyayı vurmuşlar. Öbür eşkıyalar kaçmış. Sürüyü ve çobanı kurtarmışlar.

Kız, kardeşlerine,

-Dediğim çıktı mı? diye sormuş. Kardeşleri;

-Evet çıktı, çıktı emme sen bunu nerden bildin? diye sormuşlar.

* Yazar “milli” demekle kastı “Yörüklerle özgü” demek istediğini sanıyorum.

* iz

** içinde

Kız;

-Benim üstüme ne geliyorsunuz, bir daha sürünüz civ*** deliğine dökülse haber vermem, beni ellemeyin demiş.

Kızın kardeşleri bu sefer çobana dönerek,

-Köpek vurulduğunda kim vardı? Bunu kim gördü?" diye sormuşlar. Çoban,

-Bilmem, bir goval işareti yaptıydım demiş.

Kızın kardeşleri, kız ile çoban arasında bir şeylerin olduğundan kuşkulanmaya başlamışlar. Sorgulamadan kesin bir netice alamayınca, bu ilişkiyi anlamak bir plan yapmışlar. Koyunu tuzluyorlar. Belli bir süre yayılıyorlar (otlatıyorlar). Koyunu bir dere kenarına getirmişler ve suya salmışlar. Çobandan koyunların suya gitmesini engellemesini istemişler. Çoban, kaval ile koyunlara şunları söylemiş.

Ak daşlara duzlar attım, yalattım.

Mor sümbüllü yayaların çimenlerini yedirdim.

Dön beri koyun!

Sürüdeki koyunlar birer birer geriye dönmüş. Ancak, kafası sakar bacakları sekil bir çaŋlı (Çanlı) koyun, çobanının sözüne bakmıyor. Koyun, çobanı dinlemiyor ama ağzına kudretten bir gem vuruluyor, suyu da katiyen içemiyor. Çoban kavalını çalıyor, koyunu geriye çağırıyor, koyun gelmiyor ama suyu da içemiyor. Ağa ve kızın kardeşleri bunda bir iş var diye düşünüyorlar ve,

-Gel bakalım çoban anlat bize, sen ne yaptın da koyun suyu içmedi, diyorlar.

-Ağalar, ben bu koyuna bir şey etmedim diyor. Siz de gördünüz diyor.

-Neden o zaman suyu içemedi, diyorlar.

Çoban en sonunda şöyle bir itirafta bulunuyor.

-Güççük abam¹⁰⁷ bana bir azık getirdiydi. Ben de abılamı ykıttım, biraz ovcaladıydım, bu kör olasıca goyun da başını kaldırıp bizi tanıydı (baktıydı) demiş.

-Ağalar! Abama ben bir şey yapmış olsaydım o zaman bu goyun suyu içerdi, abama bir şey edemediğimden, koyun da suyu içemedi demiş. Kızın kardeşleri çobana güzel bir sopa çekiyorlar. Çoban, kavalını kepenegini alıp kaçmış.

Günler geçip gidiyor. Bir gün sürü kayboluyor. Arıyorlar, tarıyorlar bulamıyorlar. Acaba civ¹⁰⁸ deliğine mi düştü, yitti gitti, diyorlar. Tam bir yıl geçiyor, sürüyü

*** yalçın kayalıklar arasında olan obruk, düden

¹⁰⁷ Aba; abla, büyük kız kardeş.

¹⁰⁸ Civ deliği: obruk.

bulamıyorlar. Bir gün, avcının biri Kocadağın (Dede Göl) Karagöl civarında sürünün çınğgırını (çınğır)¹⁰⁹ gördüğünü söylüyor.

Oba,

-Bir yıldan beri koyun nasıl yaşasın Gocadağda, karın buzun içinde demişler. Oba, Karagöle çıkıyor ve koyunun izini sürüyorlar. Gerçekten Karagöl etrafında sürünün çınğgırını (çınğır) buluyorlar. Bunu üzerine sakalı belinde ulu bir evliyaya danışıyorlar. Evliya, ağaya;

-Sürüyü bulabilmen için çobanı bulmalısın demiş. Ancak çobanı bulursan koyunu çıkarırsın, diyor.

Bir kasabada tahin dükkânı açmış olan çobanı bulmuşlar. Çobanı, Kocadağa getirmişler. Çoban, Karagöle çıkmış. Karagölün üst tarafında çoban sivrisi denen bir kaya vardır, çoban o taşa oturmuş. Kavalı bir çalıyor, koyun yok. Bir daha çalıyor, sürü gene yok. Üçüncü defa çalışında, önde köst koyunu arkasında da bir bölük davar bu davarların da arkasında sürü, sürünün için de üzeri heybeli sürü eşeği gölün içinden çıkıp geliyor. Bütün koyunlar, yanlarında kuzuları ile gelirken, çobanın kavalını dinlemeyen, ayağı ile suya tekmeleyen sekil koyun, yalnız başına kuzusuz geliyor.

Ağa, çoban ile kızını evlendiriyor ve sürünün bir şakını (kısını) yeni evlilere veriyor.¹¹⁰

*

Bu efsanenin diğer bir öğrü (sürüm, variant) de Doğu Türkistan'da tespit edilmiştir. Hikâyeye göre; "Bir çoban ile beğinin kızı karşılıklı olarak birbirlerini sevmektedirler. Kızın babası olan beğ ise, bu isteği devamlı olarak ret etmektedir. Günlerden bir gün çoban yine sürüsü ile yaylaya çıktığı sırada, eşkıyalar yolunu keserek kendini bir ağaca bağlarlar ve sürüyü önlerine katarlar. Çoban yalvar yakar bir elini çözmelerini, hiç olmasa onunla kaval çalararak avunabileceğini belirtince bundan bir şey çıkmaz diyen eşkıyalar çobanın isteğini yerine getirirler. Çoban kavalıyla öyle bir hava çalar ki uzaktaki kız çobanın başına gelen felâketi anlar ve hemen beybabasına haber verir. Adamlarını toplayan beğ, eşkıyaların ardına düşerse de, bir köprüyü geçen eşkıyalar, köprüyü de yakarak yakalanmaktan kurtulurlar. Nehrin öbür tarafında kalan beğ çaresiz kalır. Bu sırada çoban, eğer kızı ile evlenmesine müsaade ederse sürüyü nehirden geçirebileceğini söyler ve bey bu teklifi kabul eder. Bunun üzerine kavalıyla değişik bir hava çalmaya başlar. Neticede gök bir teke nehre atlar, sürü de kendisini

¹⁰⁹ çınğgır (çınğır): Sürünün otladıktan sonra yerde bıraktığı işaret, iz.

¹¹⁰ Hasan Su, 79 yaşında, Karakoyunlu. Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

takip eder ve nehri geçerler. Bey sürüsüne, iki âşık birbirine kavuşmuş olur (Ataman, 1958: 1632).

*

Bu efsanenin değişik bir öğrü, kavalcı olan Bucaklı İbrahim Ağa'dan derlenmiştir. Öykü yukarıda anlatılandan hayli farklıdır. Olayın geçtiği yer olarak yine Anamas yaylası verilmektedir (Atabeyli, 1934: 65-66). Karakoyun efsanesinin diğer bir öğrünü (variant) Yusuf Ziya Demircioğlu derlemiştir (Demircioğlu, 1934: 25-28). Öykünün hangi aşiretten alındığı belirtilmemiştir. Ancak kendisinin anlatımına göre, öykü, Afyon, Sandıklı, Dinar, Aydın ve o taraflardaki yörüklerden; Kaçar, Karatekeli, Manalı, Sarıtekeli aşiretlerinden veya Dinar'da yerleşmiş olan eski Türkmen ve Avşar köylerinden, ayrıca Muğla'nın bazı köy ve yörüklerinden derlenmiştir. Öykü'nün manzum bölümleri iyi korunmuştur.

1.12.2. Anamas efsanesi

Karakoyun efsanesinin diğer bir sürümü, bu yaylanın Anamas adını nasıl aldığını anlatır. “Çok eskiden bu dağda çok zengin bir ağa yaşarmış. Astığı astık, kestigi kestikmiş. Ağanın adamları, sürüleri, sürülerine bakan çobanları varmış. Çobanlarının biri; özü sözü doğru, yağız bir delikanlı imiş. Delikanlı, ağanın kızına âşık olmuş. Yıllarca ‘ben bir çobanım, o bir ağa kızı’, diye aşkını kor yapıp içinde saklamış. Ama bir zaman gelmiş dayanamamış. ‘Ana’ demiş, ‘bana ağanın kızını isteyeceksin!’. Ana önce korkmuş, çekinmiş. Ama oğlunun solan yüzüne dayanamamış. Gitmiş, kızını istemiş. Meğer kız da çobanı severmiş. Ağa, kızının hatırı için çobanın dileğini hoş görmüş. Demiş ki ‘kızımı veririm ama koyunlarımı bir gün susuz bırakacak, ertesi gün göl kenarına götüreceksin, onlar suya koşarken kaval çalıp geri çevireceksin’. Çoban kabul etmiş. Ağanın dediği gibi sürüyü susuz bırakıp göle götürmüş. Tam yaklaştıklarında başlamış kaval çalmaya. Cümle koyunlar, kuzular durmuşlar. Kavalın sihirli sesi onları büyülemiş. Suyu görmez olmuşlar. Yalnız içlerinden biri kendini sudan alamamış. Binlerce başlık sürüdeki bir koyun yüzünden de ağa ‘olmaz’ demiş. Bir daha denemişler. Yine olmamış. Üçüncüsünde inatçı koyun da suyu içmemiş. Bu defa ağa ‘Bir kere daha dene... deyince, çoban kızmış. ‘Anamı assalar bu kızını almam’ demiş. Ve vermiş kendini dağa. Bir daha ne gören olmuş, ne sesini duyan. ‘Anamı assalar sözü’ de yılların altında ezile ezile Anamas olmuş, günümüze kadar gelmiş.¹¹¹

¹¹¹ Yüksel Kayabaşı., “Yer ve yar sevdası peşinden koşan Türkmen Yörükleri ile üç gün”. Hürriyet gazetesi, 16-18 Haziran, 1961.

1.12.3. Çoban (Yusufçuk) kuşu efsanesi

Kesikbeli'nin Efnif'e bakan yüzünde Bahadın oluşu bulunmaktadır. Bu pınarın yanında, Selçuklu eseri olarak bir kervansaray harabesi vardır. Bunun da biraz ilerisinde insana benzeyen, *kız taşı* denilen bir taş vardır. Yörükler göçerken, burada kervana *kaşağ*¹¹² verirler. Bu taşta insanlar, renkli çaput, bez, boncuk bağlamaktadırlar: Devenin kuyruğundan tüy çekilerek kız taşının kulağına konur, devemiz çoğalsın diye. Eğer kişinin başı ağrıyorsa saçının telinden bir tel çekerek kız taşının kulağına sokulur, başın ağrısı geçsin diye. Bu taş, bir zamanlar insanmış, bir kızmış. Karakoyunlu yörükleri yazın yaylaya göçerken kesik belinin dibine konarlardı. Düzişam (Düz Çam) denilen bu yörede konakladıkları zaman bir kuşun,

-Bulu, bulu, buldun mu?, Yusuf!, goyunu buldun mu, Yusuf! diyerek öttüğü, en sonunda da David! (Davut) diye iç çektiği duyulur. Kuş, üzüntü içinde, durmadan, hasretle, Yusuf'u aramaktadır. Karakoyunlu bir ihtiyar yörük kadını öyküyü şöyle anlatmıştır;¹¹³

Kesik belinde bir yörük ailesi yaşıyormuş. Yusuf, Davut ve kız kardeşleri. Davut, güzel goval (kaval) çalar, sürüyü o güdermiş. Davut ve Yusuf bir akşam koyuna tuz vermişler. Koyunları, sulanması için sürünün sulağına götürüyorlarmış. Gece sürüyü güde güde götürürken koyun yatıya varmış. Ancak gece sürü boşanmış¹¹⁴ gitmiş. Davut ve Yusuf uyuya kalmışlar. Uyandıklarında bakmışlar ki, sürü yok. Yusuf ve Davut, birbirimizden ayrılalım, sürüyü böyle daha çabuk buluruz demişler. Ertesi sabah kız, çobanların azıklarını vermek için yola düşmüş, vara vara varmış, ne sürü var, ne de kardeşleri var, sulakta. Öte çağırılmış, beri çağırılmış, ama sesine ses veren çıkmamış. Davut da yok, Yusuf da. Sürünün kaybolduğunu anlamış. Kız bu üzüntüye ve bunca koşuşturmaya dayanamamış, Canından bezmiş. Sonunda, Allaha yalvarıp, -Beni taş kıl Allah'ım, bu üzüntüleri bana yaşatma, demiş.

İşte göç yolu üzerindeki Bahadın oluşundaki taş, o taştır. Adına *kız taşı* derler. Davut, o dağ senin bu dağ benim demeden koyunu aramış, durmadan govalını (kaval) çalıyormuş. Ne yazık ki sürü, sese geri dönmemiş. Bir mağaranın önünden geçerken çok derinlerden bir koç melemesi duymuş. Gitmiş mağaraya bakmış, bir erkek

¹¹² Kaşağ: Kervandaki devenin idrar yapması. Bunun için verilen süre, mola. Develer harekât halinde idrar yamamıyor.

¹¹³ Sultan Kaya, 84 yaşında, Boğazak Köyü, Serik, Antalya.

¹¹⁴ Boşanma: sürünün uyanarak oradan uzaklaşması.

koyun¹¹⁵ çıkıp gelmiş. Erkek koyunun bir bacağı bir taşa takıldığı için mağaraya düşmemiş. Sürünün mağaraya dökülmüş olabileceğini düşünmüş, ama, gene de tam ikna olmamış. Sürü belki bölünmüştür diye düşünmüş. O zaman Allah'a yalvarmış; -Allah'ım beni bir kuş yap ki sürüyü daha iyi arayayım, demiş. Hem sürüyü hem de kardeşlerimi bulayım, demiş. Allah, Davut'u kuş yapmış. İşte o gün bu günden beri, -Bulu, bulu, buldun mu Yusuf, goyunu buldun mu, Yusuf? diyerek durmadan kardeşi Yusufu arıyormuş. Arada bir; -Davıd! diyerek iç çekermiş. Bu kuş, dünyanın Nuh gününe (kıyamete) kadar arayacakmış, kardeşlerini ve sürüyü.

1.12.4. Govalın hikâyesi

Goval (kaval), cennetten çıkmış. Gölün birinde bir gargı (kargı) bitmiş. Çobanın biri, gargıyı kesmiş, çalar dururmuş, insanoğlunun biri gelmiş. Demiş ki, bunu ben ağaçtan yaparım. Yapardın, yapamazdın derken iddiaya girmişler. İnsanoğlu ağaçtan bu govalı yapıp gelmiş. Çalışırmış ama, govalın sesinde bir gariplik varmış. Şeytanın biri gelmiş ve çobana; -Üzerinde bıçak var mı? diye sormuş. O da; -Var, demiş. Govalda aşağıda topuzun yanında bir delik açmış, çobana; -Üfle bakayım demiş. Çoban üfleyince, govalın sesi güzelleşmiş. O gün, bu gündür, o deliğin ismi şeytan deliği kalmış.¹¹⁶

Bu öykünün değişik bir öğrü (varyantı), Naci Kum tarafından Çukurova yürüklerinden derlenmiştir (Atabeyli, 1950: 156). Öykü, İslâmî öğelerin katıldığı bir mahiyet kazanmıştır. İmren'de Derviş adlı bir yürükten alınan efsane "Kavalın Hikâyesi ve Kurbanlık Koç" adını taşımaktadır. Öykü şöyledir: "*Kaval, çenetten çıkmış. Bu sırada koyun da çenette imiş. Nihayet evliyalığa eren çobana demişler ki, şu kavalı al, hiç ardına bakmadan kavalı çalarak cennetin kapısından yürü, koyunlar ardından gelir... Çoban, kaval çalarak yürümüş, bütün koyunlar ardında sökün etmiş. Bir iki gün böylece yol gitmiş, arkasına bakar bakmaz hemen sürünün ardı alınmış. Meğersem cennetin içinde bir koç kalmış... Eğer böyle olmasa imiş, bütün koçların boynuzları gümüş olacakmış. İşte bu koçu Halil peygamber, oğlu İsmail'i misafir Mehman uğruna kurban etmeğe davrandığı sırada bıçak İsmail'in boğazını kesmemiş ve Cenab-ı Hak İsmail Peygamber uğruna cennetten armağan yollamış. Halil*

¹¹⁵ Enenmiş (iğdiş edilmiş) koç.

¹¹⁶ Hasan Su, 79 yaşında, Karakoyunlu. Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya.

Peygamber bu koçu kurban etmiş... konuklarını ağırlamış. Müslümanlara kurban farz olmuş. Bunu duyan şeytan;

-Kavalın sağır deliği olmasaydı keşke, diye hayıflanmış. Zira sağır deliği –ta alttaki parmak basılmayan delik-olmasa kaval asla ses çıkarmaz.”

1.12.5. Boş beşik

Bu Anadolu’daki tüm yörüklerle özgü bir öyküdür. Konalgaya varılınca devenin üstünde yüklü olan beşiğin boş olduğu görülür. Bebek çam dalına takılıp kalmıştır. Bunun üzerine 7 atlı, 7 yayan olur. Gelinen göç yoluna geri dönerek bebeği aramaya çıkarlar. Ana, bunlardan bir kurşun atımı daha ileride gidermiş, şu ağıtı söyleyerek.

Yedi atlı yedi yayan

Dayan dizlerim dayan

Yekin kara mayam, yekin

Ali’ mi daldan sakın

Kartalların parçaladığı bebeğin kırmızı keçesini ve bezlerini bulmuşlar.

1.12.6. Karakoyunlu yörüklerinde kullanılan ata ve özlü sözler

- bu deve gâkmayacâdı, bu çañg ötmeyecâdı “Bu deve kalkmayacaktı, bu çan ötmeyecekti”.¹¹⁷
- göyununğ kötüsü kûrneğden, insanınğ kötüsü derneğden galır “Koyunun kötüsü kûrnekten, insanın kötüsü dernekten kalır”.¹¹⁸
- yarım çadır altında padişah düşü görür “Yarım çadır altında padişah düşü görür”.¹¹⁹
- göç ile sala yetilmez.¹²⁰
- dizininğ üstüne geri dönmeğ “Dizinin üstüne geri dönmeğ; bir yere gittikten sonra aceleyle (dinlenmeden) geri dönmeğ”.¹²¹
- yörüğünğ göçü yolda düzelir “Yörüğün göçü yolda düzelir”.¹²²

¹¹⁷ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

¹¹⁸ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

¹¹⁹ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

¹²⁰ Emine Çayır, 90 yaşında, Karakoyunlu, Kozyatak köyü, Serik, Antalya.

¹²¹ Fatma Çayır, 85 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı köyü, Serik, Antalya.

¹²² Nebi Çayır, 85 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı köyü, Serik, Antalya.

- ardı gara k peliqli g c g cme  “Ardı kara k pekli g c g cme ; -ben bu yaşdan son gra, ardı gara k pekli g c m  g cece en.”¹²³
- ekme  yanı ı baş kaķınıcı ” Ekmek yanı ı baş kakınıcı; ekmek atılırken sa ta ekme i yakan kadının, bu hareketi baş kakınıcı olabiliyor”.¹²⁴
- sen g g ışına mı  ezen  “Sen g k ışı ına mı gezersin”.¹²⁵
- g n n  dolusuna “Sabahtan, bir işe sabahtan başlamak”¹²⁶
- yaylada  arısı olanı  seyilde darısı olmaz “Yaylada kadını (eşi) olanın, sahilde darısı (ekini) olmaz”.¹²⁷
- o lu  ok olandan el, obası  ok olandan bel kor mış “O lu  ok olandan başkası, obası  ok olandan bel korkmış”
-  ulvacı, don g yneck bulamazmış “ ulfalıkta bez dokuyan (bu işi yapan) don g yneck bulamazmış”.¹²⁸
-  z ld g  yerden  opsun “ z ld g  yerden kopsun”.¹²⁹
- ataş almaya  elmek “Ateş almaya  elmek, bir  adıra misafirli e giden kişinin orada fazla durmaması nedeniyle s ylenilen s z”.¹³⁰
-  ara k t ge selam vermek “Kara k t ge selam vermek; sevin ten, b y lenmekten bir şeyi g z  g rmemek”.¹³¹
- amanatı   us unu  irik olur “Emanetin kuskunu (paldımı; eşek palanının  ne gitmesini engelleyen, arka bacaklarından dolanan ve palana ba lanan kolan, koşum) kırık olur”.¹³²
-  e en yamıra  epenek dutulmaz “Ge en ya mura kepenek tutulmaz”.¹³³
-  gs z ( s z)  lmez emme,  rselenir “ ks z  lmez ama  rselenir (ezilir)”.¹³⁴
- aslımı  vd ks re  vesim gelir “Aslımı  nd k e,  vesim gelir”.¹³⁵

¹²³ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹²⁴ Emiş Su, 61 yaşında, Karakoyunlu, Tahtabelen k y , Aksu, Antalya.

¹²⁵ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹²⁶ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹²⁷ Nebi  ayır, 85 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹²⁸ Eşe Subaşı, 81 yaşında, Karakoyunlu. Kadriye k y , Serik, Antalya.

¹²⁹ Emine  ayır, 90 yaşında. Karakoyunlu, Kozyatak k y , Serik, Antalya.

¹³⁰ Eşe  in, 69 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹³¹ H seyin Karadayı, 75 yaşında, Karakoyunlu. Gedik (Karabuynuz) k y , Serik, Antalya.

¹³² İsa Balık, 72 yaşında, Karakoyunlu, Tahtabelen k y , Aksu, Antalya.

¹³³ Osman  elik, 84 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹³⁴ Nebi Durmaz, 82 yaşında, Karakoyunlu, Karadayı k y , Serik, Antalya.

¹³⁵ Ali Yılmaz, 90 yaşında, Karakoyunlu, Kardayı k y , Serik Antalya.

- sakla samanı, kar yağar kirez zamanı “Sakla samanı, kar yağar kiraz zamanı”.¹³⁶

1.13. Dokumacılık

Yörükler, çevredeki köylülerle değiş-tokuş yolu ile pazarlık yapmışlardır. Tahıl, meyve, sebze karşılığında genellikle yün vermişlerdir. Yörükler yüne sahip oldukları için, çadırlarını, yazgılarını, öncek (etek), ceket ve şalvarlarını, hatta iç giyimlerini, kendileri yapmıştır. Kırkılan yünler önce yayla atılarak kabartılır, buna *dulup* denir. Kabartılan yünler, belli kalınlıkta burkularak, sosis şeklinde *sömek* haline getirilir. İp eğrileceğı zaman sömekler belli uzunluklarda kesilir ve yuvarlak bir örgü halinde kola takılacak bir şeikle getirilir. Buna da *kolçak* denilmektedir. Kolçaklar kollara takılarak kirmen adı verilen gereçlerde eğrilerek ip yapılır.

1.13.1. Kilim çeşitleri

Seni kim dokur benden ziyade

Bugünkü dokuduğum dünden ziyade¹³⁷

Türk halıcılığının kökleri, bilindiğı kadarıyla uzak Asya’da ön-Türklük dönemine kadar uzanmaktadır. Doğı Çin kaynakları, tipik bir atlı göçebe kavmi olan Vu-huan’ların (Tunguz kavmi?) halı dokuduklarını bildirmektedir (Rasony 1988: 46-47). M.Ö. ikinci bin yılın sonlarında göçebe bir hayat tarzı gelişmiş, Ön-Türkler çadırlarda yaşamağa, hayvan sürülerini otlatmak amacıyla yaylak ve kışlaklar arasında mevsimlik göçler yapmaya başlamışlardır (Esin, 1992: 1). İşte bu yaşam tarzı, Asya bozkırlarında Türklerin bozkır kültürü (atlı göçebe kültürü) geliştirmesine neden olmuştur (Kafesoğlu, 1992: 187-189). Göçebe çadırlarının soğuk zemininin sıcak ve sevimli tutulması, gerektiğinde hasır üstüne serilebilmesi, kolayca toparlanıp katlanabilmesi ve taşınabilmesi için halı ve halıcılık, atlı göçebe kültürünün bir ürünü olarak doğmuş ve gelişmiştir. Uhlemann, halının ana yurdunun, kuru ve soğuk bozkır bölgesi olması gerektiğini savunmuş, yapağı sağlayan koyunların bu bölgede yaygın olarak yetiştirildiğine dikkat çekmiştir. Ancak kilim dokumacılığının nasıl geliştiğı konusu net değildir. Yine Uhlemann’a göre, bozkır bölgesi içinde daha yağışlı ve rutubetli yerler vardır. Özellikle bu alanlarda kilim ve keçe yapımının geliştiğı belirtilmektedir (Rasony 1988: 46-47). Bu yaklaşım, göçebe hayatının yaşam tarzıyla

¹³⁶ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

¹³⁷ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya

uyuşmamaktadır. Çünkü halının daha ağır olması dolayısıyla taşınmasındaki güçlük; göçebeleri, en azından taşınması daha kolay olan kilim dokumacılığına yönlendirmiş olabilir. Nitekim Anadolu göçerlerinde halıdan ziyade kilim dokumacılığının daha yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca halıcılığın daha çok yerleşik hayata geçen Türkmenler arasında geliştiği görülmektedir.

Kilimler örme dokumalardır. Zili ve bazı seccade çeşitleri atkılı dokumalardır. Atkılı olanlar, zor dokumalardır. Yanışlar atkılarla yapılır.¹³⁸ Yanışlar arasında enine boydan boya atılan iplere *argaç* denilmektedir. Karakoyunlu Yörüklerinde dokunan kilimler şunlardır:

1. Baldırlı
2. Hacı Eseli
3. Kafalı
4. Güllü kilim (Hacı Yusuf)
5. Kızıllı
6. Külefli (Külahlı)
7. Sandıklı
8. Bardak boğazı
9. Hasanca kilimi
10. Basma kilim
11. Kara kilim
12. Kız dağdan indiren (Ala bağlı kilim)^{139, 140}

Karakoyunlularda, 12 çeşit kilim dokunduğu bildirmesine rağmen, Sandıklı, Kız Dağdan İndiren ve Bardak Boğazı kilim örneklerini tespit edemedik.

Baldırlı kilimi

Karakoyunlularda en yaygın dokunan kilim çeşididir. Hemen hemen her evde bir Baldırlı Kilimi bulunabilir. İsmi nerden aldığı belli değildir. Yanışları ile diğer Türk boylarının kilimlerinden bazı farklılıklar gösterir (Resim 21).

¹³⁸ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya

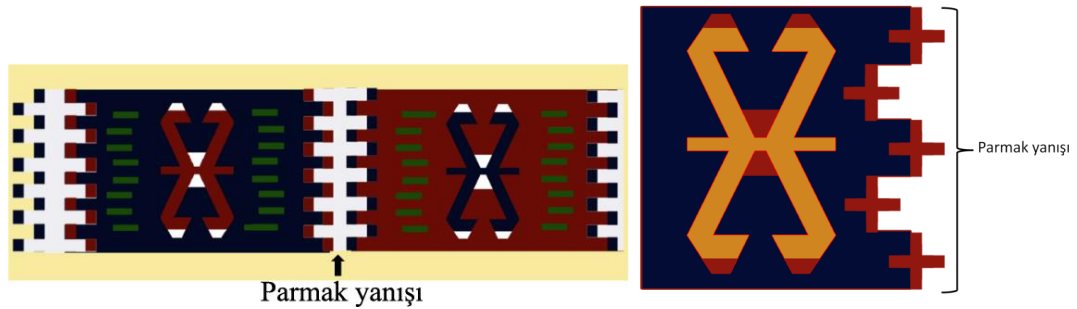
¹³⁹ Eşşe Çin, 69 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı köyü, Serik, Antalya.

¹⁴⁰ Emine Çayır, Karakoyunlu, 90 yaşında. Kozyatak Köyü, Serik, Antalya.

Resim 21. Baldırlı kiliminin genel görünüşü.

Karakoyunlular, kilimin ıstarda başladığı yere *ayak* derler. Kilimin ayağında (tabanında) ve bitiminde artı işaretinin üst üste gelmesiyle meydana getirilmiş hayat ağacı olma olasılığı yüksek bir yanış ile saksığan (Gülensoy, 1989: 122) yanışının tekrarlanması ile ayak ve bitiş çerçevesi oluşturulmuştur. Karakoyunlu yörükleri, saksığan yanışına jandarma yanışı demektedir. Artı (+) işaretinin üst üste binmesi ile oluşan yanışa, Çukurova Toroslarında yaşayan yörükler, parnakışı yanışı demişlerdir (Resim 22).

Resim 22. Parmak (artı işaretlerinden oluşmuş) ve jandarma yanışı (sağda).

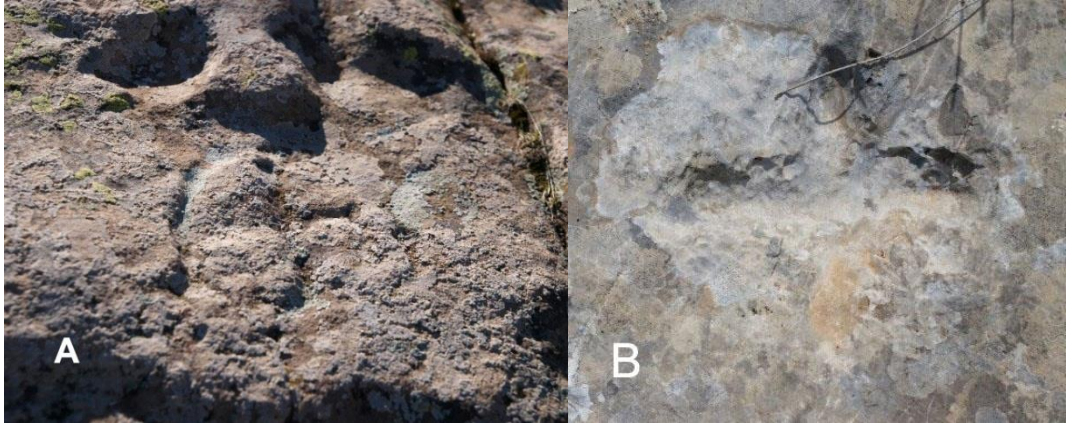
Kilimin uzunlamasına her iki kenarda ise renkli zemin üzerinde saksığan yanışı ve bu saksığan yanışları arasında beyaz zemin üzerine işlenmiş iki adet karaböcü yanışının ardışık tekrarlanması ile bir çerçeve oluşturulmuştur. Saksığan yanışın oturduğu zemin, iç tarafta Karakoyunluların parmak yanışı dedikleri ve (+) işaretinin

birleşmesinden oluşmuş, girintili ve çıkıntılı bir çeşitleme ile sonlanmaktadır (Resim 22).

Yenisey'e dökülen Karasu ırmağı çevresinde Karasuk dönemi olarak bilinen (M.Ö. 1300-800) çağda ön-Türkler dokumacılık ve madencilikte ileri düzeye ulaşmışlardı. Türklerin ilk yurdu sayılan Şimalî (Kuzey) Asya'da astral motiflerin sadece piktogram (basit resim) halinde değil, tamga ve Türk devrinde ponogram (ses ifade den resim) şekline kadar geliştiği bilinmektedir. Sonuçta, Türkler bu damgaları kullanmaya başladılar. Orhun ve Yenisey bölgesinde Karasuk döneminden kalma, taşlar ve kayalar üzerinde bulunan damgalar içinde (+) işaretli damga da bulunmaktadır (Esin, 1970: 313-359).

Bu artı (+) işaretli yanırlar, Karakoyunlu yörüklerinin kilim, heybe ve alaçuval desenlerinde yaygın olarak kullanılmıştır. Anamas yaylasında bir mezarlıkta kayaya oyulmuş (+) işaretli damgalar bulunmuştur (Resim 23. A). Mezarın, eski bir Roma-Bizans devri mezar olduğu, bunu yörüklerin de kullandığı anlaşılmaktadır. Selçuklular bölgeyi. 1200'lü yıllarda, Bizanslılardan almışlardır. Bunu takiben, pek çok topak çadırılı yörük oymağının bu bölgede yaşadığı bilinmektedir. Daha sonra açıklanacağı üzere, artı (+) işaretli bu damgaya biz, tengri damgası demeyi uygun gördük. Bu tengri damgasının, Roma-Bizans'a mı ait olduğu veya yörük oymaklarından mı kaldığı belli değildir. Roma, Bizans ve Eski Anadolu uygarlıklarının bu damgaları kullandığı bilinmektedir. Bu mezardan yaklaşık 3 km uzaklıkta başka bir taşta sadece (+) işareti bulunmuştur (Resim 23. B). Yörükler, bu kayaya kirmana benzediği için kirman (kirmen) taşı demektedirler. Benzer şekildeki damgaya 3 km aralıkla ratlanılmıştır. Mezarlık ve son (+) işaretli kaya damgaları bir yay şeklindeki bir hat üzerindedir. Yaka¹⁴¹ köyü üzerinde bulunan yüksek bir tepede Roma dönemi şehir harabesi vardır. Belki bu şehrin hudutlarının bu damgalarla belirlenme olasılığı bulunmaktadır.

¹⁴¹ Yaka köyü, Anamas yaylasının eteklerinde Eğridir, Isparya bağlı bir köy.

Resim 23. Anamas yaylasında bulunmuş kaya resimleri. A. Artı işaretli damga. B. Kirmen (Kirman) taşı.

Karakoyunlu yörüklerinin karaböcü adı verdikleri yanlış, aslında ok-yay veya yaba damgasının simetrik bir tasviri, bir anlamda ok-yay motifinin sürümüdür. Ok-yay yanlış, en eski Türk damgalarından biri olarak bilinmektedir. Karakoyunlu yörük kilimlerinde en sık işlenen yanlışlardan biri karaböcü yanlışdır (Resim 24).

Resim 24. A. Karakoyunlu yörüklerinde karaböcü yanlış olarak bilinen ok-yay damgası.

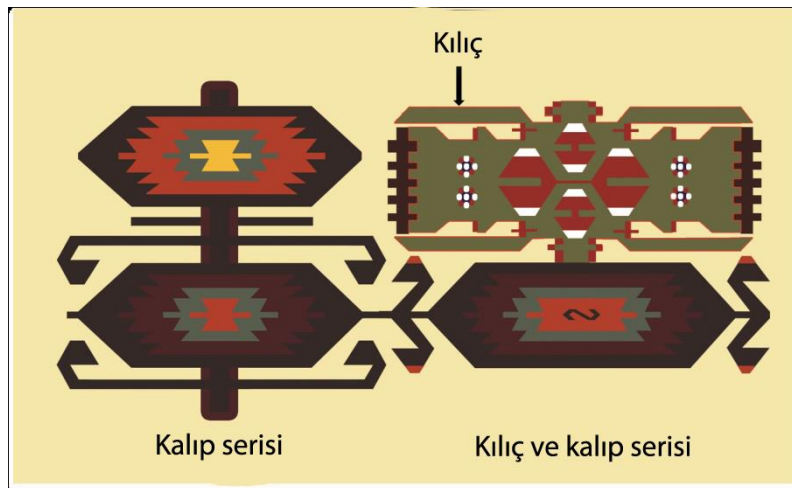
Ok-yay yanlışının kökleri Karasuk devrine (M.Ö. 1200-800) kadar gitmektedir. Ok-yay damgası, ilk olarak Sibiry'a da bulunmuş, Karasuk devrine atfedilen bir taşta tespit edilen bu damga, bölgedeki Türk devirlerinde tekrar tekrar kullanılmıştır (Esin, 1970: 313-359). Bu yanlış doğu Altay yaylalarında Pazırık kurganından çıkan bir çocuk önlüğünde (M.Ö. V. yüzyıl) rastlanmıştır. Bu yanlış, Altay'dan Moldavya'ya İran'dan Anadolu'ya, Özbekistan'a, Kırım ve Karakalpaklılara kadar, halı, kilim, cicim gibi örtülerde; çorap, elbise, başlık gibi giysilerde; minarelerde, türbelerde, medreselerde süsleme deseni olarak kullanılmıştır. Hatta, Selçuklu ve Osmanlı (II.

Murad) sikkelerinde devlet arması olarak yer almıştır (Görgünay, 2002: 11-12). Argaç'a (2009: 617-632) göre ise bu yanış, Kayı boyu iminin sürümlerinden biridir.

Karakoyunlu kilimlerinde yaygın olarak kullanılan karaböcü desenine, Emirdağ Musluca ve Eskişehir Günyüzü Türkmenlerince çakmak yanışı denilmiş, kuvvet ve bereketin sembolü olarak kullanılmıştır (Durul, 1977: 47). Ayrıca Karakeçili, Gazi Antep ve Hatay Türkmen kilimlerinde de bulunmaktadır. Durul, karaböcü yanışını Karakoyunlu oymağının imlerinden biri olarak göstermektedir (Durul, 1987 a: 100).

Kenar çerçeveden içe doğru, kilimin iki tarafında serbest olarak kalıp yanışı serisinin yanlardaki bitiminde, jandarma olarak bilinen yanış kullanılmaktadır. Bu yanış, Mut yöresi kilimlerinde saksagan (Gülensoy, 1989: 122) yanışı olarak bilinir (Resim 24). Jandarma, yanışı, Hünername ve Selçukname'ye göre Kara evli boy damgasının veya Yazıcıoğlu'na göre Yıva boy damgasının karşılıklı simetrik duruşuna benzemektedir (Argaç, 2010: 5-6; Yazıcızâde Ali, 2009: 24-27). Ancak, Yazıcıoğlu'nda verilen Yazır damgasına da benzemekle birlikte, Yazır damgası daha geniş açılıdır ve yanıştaki ortada bulunan yatay çizgi yoktur

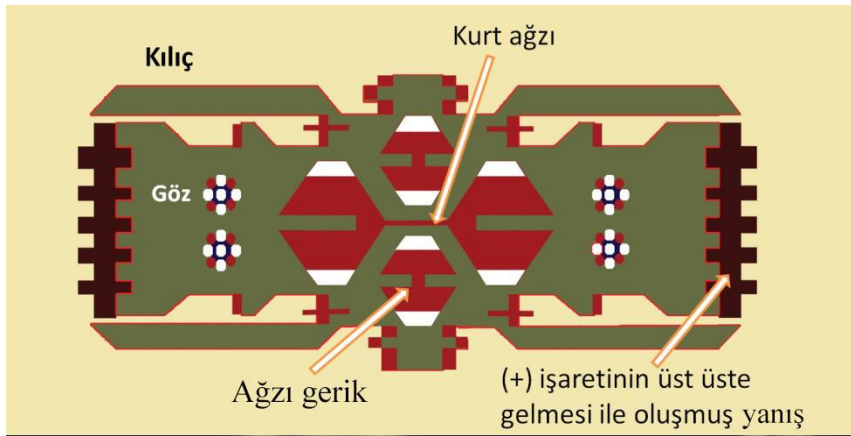
Bu çerçeve yanışlarının hemen iç tarafında ve iki taraflı olarak kalıp adı verilen dirkeşik* ve farklı renklerden oluşan bir seri kalıp deseni bulunmaktadır. Kilimin tam ortasında birbiri ardınca tekrarlayan kalıp ve kılıç deseninden oluşmuş bir seri yanış daha gelmektedir (Resim 25). Kılıç deseni, yanlamasına diğer yanışlarla bir ilişki kurmazken, kalıplar arasında bağlar bulunmaktadır.

Resim 25. Baldırlı kiliminde işlenmiş ve kalıp ve kılıç olarak bilinen yanışlar.

* Birbiri ardınca, ardışık

Kılıç deseni: Baldırlı kiliminin temel yanırlarından biridir. Karakoyunlu kilimlerinin dışında sadece Baldırlı kiliminde bulunan bu yanışa, diğer Anadolu ve Türk dünyası kilimlerinde rastlanılmamaktadır. Kılıç yanışında, ikisi üstte ve ikisi de altta olmak üzere her biri sağa ve sola bakan 4 adet kılıç deseni bulunmaktadır (Resim 26). Bu kılıçların neyi temsil ettiği bilinmemektedir. Karakoyunluların XIV-XV. yüzyılda Irak ve İran’da devlet kurmaları nedeniyle, bazı müellifler Karakoyunlu ulusunun dinî yönden şîliğe meyilli olduğu kaydedilmektedir Bu bilgiler daha çok XVI. yüzyıl tarihçilerinden Nurullah Maraşî’nin Mecâlisu’l-mümînîn adlı eseri ile yine aynı yüzyılda Hindistan’da yazılan Târih-i Türkmâniye’ye dayanmaktadır (Macit, 2002: 24). Aslında Safevi öncesi dönemde Türkmenler arasında Sünni-şîi ayrımını yoktur. Cihanşah’ın hurûfiliği benimsemiş olduğu üzerinde durulmaktadır. İran’da yaşanan koyu şîiliğin Karakoyunlu ulusunun asli unsuru olan Karakoyunlu oymağını da etkilemiş olduğu düşünülebilir. Bu kılıç desenlerinin Hz. Ali’nin kılıcı “Zülfikar”ı temsil etmesi ihtimali yüksektir. Kılıç deseninin içinde, tam ortada, Salur boyunun imi olduğu düşünölen kurtağzı yanışı yerleştirilmiştir. Bu yanış, Hünername ve Selçukname’ye, Salur boyu damgası olarak değerlendirmektedir (Argaç, 2010: 5-6). Kurtağzının üstünde yerleşmiş ve halk arasında dolma dikme olarak bilinen yanış, Karakoyunlu yörüklerince *ağzı gerik* olarak isimlendirilmektedir. Kılıç deseni yanlarda (+) işaretinin üst üste gelmesi ile oluşturulmuş parmak yanışı çevrelenmiştir. Kılıç deseninin sağ ve solunda ikişer adet göz bulunmaktadır. Nazarı önlemek için yapıldığı aşıkârdır.

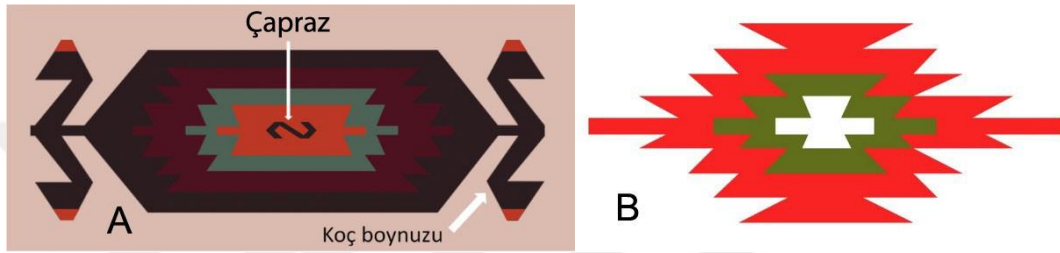

Resim 26. Kılıç deseni.

Kalıp Deseni: Baldırlı kiliminin iskeletini oluşturan ve uzunlamasına kenar yanışlarından sonra gelen sağlı sollu iki seri dirkeşik* kalıp yanışları bulunmaktadır

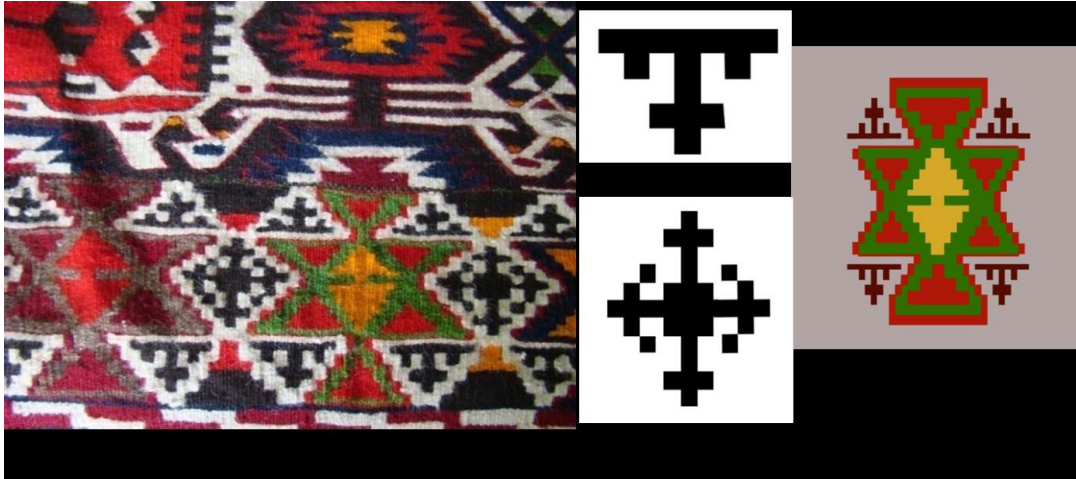
* Arkası arkasına, ardışık

(Resim 27). Kalıp yanışı, dikdörtgen şeklinde, yanlarda en dıştaki kalıp düzgün kenarlı, ancak içteki kalıplar yanlarda dişli testere tarzında, üst ve altta ise düzgün kenarlı ve renkli kalıpların iç içe geçmesiyle oluşmuştur. Kalıp yanışının tam ortasında Karakoyunlularda çapraz, Mut yöresinde eğrice¹⁴², Anadolu'da çakmak (Gülensoy, 1989: 127), yanışı olarak bilinen yanış yerleştirilmiştir. Bu yanış, Argaç'a (2010: 5-16) göre Büğdüz boyunun damgası, Durul'a göre, Sarıkeçili aşiretinin imidir (Durul, 1977: 47). Kalıp yanlarda Hünername'ye göre, Yazır veya Yıva, Yazıcıoğluna göre Yıva boyu damgasını sembolize eden koç başı yanışaları ile süslenmiştir (Argaç, 2010: 5-16).

Resim 27. A. Kalıp deseni, B. Başka bir Baldırlı kiliminde kalıp deseninin en iç kısmının tasarımı.

Bazı Baldırlı kilimlerinin ayak ve bitiş kenarlarındaki yanışlar farklı olabilmektedir: Artı (+) işaretinin hakim olduğu, yer yer haç simgesine benzeyen yanışların kilim tabandan başlayabilmektedir (Resim 28).

Resim 28. Taban yanışları, haç benzeri yanışların sürümleri ile başlayabilmektedir.

Baldırlı kilimlerinde kullanılan diğer yanışlar, (H)'ye benzeyen yanış, çakmak, boğumlu susma, susma, noktalı çizgiye benzeyen yanış, kurtağzı desenleridir (Resim 29).

¹⁴² Mut ve çevresinde milli el sanatlarımız (Istar Dokuma): Dokuma tekniği, çeşitleri, motifler, Milli eğitim gençlik ve spor Bakanlığı, Ankara, 1985.

Resim 29. Baldırlı kiliminde kullanılan diğeyarışlar: 1. Boğumlu susma, 2. Noktalı çizgi, 3. (H), 4. Ağzı gerik, 5. Susma, 6 ve 7: tanımlanamadı, 8. Kurtağzı.

Kafalı kilimi

Baldırlı kiliminde olduğu gibi, kilimin ayağında (tabanında) ve bitiminde artı işaretinin üst üste yerleştirilmesi ile oluşturulmuş parmak yanışı ve jandarma yanışının yan yana tekrarlanması ile oluşturulan kenar yanışları bulunmaktadır. Kilim, kurtağzı yanışının yatay olarak dizilimlerinden meydana gelmiş iki kuşakla üç bölüme ayrılmıştır (Resim 30). Kurtağzı yanışı, Hünername ve Selçukname'ye göre Salur boyunun damgasına benzemektedir (Argaç, 2010: 5-16). Kurtağzı yörük oymakları arasında pek uğurlu sayılmaktadır. Çukurova yörüklerinde bu yanışların işleneceği kilimlerin dokunmasına, çizgisi ıstara atıldıktan sonra güneşe karşı en azından bir horoz da olsa kan akıtılmadan başlanılmamaktadır (Yalgın, 1943: 47).

Her bölüme içi içe girmiş dörtgenler oturtulmuştur (Resim 30, 31). Dörtgenler testereye benzeyen iki yanış ile çevrelenmiştir. Bu yanışlar Reşideddin'e göre Alkaevli boyu damgasına benzemektedir (Argaç, 2010: 5-16). Bu testere benzeri desenler Afşar yörük kilimlerinde sıçandışi yanışını andırmaktadır (Durul, 1987 b: 41). En iç zeminde iki adet kurtağzı ve ismi bilinmeyen bir yanışının oluşturduğu bir sürüm vardır. Argaç'a göre Kurtağzı Salur ve ismi bilinmeyen yanış Yazır boyu damgalarının sürümüdür (Argaç, 2010: 99).

Resim 30. *Kafalı kilimi.*

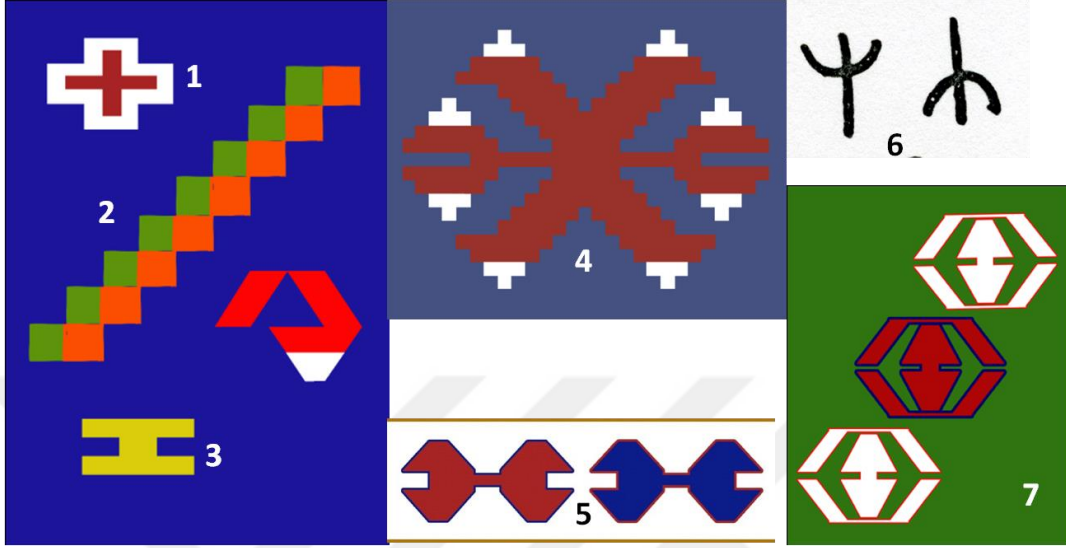

Resim 31. *Kilimin ayağı.*

Bunların yanına artı (+) ve (H) harfine benzeyen yanlışlar serpiştirilmiştir. (H) harfine benzeyen yanlış, Reşideddin'e göre Karaevli boyu damgasına benzemektedir. (H) işaretine benzeyen yanlış, yörük kilimlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yanlış, Adana Toroslarında yaşayan yörüklerin kilimlerinde sinek yanlış olarak bilinmektedir (Yalgın, 1977: 461). Ayrıca, Beğcede (Orhaneli) Durdubey camiindeki kilimlerde de saptanmıştır (Yalgın, 1943: 47). Bu yanlışta halk oğur damgası adını vermektedir (Yalgın, 1943: 47).

Kilimin her üç bölümünde içteki dörtgeni, artı (+) işaretinden oluşan yanlışların meydana getirdiği bir kuşak çevrelemektedir. Bu kuşak, kilimin orta bölümünde iki defa tekrarlanmıştır. Kilimin alt ve üst bölümlerindeki dörtgenleri çevreleyen üçüncü kuşakta, Afşar yörük kilimlerinde kazayağı yanlış veya kuş ayağı olarak bilinen

yanışın sıralanması vardır (Resim 32). Bu yanış, Uygur devri Ön-Türklerin kullandığı damganın hemen hemen aynısıdır. Ancak kilimin orta bölümünde üçüncü kuşakta ardışık olarak Salur ve Yazır boyu damgalarının sürümü bulunmaktadır (Argaç, 2010: 99).

Resim 32. Kafalı kiliminde kullanılan yanışlar: 1. Tengri damgası, 2. Keme dişi, 3. Oğur damgası, 4. Kurt ağzı ve ismi bilinmeyen yanışların oluşturduğu sürüm, 5. Kurt veya kurt ağzı, 6. Kaz ayağı, 7. Koço'da bulunmuş Uygur harfleri ile Türkçe bir hukuki vesîakada şahid olup yazan kimsenin iki ok-yaydan ibaret damgası¹⁴³ veya iç-çi sesi veren ʏ Orhun runik harfi.

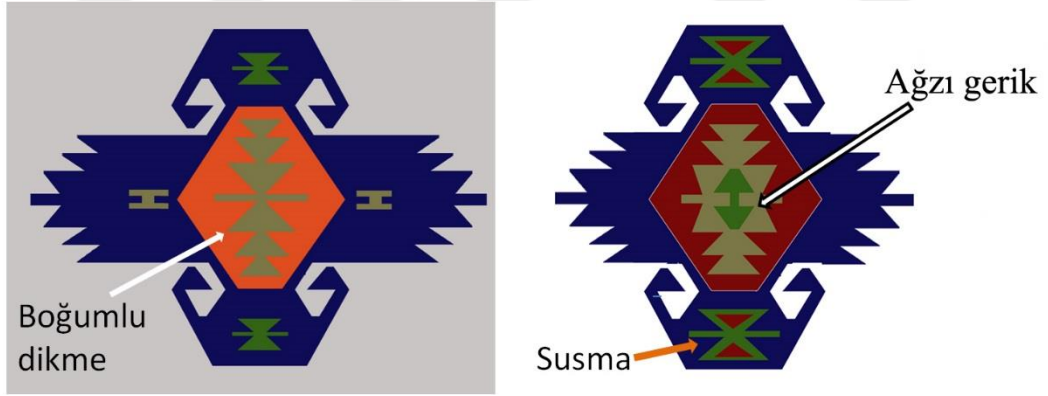
Küleflî (kûlahlı) kilim

Küleflî (Kûlahlı) kilimi, kız veya gelin eliböğründe yanışının ters ve simetrik yerleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan yanışların tekrarlanması ile oluşturulmuş bir kilim çeşididir (Resim 33). Uzunlamasına her iki yanda parmak içine yerleştirilen koçbaşı yanışı kenar yanışı yapılmıştır. Kilimin ayak ve bitişinde, Baldırlı ve Kûlahlı kilimlerinde olduğu gibi jandarma (saksâğan) ve parmak yanışının birbiri arkasından tekrarlanması ile oluşturulmuş kenar yanışları bulunmaktadır (Resim 22). Bunların üstünde Reşşdeddin'e göre Alkakevli boyu damgası, noktalı bir hat gibi çekilmiştir. Eliböğründe yanışı içinde farklı desenler (ağzı gerik, boğmalî susma, (H) işaretli yanışlar) yerleştirilebilmektedir (Resim 34).

¹⁴³ Esin, Emel., "Kün-ay Ay-Yıldız motifinin proto-Türk devrinden hakanlıklara kadar ikonografisi", VII. Türk Tarih Kongresi, Levha: VIB, Ankara, 25-29 Eylül, 1970.

Resim 33. Kulefli (Külahlı) kiliminin genel görünümü. Kız veya gelini temsil eden yanışların içine farklı yanışlar yerleştirilmektedir.

Resim 34. Kız veya gelin'i sembolize eden yanışın ters ve simetrik yerleştirilmesi ile oluşturulmuş desen içinde farklı yanışlar da işlenmiştir.

Hacı eseli (İsalı) kilimi

Karakoyunlularda dokunan bir kilim çeşididir (Resim 35). Ancak ismi dolayısıyla Hacı Eseli (İsalı) oymağından alındığı tahmin edilmektedir. Kilim desenleri itibari ile diğer Anadolu kilimlerinden ayrılmaktadır. Çengelli desenleri yanında ejderhayı tasvir eden yanışların varlığı, uzak Asya'dan izler taşıdığını düşündürmektedir. Kilimin ayak ve bitiş kenarlarında yatay duran kırmızı ve beyaz dokunmuş bir çevre yanışı ile başlayıp bitmektedir.

Resim 35. *Hacı Eseli kilimi.*

Kilimin uzunlamasına kenarları suyolu yanışı ile çerçevenmiştir. Daha sonra kilimin her iki tarafında ismi bilinmeyen çengelli bir yanışın tekrarlanmasıyla oluşan sağlı ve sollu iki sıra yanış kuşağı vardır (Resim 36). Bu çengelli yanış kuşağında her bir çengelli yanışın aralarına *ağzı gerik* (dikme susma) yanışı yerleştirilmiştir. Bu yanışın ortasından yanlamasına geçen kurtağzı ve koçbaşı yanışının oluşturduğu bir sürüm çengelli yanışı üst ve alt bölümlere ayırmaktadır. Bu bölümler gelin desenine benzemektedir. Bu bölümlerin içinde dik duran iki kenarı çok kısa olan bir altıgen yerleştirilmiştir. Eşkenar dörtgen içinde de boğumlu susma (boğumlu dikme) yanışı bulunmaktadır. Bu içte parmak yanışının sürekliliği ile orta bölümdeki kilim kuşağından ayrılmıştır.

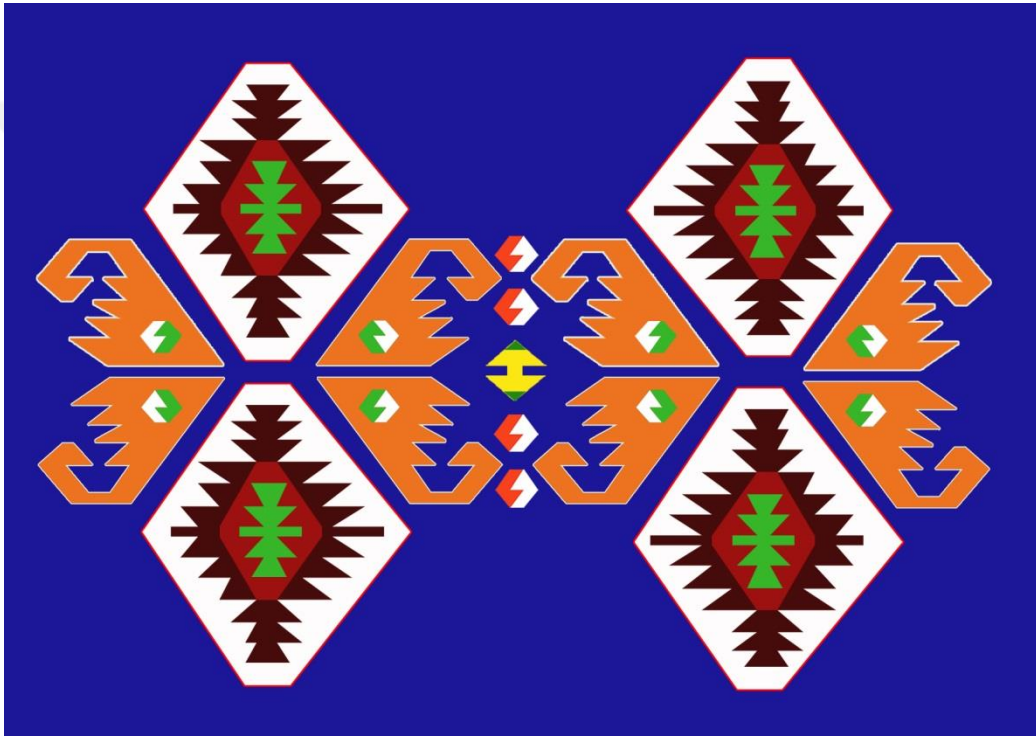
Resim 36. Hacı Eseli (İsali) kiliminin kenar yanışları ve çengelli yanış.

Resim 37. Hacı Eseli kiliminin orta bölümü yanışları.

İki taraflı parmak yanışının sınırladığı kilimin orta bölümünde, altıgen ve eşkenar dörtgenlerden oluşan bir kompozisyon gelmektedir (Resim 37, 38) . Bu kompozisyon

yanlarda, üstte ve altta koçbaşı ile sonlanan, bir kenarı testere ağzı görüntüsünde üçgene benzer iki yapıdan oluşmaktadır. Bu yapıların içinde yavıklı* yanışı yerleştirilmiştir (Resim 37, 38). Ortadaki altıgen içinde, ejderha ve kollarını anımsatan yanışın ters ve simetrik yerleştirilmesi vardır. Bu yanışın içi de ağzı gerik (susma) ve yavıklı yanışları ile süslenmiştir. Yan ve ortadaki altıgenlerin arasında üstte ve altta diklemesine duran 4 adet eşkenar dörtgen yerleştirilmiştir. Bu eşkenar dörtgenin içinde boğumlu susmanın bulunduğu, üst ve altta yine boğumlu dikmenin konulduğu görülmektedir. Dörtgen kenarı testereye benzer yanışlardan yapılmıştır. Bu kompozisyondaki yanışların isimleri ve neyi ima ettikleri bilinmemektedir.

Resim 38. Hacı Eseli kiliminin orta bölüm yanışlarının oluşturduğu kompozisyon.

Hasanca kilimi

İsmi, Karakoyunlularda bir oba olan Hasancalı gurubundan almış olması muhtemeldir (Resim 39,40). Kilimin ayağında ve bitiminde yanlamasına parmak ve jandarma (saksagan¹⁴⁴) yanışının tekrarlanması ile oluşturulan kenar yanışları bulunmaktadır. Yan çerçeve yanışları, kilimin bir yanında saksagan, kurtağzı, çapraz ve ismi bilinmeyen bir yanışın üst üste örülmesi ile oluşturulurken, diğer tarafta ise

* Yavuklu

¹⁴⁴ Gülensoy, Tuncer., *Orhun'dan Anadolu'ya Türk Damgaları: Damgalar, imler, enler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, s. 122.

çapraz yanışının üst üste örülmesi ile meydana getirilmiştir. Daha sonra parmak yanışının değişik bir öğrü (sürümü), her iki çerçeve yanışından sonra ikinci bir çerçeve yanışı gibi durmaktadır. Kilimin ortasında ana yanışlar kilim boyunca tekrarlayan altıgenler içine yerleştirilmiştir. Altıgenler yanlarda koç boynuz kıvrımları ile sonlanmaktadır. Bu kıvrımlar arasında, jandarma ve kurtağzı yanışının iki adet sürümü vardır. Altıgenler iki çeşit olarak tasarlanmıştır ve birbiri arkasından tekrarlanarak kilimin ana yanış serisi yapılmıştır. Altıgenlerin birinde ana yanış ortasında saksagan yanışı bulunan koçboynuzunun ikinci bir altıgen etrafında diziliminden oluşmuş çengelli yanıştır.

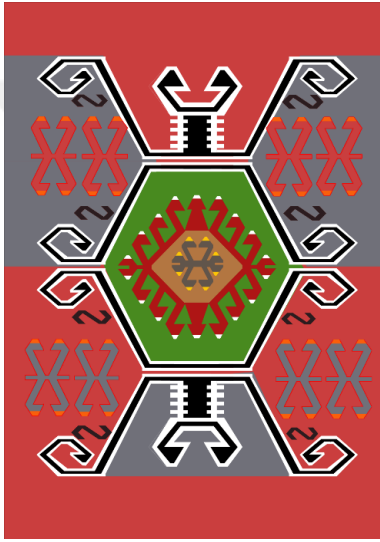

Resim 39. *Hasanca kilimi.*

Bunu takip eden diğer altıgen içinde, ana yanış olarak altıgenin üst ve alt duvarına yapışmış, parmak yanışına ve buna bağlı duran kancaya benzer iki yanış karşılıklı durmaktadır. Karşılıklı duran kancalar içinde, ağzı gerik (Susma) ve çapraz (çakmak) yanışları bulunmaktadır. Kancalar dışındaki altıgen içinde ağzı gerik ve çapraz yanışları serpilmiştir.

Kilim diklemesine, sol yanda renkli zeminde eliböğründe (Karaevli imi), kurtağzı (Salur imi), bunun yanında az da olsa İğdir, Kınık veya Yazır damgası mı olduğu tam olarak anlaşılamayan yanışların işlendiği bir bant ile çerçevelemiştir. Sağ yanında ise, renkli zeminlere işlenmiş Büğdüz (çapraz yanışı) imlerinin bulunduğu diğer bir bant bulunmaktadır. Her iki yanda Karakoyunlularda parmak olarak bilinen yanışlar border olarak kullanılmıştır. Altıgen şekillerin birbirleriyle birleşim yerinin yanlarında, sağlı sollu Kara evli ve Salur boyunun damga sürümleri ile süslenmiştir. Bunlar koçboynuzlarının arasında kalmaktadır.

Altıgen şekiller iki çeşittir. Birinci tip altıgen şekillerde renkli zemin üzerine oturtulmuş her iki yanında İğdir iminin eşlik ettiği eliböğünde yanışı (Karaevli imi) bulunmaktadır. Ayrıca küçük boyutta Büğdüz ve Karaevli imleri de yer almaktadır. Bundan sonra koç boynuzlarının süslediği yine altıgen biçiminde bir çerçeve oturtulmuştur. Bu çerçeve enlemesine tam ortada her iki yana uzanan Kurt ağzı (Salur boyu imi) ile süslenmiştir. Kilimdeki ikinci altıgen üstte ve altta birbirine geçmiş üç parmak (Salur imi) ve bunun da uçlarında koç boynuzları (Kara evli imi) ile süslenmiştir. Karşılıklı duran koçboynuzları arasında İğdir imi yerleştirilmiştir. Bu altıgen içinde iğdir imi yanında, Yazır (Kınık?), ve Büğdüz boyunun imleri bulunmaktadır.

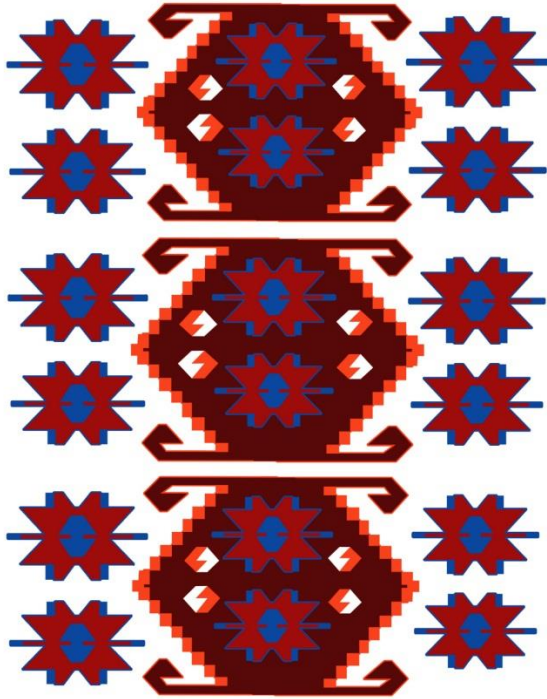
Resim 40. Hasanca kiliminin genel tasarım çizimi ve orta bölüm yanışları.

Güllü kilim (Hacı yusuf)

Karakoyunlu yörüklerinde dokunan kilimlerden biri de Güllü kilimdir (Resim 41,42) . Ana yanışı, aslında dört kenarı kalın bir testere ağzına benzeyen, üst ve alt kenarları düzgün bir altıgenin tekrarlanması ile oluşturulmuş bir kilimdir. Üstte ve alttaki kenarlardan dışarı doğru uzamış iki taraflı yarım koçbaşı yanışı bulunmaktadır. Bu altıgenler, öyle yerleştirilmiştir ki, beyaz zemin de kendiliğinden yukarıda tarif edilen altıgen şeklini almıştır. Her bir altıgenin içine gül yanışı olarak belirtilen yanış üste ve alta gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Gül yanışı aslında birbirine sırt sırta duran iki koçbaşının simetrik yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Simetrik olarak yerleştirildiği kısım iki taraflı dışarıya doğru taşmış bir hatla bölünmüştür. Altıgenin yanlamasına gelen köşelerinde göz veya yavıklı yanışları vardır. Kilim yanlarda su yolu ile başlamaktadır. Daha sonra altıgenin yarımını alan beyaz zemin ve bu zeminde de üst üste gül desenleri sıralanmıştır.

Resim 41. *Güllü kilimi.*

Resim 42. *Güllü kilimin genel tasarımı.*

1.13.2. Seccadeler (namazlık)

Kızıllı

Kızıllı kilimi ve kıızıllı seccadesi aynı yanışları içermektedir (Resim 43). Karakoyunluların Karasu adını verdikleri yanışın yan yana sıralanması ile oluşturulmuş yanışlar, kilimin veya seccadenin ayak kısmını meydana getirmektedir (Resim 44. B). Bunun üzerine, Reşideddin'e göre, Alkaevli boyu damgasına benzeyen noktalı bir hat çekilmiştir (Sümer, 1992: 170). Daha sonra altta ve üstte *ağzı gerik* (susma) yanışına dayanmış iki adet koçbaşı yanışı karşılıklı durmuş halde bir yanış sürümü vardır. Bunun üstünde yine noktalı hat çekilmesi ile ayak çerçeve yanışı tamamlanmaktadır. Kilimin bitiş çerçeve yanışı *ağzı gerik* (susma) yanışı ile iki adet koçbaşı yanışının sürümünü içine alan iki adet noktalı hat yanışları yapmaktadır.

Kilimin ana yanışı, yanlamasına (yatay) yerleştirilmiş bir seri boncuk yanışları ile uzun kenarları düzgün, kısa kenarları testere ağzına benzeyen ve bu kısa kenarların ortasından dışa doğru yönelmiş tarağa benzeyen üç parmak çıkıntının oluşturduğu dikdörtgenlerin art arda gelmesi ile oluşmuştur. Bu dikdörtgenlerin içinde tengri (+) yanışını içine alan, bir altıgenin kanaralarına başını yaslamış koçbaşlarının simetrik durması ile oluşmuş bir yanış sürümü vardır (Resim 44. C). Bu Kızıllı seccadesinin ana yanışından biridir. Buna ek olarak, yanyana gelen göz yanışlarının izlediği bir katman yanışlar daha gelmektedir. Bu iki seri yanışlar birbiri ardından gelerek kilimin gövdesini oluşturmaktadır.

Seccade her iki yanda, artı (+) işaretini içine alan bir altıgenin kanaralarına başını yaslamış koçbaşlarının simetrik durması ile oluşmuş yanış sürümleri beyaz zeminli taraklı çıkıntılar arasına yerleştirilmiştir. Seccadenin aslında yan çerçevesini girintili-çıkıntılı yerleştirilmiş dörtgen şeklinde yanlarda testere ağzına benzer yanışlar oluşturmuştur. Bu yanışlar Kızıllı kilim veya seccadesinin ana yanışından ikincisidir. Bu yanışlar içinde *yavıklı* (Resim 44. C) ve *tarak* yanışı bulunmaktadır. Kilimin sürümlerinde farklı yanışlar olabilmektedir. Göz yanışı serisinin yerine, başka yanışlar da yerleştirilebilmektedir. Bunların neyi simgelediği bilinmemektedir. Karakoyunlu Beyliğinin sikkelerinde bulunan damga (Sümer; 1984: 15), ile, Cengiz Han'ın torunu Mengü Han'ın hükümranlığını temsil eden damganın aynı olması dikkat çekicidir. Mengü Han'ın parasında, ayrıca simetrik duran üç parmak tarak şeklinde damga verilmiştir. Benzer damgalar, Seyyit Ahmet Han'ın parasında, Hazar Türklerinden kalan kabir taşlarında, Kırım Hanlarının paraları ile kabir taşlarında rastlanmaktadır

(Görgünay, 2002: 7). Kızıllı kilim ve seccadesinde, Karakoyunlu kadınlarının, darak (tarak) adını verdikleri üç parmak şeklindeki yanlışların (Resim 44. A) ve yukarıda bahsedilen beylik ve hanlık damgalarının ok-yay damgasının bir sürümü olduğu açıktır. Ayrıca, kilimin ayak kısmında, içinde tengri damgasının (+) bulunduğu altıgen ve bu altıgene iki yandan bağlanmış koçbaşı deseninin hepsine birden *karasu* yanlış denilmektedir (Resim 44. B). Bu yanlış adını, Yenisey'in kollarından biri olan ve Karasuk devrine adını veren, Karasu ırmağından almış olabileceğini akla getirmektedir.

Resim 43. Kızıllı seccadesi.

Resim 44. Kızılı seccadesinde kullanılan yanışlar(damgalar: A. Tarak adı verilen Tatar damgaları, B. Karasu yanışı, C. Yavıklı yanışları.

Kız oğlan seccadesi

Resim 45. Kız oğlan seccadesi.

Bu seccadede altıgen içine yerleştirilmiş karşılıklı duran eliboğründe kız veya gelin yanışları vardır (Resim 45). Altıgenin dört kenarına, çınyak yanışı çizilmiştir. Kırzioğlu bu yanışlara elibelinde kız yanışı demektedir (Görgünay-Kırzioğlu, 2001: 143) ve bu tip yanışların yörük ve Türkmen dokumalarında ufak farkların bulunduğu değişik biçimleriyle yer aldığını bildirmiştir. Yanış, Karakoyunlu yörüklerinde *eliboğründe* olarak adlandırılmaktadır. Kırzioğlu, ayrıca bu seccadede de görüldüğü gibi taban tabana yerleştirilen elibelinde kız yanışının, zor dokunmasından dolayı Eşme yöresinde kıvrım, Kayseri-Gömürgen’de ve Emirdağ-Suvermez köyünde amankız adı ile bilindiğini yazmıştır (Görgünay-Kırzioğlu, 2001: 143).

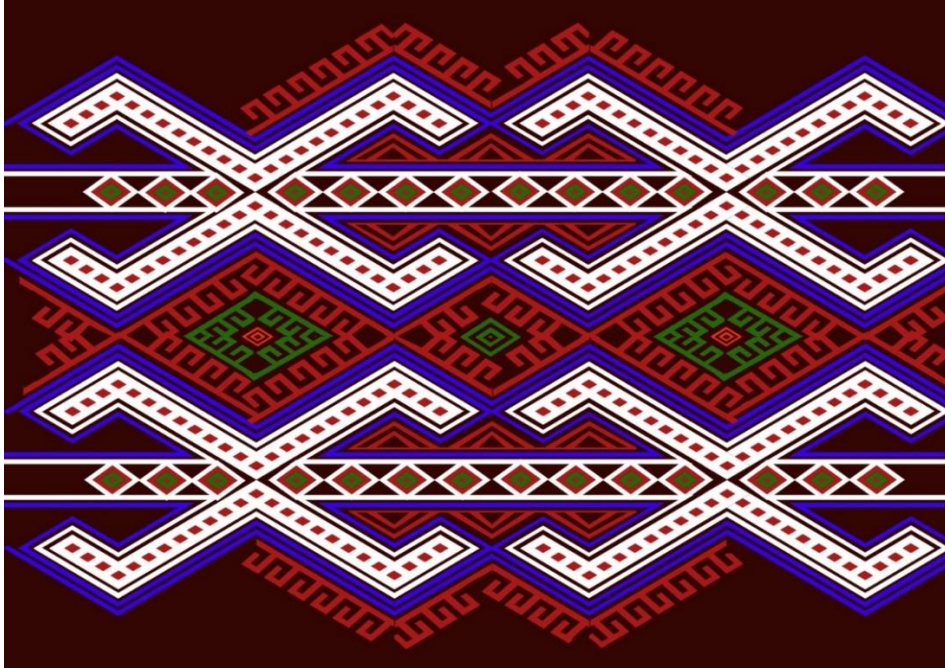
Koçboynuzu

Karakoyunlu yörüklerinde yaygın olarak hem kilim hem de seccade olarak dokunur (Resim 46). Dokumanın ayağında, bitiminde ve yanlarda suyolu içine

yerleştirilmiş göz yanışı ile çerçevelenmiştir. Namazlanın ayağında bir seri değişik yanışlar sıralanmıştır. Bu yanışın ismi ve neyi ima ettiği bilinmemektedir. Daha sonra boylamasına uzanan iki adet suyolu içinde birbirini takip eden geometrik göz yanışı bulunmaktadır. Koçbaşı yanışları bu suyolundan sağlı sollu çıkmaktadır (Resim 46, 47). İki suyolu arasında çeşitli bölüklükte dörtgenler yerleştirilmiştir. Bu dörtgenler kıvrım yanışları ile oluşturulmuştur.

Resim 46. Koçboynuzu seccadesi.

Resim 47. Koçboynuzu seccadesinin çizimi.

Eğer kaşı

Bu seccade, yaygın olarak Karakoyunlu yörükleri Gebiz şubesinde dokunmaktadır (Resim 48). Seccadenin ana yanışı, atın eğerinin ön kaşına benzer. Dikkat edilirse, eğerin ön kaşının tumağının iki yanına açılı uzanan uçları koçbaşı yanışından yapılmış çapraz (çakmak) yanışının ustaca işlenişi vardır. Ayak kısmında ismi bilinmeyen bir yanışın sıralaması ile oluşmuş bir seri ile başlamaktadır. Bunu iki sıruk arasına yerleştirilmiş göz yanışlarının sürümü takip eder. Seccadenin bitiminde ise dokuz atın dokumalı kargaburnu yanışı yerleştirilmiştir. Seccadenin yan kenarları suyolu içine yerleştirilmiş ince ve değişik koçbaşı yanışları ile oluşturulmuştur.

Resim 48. *Eğerkaşı seccadesi.*

Kırk göz

Resim 49. Kırkgöz seccadesi.

1.13.3. Çuvallar

Ala çuvallar: Hemen hemen her çadırda yüklerden sonra ilk sırada gelen ala çuvallar ihtiyaca göre üç veya dört adet olabilmektedir. Ala kelimesi, yörüklerde renkli ve desenli anlamında kullanılmaktadır. İçine daha çok çamaşır, üst-baş ve kıymetli eşyaların konduğu ala çuvalların ön yüzleri renkli ve desenli dokunmuştur. Arka yüzleri düz dokumadır.

Ala çuval çeşitleri

1. Gümüşlü göklüsü
2. Budaklı
3. Karaburun
4. Küğleñg
5. Alyanak

Gümüşlü göklüsü

Karakoyunlu yörüklerinde en sık dokunmuş bir ala çuval çeşididir (Resim 50, 51). Çuvalın arkasındaki siyah-düz dokumayı takiben yanlarda renkli çubuklar vardır. Bunu beyaz zemin içinde uzunlamasına duran altıgenler içine *çapraz* (çakmak) yanışının dirkeşik* yerleştirilmesi ile oluşturulan kenar yanışını ana yanışlar takip etmektedir. Bu altıgenlerin iki kenarı uzun, uçlarda birleşen kenarı kısadır. Çadır

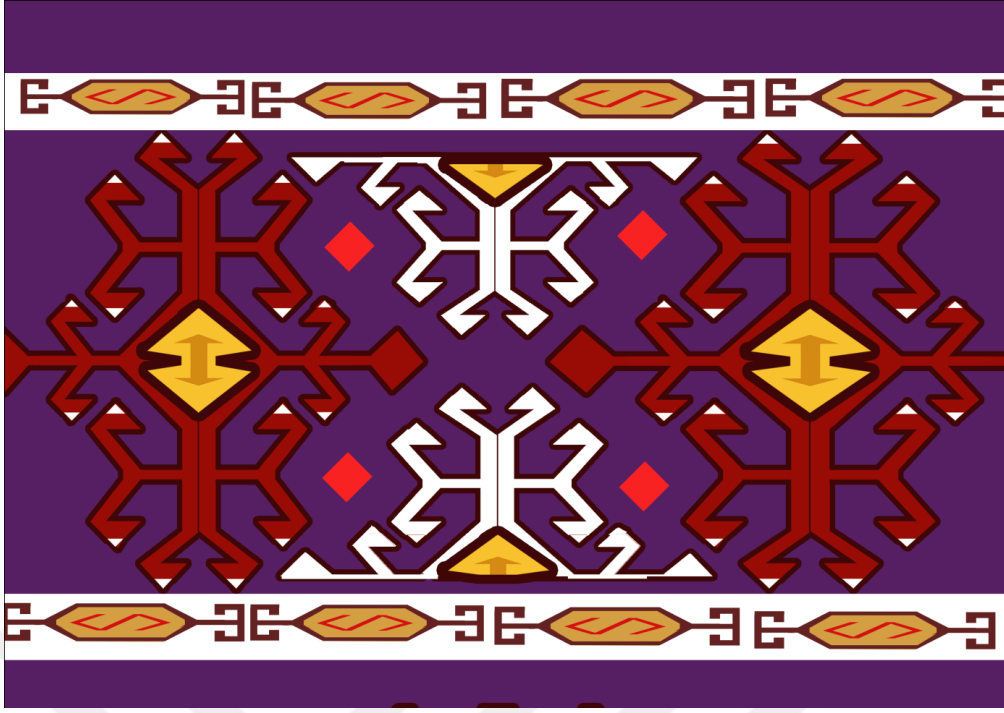
* Ardı ardınca

tokmağına benzeyen (T) şekline yanışlar altıgenin alt ve üst ucuna bağlanmıştır. Çerçeve yanışları, çuvaldan çuvala farklılık gösterebilmektedir. Başka bir gümüşlü göklüsünde, yan çerçeve yanışı olarak koçbaşı yanışına benzeyen değişik yanışların kullanıldığı da görülebilmektedir. Ana yanışlarını, koçboynuzu yanışlarının zeminde de koçboynuzu oluşturacak şekilde tasarlanmasıyla oluşturulmuştur. Bu koçboynuzu sürümlerinin tekrarlanması ile çuvalın ana desenleri yapılmıştır. Ana yanışın aralarında iki kenardan ortaya doğru yatay uzanan ve yanlarda bir kaide üzerine oturan koçbaşı yanışları bulunmaktadır.

Zemin gök (koyu mavi renklidir; çuval ismini buradan almaktadır).

Resim 50. Gümüşlü göklüsü ala çuvalının genel görünüşü.

Resim 51. Gümüşlü göklüsü çuvalının çimimi.

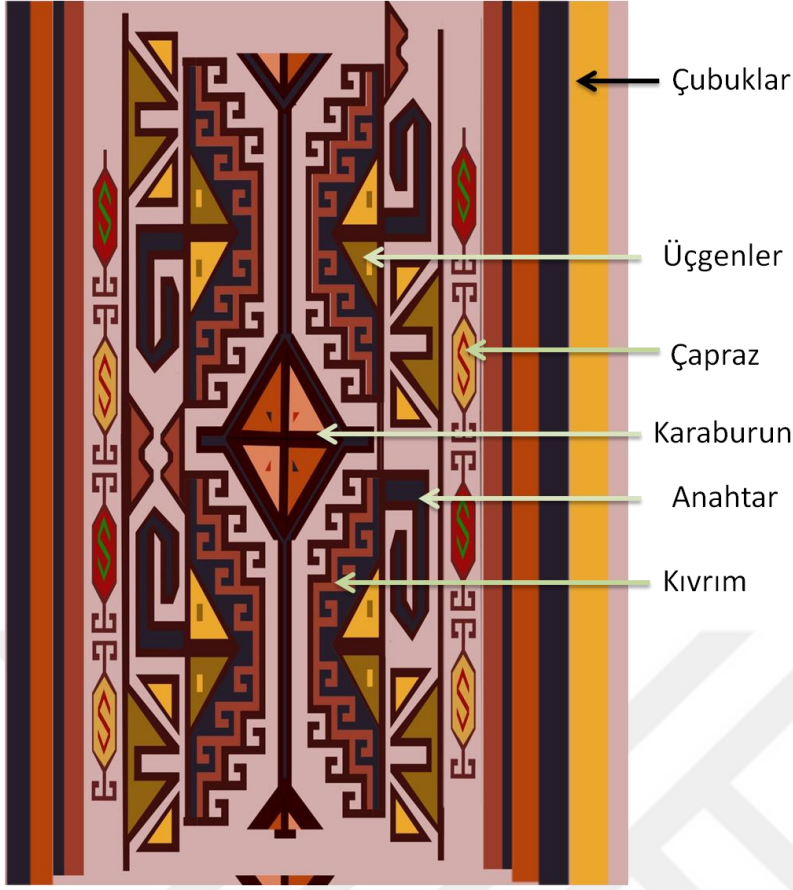
Karaburun ala çuvalı

Karaburun çuvalı da Karakoyunlu yörüklerinde kullanılan en yaygın çuvalardan biridir (Resim 52) . Arkaya gelen kısmı düz dokunur. Yanlarda dikine atılmış yaklaşık 4 adet renkli çubuklar bulunmaktadır. Bunu Gümüşlü göklüsünde olduğu gibi çapraz (çakmak) yanışının tekrarlama ile oluşturulmuş çerçeve yanışı takip etmektedir. Çapraz yanışları iki kenarı uzun zemini renkli altıgenler içine yerleştirilmiştir. Çapraz yanışı serisinden sonra, beyaz zemin üstünde Karakoyunluların *anahtar* dedikleri yanış serisi gelmektedir. Anahtar yanışları, karşılıklı olarak birbirine bakmaktadır. Anahtar yanışları arasında, ismi bilinmeyen ancak dolgu yanışı olduğu anlaşılan ikinci bir yanış yerleştirilmiştir. Daha sonra çuvalın ana yanışı, diklemesine yerleştirilmiş bir eşkenar dörtgen ve bunları birbirine ulayan ince şeritlerden oluşan *karaburun* yanışıdır. Karakoyunlu yörüklerinde olduğu gibi bu yanışa Mut yöresinde de kıvrım yanışı* denilmektedir (Resim 53). Diklemesine seyreden ana yanış serisinin yanlarda kalan boşlukları, tabanı dışa bakan iki dik üçgen şeklindeki yanışla doldurulmuştur. Bu yanışın iç tarafını da yine kıvrım yanışlar çevirmektedir.

* Yanışın kenarlarındaki kıvrımlardan dolayı isminin kıvrım olarak geçirildiği not edilmiştir.

Resim 52. Karaburun ala çuvalının ön yüzü.

Resim 53. Karaburun çuvalında işlenen yanlışların çizimi.

Küğlen ala çuvalı

Küğlen ala çuvalı (Resim 54), arkası düz siyah dokumadır. Öne doğru gidildikçe yanlarda 8-10 adet renkli çubuklar vardır. Bunu, beyaz zemin üzerinde, her iki ucunda (T) şeklinde çıkıntısı olan, renkli ve altıgen bir çerçeve içinde çapraz (çakmak) yanlışının tekrarlanmasıyla oluşmuş yan çerçeve yanlışları takip etmektedir. Küğlen ala çuvalında temel yanlış, eliböğünde kız yanlışıdır. İki eliböğünde kız yanlışı karşılıklı gelecek şekilde, ortada dikdörtgen bir kaidede ters ve simetrik durmaktadır. Dikdörtgen kaide içinde kurtağzı yanlış diklemesine durmaktadır. Çuvalın uzunlamasına ana yanlış tekrarlanarak çuvalın ana yanlış serisi oluşturulmuştur. Ayrıca çuvalın dik duruşuna paralel, dikdörtgenin uçlarında T şeklinde yanlış bulunmaktadır. Ana yanlış kırmızı, katkı yanlışları ise sarı renklidir. Tekrarlanan bu ana yanlışın aralarında yanlamasına karşılıklı duran, kaidesi çerçeve yanlışına oturmuş eliböğünde kız yanlışları beyaz renkte dokunmuştur (Resim 55). Bu eliböğünde kız yanlışlarının aralarındaki anahtar yanlışı karşılıklı yerleştirilmiştir. Ersu Pekin, Anamas Köklü ve Sultanoluğu'nda güzleyen Karakoyunlu yörüklerinde Alyanak isimli bir çuval tespit

etmişlerdir. Aslında Alyanak çuvalı Küğlen çuvalının bir öğrüdür (variant). Bu çuvalda, dörtgen içine yerleştirilmiş ana yanış, küğlen çuvalındakinden biraz farklıdır.

Resim 54. Küğlen ala çuvalı ve ve katipi bağcağından yapılmış kulpu.

Resim 55. Küğlen ala çuvalında işlenmiş ana yanışın çizimi.

Kırk budak ala çuvalı

Kırkbudak ala çuvalında (Resim 56), eşkenar dörtgen tarzında kırmızı bir zemine oturtulmuş sarı renkli koçboynuzu yanışı vardır. Bu baklava tarzındaki zemini, dörtgenin her bir kenarından çıkan çengeli yanışlardaki koçboynuzu yanışlarının

sardığı bir şerit çevrelemektedir. Koçboynuzu yanışları yapılırken beyaz zemin de kendiliğinden koçboynuzu yanışları yapacak şekilde tasarlanmıştır. Bu ala çuvalın değişik bir sürümüne boynuz çuvalı da denilmektedir.

Resim 56. *Kırk Budak (Boynuz) ala çuvalı*

Göklü ala çuval

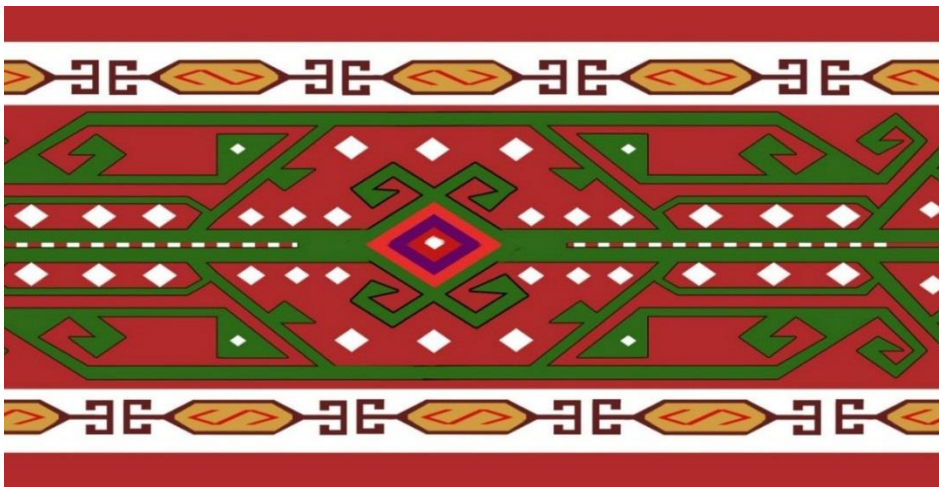
Karakoyunlu yörüklerinde nadir dokunan çuvalardan biridir (Resim 57). Çuvalın arkası düz dokumadır, öne doğru gidildikçe 9-10 adet renkli dokunmuş uzunlamasına çubuklar bulunmaktadır. Yan çerçeve yanışı, beyaz zemin üzerinde her iki ucunda (T) şeklinde çıkıntısı olan, renkli altıgen bir çerçeve içinde dokunan çapraz yanışının tekrarlanması ile oluşturulmuştur.

Ana yanışı, çuvalın uzunlamasına altıgen içine yerleştirilmiş yanlamasına duran iki kösesi çengelli baklava yanışı oluşturmaktadır. Altıgenin zemini kırmızı, yanışlar yeşil renkte dokunmuştur. Bu iki kösesi çengeli baklava noktalı bir şeritle birbirine bağlanmaktadır. Ana yanışın yerleştirildiği altıgenler arasında çerçeve yanışlarından başlayan tabanı iki kösesi çengelli baklava hattında olan yamuk şeklinde dörtgenler vardır. Bunların içinde, kenar çerçeve yanışı hattından başlayan yer yer geniş dokunmuş kaideye oturan koçboynuzu yanışları bulunur (Resim 58).

Resim 57. *Göklü ala çuval*

Bu çuvalı, Serik Eminceler köyünde Karakoyunlu yörüklerinden olan Hasan Vezne'nin evinde bulduk ve resimledik. Ersu Pekin, bu çuvalın 1970 yılında Anamas yaylalarında Karakoyunlu yörüklerinde bulunduğunu bildirdi ve isimsiz olarak fotoğrafını yayınladı (Pekin, 1975: 14-20). Bu dokumanın diğer bir öğürü (sürümü) Malatya'da bulunmuştur. O yöre yörük ve Türkmenlerince "farmaş" olarak bilinen, yatak ve yorganlarını koydukları, yaylak ve kışlağa taşıdıkları ayrıca beşik olarak ta kullandıkları sandık biçiminde bir dokumadır (Görgünay Kırzıoğlu, 2001: 160-161).

Resim 58. *Göklü ala çuvalda yanışların çizimi*

İki köşesi çengelli baklava yanışı, Malatya ve Ağrı-Patnos sumak dokuma örneklerinde genellikle altıgen içinde verilmiştir. İki köşesi çengelli baklava yanışı Karakoyunlu heybe terkilerinde, kilimlerde ve çuval örneklerinde göz olarak bilinir ve sahibini nazardan koruduğuna inanılır. İki köşeli çengelli yanışı, Semerkand-Uluğbeğ Medresesinde de vardır (Görgünay Kırzioğlu, 2001: 160-161).

Un (Erzak) çuvalları

Çuval 1

Un çuvalının dokunmasında ve desenlerin yapılmasında; argacı çığ olur, çizgi yapılan ipler çarkta bükülmüş iplerdir.

Resim 59. Un çuvalı 1.

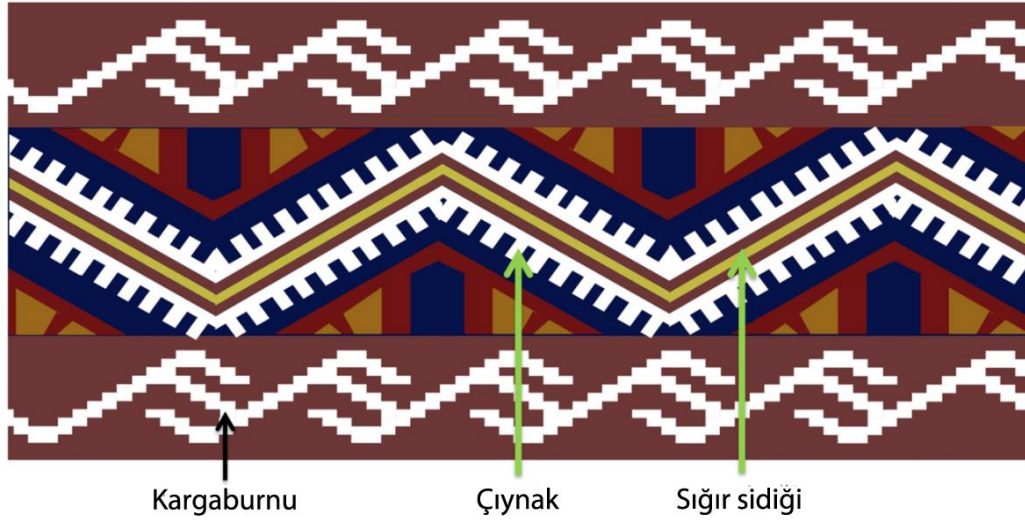
Un çuvalı dokumaları, argaçlı (atkılı) dokumalardır.¹⁴⁵ Argaçlı dokumalarda desenlerin yapımı zordur. Un çuvalının arkada kalacak (görünmeyen yüzü) yüzü, düz, öne gelen yüzü ise desenlerli dokunur (Resim 59). Bunlar, tek yüzü dokumalardır. Desenler, genellikle enine atılmış *kargaburunu* (dokuz atın içerir)¹⁴⁶ adı verilen yanışlar veya çubuklar arasına yapılmaktadır (Resim 59). Bu tasarım, hemen hemen tüm un çuvaları için geçerlidir. İki kargaburnu arasına *sığır sidiği* ve *çıynak* yanışının sürümü yerleştirilirken (Resim 60), başka bir seride (iki karga burnu arasına) pıtrak veya değişik yanışlar yerleştirilebilmektedir. *Çıynak* sözü karakoyunlu yörüklerinde

¹⁴⁵ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya

¹⁴⁶ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya

yırtıcı kuşların pençe ve tırnağı anlamındadır. Sığır sidiği denen su yolunun kenarında pençe veya tırnak şeklinde sembolize edilmiştir.

Bu sığır sidiği yanışının, şaman davullarında (Resim 61), Moğalistan'da bengü taşa (Resim 62. A), Antalya'da mezar taşlarında resmedilmesi (Resim 62. B), bir damganın veya remzin, Asya'dan Anadolu'ya bir serüveni, yani kültür genetiğinin devamlılığını göstermektedir.

Resim 60. Çuval 1'de işlenmiş Kargaburnu yanışına 9 atını vardır. Onun için yapılması zordur.¹⁴⁷

Çuval 1 örneğinde yukarıda bahsedilen yanışlara ilavaten, (V) şeklindeki yanışlardan oluşan bir seri yanında, pıtrak ve kurbağa yanışı denilen başka bir seri yanış daha bulunmaktadır (Resim 59, 63).

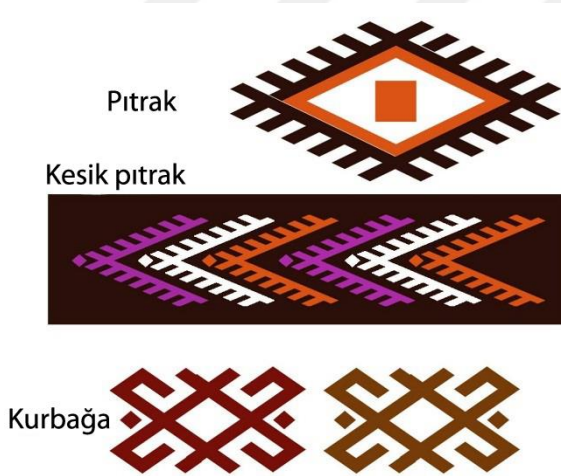

Resim 61. Altay (Sağda) ve Sibiryaya (solda) şaman davulunda çuval 1'de kargaburnu yamışı olarak bilinen zikzak çizgilerin aynısı bulunmaktadır.

¹⁴⁷ Emiş Durmaz, 88 yaşında, Karakoyunlu. Karadayı Köyü, Serik, Antalya

Resim 62. Aynı zikzak çizgiler, A. Moğolistan'da bir bengütaşa ve B. Türkiye'de mezar taşlarında (Antalya, Serik, Cumalı köyü) bulunmuştur.

Resim 63. Çuval 1'de işlenmiş diğer yanışların çizimi.

Çuval 2

Bu çuvalda enine atılmış *kargaburnu* serisinde *sığır sidiği* ve *çıynak yanışı*, bunların da aralarına (V) şeklindeki yanışın karşılıklı gelmesi ile oluşturulmuş ve ismi bilinmeyen yanışlar yerleştirilmiştir (Resim 64). Bu un çuvalında düz çubukların veya kargaburnu yanışının daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Diğer iki kargaburnu serisinde *karnıyarık* yanışı yanında serpiştirilmiş (V) şeklindeki yanışların karşılıklı gelmesi ile oluşturulmuş yanışlar ve yer yer çapraz yerleştirilmiştir.

Resim 64. Un çuvalı 2 ve işlenen yanışların çizimi (sağda). Orhun yazısında ince /b/ sesi veren ⋈ harfine benzer yanış, göz yanışı (sağda).

Çuval 3

Bu çuval enlemesine atılmış üç çubukla bölümlere ayrılmıştır (Resim 65) . Bir *kargaburnu* serisinde. ismi bilinmeyen yanışlar vardır. Diğer iki *kargaburnu* serisinin birinde pıtrak, diğerinde sığır sidiği ve çıynak yanışının bir sürümü yerleştirilmiştir

Resim 65. Çuval 3.

Çuval 4

Dördüncü çuval (Resim 66), desenler yönünden zengin bir çuvaldır. Çuvalın yukarıdan aşağıya ilk *kargaburnu* serisinde ardışık yerleştirilmiş (V) şeklinin karşılıklı getirilmesi ile oluşturulmuş ismi bilinmeyen bir yanış bulunmaktadır. Çuvalın ikinci *kargaburnu* serisinde, koçboynuzu desenli ve bunlar arasında da (V)'ye benzeyen yanışın karşılıklı gelmesi ile oluşturulmuş yanışlar bulunmaktadır. Üçüncü *kargaburnu* serisinde, sığır sidiği ve çıynak yanışından oluşmuş bir sürümün üst ve altta bıraktığı girintilerin de yine ismi bilinmeyen bir yanışla doldurulduğu görülmektedir (Resim 66, 67). Çuvalın bir başka *kargaburnu* serisinde de, isli çakmak ve göz yanışları biri birine ardışık yerleştirilmiştir.

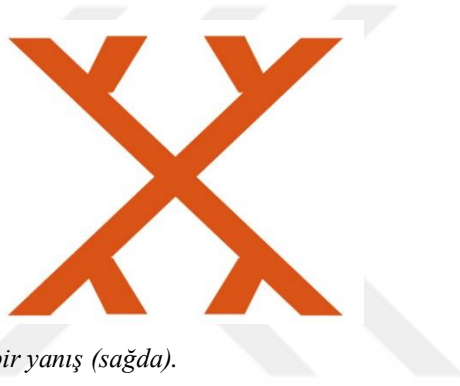
Resim 66. Çuval 4.

Resim 67. Çuval 4'te işlenen yanışların çizimleri.

Çuval 5

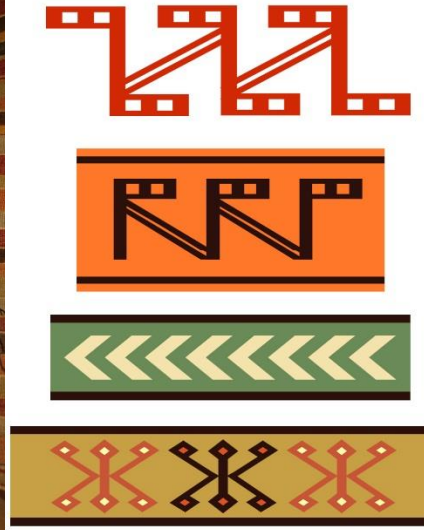
Yatay atılmış çubuklar ve kargaburnu yanışlarıyla desenlendirilmiş bir çuval çeşididir. Üç adet konan çubuklar, bir birinden farklı renklerdedir. Bir çubuk serisinde ismi bilinmeyen yanışların yan yana konulması ile oluşturulmuş seri vardır (Resim 68).

Resim. 68. Çuval 5 ve aynı çuvalda işenmiş bir yanış (sağda).

Çuval 6

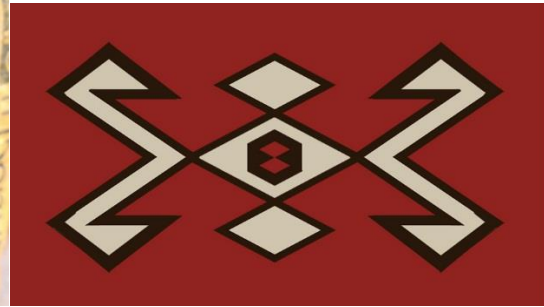
Zengin yanışlı çuvalardan biridir (Resim 69). Yanış serileri daha çok çubuklar arasına yerleştirilmiştir. Kargaburnu yanışı, sadece desen olarak kullanılmıştır. İki çubuk arasında ismi bilinmeyen yanışların yaptığı bir seri bulunmaktadır. Diğer iki seride iki çubuk arasına pıtrak yanışları yerleştirilmiştir. Bir seride de iki çubuk arasına sığır sidiği yanışı ve bunun üst ve altta kalan boşluklarına halk arasında göz denen yanışlar doldurulmuştur. Yine başka bir seride, iki çubuk arasına ismi bilinmeyen desenler yerleştirilirken, başka bir seride ise, iki çubuk arasına yine ismi bilemeyen bir desen çeşidi yerleştirilmiştir.

Resim 69. Çuval 6 ve çuval 6'da işlenmiş yanışların çizimi (Sağda).

Çuval 7

Eskimiş bir çuval olduğundan serileri değerlendirmek tam mümkün olmamaktadır (Resim 70). Serilerin daha çok çubuklarla oluşturulduğu görülmektedir. Bir seride iki çubuk arasına yerleştirilmiş pıtrak yanışları ve diğer bir seride de sığır sidiği yanışı vardır. Sığır sidiği yanışı başka bir seride iki kargaburnu yanışı arasına yerleştirilmiştir. Bu çuvalda, diğer çuvalarda görmediğimiz halkın *kartal deseni* olarak isimlendirdiği farklı bir yanışın bulunmasıdır.

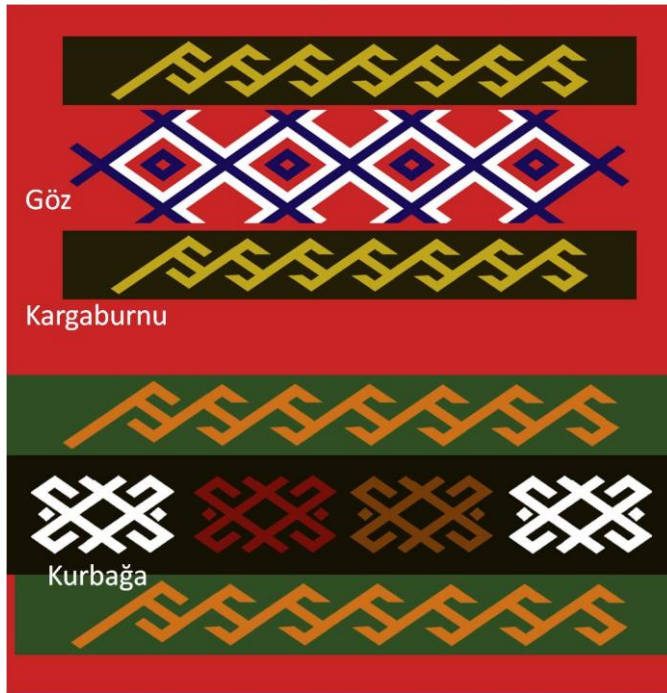
Resim 70. Çuval 7 ve çuval 7'de işlenmiş kartal yanışı (Sağda).

Çuval 8

Bu yün çuvalını Aksu ilçesi Tahtabelen denilen yörede bulduk. Renkli ve güzel dokunmuş bir un çuvalı (Resim 71, 72) olup desen serilerinin arasında üç adet çubuk bulunmaktadır. Ortadaki çubuk siyah, üst ve altta bulunan ise beyazdır. Desenler iki kargaburnu yanışları arasına yapılmıştır. Biri kurbağa yanışları serisi, diğeri de göz yanışlarının oluşturduğu seridir.

Resim 71. *Çuval 8*.

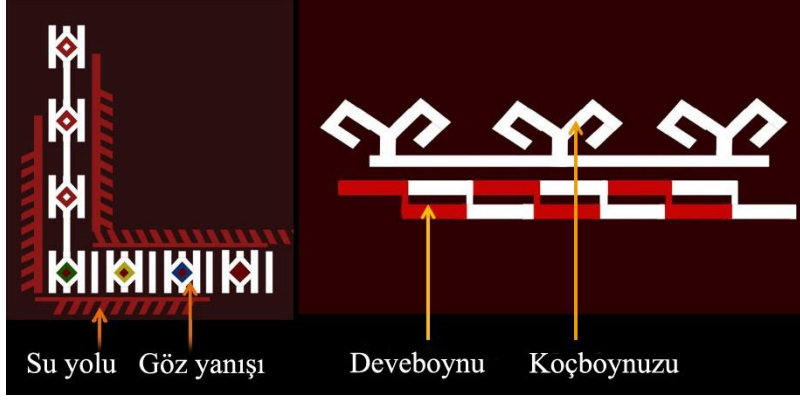
Resim 72. *Çuval 8*'de işlenmiş yanışlar.

1.13.4. Sofralar

Karakoyunlu yörüklerinin ilginç dokumalarından biri de sofralar olarak kullanılan dokumalardır. Resimde görülen kısım, sofranın bir kanadıdır (Resim 73. A) ve bu kanadın arka yüzü de verilmiştir (Resim 73. B). Sofra iki kanadın birleştirilmesinden oluşmaktadır. Sofranın ayak ve bitiminde, ayrıca yanların birinde, iki hat üzerinde yerleştirilmiş çıynak yanırları bulunmaktadır. Bu iki hat ve çıynak yanırları, ismi bilinmeyen, ancak göz desenine benzeyen ve bir biriyle bağlanan yanırlar su yolunu meydana getirmektedir. Sofranın uzunlamasına bir yanında, *deveboynu* yanırları ve üzerinde bir hat boyunca yerleştirilmiş koçbaşı yanırlarını sürümü bulunmaktadır. (Resim 74).

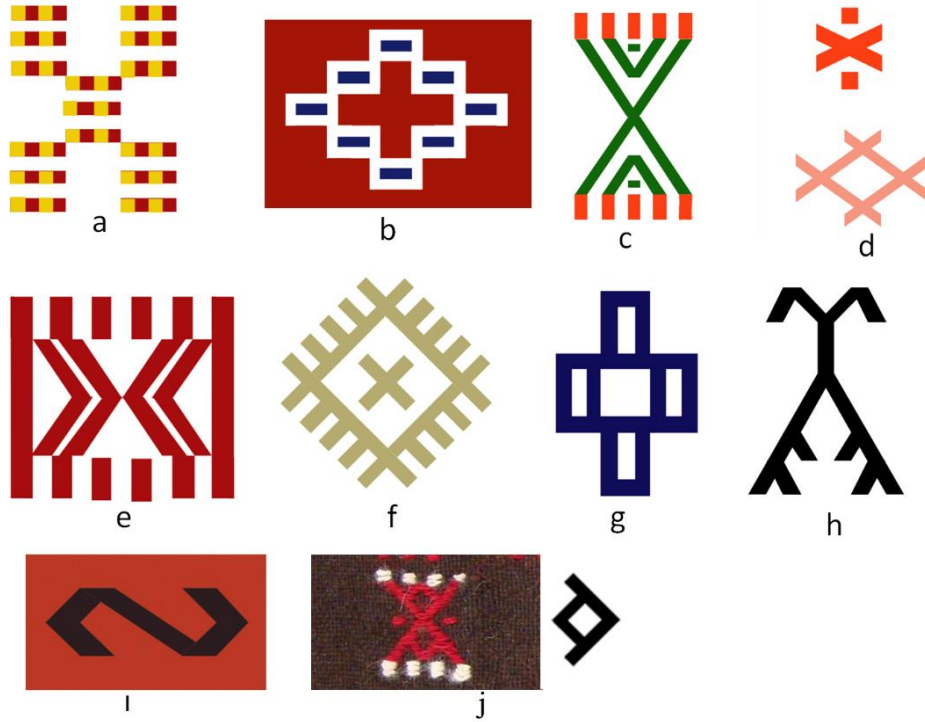

Resim 73. Yünden dokunmuş sofralar. A. Genel görünüşü, B. Ters yüzü.

Resim 74. Sofrada işlenmiş kenar yanırları.

Sofranın orta bölümünde, 4 adet baklava şeklindeki yanırlı bulunmaktadır. Baklavalar, içi içe girmiş iki adet eşkenar dörtgenlerden yapılmıştır. Baklavaların kenarı, küçük dikdörtgenlerden oluşmaktadır. Baklavanın ortasında pıtrak yanırlı bulunmaktadır. Sofrayı çerçeveleyen suyolları ile baklavalar arasında değişik yanırlı serpiştirilmiştir (Resim 75).

Resim 75. Sofrada işlenilmiş yanırlı. a)- İsmi bilinmiyor, b)- (+) işaretinde ismi bilinmiyor, f)- Pıtrak, c,d, e, g,h)- isimleri bilinmiyor, ı)-çapraz ve j) Orhun Türkçesinde /m/ sesi veren harf sağda, dokumada bu runik harfe benzeyen yanırlı (simetrik durmaktadır) solda verilmiştir.

1.13.5. Heybeler

Karakoyunlu yürüklerinde dokunan ala heybeler

1. Aynalı heybe
2. Sırtaç heybe

3. Patlıcan heybesi
4. Karnıyarık, dört göz

Heybenin yanlarda bulunan ve çeşitli eşyanın konduğu torba kısımlarına *göz*, hayvanın (at- eşek) üzerine gelen kısmına ise *terki* denilmektedir. Her bir gözü dokuma iplerle kapalı tutan bir kilitleme sistemi bulunmaktadır.

Aynalı heybe

Karakoyunlu yörüklerinde en yaygın dokunan heybelerden biridir (Resim 76). Heybenin gözlerinde ana yanış, merkezde (+) işaretinin bulunduğu dörtgen baklava şeklinde *kıvrım* deseni vardır. Heybenin gözü üzerinde, diğer dörtgenler içten dışa doğru şeritler şeklinde dikdörtgen haline dönüşmektedir. Bu şeritler, iki (+) işaretinin üst üste binmesi ile oluşmuş yanışlarla doldurulmuştur (Resim 76, 78). Gözler, dokuma kilit sistemi ile kapatılabilmektedir. Gözlerin terki ile birleştiği kısımda ve terki tarafından çıkan örme ilmik (ip-halka), ön yüzde (göz) açılmış deliklerden geçirilerek birbirine kilitlenebilmektedir. Terkide, birbirine ulalı olan baklava yanışlar arasında oluşmuş dörtgenler arasına çengeller (koçboynuzu) yerleştirilmiştir (Resim 77). Bu, iki ucu çengel baklava yanışının değişik bir öğrüdür. Aynalı heybe, sadece Karakoyunlular değil, belki de Türk Dünyası dokumalarında, (+) işaretinin en sık kullanıldığı dokumadır.

Resim 76. Aynalı heybe.

Resim 77. Aynalı heybenin terkisi ve terkisinde işlenen yanışların çizimi (sağda).

Resim 78. Aynalı heybenin gözleri, tamamen artı (+) işaretiyle oluşturulmuştur.

Sırtnaç heybesi

Sırtnaç heybe de, Karakoyunlularda en sık dokunan bir ala heybe çeşididir (Resim 79). Bu heybenin gözlerinin de kilitleme sistemi bulunmaktadır. Gözlerin tabanda (V)'nin yana yatmış halinin ardı sıra dirkenmesi* ile oluşturulmuş bir şerit bulunmaktadır. Gözün ön yüzünde üç renkli kuşak, kare şeklinde bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu kuşaklar içinde Reşideddin'e göre Alkaevli boyunun damgasını anımsatan bir noktalı hatlar döşenmiştir. En içteki kuşak (suyolu-çerçeve), gözü dört kareye bölmektedir. Bu karelerin içinde diklemesine (V)'nin karşılıklı gelmesi ile oluşturulmuş göz ve yanlarda kenarlardan çıkan karşılıklı koçboynuzu yanışları vardır. Terkisinde T harfine benzeyen yanışlar bulunmaktadır. Başka bir sırtnaç heybesinin terkisi isimi bilinmeyen yanışlarla döşenmiştir (Resim 80). Terki, farklı desenlerde

* Ardı sıra, bir biri arkasından

olabilmektedir. Pıtrak yanışına benzeyen yanışlar, kayı boyu damgasına benzeyen yanışlarla birbirine ulanmıştır.

Resim 79. Sırtnaç heybe ve gözünü çizimi (sağda).

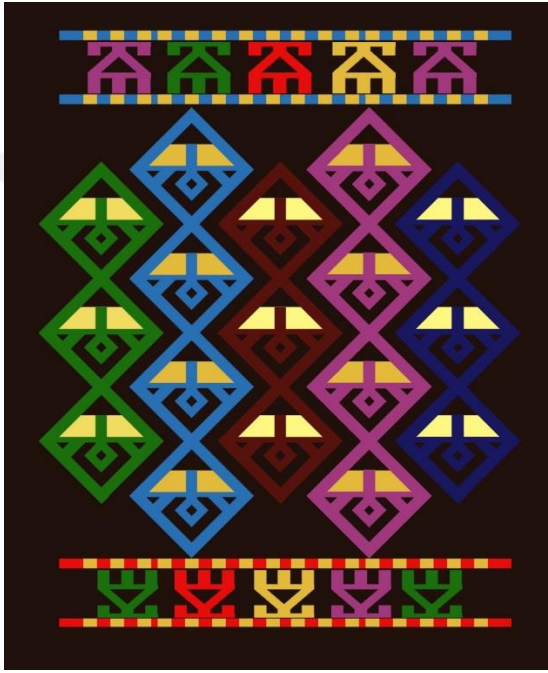
Resim 80. Başka bir sırtnaç heybe terkisi ve terkisinin çizimi.

Badılcın (patlıcın) heybesi

Heybe bu ismi sonradan almış olsa gerek. Karakoyunlu yörüklerinde kullanılan ala heybelerden biridir (Resim 81). Heybenin terkisi ve iki gözü bulunmaktadır. Bu heybede de kilitleme mekanizması bulunmaktadır. Heybenin gözünde alt ve üstte Reşideddin'e göre Alkaevli imi olan iki noktalı hat arasına alınmış ismi bilinmeyen yanışların yan yana gelmesi ile oluşmuş bir seri bulunmaktadır. Heybenin gözlerinin üstündeki asıl yanış, aşağıdan yukarıya birbirini takip eden dörtgenlerin (Eşkenar dörtgen?) içine yerleştirilmif Kaşgarlı'nın Oğuz boy damgalarından Eymür boyu damgasına benzeyen yanışlar oluşturmaktadır (Resim 82).

Resim 81. *Badılcın (patlıcan) heybesi.*

Resim 82. *Badılcın (Patlıcan) heybesinde yanlışların çizimi.*

1.13.6. İteği

İteği: Hamur yoğurmak veya ekmek atmak için kullanılan dokuma-yer yazgısıdır (Resim 83). Yuka* senitte yazılır, senit ve unlar, iteği üzerine konulmaktadır.

* Yufka

Resim 83. İki çeşit iteği.

1.13.7. Kolan (golañg)* ve bağcaklar

Karakoyunlu yörüklerinde kolan ve bağcak çeşitleri gerek desen ve gerek renk bakımından çok zengindir. Kolan ve bağcaklar, ince, uzun, şerit şeklinde olan dokumalardır ve ip yerine kullanıldığından hayvana ve insana zarar vermeyecek şekilde tasarlanmıştır. Bir anlamda yörük insanı deneye deneye ipi evrimleştirmiş (tekâmüle ulaştırmış) ve son şeklini vermiştir. Bağcak, bağlamak eyleminden, fiil köküne (bağ-) -(y)acak ekinin eklemesi ile isim yapılmış bir sözdür. Bağlamada kullanılan gereç (ip), bağ ve bağlayan anlamındadır. Çezin tekniğine göre, çift ten (ip) veya tek ten kullanılması, bağcaklarda kenar yarıklarının oluşturulmasında kullanılır. Karakoyunlu yörüklerinde, bağcaklar, kadınların çocuklarını hepiçmesinde** kullanılmıştır. Yörük kadını bebeklerini ve küçük çocuklarını bağcakla sırtına hepiçmiş, günlük işlerini zorlanmadan yapmıştır. Koyun sağmış, yayık yaymış ve yemek pişirmiştir. Bir kadın için, çocuğu sırta taşımak, günlük işlerin yapmasını engellemeyen, en uygun anatomik pozisyonudur.

Kolan ve bağcaklar, ayrıca çuvalların kulpu olmuşlardır. Diğer yandan genç kadın ve kızlar ucu tokalı ve gök boncuklu bağcakları, öncek*** veya dirhem kuşağı üstünde bele dolanan bir aksesuar olarak da kullanmışlardır. Bu aksesuar olarak kullanılan, özel olarak, çok ince ve genişliği dar dokunmuş bağcakların uçları tokalarla ve gök boncuklarla süslenmiştir. Bu bağcaklara *gaytan* (gaytan) denilmektedir. Kolanlar, ilmik sayısı arttığından, bağcaklara göre daha geniştir. Bunlar da, alalar (desen ve renk) zengin olabilmektedir. Ancak hayvanların koşum ve peki kolanları, düz ve daha az desenli, bazıları keçi kılından yapılan dokumalardır. Kolanlar, deve, at ve eşek

* Kolan sözcüğü Karakoyunlu Yörüklerinde *golañg* olarak seslendirilir.

** Hepiçmek: sırtına almak, yüklenmek

*** Etek

koşumlarında ve develere yükün pekinmesinde (sıkıca sarılmasında) **çeki** kolanı olarak kullanılır.

Kolan ve bağcak, iki direk arasına kurulan çezgiye, kılıç adı verilen bir ahşap gereçle atkılar atılarak dokunur. Bağcak yapımında iki düzenek kullanılmaktadır. Bunlar **çarpana** ve **küçü**'dür.

1. **Çarpana (Fakı) ile dokunan bağcıklar:** Çarpana (Resim 84), keçeden veya meşinden yapılabilen kare şeklinde ve her bir köşesi delikli olan ve bu deliklerden iplerin geçtiği bir gereçtir. Bu gereçler (katlar) üst üste gelerek çarpanayı yapar. Çarpana, kolana veya bağcağa yanış ve desenlerin vurulmasında kullanılmaktadır. Desen ihtiyacına göre 4 veya 24 kat olabilmektedir. **Fakı**, aslında keçeden yapılmış bir çarpana düzeneğidir. Çarpananın dört katlı olanıdır. Çarpana ile dokunan bağcıklar şunlardır.

Resim 84. Keçeden yapılmış dört katlı bir çarpana. Karakoyunlu yörüklerinde fakı olarak da bilinir.

a) **Kıvrım:** Renkli ve desenli (ala) bağcaklardır. Ala çuvalların kulpu olarak kullanılır

b) **Göz bağcağı:** Desenli ve renkli (ala) bağcaklardır. Çuvalların kulpları, çeki ipi ve çocukları hepiçmek için kullanılır.

c) **Eğrelti bağcağı:** Ala çuval kulpu olarak, çocuk hepiçmek için ve hafif yüklerin taşınmasında kullanılır (Resim 85).

Resim 85. Eğrelti bağcağı. Ala çuval kulpu olarak kullanılır.

d) İsmi bilinmeyen bağcak: Eğrelti bağcağına benzeyen bu bağcağın iç yanışları Yazır boyu damgasına, Orhun Türkçesinde kalın /d/ sesini runik /𐰃/ veya /nç/ sesi veren /𐰆/ işaretine benzemektedir ve bunların tekrarlanması ile yapılmıştır (Resim 86). Daha çok ala çuval kulpu olarak kullanılır.

Resim 86. Ala çuval kulpu olarak kullanılan bir bağcak; desenleri Yıva boyu damgasına benzemektedir.

e) Hatapbaşı bağcağı: Bağcağın ortasında hatapbaşı yanışı kullanılmıştır (Resim 87). İsmi havıdın hatapbaşına benzeyen şeklinden almaktadır. Çuval kulpu ve kadınların belinde aksesuar olarak yaygın kullanılmaktadır. Hatapbaşı yanışı, yaba (ay-yıldız) yanışının sürümünden başka bir şey değildir. Hatapbaşı bağcağının kenar yanışına sülük denilmektedir.

Resim 87. Hatapbaşı bağcağı.

f) İsmi bilinmeyen bağcak: Bu bağcak, ala çuval kulpu olarak kullanılır. İç yanışları, ok-yay damgasının bir sürümüdür (Resim 88). Yanlarda olan beyaz yanışlarının tasarımı ilginçtir. Gelinler ve kızlar aksesuar olarak da kullanılmaktadır.

Resim 88. Ala çuval kulpu veya aksesuar olarak kullanılan bir bağcak.

g) Gatipi (katipi?) bağcağı: Desenli ve yanışlı olur. Daha çok ala çuval kulpu olarak kullanılır. İç yanışları, ok-yay damgasına benzeyen yanışlardan oluşmaktadır (Resim 89, 90).

Resim 89. Gatipi (katipi?) bağcağı, bu bağcaktaki yanışlar ok-yay yanışının bir sürümüdür.

Gatipi bağcağının diğer bir sürümü

Resim 90. Gatipi bağcağı: Çuval kulpu olarak kullanılan Gatipi bağcağında hatapbaşı yanışı, ok-yay damgasıdır.

h) İsmi bilinmeyen bağcak: Karakoyunlu yörüklerinde *çapraz yanışı* olarak bilinen ve Büğdüz boyunun damgasına benzeyen yanış yanında tanımlanamayan yanışların tekrarlanması ile desenlendirilmiştir (Resim 91). Ala çuval kulpu olarak kullanılmaktadır.

Resim 91. Çuval kulpu olarak kullanılan bir bağcak.

2. Kücü: Aslında yün iplerden yapılmıştır ve çezginin içinden geçerek üstte bir ağaç çubuğa bağlanmış bir yapıdır. Çezgiyi, aşağı-yukarı hareket yaptırarak atkılarının

atılmasını sağlar. Bu atkılar, kılıç ile daha sıkı hale getirilir Aslında kücü sistemi çarpanalı dokumalarda da vardır. Ancak kücü ile dokunan kolan ve bağcağa da desen verilebilmektedir. Bağcaklar ister çarpana isterse kücü ile dokunsun kılıç denilen ağaç gereçler kullanılmaktadır (Resim 92).

Resim 92. Bağcak dokumada kullanılan ve kılıç olarak adlandırılan ağaçtan yapılmış gereç.

Dışeme bağcağı; Kılıç ile dokunur. Desenli ve renklidir. Hafif yüklerin taşınmasında ve çocuk hepçimde kullanılır (Resim 93).

Resim 93. Dışeme bağcağı.

b) Mağrama bağcağı: Yükün deveye pekinmesinde veya günlük işlerde kullanılır (Resim 94).

Resim 94. Mağrama bağcağı.

Aksesuar olarak kullanılan bağcaklar

a) Altılı ve onikili bağcak: Kadınların ve kızların beline aksesuar olarak kuşandığı bağcağa *altılı* ve *on ikili bağcak* denir. Çok ince ve dar dokunan bu bağcakların uçları, tokalar ve boncuklarla süslenerek yandan sarkıtılır. (Resim 95).

Resim 95. Belde aksesuar olarak kullanılan bağçaklar, A. Altılı, B. Onikili bağçak.

b) İsmi bilinmeyen bağçak: Çok ince ve dar dokunan, eliböğünde yanışının tekrarlanması ile oluşturulmuş bir bağçaktır (Resim 96). Uçları tokalı ve gök boncukludur. Gelinler ve kızlar aksesuar olarak kullanır.

Resim 96. Belde aksesuar olarak kullanılan bir bağçak.

c) İsmi bilinmeyen bağçak: Bu bağçak da aksesuar olarak kullanılmaktadır. İpekten dokunmuş seksen yıllık bir bağçaktır. Daha çok un çuvallarında gördüğümüz *kargaburnu* yanışı, bağçağın iç yanışı olarak işlenmiştir (Resim 97). Kargaburnu yanışı, Orhun Türkçesinde kalın /s/ sesi veren runik harf¹⁴⁸ /ʃ/nin tekrarlanmasıyla oluşmuş bir yanıştır.¹⁴⁹ Anlatılana göre bu yanışın yapımı çok zordur.

Resim 97. A. İç yanış olarak kargaburnu yanışının işlendiği ipek bir bağçak. B. Bu kargaburnu yanışı kalın /s/ sesi veren runik harfin /ʃ/nin tekrarlanmasıyla oluştuğu varsayılmaktadır.

¹⁴⁸ Ergin, Muharrem., *Orhun Abideleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2003, s. XXXI.

¹⁴⁹ Bu yanışın, /ʃ/ Runik harfinin tekrarlanmasıyla oluştuğu fikrini ilk ortaya atan ve bana ileten, resim ve heykel sanatçısı sayın Leyla Alpay'dır.

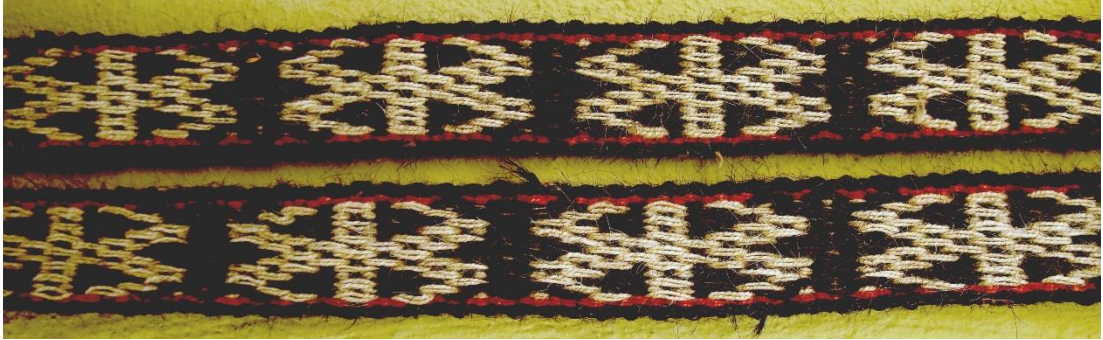
d) İsmi bilinmeyen bağcak: Yazır boyunun damgasına, Orhun Türkçesinde kalın /d/ sesini veren Runik /𐰃/ veya /nç/ sesi veren /𐰄/ işaretine benzeyen yanlış içeren bir bağcaktır. Damga, sanki gölgeli ve üçlü oluşturacak şekilde tasarlanmıştır (Resim 98). Gelin ve kızların bellerine doladıkları bir aksesuar olarak kullanırlar.

Resim 98. Belde aksesuar olarak kullanılan bir bağcak.

Kolanlar: Günlük işlerin yapılmasında, deve (önlük, döş ve kasık kolanı) ve at koşumlarında ve yüklerin pekitilmesinde çeki kolanı olarak kullanılır.

a) Kurbağa kolanı: Ekseriyetle kıldan, bunun yanında yünden dokunur ve desenli yapılabilir. Deve yükletmede, çeki ipi olarak kullanılır (Resim 99). Bu kolonda Yazır damgasına (?), Yenisey yazıtlarında kullanılan açık /e/ ünlüsü sesi veren runik harfe¹⁵⁰ benzeyen yanlışların tekrarlanması ile oluşmuştur.

Resim 99. Kara çatmalı kolanı.

b) Kör Topak kolanı: Daha çok deve koşum kolanı olarak kullanılır. (Resim 106).

c) İsmi bilinmeyen kolan: Keçi kılından veya yünden dokunabilen günlük işlerde (Odun, kar, ot taşınması) kullanılan bir kolandır. Yanlış tasarımı ilginçtir (Resim 100).

¹⁵⁰ Tekin, Talat., *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları, Ankara, 2000, s.22.

Resim 100. Odun, kar, ot taşınmasında kullanılan bir kolandır.

d) Kara çatmalı (ğara çatmalı) kolanı: Günlük işlerde, hayvanlara yük pekitilmesinde (eşek, at) kullanılan bir kolandır. Keçi kılından veya yünden dokunabilir. Bu kolan *eliböğründe* yanışının ardışık sıralanması ile desenlendirilmiştir (Resim 101). İç ve dış yüzü yan yana verilmiştir.

Resim 101. Günlük işlerde kullanılan bir kolandır.

d) İsmi bilinmeyen kolon: Bu kolan da günlük işlerde kullanılan bir kolandır. Yanışı uzunlamasına yayvan bir zik zak yapan çizgiye T şeklinde yanışların eklenmesi ve tekrarlanması ile oluşturulmuştur (Resim 102). Bu T şeklindeki yanışları Karakoyunlu küğleñ ve karaburun ara çuvallarında da görmek mümkündür. Bu tip yanışlar, Kırkız keçe çadırlarının ana yanışını oluşturmaktadır.

Resim 102. Günlük işlerde kullanılan bir kolandır.

e) İsmi bilinmeyen kolon: Günlük işlerde ve develere yük pekitilmesinde kullanılan bir kolandır. Günlük işlerde de kullanılmaktadır. T harine benzeyen yanış ile tanımlanamayan bir yanışın ardışık sıralanması ile iç yanışları yapılmıştır (Resim 103).

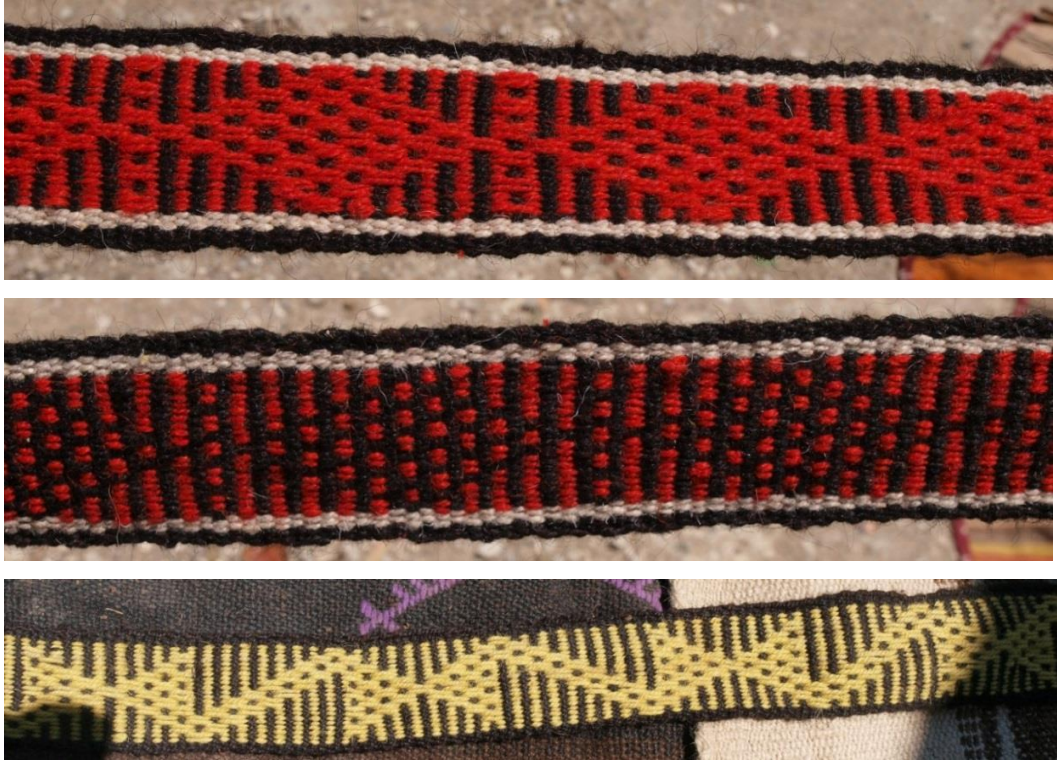
Resim 103. Develere yük pekitilmesinde çeki kolanı olarak kullanılan bir kolandır.

f) İsmi bilinmeyen kolan: Bu kolan da develere yük pekitilmesinde çeki kolanı olarak kullanılan bir kolandır. İç yanışları yatay olarak T şeklindeki yanışlar ve T'nin üstünde üçgen şeklinde, çatıya benzeyen yanışların karşılıklı işlenmesiyle yapılmıştır (Resim 104).

Resim 104. Günlük işlerde ve develere yük pekitilmesinde kullanılan bir kolandır.

Diğer çeki (Deveye yük yüklenmesinde) kolanları: Bu kolanlarda çeşitli yanışlar (damgalar) bulunmaktadır (Resim 105).

Resim 105. Üç adet çeki kolanı.

Deve havut koşum kolanları: Devenin döş, önlük ve kasık kolanlarıdır(Resim 106).

Resim 106. Kıl ve yünden (alt resim) dokunmuş kolanlar. Alt resimde görülen kolan, K r Topal kolanı olarak bilinir.

At (eğer) kolanları: Atların eyerini ata tespit eden kolanlardır (107). Bu kulanda kullanılan zik zak şeklinde g r len yanışın, un  uvallarında sığır sidiği olarak adlandırılan yanışın tasarımı ile aynıdır.  ünkü aynı yanış, kam davullarında, Moğolistan ve T rkiye'deki mezar taşlarında da vardır.

Resim 107. At i in kullanılan *Kadın g beği* isimindeki kolan.

1.13.8. Dokumalarda kullanılan damgaların değerlendirilmesi

Misalli Türkçe Sözlük'te damga: "Bir şeyin üzerine belli bir maksatla basılan işaret, mühür, nişan ve kaşe" olarak verilmiştir. Eski Türklerde tamga olarak geçen bu sözcük, özellikle eski Türk boylarının bir bayrağı veya nişanı anlamında kullanılmıştır (Ayverdi, 2010: 251). Damgalar, natürizm çağlarında totemci boylar döneminde totemi temsil eden bir remiz olmuştur. Totem o boyun mahşeri (ortak) vicdanını temsil eder. Bu vicdanı, kullanma hakkı toteme (ongun) aittir, yani o boyda herkes eşit düzeyde hak sahibi olduğundan, belki de bir gengeş¹⁵¹ sonunda alınan kararı uygulamak yine o boy halkının tasarrufundadır (Gökalp, 1976: 74,75). Ön-Türklerde boyların her birinin bir ongunu ve bir de damgası vardır; Oğuzların 24 boyu, bu boyların her birinin bir ongunu ve damgası bulunmaktadır. Reşideddin'in Câmî ü-Tevarih'inde ve Seyyid Lokman'ın Hünernâme'sinde 24 boyun damgaları verilmiş, ancak Kâşgarlı 21 boyu listesinde göstermiştir (Kut, 1984: 643-648 ; Kâşgarlı Mahmud, 2006 a: 28). Damgalar da zamanla değişime uğramaktadır. Mesela, damgası «değnek» (/) olan bir boydan ayrılan yeni oymak ana damgaya küçük bir ilâve yapmış (/), böylece ana boy'a olan bağlılığını gelecek nesillere hatırlatmıştır (İnan, 1975: 7273). Amatör araştırmacı Argaç, damgaların birleşik kullanılmasına "sürüm" demektedir. Sonuçta, bir arada yaşayan aynı veya farklı boylara mensup oğuz obaları, birleştirilmiş imlerden yeni bir yanış (sürüm) ortaya çıkarmaktaydı. Kanaatimizce, "sürüm" sözcüğü, varyant, türev gibi yabancı kelimelerin yerine Argaç'ın Türkçemizde kullanıma soktuğu bir kelime olarak karşınıza çıkmaktadır (Argaç, 2009: 181). Bu nedenle, Türk halı ve kilimlerinde işlenmiş yanışlara bakarak, halı ve kilimlerin bir boya ait olduğunu veya birkaç istisna dışında, damgaların belli bir boyu ifade ettiğini söylemek, bizi tafisi imkansız yanışlıklara götürebilir. Çünkü, Hünernâme'de, Yazıcıoğlu'nda, Divan-ı Lûgat-it Türk'te, Reşideddin'de ve Ebulgazi'de Oğuz boylarına dair verilen damgalar, birbirinden farklı ve birbiri ile örtüşmemektedir. Damga, Türk kadının elinde artık yanış gibi sanatsal bir beğeniye dönüşmüştür. Sonuçta bir boya ait kilimler, diğer boylardan damga ve damga sürümlerini de içermektedir.

Türklerin ilk yurtları olarak kabul edilen şimalî Asya'da, Baykal gölü ve civarında; Yenisey, Karasu, Orhun, Selenge ırmakları ve çevresinde yaşamış Ön-Türk

¹⁵¹ Kengeş: Eski Türklerde önemli kararların alındığı, fikirlerin önerildiği ve tartışıldığı toplantı ve meclisler.

halklarının çeşitli damgalar kullandıklarını biliyoruz. Yenisey, Orhun ve Karasu bölgesindeki kayalarda (Resim 89), kemik süslemelerde görülen kün-ay ikonografisi, damgalar ve fonogram şeklinde yazılar; Chou (MÖ 1028-281, Hun), Karasuk (MÖ; 1300-800), Yenisey-Orhun (VI-VIII. yüzyıl) ve Uygur (VII-XIX. yüzyıl) dönemlerinden kalmış buluntulardır (Esin, 1970: 313-359). Bütün bunlar o dönemlerde Ön Türklerin gerek dokuma, gerekse madencilikte ileri bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Karasuk adı, muhtemelen Yenisey ırmağının kollarından biri olan ve Karasug olarak anılan, Karasu ırmağından gelmektedir. Sonuçta Karasuk ismi Türkçe bir kelimedir.

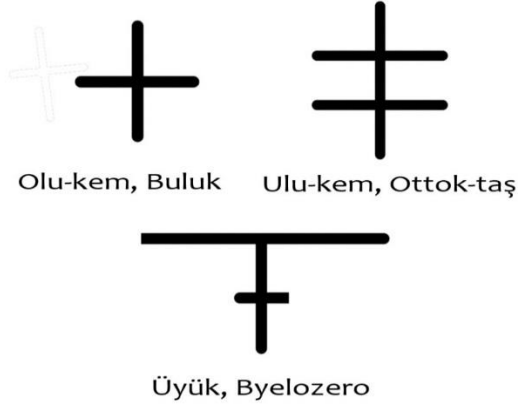
Bu dönemin en belirgin buluntuları, ok-yay motifi ve tengri damgasının (+) kullanıldığı damgaların bulunmasıdır. Kızıllı kiliminde tengri damgası (+) içeren bir yanışın adının **Karasu** olması, çok manidardır (Resim 44. B). Torosların doğudaki uzantısı olan Soğanlı ve Binboğa yaylalarındaki Aydınli yörükleri ile batı Torosların Anamas yaylasında yaylayan yörüklerin ala çuvallarındaki su'ların aynı ve dört çeşidinin olduğu bildirilmiştir (Pekin, 1975: 14-20). Aydınli yörüklerinde de Karasu isminde bir yanış vardır, ancak iki gurubun Karasu isimlendirmesi farklı yanışlar için kullanılmıştır. Türklerin göçleri sonrasında her gittikleri ve yerleştikleri yerlerdeki dağ, ırmak, göl dâhil coğrafi yerlere ilk yaşadıkları yerlerin ismini verdikleri düşünülecek olursa, **Karasu** yanışının veya **Karasu** adındaki "su"nun (çerçeve yanışı), Yenisey'in bir kolu olan Karasu ırmağından geldiğini düşünmek pek yanış olmaz.

Ön Türklerin kayalara oyduğu petrogliflerde tengri damgası yuvarlak içine alınmış, artı (+) işaretinden oluşmuştur (Resim 23). Bu, Ön-Türklerin o dönem dini tasavvurlarını yansıtmaktadır: "Kainatın bütün görünüşlerini gök ve yer/sub-v (yer su: yer yüzü) temsil ettiği, birbirine zıt, fakat birbirini tamamlayan iki evrensel "nefesten" oluşmuş olduğunu varsayan sistem, Ön-Türk ve Türklerin en eski, belki öz kozmolojisi idi" (Esin, 1979: 1). Bu artı (+) işaretindeki doğruların kesiştiği nokta, Türkçe "altın" veya "demir kazık" olarak isimlendirilen Kutup yıldızını temsil etmektedir. Artı (+) uclarını birleştiren (yuvarlak); çark-ı felek sembolüdür. Kutup yıldızının etrafındaki yıldızlar, hükümdarın ailesi ve mahiyetini temsil etmekteydi. Türkçe Yitiken (yedi hanlar) denen Büyükayı takımyıldızı, hükümdarın arabası sayılıp Kutup yıldızına bağlı olarak, mevsimler boyunca gökyüzünde dairesel şekilde seyir ettiği ve yıllık takvimi tayin ettiği kaydedilmiştir. Böylece gök tanrısının veya arabasının yıllık bir seyri olduğu farz edil" (Esin, 1979: 14). Eski Türkler ayrıca, gök kubbenin demir kazık etrafında dönmesinin yanında yıldızları taşıyan bir "gök

çığrı'sı" (çark) tasavvur etmişler, böylece gece ve gündüzün birbirini takip ettiğini düşünmüşlerdir (Esin, 1979: 15). Sonuçta artı işaretinde (+) dört okun temsil ettiği, dört yön ve bu dört yönün semalarıdır. Renkleri; gök'ün, doğu yönü semasında, koyu kırmızı'nın güney yönü semasında, ak'ın, batı yönü semasında, kara'nın kuzey yönü semasında olduğu farzedilmekteydi (Esin; 1979: 8). Edouart Chavannes'in görüş ve eserlerine dayanarak dört yönü (cihet) açıklayan Ziya Gökalp, doğunun baharı (unsuru ağaç), güneyin yazı (unsuru ateş), batının sonbaharı (unsuru maden), kuzeyin kışı (unsuru su) temsil ettiğini açıklamaktadır (Gökalp, 1976: 48-49). Karakoyunlu yörüklerindeki biraz değişmiş olsa da gelinin başlığına dört yazma bağlanması, dört yönün ve mevsimlerin ifade ediliş şeklidir. Zaten göçebe insanlar mevsim döngülerini anlamak için Büyük kepçe ve Küçük kepçenin, kuyruğu ya da kepçesine bakarlardı. Bu arabalar, güneşi taşıyarak mevsimleri oluşturmaktaydı. Bir "At çakı" veya "Göğün çivisi" olarak düşünülen Kutup yıldızı, yerinden çıkacak olursa, kıyamet o zaman kopacaktır.

Gerçi Karakoyunlu kilimlerinde olduğu kadar diğer Türk kilimlerinde (+) işaretli damgalar yaygın kullanılmaktadır. Karakoyunlu kilimlerinde haç şeklinde yanlışlar da kullanılmıştır. Bunların, Türklerde damga olarak kullanıldığını sikkelerden veya kilim yanlışlarından anlamaktayız. Kireyit ve Kerey adındaki Moğol boylarının damgalarında haç kullandıkları bilinmektedir. Türklerde haç ve benzeri damgaların kullanılması, Kireyit'lerin VII. yüzyılda Hıristiyanlığı kabul etmiş olmasına bağlayan görüşler vardır (İnan, 1975: 7273). Bizce de yanlış bir yaklaşımdır. Karakoyunlu yörüklerinin kilimlerinde, heybelerinde ve çuvallarında en sık karşılaştığımız desenlerden biri, (+) işaretli yanlışlardır. Tengri damgasının (+), Moğolistan'daki Noin Ula'da bulunan bir keçe parçasında bulunması bunun bir damga veya tengri ifadesi olabileceğini akla getirmektedir. Bu keçe parçası, üzerinde hayvan mücadelesi tasvir edilmiştir. Tasvirde yere yıkılan sığınım (geyik) üzerine çullanan hayali bir kanatlı yaratığın (grifon) resmi bulunmaktadır (Diyarbakirli, 1972: 86). Bu tasvir Roux'a göre, hayvanla kanatlı kuş arasındaki mücadeleden öte, totem düşüncesine bağlı olarak bir boyun veya boyun türediği öncü atamızın hayvanla cinsel birleşmesini göstermektedir (Roux, 2003: 14). Hüseyin Namık Orhun, Fin'li bilim adamı J. G. Granö'nün yayınlanmış iki makalesine dayanarak, Karasuk döneminden kalma (M.Ö. 1300-800) çeşitli Türk damgalarının, Orhun ve Yenisey bölgesinde taşlar ve kayalar üstünde tespit edilmesi yanında, Üyük Byelozero (a), Ulu-kem Buluk (b) ve Ulu-Ottok Taş (c) bölgelerindeki mezar taşlarında, haça benzeyen veya (+) işaretinde damgalar

(Resim 108) bulunduğunu bildirmiştir (Orkun, 1987: 930-962). Baldırlı kiliminin ayak yanırları olarak görülen haç benzeri yanırlar (Resim 28), Üyük Byelozero da bulunan damgaların aynısıdır. Aynı damgaların, Karasuk döneminde de kululanıldığı görölmektedir (Esin, 1970: 313-359). Karakoyunlu yörüklerinin kilimlerinde en çok kullanılan damgalar, Yenisey, Karasu ve Uygur dönemine ait damgalardır.

Resim 108. J. G. Granö'nün tespit ettiği Türk bengü taş damgaları (Orkun, 1987: 930-962).

Resim 109. Orhun Irmağı Hoitu-Tamir bölgesinde Kaya damgaları (Orkun, 1987: 962).

Karakoyunlu yörükleri baldırlı kiliminin ayak suyunda görülen haç benzeri yanlışların benzeri, Ali Rıza Yalgın tarafından Orhaneli Beğcede Durdubey camiinde serili kilimlerde saptanmıştır. Bilindiği üzere bu bölge, Türkmen kültürünün yoğun olduğu bir bölgedir. “Beyceliler bütün Çukurova ve Toroslardaki Türkmenler gibi bu motiflere yanlış adını vermektedir.” denilmektedir (Yalgın, 1943: 47).

Karakoyunlu kilimlerinde yaygın olarak kullanılan yanlışlardan birisi de, artı (+) işaretinin üst üste eklenerek kullanılmasıdır. Bu yöntem yeni yanlış sürümleri oluşturma yoludur. Parmak işi veya parmak yanlışları kilimde hayat ağacının bir yansıması olarak önerilebilir. Bilindiği üzere damgaların şekli ile bir malın veya hayvanın hangi boya veya obaya ait olduğunu söylemek mümkün olmakta idi. Karakoyunlu Yörüklerinde *enemek eylemi* (Durmaz, 2009: 383) koyun yittiği ve kaybolduğu zaman diğer sürülerden ayırmak için kullanılan, koyunların kulaklarının çeşitli şekillerde kesilmesi, damga geleneğinin Anadolu’daki uzantısıdır.

Karakoyunlu un çuvallarında, Kargaburununu yanlış tahlil edilirse Orhun Türkçesinde kalın /s/ sesi veren, Runik harf /𐰸/’nin tekrar edilmesinden ortaya çıkan bir yanlış olduğu düşünülebilir. Bu, Kargaburununu serisinde, uzun zikzak şeklinde giden sığır sidiği yanlış (Resim 60), şaman davullarında da bulunmaktadır. Altay kam (Şaman) davulunun iç yüzünde, diklemesine geçen bir hat, arka yüzü iki kısma ayırmaktadır. Üst kısmında baş, alt kısmında bacaklar görülür. Ölmüş bir şamanın ruhunu temsil eden bu hatta *eezi* denilmektedir. Eezi’nin sağ ve solunda bulunan yay şeklindeki üç çizgi *gökkuşağı’nı* temsil etmektedir. Bazı şaman davullarında eezi, iki paralel çizgi ve gök kuşağını ifade eden çizgilerin arası da, zikzaklı çizgilerle gösterilmektedir. (Anohin, 2006: 63). Altay ve Sibirya kam davullarında, deri üstünde enine bir hat ön yüzü ikiye ayırmaktadır. Bu hattın üzerindeki kısım ve bu kısımdaki resimler, gökyüzünü ve gökyüzündeki nesnelere, hattın altında kalan resimler, yeryüzü ve yeraltı ile ilgili nesnelere simgelemektedir. İşte davulu ikiye ayıran bu hat, kalın bir çizgi olabildiği gibi iki paralel çizgi ve bu çizgi içinde ritmik inişli çıkışlı (zikzak) çizgilerden oluşmaktadır (Resim 61). Aynı tasarımın, hermitaj müzesindeki bir Saka (İskit) kazanında, Moğolistan ve Antalya bölgesinde bulunan mezar taşlarında bulunması, kültürel bir şifrenin, uzak Asya’dan Anadolu’ya taşındığını göstermektedir. Bazen bu zikzaklı hat, ikili çizgi veya üçgen şeklinde çizilmektedir. Kam davullarında bu zikzak çizgilerin neyi ifade ettiği bilinmemektedir. Hakasya ve Sibirya kam davullarında görülen bu zikzak tasarımları, yaratılış dstanını temsil ediyor olabilir: “Yer ve gök yaratılmadan önce her şey sudan ibaretti. Yer yoktu, gök

yoktu, güneş ile ay da henüz yoktular. O zaman Tanrıların en yükseği, bütün varlıkların başlangıcı, insan oğullarının ata ve anası Tengere Kayra Han, kendisine benzer bir varlık yaratarak ona kişi (kiji) dedi. Kayra Hanla kişi, su üzerinde iki kara kaz gibi sakın sakın uçarak süzülürlerdi” (Radlof, 1976: 215). Radlof’un Altayda yaşayan şamanlardan derlediği bu öyküde, inançlarının gereği evrenin ve dünyanın yaratılışı ve bir başka deyişle sema, yer ve yeraltı yaratılmadan önce her şeyin sudan ibaret olduğu anlatılıyordu. Bize göre, kam davullarında, Karakoyunlu yörük dokumalarında, ve diğer eşyalar üzerlerinde resmedilen bu zikzak çizgiler, suyu (denizi) ve dalgaları ifade etmektedir. Karakoyunlu yörüklerinde yanışın, sığır sidiği olarak adlandırılması, kilimlerde su yolu tabiri bu varsayımı güçlendirmektedir. Ayrıca, kam davulunun “teyerek” denen kasnağı (kasnak, yuvarlaktır) ve Tengere Kayra Han ismindeki “tengere” sıfatı, bize Karakoyunlularda “yuvarlak” anlamında kullanılan “teyerek” sözünün neydeyse değişmeden korunduğunu göstermektedir.

Türk kilimlerde kullanılan yanışların damgalardan çıktığını ve sürümlerinin geliştiğini söylemek bir abartı olmaz. Halı ve kilim gibi dokumalarda, mimari yapılarda, cami ve minarelerde, giysilerde, kümbetlerde, madeni ve ahşap eşyalarda Sibiryaya ve Orta Asya’dan Anadolu’ya kadar Türk dünyasında ortak im ve yanışların varlığı bu savı desteklemektedir (Görgünay-Kırzioğlu, 2001; Aksoy, 2014). Orhun Türkçesi’nde kullanılan bazı Runik harfler, Türk dünyası halı ve kilimlerinde kullanılmıştır (Gürgünay, 2002: 61-103). Karakoyunlu dokumalarında Orhun Runik harflerine “X, X̄, X̄, X̄, Y, Y,” benzeyen yanışların yapıldığı görülmüştür. Aksoy, damgaları sosyolojik açıdan incelemiş, adeta tüm Asya’dan ve Anadolu’dan bir damgalar koleksiyonu olan kitabında, aynı biyolojik genetikde olduğu gibi damgaları da bir toplumun sosyo-kültürel şifleri olarak yorumlamış ve bu sayede o toplumun ilk çağdan günümüze kadar takip edilebileceğini veya eski köklerine inebileceğini söylemiştir. Çünkü ona göre “damgalar, tarihi süreç içinde bir toplumun hayatı yorumlama tarzından doğmuş sosyal zihin ve hafızasındaki kültürel unsurlardır” demektedir (Aksoy, 2014: 82-86). Bu açıdan, damgaları, Oğuz boyları damgaları olarak sınırlamak yanlıştır, çünkü Oğuzların bilinen resmi tarih sahnesine çıkışları VIII. yüzyıldır. Ancak Oğuzlar da, boylarını ayırt etmek için bu damglardan yararlanmışlardır.

Sovyetler birliği döneminde basılan eserlerden, İvanov’un eserinde Sibiryaya Fin Ogur halklarının kullandığı damgalar verilmiştir. Anadolu halı ve kilimlerinde görülen damgaları, bu eserde görmek mümkündür (Aksoy, 2013: 545-555 ; Aksoy, 2014: 392-

393). Türk dünyasında kullanılan bu ortak yanlışların, Pazırık kurganlarda çıkan eğer, keçe ve halı gibi buluntularda kullanılan yanlışlarla (damgaların) bazılarının hemem hemen aynı olduğunu, özellikle pazırık halısı bordüründeki at örtülerinde, çapraz (çakmak) ve koçboynuzu yanlışlarının aynen kullanıldığını vurguladıktan sonra, bu damgaların gerçekte hangi çağlara ulaştığını bize göstermektedir (Görgünay-Kırzioğlu, 2001). Rodenko, kurgandaki eşya ve halıyı İskitlere mal etmiş olmasına rağmen, gerçekte ölülerin gömülme şekli, Altay bölgesinin tarihi ve komşu kurganlardaki çıkan diğer kalıntılarla karşılaştırıldığında, bu tarihi mezarların Asya Hun'larına ait olduğu daha akla yatkın gelmektedir (Aslanapa, 2011: 1-7). Türkiye'de halı ve kilim sanatında kullanılan damgalar ve şekillerle ilgili yapılan bir takım araştırmalarda, genellikle Türklerden önce Anadolu'daki kadim kavimler dikkate alınarak açıklamalar yapılmıştır veya Türk dokumalarındaki damgalar ve şekiller o kavimlerle ilişkilendirilmiştir ki bu yanlıştır (Aksoy, 2013: 545-555 ; Aksoy, 2014: 172). Bu da Batının kültür temelinde halı ve kilim motiflerini mitolojik öğelerle yorumlamak ihtiyacından veya ötekileştirme adına propaganda amacından kaynaklanmıştır. Ancak bazı Frig ve Hitit sanatı eserlerinde ve güneş kürslerinde tengri damgasının dini bir im olarak kullanılması, bu kavimlerin Türklerle olan bağ, yakın ilgi veya en azından etkilenmesini göstermesi açısından önemlidir.

Bize göre, Türklerin damgalarını halı ve kilimlerde birer yanlış olarak kullanmaya başlamaları çok eski çağlarda, natürizm döneminde olmuştur. Ziya Gökalp'e göre, Oğuz boylarının şahsiyeti damgası ile belirleniyordu. Bir boyun bütün sürülerine, varlık ve hazinelerine aynı damganın vurulması, ortaklaşa bir iktisadi hayatın varlığını gösteriyordu. Oğuzların küçük il (dört aşiret) ve orta il (sekiz aşiret) örgütlenmesi dönemlerinde ortaya çıkmıştı (Gökalp, 1976: 191-193). Bu damgalar, asılları kaybolan totemlerinin bir kalıntısı olabilir. Totem bir boyun ortak vicdanını, belki de ortak mallarını gösteriyordu. Ancak zamanla, toplumsal yaşayıştaki değişimler sonucunda damgaların kullanım amaçları da değişmeye başladı. Damgaların unutulması sonucunda, damgaların isimleri de değişerek yeni isimler aldığı görülmektedir. Bu isimlendirmeler, halkın sosyal yaşayışı, hayvanlar, kuşlar ve hatta coğrafi bitkiler ile ilgili olmaktadır ve bölgeden bölgeye farklılıklar göstermektedir. Kurtağzı, koçboynuzu, öküz sidiği, çapraz, jandarma, ağzı gerik, kargaburnu, boncuk, çakmak ve pıtrak gibi. Bunu, XX. yüzyılda Anadolu'da damgaların artık kötülüklerden, nazardan koruyan bir öge gibi algılanmasından

anlıyoruz. Bu amaçla kilimlerde oğur adındaki (H) benzeri veya göz değmesin diye yapılan yanlışların varlığını biliyoruz.

Kilim dokuyan yörük kadınları birbirinden *görenek* (yanış örneği) alırlar. Dokuyucu sadece kendi boyunun veya oymağının damgalarından gelişen yanlışları değil, beğendiği diğer oymakların yanlışlarını da kilimlerine nakış etmiştir. Aslında, oymak kadınları, bir yanlış kendilerine göre yorumlamışlar ve betimlemişlerdir. Bu yüzden bir saksagan yanlış, aşiretten aşirete farklı isim alabildiği gibi yanlışın yapısında da değişiklikler olabilmektedir. Bu yüzden bir kilime bakarak bir oymak veya boya ait olduğunu söylemek bizi telafisi güç yanlışlara götürebilir. Ancak, yine de bir oymağın, aşiretin veya boyun genel karakteristiğini göstermektedir. Dokuma tarzı, ilmik sayısı, özellikle desenlerin ve rengin tasarım şekli, adeta bir oymağın genetik şifresi gibidir. Bu konuda Aksoy'un yaklaşımı akla uygun düşmektedir. *“İşte Eski Türk Boylarında kullanılan damgaların halı ve kilimlerde kullanımı, bir sosyal grubun veya bir milletin sosyal tarihini açıklayabilme gücüne sahip bilgiler ve deneyimlerin yanı sıra, duygu ve düşünce ifadesini, bireylerin ve sosyal gurupların estetik/beğeni algılamasını gösterirler. Dolayısıyla damgalar, bir yerde sanat eseri olmaktan öte, her biri bir duygunun, bir sosyo kültürel hayatın, başka bir ifade ile sosyal yapıların dile getirildiği yazılı anlatı metinleri, yazılı tarih vesikaları kıymetindedir”* (Aksoy, 2010: 31-34).

Sonuçta Karakoyunlu yörüklerinin dokumalarında görülen yanlışlar, onların naturizim ve totemcilik dönemlerindeki dini temayüllerini, evreni algılama ve yorumlama biçimini ortaya koyan damgalardan izler taşımaktadır. Her ne kadar bu damgaların ve yanlışların, diğer Oğuz boylarında veya Türk dünyasında kullanılması yanında, seçtiği renkler ve damgaların şekil yapısı bakımından kendine özgüdür. Damgalardan yola çıkarak bir dokumanın bir boya ait olduğunu söylemek imkansızdır. Çünkü görenek alma geleneği veya her obanın kendi boyuna ait damgayı yeni eklemeler yapmasından dolayı yanlış sürümlerinin artmış olduğu gerçeği vardır. Bunlar, artık, Türklüğün ortak damgaları olmuşlardır.

2. BÖLÜM

DİL İNCELEMESİ

2.1. SESBİLGİSİ

2.1.1. Ünlüler

Antalya İli örneğinde Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, bu gün yazı dilimizde kullandığımız Standart Türkiye Türkçesi'nde (STT) /a/, /è/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri bulunmaktadır. Bu ünlüler yanında, Anadolu Ağızlarında da varlığı tespit edilen, kapalı /è/ ünlüsü bulunmaktadır. Kaynaşma, benzeşme, alıntı kelimelerde telaffuz güçlüğü, kişinin dil havuzu ve söyleyiş özelliği nedeniyle, bu ünlülerin boğumlanma noktalarının değişmesi sonucu /á/, /â/, /ã/, /ä/, /è/ /ê/, /í/, /î/, /ï/, /ó/, /ò/, /õ/, /ú/ ünlülerin varlığı saptanmıştır. Ayrıca ünlüler uzun süreli (/ā/, /ē/, /ī/, /ī/), kısa süreli (/ǎ/, /ě/, /ǐ/, /ǐ/), ikiz ve normal süreli olarak değerlendirilmiştir.

Karakoyunlu Yörük Ağzında bulunan ünlüler:

	Düz			Yuvarlak			Yarı Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Yarı geniş	Geniş	Dar	Yarı geniş	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	â	o	u	ö	â	î
İnce	e/ǎ	í	è	ö	ü	õ	ê	ï
Yarı Kalın	á	í		ó	ú			

2.1.1.1. Ünlü türleri

2.1.1.1.1. Normal süreli ve STT dışında kullanılan ünlüler

Yarı Kalın /á/ ünlüsü

Yarı kalın bir /á/ ünlüsüdür ve geniş düz ve değişik oranda a ile e arası sesi işaretlemektedir. Bu ünlünün kullanımı daha çok alıntı sözcüklerde, telaffuzdaki güçlük, kişinin şehir, kasaba ve köy ortamına yakınlığına bağlı olarak artmaktadır.

Türkçe kökenli sözcüklerde

Daha çok hece kaynaşması sonucunda ve ulamalarda benzeşme yolu ile olmaktadır. /e/ ile /a/ ünlüsü arasındaki ses, oran olarak /a/ sesine yakındır.

yē_án (I/6-58), háydi “haydi” (IV/2-22), ne_ádar “ne kadar” (IV/3-2), náracák “ne arayacak” (IV/6-38), öte_ándan “öte yandan” (V/1-84), álma “elme <alma” (VIII/1-192), şitári “şitari” (IX/1-300), keşKáñ “keşkek” (IX/1-317), dáñ dáñ “eşeğe hareket

verme ünlemi” (XI/1-47), bi teħaya bekleme demiş “bir dahaya <tahi <<taki” (XVII/3-205).

Alıntı sözcüklerde

múdáveliymiş “múdâfaalı imiş” (I/1-1), herhár “herhalde” (I/1-12), sáte “sade” (I/6-72), tábi “tabi” (I/1-21), meselá “mesela” (I/13-8), yáni “yani” (II/1-72), dáne “tane” (II/1-124), cimá “cima” (III/1-48), heyyá “heyye > evet” (III/1-108), áşireti “aşiret” (III/1-123), haķķatán “hakikaten” (III/1-242), dáhil “dahil” (III/2-1), hálén “halen” (III/2-10), hèkiyási “hikayesi” (IV/1-36), ayşá “ayşe” (IV/6-39), háyye “heyye” (V/I-6), peygambáriňg “peygamberin” (VI/1-143), eşkiyánıňg “eşkiyanın” (VI/2-26), táyinci “tahinci” (VI/2-65), amáliyat “ameliyat” (VIII/1-111), ádet “adet>görenek” (VIII/1-200), cemát “cemaat” (VIII/1-202), lázım “lazım” (VIII/1-340), emláķ “emlak” (VIII/1-352), idáreden “idareden” (VIII/1-365), herálde “herhalde” (IX/1-120), mákiyle “makineyle” (IX/1-267), háydar “haydar” (IX/2-69), háli “hali” (IX/2-166), hattá “hatta” (X/1-66), iláhi “ilahi” (X/1-113), ziyárat “ziyaret” (X/1-127), cenábı allah “cenabı allah” (X/2-43), gálibe “galiba” (X/2-56).

/â/ ünlüsü: Dar /a/ ünlüsü

Türkçe kökenli kelimelerde

ğavlağánġ “kavlağın” (I/1-22), na_ál “nasıl” (I/1-52), bobağánġ “babanın” (I/5-19), oğraşacağán “uğraşacağım” (I/9-33), dāğánġ “dağın” (III/1-129), yaşamacağán “yaşamayacağım” (III/1-145), dāğárÇık “dağarcık” (III/2-136), ayağám “ayağım” (IV/3-26), anağánġ “ananın” (IV/9-17), yāğár “yağır” (IV/9-27), yularlayacāġamda “yuvarlayacağımda” (IV/9-51), bıçağánġ “bucağın” (VI/1-38), ağláyörü “ağlıyor” (VI/1-90), yalāġánġ “yalağın” (VIII/1-400), çanáġánġ “çanağın” (IX/1-35), ġalā_örü “kalıyor” (IX/-51), ġuzlayáyörü “kuzuluyor” (IX/1-119), vuracacağánġda “vuracağında” (IX/2-62), daķacāğán “takacağım” (X/2-37), yağáyörü “yağıyor” (XI/1-11), ġarā_áz “kara kız” (XXV/1-87).

Yabancı kökenli sözcüklerde

tāhāncı “tahinci” (VI/2-66).

Uzun yarı kalın /ā/ ünlüsü

uzaná_örür “uzanıyor” (I/1-24), yatāyörü “yatıyor” (I/1-25), aşā_örü “aşıyor” (I/1-43), alā_omuş “alıgomuş<alıkomuş> alıkoymuş” (I/2-1), alā_örüyüz “alıyoruz”

(IX/1-133), atā_örü “atıyor” (IX/1-178), cāra “siğara” (X/1-160), savrāyörü “savırıyor” (X/1-189), yatā_örü “yatıyor” (XXII/1-21).

Yarı yuvarlak /â/ ünlüsü

Yarı yuvarlak düz geniş ünlüdür ve kullanımını çok yaygın değildir. Daha çok kaynaşmalarda ikiz ünlülerin orta çıkması sırasında, benzeşme yolu ile ortaya çıkmıştır.

oturâ_omuş “<oturagomuş <oturakomuş >oturakoymuş” (IV/9-36), uFāk ölunca “ufak” (XXV/2-31).

Uzun yarı yuvarlak /a/ ünlüsü

a ile o arasında bir ünlüdür. Ancak o sesi daha baskındır.

ğarağ_oyunnu “garağoyunnu<karakoyunlu” (I/15-3), oturağ_oduğ “oturağoduk> otura koduk>otura koyduk” (I/15-18, alağ_ollarıdı “ala gorlardı <ala korlardı > ala koyarlardı” (X/1-162), oturağ_omuş “otura koymuş” (IV/9-36), oturağ_or “otura gor <otura kor > otura koyar” (XI/2-301), onağ_öre “ona göre” (XV/1-15).

Yarı geniş (Kapalı) /ê/ ünlüsü

Runik harfli metinlerin okunuşunda sırasında bir kapalı /ê/’nin varlığı dikkati çekmiş, günümüze kadar gerek batı ve gerek doğu dillerinde varlığı kabul edilse bile tartışma konusu olmaktan da kurtulamamıştır. Kapalı /ê/ ‘nin 13-14 yy Moğolcada, Afganistan Afşarlarında, Sarı Uygurcada, Halaççada ve çağdaş Azeri dilinde ve bazı Anadolu ağızlarında /e/ ile /ê/ ayrımının yapılması, bunun asli bir ünlü olduğunu göstermektedir. Kısa kapalı /ê/’nin Çuvaşçada /i/ ye dönüştüğü, üzerinde durulmaktadır (Ceylan, 1991: 151-165). Burada ele alınması gereken konu, /e/ ve /i/ arasında bir sese sahip olan kapalı /ê/ ‘nin hangi oranda /e/ veya /i/ ye yakın olduğudur. Eski Türkçede êl kelimesi, Türkiye Türkçesinde il olmuştur. Karakoyunlu Yörük Ağzında kapalı /ê/ ünlüsü, /e/ ses oranının daha baskın olduğu, /e/ ile i arasında bir sestir. Asli /ê/ ünlüsü yanında, benzeşme yoluyla, fiil çekimlerinde /e/’nin yarı darlaşması sonucu, kapalı /ê/ ünlüsü bulunmaktadır ve hatta bunun yabancı kökenli kelimelere dahi uygulanması, fonetik bir olay olduğunu da önermektedir. Benzer gözlem, Antalya ve Yöresi Ağızları’nda da tespit edilmiştir (Erdem ve Bölük, 2012: 53). Reşit Rahmeti Arat’ın, aslında kapalı bir /ê/ ünlüsü bulunmadığını /e/ ile /i/ arasındaki ikilemin, /e/ ünlüsünün yazımından kaynaklandığı ve bunun diğer ünlüler

için de geçerli olduğu fikri (Arat, 1987: 334-341), göz ününe alınması gerekir diye düşünüyoruz. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda kapalı /è/ ünlüsü yaygın olarak kullanılmaktadır.

ëyisi “iyisi” (I/1-2), gèder “gider” (I/1-10), k̄öpeğëng “köpeğin” (I/1-14), dëyiörü “diyor” (I/1-21), bē_erden “bir yerden” (I/1-50), bēgëminğ “beyimin” (I/3-2), öğreğëng “öğreğin” (I/3-13), güdē_ëtmiş “güde gitmiş” (I/3-18), ëyi “iyi” (I/5-21), yedirecēgën “yedireceğim” (I/6-44), dē_ël “değil” (I/6-60), gëyerdi “giyerdi” (I/7-22), dëyën “diyeyim” (I/8-36), ebē_ël “ebegil” (I/12-6), yëyelek “yiyerek” (I/12-49), gèdē_örüdük “gidiyorduk” (II/1-29), edē_örüyüz “ediyoruz” (II/1-35), bëyaz “beyaz” (II/1-54), yëygi “yeygi” (III/1-25), ërez “yabanıl buğdaysı bitki” (III/1-31), ëlterin “elterim” (IV/5-3), eşşëgëng “eşşğin” (IV/5-80), ēGërdik “eğirdik” (IV/9-23), gëdiciyin “gidiciyim” (IV/11-4), ëyileştimiydi “iyileşti miydi” (IX/1-50), ëlinğ “milletin, yabancının” (V/1-6), eşittim “ışittim” (VI/2-22), k̄ëyellerdi “giyerlerdi” (VIII/1-238), gëysi “giysi” (IX/1-223), veri_örünğ “veriyorsun” (IX/1-340), gëydirillerdi “giydirirlerdi” (IX/1-345), k̄epenëgëng “kepenegin” (X/1-186), köşëGëni “köşegini” (X/3-16), tël, tël etmişler “tel tel etmişler” (XI/1-110), düşüneyën “düşüneyim” (XVI/2-76), ënenmiş “enenmiş” (XVII/1-51), aklım erē_örü “aklım eriyor” (XVII/1-72), ëkiz guzlasın “ikiz kuzlasın” (XVII/2-151), ölümë örttüreceğën “ölümë örttüreceğim” (XXII/1-95), dëvam “devam” (XXIII/1-126), davar bēğërdi “davar beğirdi” (XXIV/2-231), ëhtiyacımız “ihtiyacımız” (XXIV/4-147), ëyleyörünğ “iyileyorsun” (XXIV/5-138).

Yabancı kökenli sözcüklerde

Benzeşme sonucu ortaya çıkmaktadır.

gadhëyen “katiyen” (I/12-57), hëyetininğ “heyetinin” (III/1-247), kelëmeyi “kelimeyi” (IV/11-7), ëresmen “resmen” (XIX/1-25), bisē_ël “hayla” (XX/1-101), dē_ël “değil” (XXI/1-135), álëykimselem “aleykümselam” (XXI/1-182).

Uzun yarı geniş (kapalı) /è/

bē_ere “bir yere” /I/1-16), gelē_örü “geliyor” (I/1-31), nëderiz “ne ederiz” (I/5-4), yëcek “yiyecek” (I/7-28), bëre “bir yere” (I/14-72), gelē_örüyüz “geliyoruz” (IV/9-6), edē_örü “gidiyor” (IX/1-472), bilmeymē_örünğ? “bilmiyor musun?” (XVII/1-123),

Yarı yuvarlak /ê/ ünlüsü

Ulamalarda ve kaynaşmalarda geniş yuvarlak seslerin etkisiyle yarı yuvarlak /ê/ ünlüsü ortaya çıkmaktadır. Normal süreli yarı yuvarlak /ê/ ve uzun süreli /ê/ ayrımı yapılmadan verilmiştir.

nê_olacak! “ne olacak” (I/3-1), ötê_öze “öte yüze” (I/14-52), nê_olur “ne olur” (I/14-69), bilê_örümünġ? “biliyor musun?” (II/1-39), ġencelê_örüyün “gençleşiyorum” (VI/1-169), bilmê_örü “bilmiyor” (VIII/1-350), ġedê_örüyün “gidiyorum” (X/1-186), bêlersinġ “belersin (karıştırırsın)” (XI/2-51), örselenê_örüyün “örseleniyorum” (XXII/1-91).

Yarı kalın /ı/ ünlüsü

/ı/ ve /i/ arasında bir ses vermektedir. Kalıplaşmış, ince sesli eklerin, kalın sesli sözcüklere bağlanması ve benzeşme sonucu ortaya çıkmıştır.

Türkçe kökenli sözcüklerde

ġadî_îlinġ “kadıgilin” (I/5-6), tabî “tabi” (II/1-14), cîġa “başlık” (II/1-127), înġsan_ölusu “insan oġlusu” (IV/7-11), alîninġ “alinin” (IV/8-59), îssiz “issiz” (VI/1-42), îycâġ “ıycak << azıcık” (VI/1-120), etîraFında “etrafında” (VI/2-28), salî ġün “Salı ġün” (VIII/1-186), hanî “hani” (IX/1-47), cîрмаġan “cırmanın (cılıfalıkta bir gereç)” (IX/1-246), ġeçesiye “geçesiye” (XIII/1-95), horazlî_îlinġ “horozlugilin” (XIII/1-123).

Yabancı kökenli sözcüklerde

ġîrizi “krizi” III/2-10), ġatlıyan “katiyen” (III/2-62), Őitari topu “Őitari topu” (IV/4-16), asîya “asıya” (IV/5-44), táyinci “tahinci” (VI/2-65), Őarkî ġara_ăġaġ “Őarki karaaġaġ” (VIII/1-277), arazîsi “arazisi” (VIII/1-362), hâtđi bi yanı yok “hattı bir yanı yok” (XII/2-12), merđivan “merdiven” (XIII/1-78), yarabbî “yarabbi” (XIII/1-97), táyip “tayyip” (XVII/1-149), idara “idare” (XVII/2-157), híŐâ billah “haŐa billah” (XIX/1-63), ayît “ait” (XXIV/2-145).

Yarı yuvarlak /i/ ünlüsü

/b/, /v/, /m/ yakınlıġında bulunan /i/ ünlülerinin ve sözcükte yuvarlak ünlü boġumlanma hâkimiyeti varsa, benzeşme yoluyla ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

ōĠlīm “oġlum” (I/1-9), ayāvıcında “ayavcu <ayavcı” (I/1-31), ġulın “kulun” (I/1-32), yavı “yahu” II/1-70), çohıdı “çok idi” (IV/3-3), poçuyı “poçuyu ” (IV/5-26), yāvı “yahu” (IV/7-12), bıçaġânġ “bucaġın” (VI/1-38), tēmıs “temmuz” (IV/12-5), avıķat “avukat” (VIII/1-96), davıllar “davullar” (VIII/1-181), cıvabını “cevabını” (IX/1-1), çabık “çabuk” (X/2-9), ġonġşuyız “komşuyuz” (XIV/1-7), çavış “çavuş” ” (XIV/1-11), vurduġında “vurduġunda” (XIV/1-39), ġabıla “kabukla” (XV/1-34), nasiF “nasuh” (XVII/1-81), olı_örüydü “oluyordu” (XIX/2-47), yusuFukını “yusufunkini” (XXIV/4-33), capbık cubpuk “cabpık cubpuk” (XXIV/5-39), anamır_ıla “anamurla” (XXV/1-5).

Yabancı kökenli sözcüklerde

basıman “pansuman” (XIII/1-332). moturını “motorunu” (XIV/1-39).

Yarı yuvarlak /i/ ünlüsü

/i/ ile /ü/ arası ünlüdür. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda sadece iki örneğine rastladık. mümin “mümin (kişi ismi)” (IV/2-20), pısenġ pısenġ “püsenġ püsenġ (XXIII/1-122),

Yarı kalın /o/ ünlüsü

o ile ö arası bir ünlüdür. Kısa ve uzun süreli olarak bir arada verilmiştir. olórüyüz (<olu_örü < oluyörüyüz> oluyoruz” (II/1-31), olu_örü “oluyor” (II/1-100), olörü “oluyor” (III/1-73), olu_örü “oluyor” (VIII/1-213), ġonörüdük (<ġoná_örürdük <ġonayörürdük) “konuyorduk” (IX/1-78), oturörüyüz “ oturuyoruz” (XVIII/2-47), ġoyóyörü “koyuyor” (XXV/1-186).

Yarı geniş /ö/ ünlüsü

o ile u arasında bir ünlüdür. Karakoyunlu Yörük Ağzında yaygın değildir. pantólun “pantolon” (VIII/1-252), yoġört “yoġurt” (X/1-131), dövāġı “duvaġı” (XVI/1-43), yōġört”yoġurt” (XVII/1-198), ġömutanınġ “komutanın” (XXIII/1-180), oturó_örü “oturuyor” (XXIV/5-62), ġopóyörü “kopuyor” (XXVI/2-68).

Uzun yarı geniş /ō/ ünlüsü

olörü “oluyor” (X/1-7), durō_örü “duruyor” (X/3-2), olō_örü “oluyor” (XVII/1-191).

Yarı geniş /ö/ ünlüsü

ö ile ü arasında bir ünlüdür.

ötê_özü “< öte yüze” (I/8-9), bō_ön “<bu gün” (IV/1-39), döndürö_örüyüz “döndürüyoruz” (VI/1-97), õGölerek “<öğülerek; insanların toplu olarak akması, gitmesi” (VIII/1-19), öğüdürsenġ “öğütürsen” (IX/1-53), dō_öşüboturullar “<< döğüşüp dururlar” (IX/1-446), kúpö_örüyüz “küpüyoruz” (IX/1-595), şō_özde “şo yüzde” (XII/5-25), ötü_özünü “<öte yüzüne)” (XVI/2-106), hō_özünü “<o yüzüne” (XVI/2-106), berī_özüne “<beri yüzüne” (XXII/1-109), õ_ön “<o gün” (XXIII/1-153), ötê_öze “<öte yüze” (XXIV/2-329).

Uzun yarı geniş /ō/ ünlüsü

ölörün (<ölü_örün < ölüyörüyün > ölüyorum” (XIV/1-19), bilemeymō_örünġ? “bilemiyor musun” (XVII/1-122), sürtünō_örü “sürtünüyor” (XVII/2-60), hōze “<hō_öze < ho yüze” (XX/1-141), ölörüyün “ölüyorum” (XXI/2-93).

Yarı kalın /ú/ ünlüsü

u ile ü arası boğunlanma noktasında ses verir.

olú_örü “<olu_örü>oluyor” (I/5-3), úlen “<ulen” (I/9-12), úçün “<uçun” (II/1-159), devlúk sene “ertesi sene” (VI/1-57), yúnġ “yün” (VIII/1-249), húdütden “hututtan” (IX/1-11), eylúlda “eylülde” (X/1-33), ġúz yunġundan “güz yününden” (XII/1-8), yúnġsek “yüksek” (XIII/1-156), úryamda “rüyamda” (XIII/1-177), yúġ ġaldır “yıka kaldır” (XVI/1-13), núFuz “nüfus” (XVI/1-20), õ_ún “o gün” (XVII/1-5), yudúyörür “yutuyor” (XXVI/1-171), ġözel olúyörür “güzel oluyor” (XXVI/1-140).

Yukarıdaki örneklerde, Türkçe sözcüklerde görülen, /u/ ile /ü/ arasındaki yarı kalın /ú/ ünlünün, aynı zamanda alıntı sözcüklerde de kullanıldığı görülmüştür.

múdáveliymiş “müdafalı imiş” (I/1-1), ġúlvu (Kuran-ı kerim suresi” (IV/9-10), petrolúnġ “petrolün” (IV/2-19), húcúm “hücum” (VI/1-66), súlalasındanımış “sülalesinden imiş” (VIII/1-49), hüdúdü “hututu” (XXIII/1-61).

2.1.1.1.2. Uzun ünlüler

Uzun ünlüler, “boğunlanma süreleri normal ünlülerin boğunlanma sürelerinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün boğunlanma süresini içine alan ünlüler” olarak tanımlanmıştır (Korkmaz, 1994 b: 36).

Uzun ünlüler; asli uzun ünlüler yanında, ünsüz kaybolması, kaynaşma, diftonglaşma, iki veya daha fazla kelimelerin kaynaşması gibi ses olayları yanında,

kişinin heyecan durumu ve daha vurgulu anlatım isteği nedeniyle, bazı ünlülerin uzamasıyla sonuçlanan ikincil uzun ünlüler olarak iki guruba ayrılmıştır.

2.1.1.1.2.1. Asli uzun ünlüler

Türkçede asli uzunluk sorunu yüzyıldan beri tartışılan bir konu olmuş ve halen tartışılmaya devam etmektedir. Radloff, Grönbech gibi bazı Türkologlar, tek heceli sözcüklerin bile asli uzunluk içermesini, bu sözcüklerin aslında, çok heceli durumdan uzun ünlü içeren kaynaşmaya maruz kalması sonucunda, olduğunu savunmaktadırlar (Korkmaz, 1994 a: 17). Örnek olarak, Pelliot ve Ligeti kaynaşma, Nemeth ise vurgu nedeniyle, bu ünlü uzunlukların olduğunu söylemiştir (Tekin, 2003: 57). Ancak ET’de (proto-Turkic) asli ünlü uzunluklarının bulunması, bazı sözcükler için fonemik bir olaydır (Tekin, 2003: 57). Türkmence, Yakutça, Özbekçe ve Altayca gibi diğer Türk lehçelerinin karşılaştırılması sonucunda, uzun ünlülerin bulunduğu sonucuna varılmıştır. Batı Anadolu Ağızlarında (Dinar, Çivril, Denizli, Talas) özellikle Kınık ve Afşar gibi Türkmenlerin konuşmalarının, Özbekçe ve Türkmencede olduğu gibi kelimelerin tıpa tıp birbirine uyduğu, bunların şahsi konuşma özelliklerinden gelen uzunluklar olmayıp hepsi değilse bile bir kısmının ET’de varlığı savunulan uzun ünlü içeren kelimelerin izleri olduğu inancı doğmuştur (Korkmaz, 1994 a: 18-19). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda sözcüklerde saptadığımız ünlü uzunluklarını özellikle kapalı hecelerde hissettiğimiz ünlü uzunluklarını, asli uzunluk olarak tanımlamak gerçekten güç bir durumdu. Ancak yukarıda söylenildiği gibi bu uzunlukların sadece kişiye mahsus olmaması, bize hepsi olmasa bile bazılarının, ET’deki uzun ünlü kalıntısı olabileceği yönünde cesaretlendi.

Uzun /ā/ ünlüsü

Türkçe kökenli sözcüklerde

Sızıcı /ğ/ sesinden önce görülmektedir.

yāğlık “mendil” (I/1-14), āğasıymış “ağası imiş” (I/1-53), yāğar “yağar” (IV/2-33), dāğ “dağ” (I/3-6), dāğa “dağa” (I/3-18), āğında “göçün arasında” (I/4-4), āğam “ağam” (I/4-8), āğaç “ağaç (I/6-18), āğladacak “ağlatacak” (I/7-35), oğlandāğıymış “oğlandağı, hastalık; apandis” (I/13-3), duvāğanğ (II/1-120), dāğarÇık “dağarcık” (III/2-135), sāğardık “sağardık” (IV/8-4), yāğar “yağır; yara” (IV/9-27), āğ_ appak “ağ appak” (IX/1-42), āğız südü “ağız sütü, ilk süt” (IX/1-158), āğartmak “aklaştırmak, beyazlatmak” (IX/1-271), āğā “ağa” (IX/2-201), ayāğ “ayak” (X/1-177), dāğıldı

“dağıldı” (XI/1-19), bāğ “bağ, ip bağı” (XII/4-141), ğurbāğā “kurbağa” (XII/4-194), āğını “akını” (XVI/1-43), yāğ “yağ” (XXIV/5-150).

/n/, /n̄g/, /l/, /ş/ seslerinden önce görülmektedir.

āşınısırağ “aşınca” (I/1-43), mezer alān̄ğına “mezar alanına” (I/5-24), öte_yānna “öte yana” (I/8-28), şu_yāndā “şu yandaki” (I/8-29), yoğarı_yānna “yukarı yana” (I/12-22), ho_yānna “o yana” (IV/9-7), alān̄gılığ “alanlık” (VIII/1-299), çālğı “radyo” (XV/1-250), ğalān “artık” (XIII/1-41), südlü_āş “sütlü aş” (III/1-198), āş “aş” (IX/1-339), āş_ana çadırı “aş ana çadırı” (IX/1-339), ān̄gla “anla” (XIII/1-7), ān̄glāyörümün̄g? “anlıyor musun?” (XIII/1-26), ān̄gladıım “anladım” (XIII/1-146).

Yabancı kökenli kelimelerde:

ğāyrı “gayrı” (I/1-18), āğıstosda “ağustosta” (VIII/1-405).

Uzun /ē/ünlüsü

Türkçe kökenli kelimelerde:

/r/, /s/, /ğ/, /b/ ve /y/ seslerinden önce görülmektedir.

ķēri “sonra” (I/1-14), ēşikde “esikte” (I/3-14), ēşik “esik” (I/76-54), bisēl “hayli, çok” (I/4-4), ēğīlivermiş “eğili vermiş” (I/6-14), nēy ki? “ne ki” (IV/6-42), ķēri “başka” (IV/8-4), yērli “tamamen, hiç” (VI/1-164), ēş “eş” (IX/1-483), ēbem “ebem” (XI/2-202), elētdiler “ulaştırdılar, ilettiler” (XIII/1-169), bēğiridi “keçi bağırma” (XVII/2-24), ēğiridiğ “eğirirdik” (XIX/2-40), ēbe “ebe” (XXIV/1-13), dēyi “diye” (XXIV/2-107).

Yabancı kökenli sözcüklerde

betēr “beter” (I/1-19), şēye “şeye” (I/3-15), bi_şēy “bir şey” (I/7-13), ēzenden “ezandan” (VI/1-46), zērḥoş “sarhoş” (XIV/1-41), sēbil “sebil” (XXI/2-13), ellēḥēm “galiba” (I/9-3).

Uzun /ı/ ünlüsü:

dīķı (I/1-22), çīrır “çağırır” (I/7-14).

Uzun /ī/ ünlüsü:

sīdīğ “sidik” (IX/1-85), sīyek “idrar ve siğme kurutları” (XI/4-13), birīnti “toplanma, topluluk” (XV/1-13), yīğirmi “yirmi” (XVI/1-9), īğī vurmağ “dağlama” (XXV/139), īğ “demir ince mil” (XXV/2-139), īğ “hastalık” (XXV/3-90), īğilemiş “hasta olmuş” (XXV/3-90).

Yabancı kaynaklı kelimelerde:

aşiret “aşiret” (VIII/1-127), ilen “leğen” (IX/1-30).

Uzun ü ünlüsü

ğūlaç “kulaç” (XVII/92), yūka “ince” (IV/8-15), yūka “yufka” (XXIV/4-109).

Uzun /ū/ ünlüsü:

/r/,/l/,/n/,/k/ ve /y/ seslerinden önce görülmektedir.

pūre “pire” (III/1-22), tūlü deveydi “çift hörgüçlü deve” (III/1-59), tūkendi “tükendi” (III/1-170), ünneşdi “birbirini çağırarak haberleşti” (V/1-70), dūnek “yer adı” (XI/1-8), ünneyörü “çağırıyor” (XII/3-7), dūneller “tünerler” (XIII/3-16), yūmek “yıkamak” (XV/1-68), ūyūmenġ “uyumayın” (XV/2-13), sūyūlünseġ “uzanınca” (XXI/2-24), ūlen “ulan” (XXIII/1-68), yūdū “yıkadı” (XXIV/1-61), öndūġün “birkaç gün önce” (XXIV/3-53), tūlü “kıllı” (XXIV/5-129), yūġū “yükü” (XXV/2-14), yūġ “yük” (XXV/2-51), yūneġ (XXV/1-236), ūyūmūş “uyumuş” (XVII/1-33), ūlker “ülker” (XXIV/1-337).

Uzun /ō/ ünlüsü:

sızıcı /ġ/ ve /r/, /l/ seslerinden önce görülmektedir.

ōġdūl “ödül” (IX/1-392), ōġsūz “öksüz” ((IX/2-56), ōġüntū “bulantı” (XI/4-19), ōġkelendi “öfkeleni” (XII/4-113), ōrekseġ “yöre, yaşanılan yer” (XXIII/1-87), ōlçeriyiz “ateşi canlandırırız” (XVII/2-21).

Yabancı kökenli sözcüklerde

hōrmet (hürmet” (VIII/1-366).

uzun /ō/ ünlüsü**Türkçe kökenli sözcüklerde**

ōluġ “pınar” (III/1 -169), çōġ “çok” (XVII/1-101), ġōca “yaşlı” (XVII/2-114), ġōsa “gosa<kosa >koysa” (XXIV/1-61), dōġru “teyit etme, doğru” (XXIV/2-98), yōġört “yoğurt” (XXIV/4-107), bōyna “devamlı” (XXIV/5-11), yōġudu “yok idi” (XXIV/5-45).

Yabancı kökenli sözcüklerde

ġōya “güya” (XXIV/5-115).

2.1.1.1.2.2. İkincil ünlü uzaması

Ünsüz kaybolması sonucunda oluşanlar

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, sıklıkla /ğ/, /g/, /h/, /k/, /y/ düşmesi ve şimdiki zaman çekiminde /y/, geniş zaman çekiminde /r/ düşmesi sonucu, genelde kendinden önce gelen ünlüyü uzatmaktadır. Bazı durumda ünsüz düşmesi sonucu, ikiz ünlü oluşabilmektedir.

ğadī_ılīnġ “<ğadıgılīnġ >kadıgılīn” (I/5-6), bacısī_ıl “bacısıgıl” (I/12-12), yūrūlōrū “<yūrūlūyōrū>yūrūlūyōr” (II/1-33), dō_arka “doğarka” (IV/5-102), kēsecē_ile “kesecek ile” (IV/6-44), ōlīm “oğlum” (VIII/1-71), dē_eldir “değildir” (III/1-160), mēmed “mehmet” (III/2-9), ēsiklīġi “<ēsiklīġi >eksiklīġi” (IV/1-14), vurūduġ tokucu “vururdun tokucu” (V/1-102), yapılīdı, satılīdı “yapılırdı, satılırdı” (VI/1-86), bō_ulmuş “boğulmuş” (IX/1-549), āşam “akşam” (IX/2-11), ġalīnacāsa “kalmıncaksa” (IX/2-26), āzından “ağzından” (IX/2-149), āmad “ahmet” (X/1-91), sabāla “sabahla” (XI/1-12), ġarā_ol “karakol” (XI/1-183), bili_ōrūnġ “biliyorūnġ” (XI/2-27), ēġiri_ōrūsūnġ “ēġiriyorūsūnġ > ēġiriyorūn” (XIII/4-38), ōġūne “<ōġūne>ōġūne >ōnūne” (XVIII/1-35), ōsüz “<ōġsüz >ōksüz” (XXV/1-131), bōrūnde “böğründe” (XXV/1-167), būday “buğday” (XVII/1-175), mūtār “muhtar” (XVIII/1-28), bē_ēm “beyim” (XIX/1-27), sē_irdir “seġirtir” (XIX/2-7), hēbeye “heybeye” (XIX/2-14), ırāmatlı “rahmetli” (XXI/1-54).

Hece kaynaşması sonucunda oluşanlar

Büzülme yoluyla

Büzülme, genellikle kelime içinde olan iki ünlü arasında bir sürekli ünsüzün bu ünlülerle birlikte tek bir uzun ünlü haline gelmesidir (Tuna, 1986: 42). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda /ğ/,/y/,/g/ ünsüzlerinin sıklıkla ve nadiren /v/ ünsüzününüm kaybolmasıyla görülür.

aşşādan “aşağıdan” (I/6-32), aynā_bi “ayna gibi” (VII/1-52), yapacāz “yapacağız” (XI/1-53), çardı “çağırdı” (XI/1-164), bārıverdi “bağırıverdi” (XI/2-84), ayāndan “ayağından”(XI/2-120), bacānġ “<bacaġānġ > bacaġın” (XI/2-189), ōġūnde “ < ōnġūnde > önünde” (XII/4-41), dūne “düġüne” (XIII/2-103), ōlōrūn “ölü_ōrūn < ölü_ōrūyūn < ölüyōrūyūn” (XIV/1-19), sulāna “sulaġına” (XVII/1-54), ġedecēdik “gideceġidik” (XVIII/2-8), dēlin “deġilim” (XVIII/2-24), ēmizde “evimizde” (XIX/2-

64), dēyēn “diyeyim” (XIX/2-70), etēme “eteğime” (XX/1-173), dēcēn “diyeceğim” (XX/1-182), vardīnda “vardığında” (XX/2-64), gōbē_ĵiniĝ “gōbeğinin” (XXI/2-141), yatī_örü “ < yatıyor > yatıyor” (XXI/2-145), yörü_üz “yörügüz” (XXII/1-1).

Derilme yoluyla

Derilme; kelime sonunda iki ünlü arasındaki bir ünsüzün, ünlülerin açıklığı sebebiyle, komşu ünlülerle birlikte kaybolup komşu ünlülerle birlikte çoğu kere tek bir ünlü ünlü haline gelmesidir (Boz, 2006: 71).

ĝancī “kancığı < kancık” (III/2-21), ayā “ayağa” (V/1-52), silā “silağı” (VI/2-54), kōpē “köpeğe” (IX/2-15), huracı_a “huraçığa” (IX/1-595), tulū “tuluğu” (IX/2-133), varacā “varacağı” (IX/2-167), çoru çocū “çoru çocuğu” (XVII/2-103), dōşşē “döşeği” (XVIII/2-101), tūfē “tüfeği” (XX/1-64), ekmē “ekmeği” (XX/1-165).

İki veya daha fazla sözcüğün kaynaşması sonucunda oluşanlar

horā_ētsin, hurā_ētsin “ora gitsin bura getsin” (I/1-16), sivilcī_bi “sivilci gibi” (I/5-5), aldī_eldi “aldı geldi” (I/5-22), delī_ānĝlınıĝ “ <deli ĝanlıĝ > deli kanlın” (I/12-60), al_dē_ēl “al da gel” (I/14-34), sabā_adar “sabaha kadar” (I/14-62), şafā_adar “şafağa kadar” (I/14-63), nerē_ētdi “nere gitti” (III/2-79), atladī_etdi “atladı gitti” (IV/1-34), evelkī_ün “evvelki gün” (IV/2-4), ellī_uruş “elli kuruş” (IV/2-11), nē_adar “ne kadar” (IV/3-9), ķesecē_ile “kesecek (makas) ile” (IV/6-44), inĝsan_ōlusı “insan oğlusı” (IV/7-11), sazlı_öle “sazlı göle” (IV/8-1), āzı_ēriķ “ağzı gerik” (IV/10-3), döndū_elin “döndü gelin” (VIII/1-162), ĝarā_abalı “kara habalı>abalı” (XI/1-93), ĝarā_ca “kara ağaca” (XI/1-173), açcī_oca “ < açcı ĝoca > açcı koca” (XXI/2-112), öte_anna “öte yana” (XXI/2-27), o zamanā_adar “o zamana ĝadar > kadar” (XXI/2-29), alī_ocamışsınıĝ “alıgocamışsınıĝ < alıkocamışsınıĝ > alıkoyacakmışsın” (XXI/2-64), ĝarā_ız “ < ĝara ĝız > kara kız” (XXI/2-72), berī_özüne “beri yüzüne” (XXII/1-109), bē_erden “bir yerden” (XXIII/1-73), ō_ön “o gün” (XXIII/1-153), yō_ku “yok ki” (XXVI/1-46).

Birleşik fiillerin kaynaşması sonucunda oluşanlar

ĝüdē_ētmiş “güde gitmiş” (I/3-18), oturā_ētdiler “otura gittiler”(I/14-59), alā_ēdecek “ala gidecek” (IV/5-63), çıkā_eldiler “çıkı geldiler” (IV/5-79), alī_orduk “ < alı ĝorduk > alı korduk > alı koyardık” (IV/8-5), binē_odum “ <bine ĝodum <bine kodum > bine koydum” (IV/9-9), durō_önĝ “dura ĝonĝ <dora koĝ > dıra koy”

(VII/1-43), dö_üşüboturullar “ < döğüşübotururlar < döğüşüp dururlar < döğüşüp tururlar” (IX/1-446).

Aitlik eki ki'nin düşmesi sonucunda oluşanlar

üstündē “üstündeki” (I/1-55), endē ğaltardan “endeki kartaldan” (III/1-96), şeydē ölük “şeydeki oluk” (III/1-169), mezerdē ğarı “mezardaki karı” (IV/4-30), orasindā kertiĝe “orasındaki kertiĝe” (IX/1-255), manavgat yolundā yüzde “manavgat yolundaki yüzde” (X/1-159), ğarşımızdā “karşımızdaki ” (X/2-11), şurdā ĝedikliniĝ “şurdaki gediklinin ” (XI/1-109), daşdā “taştaki” (XI/2-13), çukurdā “çukurdaki” (XI/2-27), karşidā dāĝda “karşındaki daĝda” (XI/2-318), kitapdā “kitaptaki” (XIII/3-5), ucundā “ucundaki” (XV/1-267), başdā erkekleri “baştaki erkeleri” (XXI/2-95).

2.1.1.1.3. Kısa ünlüler

Ünlü kısalması; normal uzunluktaki ünlülerin, boğumlanma sürelerinden, daha kısa bir sürede boğumlanması sonucu oluşan ünlülerdir (Korkmaz, 1994 b: 39). Ünlü uzamasında olduĝu gibi, ünlü kısalması da, dilin kullandığı enerji tasarrufunun bir sonucu olduĝunu söylemek yanlış olmaz. Buna ulaşmak için, ara yollarda olan düşmeye eğilimli ünlülerin, kısaldığı görölmüştür. Kaynaşma, düşmeye eğilimli ünsüzlerin kaybolması ile başlamakta, iki veya daha fazla kelimenin söylenişinde de gözlenen bu olay, ikiz ünlü oluşmasına neden olmaktadır. Düşme eğiliminde olan ünlü kısalarak veya kaybolarak, kelimenin söylenişinde enerji tasarrufu yapılmaktadır. Bu süreç, en belirgin olarak, KYA'da, şimdiki zaman çekiminde görölmüştür. En sık karşılaştığımız ünlü kısalması, /ı/, /i/ ve /a/ ünlülerinde görölmüştür. Sızıcı /ĝ/, en sık karşılaştığımız kısa ünlü komşuluğunda bulunan ünsüzdür ve bunu /y/ takip etmektedir. Kısa ünlü komşuluğunda bulunan diğer ünsüzler; /r/, /l/, /v/, /h/, /h/ gibi akıcı, /nĝ/, /n/ gibi geniz ünsüzleridir. Ünlü uzunlukları içeren vurgulu hecelerden sonra veya düşmekte olan sızıcı /ĝ/ veya /h/'den önce gelen ünlü uzamasıyla, bu ünsüzler birlikte söylendiğinden (ünlü içinde eridiğinden), bu ünsüzlerden sonra gelen ünlünün, boğumlanma süresi kısalmaktadır.

āĞāç_ıla “ağaçla” (I/5-19), tosbāĞā “tosbağa” (I/5-22), tāhā “dāha” (I/6-52), āĞālar “ağalar” (VI/2-47), yatāĞā “yatağa” (IX/1-11), olü_örü (IX/1-273), salāĞā “sürünün bir gece gezdiği yer” (XXIV/1-62), ĝöçecēĞimizde “göçeceğimizde” (IX/1-99), şişēĞine “şişēĝine” (IX/1-135), kepenēĞi “kepenēĝi” (IX/1-194), dirēĞi

“direği” (IX/1-202), eşşēĠ “eşeği” (IX/1-430), mezerlĠĠinde “mezarlığında” (IX/1-556), ũĠūdũller “öğütürler” (XVII/1-91), bıçāĠ “bucağı” (III/2-141).

2. Son seslerde

yataĠ “yatağı” (I/6-65), ayaĠ “ayağı” (I/8-4), yāĠ (I/14-9), dudāĠ “dudağı” (IV/8-31), habarınĠĠ “haberini” (VI/1-6), çarĠhĠ “çarığı” (IX/1-103), yāĠā “yağa” (IX/1-178), āzıĠā “azığa” (III/1-135), yatāĠā “yatağa” (XI/1-11), siparā “sipere” (XI/1-180), doktorā “doktora” (XIII/1-94), ēbenĠĠĠ “ebeni” (XVII/1-15), ĠuzuĠulaĠā “kuzukulağa” (XI/2-317), tulūĠā “tuluğa” (XII/4-46), sabāĠā “sabaha” (XII/4-122), olūĠā “oluğa” (XVII/1-76).

3. Ortada bulunan vurgunsuz açık ve kapalı hecelerde, düşme eğiliminde olan ünlüler kısa olabilmektedir.

ĠarşılaştıĠımız “karşılaştıĠımız” (I/12-90), sĠĠr “sıĠır” (I/14-4), dē_Ġli ki “deĠil ki” (I/14-26), allahĠma “allahıma” (IV/1-26), ĠörũĠũboturu “<görũkũboturu << görũkũp durur” (V/1-23), nē_olācak “ne olacak” (III/1-85), ĠözeyĠver (IX/1-107), ēĠirirdik “ēĠirirdik” (IX/1-229), kēyĠcik alması “keyicik elması” (XI/2-298), çevĠri, çevĠri “çeviri çeviri” (XII/3-27), zorunĠ neyĠdin? “zorun ney idi” (XIII/3-35), etĠravımızı “etrafımızı” (XII/5-3), birĠĠirdi “birikirdi” (XV/1-58), seksiyĠverse “kesintiye uğrasa” (XVI/2-1), yũĠũrũlecek “yũĠũrũlecek” (XVII/2-167), neyĠse “neyse” (XVII/2-167), ōĠũmden “önümden” (XX/1-67), ōlũsũnũ “ölũsũnũ” (XXX/1-149), ĠöĠũse “göĠũse” (XXIV/2-285), ĠüçcũĠũne (XXIV/2-297), bāĠāran “baĠıran (XVII/1-37).

4. İkinci tekil şahıs iyelik eki /nĠ/ ve sonu /n/ ile biten ünsüzlerden önce

Son hecede ünlü, sızıcı /Ġ/ ile /nĠ/ arasında veya akıcı ünsüzler /y/, /l/ ve /n/’nin arasında ise, kısa olabilmektedir. Son hecedeki /y/, /l/ ve /n/ arasında kalan bazı ünlülerin kısa olabilmesi, Kars İli AĠızları’nda (Ercilasun, 2002: 60), Sarıkeçili ve Bahşış Yörükleri AĠzı’nda (Öztürk, 2009: 58) tespit edilmiştir.

ānaĠānĠ (IV/9-29), ĠızılĠaĠĠnĠ “kızılĠaĠın” (I/9-26), baĠāyĠn “bakayım” (IV/8-21), oklāyĠla “oklayla” (IV/9-14), ĠöşdüĠĠnĠ “göçtüĠün” (IX/1-116), beyĠni “beyini (IX/1-141), hüseyĠn “hüseyin” (IX/1-394), ne_bileyĠn “ne bileyim” (XVI/1-89), yũkũĠũnĠ “yũkũnũn” (XVII/2-71), dēyŕũyũn “<deyiyŕũyũn > diyorum” (XX/1-24).

5. Ulamalarda: iki kelimenin birleşmeleri sırasında ikiz ünlülerin biri kısa olabilmektedir

sabā_ădar “sabaha kadar” (IV/8-52), ġarā_ıřam “kara řam” (VII/1-5), ġaracă-ăġaç (IX/1-68), ġarā_řınġ “kara kızın” (XII/4-217), êyĭ_ōlmuř “iyi olmuř” (VIII/1-144), ikĭ_ūç “iki üç” (XII/6-9).

6. şimdiki zaman çekiminde ünlü ikizleşmesi sonucunda düşme eğiliminde olan ünlü kısa olabilmekte veya ünsüz ikizleşmesi sürecinde zarf fiil konumundaki ünlü kısa olabilmektedir

açĭ_ōrüller “ < açĭyōrĭ > açĭyor” (VI/2-25), deyi_ōrĭ “ <deyi_ōrĭ > deyyōrĭ > diyor” (VI/2-28), deyi_ōrĭ “ < deyi_ōrĭ > diyor” (VI/2-39), sāyĭyōrĭ “<sāyĭyōrĭ> sayyōrĭ> sayıyĭ” (V/1-12), delĭ_ōrĭnġ “<deliyōrĭnġ>deliyorsun” (IX/1-104), dolduruveri_ōrĭ “ < dolduruveri_ōrĭ > dolduruyor” (IX/1-277), teveyĭyōrüller “< teveyĭyōrüller>tevey_ōrüller>teveyiyorlar” (IX/-367), solutmayveri_ōrĭ “<solutmayıveri_ōrĭ>solutmayıveriyor” (IX/1-420), deyi_ōrĭnkine “diyorkine” (XIII/1-69).

7. Birleşik fiillerde düşme eğilimi gösteren zarf fiil ünlülerinde

harptılayıverdik “<hatptılayıverdik” (III/1-131), dudmayıverdi “<tutmayıverdi” (III/2-67), saralayıverdim “sarıverdim” (IV/2-5), dayayıverir “dayayıver” (IV/8-52), ūyüyüvermiş “uyuyuvermiş” (XVII/1-28).

2.1.1.1.4. İkiz ünlüler

İkiz ünlü, aynı nefes baskısı altında boğumlanan ve tek bir ünlü değerinde olan çift ünlü olarak tanımlanmıştır (Korkmaz, 2007: 127).

2.1.1.1.4.1. Yükselen ikiz ünlüler

Güney Batı Anadolu ağızlarında nispeten seyrek görülen ikiz ünlüler, /y/ ve /g/ ünsüzlerinin kısmen ünlüleşip yanındaki bir ünlü ile kaynaşması sonucu, ikiz ünlü haline gelmektedir. Burada gözlenen olay, /y/ ve /g/'nin tamamen ünlüleşip kaybolması sonucu, fonetik bir olayın gerçekleşmesidir (Korkmaz, 1994 a: 28,29). Bu durum, KYA'nda en sık şimdiki zaman çekiminde görülmektedir; -“yōrĭ” şimdiki zaman eki, fiil kök ve gözdelere geldiği zaman, ikiz ünlü oluşum sürecinde, birinci ünlü uzun söylene bile, genelde vurgu daima, /y/'nin ünlüleşmesi sonucunda, /ō/ sesi üzerindedir. Ancak bazı söyleyişlerde normal şekli de bulunmaktadır. Ayrıca, ünlü birleşmesi sırasında da oluşmaktadır.

ğorkı_örü “korkuyor” (I/1-20), çıkı_örü “çıkıyor” (I/1-18), geli_örü “geliyor” (I/1-25), yē_ân “yeğen, ünlem” (I/6-58), varı_örü “varıyor” (I/6-22), na_âl “<nahâl>nasıl” (I/7-9), deli_anlı “<deliğanlı> delikanlı” (I/8-35), ne_etdiñg “ne ettin” (I/14-50), oturā_êtdiler “otura gittiler” (I/14-59), ğatı_örüyün “katıyorum” (II/1-61), südlü_âş “sütlü aş” (III/1-198), doğdu dō_alı “doğdu doğalı”(III/2-17), yiti_örü “yitiyor” (III/2-60), bulunū_örü “bılunuyor” (III/2-106), k̄esecē_ile “kesecek (makas) ile” (I/6-44), şe_etmedi “şey etmedi” (V/1-20), evē_êt “eve git” (V/1-23), beri_êt “beri git” (V/1-26), sē_ert “seğirt” (V/1-55).

2.1.1.1.4.2. Alçalan ikiz ünlüler

Birinci ögesi vurgulu veya sürekli, ikinci ögesi, birinciye göre daha dar ve süreksiz olan ikinci ünlüdür (Korkmaz, 2007: 128).

ğarağ_oyunnu “<ğarağoyunnu > Karakoyunlu” (I/1-7), bē_erden “bir yerden” (I/1-10), āĠā_iliñg”ağagilinğ” (I/1-38), alā_omuş “<alağomuş>alıkoymuş” (I/2-1), nerdē_örecek “nerde görecek” (I/6-20), deli_anlı “<deliğanlı>delikanlı” (I/8-35), mitilī_ile “mitiligile” (I/10-1), ğaraböcü_iliñg “<ğaraböcüğilinğ>karaböcüğilin” (I/12-5), ğardışī_ıl “<ğardaşğıl >katdeşgil” (I/12-13), ebē_êl “ebegil” (I/12-26), ğücū_ür “ğücükür>ğücünür” (I/12-58), dē_êl. “değil” (I/12-87), al_dē_êl “al da gel” (I/14-34), nā_ıl “<nahıl>nasıl” (II/1-47), ğöçū_örü “ğöçüyor” (II/-194), ğō_önckli “<ğög öncekli > gök öncekli” (II/1-199), çeli_ile “çelik ile” (IV/1-4), sā_ol “sağ ol” (IV/1-16), ötê_özüne “öte yüzüne (IV/1-29), atladī_etdi “atladı gitti” (IV/1-34), bō_ön “bu gün” (IV/1-39; ellī_uruş “elli kuruş” (IV/2-11), unudū_örüyün”<unuduyörüyün <unutuyorum” (IV/3-10), yapışā_odu “<yapışağodu<yapışakodu>yapışakoydu” (IV/4-8), alıcī_ün “alıcı gün” (IV/4-15), , sazlı_öle “sazlı göle” (IV/8-1), hatmā_elin “fatma gelin” (IV/10-17), hindiki_ibi “şimdiki gibi” (V/1-99), bī_üzüne “bir yüzüne” (VI/1-151), çıkā_else “çika gelse” (II/1-29), durō_onğ “<durağonğ<durakonğ <durakoy” (VII/1-43), oynayīmī_örüller “<oynaya mı yörüller <oynaya mı yörürler > oynuyorlar mı” (VIII/1-185), ertesī_ün “ertesı gün” (VIII/1-203), salı_ün “salı gün” (VIII/1-205), sâ_ışına “sağışına” (VIII/1-394), barnā_ıla “parmak ile” (VIII/1-395), ğarā_ız “kara kız” (IX/1-185), dō_öşüboturullar “<dögüşüp dururlar” (IX/1-446), bō_ulmuş “boğulmuş” (IX/1-549), dū_ünner “dügünler” (IX/2-190), dō_ursun “doğursun” (X/1-27), yiğirmi_ün

“yigirmi gün” (X/1-132), durō_örü “duruyor” (X/3-2), otura_or “<otura gör<otura kor>otura koyar” (XI/2-301).

2.1.1.1.4.3. Eşit ikiz ünlüler

Boğumlanma süreleri eşit olan ünlüdür.

sı_ır “sığır” (III/1-159), do_ıa “dua” (VIII/1-159), sa_ıtdır “saat” (VIII/1-277), o_ıadar “o kadar” (VIII/1-409), ğalâ_örü “kalıyor” (IX/1-51), çakılı_örü “çakılıyor” (IX/1-251), olu_örü “oluyor” (IX/1-255), na_ıl “<naıl >nasıl” (IX/1-403), k_üp_örüyüz “küpüyoruz” (IX/1-595), sa_ır “zahir” (IX/2-94), sa_ardı “sağardı” (X/1-129), bu_üzü “bu yüzü” (XI/2-40), mu_ıyane “muayene” (XIII/1-201), cı_ıara “cigar” (XXIV/5-63), da_ıtmışlar “dağıtmışlar” (XXV/1-29).

2.1.1.2. Ünlü ilişkileri

2.1.1.2.1. Ünlü uyumu

2.1.1.2.1.1. Önlük artlık uyumu

Büyük ses uyumu, dil benzeşmesi olarak da bilinen önlük artlık uyumu, Türk dilinin eski devirlerden beri olan temel yasalarından biridir ve ekleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir. Dilde en az emek yasası gereği, benzeşme sonucunda ortaya çıkmıştır (Banguoğlu, 2004: 78-83). İlk hecedeki ünlünün, ön veya arka ünlü türünden olması, önlük artlık uyumunu belirleyen temel kuraldır. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda önlük artlık uyumu ileri düzeydedir. Bu uyum yabancı kökenli kelimelerde de uygulanmıştır. Bu durum, yapım ve çekim eklerinde, i- cevheri fiilinin, ile edatının, aitlik, erki ve bağlaç ki ekinin, isim fiil ve zarf fiillerin kullanımında görülmektedir.

2.1.1.2.1.1.1. İlerlek benzeşme ile uyuma girenler

vakıt “vakit” (I/1-14), mezerlik “mezarlık” (I/1-31), habarı “haberi” (I/12-1) ğatmar, “katmer” (I/12-35), teleşenĝ “telaşın” (I/13-16), aşirat “aşiret” (I/13-17), irāmatlı “rahmetli” (I/14-38), ğasdan “kasten” (I/14-46), bayamlı “bademli” (III/1-7), ataş “ateş” (II/1-4), süleymene “süleymana” (IV/1-49), sayasına “sayesine” (IV/5-15), , hayla “hayli” (IV/5-38), halıl “halil” (IV/5-71), ğısmat “kısmet” (IV/8-33), bekermiĝ “bekarmısın” (VI/1-154), zatan “zaten” (VIII/1-26), birezcik “birazcık” (IX/1-34), hanĝgı “hangi” (IX/1-114), halbuysa “halbuki” (IX/1-403), dayıma “daima” (IX/1-527), halıĝ “halin” (IX/1-535), ğardaşı “kardeşi” (IX/1-546), şişmen “şişman” (IX/1-565), birez “biraz” (IX/2-59), vakıdında “vaktinde” (X/1-56), hanı “hani” (X/1-57),

ayıtdır “aittir” (X/I-63), alman filintesi “filintası” (X/2-16), ğavlı “kavli” (X/2-34), emselden “emsalden” (XI/1-69), hatıca “hatice” (XI/2-106), halımız “halimiz” (XIII/1-9), dayrasını “dairelerini” (XIII/1-78), şişmenlemiş “şişmanlamış” (XIII/1-81), hastanaya “hastaneye” (XIII/1-92), tarifladı. “tarifledi” (XIII/1-148), çara “çare” (XIII/1-148), hastānaya “hastane < hastahane ” (XIII/1-162), dermenini “dermanını” (XIII/2-11), hayla “hayli” (XIII/2-29), kelem “kelam” (XIII/2-93), ğazalıñg “gazelin; meşe türü çalıların” (XIII/2-117), zeketiñgizi “zekatınızı” (XIII/4-25), bayamlıya “bademliye” (XIV/1-1), camısı “camisi” (XIV/1-9), arzıvalcınıñg “arzuhalcinin” (XIV/1-15), sābım (XIV/1-18), evletimsiñgiz “ evladımsınız” (XV/1-103), hasıratu “hasreti” (XVII/1-2), püşmencelik “pişmanlık” (XVII/2-179), hesep “hesap” (XVII/3-114), ezen “ezan” (XVII/3-185), faqır “fakir” (XX/1-42), püşmenner “pişmanlar” (XX/1-108), hesep “hesap” (XXIV/4-137), ceze “ceza” (XXV/1-31), aqısı “aksi” (XXV/1-118), bezirgenler “bezirganlar” (XXIX/1-43).

2.1.1.2.1.1.2. Gerilek benzeşme ile uyuma girenler

edet “adet” (II/1-66), eskerde “askerde” (IV/5-15), lekin “lakin” (VI/1-182), birezcik “birazcık” (IX/1-34), inĝsaniñg “insanın” (IX/1-174), zehre “zahire” (IX/1-187), zēde “zahide” (IX/1-276), cāra “sigara<cigar” (X/I-160), seyil “sahil” (IX/2-3), enteri “anteri” (X/2-24), teze “taze” (XXIV/6-25), kemil “kamil” (XIII/1-146), firqat “firkat” (XV/1-251), halal “helal” (XVII/1-202), savasını “sefasını” (XVII/2-103), ketip “katip” (XIX/1-46), ıspat “ispat” (XXI/1-179), zeħmeri “zahmeri” (XXIV/2-102), ırham “ihram” (XXIV/2-308), ecele “acele” (XXIV/2-327), teze “taze” (XXIV/6-25).

2.1.1.2.1.1.3. İki yönden benzeşme ile uyuma girenler

kepeze “kepaze” (XI/2-190), vasayıt “vesait” (XI/2-246), cenezesini “cenazesini” (XII/4-8), tedevi “tedavi” (XIII/1-122), amalıyat “ameliyat” (XIII/1-157), terezi “terazi” (XV/1-145), hekēye “hikaye” (XVII/3-211), müsevır “misafir” (XIII/1-37), enteri “entari” (XXIV/1-68), vasayıt “vesait” (XXIV/2-167), kemene “kemane” (XXV/1-136).

2.1.1.2.1.1.4. Orta heceden olan benzeşmeyle uyuma girenler

ziyarat “ziyaret” (XXII/1-50), barabar “beraber” (VIII/1-217).

2.1.1.2.1.1.5. İmek filinin uyuma girmesi

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda i- fiili tümüyle uyuma girmiştir ve yazımı hemen hemen korunmuştur.

varımış “var imiş” (I/1-1), dutallarımış “tutarlar imiş” (I/3-5), sürüverillerimış “sürüverirler imiş” (I/3-5), varıdı “var idi” (I/4-1), düşmannıymış “düşmanı imiş” (I/6-68), çoķarımış “çoķar imiş < yer imiş” (I/9-17), zalımıdı “zalim idi” (I/12-59), tıfıldım “tıfil idim” (I/12-80), daķmazlarıdı “takmazlar idi” (II/1-46), yatağındaymış “yatağında imiş” (I/7-23), bārıřırımış “bağrışır imiş” (I/7-26), geliverillerimış “geliverirler imiş” (I/7-34), āğlarımış “ağlar imiş” (I/7-35), zeynePidi “zeyneb idi” (IV/2-34), olurumuş “olur imiş” (IV/5-11), duyarımış “duyar imiş” (IV/5-22), bakdım_ıdı “baktım idi” (IV/9-8), çalmışımış “çalmış imiş” (VI/1-128), dolandırdımıdı “dolandırdım idi” (VI/1-153), açmışımış “açmış imiş” (VI/2-66), eridirimış “eritirimiş” (IX/1-225), aldılarıdı “aldılar idi” (IX/1-564), öngceydi “önce idi” (X/1-59), olmuşumuş (olmuş imiş” (X/I-70), varımış “var imiş” (X/I-106), ölmüşümüş “ölmüş imiş” (X/3-17) yoħıdu “yok idi” (XI/1-106), davarcıydı “davarcı idi” (XI/1-141), yuvalarımış “yuvarlar imiş” (XIII/2-6), yaylırımış “yayılır imiş” (XV/1-216), tanırımış “tanır imiş” (XVI/1-63), cavırımış “cavurmuş” (XVI/1-93), vardımıdı “vardım idi” (XVIII/2-36,37), seriveri_örüydüüm “seriveriyor idim” (XXIV/3-94), aldımıdı “aldım idi” (XXIV/5-143).

2.1.1.2.1.1.6. İle edatında uyuma girme

ğoyun_ııla “koyun ile” (I/12-4), anam_ııla “anam ile” (I/12-17), onnar_ııla “onlar ile” (I/14-3), param_ııla “param ile” (I/14-23), davar_ııla “davar ile” (II/1-29), anañğ_ııla “anan ile” (IV/3-1), onunğ_ııla “nun ile” (IV/8-43), yay_ııla “yay ile” (IV/9-12), oklāyıla “oklağa ile” (IV/9-14), duTdüm_ııla “tuttuğum ile” (III/1-22), bobañğ_ııla “boban ile” (III/1-182), kül_üle “kül ile” (IX/-8), toķucıla “toķuç ile” (IX/1-225), ayağāñğ_ııla “ayağın ile” (IX/2-114), çomçayla “çomça ile” (IX/2-149), ķar_ııla “kar ile” (XII/2-51), yāmır_ııla, yaş_ııla “yağmur ile ıslaklık ile” (XII/2-56), toķuç_ııla “toķuç ile” (XII/4-163), anacīm_ııla “anacığım ile” (XIII/1-297), ğol_ııla “kol ile” (XIII/3-27), çuvaldııla “çuvaldız ile” (XVII/-120).

2.1.1.2.1.1.7. Ki aitlik edatında uyuma girme

o zaman_ıkı “o zaman ki” (II/1-185), ğadınlarıñğı “kadınların ki” II/1-237), o ğünkü “o ğün ki” (III/1-249), böğün_ıkü “bu ğün ki” (III/2-128), ğüzün_ıkü “ğüzün ki”

(VIII/1-262), yazınkı “yazın ki (VIII/1-263), ğurbānda_ıkı “kurbanda ki” (XII/5-23), ğoyunu_ıku “koyunun ki” (XXIV/5-148), ğışın_ıkı yēcēĒĒn “kışın ki yiyeceĒin” (VIII/1-347).

Uyuma girmeyen

iltibakı bodlayanı size veriverdim “ilk önce bodlayanı size veriverdim” (IV/5-31).

2.1.1.2.1.1.8. Ki erki edatında uyuma girme

Ēaçardııkı “kaçardı ki” (I/6-3), yoĒudu_ıku “yok idi ki” (IV/6-40), yörür müydün kü? “yörür müydün ki” (XV/1-184), südü olmaz_ıkı “sütü olmaz ki” (XVII/2-165), gelmeyyörüykün “gelmiyor ki” (XIX/2-58), dınĒlallardı kı “dinlerlerdi ki” (XX/1-190), ne_oluşuyku “ne oluşu ki” (XXI/2-25), yoĒ_ıku “yok ki” (XXVI/1-21), yō_ıku “yok ki” (XXVI/1-46).

2.1.1.2.1.1.9. BaĒlaĒ ki edatında uyuma girme

sormuş ku, Ēannı_ēşmede kiminĒ Ēoyunu yatır “sormuş ki kanlı ēşmede kimin koyunu yatır” (X/1-67), o yıl bi olmuş_ıku çok ēyi olmuş ot “o yıl bir olmuş ki çok iyi olmuş ot” (X/1-167), ben bildiĒim yoĒuku ho yandan gelen Ēarıyı “ben bildiĒim yok ki o yandan gelen karıyı” (XI/107), baĒmayōrū kü ēyi olsa dedi “bakmıyor ki iyi olsa dedi” (XIII/1-246), bacım da durmazdı kı Ēıpır Ēıpır “bacım da durmazdı ki, kıpır kıpır” (XVII/2-178), annayaman kı Ēavam hoş bi_şēy oldu “anlayamam ki kafam hoş bir şey oldu” (XX/1-2).

2.1.1.2.1.1.10. Zarf fiil eklerinde uyuma girme

-kA zarf fiil ekinde

ĒöçerĒe “Ēöçerken” (I/1-5), derĒe “derken” (I/1-16), ĒederĒe binerimiş “Ēiderken” (I/3-23), sayıĒlarĒana “sayıĒlarken” (III/1-48), ĒurarĒana “kurarken” (IX/1-251), varıĒa “varır varmaz” (IX/1-595), ovalarĒa “ovalarken” (XVI/2-52), sürünürĒe “sürer sürmez” (XX/1-18), oynarĒa “oynarken” (XXI/1-103), ordan biz yōĒa, bizim abam, bacım evi boz döndölü ĒarınıĒ yanna çekmiş “ordan biz yok iken, bizim abam, bacım evi boz döndölü karının yanna çekmiş” (XXI/1-113).

-dlkslrA, -dUksUrA ekinde

Ēördüküre “Ēördükçe” (V/1-104), olduĒsura hura Ēendim gencelē_örüyün “oldukĒa” (VI/1-169), Ēevşediküre “Ēevşedikçe” (VII/1-56), döndürdüküre “dördündükçe”

(IX/1-262 yedik̄sire “yedik̄çe” (XII/4-65), vardık̄sıra “vardık̄ça” (XIII/1-203), yandık̄sıra “yandık̄ça” (XVI/1-55).

-InsIrAk, -UnsUrAk eki

gelinsirek̄ “gelince” (I/4-3), varınsırağ̄ “varınca” (I/6-11), geçinsirek̄ “geçince” (I/14-7), olmayınsırağ̄ “olmayınca” (IX/1-187).

2.1.1.2.1.1.11. Ünlü birleşmelerinde uyuma girme

nārayacak̄ “ne arayacak” (I/6-49), nēderiz “ne ederiz” (I/5-4), narayacān “ne arayacaksın” (I/12-10), nişledik̄ “ne işledik” (XIII/1-42), nītdi “ne etdi” (XII/4-195).

2.1.1.2.1.1.12. Önlük artlık uyumuna girmeyen durumlar

Birleşik fiil çekimlerinde

ğaldırıveriymiş “kaldırıverirmiş” (I/1-27), olğayıverdi “kabaca dikti” (I/8-23), çöğōdu “çökekoydu<çökeğoydu” (I/12-55), kokuduverir̄ “kokutuverir” (I/12-35), ğoyversenğ̄ “serbest bıraksan” (I/12-75), ağlaşıvermişler “ağlaşıvermişler (I/14-46), dakıverdiler “takıverdiler” (III/1-9), sāĞa_elmiş “sağa gelmiş” (XIII/2-50), yollayıvermiş “yollayıvermiş” (XIII/2-56), bakıvermişmiş “bakıvermiş imiş” (XIII/3-40).

İki veya daha fazla kelimenin kaynaşması durumunda

delī_anlı “deli kanlı” (I/8-35), aynā_bi “ayna gibi” (VII/1-52), dūnē_adar “düne kadar” (VIII/1-36), ğurudū_bi “kuruduğu gibi” (XI/1-65), ğayboldū_etdi “kayboldu gitti” (XII/4-178), ağaç soldū_bi “ağaç solduğu gibi” (XIII/3-48), ho yanna vurdū_etdi “o yanna vurdu gitti” (XXIV/3-144), sinğgē_omuş “sine koymuş” (XXIV/3-48).

Uyuma giren

ondan_ısa “ondan ise” (IX/130).

+gil ekinin kullanımında

ğarāzgil (I/2-6), ırāmatlığilinğ̄ “rahmetligilin” (I/7-19), anamgil “anamgil” (III/2-82), çavışgil “çavuşgil” (IV/5-36), dayınğgille “dayıngil ile” (IV/8-62), sultangil (IV/9-27), bobamgilden “babamgilden” (IX/1-502), bobalık̄gil, ğayingil (XV/1-42).

+gil ekinin bulunduğu kelimelerde büzüşme olmuşsa dahi uyuma girmemektedir.

bacısī_ıl “bacısıgil” (I/12-12), ğardışı_ıl “kardeşigil” (I/12-13), , ğadı_ile “kadıgile” (XIII/2-67), ğocā_ıl “kocagil” (VII/1-132), āmadlī_ıl “ahmetligil” (XVII/1-238), bobasī_ile “babasıgile” (XVIII/1-67).

Uyuma girdiği tek durum

ğoca_ıl “kocagil” (I/9-3).

Şimdiki zaman ekinde

alāyörür “alıyor” (I/1-17), varı_örü “varıyor” (I/1-34), başarmayörür “başarmıyor” (I/9-33), çıkarıyörü “cıkariyor” (I/10-2), ğuzlayâyörü “kuzuluyor” (IX/1-119), ğatılmayâyörü “katılmıyor” (IX/1-135), atā_örü “atıyor” (IX/1-178), solutmayverī_örü “solutmayıveriyor” (IX/-420), baķmayörü “bakmıyor” (XIII/1-246).

-sanĝ(ĝ)a ekinde

ķesiversanĝĝa “kesiver sana” (I/12-73), söylesanĝĝa “söyle sana” (VII/1-17), indirsanĝĝa “indirsana” (IX/1-464), versanĝĝa “ver sana” (XIII/1-22), geliversanĝĝa “geliver sana” (XXIV/3-133).

Yabancı kökenli bazı sözcüklerde

midamız “midemiz” (IV/8-43), sipar “siper” (XI/1-113), hātdē “hatta” (XI/1-140), zēroş “sarhoş” (XI/2-56), ezzanasına “eczane” (XIII/1-67), merdīvana “merdivene” (XIII/1-79), hanim “hanım” (XIII/1-240), alantirik “elektrik” (XV/1-215), iradiyo “radyo” (XV/1-250), mindar “minder” (XIX/2-31), normel “normal” (XIX/2-33), idara “idare” (XV/1-61).

Bazı sıfatlarda

iriĝan “canlı, kuvvetli” (I/1-1).

2.1.1.2.1.2. Düzlük yuvarlaklık uyumu

Dudak uyumu olarak da kabul edilen düzlük yuvarlaklık uyumu, sözcüğün ilk hecesinde düz bir ünlü varsa, sonraki hecelerde sadece düz (geniş veya dar), yuvarlak ünlü varsa sonraki hecelerde dar-yuvarlak veya düz geniş ünlülerin bulunmasıdır (Ergin, 2004: 72-73). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, genelde düzlük yuvarlaklık uyumu olmasına rağmen, bu kurala uymayan sözcüklerde, ilk hecesinde geniş yuvarlak ünlülerden sonra, dar-düz ünlülerin gelmesidir. Bu durum zaman

çekimlerinde, bazı sözcüklerde ve hatta i- fiili çekimlerinde görülmüştür. Darlaşan bu düz ünlülerin, uyumu bozan ve yuvarlaklaştırma etkisi beklenen /m/,/v/,/b/ve /p/ gibi dudak ünsüzlerin komşuluğunda bulunması veya /l/ gibi akıcı ünsüzlerinin yanında da olması, bu değişimin düzleşme yönünde bir eğilim olduğunu söylenebilir. Zira, Batı Türkçesi'nde düzlük-yuvarlaklık uyumu düzleşme yönünde gelişmektedir (Ercilasun, 2002: 77). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda bazı sözcüklerin yuvarlak ve geniş düz ünlülerden sonra gelen hecelerde gözlenen bu /u/ > /ı/ değişimi, Kars İli Ağızları'nda (Ercilasun, 2002: 71), Muğla ve Yöresi Ağızları'nda (Akar, 2013 : 47), Antalya ve Yöresi Ağızları'nda, (Erdem ve Bölük, 2012: 74) da görülmüştür.

Gerçek anlamda düzlük yuvarlaklık uyumuna uymayan çok az sözcük saptadık.

ğorki_örü “korkuyor” (I/1-20), oğlına “oğluna” (I/7-3), belik “bölünmüş, bölük” (I/6-31), çohıdı “çoğudu” (IV/3-3).

Düzlük yuvarlaklık tanımına göre doğru, ancak yazı dilimizde /b/, /m/, /v/ ve /p/ dudak ünsüzlerinin komşuluğunda bulunan ünlülerde yuvarlaklaşma olduğu bilinen bir gerçektir. Buna ek olarak, Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, /ğ/, /h/ ve /s/ gibi sızıcı ünsüzlerin yanında bulunan ünlülerde ve alıntı sözcüklerde, düzlük yuvarlaklık uyumuna uymama durumu bulunmaktadır.

Türkçe kökenli sözcüklerde

tavik “tavuk” (I/5-11), hamır “hamur” (I/5-17), yāmir “yağmur” (I/9-8), ğavıştık “kavuştuk” (I/12-63), yavrılarını “yavrularını” (III/2-49), ğabıĝı “kabuğu” (IX/1-322), savırırđınĝ “savururdun” (IX/1-323), ayavcına “ayavcuna” (IX/2-30), yavrum “yavrum” XV/1-7).

Yabancı kökenli sözcüklerde:

davıl “davul” (I/7-34), aĝıstosunĝ “ağustosun” (III/1-16), çabık “çabuk” (IX/1-102), yāhı “yahu” (IX/1-198), cesır “cesur” (IX/1-385), karpız “karpuz” (IX/1-470), balamıt “palamut” (X/1-139).

2.1.1.3. Ünlü değişmeleri

2.1.1.3.1. Ünlülerde düzleşme

2.1.1.3.1.1. Yuvarlak dar ünlülerin düz dar ünlülere değişimi

/u/ > /ı/, /i/ düzleşmesi

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda dudak benzeşmesinin uygunsuzluğu olarak çıkmaktadır.

ğorķı_örü “korkuyor” (I/1-20), tavık “tavuk” (I/5-11), hamır “hamur” (I/5-17), belik “bölünmüş, bölük” (I/6-31), oğlına “oğluna” (I/7-3), yāmır “yağmur” (I/9-8), ğavışdık “kavuştuk” (I/12-63), çohıdı “çoğudu” (IV/3-3), ğabığı “kabuğu” (IX/1-322), savırırđınđ “savururdun” (IX/1-323), vurardı “vururdu” (IX/1-585), ğavın “kavun” (XII/4-108), çavış “çavuş” (XIV/1-11), õđlı “oğlu” (XIV/1-26), yavım “yavrum” (XV/1-14), çapıt “çaput” (XX/2-73), yamık “yamuk” (XXIV/2-333), dāđırçıđınđ “dağarcık” (XXV/2-49), yavıklı “yavuklu” (XXV/3-123), ğavırma “kavurma” (XXVIII/1-14).

Yabancı kökenli sözcüklerde

davıl “davul” (I/7-34), ađstosunđ “ağustosun” (III/1-16), havıt “havut” (III/1-28), babıç “babuç” (III/1-149), yāđı “yahu” (IX/1-198), Pambık “pamuk” (IV/9-21), çabık “çabuk” (IX/1-102), cesır “cesur” (IX/1-385), karpız “karpuz” (IX/1-470), balamıt “palamut” (X/1-139), sabın “sabun” (XII/1-3), bansıman “pansuman” (XIII/1-330), masız “mahsus” (XIII/2-124), arzıvalcınığ “arzuhalcinin” (XIV/1-15), ğapıt “kaput; kalın sert kumaş” (XV/1-200), cavırımış “cavurmuş” (XVI/1-93), davıt “davut” (XVII/1-30), ğabıl “kabal” (XXIX/1-60), māçıp “mahcup” (XVII/1-214), aşır ayı “aşure ayı” (XVII/3-165), mıtłakdā “mutfakda ki” (XXIV/3-128).

/u/ > /i/ değişimi

iresil “resul” (IX/1-400).

2.1.1.3.1.2. Geniş yuvarlak ünlülerin geniş düz ünlülere değişimi

/o/, /ö/ > /a/, /e/ değişimi

Türkçe kökenli kelimelerde

çezmişinđ “çözmüşün” (XI/2-258), belik “bölük” (I/6-31).

Yabancı kökenli kelimelerde

banya “banyo” (XI/’-124), paytan “payton” (XIII/1-304).

2.1.1.3.2. Ünlülerde yuvarlaklaşma

2.1.1.3.2.1. Düz geniş ünlülerin yuvarlak düz ünlülere değişimi

Türkçe kökenli sözcüklerde

bobası “babası” (I/3-2), goval “kaval” (VI/I-21), govşak “gevşek” (IX/1-39), horazlī_línġ “horozlugilin” (XIII/1-123), şöylöle “şöylele>şöylelikle” (XX/1-52), yōğört “yoğurt” (XVII/2-83).

Yabancı kökenli sözcüklerde

pontul “pantolon” (II/1-186), yövmiye “yevmiye” (IX/2-23).

2.1.1.3.2.2. Düz geniş ünlülerin yuvarlak düz ünlülere değişimi

Örneğine sadece yabancı kökenli sözcüklerde ratladık.

hülen “falan” (I/33), fülen“falan” (III/1-138), müsevirini “misafirini” (VI/I-184), furtına “firtına” (X/I-189), muhâkkemeye “mahkemeye” (XIX/1-57).

2.1.1.3.3. Ünlülerde genişleme

2.1.1.3.3.1. Dar düz ünlülerin geniş düz ünlülere değişimi

2.1.1.3.3.1.1. /ı/, /i/ > /â/, /a/, /è/, /e/ değişimi

ġısırāġânġ “kısraġın” (I/1-2), ayaġâm “ayaġım” (IV/3-26), bobaġânġ “babanın” (IV/5-12), hayla “hayli” (IV/5-38), anaġânġ “ananın” (IV/5-40), keleme “kelime” (IV/6-38), yularlayacāġâmda “yularlayacaġımda” (IV/9-51), çanaġânġ “çanaġınġ” (IX/1-9), ineġênġ “ineġinġ” (IX/1-16), çökelēġênġ “çökeleġin” (IX/1-55), gēdiş “gidiş” (IX/1-449), ara sara “ara sıra” (XXIV/2-173), çocucāġâm “çocucaġım” (XV/1-244), yakışaklı “yakışıklı” (XXVI/2-97).

2.1.1.3.3.1.2. Fiil çekimlerinde ikinci hecede /ı/, /i/ > /a/, /â/, /e/, /è/ değişimi

Standart Türkiye Türkçesi’ne göre, dar düz ünlülerin, geniş düz ünlülere değişimi gibi görünen bu durum, aslında fiil çekimlerinde, ET’de olduğu gibi, ikinci hecede geniş ünlülerin, KYA’da korunduğunu göstermektedir.

alāyörür “alıyor” (I/1-17), bilmeyörüyün “bilmiyorum” (II/I-57), dikē_örüller “dikiyorlar” (II/-96), yenē_örü “yeniyor” (II/1-106), bāġârdım çağârdım “bağırđım, çağırđım” (IV/1-18), gelē_örüyüz “geliyoruz” (IV/9-6), yularlayacāġâmda “yularlayıcaġımda” (IV/9-51), gēyersinġ “giyersinġ” (IX/1-18), ġalā_örü “kalıyor” (IX/1-51), ġuzlayāyörü “kuzuluyor” (IX/1-119), atā_örü “atıyor” (IX/1-178),

pekeşirdi “pekişirdi” (IX/1-201), etmeyörü “etmiyor” (IX/1-277), gēdersenġ “gidersen” (IX/1-421), ala_ollarıdı “alkoyarlardı” (X/I-162), gedē_örü “gidiyor” (X/I-171), yāġyörü “yaġıyor” (X/I-177), savrāyörü “savruluyor” (X/I-189), gelē_örü “geliyor” (XXV/2-75).

2.1.1.3.3.2. Dar yuvarlak ünlülerin geniş yuvarlak ünlülere deġişimi

/u/, /ü/ > /o/, /ö/ deġişimi

ömüne “ümüğüne” (I/5-19), ġözel “güzel” (I/12-30), büyük “büyük, büyük<böyük<< bedük” (I/12-32), ġovatlı “kuvvetli” (IV/9-45), övürmüş “üfürmüş” (VI/1-39), yokarisından “yukarisından” (IX/1-65), yörür “yürür” (VII/1-47), h_ormet “hürmet” (VIII/1-366), özenġi “üzengi” (IX/1-365), ġözelidi “güzeldi” (IX/1-409), oġraşđım “uġraşđım” (XI/1-160), övey “üvey” (XVII/1-25), istanbola “istanbula” (XXIV/2-171), ġöya “güya” (XXIV/5-115).

2.1.1.3.4. Ünlülerde daralma

2.1.1.3.4.1. Geniş yuvarlak ünlülerin dar yuvarlak ünlülere deġişimi

/o, ö/ > /u, ü/ daralması

Türkçe kökenli sözcüklerde

buynuz “boynuz” (I/12-33), yuġġurdunġmuydu “yoġurdun muydu” (IX/1-47), h_üle “höyle, tek örnek” (IX/2-112), üġüdüdür “öġütüldür” (X/1-87), ġumandanı “komutanı” (XI/1-186).

Yabancı kökenli sözcüklerde

doktur “doktor” (II/1-47), motorını “motorunu” (XIV/1-39).

2.1.1.3.4.2. Geniş düz ünlülerin dar düz ünlülere deġişimi

/a/, /e/ > /ı/, /i/ daralması

patetisini “patatesini” (IV/6-5), filen “falan” (IX/1-182), kıyat “kaġıt” (IX/2-195), ız “az” (XXVIII/1-15), hışā “haşa” (XIX/1-63), dāġırçıġınġ “daġarcıġın” (XXV/2-49).

2.1.1.3.5. Art ünlülerin önlüleşmesi

Türkçe kökenli sözcüklerde

-yörü “<yori; şimdiki zaman eki” (I/7-6), ülen “ulan” (I/9-17), üyümüşüz “uyumuşuz” (II/1-4), içün “<ucun <ucu” (III/2-121), yümüş “yumuş” (IV/6-17), issiremiş “<ıssıramış” (XXV/3-12),

Yabancı kökenli sözcüklerde

emme “<amma <ama” (I/1-12), hüdütten “hututtan” (IX/1-11).

2.1.1.3.6. Ön ünlülerin arthlaşması

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda arka kalın ünlüler korunmuş şekilde bulunmaktadır.

Türkçe kökenli sözcüklerde

yunğ “yün” (IV/12-11), dıñgladık “dinledik” (IV/7-8), ıssıramış “ıssızlaşmış” (IV/7-4), dıñgızımış “sessizleşmiş” (XXV/3-6), dıñgız “diniz” (XXIV/2-110).

Yabancı kökenli sözcüklerde

ırbık “ibrik” (IV/5-13), havas “heves” (VI/1-88).

2.1.1.4. Ünlü türemeleri

2.1.1.4.1. Başta ünlü türemeleri

Diğer Anadolu ağızlarında olduğu gibi, /l-/ , /r-/ önünde, daha çok yabancı kökenli sözcüklerde, başta ünlü türemesi olmaktadır.

/l-/ önünde türeme

/l-/ önünde sadece /i-/ türemektedir.

iledin “ladin” (I/12-87), ileş “leş” (VI/1-182), ñlene “leğene” (IX/1-30), ilazım “lazım” (X/2-27).

/-r/ önünde türeme

/-r/ önünde, /ı/, /i/, /ü/, /ö/, /è/ türeyebilmektedir.

ıras “rast” (I/12-82), ırāmatlı “rahmetli” (I/14-38), irezil “rezil” (III/1-10), ıramazan “ramazan” (III/1-209), irengi “rengi” (III/2-20), ırātımız “rahatımız” (IV/1-25), ıradıyoya “radyoya” (VI/1-25), ırakı “rakı” (IX/1-396), ıresil “resul” (IX/1-400), ıraz “raziye” (IX/1-481), ürüşvet “rüşvet” (XI/-197), ürüşvete “rüşvete” (XI/1-176), örüzger “rüzgâr” (XI/2-151), ırıFat “rıfat” (XIII/1-46), ırehin “rehin” (XIII/1-176), ırvat “rıfat” (XV/1-223), ırātca “rahatça” (XXI/2-102), eresmen “resmen” (XIX/1-25).

/-ş-/ önünde türeme

/-ş-/ önünde sadece /ı/ türemektedir.

ışamıñğ ağına “çamın arasına” (I/4-19).

2.1.1.4.2. İç seste ünlü türemeleri

Karakoyunlu Yörük Ağzında iç seste /-i/, /-ı-/ ve /-u-/ en sık türeyen ünlülerdir.

/-a-/ türemesi

tarāhana “tarhana” (XXIV/1-30).

/-i-/ türemesi

/-i-/ ünlü türemesi, /t-t/, /t-r/, ki (bağlaç) edatında /ş-k/ ve /r-k/, erki edatında /n-k/, alıntı kelimelerde /g-r/ ve /d-y/ ünsüzleri arasında bulunmaktadır.

titireyen “titreyen” (I/12-87), ğirizi “krizi” III/2-10), titireyörü “titiriyor” (XI/1-183), demişi_ki “demiş ki” (IX/1-324), etīravımızı “etrafımızı” (XII/5-3), derikine “derkine” (XIII/1-93), iradiyo “radyo” (XV/1-250), deĝiliniki “deĝilim ki” (XXIV/2-31).

/-ı-/ türemesi

/-ı-/ ünlü türemesi, /b-l/, /m-c/, /r-k/, /k-d/, alıntı sözcüklerde /s-r/ ünsüz aralarında bulunmaktadır.

abıla “abla” (VI/2-49), amıca “amca” (VII/1-38), āriķ “ark” (IX/1-332), vakıdında “vaktinde” (X/I-56), hasıratı “hasreti” (XVII/1-2), masıravı “masrafı” (XVII/1-112).

/-ö-/ türemesi

örüfümüz “örfümüz” (VIII/1-171).

/-u-/ türemesi

/-u-/ ünlü türemesi /nĝ/ ünsüzünden sonra görülmüştür.

sonĝgura“sonra” (I/9-3), sonĝuracīm “sonracıĝım” (XXI/1-89, yonĝgusa “yoksa” (III/1-163).

2.1.1.5. Ünlü düşmeleri

2.1.1.5.1. Orta hecelerde vurgusuz dar ünlülerin düşmesi

habsedeller “hapis ederler” (III/1-116), ğoyna “koyuna” (IV/5-24), eĝriyiz “eĝiriyiz” (IV/9-17), yannı “yanını” (IV/10-3), burnu “burunu” (IX/1-25), ĝārşıklık “karışıklık” (IX/1-53), ĝuzlardı “kuzulardı” (IX/1-123), beyni “beyini” (IX/1-140), boyna “boyuna” (IX/1-281), eylecēmizde “eyileceĝimizde” (IX/2-140), yaylıķa “yayılırka” (X/3-15), yumşak “yumuşak” (XI/4-12), ĝışlaycaķ “kışlayacak” (XIII/1-153), yazlaycaķ “yazlayacak” (XIII/1-153), orda “orada” (XIII/1-12), deĝşirildi

“değişirildi” (XIII/1-249), ēḠrisem “eğirsem” (XIII/3-12), şerve “şerife” (XIII/3-41), yaylırımış “yayılır imiş” (XV/1-216), haḳḳaten “hakikaten” (XXIII/1-16), ēyleyörünḡ “<ēyleyörünḡ > iyileyorsun” (XXIV/5-138), dāre “daire” (XXV/2-126).

2.1.1.5.2. Birleşik ve yardımcı fiillerin düşmeye eğilimli ünlülerinde

solutmayverī_örü “solutmayiverī_örü” (IX/-420), devroldūḡü “devir olduğu” (IX/1-573), ḡoyver “koyuver” (XI/1-20), yaylacaḡında “yayılacağında” (VI/1-78), deyveridi “deyiverirdi” (XI/2-37), ḡétmeyverdiler “gitmeyiverdiler” (XIII/1-204), bürüyverdiler “bürüyüverdiler” (XIII/1-231), ḡörmeyverdi “görmeyiverdi” (XV/1-210), ḡayveriller “kayıverirler” (XV/2-11), deyyörüller “deyiyörürler >diyorlar” (XVI/1-3), ēylersinḡ “iyilersin” (XXIV/5-137), yumşaq “yumuşak” (XXIV/5-143).

2.1.1.5.3. İki sözcüğün kaynaşarak birleşmeleri sırasında

bir_ḡi “bir iki” (III/1-7), şe_ḡder “şey eder” (XI/2-66),

2.1.1.5.4. Ünlü birleşmelerinde

nārayacaḳ “ne arayacak” (I/6-49), nēderiz “ne ederiz” (I/5-4), nē_ḡdersenḡḡiz edinḡ “ne ederseniz edin” (IV/5-85), sen nişlenḡ “ne işlen” (XVIII/1-79).

2.1.1.5.5. Aşınma sonucu

lēn “ülen” (III/2-82).

2.1.1.6. Ünlü birleşmeleri

Ünlü ile biten birinci kelime ile ünlü ile başlayan ikinci kelimenin birleşmeleri sırasında, söz konusu ünlülerin kaynaşarak tek ünlü haline gelmesine ünlü birleşmesi denilmektedir (Ercilasun, 2002: 98). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda ünlü birleşmeleri yaygındır. Hatta, nī_ḡdenḡ “ne edeceksin” (I/12-62), nīdecek “ne edecek” (II/1-213), nītidi “ne etdi” (XII/4-195) gibi sözcüklerde, her hangi bir benzeşme olmaksızın, kaynaşma sonucu “i” ünlüsüne dönüşmesi, et- fiilinin aslında kapalı /è/ ile ét- şeklinde olduğunu ve korunduḡunu önerebilir. Ayrıca nişledik “ne işledik” (XIII/1-42) örneğinde olduḡu gibi, iki ünlünün birleşmesinde ikinci ünlü sesi hâkimiyeti vardır.

nēderiz “ne ederiz” (I/5-4), nārayacaḳ “ne arayacak” (I/6-49), narayacān “ne arayacaksın” (I/12-10), nārasın “ne arasın” (I/12-49), nīdecek “ne edecek” (II/1-213), nē_ḡdersenḡḡiz edinḡ “ne ederseniz edin” (IV/5-85), ḡuruc_ḡovaniḡ “kuruca ovanın” (X/I-74), nā_ḡrā “ne ara” (XI/1-108), nā_ḡracaḳ “ne arayacak” (XI/1-109), ḡarā_ḡca

“kara ağaca” (XI/1-173), nişledik “ne işledik” (XIII/1-42), iki_ş dene “iki üç tane” (XIII/1-212), nıtdi “ne etdi” (XII/4-195), nē_delim “ne edelim” (XVI/2-55), sen nişlenğ “ne işlen” (XVIII/1-79), nēdelim “ne delim” (XVII/1-164), ceyiz nārayacak “XX/1-39).

Bazı şimdiki zaman çekimlerinde diftonglaşmadan sonra iki ünlü birleşmektedir

dōGüşörüller “<dōGüşü_örüller < dōğüşüyorlar” (II/1-68), gēyinōrū “<gēyini_örü > giyiniyor” (II/1-197), bilōrüyün “<bili_örüyün > biliyorum” (V/1-12), dēyōrū “dēyi_örü > deyiyor” (V/1-46), bildirōrüller “bildiri_örüller > bildiriyorlar” (VI/1-27), ğelōrū “<ĝeli_örü > geliyor” (IX/1-206).

2.1.1.7. Ön ses ünlülerinin korunması

oğraşdik “uğraşdik” (I/14-63), öng “ön” (IV/5-71), alma “elma” (XI/2-298), oğradik “uğradik” (XIII/1-72), öğsüz “öksüz, anasız” (IX/2-56), elētdi “ulaştırdı” (XV/1-20), elterin “ulaştırırım” (IV/5-3).

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Ünsüz türleri

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, STT’nde kullanılan bütün ünsüzler kullanılmakla birlikte tonlulaşmanın ve ünsüzlerde artlılaşmanın yaygın yaşandığı bir ağız olması dolayısıyla, art ünsüzlerin kullanımına bir meyil vardır. Bu çalışmada, STT’nde kullanılan ünsüzler değil, farklı boğumlanma gösteren ünsüzler üzerinde durulmuştur.

2.1.2.1.1. STT dışında boğumlanma noktaları değişmiş ünsüzler

Bu ünsüzler; kalın ünlülerle hece kuran ön boğumlanmalı /k/, ön damak boğumlanmalı /k/, orta damak boğumlanmalı /k/, arka damak boğumlanmalı /k/ ve dip damak boğumlanmalı /k/ ve yarı tonlu arka damak /K/ ünsüzleridir.

Kalın ünlülerle hece kuran ön boğumlanmalı / k/ ünsüzü

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bu tür bir /k/ ünsüzü sesi normalde yoktur. Sadece yabancı kökenli sözcüklerin söylenişinde saptadığımız bir ünsüzdür. Son derece azdır.

imkân “imkan” (I/14-15), aleykum “aleyküm” (III/1-41), hálbuyku “halbuki” (XI/2-91), kıyat “kağıt” (XIII/1-192).

Ön boğumlanmalı /k/ ünsüzü

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda ön damak boğumlanmalı /k/ ünsüzü kullanımı oldukça nadirdir. Birkaç kelimedede saptadık.

gedikden “gedik” (I/1-42), dikkat “dikkat” (X/3-14), dikdikleri[̄]bi “dedikleri gibi” (IX/-37), kēyıcik “keyicik (yer adı)” (XI/2-298), eFtiklesin “oyalansın” (XX/2-86).

Orta damak boğumlanmalı /k/ ünsüzü

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda orta damak boğumlanmalı /k/ kullanımı oldukça yaygındır.

köyünğ “köyün” (I/1-4), hindikī “şimdiki” (I/6-13), kūğleñg “develerin toz banyosu yaptığı yereler” (I/9-7), özledik “özledik” (III/1-40), kütüğe “kütüğe “ (III/1-41), köşek “köşek” (III/1-71), kırinci “erkek deve” (III/1-75), kunte “güreş oyunu” (III/1-248), büküş “büküş” (III/2-129), mezerlik “mezarlık” (XIII/2-117), çocuk “çocuk” (IV/6-12).

Hecede /l/, /y/, /ç/, /c/ ünsüzleri, /v/, /p/, /f/ dudak ünsüzleri ve ayrıca /r/ akıcı ünsüzü varsa, arka damak /k/ ünsüzünü, orta damağa çekmektedir.

köstemişler “ayaklarını birbirine bağlamışlar” (I/1-12), köpekləri “köpekleri” (I/1-13), mezerlikten (I/1-34), būğdayıklı “buğdayıklı” (I/1-41), ikişer “ikişer” (I/6-31), geçek “geçek” (I/6-65), dikildik “yukara çıktık” (I/8-12), çocukları “çocukları” (I/10-11), kölgelenir “kölgelenir” (I/12-23), kerteleyörüüz “kertiyoruz” (II/1-41), kaFañgga “kafana” (II/1-155), öncek “etek” (II/1-208), hazırlık “hazırlık” (III/1-28), savıklamış “başından atmış” (III/1-251), dirkeşdirir “tirkeştirir” (III/2-76), çökerdi “çökerdi” (IV/75-35), yoklunu “yokluğunu” (IV/75-81).

Arka ve dip damak boğumlanmalı /k/, /k/ ve /K/ ünsüzleri

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda tonlulaşmanın sık görülmesi, bu ağzın arka damak ağırlıklı bir ağız olduğunu göstermektedir. Ön ünlülerle bile arka damak /k/ sesi kullanılabilir.

tengerek “yuvarlak” (IV/6-46), göklü “göklü” (IV/10-3), beserek “yetkin tülü deve” (IV/13-2), kēri “sonra” (IV/13-4), gelinsirek “gelince” gelinsirek “gelince” (V/1-24), kōs “yörü, uzan” (VI/1-61), edinsirek “edince” (VI/1-133), yünğsek “yüksek” (VI/2-69).

/k/ ünsüzü

ğısırak “kısırak” (I/1-1), çıkı_örü “çıkıyor” (I/1-18), dıkı “diki” (I/1-22), yalāklı “yakalı” (I/1-23), alınsırak “alınca” (I/1-51), yaķı “yaki” (I/1-54), yıķık “yıkılmış” (I/6-40), yoķarda “yukarda” (I/12-34), aķlımdan “aklımdan” (I/12-56), āşdıķ “aştık” (I/12-61), bıraķmay_örü “bırakmıyor” (I/14-21), ğalıķ “kalmış” (I/14-58), alsaķ “alsak” (I/14-26), atarķa “ataken” (I/15-3), baķınsırak “bakınca” (I/15-12).

Yarı tonlu arka damak /K/ ünsüzü

Yarı tonlu arka damak /K/ ünsüzü içeren sözcüklerin çoğu tonlulaşmış olduğundan, bu ünsüzün kullanımı yaygın deĝildir.

Ķavaya “kafaya” (I/1-18), Ķartal “kartal” (I/9-15), Ķavışmadık “kavuşmadık” (I/12-63), Ķarşılaştık “karşılaştık” (I/12-90), anĶarada “ankarada” (IV/2-3), Ķasımınĝ “kasımın” (IV/6-1), Ķarınca “karınca” (VII/1-79), Ķırķ “kırk” (XI/2-175).

Dip damak boĝumlanmalı /k/ ünsüzü

Dip damakta boĝumlanarak adeta çarpma sesi veren bir /k/ ünsüzdür.

ĝaķayın “kalkayım” (I/1-28), ĝaķmış “kalkmış” (I/1-28), ĝorķmuş “korkmuş” (I/1-43), aķ ĝedikden “ak gedikten” (I/5-24), Ķırķĝavaĝa “kırk kavaĝa” (I/6-19), Ķaķlık “kaklık” (III/1-97), ĝaķ ĝıbıraķ “kekliĝin _tüş sesi” (III/2-27), ĝırķlıķları “kırklıklar” (III/2-140), ĝırķmış “kırkmış” (IV/4-2), _ķ çaların “ök söyeyim” (IV/5-2), daķmadım “takmadım” (IV/5-40), aķlık “aklık” (X/1-19), ĝāķdıķ “kalktık” (X/1-176), Ķaķdırdı “yukarıdan aşıĝı yürüttü, itti” (XI/1-11), Ķaķaķlamışlar “itmişler” (XI/1-175), Ķaķdırdık “ittik” (XI/1-190), aķ ĝeyer “ak giyer” (XII/4-152), Ķırķ d_örtl_üyün “kırk d_örtl_üyüm” (XXV/1-212).

Orta damak /g/, arka damak /ĝ/, ĝırtlak /g/, ön damak boĝumlanmalı sızıcı /ĝ/, arka damak boĝumlanmalı sızıcı /ĝ/ ve düşmekte olan sızıcı /Ĝ/ ünsüzü

Orta damak /g/ ünsüzü

Orta damak boĝumlanmalı /g/ ünsüzdür.

ĝ_öç “g_öç” (I/1-4), ĝeşdiĝimiz “geçtiĝimiz” (I/1-4), ĝüz “güz” (I/1-5), ĝulınlar “kulunlar” (I/1-31), ĝedikden “gedikten” (I/1-42), ĝütmüş “gütmüş” (I/1-20), ĝorecek “gorecek” (I/6-16), ĝörümcesi “görümcesi” (I/12-44), ĝ_öreneķ “g_öreneķ” (XXIX/1-39).

Arka damak /ğ/ ünsüzü

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda arka damak hâkimiyetinin yaygınlığı nedeniyle /k/ ünsüzünün tonlulaşmış şekli, /ğ/ ünsüzü çok yaygındır. Standart Türkiye Türkçesi'ndeki orta damak /g/ ünsüzü, birçok kelimedede arka damak /ğ/ ünsüzüne kaymaktadır.

ğısırak “kısırak” (I/1-1), ğonalga “konalga” (I/1-6), ğoyağına “koyağına” (I/1-8), ğoca “koca” (I/1-10), ğırılmış “kırılmış” (I/1-24), ğarıyla “karıyla” (I/1-25), ğız “kız” (I/1-25), ğızıl “kızıl” (I/1-30), ğöklü “göklü” (I/1-55), urğan “örme ip” (I/1-22), ğerisin ğeriye “gerisin geriye” (I/2-2), ğedikden “gedikten” (I/5-27), ğalân “arık” (I/5-26), ğelin “gelin” (I/7-34), yenge “yenge” (I/12-36), ğece (III/1-119), ğoca “büyük” (I/12-10), ğaya “kaya” (I/12-11), ğonmuşlar “konmuşlar” (I/12-13), ğız “kız” (I/12-14), ğeldi (V/1-57).

Gırtlak /g/ ünsüzü

Gırtlakta boğumlanan oldukça kalın bir ünsüzdür. Daha çok “hanğgi” ve “ğaranğgi” sözcüklerinde korunduğu saptanmıştır.

hanğgına “hangi(si)ne” (II/1-95), hanğgi “hangi” (II/1-98), ğaranğgi “karanı” (III/1-163), çınğgırını “izini” (VI/2-58), hanğgıra “nere (ye)” (VII/1-1), hanğgısı “hangisi” (XI/1-170), ınğırızsıdım “rahatsız oldum” (XIII/1-38), çınğa “alev parçası” (XV/1-108), arğı “ark+ı” (XXIV/3-116), çınğış “ışık” (XXIV/5-38), ığlık “kabak kemane” (XXV/1-137).

Ön boğumlanmalı sızıcı /ğ/ ünsüzü

Ön damak boğumlanmalı /ğ/ ünsüzü, ince ünlülerle olabildiği gibi ön boğumlanmalı nazal n (nğ) sesinde ve nazal /n/ den sonra türeyen ön damak sızıcı /ğ/ ünsüzü bulunmaktadır.

yenğğice (I/1-3), ğönğlü “gönlü” (I/7-9), getdiğğinğ “gittiğğın” (I/7-17), ğonğğsu “komşu” (I/9-2), hepinğğize “hepinize” (I/12-47), dedinğğiz “dediniz” (I/12-68), eletiverimisinğğiz “eletiverirmisiniz” (I/15-24), ğonğğsular “komşular” (I/15-36), denğğize “denize” (II/1-29), önğğünde “önünde” (II/1-139), ğerenğğinde “kenarında” (II/1-191), önğğçek “öncek” (II/1-208), yenğğgi “yeni” (III/1-34), eniştğğil “eniştengil” (IV/2-18), indinğğiz “indiniz” (IV/3-7), dinğğger “diner” (IV/8-57), ğeleninğğ “gelinin” (VI/1-13), çinğğnğğge “ciğğnine” (VII/1-44).

Arka damak boğumlanmalı sızıcı /ğ/ ünsüzü

Aynı STT’nde kullandığımız sızıcı /ğ/ ünsüdür. Yalnız arka damak boğumlanmalı nazal /n̄g/ de bulunan, sızıcı /ğ/ gösterilmemiş, /n̄g/ olarak işaretlenmiştir. Bu /n̄g/’den sonra, /ğ/, geri damak /g/ ile gırtlak /h/ sesi arasında bir /ğ/ sesi ve /h/ sesi türeye bilmektedir. Ayrıca /k/ sesinin sızıcılaşması sonucunda, /ğ/ sesi bulunur.

ğoyāğı “koyağı” (I/1-8), eğerini “eyerini” (I/1-12), değme “her hangi bir” (I/1-19), esiğe “esiğe” (I/1-24), sanğğa “sana” (I/1-25), ğaracağsınğğız “karacaksınız” (I/5-13), yağacağsınğğız “yakacaksınız” (I/5-13), sağladınğğız “sakladınız” (I/7-26), . ağdık “ağdık” (I/8-25), ānğğından “arasından” (I/11-3), eğsim “eksiğim” (I/12-4), yanğlış “yanlış” (I/7-23), ğarılarnığ “karıların” (I/7-27), muñğğar “pınar” (I/8-1), sonğğura “sonra” (I/9-3), denğ “den (diyorsun)” (I/9-12), enğğer “eğer” (I/9-14), durūdunğğuz “dururdunuz” (I/12-58), ğaldınğğız “kaldınız” (I/12-59), keşiversanğğa “kesiver sana” (I/12-73), çoruñğğu, çocuğunğğu “çorunu çocuğunu” (I/12-73), ğonğ “<koñğ>koyarsın” (I/12-73), yalınğğız “yalınız” (II/1-7), dağarsınğğız “takarsınız” (II/1-37), ğoçuñğğu “koçunu” (II/1-83), ğoyununğğa “koyununa” (II/1-83).

Düşmekte olan sızıcı /Ğ/ sesi

Bu durumda /Ğ/ sesi tam düşmemiş, daha çok önündeki, veya arkasındaki ünlü ile kaynaşmış bir şekilde duyulmaktadır.

oğlım “oğlum” (I/1-26), mezerlēĞē (I/1-31), bōĞaz “boğaz” (I/1-35), būĞdayıklı “buğdayıklı” (I/1- 41), öğrēĞī “öğreği” (I/3-3), ğızıldāĞa “kızıladağa” (I/3-6), enīĞī “eniği” (I/4-1), dēĞmedik “değmemiş” (I/5-12), tosbāĞă “tosbağa” (I/5-22), yōĞörtsoz “yoğurtsuz” (I/12-53), kōşēĞī “köşeği” (I/6-8), sīĞırıverdi “sığırı verdi” (I/6-30), āĞa “ağa” (I/7-5).

/n̄g/ sesi

Batı grubu ağızlarında, /n̄g/ ünsüzü korunmuştur ve farklı duyulma şiddeti ile bölgenin dil yapısına hâkimdir (Karahana, 2014: 19). /n̄g/ ünsüzünün, ön damak boğumlanmalı ve arka damak boğumlanmalı olmak üzere iki türü vardır (Korkmaz, 1994 a: 56). Ön boğumlanmalı /n̄g/ ünsüzü, ince ünlüler yanında bulunan bir damak ünsüzü ve değeri de kalın ünlüler yanında bulunan bir art damak ünsüsüdür (Ercilasun, 2002: 99). /n̄g/ fonemi, Türk dilinin asli seslerinden biridir ve tarihi Türk lehçelerinde

yerini almıştır. Türk Runik harfli yazıtlarda /n̄g/ ünsüzü, sadece belirli isim ve fiil çekim eklerinde /g/ ünsüzüyle değişkenlik göstermiş, sözcük kök veya gövdelerinde ve diğer eklerde aslı şeklini korumuştur. Bu durum, 11. ve 12. yüzyıllara ait ilk İslamî Türkçe metinlerden olan DLT’te ve bazı Yarkent dokümanlarında da, aynı eklerdeki /n̄g/ ünsüzünün /g/’ye değişim süreci devam etmiştir (Ağca, 2012: 69-82). /n̄g/ foneminin diğer Türk lehçelerinde, bazı sözcüklerde, /n/, /g/, /k/, /g/, /y/ ve /m/ ünsüzlerine değiştiği bilinmektedir (Çağatay, 1954: 15-30). Anadolu ağızlarında ise sıklıkla, /n/, /g/ ve /y/ ünsüzlerine değişmiş örnekleri vardır (Çağatay, 1954: 15-30). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda /n̄g/ fonemi hem ön boğumlanmalı hem de art boğumlanmalı durumuyla tamamen korunmuştur. /n̄g/ fonemi, bir ses olarak kabul edilir ama aslında iki ses birimciğinden oluştuğu gerçeği vardır. Bu seslerden biri /n/ sesi, diğeri sızıcı /ğ/ sesidir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda saptadığımız durum şudur. Ön boğumlanmalı /n̄g/ sesinde, /n/ sesi birimciği, daha baskın ve daha uzun süreli söylemektedir, Eğer, /n̄g/ ünsüzündeki /g/ birimciği, daha baskın ve uzun süreli söylenir ise, ince ünlülerin yanında dahi olsa, /n̄g/ fonemi, arka damağa kaymaktadır. Arka damak /n̄g/ foneminde, /g/ sesi hakimiyeti vardır. Kullanım sıklığı yönünden ön boğumlanmalı /n̄g/ ünsüzü, arka boğumlanmalı /n̄g/ ünsüzü ile karşılaştırıldığında, çok daha azdır. Çünkü bunların çoğunluğu /n/ sesine dönüşmüştür.

Ön damak boğumlanmalı /n̄g/ ünsüzü

Ön boğumlanmalı /n̄g/foneminde, /n/ ses birimciği daha baskın, /g/ ses birimciği çok kısa süreli söylenir.

yen̄ğ̄gice “yenice” (I/1-3), en̄ğ̄gini “engin gibi” (I/1-22), dileyec̄en̄ğ̄gi “diyeceğini” (I/1-26), edec̄esin̄ğ̄giz “edeceksiniz” (I/5-13), getdiğ̄in̄ğ̄ “gittiğin” (I/7-17), yen̄ğ̄gi “yeni” (III/-34), keç̄en̄ğ̄gi dökerdiñğ̄ “keçeni dökerdin” (IX/1-183), den̄ğ̄gize “denize” (IX/1-546), in̄ğ̄gileyerek “iniliyerek” (XII/2-23), diñğ̄geldi “dikeldi” (XIII/1-206), evletimsin̄ğ̄giz “evletimsiniz” (XV/1-103), sin̄ğ̄ek “sinek” (XV/2-48), in̄ğ̄iledimiydi “inledi miydi” (XVI/2-17), yen̄ğ̄ğitden “yeniden” (XVII/1-96), p̄isen̄ğ̄ p̄isen̄ğ̄ “yavaş yavaş” (XVII/3-58), berin̄ğ̄ñledi “sayıkladı” (XVII/3-73), sin̄ğ̄ğē_omuş “sine koymuş” (XXIV/3-48), gen̄ğ̄işlikde “genişlikte” (XXV/2-113).

Arka damak boğumlanmalı /n̄g/ ünsüzü

Arka damak boğumlanmalı /n̄g/ foneminde, /ğ/ ses birimciği, /n/ ses birimciğine göre, çok uzun süreli söylenir.

ğısırāğānġ, hayvanıġ “kısrağın, hayvanın” (I/1-2), muġğarlı “pınarlı” (I/1-4), ġeliniġ “gelinin” (I/1-6), öġlerinde “önlerinde” (I/1-6), kōpeğēġ “kōpeğın” (I/1-14), sanġğa “sana” (I/1-25), mezerliğınġ “mezarlığın” (I/1-31), beğēmiġ “beyimin” (I/3-2), öğreğınġ “öğreğın” (I/3-6), sizinġ “sizin” (I/3-27), kaşanġ “develere verilen idrar molası” (I/4-2), ġöçünġ “göçün” (I/4-4), ışamıġ “şamın” (I/4-19), nereġde “nerende” (I/5-4), adamıġ “adamın” (I/5-5), ġözünġ “gözün” (I/6-4), bobanġ “baban” (I/6-5), deveniġ “devenin” (I/6-30), hanıġ “hanın” (I/6-41), anġladayın “anlatayım” (I/7-1), durunġ “durun” (I/7-7), ġönğlü “gönlü” (I/7-9), ocaklığınġ “ocaklığın” (I/7-22), öġğü “ünü” (I/8-21), emmiġ “emmin” (I/8-36), seniġ “senin” (I/9-1), ġonġşu (I/9-2), sonġğura “sonra” (I/9-3), delimiġ “delimisin” (I/9-14), enġğer “eğer” (I/9-14), getirisenġ “getirirsen” (I/9-15).

/h/ ünsüzleri

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda nefesli /h/ ünsüz kullanımı yoktur. Bu nedenle yazı dilimizde kullanılan /h/ ünsüzü kullanılmıştır. Hırıltılı /ħ/ ünsüzü ise bazı /k/ ünsüzlerinin sızıcılaşması sonucu veya bazı art damak boğumlanmalı /ġğ/ ünsüzlerinden sonra nadiren türediğı görölmüştür. Ayrıca düşmekte olan /h/ ünsüzleri, /ħ/ ünsüzü ile işaretlenmiştir.

ħ ünsüzü

ölühā “oluk+a” (I/1-37), bucāħa “bucak+a” (I/6-42), ġediħe “gedik+e” (I/8-32), eşşēħē “eşeğē” (I/12-8), yoħudu “yok idi” (I/14-1), çoħ_ olduġu “çok olduġu” (I/14-55), halıġħız “haliniz” (I/15-8), sulāħa “sulak+a” (III/1-18), zeħmeride “zemheride” (III/1-89), ġancīħa “kancık+a” (III/2-31), ēsiħe “esik+e” (V/1-24), mekruħ “mekruh” (VI/1-52), mıħlandız “mıknatıs” (VI/1-106), yayīħı “yayık+ı” (VI/2-20), yaylanġħa “yaylana” (IX/1-78), yaşadığınġħı “yaşadığın” (IX/1-415), çoħmuşlar “çokmuşlar” (IX/1-440), ġabīħı “kabık+ı” (IX/2-133), aħşam “akşam” (XV/1-6), çoħuna “çok+una” (XV/1-211), doşanġħıdı “eskidi” (XXIV/2-42).

Düşmekte olan /ħ/ ünsüzü

yāħı “yahu” (VIII/1-138), yoħ “yok” (VIII/1-185), tāħā “daha” (IX/1-139), nāħıl “nasıl” (IX/1-155), çoçūħum “çocuğum” (IX/1-186), tariħı “tarihi” (IX/1-174), zeħre “zahire” (XI/1-97).

Diğer farklı boğumlanma noktaları olan ünsüzlerden düşmekte olan ünsüzler /ŋ/, /t̪/, /y/, /v/ ve kalın ünlülerle hece kuran /l/ ünsüzleri ile /ç/, /f/, /k/, /p/, /s/, /t/, /ṽ/, /š/, /y/ ünsüzleri kullanılmıştır.

2.1.2.2. Ünsüz ilişkileri

2.1.2.2.1. Ünsüz benzeşmesi

İlerlek benzeşme

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, /-n/ ile biten bir söz tabanına, /l-/ ile başlayan +lAr, +lIU, +lIK/IUK ve -lA ekleri gelmişse, kurallı ve yaygın olarak /-nn-/ ilerlek benzeşme olmaktadır.

ğara_oyunnu “karakoyunlu” (I/1-7), bunnarınğ “bunların” (I/3-3), onnar “onlar” (I/5-9), dumannıyı “dumanlıyı” (I/6-7), günner “günler” (VI/1-2), çobannık “çobancılık” (VI/1-71), hayvannardā “hayvanlardaki” (VI/1-74), vurannar “vuranlar” (VII/1-13), şunnar “şunlar” (III/1-100), dabannı “tabanlı” (III/1-114), nişannısı “nişanlısı”, hacı durannınınğ “hacı duranının” (IV/4-18), sırçannarı “sırçanları” (IV/9-30), unnarda “unlarda” (IX/1-50), uzunnuk “uzunluk” (IX/1-274), ötekinnerden “ötekinlerden” (IX/2-59), tenneri “tenleri” (IX/2-90), ğazannara “kazanlara” (IX/2-105), düğünner “düğünler” (X/1-11), ğannı “kanlı” (X/1-62), cannıydı, “canlıydı” ” (X/I-115), ğoyunnar “koyunlar” (X/I-212), seksennik “seksenlik” (X/2-29), ötekinner “ötekinler” (X/3-2).

ilk hecesi /-n/ ile biten sözcük kök ve gövdesi lA ile tamamlanıyorsa

annadacām “anlatacağım” (V/1-15).

ilk hecesi /-ş/ ile biten sözcük kök ve gövdesi yA ile tamamlanıyorsa

eşşası “eşyası” (XXII/1-114).

Gerilek Benzeşme

Batı Gurubu Ağızları'nda ilerleyici benzeşmenin diğer benzeşme yönlerinden daha baskın olduğu bildirilmesine rağmen (Karahana, 2014: 5), 3. çokluk kişi şimdiki zaman, 3. çokluk kişi geniş zaman ve 3. çokluk kişi DGZ rivayeti çekimlerinde, fiil, birleşik fiil veya yardımcı fiil, kök ve gövdelerine gelen /-r/ eki, çokluk eki -lAr'ın etkisiyle, gerileyici olarak /-r/ > /-l/ değişimi sonucu -/ll-/ benzeşmesi olmaktadır. Bu gerilek benzeşme türü, Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, kurallı ve yaygın bir benzeşme şeklidir.

geliller “gelirler” (I/1-21), öldürüller “öldürürler” (I/1-21), deller “derler” (I/3-2), sürüverillerimiş “sürüverirlerimiş” (I/3-5), gelillerimiş “gelirlerimiş” (I/7-17), kerteleller “kertelerle” (II/1-42), döğüşörüller “döğüşüyorlar” (II/1-68), göllar “korlar” (II/1-205), kesellerdi “keserlerdi (IV/4-4), yeller “yerler” (V/1-74), arayâyörüller “arayıyörürler” (VI/2-56), ēneller “enerler” (VII/1-65), sarallarımış “sararlarımış” (VII/1-81), oynayīmī_örüller “oynuyorlar mı” (VIII/1-185), yapıyörüller “yapıyorlar” (VIII/1-185), dēşiller “değişirler” (VIII/1-84), gezeller “gezerler” (III/1-94), habsedeller “hapis ederler” (III/1-116), dileller “dilerler” (III/1-156), yaşayıboturullar “yaşayıbotururlar” (IV/10-28), dilellerdı “dilerlerdi” (IX/1-104), teveyyörüller “destekliyorlar” (IX/1-367), elētiler “eletirler” (IX/1-368), salallardı “salarlardı<sal-” (IX/1-388), yassıldıllar “yassıldırlar” (IX/2-14), göllardı “korlardı” (IX/2-208), atallardı “atarlardı” (X/1-25), sarallar “sararlar” (XI/1-129), ala_ollardı “ala korlardı” (X/1-162).

/-r/ ile biten söz tabanlarına çokluk eki +lAr geldiği zaman, yine -/l/ benzeşmesi ile sonuçlanmaktadır. İşaret zamiri yapısındaki sözcüklerde iki /--l/ arasında bulunan ünlü düşmüştür.

yeller “yerler (araziler)” (I/14-57), hullarda “buralarda” (II/1-104), ollarda “oralarda” (V/1-26), bulları “burları” (III/1-165), ollara “oralara” (II/-236), şullarda “şuralarda” (III/1-227).

Şart-dilek eki kullanımında, olumsuz -maz ekindeki /-z/nin, -sa ekinin etkisiyle /-ss-/ benzeşmesi olmaktadır.

ağlatmassam “ağlatmazsam” (I/7-11), götüremessenġgiz “götürmezseniz” (I/14-70), bulamassanġ “bulamazsan” (III/1-172), bekleyemessinġ “bekleyemezsin” (III/1-180), doyamassinġ “doyamazsın” (III/1-207), gelmesse “gelmezse” (IX/1-139), vuramassa “vuramazsa” (IX/1-369), ġaçamassa “kaçamazsa” (IX/-387), daķamassinġ “takamazsın” (X/2-39), olmassa “olmazsa” (XII/4-9), vermessenġ? “vermezsen” (XII/4-83), etmessenġ “etmezsen” (XVI/2-49), yetmesse “yetmezse” (XXIV/6-27).

/-nn-/ < /-ġn-/ benzeşmesi sonucunda

inneyi “iġneyi” (I/5-18),

/-şş-/ < /-yş-/ benzeşmesi sonucunda

aşşa “ayşe” (I/11-14).

Uzak benzeşme

sözüm ona seňg gedenêg beňg gèder (XV/2-30),

4. Boğumlanma noktalarının yakınlığı nedeniyle olan benzeşme (-n-, -nġ- ~ m)

ğonġşu “komşu” (I/9-2), cember “çenber” (VIII/1-242).

2.1.2.2.2. Ünsüz türemesi

2.1.2.2.2.1. Ön seste /h/ ünsüzü türemesi

Eski Türkçede, /h/ sesinin bulunmadığı söylenir. Nicholas Poppe Ana Altaycada ön ses /p-/ ünsüzünün varlığını tespit etmiş (Poppe, 1960: 10), ancak zamanla unutulmuş, yazı diline geçmediği anlaşılmaktadır. İran’da yerleşmiş Halaç Türkleri Ağzı’nda Doerfer, /h-/ ile başlayan kelimelerin bulunduğunu bildirmiş ve Altaycadaki /p-/ sesinin, Türkçedeki /h-/ sesine dönüştüğünü savunmuştur (Doerfer, 1968: 79-112 ; Doerfer, 1969: 1-23). Yani Ana Altaycada /p-/ şeklindeki ses, daha sonra Türk dilinde p- > f > h- > Ø- şeklinde gelişme göstermiştir. Bu /p-/ sesi, bugün Halaççada düzenli olarak /h-/ şeklinde korunmuş, diğer Türk yazı dilleri ve lehçelerinde ise /h/’li birkaç örnek dışında /Ø/ olmuştur (Gülsevin, 2017: 129). Acaba Anadolu ağızları’nda yaşayan ön seste /h-/ ile başlayan sesin türeme mi, yoksa asli bir ses mi olduğu konusu tartışmalıdır. Ancak, ağızlarda saptanan, /h-/ sesinin ortaya çıkması, Türk dili için, dilin değişim süreci içinde farklı kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bunlar; h-<k-, h-<g-, h-<p- (Ana Altayca) ve h-<s-, h-<y gibi değişim gösteren ve /h-/ ön sesi ile başlayan kelimeler, /h-/’nin, bir ön türeme olabileceğini önermesi yanında, bunların, belli sayıda olanları, asli p->h- dönüşümü sonucunda olabileceğini göstermektedir (Gülsevin, 2010: 169-192).

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, k->h- değişimine örnek teşkil edecek şekilde kaç > haç “kaç” (I/13-2), kaç>ğaç “kaç” (X/2-27) ses değişimini bulduk. Bu ağızda türemeleri, daha çok yön, zaman, yer ve hal zarf yapılarında saptadık.

ho yānna “o tarafa” (I/1-14), hu yānna “bu tarafa” (I/1-15), horā_etsin “ora gitsin” (I/1-16), hōyle “öyle” (I/1-25), hoyluymuşdur “<düşünceli <oy-düşünce, ET)” (I/1-46), hindi “<indi <imdi” (I/7-13), hōyle “öyle, epey” (I/14-42), hora “ora” (II/1-2), hurda “burda, yakın yerde” (II/1-101), hullarda “buralarda” (II/1-101), hurası “orası” (IV/8-31), hura “yakın yere, gösterilen yere” (VII/1-24), hurdan “ordan, tarif olunan yerden” (VIII/1-3), hu salondaki_bı “o, tarif edilen salondaki gibi” (VIII/1-158),

hordan “ordan” (IX/1-9), hō “o” (XI/-117), hinden “şimdiden” (IX/1-417), hōbüürü “öbürü” (XII/4-226), hūlen “ulan” (XVII/1-171), haspirinler “aspirin” (XXI/2-100).

2.1.2.2.2. /n̄g/ foneminden sonra görülen /g/, /ğ/, /ŋ/ ve /h/ türemesi

/n̄g/ sesinden sonra görülen dip damak /g/ sesi türemesi

Söyleyişte, /n̄g/ sesinin, /ğ/ ses birimciği hâkimiyeti varsa, sızıcı /ğ/ yanında, dip damak /g/’si ile hırıltılı /h/ arasında olan ve bu çalışmada /g/ işareti ile ifade edilen bir ses türemektedir.

muñğgarlı “pınarlı” (I/1-5), yalıñğgızız “yalnızız” (I/9-2), sonğğura“sonra” (I/9-3), ğoçuñğgu “koçunu” (II/1-83), ğoynuñğga “koynuna” (II/1-83), kaFañğga “kafana” (II/1-155), palañğgı “palanı” (III/1-46), ayañğga “ayağına” (III/1-150), yoñğgusa “yoksa” (III/1-163), yurtlarıñğgızdā “yurtlarınızdaki” (III/1-211), çıkdıñğgız “çıktınız” (IV/3-7), hısımıñğga “hısımına” (IV/4-3), halkıñğga “halkına” (IV/4-3), alañğgında “alanında” (IV/4-8), yuñğgur “yuğur” (IX/1-51), eñğger “eğer” (IX/1-52), keçerñğgi “keçeni” (IX/1-183), yuñğgu “yünü” (IX/1-197), çayn̄ğgı “çayını” (XII/4-90), heybenğge “heybene” (XII/4-91).

/n̄g/ sonra görülen sızıcı /ğ/ sesi türemesi

yuñğğürurumuş (I/1-46), āñğğından “arasından” (I/11-3), durūduñğğuz (I/12-58), yanğğıldım “yanıldım” (X/I-206), oturdunğğuz (XI-135), donğğuveri_örü “donuveriyor” (XXIV/2-319), ğañğğır “kanır” (XXVI/1-194).

/n̄g/ sonra görülen ön damak sızıcı /ğ/ sesi türemesi

Ön damak boğumlanmalı /n̄g/ sesi içeren kelimelerde, ön damak boğumlanmalı sızıcı /ğ/ sesi türemektedir.

yenğğice “yenice” (I/1-2), eñğğini “engini” (I/1-23), dileyecēñğgi “dileyeceğini” (I/1-27), denğğize “denize” (II/1-29), öñğğünde “önünde” (II/1-139), yenğği “yeni” (III/1-34), gezdiñğgiz “gezdiniz” (IV/3-7), indinğğiz “indiniz” (IV/3-7), dedenğğē “dedene” (IV/5-20),), diñğğeldi “dineldi” (XIII/1-206), sinğğē_omuş “sine komuş > sine koymuş” (XXIV/3-48).

/n̄g/ sonra görülen sızıcı /h/ sesi türemesi

yaylanğğa “yaylana” (IX/1-78), yaşadığñğı “yaşadığını” (IX/1-415), sonğğuna “sonuna” (X/1-6), yenğğışar (X/1-86), sinğğirliydi “sinirliydi” (XI/1-180), yāñğğğa

“yanına” (XI/2-68), ayañghı “ayanı” (XI/2-87), azıñghı “azıgını” (XII/4-90), donğhuz “domuz” (XVIII/2-54), goynunğha “koyununa” (XVII/2-154), enğher “eğer” (XX/2-23).

/nğ/ sonra türeme görülmeyen sözcükler

sonğra (I/11-78), , onğarı_örüyüz “onarıyoruz” (XXIV/3-59), onğünden “önünden” (XX/1-99), onğüne “önüne” (XXI/2-53).

2.1.2.2.2.3. /y/ türemesi

dediy_ki “dedi ki” (IX/1-534), yıykācakları “yıkayacakları” (IX/1-562), söyünmez “sönmez” (XVII/2-5), yōş “ōş” (XXII/1-122).

Yabancı kaynaklı sözcüklerde

hálbuyķu “halbuki” (XI/2-91), ayıt “ait” (XXIV/2-145).

2.1.2.2.2.4. Diğerkarakteristik ülmayan ünsüz türemeleri

1. Ön seste /v-/ türemesi

vekmer “ekber” (XIV/1-42),

3. İç seste /-h-/ türemesi

sāhāt “saat” (I/13-2),

5. İç seste /-n-/ türemesi

hōrgüncü “hōrgücü” (IV/5-91), hōrküncü (XVII/I-105)

6. İç seste /-b-/ türemesi

Pambık “pamuk” (IV/9-21)

7. İç seste /-r-/ türemesi

horşav “hoşaf” (XI/2-308).

2.1.2.2.3. Ünsüz tonlulaşması

Bazı ünsüz değışimlerinin istisnaları olsa da, Güney Batı Anadolu ağızları’nda kurallaşmış özelliklerinden biri de ön ses ünsüz tonlulaşmasıdır (Korkmaz, 1994 a: 58). Buna ek olarak tonlulaşma, Sarıkeçili ve Bahşış Yörükleri Ağızı’nda (Öztürk, 2009: 97), Antalya ve Yöresi Ağızları’nda (Erdem ve Bölük, 2012: 104) da yaygındır. Karakoyunlu Yörük Ağızı’nda tonlulaşma en sık ön sestedir ve bunu iç ses ve son ses takip eder.

2.1.2.2.3.1. /k/ > /g/ tonlulaşması

2.1.2.2.3.1.1 Ön seste /k-/ > /-ğ-/ ve /g/ tonlulaşması

Ön seste, /k-/ > /ğ-/ tonlulaşması özellikle Batı Anadolu Ağızları'nda olduğu gibi Karakoyunlu Yörük Ağızı'nın en sık karşılaşılan ses değişimlerinden biridir.

ğısırak “kısırak” (I/1-1), ğonarımış “konarmış” (I/1-6), ğaldırıveriyemiş “kaldırıverirmiş” (I/1-26), ğağayın “kalkayım” (I/1-28), ğağmış “kalkmış” (I/1-28), ğonağa “konağa” (I/2-1), ğuru “kuru” (I/6-1), ğışlasına “kışlasına” (I/3-6), ğaçardıyıkı “acaba neden kaçtı ki” (I/6-3), ğarıllara “karıllara” (I/7-25), ğalmış “kalmış” (I/7-33), ğonduk “konduk” (I/8-7), ğıvırdı “kıvırdı” (I/14-14), ğarā_ız “kara kıız” (I/14-60), ğurtulduk “kurtulduk” (II/1-4), ğoç “koç” (II/1-30), ğazdan “kazdan” (II/1-107), ğoca ğarıllar “koca karıllar” (II/1-187), ğopdu “koptu” (III/2-52), ğap “kap” (IV/3-2), ğırkarız “kırkarız” (IV/8-6), ğısmat “kısmet” (IV/8-33), ğursāndan “kursāđından” (IV/8-40), ğulbladı “kulpladı” (IV/10-5), ğıymatını “kıymetini” (VI/I-12), ğoval “kaval” (VI/I-21), ğendiňg “kendin” (VI/I-55), ğarışır “karışır” (VI/I-57), ğaçar “kaçar” (VI/I-79), ğoşu_örünđ “koşuyorsun” (VI/I-99), ğara “kara” (VI/2-15), ğan “kan” (VI/2-16), ğustu “kustu” (VI/2-16), ğasaplardan “kasaplardan” (III/1-158), ğalıňg “kalın” (IX/1-16), ğatđı “katkı” (IX/1-50), ğalā_örü “kalıyor” (IX/1-51), ğatar “katar” (IX/1-53), ğonađlarıňg “konakların” (IX/1-58), ğuzu “kuzu” (IX/1-89), ğış “kış” (IX/1-97), ğarına “karına” (IX/1-176), ğazanı “kazanı” (IX/1-224), ğaltar “kaltar” (IX/1-343), ğuş “kuř” (IX/1-349), ğısa “kısa” (IX/1-364), ğundura “kundura” (IX/1-404), ğıvrak “kıvrak” (IX/1-421), ğaymak “kaymak” (IX/1-552), ğızıl “kıızıl” (IX/2-75), ğarardık “karardık” (IX/2-79), ğıvıra ğıvıra “kıvıra kıvıra” (IX/2-111), ğulblarıyla “kulplarıyla” (IX/2-183), ğarđa “karda” (X/I-188), ğavağ “kavak” (X/I-189), ğonyada “konyada” (X/2-15), ğaç “kaç” (X/2-27), ğoparıymış “koparıymış” (X/3-14), ğırda “kırdı” (X/3-16), ğurda “kurda” (X/3-16), ğaybetmiş “kaybetmiş” (X/3-20), ğoşa, ğoşa “kořa, kořa” (X/3-22), ğara “kara, yer” (XI/1-13), ğaldık “kaldık” (XI/1-53), ğadar “kadar” (XI/1-55), ğartlarını “kartlarını<yaşlılarını” (XI/1-67), ğonağda “konakta” (XI/1-86), ğaya “kaya” (XI/1-113), ğarağola “karakola” (XI/1-179), ğumandanı “komutani” (XI/1-186), ğulağından “kulağından” (XI/1-196), ğardaş “kardeş” (XI/2-99), ğırdırdı “kırdırdı” (XII/2-44), ğuyusu “kuyusu” (XII/4-24), ğançık “kancık” (XII/4-68), ğabıňg ğacađāňg “kabin kacağın” (XII/4-82), ğavın “kavun” (XII/4-108), ğat “kat” (XII/4-155), ğarış “karış” (XIII/4-3), ğuçak “kucak” (XVI/2-1),

ğıt “kıt” (XVI/2-58), ęuşu “kuşu” (XVII/1-12), ęumu “kumu” (XVII/1-29), ğapı “kapı” (XVII/1-29), ğaPcığı “küçük meyvelerin kabuğu” (XXIV/2-191).

2.1.2.2.3.1.2. İç seste /-k-/- >/-ğ-/- tonlulaşması

ęoluşğa “kuluçka” (III/2-28), ğatğı “katkı” (IX/1-50), başğasından “başkasından” (IX/1-133), başğa “başka” (IX/1-148), anğarada “ankarada” (XIII/1-122), ğağacaķmıyın “kalkacak mıyım” (XIII/1-100), deFğiviñğ “tevkifin” (XIV/1-20), ğorğuduşu “korkutuşu” (XX/1-142), arğadaşdan “arkadaştan” (XXV/1-154), şapğayı “şapkayı” (XXV/1-186), ğağar deyi “kalkar diye” (XXVI/1-36).

2.1.2.2.3.2. /b/ > /p/, /P/ tonlulaşması

Ön ses, iç ses ve son ses beraber verilmiştir.

bişirdi “pişirdi” (I/11-6), ğeleb “gelep” (IX/1-261), bekmez “pekmez” (IX/2-49), ğulblarıyla “kulplarıyla” (IX/2-183), zabdetmiş (zapt etmiş) (X/I-66), balamıt “palamut” (X/I-139), ğalıbda “kalıpta” (XVII/I-164), cib “cip” (XI/1-188), ğalb “kalp” (XI/2-307), beriz “perhiz” (XII/4-36), ğalb “kalp” (XIII/1-129), bansıman “pansuman” (XIII/1-330), abtal “aptal” (XIII/2-79), bağalı “pahalı” (XIII/3-33), barnaklı “parmaklı” (XIII/4-13), çıblaķ “çıplak” (XIV/1-6), ğabları “kapları” (XV/1-52), arab “arap” (XXI/1-81), ğalıb “kalıp” (XXII/1-94), ğaPcığı “küçük meyvelerin kabuğu” XXIV/2-191, ğabmış “kapmış” (XXV/3-80).

2.1.2.2.3.3. /t/ > /d/, /T/ tonlulaşması

2.1.2.2.3.3.1. Ön seste /t-/- > /d-/-, /T-/- tonlulaşması

daşu “taşa” (I/1-42), daķdıķ “taktık” (I/8-27), darı “tarı” (I/12-70), daşır “taşır” (I/14-72), dēze “teyze” (I/3-24), daşımayörü “taşımıyor” (II/1-170), dabançaları “tabancaları” (V/I-65), dabannı “tabanlı” (III/1-114), deķe “teke” (II/1-23), depme “tepme” (III/1-47), davşana “tavşana” (III/2-50), dirķeşdirir “tirķeştirir” (III/2-76), datlı “tatlı” (IV/3-27), depeme “tepeme” (IV/5-3), desdi “testi” (IV/5-14), darTışdılar “tartıştılar” (IV/5-37), dırnānı “tırnağını” (IV/8-22), dutarız “tutarız” (IV/8-60), dutuverirķene “tutuverirken” (VI/1-140), dutallardı “tutarlardı” (IX/1-10), deķe “teke” (IX/1-139), daķımı “takımı” (IX/1-245), daşılırdı “taşılırdı” (IX/2-170), dutañğ “tutarsın” (X/I-174), dıķadıķ “tıkadık” (X/I-178), daķamassıñğ “takamazsın” (X/2-39), dūneķ “tunek” (XI/1-8), dabancayı “tabancayı” (XI/1-105), dadıķ “tatmış” (XI/1-177), daķıntı “takıntı” (XI/2-73), daşır “taşır” (XI/2-203), darala “tarakla” (XII/3-27),

dartman “tartmam” (XII/4-112), darak “tarak” (XII/5-32), dutsa “tutsa” (XIII/3-39), dākı “takı; süs” (XV/1-14), dudlaşıvermiş “tutlaşıvermiş” (XV/1-112), dudmuşlar “tutmuşlar” (XVI/1-59), depe depe “tepe tepe < tep-” (XVI/2-49), duzla “tuzla; koyunların tuz yediği düz taşlık yer” (XVII/2-121).

2.1.2.2.3.3.2. İç seste /-t/ > /-d/, /-T/ tonlulaşması

işde “işte” (I/1-3), adlı “atlı” (I/2-2), yadmışlar “yatmışlar” (I/7-15), āğladacak (I/7-35), ne isdersinġgiz “ne istersiniz” (I/14-67), ġaTdırillar (II/1-67), atdırıverdim “attırıverdim” (IV/1-7), unudamadıġım “unutamadığım” (IV/1-12), duduverdim “tutuverdim” (IV/1-46), südler “sütler” (IV/8-60), ġüdmedik “gütmedik” (V/1-12), baġışladana “baġışlatana” (VI/1-140), yudar “emer, yutar” (IX/1-21), oddan “ottan” (IX/1-286), desdur “destur” (IX/1-287), duTdurudu “tuttururdu” (IX/1-524), sürderdik “sürterdik” (IX/2-48), pekidī_örüyüz “pekiteiyoruz” (IX/2-184), ġorġudu_örü “korkutuyor” (X/3-3), dadık “tatmış<tat-” (XI/1-177), desdur “destur” (IX/1-287), desdi “testi” (XI/2-50), bükdüğünde “büktüğünde” (XIII/4-1), dokdura “doktora” (XIV/1-23), duTdardık “tutardık” (XV/1-65), dudlaşıvermiş “tutlaşıvermiş” (XV/1-112), dudmuşlar “tutmuşlar” (XVI/1-59), dadlı “tatlı” (XVII/2-109), ġoġudu_örüyün “kokutuyorum” (XXV/3-70), ġüddük “güttük” (XXI/1-27).

2.1.2.2.3.3.3. Son seste /-t/ > /-d/, /-T/ tonlulaşması

damad “damat” (VIII/1-220), ġurd_alānġġı “kurt” (XI/1-18), zabdetmiş (zapt etmiş) (X/I-66), dad “tat” (XII/4-173), süd “süd” (XIII/1-137).

2.1.2.2.3.3.4. /f/ > /v/, /F/ tonlulaşması

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda /f/ sesi kullanımı yok denecek kadar azdır. Bunun yerine tonlulaşmış şekli /v/ veya /F/ kullanılmaktadır.

haF “haf” (I/1-14), musdava “mustafa” (III/1-182), av_edmez “af etmez” (III/2-54), laF “laf” (IV/7-13), övürmüş “üfürmüş” (VI/1-39), ġaFa “kafa” (IX/1-138), çulFalıġa “çulfalıġa”, ġavañġdan “kafandan” (IX/1-379), ġava “kafa” (IX/1-464), çulvalıġa “çulfalıġa” (IX/2-121), dēva “defa” (X/I-40), yusuvu “yusufu” (X/2-4), avşarlı “afşarlı” (X/2-6), lav “laf” (X/2-36), Faġiriñġ “fakirin” (X/2-58), ūvak “ufak” (XI/2-121), taravında “tarafında” (XI/2-161), savsıymış “safsıymış” (XI/2-205), horşav “hoşaf” (XI/2-308), etiravımızı “etrafımızı” (XII/5-3), keşyetmiş “keşfetmiş” (XIII/1-82), vıstan “fıstan” (XIII/1-228), çarşav “şarşaf” (XIII/1-230), tekliv “teklif” (XIII/2-

83), ŧerve “ŧerife” (XIII/3-41), savet “saffet” (XIV/1-38), zlv “zlf” (XVII/1-72), masıravı “masrafı” (XVII/1-112), veydesi “faydası” (XVII/1-190), savasını “sefasını” (XVII/2-103), ulaF “yulaf” (XXI/1-24), vkir “fakir” (XXII/1-31), tvni “tfeğini” (XXII/1-39), msevır “misafir” (XIII/1-37), heriv “herif” (XXIV/6-87), insava “insafa” (XXVII/1-27).

2.1.2.2.3.5. /s/ > /z/, /S/ tonlulaŧma

n ses, i ses ve son ses beraber verilmiŧtir.

zopayla “sopayla” (III/1-110), zalt “salt” (IV/5-10), zert “sert” (IX/1-10), herkez “herkes” (IX/1-427), zindelden “sindelden” (IX/1-572), herkeS “herkes” (X/1-83), herkez “herkes” (X/1-97), zrhoŧ “sarhoŧ” (XIV/1-41), zıpaya “sıpayla” (XVIII/2-8), zobi “sobi” (XIX/2-1), zertleŧiverdi “sertleŧiverdi” (XXIV/2-319), zır ğırmızıdan “sırf kırmızıdan” (XXIV/6-124), kıbrızınđ “kıbrısın” (XXV/1-4).

2.1.2.2.3.6. // > /c/, // tonlulaŧması

cık “azıcık” (IV/8-41), ğacdımıydı “katı mıydı” (IX/1-89), ğaŧıcak “<kaŧıkak” (IX/1-335), cember “enber” (VIII/1-242), cak “azıcık” (XXVI/1-7).

2.1.2.2.4. nsz tonsuzlaŧması

2.1.2.2.4.1. /d/ > /t/ deđiŧimi

ste “sade” (I/6-72), tha “daha” (IV/4-29), abtalı “abdalı” (IX/2-193), thı “dahi” (XIX/1-54).

2.1.2.2.4.2. /b/ > /p/ deđiŧimi

ŧpık “abuk” (XIII/1-18), peliği “<beliği <belik +i” (XIX/2-28),

2.1.2.2.4.3. /g/ > /k/ deđiŧimi

spreyle “süpürgeyle” (XVII/2-6), hrk “hörgüç” (XXIV/2-91)

2.1.2.2.4.4. /c/ > // deđiŧimi

dağrık “dağarcık” (XVII/2-94).

2.1.2.2.5. Sızıcılışma

2.1.2.2.5.1. /-ç-/ > /-ş-/ değişimi

Ağızlarda tespit edilen ç>ş değişimi, Kıpçakça'da görülen /g/ > /v/, /ç/ > /ş/, /Ø/ > /h/ ses değişiminden dolayı, Oğuz dilinde Kıpçakça unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Gürer Gürsevin, Anadolu ağızlarında görülen bu /ç/ > /ş/ ses değişiminin, Kıpçakça bir özellik olmadığını olayın ancak kapalı hecede gerçekleştiğini vurgulamıştır (Gülsevin, 2008: 378-387). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, eğer /ç/ ile biten bir açık heceyi veya bir kapalı heceyi, /l/ ve /d/ ile başlayan bir hece takip ediyorsa, /ç/ > /ş/ değişimi gerçekleşmektedir. Bunda, /l/ ve /d/ veya ön damak seslerinin, söyleyişte tekrar patlamalı /ç/ sesine dönüşün zorluğu, ve /ş/ sesi ile akıcılık kazanması yatmaktadır. Bunun yanında, /ç/ ile biten bir açık veya kapalı heceyi, /p/, /m/ ve /k/ ünsüzleriyle başlayan bir hece takip ediyorsa /ç/ > /ş/ değişimi olabilmektedir, ancak nadirdir.

2.1.2.2.5.1.1. Ön seste /-ç-/ > /-ş-/ değişimi

aşlıktan öldük “açlıktan öldük” (I/12-77), āşdılar “açtılar” (I/15-39), şeket “ceket” (II/1-186), şāpık “çabuk” (XIII/1-18), şemkirir “çemkirir” (XI/-198), işdiğinde “içtiğinde” (XI/2-308), iş “iç” (XII/4-32), uşdu “uçtu” (XI/2-324), iki_üş “iki üç” (XV/1-142), üş “üç” (XXIV/3-142).

2.1.2.2.5.1.2. İç seste /-ç-/ > /-ş-/ değişimi

geşdiğimiz “geçtiğimiz” (I/1-4), ğöşde “göçte” (I/3-23), ğaşdılar “kaçtılar” (I/4-4), ğöşdüġ “göçtüġ” (I/8-1), geşdik “geçtik” (I/13-3), geşdik “geçtik” (I/14-6), genşleştiri_örü “gençleştiriyor” (VI/I-29), ğaşdik “kaçtik” (VI/I-163), ğüşlüsü “güçlüsü” (III/1-158), ardışlar “ardıçlar” (III/1-212), ğoluşğa “kuluçka” (III/2-28), işdi “içti” (IV/5-15), ğoşları “koçları” (IX/1-117), alış “alıç” (X/I-169), ğaşdı “kaçtı” (XI/2-113), kaşda “kaçta” (XI/2-116), erkeşli “erkeçli” (XVI/2-78), anğdaş “andaç <anğdaç” (XIX/2-45), arkaşlanmışımış “arkaçlanmış (arkasını dayamış) imiş” (XXV/1-18), ağaş “ağaç” (XXII/1-143), saşda bişiridi “saçta bişirirdi” (XVIII/2-97), hebişdim “hebiçtim” (XXI/2-67), döndürgeş “döndürgeç” (XXIV/6-39), arkaşlanmışımış “arkaç+la+n+mış +ımış” (XXV/1-18), geşmiş “geçmiş” (XXV/2-84).

2.1.2.2.5.2. /k/ > /ğ/ değişimi

2.1.2.2.5.2.1. Ön ve iç seste /k/ ve /k̄/ > /ğ/ değişimi

eğsim “eksiğim” (I/12-4), ağı “akı” (II/1-119), õġsürmüř “öksürmüş” (VI/I-131), āġ_ appak “ak appak” (IX/1-42), õġsüz “öksüz” (IX/2-56), āġcı “aycığı <azıcığı” (XXV/2-28).

2.1.2.2.5.2.2. Son seste /k/ > /ğ/ değişimi

gög “gök” (II/1-181), sineġ “sinek” (IV/5-48), ipliġ “iplik” (IV/9-26), ġeriġ “gerik” (IV/10-6), yoġ “yok” (IX/1-377), ayāġ üstü “ayak üstü” (X/I-177), ummaġ “ummak” (XVII/3-76), irenġ “renk” (VII/3-137), sömēġ “sömek” (XXII/1-64).

2.1.2.2.5.3. /k/ > /h/ değişimi

2.1.2.2.5.3.1. Ön ses /k- > /h- / değişimi

haç “kaç” (I/13-2), haç_ısa “kaç ise” (IX/2-46), haçınıcı “kaçınıcı” (XIII/1-256).

2.1.2.2.5.3.2. İç seste /-k- > /-h- / değişimi

Standat Türkiye Türkçesi’nde patlayıcı tonsuz art damak /k/ sesi, iç seste olduġu gibi, son seslerde de kurallı olarak tonlu gırtlak sızıcısı /h/ ya döner (Korkmaz, 1994 b: 105).

öluġā “oluġa” (I/1-37), yoġumuř “yokmuş” (I/2-2), bucaġa “bucaġa” (I/6-42), ġediġe “gediġe” (I/8-32), eřēġēġe “eřeġe” (I/12-8), ġepeneġini “kepeneġini” (VI/2-54), sulāġā “sulaġı” (III/1-18), ġütüġe “kütüġe” (III/1-38), āzıġā “azıġa” (III/1-135), ġancġġa “kancıġa <kancık” (III/2-31), ġayıġa “kayıġa” (IV/1-9), ipliġi “ipliġi” (IV/9-40), aġrıġa “aġrıġa” (IV/10-1), ġöpēġi “köpeġi” (VI/2-11), ufāġā “ufaġı” (IX/1-168), aġřam “akşam” (IX/2-20), ġabġi “kabuġu” (IX/2-133), ıřaġa “ıřıġa” (X/I-173), yoġudu “yok idi” (XI/1-106), tulūġa “tuluġa” (XII/4-44), řocūġū “řocuġu” (XII/4-48), ġedġēġe “gediġe” (XII/4-92), ġöçecēġe “ġöçeceġe <ġöçecek” (XII/5-5), yoġudun “yok idi” (XIII/1-287), ırbġġa “ibrik+e” (XIII/2-90), řıbġġa “şubuk+a” (XIII/4-8), řocuġa “çocuk+a” (XV/1-71), yoġusa “yoksa” (XVI/1-9), öylen sonġġuġa “öġlen sonrasına” (XVII/3-102), ırmāġa “ırmaġa” (XX/1-128), yāġdıġında “yaġdıġında” XXIV/1-29), dōġar “doġar” (XXIV/4-90), dāġırcıġa “daġarcıġa” (XXV/2-48).

2.1.2.2.5.3.3. Son seste /-k- > /-h- / değişimi

řoġ “çok” (X/I-49), yoġ “yok” (VIII/1-251).

2.1.2.2.5.4. /ğ>/h/ değişimi

ciğeri “ciğeri” (I/2- 4), ahistosda “ağustosta” (X/1-8), āhār “ağır” (XI/1-89), yatāhāna “yatağına” (XI/4-21), biřirmēhe “bişirmeğe” (XI/4-21), ahlāsım geldi “ağlayasım geldi” (XIII/2-52), yükü yığallar “yükü yığarlar” (XVII/3-31), sēęirdi “seğirdir” (XIX/2-5).

2.1.2.2.5.4. /h>/v/ değişimi

Daha ok kabancı kaynaklı szcklerde grlen sızıcılaşma biimidir.

yāvıt “yahut” (III/1-213), arzıvalcınığ “arzuhalcinin” (XIV/1-15), novut “nohut” (XVII/3-46), tevliķesi “tehliķesi” (XXIV/3-125), savır “sahur” (XXIV/5-9).

2.1.2.2.5.5. /ğ/ > /y/ değişimi

deyil “değil” (IX/1-53), seyirdirdi “seğirtirdi” (IX/1-89), gēysi “giysi<gēysi<gēęsi” (IX/1-223), eyleni_r “eğleniyr” (XXIV/5-127).

2.1.2.2.6. Hece kaynaşması

Kaynaşma; “ok defa iki veya nadiren komşu hecenin, erimeye eğilimli /g/,/k/,/y/,/v/,/h/,/r/,/l/,/n/ ve /ņę/ gibi nsz seslerinin iki ünlü arasında kaybolmasıdır. Eriyen nszn kaybolan sesi uzunluk şeklinde kalan hecenin ünlüsüne yüklenir” şeklinde tanımlanmıştır (Kokmaz, 1994 a: 81). Bu ses olayı için “ayrı hecedeki iki ünlünün tek bir hecede toplanması olayı” ve “bu olay daha çok kelime birleşmelerinde görülür” denilmektedir (Korkmaz: 2007: 143). Hece kaynaşması, bağlantılı dillerde bağlantı olayıyla ilişkilidir ve birbirini izleyen ayrı seslemlere (hece) iki ünlünün ya bir tek ünlü ya da ikiz ünlü olarak tek hecede toplanmasıdır. Bu, iki sözcüğün birleşip tek bir öğeye dönüşmesi süreci olarak verilmektedir (Aksan, 2000: 51). Osman Nedim Tuna’ya (1986: 43) göre de, hece kaynaşması, daima birlikte kullanılan ve birleşik kelime niteliğinde olan iki kelimenin, birincisi ünlü ile bitiyor ve ikincisi vokal veya nszle başlıyorsa, yalnız konuşma sırasında kaynaşmış olan şekillerini ifade eder. Hece kaynaşması tanımlanmasında, yazarlar arasında tam bir birlik olduğu söylenmez. Örneğin; “cuma ertesini > cumartesi”, bazı yazarlar tarafından hece kaynaşması, bazıları tarafından hece yutumu olarak tanımlanmıştır (Boz, 2012; 31-44). Biz, hece kaynaşması olarak, bir kelimedede düşme eğiliminde olan ünsüzlerin kaybolması sonucunda, iki hecenin tek hecede söylenmesi ve ikinci hece sesinin birinci hece nlsnde toplanarak uzaması olarak tanımladık. Bunun yanında, iki kelimenin

kaynaşmasında, birinci kelime sonu ve ikinci kelime başında olan büzülme ve ikinci kelimenin başındaki ünsüzün kaybolması sonucunda, ünlü ikizleşmesi olması durumuna veya kelimelerden birinin ünsüz erimemesiyle birlikte diğer kelimedeki ünlü erimesinin eşlik ettiği durumu, kaynaşma olarak tanımladık. Birleşik fiillerde ise olay, zarf fiil haline gelmiş birinci kelime ile ikinci kelimenin, aynı iki ve daha fazla kelimelerin kaynaşması gibi davrandığını gördük ve gerçekleşen olayı kaynaşma olarak kabul ettik (çöködü “<çökekoydu < çökeğoydu <çökeğodu” (1/12-55). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda kaynaşma, Batı Anadolu Ağız gruplarından Muğla ve Yöresi Ağızları’nda (Akar, 2013: 75) ve diğer yörük ağızlarında (Öztürk, 2009: 119) olduğu gibi çok yaygın bir durumdur.

2.1.2.2.6.1. Büzülme

Kelime içinde iki ünlü arasındaki bir ünsüzün ünlülerin açıklığı sebebiyle kaybolup, komşu ünlülerle birlikte çoğu kere tek bir uzun ünlü haline gelmesidir. Bazen uzun ünlü yerine ikiz ünlü de görülebilir (Tuna, 1986: 42 ; Boz, 2006: 70).

dēlimiř “değilimiş” (I/1-19), tūfēni “tūfeęini” (I/1-27), kōstēni “kōsteęini-ayak bağını” (I/1-29), ōmūzde “ōęümüzde < ōngümüzde,” (I/4-1), dedīm “dediğim” (I/6-13), ařřādan “aşağıdan” (I/6-32), deyecēdi “diyeceğidi” (I/6-37), alar ırır “alar, ığırır” (I/7-14), bāriřırımıř “bağırırırımış” (I/7-26), yatacāmıř “yatacağımış” (I/7-23), bacām “bacağım” (I/8-6), yōrüyemecēn “yōrüyemiyeceęim” (I/8-6), aralāk “ağırarak” (I/8-34), dēyēn “diyeyim” (I/8-36), dēřikmiydi “değişikmiydi” (I/12-3) eğşim “ek(ę)siğim” (I/12-4), alaāmı “alacağımı” (I/12-7), sābıdır “sahibidir” (I/12-31), ęedemecēn “ęidemiyeceęim” (I/14-14), ācık “azıcık” (I/14-40), ęoltūna “koltuğuna” (II/1-69), (IV/1-14), allāma “allahıma” (IV/3-17), ęētmēceksinę “gitmeyeceksin” (IV/4-6), adamcīm “adamcığım” (IV/4-21), kōřēmiz “kōřeęimiz” (IV/5-43), dırnānı “tırnağımı” (IV/8-22), ęursāndan”kursağından” (IV/8-40), barāna “bağırana” (V/I-62), yazmacān “yazmayacağım” (VI/I-133), tarīni “tarihini” (VIII/1-24), yēceķ “yiyecek” (III/1-179), ācı “ağacı” (VIII/1-197), ęuyrūnu “kuyruğunu” (III/1-54), ęāncīna “kancığına” (III/1-65), bārda “bağırta” (III/1-83), dēlin “değilim” (III/1-135), yitirdīm “yitirdiğim” (III/1-142), ayāmıza “ayağımıza” (III/1-151), yumruklācaņę “yumruklayacaksın” (IX/1-48), dē_ēlsinę “değilsin” (V/I-105), ęonōrūdük “konuyorduk” (IX/1-78), sī_ır “sığır” (IX/1-108), itēyī birlerdik “iteğeyi (IX/1-162), ōmeřdīnde “ōmeřtięinde” (IX/1-216), yēcēņę “yēyeceksinę” (IX/1-

418), bō_ulmuş “boğulmuş” (IX/1-548), vermecemiş “vermeyecekmiş” (IX/1-501), ācinġ “ağacın” (IX/1-563), ġuracānġda “ġuracāġānġda” (IX/2-135), eylecēmizde “eyileceġimizde” (IX/2-140), otlācasa “otlayacaksa” (IX/2-160), ocūsunġ “ocuġusunġ” (IX/2-162), dē_irmende “deġirmende” (X/1-87), sayacāz “sayacaġız” (X/I-174), vardīmızda “vardıġımızda” (X/I-207), ārdı “aġırdı” (XI/1-163), bardı “baġırdı” (XI/1-164), sēdip “seġirtip” (XI/1-192), dē_ışiller “deġiřirler” (XI/2-130), ġōbēme “gōbeġime” (XI/4-19), īrsanġ “aġırsan” (XII/4-221), ē_ınsirek “eġilince” (XIII/1-63), dudām “dudaġım” (XIII/1-234), ġulām “kulaġım” (XIII/3-3), sābım “sahibim” (XIV/1-18), deycēm “diyeceġim” (XV/1-261), dēcēm “diyeceġim” (XV/1-265), ē_ildire “eġirdire” (XXIV/4-115), ōne “ōġüne<ōnġüne” (XXIV/5-56), dātmişlar “daġıtmışlar” (XXV/1-29), akēri “ak iġeri” (XXV/149).

2.1.2.2.6.2. Derilme

Bir vokalden sonra sürekli bir konsonun ve bu konsandan sonraki vokalin, kademeler halinde ilk vokalde toplanıp onun içinde erimesi uzun bir vokal haline gelmesidir. oġunlukla kelime sonunda bulunur (Tuna, 1986: 42).

eřē daġdık “eřeġi daktık” (I/8-27), saplı “saplıġı” (I/12-30), ařā “ařaġı” (I/13-20), duvā “duvaġı” (II/1-114), erkē “erkeġi” (III/2-21), ġancī “kancıġı < kancık” (III/2-21), ayā “ayaġa” (V/I-52), silā “silaġı” (VI/2-54), ekmē “ekmeġi” (VII/1-37), bayrā “bayraġı” (VIII/1-187), uřā “uřaġı” (III/1-174), ġōynē “gōyneġi” (IV/4-1), dōřē “dōřēġe” (IX/1-390), dirē “direġi” (IX/1-564), yemē “yemeġi” (IX/2-11), kōpē “kōpeġe” (IX/2-15), tulū “tuluġu” (IX/2-133), varacā “varacaġı” (IX/2-167), dā “daha” (IX/2-194), yēyecē “yīyeceġi” (X/1-86), yaprā “yapraġı” (X/3-13), yemē yemişler “yemeġi yemişler” (XI/2-4), getti “gittiġi” (XI/4-17), baā “bacaġı” (XII/2-4), oldū yeri “olduġu yeri” (XII/2-11), kōpekleriġ sardī “kōpeklerin sardıġı<hücüm ettiġi” (XII/2-50), sōmē “sōmeġi” (XII/4-107), uzā “uzaġa” (XII/5-9), iindē “iindeki” (XIII/1-8), ora ocā “ocuġa” (XV/1-75), ġatī “katıġı” (XV/1-126), ġüçcū “küçüġü” (XV/2-2), tā “daha” (XVI/1-73),

2.1.2.2.6.3. İki veya daha çok kelimenin geçişmesi sırasında olan kaynaşma

ġaraġ_oyunnu “karakoyunlu<ġaraġoyunnu” (I/1-7), ōtē_ōze “ōte yūze” (I/14-52), horā_ētsin “ora gitsin” (I/1-16), hurā_ētsin “bura gitsin” (I/1-16), orā_adar “ora kadar < ora ġadar” (I/1-44), sivilcī_bi “sivilce gibi” (I/5-5), aldī_eldi “aldı geldi” (I/5-22), nerdē_örecek “nerde görecek” (I/6-20), munġġar_āca “pınar ağaca” (I/6-27),

nerē_ēdelim “nere gidelim” (I/8-7), delī_anlı “deli kanlı < dali ğanlı” (I/8-35, ğarāz_ġil “kara kızgil<ğara ğızgil” (I/12-6), bacısī_ıl “bacısıgil” (I/12-12), ğardıŝī_ıl “kardeŝigil” (I/12-13), bē_ere “bir yere” (I/12-82), al_dē_ēl “al da gel” (I/14-34), yalaklī_bi “yakalı gibi” (I/14-57), nerdē_örelim “nerde görelim” (I/14-58), ğarā_ız “kara kız<ğarā ğız” (I/14-60), sabā_adar “sabaha kadar” (I/14-62), bēre “bir yere” (I/14-72), ğökücel_ile “gökücegil ile” (V/I-16), bō_ön “bu gün” (VI/I-26), ğarā_öl “kara göl” (VI/2-56), mustā_emmi “mustafa emmi” (VII/1-19), aŝŝa_ile “aŝŝagile” (IV/2-5), ellī_uruŝ “elli kuruŝ < elli ğurus” (IV/2-11), alıcī_ün “alıcı gün” (IV/4-15), nerē_ētdi ki “nere gitti ki” (IV/10-3), ō_eldi “o geldi” (VIII/1-96) dıkdıkları_bi “diktikleri gibi” (IX/1-37), boyū_bi “boyu gibi” (IX/1-174), bī_tā al “bir daha al” (IX/1-227), ğarā_abalı “kara habalı<abalı” (XI/1-93), ikī_ün “iki gün” (XI/1-108), hū_zünde “bu yüzünde” (XI/1-120), ğarā_ca “kara ağaca” (XI/1-173), ğarā_ol “karakol” (XI/1-183), ertesī_ün “ertesi gün” (XI/2-9), sekiyē_adar “sekiye kadar” (XI/2-18), ŝē_etmiŝler “ŝey etmiŝler” (XI/2-35), ötē_ēt, berī_ēt “öte git, beri git” (XI/2-134), ğelē_ile “gele gele” (XII/2-3), ğarā_ca_ētdiler “kara ağaca gittiler” (XII/2-10), ümüŝen dē_eldi “ümüşen de geldi” (XII/4-111), adam ğoynā_etmiŝimiŝ “adam koyuna gitmiŝ imiŝ” (XII/4-222), delī_anlıydın “deli kanlıydı” (XIII/1-82), bō_önē_adar “bu güne kadar” (XIII/2-105), ğağdı_etdi “kalktı gitti” (XIII/4-39), ō_ün “o gün” (XVII/1-5), ğarōla “<ğarağola > karakola” (XIX/1-46).

2.1.2.2.6.4. Yardımcı veya birleşik fiillerin kullanımda olan kaynaşma

alā_omuş “ala koymuş > ala ğomuş” (I/2-1), ğüde_ētmiŝ “güdegitmiŝ” (I/3-19), durō “<dura ğo>durakoy” (I/9-22), çökōdu “çökekoydu < çökeğoydu <çökeğodu” (I/12-55), oturā_ētdiler “otura gittiler” (I/14-59), yapıŝā_odu “yapışakoydu<yapıŝağoydu” (IV/4-8), binē_odum “bineğoydum” (IV/9-9), durō_onğ “durakoyun <durağonğ” (VII/1-43), alğ_ollarıdı “alıklarardı” (X/I-163).

2.1.2.2.6.5. Aitlik eki ki'nin düşmesi ile olan kaynaşma

ordā han “ordaki han” (I/6-63), yüzündē “yüzündeki” (I/14-61), alnındā “alnındaki” (II/1-150), ŝurdā “şurdaki” (III/1-6), aŝŝadā “aŝŝadaki” (III/1-6), burdā “burdaki” (III/1-99), yurtlarıngızdā “yurtlarımızdaki” (III/1-211), evelkī_ün “evvelki gün” (IV/2-4), āzı_ērık “ağzı gerik” (IV/10-5), ŝeydē “şeydeki” (V/I-29), endē “endeki” (V/I-75), yandā “yandaki” (VII/1-39), yolundā yüzde “yulundaki yüzde” (X/I-159), ğarŝımızdā “karşımızdaki” (X/2-11), baŝındā “başındaki” (XI/1-195), beridē ğende

“berideki kende” (XI/2-2), ukurdā gıyuyu “ukurdaki kuyuyu” (XI/2-27), elinġdē “elindeki” (XI/2-258), yanımdā arkadaşınġ “yanımdaki arkadaşın” (XI/4-15), başımdā emberimle “başımdaki emberimle” (XII/2-6), kitapdā “kitaptaki” (XIII/3-5), ucundā “ucundaki” (XV/1-267).

2.1.2.2.7. Hece yutumu

Bir kelimede yan yana bulunan iki hecenin ses boġumlanma nitelikleri bakımından birbirine eşit, benzer veya aynı olmaları durumunda birinin eriyip kaybolması ve söyleyişte iki hecenin tek heceye indirgenmesi olarak tarif edilir (Gülensoy, 1988: 68). Hece yutumu, Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda çok yaygın bir durum deġildir.

ōmü “ōġümü< öngümü” (I/1-21), yandaymış “yanındaymış” (IV/2-12), nerden geliġġ “nereden gelirsiniġ” (IV/2-20), söyledeceġġ “söyleteceksin” (IV/3-28), oturumuş “otururumuş” (IV/5-45), ācık “azıcık” (IV/8-41), araya “aramaya” (IV/13-8), hepini “hepisini” (IX/1-245), hinden kēri “hindiden kēri” (IX/1-417), yıķacaklar “yıkayacaklar” (IX/1-567), ġarılı “karşılıklı” (IX/2-115), söyleyēn “söyleyeyin” (X/I-26), yēcēķ “yiyeyecek” (X/I-31), hōzü “ho yüzü” (X/I-193), dēmi? “deġil mi?” (XI/2-27), deġmēcek “deġmeyecek” (XI/4-22), yēcek “yiyecek” (XIII/1-291), ahlāsım “aġlayasım ” (XIII/2-52), yēcēmiz “yiyeyeġimiz” (XV/1-146), ġörmecēķ “görmeyecek” (XXI/1-80), ēce “iyice” (XXV/2-102), ācaķ “azıcık” (XXVI/1-7), varmācaķ “varmayacak” (XXIV/1-189).

2.1.2.2.8. Ünsüz deġişmeleri

2.1.2.2.8.1. Karakteristik olanlar

2.1.2.2.8.1.1. -r- > -l- deġişimi

Karakoyunlu Yörük Aġzın’da yaygın deġişimlerinden biridir.

üreleķ “ürerek” (I/1-16), ġeđeleķ “ġiderek” (I/8-5), alalaķ “ararak <aġırarak” (I/8-34), āralaķ “aġırarak” (I/8-34), yēyeleķ “yiyerek” (I/12-49), ġüleřmiř “ġüreřmiř” (III/1-220), devlūk sene “devrik sene” (VI/2-57), edeleķ “ederek” (IX/1-201), örteleķ “örterek” (IX/1-367), ġıralaķ “ġırarak” (IX/1-373), söveleķ “söverek” (IX/1-469), yapalاک “yaparak” (IX/2-98), yapıřalaķ “yapışarak” (XIII/1-3), olalaķ “olarak” (X/1-42), ġöçeleķ “ġöçerek” (X/1-166), ġüleř “ġüreř” (X/2-2), atalaķ “atarak” (X/2-7), selbes “serbest” (XI/2-155), ġeđeleķ “ġiderek” (XIII/1-35), “ıkarak” (XIII/1-108),

dudalak “tutarak” (XV/1-217), şakıltı “şakırtı” (XV/1-218), meleşelek “meleşerek” (XXI/1-17), sürelek “sürerek” (XXI/2-57), diyerek “diyerek” (XXII/1-84), gülüşelek “gülüşerek” (XXII/1-87), köplüden “köprüden” (XXII/1-120), sürüyelek “sürüyerek” (XXIV/4-14), ēıldire “eğirdire” (XXIV/4-115), ğonalak “konarak” (XXIX/1-35).

2.1.2.2.8.1.1.2. /nġ/ > /n/, /ğ/, m değişimi

2.1.2.2.8.1.1.2.1. /nġ/ > /n/ değişimi

hangı “<hanġı>hangi” (II/1-98), andaç “<anġdaç>(XI/2-113), öncede “<önġcede” (XVIII/2-12).

2.1.2.2.8.1.1.2.2. /nġ/ > /ğ/ değişimi

öğündē “<önġünde” (I/1-36), öğüne “<önġüne ” (I/3-23), aķsakalıġnġ “<aksakalınġ+nġ (I/7-11), ġüzüġünġ “<gözünġünġ” (III/1-12), aġından “<anġından” (IV/5-37), kerēġinde “<kerenġinde” (IX/1-98), bunūġlan “<bununġ+lan” (XV/2-1).

2.1.2.2.8.1.1.2.3. /nġ/ > /m/ değişimi

ömü “<<önġümü” (I/1-20).

2.1.2.2.8.1.1.2.4. /nġ/ > /k/ değişimi

dikeldiġi “<dinġġeldiġi” (XVIII/1-20).

2.1.2.2.8.1.2. /b/ > /m/ değişimi

munġġarlı “< bunġar EAT” (I/1-5) , muġanıлма mı “bunanılma mı?” (V/1-86 meliġiminġ “< belik” (XIX/1-36)).

yabancı kaynaklı kelimelerde

vekmer “ekber” (XIV/1-42), mahana “bahane” (XVII/2-174).

2.1.2.2.8.1.3. /ğ/ > /y/ değişimi

sāyīörüyüz “saġıyoruz” (V/1-12), yayīörü “yaġıyor” (XXIV/3-5), böyyörü “boġuyor” (XXIV/3-144).

2.1.2.2.8.1.4. /-n-/ > /-l-/ değişimi

çekineceġ “<çekileceġ>çekileceksin” (IX/1-96), çekinirdik “çekilirdik” (IX/1-97).

2.1.2.2.8.1.5. /-k-/ > /-l-/ değişimi

mitlakdā “mutfakda ki” (XXIV/3-128).

2.1.2.2.8.1.6. Diğer karakteristik olanlar

/p/ > /h/ değişimi

hoyraz “poyraz” (XI/1-61).

/-n-/ > -l- değişimi

filcana “fincana” (/5-13).

/s/ > /h/ değişimi

nāhıl “nasıl” (I/1-58).

/ę/ > /f/ değişimi

kūfleęnę “<kūęleńę” (IV/5-47).

/z/ > /y/ değişimi

āyıcıęı “azıcığı” (IX/1-535).

2.1.2.2.8.2. Karakteristik olmayanlar

/-k-/ > /-y-/ değişimi

acīyan “acıkan”(IX/1-335).

/d-/ > /y-/ değişimi

yořańę “dořańę; eskimeye yüz tutmuř” (XXIV/4-75).

/-k-/ > /-l-/ değişimi

mitlakdā “mutfakda ki” (XXIV/3-128).

/-ę-/ > /-v-/ değişimi

dēvřiridik “değiştirirdik” (IX/2-140).

/p-/ > /f-/ değişimi

firansa “pırasa” (XIII/3-44).

/f/ > /p/ değişimi

pışka “<fışka” (XVII/I-199).

-r- > -v- değişimi

suvatı “<suratı” (VI/I-150)

n>r değişimi değişimi

memrunun “memnunum” (IV/3-17).

2.1.2.2.9. Ünsüz düşmeleri

2.1.2.2.9.1. /ğ/ düşmesi

Boğumlanma özelliği dolayısıyla, iç seste kolayca ünlüleşip kaybolan bir ünsüzdür. Bundan dolayı sık sık düşer ve geride kalan ünlünün uzamasına neden olur (Korkmaz, 1994 b: 107). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda /ğ/ düşmesi yaygındır.

2.1.2.2.9.1.1. İlk hecede /ğ/ düşmesi

āzına “ağzına” (I/1-17), ōmüzden “ōğümüzden <ōngümüzden” ōlununğ “oğlunun” (I/13-13), ālařa ālařa “ağlaşa ağlaşa” (I/12-50), doğdu dō_alı “doğdu doğalı” (III/2-17), sīmadı “sığmadı” (III/1-84), sārindeyiz “sağrin” (IV/2-1), ōretmen “ōğretmen” (IV/8-29), ōlu “oęlu” (VIII/1-51), ēri “eęri” (IX/1-256), ōlangil “oğlangil” (IX/1-529), ōrū “ōęrū” (XIX/2-60).

2.1.2.2.9.1.2. İç seste /ğ/ düşmesi

dōru “doğru” (I/5-24), dē_ēl “değil” (I/14-41), yūrūlōrū “yüğrölüyor” (II/1-33), dā_ında “dağında” (VI/2-11), dā_ılmış “dağılmış” (VIII/1-17), sī_ırdan “sığırdan” (IX/1-14), būday “buğday” (IX/1-380), bādařmadı “bağdaşmadı” (IX/1-496), bāları “bağları-ip” (IX/2-57), sa_ardı “sağardı” (X/I-129), bāladım “bağladım” (XII/2-6), çīde “çiğde” (XV/1-224), yīmiş “yığmiş” (XV/2-22), yāmur “yağmur” (XVI/2-1), yā_ār “yağır” (XVII/1-166), ēleřtirdik “eğleştirdik” (XXI/1-61).

2.1.2.2.9.2. /g/ düşmesi

2.1.2.2.9.2.1. İç seste /-g-/ düşmesi

ğadī_ılınğ “kadıgilin” (I/5-6), ğocā_ılınğ “kocagilin<ğocagilinğ” (I/9-2), ğocā_ıl “kocagil (I/9-3), ebē_ēl “ebegil” (I/12-26).

2.1.2.2.9.2.2. İki keliminin kaynaşmasında /g/ düşmesi

burnu_uru “burnu guru<kuru” (XI/1-76), alā_odum “<ala godum> alı koydum ” (XV/2-16).

2.1.2.2.9.3. /y/ düşmesi

/y/ ünsüzü, yarı ünlü durumunda bir ünsüz olması dolayısıyla kolayca ünlüleşip kaybolması, en kolay gelişen ve iç seste sıklıkla düşen bir ünsüz türüdür (Korkmaz, 1994 b: 107).

2.1.2.2.9.3.1. Ön seste /y/ düşmesi

Güney Batı Anadolu Ağzları'nda ön ses /y/'nin yavaş yavaş eriyip kaybolduğu veya yazı dilindeki şekillerinden aykırı olarak ilişmesiz kullanıldıkları görülmektedir (Korkmaz, 1994 a: 65).

ilanlı “yılınalı” (IV/5-21), etiştiremedi “yetiştiremedi” (IV/9-30), ilan (IX/1-526), ıldırım “yıldırım” (XV/1-224), ulaF “yulaf” (XXI/1-24), etişdireyin “yetiştireyim” (XXI/2-73).

2.1.2.2.9.3.2. Ulamalarda son seste /y/ sesinin düşmesi

bē_er “bir yer” (I/5-2), ötê_özü “öte yüzü” (I/8-9), bē_ere “bir yere” (I/12-82), şe_dikler “şey edikler” (XI/2-177).

2.1.2.2.9.3.3. İç seste /-y-/ düşmesi

dēze “teyze” (I/3-24), ōledir “öyledir” (III/1-74), hēbesi “heybesi” (IX/2-9), hūle “höyle” (IX/2-112), beşerine “beyşehir” (XII/4-11), tūlü yeri “tüylü yeri” (XXIV/5-129).

2.1.2.2.9.3.3.4. Son seste /-y/ düşmesi

tū “tüy” (XXIV/2-119).

2.1.2.2.9.4. /-k-/ ünsüz düşmesi

2.1.2.2.9.4.1. Son seste /-k/ ünsüz düşmesi

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda /k/ ünsüz düşmesi, daha çok zarf eki +la, vasıta eki +la ve dilek-şart ekinin kullanımında görülmüştür.

āşamla “<akşamla ” (I/1-10), şafāla “<şafakla” (I/8-3), gūçcūdük “küçüktük” (I/12-81), kepenēle “<kepenekle” (II/1-10), oğlāla “<oğlakla” (II/1-26), ufādım “<ufaktım” (II/1-70), olācadı “<olacaktı” (II/1-183), ēşikliği “<eksikliğini” (IV/1-14), darāla “<tarakla” (IV/6-46), yirīdi “<yirikti” (IV/8-25), kesīdi “<kesikti” (IV/8-25), gāşīla “<kaşıkla” (IV/8-38), böyümüş “<büyükmüş” (VII/1-19), bıçāla “<bucakla” (IX/1-13), dirēle “<direkle” (IX/1-199), tokmāla “<tokmakla” (IX/1-322), gāşīcağ

“<kaşıkçak” (IX/1-335), gelecemişiz “<gelecekmışiz” (IX/1-500), ğalınacāsa “<kalınacaksa” (IX/2-26), azīsa “<azıksa” (IX/2-27), dirrēle “<direkle” (IX/2-112), bozūsa “<bozüksa” (XIII/1-15), ğedecēsek “<gideceksek” (X/2-51), soğudun “<soğuktu” (XV/1-111), deynēle “<deynekle” (XI/2-75), ğedecēmiş “<gidecekmiş” (XI/2-119), ğalabālıdı “<kalabalık idi” (XI/2-172), ğabīla “<kabukla” (XV/1-35), içecēse “<içecekse” (XV/1-121), uFāsa “<ufaksa” (XV/1-184), ekmeķ atacāmıř “<ekmek atacakmış” (XVI/2-58), yōmuř “<yokmuş” (XVII/1-80), ğalīdı “kalıktı” (XVII/1-131).

2.1.2.2.9.4.2. Ulamalarda /k/ düşmesi

çeli_ile “çelik ile” (IV/1-4), kepenē_ile “kepenek ile” (XV/1-217).

2.1.2.2.9.5. /l/ düşmesi

ĝaķayın “kalkayım” (I/1-28), ĝaķmıř “kalkmış” (I/1-28), ĝaķdıķ “kalktıķ” (I/14-4), ĝaķar “kalkar” (I/7-24).

2.1.2.2.9.6. /r/ ünsüz düşmesi

Güney Batı Anadolu Aĝızları’nda sık gözlenen bir olay olan /r/ ünsüzü düşmesi, özellikle iç seste kendinden sonra gelen hecenin ön ses ünsüzlerinden evvel ve son seste olmak üzere her zaman düşer. Son seste /r/ düşmesi daha düzenlidir (Korkmaz, 1994 a: 79). Karakoyunlu Yörük Aĝzı’nda da /r/ düşmesi sık rastlanılan bir durumdur. “ka zarf fiilinin etken veya edilgen kullanımında, -ka/-ke (<<-ken) ekinden önce /r/ varsa, geniş zaman çekiminde /r/ sesi son harf ise, GGZ çekimlerinde ekten önce /r/ varsa, -sa/-se şart ekinden önce /r/ içeriyorsa, /r/ ünsüzü düşme eğilimi göstermektedir. Ünsüz düşmesine uğrayan kelimelerin, düşen /r/ ünsüzünden önce ilk veya ikinci hecede /l/ veya /r/ akıcı ünsüzlerine sahip olduĝu görülmüştür. Ayrıca i-filinin çekimlerinde, /r/, düşme eğilimindedir.

2.1.2.2.9.6.1. İç seste /-r-/ünsüz düşmesi

geliķe “gelirken” (I/4-2), dayanı “dayanır” (I/6-34), oldu “olurdu” (I/6-52), geliveri “geliverir” (I/7-17), aşılı “açılır” (I/8-31), duru mu “durur mu” (I/14-4), daķılıdı “takılırdı”, (II/1-171), veridiņg “verirdin” (II/1-183), ince eĝiri “ince eĝirir” (II/1-224), gelidi “gelirdi” (III/1-63), bilisiņg “bilirsin” (III/1-121), ölüse “ölürse” (IV/2-14), gelidim “gelirdim” (IV/3-3), sevinidi “sevinirdi” (IV/3-3), oturuduķ “otururduk” (IV/3-21), oluķa “olurka” (IV/4-15), bilidi “bilirdi” (IV/5-88), ğötürüdüķ

“götürürdük” (IV/6-5), durusunğ “durursun” (IV/12-18), yapılıdı, satılıdı “yapılırdı, satılırdı” (VI/I-86), vuruğana “vururken” (VI/2-28), bulusanğ “bulursan” (VI/2-64), verisinğ “verirsın” (VII/1-61) oludu “olurdu” (VIII/1-153), duru “durur” (IX/1-52), gelise “gelirse” (IX/1-165), dikelediñg “dikelirdin” (IX/1-272), doldurudu “doldururdu” (IX/1-278), ğalıdı “kalırdı” (IX/1-279), açılısa “açılırsa” (IX/1-367), indirikine “indirirkene” (IX/1-386), duTdurudu “tuttururdu” (IX/1-524), dēvşiridiğ “devşirirdik” (IX/2-140), vurudu “vururdu” (X/1-55), ayırdığ “ayırdırdık” (X/1-16), duruduğ “dururduk” (X/1-17), yediridiğ “yedirdirdik” (X/I-37), yülenidi “yülenirdi” (X/I-53), bilimisinğ “bilirmisin” (X/I-74), ğalısinğ “kalışın” (X/2-49), sepelemeye “serpelemeye” (XI/1-44), getirimiş “getirirmiş” (XI/2-37), avlanıka “avlanırka<avlanırken” (XI/2-267), ğeliseğ “gelirseğ” (XII/4-157), atılıdı “atılırdı” (XIII/1-16), tükeni mi “tükenir mi” (XIII/1-122), ğeliğen “gelirken” (XIII/1-288), yuvalarımış “yavarlar imiş” (XIII/2-6), ğalısa “kalırsa” (XV/1-153), gelebilise “gelebilirse” (XXIII/1-118), kütelise “kütelirse” (XXV/2-186).

Geniş zaman fiil çekimlerinde bir cümlede birden çok geniş zaman çekimi varsa, son fiilin çekiminde /r/ korunurken, daha önceki çekimlerinde /r/ nin düştüğü görülmüştür.

toğmağdan beri **getiridim**, **sulardım** develerimi “tokmakten beri getirir idim, sulardım develerimi” (IV/13-9), kefkiyle **vuruduñg** toğucu **atardıñg** “kefkiyle vururdun tokucu, atardın” (V/1-102), **eğrisem** orda kırmın var **eğridim**, ya bir yamalık olsa **yamardım** “eğirirsem orda kırmın var eğirdim, ya da bir yamalık olsa yamardım” (XIII/3-12,13), ip **boyanı**, kilim **boyanırdı** “ip boyanır, kilim boyanırdı” (XV/1-195), ona gelebi **geçiridiñg**, bi de şöyle **varıdı**, elinğ ile **ederdiñg** “ona kelebi geçirirdin, bir de varırdı elin ile derdin” (IX/1-236), sabā_ıadar **eğeri** āşama **dokurdum** “sabaha kadar eğirir, akşama dokurdum” (XX/1-112), can **veri** can **alırımış**, anam kıvrılı imiş, can alır can verirmiş” (XXI/2-96), yörük **varı sıvanırdı** altıyoğarı “yörük varır sıvanırdı altıyukarı” (XXII/1-129).

2.1.2.2.9.6.2. İki kelimenin birleşmesinde /r/ düşmesi

bi_şey “bir şey” (I/5-3), bē_ıer (bir yer) (I/3-4), bi tağı “bir kısmı” (I/3-8), bi_yāndan “bir yandan” (XI/2-36).

2.1.2.2.9.7. İç seste /-h-/ sesi düşmesi

Daha çok yabancı kaynaklı sözcüklerde olmaktadır.

sa_ ar “zahir” (I/1-10), āmed “ahmet” (I/6-69), mēmede “mehmede” (I/7-4), ırāmatlı “rahmetli” (I/7-10), sabāla “sabahla” (I/12-3), māsız “mahsuz” (V/I-105), āleki “ahlākı” (VI/I-180), şērīnġ “şehrin” (VI/2-65), mēşur “meşhur” (X/2-28), beşērine “beyşehir” (XII/4-11), berīz “perhiz” (XII/4-36).

2.1.2.2.9.8. İç seste /-z- / düşmesi

Geniş zaman olumsuz çekiminde, -maz ekinin /z/ sesi düşer.
yıkamasa “yıkamazsa<yık-“ (IX/1-406), çaġ daġmamıyız “çan takmaz mıyız” (XII/5-15), ölmesem “ölmezsem” (XVII/1-161).

2.1.2.2.9.9. Son seste /t/ düşmesi

Daha çok /t/ düşmesi son seste olmaktadır.
ıras“rast” (I/12-83), dürūs “dürüst” (XXIII/1-100), zap edemeyiz “zapt edemeyiz” (XXIII/1-115), üslenmiş “üstlenmiş” (XXVII/1-4).

2.1.2.2.9.10. Diğer ünsüz düşmeleri

/n/ ünsüzü düşmesi

malı_ kı “malın ki” (XXIV/5-142), ġoyunu_ ku “koyunun ki” (XXIV/5-148), demīki “deminki” (VI/I-132).

Ön seste /v-/ düşmesi

ücütünü “vücudunu” (IV/6-33).

İç seste /f/ düşmesi

çitlik “çiftlik” (VI/I-172), çit “çift” (XXIII/1-65).

İç seste /s/ düşmesi

nā_ ıl “<nahıl<nasıl” (III/1-161), na_ āl “nasıl” (XI/1-127).

İç seste /-v-/ düşmesi

tōbe “tövbe” (IV/3-15)

/-m/ düşmesi

Düşme iyelik ekindedir
beniki “benim ki” (IV/5-40).

2.1.2.2.10. Göçüşme

Kelime içindeki komşu veya uzak seslerin yer değiştirmesi olarak bilinir. Yan yana bulunan ünsüzlerin telaffuz güçlüğünden kaynaklanır. Bu olay daha çok /r/ ve /l/ akıcı ünsüzlerinin bulunduğu ağızlarda görülür (Korkmaz, 2007: 107). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda yaygın değildir.

nālisa “nasılsa” (I/1-16), sarınc “sarnıç” (I/6-51), irbēmğil “ibrahimgil” (I/8-26), ğaltar “kartal” (III/1-58), kipri “kirpi” (III/1-59), zehmeride “zemheride” (III/1-89), ırbık “ibrik” (IV/5-13), mevşur “meşhur” (VI/1-159), kevran “kervan” (X/1-96), orbuğ “obruk” (XI/125), ğebelek “kelebek” (XII/2-49), úryamda “rüyamda” (XIII/1-177), ırham “ihram” (XII/3-31), erbişimine “ibrişimine” (XIV/1-25), ırza “rıza, isim” (XXIII/1-47), ğalfe “kafile” (XXV/2-30).

2.1.2.2.11. Ünsüz ikizleşmesi

İç seste iki ünlü arasında bulunan bazı ünsüzlerin, boğumlanmalarındaki tekrarlanmayı gösterir. Dikkat edilecek olursa ikizleşme olayı çoklukla iki heceli kelimelerde ve iki ünlü arasında kalan ünsüzlerde görülmektedir. Bu duruma göre, kelimelerin ilk heceleri hep açıktır. Vurgu da çoklukla ikinci hecededir. Açık heceler vurgusuz da olunca zayıf ve dayanıksızdır. Vurgulu hecelerde, hece başı ünsüzlerinin kendi hece sınırlarını aşacak şekilde boğumlanmaları o ünsüzün ikizleşmesine yol açar (Korkmaz, 1994 b: 102, 104). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda ünsüz ikizleşmesi en çok /ş/, /ç/, /l/ ünsüzlerinde görülmüştür ve ilk hece genellikle açık hecedir.

beşşikde “beşikte” (I/2-1), aşşādan “aşağıdan” (I/6-32), eşşē “eşeği” (I/8-27), güççük “küçük” (I/9-21), güççüdük “küçük idik” (I/11-81), aşşā “aşağı” (I/13-20), küççük “küçük” (III/1-104), döşşedidik “döşedik ” (VI/1-154), daşşak “taşak” (VII/1-65), bişşek “bişek” (II/1-82), döşşedik “döşedik<donat-” (IX/2-110), başşak “başak” (XXV/1-242).

Yönelme durumunda yana kelimesinde

ho yāna “o yana” (I/1-74).

kişiyeye özgü benzeşme yolu ile

adammış (XXV/1-118).

1.1.2.2.12. Dudaksılaşma

õmü “õnümü < õngümü” (I/1-21), döver mi “dõger mi” (I/8-33), pambıklı “pamuklu” (II/1-182), sovan “soğan”(IX/2-79), ğövelek “ğöğelek” (I/8-36), mevşur “meşhur” (VI/I-159), çember “çenber” (IX/1-344), ambarımız “anbarımız” (IX/1-494), ombaşı “onbaşı” (XI/1-168), dēvşiridik “değştirirdik” (IX/2-140), ılgım “ılgın” (XI/2-210), merçemi “perçemi” (XVI/1-64).

2.1.2.2.13. İkiz ünsüz tekleşmesi

Yalnız şeddeli Arapça alıntı sözlerde, kelimelerin iç ses ünsüzlerindeki, asli ikizliğin tekleşme yoluyla kaybolma olayıdır (Korkmaz, 2007: 231).

ğovatlı “kuvvetli” (IV/9-45), tēmıs “temmuz” (IV/12-4), evel “evvel” (X/1-196), tevik “tevfik” (X/2-27), savet “saffet” (XIV/1-38), hakından “hakkından” (XXVI/1-78).

2.1.2.2.14. Ön ses ünsüzlerinin korunması

bişirdi “pişirdi” (I/11-6), k̄ölgelenir “gölgelenir” (I/12-23), yiğirmi “yirmi” (IV/1-22), yuňg “yün” (IX/I-183), teğme “değme” (IX/1-325), k̄eyik “geyik” (X/2-44), bazar “pazar” (XI/2-142), tüğün “dügüm” (XI/2-257), k̄ünde “günde” (XIII/1-2), k̄ereňg “kenar” (XIII/1-218), ğo “ğo<ko-> koy-” (XIII/1-221), barnak “parmak” (XXII/1-94), tirkeller “tirkerler” (XXVI/2-60).

2.1.2.2.15. Ünsüz birleşmesi

ayävında “<ayav_cu<ayağ_cu<ayak ucu.” (I/1-31), durõ “bekle, dura koy <dura ğoy” (I/9-22), yüzünğguyu “ aşığıya doğru, iniş aşığı < yüzün +kuyu” (I/13-16), bēre “bir yere” (I/14-72), akkızıyokarı “ağzı yokarı” (IX/1-465), adamaķıllı “tam anlamıyla, iyice” (IX/2-123), hõzü “ho yüzü” (X/I-194), õteberi “õtede ve beride olan eşya” (XVII/2-89).

2.1.2.2.16. Eskicil õğeler

şindi “şimdi” (I/1-1), denğ “ne diyorsun” (I/3-21), kaşanğ “develerin işemesi için verilen süre” (I/4-2), ğo- <godu “koydu” (I/5-16), ğonğşular “komşu” (I/15-19), biňg “bin” (I/15-24), yaşıl “yeşil” (II/1-44), yiğirmi “yirmi” (IV/1-22), Tirkersinğ “tirke-” (IV/6-35), yuňg “yün” (IX/1-183), teğme “değme” (IX/1-325), çomçayla “çomça” (IX/2-149), enğ “en” (IX/2-170), çanğ (X/1-92), bazar “pazar” (XI/2-142), ğomamış “goymamış <ko- (ET) (XI/2-195), tüğün “dügüm” (XI/2-257), alma “elma” (XI/2-298), õng “õn” (XII/1-25), kereňg “kenar” (XIII/1-218), õğsüz “õksüz, anasız” (IX/2-

56), soᅡg “son” (XVII/1-180), yalıᅡg “yalın” (XVIII/2-38), tırkeller “tirke-; daveleri ardı ardına baēlamak” (XXVI/2-25), k̄eyik̄ “geyik” (XXVI/2-70), k̄eyellerdi “giyerlerdi” (XXVI/2-101).

2.1.2.2.17. Hece t̄uresi

ikincirikli “ikircikli” (XXIV/2-213), s̄ȳnmez “s̄nmez” (XVII/2-5).

Yabancı k̄okenli s̄zc̄uklerde

ēadl̄eyen “katiyen” (I/12-57).

2.1.2.2.18. Nazallaşma

ēoᅡᅡşular “komşular” (I/12-24), barnāēāᅡᅡḡı “parmaēını” (IV/8-36), iᅡsanoēlu “insanoēlu” (VI/1-35), seyil “sahil” (IX/2-3), ȳn̄ḡsek̄ “ȳksek” (XIII/4-32), seᅡḡ ḡedenēḡ ber̄ḡ ḡeder “sen gidersin ben gider” (XV/2-30), siᅡᅡek̄ atar “sinek” (XV/2-48), barnaklarını “parmaklarını” (XIX/1-33).

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.1. İsimler

2.2.1.1. İsim yapım ekleri

Yapım ekleri, kelimelerin kök ve gövdelerine gelerek yeni kavramların yansıtılmasını, kavramlara karşılık yeni kelimeler yapılmasını sağlayan ektir (Korkmaz, 2007: 240). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda STT'nde kullanılan eklerin yanında, yer yer ET'de kullanılan eklerin izlerine de rastlanılmaktadır.

2.2.1.1.1. İsimden isim yapım ekleri

+ gAn eki

İşlek bir ektir. Tek heceli fiillere getirilmez, Eklendiği isimlere kuvvetli bir abartı ve aşırılık ifadesi katar (Ergin, 2002: 239). Eski Türkçede kullanılan bir ektir (Ersoy, 2012: 228). Kaşgarlı, “bir işin sürekli yapıldığını” göstermek üzere Türk dilinde +gAn şeklinde bir ekin varlığından söz eder.

iriğan “güçlü, kuvvetli” (I/1-1), dabışğan “tavşan” (III/2-1), gelemgen “ çark eğirmede işinde kullanılan ağaç gereç” (IX/1-259).

+ lA(k) eki

Eski Türkçede, +lAg/+lAk şeklinde geçen ve “soyut isimlerle, yer ve hayvan isimleri türeten ve seyrek kullanılan birleşik bir ektir” (Eraslan, 2012 a: 99). Tarihi süreçte sondaki -g sesi düştüğünden ek, STT'nde, +lA şekline dönüşmüştür ve “yer ve arazi” adları oluşturur (Korkmaz, 2003: 49,50).

yayla “yayla: < yay>yayın çadır evlerin durduğu yer” (I/3-5), yazla “yazla: < yaz- ilkbahar> yazın durulan yer” (IV/1-9), güzle “güzle: <güz; son bahar>güzün çadır evlerin durduğu yer” (IV/6-1), gışla “kışla: < kışın çadır evlerin durduğu yer” (XXI/1-8). Ayrıca duzla “tuzla; koyunların tuz yediği düz taşlık yer” (XVII/2-121).

Eski Türkçedeki +lAg ekindeki /g/ ünsüzünün, KYA'nda düşmediği ve tonsuzlaştığı örnekler de vardır. Mesela gışlak “kışlak” (IX/2-6) sözcüğü, yukarıdaki gışla sözcüğünün yanı sıra ET'deki şekliyle korunduğunu göstermektedir. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda gışlak örneğinin dışında ekin tonsuz şeklinin tanıklandığı başka örnekler de vardır. Ancak bunlarda yer adı değil, ek başka anlamlar

yüklenmiştir. Ek, +IAk biçimiyle özel bir nitelik kazanarak çeşitli ad ve sıfatlar türetmiştir.

yo_zla_k “erkek atların oluşturduğu gurup” (III/2-29), g_özle_k “bir yitik aranırken yükseğe kurulan gözetleme yeri” (III/1-103) g_ıncırla_k (tahterevalli ye benzeyen oyun gereci” (VIII/1-291), otla_k “hayvanların otlaması için verilen para, kira” (X/1-35), işle_k “çalışkan” (IX/1-101), sulak “hayvanların su içtiği yer (XXV/3-24).

+AIAk eki

Türk dilinde pek yaygın olmayan +AIAk eki, Moğolca AIA ekinin, ok/ök kuvvetlendirme edatıyla genişlediği bir ek olarak değerlendirilebilir.

g_ögele_k “ağaçlarda yaşayan semyotik bir bitki: <gök-yeşil +elek” (XXI/1-183).

+Iı eki

Bu ekin esas fonksiyonu, sıfat olarak kullanılan nitelik isimleri yapmaktır. Bu ekle yapılan isimler hem sıfat hem de isim olarak kullanılan vasıf isimleridir (Ergin, 2004: 159). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda ya direk isimlere veya fiilden isim yapım ekleri almış isimlere gelmektedir.

ka_r ka_çı_{lı} “<kak-, kar dolu, kar çok” (XI/1-16), k_ösülü “<kös-, uzanmış” (XIII/4-31), sal_gılı “<sal-, sal_gı; katkı” (XI/1-8), sal_gısı “<sal-, dokumada çezine katılan ip” (XII/5-37), g_äbı_{klı} “<kabuk +Iı: taze fasulyenin kıyılmış kurusu; örkenez” (XV/1-172), g_ülülü “<gülü-, dört ayağı ba_ğlı, ba_ğlanmış” (XIX/1-17), ora kepe_ne_k varıdı yazılı der “orda kepe_ne_k var idi yazılı (serili) der” (XXIV/5-51), burk_{mal}ı “<burk-, burk_{mal}ı” (XXVI/2-88).

+IXk eki

Eski Türkçeden beri kullanılan bir ektir ve ET’de IIğ/IUğ şeklindedir. Sıfat mahiyetinde aitlik ve mensubiyet ifadeli isimler ile bir şeyle donanmış olma, bir şeye ait olma ifadeli sözler üreten isimden isim yapma ekidir (Eraslan, 2012 a: 99). A. Von Gabain (Gabain, 2003: 44), ekin çoğunlukla sıfat oluşturduğunu ve Moğalcada “bir şeyle teçhiz edilmiş olan şey” anlamını verdiğini belirtmiştir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bir çok fonksiyon üstlenmiş bir ektir.

1. Soyut isimler yapar

k_ötülü_k “kötülük” (I/10-11), hura bir soluk_{lu}k dedi “solukluk < bir nefes alıp verme süresi kadar” (I/14-69), g_özellik “iyilik, incelik” (VI/1-184), ke_hellik “üşenme,

umarsımama”(IX/1-218), aklık “beyazlık” (X/1-19), bobalık “babalık” (X/1-136), yokluk “yokluk” (XI/2-72), analık “kocasının anası” (XIII/2-109), algınlığı “algınlık +ı; kırgınlık” (XIII/2-110), başlık parası “başlık parası” (XII/3-8), düşüklük “yüz kızartıcı suç” (XIV/1-9), tekereklük “yuvarlaklık” (XV/1-263), senelik “yıllık” (XIX/2-43), püsmencelik “pişmancılık; pişman olma durumu” (XVII/2-180).

2. Yer adları yapar

alānğlık “alanlık<açık ve düz yer” (X/1-169), ğırkınnığa “kırkınlık+ a” (XI/2-263), ölgülük “ölu evi” (IX/1-444), haplık “koyunlara ilaç verilen çevrelenmiş yer” (XXIV/5-23).

3. Giyim isimleri yapar

tellik “örme başlık” (IV/9-36), başlık “örme veya keçe başlık” (IX/1-211), göğüslük “göğüslük; kadının memelerini örten önden giyilen giysi” (XXIV/2-68).

4. Nesne isimleri yapar

yāğlık “mendil” (I/1-14), iplik “iplik” (II/1-40), indirmelik “gelin çadıra gelince verilen bağış” (VIII/1-156), bulğurluk “bulgur yapımı için ayrılan buğday” (XXIV/3-104), örülük “çoban örüden gelince verilen aperatif yiyecek” (XVI/1-49), yamalık “yama yapılan elbise parçası” (XIII/3-13), aşırtmalık “devenin havunu çekilen keçe” (XXI/1-48), etlik “eti için üretilen hayvan” (XXIX/1-47), ğüzlük, ğışlık “güz ve kış için kullanılacak şey, yiyecek, ihtiyaç” (XXIII/1-78), dişlik “atları idare etmek için alt çenesine takılan ip” (XXVI/1-70), burunsuluk “develerin burnunun üstüne gelen ve yulara takılan kırmızı keçe” (XXVI/2-45).

5. Hayvanların yaşma göre isimler yapar

ğayalık “yeni yetme erkek deve” (III/1-78).

6. Bir nesnenin veya bir eylemin sık bulunduğu veya yapıldığı yerin adını yapar

mezerlik “mezarlık” (I/1-31), ğuzluk “küçük kuzuların bulunduğu çit dam” (IX/1-80), ocaklığınğ “<ocaklık, ateşin yakıldığı yer” (XVII/2-119), odunnukdan “odunluktan” (XVI/2-64), derilik “çadırdaki tulumların konulduğu yer” (XVI/2-72), daşlık “taşlık” (XXIV/2-288), ğarlık “yaylalarda karın erimeden durduğu, kar temin edilen karlı yer” (IX/1-592), yāmırlık ğün “yağmurlu gün” (XV/1-212), millik “ (XXIV/6-39), örtülük (XXVI/1-132).

7. Bir eylemin devamlı yapıldığı yer adları yapar

çulvalık “çulfalık<çulva: ham yün şalvar” (IV/5-64).

8. Bir nesnenin yapımı için gereken miktarı bildirir

bir keçelik “bir keçe için gereken miktar” (XIX/2-29), iki şalvarlığı (iki şalvarlık yün” vardı endeniñg “iki şalvarı vardı, bunun (kocasını kast ediyor)” (XXVI/1-47).

+Ak eki

Eski Türkçe +gAk/+gEk ekinin, /g/ ünsüzünün düşmesi sonucu meydana gelmiş biçimdir (Eraslan, 2012 a: 97) ve KYA’da genellikle hayvan adları yapar.

ğısırak (kısırak <kısır+ak) (I/1-1), kısa kestek “kısa boylu” (XI/1-92).

+cA eki

+cA eki, sıfatlara gelerek, kısmi bir benzerliğin ifadesi olarak, küçültme sıfatlarını yapar (Korkmaz, 1959: 323).

çuğurca ēşik bi “ çukurca esik bir” (XII/4-23), kelce “küçükçe” (XIV/1-49), diriceydi “dirice idi” (XV/1-118), kekliğiniğ ireñgi şeyini nardan nar ğabığundan alaca basardı beyaz beziñg üzerine “kekliğin rengi şeyini nardan nar kabuğundan alaca basardı beyaz bezin üzerine” (III/2-25).

+cAz <cAğIz eki

+cAğIz eki; +cAk ve bir pekiştirme eki olan +Az>Iz ekiyle genişlemesinden oluşmuş bir birleşik ektir. Küçültme, sevgi, ve acıma ifadesi veren adlar üretir (Korkmaz, 2003: 41).

emmicēzim” emmiceğizim” (X/2-17), doğturcazım “doktorcağızım” (XIII/1-91), yancāzına “yancağızına” (XV/1-70), mertmencēzde “metmenceğizde” (XVI/1-71), oncāz “oncağız” (XVI/1-72).

+cIk, +cUk eki

Eklendiği adlara küçültme, sevgi, şefkat ve acıma ifadesi işlevi katar, Bunun yanında, +cIk/+cUk ekiyle genişlemiş olan sıfatlar, anlamca pekiştirilmiş küçültme ve abartma sıfatlarına dönüşür (Korkmaz, 2003: 43).

hemençik “hemençik” (IX/1-441), hurac_a “huracık+a” (IX/1-595), ıçık “azıcık” (XII/2-5), bi şeyçik “bir şeycik” (XII/2-7), ğarıcīdı “karıcık” (XII/4-62), adamcık “adamcık” (XIII/1-215), ıyıcık “azıcık” (XIII/1-223), hüseyincik “hüseyincik”

(XIII/1-276), oğlancık (XIII/1-278), oracıkda “oracıkta” (XIII/1-303), yedicik “yedi” (XV/1-44), āzıcıklarına “ağzıcıklarına” (XV/1-192), uvacık “ufacık” (XV/1-202), ıyıcık “azıcık” (XV/2-14), oduncuk (XVI/2-1), ayıçık “azıcık” (XVI/2-14), oracıkda “oracıkta” (XVIII/2-46), hayıçık “hayıt çalısı” (XX/1-130), oncuk “oncuk” (XXIII/1-66), seyreçik “seyreçik” (XXIV/2-28).

+cI eki

Adlara gelerek bir nesneyi, bir işi veya sanatı kendisine meslek veya uğraşı olarak seçmiş olanları gösteren adlar türetir (Korkmaz, 2003: 41). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bu ekin bu işlevine ek olarak, hayvanların gebe olduğunu gösteren isimler yaptığını saptadık.

ormancılar “ormancı” (I/12-30), yanıkçı “yanık yapan” (I/14-76), avcı “avcı” (III/2-1), alıcı “alan kişi” (IV/1-28), tāhtacılar “tahtacı <Alevi, ağaç işleri ile uğraştıkları için” (IV/6-17), hancıymışsınğ “hancı” (IV/6-22), ğamaracı “kamaracı” (V/1-106), Tatlıcı “tatlıcı” (VI/2-67), atıcılar “atıcı” (VIII/1-320), basıcı “basan kişi” (IX/1-163), malcısınğ “malcı” (IX/1-308), boyacı “boyacı” (IX/1-353), ğırkıcı “kırkıcı” (X-42), ğırkıncı “kırkıncı<kırkın +cı” (X/1-48), ğöncü “deri işleyen” (XI/2-90), ğuşcu “kuş besleyen” (XI/2-225), kınacı “kına yakan” (XIII/2-104), besici “besi işi yapan” (XIII/2-113), yorgancı “yorgan yapan” (XV/1-201), yülemeci “bileme işi yapan” (XXV/2-184).

Hayvanların gebe olduğunu gösteren isimler yapar

botlacı “gebe deve: < botula-guçı (ET)” (IV/5-22).

Başka eklerle de genişleyerek, birleşik eklerin bir unsuru olarak da kullanılmıştır:

arkadaşçılık (III/1-171), çobancılık (VI/1-72-73).

+(X)ç eki

Sevgi ve küçültme yapar (Erarslan, 2012 a: 94)

arkacında “arkaç + ında >arkasında” (I/8-1), arkac bî_er “arkalı (arkasında kaya, dağ olan) bir yer” (IX/2-29), ācınğ dibine arkacını dayamış “ağacın dibine arkasını dayamış” (XV/1-217), arkaşlanmışımış “arkaçlanmış imiş (arkasını dayamış) imiş” (XXV/1-18), anaç “analık yapan, büyük” (III/2-21).

+cAk eki

+cA ekinin, +ok pekiştirme ekiyle kaynaşmasından oluşmuş ve küçültme, sevgi ve tahsis işleviyle sıfat, zarf ve adlar türeten bir ektir (Kokmaz, 2003: 41).

ısıcak “sıcak” (IX/2-148), ayakÇak “çulfalıkta ayakla basılan küçüyü hareket ettiren gereç” (IX/1-247), gölcek “sömek edilmiş yünün kola takılan bir bölümü” (IV/9-44), çalgıcağ (XII/2-3), bağcağ “ince uzun şerit halinde dokuma ip-sicim <bağ” (XII/4-202), belÇek “bele kuşanılan ve yün ihtiva eden örme kese” (XI/2-280), böyücek “büyücek” (X/2-29), picamacak “pantolon yok ayağında pijamacak (pijamalı)” (XXIV/4-52).

+gil eki

Konuşma dilinde ve halk ağızlarında sık kullanılan ve uyuma girmeyen bir ektir. Şahıs, akrabalık ve unvan adlarından sonra gelerek o şahıs ve akrabaların mensuplarını gösteren aile adları yapar (Korkmaz, 2003: 47). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda kalıplaşmış ve sık olarak kullanılır ve aile, oba, akraba ve komşu isimleri yapmaktadır.

irbēmğil “ibrahimgil” (I/8-26), ğarāzgil “karakızgil” (I/12-6), hatmağil “fatmağil” (I/12-13), ısmāngil “ısmāğangil” (I/12-25), emișgil “emișgil” (I/12-38), püstülüğilinğ “püstüllügilin” (I/12-38), kelgil “kelgil” (I/12-61), çüngürğili “çüngürğili” (I/12-65), çolakgil “çolakgil” (I/14-41), anamgil “anamgil” (III/2-80), sultangil “sultangil” (IV/1-34), eniștenğgil “eniștengil” (IV/2-18), emmimgil “amcamgil” (IV/2-23), ananğgil “anangil” (IV/5-10), dedenğgil “dedengil” (IV/5-20), çavıșgil “çavuşgil” (IV/5-36), hacığilinğ “hacıgilin” (IV/6-16), dayınğgille “dayıngil ile” (IV/8-62), kerimgil “kerimgil” (IV/9-27), ğüççükgil “küçükgil” (V/1-42), veletgil “veletgil” (V/1-44), irebișgile “irebișgile” (V/1-80), muhtargile “muhtargile” (VIII/1-74), nasıFgil “nasuhgil” (IX/-486). bobamgilden “babamgilden” (IX/1-502).

+nti eki

Sadece iki kelimesine getirilip sıra sayı sıfat teşkil eden işlevi daralmış çok eski bir isimden isim yapma ekidir (Eraslan, 2012 a: 191). Ancak, KYA’da bu ekin farklı kullanıldığını gördük.

bir̄inti “topluluk, insan toplanması” (XV/1-13).

+gIn, +kIn eki

Geçişli ve geçişsiz tek heceli fiil köklerinden anlamı pekiştirilmiş sıfatlar türeten çok işlek bir ektir (Korkmaz, 2003: 81).

alışkın “alışkın” (III/1-54), azgın “azgın” (XI/2-291), yorgun “yorgun” (XII/6-20), düzgün “düzgün” (XXVI/1-160).

+(X)k eki

İşlek olmayan bir ektir, Benzerlik ifade eder (Ergin, 2004: 177).

eğriğ “dibinde koyunların gölgelendiği kayalar < eğri; kayaların dik eğri olması nedeniyle” (IX/1-146), **çilbirikli** yer “küçük otsu çalılı” (I/6-32), **ağriğ** “fazla yük” (III/1-43), **āzığ** “azık” (III/1-172), **teğerek** “yuvarlak, teker gibi” (XV/1-262).

+rAk eki

Uygur döneminde kullanılmış bir ektir. Kuvvetlendirme eki olup sadece sıfat ve zarflara gelmektedir (Eraslan, 2012 a: 101).

sonğrakdan “sonradan” (IX/2-131), ufarağmiş “ufarak+imiş” (X/1-116).

+ş eki

Benzerlik yapan, isim yapım ekidir.

çingış “çingış “ ışık, (<çınğa; kıvılcım. Bazı ağızlarda çıngı (Türkiye Ağızları sözlüğü)” (XXIV/5-38).

+t eki

Eski Türkçede kullanılan çokluk ekidir (Eraslan, 2012 a: 103). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda sadece birkaç örneğine rastladık.

yenğğitden dēğış “yeniden değış, yeniden tekrarla” (XVII/I-96), **yenğğitden** südü bi_dahā satmış “sütü yeniden bir daha satmış” (XXV/1-83), **cayırtı** (cayır; ses yansımali ses) “çayırtı (koşmaktan sesler çıkardı)” (XXVI/1-79), **yaşıt** “ aynı yaşta” (XXVII/1-17).

Yabancı kaynaklı sözcükte

ekseriyet “ekseriya” (XXVI/2-3).

+te eki

Eski Türkçede seyrek kullanılan isimden isim yapma ekidir (Eraslan, 2012 a: 103).

Kılı çektikmiydi altına hüsür **kelete** (kel+e+te) yeri çıkardı (XXIV/6-104).

2.2.1.1.2. Fiilden isim yapım ekleri

-a, -e, -u, -ü, -ı, -i

Eski bir ek olup muhtemelen zarf-fiil ekiyle aynıdır. Kalıplaşarak fiilden isim yapma eki durumuna geçmiştir (Eraslan. 2012 a: 104).

gelin **ala** geliverillerimiş “gelin almaya geliverirler imiş” (I/7-34), **oynaya** “oynamaya” (XV/1-72), **sapa** “sap-, sapa yer” (XIII/3-22), **dürüye** bezden göyneğ gatallardı (dürü+ye) (XXIV/6-122). **ala vere** “alış-veriş” (XXIX/1-63).

-m eki

Bu ek, kalıcı nesne ismi yapan, en işlek fiilden isim yapma eklerinin başında gelir. Fiille ilgili çeşitli nesnelere ismini yapar (Ergin, 2004: 188).

Kalıcı olanlar

süyüm “<süğ-; uza-; çarkta yün veya pamuktan yapılan ve o anda ipin aldığı isim” (IX/1-232), atım “avcılıkta bir kurşunun mesafesi” (XXV/1-171), **yaylım** “<yayı-, hayvanların yediği ot, çalı” (XVII/1-189), dört ekmeğ, bir **dürüm** “dört ekmeğ bir dürüm” (XVII/2-87), **ulam ulam** (<ula-; ekle-, eklen-), ardı ardına, sıra sıra” (XVIII/2-40), **dıkım** “lokma <dıkı (az, biraz) <dık” (XVII/3-123), **yağım** “deyiş, koşma” (XXIV/4-87), **sāğım** “<sağ-” (XXIX/1-44),

Geçici olanlar

büküm büküm gatarsınğ (<bük-) “büküm büküm katarsın” (XVII/2-95).

-mA eki

Fiil kök ve gövdelerine gelerek, iş isimleri yapar (Ergin, 2002: 236).

Kalıcı olanlar:

salma “<sal-; ortaklaşa herkesten alınan para” (VIII/1-64), ğuzu **yağma** deller “<yak; yaklaş- (ET)” (XI/2-54), **depme** “depilerek keçeleştirilmiş şalvar” (XI/1-176), uşğartma “<uşkart-, abart-” (XI/2-65), **bişme** “<biş-, nohut, kabıklı, kuru fasulye gibi kuru yiyecekler” (XV/1-172), **ğatlama** “<katla-” taş yarığ, katlama (XVI/1-71), **telleme** “telle-, ipin kopması” (XVII/1-110), **govlama** “<govla-, birine birinin aleyhinde,

üçüncü kişi için kışkırtıcı konuşma” (XXIII/1-97), **gırma** “<kır-, kırıl-, melez” (XXVI/1-159), **külükleme** “ekmeği çok geniş yazmadan (açmadan) yapılan hali” (XXVIII/1-4), **keşikleme** “bir birine yardıma gitme, ödünçleme, yardımlaşma, imece” (XXVIII/1-43).

Geçici olanlar

depme “tepmelek eylemi” (III/1-47), bulaştık **yazmaya** “yazma; genişletme, serme, açma” (XX/1-162).

-mAk eki

-mAk eki fiilden hareket isimleri (matar ismi) teşkil eden yapım ekidir (Eraslan, 2012 a: 117). Soyut ve diğer isimler yapar (Gabain, 2003: 53).

ken deyi bura derin. bu_üzü de **asmak**, bu_üzü de asmak “ken diye bura derim, bu yüz de asmak, bu yüze de asmak <as-” (XI/2-40), **guzusu** öldüğünde, **yakmak** o “yakma, yakınlaştırma, öksüz kuzuyu diğer yavrulu koyuna aldırma” (XXV/2-138).

-t eki

Eski Türkçede kullanılan fiilden isim yapım ekidir (Gabain, 2003: 55).

köst “<kös-, koyunlara hareket verme” (VIII/1-398), **ğartlarını** “yaşlılarını” (XI/1-67): karı- : yaşlan- (ET) > karıt: yaşlı (ET) > kart (yaşlı), **aşıt** “aş-, bir dağın aşılmış tarafı, gizli anlamı kazanmıştır” (XXV/3-32),

-tı, -ti eki

beslenti “<bes-, başkasının yardımı ile büyüyen” (XVI/1-91), **kesinti** etiyile “<kes-, kecinin kesinti etiyile” (XXI/1-138), **şakıltı** “şakır-, şakırtı” (XV/1-218), **takıltı** “takıl, (silah) sesi” (XXV/1-174).

-gIn, -kIn eki

Soyut ve alet isimleri teşkil eder (Eraslan, 2012 a: 106).

erişkinliği “<eriş-: varmak, ulaşmak, yakınlaşmak” (VI/2-37), **yetişgin** “<yetiş-, yetişmiş” (XI/2-111), **alışkın_ıdı** “alışkın idi” (IX/1-583). **çıvgın adam** “genç, güçlü adam” (X/1-153), **şavgın** “birden şiddetli gelen yağmur” (XII/2-24), **şıvgın** “birden şiddetli gelen yağmur” (XII/2-24), **gızgın** “<kız-, kızgın” (XII/4-224), **azgın** “hakkından gelinmez” (XXIV/2-188).

- (X)k eki

Eski bir ektir. Daha ziyade sıfat mahiyetinde isimler türeten fiilden isim yapma ekidir (Eraslan, 2012 a: 106). Harekete uğramış olan, o hareketten doğmuş bulunan veya hareketi yapan çeşitli nesnelere isimlerini meydana getirir (Ergin, 2004: 188).

göynük “<göynü-, göynüme” (XII/6-10), belik “<bel-, bölünme” (I/6-31), yıkık “yıkılmış” (I/6-59), yanık “yanmış” (I/8-8), yörük “yörük < yörü-” (I/12-29), açık “açık” (II/1-179), delik “delik” (VI/1-37), bulanık “<bulan-” (IV/2-33), geriğ “gerik” (IV/10-6), gâtık “keş ile karıştırılan deri peyniri < (deriye) kat-” (XVII/2-90), yarık “yarık<yar-” (XIII/4-8), beleğ (<bele-) “çocuğu muhafaza eden keçe” (XV/1-185), süyek “uzamış olmak <süy-” (XVI/2-91), ötede ğırık ğırık dutarımış “ötede kırılmış (az) tutar imiş” (XXI/2-58), höyle çevriğ yer varımış “beyninde canlandığı gibi çevrilmiş yer varı imiş” (XXIII/1-173), deli ğürleğ biriymiş “ğürle-; deli ğürlek biriymiş” (XXV/1-128), sürteğ daşı “< sürt-; üzerinde bileme yapılan taş” (XVII/3-167).

-gı, -ki eki

Seyrek kullanılan ET'deki -gı/-gi, -kı/-gi ekidir ve fiilden isim yapma ekidir (Eraslan, 2012 a: 105).

yeygi “ye-, deve yityeceğı <yeygü-ET” (III/1-25), salgısı “sal<, salgı” (XII/5-37), keşkiyle “<kes-; keski (makas) ile” (XIII/2-12), çalğı “çal-, radyo” (XV/1-250), bürgülü “<bürün-, bürgü örtünülen şey, dastar” (XVII/1-205).

-Ak eki

Tek veya çok heceli fiil kök ve gövdelerinden sıfat ve ad türeten işlek bir ektir. Bir işin yapıldığı yeri, bir alışkanlığı veya duyguyu ve bazı araç-gereç adaları türetir (Korkmaz, 2003: 70).

bıçak “<bıç-, bıçak” (III/2-145), ğonak “<kon-, konak-menzil” (IX/2-68), tarak “<tara- : kayalık yerlerdeki arasındaki geçit” (IX/2-171), ırak “uzak < ırıl-” (IX/1-396), yatak “<yat-, sürünün ve çobanın devamlı yattığı yer” (X/1-5), ğacak “<kaç-, kaçak” (XI/2-275).

Daha ziyade sonuna geldiğı fiilin gösterdiği hareketin neticesini ifa eden fiilden isim yapım ekidir (Eraslan, 2012 a: 106).

dūnek “tünek; geceyi geçirilen yer, yer ismi” (XI/1-8), siyek “siyek; cinsel organdan gelen sızıntının sidikle karışıp koyu kurut yaması” (XI/4-13), göyünüñ yünēni “koyunun yüneğini <yünek: koyunların yıkandığı yer” (XII/4-94), geçek yatağı “gelip geçenin yattığı < geç-” (I/6-65).

emlik “yeni doğmuş ve bir aylığa kadar olan kuzu” (IX/1-81). Em- fiiline gelen –(X)l- edilgenlik ekinden sonraki –lk eki de benzer bir şekilde fiilin ifade ettiği harekete dair yer adı meydana getirmiştir. Böylece emilik şeklinden, orta hece ünlüsünün düşmesiyle emlik ortaya çıkmıştır.

-ken eki

örken “yünden dokunmuş organ, ip, <ör-” (XX/1-49).

-guç eki

İşlek bir ek değildir (Ergin, 2004: 190).

burguca “<bur-, burguç; dönen gereç” (XIII/4-1).

-ça eki

çomçanınğ “<çom-, dal-, ET; çomuşa, büyük kaşık” (IV/8-43). Çomça sözcüğü, muhtemelen ET’deki çom- fiilinin –(X)ş- işteşlik eki almış ve üzerine, –a eki olarak *çomuşa şekline dönüşmüş, sonra da orta hece ünlüsünün düşmesi ve /ş/ ünsüzünün /ç/’ye benzeşmesiyle çomça şeklini almış biçimi olabilir.

-Xn eki

Fiilleri isimleştiren -n ekinin daha önceleri daha yaygın kullanıldığı ama günümüzde de işlek bir ek olduğu bilinmektedir. Yapanı, olanı ve yapılanı ifade etmektedir (Ergin, 2004: 189).

yüyün “<yü-, bi yüyün birini gäyerdik, bi yüyün birini (IX/1-222), **ğatın** “ katın, goç ğatını geldiği zaman” (X/-18), **güz ğırkıını** “güz kırkını < kırkın” (X/1-38), **ğırkıını** habar edeller ğayrı’ (X/1-47), ğırkıınısını “kırkıınıcıkırkıını” (X/1-48), **ğöçün** “< göç-” (VIII/1-345), **ğatını** “katın<kat-” (X/1-213), **tüğün** ğomuş “düğüm koymuş” (XI/2-257), **depin** “depin: şalvarı teperek keçeleştirme işlemi” (XII/1-7), **çezin** “dokumada iplerin belli bir çile ve sayıda hazırlanması, çez-”, **dikin** “dikiş” (II/1-235), **sökün** “sökme” (XXIV/6-65).

-(I)ş, -(U)ş eki eki

Ünlü ile biten fiillere doğrudan doğruya, ünsüz ile sonuçlanana araya bir bağlantı ünlüsü alarak, fiil kök ve gövdelerinden “bir işin sonucu ve ürünü olan” somut ve soyut kalıcı adlar üretir (Korkmaz, 2003: 106).

Geçici isimler yapar

yörüüşlüymüş “<yörüüş < yörü-, yörüüşlü imiş” (I/1-20), göüş “göüşkiye” (XVII/1-120), döüş “döüşme < döüşme < döüş-” (XVIII/1-66), geliş “gelme< gel-“ (VIII/1-17), gidiş “gitme < git-” (XX/I-12), geviş “gevme< gev-” (XII/4-103), duyüş “benim duyüşüm öyle” (VIII/1-25).

Kalıcı isimler yapar

büküş “börek, içine peynir ve yağ konulan yufka gözlemesi, <bük-” (III/2-128), biliş “tanıdık, yabancı olmayan” (XIII/1-175), kiriş (<kir-<ker-) “ince bağırsağın kurutulması ve bükülmesi ile elde edilen ve yaya gerilen ip” (XXIV/2-247), èniş “eniş (iniş?: aşığıya doğru gidilen yol, yer, eylem işini tanımlar” (XXV/2-86).

-g eki

Yapılan işin sonucunda ortaya çıkan şey, aktif isim ve diğerkleri (moğalcada da aynıdır) (Gabain; 2003: 51).

hindi gāyri vıçı vıçı elinğdē çamaşır at makineye, yúğ galdır “şimdi artık vıçı vıçı elindeki çamaşır at makineye yıkama yap kaldır” (XVI/1-13).

2.2.1.2. İsim işletme ekleri

2.2.1.2.1. Çokluk eki

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda çokluk ekinin görevi çokluk, topluluk ve oba isimleri kurmaktır. Benzeşme nedeniyle tabanları –n ile sonlanan sözcüklerde, -lAr yerine -nAr eki şeklindedir.

bunnar “bunlar” (I/3-4), haplar “tabletler, ilaç” (I/3-19), dayılar “oba ismi” (I/4-9), onnar “onlar” (I/5-9), hayvannar “atlar” (II/1-11), gönneri “gönleri” (III/1-159), çobannarı “çobanları” (III/1-173), göcenner “tavşan yavruları” (III/2-66), göyunnar “koyunlar” (III/1-184), günner “günler” (VI/1-2), unnarda “unlarda” (IX/1-50), ötekinner “ötekinler” (IX/2-59), gāzannara “kazanlara” (IX/2-105), tenneri “tenleri” (IX/2-90), desennerinğ “desenlerin” (IX/2-107), dūğünner “düğünler” (X/1-12).

2.2.1.2.2. İyelik ekleri

Kişi	Ek
1. Teklik kişi	+ (I)m, +(U)m
2. Teklik kişi	+nġ, +(I)nġ, +(U)nġ
3. Teklik kişi	+ sI, +sU
1. Çokluk kişi	+ (I)mIz, +(U)mUz
2. Çokluk kişi	+ (I)nġ(ġ,ğ,ĝ)Iz, +(U)nġ(ġ,ğ,ĝ)Uz
3. Çokluk kişi	+nArI, +IArI

1. Teklik kişi

halam da vardır “halam da vardır” (I/5-15), **bobam** neler çekmiş “babam neler çekmiş” (I/6-34), **ebem** laF ediveridi “ebem laf ediverirdi” (VII/1-39), **elim āyam** dudmayıverdi “elim ayağım tutmayıverdi” (III/2-66), **dayılarım** alacak oldu “dayılarım alacak oldu” (IV/4-12), **dilim** dönmez “dilim dönmez” (IV/9-25), **elim günüm** deyi dolandım geldim “halkım diye dolandım geldim” (XII/4-115), **aıklım** erē_örü “aklım eriyor” (XVII/1-72), **özēĠem** yok konuşacak yavrım “özeğim yok konuşacak yavrım” (XVII/1-85), **düğünüm** oldu “düğünüm oldu” (XIII/2-104).

2. Teklik kişi

seninġ **sordūĠünġ** “senin sorduğun” (III/1-26), nebi **dayınġ** “nebi dayın” (IV/6-31), seninġ **ġızınġ** ġaçmış a! “senin kızın kaçmış a!” (IV/10-24), ese **emminġ** orda bir çocuklu ġelin ġörmüş “isa emin orda bir çocuklu karı ġörmüş” (IV/9-11), **evletinġ** yiter ġeder de “evladın yiter ġider de” (V/1-87), Őu **ġözünġ** ġürdüġü yeller “Őu ġözünün ġördüġü yerler” (III/2-119), ġendi **ġözünġ** ile “kendi ġözün ile” (IX/1-53), **ananġ** kilimini çizer “anan kilimini çizer” (XIII/4-4), **ayāĠınġ_ıla** depe depe o orda keçe olur “ayaġın ile tepe tepe o orda keçe olur” (XVI/2-49), seninġ **dedenġġe** oynar hasan dellerimiŐ “senin dedene oynar hasan derlerimiŐ” (XVI/2-56), **ebenġġe** ġök ġücük dellerimiŐ “ebene ġök ġücük derlerimiŐ” (XVI/2-57), **biciġlerinġ** bardak olsun “memelerin bardak olsun ” (XVI/2-85), **yitiġinġġi** baŐka yere ara “yitiġini baŐka yerde ara” (XVI/1-85), tāhta mezerlik dēĠel mi **yapınġ?** “tahta mezarlık deġil mi yapın” (XVII/1-84), **halnġġa** ġöre “haline ġöre” (XVII/1-117), **ebenġ** var “eben var” (XVII/1-167).

3. Teklik kişi

hemen **anası** da ğaķmıř “hemen anası da kalkmış” (I/1-45), ğatmaymış **bacısınınğ** adı “fatma imiş basisının adı” (I/1-48), ğebizlininğ **āğasıymıř** “ğebizlinin āğasıymıř” (I/1-53), bēğeminğ **bobası** tarafı “beğimin babası tarafı” (I/3-2), bilmen **orasını** “bilmem orasını” (I/3-10), bu öğreğinğ **yarısı** inmiş gelmiş, **yarısı** dönmüş ğızıldāĒa “bu öğreğin yarısı gelmiş, yarısı dönmüş kızıl daĒa” (I/3-6), , **köpek eniĒi** “köpek eniĒi” (I/4-1), yayla **arabası** “yayla arabası” (I/4-6), çüngürünğ **Ēarası Ēızı** “çüngürün karısı, kızı” (I/8-32), ardında bi de **tanası** var “ardında bir de tansı var” (I/14-2), ğözü onu alacak “ğözü onu alacak” (II/1-65), **hepi** “hepi,” (II/1-242), mezer alānĒĒına “mezar alanına” (III/1-18), uçmaya, **hepisi** uçar onuĒ da “uçmaya hepisi uçar onun da” (III/2-23), **Ēöçmesi** de **hepini** eyi bilirim “Ēöçmesi de hepini iyi bilirim” (III/2-88), **yüzünü** hāç tanıyaman “yüzünü hiç tanıyamam” (IV/1-21), Ēoyununğ **kellesi** “koyunun kellesi” (IV/1-32), çuvalınğ art **yüzüne önĒĒüne** sokmuş “çuvalın art yüzüne önüne sokmuş” (IV/5-55), **uykusunu** üyüsenĒ de dadlıydı, **Ēöçünü** ĒöçsenĒ de dadlıydı “uykusunu uyusan da tatlıydı, Ēöçünü Ēöçsen de tatlıydı” (IV/5-106), hörķünçüne havıt inmez (XVII/1-103), bir **ibiĒi** “şuradan bir ibiĒini bir yüzüne dikerler” (XVII/3-139), **sabāsi** oldumuydu onu yaykardı “sabahu oldu muydu onu yaykardı” (IX/1-35), **hepisini** unuttuk. **hepini** unuttuk (XVI/2-73).

1. Çokluk kişi

bizim **dedelerimiz** “bizim dedelerimiz” (I/3-1), **adamımız** azımış “damımız az imiş” (I/3-7), **devemizi** çevirillerdi “devemizi çevirirlerdi” (I/10-11), bir **hastamız** Ēayıp “bizim bir hastamız kayıp” (I/13-21), ho evlere varacāz Ēāyırđ, **Ēendimizi** atacāz “o evlere varacaĒız Ēayırđ, kendimizi atacāĒız” (I/14-31), bizim **başımız** sabā_adar gelen “bizim başımıza sabaha kadar gelen” (I/14-62), dört hülen **devemiz** var, **Ēatarımız** var “dört falan devemiz var, katarımız var” (I/15-4), yazın **yaylamıza** çıķdık “yazın yaylamıza çıķtık” (IV/1-9), **Ēüzlemiz** oraydı “Ēüzlemiz oraydı” (III/1-181), **Ēoynumuzu** yemlerdik “koyunumuzu yemlerdik” (IV/1-24), **yurdumuz** evvel ora “yurdumuz evvel ora” (IV/5-52), bademliden bi **dostumuz** varđı “ bademliden bir dostumuz varđı” (IX/1- 489), **Ēıřlamamız** da barabar oldu “kışlamamız da beraber olurdu” “kışlamamız da beraber olurdu” (XV/1-42).

2. Çokluk kişi

cezanĒĒiz böyük olur dedi “cezanız böyük olur dedi” (I/12-32), **yurtlarınĒĒizdā** “yurtlarınızda ki” (III/1-211), işde **kimsinĒĒiz**, **kiminĒsinĒĒiz** “işte kimsiniz, kiminsiniz” (V/1-39), bitdi **iřinĒĒiz** Ēāyırđ “bitti işiniz Ēayırđ” (V/1-111), bi dāĒā

ğoyunıġgüz bir civ delîne tâ dökülse deyÿörü “bir daha koyununuz bir obruġa dökülse diyor” (VI/2-33), **gözünġgüz** kör ola “gözünüz kör ola” (VII/1-24), **üçünġgüz** de alıverinġ gedinġ demiş “üçünüz de alıverin gidin demiş” (XXVII/1-38), **paranġgızı** da sakınmadım emme” paranızı da sakınmadım ama” XIII/1-70), **çocuklarınġgız** hilen peġ bakardı bize “çocuklarınız falan çok bakardı bize” (XX/1-120).

3. Çokluk kişi

çobannarı varıdı “çobanları var idi” (III/1-173), çocuk **arayannarı** “çocuk arayanları” (V/1-67), içine atardık **guzuları** büyüyesiye ġadar “içine atardık kuzuları, büyüyesiye kadar” (IX/1-82), şindi **ğoyunnarı** “şimdi koyunları” (X/1-62), **öġrekleri**, möġrekleri herkes gelidi “öġrekleri, möġrekleri hepsi gelirdi” (X/2-82), **yatannarı** tanıma “yatanları tanıma” (XIII/1-106), **çadırları** ġurdular, **yemekleri ġazannarı** vurdular “çadırları kurdular, yemekleri kazanları vurdular” (XVIII/2-33), dayımġil inē **sıġırları** daġmamıřlar “dayımġil ineġi, sıġırları takmışlar” (XXI/2-50).

2.2.1.2.3. Hâl ekleri

2.2.1.2.3.1 İlgi hâli

Temel sözdizimsel işlevi, adları adlara bağlamaktır. Temel anlamsal işlevi ise ilgi kurmaktır. İlgi temel işlevi yanında ortaya çıkan belirtme ve sahiplilik işlevi de vardır (Boz, 2013: 23). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, +nġ, +Inġ, eki getirilerek yapılır.

hayvanıġ éyisi “atın iyisi” (I/1-2), tufēni **başınıġ** altına ġoyÿörü “tüfeġini başının altına koyuyor” (I/1-24), **çayırnıġ** ayāvcında “çayırın (yayla) alt ucunda” (I/1-31), **obanıġ** yurduna “obanın yurduna” (I/1-34), **bēġemiġ** bobası “beġimin babası” (I/3-2), **öġreġinġ** yarısı yok “öġreġin yarısı yok” (I/3-13), **iřamıġ** āġına aldı ġetdi “řam ormanının arasına aldı gitti” (I/4-19), ġöl **yeriniġ** öte yanna“göl yerinin öte yanına ” (I/5-1), bir řey çıġdı adamıġ hurasında “bir řey çıktı adamın tarif edilen yerinde” (I/5-5), **deveniġ** yūġünü “devenin yükünü” (I/6-30), **çadırnıġ** üstüne atıverir “çadırın üstüne atıverir” (I/7-24), **ařřa abamıġ** ġörümcesi “ayře ablamın ġörümcesi” (I/12-44), **elinġ** çoġ olduġu yere “milletin çok olduġu yere” (I/14-55), **seniġ** avrat “senin karı” (II/1-73), çayır **yaylasınıġ** üstünde“çayır yaylasının üstünde (XI71-10), **yusuFunġ uřaġınıġ** ġoyunu yatır “yusufun uřaġının koyunu yatır” (X/1-71), **ġabınıġ ġacaġarıġ** arasına (XII/4-82), **seniġ** dedeniġġe “senin dedene” (XVI/2-56), **çocuġunġ** biri “çocuġun biri” (XVI/2-60), **anamıġ** ayaġında düvenek varımış “anamın ayaġında

düvenek varmış” (XVII/1-18), **cenciriŋg** ucunda “zincirin ucunda” (XVII/1-110), **obanıŋg** yarısı (XVII/1-131), iledin +θ pürünü “ladin pürünü” (XVII/2-67).

2.2.1.2.3.2. Yönelme hâli

Yaklaşma, yönelme bakımından adın karşıladığı nesneyi fiile bağlayan durumdur (Korkmaz, 2007: 244). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda ünsüzle biten tabanlara +A, ünlü ile bitenlere + yA gelmektedir.

hafızınŋ **yedine** geçmiş “hafızın yedine (hakimiyetine) geçmiş” (I/1-3), evler **güzleye** göçerke “evler güzleye göçerken” (I/1-5), gêt bu hayvanı **banŋgga** getiriver demiş “git bu atı bana getiriver demiş” (I/1-9), erkek **gısmına** yazacak olsaŋ “erkek kısmına yazacak olsan” (II/1-212), düşüvermiş **yola** “düşüvermiş yola” (III/1-114), ğış yurdundan **yazlaya** çekinirdik “kış yurdundan yazlaya çekilirdik” (IX/1-97), **çimmeye** inmişler “koyunu yıkadıktan sonra yıkanmaya inmişler” (IX/1-545), **göçüye** yakın, güderiz “göçmeye yakın güderiz” (XII/5-8), ğız sen beni nēye ğaldırmadıŋg demiş **ğarıya?** “kız sen beni niçin kaldırmadın demiş karıya” (XVII/1-41), ğayalık derdik, hanı höyle **genşlere** “ğayalık derdik hani baya büyümüş olana” (XXI/1-129), **ğoyuna** yağ koğdumuydu “koyuna yağ kokdu muydu” (XXIV/2-119).

2.2.1.2.3.2.1. Yönelme hâl ekinin, bulunma hâli eki olarak kullanılması

Yazılı Moğolcanın, eski datif-lokatif eki olan, +A ile biten bir eke sahip olduğu bilinmektedir. Ayrıca, (+A) ekinin Orta Moğolcada, datif-lokatif eki olarak sadece konsonantlardan sonra kullanıldığı görülür. Eski datif-lokatif eki +A, bazı eski zarf ve edatların yapısı içerisinde de bulunur. Aynı ek ayrıca ET’de de görülür. Ek, Türkçede 1. ve 2. teklik kişi iyelik eklerini alan isimlere datif görevi yükler. Bunun yanında 3. kişi iyelik ekine sahip olan datif ekli isimlerde, analogik olarak var olduğu iddia edilmiştir. Bu, +A ekinin, Orhun Türkçesinde kullanımı azdır ve 1. ve 2. teklik kişi iyelik eklerinden sonra gelen datif şeklinin, erken dönemde düzenli olarak +kA şeklinde biçimlendiği görülür. Çok eski datif-lokatif eki +A, Türkçede ayrıca bazı eski zarflar içerisinde bulunur. Bu zarflardan biri *üzä* “üstte” zarfıdır, bu zarf yazıtlarda tespit edilmiştir. Ayrıca, Orhon Türkçesindeki +A eki, birleşik bir ek şekli olan “+ArU” direktif ekinde de görülür. Bu +A eki, sadece 13 ve 14. yüzyıla ait Volga Bulgarcası yazıtlarında datif-lokatiftir. Modern Çuvaşçada, Yakutçada değişik biçimlerde datif-lokatif eki /+A/’nın kullanıldığı bilinmektedir (Tekin, 2004: 512). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, +A ile yapılan yönelme hâli, bulunma hâli olarak

kullanılmaktadır. İsmi fiille olan münasebetlerinden birini belirleyen yönelme hali, fiilin cereyan ettiği yer ve yönü, başka bir ifadeyle istikametini de verir. Bu sebepten dolayı, ET’de yönelme hâli, yönelme (dativ) işlevi yanında, bulunma (lokativ) hâli ifadesi de taşımaktaydı (Eraslan, 2012 b : 67-76).

yola yürüyemecēn ben dedi “yolda yürüyemeyeceğim ben dedi” (I/8-6), bir delī_anlı geliveriymiş **yola** “bir delikanlı geliveriymiş yolda” (I/8-35), **hora** bē_ere göndük “orda bir yere konduk” (I/12-82), **hora** yātdıdık ülen ōmüzdeymiş ev “orda yattıydık ulan önümüzdeymiş ev” (II/1-2), **hura** daķı_örünĝ kaFanĝga “ora (düşünülen yere) takıyorsun **kafanda**” (II/1-155), işde **ora** indiriverelim ondan sonĝĝūra, deve ĝeri döner “işte orda indiriverelim, ondan sonra deve ĝeri döner” (III/1-35), **oraya** harpıtlayıverdik deveyi “orada harpıtlayıverdik (çevresini korumalı çevirdik) deveyi” (III/1-131), kepenēĝinĝ üstünde, **ayınĝ ışma** oynallardı “kepenēĝin üstünde ayın ıřĝında oynarlardı” (VIII/1-297), enĝĝer **başına** duru da öĝüdürsenĝ “eĝer başında durur da öĝütürsen” (IX/1-52), sen **hora** dikelidiĝ ben **hura** “sen orda dikelirsin, ben burada” (IX/1-272), onnar hindi **duzla burnuna** yerleşik çoĝu “onlar şimdi tuzla burnunda yerleşmiş çoĝu” (IX/1-326), baya behşeri **ĝölüne** yıķacaķlar “baya beyşhri ĝölünde ĝölünde yıķayacaklar” (IX/1-567), **on ĝüne** bi filen verilir **duz ĝoyuna** “on ĝünde bir falan verilir tuz koyuna” (IX/2-39), ĝoyun ayınĝ **ışına** daĝıldı bullara “koyun ayın ıřĝında daĝıldı buralara” (XI/1-19), hōyle ĝoyunu dedim ĝoyver dedim **ayınĝ ışına** bi sayayın “öyle koyunu dedim, koyuver dedim ayın ıřĝına bir sayayım” (XI/1-20), **bullara** bulur ĝötürür **ĝüzleye** “buralarda bulur ĝötürür ĝüzleye” (XI/3-1), **hora** ĝoyun yatırdı “orda koyun yatardı” (XII/1-21), hindi **hura** ekmeķ yēyeĝēn, su iķeyēn, **hura** bi oturayın bi çay iķeyēn dediĝ mi “şimdi burda ekmeķ yiyeyim, su iķeyim, burda bir oturayım dedin mi” (XII/2-30), **tuluķlara** birlerdik yoĝordu “tuluklarda birlerdik yoĝordu” (IX/2-145), **ayāĝana** düvenek çıķmış “yaĝında düvenek çıķmış” (XVII/1-15), davarinĝ iķine ĝendini asmış delī_anlı oĝlan “keçinin iķinde kendini asmış delikanlı oĝlan” (XVII/1-82), biz **ora** mezerinĝ üst yanda oturuyuz **boĝaza** “biz orda mezarın üst yanında otuyuz boĝazda” (XVII/1-70), derdi ĝāyırı mēmed dayınĝ, **örĝĝüne** dayanabilisenĝ dayan “derdi ĝayırı mehmet dayın önünde dayanabilirsen dayan” (XVII/2-198), dařınĝ **üstüne** çintdik yedik ķarı “taşın üstünde en ufak parçalara ayırıp yedik ķarı” (XVIII/2-47), **serçe, serçe** bir řey arardı **iķine** “serçe serçe bir řey arardı iķinde” (XX/1-58), o telinĝ **iķine** seriveri_örüydüüm “o telin iķinde seriveriyordum” (XXIV/3-94), ĝaçacak yer de yok, **alāĝanĝ birine** bi denķ getirdi de

“kaçacak yer yok, alanın birinde bir rast getirdi de” (XXVI/2-79), durudur gene **bē_ere** “dururdur gene bir yerde” (XXIV/2-275).

2.2.1.2.3.2.2. Belirtme hâl ekinin yönelme hâli eki olarak kullanılması

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda belirtme hâl eki, yönelme hâli eki olarak kullanılmaktadır.

bütün **canlaları** çağrı yapmış “bütün canlılara çağrı yapmış” (X/2-43), atı binerek gèder, atı çekerek gelir “ata binerek gider, atı çekerek gelir” (VIII/1-180), sesdenmeden **goynu** bizde ileri geçdiler “seslenmeden koyuna (koyuna hareket veren, kişt, köst gibi sesler yapmadan) bizden ileri geçtiler” (XI/1-40).

2.2.1.2.3.2.3. Yönelme hâl ekinin “için” anlamında kullanılması

Eski Türkçede yönelme hâl ekinin, getirildiği isimlere kazandırdığı işlevlerden biri de “sebepe, için” ifadesidir (Eraslan, 2012 b: 67-769).

geliñg dedi bi yeygiye gèdelim **deveye** dedi “ gelin dedi bir yeygiye gidelim deveye (deve için) dedi” (XXI/1-167), ben yaylaya gèderke **ayāma**, yanık oğlan bizim, ayakgabi almamış “ben yaylaya giderken ayağıma (ayağım için), yanık oğlan bizim, ayakkabi almamış” (XXI/2-2), şu **insana** göca olur mu demiş “şu insana (insan için) koca olur mu demiş” (XXIII/1-58), **otobüse** inellerdi merkep ile “otobüs için inellerdi merkep ile” XXIII/1-82).

2.2.1.2.3.3. Bulunma hâli

Fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini ve zamanını bildiren ad durumudur (Korkmaz, 2007: 49). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, +dA ekiyle yapılır ve bu ek, ET’de olduğu gibi korunmuştur. Tonsuz kullanımı çok nadirdir.

Bulunma durumunu bildirir

ilanlı **yurtdayız** oğlım “yılanlı yurttayız oğlum” (I/9-1), sannı **belinde** “sannı belinde” (I/12-55). **munğgar āÇaçda** oturduğumuzu bilmeymē_örünğ? “pınar ağaçta oturduğumuzu bilmiyor musun” (XVII/1-122), zeybek **hallatta** güzlerimiş devamlı evel “zeybek hallatta güzlerimiş devamlı evel” (XXIV/3-67).

Zaman süresini bildirir

yetmiş beşde evlendik “yetmiş beşte evlendik” (V/I-2), gül yüzlü halinğ vardı **çocuklukda** “gül yüzlü halin vardı çocuklukta” (IX/1-536), bin üç yüz **kaçda** geldi

demiş (XXIV/2-133), sabāla **ışdığında** “sabahleyin ışdığında” (XXIV/2-264), ilk **gelende** vurduğunda bu sol ğolunuğg kepenēĞi kesmiş “ilk geldiği zaman vurduğunda bu sol kolunun kepenēđi kesmiş” (XXV/1-21), ğırklığı **köpeğeğg** birine bi **soğduğlarında**, **köpek** öldü “kırklığı köpeğin birine bir saktuklarında köpek öldü” (XXV/3-48).

Vasıta eki +IA (+) iyeli eki, bulunma durumunu vermektedir

yüz çanđđı, olurdu, şöyle iki **yüzleyi** “yüz çanı olurdu, şöyle iki yüzünde” (XXVI/2-33).

2.2.1.2.3.4. Belirtme hâli

Geçişli fiil taşıyan bir cümlede, fiilin doğrudan doğruya etkilediği, yani fiildeki işlevin, etki bakımından üzerine yüklediği adın içinde bulunduğu durumdur. Türkçede bu durum ya eksiz yahut da yalın veya iyelik ekleriyle genişletilmiş adlardan sonra gelen, +(y)I, +(y)U ekiyle yapılır. Ancak bu ek üçüncü şahıs teklik ve çokluk iyelik eklerinden sonra araya bir zamir n’si alarak, +nI durumuna girer (Korkmaz, 2007: 247).

yelisini na_âl dutdum bilmeyörüyün der “yelisini nasıl tuttum bilmiyorum der” (I/1-57), **öğreği** sürüveriymiş ğatıran beline “öğreği sürüverirmiş katran beline” (I/3-1), hatma na_âl etdiyse **deveyi** ğacırmış “fatma nasıl ettiyse deveyi kaçırılmış (deve kaybolmuş)” (I/6-5), şindi **evi** sardık “şimdi evi sardık” (I/8-21), ğasnaklı yere **ğoyunu** indirelim “kasnaklı yerden koyunu indirelim” (I/9-4), yünđseđ depeye çıkardık **ğuzuyu** “yüksek tepeye kuzuyu çıkardık” (IV/8-3).

2.2.1.2.3.4.1. Yönelme hâl ekinin, belirtme hâli eki olarak kullanılması

Eski Türkçede yönelme hâl eki, belirtme durumu dahil birçok ifadeye kazanabilmektedir (Eraslan, 2012 b: 67-76). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, +A, +yA yönelme hâli eki, belirtme durumunda kullanılmaktadır. Ağzın kendi mantığı içinde yönelme ekinin kullanılması doğru, ancak bugün kullandığımız STT’nde fiilin kullanılması ile uyuşmamaktadır.

ğatıran **beline** bi tanıdım, ben bilmezdim “katran belini bir tanıdım, ben bilmezdim” (II/1-15), bu **dāđlara** her **yanna** gezer gelirdim a! “bu dağları, her yanını gezer gelirdim a!” (III/2-68), **hoyrana** dolanıp ğedeniğg öđđüne çıkıverdık “hoyranı dolanıp gidenin önüne çıkıverdık” (IX/1-513), yorđanımız çok, üst üstüne örterin ben **size** “yorganımız

çok üst üste örterin ben sizi” (XXIV/3-114), **guzular ona** eftiklediksire **geverdi** “kuzular onu eftikledikçe **geverdi**” (IX/1-92), **önğgündē** **goyun çanğğa** sallayıveriller, **çanğğa** duydu mu o sürü atar ora “önündeki koyun çanı sallayıverirler, çanı duydu mu o sürü atar ora” (IX/2-178), buyur edi-örü **herkese** “buyur ediyor herkesi” (XVII/3-45), **yúnğğa** savırdıksıra höyle yığıldı mı “yünü savurdukça böyle yığıldı mı” (XIX/2-29), **develere** yaşatdık “develeri yaşattık, yedi” (XXI/1-186), varayın demiş **onnara** bi gezeyin “varayım demiş, onları bir gezeyim” (XXI/2-11).

2.2.1.2.3.5. Ayrılma hâli

Temel anlamsal işlevi, adları eylemlere bağlamaktır. Bundan başka adları ilgeçlere, diğer adlara ve yardımcı eylemlere bağlayarak söz öbekleri oluşturur. Temel anlamsal işlevi ayrılmadır. Ad-eylem bağlantısında anlamsal işlevler, tümcede/tümcecikte (eksilteli) nesne, belirteç tümleçleri (ayrılma, uzaklaşma, yer, durun, eder, ölçü, bedel, oran, araç, neden, amaç, karşılaştırma, kuvvetlendirme ve (örtülü) özne yapmaktır (Boz, 2013: 15).

+dan ekiyle yapılır.

Ayrılma bildirir

atlıyı **atından** indiririmiş “atlıyı atından indirirmiş” (I/1-13), **hurdan**, urğan dolaşmaza sapayın deyîyörü “burdan urgan dolaşmasa sapayım diyor” (I/1-21), alıyı **mayadan**, **göçerke** dal alā_omuş “alıyı mayadan, dal alıkoymuş” (I/2-1), o **dāğdan** inmiş getmiş “o dağdan inmiş gitmiş” (I/6-16), **ordan** **göşdüğ munğgar başından** “ordan göçtük pınar başından” (I/8-1), **goynu ordan** çıkarıyörü “koyunu ordan çıkarıyor” (I/10-2), hâç **aklımdan** getmez “hiç aklımdan gitmez” (I/12-56), oğula geldiñği unutduñ mu, **emincelerden** yayan “okula gittiğini unuttun mu emincelerden yayan” (XVII/2-35).

Sebeup bildirir

kıardan buymuş “kardan donarak ölmüş” (I/3-14), **ğırılmış**, **getmiş adamsızlıktan** “kırılmış (ölmüş) gitmiş, adamsızlıktan” (I/3-25), birez irezil olduk **ğışdan** “biraz rezil olduk kış nedeniyle” (XIII/1-36), **sancıdan** **gëdemeyyörüyün** “sancıdan gidemiyorum” (I/13-18). irezil olmuşlar orda **kıardan**, **kıara** dutulunsura “rezil olmuşlarorda kardan, kara tutulunca” (XXIV/2-335).

Bir nesnenin, eylemin nasıl veya ne ile yapıldığı bildirir

sekiz elden översinġ “sekiz çileden översin” (XVII/1-109), **bacaklarından** ardıç ācına asmış “bacaklarından ardıç ağacına asmış” (IX/1-611), iġnik vururuz **pürden** ve yáhit **kirişden** “iġnik vururuz pürden veyahut kirşten” (XXV/3-72).

Nesnenin neyden yapıldıġını bildirir

kepekden yapī_örüyüz “kepekten yapıyoruz” (IX/2-12), sırmalı haba her dāġı **sırmadan** “sırmalı haba, her yeri sırmadan” (II/1-177), keklıġinġ irenġi şeyini **nardan** nar **ġabiġından** alaca beyaz beziġ üzerine “kekliġin renġi şeyini nardan nar kabuġundan alaca basardı beyaz bezin üzerine” (III/2-25), keş, **ayrandan** olur “keş ayrandan olur” (XVII/2-105).

Çeşit, tür bildirir

bi yük **ġaraburundan** çuval ġomuş “bir yük karaburundan çuval kurmuş” (XIII/1-19).

Zaman bildirir

Sabaġdan ġuşlukdan, sabāla süreceġ ġoçunġġu ġatacaġ ġoynuġġa “ (koç katımı) sabahtan, kuşlukdan, sabahla süreceksin koçunu koyununa” (IX1-83), bizim develer **sonġradan** bir adet edindi “bizim develer sonradan bir adet edindi” (I/6-3), gün **aşmadan** o yörüklere ġendiġizi atıġ dediler “güneş aşmadan o yörüklere kendinizi atın dediler” (I/14-28).

Karşılaştırma bildirir

bir ġurşun ileri ġederimiş, yedi atlıyla **yedi yayandan** anası “ bir kurşun (atımı) ileri gider imiş, yedi aylıyla, yedi yayandan” (I/2-5).

Kişilerin hangi kişiden, guruptan, obadan, milletten olduġunu bildirir

bisēl **dayılardan** adam var “bir sürü dayılar obasından adam var” (I/4-5), benim bobam ikinci, sonġraki gelen **ġarıdan** “benim babam, ikinci sonraki gelen karıdan” (XXIV/3-3).

Yön bildirir

bobaġ bir ayı yetirmiş **ardımızdan** geldi “ banan bir ayı yetirmiş, ardımızdan geldi” (I/5-2), **öteden** bi daş arasından boġaz gibi yerden ineriz “öteden, bir taş arasından boġaz gibi bir yerden ineriz” (I/6-62), **yayladan yandan** bēşşerinden gelirmiş “yayladan yandan, beyşhirden gelir imiş” (I/8-35), eşşele işde **ġeriden** geliyörüller “eşşekle işte geriden geliyorlar” (XXIII/1-129),

Yoluyla, içinden, yakınından anlamları taşır

hindikī dediğim baya **dumannıdan** varmış, işde ğızıl dedim **kirez ağacından** dumanniya dikilmiş “şimdiki dediğim dumanlıdan (dumanlı yoluyla) varmış, işte kızıl dediğim kiraz ağacından (kiraz ağacı yoluyla) dumanlıya dikilmiş” (I/6-13), bobaňg da deveyi **aşşādan, kesikden düz ışamdan, beldibinden**, at izinden ğarĝa **hanından** getirdi “baban da deveyi aşıĝıdan, kesikten, düz şamdan, bel dibinden, at izinden getirdi (bu yerler yoluyla)” (I/6-32,33), ğuyrūnu **dutdukdan** sonĝra çıkardım deveniň başına “kuyruĝunu tuttuktan sonra çıkardım devnin başına”(III/1-54), bi de böyle **elekTen** geçiridik “bir de böyle elekten geçirirdik” (XXIV/5-114).

2.2.1.2.3.5.1. +da, +de bulunma hâli ekinin, çıkma hâli eki olarak kullanılması

+da/+de, Orhun Türkçesi’nde, bulunma hâli eki olması yanında, çıkma hâli eki olarak da kullanılmaktadır (Tekin, 2000: 114). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bu kullanımın izlerine rastlamak mümkündür.

sesdenmeden ğoynu **bizde** ileri ĝeşdiler “seslenmeden koyunu bizden ileri geçtiler” (XI/1-40), atım aralı dedi. dutmaz ben hindi **hurda** sıkarsam dedi “mesafe aralı dedi. tutmaz ben şimdi buradan sıkarsam dedi” (XXV/1-171), **onnarda** da neşeleşe_örüyün “onlardan da neşeleniyorum” (VI/1-25), belde ĝalısınĝ, on ĝünnük āzık gelir **evde** “belde kalırsın, on günlük azık gelir evden” (XXIII/1-113), ülen ayāĝamıň **altında** bi ĝağsana hurdan derin der, sus ĝız der“ulan ayaĝımın altından, bir kalksana burdan derin der, sus kız der” (XXIV/5-52), deveyi de **burda** boş çıkardık yaylada sattık “deveyi de burdan (antalyadan) boş çıkardık yaylada sattık” (XXV/1-4).

2.2.1.2.3.6. Araç hâli

Adın belirttiĝi nesnenin vasıta olarak kullanıldığını, fiile vasıta olduğunu belirtmek için kullanılan durumdur (Korkmaz, 2007: 233). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, +(y)IA, +IIA ekiyle yapılır.

bir ĝurşun ileri ĝederimiş, **yedi atıyla** yedi yayandan anası “bir kurşun ileri gidermiş, yedi atıyla yedi yayandan” (I/3-5), inneyi **neyle** basacak, **āĝaç_ıla** bastılar “iĝneyi neyle basacak, ağaç ile basacak” (I/5-18), öyle bir işimiz var bizim, **irāmathıyla** “öyle bir işimiz var rahmetliyle” (I/9-19), bobaňg **ĝoyun_ula** ĝetmişdir “baban koyunla gitmiştir” (I/12-4), onlarınĝ **sıĝrıyla** bisēli boşanmış ĝetmiş “onların sığırıyla bir çoĝu başanmış gitmiş” (I/14-3), ataşda ĝızınıň **ayaz_ıla** sarmanĝ “ateşte kızının ayazla sarman “eşēini yüklemen)” (I/14-43), **āşam_ıla** ĝatılmaz “akşamlarla katılmaz” (II/1-

87), çırakman oyunu vardır bi **zopayla** “çırakman oyunu vardır bir sopayla” (III/1-110), bu caminiň çakılı **deveyle** çuvallarla geldi “bu caminin çakılı develerle, çuvallarla geldi” (III/2-71), **hayvanılaymış** o **atıla** getmiş “hayvan ile imiş, o atıla gitmiş” (IV/5-73), çocuk böyütdüm otuz **ğoyunula** “çocuk büyüttüm otuz koyunla (koyun ekonomisiye)” (IV/5-101), tel ipi olur elinğde ğatılı. **onunğ_ula** bāĝlarsinğ “tel ipi olur elinde katılı. onunla bağlarsın” (IV/6-34), **sındıyla**, **ķesecek**. **sındıyla**, **ķesecē_ile** ķeserdim “makasla, kesecek, makasla kesecek ile keserdim” (IV/6-45), **ğovalla** giriveridi “kavalla (türküye) giriverirdi” (VI/1-108), **tüfēkle** ölmemiş. çadırınığ **tokmağıyla** ğavasını ezmişler ğocanığ “tüfēkle ölmemiş, çadırın tokmağıyla kafasını ezmişler kocanın” (VII/1-41,42), yüz çanıĝı olur, ğaFanıñ **yularıyla** ğavasına daķallar onu “yüz çanı olur, kafanın yularıyla kafasına takarlar onu” (VII/1-49), **toķuç_ula** döversinğ. ilēnde yıkarsinğ. **ķülüle** “tokuçla döversin, leğende yıkarsın külle” (XII/4-163), deri diķ **çuvaldızıla**, tıĝ oludu **tī_ula** deri diķ “deri dik, çuvaldız ile, tıĝ olurdu tıĝ ile” (XVII/1-121), bi ōlan çocuĝu gelidi **oklayla** ŝiŝile yüzünü duvānı açardı geliniñ “bir oĝlan çocuĝu gelirdi, oklayla (XVIII/1-15), ğoyun hasan **topāyla** hallatdan varmış “koyun hasan topağıyla (hepsi olarak, toplu) hallattan varmış” (XX/1-93).

2.2.1.2.3.7. Eşitlik hāli

Adlarda ve ad soylu sözlerde, nitelik ve nicelik bakımından karŝılaŝtırmaya dayanan eşitlik, gibilik ve benzerlik gösterme durumudur (Korkmaz, 2007: 86). +cA ekiyle yapılır

baya bi oluķ var, **ķelce** şır şır akar “baya bir oluķ var kelce şır şır akar” (I/6-56), baķ ollara **ēyice** “bak ollara ēyice “bak oralara iyice” (II/1-236), üzümciiden **sōbüce** deyi bē_ere varıllardı “üzümciiden sōbüce (sōbü şeklinde olan) bir yere varıllardı” (IX/1-72), öteki **hōylece** bi_ŝēy olurdu “öteki tarif edilen şekilde bir şey olurdu” (IX/1-174), **eğrice_öz** “eğrice öz (yer adı)” (IX/2-73), **sessizce** geldim böyle, ķekliĝi dutdum “sessizce geldim, ķekliĝi tuttum” (XI/2-97), **ğökce** bi hab vermiş “ğök gibi bir hap vermiş” (XII/4-16), **yalmıĝğızcaymış** “yalnızca imiş” (XVII/1-173), saĝarsinğ ğoyunu **temizce** “saĝarsın koyunu temizce” (XVII/2-82), geldi **yavaşca** yanı başıma oturdu “geldi yavaşca yanı başıma oturdu” (XVIII/2-24), anam bir ēyi **irātca** yatmış “anam bir iyi rahatça yatmış” (XXI/2-102), **dōndüce** yapmıştır “dōndüce (kadın ismi) yapmıştır” (XXIV/1-90), **nemneceyi** ğovlamışlar “nemneceyi kovlamışlar” (XXIV/2-196), **aslıca** ĝaraburun “aslıca kuruburun (çuvalı)” (XVIII/2-104), **incece** bir çirpi

yaparız “incece bir çirpi yaparız” (XXIV/2-250), onu da **günlerce** sürterdik “onu da günlerce sürterdik” (XXIV/5-102), tāca **köpeğden güçlüce** “(kurt) taca köpekten güçlüce” (XXII/1-127).

2.2.1.2.4. Aitlik eki, ki

Sözdizimsel bir işlevi olmayan aitlik ekinin temel anlamsal işlevi, başka bir nesneye ait olan parçayı (birimi), yine bu parçanın ait olduğu nesneyi veya kişiyi belirtir (Boz, 2013: 28). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda +ki aitlik eki uyuma girmiştir.

o zaman_ıkı geyim “o zamanki giyim” (II/1-185), **ğadınlarnığ_ıkı** ayrı olurdu “kadınlarınki ayrı olurdu” (II/1-237), **bol hasandaki** ağırık sürdümüz yere gelince “bol hasandaki ağırık sürdügümüz yere gelince” (III/1-43), böğün_ıkü yedimiz börek “bugün ki yediğimiz börek” (III/2-129), **iltibakı** bodlayanı size veriverdim “ilk önce bodlayanı size veriverdim” (IV/5-31), **karşıdaki** şöyle müsevirini şeyini tanımak “karşıdaki şöyle misafirini şeyini tanımak” (VI/1-183), o **sonğrakı** işler “o sonraki işler” (VIII/1-167), bi de **güzün_ıkü** gırkılan yünğden yapılır “bir de güzün kü kırkılan yünden yapılır” (VIII/1-262), yapağı dedim **yazınkı** gırkılan yünğ “yapağı yazın ki kırkılan yün” (VIII/1-263), **ğışın_ıkı** yēcēğēn “kışın ki yiyeceğın” (VIII/1-347), **ğoyunu_ıkü** dayma yapışık durur peyniri “koyunun ki daima yapışık durur peyniri” (IX/1-32), **bunuku** bilmen nē_ıadar, sayarsınğ “bunun ki bilmem ne kadar sayarsın” (XII/4-205), yuğğaldır, **biziki** o işde “yüy kaldır, bizimki o işte” (XVI/1-13), **öbürkünü** ararka da öbürkü sē_ırdır gelir “öbürkünü ararken, öbürü seğırtir gelir” (XIX/2-7), beninğineğğalbine boşanmış “benimkinin kalbine boşanmış” (XXII/1-41), **balıklarıkı** bura da, **zeybēki** hora ğarşı “balıkların ki burada, zeybekin ki karşı” (XXIV/2-142), **hindikinler** hazır ol_ıörü “şimdikinler hazır oluyor” (XXIV/3-91)bi **zamankı**_bi, üstümüze su geliveri dedi “bir zaman ki gibi su geliyor dedi” (XXIV/3-120), ho **dünkü** başkan da h_ıyle topacık bir çocuk “o dünkü başkan da öyle topacık bir çocuk” (XXIV/4-47), bu ğoca **olanıkinler** çok ederdi onu “bo koca oğlanın kinler çok ederdi onu” (XXIV/5-76), erkek **malı_ıkı** az zert olur “erken malın ki az sert olur” (XXIV/5-142), **ğoyunu_ıkü** çürük olur. ğoyununğ derisi az yumşak olur (XXIV/5-148).

2.2.1.2.5. Soru eki

2.2.1.2.5.1. +mI⁴ soru eki

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda soru eki, mX şeklindedir ve birleşik fiil, yardımcı fiil ve zaman çekimlerinde zarf fiil (-X) den hemen sonra gelmektedir.

gelimiveri dêyi “geliveriyor mu diye?” (I/1-47), **horlā mı** yörü? “horluyor mu? (I/15-49), birez **oynayımı**  örüller “biraz oynuyorlar mı? (VIII/1-185), benim konuştuğumu şindi **anlatılamıyörü**, **duyulamıyörü**? “benim konuştuğumu şimdi anlatılıyor mu, duyuluyor mu? (X/1-133,134), **yatamıgodu** yatır mı? “yatakoydu mu yatır mı? (XII/1-29), ana bunu ğaybetme dedi de aldıydı bilmen **atımıverdi** “ana bunu kaybetme dedi de aldıydı, bilmem atıverdi mi? (XII/4-198), öteki çocuk tā gelmeyikmiymiş “öteki çocuk daha gelmeyik mi imiş (gelmemiş mi imiş)” (XV/1-218), **bilemeymō  örüñg**? “bilemiyor musun? (XVII/1-122), oturduğumuzu **bilemeymē  örüñg**? “oturduğumuz bilmiyormusun” (XVII/1-123), muñġarbaşına ġöşdüğümüzü **bilmeyimiyeriñg**? pınar başına ġöçtüğümüzü bilmiyor musun? (XVII/2-62), şindi **ġörmemiörüñg** “şimdi görmüyor musun” (XVII/3-150).

2.2.1.2.5.2. +mI⁴ soru eki isimlerden sonra gelmektedir

Daha çok vurgulu anlatımda kullanılır.

yenġġice **köyden mi** gelir “yenice köylerden mi geliyor” (I/1-11), **ardımdan mı** geliller “ardımdan gelirler mi” (I/1-21), **yaķı mı** sararız “yakı sararmıyız” (I/5-4), **eşķıya mı** yaptırır “eşķıya yaptırır mı” (I/6-67), **sonġġura mı** geldi “sonra geldi mi” (I/9-3), bizden **evel mi** ġöşdü “bizden evvel ġçştü mü” (I/12-27), yōġörsuz **bulgur mu** yenir, ġız “yoġurtsuz bulgur mu yenir kız” (I/12-54), bēre **bi  şēy mi** daşır “bir yere bir şey taşır mı” (I/14-72), ardıcınġ **dibine mi** yatdıñġġız “ardıcın dibine yattınız mı” (II/1-3), **canavar mı** geldi ki dey örüyüz “canavar geldi mi ki diyoruz” (II/1-12), ġırmızıyı **az mı** daķallar bilmen “kırmızıyı az takarlar mı bilmem” (II/1-38), bu daġlarda **ġoyun mu** ġütmedim, **yepinti mi** yemedim “bu daġlarda koyun mu ġütmedim, yepinti mi yemedim” (III/2-126), **ġum mu** daşırımış “kum mu taşırımış” (I/14-72).

2.2.1.2.5.3. +mI⁴ soru eki şaşķınlık bildirir

yenġem de **ölmesin mi** orda “yengem ölmesin mi orda” (XVII/1-75), sen ġet **demesin mi** bañġġa “sen git demesin mi bana” (XX/2-17).

2.2.1.2.5.4. +mi⁴ soru ekinin şart bağlamında kullanılması

guruya geldi mi akar “kuruya geldi mi akar” (XVII/2-6).

2.2.2. Zamirler

2.2.2.1. Kişi zamirleri

	1. Teklik kişi	2. Teklik kişi	3. Teklik kişi	1. Çokluk kişi	2. Çokluk kişi	3. Çokluk kişi
Yalın hal	ben (I/1-28)	sen (I/6-71),	o (I/5-14), ende (XXIV/1-36)	biz (I/1-45)	siz (I/14-27)	onnar (I/5-9), onlar (I/9-3),
İlgi hali	benim (I/1-52)	seniñg (I/7-16)	onuñg (I/5-8), endeniñg (XXVI/1-47), honuñg (XV/1-123)	bizim (I/1-55)	siziñg (I/3-21)	onnarıñg (I/5-8), onlarıñg (IIV/4-18)
Belirtme hali	beni (I/15-5)	seni (I/7-10)	onu (I/5-22), endeni (II/1-233), honu (IV/9-47), hunu (XIII/1-126)	bizi (IV/5-11),	sizi (XIII/3-39)	onnarı (I/12-66), onları (IX/1-184), hunnarı (XXIV/2-188)
Yönelme hali	bañg(ğ)a (I/1-9), bana	sañg(ğ)a (IV/10-7), sene (XIII/4-17)	ona (I/5-21), endene (XII/5-39), hona (IV/9-49), huna (XII/5-37),	bize (I/6-51),	size (IV/5-32),	onnara (IV/8-22), onlara (XVII/3-16)
Bulunma hali	bende (IV/2-11)	sende (XIII/1-201)	onda (I/14-39),	bizde (X/2-7)	sizde (XXIII/1-12)	onnarda (XX/1-12)
Ayrılma hali	benden (I/14-11)	senden (IV/5-41)	ondan (IV/5-81), enden (XIX/1-6), hundan (XI/2-126),	bizden (IV/10-9),	sizden (VIII/1-376),	onnardan (VIII/1-34), onlardan (VI/1-26)
Eşitlik hali	bence (IX/1-331)					
Araç hali	benile “benimle” (XXI/1-154)	seniñgle (XVII/1-123),	onuñgla (VIII/1-394)			onnarla (XXV/1-95)

2.2.2.2. İşaret zamirleri

2.2.2.2.1. Ende: Bu, o. Atfedilen şey veya kişi

Klasik Moğolcada, +da/+de bulunma hâl ekini almış “ende” kelimesi, “burda” anlamına, işaret zamiri “ene” kelimesi ise, yalın durum hâlinde “bu” anlamına gelmektedir (Poppe, 2016: 83). İbni Mühennâ Lügati’nde, Klasik Moğolcada “ende” kelimesinin “burda” anlamında olduğu, “ene” kelimesinin ise “bu”, Arapça karşılığı olarak “o” anlamında kullanıldığı belirtilmiştir (Gül, 2016: 124). Lessing’in Moğolca Sözlüğünde “ende” kelimesinin zarf ve son çekim edatı olarak “burada, bu tarafta veya yakınımızda” anlamında kullanıldığı bildirilmiştir (Lessing, 2003: 502). Klasik Moğolcadaki “ende” ve “ene” kelimelerinin, ET’de “o” anlamına gelen “an” ile yakın

bir bağının olduğu açıktır. Bu da KYA’nda, Ortak Türkçe döneminden kalma, korunmuş kelimeler barındırdığını göstermektedir.

Yalın hâl: ende, endē

ne **ende**, yavşan mı? “ ne bu, yavşan mı?” (XI/2-294), tepsersin **ende** “az korusun o” (XXIV/1-36), yanlışı var mı deyişin, **endē** “yanlışı var mı deyişin o?” (XV/1-177).

İlgi hâli: endeniñg

iki şalvarlığı vardı **endeniñg** “iki şalvarı vardı, bunun (kocasını kast ediyor)” (XXVI/1-47).

Belirtme hâli: endeni

bañğa ver **endeni** “, bana ver onu” (II/1-233), neye atdıñ **endeni** dedi “niye attın onu dedi” (III/1-196), **endeni** işde o ğarı dokuyayörü “onu işte o kadın dokuyor” (XII/5-40), añğlayamadım **endeni** “anlayamadım onu” (XIII/4-41), bağ **endeni** ben anamdan duydum “bak, onu ben anamdan duydum” (XXIII/1-76), **endeni** ne daşınğ varısam demiş “onu ne taşırısın varısam demiş” (XXIII/1-184).

Yönelme hâli: endene, endere “buraya, atfedilen yere”. endene “ona, buna, atfedilen kişi veya şeye”. Yer temsilinde “endere”, cisim veya kişi temsilinde “endene” kullanılır.

sen yaz **endere**, o görünür o “ sen yaz ora (deftere), o görünür o” (II/1-188), ğene mi bakacan **endere**? “ yine mi bakacağım oraya?” (IV/4-26), **endene** ğümüş ğöklüsü deller “ona ğümüş ğöklüsü derler” (XII/5-39), bir saman çile, durdu **endene** dediler “bir saman çile durdur, onu dediler” (XX/I-56).

Bulunma hâli: enderde

enderde belki işde bura, aynı burda yedi sekiz dene kilim dokundu “orada (burada), belki işte burası, aynı burda yedi sekiz tane kilim dokundu” (XII/4-180).

Ayrılma hâli: enderden

sofrayı **enderden** ğaldır “sofrayı oradan kaldır” (XI/2-43), **enderden** biğ adım tāhā atma dedi “oradan bir adım daha atma dedi” (XVIII/2-45), **enden kēri** bi kez ķestik işde, otuz beş sene filen oldu “ondan sonra bir kestik, otuz beş sene falan oldu” (XIX/1-6).

2.2.2.2.2. Şo, şu

Şo; yalın, yönelme, bulunma ve ayrılma hallerinde şo kullanılırken, ilgi ve belirtme hallerinde şu kullanılmaktadır.

Yalın hâl: şo, şu

şo baya bizim şeyiñğ ğara musdaFanıñğ “şu baya bizim kara mustafanın” (XV/1-231), güler şo güler “güler, şu güler” (XVII/I-196), şo eyi becerir gel bura “şu iyi becerir gel bura” (XIX/1-16), şo ğeden ceylana dayandım da sañğğa dayanamadım “şu giden ceylana dayndım da sana dayanamadım” (XXII/1-106),

İlgi hâli: şununğ

şununğ da şey ğoduğı yere hele “şunun da şey koyduğı yere hele” (II/1-28), al şununğ ğötünü ğad deller “al sunun arkada kalanını kat derler” (XIX/2-56).

Belirtme hâli: şonu

şonu eşşele çobana eltiver eltiver deriz “şunu eşekle çobana ulaştırıver deriz” (IV//6-7), mēh, şonu hona uzadıver “al, şunu ona uzatıver” (IV/9-47), şonu demiş ben bi ğurtarayın demiş “şunu demiş ben bir kurtarayım demiş” (IX/1-546), ğoyunu ğırkallarķana, mē, mē, şonu bi daşa çek “koyunu kırkarlarken al al şunu bir taşa çek” (XVII/3-171), varayın şonu bir yüledeyin geleyin deller “varayım, şunu bir bileteyim geleyim derler” (XVII/3-178), meğ çomacı, meğ şonu al da ğét denir “tut, çomacı, tut şunu al da git denir” (XIX/2-69), mesele şonu şöyle diķerdik “mesela şunu şöyle dikedik” (XXI/1-235).

Yönelme hâli: şora

şunu eltivir şora demiş (IV/6-26), ğırkılan ğoyununğ tüyü tā şora altıyokarı dönmüş “kırkılan koyunun tüyü ta şura yukarı doğru dönmüş” (X/I-140), onnar kovduķları tā şora varıdı horda “onlar kovduķları ta şura varırdı orda” (X/2-84),

Bulunma hâli: şorda

ķösüreyle bunu sürtüver dedi. şorda “küşüreyle bunu sürtüver dedi, şurda” (III/2-141), şorda ğuyruk sallallardı “şurda koyruk sallarlardı” (X/2-85), şorda ilerde boğaz var “şurda ilerde boğaz var” (XII/2-42), geliveri şollarda, çadıra geliveri ğoyun sacān deyi “geliverir şurlarda, çadıra geliverir koyun sağacağım diye” (XVIII/1-33), şorda dedeniñğ evi varıdı “orda dedemin evi vardı” (XVIII/1-35).

Çıkma hâli: şordan

işde **şordan** bir davar boğu “şurdan bir davar boku” (I/15-9), **şordan** kar epel epel yağayörü “şurdan kar epel epel yağıyor” (XI/1-11), **şordan** kerim goynu kaçdırdı “şurdan kerim koyunu kaktırdı” (XI/1-11), bi **şordan** görükmüş “bir şordan görünmüş” (XXI/1-75).

2.2.2.2.3. Ho

Ho: o. KYA’nda ho ve hu yapısı, bazen de ikilemeler halinde, yaygın olarak kullanılmaktadır. İşaret zamiri olmakla birlikte, yön anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Örnek olarak “hurdan” derken, “burdan” yani bulunulan yerden anlamından çok, gidilecek menzile kadar olan mesafe ve bu mesafe tariflenmektedir.

Yalın hâl: Ho

honnar, hunnar gāyri gēri alacāz deyi “onlar bunlar geri alacağız diye” (XIX/1-42), **honnar** ösüz bāĠ “onlar öksüz bağ” (XXIV/1-10), **ho** dünkū başkan da hōyle topacık bir çocuk “o dünkū başkan da öyle topacık bir çocuk” (XXIV/1-47).

İlgi hali: honuŋ (nesne veya kişi), horanıŋ (yer)

horanıŋ içinden gelecēmişiz “oranın içinden geçecekmişiz” (IX/1-500), bazı **honuŋ** hunuŋ malına gidiverillerdi “bazı onun bunun malına gidiverirlerdi” (XV/1-123).

Belirtme hâli: honu (nesne veya kişi), horayı, holları (yer)

honu çalarız “onu çalarız” (I/5-20), ġördünġ mü **horayı?** “gördün mü orayı” (III/2-120), sünüver **honu** uzadıver deriz “sünüver ora, sünüver (IV/9-47), gezmedinġ mi, **holları** “gezdin mi oraları” (XII/1-30), nā_ıl bilinġ **honu** hilen? “nasıl bilirsin onu falan” (XXII/1-93).

Yönelme hâli: hona (nesne veya kişi), hora (yer)

horā_étsin, hurā_étsin derke “ora gitsin bura gitsin derken” (I/1-16), ben gétdim **hora** “ben gittim ora” (I/9-7), éltiverinġ şunu **hora** demiş “ulaştırıverin şunu ora demiş” (IV/6-29), sünüver **hora**, sünüver, sünüver honu uzadıver deriz “sünüver ora, sünüver (IV/9-46), onnarı doġuduk, **hora** ġoduk “onları dokuduk ora koyduk” (IV/10-4), ġoyun **hora** gétdimiydi; hindi ġoyun hora gétti “koyun ora gitti miydi, hindi koyun ora gitti” (VI/1-67), **hora** ġoyunu dolandırdımıdı “orda koyunu dolandırdım idi” (VI/1-152), ġale, üç daş **hora** dikersinġ, üç daş da şura dikersinġ “kale, üç taş ora dikersin, üç taş da şura dikersin” (VIII/1-299), **hora** olmassa hura gēdi_örü “ora olmazsa bura gidiyor” (XII/4-9), **hona** get, huna get derke (XV/1-98), ġoyun **hora** dönmişdür “koyun ora

dönmüştür” (XI/1-34), **hora** gätmiş “ora gitmiş” (XVII/1-3), göçelim **hora** döru gedelim “göçelim ora doğru gidelim” (XVII/1-164),

Bulunma hâli: horda (yer)

horda ğaranġgıda maranġgıda seni orda bulur gelir ayaġıyla ğaldırır “orda karanlıkta maranlıkta seni bulur gelir ayaġıyla kaldırır” (VI/1-68), **horda** o daşda “orda o taşta” (XI/1-1), **horda** incebelde, vardım ardıçınġ dibine ğoyunu yatırmış “orda incebelde, vardım ardıcın dibine koyunu yatırmış” (XI/2-3), kovdukları **horda** biribiriniġ boynuna ğordu şorda ğuyruk sallallardı “kovdukları, biri birinin boynuna kordu, kuyruk sallarlardı” (X/2-85), **horda** o daşda “orda o taşta” (XI/1-1), **horda** incebelde “orda incebelde” (XI/2-3).

Karakoyunlu Yörük Ağzında yönelme hâli ekinin, bulanma hâli eki olarak kullanıldığı durumlar

hora bê_ere ğonduġ “orda bir yere konduk” (I/12-82), **hora** yâtdıdık ülen ömüzdeymiş ev “orda yattıydık ulan önümüzdeymiş ev” (II/1-2), **hora** oturā_omuş “orda oturakoymuş <oturagomuş” (IV/9-36), sen **hora** dikelidiġ ben hura “sen orda dikelirsin, ben burada” (IX/1-272), hora ğoyun yatırdı “orda koyun yatarđı” (XII/1-21), **hora** hindi ğoyun ğarışdı “orda şimdi koyun karıştı” (XII/4-219), **hora** uzanayın bi yoruldum “orda uzanayım bir, yoruldum” (XIII/3-49), **hora** onu da ğömmüşler “orda onu da gömmüşler” (XVII/1-83), **hora** bir adam oturudu “orda bir adam otururdu” (XVII/3-170).

Çıkma hâli: hordan (yer)

hordan getdiġġiz siz “oradan gittiniz siz” (I/12-33), **hordan** yoz deveden o buġuruġ dölü “ordan yoz deveden o buhurun dölü” (III/1-67), biriġ **hordan**, biriġ hurdan dutallardı böyle “birin ordan, birin burdan tutarlardı” (IX/1-9), **hordan** bir iplik gerellerdi “ordan bir iplik gererlerdi” (IX/1-373), **hordan** buna annadı_örü “oradan buna anlatıyor” (IX/1-460), aşşā_ăba demeye durdu **hordan** “ayşe abla demeye durdu ordan” (XVIII/1-40), ġene **hordan** hurdan o_adar etdik “gene ordan burdan o kadar ettik” (XX/1-187), yengemiġ sesi geli_örü **hordan**, bê_erden “yengemin sesi geliyor, ordan bir yerden” (XXIV/4-46).

2.2.2.2.4. Hu

hu: bu. Aynı ho işaret soru zamirinde olduğu gibi Karakoyunlu Yörük Ağzında, bazen ho ve hu ikileme halinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Yalın Hâl: hu

biri bizim, birisi de **hu** “biri bizim, birisi de bu (tarif olunan şey)” (II/1-6), **hu** da bizim kel ğara zıpanıŋ palaŋı “bu da bizim kel kara sıpanın palanı” (III/1-47), **hu** ğeden ğız çocuĝu kiminĝ ise baŋĝa alıver demiş “o ğiden kız çocuĝu kimin ise bana alıver demiş” (IV/4-22), **hu** şeyde var, emineyi o besledi, emdirdi “hu şeyde var, emineyi o besledi emdirdi” (XVIII/2-89),

İlgi hâli: hunuŋ (nesne veya kişi)

yâhi **hunuŋ** uçu adam bura çıkar geli mi? “yahu, bunun için adam buraya bçıkar gelir mi?” (XII/1-20), bazı honuŋ **hunuŋ** malına gediverillerdi “bazı onun bunun malına katıverirlerdi” (XV/1-123,124).

Belirtme hâli: hunu (nesne veya kişi)

emmi **hunu** bi kösüreyiver dedi “emmi bunu bir kösüreyiver dedi” (III/2-140), **hunu** eltiver demiş dedenĝ “bunu ulaştırıver demiş deden” (IV/6-25), **hunu** sünüver hora “bunu uzatıver ora” (IV/9-49), **hunu** mu? “bunu mu?” (XII/3-26), **hunu** çocūma veriŋĝ, **hunu** ğızıma veriŋĝ “bunu çocuĝuma, onu kızıma verin” (XIII/1-125,126), hunu orā_adar getirdiler “bunu oraya kadar getirdiler” (XIII/1-272), nuran, **hunu** baŋĝa ver “nuran bunu bana ver” (XVII/1-190), **hunu** da bizim halamınĝ ğızı baŋĝa “bunu da bana halamın kızı” (XIX/2-44), **hunu** teveyver bakayın “hunu tutuver (destekleyiver) bakayım” (XXIV/2-291), **hunu** dezenĝgile bir elt be derin “bunu teyzengile bir ulaştır be derim” (XXIV/3-40), saŋĝa deyyörü **hunu** söyledi “sana diyor şunu söyledi” (XXV/3-63), **hunu** kesiver dedi “bunu kesiver dedi” (XXVI/1-191).

Yönelme hâli: huna (nesne veya kişi), hullarına (vücut için, yer), hura, huraya, hullara (yer)

horā_êtsin, **hurā_êtsin** derke “ ora ğitsin bura ğitsin derken” (I/1-16), hura bir **solukluk** dedi “gidilecek yer, bir solukluk dedi” (I/14-69), **hura** daķılı_örüdü arkaya deĝil mi? “ora (düşünülen yere) takılıyordu arkaya deĝil mi?” (II/1-167), **hura** yaylaya elēt “ora yaylaya ilet” (III/2-86), **hura**mıza çıktı su “buramıza çıktı su” (IV/2-31), **huna** elimi sürdüm “ona elimi sürdüm” (IV/11-10), **hura** ğızın biri çıkar orda çalallardı “ora

kızın biri çıkar, orda çalarlardı” (VI/1-153), **hura** mezerliğe varıdı “ora mezarlığa varıdı, orda dağıtırdı” (VII/1-24), **hura** da bir helke göyallardı “oraya da bir helke koyarlardı” (VIII/1-169), **huraya** göyduk “oraya koyduk” (VIII/1-403), zehre almaya gédellerimiş **hura** çıktılar mı “zahire almaya giderlermiş bura (yaylaya) çıktılar mı” (XI/1-96), işde **huna** sekiz el derler **huna** “işte buna sekiz el derler buna” (XII/5-36,37), onuñg da **hullarına** “onun da huralarına” (XV/1-196), **hullarımıza** der kıl örken batardı “buralarımıza (kast edilen yere) kıl örken batardı” (XV/2-10), **hura** bi bakayın “bura bir bakayım” (XVI/1-70).

Bulunma hâli: hurda, hurasında (vücut için), hullarda, hura (yer)

bir şey çıktı adamıñg **hurasında** “bir şey çıktı adamın orasında (işaret edilen yerde)” (I/5-5), **hurda** yatayın âcık da, geçeyin gédeyin demiş “burada yatayım azıcık da geçeyim gideyim demiş” (I/7-20), bobam birini vurdu **hurda** “babam birini vurdu orda (düşünülen yerde)” (II/1-101), **hullarda** görükmeyiverdi hindi “ buralarda görünmeyiverdi şimdi” (II/1-104), **hurda** yeri var “ burda (düşünülen yerde) yeri var” (II/1-154), hurda ğirdibi var bizim, “orda (düşünülen yerde) kırdibi var bizim” (III/2-55), yörük çadırı varmı **hullarda** dedim “yörük çadırı var mı buralarda dedim” (IV/2-17), bizim haloğlu var **hurda** ayasta “bzimim halaoğlu var burda, ayasta” (VIII/1-296), **hurda** zatan onuñg bir kertiği olu_örü “burda onun bir kertiği oluyor” (IX/1-255).

Ayrılma hâli: hurdan (yer)

hurdan, urğan dolaşmaza sapayın deyÿörü “ burdan, urgan dolaşmaza sapayım diyor” (I/1-21), **hurdan** dediler, oranıñg ğazaliçi mi bi adı var “tarif edilen yerden (mesafe, yön), oranın gazel içi mi bir adı var” (I/12-17), getirip **hurdan** dakı_örüyüz “getirip hurdan (başın çevresine) takıyoruz ” (II/1-157), **hurdan** ipile bağlanı_örü “ordan (düşünülen yerden, mesafeyi kast ediyor) ip ile bağlanıyor” (II/1-208), hurdan, ğatıran belinden “ordan, katran belinden” (VIII/1-3), biriñg hurdan dutallardı“birin burdan tutarlardı” (IX/1-9), **hurdan** dedi halāñg oğluna iki dürüm ekmeğ ver dedi “ bizim ekmeklerden dedi halanın oğluna iki dürüm ekmeğ ver dedi” (XI/2-7), **hurdan** ğatıver “bundan katıver” (XI/2-126), **hurdan** hura çıkaman “burdan ora çıkamam” (XIII/1-2).

2.2.2.3. Soru zamirleri

2.2.2.3.1. Hangı, hañggı

Yalın: hangı, hañggı

emme **hanġġı** bilê_örümünġ? “ama, hangi biliyor musun? (II/1-98), o zaman **hangi** var çocuġunġ “o zaman hangi var çocuġun” (IV/9-17), **hanġınġız** getirdi dedi gelinner dedi bu çuvalları dedi “hanginiz getirdi dedi gelinler dedi bu çuvalları” (XIII/2-126), bi ġoç hangına yetecek “bir koç hangine yetecek” (XVII/2-168). **hanġġı** birini annadayın ben sanġġa bununġ? “hangi birini anlatayım ben sana bunun? (XX/2-6), her **hanġġı** yörüklerden yarıġıP gelen “her hangi yörüklerden yarıkıpgelen” (XXIX/1-60).

İlgi: hanġısınınġ

hanġısınınġ? atın, atın (XXVI/1-88).

İyelik: hanġġısı, hanġısı

sırrı bēġ mi, **hanġġısı** bildiġim yok “sırrı bey mi, hangisi bildiġim yok” (XI/1-87), o zaman **hanġġısı** bir ġız ġaçırık “o zaman hangisi bir kız kaçırması” (XI/1-170), uzun hasan mı dādık, **hanġġısı** dādık “uzun hasan mı daġıtması, hangisi daġıtması?” (XI/2-235), çocūmunġ **hanġġısı** öldü deyi “çocuġumun hangisi öldü diye” (XXII/1-119), **hanġısı** bilmeyörüün çok aġsı biġ adamması “hangisi bilmiyorum, çok aksi bir adamması” (XXV/1-118).

belirtme hali: hanġġına

Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda yönelme durumu, belirtme durumu olarak kullanılmaktadır.

hanġġına der bu? “hangi(si) ni der bu?” (II/1-95), ġuş tūyüne mi denġ sen, **hanġına?** “kuş tūyüne mi dersin sen, hangi(si)ni (II/1-96).

Yönelme: hanġına (nesne veya kişi), hanġġıra (yer)

hanġġıra? “nere, nereye?” (VII/1-1), bi ġoç **hanġına** yetecek “bir koç hangi(si)ne yetecek” (XVII/2-168).

2.2.2.3.2. Kim

Yalın hâl: kim

kim yaptırdıġını bilmen “kim yaptırdıġını bilmen” (I/6-66), ey ya rabbim bunu **kim** eder “ey ya rabbim bunu kim eder” (I/7-27).

İlgi hâli kiminġ

ğannı_ eşmede **kiminğ** göyünü yatır demiş “kanlı eşmede kimin koyunu yatır demiş” (X/1-67), **kiminğ** ne oldūnu **kiminğ** şeyini, hısumını akrabasını bilidik “ kimin ne olduğunu, kimin şeyini, hısumını akrabasını bilirdik” (XI/2-100).

Belitme hâli: kimi

Bulunamadı.

Yönelme hâli: kime

kime görev verdiyse “kime görev verildiyse” (X/2-43), **kime** ne verildi demiş “kime ne verildi demiş” (X/2-47).

Bulunma hâli: kimde

Çingil, **kimde** anamda vardı “çingil kimde anamda vardı” (XXIV/2-267), **kimde** ğara şişek varısa “kimde karaşişek varise” (XXIV/6-97).

Ayrılma hâli: kimden

Bulunamadı.

2.2.2.3.3. Ne

İyelik hâli eki: nğ, enğ

kör āmad **nenğ** olur seniñ “kör Ahmet neyin olur senin” (XX/1-82), **nidenğ** ülen burayı dedim “ne edersin burayı” (143).

2.2.2.3.4. Ne soru zamirinin genişlemiş şekilleri; ney

Yalın hâl: ney

ney o ğız “ne o kız” (I/9-32), **ney** bu halıñğız dedi bize “ne bu haliniz dedi bize” (I/15-8), alı da aķseki mi **ney** “alır da Akseki mi ne” (I/15-23), gadife dē_el **ney** o “kadife değil ne o” (II/1-140), **ney** oranıñ adı? “ne oranın adı” (III/1-13), o erķese **kirinci**, ğancısa **ney**? “erkekse kirinci, kancıksa ne?” (III/1-76), azığnğ iķerisinde, **ney** gelir, ya yāĒlı ekmeķ gelir “azıĒın iķerisinde ne gelir, ya yaĒlı ekmeķ gelir” (III/2-128), õretmen olmuş biri ya. biri **ney** bilmen “õğretmen olmuş biri ya, bir ne bilmem” (IV/8-30), aynā_ bi bişey vardı, o **ney**? “ayna gibi bir şey vardı, o ne?” (VII/1-52), ey **ney**? “ey ne?” (IX/1-298), büyük ğuşunğ adı **ney**? “büyü kuşun adı ne?” (IX/1-353), **ney_**o, ülen “ne o ulan” (XI/1-52), Tabanca almış demiş. **ney**? “tabaca almış demiş. ne?” (XI/1-162), āĒrık **ney** hele “aĒrık ne hele” (XVII/3-22).

Belirtme hâli: neyi

hindi demiş **neyini** çalayın “şimdi demiş neyini çalayım” (I/7-13), keyfinğ **neyi** bilirse onu geyersinğ “keyfin neyi bilirse (isterse) onu giyersin” (II/1-194), dilini çıkarıp da bārdığında o **köpek** davşanı ne bilmen **neyi**” dilini çıkarıp da bağırdığında o köpek tavşanı, ne bilmem neyi” (III/2-53), ne göca gulāĞı ğaldı, ne bilmem **neyi** ğaldı “ne koca kulağı kaldı, ne bilmem neyi kaldı” (III/2-64).

Yönelme hâli: neye

neye, KYA’nda “ney” soru zamirinin, yönelme eki +e alarak “neye” biçiminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Daha çok “niçin”, “neden” soru zamirlerinin yerine kullanılır.

bunu, sen **neye** vuracañğ “bunu sen neden vuracaksın” (I/7-8), sābı, **neye** ğötürmemiş “sahibi niçin ğötürmemiş” (I/9-18), **neye** ğaç ğaldıñğız “niçin geç kaldınız” (I/12-59), **neye** ğonmadıñğ “neden konmadın” (I/12-67), **neye** yitirdiñğ deveyi deyi “neden yitirdin deveyi diye” (III/1-113), **neye** atdıñğ endeni dedi “neden attın onu dedi” (III/1-196), emişi **neye** veriñğ, ğaçırınıñ ora deyi “emişi niçin verin, kaçırın ora diye” (IV/3-8), deveniñğ yularını **neye** getiriñğ “devenin yularını niçin getirin” (IV/5-60), arayacañğız ğoyunu **neye** yitirdiñğiz demiş “arayacağınız koyunu neden yitirdiniz demiş” (IV/6-27), bizi **neye** okutmadıñğiz dedi “bizi niçin okutmadınız dedi” (IV/6-39), **neye** olmācağ demiş soğan dikecek yeri demiş “niçin olmayacak demiş, soğan dikecek yeri demiş” (IV/10-20), **neye** şaşayan canım “niçin şaşayın canım” (V/1-11), yahı neye kesemecēñğ dedim “yahu niçin kesmeyeceksin dedim” (V/1-76), yoldan sapmışıyın **neye** sapığın “yoldan sapmışıyım, niçin sapığım” (V/1-92), suyu **neye** içemedi “suyun niçin içemedi” (VI/2-47), demin **neye** öldürmediñğiz demiş birisi “demin niçin öldürmediniz demiş birisi” (VII/1-21), **köpekler neye** sarar dedim “köpekler neden ürer dedim” (XII/2-47).

Neye soru zamiri, yara-, ve gerek ile birlikte kullanıldığında, cümleye olumsuzluk verir ğadınsız erkek **neye** yarar “kadınsız erkek neye yarar” (VI/1-13). āħleki aħlak olmamış **neye** yarar “aħlakı aħlak olmamış neye yarar” (VI/1-185), işde öyle öyle yaşadık **neye** yaradık “işte öyle yaşadık, neye yaradık” (XVII/2-19), bacım onnar **neye** ereğ derimiş “bacım onlar neye gerek (ne amaca yarar) derimiş” (XXVII/1-32).

neye, “ney” soru zamirinin yönelme hâli ekiyle kullanımı, bazı durumlarda direk olarak atfedilen nesne, kişi ve varlığı ifade eder.

ken denê_örü ona. sırt. **neye** döndürüsenğ döndür! “ ken deniyor ona, sırt. (ne söylemek istiyorsan) ona döndür” (XI/2-41), kopekler **neye** sarar dedim “kopekler (kime, hangi varlığa” ürer dedim” (XII/2-47), gız ana demiş bu **neye** der gatlklı çomaç deyi “ kız ana demiş bu neye (kast edilen ne) der katıklı çomaç diye” (XVII/3-130), bayrak deyi **neye** der ne bileyin “bayrak diye neye (kast ettiği şey ne) der ne bileyim” (XX/2-48).

Ayrılma hâli: neyden, neden; daha çok sebep sorgular.

dedem de vuruldu orda. **neyden neyden** işde “dedem de orda vuruldu neyden neyden işte” (X/1-112), **neyden** ürkdü, gendilerinden ürkmüşdür “neden ürktü, kendilerinden ürkmüşdür” (XXIV/3-150).

vasıta hâli: neyle

inneyi neyle basacak “iğneyi neyle basacak” (I/5-18), atı çıkartmış, neyle aldınğ bunu? “atı çıkarmış, neyle aldın bunu?” (XI/1-199), neyle yıkarsınğ? “ne ile yıkarsın” (XII/4-159).

Şartlı belirsizlik çekimi: neyise, neyse

o elinde **neyise** sallarımış (I/1-15), gāyırı **neyise**, bilmen orasını “gayrı ney ise bilmem orasını” (I/3-10), **neyse** göyünü gütmiş “neyse koyunu gütmiş” (I/3-20), **neyise**, göl yeriniñ öte yānna gōndük “ney ise, göl yerinin öte yanına konduk” (I/5-1), **neyse** sabahladık “neyse sabahladık” (I/15-21), biz de vardık derke, orda **neyise** yatdık “biz de vardık derken, orda neyse yattık” (X/1-196), ödül veriller, **neyise** orda, basmaysa basma “ödül verirler, ne ise orda, basmaysa basma” (X/2-19), yere inmiş **neyise** ıldırımısa da neyse “yere inmiş ne ise yıldıırımısa da neyse” (XV/1-222), haç dene göyün yügürülecek gündüz gece **neyise** “kaç tane koyun yügürülecek gündüz gece ne ise” (XVII/2-167).

Belirsizlik çekimi: neykine

bu **neykine** dedim gendi gendime “bu ne ki dedim, kendi kendime” (XIII/1-239), **neydikine** o keşirler “neydi ki o havuçlar” (XIII/3-45).

2.2.2.3.5. Neci

“ne” soru zamirine “cI” meşguliyet bildiren ekin birleşmesiyle oluşmuş bir soru zamiridir. Daha çok kimin ne işe uğraştığını, nesnenin ne işe yaradığını ve kullanıldığını veya kime ait olduğunu sorgular.

adamlar vardı ollarda, yolcu, **neci**, ollarda “adamlar vardı oralarda, yolcu, neci, oralarda” (I/6-50), cadırınğ üstündē don **neci** demişler “çadırın üstündeki don neci demişler” (I/7-30), ülen bu göyün **neci**? bir göyün varımış ğartal yerimiş “ulan, bu koyun neci? bir koyun varmış, kartal yermiş” (I/9-17), ğum mu daşırımış, **neciymiş** bilmen “kum mu taşırımış, neciymiş bilmem” (I/14-72), bu besici beygiri **neci** dedi “bu besici beygiri kimin, kime ait, hangi bir hayvan” (XIII/2-113), **neciydin** o dedim ben ney kimlerden idi? “neciydi o dedim ben, ney kimlerden idi” (XXV/3-121).

2.2.2.4. Dönüşlülük zamiri

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda daha çok tonlulaşmış şekilde kullanılmaktadır.

ğendi: gendi, kendi

1. Teklik kişi

ğendim “VI/1-169), kendimiziñg (VIII/1-349), ğendimi (I/14-16), ğendi ğendime “XIII/1-240).

2. Teklik kişi

ğendiñg (III/1-37), ğendiğing (VI/1-55), ğendiñge (XII/5-28), kendiñden (VIII/1-179).

3. Teklik kişi

ğendi (I/14-55), ğendiñg (IX/1-605), ğendi ğendini “XXII/1-44), ğendine “VI/1-82), ğendinden “XXIII/1-9).

1. Çokluk kişi

ğendimiz (II/1-43), ğendimizi (I/14-31), ğendi_endimize “kendi kendimize” (XIII/3-15).

2. Çokluk kişi:

ğendiñgizi (I/14-28).

3. Çokluk kişi:

ğendileri (X/1-54), ğendilerinden (XXIV/3-150), ğendi_endimize “kendi kendimize” (XIII/3-15).

2.2.2.5. Belirsiz zamirler

2.2.2.5.1. Öte beri

İkileme halinde kullanılır. Eşya ve nesne yerini tutar

āĞrık ney hele, tabí güzleye indimizde **ötenğ berinğ** “ağrık ne hele, tabi güzleye indiğimizde tüm eşyaların” (XVII/3-22), şalvar diktireceği **öte beriyi** almış “şalvar diktirmek için gerekli eşya, malzemeyi almış” (XXIV/5-54), **öte beri** atardık içine gāyrı “öte beri atardık içine gāyrı” (IX/2-141), yemeğe **ötesi berisi** ora gelirmiş “yemeğe akrabaları gelir imiş” (XXIV/2-146). **öte berisiyle** barabar şeye düşmüş, hacı zeybeğe düşmüş gız “ varlığıyla (eşyası, altını ziyneti ile) beraber şeye düşmüş, hacı zeybeğe düşmüş kız” (XXV/1-68).

2.2.2.5.2. Nemne

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda daha çok hatırlanamayan kişi veya nesne yerini tutan belirsizlik zamirdir.

āy **nemne**, eniği al, atları gütürdüler “ay nemne (her kimse) aniği al, atları gütürdüler” (I/4-15), **nemne** göyda göyün sārkana demiş, hastalandı “nemne koyda koyun sağarken demiş, hastalandı” (XIII/1-56), gonyada **nemne** yerde, doktor gelmiş demiş “konyada nemne yerde doktor gelmiş demiş” (XIII/1-59), yarın **nemne** yere gēdecek “yarın nemne yere gidecek” (XIII/1-194), işde **nemne** ile **nemne** gavga edē_örü derdik “işte nemne ile nemne kavga ediyor derdik” (XIX/2-72), ğara nemne şişek yok dedi “kara **nemne** şişek yok dedi” (XXI/1-159), **nemneceyi** gövlamışlar “nemneceyi kovlamışlar” (XXIV/2-196), oğlum şurda **nemne** var, ebenğgile eltiver şunu derin “oğlum şurda nemne var, ebengile ulaştırıver şunu derim” (XXIV/3-35), eyvah işte **nemnem** öldü dellerimş “eyvah işte nemnem öldü derler imiş” (XXIV/5-5), hindiki_bi, gıriydi, bimen **nemneydi** yok “şimdiki gibi griydi, bilmem nemneydi yok” (XXVI/1-90).

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Sıfat yapım ekleri

2.2.3.1.1. İsimden sıfat yapım ekleri

+lı eki

Çok geniş kullanım alanı olan bu ek, geldiği ada kendinde bulundurma, sahip olma, o özelliği taşıma, ait olma gibi işlevler yükleyen sıfatlar yapar (Korkmaz, 2003: 340).

hamlı bezden “işlenmemiş bezden” (XVI/1-81). **naḥralı** “kahırlı, başa kakan” (XVI/1-82), **şişekli** “ içinde şişek olan sürü” (XVI/2-77), **erkeşli** “ içinde erkek olan keçi sürüsü” (XVI/2-78), **allı** gelin “allı gelin: daha çok güzelliği ve gençliği vurgulamak için” (XVII/1-168), **ḡanlı** maraz, **ḡanlı** irinḡ “kanlı maraz, kanlı irin (apse)” (XVII/1-39), **arḡalı** olan “arkasında gücü olan” (XVII/2-103), **oyalı** yazma “oyalı yazma” (XVII/2-XVII/3-7), **ḡatıklı** çomaç “içine katı (peynir konulmuş) çomaç” (XVII/3-129), **ḡıymalı** “iççe şerit halinde kıyılmış şekide” (XIX/2-38), üzerim **yūklü** benim “karnımda çocuk var, gebeyim” (XXII/1-42), **yaḡışıklı** da geçdi de ısınmadı häç “yaḡışlı geçti de ısınmadı hiç” (XXIV/5-67), **yaḡışıklı** “yakışıklı” (XXVI/2-97).

2.2.3.2. Sıfat türleri

2.2.3.2.1. Niteleme sıfatları

ḡöklü ala belenḡ “göklü ala belen” (I/1-55), **yıkık** han “yıkılmış han” (I/6-59), **yanık** değirmeninḡ “yanık değirmenin” (I/8-8), **tūlü** deveninḡ “tülü deve” (III/1-65), **diri** duz “öğütülmemiş tuz” (III/2-73), **ḡök** ḡaklık “gök kaklık” (III/1-109), **ḡök** soḡan (IV/10-18), **ḡök** peştemal “gök peştemal” (VIII/1-244), şöyle **arḡaç** bī_er “şöyle, arḡaç (arkası korunaklı) bir yer” (IX/2-29), akbelde bizim **ḡanmı_ēşme** deyi biḡ eşme vardı “akbelde bizim kanlı eşme diye bir eşme var idi” (X/1-62), **diri** bir **canlı** soyumuş “saḡlam, bir canlı soy imiş” (X/1-119), **kūmeli** ḡoyun “sürü çok koyundan oluşmuş” (X/1-142), **analı ḡızlı** ḡoyun “analı kızlı koyun” (X/1-141), **diri** biḡ eşsek “güçlü bir eşek” (X/1-168), **ala** kilimleri “ala kilimleri” (X/2-68), **ḡür** bir ardıç var “ḡür bir ardıç var” (XI/1-117), **ḡabış** ḡıra “çıplak kıra” XI/1-134” daḡları **ḡızıl** ḡün basmış “daḡları kızıl güneş basmış (XVII/1-28), **yūḡa** basma “ince basma” (XV/1-201), **yoz** deve “yoz deve” (XVI/2-26), **ḡanlı** maraz, **ḡanlı** irinḡ “kanlı maraz, kanlı irin (apse)” (XVII/1-39), **telleme** ipi “çilbir ile dizgin arasında bulunan ip” (XVII/1-110), **allı** gelin “allı gelin: daha çok güzelliği ve gençliği vurgulamak için” (XVII/1-167), **yūḡa** ekmēḡenḡ “yuka ekmeḡin “yufka ekmeḡin” (XII/4-123), ora **ḡuz** yurdu deller “ora guz yurt derler” (XVII/1-65), **ḡalıḡ** odun “kalın odun” XVII/2-21), **deli say** daşlar “büyük say taşlar (XVII/2-121), böyle **ḡoca** daḡarçık olur “böyle büyük daḡarçık olur” (XVII/2-94), **ertesı** sene yaylaya çıktık “ertesı sene yaylaya çıktık” (XVIII/2-66), **ḡoca** ḡarı “yaşlı kadın” (XXI/2-127), **enḡ** uFak “en ufak” (XXI/1-188), **ḡök önḡceḡli** bi ḡız “gök etekli bir kız” (XXV/3-114), **ḡoyun** eşşē “koyun eşeḡi”

(XXVII/2-96), **tengerek** küleflî “tengerek (yuvarlak) külahlî” (XXIII/1-2), **ala tolulu** “su ve tolu bir arada” (XXIV/3- 82).

2.2.3.2.2. Belirtme sıfatları

2.2.3.2.2.1. Sayı sıfatları

yiğirmiün “yirmi gün” (X/1-132), **kırkbeş** günnük āzık var “kır beş günlük azık” (X/1-168), yetmiş biñg lira para “yetmiş bin lira para” (XIII/1-219), **üç** gün bastırırız “üç gün bastırırız, iyice kurusun, soruşsun diye” (XV/1-156), **elli** sene oldu “elli sene oldu” (XVII/3-182), **on** günnük azık gelir evde “on günlük azık gelir evden” (XXIII/1-112).

2.2.3.2.2.2. İşaret sıfatları

ende: bu, o

endē devemiz hâç gêtmezdi bizim “bu, o (düşünülen) develer hiç gitmezdi bizim” (I/6-34), **endē** duvağ “ bu duvak” (II/1-146), **endē** bayamlılar “bu bademliler” (III/1-115), **endē** parayı dedim “o parayı dedim” (IV/1-29), **endē** millet yesin dedim “bu millet yesin dedim” (V/1-75), **ende** hasta anğarada ēyi oldu geldi “bu (o) hasta ankarada iyi oldu geldi (XIII/1-333) **ende** denğgiz anamas_ıla barabar olıveri_örü “bu deniz, amamas ile beraber oluveriyor” (XIV/1-45), neler çekti **ende** dezeńg be! “neler çekti, bu teyzen be!” (XVII/1-246), **ende** et teze dellerdi “bu et taze derlerdi” (XXIV/6-24), vistan dikdim sırtlarına **endē** oğlanlarıñg “fistan dikdim sırtlarına bu oğlanların” (XV/1-80), **endē** develeriñg dizi dağılı “bu, o “kast olunan” develerin dizi bağı” (XV/2-28).

şo: o

şo deyneği var banğga “şu değneği ver bana” (II/1-233), şō_özde dāha varıdı burda “şu yüzde daha vardı, burda” (XII/5-25), **şo gēden** ceylana dayandım da sanğga dayanamadım āy goca ekmeğ demiş “şu giden ceylana dayandım sana dayanamadım ey koca ekmeğ demiş” (XXII/1-108), **şo depeniñg** başına belenğ deriz “şu tepenin başına belen deriz” (XXVI/1-63).

ho: o

ho yāna “o yöne” (I/1-14), **ho depede** vurmuş “o tepede vurmuş” (II/1-108), **ho** susam “o susam” (IX/1-294), **ho** evde ederdi “o evde ederdi” (XIII/4-23), **hō_özünü** vurunurduğ “o yüzünü vurunurduk” (XVI/2-106), **ho çadırdan** aldılar, **ho çadıra** “o

çadırdan aldılar o çadıra” (XX/1-37), **ho tarafına** sürdük “o tarafına sürdük” (XXI/117), beni **ho köplüden** geçiriverdiler “beni o köprüden geçiriverdiler” (XXII/1-120), **ho beleğeng** ardına aşıriveridik “o belenin ardına aşıriverirdik” (XXIV/1-39), **ho yurtda** da bi yatdılar “o yurtda da bir yattılar” (XXIV/3-115), **ho dünkü başkan** “o dünkü başkan” (XXIV/4-47), **ho devrentden** aşır “o devrentten aşır” (XXV/2-55).

hu: bu

hu yāna “ (düşünülen) yana” (I/1-15), **hū üzüne** gétidi “ (düşünülen) yüzüne gitti” (I/9-27), **hu dağlar** “bu dağlar” (III/2-120), **hu geden** gız çocuğu kiminğ “o giden kız çocuğu kimin” (IV/4-22), bu **hu şekilde** yapılırdı “bu (düşünülen) şekilde yapılırdı” (VIII/1-236), **hu gollarımız** ganardı “bu kollarımız kanardı ya” (IX/1-202), **hu deveye** duz veriver dedi “bu deveye tuz veriver dedi” (XII/4-69), eğildim **hu yüze** “ eğildim bu yüze” (XIII/1-107), **hu çocuğa** hısım “bu çocuğa hısım” (XVII/3-196), **hu evi** “bu evi” (XIX/2-4).

2.2.3.2.2.3. Soru sıfatları

Hañgı, hangi

hañgı aylarda göçerdik “hangi aylarda göçerdik” (IX/1-114), **hañgı aydı** goç gatımı? “hangi aydı koç katımı?” (IX/1-117), **hañgı belden** aşacāsa “hangi belden aşacaksa” (IX/2-5), **hañgı yurt** nerden alındıysa, ora gédeller “hangi belden aşacaksa belin birinden devam eder, iner. hangi yurt nerden alındıysa ora giderler” (IX/2-6), **hañgı ğarı** iyi bişirise getirirdik “hangi kadın iyi bişirirse getirirdik” (XII/6-12), **hañgı çoban** iyi güderse goynu “hangi çoban iyi güderse koyunu” (XII/6-13), hıdırellezdeki. **hañgı** aydın o “hıdırellezdeki hangi aydı o” (XXIV/6-26), kim **hañgı** çadıra yung saklar tanı demiş “kim hangi çadıra yün saklar tanı demiş” (XXV/2-191).

Kaç, gaç, haç

kaç goynunğ var “kaç koyunun var” (VI/1-160), **gaç oğlunğ** var dedi irāmatlı? “kaç oğlun var dedi rahmetli” (X/2-38), **kaç oğka** ğabıklı alcañğ “kaç okka taze kıyılmış, kurutulmuş fasülye alacaksın” (XIX/2-62), **haç gün** durduysa, öyle öyle kaç gün durduysa” (XIII/1-251), **haç ay** galān “kaç gün durduysa, öyle öyle, biraz kaç artık, kaç ay artık” (XIII/1-250, 251).

Kim

kiminğ goyunu yatır deyē_örü, ğannı_eşmede “kimin koyunu yatır kanlı eşmede (X/1-70).

2.2.3.2.2.4. Üleştirme sıfatları

birer  s   uval **iki er ke e**, **birer yorgan** “birer  ey  uval, iki er ke e, birer yorgan” (I/6-31), **be er ok a** “be er okka” (IV/9-19),  yle **yedi er sekizer** ya ında“ yle yedi er sekizer ya ında” (XI/2-140), **d rder, be er,  cer goyun** alır gelirdi (XV/1-93), **birer** bodu c mız var  abak, “birer bodu cazımız var kabak” (XXV/1-196), **d rder d rder** b k mlerdik “d rder d rder b k m yapardık” (XXVIII/1-8), her adamı g **altı ar**, **yedi er** devesi olurdu “her adamın altı ar, yedi er devesi olurdu” (XXIX/1-31).

birer dı ı

 le tirme sayı sıfatını “birer”i de alan dı ı belirsizlik sıfatı; her birinden az veya azar, herkesten az veya azar  ey anlamı katmaktadır.

birer dı ı  ara s mek verelim “birer az kara s mek verelim” (I/8-38), ollarda **birer dı ı** **ayın oyun** satıp duru.  r r ller “oralarda azar ayın oyun (XIII/1-154), obalardan **birer dı ı  ancık  uzu** aldı geldi “obalardan azar azar kancık kuzu aldı geldi” (XV/1-90), h yle **dı ı ar  e**  ederiz “ yle azar  ey ederiz” (XIX/2-55).

2.2.3.2.2.5. Belirsizlik sıfatı

dı ı: Biraz, az

dı ı  te  ederimi  “biraz  te gider imi ” (I/1-27), **dı ı peynirim** varıdı “dı ı peynirim vardı” (I/12-3), **dı ı ık susam k r mesi** “azıcık susam s rtmesi” (III/2-130), **dı ı para** ver bakayın dedim (IV/2-10), **dı ı bekmez**  atar “dı ı pekmez katar” (IV/5-105), **dı ı birez  ar**  ekelim “biraz kar  ekelim” (XI/2-255), **dı ı  ayrı e mek** mekmek verdik biz “dı ı gayrı ekmek mekmek verdik biz” (XII/2-53), **dı ı  apıt**  ey alırdık “biraz kaput  ey alırdık” (XV/1-200), i de **dı ı mel m, dı ı toz dı ı bi  eyler** bi  eyler getirdiler “i te biraz merhem, biraz toz, biraz bir  eyler getirdiler” (XV/1-247), **dı ı e mek al  odum** “biraz ekmek ala koydum” (XV/2 16), anam **dı ı bi  eyler** demi imi  “anam biraz bir  eyler demi  imi ” (XVIII/1-71), **dı ı duz** muz  ilelerdi “dı ı tuz muz  ilerlerdi” (XX/1-153), **dı ı yo ort** d kelim “biraz yo urt d kelim” (XXIV/2-208), aba **dı ı ık e mek** ye dedim “abla birazcık ekmek ye dedim” (XXIV/4-107).

Beri: Kast edilen noktadan yakın, anlamındadır.

beri y nna  ıralı bo azına  ıkıy r  “beri yanına  ıralı bo azına  ıkıyor” (I/1-20), **beri** deve yo uşuna yakın “beri deve yo uşuna yakın” (I/6-21), **beri** y ndan dumannıdan

āşınırsak “ beri yandan, dumanlıdan aşınca” (I/6-22), **beri** yanı üzümcü “beri yanı üzümcü” (I/6-48), **beri** yanımızda gurtuluşa başka bir yörük gönmuş. “beri yanımızda kurtuluşa başka bir yörük konmuş” (I/15-6), şeşandan **beri** yandan ağrı göpdu “şeşandan beri yandan doğru koptu” (III/2-52), ğarā_acıñĝ **beri** yanı “karaağacın beri yanı” (IV/5-75), bobangil **beri** yanda kende yatı_örüller “biz beri yanda yatıyoruz, babangil beri yanda kende yatıyorlar” (XI/2-1), gel gêt **beri**_yanıñĝha “gel, beri yanına (kendine dön-uğraşma)” (XI/2-68), **beriki** ğonakda ölmüş “beri ki konakta ölmüş” (XXIV/3-77).

2.2.3.2.3. Pekiştirme sıfatları

boz bulanık “boz bulanık” (IV/2-33), ğüp ğündüz “ğüpegündüz” (IV/5-102), āĝ appak “ak appak” (IX/1-271), āĝ_appak “ak appak” (IX/1-407), os sa_ıt “ hemen o saat” (XIII/1-77), cıllım cıPbāk “ derisi soyulmuş, çıplak kalmış” (XV/1-237), ğıp ğırmızı “ kıp kırmızı” (XV/1-238), tıllım tıp sirtı “yırtık pırtık ğiysisi” (XV/1-238), ğöm ğök “ğöm ğök” (XVII/1-21), ap appak “ak appak” (XVII/2-108), ğap ğara “kap kara” (XX/1-102), bem bèyaz “bem beyaz” (XXIII/1-69), çır çıplak (XXIV/3-134), yur yumşak “yur yumuşak” (XXIV/5-146).

2.2.4. Zarflar

2.2.4.1. Zarf türleri

2.2.4.1.1. Yer ve yön zarfları

Altıyokarı

Alt ve yukarı kelimelerinden oluşmuştur. Alt sözcüğü iyelik eki alarak yukarı sözcüğü ile birleşmiş durumdadır ve yön zarfı görevi üstlenmiştir. Altıyokarı, altından (alttan) yukarı doğru, bir dağın eğiminde alttan yukarı doğru, yokuş yukarı anlamı taşır.

altıyoğarı dikildik mumanıñĝ boynundan “aşağıdan yukarı doğru dikildik, Muma'nın yanından” (I/8-11), bir ay evel ğırkılan ğoyunuñĝ tüyü tā şora **altıyoğarı** dönmüş “bir ay evvel kırkılan koyunun tüyü ta şura yukarı doğru büyümüş” (X/1-140), **altıyoğarı** döndük “yukarıya döndük” (XIII/1-63), yayan **altıyoğarı** gêtđik “yayan yukarı doğru gittik” (XIII/1-63), **altıyoğarı** ğeri dönecek eve “aşağıdan yukarı doğru geri dönecek eve” (XIII/2-117), yörük varı sıvanırdı **altıyoğarı** keten deresine_adar “yörük varır sıvanırdı altıyokarı katen dersine kadar” (XXII/1-129).

Yüzüinguyu/ yüzüinguyu

Bu yön zarfı da iki kelimenin birleşmesinden oluşmuştur. Yüzünün aşağı doğru olduğunu gösterir. İniş aşağı veya aşağı doğru demektir.

ordan eğilivermiş, **yüzüinguyu** “ordan eğilivermiş aşağıya doğru” (I/6-14), **yüzüinguyu** gēdecēz ğaāyır “aşağıya doğru gideceğiz gayrı” (X/1-197), beni **yüzüinguyu** yatırī_örür doktor “beni yüz aşağı yatırıyor doktor” (XIII/1-253), o depeniñ başından **yüzüinguyu** şeye ğoyun_ula ēĠilivermişler “o tepenin başından yüzün aşağı şeye koyun ile eğilivermişler” (XXIII/1-131), Çukkkaya doğru ğoynu salivermiş **yüzüinguyu** “çukkaya doğru koyunu salivermiş yüzünkuyu (aşağıya doğru)” (XXV/1-14), hanı, höyle herár **yüzüinguyu** “hani öyle iniş aşağı” (XXV/2-84).

Ayavcı

Bu da, iki kelimededen oluşmuş bir yön zarfıdır. Muhtemelen ayakve ucu kelimelerinin birleşmesi sonucu oluşmuştur; ayavcı < ayak ucu. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda yuvarlak ünlülerin düzleşmesi ı < u değişimini bir ses özelliği olduğundan ayavcı yapısı ortaya çıkmıştır. Daha çok altta, aşağıda olan şeyler için kullanılır.

çayırınğ **ayāvcında** ğızıl karlık var “ çayırın alt ucunda kızıl karlık var” (I/1-31), **ayavcına** bir ataş yaķarız, çoban ataşı, kütük. alt kısmına yani (IX/2-30), olūGuñğ **ayavcına** yer yapallar “oluğun (pınar), alt tarafına yer yaparlar” (X/I-39), **ayavcında** kōseler, meceкли orda oturudu “alt tarafında kōseler, meceкли obası otururdu” (XI/2-25), olūğunğ **ayavcında** ğoyun ğüderimiş “oluğun alt tarafında koyun ğüder imiş” (XI/2-279), **ayavcına** ğırda yapallardı `alt ucuna ğırda yaparlardı” (XXIV/2-67).

akkızıyokarı

akkızı + yokarı << **ağzı + yokarı**: yüzü yukarı, yüzü yukarda

āzına āzına vurduğumda **aķkızıyokarı** serildi adam “yüzüne yüzüne vurduğumda yüzü yukarı serildi adam” (IX/1-465), yüzüinguyu düşmüş ilkçe, **aķkızıyokarı** biz çevirdik “yüzü aşağı düşmüş ilkçe yüzü yukarı biz çevirdik” (XXIV/4-54).

2.2.4.1.2. Durum zarfları

epey : Baya, hayli (durum, zaman, mesafe, çokluk)

bademliden ğara_āĠāca gēderķe şöyle **epey** bir kilometre ğetding mi “bademliden kara ağaca giderken şöyle baya bir kilometre gittin mi (mesafe)” (IX/1-568), kalb

hastalığı oldu, **epey** oldum bi_şey yok “ kalp hastalığı oldu. hayli (iyi) oldum, bir şey yok” (XIII/1-124), deve meve güttü **epey** “deve meve güttü baya (zaman)” (XXIV/2-33), **epey** yakımlar yakdı “ baya, çok yakımlar yaktı” (XXIV/4-95).

hayla, haylaca

orda **hayla** oturduk “orda baya zaman oturduk” (I/9-26), **hayla** bir darTırdılar “hayli zaman tartıştılar” (IV/5-38), yoğarı baya **hayla** uzaklaşmış. gēdē_örü “yukarı baya hayli uzaklaşmış gidiyor” (X/1-171), tabi o zaman beş lira **hayla** para “tabi o zaman beş lira hayli para” (XIII/2-29), baya **haylaca** oldu “baya zaman oldu” (XVI/1-8), beri **hayla** geldim hatmam baktım yoğsunğ demiş “beri hayla geldim hatmam, baktım yosun demiş” (XVII/1-42), eyi kötü idara olduk, **hayla** olduk “iyi kötü iadere olduk, baya (iyi) olduk” (XX/1-114), bu olalı **hayla** oldu “bu olalı baya zaman oldu” (XX/2-38), **hayla** bir vakit salmamışlar “baya bir zaman salmamışlar” (XX/2-61), ona şöyle **hayla** bir yuñğ goyyörüller “ona şöyle baya bir miktarda yün koyuyorlar” (XXVI/1-23), ölu gelini **hayla** bi mal sahibi oluyörü “oğlu gelini bayli bir miktarda mal sahibi oluyor” (XXVI/1-212), burdan daşı içine gattıñğ da goyverdiñğ mi, dā **hayla** gēder “burdan taşı içine katınn da koyuverdin mi, ta hayla (mesafe) gider” (XXVI/2-77).

Beter: Burda gerçek anlamından zıt anlamda kullanılmıştır. Kuvvetli, güçlü.

hayvan da öyle değme hayvan dēlimiş, böyle **beter** hayvanımış (I/1-19).

pek: Sık, çok

hasan öyle şeyi **pek** eder “hasan öyle şeyi sık (<yoğun) eder” (I/7-32), **pek** beteridi öykesi “çok yoğun idi öfkesi” (I/9-31), **pek** ağırmadı “çok (yoğun) ağırmadı” (I/14-41), böyle **pek** sık olmazdı “böyle sık sık olmazdı” (II/1-222), öyle **pek** arkası arkasına düşmez “öyle sık arakası arkasına düşmez” (III/2-97), govalıñğ da türkü söyleyenleri **pek** yok “kavalın da türkü söyleyenleri çok yok” (VI/1-103), **pek**, mēmed öyle şeyi bilmez “mehmet öyle şeyi çok bilmez” (VIII/1-381), gūzlede de **pek** fazla durulmazdı “gūzlede de çok fazla durulmazdı” (IX/1-182), onnar **pek** böyle bi_şey yapamazdı “onlar, göze görünen, bakmaya değer böyle bir şey yapamazlardı” (IX/1-432), yanımdā arkadaşınğ birez uykusu ağırdır, **pek** sakıdım “yanımdaki arkadaşın uykusu ağırdır, çok sak idim” (XI/4-15), gırcılı denir, **pek** yağdı mı “gırcılı denir, çok yağdı mı” (XII/2-39), çikin mala **pek** vurū dediler “çikin mala sık vurur dediler” (XIII/2-24), boba deyi **pek** ölürdün “baba diye çok ölürdü” (XIII/2-57), **pek** bobaları giymatlıydı “babaları çok kıymetli idi” (XIII/2-58, gālıñğ odun vuruyuz kütük, ardına mesele kōk,

söyünmezdi pek “kalın odun vururuz kütük. ardına mesela kök, sönmezdi sık” (XVII/2-22), **pek** kar olmaz a, dağlarda olur “çok kar olmaz, dağlarda olur” (XVII/2-47).

pekçe: Sertçe

ayak ğabım yok benim dedim az **pekçe**, anam duysun deyi “ayak kabım yok benim dedim, az pekçe, anam duysun diye” (XVIII/2-28).

peklık: Sertçe

gel gèt beri yanınĝha dersinĝ **peklık** “gel git beri yanına dersin kuvvetlice” (XI/2-70).

eyice

bağ ollara **eyice** “bak oralara iyice” (II/1-236), düp düz ğalasıya ğadar yumruklācañĝ. **eyice** sündürecēñĝ “düp düz kalasıya kaday yumruklayacaksın, iyice sündüreceksin” (IX/1-48),. **eyice** biri birine sıklađdırısınĝ “iyice biri birine sıklağtırırsın” (IX/2-102), **eyice** susurasın deyi suya elētmeyiz “iyice susasın diye suya iletmeyiz” (XI/4-6), orda **eyice** tanıdım ğalān “orda iyice baktım, izledim” (XIII/1-190), ip **eyice** dirēĝe gelsin, düzelir o zaman ip düzelir “ip iyice direĝe gelsin, düzelir o zaman ip düzelir” (XIII/4-1), direye direye **eyice** saran ğarılar olur “gere gere iyice saran kadınlar olur” (XIII/4-9), üç gün bastırırız, **eyice** ğurusun deyi soruğsun deyi “üç gün bastırırız, iyice kurusun, soruğsun diye” (XV/1-156), ğoca tanımış tanımış **eyice** “ koca, bakmış bakmış iyice” (XVI/1-69).

höyle: Öyle, tariflenen şekil ve biçimde. Yaygın bir kullanımı vardır.

höyle yüzünĝuyu yatāyörü “öyle yüzü ašaĝı yatıyor” (I/1-25), dıķı **höyle** ün çıkısınĝ dedi “biraz öyle (epey) gün çıksın dedi” (I/14-42), üstüne bir oyalı yazma çekidir. duvağ da **höyle** olur “üstüne bir oyalı yazma çekidir. duvak da böyle olur” (II/1-113), ucunda **höyle** şey varıdı, ğaFañĝa daķacak “ucunda böyle bir şey vardı, kafana takacak” (II/1-172), ūlen **höyle** bir yalağ var “ülen (beyninde canlandırdıĝı) şekilde bir yalak var” (III/2-57), dört yaprağ olur **höyle**, bu dört yaprağ bi şalvar “dört yaprak olur (beyninde) canlandırdıĝı şekilde, bu dört kat bir şalvar” (IV/5-66), burası **höyle** kesīdi adamınĝ “burası tariflenen şekide kesik idi adamın” (IV/8-25), **höyle** ğovatlı çekdinĝ mi, üzülür “ böyle kuvvetli çektin mi üzülür” (IV/9-45), bu da geliverdi **höyle** yoldan “bu da geliverdi yakına (göründüĝü şekilde) yoldan” (V/1-60), **höyle** hava bozdu “öyle hava bozdu (XI/1-1), **höyle** ğoyunu dedim ğoyver dedim

“öyle koyunu koyuver dedim” (XI/1-19), gonusurduk **höyle** yakın “konuşurduk öyle yakın” (XI/2-10), sultan dēzenġ **höyle** yetişkin, bizim teslime de yetişkin **höyle** bi ġız “sultan teyzen baya yetişkin, bizim teslime de baya yetişkin bir kız” (XI/2-111), **höyle** yāmır yağardı “çok yağmur yağardı” (XXIV/3-115-6).

Höylece: Tarif olunan şekilde, biçimde

o gön **höylece** zıst çıkarımış ġerisin ġeriye “o gön tarif olunan şekilde zıst çıkar imiş ġerisin ġeriye” (III/1-157), inġsanınġ boyū_ bi olurdu o, büyük tuluk. öteki höylece bi_şey olurdu “insanın boyu gibi olurdu büyük tuluk. öteki tarif edilen şekilde olurdu” (IX/1-174).

Öyle. Öyle kullanımı daha çok tecrübe edilmiş, genel kabul gören durumların anımsanmasında kullanılmaktadır. Ayrıca ondan, ondan sonra ve sebepten anlamları taşır. Örneğin, “adet öyle” denir ama, “adet höyle” denmez”. Bu sebepten dolayı “öyle” ve “höyle” kullanımı farklıdır. Bu da höyle’nin, öyle’nin ünsüz türemiş şekli olduğu savını çürütür.

hasan **öyle** şeyi pek eder “hasan daha önce anımsatılmış şeyi sık eder” (I/7-32), **öyle** bir işimiz var bizim, ırāmatlıyla” anımsatıldığı gibi bir işimiz var bizim, rahmetliyle” (I/9-19), ġāyırī divili öġünden elētdirmişler, **öyle** ġelini almış ġetmiş “gayırī divili önünden eletmişler, (ondan, ondan sonra) ġelini almış” (I/9-37), nazar deġmesin edet **öyle** “nazar deġmesin, adet öyle” (II/1-66), **öyle** orta yerde öñcencemiz ayrı olurdu “öyle orta yerde önceneceğimiz ayrı olurdu” (II/1-228), sorulur cevap **öyle** verilir dē_el mi āġa “sorulur cevap ondan sonra verilir deġil mi āġa” (III/1-218), **öyle** āġına denġ geli mi? “öyle, akına denk gelir mi?” (XII/4-206), birinci emişiñġ işi met oludun, yanġısı herhalde **öyle** “birinci emişin işi met olurdu, yanısı herhalde öyle” (XIII/1-31), bu hasta paralı da ondan çok ēyi bakī_örü dēyyörüller, **öyle** zannederüller “bu hasta paralı da ondan çok iyi bakıyor diyorlar, o sebepten sanıyorlar” (XIII/1-93), **öyle öyle** şindi “yaşanıldığı şekilde, şimdi” (III/1-199), deve diri duz yer. **öyle** ince duzu yemez “deve diri tuz yer, bilinen, bildiğimiz ince tuzu yemez” (III/2-73), **öyle** pek arkası arkasına düşmez “katarda olduğu (tecrübe edilmiş şekilde) pek arkası arkasına gitmez” (III/2-97), eġriydi, hörgüncü. eġriydi. sār **öyle** doğmuşdur anasından “hörgücü eġriydi, zahir öyle (ne şekilde) doğduysa anasından” (IV/5-92), **öyle** keleme yok “tecrübe edilmiş, söylenmiş kelime yok” (IV/6-38), **öyle** mi denir adam biri birine “öyle (söylenmiş ne ise) mi denir adam biri birine” (IV/10-23), benim duyuşum **öyle**,

banġġa **öyle** annatdılar “benim duyuşum öyle (ne duyduysa), bana öyle anlattılar” (VIII/1-25).

öyle kullanımı; bazı şeylerin daha iyi, eşsiz olduğuna vurgu yapmak için kullanılmaktadır

hayvan da **öyle** deġme hayvan dēlimiş “at da düşünülen şekilde her hayvan deġil imiş” (I/1-19), benim bobam **öyle** bir bobaydı ya, tez geldi, geçiverdi “benim babam öyle bir baydı ya, tez geldi geçiverdi” (I/7-37).

Öyleliyle: Öylelikle

öyleliyle birer çuval ederiz “öylelikle birer çuval ederiz” (XV/2-49).

ġadınnik (<kadınlık): İyice, güzelce

ġadınnik üstüne de. köpek kedi yer deyi, demesi ayıp bi çapıt dolandırırđık “iyice üstüne de köpek kedi yer diye demesi ayıp bir çapıt dolandırırđık” (XV/1-128).

ġadın: İyi, güzel, tatmin edici

onu da ataşa ġoruz, çökeriyiz, **ġadın** nor olur “onu da ateşe koyarız, çökeririz güzel bir nor olur” (XV/1-166),

şöyle: Daha çok işaret ve tarif edildiġi gibi anlamı yükler.

şöyle uzana ġörür “şu şekilde uzanıyor” (I/1-24), **şöyle** çuvalınınġ dibine yatırdım “şu biçimde çuvalın dibine yatırdım” (I/8-27), hayvannar ġedemedi, **şöyle** durdu hayvanlar “hayvanlar ġidemedi, şu şekilde durdu hayvanlar” (II/1-11), yā şindi **şöyle** bi_şey var “ya şimdi şu şekilde bir durum var” (II/1-21), ġuş tüyü de diġe ġörüller **şöyle** “kuş tüyü de dikiyorlar şu şekilde” (II/1-96), ġuş tüyünü **şöyle** ġerenġġini boġyörünġ “kuş tüyünü şu şekilde kenarını boġuyorsun” (II/1-116), **şöyle** yġġdı parayı “şu şekilde yġġdı parayı” (IV/28), bizim eşşek at gibiydi **şöyle** “bizim eşek at gibiydi şu şekilde” (IV/5-83), işde banġġa derdi ki **şöyle** yürüt “işte bana der ki şöyle yürüt” (IV/9-21), ötekininġ āzı **şöyle** ġeriġ olur “ötekinin aġzı şu şekilde gerik olur” (IV/10-6).

böyle: Bu şekilde, hep

böyle betēr ġayvanımış, yürüyüşlüymüş “bu şekilde beter (iyi, ġüçlü) hayvan imiş, yürüyüşlü imiş” (I/1-19), ġumbul **böyle** bir hayvan getirtmiş hafızdan “kumbul, bu şekilde bir hayvan getirtmiş hafızdan” (I/1-59), **böyle** bir işler var anam. **böyle** işde ġırılmış, ġetmiş adamsızlıktan “bu şekilde bir işler var anam! bu şekilde kırılmış

gitmiş adamsızlıktan” (I/3-24,25), **böyle** bir iş etdik biz “bu şekilde bir iş ettik biz” (I/9-30), o çocuk **böyle** gözünü açmadı “o çocuk bu şekilde (hiç) gözünü açmadı” (I/10-4), **böyle** keyfine iş yok! “tariflenen bu şekilde (durumda) keyfine iş yok!” (II/1-52), bi göca elemet **böyle** “bir koca büyük bu şekilde” (II/1-109), dört dāne olgāyörünġ **böyle** ġeydirörünġ ġavasından “dört tane "olgayıyorsun bu şekilde giydiriyorsun kafasından” (II/1-125), **böyle** tüleyörünġ “bu şekilde düġüm atıyorsun” (II/1-126), sırmalar **böyle** ġerenġġinde dolalı olur “sırmalar bu şekilde kenarında dolalı olur” (II/1-191), Şu aşŞadan bir ġöç gelirdi **böyle**. çanġlı manġlı “Şu aŐaġıdan bir ġöç gelirdi bu şekilde. çanlı, manlı” (III/1-165), yumruk yaşımdan beri, ġavamda **böyle** taradırın “küçük yaşımdan beri (bu zamana) kafamda hep taratırım” (XX/2-2).

anca: Gerekli zaman süresini bildirir

anca bir ayda iner “ancak bir ayda iner” (X/I-83), onunġ bi yakasının yarısını **anca** bitiridik “onun bir yakasını ancak bitirirdik” (XVIII/2-123).

eyi kötü: İyî kötü

eyi kötü ileri geri gezinsireġ az yavaşıyayörü “iyî kötü ileri geri gezince yavaŐlıyor” (XIII/1-139), **eyi kötü** ġonduk, ġöçdü “iyî kötü konduk ġöçtüġ” (XX/1-19), çocuġunġ üçünü **eyi kötü** aġ ġara dedik atdik başımızdan. üçü de bullarda işde **eyi kötü** sürünür “çocuġun üçünü iyî kötü ak kara dedik attık başımızdan. üçü de buralarda işte iyî kötü sürünür” (XX/1-32,33), biz bu keliFçiġinġ içinde dünedik **eyi kötü** “biz de bir kelifçiġin içinde geceledik iyî kötü” (XXIV/4-75), biz onu **eyi kötü** becere bildimiz ġadar “biz onu iyî kötü becere bildiġimiz kadar” (XXVI/1-34), bir iki sene onda bindik etdik **eyi kötü** “bir iki sene onda bindik ettik iyî kötü” (XXVI/1-80).

2.2.4.1.3. Azlık çokluk zarfları

dıġı: Az, biraz (mesafe, zaman)

dıġı yatayın deyïyörü “biraz yatayım diyor” (I/1-22), yayılsın **dıġı** deyïyörü “yayılsın biraz diyor” (I/1-24), **dıġı** öte ġederimiŐ “az öte giderimiş” (I/1-27), **dıġı** tāġā öte ġedē_örü “biraz daha öte gidiyor” (IX/1-139), **dıġı** ġurumuŐdur sā_ar “biraz kurumuştur zahir” (XIII/1-262), o da eġirir **dıġı** “o da eġirir, biraz” (XIII/3-30), başında ölüñünġ **dıġı** oturdum aġladım “başında ölüñün biraz oturdum aġladım” (XIII/4-30).

dıġı: Epey, hayli (zaman)

dīkı hōyle gūn ıksınĝ dedi “epey gūneř çıksın dedi” (I/14-42), **dīkı** gezdinĝĝiz olları “biraz gezdiniz oraları” (IV/3-7), **dīkı** ollarda evtiklemiş “epey oralarda vakit geçirmiş” (V/1-26), **dīkı** ĝurumuřdur sa_ ar “biraz kurumuştur zahir” (XIII/1-262), **dīkı** ışıdıydı bir habar geldi “epey ışıdıydı, bir haber geldi” (XIII/3-25).

birer dıķı: Őleřtirme sıfatı “birer”ile birlikte kullanılmaktadır

baĝlar, yem veriller **birer dīķı** “baĝlar, yem verirler biraz” (XVII/2-146).

baya: Hayli, epey

bayā mezer alānĝına dōru “baya mezar alanına doĝru” (I/5-24), baya aķ halva sarınĝ dediler “baya ak helva sarın dediler” (I/15-31), canavar geldi mi **bayā** habarları olu_ orū “kurt geldi mi, epey haberleri oluyor” (XX/3-145), yořanĝ **baya** kilim varıdı, onu bürütdük “dořanĝ (eskimeye yüz tutmuş) kilim var idi, onu bürüttük” (XXIV/4-75), **bayā** on on beř çadır varımış “baya on on beř çadır varımmış” (XXV/1-115), **baya** ad goyāndan ıkıverdiĝinde “baya at koyaĝından ıkıverdiĝinde” (XXV/1-158), **bayā** oldu da ĝene “baya oldu mu ĝene” (XXV/1-234), **bayā** şöyle çuvalınĝ ikisini ĝařtaracak şekilde “baya şöyle çuvalın ikisini kavuşturacak şekilde” (XXVI/1-24).

2.2.4.1.4. Tezlik zarfları

kūp: Aniden, birden

serbes dediklerinde herkes **kūp** gelidi ĝāyır “serbest dediklerinde herkes birden gelirdi ĝayır” (X/2-81), ıık geçer gibi oldu da, **kūp**, bizim ĝaıp ĝelī. alı öldü dedi “azıcık geçer gibi oldu da, birden, bizim (oban) kaçıp gelir. ali öldü dedi” (XII/4-19).

Zanĝada: birden, hiçbir şeye bakmadan

zanĝada ĝoduķ evi “ birden bıraktık evi” (XIII/1-134).

Kūrede, ĝūrede: Birden, aniden olan çoklu hareketleri anlatır. İsmi bulunma ekiyle yapılmaktadır. Zaman zaman, +ok/+ök pekiřtiricisini alır.

ĝoynunĝ cīheri yanĝın olunca yalāha **ĝūredeķ** dūřdü (XI/2-329), orhan beĝ hocaları, o bařında, arkasından **kūrede** uřaķ. getiri_ orū, baķıdı_ orū “orhan bey hocaları, o bařında, arkasından aniden (birden, tezce), toplu řekilde öĝrenciler, getiriyor, bakıtıyor” (XIII/1-184), hura bi oturayın bi çay içeyēn dediĝ mi, **ĝūrede** ĝederdi “bura bir oturayım, çay içeyim dedin mi hepsi aniden (birden, tezce), giderdi” (XII/2-30).

ĝūrbede: Aniden anlamında ve bir řeye karřılık olarak yapılan hareket

anañg da o zamandan **gürbede** düşmüş. Kürbede düşmüş “anan da zamandan da aniden hareketlenmiş” (IV/10-25).

2.2.5. Filler

2.2.5.1. Fill yapım ekleri

2.2.5.1.1. Fillden fill yapım ekleri

-k eki

Eski Türkçe’de kullanılan bir ektir ve edilgenlik yapar (Eraslan, 2012 a: 110). bobañg bize **gücūür**, goynula gèder, siz nerdeydiñg, ne durūdunğguz “ <gücükür >gücenir (I/12-58), hullarda **görükmeyiverdi** hindi “<görü-k-, buralarda görünmeyiverdi şimdi” (II/1-104), bastırık **görükmey** häç “ <görü-k-, bastırık görünmez hiç” (IV/8-61), ğır ğocaya **görükmey** demiş “<görü-k-, kır kocaya görünme demiş” (VII/1-33), **görükdü** orda “<görü-k-, göründü orda” (X/1-194), bazı şeylerde **görüğüörü** televizyonda “<görü-k-; bazı şeylerde görüküyor” (XII/4-134), çoban ğuşu ışamlarda öter orda. häç **görükmey** “<görü-k-, çoban kuşu çamlarda öter orda. hiç görünmez” (XVII/1-88), suya yollayınsağ develer ayrılmış. dorumlar **yarıkmiş** “<yarık-, suya yollayınca develer ayrılmış, dorumlar **yarıkmiş** (ayrılmış)” (XXI/1-138), bizim ğoyunuñg iki denesi ğalmış, yitmiş, **yarıkmiş. yarınsağ**, aradık taradık, yok “yarık-, bizim koyunun iki tanesi kalmış, yitmiş, yarıkmiş (ayrılmış). yarıkınca aradık, taradık, yok” (XXI/1-156,157), davarıñg içinde **görükmeymiş** “<görükmek-, keçi sürüsünün içinde görünmez imiş” (XXIII/1-52), haplıkda bi **görükdü** bi kaç sefer “<görü-k-, haplıkta göründü birkaç sefer” (XXIV/5-23).

-t eki

Ettirgenlik eklerinden biridir ve fiillerden oldurma ve yaptırma bildiren fiiller yapar. –r-eki de, –t-ekinde görüldüğü gibi her fiile getirilmez (Ergin, 2004: 211).

meñmed dayıñg **götürtmedi** “Mehmet dayın götürmedi” (XVII/1-150), ğölünğ başına ğöçürtdüler “ğölün başına ğöçürttüler” (XVII/1-130), orda mayayı **botlatdık** “orda mayayı botlattık (doğurttuk)” (XVII/1-216), birez ğaramık pürü ğopardı geldi, onu bi ğevceletdi bañğga “biraz karamık pürü kopardı, onu bir gevceletti bana” (XVIII/2-40).

-ş eki

Birlikte yapma, tekerrür ifadesi veren fiilden fiil yapım ekidir. Harekete katılanların ikisi de aktif, veya biri aktif biri de pasif olabilir (Eraslan, 2012 a: 112).

eğişmedi dudām “<eğ+i+ş < eğ-, (birbirine) kavuşmadı dudağım” (XIII/1-233), işde göyunlar **guzlaşdırırdık** “işte koyunlar kuzulaştırırdık” (XXI/1-34), hırāhāp da eve **düşleşmeden** vereceksin “tuz isteyip te evin üstüne olmadan vereceksin” (XII/4-84), millet daşlarıñ başına ğaltar gibi hep **oturuşdu** “millet taşların başına kartal gibi hep oturuştu” (XVIII/2-44), şu suratda davar **bērişmiş** “şu yamaçta davar (keçi) beğirişmiş” (XXIV/2- 226), bö_ön **uluştular** dökdüler “bu gün uluştular döktüler” (XX/3-145).

-r eki

-r eki, Türkçede eskiden beri görülen ve işlek olarak kullanılan ettirgenlik işlevli, fiilden fiil yapım ekidir (Ergin, 2004: 209).

ordan bi **değşirildi**, bi doktur tāhā geldi “<değşir-, ordan, bir değştirildi, bir doktor daha geldi” (XIII/1-249), **değşirildiğinde** bu ameliyetli bunu yardım oluñğ “değştirildiğinde, bu ameliyatlı buna yardım edin” (XIII/-295), keş yapacāz. onu **çökerirdik** “keş yapacağız onu çökertirdik” (XVI/2-34), onu gördümüydü at, allāhım **yitirirdi** “onu gördü müydü at allahım kovardı” (III/2-46), iki deveniñg yükünü de topal oğlangil **sīĞırıverdi** develerine “<sığ-; iki devenin yükünü de sığdırıverdi develerine” (I/6-30).

-l eki

Türkçede eskiden beri işlek olarak kullanılan, edilgenlik, yani pasiflik ve meçhul ifade eden bir fiilden fiil yapım ekidir (Ergin, 2004: 204).

bobamıñ üstüne **sağılmış** da gelmiş getmiş. **süyülünsek** goynunğ hāç habarı yoħümüş “<süyül-, babamın üstüne sağılmış da gelmiş. süyülünce (uzayınca) koyunun hiç baberi yok imiş” (XXI/2-24), ordan depesi_aşşā **kakılınca** ayāmız dutmayıverdi “kakıl-ordan tepesi aşağı kakılınca ayağımız tutmayıverdi” (XXIV/2-317).

-ala eki

Moğolca bir ektir. Bu ek, Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, fiile tekrar tekrar yapıma işlevini yükler.

onu āmad emmim **gözeleyverir** ğeydiridi “<gözele-<göze-, onu ahmet emmim gözeyiverir giydirirdi” (III/1-151), pambīĠı höyle **saralardık** “<sar+ala-, pamuğu öyle saralardık” (IX/1-230), **sökeleye** sökeleye onu bez dokuyacağız “<sök+ele- <sök-, sökeleye sökeleye onu bez dokuyacağız” (IX/1-240), cizelerdik **kerenğlerini** höyle “<çiz+ele-<ciz-, çizerdik kenarını öyle” (IX/2-111), aklık yeri var, olları **boyalardık** “aklık yeri var, oraları boyardık” (X/1-20), **gezeleyyörüün**, ğalb sıkıntısı dedim **ğalān**

“gez+ele-<gez-, gezeliyorum kalp sıkıntısı dedim artık” (XIII/1-128), onu hōyle dīkı **sürtelerdinġ** “sürt +ele-<sürt-, onu öyle biraz sürterdin” (XIX/2-30), öğreġi gētdimiydi burnuyla **tüteleyerek** gēderdi ardından “<tüt+ele-, öğreġi gitti miydi burnuyla koklayarak giderdi ardından” (XXIII/1-90), hōyle bizim develer **ġayalayiverirdi** “kay+ala-, öyle bizim develer kayıverirdi” (XXI/1-224), az **ġorkalayarak** “kork+ala-, az korkarak” (XXIV/5-37).

- dġr, - dUr, -tġr, -tUr eki

Bu ek -t- ve -r- gibi bir oldurma ve yaptırma ekidir, ettirgenlik işlevi üstlenmiştir (Ergin, 2004: 212). Daha ziyade yaptırma işlevi bulunan fiilden fiil yapma ekidir. Ek, -t ve -ur/-ür ettirgenlik eklerinden ibaret birleşik bir ek olmalıdır. Birinci ek geçişsiz bir fiili geçişli hale, ikinci ek ise geçişli fiili ettirgenlik hale sokar (Eraslan, 2012 a: 109).

bir ay **durdurmuş** “bir ay durdurmuş” (XIII/2-54), bacım orda **çimdirdi** seni (XVII/1-124), çoban **ġuzladır** alır gelir “çoban kuzuladır alır gelir” (XVII/2-16), şindi nebilerde ġoyun **ġışladırđık** “şimdi nebilerde koyun kışlatırdık” (XVIII/1-26), **emdirir**, mecmur **emdirir** “emdiriri, mecbur emdirir” (XVIII/2-86,87), **çekıştiridi** “çek+i+ş+tir +idi+□, <çek-: asılmak, germek” (XV/2-9), yeġre derdik, **bitişdiriydik** “yekre derdik, onları birleştirdik” (XIX/2-31), yavaşça yavaşça böyle **südüreerek** iplik yapardı “yavaşça yavaşça böyle südürerek (uzatarak) iplik yapardı” (XXIV/6-117).

-si eki

Fonksiyonu kesin olarak bilinmeyen ve aşıġı yukarı kökün ifade ettiġi manaya gelen ekler arasında bir ektir ve teşkilleri “istemek” ifadesi taşır (Tekin, 1976: 142-192). Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda bir örneġine rastladık.

hōyle yāmur ġıcık **seksiyverse** “sek-+si <seksi- ; yağmur ara verse” (XVI/2-1).

-(X)n

Eski Türkçenin edilgenlik, dönüşlülük ekidir (Eraslan, 2012 a: 110).

ıslak şey a, **çekindim** böyle **büründüm** “ıslak şey a, çekindim (üstüme çektim), büründüm” (II/1-17), yaz ġelē_örü, yazlaya **çekinecenġ** “yaz geliyor, yazlaya çekileceksin” (IX/1-96), ġış yurdundan yazlaya **çekinirdik** “kış yurdundan yazlaya çekilirdik” (IX/1-97), filen yerde çadırlar **ġörünür** dedi ora indiriverinġ dedi “falan yerde çadırlar görünür dedi, ora indiriverin dedi” (XIII/1-336), şindiki camının üstüne

arkaşlanmışımış yokarı ağdırmıŝ “şimdiki caminin üstüne arkaşlanmıŝ imiş (arkasını dağa dayamış, dağ nedeniyle korunmuş), sürüyü yukarı ağdırmıŝ” (XXV/1-18).

-gAç, -kAç eki

Türkçede eskiden beri görülen, fakat işlek olmayan bir ektir. Yapan, olan veya yapılan nesnelere karşılayan isimler yapar (Ergin, 2004: 190).

ba_ırsıgıñg da, yağlı ğalıñg yerini bobaannem döndürtdürüdü, **döndürgeş (döndürgeç)** derdi “<dündür-; bağırsağın da, yağlı kalın yerini bobaannem döndürttürüdü, döngürgeç derdi” (XXIV/6-39), **dilkeç**, etiñg şeyinden ğara yerlerinden höyle dilkeç edilir uzun uzun “ <dil-; dilkeç etin şeyinden kara yerlerinden (yağsız, kaslı) böyle dilkeç edilir uzun uzun” (XXIV/2-34).

2.2.5.1.2. İsimden fiil yapım ekleri

+dA eki: Moğolcada ve ET’de kullanılmıştır (Ersoy, 2012: 235). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, +dA eki dönüşlülük eki /n/’yi de alarak fiil oluşturmaktadır.

sesdenme kimseye “seslenme kimseye” (IV/9-39), **sesdenmeden** goynu bizde ileri geçdiler “seslenmeden koynu bizde ileri geçtiler” (XI/1-40), ben ora pustum. häç **sesdenmedim** “ben ora pustum, hiç seslenmedim” (XIV/1-35), ğuşlar vicir vicir vicir uyandı **vicirdeşdimiydi** “<vicir +de+ŝ-, kuşlar vicir vicir vicir uyandı, viçirdeŝdi miydi” (XVII/2-181), **sesdenmedik, sesdenmedik**, sonĝ başı, donĝhuz olünĝüzünĝ körü dedi “seslenmedik, seslenmedik, son başı donuz ölünüzün körü dedi” (XVIII/2-54), ana, ben ğaçdım, **sesdenme** dedi “ana, ben kaçtım, seslenme dedi” (XX/I-142), häç kimseye **sesdenmeden** deveyi sardık “hiç kimsye seslenmeden deveyi sardık” (XXI/1-55), **sesdenemedim** de, dilim boĝazıma dıkıldı “seslenemedim de, dilim boĝazıma gitti” (XXII/1-28), ben annadamacān ğāyırı, **ĝurdanacān** “ben anlatamayacaĝım ğayırı, iş (ev işi) yapacaĝım (XII/5-43), ğarı **cingirdenmeye** durdu “karı çingildemeye durdu” (XXIV/3-118).

+sIrA, +sUrU eki

İlk defa Orhun Türkçesinde tanımlanan +sIrA eki, bir şeyden yoksun olmak anlamında eylem türetir (Tekin, 2000: 89). Eski Uygur Türkçesi döneminde de ekin +sır+a/+sir+e yapısında da kullanıldıĝı görülür (Eraslan, 2012 a: 116). İsimden fiil yapım eki olarak kullanılan +sIrA eki, tarihsel metinlerde sadece bu iki dönemde

kullanılmıştır. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda ek, +sIrA /+sUrA yapısındadır ve büyük ses uyumuna girer.

dāğlar **ıssıramış**. dāğlar **ıssıramış**. görktüm “dağlar ıssızlaşmış, dağlar ıssızlaşmış. korktum” (IV/7-4), çadıra gelir deve. bozulaya, bozulaya **susuradı** mı? “çadıra gelir deve, bozulaya bozulaya susadı mı? (IV/5-6), erken çıktık mıydı göyün **susurar** “erken çıktık mıydı koyun susar” (XI/4-1), éyice **susurasın** deyi suya elétmeyiz “iyice susasın deyi koyunu sua iletmeyiz” (XI/4-6), on gün duz veremedik, göyün **duzsuramış** “on gün tuz veremedik, koyun tuzsuz kalmış” (XI/2-326), orda oturuğa az **susuradım** “orda otururken az susadım” (XIII/1-223), o suyu bañgga o gösterdi.

+IA eki

Bu ek Türkçenin en işlek isimden fiil yapım ekidir. İsimden fiil yapma sahasına hâkim olan başlıca ek durumundadır. Hem olma, hem yapma ifade eden fiiller yapar (Ergin, 2004: 180).

emmi hunu bi **kösüreyiver** dedi “emmi bunu bir kösüreyiver dedi” (III/2-141), **ğışladık** “kışladık” (IV/1-9), **toğuçlardık** “tokuçla döverdük” (IX/1-271), orda **güzlerdik** “orda güzlerdik” (IX/1-529), orda **gündüzledik** “orda gündüzü geçirdik” (XI/2-329), **yazlaycağ** mı “yazlayacak mı” (XIII/1-153), göyün üst yakada yatır, döllér “koyun üst yakada yatır, kuzular” (XIII/3-28), öğlen birlerdim onnarı ben “<bir+le-, toplardım onları ben” (XV/1-76), o çok çingalar <çinga+la-; o çok çinga atar” (XV/1-112), pambıktan dudlaşivermiş “<tut+la+ş-; pamuktan tutlaşivermiş” (XV/1-112), göyün kümeleşinsire “<küme+le+ş-, koyun çoğalınca” (XV/1-135), çimkeletme “<çimke+le+t-, su sıçratma” (XV/2-56), orda **yazladık** “orda yazladık” (XVII/1-212), nebilerde göyün **ğışladırđık** “nebilerde koyun kışlattırđık” (XVIII/1-26), anamasda **yayladık** “anamasta yayladık” (XXI/2-16), göyünü **ğışlatđık** “koyunu kışlattık” (XXI/2-32), biz ğarıları **yaylatmayörüyüz**, mal **yayladđ_örüyüz** “biz kadınları yaylatmıyoruz, mal yaylatıyoruz” (XXIV/4-148), **yaylardı** “yaylardı” (XXIV/5-84), yoĞört birledik mi ācık, yayık yayıörüyüz “yoğurt topladık mı azıcık, yayık yayıyoruz” (XXIV/1-22), birez daş da **dizelelleridi** “biraz taş dizelerler idi” (IX/1-86), **bezeledik**. hora yıđđık “(hamurı) bezeledik ora yıđđık” (XX/1-161), **yerledik** geliveriyiz demiş “gömdük (defn ettik) geliyoruz demiş” (XXI/2-112).

2.2.5.2. Fillerin basit zaman çekimi

2.2.5.2.1. Bildirme kipleri

2.2.5.2.1.1. Geniş zaman

Türkçede iki geniş zaman eki vardır. Bunlar -ar/-er ve -r ekleridir (Ergin, 2004: 292). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda iki ek de kullanılmaktadır. Bileşik Fiil çekimlerinde 1. Teklik kişide -r+IyIn ve 2. Teklik kişi de -nġ (ġonġ) eki gelebilmektedir.

Kişi	Ek
I. Teklik kişi	- (X)rIn, -(X)rIm (çok nadir)
2. Teklik kişi	-nġ, - (A, D)rsInġ, - (U)rsUnġ, -n (nadir)
3. Teklik kişi	- (X)rθ
1. Çokluk kişi	- (A, D)rIz, -(U)rUz
2. Çokluk kişi	- (A, D)rsInġ(ġ,ġ,ġ)Iz, - (U)rsUnġ(ġ,ġ,ġ)Uz
3. Çokluk kişi	- (X)rIAr, - (X)IIAr

1. Teklik kişi

ġendimi **atıveriyin** sancıdan “kendimi atıveririm sancıdan” (I/14-16), o bŭcaġanġ birine ben **yatırın** “o bucaġın birine ben yatarım” (III/1-214), başbaşa ġederimiş hacıya ġederin diye “baş başa ġidermiş hacıya **ġiderim** diye” (III/2-95), orta depede deve **ararın**, öġ çaların **çaların**, develer de sesime gelir “orta tepede deve ararım, çağırırım, develer de sesime gelir” (IV/5-2), **sürerin** evime **êlterin. suların**, yaylacıġa **çıkariyin** “sürerim evime iletirim, suların, yaylacıġa çıkarırım” (IV/5-3), ben ġasnak kŭkünde seni beklerin “ben kasnak kŭkünde seni beklerim” (IV/1-72), ġovalımı **çaların**, ġözlerimden **aġların, aġların** ġovalı āzım **çalar**, ġözlerimden yaşım **akar** “kavalımı çalarım, ġözlerimden aġlarım, aġlarım kavalı aġzım çalar, ġözlerimden yaşım akar” (VI/1-22,23), orta direniġ dibine yastġı **ġorun**, yarıġını direġe **veririn**, āşam ġece olsun böyle **eġririn** “orta direġin dibine yastġı koyarım” (XIII/3-30,31), yüzlerini **yürün** dġı “yüzlerini yürüm (yıklarım) biraz” (XV/2-15).

2. Teklik kişi

çoruġġu, çocuġuġu yolda **ġonġ**, bir total ġoyunuġ uçu “çorunu çocuġunu yolda korsun, bir total koyunun için” (I/12-73), **yitersiġ** burda dedi, yanġlıġ **ġedersiġ** “yitersin burda dedi, yanlıġ gidersin” (I/12-88,89), **daġarsıġ** perişanı. üstünden bi de

oyalı yazma **bağlarsınğ** “takarsın perişanı, üstünden bir de oyalı yazma bağlarsın” (II/1-152), keyfinğ neyi bilirse onu **gèyersin** “keyfin ne bilirse, onu giyersin” (II/1-194), yörüklerinğ çoraplarınığ gèndinğ **bilirsınğ** “yörüklerin çoraplarınığ kendin bilirsın” (III/1-38), bārda bārda durumunğ üstüne de **sararsınğ** “bağırta bağırta dorumun (deve yavrusu) üstüne yüklersin” (III/1-84), bazara **götürüsünğ satarsınğ** onu “pazara götürür satarsın onu” (VIII/1-269), ne yalıda sen galısınğ demiş “ne yalıda sen kalırsın demiş” (X/2-49), ğuzuya altına **atıverısınğ** “kuzu altına atıverirsın” (XI/2-52), kerimi sen **bilmessınğ** “kerimi sen bilmezsin” (XI/1-123), o laFı uşğartma **dersin** “o lafı abartma dersin” (XI/2-64), keçeninğ dışına **dikersınğ** “keçenin dışına dikersin” (XI/2-336), sayar **ğorsunğ** dibinden “sayar korsun dibinden” (XII/3-24), ocaklığınğ ardına daş **ğorsunğ** “ocaklığın ardına taş korsun” (XVII/2-119).

3. Teklik kişi

ğoca süllü, āşamla **varır** “koca süllü akşamla varır” (I/1-10), eline bir yağlık **alır** “eline bir yağlık alır” (I/1-14), ğoca esikte **yayılr** “koca esikte yayılır” (I/3-22), ğoyun **varır**, bucağa **ğonar** “koyun varır, bucağa konar” (I/6-42), bi oluk var, kelce şır şır **akar** “bir oluk var kelce şır şır akar” (I/6-56), eşkiya mı **yaptırır** hanı bē! “eşkiya mı yaptırır hanı be!” (I/6-67), **dikilir gelir gèder** “(yükseğe) dikilir gelir gider” (I/7-19), bir değnek alır òğünden **dürüverir**, bükü.. çadırınğ üstüne **atıverir**, **geçer gèder** “bir deynek alır, önünden dürüverir, çadırın üstüne atıverir, geçer gider” (I/7-23,24), **ğoyun ölür. keser, asar, yüzer**, pelide **asıverir** “koyun ölür. keser, yüzer, pelite (meşe) asıverir” (I/9-9), ğaynamaya durdumuydu süd **dökülür** “kaynamaya durdumuydu süt dökülür” (III/1-207), löklerde **olur** o “löklerde olur o” (III/1-90). üçü de bullarda işde éyi kötü **sürünür** “üçü de buralarda iyi kötü sürünür” (XX/I-33), baya astarını yapar “baya astarını yapar” ” (XXI/1-45), bobam çuvaldız ile **diker**. çuvaldız ıla, içine ğamışı **ğatar** “babam çuvaldız ile diker, çuvaldız ile, içine kamışı katar” (XXI/1-45).

1. Çokluk kişi

işte bal **çalarız**, honu **çalarız**, yanık otu **sıvarız** “işte bal çalarız, onu çalarız, yanık oto sararız” (I/5-20,21), sömek **burarız**, **atarız** yunğgu atar **yığarız** “sömek burarız, atarız, yünü atar yığarız” (IV/12-11,12), dağlara çocuk **ararız** “dağlarda çocuk ararız” (V/1-51), ayavcına bir ataş **yakarız** “alt ucuna bir ateş yakarız” (IX/2-31), kilimi **çezeriz**, **sayarız** ipini “kilimi çezeriz, sayarız ipini” (IX/2-84), baharın erken **çıkırız** “baharda erken çıkarız” (XI/4-1), odunu vururuz yakarız ataşı “odunu koyarız yakarız ateşi” (XVI/55), üstüne de keçeden **yaparız**, keçe **deriz, dokuruz** “üstüne de keçeden yaparız,

keçe deriz, dokuruz” (XXI/1-48), ondan sonġgura elimizi ayāmızı **yürüz**, yemēmizi **yeriz** “ondan sonra elimizi ayaġımızı yürüz, yemeġimizi yeriz” (XXVI/1-10).

2. Çokluk kişi

aķseki mi ney oraysa oraya **elētiverimisinġġiz** dedi “Akseki mi ney oraysa orya eletiverir misiniz” (I/15-23,24), ġırmızı mı **daķarsınġġız** “kırmızı mı takarsınız” (II/1-37), ġöçüp **ġedersinġġiz** dedi “ġöçüp ġidersiniz dedi” (XII/4-47), ēy bizim davarı **arasanġġız** davarı öldü mü, ġaldı mı? “ey bizim keçiyi arasanız, öldü mü kaldı mı? (XVII/1-158), malınġġızınġ keyfini **aramazsınġġız** “malınızın keyfini aramazsınız” (XXIV/4-148).

3. Çokluk kişi

andız bekmezi **ġaynatıllar** “andız pekmezi kaynatırlar” (I/6-63), herkes yükü yıġmıř **oturullar** “herkes yükü yıġmıř otururlar” (I/12-23), odtur, purçdur **sarallar** “ottur purçtur sararlar” (I/15-21), şu beline tüye baġlallar, ġöbēni **yaġlallar, oķullar** “şu beline tüye baġlarlar, göbeġini yaġlarlar, okurlar” (II/1-48,49), alı **ġollar**, yaşılı **ġollar**, ordancıma aġı da **ġollar** “alı korlar, yeşili korlar, ordancıġıma akı da korlar” (II/1-119,120), biş aķ **doķullar**, bi ġara **doķullar** “bir ak dokurlar, bir kara dokurlar” (II/1-216), **önġcenirler** “ (eteklerini) giyer” (II/1-217), ġoyunun derisini **ēyileller**, onuġ tüyünü müyünü **yolallar**, ona daġarÇık **deller** “koyunun derisini iyilerler, onun tüyünü yolarlar, ona daġarcık derler” (III/2-135,136), ġadınınġ olsa yemeġēnġġi **hazırlar**, çayınġġi **hazırlar** “kadının iyi olursa yemeġini hazırlar, çayını hazırlar” (VI/1-16), ġadınlar ondan şalvar doķurlar “kadınlar ondan şalvar dokurlar” (VIII/1-268), ġavası dönsün dey. **pırlandırırılar** “kafası dönsün diye kendi etrafında döndürürler” (XI/2-55), kıldan **öreller** “kıldan örerler” (XX/I-50).

2.2.5.2.1.2. şimdiki zaman çekimi

2.2.5.2.1.2.1. şimdiki zaman

Türkiye Türkçesinde şimdiki zaman, -yor eki, tarihi süreçte yorı- fiilin 3. tekil kişi geniş zaman çekiminde gramerleşerek, ekin fiilin zarf haline eklenmesi ile oluřtuġu bilinmektedir (Gülensoy, 1985: 281-295). Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda da şimdiki zaman eki, yörü- fiilinden, zarf haline gelmiş asıl file, -yörü ekinin gramerleşerek eklenmesi ile oluřtuġu görülmektedir ve -(y)örü (r) şeklinindedir.

Yorı-, orta Türkçede yuvarlaklaşma sonucunda yörü- şeklini almıştır. şimdiki zaman eki -yörü, yörü- fiilinin 3. Teklik kişi geniş zaman çekiminin /r/ düşmesi ile

oluşturmuştur. Şimdiki zaman eki -yörü'nün, bazı şimdiki zaman çekimlerinde -yörür şeklinde kullanılması, şimdiki zaman çekiminde 3. teklik kişi geniş zaman çekiminin halen korunduğunu göstermektedir. Fiilin, şimdiki zaman eki -yörü ile birleşmesinde -yörü ekindeki /y/ nin düşmesi sonucundan diftonglaşma [alā_örüyün < alāyörüyün (VI/1-26)] veya fiilin zarf fiil ekinin (-A, -I, -U) düşmesiyle, ünsüz ikizleşmesi [yaşayyörüyün < yaşayıyörüyün (IV/5-15), deyyörüyün (V/1-83) < deyīyörüyün (XIII/2-74)] görülür. Bu hece kaynaşması daha da ileri giderek diftong, sonra /y/ ünsüzü komşu ünlü ile ünlüleşerek ve uzayarak ekteki ünlünün uzamasıyla [ğédōrüyün < gēdi_örüyün (I/15-22)] sonuçlanmaktadır.

Kişi	Ek
1. Teklik kişi	- (y)örüyün
2. Teklik kişi	- (y)örünğ
3. Teklik kişi	- (y)örüθ, -(y)örürθ
1. Çokluk kişi	-(y)örüyüz,
2. Çokluk kişi	-(y)örüsünğ(ğ,ğ,ğ)üz
3. Çokluk kişi	-(y)örürler, -(y)örüller

Kullanılışı:

I. Teklik kişi

yelisini na_äl dutdum **bilmeyörüyün** (I/1-57). işde sağlam deyyörüyün a! “işte sağlam diyorum a” (I/6-64), ben de gēdōrüyün “ben de gidiyorum” (I/15-22), deyverōrüyün ölüm işde ya “deyiveriyorum oğlu işte ya” (II/1-133), ben dūğün işini laF **edē_örüyün** “ben düğün işini laf ediyorum” (II/1-199), onnarınğ sayasına **yaşayyörüyün** (IV/5-15), bir neşe **alā_örüyün** “bir neşe alıyorum” (VI/1-26), **unuduverī_örüyün** bak “onu da unutuveriyorum bak” (IV/8-48), benden kēri çocuk yitiren yok mu deyyörüyün “benden başka çocuk yitiren yok mu diyorum (V/1-83), sen yeyyörünğ, ben **yeyyörüyün** “sen yiyorsun, ben yiyorum” (IX/1-340), süd getirī_örüyün dikmenden “süt getiriyorum dikmenden” (IX/1-455), o yörükler nereli orayı **bilmeyörüyün** “o yörükler nereli orayı bilmiyorum” (IX/1-574), göyununğ takibinden, **gēdē_örüyün**, **gēdē_örüyün** “koyunun takibinden gidiyorum, gidiyorum” (X/I-186), işde **deyīyörüyün** a “işte diyorum a” (XI/2-29), o gün **gezeleyyörüyün** galān “o gün gezeliyorum artık” (XIII/1-128), öyle **bili_örüyün** gēdimi galān “öyle biliyorum kendimi artık” (XIII/1-237), **söyleyemeyörüyün** “söyleyemiyorum” (XIII/1-279),

masız ögkemden edē_örüyün “mahsus öfkemden ediyorum” (XIII/2-124), ben neye **ğalmayyörüyün** demiş “ben neye kalmıyorum demiş” (XXI/2-34), ben **ölörüyün** banğğa gızım fayda “ben ölüyorum kızım bana fayda” (XXI/2-93), ben de **dutu_örüyün**, aldırayın deyi “ben de tutyorum aldırayım diye” (XXV/3-70), **koqudu_örüyün** guzunun gütünü “kokutuyorum kuzunun kıçını” (XXV/3-70).

2. Teklik kişi

sabā_adar yağmır yağdı **bilī_örümünğ**? “sabaha kadar yağmur yağdı biliyormusun” (II/1-10), o denğ gelise ondan **edē_örünğ** “o denk gelirse ondan ediyorsun” (II/1-110), şöyle **kerenğgini boğuyörünğ** “şöyle kenarını boğuyorsun” (II/1-116), dört dāne olğāyörünğ, böyle **ğeydirörünğ** gavasından “dört tane dikiyorsun, böyle giydiriyorsun kafasından” (II/1-125), duvā böyle böyle **edē_örünğ**. böyle **tüyleyörünğ** “duvağı böyle böyle ediyorsun, böyle düğüm atıyorsun” (II/1-126), hura **daķı_örünğ** kaFağğa “bura takıyorsun kafana” (II/1-155), eski işleri **söyleyörünğ** banğğa “eski işleri söylüyorsun bana” (IV/8-49), bi gānada **düşü_örünğ**, **uçamayyörünğ** “bir kanada düşüyorsun, uçamıyorsun” (VI/1-15), annamasa da alıştıri_örünğ gendiñğ “anlamasa da alıştıriyorsun kendin” (VI/1-55), o havayı **çalı_örünğ** onu da **alıştırörünğ** “o havayı çalıyorsun, onu da alıştıriyorsun” (VI/1-78), ordan gendiñğ de **goşu_örünğ**, bir iki de gendiñğ **goşu_örünğ** “ordan kendin de koşuyorsun (besteliyorsun, söylüyorsun) bir iki tane de kendin de koşuyorsun” (VI/1-99,100), delēGe iki kere **geçirörünğ** bu sıırımı “deliğe iki kere geçiriyorsun bu sıırımı” (IX/1-26), hallat guysunu **bilörünğ** dē_ēl mi? “hallad kusuşunu biliyorsun değıl mi?” (XI/2-22), **buyuyörünğ** da buymayı aqlıñğğa **getirmeyörünğ** “buyuyorsun da buymayı aklına getirmiyorsun” (XXIV/2-324), işde şöyle yumak **edi_örünğ** baya “işte şöyle yumak ediyorsun baya” (XIII/4-36), tere yağı **ğoyyörünğ** (XXIV/3-61), samraya gōmörünğ “samraya gōmüyorsun” (XXIV/5-133), pelit şeyiyle **ēyleyörünğ**, bi de dıķı mavra **ğatı_örünğ** içine eķki “pelit şeyiyle iyiliyorsun, bir de az mavra katıyorsun, eķki (üğütölmüş çam kabuğı)” (XXIV/5-138).

3. Teklik kişi

iniveri_örü, hemen özden hayvanıñğ **ķösteğini alāyörür** “iniveriyor, hayvanın **ķösteğini alıyor**” (I/1-17), hemen üstüne **çıkı_örü**, **hemen yörüdörü** “hemen üstüne çıkıyor, hemen yürütüyor” (I/1-18), çıralı boğazına çıkıyörü. **ğorķı_örü** “çıralı boğazına çıkıyor, korkuyor” (I/1-20), urğan dolaşmaza sapayın **deyiyörü** “urğan dolaşmaza sayım diyor” (I/1-22), ora sapıyörü “ora sapıyor” (I/1-23), hayvanı **ķösteyyörü** “hayvanı ayaklarından bağılıyor” (I/1-23), şöyle uzanā_örür “şöyle

uzanıyor” (I/1-24), tufeni başınığ altına **goyyörü** (I/1-25), işini **başarmayörür** “işini başarmıyor” (I/9-33), **sancı bırakmayörü** “sancı bırakmıyor” (I/14-21), seninğ avrat hâç **oturmayörü** “senin hanım hiç oturmuyor” (II/1-74), eti **yenê_örü** bununğ “eti yeniyor bunun” (II/1-106), onu hindi herkez **daşımayörü** “onu şimdi herkes taşıyor” (II/1-170), bir seneyi doldurdu mu dorum **olörü** “bir seneyi doldur mu dorum oluyor” (III/1-73), hem **déyörü** bir yörük çocuğu **déyyörü** “hem diyor bir yörük çocuğu diyor” (V/1-46), duyunsura yorğanı hemen **açiveri_örü** “duyunca yorğanı hemen açiveriyor” (V/1-49), bu bekerliğinğ şeyi Kanadı gırık **olü_örü** “bekarlığın şeyi bir kanadı kırık oluyor” (VI/1-15), **soru_örü** ğardaşları “soruyor kardeşleri” (VI/2-22), adı davlı **olü_örü** ğayrı “adı davlı oluyor ğayrı” (IX/1-13), yaylada da **guzlayâyörü**, tekede de **guzlayâyörü** “yaylada kuzuluyor, tekede kuzuluyor” (IX/1-119), hurda zatan onunğ bir **ķertiği olu_örü** “orda zaten onun kertdiği oluyor” (IX/1-255), zêde öyle **etmeyörü**, **dolduruveri_örü**, haydı bakalım, sonğura **ütleyörü** “zahide öyle etmiyor, dolduruveriyor, haydi bakalım, sonra seçiyor” (IX/1-277), ataşı bir **gurudörü** (ateşi bir kurutuyor” (IX/1-607), **öğkeleniyörü** memiş ğoca “öfkeleniyor memiş koca” (XIII/2-119).

1. Çokluk kişi

acep canavar mı geldi ki deyyörüyüz (II/1-12), boynunu **kerteleyörüyüz** dekeyi canım “boynunu kerteleyorum tekiyi cenım” (II/1-41), yalınğğız duvak **deyyörüyüz** “yalnız duvak diyoruz” (II/1-135), boşa **çıynayörüyüz** bu yalan dünyayı biz “boşa çıñnıyoruz bu yalan dünyayı biz” (IV/7-12), ğendi malımız var **sâyörüyüz** a ğümedik “kendi malımız var, sağıyoruz a ğütmedik” (V/1-12), bir başğasından **alâ_örüyüz** “bir başasından alıyoruz” (IX/1-133), bir **ğakı_örüyüz**, herkesinğ ataşı var ışılar “bir kalkıyoruz, herkesin ateşi var ışılar” (IX/1-502), **ğeli_örüyüz** huracı_a, **küpô_örüyüz** “geliyoruz buracığa küpüyoruz (yoğunluktan kendimizi bırakıyoruz)” (IX/1-595), **pekidi_örüyüz** “ (devedeki yükü) sıkılaştırıyoruz” (IX/2-184), **aşı_örüyüz** ğayrı “aşıyoruz ğayrı” (X/1-209), biz öte yanda **yatı_örüyüz** (XI/2-1), bununğ_ula **gezeleyörüyüz** “bunun ile gezeliyoruz” (XIII/1-130), zalt ğayıha **bini_örüyüz** “salt kayığa biniyoruz” (XIII/1-140), o zaman anğarayı **bilmeyörüyüz** ğalan “o zaman ankarayı bilmiyoruz artık” (XIII/1-150), tirenden **ini_örüyüz**, arabaya **bini_örüyüz**, seriğe **geli_örüyüz** ğalân “ tirenden iniyoruz, arabaya biniyoruz, seriğe geliyoruz artık” (XIII/1-297,298), bazar köyü **geçê_örüyüz** ğayrı “pazar köyü aksuyu geçiyoruz ğayrı” (XVI/1-36), ğar ğesip gelip daşa **goyyörüyüz** “kar kesip gelip taşa koyuyoruz”

(XVII/3-192), iġinik **vurū_örüyüz** işde kirişten “kuzu yakma (<yak-; yakınlaş-, ET) için vuruyoruz işte kirişten (bitki)” (XIX/1-17), hepimiz **duyyörüyüz** “hepimiz duyuyoruz” (XXI/1-108), bize bi anıtlar, biz ordan **ğaçşiveri_örüyüz** “bize bir anıtlar (vuracak gibi yapar)i biz oradan kaçşıveriyoruz” (XXI/1-148), yōGort birledik mi ācık, yayık **yayıörüyüz** “yoğurt topladık mı azıcık, yayık yayıyoruz” (XXIV/1-22), dişmeden **dokuyörüyüz** bağcaıkları “dişeme dokuyoruz bağcaıkları” (XXIV/2-9), onu bi **onġari_örüyüz** “onu bir onarıyoruz” (XXIV/3-59), orda **önġgüyörüyüz** “orda önüyoruz” (XXV/1-163), **emişdiri_örüyüz** “emiştiriyoruz” (XXV/3-69), **ğuzuyu yakıörüyüz** ona yakma **deyyörüyüz** “kuzuyu yakıyoruz, ana yakma diyoruz” (XXV/3-75).

2. Çokluk kişi

siz ġarılariġg keyfini **arayayörüsünġgüz** “siz karıların keyfini arıyorsunuz” (XXIV/4-143).

3. Çokluk kişi

mesele bir ġün **dēyiyörüller** “mesela bir ġün diyorlar” (II/1-32), ġuş tüyü de **dikē_örüller** “kuş tüyü diyorlar” (II/1-96), ondan kēri **giri_örüller**, çobana bi bağ **atı_örüller bağlayayörüller** “ondan sonra giriyorlar, çobana bir bağ atıyorlar, baġlıyorlar” (VI/2-12), tüFekleri **alı_örüller**, **varı_örüller**, yolu bi **izleyörüller** “tefekleri alıyorlar, varıyorlar, yolu bir izliyorlar” (VI/2-23, 24), koğmasın deyi **gömü_örüller**. ġazma kürek **getiri_örüller** “kokmasın diye gömüyorlar, kazma kürek getiriyorlar” (VI/2-27), ġoyunu bi dāġa **aġdırı_örüller**, bir duz **dökü_örüller** “koyunu bir daġa aġdırıyorlar, bir tuz döküyorlar” (VI/2-35), yayan ġedi_örüller ġāyır “yayan gidiyorlar ġayır” (IX/1-159), biri önġünü çeker, **teveyiyörüller** “biri önünü çeker, tutarak destekliyorlar” (IX/1-367), a_yēġán hindi **ellemeyyörüller** “ a yeġen şimdi dokunmuyorlar” (IX/1-427), **pırlandırı_örüller** ġavası dönsün deyi “döndürüyorlar, kafası dönsün diye” (XI/-55).

2.2.3.2.1.2.2. Yardımcı fiil çekiminde şimdiki zaman

Ver- yardımcı fiilini kullanarak yapılan şimdiki zaman çekimi, farklılık göstermektedir. Karakoyunlu Yörük Aġzi’nda şimdiki zaman çekimi, -(y)örü(r) ekiyle yapılmasına raġmen, asıl fiilin zarf-fiil (-A, -I, -U) yapısı + ver- yardımcı fiilini kullanarak, şimdiki zaman çekimi de yapılmaktadır ve bu çekimde -veri(r) yardımcı fiilinin zaman işaretleyicisi –r eki genelde düşmüştür. Bu kullanım, zarf fiil (+) -veri(r)

yapısı, aslında geniş zaman çekimidir. Eski Türkçede geniş zaman, -r, -Ir, -Ur ekleriyle yapıldığı bilinen bir gerçektir ve bu kullanım şimdiki zamanı da ifade eder (Türk, 1996: 292). Bunun birleşik fiil çekimlerinde şimdiki zaman yerine kullanılması, KYA’nda geniş zamanın, ET de olduğu gibi şimdiki zaman yerine kullanıldığını ve korunduğunu önermektedir. Bu yapı daha çok 3. teklik kişi, 1. çokluk ve 3. çokluk kişi yapısında korunmuştur.

Kişi	Ek
1. teklik kişi	-
2. teklik kişi	-
3. Teklik kişi	-Asıl fiilin zarf fiili, -veri
1. Çokluk kişi	-Asıl fiilin zarf fiili, -veriyiz
2. Çokluk kişi	-
3. Çokluk kişi	-Asıl fiilin zarf fiili, -verirler, -veriller

Kullanılışı:

3. Teklik kişi

nerē_etti, duTdular mı, nāhıl, aldı mı, **gelimiveri** deyi “nere gitti, tuttular mı, nasıl, aldı mı, geliyor mu diye?” (I/1-47), adam da **geliveri** demiş “adam da geliyor demş” (I/14-53), abdillā göca, orda baqdıdık, bizim göyununġ üstüne **geliveri** “abdullah koca baqdıdık, bizim koyunun üstüne geliyor” (XXI/1-29), bakdım anam **geliveri** baya iyi olmuş “baktım anam geliyor, baya iyi olmuş” (XXI/2-117), bi zamankı_bi, üstümüze su **geliveri** dedi “bir zaman ki gibi üstümüze su geliyor dedi” (XXIV/3-120).

1. Çokluk kişi

göç ile **geliveriyiz** güz gününde “göç ile geliyoruz güz gününde” (I/4-3), yerledik **geliveriyiz** demiş “gömdük (defn ettik) geliyoruz demiş” (XXI/2-112), **kösülegoyveriyiz**, çadırda “<kod, kösüle+koyu veriyoruz, çadırda” (XXIV/2-243).

3. Çokluk kişi

amca dur şaka ederiz, **geliveriller** onnar “amca dur, şaka ederiz, geliyorlar onlar” (XXI/2-114).

2.2.3.2.1.2.3. Zarf fiil (-X) + botoru (r)

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda kullanılan arkaik yapılardan biri olarak karsımıza çıkmaktadır. Eskiden çok yaygın kullanımı olmasına rağmen günümüzde kullanım sıklığı azalmıştır. -p zarf fiil yapısına “turur” fiili getirilerek yapılmaktadır

ve KYA’nda “turur”, t’nin tonlulaşmasıyla “durur” olarak söylenmektedir; “tanı, her yeri bilip durusunğ a (IV/8-2)”, çırpınıp durur (XI/1-155) ve ğaynamaya durdumuydu (III/1-206)”. İki kelimenin birleşmesi sonucunda p tonlulaşarak b olmuş, zarf fiil (-p) ekinin “turur” la birleşmesinde dudak uyumuna uygun olarak /-o/ ekleşmiş ve asıl fiilin zarf-fiil yapısı devam ettirilmiştir: “gün aşıboturu << gün aşıp durur < gün aşıp turur”.

Bu yapının zarf fiil (-X)p yapısından farkı; eylemin daha önceden yapılmaya başlandığı ve konuşulan anda da eylemin devam ettiğini göstermektedir. Aynı zamanda şimdiki zamanı da işaretler ve iki eylemin aynı anda yapıldığını bildirir. Türkiye ağızlarından benzer bir yapı Muğla ve Yöresi Ağızları’nda rastlanmıştır (Akar, 2013: 145-147). Karakoyunlu Yörük Ağızı’nda görülen zarf fiil (-X) +boturu yapısının ilk aşaması, (-Xp) + bat-/vat- yapısı, Türkmen, Kırgız, Kazak, Nogay ve Uygur gibi diğer Türk lehçelerinde şimdiki zaman olarak kullanılmaktadır. Kazak Türkçesinde kesin şimdiki zaman; zarf fiil ekleri -p ve -a/-e’den sonra yat- (jatr), tur- (turur), yori- (jür) fiillerinden biri getirilerek yapılmaktadır (Türk, 1996: 323). Karakoyunlu Yörük Ağızı’nda kullanılan zarf fiil (-X)+boturu yapısına en yakın kullanım şimdiki zaman olarak, (-X)+ bat- yapısı ile Muğla Yöresi Ağızı’nda görülmektedir (Akar, 2013: 147) ve örnek olarak “duyu batırım (duyuyorum) ” şeklindedir.

ğaynar suyunğ üstüne, tam ğaynıyiboturuğa südü dökersinğ “kaynar suyun üstüne, tam kaynayorken sütü dökersin: (III/1-201), neye olmācağ yaşayibotururullar içinde hindi “niye olmayacak, yaşıyorlar içinde şimdi” (IV/1-28), bilip durusunğ bañğğa ne söylediñg? biliboturusunğ “bilip durursun, bana ne söyletirsın, biliyorsun” (IV/12-19). dāha ev ğörūhūboturu demişler “daha ev, görünüp durur” (V/1-23), bizim herifile bakıverdim dō_ōşüboturullar “bizim herifle bakıverdim, döğüşüp dururlar” (IX/1-446). ğoyun ğene yayılır, ğene yayılır, ğün aşıboturu ğene yayılır “koyun yine yayılır, yine yayılır, gün aşıp durur (aşıyor) yine yayılır” (X/1-170). sīyek varıdı, bakdım ğurt ğıynaşıboturu “ pekleşmiş siğme vardı, baktım kurt kıynaşıyor” (XI/4-14), ğüye yeyiboturu. ğüye yeyyörü “güve yeyip durur. güve yiyor” (XVI/2-55). ahırınğ içini deşiboturu “ahırın içini deşiyor” (XX/1-143), deveyi sarıboturudum unudurvermişiyin “deveyi sarıp duruyordum, unutuvermişim” (XX/1-171), ben, aklım eriboturukan öldüğünü bilirin “ben aklım eriyorken öldüğünü bilirim” (XXIV/2-147) bi baktım çırpıplak bakınıboturu “bir baktım çırpıplak bakıp duruyor” (XXIV/3-135), ora durmuş durmuş, şafā dōĞru ışıyiboturūkan inmiş gelmiş “orda durmuş, şafağa doğru ışıyıp

dururken inmiş gelmiş” (XXIV/5-16), dağlar ğendi başına **duruboturuymuş** “dağlar kendi başına duruyormuş” (XXIV/5-17), helime, delbeğ **çalıboturu** dedim “dedim, halime tef çalıp duruyor, dedim” (XXIV/5-20), iki_üç adam **boğcalaşıboturullar** “iki üç adam boğcalaşıp duruyorlar” (XXV/3 -112), ölmese de bir iki olsa deyi ona **başıboturu** “ölmese de çoğalsa diye ona bakıyor” (XXVI/1-203), çocuk ğuyuya düşer bak, çocuk **āğlayıboturu**, demiş “çacuk ağlayıp duruyor, demiş” (XXVII/1-16), hayvannar tam **yeyıboturuymuş**, habarı oluvermiş “hayvanlar tam yiyormuş, haberi oluvermiş” (XXIII/1-174).

2.2.5.2.1.3. Görülen geçmiş zaman

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda GGZ çekimi 2. teklik kişi ve 2. çokluk kişide nazal /nġ/ biçimi yaygın kullanılması dışında, STT’de olduğu gibidir.

Kişi	Ek
1. teklik kişi	- dIm
2. teklik kişi	-dInġ
3. teklik kişi	- dIθ
1. çokluk kişi	-dIk,-dUk
2. çokluk kişi	-dInġ(ġ,ġ,ġ)Iz, -dUnġ(ġ,ġ,ġ)Uz
3. çokluk kişi	- dIIAr

Kullanılışı:

1. Teklik kişi

ġelininġ asıldığı yer **dedim** a! “gelinin asıldığı yer dedim a” (I/1-8), eniġi ġötürdüler **dedim** “eniġi ġötürdüler dedim” (I/4-10), onu häç **duymadım** hoyu “onu hiç duymadım hoyu” onu hiç duymadım hoyu” (I/6-8), ben **ġétdim** hora “ben gittim ora” (I/9-7), ġarısından bir kötülük **ġörmedim** “karısından bir kötülük ġörmedim” (I/10-8), evi **uġurlayıverdim** “evi uġurlayıverdim” (I/12-6), peyniri **sattım**. alacāmı **aldım**, eşşeme **yükletdim** “peyniri sattım, alacaġımı aldım, eşġime yüklettim” (I/12-7), darı çorbası **bişirdim** sütlü iç dedi “darı çorbası pişirdim sütlü iç dedi” (I/12-71), ġatran beline bi **tanıdım**, ben **bilmezdim** “katran beline bir tanıdım, ben bilmezdim” (II/1-15), bu dağlarda ġoyun mu **ġütmedim**, yepinti mi **yemedim** “bu dağlarda koyun mu ġütmedim, yepinti mi yemedim” (III/2-127), deveye **dirkedim** elime **aldım** “deveye tirkedim elime aldım” (IV/5-99).

2. Teklik kişi

onu h c laF **edivermediŋ** hoyu! “onu hi  laf edivermedin” (I/6-10),  ayrat **ediŋ** dediler “ ayret edin dediler” (I/14-27), **annadıŋ mı** “anladın mı?” (III/1-68), oyuna **daldıŋ** mı deveniŋ biri yiter “oyuna daldın mı devenin biri yiter” (III/1-111), neye **atdıŋ** endeni dedi “neye attın bunu dedi” (III/1-196), iki dene dedi  arı **aldıŋ** altın **da dıŋ**, benim  arıya da **da tıŋ** mı dedi “iki tane karı aldın, altın taktın, benim kariya da taktın mı dedi” (IV/5-39), i inden **ayırdıŋ** mı onu, **se tiŋ** mi “i inden ayırdın mı onu, se tin mi” (IV/5-103), ** opardıŋ** mı,  ld  “kopardın mı,  ld ” (IV/7-19), m sız ban ga **s yletdiŋ**  ayrı “mahsus bana s ylettin  ayrı” (V/1-105), şu T şeklinde, **yapdıŋ** demin a “şu T şeklinde yaptın demin a” (VIII/1-332), sen hora **dikelidiŋ** “sen ora dikeldin” (IX/1-272), sen neye **yarmadıŋ** onun   ocasınıŋ  aFasını “sen neye yarmadın onun kocasının kafasını” (IX/1-451),  len ne **yapdıŋ** sen “ len ne yaptın sen” (XI/1-22), h c **oynamadıŋ** mı sen? “hi  oynamadın mı sen? (XI/2-75), sen bizi ** oduŋ** da neye ** a dıŋ**? “sen bizi koydun da nereye ka tın” (XVII/1-202).

3. Teklik kişi

o  arı **geldi** “ o kadın geldi” (I/5-15), bir  ok   bezin  y z ne burasına ** odu** “bir  ok bezin y z ne burasına koydu” (I/5-16),  ot ne birer a a  **yapdı  odu** “arkasına birer a a  yaptı koydu” (I/5-18), altı şalvarı **aldı y klendi** bir po uya **sardı** “altı şalvarı aldı, bir po uya sardı” (IV/5-70),  oyun ** uremedi** “koyun  uremedi” (IV/5-101), i ini **deşirdi**  arı  uvalıŋ “i ini topladı kadın  uvalın” (IV/10-5), sarı mustavayla ** nneşdi** “sarı mustafayla  nneşti (sesli olarak haberleşti)” (V/1-71), hurda sabah  n ne **yatırdıŋ** (ŋ  enklitik) “ burda sabah  n ne yatırdı” (IX/1-584).

1.  okluk kişi

deveye kaşan  **verdik** “deveye dinlenme verdik” (I/4-2), dikildi  mumanıŋ boynundan “dikilden mumanın boynundan” (I/8-12), kirez a acına ** etdik** “kiraz a acına gittik” (I/8-25), ataşı yakdı  “ateşi yaktık” (I/5-15), ** gdık**, benim dedi im yere “a dık, benim dedi im yere “ (I/8-25), **getirdik yatırdık** bir yakı **sardık** “getirdik, yatırdık, bir yakı sardık” (I/10-1), ş fal  evi **sardık** “ş fakla evi sardık” (I/11-7), deveyi **sardık  oşd k** şeye **getdik** emeredin belininin   t _ z ne  onduk “daveyi sardık,  oşt k, çaya gettik emeredin belinin  te y z ne konduk” (XVII/1-165,166), ** oduk** seni yurtda “<go-; ET, koyduk seni yurtda” (XVII/1-168).

2. Çokluk kişi

neye gâç **galdınġız** (I/12-59), arkadaş siz nerden **çıkđınġız**, nerden geldinġiz “arkadaş siz nerden çıktınız, geldiniz” (IX/1-514), ardıcınġ dibine mi **yatđınġız**? “ardıcın dibine mi yattınız” (II/1-3), dđkı **gezdinġiz** olları, **indinġiz** aşşa, **çıkđınġız** yokarı “biraz gezdiniz oraları, indiniz aşığı, çıktınız yukarı” (IV/3-7), vaziveye **geldinġizse** vazife, suçluyu ġötürünġ “vazifeye geldiniz ise vazife, suçluyu ġötürün” (XI/1-178), kelifinġ şeyini mi çekdinġiz “kelifin şeyini mi çektiniz” (XII/3-17), neye **gösterdinġiz** dedi “niye gösterdiniz dedi” (XVII/1-205).

3. çokluk kişi

o zamana enġi **indirdiler** (I/4-17), zor **verdiler** sözü “zor verdiler sözü” (I/12-1), çay **bişirdiler, içirdiler** “çay pişirdiler, içirdiler” (I/13-19), davar boķu **getirdiler, döġdüler, ġaynatdılar**, benim ġarnıma vurdular “keçi boku getirdiler, döġdüler, kaynattılar, benim karnıma vurdular” (I/15-10,11), ondan sonġra **salıverdiler** “ondan sonra salıverdiler” (II/1-141), ayāma ġöre **ġısaltdılar** da öyle **bindirdiler** ata “ayaġıma ġöre kısalttılar da öyle bindirdiler ata” (IX/1-366), ācınġ üstüne **köstüler**, orda **yıkadılar** “aġacın üzerine yatırdılar, orda yıkadılar” (IX/1-563,564), ġoyun **ġütdüler** incebelde “koyun ġütdüler ince belde” (XI/2-15), bi ġazan **ġurdular** dēvlet tarafından “bir kazan kurdular devlet tarafından” (XI/2-123), orda bi su **doldurdular** “orda bir su doldurdular” (XII/4-1).

2.2.5.2.1.4. Duyulan ġeçmiş zaman çekimi

2.2.5.2.1.4.1. Duyulan ġeçmiş zaman

Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda DGZ çekimi -mİş/-mUş eklerine zamir kökenli ekler getirilerek yapılır. 1. teklik kişide -mİş +İyIn, -mUş +UyUn şeklinde, 2. teklik ve 2. çokluk kişide nazal /nġ/ biçimi kullanılır. Duyulan ġeçmiş zamanın arkaik biçimi olan -yIk/-yUk ve -Ik/-Uk ekiyle yapılmaktadır (Aġca, 2010: 71; Buran, 1994: 14). i-fili uyuma girmiş ve yazımı korunmuş halde kullanılmaktadır.

Kişi	Ek
1. Teklik kişi	-mİşİyIn, -mUşUyUn
2. Teklik kişi	-mİřsInġ, -mUřsUnġ
3. Teklik kişi	-mİřθ, -mUřθ
1. Çokluk kişi	-mİşİyIz, -mUşUyUz
2. Çokluk kişi	-mİřsInġ(ġ,ġ,ġ)Iz, -mUřsUnġ(ġ,ġ,ġ)Uz
3. Çokluk kişi	- mİşlAr, -mUşlAr

Kullanılışı:

1. Teklik şişi

yoldan **sapmışıym** “yoldan sapmışım” (V/1-92), **düşmüşüyün.** ayā_ım berkmiş “düşmüşüm ayağım incinmiş” (XI/2-324), durō orayı ben **atlamışıym** “dura koy ben orayı atlamışım” (XIII/1-144), on beş şalvarlık, ip **eğirmişiyin** “on beş şalvarlık ip eğirmişim” (XIII/3-20), bağda **yümüşüyün** serili “bağda yumuşuyum serili” (XV/1-104), adamaıklı böyle **ısırmışıym** “tam böyle ısırmışım” (XIX/1-33), cıha, **unutmamışıym** baya da “cıha **unutmamışıym** baya da” (XVIII/1-10).

2. Teklik kişi

sen bu memlekete **gelmişsiñg** ama “sen bu memlekete gelmişsin ama” (III/1-243), èyi **etmişsiñg** dedi “iyi etmişsin dedi” (IV/5-61), neyse şura **gelmişsiñg** sabāla dedi “neyse şura gelmişsin sabahla dedi” (IV/5-96), **yemişsiñgdir** onlardan sen çok “yemişsindir onlardan sen çok” (IV/8-19), tam **yapmışsiñg** “tam yapmışsin” (VIII/1-201), göyun bi **bakmışsiñg** aktarılıveri “koyun bir bakmışsin aktarılıverir” (VIII/1-399), sen elinğdē tüğününğ birini **çezmişsiñg** a “sen elindeki düğümün birini çözmüşsün a” (XI/2-258), sen demiş **ğaybetmişsiñg** “sen demiş kaybetmişsin” (XX/I-145), **görmüşsünğ** “görmüşsün” (XXIV/2-155), āğaç mı bi_şey **gomuşsuñg** “ağaç mı bir şey koymuşsun” (IX/1-460).

3. Teklik kişi:

hayvan da çatırada **yörümüş** “hayvan da birden yürümüş” (I/1-29), anası da **ğakmış** da tıngır tıngır ataşı **yakmış** “anası da kalkmış da tıngır tıngır ateşi yakmış” (I/1-45), bi takı geri **dönmüş**, bi takı mīhraba **inmiş** “ bir bölüğü geri dönmüş, bir bölüğü mīhraba inmiş” (I/3-8), hayvan ēsiğde **serpilmiş** **ğalmış** kardan **buymuş** “hayvan esikte serpilmiş kalmış kardan buymuş” (I/3-14), ēsiğde ğırılmış “esikte ölmüş” (I/3-16), hayvan **söykeliymiş** “hayvan (ölü) yamaçtaymış” (I/1-20), bir al ğısırağ **varımış** “bir al kısrak var imiş” (I/3-22).

1. Çokluk kişi

biz dayılarıyla göçe **ğalmışıyız** “biz dayılarıyla göçe kalmışıyız” (I/4-12), ora sa_ar yola **ğonmuşuyuzdur** “ zahir yola konmuşuyuzdur” (I/8-20), biz kel **getmişiyiz** “biz yanlış gitmişiz” (I/8-24), sār başımızı **örtmüşüyüzdür** “zahir başımızı örtmüşüyüzdür” (I/12-46), on beş şalvarlık ipi **eğirmişiyiz** “on beş şalvarlık ipi eğirmişiyiz” (XIII/3-29), hallata **çıkmişiyiz** “hallata çıkmışiyiz” (XXI/2-10), orta asyadan **gelmişiyiz** “orta sayadan gelmişiyiz” (XXII/1-1), biz **yatmışiyiz** “biz yatmışiyiz” (XXIV/2-227), biz

orda **ġalmıŝıyız** deyyörü “biz orda kalmışıyız diyor” (XXV/1-41), üyümüş **ġalmıŝıyız** “uyumuş kalmışıyız” (XXV/2-71).

2. Çokluk kişi

ey şeyde **yatmıŝıngıız** a siz “ey şeyde yatmıŝsınız a siz” (XVII/3-217), siz çobansaya çobansaya ġonmuŝsunġguz (I/12-66).

3. Çokluk kişi

yola **düşmüşler** “yola düşmüşler” (I/2-2), hayvanı **köstemişler** “hayvanı ayaklarından birbirine baġlamıŝlar” (I/1-12), ora **ġonmuŝlar** “ora konmuşlar” (I/15-17), evi **bastırmışlar**, odunu yakmışlar “evi bastırmışlar, odunu yakmışlar” (I/15-34), çadırını **dutmuşlar** (I/15-32), yengelerim hep **toplanmıŝlar** “yengelerim hep toplanmıŝlar” (IV/2-27), habar **yollamışlar, varmışlar** “haber yollamışlar, varmışlar” (IV/6-16), benim çuvalı **dökmüşler** “benim çuvalı dökmüşler (IV/9-35), üç sofrata **atmışlar** ekmeġ yeller “üç sofrata atmışlar ekmeġ yerler” (V/1-74), **ġaçmıŝlar** çocuklar **ġurtulmuŝlar**, bê_ere **sıġınmıŝlar** “kaçmıŝlar çocuklar kurtulmuŝlar, bir yere sıġınmıŝlar” (VII/1-20, 21), orda ġokmuŝ **ġalmıŝlar** “orda kokmuŝ kalmışlar” (IX1-576), baskın **yapmamışlar** “baskın yapmamışlar” (XI/1-85).

2.2.5.2.1.4.2. -(y)İlk, -(y)Uk eki

Budist Türk çevresi metinlerinde duyulan geçmiş zaman işaretleyesi olarak kullanılan bir ektir. Bu ek, Maniheist Türk çevresi metinlerinde sadece geçmiş zaman sıfat-fiil işlevi üstlenmiştir. -yUk eki, tarihi Türk dili alanında, duyulan geçmiş zaman eki -mış ile aynı zamanı işaretlemiştir. Olumsuzu -mAyXk ekiyle yapılmaktadır (Aġca, 2010: 71).

eġerini **almayıġlar** mı, bilmecēn “eġerini almamışlar mı, bilmeyeceġim” (I/1-12), topçu emmim ölse ben duyardım, **ölmeyiġ** “topçu emmim ölse ben duyardım, ölmemiş” (IV/2-15), **ellenmeyiġ** “ellenmemiŝ” (IV/13-3), köye **ġetmeyiġ** ġāyır “köye girmemiş ġayır” (V/1-34), ġarā_ışam ġoyaġına **getmeyiġ** “kara ışam koyaġına gitmemiŝ” (VII/1-6), onunġ_ula okuyuklar “onun ile oymuŝlar” (VIII/1-54), ġarahacıhya çıra devesi ol **deyiġ** (VIII/1-88), **uyandırmayıġ** “uyandırmamıŝ” (IX/1-504), bildiġim adamlardan hāç adam **ġalmayıġ** “bildiġim adamlardan hiç adam kalmamış” (XI/1-66), köylü **ġazdırmayıġ** o ġuyuları “köylü kazdırmamıŝ o kuyuları” (XI/2-30), öteki çocuk tā **ġelmeyiġmiymiŝ** “öteki çocuk daha gelmemiş mi imiş” (XV/1-218), ō_ün **ġelmeyiġ** “o ġün gelmemiş” (XVII/1-5), havız **çalmayıġ** “hafız

çalmamış” (XXI/1-95), iğdişe **girmeyik** “iğdişe girmemiş beserek” (XXIV/2-89), **guzu emişmeyik** olusa, **guzuyu emiştirelim deller** “kuzu emişmemiş olursa, kuzuyu emiştirelim derler” (XXIV/2-124), abam hasan ölüğ mü dedi. ölmeyik aba dedim a, ölüğ adam “abam hasan ölmüş mü dedi. ölmemmiş dedim a, ölmüş adam (XXIV/4-57), onu **açılmayığ** tımarlallarıdı ğart ğarılar “onu açılmamış tımarlarlardı yaşlı kadınlar” (XXIV/4-118), bizim şalvarlar **doğunmayığ** “bizim şalvarlar dokunmamış” (XXIV/6-82), **bağlamayığ** herhár “bağlamamış her hal” (XXV/2-86), dokunmuş şalvar, **depilmeyik** “dokunmuş şalvar, tepilmemiş” (XXVI/1-50), āşam yatdığ **üyüyük** dēlin tā “akşam yattık üyümüş değılim daha” (XVIII/2-24), dokunmuş şalvar, **depilmeyik**, debilik olsa, verecēn bir uFak teFek **guzu** “dokunmuş şalvar, tepilmemiş, tepilmiş olsa vereceğim bir ufak tefek kuzu” (XXVI/1-50).

-ik, -ik, -uk, -ük

Karkoyunlu Yörük Ağzı’nda yazı dilimizde fiilden isim yapım eki olarak kullanılan -Ik/-Uk eki daha çok üçüncü kişi ve üçüncü çokluk kişi çekimlerinde duyulan geçmiş zaman eki olarak kullanılmaktadır. Burada -ik, -ik, -uk, -ük eki, çekim eki fonksiyonunda kullanılmakta, temel olarak anlatılan geçmiş zamanı ifade etmektedir. -Ik eki mİş’lı geçmiş zaman fonksiyonuyla Anadolu ağızlarının Güney ve Güney-Batı kısımları ile İç Anadolu’nun bir bölümünde (K. Maraş, Adana, Mersin, Antalya, Yozgat) ve Gaziantep Ağzı’nda kullanılmaktadır (Buran, 1994: 14). Aslında ek, -yIk/-yUk ekinin ünsüzle biten fiil tabanlarına gelmiş şeklidir.

az uca **gedik** olmalı “az uca gitmiş olmalı” (I/1-16), ğumbul_ula dedi **ğoduya varıklar** olmalı “kumbul ile dedikoduya varmışlar olmalı” (I/1-60), herár eve **gelik** o “herhalde eve gelmiş o” (I/9-11), nerde **buluk** bilmen “nerde bulmuş bilmem” (I/6-25), herifler bir hoş **oluk** “herifler bir kötü olmuş” (I/14-45), açık ağrım **ölük** yatdım “azıcık ağrım azalmış yattım” (I/14-58), dāĜ karıla **doluk** “dağ kar ile dolmuş” (II/1-19), dedem deveci pehlivan ondan **ğalık** “dedem deveci pehlivan (adı) ondan kalmış” (III/1-224), orta asyadan **gelik** ğarağoyunnu “orta asyadan gelmiş karakoyunlu” (VIII/1-9), orta asyada **çarpışık** emme yolda **çarpışık** “orta asyada çarpışmış, ama yolda çarpışmış” (VIII/1-14), onnar hindi duzla burnuna **yerleşik** çoğuş “onlar şimdi tuzla burnuna yerleşiş çoğuş” (IX/1-326), safra kesem **alimik** “safra kesem alınmış” (IX/1-424), bizim emselden de az **ğalık** “bizim emselden az kalmış” (XI/1-70), āmad alı varıdı, o yanda **küpeden** yanda **ölük** “Ahmet ali vardı, o yanda küpeden yanda ölmüş” (XI/1-80), şindi ormancıydı ya emekliye **ayrılık** “şimdi ormancıydı ya, emekliye ayrılmış” (XI/1-153),

o zaman hanğgısı bir ğız **ğaçırık** “o zaman hangisi bir kız kaçırmış” (XI/1-170), pepeyi. haytalar, k̄ör k̄eriminğ akrabaları **vuruk** “pepeyi, haytalar, k̄ör kerimin akrabaları vurmuş (IX/1-112), candarmalar da **dadık** ürişvete “jandarmalar da tatmış (alışmış) rüşvete” (IX/1-177), çocuklar yorganı **yaıkık** mı bilmen dedim “çocuklar yorganı yakmış mı bilmem dedim” (XV/1-114), her yanı ğıp ğırmızı **yüzük** yavrınınğ “her yanı kıp kırmızı yüzülmüş (derisi soyulmuş) yavrumun” (XV/1-238), midenğ **sarkık** seninğ dedi “miden sarkmış senin dedi” (XVI/1-6), ordan bizi ğayıramaya çıkıklar “ondan sonra bizi aramaya çıkmışlar” (XIX/1-41), dünüm, bö_önüm dē_eliği, yaşlar ğeÇik, yaşlar ğeÇik “dünüm, bugünüm değıl ki, yaşlar geçmiş, yaşlar geçmiş” (XX/1-4),. beli **ğırık** “beli kırılmış” (XXI/1-146), esas ğarı deyi **alık** adam “kara evliyi esas karı diye almış adam” (XXIII/1-55), neler **gelik**, neler **geçik** “neler gelmiş, neler geçmiş” (XXIV/3-33), **gelikdir** canım “gelmiştir canım” (XXIV/4-80), davıl bu yanna mı ğedik, dePesi aşşā mı **gedik**, bi yanna getmiş “davul, bu yana mı gitmiş, tepesi aşığı mı gitmiş, bir yana gitmiş” (XXIV/5-13,14), bi sene **yatık** orda “bir sene yatmış orda” (XXV/1-31), ğoyun ğırkarkana çolak **oluk** o “koyun kırkarken çolak olmuş o” (XXV/2-188), **dePik** dē_əl “tepek (tepilmiş) değıl” (XXVI/1-51), āyana anam dağıılınca ondan **alıklar gedikler**. böyle bir **evlilik** oluk “ayağına anam takılınca ordan almışlar, gitmişler. Böyle bir evlilik olmuş” (XXVII/1-51).

2.2.5.2.1.5. Gelecek zaman

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda -AcAk gelecek zaman ekindeki /-k/’nin 3. Teklik ve çokluk kişi çekimleri haricinde düşmesi veya ağzın gelecek zaman kullanımında dilin mantığı gereğı -k sesinin kullanılmaması sonucu, -AcA şeklindedir. 2. Teklik ve 2. Çokluk kişi kullanımında -sIn eki yerine, direk olarak -AcA+ñg eki gelebilmektedir. 2. Teklik ve 2. Çokluk kişi de nazal /ñg/ kullanımı yaygındır.

Kişi	Ek
1. teklik kişi	- cağān, -ceğēn, -cān, -cēn, -AcAğIn (nadir)
2. teklik kişi	-AcAñg, -AcAksInğ
3. teklik kişi	--AcAkθ, -cākθ, -cēkθ
1. çokluk kişi	-cağāz, -ceğēz, -cāz, -cēz, -cAğIz
2. çokluk kişi	-cAñg(ğ,ğ,ğ)Iz
3. çokluk kişi	-cAklAr

Kullanılışı:

1. Teklik kişi

ğoyun uçu, ot_ucu **yedireceğēn** deyi “koyun için, ot için yedireceğim diye” (I/6-44), **bindirmēcēn yollamacān** ğayrı dedi “bindirmeyeceğim, yollamayacağım ğayrı dedi (I/14-74), ben ne **yaşamacağān** “ben ne yaşamayacağım” (III/1-145), sordūĜünĝ yere ben cevap **verecēn** hindi “sorduğın yere ben cevap vereceğim şimdi (III/1-27), o ğulunları **yedirmecēn** deyi at “kulunları yedirmeyeceğim diye at” (III/2-59), seni yıkıp dünyaya baş pehlivan **olacān** “seni yıkıp dünyaya baş pehlivan olacağım” (III/1-232), seni **yıkacān** ya **yıkacāĜān** yada **yıkmacāĜān** “seni yıkacağım, ya yıkacağım veyahut yıkmayacağım” (III/1-245), bö_ön **verecēn**, yarın **verecēn** derķe “bugün vereceğim yarın vereceğim derken” (IV/1-39,40), beş dönüm yer **alıverecēn** dedi “beş dönüm yer alıvereceğim dedi” (IV/1-45), deveye **ġedecēn** sabāla “deveye gideceğim sabahla” (IV/5-25), bir obaya **varacān** deyyörü “bir obaya varacağım diyor” (V/1-43), bir ğurban **keseccēn** “bir kurban keseceğim” (V/1-50), sanĝĝa bir yalan **söyleccēn** emme “sana bir yalan söyleyeceğim ama” (VI/2-58), ülen nerden iyi **olacān** “ulan nerden iyi olacağım” (IX/1-412), bi_tā **etmecēn** derimiş “bir daha etmeyeceğim der imiş” (IX/1-611), nāhıl gelir bizi **döveccēn** deyi “nasıl gelir bizi döveceğim diye” (XI/2-85), peynir **çalacağın** burda ben “pernir çalacağım burda ben” XII/4-110), beklersinĝ çıkıp da **atacağın** deyi “beklersin çıkıp da atacağım diye” (XX/2-93), beş beşyüzlük **daķacāğān** dedim “beşyüzlük yakacağım dedim” (X/2-37), ayrı ayrı **annadacağān** “ayrı ayrı anlatacağım” (XIV/-22), bobam da ille de **verecēn** dedi “babam ille de vereceğim dedi” (XVIII/2-15), ölüme **örtdüreceğēn** “ölüme örttüreceğim” (XXII/1-95), āğam da o zaman yurt **alacağān** deyi “ağam o zaman yurt alacağım diye” (XXIII/1-29).

2. Teklik kişi

sen neye **vuracañĝ** “sen neye vuracaksın” (I/7-8), sabāla **süreceñĝ** ğoçunĝĝu **ġatacañĝ** ğoyunĝĝa “ sabahla süreceksin koçunu katacaksın koyununa” (I/7-83), düp düz ğalasıya ğadar **yumruklācañĝ**, iyice **sündürecēñĝ** “düp düz kalıncaya kadar yumruklayacaksın, iyice uzatacaksın” (IX/1-48), başĝa neler **yapacañĝ** “başka neler yapacaksın” (IX/1-152), o daķımı hepini **uyduracañĝ** hora **ġoyacañĝ** “o takımı hepsini uyduracaksın, ora koyacaksın” (IX/1-245), ameliyet **olacañĝ** dedi “ameliyat olacaksın dedi” (XIII/1-224), ğoyun da **sāğacaķsinĝ**, onu da **yıkācaķsinĝ** “koyunda sağacaksın, onu da yıkayacaksın” (XII/4-158), **dolanacañĝ** hallatdan tā ora su **ġötüreceñĝ**

“dolanacaksın hallattan ta ora su götüreceksin” (XVII/1-69), gızu yu **satacañg** yaylada. südünü **sağacañg** “kuzuyu satacağı yaylada, sütünü sağacağı” (XVII/2-30), onuñ içine bi de öteberi **gatacañg** “onun içine birde öteberi katacağı” (XVII/2-89), onuñ ipini **eĞireceñg**, **goşacañg**, **bükeceñg** “onun ipini eĞireceksin, düzene sokacağı, bükeceksin” (XVII/3-97), kaç okka ğabıķlı **alacañg** “kaç okka kıyılmış ve kurutulmuş taze fasulye alacağı” (XIX/2-62), sen bir ala davar **alaçaķsıñg**, erkeç **alacañg**, **ķeseceñg** demiş “sen bir ala keçi alacağı, erkeç alacağı, keseceksin demiş” (XXI/2-133), ötö_özünĝe **aşacañg** “öte yüzüne aşacağı” (XXV/2-56).

3. Teklik kişi

inne y ne y **basacaķ** “iĝneyi (I/5-18), bobam **aĝladacaķ** a “babam aĝlatacaķ a” (I/7-35), ĝözü onu alacaķ “ĝözü onu alacaķ” (II/1-65), ĝötü yeyni, ĝalbi temiz adam ĝatar. **okuyacaķ**, **üfürecek** (çevik kalbi temiz adam katar, okuyacaķ, üfürecek” (II/1-72), ĝoyunuñ ķellesi dedi otuz lira **olacaķ** “koyunun ķellesi dedi otuz lira olacaķ” (IV/1-32), ĝelin alıcĭ_ün. ĝelin **alacaķ** “ĝelin alıcĭ ĝün ĝelin alacaķ” (IV/4-15), dāĝda **ĝalacaķ** “çoban daĝda kalacaķ” (IV/6-5), sĭĝır **sālacacaķ** ĝoyun **sālacacaķ** “sıĝır salacaķ, koyun saĝılacaķ” (V/1-10,11), çorba da ĝaynayacaķ “çorba da kaynayacaķ” (VI/1-176), özü **ĝarıřacaķ** “özü karıřacaķ” (IX/1-49), **ĝırķılacaķ**, yıķamaya getiri_örüller “kırķılacaķ, yıķamaya getiriyorlar” (IX/1-566), deve çünkü şeyde **yayılacaķ** “deve çünkü şeyde yayılacaķ” (X/1-30), pelit **yēcēķ** “pelit yiyecek” (X/1-31), ĝoyun nerde **yatacaķ** ĝüneřde “koyun nerde yatacaķ ĝüneřte “ (XI/2-11).

1. Çokluk kişi

ařřā_ile **sapacaĝız** “ayşegile sapacaĝız” (IV/2-5), yaylaya **ĝöçeceĝız** ĝāyırĭ “yaylaya ĝöçeceĝız ĝayırĭ” (IX1-98), söķe yeye, söķe yeye onu bez dokuyacaĝız “söķe söķe dokuyacaĝız” (IX/1-240), yemek **yapacaĝız** depede “yemek yapacaĝız tepede” (XI/1-7), var mı yok mu **arayācaĝāz** “var mı yok mu arayacaĝız” (XIII/1-80), **yaķacāz** demiş “yakacaĝız demiş” (XXI/2-133), derisine **ĝatacāz** demiş “derisine katacaĝız demiş” (XXI/2-134), biz dedi nerde **ĝalacaĝāz** arkadaş? “biz dedi nerde kalacaĝız arkadaş?” (XXIII/1-34), mezmur **ĝedeceĝēz** eve “mecbur ĝideceĝız eve” (XVIII/2-60), millet buĝday **yüyeceĝēz** deyi “halk buĝday yıķayacaĝız diye” (XXIV/3-104).

2. Çokluk kişi

ne **isdersinĝĝız**, ne **alācaķsınĝĝız** dedi “ne istersiniz ne alacaķsınız dedi” (I/14-67), üç haba innesi **alacaķsınĝĝız** “ üç aba iĝnesi (kalın iĝne) alacaķsınız” (I/15-33), **arayacañĝız** ĝoyunu ne y yitirdinĝĝız demiş “arayacaĝınız koyunu ne y yitirdiniz

demiş” (IV/6-25), bobaŋgızınġ ġazancını mı **yēcēnġgız**, ne **okumayacaŋgız** “babanızın kazancını mı yiyeceksiniz, ne (den) okumayacaksınız?” (XX/I-136), siz **ġüdeceŋgız** ġoyunu dedi “siz ġüdeceksiniz koyunu dedi” (XX/1-22).

3. Çokluk kişi

salmacaġlar beni yēri **salmayacaġlar** “salmayacaklar beni, hiġ salmayacaklar” (VI/1-164), aralarında eriřkinliġi **alacaġlar** “aralarındaki yakınlıġı alacaklar” (VI/2-37), ġızı da alıp **ġaçacaġlar** “kızı da alıp kaġacaklar” (IX/1-401), baya behşeri ġölüne **yıġacaġlar** “baya beyşehri ġölünde ġölünde yıkayacaklar” (IX/1-567), yaylaya ġayıra **ġıġacaġlar** “yaylaya ġayıra ġıkacaklar” (X/I-58), bir kelem dedi şey **alacaġlar** “bir kelam dedi şey alacaklar” (XIII/2-93), ġimi **yoracaġlar**? “kimi yoracaklar” (XIII/2-99), deyzēnġġe pışka mı **ġonduracaġlar** “teyzene fişka mı konduracaklar” (XVII/I-201), ġar **yēcekler**, **soġuracaġlar**, susuramışlar “kar yiyecekler, emecekler, susamışlar” (XVII/3-189).

2.2.5.3. Fiillerin birleşik ġekimleri

2.2.5.3.1. Hikāye

2.2.5.3.1.1. Görülen geġmiř zaman hikāyesi

Basit zamanlı bir fiilin, görülen geġmiř zamanda gerġekleřtiġini ifade eder (Aydın, 2002: 51). Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda görülen geġmiř zaman hikāyesi, geġmiřte beklenmeyen bir olayı, olayın sebebini, olayın sonucunu vurgulamak için kullanılmaktadır. Ayrıca 1. Teklik kişi de, **-dı+y+dım** ekini alan kullanımı da yaygındır.

Kişi	Ek
1. Teklik kişi	-dImIdI, -dUmUdU, -dIydIm, -dUydUm
2. Teklik kişi	-dInġIdI, -dUnġUdU
3. Teklik kişi	-dIydIθ, -dUydUθ
1. Çokluk kişi	-dIdIk, -dUdUk, -dIydIk, -dUydUk
2. Çokluk kişi	-dInġ(ġ,ġ,ġ)IzdI, -dUnġ(ġ,ġ,ġ)UzdU
3. Çokluk kişi	-

Kullanılışı:

1. Teklik kişi

bir göval işarātı **yapdımıdı** deyÿörü (neden) “bir kaval işareti yaptım idi diyor” (VI/2-30), hora göyünü **dolandırdımıdı**, dolandırdımıdı. hura gızın biri çıkar orda çalallardı (sebepe)“ora koyunu dolandırdım idi, dolandırdım idi. ora kızın biri çıkar orda çalarlardı” (VI/1-153), abılamı ben yıktım biraz **avkaladımıdı** deyÿörü, bu kör olasıca göyun da gavayı galdırdı da bizi tanırdı deyyörü (sebepe), “ablamı ben yıktım biraz ovaladım idi diyor, bu kör olasıca koyun kafayı kaldırdı da bizi tanırdı diyor” (VI/2-50), bunu **almadımıdı** bunu ben, bizim adam gızgın olu bu dedi gızgın olu benim altıma döşek sermen (sebepe) “bunu aldım idi bunu ben, bizim dam kızgın olur bu dedi benim altıma döşek sermeyin” (sonuç) (XII/4-224), **vardımıdı** omuzunda bir bohçayla dikilir gelmiş de” (beklenmedik olay) “vardım idi omuzunda bir bohçayla dikilir gelmiş de” (XVIII/1-41), ora mustafayı yatırmışımış evel. mutaFa, **vardımıdı** yüzüğüyü yatır (beklenmedik durum) “ora mustafayı yatırmış imiş evel. mustafa, vardım idi yüzü aşağı yatır” (XVIII/2-36,37), ben o aķ mēmediñg ğarısından **aldımıdı**, az kıllı geldi (sonuç) “o ak mehmetin karısından aldım idi, az kıllı geldi” (XXIV/5-143,144), **tanıdımıdı** bāya orda yuvarlak bi delik var (sonuç) “baktım idi baya orda yuvarlak bir delik var” (XXVI/1-170), ğazanı da dereniñg ğıyısınia **gurdumudu**. eve naylonu çekeyin dēyi bi **geldimidi**, benim emine elti bārmaya durdu, (işte seniñ bakdıñıñ. ğız) geliver sañğa gētdi ya! ne ğazan ğalmış, ne helke ğalmış, ne sayacak ğalmış (sonuç) “kazanı derinin kenarına kurdum idi, eve naylonu çekeyim diye geldim idi benim emine elti bağırmaya durdu, (işte senin baktıñın) kız geliver sana ya! ne kazan kalmış, ne helke kalmış, ne sayacak kalmış” (XXIV/3-132,133).

-dı+y+dım

bir kehere **çıkıydım**, hanı depeniñg keherine, dağınğ keherine, **çıkıverdiydim**. õmden bir adam geldi (beklenmedik olay) “bir kehere çıktıydım, hani tepenin keherine, dağın keherine, õnũmden bir adam geldi” (XXV/3-30,31). çayıra ğırkılık almaya **getdiydim**. ğırkılık almaya getdiğim yerde vardımıdı göyun ğırkallar (beklenmedik olay) “çayıra kırkılık almaya gittiydim, kırkılı almaya gittiğim yerde vardım idi koyun kırkarlar” (XXV/3-44), daş vurduğı adam ölüverdi, ben de ora **vardıydım** (beklememdik olay) “taş vurduğı adam ölüverdi, ben ora vardıydım” (XXV/3-57), bi daş **saldıydım** inçiğine. inciğinden ayağı ğırılmış (sebepe) “bir taş saldıydım topuğuna, topuğundan

ayak kırılmış” (XXV/3-76), **bakdırdıydım**, inciden gırılmışımış daşı vurduğumda (sonuç), “baktırdıydım. topuğundan kırılmış imiş taşı vurduğumda” (XXV/3-81),

2. Teklik kişi

İkinci teklik kişi çekimi daha çok soru şeklindedir
alacayı **dutduñgmuydu** ona o ğayrı delirir yokarı getmez (sonuç) “alacayı tuttun muydu ona, o ğayrı delirir yukarı gitmez” (III/2-26), yüledinĝ **bitirdinĝmiydi** bıçak da **keskin** olur, her şey keskin olur (sonuç) “biledin bitirdin miydi bıçak da keskin olur, her şey keskin olur” (III/2-145), sürü gétđi, ayağıyla eşer. sen **gakıverdinĝmiydi** ğoyununĝ gétđiĝi yeri, sen ardından gét ğayrı, o ğoyunu bulur “ (el koyunu) sürü gitti ayağıyla eşer. sen kalkıverdın miydi koyunun gittiĝi yeri, sen ardından git ğayrı o koyunu bulur” (VI/1-69,70), **vardınĝmiydi** hemen getir şalvarı, enine boyuna bi bakar dokununa (sonuç) “vardın mıydı, hemen getir şalvarı, enine boyuna bir bakar dokununa” (VIII/1-275), hamırı hanı **yuñĝurdunĝmuydu** ekmeĝ açılmaz. o hamır baya yüzü düp düz ĝalasıya ĝadar yumruĝlācanĝ (sonuç) “ hamuru hani yoĝurdun muydu ekmeĝ açılmaz. o hamuru baya yüzü düz kalasıya kadar yumruklayacaksın” (IX/1-47,48), köpürür **atdınĝmiydi** (sonuç) “ (soda) köpürür attın mıydı” (XII/4-161), onunĝ öte_özüne **aşdıñgmuydu** ora bel arası deller (sonuç) “onun öte yüzüne aştın mıydı, ora bel arası derler” (XVI/1-33), yüz direm yung **verdinĝmiydi**, iki okka bi_şeyler verillerdi (sonuç) “yüz dirhem yün verdin miydi, iki okka birşeyler verirlerdi” (XX/1-184), höyle çamcaĝ **saldınĝmiydi**, çıynaĝladı, çocuĝun yüzünü çıynaĝlayverdi dellerdi (sebeb) “öyle camcak saldın mıydı, çıynaĝladı çocuĝun yüzünü çıynaĝlayıverdi derlerdi” (XXIV/1-42), ĝuzuyu **saldınĝmiydi** ğoyununĝ içine geldi mi emişdi ĝuzu deller (sonuç) “kuzuyu saldın mıydı koyunun içine, geldi mi emiştı kuzu derler (XXIV/2-123), hindi, ĝorkudan olu_örü o be! **ĝorkduñgmuydu**, ĝorkduĝundan olu_örü (sebeb), “şimdi korkudan oluyor o be! korktun muydu, korktuĝundan oluyor” (XXIV/5-32,33), **ĝokduñgmuydu** görüyörü (sebeb) “korktun muydu görüküyor” (XXIV/5-41), ĝancık maldan **etdinĝmiydi** o deri malır gibi höyle ĝözel yumuşacık olur “dişi maldan ettin miydi, o deri malır gibi öyle ĝözel yumuşacık olur” (XXIV/5-142), dar bē_erde **durdunĝmuydu** benim ĝursaĝım daraldı, burdan çıkalımınĝ deller (sebeb) “dar bir yere durdun muydu, benim kursaĝım (metaforik olarak ruh) daraldı, burdan çıkalımın derler” (XXIV/6-11), ĝursā aldınĝ da peynir **çaldınĝmiydi**, hem onunĝ peyniri dadlı oluyörü (sonuç) “kursāĝı aldın da peynir çaldın mıydı, hem onun peyniri tatlı oluyor” (XXIV/6-17), Kūçü ācını indirdinĝmiydi ĝeçirisinĝ (sonuç) “küçü āĝacını indirdin miydi geçirsin” (XXIV/6-68), çiginĝ suyuna **ĝoyduñgmuydu** alanĝĝa onu

süde dökdünġ mü, o yoġordu duTduruymuş dellerdı (sebeb) “çiġin suyuna koydun muydu alana, onu süte döktün mü, o yoġurdu tutturuymuş (tuturmuş)” (XXIV/6-15,16).

3. Teklik kişi

bura yurt **alageldiydi** varmış deyzenġ ile barışmış (sonuç) “bura yurt alageldiydi varmış teyzen ile barışmış” (XVII/1-218), meleşdi de bi **getdimiydi** ay ıramazan, ġoyun yola, ırırır... derdi ġayrı mēmed dayınġ, önġġüne dayanabilisenġ dayan (sonuç) “meleşti de bir gitti miydi ay ramazan koyun yola, ıġırırır... derdi ġayrı Mehmet dayın önünde dayanabilirsen dayan” (XVII/2-197,198) (güçlük), düriye **deyverdiydi**, öyle düriye ġaldı (sebeb) “düriye deyiverdiydi öyle düriye kaldı” (XVIII/1-5), soġgura bobam **ġetdiydi**, deveyi buldu da geldi (sonuç) “sonra babam gitdi idi, deveyi buldu da geldi” (XXI/1-121).

1. okluk kişi

hatta seniġ ile bir ara gedecek **olduduk** (ama gitmedik-beklenmedik olay) “hatta bir ara senin ile gidecek olduyduk” (III/2-69), bir de biz **döşsedidik** ġızlar heştinerdi (sonuç) “bir de biz döşedi idik kızlar boşladı” (VI/1-154), hora **yātdıdıġ** ülen ōmüzdeymiř ev (beklenmedik durum) “ora yattık idik ülen önümdeymiş ev” (II/1-2), seniġ bi ölü habarıġġı **duyduyduk** ok mütessir olduk (sonuç) “senin bir ölü(m) haberini duyduk idik, üzüldük” (VI/1-7), **geldiydik** bizim yurda yaylacıġa şen āmadlı ġil, ese emmingil dolmuş (beklenmedik olay) “geldiydik bizm yurda yaylacıġa şen ahmetgil, isa emmingil dolmuş” (XVII/1-237), abdillā ġoca, orda **bakdıdıġ**, bizim ġoyununġ üstüne geliveri (beklenmedik olay) “abdullah koca bakdıdıġ, bizim koyunun üstüne geliyor” (XXI/1-29) **ġetdiydik**, kıl önġcekli bir ġarı ġördük (sonuç) “gitti idik kıl etekli bir karı ġördük” (XXIV/5-25).

2. okluk kişi

mezer alanġġından atdıġım ġoca tabancayı **duymadıġġız mıydı** demiş (sonuç) “ mezar alanından attıġım koca tabacayı duymadınız mıydı demiş (algıcı karřılamadıġı için)” (XVIII/2-69).

2.2.5.3.1.2. Şimdiki zaman hikâyesi

Kişi	Ek
1. Teklik kişi	- (y)örüdüm
2. Teklik kişi	- (y)örüdünġ
3. Teklik kişi	- (y)örüdü
1. Çokluk kişi	- (y)örüdük
2. Çokluk kişi	-
3. Çokluk kişi	- (y)örüllerdi

Kullanılışı:

1. Teklik kişi

ġadınıġ ġıymatını ben eskiden almadan **bilī_örüdüm** “kadının kıymetini ben eskiden almadan biliyordum” (VI/1-12), eskiden **çalmayörüdüm** “eskiden çalmıyor idim” (VI/1-92), hişā billah **deyyörüyüdüm** emme “haşa billah diyordum ama” (XIX/1-63), **bili_örüyüdüm**. bi şeyler varıdı ortada “biliyor idim. bir şeyler var ortada” (XXII/1-33), bō_ön şu işi duTo_örüyüdüm derdik “bu gün şu işi tutuyordum derdik” (XXIV/1-16), her sene alıp da **ġaynadı_örüyüdüm** ġendim “her sene alıp da kaynatıyordum kendim” (XXIV/3-92), o teliġ içine **seriverī_örüyüdüm** “o telin içine seriveriyordum” (XXIV/3-94).

2. Teklik kişi

arkaya **dakı_örüdünġ** “arkaya takıyor idin” (VI/1-168), keçeleri de altıġġa **yazını_örüdünġ** zatan “keçeleri altına yazınıyordun zaten” (XXIV/1-24).

3. Teklik kişi

hura **dakılı_örüdü** arkaya deġil mi? “bura takılıyor idi arkaya deġil mi?” (VI/1-167), desdur verildi **denörüdü** “destur verildi deniyor idi” (IX/1-288), makine **doġuyyörüdü** “makine dokuyordu” (IX/1-303), **berinġleyörüdü** ataşdan “berinliyordu ateşten” (IX/2-82), ip ile **yapılı_örüdü** “ip ile yapılıyordu” (IX/2-89), evelce **yapılmayörüdü** “evelce yapılmıyordu” (IX/2-131), ocakda ġuru fasilye **ġaynayyörüyüdü** “ocakta kuru fasülye kaynıyor idi” (XIX/1-28), tabi daş ġızġın olū, **bulunu_örüdü** “tabi taş kızgın olur, bulunuyor idi” (XXI/1-241), davar **ġüdü_örüdü** dāġda “keçi ġüdüyor idi dāġda” (XXIV/3-42), davarları su **dutuyörüdü** “keçileri su tutuyor idi” (XXV/2-140), hindi tüFē eline alıversinġ tak **indiriyörüdü** “şimdi tüfeġi eline alıversin, tak indiriyor idi” (XXV/2-199), buna iġlemek **deni_örüdü** o zamanlar “buna iġlemek deniyor idi o

zamanlar (XXV/3-95), halı vakti yerinde olanlar **dakıyörüdü** onu “hali vakti yerinde olanlar takıyor idi onu” (XXVI/2-42).

1. Çokluk kişi

hindi öte_özde şeyde **durū_örüdük** “şimdi öte yüzde şeyde duruyor idik” (II/1-27), denġgize **gedē_örüdük** “denize gidiyor idik” (II/1-29), pontul **gey_örüdük** “pantolon giyiyor idik” (II/1-185), mezer alānġından akbele **çıkı_örüdük** “mezar lanından akbele çıkıyor idik” (IX/1-79), **deġiştiri_örüdük** “deġiştiriyorduk” (IX/1-133), irada elimizdeyke **gezi_örüdük** “irade elimizdeyke geziyor idik” (IX/1-596), yayık yayma **dey_örüdük** “yayık yayma diyor idik” (IX/2 -147), çeki ġolanġġı ile **pekidi_örüdük** “çeki kolanı ile pekitiyor idik” (IX/2-185), serikde **oturu_örüdük** “serikte oturuyor idik” (XXI/1-4), hanı partıldayan ġoyunu **gurtaramay_örüdük** “hani partıldayan (bilinçsizce hareket) koyunu kurtaramıyorduk” (XXV/2-143), ġuzluk **deyy_örüdük** “kuzluk diyor idik” (XXVI/1-137), nere **baġlay_örüdük** ġız onu biz? “nere baġlıyorduk kız onu biz?” (XXVI/2-53).

3. Çokluk kişi

duvaġ **örtü_örüllerdi** “duvak örtüyorlar idi” (VIII/1-150), ona desdur verildi **dey_örüllerdi** “ona izin verildi diyorlardı” (IX/1-287), yazma **baġlay_örüllerdi** “yazma baġlıyorlardı” (IX/1-361), ekine girmesin deyi tokmaġ **daġı_örüllerdi** hayvana “ekine girmesin diye tokmak takıyorlardı hayvana” (XXV/2-113), onu kötü **say_örüllerdi** “onu kötü sayıyorlardı” (XXV/2-165), bullarda **daşı_örüllerdi** “buralarda taşıyorlardı” (XXVI/1-230).

2.2.5.3.1.3. Geniş zaman hikâyesi

1. Teklik kişi

hörKüce ora **yapışırdım** “hörgüce ora yapışırdım” (III/1-56), tokmaġdan beri **getiridim** “tokmaktan beri getirir idim” (IV/13-9), ēġrisem orda kırmem var **eġridim**, ya bir yamalık olsa **yamardım** “eġirirsem orda kirmem var eġirirdim, ya da bir yamalık olsa yamardım” (XIII/3-12, 13), dāġ_ışını mal işini **annamazdım** “daġ işini mal işini anlamazdım” (XIX/2-22), haranınınġ altını **ölçeridim** “haranının altını ölçerir idim” (XIX/1-32), ev işi **ederdim** ben. ev ile **oġraşırdım** “ev işi ederdim ben, ev ile uġraşırdım” (XIX/2-22,23), dıġı ben bir **çalışırdım** “az ben bir çalışırdım” (XX/I-112), sabā_adar **ēġeri** āşama **dokurdum** “sabaha kadar eġirir akşama kadar dokurdum” (XX/1-112, 113), o dāġları **bilirdim** ben “o daġları bilirdim ben” (XXI/1-191), ġuzuyu **ayırırdım**, evinġ yanna yatırır içi_uzulu, kepenegi **geyerdim**, ardıç odunlarını

çatardım, ğendi başıma ğoyunu **ğüderdim** “kuzuyu ayırırdım, evin yanına yatırır içi kuzulu, kepeneği giyerdim, ardıç odunlarını çatardım, kendi başıma koyunu ğüderdim ben” (XXI/1-215,216).

2. Teklik kişi

çarıĸ ğeyerdiñg ayanĸĸa “çarıĸ giyerdin ayaĸına” (III/1-150), kefkıyla **vuruduñg** tokucu **atardıñg** kılı “kefkıyla vururdun tokucu, atardın kılı” (V/1-102), hemen bir davar çeker **ğelirdiñg** “hemen bir keçi çeker gelirdin” (IX/1-308), **savırırdıñg** onuñg ĸabıĸını “savururdun onun kabuĸunu” (IX/1-323), o ipliĸi de ĸıralaĸ **geçerdiñg** ĸayı “o ipliĸi kırarak geçerdin ĸayı” (IX/1-373), bulduĸunuĸu **yerdiñg** ĸuru yavan “bulduĸunu yedin kuru yavan” (XI/2-73), altına böyle bir daş **ğorduñg**, üstüne bir keçe peliĸi **ğorduñg**, **oturuđuñg**, **vuruduñg** atacaĸı “altına böyle bir taş kordun, üstüne bir keçe peliĸi kordun, otururdun, vururdun atacaĸı (XIX/2-27,28), ona ĸelebi **geçiridiñg**, bi de şöyle varıdı, eliñg ile **ederdiñg** “ona kelebi geçirirdin, bir de varıdı, elin ile derdin” (IX/1-236).

3. Teklik kişi

ırāmatlı **düşüveridi** ayāĸı **ğayıveridi** “rahmetli düşüverir idi, ayaĸı kayıverir idi” (I/8-5), onu āmad emmim ĸözeleyverir **ğeydiridi** “onu ahmet emmim ĸözeyiverir ĸiydirir idi” (III/1-151), onu ĸördümüydü at, allāhım **yitirirdi** “onu ĸördü müydü at allahım kovar idi” (III/2-45), ĸeze ĸeze hani daşlarda maşlarda altı āĸ **appak keperirdi** “keze keze hani taşlarda maşlarda altı ak-appak keperir idi” (IX/1-42), bobam, bi de çarıĸ **dikerdi**, çarıĸıñg ĸereñglerine ipini **daĸardı** “babam bir de çarıĸ dikerdi, çarıĸın kenarlarına ipini takar idi” (IX/1-100), ĸabıĸı buĸdayıñg, buĸdayıñg **ğabarırdı** “kabuĸu buĸdayın buĸdayın kabarır idi” (IX/1-323), yapalak ĸarı **bişirirdi** yemēĸi hep, yapalak ĸarı dellerdi, o bişirir idi “yapalak kadın pişirirdi yemeĸi hep, yapalak kadın derlerdi, o pişirirdi” (IX/1-336), ĸırkıcılar aşşa yoĸarı **çekerdi** “kırkıcılar bir uçtan bir uca çekerdi” (X/1-54), yaylaya ĸöçüş **yenirdi** “yaylaya ĸöçesiye yenir idi” (XVII/1-120). ĸalıñg odun vuruyuz **kütük**. ardına mesele **ĸök**, **söyünmezdi** peĸ “kalın odun vururuz kütük. ardına mesela kök, söyünmezdi” (XVII/2-22). daĸlarda yüĸrölür yörürdü “daĸlarda yüĸrölür yörürdü” (XVII/2-170), ora biriridik “ora toplanırdık” (XVIII/1-36).

1. Çokluk kişi

biri birimiziñg uğurunu **kesmezdik** “biri birimizin uğurunu kesmezdik” (IV/5-105), **ğonardık**, vardık bi de pilav **bişiridik**, bir soĸan **keserdik**, dıĸı bekmez ĸatar, yer içer barabar **çekiliğ ĸederdik** “konardık, vardık bir pilav pişirirdik, bir soĸan keserdik, biraz

pekmez katar yer içer ekilirdik” (IV/5-105,106), yi olsun deyi **taradırdık**. ondan kēri, ğoyunu **sağardık**, **emişdiridik**, seçerdik “iyi olsun diye taratırdık, ondan sonra koyunu sağardık, emiştirirdik, seçerdik” (IV/8-4,5), hōyle hōyle edeleğ edeleğ pekerdirdik “ōyle ōyle ederek ederek pekerdirdik” (IX/1-201), dōrt beş dene adın **bişiridik** o keçeleri “dōrt beş tane kadın pişirirdik o keçeleri” (IX/2-118), onu **dutardık ekişdirirdik**, yenğğiden **yuvardık**, üstüne bi daş **ğorduk**, orda birez **bekledirdik** “ onu tutardık, ekiştirirdik, yeniden yuvardık, bir taş korduk, orda biraz bekletirdik” (IX/2-124, 125), eveli yürdük, **yıkardık** “eveli yurduk, yıkardık” (XII/4-89), keş yapacāz. onu **ökerirdik** (XVI/2-34), āşamdan ora **birirdik** “akşamdan orya birirdik (toplanırdık) (XVIII/1-36), işde oyunlar **guzlaşdırırdık** “işte koyunlar kuzulaştırırdık” (XXI/1-34), oncāz da elini **ğaldırımıverirdi** “oncağız elini kaldırımı verirdi” (XVI/1-72), o **ğuşuşuverirdi** bize “o konuşuverirdi bize” (XVI/1-78), yağ **erirdi** “yağ erirdi” (XXI/2-81).

2. okluk kişi

ğöçerke yoğōrdu na_āl muhafaza ederdiñğiz? “ğöçerken yoğurdu nasıl muhafaza edersiniz” (IX/1-167), yuñğıu ne **yapardıñğiz**? “yünü ne yapardınız” (IX/1-197), cānım hora siz **gelidiñğiz** “canım, ora siz gelirdiniz” (XXV/1-134).

3. okluk kişi

devemizi **evirillerdi**, **ğüdellerdi** “devemizi çevirirlerdi, ğüderlerdi (I/10-11), onu **ğeyellerdi** “onu giyerlerdi” (II/1-239), Kırk mal elli mal keşellerdi. yeller, iellerdi, üç gün düğün **edellerdi** gelini **indirillerdi** “kırk mal, elli mal keserlerdi, içerlerdi, üç gün düğün ederlerdi, gelini indirirlerdi” (IV/4-4,5), devesi olmayanlar ağırk **sürerlerdi** “devesi olmayanlar ağık sürerlerdi” (X/I-85), abona bir örölük **verillerdin** “obana bir örölük verirlerdi” (XVI/1-49), oyun gelesiye ekmēği, **bişirillerdin** “koyun gelinceye kadar ekmeği pişirirlerdi” (XVI/1-51), hura biş ip **ğerellerdi** bağdan bağa, şey direkten direğe, ora sereller **ğurudullardı** “ora bir ip gererlerdi bağdan bağa, şey direkten direğe, ora sererler, kuruturlardı” (XXIV/35,36). bōrtlesin **dellerdi** “kaynasın derlerdi” (XXIV/1-50).

2.2.5.3.2. Rivayet

Bu ekim basit zamanla çekimlenen fiilin ifade ettiğiy eylemin duyulan geçmiş zamanda ortaya çıktığını gösterir (Erdem ve Bölük, 2012: 177).

2.2.5.3.2.1. Geniş zamanın rivayeti

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, 3. Teklik, 1. Çokluk ve 3. Çokluk kişi şekimlerinde kullanıldığını saptadık.

3. Teklik kişi: -(I)rImIşθ, -(U)rUmUşθ, -IymIşθ, -UymUşθ

yörükler **gönarımış** gara_oyunnu “yörükler konar imiş karakoyunlu” (I/1-7), atlıyı atından **indirimmiş** (I/1-13), o elinde neyise **sallarımış** “o elinde ne ise sallarımış” (I/1-15), dīkī öte **gēderimış**, dīkī **yatırımış**, gene **gelirimış** “biraz öte gider imiş, biraz yatır imiş, gene gelir imiş” (I/1-27,28), biz gibi, hāmır **yuşğğürurumuş** “biz gibi hamur yoğurur imiş” (I/1-46), bir gürşun ileri **gēderimış** anası “bir kurşun (atımı) ileri gider imiş anası” (I/2-3), **öğrēği sürüverimış** gāturan beline, **getiriverimış** “öğrēği sürüverirmiş katran beline, getiriverirmiş” (I/3-1), iner **gelirimış** gışlasına “iner gelir imiş kışlasına” (I/3-5), öğrēğēng öğüne **gēderimış** “öğrēğin (yilkı) önüne gider imiş” (I/3-23), yolcu **yatırımış** “yocu yatır imiş” (I/6-65), gāricıklar **bārışırımış** “karıcıklar bağrışır imiş” (I/7-26), hacı veli **āğlarımış** “hacı veli ağlar imiş” (I/7-35), gārtal **çokarımış** “kartal yerimış <çok-, ye-, ET)” (I/9-17), zeytin ağaçlarından **kesilirimış** “zetin ağaçlarından kesilir imiş” (I/12-32), geliniñ dişi **sıkılıverimış** “gelinin dişi sıkılı verirmiş” (III/1-49), gāri **yıkılıverimış**, gāvasından bi su dōkellerimış. **ıycāk dururmuş**, gāri **gākaramış** gene **āğlarımış** “karı yıkılıverirmiş, kafasından bir su dōkerlermiş, karı kalkar imiş, gene ağlar imiş” (VI/1-119, 120), gōyun_ula geliķene **gōrürümüş** “koyun ile gelirken görür imiş” (XIII/2-5), etēni **bürünürümüş** de bi gara gız, **ürküdüverimış** gōyunu “eteğini bürünür imiş de bir kara kız ürkütüverir imiş koyunu” (XVIII/1-30), her gün **ürküdürümüş** “her gün ürkütür imiş” (XVIII/1-31).

-IymIş, -UymUş

tüfēni **galdırıverimış** “tüfeğini kaldırıverir imiş” (I/1-27), tirene **götürüymüş** “tirene götürürmüş” (XXIV/2-167), kīm ēyi atarsa o **vuruymuş** “kim iyi atarsa o vururmuş” (VIII/1-328), gārahacılı **oturuymuş** evel “kara hacılı otururmuş orda evvel” (XVII/3-213), tam **yeyiboturuymuş**, habarı oluvermiş “tam yiyip dururmuş, haberi oluvermiş” (XXIII/1-174), hallatda **oturuymuş** hep evel yörük “hallatta otururmuş hep evel yörük” (XXIV/3-65), o yoğōrdu **duTduruymuş** dellerdi “o yoğurdu tuttururmuş derlerdi “ (XXIV/6-16).

1. çokluk kişi: -(I)rImİşIyIz, -(U)rUmUşUyUz

goşları hapis **ederimişiyiz** “koçları hapis eder imiş iyiz” (IX-120), yumşak yenecek deyî **ederimişiyiz** “yumuşak yenecek diye edermişiz” (XX/I-163).

3. Çokluk kişi: -r(l)ArImİş

dutallarımış gâtıran beline bu öğreğî **sürüverillerimış** “tutarlar imiş katran beline bu öğreğî sürüverirler imiş” (I/3-5), işde ordan **gelillerimış** “işte ordan gelirler imiş” (I/7-17), gelin ala **geliverillerimış** “gelin almaya geliverirler imiş” (I/7-34), gavasınıñg ardına **el çalallarımış** çocuğunğ “kafasının ardına el çalarlar imiş çocuğun” (5/1-38), gâymakama bir şeylere **danışırılarımış** “kaymakam bir şeylere danışırılar imiş” (VI/2-62), **vurullarımış** adamı “vururlar imiş adamı” (XXI/1-91), eskiden **ğullanırılarımış** “eskiden kullanırılarımış” (XXIV/2-62), gûzan boğazında **oturullarımış** “kuzan boğazında otururlar imiş” (XXIV/2-140).

2.2.5.3.2.2. Duyulan geçmiş zaman rivayeti

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, DGZ rivayetini, 3. kişi teklik ve 3. kişi çokluk çekimlerinde saptadık ve -ımış eki korunmuş olarak yaşamaktadır.

3. Teklik kişi: -mİşImİş, -mUşUmUş

varmışımış, hayvan esikde serpiliymiş “varmış imiş hayvan esikte serpiliymiş” (I/3-18), o hanı bir eşkiye **yapdırmışımış** “o hanı bir eşkiye yaptırmış imiş” (I/6-66), hatmā_elin **ğaçmışımış** “fatma gelin kaçmış imiş” (IV/10-17), ordan bi **ğaldırmışımış** “ordan bir kaldırmış imiş” (VI/1-39), bir gız orda boğaz **çalmışımış** “bir kız orda boğaz çalmış imiş” (VI/1-128), dükken **açmışımış** “dükken açmış imiş” (VI/2-66), çocuklar suya **varmışımış** “çocuklar suya varmış imiş” (IX/1-470), atı cukkanın ora **çakmışımış** “atı cukkanın ora çakmış imiş” (XI/2-290), adam **ğoynā_etmişimış** “adam koyuna gitmiş imiş” (XII/4-222), vara vara **varmışımış** “vara vara varmış imiş” (XIII/3-42), **gelmişlerimış** çocuğunğ biri ölmüş “gelmişler imiş çocuğun biri ölmüş” (XVIII/1-82), ora mustafayı **yatırmışımış** “ora mustafayı yatırmış imiş” (XVIII/2-36), az sonğra dıkı **uzanmışımış** “az sonra biraz uzanmış imiş” (XXI/1-209), halbuysa o gâstan **çalmışımış** şeyi “halbuki o mahsus çalmış imiş şeyi” (XXV/2-33).

3. Çokluk kişi: -mİşArImİş, -mUşArImİş

senet de **yapmışlarımış** “senet de yapmışlar imiş” (VI/2-73), ırakı istemişler **vermemişlerimış** “rakı istemişler, vermişler imiş” (IX/1-398), biriniñg adını bayram goymuş, **gelmişlerimış** “birinin adını bayram koymuş gelmişler imiş” (XVIII/1-82),

yağlaşmışlarımış bāya “yaklaşmışlar imiş baya” (XXIII/1-148). hanı o doruma şey **çekmişlerimiş** “hani doruma şey çekmişler imiş” (XXV/1-107), sık **demişlerimiş** “sık demişler imiş” (XXV/2-195).

2.2.3.3.2.3. Gelecek zaman rivayeti

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda 2. teklik ve 3. teklik kişi çekimleri vardır.

2. Teklik kişi:-cāmıřsıng, -cēmiřsıng

ğaraburun **alacāmıřsıng** sen “kara burun alacakmışsın sen” (IV/8-12).

3. Teklik kişi: -cāmıř, -cēmiř

ora **yatacāmıř** “ora yatacakmış” (I/7-23), ebem ırāmatlı ekmeğ **atacāmıř** “ebem rahmetli ekmeğ atacakmış” (XVI/2-58), nuh gününē adar **arayacāmıř** “nuh gününe kadar arayacakmış o kuş” (XVII/I-61), halbuysa bize ğelin **olacāmıř** “halbu ki bize ğelin olacakmış” (XVIII/35), çapıt bağlamışlar, **tıkırdamacāmıř** “çapıt bağlamışlar, tıkırdamayacakmış” (XX/2-73), ırza ataşa **soğulmacāmıř** “rıza ateşe sokulmayacakmış” (XXIII/1-154), yatsalar sel getmedi ya, **ğorğacāmıř** “yatsalar sel gitmedi ya, korkacakmış” (XXIV/3-121).

2.2.5.4. Birleşik fiiller

Birleşme yoluyla yapılan fiillere birleşik fiiller denir. Çeşitli anlam ve işlev özellikleri dolayısıyla dile zengin bir anlatım gücü katmışlardır. Birleşik fiilleri, taşıdıkları birbirinden farklı yapı, işlev ve anlam özelliklerine ğöre, esas anlamını korumuş veya esas anlamını korumakla birlikte birtakım işlev incelikleri kazanmış olan birleşik fiiller ve esas anlamını kaybederek deyimleşmiş olan birleşik fiiller olmak üzere iki ana gruba ayırmak mümkündür (Korkmaz, 2003: 791). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda birleşik fiil kullanımı çok yaygındır.

2.2.5.4.1. Tezlik bildirenler

Tezlik fiilleri, -(y)I zarf fiil eki almış, bir esas fiilin ver- yardımcı fiiliyle birleşmesinden oluşur (Korkmaz, 2003: 818). -ı/-i, -u/-ü vir-; tezlik, acelecilik ve aniden olan hareketleri eden ifade kurallı birleşik fiildir ve Türkçenin en eski birleşik fiillerinden biridir (Demir, 2004: 110).

2.2.5.4.1.1. Zarf fiil (-X) + ver-

dönüverip de hayvanını getireme mi ğızıldāğdan “dönüverip hayvanı getiremez mi kızıl dağdan” (I/3-26), **iniveriş** örü, hemen özden ğayvanıng kösteğini alāyörür “iniveriyor hemen atın kösteğini alıyor” (I/1-17), ğoca süllü de tūfēni **ğaldırveriymiş**

“koca süllü tüfeğini kaldırıverirmiş” (I/1-27), **geliverinğ** eniğimi kōpēmi götürdü “geliverin eniğimi köpeğimi götürdü (I/4-5), bobam **gediverir**, öğkeli ya “bobam gidiverir, öfkeli ya” (I/7-12), ırāmatlı **düşüveridi** ayāÇı **gayiveridi** “babam rahmetli düşüverirdi, ayağı kayıverirdi” (I/8-5), hatma bir fisdancık **olğayıverdi** geydirdi “Fatma bir fistancık olğayıverdi giydirdi” (I/8-23), **bakıverdik**, a yāÇen o adamlar sār atda mı geldi “ bakıverdik, a yeğen o adamlar sahir atda (at üstünde) mı geldi” (I/11-1), ana gēdelim deyyörü çocuk, yola **düşüveri_örü** “ana gidelim diyor çocuk, yola düşüveriyor” (I/13-12), herifler bir hoş oluk, **ağlaşırvermişler** “herifler bir hoş (fena) olmuş, ağlaşırvermişler” (I/14-46), ordan biz de **varıverdik**, ömüzden geldiler “ordan biz de varıverdik, önümüzden geldiler” (I/14-49), senit belinden sabāla şeye **girıverdik** bayamliya “senit belinden sabahla girıverdik bademliye” (II/1-1), geliniñ dişi **sıkılıveriymiş** “gelinin dişi sıkılıverirmiş” (III/1-49), işde ora **indiriverelim** ondan sonğğūra, deve geri döner “işte orda indiriverelim, ondan sonra deve geri döner” (III/1-35), bir gön, onu āmad emmim **gözeleyverir** geydiridi ayāmıza “bir gön, onu Ahmet emmim yamayiverir giydirdi ayağımıza” (III/1-150), şurdan dileller, bi_ipe bağlar da hō **deyverdimiydi**, o gön hōylece zıst çıkarımış “şurdan dilerler, bir ipe bağlar da hō deyiver miydi, o gön öylece çıkarmış” (III/1-157), hoyrana dolanıp gēdeniñ öngğüne **çıkıverdik** “hoyranı dolanıp gidenin önüne çıkıverdik” (IX/1-513), çocuk emerimiş, anam **üyüyüvermiş** “çocuk emer imiş, anamda uyuyuvermiş (XVII/1-28).

2.2.5.4.1.2. Zarf fiil (-X) + yaz- yardımcı fiil yapısında olanlar

Zarf fiil (-X) + yaz- yardımcı fiili tezlik bildirir

ilanlı yurda bir ayı **yēyeyazmış** eniştem ırāmatlıyı “yılanlı yurttā bir ayı yiye yazmış eniştem rahmetliyi” (XVII/3-201).

2.2.5.4.1.3. Çık-a+gel-

Bazen ansızın gerçekleşen eylemleri anlatır (Demir, 2004: 109). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bir tezlik bildirmesine rağmen, özne üzerine yönelen eylemin ani, beklenmedik olduğunu da tasvir eder.

topak tası almış **çıkā_eldi** “topak tası almış, çıkageldi” (IV/5-61), ikisi birer sıpa almış bi. **çıkā_eldiler** “ikisi birer sıpa almış bir. çıkageldiler” (IV/5-79), göyun yayılırkana eşkiyalar üzerine **çıkā_elörü** “koyun yayılırken eşkilar üzerine çıkageliyor” (VI/2-10), yayık vurduklarında üstüne bir kadın **çıkā_else** fazladan onu uğur saymazlar “yayık vurduklarında üstüne bir kadın çıkagelse fazladan onu uğur saymazlar” (VII/1-29), iki

oğlan **çıkā_elliler** “iki oğlan çıkagelirler” (XIII/1-281), hura köprününġ āzına ġonduk, orda **çıkā_elmiş** aşşa dēzenġ “bura köprünün ağzına konduk, orda çıkagelmiş ayşe teyzen” (XVII/1-220), sekiz aydan kēri hüseyin **çıkā_eldi** “sekiz aydan sonra, hüseyin çıkageldi” (XX/1-14), bobamġile iki esker **çıkā_elmiş** “babamġile iki asker çıkagelmiş” (XX/2-9), ġaçmış çıkā **çıkā_elmiş**, ġāyır “kaçmış çıkagelmiş gayır” (XX/2-63), soġġgura çocuk **çıkā_eldi** “sonra çocuk çıkageldi” (XX/1-32).

2.2.5.4.1.4. Zarf fiil (-X) + ver-, birleşik fiilin diğer kullanım şekilleri

1. Geçmişte olan umursamazlık veya yardım etmek anlatımlarda kullanılır

ġatran beline bu õġrēġi **sürüverillerimiş**, iner gelirmiş ġışlasına “katran beline bu õġrēġi sürüverirlermiş, iner gelirmiş kışlasına” (I/3-5), ġatran belininġ teliġ içine **ġedivermiş**. telden **çıkā_ermiş** ormancılar. ordan **eġilivermiş** hindiķi dediġim baya dumanlıdan varmış” karan belinin telinin içine gidivermiş, telden çıkā_ermiş ormancılar. ordan eġilivermiş (aşaġı doġru yönelmiş), şimdiki dediġim baya dumanlıdan varmış” (I/6-12,13), ġoyunu ġütmüş, eve **geliveriymiş** “koyunu ġütmüş, eve geliyormuş” (I/3-20), iki deveninġ yükünü de total oğlangil **sıġıverdi** develerine “iki devenin yükünü de sıġdırıverdi develerine” (I/6-30), beri yanna **geliverillerimiş**, bir sıtlık çalalak türkü çāralak bir deli_anlı **geliveriymiş** yola “beri yanına geliverirlermiş, bir sıtlık çalarak, türkü çağırarak bir delikanlı geliveriymiş yola” (I/8-34,35), ġoyun ölür. keser, asar, yüzer, pelide **asıverir** “koyun ölür. keser, asar, yüzer, pelide asıverir” (I/9-9), onnar baġġa bi yakı **vuruverdi** “onlar bana bir yakı vuruverdi” (I/14-34), bir çift kilim **yazıverdik** eltdiķ de “bir çift kilim yazıverdik, ulaştırdık da” (IV/10-15).

3. Genel anlatımlarda

üçü de ġadife. **deyverörüyün** işde ya “üçü de kadife, deyiveriyorum işte ya” (II/1-242), çadırlara bir_ķi şey **daķıverdiler** “çadırlara bir iki şey takıverdiler” (III/1-9), seni āmada alıverecēn demiş “seni ahmete alıvereceġim demiş” (XVIII/1-32), bu yanını dıķamış kar, **geçemeyvermişler** “bu yanını tıķamış kar, geçemeyivermişler” (XXIV/2-314).

4. Rica ve istek bildirir

ġet bu hayvanı baġġa **getiriver** demiş “ġit bu atı bana getiriver demiş” (I/1-9), bir ġövelek **döķüver** dēyēn bakayın demiş “I/8-36), ġalanını sen **indiriver**, iner ġoyun dedim “kalanını indiriver, iner koyun dedim” (I/9-6), aķ çemberi **ķim alıverecek** bize?

“ak çemberi kim alıverecek biz?” (I712-46), **kesiversanġga** “kesiver sana” (I/12-73), param_ula beşşerine **elētiverinġ** dedi “param ile beyşehrine iletiverin dedi” (I/14-23), **götürüverinġ** arkadaş dedi “götürüverin arkadaş dedi” (I/14-69), sen sor ben **annadıvereyin** “sen son ben anlatıvereyim” (III/1-217), sen şurdan bize bir göğelek **döküveriminġ** dedi “sen şurdan bize bir göğelek döküverir misin dedi” (XXI/1-183), orayı **geriver** bir “orayı geriver bir” (XXIV/2-282), hunu teveyver bakayın “hunu teveyver (destekle) bakayım” (XXIV/2-291).

2.2.5.4.2. Zarf fiil (-X) +goy- zarf fiil (-X) + ver-

Yardımcı fiilinden önce iki asıl fiil kullanımı: asıl fiiller zarf eki -X almıştır **kösülegoyveriyiz**, çadırda “kösüle+koyu (<kod) veriyoruz, çadırda” (XXIV/2-242).

2.2.5.4.3. Olumsuz çekimlerde zarf fiil (-X) + ver-

Yardımcı fiilinin olumsuz çekimlerinde, zarf fiil yapısındaki asıl fiile –mA olumsuzluk eki getirilerek yapılır ve asıl fiilin görevinin sonlandığı bildirir.

toy, hindi **geçmeyiverdi**. hullarda **görükmeyiverdi** “toy, şimdi geçmez oldu, buralarda görünmez oldu” (II/1-104), ormana ġarıştı mı **bulamayverisinġ** “ormana karıştı mı (hiç) bulamazsın” (III/1-102), şurama bir şey dıkılıp da **solutmayverī_örü** “şurama bir şey tıkılıp ta solutmayıveriyor (nefes almam engelleniyor)” (IX/1-420), göç **ayrılmayıverdi** bile “koç ayrılmaz oldu, artık” (XXIV/2-263), hindi öyle bir şey **olmayıverdi** pek de “şimdi öyle bir şey olmayıverdi (son buldu) sık ta” (XXIV/3-130), ġoyun da bö_ön eve **gelmeyiverdi** “koyun da bugün eve gelmeyiverdi (gelmeyi kesti)” (XXIV/3-144).

2.2.5.4.4. Süreklilik bildirenler

Süreklilik fiilleri olayların aralıksız, sürekli ve kararlı bir şekilde devam ettiğini bildirir. Alışkanlıklar ve uzun süre devam eden hareketler de süreklilik fiilleriyle dile getirilir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda kullanılan yardımcı fiillerden, -dur/tur-, kal-, ko-/koy-, gör-; ET’de yaygın kullanılan süreklilik fiilleridir (Demir, 2004: 111-114).

2.2.5.4.4.1. Zarf fiil (-X)+ ġo (koy-<ko-<kod-) yardımcı fiil yapısında olanlar.

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, yardımcı fiilin üstlendiği işlev, asıl fiilin gerçekleşmesinden sonra sürekliliğinin devamlılığını vurgulamaktır ve al-, çök-, dur, yat- fiillerinin sürdüğünü tasvir eder.

çöködu “(deve) çöke koydu <çöke godu <çöke koydu” (I/12-55), bu çocuğu **alā_onğ**, çocuğu alā_goduk “bu çocuğu alıkoyun, çocuğu alıkoyduk” (I/13-10,11), elisine **yapışā_odu** “yelisine yapışa godu<kodu>koydu” (IV/4-8), hora **oturā_omuş** “orda <oturagomuş>otorakoymuş” (IV/9-36), **otura_or** dedi dedi “oturagor<oturakor dedi” (XI/2-301), **biz alā_omadık**, deveyle beraber canını verdi bobam “biz alıkoymadık, deveyle beraber canını verdi babam” (XII/5-15), ordan doktorcağımız beni **alağodu** “ordan doktorcağımız beni alıkoydu” (XIII/1-91), **durō** orayı ben atlamışyın “dura go (<ko>koy) orayı ben atlamışyın” (XIII/1-144), **durō_onğ** bakayın “dura koyun bakayım” (XXIV/1-37), bir_ki göyuna çıkar çıkmayverir. yorulu **yatā_or** “bir iki koyuna çıkar çıkmayıverir, yurulur yatagor>yatakoyar” (XVII/2-168), obanınğ birine **sinğgē_omuş** “obanın birine sinekoymuş “XXIV/3-48), **taniya_gomuş**, ülen bu ne ki? “taniya komuş ulan bu ne ki” (XXIV/5-14), bir gün evde alı_oduk “bir gün evde alıkoduk” (XXV/3-27).

2.2.5.4.4.2. Zarf fiil (-X) +gal-; asıl fiilin gerçekleşikten sonra sürekliliğini vurgular

Kal- (gal-) yardımcı fiili, KYA’nda; üyü-, sar-, ağla- fiilliriyle kullanılmıştır. çobannar dedi **üyüyeğalmışlar** “çobanlar uyuyakalmışlar” (XII/2-51), dayınğ **üyüye_almış** “dayın uyuyakalmış” (XVII/2-34), ne bulusa gevcelemeye **sarā_alır** “ne bulursa gevcelemeye sarakalır” (XII/4-86), āğlamaya **sarā_aldı** “ağlamaya saragaldı>sarakaldı” (XXIV/3-122), āğlamaya sarā_aldı orda sel gédinsire “ağlamayı devam ettirdi orda sel gidince” (XXIV/3-122), yatmadınğ mı gece **üyüyeğalı_örünğ** “yatmadın mı gece uyuyakalıyorsun” (XXVI/1-12).

2.2.5.4.4.3. Zarf fiil (-X) +gör- yapısında olanlar

Yardımcı fiil gör-, asıl fiilin sürekliliğini ifade eder.

hindi deveyi **arayagördük**, yok “şimdi arayıgördük yok” (XXI/1-103).

2.2.5.4.4.4. Zarf fiil (-X) + ver-, yardımcı fiili, asıl fiilin sürekliliğini üstlenmektedir

dehşet **deyveridi** bizlere dayım “deyiş deyiverirdi (sürekli anlatırdı) ” (XXIV/4-36), çocūğünğ öne **duruveri_örüller** çocuk da çalı_örü, demiş “çocuğun önüne duruveriyorlar, çocuk da çalıyor demiş” (XXIV/5-56).

2.2.5.4.5. Gereklilik bildirenler

2.2.5.4.5.1. Zaff fiil (-X) + bil-

Bil- yardımcı fiili ile oluşturulan tasvir fiil, Türkçenin en eski kurallı birleşik fiillerinden biridir ve yeterlilik bildirir (Demir, 2004: 105).

kaç hava **duyabileceñg** “kaç hava (türkü) duyabileceksin” (VI/1-98), **yörüyebilī_örüyün** “yürüyebiliyorum” (IX/1-419), cī_eri bişirmeden **yapabiliseñg** gurdardıķ “ciğeri bişmeden yapabilirsen kurtarırdık” (XXV/2-155).

2.2.5.4.6. Zarf fiil (-X) + gel-

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, Gel- yardımcı fiili; ala-, sağa- fiilleriyle asıl eylemi gerçekleştirmek üzere gelindiğini tasvir etmektedir. Burada yardımcı fiil, gerçek sözlük anlamında kullanılmaktadır.

emiş göyünü **sāĞā_emiş** “emiş koyunu sağagemiş” (XIII/2-50), vekillik alā_elecēz dedi “vekillik alageleceğiz dedi” (XIII/2-93), bura yurt **alageldiydi** varmış deyeñg ile barışmış “bura yurt alageldiydi varmış teyzen ile barışmış” (XVII/1-219).

2.2.5.5. Ek fiil (Cevher fiili)

i-, ek fiilin görevi ad soylu kelimeleri fiil durumuna getirmek ve basit zamanlı kiplerden bileşik zamanlı kipler oluşturmaktır. Bilinen sadece dört kipi bulunmaktadır. Bunlar; geniş zaman (şimdiki zaman), görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve şart kipleridir (Korkmaz, 2003: 702-703). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda kopula kullanımı yaygındır ve i- fiilinin kullanımı, ünlü uyumuna girerek, ET’deki gibi aynen korunmuştur.

2.2.5.5.1. Ek fiilin geniş zamanı

Kişi	Ek
1. Teklik kişi	- IyIn, -UyUn
2. Teklik kişi	- sInğ, -sUnğ
3. Teklik kişi	- dIr
1. Çokluk kişi	- (y)Iz, - (y)Uz
2. Çokluk kişi	-(I)nğ(ğ,ğ,ğ)Iz, -(U)nğ(ğ,ğ,ğ)Uz
3. Çokluk kişi	-

Kullanılışı:

1. Teklik kişi

āhmed çayırınġ **eşiyin** “Ahmet çayırın eşiyim” (IV/1-2), mēmed çayırınġ **hanımıyın** “Mehmet çayırın hanımıyım” (V/1-2), **evliyin** dedim “evliyim dedim” (VI/1-155), ben **bademlilyin** dedi “ben bademlilyim dedi” (VIII/1-390), sen sor, ben **cevaplandırayın** “sen sor, ben cevaplandırayım” (IX/1-137), bazı **ēiyin** “bazı iyiyim” (IX/1-413), **hastalanmamıyın** “hastalanmaz mıyım” (XV/1-176), ben yalınġ ayak **apdalımıyın** “ben yalın ayak apdal mıyım” (XVIII/2-58), ben obanınġ **ġeliniyin** “ben obanın geliniyim” (XX/2- 8), ben **odalıkmıyın** ēy dedim “ben odalıkmıyım ey dedim” (XX/2-18), yalınġġız **başınayın** “yalnız başınayın” (XXI/2-79), ġoyunu **sulayayın** deyi ġece bi çıkı_örü “koyunu sulayaym diye gece bir çıkıyor” (XXIV/5-12), ben hindi **yaşlıyın** “ben şimdi yaşıyım” (XXIV/5-91), ben **havaslıyın** ġāyır “ben hevesliyim gayır” (XXV/1-157).

2. Teklik kişi

sen **nerdesinġ** bilmen “sen nerdesin bilmem” (I/8-22), sen bunu bilmez **dē_ēlsinġ** “sen bunu bilmez deġilsin” (V/1-105), **bekersinġ** hūlen dedi “bekarsın falan dedi” (VI/1-156), sen memiş **akranısınġ** hoyu “sen memiş akranısın” (VII/1-77), sen **ġadınsınġ** dedim “sen kasınsın dedim” (VIII/1-388), sen **malcısınġ** ya “sen malcısın ya” (IX/1-308), sen haç **yaşındasınġ** “sen kaç yaşındasın” (IX/1-417), benim gibi **dertlimisinġ** deyē_örü “benim gibi dertli misin diyor” (X/3-19), ēy sen, bir **beslentisinġ** hoyu “ey sen bir beslentisin hoyu” (XVI/1-91), irezilsinġ demiş “rezilsin demiş” (XXIII/1-72), benim **akrabamsınġ** dedi “benim akrabansın dedi” (XXV/1-210).

3. Teklik kişi

ormancılar **sābıdır** “ormancılar sahibidir” (I/12-31), **sonġġuradır**, o “sonradır o” (I/12-68), selam verdiġi zaman **vardır** birġ “selam verdiġi zaman vardır bir” (III/-39), çarıġınġ en ġüřlüsü, **sı_ırdır**, **camızdır** “çarıġın (deri) en ġüçlüsü sıġırdır, mandadır” (III/1-159), südü dōkdünġ mü o sütlü **āřdır** “südü dōktün mü o sütlü aştır” (III/1-207), yaylanınġ havaları **temizdir** “yaylanın havaları temizdir” (VI/1-48), deveci ġene **ayrıdır** enġ arkadan gelir o “deveci ġene ayrıdır, en arkadan gelir o” (VIII/1-226), aġrık dedikleri şey un çuvallarındır “aġrık dedikleri şey un çuvallarındır” (VIII/1-346), iki **türlüdür** “iki türlüdür” (IX/1-18), başbayamdan ötesi, ġenbos **alānġġıdır** “baş bademliden ötesi ġenbos alanıdır” (IX/1-73), deve de **aķılıdır** “deve de akıllıdır” (X/3-11), tenneri **sayılıdır** “tenler (dokumda ipler) sayılıdır” (XII/3-25), bobamınġ zatan **dayısıdır**

zeybek, anamınġ da **bobasıdır**, dedemiġ de **ġardaşıdır** “babamın zaten dayısıdır zeybek, anamın babasıdır, dedemin de kardeşidir” (XXIV/2-150,151), hindi **kördür** hep barnaklarım “şimdi kördür parmaklarım “ (XXI/2-5).

1. Çokluk kişi

ġadī_iling **yandayız**, **çayırdayız** “gadıgilin yanındayız, çayırdayız” (I/5-6), ilanlı **yurtdayız** “yılanlı yurttayız” (I/9-1), **yalnġġızız** “yalnızız” (I/9-2), ikinci **ġöçüşümüz** herhal “ ikinci ġöçüşümüz herhâlde” (I/12-69), **burdayız** da “hayır burdayız da” (II/1-7), ondan tãġã **ėyiyiz** “ondan daha iyiyiz” (IV/1-25), ġökücel_ile **ġonġşuyuz** “ġökücegil ile komşuyuz” (V/1-16), biz de **ġaraġoyunnuyuz** “biz de karakoyunluyuz” (VIII/1-116), **ordayız** “oradayız” (IX/1-543), **aġbeldeyiz** “ak beldeyiz” (IX/1-590), altmış beş **yaşındayız** “altmış beş yaşındayız” (XXI/1-2), biz manavgat **obasıyız** “biz manavgat obasıyız” (XXI/1-6), hep **onnarlayız** “hep onlarlayız” (XXI/2-73).

2. Çokluk kişi

cezanġġız büyük olur dedi “cezanız büyük olur dedi” (I/12-32), **yurtlarınġġızdã** “yurtlarınızda” (III/1-211), sizinġ de **önġġüġüzde** benim de önġġümde “sizinde önünüzde benim de önüme” (VI/2-46), işde **kimsinġġız**, **kiminġsinġġız** “işte kimsiniz, kiminsiniz” (V/1-39), bitdi **işinġġız** ġâyır “bitti işiniz gayır” (V/1-111), hep **evletimsinġġız** “hep evladımsınız” (XV/1-103), ġülen siz **nerdeyinġġız** “ulan siz nerdeyiniz” (XVII/1-172), **çocuklarınġġız** hilen pek bakardı “çocuklarınız falan pek bakardı” (XX/1-120).

2.2.5.5.2. Ek fiilin hikâyesi

1. Teklik kişi: -IdIm, sesli ile biten isimlerde, -ydIm

ben bayã **tıfıldım** “ben baya büyük idim” (I/12-80), o **aġrandım** “o (ile) akran idim (aynı yaşta) (VII/1-77), pek **sakıdım** “pek sak (uykusu hafif) idim” (XI/4-15), ben **evimizdeydim** “ben evimizde idim” (XII/4-45).

2. Teklik kişi: -ydInġ

ãġ_appaġ Kuġu **gibiydinġ** be derdi “ak appak kuġu gibiydin derdi” (IX/1-408), etine dolġun **ėyiydinġ** “tine dolġun iyiydin” (IX/1-537).

3. Teklil kişi: -IdI, -UdU, sesli harfle biten isimlerde, -ydI, -ydU

neydi oranınġ adı ġız? “ney idi oranın adı kız” (I/1-35), iki çocuk **varıdı** “iki çocuk var idi” (I/4-1), **na_ıldı** “nasıl idi” (I/12-3), **berbatıdı** “berbat idi” (II/1-242), bobaġġ **gulbladı** “baban kulp taktı” (IV/10-5), ne **zamanıdı** “ne zaman idi” (VIII/1-62), hep

mühtarıdı “hep muhtar idi” (VIII/1-129), böyle işlek bir **adamıdı** “böyle işlek bir adam idi” (IX/1-101), evel **yohudu** “evvel yok idi” (IX/1-277), etine dolü bir **ölanıdı** “etine dolgun bir oğlan idi” (IX/1-565), ğendi de **alışkınıdı** “kendi de alışkın idi” (IX/1-583), adalar tā karıdı “adalar dahi kar idi” (XI/1-60), ora bi **ormanıdı** “ora bir orman idi” (XI/2-117), yörük **ğalabālıdı** “yörük kalabalık idi” (XI/2-172), burda **varıdı** bağcağ “burda var idi bağcağ” (XII/4-202), anamınğ uykusu **saķıdı** “anamın uykusu sak idi” (XII/6-22), o zaman bi **delīanıdyım** “o zaman bir deli kanlı idi” (XIII/1-82), ne **vaķıtıdım** “ne vakit idi +n (enklik) (XIII/1-303), **ğızıdım** o zaman “kız idi+n (enklik) o zaman” (XIII/2-8), **Faķırıdım** “fakir idi+n” (XIII/2-17), o zamanda emiş **ğocamanıdı** “o zamanda emiş kocaman idi” (XIII/2-45), o sıralarda hepsi de **ğıtıdı** “o sıralarda hepsi ğıt (az) idi” (XV/1-101), hava **soğudun** “hava soğuk idi +n” (XV/1-111), ya **ğuşudu** ötdü dedi “ya kuş idi öttü dedi” (XVII/1-87), çeyiz **çuvalımızıdı** o “çeyiz çuvalımız idi o” (XVIII/2-99), benim can **yoldaşıdı** “benim can yoldaşım idi” (XXII/1-77), o zaman **dıķımıdı** “o zaman dıķım (lokma) idi” (XXIV/2-110), bizim yaylamız yağlı **çukurudu** “bizim yaylamız yağlı çukur idi” (XXIV/4-132), bu deve **topalıdı** “bu deve topal idi” (XXVI/1-196).

1. Çokluk kişi: -IdIk -ydIk, -UdUk, -ydUk

biz de **ordaydıķ** “biz de orda idik” (I/13-22), yonğgusa biz mi **öyleydıķ** “yoksa biz mi öyleydik” (III/1-163), **éiydıķ** “iyiydik” (IV/5-90), biz utanır **adamıdıķ** “biz utanır adam idik” (VIII/1-286), dağda **çobanıdıķ** “dağda çoban idik” (VIII/1-287), orda **ğündüzledıķ** “orda gündüzü geçirdik” (XI/2-329), malınğ **başındaydıķ** “malın başındaydık” (XV/1-259), biz **içerdeydıķ** “biz içerdeydik” (XVII/1-5), biz **yokardaydıķ** dedi “biz yukardaydık dedi” (XVII/1-172), ananğ ile **arkadaşıdıķ** “anan ile arkadaş idik” (XVIII/2-116), şöyle **dizeliydıķ** obanınğ evinde “şöyle dizeliydik obanın evinde” (XX/1-45), **çokluğuduķ** hanı “çokluk idik hani” (XXI/1-226), çaldan **yüzdeydıķ** “çaldan yüzdeydik” (XXIV/2-331).

2. Çokluk kişi: -ydInğ(ğ, ğ, ğ)Iz, -dUnğ(ğ, ğ, ğ)Uz

hepinğğiz **zerhoşudunğuz** dedim “hepiniz sarhoş idiniz dedim” (XIV/1-50), hōyle depeninğ **bucāğındaydıñğız** “öyle tepenin bucağındaydınız” (IX/1-530).

3. Çokluk kişi: -lArIdI

demin **burdalarıdı** dedi “demin buradalar idi dedi” (XVII/1-157), **uslularıdı** “iyiler idi” (XX/1-123).

2.2.5.5.3. Ek filin rivayeti

1. Teklik işi: -ImIşIyIn

çok **irezilimişiyin**, “çok rezil imiş iyin” (XXI/2-13).

2. Teklik kişi: -ImIşsInġ, -ymIşsInġ, -ymUşsUnġ

sa_{ar} **varımışsınġdır** “zahir var imişsindir” (I/6-10), hem **hancıymışsınġ**, hem **yolcuymuşsunġ** oğlum demiş “hem hancıymışsın hem yolcuymuşsun oğlum demiş” (IV/6-22).

3. Teklik kişi: -ImIşθ, -ymIşθ, -UmUşθ, -ymUşθ

hafız_ıla ġumbul mūdáveliymiş “hafız ile kumbul müdafiliymiş” (I/1-1), bir ġısrak **varımış** “bir kısrak var imiş” (I/1-1), böyle betēr **hayvanımış** “böyle beter hayvanı imiş” (I/1-19), ġumbul da sār **hoyluymuşdur** “(<oylu; düşünceli, ET) kumbul zahir düşünceliymiştir” (I/1-46), ġumbulunġ **yedindeymiş** “kumbulun hakimiyetindeymiş” (I/1-51, bakmışlar beşşikde çocuk **yohumuş** “bakmışlar beşikte çocuk yok imiş” (I/2-2), işde adamımız **azımış** “işte adamlarımız az imiş” (I/3-7), bir yakıcı ġarı **varımış** “bir yakıcı kadın var imiş” (I/5-11), **şen āmadınġımış** bi deve var “şen ahmetin imiş bir deve var” (III/1-120), **beġimiş** beġ “bey imiş bey” (VII/1-26), anası **sultanımış** “anası sultan imiş” (VIII/1-1), uzun hasan **sūlalasındanımış** “uzun hasan sūlalesinden imiş” (VIII/-49), o bi **aġacımış** mıhlı “o bir aġaç imiş mıhlı” (VIII/1-373), evel her şey **ġıtımış** “evvel her şey kıt imiş” (IX/1-186), ġara **muhtarlarındanımış** “kara muhtarlardan imiş” (IX/1-215), būdāy **bereketimiş** “buġday bereket imiş” (IX/1-380), o silahınġ bolluġu **neyimiş** “o silahın bolluġu ne imiş” (X/2-13), **esasımış** bunnar böyle “esas imiş bunlar böyle” (X/3-20), üç **ġardaşımış** bunnar “üç kardeş imiş bunlar” (XI/1-81), kısa kestek bir **adamımış** “kısa boylu bir adam imiş” (XI/1-93), çadır az **doşarıġımış** “çadır az eskimeye başlamış” (XI/2-69), **çobanıımış** o “çoban imiş o” (XI/2-188), **azgınımış** bu hacieseliler “azgın imiş bu hacı isalılar” (XI/2-291), biri **dauidımış**, biri **yusuFumuş** “bir davut imiş biri yusuf imiş” (XVII/I-6).

1. Çokluk kişi: -ymIşIz, -ymUşUz

āy iramazān **deliymişiyiz** “ay ramazan, deliymişiz” (XVII/2-14).

3. Çokluk: -IArImIş

çok **zenginlerimiş** (I/3-3), ġoyunu **yemlellerimiş** “koyunu yemlerler imiş” (XI/1-150), çayırdā hep ġonġşularımış “çayırdā hep komşular imiş” (XVI/2-66).

2.2.5.6. Tasarım kipleri

2.2.5.6.1. Emir-istek kipi

1. Teklik kişi	-(A)yIn
2. Teklik kişi	-θ, -nġ, (olumsuz) -mA, -mAġ
3. Teklik kişi	- sInġ -sUnġ
1. Çokluk kişi	--Allm
2. çokluk kişi	- (I,U)nġ, (olumsuz) -mAġ
3. Çokluk kişi	Saptanmadı

Kullanılışı:

1. Teklik kişi

dġkı **yataym** deyişörü “biraz yatayım diyor” (I/1-22), oġlġm şu ġızı saġġa **vereyin** “oġlum şu kızı sana vereyim” (I/1-26), oluġa **getmeyeyin** deyişörü, şurdan **vurayın** “oluġa gitmeyeyim diyor, şuradan vurayım” (I/1-38), neyini **çalaym**, divili **çalayın** divili **alayān** demiş “neyini çalayım, divili çalayım, davili alayım demiş” (I/7-13), hurda **yataym** ācık da **geçeyin gēdeyin** demiş “burda (kast edilen yerde) yatayım azıcık da geçeyim gideyim demiş” (I/7-20), bir ġöveleġ döküver **dēyēn baġaym** demiş “ bir ġöveleġ döküver diyeyim bakayım demiş” I/8-36), deveniġ ġuyruġunu yeter ki bi **dutaym** “devenin kuyruġunu yeter ki bir tutayım” (III/1-23), sen sor ben **annadıvereyin** canım “sen sor ben anlatıvereyim canım” (III/1-217), dibini mi **annadaym**, geldiġimi, getdiġimi mi **annadaym** “dibini mi anlatayım, geldiġimi gittiġimi mi anlatayım” (IV/1-2), ben ġovalı **çalaym** o türkü söylesin “ben kavali çalayım o türkü söylesin” (VI/1-104), amıca ġaġ boyunġġu bir **ġöreyin** demiş birisi “amca kalk boyunu bir ġöreyim demiş birisi” (VII/1-38), ġel **buluvereyin** ben saġġa dedi “gel buluvereyim ben sana dedi” (VII/1-116), şu yolu ben size **ġöstereyin** dedi “şu yolu ben sana ġöstereyim dedi” (IX/1-512).

2. Teklik kişi

ġet bu hayvanı baġġa **ġetiriver** demiş “ġit bu hayvanı bana ġetiriver demiş” (I/1-9), ġalanını sen **indiriver**, iner ġoyun dedim “kalanını indiriver, iner koyun dedim” (I/9-6), sen neden ömüze **ġelmenġ** bu deve yörümedi ya “neden önümüze gelmezsin bu deve yürümedi ya” (I/12-59), **ġesiversaġġa** “kesiver sana” (I/12-73), beni sancı ġıvırdı. ġarā_ıız **ġeliver** “beni sancı kıvırdı. kara kız ġeliver” (I/14-60), darı çorbası bişirdim sütlü **iç** dedi “darı çorbası pişirdim sütlü iç dedi” (I/12-71), deveyi **sür sür**

deveğini “deveyi sür sür deve kır” (III/-125), **etme** derimiş “etme derimiş” (IX/1-611), sayar **gorsunğ** dibinden “sayar koyarsın dibinden” (XII/3-24), **döküver** bardağı dēşdirelim bardağı, **istersenğ** “döküver bardağı değıştirelim bardağı, istersen” (XI/2-293), yayladan gelsenğ malığınğ yarısını **sat**, **al** yurdunğgu **gēt** “yayladan gelsen, malının yarısını sat, al yurdunu git” (XVII/2-39).

3. Teklik kişi

dıķı hōyle gün **çıkısınğ** dedi “biraz epey gün çıksın dedi” (I/14-42), bol ğısmat versinğ sanğğa “bol kısmet sersin sana” (IV/8-33), **çeksınğ** orda hindi yesin orda ipliği “çeksın orda şimdi, yesin ipliği” (IV/9-40), duz verilir ğoyuna, otu çok **yesinğ** deyi “tuz verilir koyuna, otu çık yesin diye” (IX/2-36).

1. Çokluk kişi

ğelini işde ora **indiriverelim** “gelini işte ora indiriverelim” (III/1-35), burda **güleşmeyelim** “burada güreşmeyelim” (III/1-244), **dönelim** ğeri dedi” (IV/2-9), getir de **keselim** “getir de keselim” (V/1-75), bunnarı **öldürelim** demiş birisi “bunları öldürelim demiş birisi” (VII/1-18), yusuFa **verelim** demişler “yusuFa verelim demişler” (VIII/1-75), yāmır **görmeyelim** deyi “yağmur görmeyelim diye” (IX/1-211), **ğedelim** üç mezere doğru “gedelim üç mezara doğru” (XI/1-48), dıķı birez kar **çekelim**, **yeyelim** “dıkı biraz kar çekelim, yiyelim” (XI/2-256), dellerdı ki işde **ğöçelim**. ey ne zaman **ğöçelim**? “derlerdi ki işte ğöçelim. ey ne zaman ğöçelim” (XVI/1-22), mezerlikde **dinğlenelim** hatmam demiş “mezarlıkta dinlenelim fatmam demiş” (XVII/1-24), burdan dedim **ğöçelim** “buradan dedim ğöçelim” (XVII/1-165), **döğüşmeyelim çekişmeyelim** “dövüşmeyelim, çekişmeyelim” (XIX/2-73), artlarından **utaşalım** “artlarından yetişelim” (XVIII/1-55).

2. Çokluk kişi

geliverinğ eniğimi köpēmi ğötürdü “geliverin eniğimi köpeğimi ğötürdü (I/4-5), ğarıştırmanğ yavı **durunğ** “karıştırmayın yahu durun” (I/7-7), ğördünğüz mü, ğördük, burdalar, **geliñğ** (I/13-22), ataşda ğızınınğ ayaz ıla **sarmanğ** çoruñğgu, çocuğunğgu “ateşte kızının ayaz ile sarmayın çorunu çocuğunu” (I/14-43), **ğötürüverinğ** arkadaş dedi “ğötürüverin arkadaş dedi” (I/14-69), benim çuvalı dökmişler, **etmenğ** almaz demiş, **dökmenğ** demiş “benim çuvalı dökmişler, etmeyin, etmeyin almaz demiş” (IV/9-35), ğalıñğ **atmanğ** yuķa **atınğ** derdik “kalın atmayın yuķa atın derdik” (IV/8-16), **ellemenğ** beni deyörü “ellemeyin (dokunmayın) beni diyor” (VI/2-34), bildiğınğğiz gibi **yenğ** demiş “bildiğınız gibi yiyin demiş” (VII/1-36), öte_yanna,

yazsın, çocuk **durō_onġ** (öte yanna yazsın çocuk dura koyun” (VII/1-43), aynı **ġatmanġ** iyi olmaz dellerdi “aynı katmayın iyi olmaz derlerdi” (IX/1-128), **içmenġ** suyu “içmeyin suyu” (IX/1-589), vaziveye geldinġgizse vazife, suçluyu **ġötürünġ** “vazifeye geldiniz ise vazife, suçluyu götürün” (XI/1-179), ona **döndürmenġ** işi dedi “ona döndürmeyin işi dedi” (XIV/1-22), çora çocā ses **etmenġ** derdi “çora çocuġa ses etmeyin derdi” (XV/1-75), yavrım üyümenġ derin “yavrum uyumayın derim” (XV/2-13).

2.2.5.6.2. Dilek şart kipi

1. Teklik kişi	-sAm
2. Teklik kişi	-sAnġ
3. Teklik kişi	-sa/-se
1. Çokluk kişi	-sAk
2. çokluk kişi	-sAnġ(ġ,ġ,ġ)Iz
3. Çokluk kişi	-sAlAr

1. Teklik kişi

aġsakalıġınġ üstüne bir **aġlatmassam** demiş “aksakalının üstüne bir aġlatmazsam demiş” (I/7-11), onuġ ġabını **ġötürmesem** beynime siġmezdi “onun kabını ġötürmesem beynime sinmezdi (rahat edemzdim)” (IV/3-2), o meselemere **ġetsem** çok ho yanı “o meselelere ġitsem, öök o yanı” (IV/8-5), ġarřımda olsa da **söylesem** “karşımda olsa da söylesem” (IV/9-14), bē_re **varsam** onu bulacān evvel allah! “bir yere varsam bulacaġım evel allah” (VI/1-176), **ġazansam** ben ne ġazanırım? “kazansam ben ne kazanırım?” (VI/1-177), bi şey **etsem** suyu içerdı deyġörü “bir şey etsem suyu içerde diyor” (VI/2-52), ġıvrak **yörürsem** şurama biş şey dıkılıp da solutmayverġ_örü “kıvrak yürürsem şurama bir şey tıkılıp da yürütüyor” (IX/1-419), řālam olsam da ya ġuzu **ġırġsam** dedi “saġlam olsam da ben de kuzu kırksam dedi” (XV/1-253), bi de ben sanġġa **vursam** nē_olur “bir de ben sana vursam ne olur” (XX/2-14), endeni ne dařınġ **varısam** demiş “onu ne taşıyorsun varırsam demiş” (XXIII/1-184), atım aralı dedi. dutmaz ben hindi hurda **sıkarsam** dedi “mesafe aralı dedi. tutmaz ben şimdi buradan sıkarsam dedi” (XXV/1-171), bi de mavi var **unutmadıysam** “bir de mavi var unutmadıysam” (XXVI/1-221).

2. Teklik kişi

eve **getirisenġ** ne olayın, ne olayın dedim “eve getirirsen ne olayım ne olayım dedim” (I/9-15), evi **sarsanġ** da elinġ çoġ olduġu yere eyilik **atsanġġa** “evi sarsan da elin çok olduġu yere atsana” (I/14-55), hanı parçasını **yazacasanġ** cıġa “hani parçasını yazacaksan, cıġa” (II/1-138), ne **bulursanġ** onu geyersin “ne bulursan onu giyersin” (II/1-200), ipi iyi **doġursanġ** ġenř de geyer “ipi iyi dokursan ġenř de giyer” (II/1-224), **bulamassanġ** gėdersinġ tã orta depeye “bulamazsan gidersin ta orta tepeye” (III/1-172), ne **getirecėsenġ** getir “ne getireceksen getir (IV/2 -35), **alsanġ** ne **sėyletsenġ** ne “alsan ne sėyletsen ne” (IV/3-26), uykusunu **uyusenġ** de dadlıydı, ġėcünü **gėcsenġ** de dadlıydı “uykusunu uyusan da tatlıydı, ġėcünü gėcsen de tatlıydı” (IV/5-106), hafiv **çeksenġ** üzölmez “hafif çeksen üzölmez” (IV/9-45), sormasanġ iyi olur “sormazsan iyi olur” (V/1-4), onu **đġretmesenġ** olu mu? şindi onu **đġredirsenġ** öyle olur “onu đġretmezsen olur mu, đġretirsen öyle olur” (VI/1-78,79), on hava **duysanġ** o seni barındırmaz “on türkü duysan o seni barındırmaz” (VI/1-99), çobanı **bulusanġ** ġoyunu çıkarısınġ deyđörü. çobanı **bulamazsanġ** ġoyunu çıkaramazsınġ deyyörü “çobanı bulursan koyunu çıkarırsın diyor, bulamazsan koyunu çıkaramazsın diyor” (VI/2-64), ġovřak **basarsanġ** bozulurdu “gevşek basarsan bozulurdu” (IX/1-39), başına duru da **đġdürsenġ** ġendi ġözünġ ile öyle iyi “başında durur da đġdürsen, kendi ġözün ile iyi” (IX/1-53).

3. Teklik kişi

satıldıysa da, **hırsızlısa** da ġumbuluġ yedindeymiş “satıldıysa da hırsızlıksa da kumbulun yedinde (hakimiyetinde) imiş” (I/1-50), aķseki mi ney **oraysa** oraya elėtiverimisinġġiz “Akseki mi ney oraysa orya eletiverir misiniz” (I/15-23), keyfinġ neyi **bilirse** onu geyersin “keyfin ne bilirse, onu giyersin” (II/1-194), yayık vurduġlarında üstüne bir ġadın **çıkā_else** fazladan onu uġur saymazlar “yayık vurduġlarında üstüne bir kadın çıkagelse fazladan onu uġur saymazlar” (VII/1-29), ordan na_āl **çıkdıysa**, biri mi çıkarıverik “ordan nasıl çıktıysa, biri mi çıkarı vermiş” (IX/1-549), hanġı yurt nerden **alındıysa**, ora gėdeller “hangi yurt nerden alındıysa ora giderler” (IX/2-6), mal **daġıldıysa** o malı ġazanana onu veriller “mal takıldıysa o malı kazanana onu verirler” (X/2-19,20), hėyle yãmır icik **seksiyverse** de “yaġmur azıcık ara verse de” (XVI/2-1), o ġuř ötdü de **ġaldırđıysa** da bilen yoġ “o kuş öttü de kaldırđıysa da bilen yok” (XVII/1-36), anamı **ġaldırmasa** o **neyse** sabãġã_adar üyüyecemiş “anamı kaldırmasa o neyse sabaha kadar uyuyacakmış” (XVII/1-36), **oysa** da bilen yok “o ise de bilen yok” (XVII/1-57), ġız da o **daşısa** da bilen yoġ “o kız taş

ise de bilen yok” (XVII/1-62), laFıng **bitdiyse** “lafın bittiyse” (XXIII/1-1), na_âl **dağdıysa**. geli_örü, yarım sa_ıt bi sāt sonğra inek yok “nasıl taktıysa. geliyor yarım saat bir saat sonra inek yok” (XXIII/1-85), göyun birez ne ğadar geç. gelebilise geç getirmeye çalışılır “koyun biraz ne kadar geç gelebilirse geç getirmeye çalışılır” (XXIII/1-118), çamaşır **yüse**, sırt yünür derdi “çamaşır yüse sırt yünür derdi” (XXIV/1-58).

1. Çokluk kişi

bir el **bulsak** da bi **araştırşak** ordan dedi, kökümüzü “bir bilen el (tanıdık, bilen) bulsak da araştırşak oradan dedi, kökümüzü” (VIII/1-96,97), sizinğ ora ğarağoyunnu olarak **ğetsek** “sizin ora Karakoyunlu olarak gitsek” (VIII/1-115), biz **varmasak** bile ğendi tarar “ biz varmasak bile (koyun) kendi gider” (IX/1-583), yazın yaylaya **ğedecēsek** “yazın yaylaya gideceksek” (X/2-51), ne zaman denğ **ğelisek** “ne zaman rast gelirsek” (XII/4-157), nā_ıl **etdiysek** hayalını aldık “nasıl ettiysek hayalini aldık” (XIII/1-66), bi ğuçak oduncuk **bulsak gelsek** derdik “bir kucak odun bulsak gelsek derdik” (XVI/2-1), bazlamadır, börekdir ne **bulursak** yerdik “bazlamadır, börektir ne bulursak yerdik” (XX/1-159), ācak uzaka **ğedersek**, ip ile boğup, boğar çiyimize dağarız “azıcık uzağa gideceksek, ip ile boğup, boğar omuzumuza takarız” (XXVI/1-7).

2. Çokluk kişi

ēy bizim davarı **arasağğız** davarı öldü mü, ğaldı mı? “ey bizim keçileri arasanız keçileri öldü mü kaldı mı? (XVII/1-158), bunu **bulusağğız** sağap olunğ dedik “bunu bulursanız sahip olun dedik” (XXI/1-163).

3. Çokluk kişi

eski keyimleri **ğetirseler**. bi_erden deve **bulsalar** “eski giyimleri getirseler, bir yerden deve bulsalar” (VIII/1-230,231), beni burda **dutarsalar** öldürüller demiş “beni burda tutarlarsa öldürürler demiş” (XXI/1-78), **yatsalar** sel getmedi ya “yatsalar sel gitmedi ya” (XXIV/3-121), ülen **bağlamasalar** deve daşşak mı çekdirir “ulan, bağlamazlarsa deve taşak mı çektirir” (XXVI/1-178).

2.2.5.6.3. Gereklilik

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda gereklilik ifadeleri, STT’nde olduğu gibidir. “Lazım”, “gerek” sözcükleri ve –malı/-meli ekiyle yapılmaktadır. Neye soru zamiri ile birleşen “gerek” ifadesi, cümleye olumsuzluk anlam yüklemektedir.

az uca gedik **olmalı** “az uca gidik olmalı” (I/1-16), dolandırdı **olmalı** (I/5-17), beş deveñg varısa beş yükünğgü getirmenğ lazım “beş deveng varsa beş yükünü getirmen lazım lazım” (VIII/1-340), hâç inmedi **olmalı** (XIII/2-20), tokmağañğ üstüleri bê_er olsa **gerek** “tokmağın üstleri bir yer olsa gerek” (XXV/1-205), gétme bacım onnar **neye_ereğ** derimiş “gitme bacımonlar neye gerek der imiş” (XXVII/1-32), bi düğün yaptımıydı beş altı mal kesmek **zorundaydı** “bir düğün yaptı mıydı beş altı mal kesmek zorundaydı” (XXVIII/1-16).

2.2.6. Sıfat fiiller

Sıfat fiil fiilin zamana bağılı olarak kavramını sıfatlaştıran bir şeklidir. Zaman anlamı taşımaları yönünden ad fiillerden ayrılırlar (Banguoğlu, 2004: 422).

2.2.6.1. Sıfat fiil ekleri

-AcAk sıfat fiili eki

Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında ortaya çıkmış olan bu ek, gelecek zaman ifade eden partisip eklerinden biridir (Ergin, 2004: 336).

gelecek yerleri” (XII/5-4), başka **koyacak** bi şey, ğarton yoğğudu “başka koyacak karton yoktu” (XXIV/1-23), **ğöçülecek** olurdu “ğöçülecek olunurdu” (XXIV/1-36), biz **ğöçecek** olduk demiş “biz ğöçecek olduk demiş” (XXIV/6-60), o ğañğlıda bir tevēcek yer yoğğ_ku “o kağnıda bir teveyecek frenleyecek yer yoktu ki” (XXV/2-84), baya şöyle çuvalınğ ikisini **ğaştaracak** şekilde “hayli şöyle çuvalın ikisini de örtecek (kaplayacak) şekilde” (XXVI/1-25), bizim ile **ğöçecek** dēzemiñğ “bizim ile ğöçecek teyzemin” (XXVII/1-4).

-An eki

Geniş zaman ifade eden bu ek, eskiden beri en geniş ölçüde kullanılan bir partisip ekidir (Ergin, 2004: 334).

ğırkılan sürüler “kırkılan sürüler” (X/I-56), kökünü **bilen** yok “evvelini bilen yok” (XI/2-199), **ğeden** “giden” (X/I-70), **dınğlayan** (XIII/2-96), ardından **ğeliveren** var sannederimiş o “ardından bir geliveren var zannediyormuş o” (XXI/1-77), bu **sūyenler** şeytan demiş “bu süyenler (uzananlar) şeytan demiş” (XXI/2-28), daş, **ğalan** içinde ğalır “taş, kalan içinde kalır” (XXIV/3-100), ğeç **ğöçen** evler ğorkardır “ğeç ğöçen evler korkardır” (XXIV/5-43), memleketde **duymayan** adam çok “memlekette duymayan adam çok” (XXIV/6-32), hanı **partıldayan** ğoyunu ğurtaramayōrüdük “hani

partıdayan (bilişsizce ayaklarını oynatan) koyunu kurtaramıyorduk” (XXV/2-142), eveli **gırkan** silah atarımış “evveli kırkan silah atar imiş” (XXV/2-190), gece göyun **güden** adam, “gece koyun güden adam,” (XXVI/1-12).

-Ası eki

-AsI (<gA+sıg) eki Eski Türkiye Türkçesine özgü bir sıfat fiil ekidir. O dönemde hayli işlektir. Anadolu Ağızlarından ve konuşma dilinden yazı diline aktarılmış şekiller olarak yer almıştır. Türkiye Türkçesinde -AsI’lı sıfat-fiil, şekilce gelecek zamana yönelmekle birlikte, asıl, bir hareketi bir fiile kargış ve dilek olarak yükleyen geçişici sıfatlar oluşturur (Kokmaz, 2003: 978-979). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda sadece iki kullanım örneğini saptadık.

ay **ölesi** köpekler vermecēz deyi oğraşmış “ay ölesi köpekler vermeyeceğiz diye uğraşmış” (XXIII/1-150), şimdi tembelleştik ya, **edelesi** gelmeyyörü “şimdi tembelleştik ya, edilesi (yapılası) gelmiyor” (XXIV/3-105).

-dIk, -dUk eki

-dIk/-dUk eki geçmiş zaman ifade eden çok kullanılan bir partisip ekidir. Bu ekin dikkat çeken tarafı bilhassa iyelik eki olarak kullanılmasıdır. Görülen geçmiş zamanın çokluk birinci şahsını kendisine benzeterek ikinci tipteki şahıs eklerinin çokluk birinci şahıslarının -k olmasına bu ek sebep olmuştur (Ergin, 2004: 335-336).

hayvanınğ éyisi, **bindikleri** “hayvanın iyisi bindikleri” (I/1-2), göç ile **geşdiğimiz** yerdeymiş “göç ile geçtiğimiz yerdeymiş” (I/1-4), su **dēğmedik** bal “su değmemiş bal (I/5-12), bi adı var, **göndükleri** yeriñg “bir adı var kondukları yerin” (I/12-18), işde **buldukları** yakı “işte buldukları yakı” (I/15-20), üç haba innesi alacağsınğgız, hāç **dutulmadık** “üç aba iğnesi (kalın iğne) alacaksınız hiç kullanılmamış” (I/15-33), duz daşı var, duz **sürtdükleri** “tuz taşı var, tuz sürttükleri” (IV/5-54), gönğlüm öyle **olduğsura** hura gendim gencelē_örüyün “gönlüm öyle oldukça kendim gençleşiyorum” (VI/1-169), ālēki ālak **olmadıktan** kēri “ahlakı ahlak olmadıktan sonra” (VI/1-181), duzu **döktükden** kēri şu sāta_adar göyun yayılsın deyiyörü “tuzu döktükten sonra şu saate kadar koyun yayılsın diyor” (VI/2-36), göyun geldikten kēri “koyun geldikten sonra” (VI/2-44), yayık **vurduklarında** “yayık vurduklarında” (VII/1-29), şimdi ora **göşdükmüydü** şeye varırdık “şimdi ora göçtük müydü şeye varırdık” (IX/1-66), keşmiş, **guruduğsura** keşmiş “kesmiş kuruyunca kesmiş” (X/1-610), onnar **kovdukları** tā şora varıdı “onlar kovdukları ta şura varırdı” (X/2-84), kitapdā

oğduklarını hep belledim “kitaptaki okuduklarını hep öğrendim” (XIII/3-4), **bükdüğünde**. ip eyice dirēge gelsin “büktüğünde ip iyice direğe gelsin” (XIII/4-1), **salladıksıra, salladıksıra** üyüyveririller “salladıkça salladıkça uyuyuveririller” (XV/2-12), haftada **yünmedik** yüz sende de_əl mi ay çoban “haftada yıkanmamış yüz sende değil mi ay çoban” (XVI/2-94), yorgana **girmedik** diş sende de_əl mi demiş “yorgana girmemiş diş sende değil mi demiş” (XVI/2-95), **doğdukları** bezi “dokudukları bezi” (XXII/1-98), hanı **çonğdukları**, yemişler zatan “hanı çullandıkları, yemişler zaten” (XXV/3-15), gırıklığı kōpeğēng birine bi **soğduklarında**, kōpek öldü “kırıklığı köğēğin birine sokduklarında köpek öldü” (XXV/3-48).

- dIk, -dUk ekinin, iyelik eki almadan kullanımı

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, -dIk/-dUk eki, iyelik eki almadan da kullanılabilir. -dIk/-dUk ekinin, iyelik eki almadan kullanımı, Köktürkçe’nin önemli bir özelliğidir (Tekin, 2000: 171).

el ayak **çekildik** kēri (I/1-14), **çıkıverdik yerde** (I/1-36), su **dēğmedik bal** “su değmemiş bal (I/5-12), eynifte **iniverdik yerde** “eynife iniverdik yerde” (I/6-61), mart **çıkıdik** kēri “mart çıktıktan sonra” (IV/8-51), üç haba innesi alacağsınggız, hāç **dutulmadık** “üç aba iğnesi (kalın iğne) alacaksınız hiç kullanılmamış” (I/15-33), geledi **yaptık** kēri gārgılara sarardık “geledi yatıktan sonra kargılara sarardık” (IX/1-238), kar **bittik** kēri “kar bittikten sonra” (XV/2-40), haftada **yünmedik** yüz sende de_əl mi ay çoban “haftada yıkanmamış yüz sende değil mi ay çoban” (XVI/2-94), yorgana **girmedik** diş sende de_əl mi demiş “yorgana girmemiş diş sende değil mi demiş” (XVI/2-95), **dikeldik** kēri yürüyecek “dikeldikten sonra yürüyecek” (XVII/3-42), sabāla **ışıdik** kēri salar “sabahleyin ışıdıktan sonra salar” (XXIV/2-266), deveyi **çatdik** kēri teve bi dellerdı “devenin yükünü (çuvalları) çattıktan sonra teve derlerdi” (XXIV/2-291), göl yeriniğ çatı var hōyle, dar yere **giriverdik yerde** “göl yerinin çatı var hōyle (kafasında canlandırdığı şekilde), dar yere **giriverdik yerde**” (XXI/1-107), o dağlarda, hāç inne **düşmedik, hāç ayak basmadık yalaklara** indim ben “o dağlarda hiç iğne düşmemiş, hiç ayak basmamış yalaklara (dağlarda çukur yer) indim ben” (XXI/1-222), **yelenmedik yedi tülü deve** “yelenmedik (yelesi kırılmamış) yedi tülü deve “ (XXV/1-94), goç **ğatılmadık altmış şişek** “koç katılmadık altmış şişek” (XXV/1-97).

-Xr eki

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda STT'de edilgenlik ekinin kullanılmadığı örnekler vardır, ancak, burda edilgenlik dışı kullanım vardır.

binir at “binilir at” (I/1-1).

2.2.7. Zarf fiiller

2.2.7.1. -a, -e, -i, -ı, -u, -ü zarf eki kullanımı

2.2.7.1.1. -a,-e zarf fiil eki

Eski Türkçeden beri bütün Türk lehçe ve şivelerinde geniş ölçüde kullanılan zarf fiil ekidir (Eraslan, 2012 a: 405).

gelin **ala** geliverillerimiş “gelin almaya geliverirler imiş” (I/7-34), **oymaya** getdiler, hani **geze** getdiler, **oturā**  tdiler “oymaya gittiler, hani geze gittiler, otura gittler (I/15-58,59), **geze geze** hani daşlarda maşlarda altı ağ_appak keperirdi “geze geze hani taşlarda maşlarda altı ak-appak keperirdi” (IX/1-42), **sökele**, **sökele** onu bez dokuyacağız “söke söke onu bez dokuyacağız” (IX/1-240), **ala bula** “değişik renkte” (XII/1-3), çobannar dedi **üyüye** ğalmışlar “çobanlar dedi uyuya kalmışlar” (XII/2-51), **saya saya** tenneri sayılıdır “saya saya ipleri sayılıdır” (XII/3-25), çeviri, çeviri olörü “çevire çevire oluyor” (XII/3-27), **yüyü**  yaykanır “yıkan(arak) durulanır” (XII/4-101), bēşşerine varı  rüyüz, **gele gele** “beyşehir varıyoruz, gele gele” (XIII/1-42), **ine ine** indik “ine ine indik” (XIII/1-302), orda böyle **direye direye** “orda böyle gere gere” (XIII/4-9), ayāĠiĠĠ  la **depe depe** o orda keçe olur “ayaĠin ile tepe tepe o orda keçe olur” (XVI/2-49).

2.2.7.1.2. -a,-e zarf fiil eki “-arak, -erek” ekinin görevine benzer bir fonksiyon üstlenir

geri döndüm **aĠlaya aĠlaya** “geri döndüm aĠlayarak” (V/1-81), türkü **çāra çāra** dolanıp gelir “türkü çağıra çağıra dolanıp gelir” (XXI/1-181), **döge döge** çocuĠu delirtmiş “döve döve çocuĠu delirtmiş” (XXV/1-128), **boĠaz çala, hava söyleye** saltanatıla gelir gederdi “boĠaz çala, hava söyleye saltanat ile gelir giderdi” (XXIX/1-37).

2.2.7.1.3. -a,-e zarf fiil eki beklenmedik bir durumla karşılaşma işlevini üstlenir

dāhā adam geldi. Ġarı, **vara vara** varmışımış tavanınĠ sapıymış “daha adam geldi. karı vara vara varmış imiş, tavanın sapıymış” (XIII/3-42), **vara vara** varmış, ne Ġoyun var ne Ġardaşları var “vara vara varmış, ne koyun var, ne kardeşleri var” (XVII/1-54).

2.2.7.2. -alı, -eli eki

Türkçede eskiden beri kullanılan ve ET’de -galı/-geli şeklinde bu gerundium eki, Batı Türkçesinde -alı/-eli şeklinde geçmiştir ve “...den beri” anlamında kullanılarak bir devamlılık, bir süre ifade etmektedir (Ergin, 2004: 342).

doğdu **dō_alı** palaz o “doğdu doğal palaz o ” (III/2-17), beş ay oldu bu yatağa **yatıralı** dedi “beş ay oldu bu yatağa yatıralı dedi” (XIII/1-275), burda **galalı** otuz beş sene oldu “burda kalalı otuz beş sene oldu” (XIX/1-5), yığirmi beş sene oldu **öleli** “yirmi beş sene oldu öleli” (XIX/2-42), bu **olalı** hayla oldu” bu olalı baya oldu” (XX/2-38), benim adam **öleli**, gırk iki sene oldu “benim adam öleli kırk sene oldu” (XXII/1-9), iki yüz on sene hülen oldu, balıklar ora **geleli** demiş “iki yüz sena falan oldu, balıklar ora geleli demiş” (XXIV/2-131).

2.2.7.3. zarf fiil (-X) p yapısı

Eski Türkçeden beri bütün Türk lehçe ve şivelerinde aynen veya bazı ses değişiklikleri ile kullanılagelen tek ünsüzden ibaret zarf fiil ekidir. Ünlüyle biten fiillere doğrudan doğruya, ünsüzle biten fiillere -ı-, -i-, -u-, -ü- bağlayıcı ünlülerle bağlanır. -(p) zarf fiil ekinin asıl iki işlevi bulunmaktadır. Birinci işlevi, fiilde belirtilen hareketi, daha sonraki bir harekete bağlamaktır. Bu durumda bir bağlaç gibi çalışır. Zarf fiil -(p)’de belirtilen hareketin zamanı ile cümlenin esas fiildeki belirtilen hareketin zamanı aynı olabildiği gibi, zarf-fiildeki hareketin tamamlanmış olduğunu da gösterebilir. (-X) p ekli zarf fiillerin, ikinci kullanımı zaman ifadelidir ve zarf-fiilin hareketi tamamlanmış ve asıl fiil hareketine bağlanmıştır. Bu durum tasviri fiillerin kullanımında da görülür (Ersalan, 2012 a: 416-417). Ayrıca ET’de (-X) p zarf fiil eki olumsuz cümlelere getirilmez. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda (-X)p zarf fiil yapısı yaygın şekilde kullanılmış ve olumsuz cümlelere de getirilmiştir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda (-X)p yapısı, asıl fiil hareketine bir bağlaç işlevi yaparken semantik olarak bir çok fonksiyon üstlenmiştir. Bunlar aşağıda verilmiştir.

2.2.7.3.1. Zarf fiil (-X)p yapısı eleştiri bildirir

bizi **alıp** da bi okula vermedi bobamgil “bizi alıp ta bir okula vermedi babamgil” (XI/2-137), gece **gétmeyip** de gündüz mü? “gece gitmeyip de gündüz mü? (I/8-3), uy, **dövmeyip** de keçesiz yaşanğ mı? “uy, yapmayıp ta keçesiz yaşanır mı” (XVII/2-65), bodas **olup** da bir çayır, aynı çukkanıñ öğündē yer gibi “bodas olup da bir çayır, aynı çukkanın önündeki yer gibi” (XII/4-21).

2.2.7.3.2. Zarf fiil (-X)p yapısı, iki eylemin aynı anda olduğunu bildirir

Git-, -dur-, yürü- fiillerinden önce zarf fiil (-X)p şekli kullanıldığında, iki eylemin aynı sürede gerçekleştiğini anlatır. En çok, geniş zaman, zarf fiil ve şimdiki zaman çekimlerinde bu tip bir kullanım vardır.

ölüp gider demişler “(ölmemiş) ölüp gider demişler” (I/5-10), süd tam **bişip giderkene** “süt tam pişip giderken” (III/1-198), bir kız **gaçıp gider** demişler “bir kız kaçıp gider demişler” (V/1-36), gün **aşıp gider** “gün batmak üzere” (V/1-80), böyle **dévam edip gider** “böyle devam edip gider” (X/1-118), **çırpınıp durur** “çırpınıp durur” (XI/1-155), bakdım der **sēdip geli** “baktım seğırtip gelir” (XI/1-192), dēze dedi **göçüp gēdersinġgiz** dedi “teyze dedi göçüp giderseniz dedi” (XII/4-47), güve **yēyip gedē_örü** “güve yiyip gidiyor” (XII/4-226), birer dıķı ayın oyun **satıp duru_örüller** “birer dıķı ayın oyun satıp duruyorlar” (XIII/1-154), oġlan hasta **ölüp gider** “oġlan hasta ölüp gider” (XIII/1-279), soġūķlar **yuvalayıp yörü** dediler “rüzgarlar yuvarlayıp yörür dediler” (XIII/2-6), iki çocuk var **tarayıp gelir** yoldan “iyi çocuk var, ardı ardına gelir yoldan” (XX/1-91), üstünden **siyip gedē_örü** “üstünden akıp gidiyor” (XXVI/1-131), türkū çāra çāra **dolanıp gelir** “türkū çağıra çağıra dolanıp gelir” (XXI/1-181), bir duman söyle **gelē_örü. toparıp gelir**, toparıp gelir “bir duman şöyle geliyor. toparıp gelir toparıp gelir (XXII/1-123), āşam gün **aşıp giderkene** evine elēttiler ölüyü “akşam gün (güneş) aşıp giderken evine ulaştırdılar ölüyü” (XXIV/4-81).

2.2.7.3.3. İki eylemin oluş sürecinde zarf fiil (-X)p ekini alan eylemin diğer eylemden önce olduğunu bildirir

biz azını **dürüp** ġatı_örüyüz “biz azıġını dürüp katıyoruz” (IV/6-7), **gēdip** de hayvanını ġızıldaġdan yaylamızdan getirememişler “gidip de hayvanını kızıl daġdan, yaylamızdan getirememişler” (I/3-11), **dönüverip** de hayvanını getireme mi ġızıldāġdan “dönüverip hayvanı getiremez mi kızıl daġdan” (I/3-25), eniġi **alıp gēdecēk köylü** “eniġi alıp gidecek köylü” (I/4-18), onu da **dōġüp** de **kesip** de saran da olmadı “onu da dōġüp kesip saran da olmadı” (I/5-22), seni **yıkıp** dünyaya baş pehlivan olacān “seni yıkıp dünyaya baş pehlivan olacaġım” (III/1-232), allāhım dilini **çıkarp** da bārdıġında “allahım dilini çıkarıp ta baġırdıġında” (III/2-52), yoġört **çalıp** onu mu yemedim “yoġurdu çalıp (yapıp) onu mu yemedim” (III/2-127), ġoyun **varıp** bē_ere yerleşē_örü “koyun varıp bir yere yerleşiyor” (VI/2-56), biz azını **dürüp** ġatı_örüyüz “biz azıġını dürüp katıyoruz” (IV/6-7), **yeyip** içdikden sonġra üçü oturmuş ġalmış

“yeyip içtikten sonra üçü oturmuş kalmış” (VII/1-36), gelin evinîğ öĞüne **gelip** de durduğunda geline bi para verilir “gelin evin önüne gelip durduğunda bir para verilir” (VIII/1-155), macırlar donunu **çıkarıp** toprağa bir oturullarımız “muhacirler donunu çıkarıp toprağa bir oturullarımız” (IX/1-290), gece ğızı da **alıp** kaçacaklar “gece kızı alıp kaçacaklar” (IX/1-401), şurama bir şey **dıķılıp** da solutmayveri_örü “şurama bir şey tıķılıp ta solutmayveriyor” (IX/1-420), hoyrana **dolanıp** gedeninîğ öngĝüne çıkıverdık “hoyranı dolanıp gidenin önüne çıkıverdık” (IX/1-513), ĝoyun **delirip** ĝuduru_örü “koyun delirip kuduruyor” (IX/2-157), dedeminîğ **ğacırap** da bura dişe getirdiĝi ĝız kimiñĝ ĝızı “dedemin kaçırıp da bura getirdiĝi kız kimin kızı” (XI/2-251), **hırāhāp** da eve düşleşmeden vereceksin “tuz isteyip te evin üstüne olmadan vereceksin” (XII/4-84), kar ķesip **gelip** daşa ĝoyyörüyüz “kar keip gelip taşa koyuyoruz” (XVII/3-92).

2.2.7.3.4. Zarf fiil (-X)p eki eylemin geçmişte ardışık yapıldığını anlatır

işde öyle öyle günümüz geldi, geşdi, **ĝonup ĝöçmeyle** “işte öyle öyle günümüz geldi geçti, konup ĝöçmeyle” (XXII/1-5).

2.2.7.3.5. Zarf fiil (-X) p yürüdüğü

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bir eylemin geçmişte sürekli yapılmış olduğunu bildirir. Geçmişte başlayan harekete süreklilik “yörü-” fiili ile verilmiştir.

seninĝ dediĝinĝ sağlam han, milletinĝ **yatıp yürüdüğü** “senin dediĝin sağlam han, milletin yatıp yürüdüğü” (I/6-64), ĝara şerFē_elinĝ **oturup yürüdüğü** yurtda ĝuzu taradırdık “kara şerfegilin oturup yürüdüğü yurtda kuzu taratırdık” (IV/12-1), ĝuyununĝ adı neyidi, halamĝilinĝ **oturup yürüdüğü** ĝuyununĝ adı? “kuyunun adı neydi. halamĝilinĝ oturup yürüdüğü ĝuyununĝ adı?” (XI/2-81), hatmaninĝ saçını dediler soĝūklar **yuvalayıp yörü** dediler “fatmanın saçını dediler, rüzgarlar yuvarlayıp yörür dediler” (XIII/2-6), ĝoyun **yüyüp yürüdümüz** yerde yüzdüler orda, “koyun yüyüp durduğumuz yerde yüzdüler, orda” (XXV/1-236).

2.2.7.4. Geniş zaman (-r) + yörür

Bir eylemin sürekli yapıldığını bildirir.

o sığırlarınĝ da ĝayrı tosunu oludu, daĝlarda **yüĝrülür yörürdü** “o sığırların da bir tosunu olurdu, saĝlarda yüĝrülür yörürdü (XVII/2-170). tuluk öyle **öter yörürdü** “tuluk öyle öter dururdu” (XXVI/1 -169).

2.2.7.5. Sıra zarf fiil eki

Sıra sözcüğü, Osmanlıcada ve Türkiye Türkçesinde daha çok halk dili ve edebiyatında kullanılmıştır. Yalın ve iyelik ekli sözlerle “ile, beraber, -den” manasında edat olarak kullanılmıştır. Anadolu Ağızlarında ise kullanımı biraz farklıdır, isimlerden sonra “boyu, boyunca” manasını ifade eder. Ancak, “-dIk, -dUk”lu sıfat fiillerden sonra kullanıldığında “-dukça/-dükçe, -dıkça/-dikçe” zarf-fiil anlamı kazanmaktadır (Hacıeminoğlu, 2015: 82). Türk Dil Kurumu Sözlüğünde de “sıra” sözcüğünün anlamlarından biri “bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman veya an, zaman” olarak kullanılmaktadır (TTK Türkçe Sözlük, 2009: 1969 ; Türkiye Ağzları Sözlüğü). Sonuçta “sıra” sözcüğü eylemin yapıma anını veya süresini vurgulayan bir zarf fiil ekine dönüşmektedir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda sıra zarf fiil ekinin genişlemiş ve daralmış sürümlerine rastladık. Sıra sözcüğü, KYA’nda “zaman ve süre” anlamında kullanılmaktadır. Örnekleri şunlardır; yirmi beşlerde o sırada ölmüş dedem “yirmi beşlerde, o zaman ölmüş dedem (VIII/1-68), o sıralarda demesi ayıp içini bulurdum, dışını bulamazdım sırtcāzlarınınîng “o zamanlarda demesi ayıp içini bulurdum, dışını bulamazdım sırtcağızlarının” (XV/1-100).

2.2.7.5.1. -sIrA, -sUrA ekinin türleri

2.2.7.5.1.1. -InsIrAk, -UnsUrAk eki

-InsIrAk/-UnsUrAk eki, KYA’nda sık kullanılmaktadır. Bu ek, fiil kök ve gövdelerine gelerek eylemin yapılmış olduğunu, yapılmış olan bu eylemin bir sonuca yol açtığını veya yapılan eylemin diğer eylemin sebebi olduğunu bildirmektedir. Türk dilindeki -(y)IncA/-(y)UncA zarf fiil ekinin fonksiyonuna (Korkmaz, 2003: 485) yakın bir ektir. Eylem zamanını, daha vurgulu hale getirebilmek için, sıra sözcüğü, eski bir enklitik olan -ok/-ök ekini almaktadır. Sonuçta, -InsIrA; -InsIrA/-UnsUrA+ök > -InsIrAk/-UnsUrAk yapısına ulaşmaktadır. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bu ek hem de -InsIrA/-UnsUrA halinde aynı anlamda kullanılmaktadır.

ağ gedikten **āşinsırağ** az gorkuyu atmış “ak gedikten aşınca az korkuyu atmış (I/1-43), havız **alinsırağ**, gumbul hoduruna yedirememiş “hafız alınca, kumbul onuruna yedirememiş” (I/1-51), göç ile geliveriyiz güz gününde. **gelinsireğ**, bizim eniĜi, çaldılar, aldılar da ğaşdılar “göç ile geliyoruz güz gününde. gelince, bizim eniği çaldılar, aldılar da kaçtılar” (I/4-3), ğuru dereden şeye **varinsırağ** ğatıran beline, ğatıran beliniĜ teliĜ içine gedivermiş “kuru dereden şeye varınca katran beline, katran belinin telin içine gedivermiş” (I/6-11), dumannıdan **āşinsırağ** ğölçükden deve inmiş

“dumanlıdan aşınca gölcükten deve inmiş” (I/6-23), şindi **verinsirek**, “şimdi verince” arakes(I/7-5), söz **vermeyinsirek** ğara hasana iki tokat vurmuş hall mühtar “söz vermeyince kara hasana iki tokat vurmuş hail muhtar” (I/7-7), daş ğediğinden öte **geçinsirek** beni bir sancı duTmaya durdu “taş ğediğinden öte geçince beni bir sancı tutmaya durdu” (I/14-7), başlara **varınsırağ** orda bi yanıkçı ğarı varımış “başlara varınca orda bir yanıkçı kadın varmış” (I/15-29), inneler ğızarınsırağ, benim buramdā ağı yerine o yanıkçı ğarı üç inneyi bastı, yağıdı “İğneler kızarıncı benim buramdaki ağı yerine o yanıkçı kadın iğneyi bastı, yaktı” (I/15-39), ēsihe **gelinsirek**, çocuk şaşırtmış “çukurluk yere gelince, çocuk şaşırtmış” (V/1-24), o ğoynu **görünsüreğ**, ora duraklamış ğayrı “o koyunu ğörünce ora duraklamış ğayrı (V/1-37), **duraklayınsırağ** bunnar gelmişler çobannar çocuğı almışlar “duraklayınca bunlar gelmişler çobanlar çocuğı almışlar” (V/1-37), ben yazmacān bu malı demiş. çocuk, yemini **edinsirek** “ben yazmayacağım bu malı demiş. çocuk, yemini edince” (VI/1-133), ordan **içinsirek**, ğızım bura ne deller demiş “ordan içince, kızım bura ne derler demiş” (VI/1-147), yemini **verinsirek** dēyemedim “yemini verince, diyemedim” (VI/1-158), ğoyunu suya **salınsırağ**, döndür ğoynu içirme suyu deyiğörüller “koyunu suya salınca, döndür koyunu içirme suyu diyorlar” (VI/2-36), öte yānna **varınsırağ** aldım ğızınğızı, bi daha ğörmen yüzünğüzü deyip “öte yanına varınca aldım kızınızı bir daha görmem yüzünüzü deyip” (VI/2-71), zehre **olmayınsırağ** armıdı öğütmüşler “zahire olmayınca armudu öğütmüşler” (IX/1-187), helkeyi **delinsirek**, obanınğ ğızı dedi benim helkede dedi govatını denemiş dedi “helkeyi delince, obanın kızı dedi benim helkede dedi kuvvetini denemiş dedi” (IX/-371), ğonya az çukursu, **ē_linsirek** ğonya, aşşā indik “konya az çukursu, eğilince konya aşığı indik” (XIII/1-63), ēyi kötü ileri geri **gezinsirek** az yavaşıyayörü “iyi kötü ileri geri gezince az yavaşıyor” (XIII/1-139), dört ay olunsurağ dörde mi **girinsirek**, şeyi çektiler “dört ay olunca, dörde mi girince şeyi çektiler” (XIII/1-261, 262), antalyadan beri **siyrlınsırağ**, az ben silkelendim”anatalyadan beri ayrılınca az ben silkelendim” (XIII/1-301), bir aydan kēri ğendininğ izini **bitinsirek**, var ğet ğızın demiş “bir aydan sonra kendi izini bitince, var git kızım demiş” (XIII/2-55).

2.2.7.5.1.2. -InsIrA, -UnsUrA eki

-InsIrA/-UnsUrA zarf fiil eki -ok/-ök enkliğini almadan normal kullanım durumundadır.

sultangil ora **gédinsire** o yanna gétđi “sultangil ora gidince o yana gitti” (IV/1-34), o gece ölmüş nişannısı. **ölünsüre** birer şitari topu vermişler aptallarınığ eline “o gece ölmüş nişanlısı. ölünce, birer şitari topu vermişler, aptalların eline” (IV/4-15), ikisi bir ğarā_acıñđ beri yānna **varınsıra** inmiş “ikisi kara ağacın beri yanına varınca, inmiş” (IV/5-76), erkē **satınsıra** ğancık girmeyin ürer mi? “erkeği satınca, dişi girmeyin ürer mi?” (IV/5-100), āmad yürüyememiş dedeñđ öyle **deyinsire** “ahmet yürüyememiş, deden öyle deyince” (IV/6-26). ora yaylaçık sivrisine **çıkınsıra** bi patırtı, bi ğütültü, yāmır ” (V/1-21), ora **varınsıra** bir ğoyun denđ gelmiş ((V/1-34), ğarınıñđ sesini **duyunsura** yorganı hemen açiveri_örü ğāyır “kadının sesini duyunca, yorganı hemen açiveriyor (V/1-48), **yapınsıra** şindi gelmiş oturmuş çalarımış “yapınca, şimdi gelmiş çalarımış (VI/1-36), çökelēĠenđ serdim idi baya un çıkıverdi, **guruyunsura** “çökeleğin serdim idi baya un çıkıverdi, kuruyunca” (IX/1-55). **böyüünsüre** hepini ğarıştırıdık “büyüyünce hepsini karıştırırdık” (IX/1-83), ben de ācık yaşlanınsıra ğaFa ācık bulanī_örü yavrım “ ben azıcık yaşlanınca, kafa acık bulanıyor yavrım” (IX/1-138), ayāĠım yeşişmeyinsire, özenĠileri /.../ ğayrı ğısaltdılar “ayağım yeşişmeyince ğayrı kısalttdılar” (IX/1-364), ğāyır biz getmedik. bu sene ğötüren **olmayınsıra** “ğayrı biz gezmedik, bu sene ğötüren olmayınca” (IX/1-595), bir ğün iki_ün ğön o sarılı **durunsura**, ataşı bir ğurudörü ğön “bir ğün iki ğün o sarılı durunca, ateşi bir kurutuyor ğön” (IX/1-607), öğretmen **çıkınsıra** o ğızı aldılar “öğretmen çıkınca o kızı aldılar” (XIII/2-43), ğoyun **kümeleşinsire** birer ğazan süd ederdik “koyun çoğalınca birer kazan süd ederdik” (XV/1-135), orda yola **varınsıra** davarlar ayrılmış “orda yola varınca keçiler ayrılmış” (XVII/1-153), hani **döndüküre** kendim ğuzladım sanī_örü “hani, döndükçe kendim kuzuladım sanıyor” (XIX/1-21), irezil olmuşlar orda ğardan, ğara **dutulunsura** “rezil olmuşlardorda kardan, kara tutulunca” (XXIV/2-335).

2.2.7.5.1.3. -InsAk, -UnsAk eki

Muhtemelen -InsIrAk/-UnsUrAk ekinin daralmasıyla, -rA hecesinin düşmesi sonucu oluşmuş bir ektir. -ok/-ök enklitiği korunmuştur ve -InsAk/-UnsAk haline dönüşmüştür. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda -InsAk/-UnsAk eki, STT’ndeki - (y)IncA/-(y)UncA zarf fiil ekinin görevini üstlenmektedir.

erken **gédinseĠ** ğayıġa ulaşacāz “erken gidince kayıġa ulaşacağız” (XIII/1-76), doğtur bu yanna **gédinseĠ** bu da ardına düşüvermiş “doktor bu yana gidince, bu da ardına düşüvermiş” (XIII/1-82), o zamanda **ğöçünseĠ**, şeye ğonduĠ “o zamanda ğöçünce, şeye konduk” (XXI/1-57), hanı ğötürmüş. **ğötürünseĠ** gebiz yüzüne ğonmuş onnar”

“hani götürmüş, götürünce gebiz yüzüne konmuş onlar” (XXI/1-67), geldi demiş. geldi **deyinsek**, atı getirdi mi demiş “geldi demiş. geldi diyince atı getirdi mi demiş” (XXI/1-92), **geçinsek**, boz döndü ğarı dedi ki “geçince, boz döndü kadın dedi ki” ” (XXI/1-151), yitmiş, yarıkmış. **yarınsak**, aradık taradık, yok “yitmiş, ayrılmış. ayrılınca aradık taradık yok” (XXI/1-157), **götürünsek** tabi ben orda durudum “götürünce tabi ben orda dururdum” (XXI/2-2), bobam almış getmiş. **alınsak** evmize elētmış “babam almış gitmiş. alınca evimize iletmiş” (XXI/2-14), bobamınĝ üstüne sağılmış da gelmiş getmiş. **süyülünsek** ğoyunĝ ħaç habarı yoĝmuş “babamın üstüne sağılmış da gelmiş gitmiş. uzanınca koyunun hiç haberi olmamış” (XXI/2-24), manavgada indik. **ininsek** ğoyunu ğışlattık “manavgata indik. inince koyunu kışlattık” (XXI/2-32), suya **yollayınsak** develer ayrılmış “suya yollayınca develer ayrılmış” (XXI/1-138).

2.2.7.5.1.4. -InsA eki

-InsAk/-UnsAk ekinin, -ok/-ök enklĝinin düşmesi sonucu oluşmuş bir ektir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda sadece iki örneğine rastladık.

hanı yaptırmış adam, hana **giremeyinse** /.../ benim düşmanlarım var demiş “hanı yaptırmış adam, hana giremeyince /.../ benim düşmanlarım var demiş,” (I/6-69), Tabancayı **verinse**, sen burdan ğay demiş “tabancayı verince, sen burdan kay demiş” (XI/1-166).

2.2.7.5.1.5. -dİksİrA, -dUksUrA eki

-dİksİrA/-dUksUrA eki, KYA’nda saptadığımız sıra sözcüğünden gelişen ikinci zarf fiil ekidir. -sİrA/-sUrA eki, -dİk, -dUk sıfat fiil ekine eklenerek birleşik bir ek oluşturmuştur ve fiillerde tekrarlayan hareketlere maruz kalınma süresi, hatta sıklıĝını bildiren zarf fiiller yapmaktadır. -dİksİrA/-dUksUrA eki, STT’nde “-dUkçA/-dİkçA” zarf fiil ekinin (Korkmaz, 2003: 485) görevine yakın bir görev üstlenmektedir. ğözü onu alacak, āĝam! ğoçu **tanıdıkşıra** “ĝözü onu alacak, āĝam! koçu tanıdıkça” (II/1-65), ğöynekler pambık gibi açılır ĝederdi, o tokucu külü **gördükşüre** “ĝöynekler pamuk gibi açılır giderdi, o tokucu külü gördükçe” (V/1-104), ĝönĝlüm öyle **olduğşura** hura ĝendim gencelē ōrüyün “ĝönlüm öyle olduğça ora kendim genceliyorum” (VI/1-169), **yörüdükşüre**. /.../ sallanī ōrū “yörüdükçe /.../ sallanıyor” (VII/1-47), hindi böyle **gevşedikşire** o çanĝ çıldırık çıldırık “şimdi böyle gevşedikçe o çan çıldırık çıldırık” (VII/1-56), ğuzular onu **eftiledikşire** geverdi “kuzular onu oyalandıkça geverdi” (IX/1-92), **basdıkşıra**, höyle doĝurduk “bastıkça, öyle dokurduk” (IX/1-247),

aşşādan **asıldıksıra** çezildi demiş ğız “aşağıdan asıldıkça çözüldü demiş kız” (XI/2-258), çarkı **döndürdüksüre** ğarĝıya sarardık “çarkı dördündükçe kargıya sarardık” (IX/1-262), kesmiş **guruduksura** kesmiş “gön belini kesmiş, kesmiş kurudukça kesmiş” (IX/1-610), aslımı **övdüksüre** övesim gelir deller ya “aslımı övdükçe övesim gelir derler ya” (X/1-118), ğoyun **yedikshire** atarsıñg “koyun yedikçe atarsın” (XII/4-65), ben orda bildim **vardıksıra** “ben orada bildim vardıkça” (XIII/1-203), ācıñg dibine şimşek **şakıdıksıra** yāmir **geldiksire** “ağacın dibinde şimşek şakıdıkça yağmur geldikçe” (XV/1-215), ölçermemiyiz, tabı, **yandıksıra** ölçeriyiz “ölçermez miyiz tabı, yandıkça ölçeriyiz (ateşi canlandırırız)” (XVI/1-56), meliĝi bulmuşlar böyle, çadırdan yoĝarı **gedinsire** “beliĝi bulmuşlar çadırdan yukarı gidince” (XIX/1-38), yúnĝga **savırdıksıra** hōyle yīĝıldı mı onu hōyle dīkı sūrtelerdiñg“yünü savurdukça böyle yīĝıldı mı onu böyle biraz sūrtelerdin” (XIX/2-29), buranıñ işde yōrūĝü **çekildiksire**, deĝişdi buranıñ yōrūĝü “buranın işte yōrūĝü çekildikçe, deĝiştı buranın yōrūĝü” (XXIV/5-79), **döndüksüre** o yumāĝı ğelep yapar “döndüksüre o yumaĝı ğelep yapar” (XXV/2-98).

2.2.7.6. -(y)AsIyA eki

Eski Anadolu Türkçesinin işlek bir sıfat-fiil eki olan -AsI eki, Türkiye Türkçesine, o dönemin artık kaybolmuş bir uzantısı ve köy romanları yoluyla Anadolu aĝızlarından yazı diline aktarılmış, seyrek bir şekil olarak geçmiştir. -(y)AsIyA eki, -AsI gelecek zaman ekinin, -(y)A yönelme durum ekiyle genişlemesinden oluşmuştur ve “-ecek kadar, bir zamana kadar” anlamıyla asıl fiildeki hareketin zaman sınırını belirleyen bir işlev yüklenmiştir (Korkmaz, 2003: 1034-1035). Karakoyunlu Yörük Aĝzı’nda yaygın olarak kullanılan bir ektir. Yönelme hal ekini alarak ve “kadar “ edatı ile veya edatsız olarak, süregelen eylemin sonunu işaretlemektedir.

babiç çıkmış ğetmiş orda bilmemişin kefene **basasıya** “ayakkabı çıkmış gitmiş orda, kefene basıncaya kadar bilmemişim” (V/1-95), silā **ĝavrasiya** ĝadar çoban ĝaĝı_örü. “silaĝı kavrayıncaya kadar çoban kaçıyor” (VI/2-54), düp düz **ĝalasıya** ĝadar yumruĝlācanĝ “düp düz kalıncaya kadar yumruĝlayacaksın” (IX/1-48), **varasıya** onuñ içinde bir yāĝ toparırdı “varıncaya onun içinde yağ birikirdi” (IX/1-170), çiçek gibi **ĝalasıya** ĝadar toĝuçlardık “çiçek gibi oluncaya kadar toĝuçlardak” (IX/1-271), ĝendi biz **varasıya** çekilirdi ğoyun “kendi, biz varıncaya çekilirdi **koyun** (IX/1-584), ğoyun **ĝar yaĝasıya** belde ĝalırdı “koyun kar yağıcaya belde kalırdı” (IX/2-4), havalar **açasıya** getmez bizim mal “havalar aşıncaya kadar gitmez bizim mal” (XII/2-55), el

tanyasıya tabı devenin üstünde kilim asılı ya, o deve geçer dedi “millet bakana kadar, tabı devenin üstünde kilim örtülü ya, o deve geçer dedi” (XIII/1-14), çocuklar **çıkasıya_adar** sığırlarla guzu benim öğümde “çocuklar (okuldan) çıkana kadar sığırlarla kuzu benim önümde” (XX/2-87), biz şeridi **sökseye_adar**, mavzeri **çıkarsıya_adar**, bir mi adımladı, iki mi adımladı üstündē dāğa ağırverdi “biz şeridi açana, mavzeri çıkarana kadar üstündeki dağa çıkıverdi” (XXII/1-125), **kiriş olasıya**, ēce **sālamlaşısıya** “kiriş olancaya iyice sağlamlaşısıya” (XX/2-102), işde ora **varasıya** anaları arkasından gelirdi “işte ora varasıya, anaları arkasından gelirdi” (XXVII/1-64).

-esiye

ğızıl dağ ollara çıkarız **kar eriyesiye ğadar** “kızıl dağ oralara çıkarız, kar eriyene kadar” (III/1-14), ora çıkarır soğük **dinĝesiye_adar** “ora çıkarır rüzgar dinene kadar” (IV/8-57), ğaranĝ ğaranĝĝı **çökseye_adar** iki okka Pambık atdık “karanı çökünceye kadar iki okka pamuk attık” (IV/9-21), deve ağırdan **gelesiye** hem alasını bi yannı ben, bi yannı o “deve ağırdan gelinceye kadar hem alasını, bir yanını ben, bir yanını o” (IV/10-2), ğavanĝĝı ben aç **dēyesiye** açma dēyyörü “kafanı ben aç deyinceye kadar açma diyor” (V/1-44), içine atardık ğuzuları **böyüyesiye ğadar** “içine atardık kuzuları büyüyene kadar” (IX/1-82), **kar bitmezdi eskiden**, **ĝöçesiye ğadar** “kar bitmezdi eskiden ĝöçene kadar” (IX/1-590), bura **ĝetiresiye ğadar** oĝraşdım “bura getirinceye kadar uğraştım” (XI/1-160), o da dedi **ĝkine** el **ĝöresiye** deve geçer dedi “o da dedi ki el görene kadar deve geçer dedi” (XIII/1-13), çobanımız **gelesiye**, yemēni de bişiriyiz “çobanımız gelinceye kadar, yemeĝini pişiririz” (XV/1-69), **kar bitesiyē** **kar** getirirdik “kar bitinceye (kadar), kar getirirdik” (XV/2-40), ĝoyun örüden **gelesiye_adar** beklerdin “koyun örüden gelinceye kadar beklerdin” (XVI/1-48), ĝoyun **gelesiye** ekmēĝi, bişirillerdin “koyun gelinceye (kadar) ekmeĝi pişirirlerdi” (XVI/1-50), yayık iki olacasa, o **çökseye** ötekini de yayardık “yayık iki olacaksa, o çökünceye (kadar) ötekini de yayardık” (XVI/2-34), düvenek deller, ĝöm ĝök **eresiye** öldürü seni “düvenek derler, ĝök ĝök erinceye (kadar) öldürür seni” (XVII/1-20), yaylaya **ĝöçesiye** yersinĝ “yatlaya ĝöçünceye kadar, yersin” (XVII/1-118).

2.2.7.7. -mAdAn zarf fiil eki

-madan /-meden eki, Türkiye Türkçesinde, -p; -a -e ve -arak/-erek ekleri ile türetilen hal zarflarının olumsuz şekli için kullanılan bir ektir. Fiildeki oluşun zaman ve tarzını bildiren bu ek, doğrudan doğruya olumlu fiil kök ve tabanlarına eklenir;

yapısından gelen özellik dolayısıyla, "-madan önce, -maksızın" anlamlarında olumsuz zarf-fiiller türetir" (Korkmaz, 1966: 260-269).

bozmadan (III/1-241), duvağ örtelek örtelek hâç kimseye **göstermeden**, elëtiler "örterek örterek hiç kimseye göstermeden ulaştırırlar" (IX/1-367), **inmeden** öngce "inmeden" (X/1-59), **sesdenmeden** "seslenmeden" (XI/1-40), bozulmadan yoğarı gèder "sayar korsun dibinden, **bozulmadan** yokarı gider" (XII/3-24), **düşleşmeden** "üzerine olmadan" (XII/4-84), ışımadan "ışımadan" (XII/4-92), **ütlemekten** "şecmeden" (XII/4-209), elimizi **yümeden** "elimizi yıkamadan" (XII/6-19), hâç **baymadan** bi_şey **etmeden** "hiç bayılmadan bir şey etmeden" (XIII/1-272), enenmeden "iğdiş edilmeden" (XVI/2-16), öte mīraba **aşmadan** "öte mīhraba aşmadan" (XVII/2-194), göyun **varmadan** duzlaya "koyun varmadan tuzlaya" (XIX/2-16), eğeri hilen **çıkartmadan** dōru binmiş "eğeri falan çıkartmadan doğru binmiş" (XXI/1-77), ğarañgı **çökmeden** de ğeri getiri "karanlık çökmeden" (XXIV/2-266).

2.2.7.8. -mAyIn zarf fiil eki

Standart Türkiye Türkçesi'nde, -madan/-meden zarf fiil ekinin, ET'de kullanılan şeklidir. "Türkiye Türkçesinde, -madan/-meden zarf fiil eki, -p; -a /-e ve -arak/-erek ekleri ile türetilen hal zarflarının olumsuz şekli için kullanılan bir ektir. Fiildeki oluşun zaman ve tarzını bildiren bu ek, doğrudan doğruya olumlu fiil kök ve tabanlarına eklenir; yapısından gelen özellik dolayısıyla, "-madam önce, -maksızın" anlamlarında olumsuz zarf-fiiller türetir" (Korkmaz, 1995: 151-159). Zeynep Korkmaz, tarihi süreçte bu ekin ET'de özellikle Uygur devri metinlerinde çoklukla, -mayın/-meyin eklerine dayandığını söyler. -madın/-medin eki, Uygur devri metinlerinde -mayın/-meyin veya daha az sıklıkta -may/-mey olarak da kullanılmıştır. (Eraslan, 2012 a: 401; Korkmaz, 1995: 151-159). Bu ekin KYA'da korunduğu görülmüştür.

erkē satınsıra ğancık **girmeyin** ürer mi? "erkeği satınca dişi girmeden (koyun sürüsü) ürer mi?" (IV/5-100), gön **olmayın** çarık olur mu? "gön olmadan çarık olur mu?" (III/1-156), orda **gurumayın** ellemezler onu "orda kurumadan ellemezler onu" (XXV/2-101), altı mecit getirinğ, yalnğgız öyle **olmayın** vermen demiş "altı mecit getirin, yalnız öyle olmadan vermem demiş" (XXVII/1-41), ısıcağı **görmeyin** kürnemeyörü göyun "ısıcağı görmeden kürnemiyor koyun" (XXIV/2-253), dünyayı gözü **görmeyin**, göyun salmaz o "dünyayı gözü görmeden koyun salmaz o" (XXIV/2-264), birinğ öğer, birinğ böyle

yürsünğ, daş, galan içinde galır. gazana dökersinğ onu gaynadır gorsunğ, **yümeyin** satan “birin öger (yavaşça döker), birin yürsün, taş, kalan içinde kalır. kazana dökersin, onu kaynatır korsun, yümeden zaten (dışarda, suyun içinde yıkamadan)” (XXIV/3-100), bizim çocuklar bilmezdir hindi, **duymaym**, ne bilsinğ “bizim çocuklar bilmezler şimdi, duymadan ne bilsin” (XXIV/6-33).

2.2.7.9. -kA, -kAn (< i)-ken) zarf fiil eki ve türevleri

Standart Türkiye Türkçesi’nde -ken hariç, bütün zarf fiil ekleri, fiil tabanlarına eklenmektedir. Diğer zarf fiil eklerinden farklı olarak, doğrudan fiil tabanları üzerinde kullanılmayan, ancak ek fiil (i-) yardımıyla çekimli fiillere ve isim soylu sözcüklere eklenen, -ken zarf fiil eki, ekin kullanılışı bakımından özel bir yere sahiptir. Türkiye Türkçesi ağızlarında ekin -kan/-ken şekillerinin yanı sıra -ka, -ke, -çe; ve -kana, -kene, -kasına, -kesine gibi değişken şekillerine rastlanmaktadır (Başdaş, 2014: 28-34).

2.2.7.9.1. -kA zarf fiil eki (<< i)-ken)

Standart Türkiye Türkçesi’nde, ek fiil (i-<er-) vasıtasıyla çekimli fiillere ve bazı isimlere eklenen ünlü uyumu dışında (i)-ken zarf fiil eki, bazı lehçe ve ağızlarda -n’siz (-ka/-ke), biçimiyle kullanılarak uyuma girmiştir. Başta Trakya ağızları olmak üzere bazı Türkiye Türkçesi ağızlarında, ekin kısa -ka/-ke şekillerine rastlanmaktadır (Başdaş, 2014: 28-34).

güzleye **göçerke** “güzleye göçerken” (I/1-5), hurā_etsin **derke** “ora gitsin derken” (I/1-16), **gèderke** binerimiş “giderken binermiş” (I/3-23), göyün **güderke** “koyun güderken” (VIII/1-298), susam **ekerke** “susam ekerken” (IX/1-291), gün ışıyıp **gèderke** “gün ışıyıp giderken” (IX/1-516), göyün **gırkallarğa** “koyun kırkarlarken” (X/1-162), hani deve **ağlarğa** “hani seve ağlarken” (X/3-20), güyuyu **ğazdırıka** deyyörü “kuyuyu kazdırırken diyor” (XI/2-34), **avlanıka** “avlanırka<avlanırken” (XI/2-267), orda **çıkarka** zor çıktım “orada çıkarken zor çıktım” (XIII/1-297), uzun uzun saçım **dararka** indi indi, yolundu “uzun uzun saçım dururken indi indi, yolundu” (XIII/2-3), gızıdın o zaman, ben **saçlıyka** “kız idi o zaman ben saçlıyken” (XIII/2-8), çikin ufak **çocūka yatırka** kaçırırvermiş “çikin ufak çocukken, yatırken kaçırırvermiş” (XIII/1-20), **eğirike** ak kılını çekerdik “eğirirken ak kılını çekerdik” (XIII/3-33), **ovcalarka ovcalarğa**, heyye şu göllar hırçarır yara olur “ovcalarken ovcalarken evet şu kollar deri bozular yara olur” (XVI/2-52), höyle böyle **derke** işde **sürünürke** bu yaşa geldim “öyle böyle derken işte sürünürken bu yaşa geldim ben” (XX/1-18), deveyi

erve **güderke** kaçırmiş. **oynarğa** ne etdiyse, kaçmış “deveyi arife güderken kaçırmiş oynarken ne etti ise kaçmış” (XXI/1-102,103), ordan biz **yōka** “ordan biz yok iken” (XXI/1-113), deveyi **sararka** hanı çuvalları ğaldırıp da **çatarğa**, ayaği bi ğaydı bobamığ belı ğırıldı “deveyi sararken hani çuvallarıkaldırıp ta çaterken ayağı bir kaydı belı kırıldı” (XXI/1-142), burda bir irham **doğurğan**, dokuyamaz, yoydu bunu bu der “burda bir kadın ihram dokurken dokuyamaz, yoydu bunu bu der” (XXIV/2-308), şafā dōĖru **ışıyiboturūkan** inmiş gelmiş “şafağa doğru ğün ışıyıp duruken inmiş gelmiş” (XXIV/5-16).

2.2.7.9.2. -kAnA zarf fiil eki

kAn zarf fiil eki, -kAn zarf fiil ekine, +A enklitiğinin eklenerek oluşturulmuş bir yapıdır. Karakoyunlu Yörük AĞzı’nda yaygın kullanılmaktadır ve -kAnA zarf fiil eki uyuma girmektedir.

palanĖıydı deyi böyle, sayıklarkana “palanıydı diye böyle sayıklarken” (III/1-48), süd tam bişip **Ėederkene** “süt tam bişip giderken” (III/1-198), **geçerkene** dedemiğ ayāna daķıvermiş “geçerken dedemin ayağına takıvermiş” (III/1-240), **çalarķana** düdüĖüĖünĖ zararı vardır “çalarken düdüğün zararı vardır” (VI/1-51), **orucuķana** hülen bununĖ hāç şeyi yoķtur “uruçken filan bunun hiç şeyi yoķtur” (VI/1-53), Ėoval **çalınırķana** “kaval çalınırken” (VI/1-89), **dutuverirķene** biř vurdum sırķat bağışladana “ tutuverirken bir vurdum sırķat bağışlatana” (VI/1-140), Ėoyun **yayılırķana** “koyun yayılırken” (VI/2-9), birez **beklerķene** “biraz beklerken” (VI/2-24), **kōpeĖē vuruķana** ķimse yoķudu “kepeğe vururken kimse yoķtu” (VI/2-28), **çalarķana**, **çarıķana** “çalarken, türkū söylerken” (VI/2-42), deve **güderkene** “deve güderken” (VIII/1-304), sonĖĖura **doğurķana** “sonra dururken” (IX/1-244), anam da **Ėurarķana** böyle Ėarışlardı “anam da kururken böyle karışlardı” (IX/1-251), **ederķene** buğday çıķardı “ederken buğday çıķardı” (IX/1-278), birini **döverķene** “birini döverken” (IX/1-441), evi **yaptırırķana** “evi yaptırırken” (IX/1-457), **yörükene** yer almış “yörük iken yer almış” (IX/1-479), ipi **çezerkene** “ipi çezerken” (IX/2-130), ben **Ėızıķa** getdim “ben kızken gittim” (XIII/1-150), saçım **uzünūķana** “saçım uzunken” (XIII/2-9), çocuk **sürürķene** ĩcık şey olmuş “sürürken azıcık şey olmuş” (XV/1-226), yörüsün deyi, **apalarķana** “yürüsün diye apalarken (emeklerken)” (XVII/3-42), Ėoyunu **Ėırķallarkana**, mē, mē, şunu bi daşa çek, çekerdi “koyunu kırkarlaken, al al, şunu bir taşa çek, çekerdi” (XVII/3-171), iki **çocuķana** ebem ölmüş “iki çocukken ebem ölmüş” (XXV/1-132), āşam Ėün aşıp

göderkene evine elettiler ölüyü “akşam gün (güneş) aşıp giderken evine ulaştırdılar ölüyü” (XXIV/4- 81).

2.2.7.9.3. -kA zarf fiil ekinin diğer kullanımları

2.2.7.9.3.1. -kA, -kAnA zarf fiil eki tezlik bildirir

-kA zarf fiil eki, beraber edatı ile veya yalnız başına tezlik bildirir.

varıka barabar şimdi erkekler geri durur “varır varmaz şimdi erkekler geri durur” (VIII/1-217), adam atı **sürerke** geçardı “ adam atı (gelin attan iner inmez) sürer kaçardı” (IX/388), hayvandan **iniveriğe** ardına höyle bir seyirde_örü “hayvandan iner inmez ardına öyle seğırtiyor” (XI/1-106), anam o zamana **gağarğa** örelendi “anam o zaman kalkar kalkmaz örelendi (olaya karıştı)” (XVIII/2-28), hemem bobam bi keçe **ğetirdirke** ataşa bir gönğğur atıñg da kıksun, göynunğ burnuna derdi “hemen babam bir keçe getirtir getirtmez ateşe bir gonur atın da koksun koyunun burnuna derdi” (XXIV/2-204), **gelikine** barabar öbürününğ elinde göca bıçak varımış, ilk gelende vurduğunda bu sol gölununğ kepenēĞi kesmiş “gelirkene beraber öbürünün elinde koca bıçak varı imiş, ilk gelende (ilk geldiği zaman) vurduğunda bu sol kolunun kepenēği kesmiş, (XXV/1-21).

2.2.7.10. + liksire, +riksire eki

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda “böyle” ve “öyle” gibi hal zarflarına eklenerek yapılan eylemlerin süreci sonucuyla, +la vasıta ekinin görevini üstlenmektedir.

ben seni bulamadım. ülen sen delimiñg adam bulunma mı? **böyleliksire** geldik yatağğa “ben seni bulamadım. ulan sen deli misin adam bulunmaz mı? böylelikle geldik yatağğa” (XIII/1-110), bunu al mēmedğiling evine elēt hatmayı dedi. **böyleliksire** aldı beni eletti “bunu al mehmetğilin evine ulaştır fatmayı dedi. böylelikle aldı beni ilētti” (XIII/1-328), filen yerde çadırlar görünür dedi ora indiriveriñg dedi. **böyleliksire** geldik “falan yerde çadırlar görünür dedi, ora indiriverin dedi. böylelikle geldik” (XIII/1-336), şurdan yakınca iniverecek, **böyleliksire** vardım ora indim “şuradan yakınca iniverecek, böylelikle vardım ora indim” (XIII/2-120), ellemeyeyin bunu demiş. bu gelecek ardımdan. **böyleliksire** getirmiş “dokunmayayım (bir şey yapmayayım) bunu demiş. bu gelecek ardımdam. böyleliksire getirmiş” XXIV/3-27). kilimi sardılar. **öyleriksire** def_ñetdiler “kilime sardılar öylelikle defnettiller (XIV/4-100), işde öyleliksire biriğmişler, toparlanmışlar “öyleliksire birikmişler, toparlanmışlar” (XXV/1-39).

2.2.7.11. -AsİcA eki

Osmanlıcada, +ça ve -Ası eki ile yapılır ve isim fiiller yanına gelerek kargış (beddua) tâbirleri yapar (Korkmaz, 1959: 327). -(y)Asİ, gelecek zaman işlevi taşıyan bir sıfat-fiil ekidir. Ancak, -(y)AsİcA yapısını taşıyan beddualarda istek işlevinde kullanıldığını da göz önünde bulundurmak gerekir (Sev, 2016: 3). Bu ekin kullanıma KYA’nda sadece iki örnekte rastladık.

bu kör **olasıca** göyun da gavayı galdırdı da bizi tanırdı “bu kör olasıca koyun da kafayı kaldı bizi tanırdı (bakar)” (VI/2-50), ya allah hastalanmaya **ermeyesice** dedi “ya allah -hastalanmayasıca” (XXI/2-120).

2.2.7.12. -ArAk eki

Bugün en geniş ölçüde kullanılan gerundium eklerinden biridir. Bu ek, Batı Türkçesinde sonradan, Eski Anadolu Türkçesinden sonra Osmanlıcada ortaya çıkmış yeni bir ektir. -a,-e gerundium eki ile -rak/-rek karşılaştırma ve büyütme ekinin birleşmesinden ortaya çıkmış olduğu düşünülebilir (Ergin, 2004: 341). Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, -ArAk şeklinde kullanımı olmasına rağmen /-r-/ nin /-l-/ değişimi nedeniyle ek, -AlAk şeklide kullanılmaktadır.

köpekler bē_ere az uca gediğ **olmalı üreleğ** “köpekler bir yere az uca gitmiş olmalı üreerek” (I/1-16), ordān bobanğ öte **gēdeleğ** benim bende dedi bacām dudmadı “ordan baban öte giderek benim dedi bacağım tutmadı” (I/8-5), göyunu **güdeleğ güdeleğ**, elētdiğ “koyunu güderek, güderek elettik” (I/9-5,6), ordan **göçereğ** bu şeye girmişler, Karsa girmişler “ordan göçerek bu şeye girmişler, karsa girmiler” (VIII/1-14), atı **binereğ** gēder, atı **çekereğ** gelir “ata binerek gider, atı çekerek gelir” (VIII/1-181), böyle **sıkarak, bağırarak, çalalak** geliller “böyle sıkarak, bağırarak, çalarak gelirler” (VIII/1-227), hōyle **edeleğ edeleğ** pekerdirdiğ “böyle ederek ederek pekitirdik” (IX/1-201), duvağ **örteleğ örteleğ** hāç kimseye göstermeden, elētiller “duvak örterek örterek hiç kimseye göstermeden ulaştırırlar” (IX/1-367), o ipliği de **ğıralak** geçerdinğ gāyrı “o ipliği kırarak geçerdin gayrı” (IX/1-373), bizim evinğ kereğınğden **söveleğ söveleğ** **söveleğ** köye doğru gētdi “bizim evin kenarından söverek söverek söverek köye doğru gitti” (IX/1-469), türlü türlü desenğ **yapalak** gēdersinğ “türlü türlü desen yaparak gidersin” (IX/2-98), ora biz çadır **olalak** dört yüz çadır varız “orda biz çadır olarak dört yüz çadır varız” (X/1-43), bizde silah **atalak** gedellerdi düğüne “bizde silah atarak gelirdi düğüne” (X/2-8), dutayān deyi hōyle **sinğereğ** vardım “tutayım diye böyle

sinerek vardım” (XI/2-323), éyi kötü **gèdelek** hastanadan **çıkalağ gèdelek** de çıktım “iyi kötü giderek hastaneden çıkarak giderek de çıktım” (XIII/1-108), alantiriği **dudalağ** varmış “(elektrik) fenerini tutarak varmış “ (XV/1-217), saltanatıla, türkü **çāralağ, gonalak** bu dediğimiz gonağlara, gene **gonalak** gonar, iner çıkarlardı “saltanat ile türkü çağırarak, konarak bu dediğimiz konaklara, gene konarak, iner çıkarlardı” (XXIX/1-34,35).

2.2.7.13. Zarf fiil -ArAk + dAn yapısı

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda bir örneğine rastladığımız bu kullanımın, ET de kullanılmaktaydı. Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanı’nda “bolupdan” şeklinde geçmektedir (Ağca, 2016: 222). Zarf-fiil ekiyle isim çekim kategorisine ait bir ekin bir arada kullanılmış olması genel Türk dilinin bir alışkanlığı değildir.

kirinci, beş yaşına doğru **vararaxdan** erkek, daşşığı da çekilmeyennere kirinci derdik “kirinci, beş yaşına doğru vararaktan, taşığı da çekilmeyenlere kirinci derdik” (XXIV/2-100), o gürültü bēri **gelereğden** sesi keşerdin “o gürültü beri gelerekten sesi keserdi” (XXIV/2-337).

2.2.7.14. -Iş eki

Anadolu ağızlarında -IşIn olarak yaşayan zarf fiil ekidir, süre ve zaman bildirir (Yüce, 1999: 106).

yaylaya **göçüş** yenirdi “biz yaylaya göçesiye yenirdi” (XVII/1-120), dumannıya getdik, ordan āşdıq, bi de göynemden **dolanış** “dumanlıya gittik, ordan aştık. Bir de göynemden dolanasıya (kadar)” (XVII/1-228), anamdaydı o **yakınā_eliş** “anmadaydı o yakına gelesiye (son zamana kadar)” (XXIV/2-274).

2.2.8. Yeterlilik

Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda yeterlilik, -a, -e zarf fiil yapısına, bil- fiilinin getirilmesiyle veya olumsuz zaman çekimleri ile yapılmaktadır.

Zarf fiil (-X) + bil-

yörüebilī_örüyün “yürüyebiliyorum” (IX/1-419), tekrar namazı **gılabileyin** “tekrar namazı kılabileyim” (XIII/3-49), önggüne **dayanabiliseriğ** dayan “önünde dayanabilirsen dayan” (XVII/2-197,198), anağāñg **yörüyebildiği** yok dedi “anan yürüyebildiği yok dedi” (XXI/2-63), göyun birez ne ğadar geç **gelebilise** geç getirmeye çalışılır “koyun ne kadar geç gelebilirse, geç getirmeye çalışılır” (XXIII/1-118), bi şey

de benden **çalabilse** ya bu demiş “benden de bir şey çalabilse ya bu demiş” (XXIV/5-57), su cî_eri bişirmeden **yapabilisenġ** ġurdarıdık “su ciġeri pişirmeden yapabilirsen kurtarırdık” (XXV/2-155).

Olumsuz fiil çekimleriyle

yola **yörüymecēn** ben dedi “yolda yürüyemeyeceğim ben dedi” (I/8-6), ben ġedemecēn “ben gidemeyeceğim” (I/14-14), musdaFanıġ arkadaşını **bilemecēn** “mustafanın arkadaşını bilemeyeceğim” (III/1-194), çiftte çanġlar **daġamamıř** (XVI/2-82), canı yürekden **baġamamıř** (XVI/2-83), anam da **uyanıverememiş** (XVII/1-32), çok da **bilemeyörüyün** unuTdum (XVII/3-210), goyun biraz ġalabalık olduġundan ġonġsu **alamazdık** “koyun biraz kalabalık olduġundan komşu alamazdık” (XXIII/1-109), maniyi tam **biliveremeyörüyün** “maniyi tam biliveremiyorum” (XXIV/4-18).

2.2.9. Edatlar

Edatlar tek başlarına manaları olmayıp, ancak cümledeki diġer kelime ve kelime grupları arasında çeşitli münasepler kurmaya yarayan âlet sözledir. Edetlar çekime girmezler (Hacıeminoġlu, 2015: XIII).

2.2.9.1. Çekim edatları

2.2.9.1.1. deġme/teġme

Deġme (teġme) edatı “her, her bir” anlamında ve olumsuz cümlelerle kullanılmaktadır.

hayvan da öyle **deġme** hayvan dēlimiř, böyle betēr hayvanımış “at da öyle her bir hayvan deġil imiş, beter atımış” (I/1-19), keşKeşi iki üç ġazan vur, eski yörük **teġme** şeyle doymaz demiş “keřġâhı iki üç kazan vur, eski yörük her bir şeyle doymaz demiş (IX/1-325), **deġme** ġarı ıstarı pek saramaz “her bir kadın ıstarı pek saramaz” (XIII/4-10), çocukları peġ döverdın. ödüm sıdardın, **deġme** çocuk yanaşamadı ġařdı “çocukları pek döverdi, ödüm sıttı, her bir çocuk yanaşamadı, kaçtı” (XIII/4-28).

2.2.9.1.2. ġalān

ġalān; “<(geriye) kalan” sözcüġünden gelmektedir. Edat olarak, “artık, bundan böyle” anlamalarını yüklenir. Karakoyunlu Yörük Aġzı’nda sık kullanılan bir edattır. bobaġ da ēyi oldu **ġalān** “baban iyi oldu atık” (I/5-26), ora ġurulduġ **ġalān** canım “orda yerleştik atık canım” (II/1-4), ġētdi **ġalān** işde. yüzünü hāç tanıyaman örtülü “gitti atık işte. yüzünü hiç tanıyamam örtülü” (IV/1-21), ġünü **ġalān** yiġirmi ġünüse,

bir ayısa da “günü artık, yirmi gün ise, bir ayısa da ” (X/2-80), çara yok. biz **ğalān** ne  etdik nişledik “çare yok, biz artık ne ettik, ne işledik” (XIII/1-41), bu unuTmuşdur şindi **ğalān** “bu onu unutmuştur şimdi artık” (XIII/1-61), sorū  örüyüz, doğduru **ğalān** “soruyoruz, doktoru artık” (XIII/1-65), neyse hep ileri gelen adamları söyledi **ğalān** “neyse hep ileri gelen adamları söyledi artık” (XIII/1-88), g etdik **ğalān** eve “gittik artık eve” (XIII/1-114), gezeleyy r y n, ğalb sıkıntısı dedim **ğalān** “gezeliyorum kalp sıkıntısı dedim artık” (XIII/1-129), beni el ttiler **ğalān** biř yatağa yatırdılar “ordan, “ilettiler artık, bir yatağa yatırdılar” (XIII/1-169), ānğlay r ller onnar **ğalān** “anlıyorlar onlar artık” (XIII/1-306), hanı orda  yice tanıdım ğalān “hani orda iyice tanıdım artık” (XIII/1-190), işde bu ğadar ğalān “işte bu kadar artık” (XIII/2-97), eğirdi mi  z l verirdi, ğalān “eğirdi mi  z l verirdi artık” (XXV/2-132).

2.2.9.1.3. ağrı

Y n bildirir ve ayrılma h linde bulunan isimlerden sonra kullanılır.

“Bahsedilen noktanın beri, beriden” anlamı taşır.

şeşandan beri **yandan ağrı** ğoptu “şeşandan beri yandan doğru koptu” (III/2-52), ğızıl **d ğdan ağrı** bir  anğ sesi geldi “kızıl dağdan beri doğru bir  an sesi geldi” (XI/2-321), s rekli **k k den ağrı** her zaman “s rekli k k den beri doğru her zaman” (XXIV/2-128), h yle y mır yağardı, **yoğardan ağrı** h ç tanımadan sel bi geldi “ s rekli yağmur yağardı, yukarıdan beri doğru sel geldi bir” (XXIV/3-116).

2.2.9.1.4. k ri ve t revleri

2.2.9.1.4.1. keri

Karakoyunlu Y r k Ağzı’nda “geri” anlamında kullanılan s zc k, “keri” (keri< ker  (ET) halinde kalıplaşarak ve ayrılma durumundaki “ondan” ile kullanılan bir edattır ve sonra anlamı y klenmiştir.

ondan k ric zime, vardık neyse ğışladık yazladık “ondan sonra, vardık neyse kışladık yazladık” (IV/1-8), **ondan k ri** devemiz yok eşşele ğ şd k “ondan sonra devemiz yok, eşşekle ğ çt k” (IV/1-11), **ondan k ri** onunğ ğarısı yaylada ğaldı “ondan sonra onun karısı yaylada kaldı” (IV/2-3), **ondan k ri** yayan, yalınğğız tek başıma “ondan sonra yayan, yalnız tek başına” (IV/2-28), **ondan k ri** ğ ceceğimizde bi de ğ z n getiriyiz “ondan sonra ğ ceceğimizde bir de ğ z n getiririz” (IV/5-9), **ondan k ri** onnarı doğuduk “ondan sonra onları dokuduk” (IV/10-3), **ondan k ri** d r  yapardık, hısımınğğa ağrabanğğa “ondan keri d r  yapardık, hısımına, akrabana” (IV/4-3),

ondan k̄eri giri_örüller, çobana bi bağ atı_örüller “ondan sonra giriyorlar, çobana bir bağ atıyorlar” (VI/2-12), **ondan k̄eri** bir zopayla basallardı ğayrı ğatığı “ondan sonra bir sopayla basarlardı ğayrı katığı” (IX/1-38), **ondan k̄eri** ğalān aklım başıma na_āl geldi “ondan sonra artık, aklım başıma nasıl geldi” (XIII-1-243), iki ay mı durduk, **ondan k̄eri** getirdiler “iki ay mı durduk, ondan sonra getirdiler (XIII/1-252), **ondan k̄eri** sabāla ğākdığ “ondan sonra sabahleyin kalktık” (XIII/1-314), **ondan k̄ericīm** mēmedinĝ evinde yatdım “ondan keri mehmetin evinde yattım” (XIII/1-329), **ondan k̄eri** üredi “ondan sonra üredi” (XV/1-47), yaylaya ğeder gelirdim. **enden k̄eri** bi kez kestik işde “yaylaya gider gelirdim, ondan sonra bir kez kestik işte” (XIX/1-6).

2.2.9.1.4.2. İsmın ayrılma hâli + k̄eri

...dan/den sonra, anlamı taşır.

bi sa_atdan k̄eri mi, iki sa_atdan k̄eri mi orayı bilemeyörüyün “bir saatten sonra mı, iki saatten sonra mı orayı bilmiyorum” (I/15-42), üç **seneden k̄eri** sultanınĝ çuvalında iplik çıkmış “üç seneden sonra sultanın çuvalında iplik çıkmış” (IV/9-39), **hinden k̄eri** dediler sen haç yaşındasınĝ da bıçak yécēnĝ “şimdiden sonra dediler sen kaç yaş yaşayacaksın da bıçak yiyeceksin” (IX/1-417), **amaliyetden k̄eri** haçıncı “ameliyattan sonra kaçıncı” (XIII/1-256), beş **aydan k̄eri** “beş aydan sonra” (XIII/1-330), bir **aydan k̄eri** ğendiniĝ izini bitinsirek, var ğet ğızın demiş “bir aydan sonra kendi izini bitince, var ğit kızım demiş” (XIII/2-55), iki **aydan keri** “iki aydan sonra” (XV/1-10), sekiz **aydan k̄eri** hüseyin çıkā_eldi “sekiz aydan sonra hüseyin çıkageldi” (XX/1-14), ğız hüseyin mi olur elli **seneden k̄eri** dedim “kız hüseyin mi olur elli seneden sonra dedim” (XX/2-24).

2.2.9.1.4.3. -dik sıfat fiili + ayrılma hâli+ keri

...dan/den sonra, anlamı taşır.

ālēki ālak **olmadıktan k̄eri** “ahlakı ahlak olmadıktan sonra” (VI/1-181), āhleksiz **olduğdan k̄eri** “ahlaksız olduktan sonra” (VI/1-181), duzu **döğdükten k̄eri** şu sātā_adar ğoyun dey_örü “tuzu döktükten sonra şu saate kadar koyun yayılsın diyor” (VI/2-36), ğoyun **geldikten k̄eri** “koyun geldikten sonra” (VI/2-44), eskerden **geldikten k̄eri** zamanlarda “askerden geldikten sonra zamanlarda” (XIII/2-32).

2.2.9.1.4.4. İsmın ayrılma hâli + k̄eri

“Başka, ayrı” anlamları taşır.

benden kēri çocuk yitiren yok mu deyyörüyün ben “benden başka çocuk yitiren yok mu diyorum ben” (V/1-83), bayā **gölden kēri** gara yer yuḥudu “baya gölden başka kara yer yoktu” (XI/1-59), ülen **senden kēri** benim pepe oldūmu bilen yok mı “ulan senden başka benim pepe olduğumu bilen yok mu” (XI/1-104), göyünü häç aḅgma. **irezilliğinden kēri** göyunuḅg “koyunu hiç anma, rezilliğinden başka koyunun” (XII/2-27), o üç **deveden kēri** fazla da deve almadık gāyır “üç deveden ayrı, başka deve almadık gayır” (XV/1-47), **bizden kēri**, benim **çocuklardan kēri**, herkes ev, sen de mi gētmediḅg “bizden başka, benim çocuklardan başka, herkes ev, sen de mi gitmedin” (XX/1-109).

2.2.9.1.4.5. -dik + keri

İyelik ve ismin ayrılma hāli eki almadan kullanılır ve “sonra” anlamı vardır. gelebi **yaptık kēri** gārgılara sarardık “gelebi yatıktan sonra kargılara sarardık” (IX/1-238), **öldük kēri** geldi “öldükten sonra geldi” (IX/1-554), kar **bittik kēri** sözüm ona seḅg gēdeḅg beḅg gēder “kar bittikten keri sözüm ona ona sen giden ben gider” (XV/2-40), **dikeldik kēri** yürüyecek “dikeldikten sonra yürüyecek” (XVII/3-42), ondan soḅggura millet **dā_ıldık kēri** “ondan sonra, millet dağıldıktan sonra” (XXII/1-84), uvaḅ gāliverdīmi bilī_örüyün. soḅggura **geldik kēri** dedeḅg “ufak kalıverdiğimi biliyorum. sonra geldiğinden sonra deden” (XXIV/2-152), sabāla **ışıldık kēri** salar bu “sabahleyin ışıdıktan sonra salar bu” (XXIV/2-266), deveyi **çatdik kēri** teve bi dellerdı “deveyi çattıktan sonra teve derlerdi” (XXIV/2-291), nor **olduk kēri** gıp gırmızı gızarasıya_adar, suyu bitesiyē_adar gāynadı_örüyüz “nor olduktan sonra kıp kırmızı kızarasıya kadar suyu bitesiyē kadar kaynatıyoruz” (XXIV/3-57), ben bura **geldik kēri** yaptırdı baḅggā analık “ben bura geldikten sonra yaptırdı bana analık” (XXIV/6-8), onnar **getdik kēri** dēzem bi baḅ_örü “onlar gittikten sonra teyzem bir bakıyor” (XXIV/6-62).

2.2.9.1.5. uçu, uçun, için

bir gürşun ileri gēderimiş anası, ciḅeri yandınıḅg **uçu** “ bir kurşun (atımı) ileri gider imiş anası ciḅeri yandığı için” (I/2-4), göyun **uçu**, ot_ucu yedirecēğēn deyi “koyun için, ot için, yedireceğim diye” (I/6-44), çocuḅuḅggu yolda gōḅg, bir total göyunuḅg **uçu** “çocuḅunu yolda koyarsın, bir total koyun için” (I/12-74), altı gārı girerdi davara, sāḅmak **uçu** “altı kadın girerdi keçiye, sağmak için” (IV/3-25), benim **uçu** güzel olmuş, āḅleki āḅlak olmamış neye yarar “benim için güzel olmuş, ahlakı ahlak

olmamış neye yarar” (VI/1-185), ağartmak **uçu** “ağartmak için” (IX/1-271), büyükler beserek daşır süs **uçu** “beserek taşır süs için” (XI/2-203), hanı dınglacān dedin de onunğ **uçun** “hani dinleyeceğim dedin de onun için” (XIII/1-52), anamdan **uçun** “anamdan için” (XIII/1-215), onunğ **uçu** sütleğen, çalba, biz çalbayı kökler gelirdik “onun için sütleğen çalba, biz çalbayı kökler gelirdik” (XXIV/1-24), ғızınınğ ғızı oldūGu **uçun** hasan kelğile bi yanaşdı “kızının kızı olduğı için hasan kelğile bir yanaşdı” (XXV/1-217), onu zırf ekmeğ **uçu** da dē_élidi “o sırf ekmeğ için de değıl idi” (XXV/2-47), ғızdırdım böyle, ғevretmeğ **uçun** “kızartırdım, böyle ғevretmeğ için” (XXV/3-8).

içun

Örnekleri nadirdir.

aşşağıya tekeye inmeğ **içun** “aşağıya tekeye inmeğ için” (X/1-82), el ayak yümeğ için (XV/1-68).

2.2.9.1.6. adamakıllı

Adam ve akıllı sözcüklerinin birleşmesi ile ortaya çıkmıştır. Edat, “tam anlamıyla, iyice” demektir. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda yaygın kullanılan bir edattır. onu bişirirdik **adamakıllı** böyle “onu pişirirdik iyice böyle” (IX/2-123), develerinğ yüzünde yularları **adamakıllı** işlenmiştir “develerin yüzünde yularları çok iyi işlenmiştir” (X/1-98), dınglardım **adamakıllı** bellerdim “dinlerdim, tam anlamıyla bellerdim” (XIII/3-5), ısırdım **adamakıllı** böyle ısırmışyın “ısırdım adamakıllı böyle ısırmışyım” (XIX/1-33, atatürk öldüğünde **adamakıllı** aklım erëörü “Atatürk öldüğünde tam anlamıyla aklım eriyor” (XX/2-42), onunğ_ula sürterdik, **adamakıllı** “onun ile sürterdik tamamen” (XXIV/5-101), **adamakıllı** yapar, üstüne biğ keçe ғorduk onunğ“adamakıllı yapar, üstüne bir keçe korduk onun” (XXVI/1-36).

2.2.9.1.7. meğerise

meğerise hanı topalın, şeyde yükde var ғatırda ya. ondan āĖcı şey_etdirmeymiş “meğerse hani topalım, şeyde yük de var katırda ya, ondan azıcığını şey ettirtmekmiş” (XXV/2-27).

2.2.9.1.8. boyna/boyuna

“Devamlı, sürekli” anlamında kullanılır.

ğereğinden **boyna** dene dökülürdü “kanarından devamlı tane dökülürdü” (IX/1-281), nişan diğellerdi, **boyuna** silah atallardı “nişan dikerlerdi, sürekli silah atarları” (X/2-

13), **boyuna** gezdik depelerde “devamlı gezdik tepelerde” (XIII/1-132), işde oncāz **boyna** ataşınġ şeyinde şe_ederimiş “işte oncaġız devamlı ateşin şeyinde şey edermiş” (XVI/1-95), daġlarda bile yatdık geldik **boyna** “daġlarda bile yattık geldik devamlı” (XXIV/2-243), ġarı gelirimiş **boyna** “kadın gelir imiş devamlı” (XXIV/3-22), burda **boyūna** ġedip ġelinōrū “burda devamlı gidip geliniyor (XXIV/4-65), bu yandan geldi bōyna “bu yandan geldi sürekli” (XXIV/4-11), sus ġız der, oturur orda **boyna** “sus kız der, oturur orda sürekli” (XXIV/5-53), az ġorkalayarak, dōndüm ġeri de okuyyōrūyūn **bōyna** “az korkarak, dōndüm ġeri de okuyrum boyna” (XXIV/5-37).

2.2.9.1.9. beri

“Yakına, yakın yere, yakın zamana” anlamında kullanılır.

ġarınġ hasta hemen deveyi **beri** etsenġ, evi sarsanġ “karın hasta deveyi beri etsen (toplasan), evi sarsan” (I/14-54), tokmakdan **beri** getiridim “tokmaktan beri (eve) getirir idim” (IV/13-9), dīkı ollarda evtiklemiş, e **beri**_et dēyen olmamış “oralarda biraz eftiklemiş (vakit geçirmiş), e beri git (bize gel) diyen olmamış” (V/1-26), mīhlı ardıç eskiden **beri**, belli mīhlı ardıç” mīhlı ardıç eskiden bu yana bilenen mīhlı ardıç” (VIII/1-375), işde bize ötē_et, **berī**_et yoġudu “işte bize ileri git, ġeri git yoktu” (XI/2-134), işde hastalandım dolandım, öte bakıda **beri** bakıda “işte hastalandım, dolandım, ora bakıda, bura bakıda” (XIII/1-39), šu öteden **beri** sürüp gelen intikamı nē_edeyin demiş “šu eskiden bu tarafa sürüp gelen intikamı ne edeyin demiş” (XVI/1-93), **beri** hayla geldim hatmam baktım yoġsunġ demiş “beri hayla geldim hatmam, baktım yosun demiş” (XVII/1-42), yumruk yaşımdan **beri**, ġavamda böyle taradırın “küçük yaşımdan beri (bu zamana) kafamda hep taratırım” (XX/2-2), o tarihten **beri** burdayız “o tarihten bu zamana burdayız” (XXII/1-9), **öteden beri** eyirdirden, yenġġiceden “öteden beri eġirdirden, yeniceden” (XXIX/1-27).

2.2.9.1.10. iyilik

“Güzelce” anlamı vardır.

da elinġ çoġ_olduġu yere **eyilik** atsanġġa “elin çok olduġu yere iyilik atsana” (I/14-55), **eyilik** yıkardı böyle ilēniġ içinde çinte çinte “iyilik yıkardı bu şekilde leġenin içinde, çinte çinte” (IX/1-178).

2.2.9.1.11. daġ

“yer, herhangi bir yer, her yeri” anlamındadır.

sırmalı haba **her dāğı** sırmadan “sırmalı aba, her yeri sırmadan” (II/1-177), ğadiFe haba **her dāğları** sırmalı “kadife aba, her yerleri sırmalı” (II/1-177), benim evde bir ellik var, **bu dāğları** millet götürü_örü “benim evde bir ellik var, bu (her şeyi) eşyayı millet götürüyor” (XXII/1-118), yüzün yoğarı höyle bağırdı mı, yoğsa āzını neye açdı, **bu dāğlarına** diken batmış “yüzün yukarı böyle bağırdı mı, yoksa ağzını niye açtı, bu yerlerine (vücutuna) diken batmış” (XXIV/4-53)./

2.2.9.1.12. yerli

“Asla, hiç” anlamında kullanılır.

salmacağlar beni **yērlı** salmayacağlar “salmayacaklar beni hiç salmayacaklar” (VI/1-164), damat **yērlı** görünmezdi “damat hiç görünmezdi” (IX/2-206).

2.2.9.1.13. temelli

“Tamamen” anlamında kullanılır.

orda ben derdlendim **temelli** “ben orda dertlendim tamamen” (XIII/1-38), ben **temelli** bitdim “ben tamamen bittim” (XIV/1-49), azaltmış, **temelli** kesmiş “azalmış, tamamen kesmiş” (XXI/2-101), **temelli** total oldu adam “tamamen total oldu adam” (XXV/2-26).

2.2.9.1.13. yoğarı

“üst, üste doğru” anlamında yön bildirir

o ğāyrı delirir **yoğarı** getmez “o gayrı delirir yukarı gitmez” (III/2-26), indinğgiz aşşā, çıkınğgız yoğarı “indiniz aşıya çıktınız yukarı” (IV/3-7), ilanlı yurda onnar ğetdi, **yoğarı** akbele “yılanlı yurda onlar gitti, yukarı akbele” (IV/5-24), **yoğarisından** dolanır gederdik “üst tarafından dolanır giderdik” (IX/1-65), ğoyun boşanmış. **yoğarı** baya hayla uzaklaşmış “koyun boşanmış. yukarı baya hayla uzaklaşmış” (X/1-170), **yoğarı**, dāğlar dağlar ğar oldu “yukarı, dağlar taşlar kar oldu” (X/1-199), sayar ğorsunğ dibinden, bozulmadan **yoğarı** ğeder “sayar korsun dibinden, bozulmadan yukarı gider” (XII/3-24), çıkınğ bağalım çıkığık **yoğarı** yunğseğ “çıkın bakalım, çıktık yukarı yüksek” (çıkın bakalım, çıktık yukarı yüksek” (XIII/1-156), beşden **yoğarı** getmedi “beşten yukarıya gitmedi (çoğalmadı)” (XVI/2-10), o **yoğarı** deli_anlı ğız oldu “o yukarı delikanlı kız oldu” (XIII/2-45), çadırdan **yoğarı** gedinsire “çadırdan yukarı gidince” (XIX/1-38).

2.2.9.1.14. sonġgura, sonġra

bizim develer **sonġradan** bir adet edindi “bizim dveler sonra bir adet edindi” (I/6-3), onlar **sonġgura** mı geldi “onlar sonra mı geldi” (I/9-3), işde daşları ben dizedimidi, bilmen ne dedikten **sonġgra** “ite taşları ben dizedim idi bilmem ne dedikten sonra” (III/1-48), ġuyrūnu dutduktan **sonġgra** çıkardım deveniġ başına “kuyruġunu tuttuktan sonra çıkardım devenin başına” (III/1-54), yeyip içdikden **sonġgra** üçü oturmuş ġalmış “yeyip içtikten sonra üçü oturmuş kalmış” (VII/1-36), tabi zamanı geldiġinde beş ay **sonġgura** ġuzlāyörü “tabi zamanı geldiġinde beş ay sonra kuzuluyor” (II/1-33), ondan **sonġgura** da anamasa çıktık “ondan sonra da anamasa çıktık” (II/1-1), o köylü bizi irezil etdi. ondan **sonġgura** da häç bakasım yok o köye benim “o köylü bizi rezil etti. ondan sonra da hiç bakasım yok o köye benim” (III/1-11), **sonġgura** öteki de bodladı ġara ġayalık “sonra öteki de bodladı kara ġayalık” (IV/5-31), ġaraġoyunnu bir mi, ondan **sonġgura** hayta aşireti “Karakoyunlu bir mi, ondan sonra hayta aşireti” (VIII/1-125), ordān **sonġgura** ülen demiş, şu insana ġoca olur mu demiş “ sonra ulan demiş, şu insana koca olur mu demiş” (XXIII/1-58), tirkendikden **sonġgura** çekeller “dikendikten sonra çekerler” (XXVI/2-25).

2.2.9.1.15. yoġsa, yoġġusa

“Gerçi, bilinenin aksine, hâlbuki” anlamında kullanılır.

bu çocuk ġimi_ki, senmiġ **yoġsa**, bilmen “bu çocuk kim ki, sen misin yoksa, bilmem” (I/9-23), bizim çocuklūumuzda mı, **yoġġusa** biz mi öyleydik “bizim çocukluġumuzda mı, yoksa biz mi öyleydik” (III/1-163), ġaraevli hilen mi **yoġġusa** “karaevli falan mı yoksa” (XXIII/1-55), yüzün yoġarı höyle baġırdı mı, yoġsa āzını neye açdı “yüzün yukarı böyle baġırdı mı, yoksa āzını niye açtı” (XXIV/4-52).

2.2.9.1.16. oysa /oysam

“Gerçi, bilinenin aksine, hâlbuki” anlamındadır. Oysam, şeklinde enklitik hali de kullanılır.

al ġısrak varı mı oġlim demiş. var, var dēze var hepsi demiş, **oysam** hep hayvan ġırılmış, ölüymüş “al kısrak var mı oġlum demiş. var, var teyze var hepsi var demiş oysa hep at kırılmış, ölü imiş” (I/3-24), ġediverir şura bisēl ataş yakar, bisēl pür ġıyar, **oysa** pürü hazetmezimiş “ġidiverir şura bir sürü ateş yakar, bir sürü pür kıyar, oysa pürü (sıcaklıġı) haz etmez imiş” (I/14-16), hasta paralı da ondan çok ēyi baġī_örü

déyyörüller, öyle zannederüller. **oysam** paranınĝ eseri bile yok “hasta paralı da ondan iyi bakıyor diyorlar, öyle sanıyorlar, oysa paranın eseri yok” (XIII/1-94), bu adam neden gelmez derin, **oysam** adam gelmiş “bu adam neden gelmez derin. oysa adam gelmiş” (XIII/1-100), zengin bir yörük demiş. **oysam** on dene davarı varımış “üstü başı ter temiz, zengin bir yörük demiş, oysa on tane davrı varı imiş” (XXIII/1-70).

2.2.9.1.17. Eşitlik edatı; denk

“Düşünülen kişi, nesne, varlığa, zamana, miktara karşılık gelmek” anlamında kullanılır.

o **denk** gelise ondan edē_örünĝ “o denk gelirse ondan ediyorsun” (II/1-110), āzık ğünü ğününe **denk** gelmez “azık, günü gününe uymaz” (III/1-180), ora varınsıra biĝ ğoyun **denk** gelmiş “ora varınca, bir sürü rasgelmiş” (V/1-35), ğonuşulurķa o boĝaz **denk** gelmiş “konuşulurken o boĝaz (hava, türkü) denk gelmiş” (VI/1-134), bir sütsüze **denk** geliřsinĝ demiş “bir sütsüze rast gelirsin demiş” (VI/1-136), hindi kırlı mirli **denk** gelişine “şimdi kırlı mirli rast gelişine” (XII/4-89), öyle āĝına **denk** geli mi? “öyle, akına denk gelir mi?” (XII/4-206), ĝalbine **denk** gelmiş dediler “kalbine rast gelmiş dediler” (XXIV/4-67), çuvalınĝ dengine, bi dene olusa **denk** “çuvalın dengine, bir tane olursa denk (karşısı, iki çuvalın biri” (XXV/2-52), ĝaçacak yer de yok, alaĝânĝ birine bi **denk** getirdi de “kaçacak yer yok, alanın birinde bir rast getirdi de” (XXVI/2-79).

2.2.9.1.18. Erki edatı

Köktürk ve Uygur yazı dili çevresinde söz içindeki şüphe ve tahmin kavramı, erinç, erki, kük, -gu/-gü gibi kısmen özel kelimelerle kısmen de “partikel” niteliĝindeki edatlar ile karşılanmıştır. Uygur döneminde erki edatı bol kullanılmıştır. Güney-Batı lehçelerinde özellikle Anadolu, Azeri ve Türkmen lehçelerinde, Kařĝarlı Mahmud’un da belirttiĝi şekilde /r/ düşmesine ve hece kaynaşmasına pek elverişli olan Oĝuzcada edat erki>ki şekline dönüşmüştür (Korkmaz, 1968: 389-395).

bu deve ne **ĝaçardıykı!** “bu deve ne kaçardı ki” (I/6-3), neden **sardıĝĝızıdı_ķı?** “neden sardınız (başınıza dastarı) ki” (I/12-45), ay āĝam okuma **yohudu_ķu bu_adar**, o zaman okuma **yohudu_ķu** derdi “ay āĝam, okuma yoktu ki bu kadar, o zaman okuma yoktu ki” (IV/6-40), hamma **bakarmıykı** demiş anamdan uçu “hamma bakar mı ki demiş anamdan için” (XXIV/6-53), **yörür müydün kü?** “yörür müydün ki” (XV/1-184), o zaman da ğoyununĝ südü **olmaz_ķı** “o zaman koyunun südü olmaz ki” (XVII/2-165), ora ğötürsem mi **ķi** dedi “ora ğötürsem mi ki acaba dedi” (XVIII/2-18), gelip de

götürümü_kü deyi “gelip te götürür mü ki diye” (XVIII/2-19), hâç aklıma **gelmeyyörüykün** “hiç aklıma gelmiyor ki” (XIX/2-58), bizi mi **dınğlallardı kı** “bizi mi dinlerdi ki” (XX/1-190), bu ne demiş, **ne_oluşuyku** demiş “bu ne demiş, ne oluşu ki demiş” (XXI/2-25), halım yok_ku “eski halim yok ki” (XXI/1-23), tanıya_ğomuş, ülen bu **ne ki?** “tanıya komuş ulan bu ne ki” (XXIV/5-14), o ğanğlıda bîğ tevêcek yer **yohü_ku** “o kağnıda bir teveyecek (destekleyecek, frenleyecek” yer yo ki” (XXV/2-84).

2.2.9.1.19. Benzetme edatı; gibi, gibisi, gibisiyle

acıyı unutmuş **gibisiyle** (XVI/1-60), , ğarıştıra ğarıştıra ğoyulur aynı **ağız gibi** “karıştıra karıştıra koyulur aynı ağız gibi” (XVII/2-84), **örüzger gibi** böyle döşşenir geder “rüzgar gibi döşşenir (döşek gibi yayılır) gider” (XXVI/1-109), lök **gibi** tam düzgün ötemez “lök gibi tam düzgün ötemez” (XXVI/1-159).

2.2.9.2. Bağlama edatı

2.2.9.2.1. a bağlaç edatı

a edatı; “ama, fakat” anlamını yükler.

onu hilen bulamadık **a** köylü bulmuştur sa_ar dediler “onu falan bulamık a köylü bulmuştur zahir dediler” (XXIV/3-139), abam hasan ölük mü dedi. ölmeyik aba dedim **a**, ölük adam “abam hasan ölmüş mü dedi. ölmemiş dedim a, ölmüş adam (XXIV/4-57).

2.2.9.2.2. ki bağlaç edatı

Farsça’dan geçmiş bulunan nispet ki’si, İslamiyetin kabulünden sonra Türk gramerine girmiş bir bağlama edatıdır. Ancak bu vazifeyi görürken yardımcı cümle ile asıl cümle arasında kurduğu ilgi; sebep, sonuç, açıklama, belirtme ve kuvvetlendirme bakımlarındandır (Korkmaz, 1968: 389-395).

böyle **ağlarmı_kı** ardımdan demiş “böyle ağlar mı ki rdımdan demiş” (IV/6-20), **sormuş ku**, ğannı_çşmede **kiminğ** ğoyunu yatır demiş “sormuş ki kanlı eşmede kimin koyunu yatır” (X/1-67), ot da o yıl bi **olmuş_ku** çok iyi olmuş “ot da o yıl bir olmuş ki çok iyi olmuş” (X/1-167), ben bildiğim yohuku ho yandan gelen ğarıyı “ben bildiğim yok ki o yandan gelen karıyı” (XI/107), **bakmayörü_kü** iyi olsa dedi “bakmıyor ki iyi olsa dedi” (XIII/1-246), biz de **derdikkin**, acap hâyile yâmır ĩcık seksiyîverse de “biz de derdik ki, acep böyle yağmur kesiliverse (ara verse) de”

(XVI/2-1), bacım da **durmazdı_kı** gıpır gıpır “bacım da durmazdı ki kıpır kıpır” (XVII/2-178), **annatamadım_kına** bi_şey bilmeyörüyün “anlatamadım kine bir şey bilmiyorum” (XIX/2-9), bi_şeyler **annayaman kı** gavam hoş bi_şey oldu. hindi “bir şeyler anlayamam ki kafam hoş bir şey oldu” (XX/1-2), yapan **yō_ku**, “yapan yok ki,” (XXVI/1-46). gökü **dediyki** baŋgga, sen benim akrabamsın dedi (XXV/1-209).

2.2.10. Pekiştiriciler

2.2.10.1. +ok, +ök eki

Edatlar (son çekim edatları), cümle içerisinde bir isim, bir isim gurubu, ya da isim cinsinden bir kelime ile başka bir kelime arasında geçici ilgi kuran gramer öğeleridir. İlk Türkçe metinlerde, ok kelimesi, bir çekim edatıdır ve ilgili olduğu kelimedenden ayrı yazılmıştır. Köktürk, Uygur, Karahanlı ve Harezmi metinlerinde +ok/+ök edatı pek bol kullanılır. İsimlerden sonra gelerek belirtme ve kuvvetlendirme görevi üstlenir. Tarihi metinlerde ve lehçelerde ok ayrı yazılabildiği gibi, kısmen kaynaşmış veya ekleşmiş şekilleri ile kullanılmaktadır (Korkmaz, 1988: 13-14).

dıķıķık susam kūrķmesi “çok az susam sürmesi” (III/2-130), **şindilik** “şimdilik” (X/1-8), **hemençik** çoķuverdi dellerdi (IX/1-441), goynunġ cıķeri yangın olunca yalāķa **güredeķ** düşdü (XI/2-329), **patıradak** düşdü öġümden “partıradak (hızlı şekilde hareket ederek) düştü önümden” (XXV/3-76).

2.2.10.2. +rAk eki

Kuvvetlendirme eki olup sadece sıfat ve zarflara gelmektedir.

desen yaptılar **sonġrakdan** “desen yaptılar sonradan” (IX/2-131), bobamġil de **ufaraġımış** ġayrı “babamġil de ufarak+ımış ġayrı” (X/1-116).

2.2.10.3. +n, +ne eki

Baġlaç olan ki edatında, pekiştirme yapar

çocuk **demişkēne** “çocuk demiş ki+n+e” (XIII/1-55), ben de **deyiyörünkine** “ben de diyorum ki” (XIII/1-69), nebiçimiz bazan **derikine** ġalān “nebiçimiz der ki artık” (XIII/1-332), **neydikine** o keşirler “ne idi ki o havuçlar” (XIII/3-45), **biz de derdikkin** “biz de derdik ki” (XVI/2-1).

2.2.10.4. +a eki

Güneybatı Anadolu Ağızları'nda kelime sonunda görülen +A pekiştirme eki, vurguya dayalı olarak iki şekilde belirir. Bunlar, yönelme hâli ekinden kalıplaşanlar ve ünlem edatıyla kalıplaşanlar olarak ayrılabilir. Ünlem edatıyla kalıplaşanlarda, enklitik olarak da diyebileceğimiz +A eki, aslında seslenme edatıdır. Çünkü +A yönelme hâli eki, vurguyu üzerine alırken söz konusu enklitik vurgu almaz (Demir, 2014: 109-122). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda daha çok +A seslenme edatı kullanılmıştır.

tâbi, arkadaşlarım **a** “tabi, arkadaşlarım **a**” (VI/1-24), o zaman salma var **a** köy salması “o zaman salma var **a** köy salması” (VIII/1-64), ese var **a** sultanınğ göcası “isa var **a** sultanın kocası” (VIII/1-4001), derin **a** “diyorum **a**” (IX/1-227), dökdüler **a** çanâla “dükülür **a** çanakla” (IX/1-383), gızıl ova var **a** “kızıl ova var **a**” (IX/1-601), siz oturduñğuz **a** orada “siz otururdunuz orada **a**” (XI/-135), şeyini gördük **a** dayrasını “şeyini gördük **a** dairesini” (XIII/1-78), sen bunu dersinğ **a** dedi “sen bunu dersin **a** dedi” (XIII/1-166), hastalığı arayörüller **a** bulamadılar dedi” “hastalığı arıyorlar **a** bulamdılar dedi” (XIII/1-202).

2.2.10.5. +m eki

Anadolu ağızlarında, çağdaş Türk lehçelerinde bağlaç, edat ve zarf görevli kelimelere ulanan bir ses biçim birimdir. +m ekinin ya tarihî Türk metinlerindeki kim bağlacından bulaştığı veya ET, Karahanlı ve Harezmi Türkçelerindeki mA kuvvetlendirme edatından geldiği belirtilmektedir (Demir, 2014: 116 ; Koç, 2010: 60). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda pekiştirici +m, i- fiilinin şart çekiminde görülmektedir. +m pekiştiricisinin -sA şart çekimi iyelik kaynaklı kişi ekleriyle yapılıyor olması bu ekin iyelik eki mi, yoksa bir enklitik mi olduğunu tartışmalı kılmaktadır. Ayrıca isimlerin sonuna gelerek pekiştirici görevi üstlenmektedir (Demir, 2014: 116) .

oysam hep hayvan gırılmış “oysa hep at ölmüş” (I/3-24), delik yerlerini bir **eyim** gözerdik “delik yerlerini bir iyim gözerdik” (IX/1-199), **oysam** paranınğ eseri bile yok “oysa paranın eseri bile yok” (XIII/1-94), ondan **kërim** içik yöğört ezersinğ “ondan sonra azıcık yoğurt ezersin” (XVII/2-83).

2.2.10.6. +mA eki ve türevleri

2.2.10.6.1. +mA eki

Ekin Karahanlı Türkçesindeki +mA pekiştirme edatıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir (Atay, 2002: 826-827). Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, +mA pekiştirme eki yanında +cImA/+cAzımA gibi genişlemiş şekilleri de bulunmaktadır.

ondan **sonğrama** goç gâtını geldiği zaman, goçları süslerdik “ondan sonra koç katımı geldiği zaman koçları süslerdik” (X/1-18), ondan **sonğrama** geliller “onsan sonra gelirler” (X/1-40), ondan **sonğrama** ala bağlı dellerdi “ondan sonra ala bağlı (kilim çışidi) derlerdi” (XVIII/2-108).

2.2.10.6.2. +cImA, +cAzımA eki

yaşılı göllar, **ordancıma** ağı da göllar “yeşili korlar, ondan sonra akı da korlar” (II/1-119), **ordancıma**, bu adam gētdi “ondan sonra, bu adam gitti” (XIII/1-173).

2.2.10.6.3. +cImA, +cAzımA eki

Daha çok kerî edetında pekiştirme yapar.

ondan **kericēzime**, vardık neyse gışladık yazladık “ondan sonra vardık, neyse kışladık yazladık” (IV/1-8), ondan **kericēzime** vardım serīĜe “ondan sonra vardım serik’e” (IV/2-12), ondan **kericēzime** eşşē gētdiydi “ondan sonra eşeğe gittiydi” (IV/5-67).

2.2.10.7. +cAz (<cAğız) eki

Daha çok bir sayı sıfatı ile kullanılmaktadır. Bir ve cAğız küçültme ekinin oluşturduğu bicez sözcüğü oluşturulmuştur. Direk olarak isimlere de gelebilmektedir. Bicez; sadece, yalnızca, bir kere anlamlarında kullanılmaktadır.

bicēz mēmed ile ivriz oğulunda oĜlı okurdu “sadece mehmet ile divriği okulunda bir oğlu okurdu” (IV/1-40), **bicēz** tūlü varıdı cānım “bir tūlü (deve) varıdı canım” (IV/5-90), şindi **bicez** gızı varımış hacı eseniĝ “şimdi bir kızı varımış hacı isanın” (VIII/1-71), **bicēz** anlatırminĝ dedim ben “bir kere anlatırmısın dedim ben” (VIII/1-390), ötekini **bicēz** kere geçir “ötekini bir kere geçirir” (IX/1-26), **emmicēzim** etme, **bicēz** bize ver “bir yer gideceğimizde emmi etme, bir kere ver” (X/1-17), **bicēz** gızı olmuş “bir kızı olmuş” (XIII/2-37), **bicēz** kōr āmadınĝ bi goynu var “sadece kōr ahmetin koynu var” (XX/I-81), mavzeri **bicēz** çıkarıverinĝ şeritden dedi “mavzeri bir çıkarıverin şeritten dedi” (XXII/1-124).

2.2.10.8. +n, +nġ eki

Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, i- cevheri fiil ve bunun yanında ikinci teklik kişi, üçüncü teklik kişi, birinci çokluk kişi, üçüncü çokluk kişi GGZ çekimlerinde –dl ekine, /n/ sesi eklenmektedir. Bu morfemin kökenine dair tartışmalar süregelmektedir; bu sesin bir türeme olduğu (Koç, 2010: 56 ; Akça, 2008: 194) savına karşın, bunun bir türeme olamayacağı Ana Altayca 3. Kişi zamiri /i/ ile iyelik zamiri /n/'den, iki morfemden oluştuğu ve bu yapının Anadolu Ağzlarında varlığını sürdürdüğü (Dinar, 2015: 170) düşünülmüştür. Karahan (2012: 233), /n/ sesinin bir ek olduğu görüşündedir ve Anadolu'nun bazı yörelerinde bu ek, teklik 3. Şahıslarda bir –n/ morfemi ile genişletilmektedir. Aynı yörelerde ekin, -n'li ve –n'siz şekilleri aynı işlevle kullanılır. -n'li genişlemeler, Orta, Güney ve Batı Anadolu Ağzları'nda görüldüğü söylenebilir. Ona göre bu ek bir pekiştirici görevi üstlenmektedir.

Çocu ğatdıkmıydın “koçu kattık mı” (III/1-17), **ķeperirdiġ** o “ķeperirdi (kabuġunu atardı) o” (IX/1-322), hurda sabah ġününe **yatırdıġ** aşamıla ġününe ġendi biz varasıya ķekilirdi ġoyun “ burda sabah ġününe yatardı, akşam ile kendi, bir varasıya ķekilirdi koyun” (IX/1-584), onnar top top **olurdun** “onlar top top olurdu” (X/2-25), birinci ananġ **doķurdun** “birincisi anan dokurdu” (XIII/1-19), benim saķım **uzunudun** “benim saķım uzun idi” (XIII/1-22), birinci emiřinġ işi met **oludun** “birincisi emişin işi met olurdu” (XIII/1-31), bizim esē_ġel **varıdın** inik ġöl yerine “bizim isagil vardı, inmiş ġöl yerine” (XIII/1-74), ben o zaman bir ġuyununġ dibine teķerlendim **ġetdimidin** “ben o zaman kuyunun dibine tekerlendim gittim idi” (XIII/1-236), bobası **yoķudun** ha, ġoġġuyduķ “babası yok idi ha, komřuyduķ” ” (XIII/1-287), hala_ıııı bicēzini versanġ_ķha **derdin** “hala kıızı biceġizini ver sana derdi” (XIII/2-9), öyle elime **ġeķmezdin**, sındı “öyle elime ġeķmezdi, makas” (XIII/2-13), o ķirmeni pek **eġiridin** “o kirmanı çok eġirir idi” (XIII/3-19), derdin **neyidin?** Zoruġ **neyıdın?** “derdin ne idi, zorun ne idi” (XIII/3-35), hava **soġudun** “hava soġuktu” (XV/1-112), yaz **ġelirdin** “yaz ġelirdi” (XVI/1-18), öyle **ġöķellerdin** “öyle ġöķerlerdi” (XVI/1-26), ermil daġının **dibiydin** “ermil daġının dibiydi” (XVI/1-39), bayannar **ġaķardın**, ataşı **yaķardın** “bayanlar kalkardı, ateşi yakardı” (XVI/1-47), bu yüzü **ķireķdimiydin** ötü_özünü ķevirirdik “bu yüzü ķirlendimiydi öte yüzünü ķevirirdik” (XVI/2-106), orda mı **yaylallardın?** “orda mı yaylardı?” (XVII/1-14), **varıdın** “vardı” (XXIV/2-128).

2.2.10.9. +da, +de eki

çadılar, aldılar **da** ğaşdılar “aldılar da kaçtılar” (I/4-4), ağladım başında, **ķ**ösülü ölününğ **de** “ağladım başında uzanmış ölünün de” (XIII/4-31).

2.2.10.10. Eşit veya yakın anlamlı sözcüklerin kullanılması

dīkī **b**irez **ķ**ar **ç**ekelim “biraz kar çekelim” (XI/2-255,256), yukarı **b**aya **h**ayla uzaklaşmış. Gēde_örü “yukarı baya hayli uzaklaşmış gidiyor” (X/1-171), böyle **pe**ķ **s**īķ olmazdı “böyle sık sık olmazdı” (II/1-221), **ö**yle **ö**yle şindi “yaşanıldığı şekilde, şimdi” (III/1-199).

2.2.11. Benzetme ekleri

2.2.11.1. +ni eki

Sadece bir örneğini tespit ettik
az **e**nğğini yalākī “az engin gibi olan” (I/1-23).

2.2.11.2. +su, +sü eki

kümüğümsü “burnu tam gelişmemiş” (X/1-152), **ma**ğdursu “bakımsız, çaresiz gibi” (XI/2-202), **s**avısı “safsız” (XI/2-205), **ı**nğırazsıdım “keyifsiz gibiydim” (XIII/1-38), **ç**ukursu “çukura benzeyen” (XIII/1-63), **y**anıķsı “yanık gibi” (XV/2-58), o az **i**peķsi olurdu “o az ipeksi olurdu” (IX/1-303), **e**rķeķsi “erkeği andıran” (XX/1-47), **ğ**acarasıydı “gacarası; geçişiz, fazla kavga eden) gibiydi” (XXIV/4-151), alığ az bī **k**örsü “aldan (renk) az körsü (siyah gibi)” (XXVI/1-91), **ğ**onğursu “beyaz sarı, beyaz kirli rengi olan” (XXVI/1-91), **s**iyahsı “siyaha benzer” (XXVI/1-96).

2.2.11.3. +ca, +ce eki; eşitlik eki benzerlik ifade etmektedir

söbuce “söbü gibi olan yer” (IX/1-72). **ğ**ökce “maviye benzer” (XII/4-16).

2.2.11.4. +leye eki

teķereķleyē “teker gibi” (XV/1-257).

2.2.11.5. +c(I)leyin

bizçileyin yaşlanana “bizim gibi yaşlanana” (XVI/2-14), çoban dedi **b**encileyin dedi doķturluğu ne bilsin “çoban dedi, bencileyin dedi, doķtorluğu ne bilsin” (XI/2-301).

2.2.12. Fiil çekimlerinin bağlaçsız kullanımı

İlk defa Suçi yazıtında tespit edilen ve Uygurca Oğuz Kağan Destanı'nda da görülen en az iki fiilin -dl eki almış geçmiş zaman çekimi, ikinci kullanılan fiilin bağımsız bir fiil mi, yoksa yardımcı bir fiil mi sorusunu akıllara getirmiştir. Bu,-dl ekinin bir kip eki olmadığı, kip ve şahıs ve kip ifadesi taşımayan bir zarf fiil eki olarak kullanılabilceğini, daha çok zarf fiil -(X)p zarf fiil ekinde olduğu gibi bağlama ve tarz fonksiyonuna sahip olduğu düşünölmüştür (Karahan, 2011: 187) ; Ağca, 2016: 159), Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanı'nda geçen "bağladı kitdi" cümlesinde "kit-" fiilinin yardımcı fiil olabileceğini ve bunun doğru olması durumunda da, her iki fiilin -dl geçmiş zaman ekiyle bağlandığını ve ekin bağlama fonksiyonuna sahip olabileceğini bildirmektedir. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda iki ve daha fazla fiilin -dl geçmiş zaman ekiyle kullanılan örnekleri yanında, -miş geçmiş zaman ekiyle kullanılan örnekleri, emir, istek bildiren tasarım kipleri ile kullanımları vardır. Eski Türk dilinde bağlaç kullanımının olmadığı bir gerçektir. Bu kullanımın, GGZ, DGZ ve tasarım kiplerinde de kullanılması Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda bağlaçsız kullanımın halen korunduğunu göstermektedir.

böyle işde **gırılmış, gétmiş** adamsızlıktan "bu şekilde kırılmış gitmiş adamsızlıktan" (I/3-25), **çadılar, aldılar da gışdılar** "aldılar da kaçtılar" (I/4-4), işamınğ ağına **aldı gétđi** "şam ormanının arasına aldı gitti" (I/4-19), götüne birer ağaç **yapdı godu** "arkasına birer ağaç yaptı koydu" (I/5-18), **ordan atdıķ, gındıķ, durdıķ, sardıķ** "attık, konduk, durduk, sardık" (I/12-2). onnarınğ sığırıyla biseli **boşanmış gétmiş** "onların sığırıyla birçoğu başanmış gitmiş" (I/14-3), getdiler gönğşuyla beğim, bir davar **aldı geldi**. davarı kestiler "gittiler komşuyla beyim, bir keçi aldı geldi. keçiye kestiler" (I/15-37), malı **doldurduķ geTdik** "malı doldurduk gittik" (IV/1-10), ordan dorumlar bōĖazında **oturduķ durduķ** "dorumlar boğazında oturduk durduk" (IV/1-10), bizim adam **aldı geldi** deveyi "bizim adam aldı geldi deveyi" (IV/5-36,37), **göşdüķ āşdıķ getdik**, belinğ dibine "göçtük, aştık gittik, belin dibine" (IV/6-11), gel gét beri ıyānınğa "gel git beri yanına" (XI/2-68), şindi taksiye o zaman **ğapdı gışdı** deller "şimdi taksiye o zaman kaptı kaçtı derler" (XI/2-113), yardım **ediverdik, doldurduķ** "yardım ediverdik, (suyu tuluğa) doldurduk" (XII/4-49), iramatlı bizim bobalık, **çārınğ gelinğ** onu, "rahmetli bizim babalık, çağırın gelin onu" (XII/5-37), **var gét** gızın demiş "var git kızım demiş" (XIII/2-55), değme çocuk **yanaşamadı gışdı** "değme çocuk yanaşamadı kaçtı" (XIII/4-28), **varıverinğ, develeri sürünğ gelinğ** dellerdi "varıverin, develeri sürün gelin derlerdi" (XXIV/1-40),

goyunu **gütdük geldik**, **üyümüş galmış**ıyız “koyunu güttük geldik, uyumuş kalmış

ıyız” (XXV/2-71), birer boduşcımız var gabağ, onarı da **doldurduk geldik** “birer boduşcaımız var kabak, onarı da doldurduk geldik” (XXV/1-196,197), orda yola varınsıra davarlar **ayrılmış, gelmiş getmiş** “orda yola varınca, keçiler ayrılmış, gelmiş getmiş” (XVII/1-154), çoban guzladır **alır gelir** “çoban kuzuladır alır gelir” (XVII/2-16), o ışamıñg dibinde bi gadın **buymuş ölmüş** “o çam ağacının dibinde bir kadın buymuş ölmüş” (XVII/3-206), **yorulsun, kaçsın getsin** dediler “yorulsun, kaçsın getsin dediler” (XVIII/1-63), gediñg de bi **bakıñg geliñg** bakayın dedim “gidin de bir bakın gelin bakayım dedim” (XVIII/1-81), goyunu **godu, getdi vardı darıldı** “koyunu koydu, gitti vardı darıldı” (XVIII/2-13), adamlar **döndü getdi** “adamlar döndü gitti” (XX/1-8), höyle böyle **yaşadık getdik** “öyle böyle yaşadık gittik” (XX/1-79), davar bokunu **toplañg geliñg, ezinğ gıynadıñg vuruñg** “keçi bokunu toplan gelin, ezin kaynatın vurun (yakı olarak hastaya) (XXI/2-99), goyunu bulmuş orda hüseyin gıyırı, **topladı çıkā_eldi** “koyunu bulmuş orda hüseyin gayrı, topladı çıkageldi” (XX/1-88), bizim goyunuñg iki denesi **galmış, yitmiş, yarıkmış**. yarınsak, **aradık taradık**, yok “bizim koyunun iki tanesi kalmış, yitmiş, yarımış (ayrılmış). yarıkınca (ayrılınca) aradık, taradık, yok” (XXI/1-156, 157), hayvannarı **al gel** demiş “atları al gel demiş” (XXIII/1-176).

2.2.13. Ünlemler

Bir heyecanın coşkusıyla içten kopup gelen; sevinç, korku, üzüntü, acı, şaşma... gibi duygularını canlı canlı anlatmaya yarayan sözcüklerdir Ünlemler çağırarak, uyarmak, onlara ait bir şey sormak gibi çağrı ünlemleri ve dokunaklı duygusal ünlemler olarak ikiye ayrılır (Gencan, 1979: 479).

Karakoyunlu Yörük Ağzında kullanılan ünlemler:

a ünlemi

Kendinden sonra gelen sözcüklerdeki hitap gücünü sağlamlaştırır.

a bobam galdıñg deyi ağlamışdır sa_ar “ a babam kaldın diye ağlamıştır zahir” (IV/6-2o), **a gızım** dedi, elinğ içinde niderdiñg dedi “ a kızım dedi, elin içinde neden yaptın dedi” (XVII/1-214).

a yeğen

Yeğen sözcüğü ile kalıplaşmış bir ünlemdir. Bazen a kullanılmaz. Düşünme, zaman zaman eleştiri ünlemdir.

a yeġán, şununġ da şey ġoduġu yere hele “ a yeġen şunun da şey koyduġu yere hele” (II/1-28), bilme mi **yaġen** ġelin (II/1-209), a yeġen o neydi “ a yeġen o neydi” (XII/3-107), **a yeġen** k pek gelmiş demif tavrşanı dutdu demif “ a yeġen, k pek gelmiş demif, tavrşanı tutmuş demif” (XXI/2-20,21).

ay

Hayıflanma,  z lme ve eleştirme  nlemidir. Genellikle ana s zc ġunden  nce kullanılır.

h yle ay anam! “b yle, ay anam!” (I/12-84), **ay** ana burda b rişdik “ay ana burda baġırıřtık,” (IV/1-19), nerde o d ġ nler **ay** anam “nerde o d ġ nler ay anam” (IX/1-340), **ay** anam! k rmen o ġol_ula eline alamadı “ay anam, k rmeni o kol ile eline alamadı (XIII/3-27), sizi el dutsa n _eder **ay** anam “sizi el tutsa ne yapar ay anam” (XIII/3-39).

ey/ y

Çaġrıya cevap veren kişinin  ıkardıġı  nlemidir.

ilen hamıza dedim, uFaklar,  y dedi “ulan hamza dedim, ufaklar, ey dedi” (XX/1-92),  y sen, bir beslentisiġ hoyu “ ey sen bir el yardımı ile b y yen birisin” (XVI/1-91).

ya

ġız geliversanġġa ġetdi **ya**! “kız geliver sana gitti ya!” (XXIV/3-134), bi şey de benden  alabilse **ya** bu demif “benden de bir şey  alabilse ya bu demif” (XXIV/5-57), ordan eġirdiksire dol y r , t b   teki de d n _ r  **ya** “ordan eġirdiksire dolanıyor, tabi  teki de d n yor ya” (XXV/2-96).

hoyu

vurgulu anlatım i in kullanılır. Daha  ok şaşkınlık birdirir.

onu h ç laF edivermediġ **hoyu**! “onu hi  laf edivermedin” (I/6-10),  y sen, bir beslentisiġ **hoyu** “ey sen bir el yardımı ile b y yen birisin” (XVI/1-91), sen baya yaylaya gettin **hoyunu**! bilemeym _ r nġ? “sen baya yaylaya gittin hoyunu, bilemiyormusun?” (XVII/1-122),  len o ġoyun bizim **hoyu** demifler “ulan o koyun (s r ) bizim hoyu demifler” (XXIII/1-76).

Hoyun

Bir haber  nlemidir. Kişinin orada olduġunu, karşıya haber verir.

hoyūn, hoyūn. ēy! biz işde adamımız var, yitiğimiz var, var mı orda? “ hoyun, hoyun. ey! biz işte adamımız var, yitiğimiz var, var mı orda?” (I/15-14), köpekler neye sarar dedim. **hoyun hoyun**, çobannara yatannara gâkın bakayın “köpekler neye sarar dedim, hoyun, hoyun çobanlara, yatanlara, kalkın bakayım” (XII/2-47).

Yuf/yuh

Bağırma, çağırma ünlemidir.

yūF çektiğinde dāĞlar sallanmış “yuf ettiğinde dağlar sallanmış” (XVII/1-38), **yūh**, dedi anam böyle “yuh dedi anam böyle” (XVIII/1-40).

bire_ēğidi

Acil durumlarda vya acil durum anlatımında bir işlemin yapılması için söylenen söz.

bire_ēdi çadırı dutunğ demiş (XXI/2-95).

Hayvanlar için yapılan ünlemler

Ök

Develeri yönlendirmek ve çağırma için kullanılır.

daşınğ üstüne oturdum. **ök** çaldım. develere **ök** çaldım. develer geldi yanıma “taşın üstüne oturdum, ök dedim develere ök dedim, develer geldi yanıma” (IV/7-3), **ök** çalarım, develer de sesime gelir “ök söylerim, develer sesime gelir” (IV/5-2), develere mi? **ök** mah derdik. gelidi sesime. alışkın oldu “develere mi? ök mah derdik, gelirdi sesime, alışkın olurdu” (IV/9-50), bulamayıverdik mi, **ök, ök** çalarız. sesimizi bilir, deve gelir “bulamayıverdik mi ök, ök deriz, sesimizi bilir, deve gelir” (XII/5-2).

hoç

Deveye hareket vermek, deveyi sürmek için kullanılan ünlem

deveye **hoç** derdik “ deveyi (sürmek için) hoç derdik” (XXIV/2-209).

ih

Deveye çökmesi için kullanılan ünlem.

çökerecēmizde **ih** derdik “(deveyi) çökereceğımızde ih derdik” (XXIV/2-210).

dáh

Eşeklere hareket vermek için kullanılan ünlem.

ğara eşşēm **dáh** derimiş “kara eşğim dah derimiş” (XXV/1-109).

yūgra, yūgre

Koyunları tuzlarken, sürüye toplu halde hareket verme ünlemidir **yūgre**. āy, āy dellerdi “yūgre ay, ay derlerdi” (XIX/2-17), āy, āy āy, **yūgra** dellerdi o daşdan o daşa “ay, ay, ay yūgra derlerdi, o taşdan o taşta” (XIX/2-19).

dūş

Sığırlar ve inekler için çağırma veya ses verme ünlemidir.

dūş, dūş, dūş, dūş, bullura bulur götürür güzleye “dūş, dūş, dūş, dūş buralarda bulur götürür güzleye” (XI/3-1).

ho

Sığırlar için harekete başlatma sesi.

bi_ipe bağlar da **ho** deyverdimiydi “bir ipe bağlar da ho deyiver miydi” (III/1-157), sīrīngga **ho** dersinğ “sığırına ho dersin” (XVII/2-186).

oş oş

Köpekleri kovmak için kullanılan ses

oş oş demiş gene “oş oş demiş gene” (XXI/2-23).

ğıdık maf

Köpekleri çağırma ünlemi

ğıdık maf dedi mi zap yalağānğ başına gelir (XXVI/1-235).

3. BÖLÜM METİNLER

I

Kaynak kişi:	Emiş Durmaz (ED), 88, Karakoyunlu
Özellikler:	Ev kadını, eğitim görmemiş
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Sohbete katılan kişiler:	Arife Boz (AB), 60, Karakoyunlu. (I/1, I/4, I/12)
Derleme yeri ve tarihi	Karadayı köyü, Serik, Antalya. 29.06. 2010
Kayıt türü:	Ses kayıt cihazı
Konular:	Çalınan atın geri getirilmesi (I/1), Boş beşik (I/2), Öğreğin buyması (1/3), Eniğin çalınması (1/4), piripençe (1/5), Deve kaçışı (1/6), Davulun çalınması (1/7), Göç (1/8), Koyunun öldürülmesi (1/9), Dostluk (1/10), Ormancı (1/11), Yaz göçü (1/12), Sancı (1/13, 1/14), 1/15).

I/1

- 1 **ED:** şindi havız_ıla ğumbul mūdāveliymiş. bir ğısrak varımış. binir at, irigan faydalı.
2 ğısrāġânġ, hayvanıġ ēyisi, bindikleri. şindi bu hayvan nerden geldiyse ğumbuluġ
3 yedinden haFızınġ yedine geçmiş, hafız da keşlideymiş, keşli mi nere o? işde yenġġice
4 köyünġ başucunda ġöç ile ġeşdiġimiz yerdeymiş, ala muġġarlı. **RD: sorkun yaylası**
5 **mi?** **ED:** heyye muġġarlı yerde, ġüz günüymüş, ġüz günü. evler ġüzleye ġöçerke,
6 ġıypık ġarıyla ğumbuluġ evi de bayā ġeliniġ asıldıġı yeriġ öġlerinde, evel ġonalġa
7 yörükler ġonarımış ġara_oyunnu, ordaymış evleri. **RD: nereye konarmış?** **ED:** çad
8 ġoyaġına **RD: çat koyaġı desene.** **ED:** çad ġoyāġı işde, ġeliniġ asıldıġı yer dedim a!
9 öġlim, ġet bu hayvanı baġġa getiriver demiş ğumbul yeġenine, bacısınınġ oġluna. bu
10 da ġeder ġoca süllü, āşamla varır, hafız da hayvan_ıla bē_erden gelir. sa_ar yenġġice
11 köyden mi gelir, nerden gelir. köyünġ birinden, çatır çatır gelmiş, inmiş, hayvanı
12 köstemişler. herhār eġerini almayıklar mı, bilmecēn, öze köstemiş. emme hafızınġ
13 köpekleri de çok beterimiş, atlıyı atından indiririmiş. daşınġ başına oturur, eline bir
14 yağlık alır, köpeġenġ, işde ġeç vakıt, el ayak çekildik kēri, köpek **ho yānna** haF
15 derimiş, **hu yānna** haF derimiş, o elinde neyişe sallarımış ġoca süllü. işde köpek

16 horā_etsin, hurā_etsin derke nālisa kōpeķler bē_ere az uca ğedik olmalı ürelek.
17 iniveri_örü, hemen özden hayvanınĝ kōsteĝini alāyörür, işte āzına şeyini vurdu mu
18 vurmadı, ğāyırı Kavaya vurmuştur sa_ar, hemen üstüne çıkı_örü, hemen yörüdörü
19 hayvanı. hayvan da öyle deĝme hayvan dēlimiř, böyle betēr hayvanımış,
20 yörüüşlüymiş. çatır çatır çatır beri yānna ııralı boĝazına çıkıyörü. ğorkı_örü, işde
21 ömü keserler, tábi ardımdan mı geliller, beni öldürüller deyi_örü adam. hurdan, urĝan
22 dolaşmaza sapayın dey_örü, dıķı yatayın dey_örü. ğavlaĝanĝ hu yānda urĝan
23 dolaşmaz var, az enĝĝini yalāķlı yalāķlı ora sapıyörü, hayvanı kōsteyyörü, yayılsın
24 dıķı dey_örü, şöyle uzanā_örür, esiĝe hanı ēsiķ boĝaza. tūfēni bařınınĝ altına
25 ğoy_örü, **höyle** yüzünĝuyu yatāy_örü, bir ĝarıyla bir ĝız geli_örü. ĝız dünya
26 ğözēliymiř, bir ĝara ĝarıymıř. oĝlım řu ĝızı sańĝa vereyin, dile dileyecēnĝĝi
27 derimiş, ĝoca süllüye. ĝoca süllü de tūfēni ĝaldıriveriyimiř, dıķı öte ĝederimiř, dıķı
28 yatırmış, ĝene gelirimış, böyle böyle, ben burdan ĝaķayın demiş. ĝaķmıř, ĝene
29 hayvanınĝ kōstēni almış hemen üstüne çıkmış. hayvan da çatırada yörümüş.
30 yörüüşlüymiş hayvan. öyle bir hayvanımış. ha baķalım, ha baķalım ĝızıl karlıĝa
31 gelēy_örü. çayırnĝ ayāvcında ĝızıl karlıķ var, orda mezerliķ var, mezerlēĝē gelē_örü,
32 mezerliĝinĝ içinden geçerke ardından ĝulınlar, bir ĝulın hehehe derimiş, hehehe, hāç
33 ardına hūlen baķmamıř, ĝoca süllü, yörü baķalım hayvanım, yörü baķalım hayvanım!
34 varı_örü işde ordan o mezerliķten geçi_örü beri_yānna şeye çayıra obanınĝ yurduna,
35 meceklininĝ yurduna, neydi oranınĝ adı ĝız? AB: ana ben ne bileyin. **RD: cüceler mi?**
36 **ED: ne cüceleri oĝlım, oĝündē bōĝaz, çıkıverdik yerde.** AB: ĝuzanĝ boĝazı. **ED: hık;**
37 ēĝrik boĝazı mı, ne işde ordan çıkı_örü, ben nere ĝedeyin deyi_örü. ben şindi öluĝā
38 getmeyeyin deyi_örü, şurdan vurayın, dāĝınĝ dibinden alı āĝā_ilinĝ yurdundan ĝara
39 hüseyininĝ yurduna, yurdundan. **RD: buĝdayıķlı tarafına mı gidiyor?** **ED: heyye, ğāyırı**
40 ĝedi_örü, ĝüzleye ĝedi_örü. **RD: budayıķlı tarafından mı gidiyor?** **ED: heyye,**
41 būĝdayıķlı tarafın, dibinden. çukķadan, çukķadan çukķadan gelēy_örür, çukķanınĝ öte
42 yāndan bayā būĝdayınĝ dibinden kūFlenĝ dařa çıkı_örü. aķ ĝedikden çatırada
43 ařā_örü. orda ğāyırı aķ ĝedikten āřınısıraķ az ĝorkıyuyu atmış. AB: ĝorkımuř adam,
44 orā_adar sātı ödü sıtmış. **ED: hemen çad ĝoyāna eĝiliy_örür. řāFaķ da atmış. hemen**
45 anası da ĝaķmıř da tınĝır tınĝır ataşı yakmış, yörük çadırı, hemen anam, biz gibi, hāmır
46 yuńĝğürurumuř. bir tınĝırtı olmuş, ĝumbul da sār hoyluyumuşdur, yatmamışdır,
47 nerē_etdi, duTdular mı, nāĝıl, aldı mı, gelimiveri deyi? ĝatmā demiş, ĝatmamıř
48 bacısınınĝ adı, ĝoca süllününĝ anasınınĝ adı. hātma demiş, süllü geldi mi demiş. geldi

49 demiş, boş mu, dolū mu demiş. dolū dēmiş. işde bu, böyle. **RD: peki, kısrak kimin imiş**
50 **kısrak? ED:** ğısrak, bē_erden geçmiş, bī_erden satıldıysa da, ğırsızlısa da ğumbuluñğ
51 yedindeymiş, ğumbuluñğ yedinden havız almış, havız alınırsak, ğumbul hoduruna
52 yedirememiş. na_âl benim aldığım ğısrāĞı mesele zap_ettim ğısrāĞı nāsıl alır hafız
53 deyi. hafız da milletinğ, ğebizliniñğ āğasıymış. böyle beterimiş, ğumbul da işde
54 ğetirtmiş oĞlım. bunu ğoca süllü nasıl etdi. ğatdığı yer nere, ğettiği bu yer
55 yenğğiceniñğ üstü, hindiği bizim varacā.. dolaştımız yeriñğ üstündē ğöklü ala belerğ.
56 tā_ordan bu kōpeklerden nasıl etdi, o hayvanı nasıl aldı. hayvanıñğ üstüne çıktım der,
57 hāç iki yanıma hūlen baķmadım der, yelisini na_âl dutdum bilmeyōrüyün der, hayvan
58 da yōrüyüşlüymüş. nāhıl gelmiş, hayvan çatır çatır dāğları yarmış gelmiş. işde bu!
59 ğumbul böyle bir hayvan ğetirtmiş hafızdan. ... ğayrı ğumbul_ula dedi ğodaya
60 varıklar olmalı. hafız zaptetmiş hayvanı. sa_ar da hafız na_âl zapt_eder hayvanı
61 demiş olmalı, ğāyırı. **RD: hafız kimlerdenmiş bu hafız, zeybeklerden mi? ED:** hafız
62 ğebizli, zeybekli mi olū oĞlum! **RD: ğebizli kim? ED:** ne bileyin ben, ğebizden
63 hafızınğ derimiş. **AB:** ğene o da yōrük canım. **ED:** o da yōrük de o yōrük ayrı.

I/2

1 **ED:** şindi alıyı mayadan, ğōçerķe dal alā_omuş. gelmişler ğonāğa, baķmışlar beşşikde
2 çocuk yoħumuş. yedi adlı olmuş, yedi yayan olmuş, yola düşmüşler ğerisin ğeriye.
3 yedi atlı yedi yayan, demiş. dayan dizlerim dayan. bir ğurşun ileri ğederimiş anası,
4 ciheri yandınıñğ uçu. yekin ğara mayam yekin, alımı daldan saķın yedi atlı yedi yayan,
5 dayan dizlerim dayan, bir ğurşun ileri ğederimiş, yedi atlıyla yedi yayandan anası, işde
6 bu.

I/3

1 **ED:** nē_olacak! oğrēği sürüveriymiş ğatıran beline, ğetiriveriymiş. bizim dedelerimiz,
2 bēğemiñğ bobası tarafı, hacı duran deller bir adam. oğlı da hacı hasanımış bēğemiñğ
3 bobası. şindi bunnarınıñğ zengin, çok zenginlerimiş, mesela hayvan oğrēĞı, atı bir ayrı,
4 ğısrāĞı bir ayrı, bunnar dutarımış, ğatıran beli deriz bē_er var, ğızılđağ deriz bē_er
5 var, yaylamız. dutallarımış ğatıran beline bu oğrēğı sürüverillerimiş, iner gelirimmiş
6 ğışlasına, mīhraba. bu oğrēğiniñğ yarısı inmiş gelmiş, yarısı dönmiş ğızıldāĞa, ğızıl dāğ
7 dedimiz yaylamıza. bu oğrēk, işde adamımız azımış ğāyırı adamlar birezi ölmüş, oğlan
8 uşak. **RD: bir takı geri mi dönmiş. ED:** bi takı ğeri dönmiş, bi takı mīhraba inmiş. **RD:**
9 **baya kalabalıkmış mı at baya? ED:** çoğumuş oğrēk. **RD: iki yüz, yüzden fazlaymıştır**
10 **sağar. ED:** ğāyırı neyise, bilmen orasını. ğedip de, bizim adamlarımızın adamları

11 yōhumuş, azımış, bir_ki çor çocuk ğalmış, ölen ölmüş, ğalan ğalmış. ğedip de
12 hayvanını ğızıldāđdan yaylamızdan getirememişler. **RD: bilmişler mi geriye**
13 **döndüğünü?** **ED:** üy! bilme mi ğāyrı, çok yarısı, öġrēġiġ yarısı yok. yok. öġrēġiġ
14 orda, ğızıldāđ dedimiz yaylamızda hayvan ēsiķde serpilmiş ğalmış ķardan buymuş.
15 **RD: hangi esik o kızıldāđ da mı?** ğızıldāđiġ ġoca ēsiķde, şēye baķan, bēhşerine baķan
16 ēsiķde ġırılmış. bunnar yazın yaylaya çıkmışlar, ğızıldāđa. bi çobanları varımış, sürü
17 varımış, sürüyü. **RD: hacı duran çıkmış, karısının adı ne, hacı duranın?** **ED:** asiya, asiya,
18 çıķallar, çoban ġoyun salmış ğızıl dāđa. sürüyü salmış ġüdē_ētmiş. varmışımış,
19 hayvan esikde serpiymiş, ġırılmış ķardan, ölmüş. sōyķeliymiş. ordan, uy! bi baķmış,
20 hayvan sōyķeliymiş ölü. neyse ġoyunu ġütmüş, eve geliveriymiş. asiya yenġe asiya
21 yenġe demiş. ne deġ yāvırım demiş ġārı. sizinġ demiş öġreķ var demiş, ġoca esikde
22 yayılır, serpili demiş. al ġısırak da var mı öġlīm demiş. bir al ġısırak varımış da, ġārı
23 ġōşde yola ġederķe binerimiş, öġrēġiġ öġüne ġederimiş. al ġısırak varı mı öġlīm
24 demiş.var, var dēze var hepsi demiş, oysam hep hayvan ġırılmış, ölüymüş. işde böyle
25 bir işler var anam! böyle işde ġırılmış, ġetmiş adamsızlıktan, dönüverip de hayvanını
26 getireme mi ğızıldāđdan.

I/4

1 **ED:** bir enīġimiz var, ķöpēġimiz, ķöpeķ enīġi, şöyle valak . ömüzde iki çocuk vardı.
2 ġöç ile deveye ķaşanġ verdik, ġatıran beliniġ ardına, geliķe. **RD: ora konmuş**
3 **muydunuz, katıran beline?** **ED:** ġonmadık, ġöç ile geliveriyiz ġüz ġününde. gelinsireķ,
4 bizim enīġi, çaldılar, aldılar da ġaşdılar, eniġi ġöçünġ āġında. üy! a nebi, bisēl
5 dayılardan adam var, geliveriġ eniġimi ķöpēmi ġötürdü. işde getirinġ, ġötürünġ, bi
6 ġarı var, iki araba at var, atlı araba var hanı yayla arabası. yok, eniġi aldılar gettiler,
7 yok. o zamana. **RD: siz bildiniz mi, onların aldıġını?** **ED:** ēy! bilmemi işte ömüzde aldı
8 ġetdi. bir ġarı var, araba var. şindi geliveriġ āġam, şu benim şeyimi getiriveriġ deriz,
9 dayılar koķar bisēl erķeķ, ġatlī ġetmezler, seslenmezler. ordan ay nebi geliver eniġi
10 ġötürdüler dedim. **RD: sen yanlış anlatıyorsun, adam sığır yitmiş de sığır aramadan gelir**
11 **imiş.** **ED:** ġāyrı, nerden gelidiġini ne bileyēn. **RD: siz ġöçün ardında kalmışsınız orda.**
12 **ED:** heyye, biz dayılarıyla ġöçe ġalmışız. ordan, nebi de şindi getirinġ enīġi, getirinġ
13 ķöpēhī dedi. getirmediler, aldılar, ġetdiler, ordan getirmediler. hemēn nebi de, gel gel
14 dedi. sal hayvanları, sal, sal atları sal. varı verdi. ġarı da āy nemne, eniġi al, atları
15 ġötürdüler, saldılar yūh dediġinde ġarı daġları parçaladı. nebi hayvanları saldı mı şindi,
16 saldıġını da bilemeyyörüyün de hanı dedi. o zamana eniġi indirdiler. o bizim dayılardā

17 erkekler hâç seslenmez. nebi olmasa eniğ gelmecêk. **AB:** eniği alıp gèdecêk köylü.
18 **ED:** aldı, gètdi. **AB:** köpek ğıymatlı o zaman. **ED:** dağınğ başına, ğatıran beline
19 ışamınğ āğına aldı gètdi.

I/5

1 **ED:** neyise, ğöl yeriniñ öte yānna ğonduğ. oraya geldi. **RD:** kim geldi? **ED:** bobañğ
2 bir ayı yetirmiş ardımızdan geldi, ora çıkdı, ğonduğ biz. ... āyeğên buramda bê_er var
3 ğicidir. ordan beni dedi sıtma dutar gibi bi_şey olú_örü dedi. allah beteri var! ey,
4 nerenğde ne var, işde nēderiz sāĠar bi_şeyler eder, yağlarmıyız, yağı mı sararız. uy!
5 allāh, boynunda bir sivilcī_bi bir şey çıkdı adamınğ hurasında, ölçmek gibi olmasın.
6 ğöşdüğ, ğadī_ılıñğ yandayız, çayırdıyız. çāyıra ğök yere biz çadırı dutduğ. ordan,
7 adam ölüme yatdı. buldūmuzı sararız, ordan şeyğilde bir ğarı varımış, yaqarımış.
8 neydi onunğ dēzesiniñ olduğı yer var bir, onnarınğ adı varıdı ya. ğadı ğocanıñğ
9 dēzesiniñ oĠlı, namlı adam bu ya, ora gètmış onnar, ğızıl karlığa. işde böyle böyle,
10 bizim çikiniñğ ömūğünde bi_şey çıktı, bilemedik. sararız sararız, éyi olmaz, ölüp
11 gèder demişler. orda bir yaqıcı ğarı varımış, onu da. o piripençeyi de. o demiş ki tavıq
12 boqu, ğızıl boya, su dēĠmedik bal, bir_ki bir ki var bi şey, yedi türlü bağar,
13 edeceksinğğiz, işde bir Ġaba, bi filcana ğaracaqsınğğız. ataş yaqacaqsınğğız, üç
14 yenğği miğ, miğ, çivi baya şeye çakılan şu, alacaqsınğğız, ordan o ğarıyı getirdiler,
15 ğadı ğoca sa_ar halam da vardır bir_ki. ğocayı yatırdılar, ataşı yaqdıq, o ğarı geldi.
16 bu balı çaldı yüzüne, bir ğök beziñğ yüzüne burasına ğodu. ... herhár o yaranınğ iki
17 yanna herár hamır sıvar dolandırdı olmalı, ordan o miğlar ğızardı, ğötüne birer āğaç
18 yapıdı ğodu. benim yanığa inneye de ğodular āğacı ğötüne, inneyi neyle basacak,
19 āĠaç_ıla bastılar. ordan, bobağāñğ ömüne o ğarı o miğları basdı, yaranınğ üstüne.
20 ordan işde yaqdı, ğarı. öyle öyle, öldü ha ölecek, öldü ha ölecek, işte bal çalarız, honu
21 çalarız, yanık otu sıvarız ona da sararız, bobañğ éyi oldu. gètdi, nebi dayınğ ğüzleden,
22 tosbāĠa sarınğ dediler, iki tosbāĠa aldı_eldi. onu da döğüp de kesiP de saran da
23 olmadı. tosbāĠalar. **RD:** gerisin geriye giderimiş. **ED:** heyeye, gèderimiş şeye, āşmış
24 gètmış ğüzleye, bayā mezer alāñğına dōru. aq ğedikden āşmış gètmış. **AB:** uy anam
25 atam! çala gèderdir sa_ar. **ED:** çala gèder. **RD:** ordan aşağı inip gedecek, hallata
26 gidecek. **ED:** gedecek. bobañğ da éyi oldu ğalān. işde böyle böyle biz neler geçirdik
27 oĠlim, be.

I/6

1 **ED:** guru derede, guru derede. **RD:** kuru derede mi kaçırmış? **ED:** guru dereden
2 kaçırılmış. **AB:** nere kaçırılmış? **ED:** deve kaçmış. güz günü. **AB:** ana bu deve ne
3 geçardıykı! **ED:** bizim develer sonğradan bir adet edindi. **AB:** allāh, o bizim hele şeker
4 gendi başına gétmiş de, uy! gözünğ körola! emme bi de gözelidi şeker. **RD:** nere girmiş
5 ana, anlat bakayım bir? **ED:** hatma na_âl etdiyse deveyi kaçırılmış. bobañg öte sêrtmiş,
6 deveyi izinden bulamamış gatli deveyi, getmiş, aşmış. **RD:** nerden aşmış? **ED:** dumannı
7 yoluna gétmiş. **AB:** ne bildiyki dumannıyı? **ED:** ey, dumannıyı bu ne bildi de gétđi.
8 bizim köşēĜĭ şey yemiş, canavar yemiş. **AB:** köşēĜĭ a! onu hâç duymadım hoyu. **RD:**
9 iki deve mi? **ED:** iki deve. **RD:** daha bilmediğın yerler çok. **AB:** neler var, onu hâç laF
10 edivermediñg hoyu! **ED:** gız laF edip de bu, sa_ar varımışsınğdır. **RD:** nerden gitmiş?
11 **ED:** varmış oğlım guru dereden şeye varınsırağ gátıran beline, gátıran beliniñg teliñg
12 içine gédivermiş. telden çıkarivermiş ormancılar. ordan eğilivermiş hindiķi dediğım
13 baya dumannıdan varmış, işde gızıl dedim kırez ağacından dumannıya dikilmiş,
14 varmış gétmiş. ordan eğilivermiş yüzünguyu. **RD:** yüzünkuyu nere eğilmiş? **ED:** nere
15 eğileceğđi emeredin yolunuñg, şeye Kırkğavağa, Kırkğavağa emerediniñ nerde
16 görecek, dumannıdan varmış, eğilivermiş o dāğdan inmiş gétmiş. **RD:** kırkkavaktan
17 nere varıyor, eynife mi varıyor? **ED:** gızıl gapızdan varı_örü, dedim kırez ağacından,
18 kırez ağacından öte dikilmiş bayā bele gızıl ovaya, dumannıya, dumanıdan
19 eğilivermiş hū_yüzüne, hū_yüzüne, Kırkğavağa. nerden deve. ge.. **RD:** kırk kavak
20 nere yakın, kırk kavak göyneme yakın mı? **ED:** göynemi nerdē_orecek, yēğēn, beri
21 deve yokuşuna yakın. deve yokuşunuñg üst yānı. **RD:** deve yokuşu emeredinin yolu
22 değil mi? **ED:** emerediniñg yolu ya işde zor varı_örü deve. beri yāndan dumannıdan
23 āşınısırağ gölçükden deve inmiş, Kırkğavadan. **RD:** kırkkavaktan emeredin yoluna
24 gitmiş yani? **ED:** emeredin yoluna inmiş. **RD:** babam orda bulmuş yani? **ED:** orda
25 bulmadı deveyi, tā nerde buluk bilmen. deveyi burda bulmuş, bizim ağalarıñg yānna
26 varmış deve, deve orda bizim. **RD:** hangi ağalar ana? **AB:** muñğgar_āca varmış.
27 muñğgar_āca. **RD:** pınar ağaca kadar inmiş deve? **ED:** inmiş deve, ollardan
28 dutdurmamış gözlüklü irāmatlı, bizim çobanıñdır bu deve demiş. orda
29 hıfsedivermişler na_ıl oldu, oldu. bobañg ordan bulmuş, çekmiş, ev şeye gedecek,
30 eynife gedecek, bizim iki deve var, iki deveniñg yükünü de topal oğlangil siĜıriverdi
31 develerine, belik birer_sē çuval ikişer keçe, birer yorğan, çapıtımızı çarımızı, eynive
32 geldik çilbirikli yere, başlara gondağ. bobañg da deveyi aşşādan, kesikden düz
33 ışamdan, beldibinden, at izinden garga hanından getirdi, mıhrabdan ora. buna can

34 dayanı mı oğlım. **AB:** bobam neler çekmiş! **ED:** biz neler çektik, endē devemiz hāç
35 gétmezdi bizim. **RD:** **eynifin hemen öte yüzünde dibinde yazın konardık, ne denirdi**
36 **oraya? ED:** nere? **RD:** **bikadın oluşu var ya eynife aşınca, eynifin ilk varılan yerine,**
37 **konalgaya ne denirdi? ED:** aşınca ne deyecēdi oraya. ey! eyniF. biğadın oluğundan
38 geçeriz. **RD:** **bi kadın oluşundan geçeriz de, ilk konduğumuz yer, hani sulak bir yer var**
39 **idi. ED:** var, emme orda bir hān varıdı. **RD:** **orda mıydı han? ED:** orda, orda, dipde,
40 ora ğonardık. **RD:** **varıverince orda bir han mı varıdı. ED:** varıdı, yıkık bir hān varıdı.
41 hanıñg bayā duvarı duruydu. **RD:** **bikadın oluşundan aşağı inince. ED:** heyeye, aşşā,
42 bayā indimizde bucāħa, ğoyun varır, bucaħa ğonar. **RD:** **yörük zaten ora konardı evel.**
43 **ED:** ora ğonardı evel, sonğradan göçer öte_ yānna başlara varır. **RD:** **başlarda bir daha**
44 **mı konulurdu? ED:** bi tāħa ğonar, ğoyun ucu, ot_ucu yedirecēğēn deyi. **RD:** **bir de öte**
45 **yanda konar, başları geçince, bir boğaz vardı? ED:** boğaz, ğāyırı öte ğonmaz. **RD:** **başları**
46 **geçince, ileride bir yere konduk? ED:** üzümcü ora. **RD:** **üzümcü mü denir oraya? ED:**
47 **üzümcü. RD:** **ey, boğaz gibi bir yer idi ya. ED:** üzümçününğ altı. altı, derekli yer. **RD:**
48 **üzümcü neye kalmış ora, köy mü var orda? ED:** ne bileyin ben, beri yanı üzümcü, köy
49 nārayacağ? orda bir_ ki ne bileyin ben, adamlar varıdı ollarda, yolcu, neci, ollarda,
50 bisēl bekçi, ayın oyun varıdı. suyu vermezdi şeyden, şey etmiş, sarınc eşmişler, suyu
51 vermezdi onnar bize. sarıncdan, su yok. yaz gününde oludu da, ğüz gününde olmazdı.
52 oğlım işde öyle, ne bileyin. ordan bi tāħā göçerdik, üzümçüden ifradı beline ğonardık,
53 beri baya beri_ yüze. beri yüze dolandığımız yol var a, onunğ beri yānna, ēsiğ, beriye
54 ğonardık. han var orda bir, han boğazda. **RD:** **bir han daha mı var orda. ED:** orda bir
55 han var. **AB:** da şeyde ana, de bu ifradı belinde, orda üzüm ğaynatdıklararı yerdē han be
56 seninğ laF etdiğünğ. baya bi oluğ var, kelce şır şır ağar. **ED:** heyeye, şır şır ağar. **RD:**
57 **bucaktaki han var, ilk. bucağda yok ğāyırı, oğlım. RD:** **sen bucakta var dedin ya demin?**
58 **ED:** bir han var. **RD:** **üzümcüde mi? ED:** yē_ ān eynifdē yıkık han. işde eynifte bir han.
59 **RD:** **üzümcüde de var bir tane? ED:** üzümcüde ēyi han var. **RD:** **iyi han var diyor, o**
60 **zaman iki han var. ED:** iki dē_ ēl, bir han var. **RD:** **yıkık han nerde? ED:** eynifte
61 iniverdik yerde. **RD:** **iyi han nerde? ED:** ēyi han üzümcüde, boğazda. **RD:** **iki han var**
62 **işte. AB:** ğız durō, seninğ boğaz dediğünğ, öteden bi dağ arasından boğaz gibi yerden
63 ineriz de bekmezi ğaynatıllar. **ED:** işde ordā han. **AB:** seninğ dediğünğ sağlam han,
64 milletinğ yatıp yörüdüğü. **ED:** işde sağlam deyyörüyün a! **AB:** geçēğ yatağı. **ED:** geçēğ
65 yatağı, mesele. hancı, yolcu yatırımış. **AB:** anam, o hanı bir eşkiye yapıdirmışımış. **ED:**
66 **kim yapıdirdiğini bilmen. AB:** eşkiye yapıdirmışımış. **ED:** eşkiya mı yaptırır hanı bē!

67 AB; ğız anam, sayılış bir adam yapıdımışımış. ED: oranınđ sâbı sa_ ar yolcu, ... AB:
68 adam düşmannımış, bu hanı yapıdımış adam, hana giremeyinse adam demiş ki oğlum
69 âmed demiş, benim düşmanlarım var demiş, ben ğacâğın demiş, oğlanlarına. ED: ben
70 öyle laFı duymadım. sen nerden duyduğnı bunu bē! AB: ordan manavđatdan birisi laF
71 ediverdi. ED: ğeç ordan! AB: manavđadınđ yolları sâte mermer, ne oldu ne oldu âmed
72 oğlum, üç ... ED: öy! o adamı vurmuşlar şurda. AB: üç ğün, ğece yatamadım yetiş
73 âmed oğlum, yetiş, ğuzğunlar ölümü yemedem. ED: uy! o dē_él anam, o dē_él sus. o
74 adamı vurmuşlar.

I/7

1 RD: **davulu, divili bir anlat ana bir.** ED: ne. ey başka ne anđladayın ben! RD: **işte davul**
2 **divil bir řey.** ED: ney? RD: **atıvermiř nasuhun donunu.** ED: ha! onū. řindi durduyu
3 hacıvelininđ oğlına, halasınınđ oğluydu ya, ğara havva halasıydı, ğara hasanınđ
4 bacısıydı, hacı velininđ ğarısı. hacıvelininđ oğlına ğızı vermişler, şey mēmede.
5 hacıvelininđ oğlına mēmede. şindi verinsirek, şindi bu ğızı istemiş halıl āĞa, halıl
6 mūhtar ğara hasana. ğara hasana da olmaz deyyörü olmalı. söz vermemiř düđününe,
7 söz vermeyinsirek, laF (ğarıřtırmanınđ yavı duruğnı) ğara hasana iki toğat vurmuş halıl
8 mūhtar. bunu, sen neye vuracağnı, ğız bizimise ğız bizim, sen bizim adamımıza
9 emmisine na_âl toğat vuruğnı, istediyse de ğönđlü olduğunda yarın verir, bir ğün verir,
10 neden vurdunđ, haydı bağalım hacıveli demiş bobam ırâmatlı da, seni demiş endē
11 ađsađalıđınđ üstüne bir ağlatmassam demiş, bađđđa yazığlar olsun demiş. şindi
12 verilmiř alınmiř ğız kōklüde dūđün ederimiř. bobam ğediverir, ođkeli ya ben bunu
13 demiş hindi demiş neyini çalayın, divili çalayın divili alayân demiş. başka bi_şey
14 çalsam hepini yapar demiş. ordan bobacım varır. abdallar çalar çırır tabı, ... eder,
15 oynayan oynar, etmişler dudmuşlar yadımişlar. bobam ne alayân ben demiş, divilleri
16 alayân demiş, divilsiz davıla vuramazlar demiş. şindi yağlı çukur varıdı ya seninđ
17 doğtura getdiđinđ yer, nebining ..., işde ordan gelillerimiş öte yandan. şindi geliveri,
18 alır iner kōklüye bobam ırâmatlı, divilleri alır, ğâyırı çalđı da aldı mı orayı bilemen,
19 diğilir gelir ğeder. gele gele ağ ğedikde nasıvınđ evi varımış. nasıv ırâmatlıđilinđ, hanı
20 o da samīye arđadařı, gelivermiş hurda yatayın âcık da, geçeyin ğedeyin demiş.
21 gelmişimiş, bir ... iş başındaymış adam, işini ğörmüş, donununđ biri, kōkulu ırâmatlı
22 ğoca bi şalvar ğeyardi hayta şalvarı, bir ucu ocađlıđınđ başındaymış, bir ucu
23 yatanđındaymıř, üy! bi tanımiş, ... yağlığ, ora yatacāmıř. hemen bir değnek alır
24 ōĞünden dūrüverir, bükü.. çadırınđ üstüne atıverir, geçer ğeder. şindi bunnar ğağar,

25 sa_ ar suya dökünmüştür. araya çıkmışlar, don yok. sarmışlar mı ğarılara bunnar, eşli
26 ya! siz etdingiz, siz sakladınĝız, ğarıcıklar bārişirimiş, biz ne_ edecēz deyi. ordan
27 derimiş, ey ya rebbim bunu kim eder, işde ğarılar ğarılarınĝ üstünde ĝalmış. şindi
28 çobanlar da öteden ĝuşluk gelmiş, gele gele gelmişler, ekmeķ yēcek yemeķ yēcek a,
29 ĝoyunu durdurmuş eşmeye, gelmişler çadırınĝ üstünde bir don varımış. ūy! cadırınĝ
30 üstündē don neci demişler ĝāyri çobanlar. ūy, allāh demişler, demiş nasiv irāmatlı, uy
31 demiş bunu hasan etti, hasan geldi demiş, biz yatırķa geldi, burdaydı, atıverdi geçti
32 gētdi demişler. işde bu bu, ōĝlim. hasan öyle şeyi peķ eder. AB: adam ne_ etsin,
33 donsuz ĝalmış. ED: sa_ ar vardır donu canım, bulmuş da ĝeymişdir _a, işde ğarıcıklara
34 sarmış. AB: davıl nerē_ etmiş, divil? ED: davıl ha! ĝelin ala geliverillerimiş, davıl yok,
35 āĝlarımış, bobam āĝladacaķ a, hacı veli āĝlarımış. davıla vuramamışlar divilsiz.
36 dambıdı dambıdı. yā_ en deli hacı geliymiş, yalvarmışlar, yaķarmışlar, ĝāyri divili
37 ōĝünden elētdirmişler, öyle ĝelini almış gētmış hacı veli. āh, benim bobam öyle bir
38 bobaydı ya, tez geldi, geçiverdi. geldi de geçiverdi.

I/8

1 ED: ordan ĝōşdüķ muñĝar başından, ĝoyun gētti āşam evinĝ arķacında yatdı, yola
2 gētdi, gētdi yola ĝatıran beline. RD: hani şey salmıyormuş, yenişar bademli. ED: gece
3 geçecek işde, gece gētmeyip de gündüz mü? ev de gece gētdi şafāla. RD: evi de gece
4 ĝötürdünüz? ED: heyye, ordan evi sardıķ, bobañĝ böyle ayaĝi ĝay.., bobañĝ da öyle
5 lab lab irāmatlı düşüveridi ayāĝı ĝayiveridi. öyle dē_ el idi. ordān bobañĝ öte geğelek
6 benim bende dedi bacām dudmadı, yola yürüyemecēn ben dedi. bacaķ öldü. uy! allah
7 biz nerē_ edelim. ordan ēyi kötü nere ĝonduķ bilmen, sa_ ar ollara. RD: yenişardan
8 geçdiniz mi, mumadan mı dolandınız? ED: mumadan dolandıķ da, yanık deĝirmeniñĝ
9 şeyinĝ boynundan hoyraniñĝ, ĝuruc_ ovanıñĝ atladıķ yamacına buruna, otē_ özü dere
10 ya derede hülen su yok a, ordan ĝōşdüķ emme nere ĝonduķ bilmeyörüyün. RD:
11 hoyrandan mı gittiniz o zaman? ED: hoyraniñĝ üstünden gētdiķ, heyye. altıyoķarı
12 diķildiķ mumanıñĝ boynundan, ĝuruca_ ovanıñĝ yerinden. bacım, sār ora bē_ ere
13 ĝonmuşumuşuyuzdur. tabı ĝuru dereye varılmaz, imķanı yok. bacım biz bu
14 döndülū_ lü nerde ĝördüķ? sen nerdesinĝ, deveye hasan emmingil ĝōĝeleķ aldıĝında,
15 düdene ĝonduĝunda, bacım sen bizdemisiñĝ, evdemisiñĝ, dereli yerdemiñĝ? RD: ben
16 mi? ED: heyye, varmıñĝ o zaman, ollarda? RD: hiç aklım ermiyor. ED: hıh. RD:
17 ırmaktan geçtik, bir adam vardı, dallı mı derler, o ırmaĝı geçtiĝimizi hatırlıyorum. ED:
18 ōy, şurda ha! ĝara mustaFa o, önĝcesi var onunĝ a. RD: ondan öncesini bilmiyorum

19 **ben.** ED: ūy, bacım sen varmıñg o zaman, varmıñg. RD: **varın da, küçük bir şeyindir.**
20 ED: sa_ ar öyledir. şindi, biz emme nere ğonduĝ, ora sa_ ar yola ğonmuşuyuzdur,
21 ğurudereye. şindi evi sardıĝ, eviñg öñĝĝü şeye ğetmiş emeredine. hasan ğoca_ ıl var,
22 tabı çocuklar var, ben de bobanĝ_ ıla, sa_ ar yanımda, sen neredesiñg bilmen. döndülü
23 ğarı var. şindiĝi şurdā yusuF var ğötü açık, hatma bir fisdancık olĝayıverdi ğeydirdi,
24 sırtında o var. biz ĝel getmişiyiz. ev emeredine ğetmiş, düdene ğetmiş, biz hindiĝi
25 dediĝim ĝirez ağacına ğetdik. ĝede ğetdik, orda evde yok, bi_ şey de yok. ağdıĝ, benim
26 dediĝim yere emerediniñg beliniñg beri yūzene, topal irbēmĝil ğonmuş. ora vardık,
27 eşşē daĝdıĝ, bobanĝĝı yıĝdıĝ onnarıñg evine. şöyle çuvalınıñg dibine yatırdım. ordan,
28 düdende de çocuklar, düdene ğonmuşlar. öte_ yāna şey var, aşılan yeriñg adı nēydi,
29 şu_ yāndā. emerdin dē_ el de. RA: **dumannı mı?** ED: hık, orda aşılan yer var bir. RD:
30 **adı mı var?** ED: adı var, bir. RD: **dumanı var, diporaz var.** ED: yok oĝlim öte onnar, ho
31 yānı da, bu hu yānı. kesmeye ĝedilir ordan aşılı da, kesme. şindi varıllar, çüngürünĝ
32 ğarısı ĝızı, benim ğora mı var, ĝāyırı hatma mı var, hasan ğoca var, selver var, o ĝediĝe
33 çıkallar. ollarda davar çobanı var ne der ne demez, bunnar bizi döver mi, ne dediler
34 ordan ĝeri dönmüşler. beri yanna geliverillerimiş, bir sıtlık çalalaĝ türkü çāralaĝ bir
35 deli_ anlı geliveriymiş yola. yayladan yandan bēĝşerinden gelirmiş. şu adama demiş
36 bir ĝöveleĝ döküver dēyēn baĝayın demiş, hasan emmiñg. oturmuş, o oĝlan da
37 geliymiş, sa_ ar dilleşmişdir, oĝlim demiş, ĝöveleĝ dōkebilimiñg demiş. dōkerin
38 demiş, sanĝĝa gel demiş, birer dīĝi ĝara sömek verelim, bize bir ĝöveleĝ dōküver
39 demiş.

I/9

1 ED: ilanlı yurtdayız oĝlim, baya seniñg hasan ğocayla ğoyun ĝütdüğün yerde. ordā
2 hasan ğocā_ ılıñg eviniñg yanı, orda. orda, ğarı dedi, yalıñĝĝızız, yanımda ğonĝşu
3 yok, hasan ğocā_ ıl da yok o zaman ellēĝēm. acab sonĝĝura onlar sonĝĝura mı geldi,
4 bi yıl sonĝĝura mı orayı bilemeyörüyün. şura dedi, ĝasnaĝlı yere ğoyunu indirelim, bir
5 ot var dedi. indirelim! dutduĝ, çocuĝunĝ çapıdını ben boĝçaladım. ğoyunu ĝüdeleĝ
6 ĝüdelek, elētdik, indirdik. ben ĝedeyin de dedim, ha arda ĝalanını sen indiriver, iner
7 ğoyun dedim. ben ğetdim hora, ordan geçen yolda baya ĝöç yolunda, kūĝlenĝ var,
8 kūĝlenĝ dolmuş suyula. yāmır yāĝdı. yazın tabi, ora vardīÇımızda. uy! ğoyunu
9 indirememiş, ğoyuna bi vurur, ğoyun ölür. ĝeser, asar, yüzer, pelide asiverir, ĝasnāĝa.
10 pelit dē_ il de ĝasnaĝa, ĝasnaĝ ayrı olur a. ordan ben çocuĝunĝ çapıtını yūdüm, eve
11 geldim. herār eve geliĝ o, ben geldiĝimde. ĝız dedi, ğoyunu indiremedim dedi. bir daş

12 saldım_ıdı, göyun öldü dedi. yüzdüm. bir ağaca astım dedi. uy! sen ne denġ ülen
13 dedim. göyun ordan inmeyle ni_đēnġ dışında yayılsın göyun dedim, yitecek mi dedim.
14 sen deliminġ depekminġ, işte nā_ıl yemin etim bilmen, enġġer bu göyunun etini bu
15 eve getirisenġ ne olayın, ne olayın dedim. tā orda K̄artal yedi getdi göyunu. **RD: asılı**
16 **yerde? ED:** o da getirmedi. asılı yerde. horazlı mēmet geçermiş yoldan, ġartal
17 çoġarımış. ülen bu göyun neci? bir göyun varımış ġartal yerimiş, ölü, asılı, ey bununġ
18 sābı, neye ġötürmemiş, bu göyunu demiş, herif bi balmış geçmiş ġetmiş. nē_ēdecek.
19 işde öyle bir işimiz var bizim, ırāmatlıyla. **RD: ilk evlendiġiniz zaman mıydı?**
20 evlendiġimizde mi? ne evlenmesi ülen! sonġ zaman sonġ zaman ōġlīm, sonġ zaman,
21 ne evlenmesi ne şeyi. enġ ġüççük çocuk, ġerhār ġüner o, ġüner dēġil de nesli ġayrı,
22 nesli olmalı ġalān. aġçalanġ, o zaman durō, hıh, dēġil, bu çocuk ġim bacım, bu çocuk
23 ġimi_ki, senminġ yonġsa, bilmen. hık, bilme.. bu çocuk ġim? **RD: kimin bezini**
24 **yıkadı? ED:** işde ġimin bezi? işde orayı bilemedim, çocūġu bilemedim. acep nesli
25 dedim idi, dēġil. hasan ġocayla sen hastayġa ilanlı yurduġ boynuna ġonduġ, orda sen
26 düzeldinġ, hasan ġocayla ayrıldık ordan, orda hayla oturduġ. onnar ġızılđāġinġ
27 hū_üzüne ġetdi, biz de yaylaçıġa ġetdik, o zaman dēġel. ġayrı hasan ġocā_ılıġ o
28 zaman yanımıza gelmeden evel_ise de bilmēyörüyün. o zamann işde o yurtda. hasan
29 ġocayla oturup da seninġ göyuna ġetdiġinġ yurtda. **RD: yılanlı yurdun beri yanı orası.**
30 **ED:** heyye, üst baş. işde orda. böyle bir iş etdik biz. bobaġānġ inadı beteridi oġlīm,
31 ırāmatlınġ, peġ beteridi öykesi. yalanı sevmezdi, hileyi sevmezdi, işde öyle geldik,
32 geşdik döġüşe çekişe. uy! ney o ġız. ne. şunnarınġ etdiġinde de çıksın, duTduġunda
33 da, işini başarmayörür, ettiġi bir hoş. bunnarıla mı oġraşacaġān yā_en ben!

I/10

1 **ED:** hura mitilī_ile geldik, onnara getirdik yatırdık bir yakı sardık, bir taġda bıçaklıdan
2 bir ġoca ibişgilden bir adam geldi. göynu ordan çıkarıyörü. ordan, çıkardılar göynu.
3 beni ora mitilī_ile ġodu ġoca, göyunu elētip gelecek. para yok. orda ben āġşamā_adar
4 o çocuġunġ başında, o çocuk böyle ġözünü açmadı. ġarnına ... ġarıcıġı mitilininġ ġarı,
5 yakılar sararız, ederiz, ağların, söylerin, geldi, göynu ġatmış. burmāncıdā adamınġ
6 içine, geldi. acçınınġ ġarısına paraya ġetdi. elli binġ lira vermiş acçınınġ ġarısı. çocūġū
7 doġtura ġötürdüġ, ġorayı. ġoram ēyi oldu. ben acçınınġ ġarisından bir ġötülük
8 ġörmedim, zalt eyilini ġördüm, varsın ġabiri cennet olsun. ġeyfine sürülsün, keyfine
9 öpülsün, hāç demen de, adını da anġman, ġızını haz etmezdi ġinġılı, beni çok severdi

10 ğarı. ben açcınıñ ğarisından, çorundan çocuğundan bir kötülük görmedim. çocukları
11 da bakardı, devemizi çevirillerdi, güdellerdi, ğoñşuyduk.

I/11

1 **ED:** ğonduķ, ğoyunlar geldi, bakıverdik, a yāĞen o adamlar sār atda mı geldi, arabada
2 gelmiştir, üç mü ne adam geldi. üç mü ne adam geldi, ğonduķ ğatıran beline. adamlar,
3 ğöcünĝ burdan dedi ışamıñ āñĝından, yasaķ ğöcünĝ dedi. **RD: yaz günü mü, güz**
4 **günü mü?** **ED:** yaz günü, yaz günü. ğöcünĝ dedi. ağabeg! biz şindi geldik ğonduķ
5 emme, hāç bi zarar etmeden, açcınıñ ğarısı, biz şafalā burdan yoħuz. yoķ bilinĝ dedi.
6 dedi adamalara bir peynir ile yemek, ekmeķ verdi. adamlara bi çay bişirdi. yedirdi,
7 ũĞırladı. ğeceledik, şafalā evi sardık ordan, anamasa getdik. işde bu bu.

I/12

1 **ED:** sārınĝ ātınĝ bura demiş, öyle dedi, canı iste. elētmeyecekler, zor verdiler sözü,
2 mēmedinĝ hūlen habarı yoķ da ğaraböcü. ordan atdik, ğonduķ, durduk, sardık, ordan
3 benim sār dēşikmiydi, na_ıladı dıķı peynirim vardı. ey, sabāla ev ğöcecek, bisēl de
4 peynir var. tabi eĝsım gedıĞımız de var. sār bobanĝ ğoyun_ula ğetmiştir. evi sār
5 çocuklar ğötürmüştür. ğaraböcü_ ilinĝ de iki devesi var, iki tūlusü. ısmahan sarar yola
6 düşer. evi uğurlayıverdim, sardık, ebē_ēl de var, ğarāzĝil de var. serik yoluna,
7 ordancıma vardım seriĝē, peyniri sattım. alacāmı aldım, eşşeme yükletdim. çocuk yoķ
8 olmalı, herāl, daħ baķalım eşşēhē, daħ baķalım, bilmediĝim bir yol, nerden ğederin
9 ben nā_ıl varırım, sa_ār sormuşuyundur. **AB:** ben de varın o zaman ana. **ED:** yanımda
10 ha! uy, narayacān ĝız. bilmen. **AB:** varın, şeyin içinden geşdik ğoca ... içinden, şeyden
11 neydi oranıñ adı, burgut elimiydi şura, ğaya burnunuĝ içinden, ordan dikildik,
12 düzden, yoķardan bayā orda şeyler varımış ismaħanınĝ bacısı_ıl. **ED:** heyye,
13 ğardışı_ıl. **AB:** onunĝ öte yanda mezerlik varımış, ora ğonmuşlar. hatmaĝil, hatma
14 abam var, aşşa abam yoķ. **ED:** aşşa abanĝ yoķ mu o zaman. **AB:** yoķ. nārasın. **ED:** ĝız
15 neden, hatma abanĝ yalınĝĝız evi ğötüremez. **AB:** ğötürme mi? bobam da var a! **ED:**
16 ğoyunu kim ğötürdü? **RD: babam ile beraber gittik, gece, köyün içinden geçtik, gece.**
17 **ED:** öyle mi? **AB:** anam_ıla eşşekleri ordan çektik, sorduk, hurdan dediler, oranıñ
18 ğazaliçi mi bi adı var, ğonduķları yeriñĝ. **ED:** ğazal içi. **RD: bir derenin kenarıydı orası.**
19 **AB:** hı, dereninĝ kenarı. **ED:** şey, mezer be! **AB:** bir mezerlik var. **ED:** heyye, o
20 mezerlikte. **AB:** ordan vardık **ED:** daħ baķalım, daħ baķalım, ben bununĝ olduğunu
21 bilmeyörüyün emme. ğaya burnununĝ içinden dikildik. işde, öte yanda, ğaya burnunuĝ
22 ğāyrı yoķarı_yānna getdik ğāyrı, antalyadan yānna getmedik o yola. dikildik, vardık,

23 göyunları seçmişler güzuyu, göyun kölgelenir, herkes yūkü yıgmış oturullar. işde
24 na_âl getdiŋg, yolu na_âl bildiŋg, na_ıl etdiŋg. öyle dedi gāyır gōŋşular iki
25 yanımızdan. AB: ısmāngil de yok, var mı? ED: olmamı ısmāngil, ısmāngille
26 ğedi_örüz ya, ebē_él var mı yok mu bilmen. AB: ebē_él yok. ED: ebē_él nerē_etti.
27 onnar bizden evel mi ğöşdü? AB: onlar bizden önce ğöştü herhar, biz ısmāhan ğārī_ıl
28 ile geditik o zaman. ED: heyye. AB: ordan, ğebizden. ED: ğoducağ oranıŋ adı. AB:
29 ğoducağ. ğoducağınġ üstünden bi Tāhā çektik. ğebizin içinden ğeşdik. yörük kızları
30 ne ğözel dediler ormancılar geldi ōmüzden, ben dedim bizim hatmaya şu saplı keselim
31 dedim paltaya, yörük ğızı dedi o saplıġınġ bullarda gezen ormancılar sābıdır dedi,
32 cezaŋġız büyük olur dedi. hanı, şey var, zeytin āğaçlarından ķesilirmiş şey sāplıġı,
33 şindi bu saplıķlar! hordan getdiŋġiz siz, ğebeden mi nerden buynuz aldıŋġız.
34 eşşeklere buynuzu doldurdular mı? ED: oy, ğebede yokarda, çıġırġanı geçersinġ. AB:
35 ısmān o zaman bize zeytin yāġı, bal, bi ğatmar atıveri bize, ķokuduveriř, yaşarız.
36 ısmāhan yenġe ğatmar at ķülük, acız ġardaşım. ED: hamırı mayalar. AB: hi, ġarı o
37 zeytin yāġlara doldurmuş, ġarı. ordan o eşşeklere buynuzu sardılar mı? ED: emişġil de
38 arķa çıktı bize. AB: üstüne bi delik deldik çuvallarda, çeker yeriz, buynuzu bir /.../
39 ED: ben de ġebizlilere şey dedim, bacım dedim, bu ġebizliler milletinġ ōġünü
40 çağlıyıveriymiş hemen, ekmeķ veremezmiş dedim. AB: bizim, ... ne der, dış donu
41 varıdı bize, bu dış donu ney; çıkarınġ dediler, bize. ED: uy, neymiş bu gāyır çıkaracak.
42 AB: onlar, gāyır süslü, müslü. ED: şeyler süslü, püstülüġilinġ ġızları süslü hep orda.
43 AB: hüstülülünġ ġızları süslü, heyye, hep millet süslü, o zaman, bizim şey der bacım
44 dedi, engi, aşşa abamınġ ġörümcesi ya, endē engi derdi onnar; endē engi dedi, fitadan
45 edeller, fitayı çıkarınġ dedi bize. fita sarılı başımızda. ED: neden sardıŋġızıdı_ķı?
46 AB: ay, anam sār başımızı örtmüşüyüzdür, aķ çemberi ķim alıverecek bize? ED: hı,
47 git ordan kefli. AB: şey var, enġger ordan bi daha çatınġ dedi, hepiniġġize zopa çekerin
48 dedi. ķör havvā_él de var. ķör havvanınġ ġızı hepimiz ġediyoz yola emme buynuzu
49 çektik çektik yēyelek yola düştük. ED: ķör havva nārasın? sus. AB: ķör havvanınġ var,
50 ġızı işde ālaşa ālaşa ayrıldıķ_a, ķör havvanınġ ġızı öyle demiş erfe abayla çok demiş
51 yutdumuz ayrı ġederdi demiş. ġüle ġüle buna. RD: **hiçbir şey anlatmadın şimdi sen, laf**
52 **ola beri gele.** ED: ben ölüp ġederinġ oġlum ne āŋlatması, dur dur aġzınġġı yaķarsınġ.
53 AB: soġan getireyin mi? ED: nēy? AB: soġan. ED: uy! yōġortsuz bulgur mu yenir,
54 ġız. AB: soġan derin ġız. ED: bilmen, āşamla soġan mı yenir! RD: **nerde gitmedi deve.**
55 ED: deve sannı belinde. RD: **ne yaptı, çökekoydu mu?** ED: çöķōdu. AB: yönünü bu

56 yana döndü, häç aklımdan getmez. **ED:** üstünde häç yūk **gomadık**. **AB:** öylemi. **ED:**
57 häç, yıkdık. **RD:** **yıktınız deveyi**. **ED:** yıkdık. ğadlëyen deve gëtmedi. döve, döve.
58 bobaňg bize ğücū_ür, ğoynula gëder, siz nerdeydiňg, ne durüduňğguz, neye ğaç
59 ğaldıňğgız, bobaňg da ne zalımdı, ırāmātlı. ülen sen neden ömüze gelmeňg bu deve
60 yörümedi ya, biz ğırıldık, bize bir delī_anığı mı var. öyle öyle deveyi sannıyı da
61 āşdıđ, deve yol verdi. emiş de yardım etdi bize kelğil. **AB:** ğızı murayı_ıdı, o emiş.
62 **ED:** aman murayı olsun, yēğan, sen ğızını nī_dēňg. **AB:** ha, bi de çüňgür ğocā_ël,
63 kım kım idi o zaman. **ED:** ... yollada ğavışdığ. **AB:** yolda Kavişmadık, çüňgür
64 ğocā_ëlle. **ED:** nerde ğavıřdıđ? **AB:** çüňgür ğoca bir topal eřšek, topal eřšekler
65 ömüzde çüňgür ğocanıň ğarısı eřšekde binili. **ED:** çüňgürğili nerde bulduđ biz! **AB:**
66 heyye, onnarı nerde bulduğ, siz çobansaya ğonmuşsunğguz, biz topal ğoyunla yolda
67 ğaldık. ay ... ğödımıň ğıkini, neye ğonmadıňg /.../ **ED:** onnarı nerde bulduğ biz. **AB:**
68 onnarı bilmen, orda çobansa dedinğğiz düz, çok ğözel bē_er. **ED:** sonğguradır, o. **AB:**
69 ikinci ğöçüřümüř herhal. **ED:** ikinci ğöçüřümüřdedir o, o zaman nārayacāk çüňgürğil.
70 **AB:** bir darı çorbası bişirmiş, darı çorbası bişirmiş, çökür emmi hasan emmi dedi. ēy
71 dedi. darı çorbası bişirdim sütlü iç dedi. ğarı mı der. neyse ana geldi, ğeşdi. **ED:** ğarısı
72 ēiydi. **AB:** ğarısı ēyidi, hatıcaydı değil mi ğarısınınğ adı, hatıca. yorulduğ, ırıldığ
73 ğardařım, bi topal ğoyunūla, kesiversanığğa, çoruňğu, çocuğuňğu yolda ğonğ, bir
74 topal ğoyunuň uçu. **ED:** öy! ey bir ğoyun bir ğoyun, ğuzusu var ardında. öyle
75 ğoyversenğ **AB:** ğorayla gederin, çüňgür ğoca eřšekde binili, ğarısı eřšekde
76 binili. kōr emine şey der ğāyırı, o da ölmüş. eh der, getmişler de getmişler der, biz
77 ğaldık burda der. aşlığtan öldük der, bu çikin emmi neye ğonmadı der. bir sürü çeyiz
78 yolda, belde. **ED:** bacım, onnarı biz ner.., sonğgradır o sonğra, sonğra ğöçüşümüşdedir,
79 eveli biz çüňgürğili ğörmedik. **AB:** ışmağanılıleydi bizim deveninğ çöktüğü. bizim
80 ğora ğüççüdü de ben bayā tıfılıdım. çobansada daşlı_ille ğarşılaştığ. çobansada
81 vurulan oğlan varıdı, vurulan oğlan hanı bizim develerimizi çeviriverdi, biz ğüççüdüğ,
82 hora bē_ere ğonduğ, bi yāmır yağdı. **ED:** ... bu zeybekliye biz nerde ıras geldiğ topal
83 oğlana. topal çocuğa. **AB:** bilmen, orda ıras geldiğ. **AB:** hı, o adamdan ğorğarın ben.
84 sekidiğ sekidiğ bizim develeri buldu, hōyle ay anam! ora namlı yer, milletinğ yaylaya
85 gëtdi_Ği yer, ay allām sulu, davar sürülü, muňğarlar, çeşmeler akışır, ay allām ormanlı
86 yere gëtdiđ, oraninğ adı var bir, sannı belinden deyil ora. **ED:** değildir ora, sannı beli
87 dē_ël. **AB:** ğözel bē_er ora, nereyse. **ED:** nereyse. **AB:** titireyen ğavağlı, iledin āĞaçlı,
88 çocuk dedi topal, sen burayı bilmessinğ dedi. yitersinğ burda dedi, yanğlış gëdersinğ

89 dedi banġga. ġayrı, ... develeri çevirdi topal, ordan ġayrı, biriktirdik, onnar_ıla
90 Karşılaştık biz. ED: sonġradır o be, sonġradır, onnarıla hülen ġarşılaştığımız sonġra,
91 bilmen. AB: kepenegi kēymiş, hatma yatmış.

I/13

1 ED: anamasdan ġoşduk. ġarabakır çitliġi dedikleri yere geldik, ġonduk, ġonduk, ġece
2 oldu. sâhât haç bilmeyörüyün. ġaġdik. ġoşduk. evi sardık yola düşduk. geliŖke
3 ġenbosa, ġöynemden ġeşdik. ġenbosa düşduk. beni bi sancı dutdu. oġlandāġıymış
4 sancı. yola düşduk, ev ġetdi. benim ġüner ġüççük ġızım belekli. iki de merkebizim var.
5 ġoca da ġeri döndü. ey, ben bu ġarıyı na_ıl edeyin ġenbos ovasında. boran, beni sancı
6 duTdu, çocuġum ġetdi, ġöçüm ġetdi, bir ġız ġötüren bir ġız on beş yaşında. ġaldık,
7 ġızım ġetmiş, evi yıkmış, biz de yollarda başımda adamım var beġim var. ben, şeyleri
8 buldünü, meselâ ardıç deriz ardıç pürünü, ġıyar ġıyar ataşı yaġar, beni, bēne basar.
9 yollara geliriz geliriz, çocuġu ġeri getirdi ġızım, ġız çocuġum onbeş yaşında. çocuġu
10 nē_ēdelim biz ben n_ēdeyin ana bu çocuġ durmācaġ, bu çocuġu alā_onġ, çocuġu
11 alā_ġoduk. yanımda ġüççük ġız var bir dört beş yaşında haç yaşındaydını
12 bilēmeyörüyün, ana ġedelim deyyörü çocuġ, yola düşüveri_örü. ēy! ben
13 ġedemeyörüyün. ōmüzden, bir_ki ġöynemli geldi. arkadaşlar dedi, adamım bēġim,
14 benim bu hanımı, acap beşşerine yol nerden ġeder, beni bi doġtura ativerinġ dedi.
15 amıca, ben sizleri nāhıl atalım, iki merkebinġ var, iki çocuġunġ var, ġarinġ var, ey her
16 teleşenġ var, nāhıl edelim dediler. ġedemedik. ġeri döndük, ġeri yola yüzünġġuyu
17 ġedecēz, başka bir aşırat ġonmuş yola. o yola ġonan aşıratinġ evine sapdik. sapıtdı
18 beni, sancıdan ġedemeyörüyün, o adamlar banġga bulduġunu, mesele sardılar,
19 dövdüler haplar, giripinner atdırdılar, çay bişirdiler, içirdiler, orda yatdik, ġeri dönmüş,
20 bizim aşşā ġeden adamlarımız varıdı, ġeri dönmüşler, bizi araya çıkmışlar. ey işde,
21 hoyün, hoyün, nerde bizim bir hastamız ġayıp, geldi mi bura, ġördünġüz mü, ġördük,
22 burdalar, geliġ, biz de ordaydik, geldiler, bizi aldılar, evimize vardık.

I/14

1 ordan āşam bi_şēy yoġudu. neyse, bizikinlerin sapı silikler sırı bütün daġmazlar.
2 bizimde bir ġara düve var. ardında bi de tanası var. düveyi daġmış, daġılmış, tana
3 onnarınġ sığırıyla bisēli boşanmış ġetmiş sığırınġ. bizim tana da ġetmiş onnar_ıla. ey
4 bi sığır elimizde. ordan ġaġdik, sabāla yörük duru mu, bacım hay huy deveyi sardık.
5 hepimiz ordan yörük, cangıl cüngul, eyniFden ġeşdik, ġöyneminġ öte_başı ora ya.

6 göynemden geşdik, göstediğim daş gediğinden geşdik. millet gètdi, cayradağ! daş
7 gediğinden öte geçinsirek beni bir sancı duTmaya durdu. böyle buramda bir sancı.
8 böyle gıvrıldım, geçmez, sa_âr hap map atarındır. ardımızdan bisêl yörük geldi, işde
9 arkasında o adamlar, işde kekiğ yāğī olsun hap olsun, hep arkalarında heriFing şeyi
10 yūlü, sepeti içinde ayını oyunu var. baŋğa verdiler, bir_ki atdım, geçmedi. kim_idi
11 nesli ğaldı, ordan iki eşsek de ğaldı, nesli dön, güner döndü, çocuğu aldı benden,
12 hatmam, hatmam döndü, güner derin. çocuğu gütürdü göç ile eve. deve eviyle gètdi.
13 nesli ğaldı.RD: **göçün arkasında mı kaldınız siz, eşeklerle?** ED: ğaldık biz ğayrı. ben
14 dedim, hātma bobaŋ dönsün, ben gedemecēn. beni sancı gıvrırdı, çocuğu almış hatma
15 deveyle gètmiş. bobaŋ geldi, beni bindirir eşsē dayanaman, bindiriveri eşşeğe imkân,
16 ğendimi ativeriyin sancıdan. gèdiverir şura bisêl ataş yağar, bisêl pür ğıyar, oysa pürü
17 hazetmezimiş. basar geçmez. RD: **güz günü de ayaz olur, aslında.** ED: uy, ayaz. gün
18 nerden doğdu na_âl aşdı gediğing ardına, şu yānna bilmen. bisêl adam geldi. biğ
19 ğamyoncu geldi. RD: **genbos ovasındasınız ğayrı.** ED: ovasındayız, haç yere ataş
20 yağdık. RD: **gelmeye çalışıyorsunuz?** ED: heyye, gelmeye. RD: **ama sancın bırakmıyor.**
21 ED: heyye, sancı bırakmayörü. işde o adamlar, ora başbayamıŋ öte_yanna bucāha
22 ğonmuş. RD: **çolak?** ED: çolak. şindi o adamlara dedi, arkadaş dedi bu ğarıyı baŋğa
23 dedi alıŋ dedi, param_ıla beşşerine elētiverinğ dedi. ēy, adamlar iki dene eşşeğē nere
24 gütürsün ğamyoncu. biz nere gèdelilim. RD: **kamyon mu geldi?** ED: ğamyon geldi.
25 gütüremeye arkadaş canğal cunğal dedi. bi ğarı dē_ġli ki sen dē_ġli ki alsak gètsek
26 dediler. bu eşsek nerē_edecek, bu çocuklar nerē_edecek, ordan, siz dediler, Tāğā
27 būcaha bisêl yörük ğonmuş dediler. ğayrat edinğ dediler, gün aşmadan o yörüklere
28 ğendiŋgizi atıŋ dedi. RD: **öyle mi dedi kamyoncular.** ED: öyle dedi ğamyocu. RD:
29 **kamyoncular beyşehrine mi gidiyor?** ED: beşşerine, nere gèder ne bileyin, beşşerine.
30 RD: **yayla tarafına mı gidiyor?** ED: yayla tarafına gèdi_örü, ordan, vardık, ha bağalım,
31 ha ... ho evlere varacāz ğayrı, ğendimizi atacāz, RD: **başbayama hiç olmazsa.** ED:
32 heyye, o evlere. vardık bisêl üç dört ev, böyle oturduk, ğızım dedi şu yakıyı şē_et.
33 bobaŋ dövdü. ıyÇık un verinğ dedi, hayır, onnar baŋğa bi yakı vuruverdi, geçmedi.
34 at şu yakıyı, şu davar boğunu biğ al_dē_êl bağayın dedim bobaŋğa. bisêl ğap ğacak
35 var heybede dolū bağır bukur. ordan onnar, bayā bisêl içecek yağ mağ, hap map
36 verdiler, olmalı. RD: **vermişlerdir canım, ateşleri yaktılar, ğayrı.** ED: ô, çolak gelmeden
37 ne ataşı. kim tanıyacak? çolak geldi, dağları parçaladı ırāmatlı, ha çay vurdu, ha hap
38 atdırdı, ataşları kütüledi. kütükleri çatdı. çay varımış o zaman onda. sa_âr bizde de

39 varımışdır çay. ordan, basturdılar beni, emme, az şey öldü, RD: **ağrı az hafifledi.** ED:
40 ağrınınğ ācık kesildi. ... ölmese. ordan yatdık, pek ağrımadı. sabāla bi şey pek yoħudu
41 var da, fazla dē_ēl. işde onnar gētdi çolağgil evi sardı sen dedi goca dedi, çikin dedi,
42 ğarıyı dıkı hōyle gün çıkısınğ dedi, ataşda ğızınınğ ayaz_ıla sarmanğ çoruñğgu,
43 çocuğunğgu al dā_ēl dedi, biz gēdelim dedi. RD: **onlar göçüyorlar yani.** ED: gōçōrū
44 onnar ğarı. gētdiler, biz de vardık, onnar da ōğünden gelmiş. ğarı öldü, biz yerledik
45 demiş ğarı adam. ğarılar, herifler bir hoş oluğ, ağlaşivermişler, ordan ğasdan ederin
46 ğasdan demiş. geliveriller demiş. RD: **at ile geri mi gelmiş, gidenler?** ED: geri gelmiş
47 ğāyrı. RD: **kimlerimiş onlar?** ED: gōçen adam çolak deveyle gētdiydi bizi ğodu da,
48 ordan. (nidenğ oğlīm onu. RD: **horluyor ana, horluyor.** ED: horlā mı yōrū?) ordan biz
49 de varıverdık, ōmüzden geldiler, ūlen sen ne_ētdinğ. RD: **kimler onlar?** ED: mēmed
50 ile mēmed ile dē_ēl. RD: aççıyla. ED: aççıyla ēbeninğ oğlu. RD: **çolağıla**
51 **karşılaşmışlar mı önce.** ED: heyye, onnar ğāyrı, dōnmüş ōtē_ōze, ifradı belinden
52 eğilmiş. RD: **çolak, kadın öldü demiş.** ED: ğadın öldü demiş, yerledik demiş, adam da
53 geliveri demiş. çocuklarla geliveri demiş. ūy a oğlīm, oynaya gēddiler, otura gēddiler.
54 canım, sen ne durunğ. ğarınğ hasta hemen deveyi beri etsenğ, evi sarsanğ da elinğ
55 çoh_olduğ yere eyilik atsanğga. orda ğendi başınğga ne oturunğ. RD: **nerde**
56 **oturuyorsunuz?** ED: işde, şeyinğ altına, ifradı belininğ altına, oluğunğ altına, ollarda
57 yalağlī_bi yeller var. RD: **ora mı kondıuz?** ED: ora ğonmuşlar. biz nerdē_ōrelim, biz
58 ğalık. vardım, ācık ağrım ölüğ yatdım, oynaya getdiler, hani geze getdiler,
59 otur_ētdiler, ūy! ay oğlīm, āşam olduydu ikindin, ha beni sancı ğıvırdı. ğarā_ız
60 geliver, ğarā_ız geliver beni, ğarā_ız davar boğı bulur, vurur kesmez. sarmaşıklınınğ
61 yüzündē, sarmaşıklıdan getirir, dōğēr ğaynadır, unula eder, sarar kesmez. allahım,
62 bizim başımıza sabā_adar gelen. ataşı yak bağalım, sabā_adar ataş yakdık. ay şurdan
63 doğdu āşam, şu vakıta şafā_adar oğraşdık. ataş, hāç ğözümüzü sıkmadık. ğağdılar
64 sabāla deveyi sardılar. eşşeğē binemedim. böyle dutarın buramı. sār_ār çocuğ da
65 yūklenmişdir hatmacīm. öte yanna düzenğge vardık, bi_er var böyle. ardımızdan bi
66 cib geldi. arkadaş dedi durunğ dedi bobañğ, bobañğ ırāmatlı. durdular. bu ğarı dedi,
67 bañğga dedi, aksekiye eletiverinğ dedi. ne isdersinğğiz, ne alacağsınğğiz dedi. elli lira.
68 arkadaş çok dedi, sa_ar şu_adar para vereyin demişdir. gōtüremeyiz dediler.
69 gōtūrūverinğ arkadaş dedi. nē_olur, hura bir soluğluk dedi. hayır dedi, gōtüremeyiz
70 dediler. ey, gedinğ dedi gōtüremessenğğiz dedi, bi de ğamyoncu geldi, ardımızdan.
71 sa_ar ğumcumuydu, başlara gēderimiş. RD: **odun taşırımıştır.** ED: odun dē_ēl de ğum

72 mu daşırımış, neciymiş bilmen, bēre bi_şey mi daşır. bu dedi ğarıyı dedi baŋĝa dedi
73 arkadaşlar dedi, başlara eletivering dedi. eletiverelim dedi. onnar da çirmaya durdu.
74 getir, ğarıyı ğötürelim dediler. bindirmēcēn yollamacān ğayı dedi. RD: **çipciler? ED:**
75 onnar geTdi. ben de bindim, çocuklar da bindi. ğarā_ız da bindi, ırāmatlı, vardı, başlar
76 köyüne. ordan yanıkÇı varımış. yanıkçı var dediler.

I/15

1 **RD: baştan anlat, yalnız. ED:** başdan hā! şindi biz ğuru dere deyi bē_er var, ordaydık.
2 ordan ğöşdüĝ. neydi hindi ğarabaĝı_oĝlu çitlī, çitliğine geldik, oba umuma
3 ğara_oyunnu, ğonduĝ, şafak yeri atarka, ğaĝdıĝ, evi sardıĝ, yola düşdüĝ. **RD: kaç**
4 **deve var bizim o zaman? ED:** dört, üç, mesele üç dört hülen devemiz var, ğatarımız
5 var. ğöynemden geşdik, gele gele geldik, ğenbos ovasına. ğenbos ovasında beni bir
6 sancı dutdu. /.../ işde ala sancılı, ala bāralaĝ, ala çīralaĝ, bucaĝlar beri yanımızda
7 ğurtuluşa başka bir yörük ğonmuş. yörügünĝ evine saptık. sapıTdılar, adam da
8 bilişimiş. adam, ney bu halinĝhız dedi bize. böyle böyle, bir_ki adam ataş yakdı, kütük
9 çatdı. ğıripin at, çay bişiriĝ, şu ğadını bastırıĝ. işde şordan biĝ davar boĝu, mesele
10 malinĝ sıçdıĝı davarıĝ o keserimiş bu aĝrıyı dedi o aĝrıyı. davar boĝu getirdiler,
11 döĝdüler, ğaynatdılar, benim ğarnıma vurdular. āÇık keser gibi oldu, yatdıĝ, o adam
12 bize baĝdı ğāyı. baĝınsıraĝ bizim adamlarımız ileri ğeden ğöçümüzin başında
13 ğonĝşularımız ğeri dönmüş. nere ğetdi bu adamlar, bu ğarı öldü mü, ne etdi bu adam
14 deyi. hoyün hoyün, hoyün, hoyün. ēy! biz işde adamımız var, yitiĝimiz var, var mı
15 orda? var. geldiler adamlar. orda yatdıĝ, sabah oldu, yola düşdüĝ. o adamlar da ğöşdü.
16 evini sardı yola düşdü, biz de onnarınĝ ardından biz de düşdüĝ. üzümcü deriz bē_er
17 var,. ğenbosununĝ yayladan eyniFten tarafında ora ğonmuşlar. biz de vardık. ben bi
18 dīķı olur gibi oldum. sancı az kesildi, ora otura_oduĝ. bizim oba ğöçmüş, eyniFe
19 varmış. orda olunsuraĝ ğene beni āşam bi sancı dutdu. ey işde biriĝdi ğonĝşular olan
20 ğonĝşular, işde ne_edelim, ğıripin atdırıllar, çay bişiriller, işde bulduĝları yaĝı,
21 odtur, purçdur sarallar, edeller, neyse sabahladıĝ. sabāla biz de sardıĝ, sardılar evi
22 ğonĝşular, ben de ğedōrüyün öte_yānna vardık, üzümcü dediĝimiz yere. ardımızdan
23 biĝ cib geldi. arkadaşlar benim hanımı, alı da aĝseki mi ney oraysa oraya
24 elētiverimisinĝĝiz dedi beyim. onnar da eli binĝ lira istediler. elli binĝ liram yok,
25 şū_adar param var, alıĝ, benim hanımı mı nereyse varacak olan yere elētinĝ dedi.
26 hayır, biz ğötüremeyiz dediler. ey, ğötüremessenĝĝiz gedinĝ. onunĝ ardından bi de
27 ğötü açık geldi. ğamyon geldi. arkadaşlar bu hanımı alısa başlara eletiverimisinĝĝiz

28 dedi. hay, hay, bindik bir ki adam yanımda emiminğ gızı var, gönğşularım, aldılar
29 beni, arabaya bindirdiler, başlara vardık. başlara varınsırağ orda bi yanıkçı ğarı
30 varımış, o ğarıyı getirdiler. o ğarı dediy ki, bu yanacak, işde evele bir halva sarınğ
31 has halva baya ak halva sarınğ dediler. aldık geldik sardılar. bizim çadırlar gelmiş,
32 gönğşularımız çok iyi. gelmiş, çadırımı dutmuşlar, iki yanı çitillemişler, ataşımı
33 yakmışlar, beni getirdiler, üç haba innesi alacaśınğğız, hâç dutulmadık dediler o ğarı
34 yanıkçı ğarı. üç haba innesi aldılar, eve vardık, evi bastırmışlar, odunu yakmışlar,
35 adam ile gönğşununğ biri, bir davarçı başka bir yörük geçermiş, davarı varımış, davar
36 alacaśınğğız bu ğarı yanacak, deriye ğatılacak dedi. gönğşular. elettiler beni çadıra
37 yatırdılar, ataşı yakdılar, getdiler gönğşuyla beğim, bir davar aldı geldi. davarı kestiler,
38 o yanıkçı ğarı o üç inneninğ götüne üç dene ağaç dağdı. ataşa ğodu inneleri. beni
39 aśdılar buramı, o inneler ğızardı. inneler ğızarınsırağ, benim buramdā ağıri yerine o
40 yanıkçı ğarı üç inneyi bastı, yakdı, oramı, ğasımı. sancınınğ olduğı yeri. davarı
41 kestiler, beni deriye ğatdılar, davarınğ derisine ğatdılar, orda bi sa_at duTdular,
42 sa_atda yat.. terledim. çıkardılar bi sa_atdan keri mi, iki sa_atdan keri mi orayı
43 bilemeyörüün, tabi hastayın. bedenimi bir un ğavırdılar, bedenimi şe_etdiler sildiler,
44 sıvadılar, sırtımı ğäydirdiler, beni bastırdılar, hemen bir ğırıpin atdırdılar, bir çay
45 içirdiler, işde böyle. böyle bir gün geçirdim ben. **RD: geçti mi ağıri. ED: geşdi.**

II

Kaynak kişi:	Ali Balık (AB), 81, Karakoyunlu., Emiş Durmaz (ED), 88, Karakoyunlu
Sohbete katılan:	Arife Boz (ARB), 60, Karakoyunlu
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD), Zafer Öztürk (ZÖ)
Derleme yeri ve tarihi:	Karadayı köyü, Serik, Antalya. 9 Haziran 1911.
Derleme türü:	Ses kayıt cihazı
Konular:	Gelin başlığı, koç katımı ve kadın giysileri

II/1

1
1 **AB:** senit belinden sabāla şeye giriverdik bayamliya. ondan sonğğura da anamasa
2 çıkdık. anamasda evleri bulamadık. hora yātdıdık ülen ömüzdeymiş ev. ARB: ardıcınğ
3 dibine mi yatdınğğız? **AB:** yatdık, hayvannar zatan yoruldu, onnar da, ülen bi uyku
4 üyümüşüz. bak şey, ataş da yakdık. ora ğurulduğ ğalān canım. biz ğendi yaylamıza

5 çıktık, tanıyacağmıyız! ARB: ekmeğēng var mı? AB: ekmeğ var. ZÖ: kaç hayvan var?
6 AB: üç, üç hayvan. RD: kimin hayvanıydı onlar? AB: biri bizim, birisi de hu. RD:
7 göçebe miydiniz o zaman? AB: hayır, burdayız da hayvanı götürdük yalınğgız,
8 göçebeliği dīkı.. ED: hayvanı salacak anamasa, yayılmaya. burda bakması gölay mı?
9 AB: saldığ anamasa, şimdi emme çok irezillik çektik bak hindi. s̄abā_adar yağmır
10 yağdı bilī_örümünğ? kepenēle öyle bekledik. RD: çadır da yok? AB: ne çadırı,
11 üstümüzden hayvannar sabı oldu, hayvannar gēdemedi, şöyle durdu hayvanlar, onnar
12 da şey yapī_örü, acep canavar mı geldi ki deyīyörüyüz. ataş yaktık emme, dağ
13 ne_olmuş kar bilī_örümünğ? dağı kar bastırmiş, goruda bu, goruyla ala eFendiniñg
14 arasında. hanı sen tahā eyi bilme.. ben bir gün vardım ora ya, sen tabı her zaman
15 geçi_örüsünğ. şeye gātıran beline bi tanıdım, ben bilmezdim ..., arkadaş bir ağaclar
16 var böyle, emme gece gēdī_örüyüz, hayvanda binīliyiz, hindi yānımızdā adam, ben
17 şē_etdim galān, ıslak şey a, çekindim böyle büründüm o çıplatmış, üstünü şē_etmiş,
18 dāğ karıla dolmuş satan. her yer . ED: o vakit o kar neydi ki! AB: o, nisanda ne bileyin
19 ben, dāğ karıla doluk. RD: nisan mı, mayıs mıydı? AB: nisanda, nisanda. EB: nisanda
20 yağabilir a. AB: nisanıñg mesele on beşi yiğirmisi, o arada. RD: yağar o zaman kar.
21 AB: yā şimdi şöyle bi_şēy var, nerde bē_erde, kar yağdı, yamır yāğdı, her yeri
22 götürdü. bizim burda dē_ēl de başka bi yerde. RD: koç katımında bir de deke katımı
23 olur muydu sizin? ED: olmaz be deke gātımı. AB: deke gātımı olur. ED: sonğra olur.
24 RD: onda nasıl oluyor, onda da mı ayırıyorsunuz? AB: ayırı_örüyüz canım, dekeleri,
25 ayırı_örüyüz. RD: yirmi gün, otuz gün ayırıyorsunuz? AB: heyye, yā yiğirmī_ün,
26 mesele otuz gün ayırı_örüyüz. ED: ayırı güder oğlāla. AB: hindi oğlāğāñg içine
27 gātı_örüyüz, ayırı güdū_örüyüz. bazı da hindi ötē_özde şeyde durū_örüdük,
28 tokmağtan yanı var a biz orda da çok durdu. (ED: a yēğān, şunuñg da şey göduğı yere
29 hele). AB: denğgize gēdē_örüdük davar_ıla. RD: peki koç katımında ne
30 yapıyorsunuz? AB: goç gātımında hindi goçları ayırı_örüyüz, beş on gün ayırı
31 güdū_örüyüz, o zaman anamasda olōrüyüz. goç gātımında duTu_örüyüz mesele bir
32 gün dēyīyörüller, beş on gün ayırdık a, bir gün de goçu gātı_örüyüz. mesele goyunlar
33 yürölōrü. tabi zamanı geldiğinde beş ay sonğgura guzlāyōrü. RD: anam ne diyor, sırtına
34 bir şey takardık diyor. AB: ha o şey, hanı boyalāyōrü, bilmen ne_ēdōrü, hanı nazar
35 dēğmesin deyi, boya edē_örüyüz. RD: neydi onuñg adı? AB: iFraza, iFraza canım.
36 ARB: ifraza, gırmızı dağarız deyyōrü, ben görmedim. ana, gırmızı mı dağarsıñgğız,
37 yeşil dağmamısıñgğız? AB: yavı ne türlü.. ED: yeşil dağılır, sarı, gırmızıyı az mı

38 dağallar bilmen, gırık olur deyi. gırmızıyı az dağallar. **AB:** şindi dekeyi de ne
39 edē_örüyüz bilē_örümünġ? dekeninġ bazan kerti_örüyüz gatacāmızda bak, hōyle.
40 deke ġatımında. **ED:** ġızıl edeller ġızım, gırmızı iPlik dağmazlar. **RD: teke katımında**
41 **kırkıyorsun?** **AB:** hı hı, boynunu kerteleyörüyüz dekeyi canım. **ED:** dekeyi kerteleller.
42 **AB:** biz hindi tāhā onu hanı, ben ötekini de bilirin, ötekini çoban güderdi, ġendimiz
43 dekeyi dāhā ēyi yāni. **ED:** heyye, tabı canım. **RD: hengi renkleri dakıyordunuz siz şeye,**
44 **koça?** **ED:** yaşıl. **RD: yeşil.** **ED:** yeşil, sār bir_ki dağılırımışdır. **RD: söyle işte onların**
45 **isimlerini.** **ED:** yeşil, kınalı. **RD: kınalı kırmızı, al yani.** **AB:** ayanġdā kınalı bak. **ED:**
46 peğ öyle has gırmızıyı dağmazlarıdı. **RD: yeşil, kınalı başka?** **ED:** başka bi_şey yok.
47 **RD: iki tane miydi?** **AB:** doğtur bey nā_ıl bilē.. **RD: iki renk miydi?** **ED:** iki irenk mi
48 olur, sāġir iki üç varımışdır. şu beline tüye bağlallar, ġöbēni yağlallar, oğullar. **RD:**
49 **ġöbeġini ne yaparlar?** **ED:** yağ çalallar. **AB:** he, he, öyle edeller. **ARB:** baya iş varımış.
50 **AB:** tabi, tabi, canım, hindi ġoç ġatımı. **ED:** ordan oğullar. **RD: ġöbeġine yağ mı**
51 **çalarlar?** **ED:** heyye. oğlum oğullar, ēyi, dürüst olan adam ġoçu ġatar, ha. **AB:** her
52 adam da ġatamaz dē mi? **ED:** böyle keyfine iş yok! **RD: şimdi yeşil var, kınalı var,**
53 **siyah var mı?** **AB:** siyah yok. **RD: beyaz var mı?** **ED:** belki beyaz var, bilmen. **AB:**
54 bēyaz yok. **RD: sen görmedin mi arkadaş?** **AB:** yok yok, bēyaz da yok. **ED:** herhar
55 bēyaz yok olmalı. gırmızı da yok, bēyaz da yok. **AB:** arkadaş gırmızı varıdı, dē_ēl mi,
56 varıdı gırmızı? **ED:** gırmızı gırık dōller deyi, gırmızıyı bağlamazlar. **RD: kınalı yeşil**
57 **belki mavi varımıştır.** **ED:** mavi varımıştır, belki gök varımışdır. **RD: gök, gök, gök**
58 **mavi demek zaten.** **ED:** heyye varımışdır. yaz sen, üç şeyi yaz. ġöġü, yaşılı, kınalıyı üç
59 şeyi. **RD: bu renkler neyi ifade ediyor, bunu bulmak lazım.** **AB:** şindi bunnar mesele
60 nā_ıl bili_örümünġ. **RD: yeşil neyi ifade ediyor?** **ED:** her şeyde yeşil, evele yeşil. **AB:**
61 süs gibi bir şey. hanı ġoç ġatı_örüyün, bunu dağarın. **ED:** heyye. **AB:** bunu dağarız.
62 **ZÖ: belki bereket demektir hocam?** **RD: onun bir anlamı var, abi.** **AB:** ġene de işde aynı,
63 bereket aynı buna gelē_örü canım. **ZÖ: nazar deġmesindir, mesela, o tarzda bir şeydir,**
64 **gök de atıyorum bir tabiat olayı ile karışlaşmasın diye.** **ARB:** belki, ġoçu tanımācak,
65 ġözü onu alacak, āğam! ġoçu tanıdıksıra. **RD: ifraza olmasın diye bi yapıyor o?** **ED:**
66 nazar deġmesin edet öyle, ifraza, ifrazası öyle. ġötü yeyni adama ġatdırıllar ġoçu, ġötü
67 yeyni. **AB:** hindi on bir ġoç var birininġ, bizim bir ġoç var ben de ġetdim. orda ġoçlar
68 dōġüşüverdi, nā_ıl bili_örümünġ? dōġüşörüller, bizim ġoç birez şeydi. **ED:** ġoç biri
69 birini ġırar. **AB:** heyye, az ġoltūna vurmaya ... bu dedi ġoçları öldürür sizinġ ġoç dedi.
70 ben ġötürdüm ġetdim, ufādım. bobama vardım yavı boba dedim böyle böyle oldu

71 dedim. ED: goçlar öldürür birbirini. RD: götü yeyni adam. ED: götü yeyni, galbi temiz
72 adam gatar. okuyacak, üfüreceğ. ARB: yâni gıvrağ olan, bazı adam ... ED: gıvrağ olan.
73 RD: üşenmeyen. ARB: mesele seninğ avrat hâç oturmayörü, işde o. ED: işde o. /.../
74 AB: ... kerç edeller. ED: oğlum elli sene, Kırk sene geldi geşdi, ne bileyin. aklıda mı
75 duracak, dâğda göcadım. AB: ekimde mekimde gâtallar dekeyi. RD: yok abi,
76 ağustosun sonunda katılır koyuna koç. AB: goç gâtılır da, dekeyi derin, dekeyi. deke
77 birez geç gâtılır. neden olü_örü bili_örümünğ? o az yazın şe_ödörü, öteki zēmeri
78 gūzusu olü_örü. hanı o nā_ıl bili_örümünğ, biz ora.. ED: yazın gūzlar o. RD: koç
79 katımında başka bir şey var mı? ED: nē_olacak. RD: dua okuyup katıyorlar. AB:
80 heyye, öyle bir şey işde. ED: götü yeyni, okur adam, üfürür, goçunu sürer goyununa,
81 gününğ dolūsuna. AB: emme işte tabi, gırkıımı ayrı, gūzu gırkıımı. ED: olīm gününğ
82 dolūsuna. RD: günün dolusu ne demek? ED: ne demek olacak? sabağdan gūşluğdan,
83 sabāla süreceñğ goçunğgu gātacañğ goynunğga. RD: günün dolusuna mı denir ona. ED:
84 heyye, gününğ dolūsuna denir. RD: sabah ve kuşluk başlanan işe, yani akşama kadar
85 zaman var. ED: heyye. AB: gününğ dolūsuna demek, demek hanı bir günñük şey. gününğ
86 boşu demek öylenden sonğura āşam_ıla. ED: āşam_ıla gâtılmaz. AB: tabi gün boş
87 olü_örü, hani, boş zamanınğda deller bazı bazı da dolū zamanınğda, neye gelü_örü
88 bili_örümünğ? dolū zaman bir güne gelü_örü, boş zaman vakıt şeyine gelü_örü. RD:
89 günün boşu da mı var yine? AB: boşuluğ hani, öğlenden sonğgura. RD: öyle bir tanım
90 var mı? AB: yok da. RD: günün dolusuna kullanılıyor ama. AB: evet. ED: olīm gününğ
91 dolūsuna gâtallar goçu. sabāla goçu gâtallar, okur üfürür adam götü yeyni adam
92 goçunu gatar goyna, ifrazasını yapar. RD: akşam falan katılmıyor koyuna. ED:
93 gâtılmaz. AB: yāv, hindi nā_ıl bili_örümünğ? RD: gelinlerin duvağındaki o şeylere ne
94 deniyordu? ED: perişán, perişán. AB: dē_él, dē_él emiş aba. RD: perişan hangisi? ED:
95 hanğına der bu? AB: guş tüyü de dikē_örüller şöyle. ED: guş tüyüne mi denğ sen,
96 hanğına? ARB: dün var mı, geştiğimiz köyde işde abiyle gōrdük a. gırmızı, kınalı,
97 yeşil, bēyaz, cıngılıydı böyle kereñgleri. AB: heyye, aynı olur, emme hanğgi
98 bilē_örümünğ? hani, bu mesele neydi o gūşunğ adı, dē_él dē_él gūşunğ adı var. RD:
99 kartal mı? ZÖ: tavus kuşu mu? AB: tavus gūşu da dē_él, toy toy. RD: toy. AB: bunnar
100 büyük olü_örü, burdan geçē_örüdü bazı, bobam birini vurdu hurda. toy var, toyunğ
101 tüyü. ZÖ: toy ne? AB: yā, büyük gūşlar var. onnar ikişer şey olü_örü. büyük, göca
102 boyunnu boyunnu, iri. doğuz kilo geldi biri. ZÖ: filamingolar var, uzun boyunlu,
103 boyunlu? AB: hayır, onnar gene ayrı. toy, hindi geçmeyiverdi. hullarda

104 görükmeyiverdi hindi. **RD: baykuş türü bir şeymiştir.** **AB:** bayguş gene ayrı da, o büyük
105 canım. büyük de mesele gırlara gönü_örü. öteki.. **ZÖ: yırtıcı kuş mu bu, yırtıcı mı?**
106 **AB:** yok, eti yenê_örü bununğ. dokuz kilo geldi biri derin a, gazdan büyük. **ZÖ: beyaz**
107 **mı renkleri?** **AB:** hanı ben ne ânğladı_örün bilê_örümünğ? bobam vurdu, birini de bi
108 sene, iki sene oldu. ho depede vurmuş bizim hasan getirdi, bi göca elemet böyle. **RD:**
109 **onun tüyünden mi oluyormuş?** **AB:** canım, o denğ gelise ondan edê_örünğ herárda
110 mesele onunğ tüyü tâha na_âl bilê_örümünğ? hindi bak şeyinde mercan varımış. **RD:**
111 **duvakta bir tane perişan oluyor değil mi?** **ED:** iki perişan olur, biri burdan biri burdan.
112 **AB:** şöyle sallan_örü. **ED:** heyye, üstüne bir oyalı yazma çekidir. duvağ da hōyle olur.
113 **AB:** şindi anamınğ vardı da ben ufadım da hōyle bi dağardım, az şöyle sallanmalı ha.
114 **ED:** ölüm duvā çekidiller, duvağ dedimiz şey, işde guş tüyü. **AB:** her yanı sallan_örü.
115 **ED:** sen ânğladıñnğ yok. **AB:** duvağ öyle canım, iki yanı mesele dut_örünğ, guş
116 tüyünü şöyle kerengğini boğuyörünğ. **ED:** heyye. **AB:** gelininğ gavasını böyle ... **ED:**
117 o öyle bē_erde dikili, dikili olur o, o duvağ. şindi, beni tanı sen. şindi bununğ anğına
118 böyle guş tüyünü dizeller. böyle dikeller, böyle dikeller, bunu bak duvāğı alı gollar,
119 yaşılı gollar, ordancīma ağı da gollar, ne olursa duvāğanğ altına gollar. **RD: al, yeşil?**
120 **ED:** al, yeşil, ak. **RD: gök var mı?** **ED:** göğü bilmen, ağ var. direm kuşak da. **AB:** ak,
121 bēyaz arkasında. **RD:** mavi demedi anam, gök demedi. **ARB:** işte gök der maviye,
122 önggü de gırmızı, her gelinğ öngü gırmızı olur. **āD: yeşil, ak, mavi, öyle mi?** **ED:**
123 heyye. **RD: mavi var mı?** **ARB:** var. **ED:** bilmen gāyır. **AB:** bir kaç türlü. **ARB:** dört
124 dāne. **ED:** dört dāne. dört dāne olğayörünğ böyle gēydirörünğ gavasından. şindi
125 getirörünğ bu dikili duvā böyle böyle edê_örünğ. böyle tüyleyörünğ. perişeninğ biri
126 burdan gelir, biri de burdan varır, bununğ üstüne şura şura, duvağ yoğarda, cīha
127 yoğarda galır. **AB:** cīha üstünde canım. **RD:** cīha ne? **ED:** cīha deyi guş tüyüne deller.
128 **RD: cīva mi, cīha mı?** **ED:** cīha, cīha. dūvağ, dūvağ. **AB:** duvağ de, duvağ. **ED:** duvağ
129 de sen. **ARB:** sen duvağ deyver yāhı. **RD: bana duvar dedirtip, beni yönlendirme.** **ED:**
130 duvağ, ölüm duvağ da. **RD: cīha mı, cīva mı?** **ED:** duvağ de sen, duvağ. cīhaya bakma.
131 nīdenğ? **RD: cīha tüyler değil mi?** **ARB:** o başı yoğarı tüy. **AB:** emme şindi biz duva
132 deyi duyduk. **ED:** biz duvağ deyi duyduk, deyverörüyün ölüm işde ya. bununğ
133 üstünden bi de bi de perişan, ardından ordancīma. **AB:** cīha olur ya. **RD: cīha diyor**
134 **bu adam bak.** **ED:** cīha de, duvağ de bununğ hepi bir. **AB:** ...doğtur beğ, yalınğgız
135 duvağ deyyörüyüz, gelinin dūvā var deyi bunu bil_örüyüz biz. **RD: arkadaşlar, bu**
136 **cīha o tüylere demiyor musunuz?** **AB:** heyye, tamam. **RD: o duvak değil işte, duvağın**

137 **bir parçası.** **AB:** evet evet, hanı parçasını yazacasanğ cıħa. **ED:** parça yazma oğlım,
138 duvağ yaz. cıva bilmen, me, mi yi bilmen, duvağ, yörüğünğ duvā perişannı o. dört
139 yanı, bir gızıl öngünde pullu iki yanı, biri yaşıl. **ARB:** /.../ bir yanı gök, arğası da
140 beyaz. **AB:** sırtı da gadife dē_el ney o, sırt, peşğirli. **ED:** şey canım, ona bakma üç
141 etek. **AB:** hayır ğene, burda ğarı almış bi de altmış liraya, ben, bizde yaqınā_adar
142 durudu, çok böyle, ... o da soğura ha! **ED:** işde böyle. üstünden de. **RD:** **şimdi bunun**
143 **arasına diktin diyelim.** **ED:** dikdim. **RD:** tüyleri. **ED:** tüyleri diktin, tüyledinğ. **RD:**
144 **bundan iki tane mi var?** **ED:** iki dene değil. **RD:** nasıl iki tane değil, arğadan koyduğun
145 ne peki? **ED:** arğadan ğoyduğum şey perişan. **RD:** **e bu ne?** **ED:** endē duvağ, duvağ.
146 **AB:** duvağ ayrı. **RD:** **duvak ayrı mı duruyor?** **ED:** duvağ ayrı olma mı? **RD:** **perişan ne?**
147 **ED:** perişan, cıngıl, ... orda asılı şey var mı, öylesi cıngıl. **AB:** o demir şey hanı, pul.
148 **ED:** demir, ğümüş, perişan deller ona perişan. **RD:** **ğümüşe perişan mı diyorlar, askıya?**
149 **ED:** heyye, askıya perişan. **RD:** **alındaki cıngıl mı?** **ED:** alınındā cıngıl yoğ, bir
150 düzü_ıye olur o. perişan. bir düzü_ıeye, iki dene olur, birini ardından getiriller, birini
151 duvāğınğ öngünden getiriler. işde ğaFaya geydirdiğinde dağarsınğ perişanı. üstünden
152 bi de oyalı yazma bağlarsınğ. **RD:** **önce duvak var, iki perişan var.** **ED:** iki perişan var;
153 biri ardından biri öğünden, üstüne bi de oyalı yazma. **AB:** höyle āba bağ, şurdan
154 getirörünğ, hurda yeri var, hura dağı_örünğ ğaFağğa, **ED:** heyye. **AB:** böyle ben
155 canım anamınğ var da ben dağı_örüdüm hanı ufak olunca var a, şöyle bağ. **ARB:** o
156 nerē_etti alı emmi, durur mu o. **AB:** ülen onu sattı ğoca. höyle var a getirip hurdan
157 dağı_örüyüz, cıngıl cıngıl edē_örü, hurda da boyun sallananlardan. **ED:** heyye, boyun
158 ... sallanan var. **AB:** burdā_uFak höyle. duvağ ğene ayrı. **AB:** duvağ mesele öteki
159 perişan şey. **ED:** süs üçün süs, duvāğınğ dışına süs. **AB:** öteki de yoğarı yandā da
160 duvağ, yāħı ne bileyin işte hindi öyle bir şey yoğ, öyle bi duvağ varıdı o zaman. **RD:**
161 **duvak yokmu evde şimdi senin?** **AB:** yoğ canım, nārasın ülen. **ARB:** satdık der işte ya
162 **AB:** hindi bunnar eskiden ğalınca yoğ. **ED:** yoğ. nasıFınğ mustaFada varıdı, işde bir
163 ğelin aldıydı aşşanınğ evinden. **ARB:** nerden bulduydu ku ğim bilir. **ED:** bē_erden
164 almışdır varımışdır, ğuşcularda hülen varımışdır, zeybeklide hülen. **AB:** yapsanğ var
165 a, bu ne dēyecekler hindi. **RD:** **perişanlar yüzüne sarkıyor?** **AB:** perişanlar şindi şöyle
166 yüzünğge var a, böyle şurdan hununğ yeri varıdı, hura dağı_lı_örüdü arğaya değil mi?
167 **ED:** dağı_lır. **AB:** arğaya dağı_örüdünğ. aynı var a deveninğ yüz çanğğı devesi, deve
168 şeyi var a böyle tāngır tāngır edī_örü. **RD:** **sallanıyor, ona perişan deniyor.** **AB:** heyye.
169 **ED:** perişan deller ona. **AB:** onu hindi herkez daşımayörü. **ED:** daşımayörü. **RD:**

170 **gümüş, gümüştən oluyor daha çok öyle mi?** ED: gümüştən, evel zamanında geline
171 dağılıdı, ölüm. AB: ucunda höyle şey varıdı, gaFanga dağacak, hurda şey varıdı. ARB:
172 bī de geline geldiğinde zülüF kesiyolar. ED: nideceñg canım o sonğgura, ev olduğunda
173 geline olduğunda o. RD: **yörük nasıl giyinirdi, etekleri nasıldı kadınların.** AB: gök
174 öñgceklı, sor göca ğarıya bilir o. RD: **gök öncek başka var mı?** AB: ak çorap, işde öte
175 yandā ğalan. ED: diğtirme haba, çeket, ğadife çeket, çeket çeket, haba ..., sırmalı
176 haba her dāğı sırmadan. RD: **kadiFe çeket mi?** ED: ğadiFe çeket, ğadiFe şalvar şey
177 ğadiFe haba her dāğları sırmalı. RD: **kadife çeket, haba ayrı mı?** ED: ayrı, ayrı. AB:
178 neden ayrı bili_örümünğ? onunğ goltukları açık böyle az dē_él mi? ED: bilmen
179 goltunu. RD: **şimdi haba ayrı mı?** ED: ayrı haba, sırmalı haba ayrı, sırmalar şöyle. RD:
180 **sırmalı haba ayrı.** ED: sırmalı haba ayrı. AB: göğ öñgceğ ayrı, ak çorap, ayaklarda
181 çarık. RD: **kadife çeket gene ayrı.** ED: gene ayrı. basma çeket gene ayrı, hırka gene
182 ayrı, pambıklı hırka. RD: **pamuklu mu, o nasıl bir şey?** ED: ne olacādı basmadan
183 veridinğ, terziler diğkerdi. ARB: çok güzel diğelelerdi. ED: güzel diğellerdi. RD: **hırka**
184 **mı?** ED: canım, pambıklı hırka. terziler diğkerdi. AB: şindi mesele, o zaman_ıkı ğeyim,
185 pontul ğeyiyörüdük, ak çeket ğeyiyörüdük. RD: **sırmalı haba ayrı, kadife çeket ayrı,**
186 **pambıklı hırka nasıl?** ED: hırka ben gibi ğarılar ğeyer, göca ğarılar ğeyer. terziler
187 diğker. AB: sen yaz endere, o görünür o. RD: **bu da çeket yani?** ED: çeket. RD: **yaşlılar**
188 **mı giyiyor bunu?** ED: yaşlılar, ğeyer onu. AB: canım hindi geline de bol göllu göllu.
189 ED: göllu, herdāĞı cepli. besiminğ ğarısı gök geline diğkerdi bizim sırtmızı. RD: **sırmalı**
190 **haba nasıl oluyor?** ED: sırmalı haba her dāğları ... olur. sırmalar böyle kereñğğinde
191 dolalı olur. RD: **dar bir çeket mi?** ED: çeket değil, sırma haba, haba. RD: **haba da çeket**
192 **değil mi, ana?** ED: biri de çeket yağen ğarşısı, başka bir de çeket çıktı sonğra,
193 ğadiFeden. uy! keyfinğ neyi bilirse onu ğeyersinğ. AB: hindi göçü_örü ya yazın,
194 mesele yazın deveyi çekip ğedi_örü, dört dene. RD: **benim sana resimde gösterdiğim**
195 **dün haba değılmıydı? kızın resmini gördün hani.** ED: bilemeyörüyün. AB: hindi nā_ıl
196 bili_örümünğ bununğ dediğı abamınğ, adam ğeyinörü yazın, ğadın ğeyinörü. ED:
197 yazın dedim yok alı benim. AB: hayır, göçecēĞende aba. ED: heyeye, o zaman da olur
198 da, ben düĞün işini laF edē_örüyün ben. AB: çarıklı, ak çoraplı, gō_önceklı. ED: o
199 zamana bakma, o zaman ne bulursanğ onu ğeyersinğ. AB: canım, bu hindi o türleri
200 yazı_örü bura. RD: **bu düğünde mi giyiliyor?** ED: bu düĞünde ğeyilir haba, oĞlum.
201 sırmalı haba, ğadiFe haba, düĞünde ğeyeller, her vakıt na_āl alsın da ğeysinğ
202 ğadiFeyi. AB: canım düğünde ğeyeller onu. RD: **pambıklı değın ne?** ED: pambıklı

203 dediğim ha, ortada göçerke gonarka géyersinğ. RD: **içinde pambık mı var şeyin?** ED:
204 içinde pambık gollar. RD: **basmanın içine.** ED: basmanınğ içine, iki yüzü diğker. RD:
205 **daha sıcak dutsun diye.** ED: heyye, göca garılara has o, ben gibi. RD: **öncekler nasıl**
206 **oluyor?** ED: ler, göğ öngçek olur, diğtiryiz, göğ öngçek önceniriz, belimize guşanırız,
207 basmadan çeket diğkerdi. AB: göğ öngçek canım, göğ öncek. höyle kereñgi şeyli,
208 hurdan ipile bağlanı_örü. RD: **gelinler herkes giyiyor mu önceği, kızı?** ED: bilme mi
209 yáğen gelin. AB: herkesde varıdı. ED: herkesde var, şindi yok. AB: hindi erkeklerde
210 de ğara pontul, ak çeket, bi de çarık var a. RD: **yaşlılar daha değişik bir şey giyermiş.**
211 AB: çarık, yazacāĜi hindi bununğ, nā_ıl bili_örümünğ, erkek ğısmına yazacak
212 olsañg, tabı dedimiz, ğadın ğısmına gör.. ED: canım, nidecek, erkē laF ettiği yok bu.
213 ğarıyı laF edē_örü. RD: **mekikli şey olur, ala olur demişti bir de.** ED: kıl yünğ öngçek
214 o. RD: **onu da söyle sana.** ED: yünğ öngcek o, biñgde bir olur oĜlím, biñgde bir edeller.
215 AB: biğ ak doğullar, bi ğara doğullar. ED: heyye, bir ak doğullar, biğ ğarasını doğullar,
216 öngcenirler. tabı, yapan yapardı. RD: **onu siz mi yapıyordunuz?** AB: tábi canım. RD:
217 **hepsi öncek mi sadece önünde mi oluyor?** ED: öngğünden mi olur oĜlím, baya öngcek
218 herdāĜi bir. RD: **ona yünğ öncek mi denirdi?** ED: kıl öngçek, yünğ öngçek denirdi.
219 yünğ öngçek denirdi. RD: **mekik alası öyle mi?** ED: mekik alası. AB: kendileri
220 yapı_örü. ED: ğendimiz yaparız a, onu biñgde bir, biñgde biğ yapılıdı o, böyle pek sık
221 olmazdı. RD: **ana senden önce dokurlardır, annende babanda. yaşlılar giyer imiş onu her**
222 **halde?** ED: yaşlı da géyer genç de géyer onu, edebilisenğ, çizme edebilisenğ, ince eğri
223 de ipi éyi doğursañg ğenş de géyer. RD: **peki pantolon ne giyerdiginiz?** ED: pantulun
224 don géyerdik, daha benim orda, asmalı don géyerdik. AB: yok, yok, onnar ayrı don.
225 RD: **eskiden de mi öyle giyerdiniz?** AB: eskiden öyle tábi. ED: işde dāhacık, eskiden
226 iki dene don. RD: **dış donu muydu?** ED: dış donu, soñgra çıktı dış donu. öngce
227 öngcenirdik. dāha, ğoyun sāĜacamız öngcemiz ayrı olurdu, öyle orta yerde
228 öngcenecemiz ayrı olurdu. soñğgura dış donu çıktı, dış donu. öngçek batal oldu. RD:
229 **donunuz nasıl oluyordu?** ED: getireyin dūrō, dūrō. erFe donu al_dē_él. AB: hülen
230 **ayavcı** hurası var a, hurası şeyli oluğ. hanı şey edē_örüller, lāstik, lāstik āzı burkmalı.
231 āzı burkmalı olur. ARB: bizim zamanımızda yoğudu. bizim zamanımızda ED: şey
232 anam, şo deyneği var bañgga. seniñ birez ğötünğ yeyni, bañgga ver endeni. RD:
233 **koyun sağmak için farklı şeyi önce kullanıyor.** AB: tabi, tabi. AB: var mıydı orda
234 bununğ. ARB: varıdı da, eski be, eski diğkin. değil ki onlarıñ paçā ayrı /.../dāğā üstü
235 ulamalı. ED: onnarı nere serding? ARB: bağ ollara éyice. AB: doğtur beğ, hindi mesele

236 erkelerin geyimi ayrı olurdu, kadınlarınğ_kı ayrı olurdu. mesele yazın geyecēGi ayrı
 237 olurdu, gene bi de göç ile öngge gedi_örüller a öngde geyecēGi gadiFe şey geyerlerdi.
 238 beşli enteri gibi bi_şeyler var, onu geyellerdi. içine gene aynı onunğ donu var onu
 239 geyellerdi. hanı, bi dağım olur o zatan bir boyda. hurda bi de ayrı şey var. bi enteri, bi
 240 de donu var onunğ. emme gaddiFe hepsi. **RD: kadifeden.** **AB: gadiFe hepi, üçü de**
 241 **gadife.** deyverörüün işde ya, halağ aldıydı bi altmış liraya, çok **berbatıdı**, mesela
 242 gayboldu getdi.

III

Kaynak kişi:	Hüseyin karadayı (HK), 75, Karakoyunlu
Özellik:	Eğitimi yok, Annesinin köylü kızı olduğunu söyledi Oturdıkları köy, yörük ve mühacir halkı karışık
Oturduğu yer:	Gedik (Karaboynuz) köyü, Serik, Antalya
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Anamas Çayır yaylası, Aksu, Isparta. 04. Ağustos. 2015
Derleme kaydı:	Ses kayıt cihazı
Konular	Yayla, güzle yaşamı ve develer hakkında

III/1

1 **RD: kendini bir tanıt şimdi baştan.** **HK:** kendim ben, hüseyin oğlu hüseyin karadayı,
 2 antalya, serik **RD: karakoyunlu musun?** **HK:** garağoyunluyum, garağoyunnu
 3 aşiretindenim. **RD: peki göçebencilik ne kadar yaptın?** **HK:** göçebencilik ömür boyu
 4 göçebe.. göçebeyiz biz ya, tabı, pambık vasıtaları çıkınca bi yirmi otuz sene galdık,
 5 ondan sonğura, ondan evel bu dağlara çıkardık. **RD: nere çıkardınız daha çok siz**
 6 **yaylada?** **HK:** biz enğ çok, şurdā aşşadā bedemliye ait şeşan. **RD: bademliye mi bayamlı**
 7 **ya mı?** **HK:** bayamlı işde, bayamlı köyü cānım. bayamlı köyüne. **RD: ora nahiyeydi**
 8 **eskiden değil mi?** **HK:** nahiyeydi. onu da biz etdik nahiyeye. çadırlara bir_ki şey
 9 dağıverdiler, ne onunğ adı, numara dağıverdiler, kāza oldu yāni. çadırlara dağıldı bu
 10 yani, annadınğ mı? orayı kāza etdik. ondan sonğra da bayamlıdan çok yani, irezil
 11 olduk, o köylü bizi irezil etdi. ondan sonğgura da hāç bağasım yok o köye benim. **RD:**
 12 **öylemi?** **HK:** öyle, işde bu güzüğünğ gördüGü yerde yaylaya çıkardık, buraya şeşanınğ
 13 dibine cüceler şeye ney oranınğ adı? mezer alānğgi, ardıç alānğgi, gızıl dağ ollara
 14 çıkarız qar eriyesiye gadar. qar eridimiydi bura cücelere çıkardık. bura guyularımız

15 var orda cücelerde. **RD: bura gelirsiniz yani, kar eridimiy di. HK:** kar eridimiydi bura
16 geliriz gayrı cānım. burda ağıstosunğ on beşinde goç gâtılır, goyuna evel. ağıstos on
17 beş dediye goçu gâtardı, goçu gâtıdımıydım, burdan bu çayır alānğı da bizim
18 goynumuzunğ sulāhā, goyun burda sulanırdı hep. burdan goçer, gene mezer alānğgına,
19 eşsek alānğgına, orda bir ay gadar gene dururduk, ondan sonğgūra hallata inerdik,
20 güzle. işde ordan öyle yāni. o güzle de oldumuydu gayrı, benim işim gücüm deve
21 gütmeydi. **RD: sen deve çobanıydın yani. HK:** ben deve çobanıyın arkadaş, deveniñg
22 guyruğundan duTdüm_ula deveniñg üstüne çıkdığım bir olurdu yāni. püre gibiydim
23 ben. püre gibiydim yani böyle. o deveniñg guyruğunu yeter ki bi dutayın, öyle işTe. o
24 iledinlerde gögelek olurdu, gögeleklerdim ben o develeri sen gögelē bilimiñg? **RD:**
25 **yeygi mi derdiniz ona? HK:** yeygi deriz tābi, deveniñg yeyecēne yeygi denir. yeygiler,
26 tabi orda şē_ederdik, ondan sonğura ordan bi dahā gayrı. dur gayrı seniñg sordūğünğ
27 yere ben cevap verecēn hindi. şindi oraya geldimiydi güz ekimiñg yirmisi, ekimiñg on
28 beşinde bi hazırlık yapılır, yörük hazırlığı. eşseklere palanğ develere havıt, ondan
29 sonğura efendim, yörük toplanırdı yani tekeye goçülecek deyi, hazırlık başlardı gayrı,
30 ondan sonğgura bir gün goçme kararımız oldūğunda, bi deveyi burdan, tekeniñg
31 buğdayı érez dutardı. érez olurdu tekeniñg buydayı. burdan buydayı alırdık, ağırık
32 sürerdik, ağırık. ağırık sürerdik mesela nereye bol_asına, bol hasana ağırık, deve, üç
33 devesi olan, beş devesi olan, gücününğ yeten yani. gücüne yeten oraya varır, ağırığı
34 yıkar, bu ağırığınğ başında kim galacak? oğlan yenğgi evlenmiş şu adam, bizim
35 cocumuz yani. yāhū, olanla gelini işde ora indiriverelim ondan sonğgūra, deve geri
36 döner buraya. burdan deve goçü yani çadırları sardı mı, bol_asına inerdik. ordan
37 serihe ini_örüyüz gayrı, antalya. yaz ayı gelince yörükleriñg çoraplarını gendiñg
38 bilirsinğ, çatal burun çarık, çorap annadiñg mı, yaz yörüğünğ bir gara kütühe selam
39 verdiği zaman vardır bir. **RD: hangi zaman o. HK:** yaylayı özledi.. yaylaya gēdecēz
40 buraya gayrı. bahar geldi garı, burayı özledik, ona yörüğünğ gara kütüğe selam ver..,
41 gözü görmez gayrı, çünkü yaylaya gēdecek adam, gara kütühe selamın aleykum
42 derimiş. **RD; kara kütüğe selam veriyor yani. HK:** heyye. ondan sonra işde, develer
43 sarılırmış, o bol hasandaki ağırık sürdümüz yere gelince, ora gonalgamız ya, o
44 gonalgaya gelince gelin, güzün de geliverike şura bi gonduduk derimiş. şu daşları ben
45 dizedimidi, hanı yūkünğ daşlarını. ben dizedimidi böyle gayrı. **RD: yük taşlarını ben**
46 **dizedim diyor. HK:** heyye, bi de zıpanıñg palanğgı varımış. palanğ yani. palanğga bi
47 de depme goyvermiş. hu da bizim kel gara zıpanıñg palanğı. palanğıydı deyi böyle,

48 sayıklarkana, işde daşları ben dizedimidi, bilmen ne dediğten sonğra cimá yaptıkları
49 yere gelince geliniñ dişi sıkılıveriymiş. hī hī derimiş, yörükçülüğünğ şeyi bu yani.
50 öyle yani. yaylanıñ habarı benim bu. amma burdan sorucağánğ dağdan daşdan
51 bē_erden bi_şeyiñ varısa bildimi söylerim yani. **RD: şimdi kaç devemiz var dı sizin?**
52 **HK:** yedi dene devemiz varıdı bizim hep yük devesi. **RD: hep yük devesi, bir de binme**
53 **devesi mi var?** **HK:** canım, binme devesi ben deveye dedim ya, tor olsun varsın deve
54 yani, alışkın olmasın, ğuyrūnu dutduğdan sonğra çıkardım deveniñ başına. hörKüce,
55 deveniñ hörKücünü bilmemiñ sen. **RD: bilmez miyim?** **HK:** hörKüce ora yapışırđım,
56 deve ğayrı birez ğaçar maçar a, ğaçsa da ğayrı o alışır. **RD: alışır yavaş yavaş.** **HK:**
57 alışır yavaş yavaş, öyle işde. **RD: sizin develer tülü deve miydi yoz deve mi?** **HK:** iki
58 dene tülümüz varıdı, bi de ğaltar varıdı ya, sizin köyde bi ğaltar. o ğaltardan bi de kipri
59 hadım aldık tülü deveydi o, bi de o devemiz varıdı, ğerisi yoz deveydi, yani. **RD: yoz**
60 **deveydi.** **HK:** heyye. **RD: şimdi maya çift hörgüçlü oluyor herhalde?** **HK:** deveniñ çift
61 hörgüçlüsü. **RD: tülü deve derdiniz değıl mi ona?** **HK:** tábi canım, tülü onu şeyden ne
62 onunğ adı o. **RD: kırşehir mi?** **HK:** ğırşēhēr dē_él, ğene de o taraftan bē_erden gelidi
63 o, ğırşēhirden bē_erden. nacır dēğıl de ne o deveniñ adı yügüren deveniñ adı. **RD:**
64 **buhur?** **HK:** buhur, buhur, buhurdan çift hörKeçli de olur, ğancına maya deller, erkene
65 daylak deller o tülü deveniñ. ğancına maya deller, o çatal hörgüçlü de olabilir onnar
66 yani. **RD: daylak?** **HK:** daylak erkek. **RD: yoz deveden mi?** **HK:** yoz deveyle
67 çiftleştirisiñ. **RD: ordan daylak oluyor.** **HK:** ha, hordan yoz deveden o buhurunğ dölü,
68 erkese daylak, annadıñ mı ğancısa da maya. **RD: olur mu maya?** **HK:** maya tábi
69 canım. **RD: yoz deveyle çiftleşmesinden?** **HK:** tábi canım maya, ğancık çıkarsa, ğancık
70 çıkarsa, heyye maya olur. işde deve zatan. **RD: kirinci neye deniyor?** **HK:** kirinci, önce
71 deve doğurduğunda kōşek olarak doğurur, kōşek deller, bir seneyi doldurdu mu dorum
72 olur. **RD: bir sene mi, iki sene mi?** **HK:** bir seneyi doldurdu mu dorum olórü işde ğayrı,
73 kōşekliğden çıkī_rü ğayrı. **RD: ikiye çıkar gibi geliyor bana göre amma.** **HK:** belki de
74 öledir, olabilir yáni. benim hatırımdan çıkdı ğayrı, yıllar oldu onu unuttum getdim
75 arkadaş. şindi, işde o erkēse kirinci, ğancısa ney? **RD: onu sen bileceksin?** **HK:** o zaman
76 o da şey, maya dē_él de. **RD: daylak değıl.** **HK:** dē_él, dē_él, aklıma gelmedi yāhı,
77 erkek oldumu kirinci olū_örü, ğayalık, ğayalık. **RD: gayalık derler.** **HK:** ğayalık deller
78 ona, ğayalığı da bitirdimi ona o zaman o yoz deve yani. **HK:** yoz deve ğarī, işTe. **RD:**
79 **gayalık, yoz devenin genç hali yani.** **HK:** genç háli, yaşlandı mı tábi o zaman deve yani,
80 hepisi deve olūyo yani. ondan sonğra onnarıñ üstüne işde, havıtları havıtları

81 dakdınđmıydı ğancık develere bu bişşek gibi, çadırınđ direklerini, çadırınđ annadıñ
82 mı sitilini, ötesini berisini o kel develere sarılır aşşığıya. dorum, yük çok gelise bārda
83 bārda durumunđ üstüne de sararsınđ yani. **RD: çadırı? HK: çadırı, çadırı tábi canım.**
84 ne yapacañđ, sımadı mı nê_olăcak o zaman bizim yūkümüz o. şimdiki_bi yaz esyaları
85 var da efendim, bucaqlara mı ğoyacañđ, deveniñđ üstüne ğöyüz biz. öyle yani. **RD:**
86 **devenin durumu bu diyorsun. HK: deveniñđ durumu bu. RD: devenin gebeliği ne kadar**
87 **sürüyor? HK: ben hăç bilmem onu. baya on iki ay mı bilmen. RD: on ik ay galiba, ne**
88 **zaman kızıyor deve? HK: zehmeride. zehmeride ğızar deve. RD: ağzından köpük**
89 **salardır o zaman. HK: o löklerde, löklerde olur o. RD: yoz devenin erkeğine, iğdiş**
90 **edilmemişine, enenmemişine lök diyorsun? HK: ona lök deller. heyye. RD: öbür, tülü**
91 **deveninkine buhur deniyor. HK: buhur o, o buhur bu yandan gelir o aydın yandan gelir.**
92 söke yandan. söke yandan gelir. ordan gelir onnar. onnar ora geldimiydi çifleşdirikene
93 tábi parayla yapıyo o işi. zehmeride gezeller onnar, kendileri deveyi çeker gelir. **RD:**
94 **çeker gelir, çiftleştirip parasını alıp gidiyor. HK: alır ğeder, heyye. öyle, deve sorunu**
95 öyle. **RD: hiç deve aramadım mı çalda? HK: çok, ne develer aradım, endē ğaltardan**
96 aldımız ğırmızı lök var işde. orda hallatınđ ğök şaklık deyi bē_er vardır. ğök şaklık
97 deller, deveyi ğız çocukları mesele bizim bu sizinđ ğızlar olsun, o bir yetişkin, aşı mı
98 onunđ adı, o hülen bizim ile deveyi ğüdü ollarda. dayılardan, bizim burdā dallınınđ
99 ğoca hatma, bu emiş şunnar bunnar, bi de boğaz çalar onnar āşam üstü oldumuydu.
100 **RD: kızlar mı çalıyor onu? HK: ğızlar bōĜaz çalar, deveniñđ yanda. RD: devenin**
101 **yanda. HK: heyya. ona mesele deve aniden yitiveri, ormana ğarıştı mı**
102 bulamayverisiñđ, ğözlek deriz yüksek bir āđaçlar olur mesele iledinlerde olur,
103 çamlarda olur. oraya çıkdınđ mı, öteki ormanlar küççük ya, onnarınđ o ğüççük
104 ormanınınđ içinde deveyi bulusunđ. **RD: ağacın sallanışından bulursun. HK: yok,**
105 ađacınđ üstüne çıkarsınđ, sallanmasın varsın, ğörürsünđ. **RD: hayır hayır, mesela deve**
106 **bir pelit ağacında yayılıyorsa. HK: yayılır olur. RD: görürsün veya ağaç oynar mı,**
107 **oynamıyor mu ona bakıyorsundur. HK: heyya, şindi orda oyun oynayöz bu ğızlarla,**
108 deve ğüdüyöz ğayrı, ğök şaklıkda. **RD: deve ğüdüyorsunuz beraber. HK: heyya ğök**
109 şaklıkda. hava birez döner ikindine doğru, döndümüydü çırakman oyunu vardır bi
110 zopayla. o oyunu oynarız, oyuna daldınđ mı deveniñđ biri yiter. bizim ğaltar. **RD: siz**
111 **oyuna dalarsınız yani. HK: tábi cānım, bizim ğaltar yitdi. āşam oldu, bobamızdan tabı**
112 anamızdan ğorçarız, neye yitirdinđ deveyi deyi. o durumda hemen, deveyi yitirdik,
113 deveniñđ izinden bulunur. deveniñđ izi baya bildiđinđ ğoca dabannı heyye,

114 düşüvermiş yola dōru kürtlerden hoyrana. hoyrana indi. ben de arkasından
115 varı_örüyün, endē bayamlılar da bu yürüğüň çok habsedeller. **RD: hapis ederler,**
116 **tokata katarlar.** **HK:** tokada gatallar, kürtleriň oraya. vardım, küFretti bize neyse,
117 deveyi gerinsin geriye çevirdim, kürtlerde o zaman harman, o harman zamanı,
118 zamanydı ora. orda bekle dim deveyi gece ordan çaldım tokatdan. tokatdan çaldım.
119 tokatdan çaldım, yanda da şen āmadıngımiş bi deve var. şen āmadıngı devesini de
120 gatdım yalınggız gelmēcek deve. sen yenggice boğazı bilisiň sa_ar, o yenggice
121 boğazından sür deveyi sür deveyi geldiğ, o zaman burdan da aşşadan o hallatdan
122 aşşaya indirdiler gızıl yurda indirdiler āşireti yürüğü. şen āmad bu deve bizim dedi.
123 sābala da deve arkasından gelecek tābi, bekçi köylü gelecek, zulüm onnar zulüm,
124 ondan songgura ġāri işde bobam irāmatlı deveyi çekdirdi banğga arkasından deveyi
125 sür sür deveğırı, deveğırını bilimiň? **RD: bilmem.** **HK:** gatıran sivrisini bilirmiň?
126 **RD: bilirim, evet.** **HK:** gatıran sivrisiniň şü yanda dağ deveğırı, deve_arın deller ona.
127 **RD: deve ağrımı bilirim.** **HK:** deve ġarın işde. **RD: deve ağrığı.** **HK:** deve ġarın. **RD:**
128 **deve ġarını mı derler?** **HK:** deve ġarın deller işde, dāğānđ adı o, oraya deveyi
129 harptıladığ. döndüğ gerisin geriye, sābala köylü bütün ekibiyle beraber çıkdı geldi,
130 şindi. **RD: deveyi harptıladınız yani, etrafını.** **HK:** oraya harptılayıverdiğ deveyi. **RD:**
131 **çıkamasın diye.** **HK:** çıkamasın, getmesin bi daha ġayrı, harptıladığ deveyi, çıkamācak
132 deve. sābala bayamlınıň şeyi geldi ġayrı. bu helimiň götü_ara deyi biğ ođlu varıdı.
133 hüseyindi adı da, öldü o. o da orda incebelde ġoyun ġüderimiş bobasıyla yusuFunğ
134 hüseyiniň ġoynunu ġüderdi, yusuFunğ hüseyiniň ġoynunu. o da āzıhā gelmiş ora
135 ġüzleye. burda ben bu çocūġü bileceğen, nē_adar çocuk var, kaç yaşında, on bir
136 yaşında, on iki yaşında. topladılar belki yirmi otuz çocuk, sıraladılar böyle, gele gele
137 banğga çok beňzzerdi o, helimiň götü_ara, ġötü_arayı yađaladılar. ġötü_arayı
138 yađaladılar. çocuk ben dēlin ben dēlin fūlen dedi amma, mümkün mü? ordan çocūġü
139 aldıar ince bele, helim ġocanıň yanna bobasınıň
140 yanna yani. orda helim ġoca ben bu çocūmu sābala yolladım demiş, deve tābi bi gün
141 evvele dutuldu ya. ondan sonğra salıverdiler deveniň hadisesi odur yani. onnarıň
142 elinden ben neler çektim, deveyi yitirdim de odur yāni. öyle. **RD: arkadan geldiler yani.**
143 **HK:** geldiler. sor bağalım, ne decenđ bağka? **RD: valla hiç de aklıma .., bilsem ne**
144 **yaşadığını soracağım da.** **HK:** ... yaşadığını. **RD: senin ne yaşadığını?** **HK:** ülen, ben
145 ne yaşamacağan, biz dağlarda dağlarda bu memleketde yokluk varıdı. **RD: yokluk**
146 **varmıydı?** **HK:** tabi, yokluk varıdı bu gözüğüň ġördü yerde, sen zengin ben zengin

147 dē_eldi. ğarağoyunnununĝ sayılı adamları varıdı burda. zeybek, ğaramuhtar, halil
148 āĞa, bunnar zengin adamlarıdı, bunnar ğoynunĝ yani varlıĝı, ama yoĝluk yoĝ, basma
149 yoĝ, ondan sonĝĝura efendim. **RD: ayakkabı yok. HK: yoĝ, ayakĝabı, babıç yoĝ, çarıĝ**
150 ğeyerdiĝ ayanĝĝa, altı parçalanırdı, üstünde bir ğön, onu āmad emmim ğözeleyverir
151 ğéydiridi ayāmıza, neler neler. yoĝluk yani. yoĝ yoĝudu. ben basmanınĝ çıkdını
152 bilirim yani. bir kıreçli basma çıkdı, kıreci basmışlar çapıtınĝ üstüne, onu aldılar
153 yorĝan morĝan bi_şeyler yaptılar yani, ben tā o devirleri bilirim, olları yani. öyle yani.
154 **RD: anladım, davlı neydi davlı? HK: davlı ğön. RD: ğön mü? HK: ğön. RD: işlenmiş**
155 **deri mi? HK: işlenmeyik, yāhı. şindi bazı bu yörükler, haytalarda olurumuş bu esas,**
156 çarıĝ yoĝ. ğön olmayın çarıĝ olur mu? sı_ırınĝ şurasından böyle biş dileller, bi de
157 şurdan dileller, bi_ipe baĝlar da ho deyverdimiydi, o ğön hōylece zıst çıkarımış ğerisin
158 ğeriye ğön davlısı annadıĝ mı, ĝasaplardan alınırdı deri. burda bu çarıĝınĝ en ĝüřlüsü,
159 sı_ırdır, camızdır. sı_ır ğönü, camız ğönü, bu hayvanınĝ, eřřeĝenĝ ğönneri ğön
160 dē_eldir yani. **RD: ğön deĝildir, hikaye yani. HK: onnar hikāye, öyle işde. RD: hiç**
161 **yurtta kaldınız mı? HK: nā_ıl yurtda? RD: komşuların gider yurtta kalırsın. HK: ey ben**
162 ĝaldım, geçen sene. **RD: kaldın mı, eskiden kaldın mı? HK: çayır var yā, bu çayır, bizim**
163 çocuklūmuzda mı, yoĝĝusa biz mi öyleydik, bu çayırdan ğorķardık. ğaranĝĝı
164 çökdümüydü burası, řu ařřādan biř ğöç gelirdi böyle. çānĝlı maĝlı tānĝ tūnĝ, bāriř,
165 çīriř, o cukķalı şeyler, şeyler var ya o ğarĝalar. ğarĝalar bāriřır böyle bulları, biz o
166 zaman ğorķardık işte işde bullarda. burda ben bi ĝaldım altın diřinĝ mandırası varıdı
167 şurda, zeybeĝenĝ mandırası varıdı. mandıranınĝ içinde bi altın diş yatırdı böyle. ben
168 de bizim ğöcen ıramazanla seninĝ ĝadıĝ ikimiz barabar burda ğoyun ğüderdik. burda
169 biş deli toklu varıdı ařçınınĝ, şurda řeydē öluĝ çeřmeninĝ başında, onu ğoduĝ getdik.
170 bir řey çeler başladı bu ğoyuna, tūkendi vardı ğētdi ğoyun bu memleketde. onu da
171 bilirim ben yani. öyle. ıramazan_ıla çok arķadařcılık yaptık. çok, ĝaldım bullarda,
172 ĝalmamıyım, āzık bu daĝlarda bulduĝ, bulduĝ yediĝ, bulamassaĝ ğedersinĝ tā
173 orta depeye sizinĝ orta depeye, orda řeyinĝ nasıfınĝ çobannarı varıdı o kōr çabanınĝ
174 uřā. tā orda azīhā getdim burdan ekmeĝ yoĝ, açlīmızdan ĝırılıyoduĝ böyle yani. onnarı
175 da ğördüm ben yani. öyle. **RD: ordan dürüm aldıĝ ğeldin yani. HK. ordan ekmeĝ**
176 **getirdim biş ğünnük. ordan bi ğünnük ekmeĝ aldıĝ ğeldik. RD: bezen azıĝı geç**
177 **getirirlerdir. HK. āzık zatan, ğünü ğünnük. evelce bitirivedinĝ mi azık biter, on iki**
178 **ĝüne, şey. RD: on iki ekmeĝ. HK: on iki ekmeĝ bi ğünnük. RD: on iki yuka bir ğünlük.**
179 **HK: on iki ekmeĝ bi ğünnük, ama o zaman ĝeņřlik var, bi de annadıĝ mı yēcek**

180 bi_şey yok, onu bekleyemessinġ yedinġ mi, āzık, ġünü ġününe denġ gelmez. o zaman
181 ġedersinġ ġayrı halladı dutarsinġ yāhi, ekseri halladı dutarız cānım, ġüzlemiz oraydı
182 ya. **RD: nere gideceksin başka.** **HK:** bobaġġıla ġara musdava, bobaġġıla ġara
183 musdava burda odaşıklar onnar, biz de āmad emmiminġ musdaFayla odaşız dallınınġ.
184 **RD: odaşık ne?** **HK:** ġoyunnar, ġoyunnar birbirine girmez ayrı ayrı. benim yataġ şurda,
185 seninġ yataġ orda, o yataġ orda. üç sürününġ çobanı; biri ġeder yemē bişirir, biri odunu
186 getirir, ġara yataġ ya ġoyun, ġara yataġ ġoyun, biri bişirir, gerisi odunu çeker bilmem
187 ne_ēder işde. orda ġara musdaFayla, o zaman yepinti olurdu. **RD: ona odaşık mı**
188 **dersiniz?** **HK:** üç dene, iki dene ġoyun yan yana oldu mu odaşık deller, odaşık deriz.
189 şindi, nasıFıla mesela havana odaşık bunnar. hem ġonġşu, hem odaşık, hani ev
190 oldumu ġonġşu da ev olmadı mı ġoyuna odaşık deller. işde o zaman şurda çukġkanıġ
191 üstünde bi daş var, oraya bi yepinti bişirdik, bobaġġ da ġiminġġile biliyonġ mu, irbēm
192 ile. **RD: irbem kim?** **HK:** baya dayısınınġ şeyle. ülen memişinġ irbē_emi bilmeminġ
193 sen. arkadaş deli irbēm. irbēm ile bobaġġ ġüder, ġara musdaFayla da ġim idi allāhım,
194 ġara musdaFanınġ arkadaşını bilemecēn yepinti bişirdik. ġılınġ biri, ġılınġ biri
195 yepintininġ içine düşdü mü ġara musdava onu atardı ġayrı. haranıyı atdırverdi. o ġadar
196 şeyidi. titizdi, musdaFa dedi neye atdınġ endeni dedi. bi de südü bulgura dōkerdik,
197 bulgura. **RD: süttü?** **HK: südü** **RD: bişirip ısıtıp da mı?** **HK:** hayır hayır, bulġur ġaynayō
198 dē mi, süd tam bişip ġederġene onunġ üstüne dōkersinġ, yāġı da o, şeyi de o südlü_āş
199 deller ona. **RD: öylemi mi?** **HK: öyle işde, yani.** **RD: sütlü aş.** **HK: südlü_āş.** **RD: onu**
200 **pişiriyor musun dōktükten sonra?** **HK:** yāhi hindi bulġurunġ suyu önce ġaynar. bulġuru
201 dōkersinġ ġaynar suyunġ üstüne, tam da ġaynıyıboturuġa südü dōkersinġ. südü
202 dōkdünġ mü o südlü_āş olur, çok ġüzel olur. **RD: ben ilk defa duyururum südlü_āşı.**
203 **HK: yemedinġ mi?** **RD: yedmedim hiç.** **HK: yedir de bi ġör baġayım bi, yapdır bi.** **RD:**
204 **yaptrayım bir.** **HK: ha, bi yapdır bi ġör.** **RD: önce suyu ısıtıyorsun, ardından bulġuru**
205 **dōküyorsun?** **HK: su ġaynāyo, su ġaynadı mı bulġuru dōkersinġ. bulġuru da bi**
206 **ġarıştırısınınġ tābi içini, takur tukur takur tukur, ġaynamaya durdumuydu süd dōkülür.**
207 **südü dōkdünġ mü o sütlü āşdır. ona doyum olmaz. ona doyamassinġ yani, o ġadar**
208 **ġözel olur. hele şindi şu ġünde yepinti ġünü ya, şindi şu ġün süd yaġlı, doyamassinġ**
209 **ona, öyşe şey iramazan.** **RD: ona odaşık derdiniz ha.** **HK: ona odaşık deriz.** **RD:**
210 **karayatak şey mi oluyor, yani, karayatak?** **HK: ġoyun burdan ġeder, orta depeyi**
211 **biliminġ sen? yurtlarınġġızdā, orta depede ġöylü yurtları var mı? köylü yurtlarınġ**
212 **yanda ġoca ġoca ardışlar var mı? bōġazlar var mı?** **RD: bucaklar.** **HK: o būcaġanġ**

213 birine ben yatırın, sen arkadaşımın, öteki yatır. üç sürü yāvıt iki sürü böye şey olur.
214 yanyana yatır, āzık barabar yenir, ekme, barabar yenir, ondan sonğura buna odaşık
215 deller. **RD: karayatak ne? HK:** gündüz yayılıyo, āşam yatıyo sabāha ğadar. ona
216 ğarayatak deller, ğarayatak deriz işde. akıla gelmez ki ben sanğga başka ne annadayın.
217 **RD: anlatırsın sen. HK:** sen sor ben annadıvereyin canım, sorulur cevap öyle verilir
218 dē el mi āġa. **RD: ananın hatrasından hiç bir şey aklında yok mu? HK:** anamı
219 bilmeminğ sen? **RD: az çok gır mı aklım eriyor? HK:** anam deveci pehlivanınğ ğızı.
220 deveci, dedem kırk sene ğüleşmiş, yargınını yere getiren olmamış. ondan sonğra
221 dedem getdī yerden, para mı var? dana, deve, ğoyun, ğoç, erkeç, deke. **RD: öğdül**
222 **olarak. HK:** öğdül olarak alır gelir, bir gün bir deve çekmiş gelmiş, başa ğüleşmiş,
223 deveyi hak etmiş, heyye. getirmiş gelmiş, deveci pehlivan diye ondan ğalmış, dedem
224 deveci pehlivan ondan ğalık, dedeminğ yargınını hāç yere getiren olmamış. bi dene
225 şeyli gelmiş şeyden, ordudan bi pehlivan gelmiş, seksen dönümde de ayanıs seksen
226 dönümde de dedeminğ yeri var orda. oraya gelmiş, o ğüleş olurdu ya ğalelerde,
227 şullarda bullarda ğüleş olurdu ya. ğüleş olurka, bu deveci pehlivan nerde kim, sormuş,
228 dedeminğ de bir saz evi varımış, ğamış ğamış ev. **RD: tekede mi? HK:** ayanı.. **RD:**
229 **ayanosda? HK:** hayır hayır, şeyinğ yazarınğ arkasında, burda seksen dönüm deller
230 oaraya. **RD: ordan mı bahsediyorsun? HK:** heyyá, oraya gelmiş, anam annadır yani.
231 işde burda deveci pehlivan varımış, buyrunğ demiş dedem. arkadaş ben ordudan
232 geldim, seni duydum, ya seni yıkıp dünyaya baş pehlivan olacān, ya beni yık sen baş
233 pehlivan ol demiş. **RD: yani ordudan ğüreşmeye gelmiş adam. HK:** ordudan bunu
234 duymuş gelmiş adam, buraya atıla. atıla geliyo, canım, yayan mı gelsin adam? **RD:**
235 **hayır yani, araba, vesait yokmuş mu o zaman? HK:** hūlen araba nārasın, o dağda nerde
236 araba? araba tāhā dün çıkdı yā. ondan sonğgura gelmiş, dedem buyurunğ demiş, bi
237 yatak yapmışlar dedem baş köşeye almış onu, pehlivanı, mustafa pehlivan dellerimış
238 ona, dedem de az ğapıya doġru yapmış. oda zatēn tek oda, geçerke, hayır yanğlış
239 söyledim, dedem başa yatmış, o da ğapıdan yanna yatmış o şey ğapıdan yanna yatmış
240 o şey, mūsefir. geçerkene dedeminğ ayāna dakıvermiş şeyi, dedeminğ ayānı ayānı
241 dakıvermiş. dedem de hāç pervaneyi bozmadan onu sürümüş ğapıya eletivermiş. ulan
242 demiş deveci pehlivan sen hakkatān böyle böyleydi. arkadaş demiş sen, anam annadır
243 canım, arkadaş sen bu memlekete gelmişsinğ ama, ben bu memlektinğ baş
244 paħlivanıyın, sen de ordununğ baş pehlivanı ol, burda ğüleşmeyelim, yıkımayalım bir
245 irimizi. hayır demiş seni yıkacān ya yıkacāġan yada yıkmacāġan. **RD: kafaya komuş**

246 **adam. HK:** ğaFaya ğomuş, işde ollarda bê_erde her pazar ğüleş oludu. ğüreşde dedem
247 bunu getirmiş, hakim hëyetiniĝ öngĝüne, diziniĝ üstünde çevirmiş yani, künteyi
248 oyun ya künte, künteyi deve olsa deveye atarımış dedem, bu ğadar ğüşlü bi adammış.
249 deveye atarımış yani. diziniĝ üstüne yatırmış, o da pes etmiş. o ğün kü malı meleli
250 neyse, para pul ney varisa onu, dedem birez de toplayıvermiş ollardan o ğariban deyi,
251 onu yollamış, savıqlamış ğâyırı, deveci pehlivan bu. **RD: deveci pehlivan ondan kalmış**

III/2

1 **HK:** dabışĝan, bizim bobalarımız avcıydı, ben kendim de dâhil içinde. dabışĝan
2 üşümez. ğar bilmez, sōĝuk bilmez. böyle nisan aylarında o şey olur tavlanır, evlenir
3 onnar. **RD: kızanlaşır yani? HK:** ğızanĝlaşır evlenir, o zaman bunnarıĝ ğözü ğörmez,
4 dabışĝan deller ğoca ğulaĝ hazretlerine. annadıĝ mı? heyye. onu biz vururuz
5 daĝlarda. avcılar vurur bunu. **RD: senin avcılıĝın da var zaten. HK:** avcılıĝım olmamı
6 canım, tâ ğözüm ğörmeyeli iki senedir çıkmayıom ben, ondan bıraktım. **RD: tavşana**
7 **eskiden dabışĝan diyordunuz? HK:** dabışĝan denir canım, davşana dabışĝan deller. işde
8 öyle. bu ğözüĝüĝ ğördüĝü daĝlarıĝ her yanında vardır o. **RD: babalarınız o avcı**
9 **olanlar çok mu avlanırdı? HK:** yâ, şindi aslında, benim biraderiĝ bir oĝlu var. mēmed
10 ğaradayı. bu ğözünĝ ğördüĝü tãhã hâlen devam eder. geçen sene ğalb ğırizi geçirdi,
11 hâlen vurur o dabışĝanı, hâlen de onu vurur. işde bu sene vurmacán deyi şurdã aksuda
12 ev aldıydı. ğorkusundan bu sene çıkmacán bu yaylaya deyi, dönüverdi getdi vardı.
13 dabışĝan da ğaldı, ğara mēmed de getdi. **RD: tavşan yani. HK:** davşana dabışĝan
14 deyïörüller işde, ne bileyin ben benim bildiĝim mi var. dabışĝan bu yavlada
15 mevşurdur yani. **RD: çoktur. HK:** çoktur. ğeklik çoktur. davşan çoktur işde öyle. **RD:**
16 **kekliĝin yavrusuna biliç mi diyordunuz, bülü derdiniz küçüĝüne? HK:** palaz palaz. **RD:**
17 **palaz biraz büyüünce deĝil mi? HK:** yok. doĝdu dō_alı palaz o. doĝdu doĝalı, sürmeyi
18 çekdimiydi aynı ğirinciniĝ hesap var ya, sürmeyi çekdimiydi o yavaçca o ğirinciler
19 gibi olur. tam doldurdumuydu ğeklik olur ğayırı o. **RD: tam, rengi mi, ğözünün rengi?**
20 **HK:** irengi, sürmesi var ya canım, sürmeyi düzelttimiydi, o zaman ğeklik olu_yö tabi.
21 ondan sonĝra da işde anaç ğeklik, erkē ğancı olur. **RD: fark var mı ikisi arasında? HK:**
22 erkek canım erkek her zaman ğabadayı olur. **RD: şişmam mı olur? HK:** şişman olur.
23 **RD: daha iyi mi uçar? HK:** uçmaya, hepisi uçar onuĝ da, illaki erkek daha iyi dutulur,
24 āmad emmim dallı alaca basardı ona. **RD: alaca basmak ne demek? HK:** ğekliĝiĝ
25 irengi şeyini nardan nar ğabıĝından alaca basardı beyaz beziĝ üzerine. alacayı
26 dutduĝmuydu ona o ğâyırı delirir yoĝarı getmez. o ğayırı alacayı ğördü mü ğaĝ ğıbrak

27 ғақ ғібирақ өтер үстүнъге дору gelir. onu vurusunъ ғарі, erkēni ғancīni bilisinъ. ғанчік
28 ғолушъaya yatar, erкек annadinъ mı dağlarda өter durur. onnar birleşirler dört beş hani
29 evel burda bir yozlaқ olurdu. atlarınъ bir yozlağı olurdu. atlar şeyi çıkarıdı, erкек
30 hayvannarı, ғüşlü at erкек hayvanı çıkarır, onnar ғeder yaylacıđınъ başında, şurda
31 onnar yozlaқ olur, ғancīha giremez. aynı o қеклікlerde yozlaқ deriz ona biz hindi,
32 erкеклер yozlaқtadır yani, öyle. **RD: atlar, erkekleri çıkarıyor mu? HK: canım şimdi**
33 **meselá, seninъ var üç hayvanınъ, benim var. RD: tamam, bir öğrek oldu, yozlak deyi**
34 **neye diyorsun? HK: annadiyom işde ya! şindi üç seninъ olur hayvan, iki ғанчік olur**
35 **bi erкек olur. beş ötekiniнъ olur, on ötekiniнъ olur. ғarađoyunnu áşireti bura bir oba**
36 **ya. bu hayvannar çayıra gelir. çayıra salınır. salındı mı tábi bunnarınъ içinde enъ**
37 **ğüşlüsü, kovar ötekini. RD: erkekleri kovar. HK: tábi canım, onnarı yitirir yani, o**
38 **başrollerde oynar o, onnarı yitirdimiydi onnar kendi hallarına erкекçe aynı bizim hesap**
39 **böyle, erкекçe ona yozlaқ deller. onnar ғedeller orda ғırlarda eğer biri yanъđılı şaşar**
40 **da o hayvana girerse onu o at yer yani. yer onu yani, yozlaқ deyi ona deller. RD: bu,**
41 **kekliklerde de var. HK: қекliklerde de var. ғoçlarda da var meselá, ғoçlarda yoқ mu?**
42 **RD: ona yozlak derler ha? HK: ona yozlaқ deller. RD: yani kısırakların bir erkeği olacak.**
43 **HK: bir erkeği değil ғayrı. bir tane olacak, pehlivan gibi içinde o başkomutan. RD:**
44 **diğer erkekler toz olacak? HK: toz olur. hele bizim ғaramútarlarınъ kór varıdı kór**
45 **beygir. şeyi çekilidi onunъ ayası, onu ғördümüydü at, alláhım yitirirdi yani. bu ғözünъ**
46 **ғördüğü yaylacıқdan hâç inemezdi o divana. suya gelemezdi yani. öyle yani, yozlaқ**
47 **deyi ona deller. meselá sığır. RD: sığırda da mı var aynı? HK: hayır, sığırda yozlaқ yoқ,**
48 **hindi bu ғözüğünъ ғördüğü memleket hep ғurt canavar yani, yörükçe. canavar bu**
49 **sıđırınъ yavrılarını gerekirse yer. ámed ile biz bi şeye getdiқ duzlaya getdiқ. köpeği**
50 **saldıқ. seninъ ғoca ғulaқ hazretlerinden yani davşana. RD: dabışkana? HK: saldıқ,**
51 **köpeđinъ sesine o subaşının sığırları var orda ғırda. şeşandan beri yandan ağrı ғopdu.**
52 **alláhım dilini çıkarıp da bardığında o köpeқ davşanı ne bilmen neyi, ғаça ғаça bizim**
53 **yanıza zor ғurtardı. bu sığırları o ses ile ғorқuduyo canavar. ... teке düşürdü mü de**
54 **yer yani. teке düşürdü mü de av_edmez. hayvanı da av_etmez. endē hurda ғirdibi var**
55 **bizim, ғirdibi ғarā_aca gederке ғirdibi vardır şurda. orda boklu ғöl deyi bir ғöl var.**
56 **ora suya getdiқ biz. ámed emmiminъ musdavayla ben uyumuş ғalmışıyım ғoyununъ**
57 **arқasında. ũlen höyle bir yalaқ var. yalāđa nāhıl etmiş o hayvan, çünkü onunъ içinde**
58 **yozaқ yoқ, at kendi ғulun var o meselá ғанчік hayvan şeyleri ya, o ғulunları**
59 **yedirmecēn deyi at, ғúk ғúk ғúk böyle daşşaq çalar onnar. böyle ғúk ғúk ғúk o**

60 canavar onu gördümü yitĩ_örü valla, yitiriyo yani. **RD: canavarı kovuyor? HK:** kovar.
61 **RD: kulunları koruyor yani. HK:** gulunu, hayvanı gatlıyan canavar yerdirmez yani
62 hayvan. at, at hikáyesi öyle. **RD: deşdikçe neler çıkıyor. deşdikçe çok güzel şeyler**
63 **çıkıyor. HK:** bu gözüğünğ gördüğü yerde işde yürükçülük bitdi. ne göca gulāĖĩ ġaldı,
64 ne bilmem neyĩ ġaldı. **RD: ne göceni ġaldı. yavrusu da göcen değil mi? HK:** göcen. bi
65 de göcen deyi sizinğ duzla burnunda şey vardır. şindi göcenner göcen möcen ġalmadı
66 ġayrı. benim de gözüm görmeyiverdi, elim āyam dudmayiverdi, topalın. işde bu durum
67 ġarşısında. **RD: sen bura gedip geliyordun, ben biliyorum. HK:** gétmemiyim yāĥĩ, bu
68 dāęlara her yanna gezer gelirdim a! hatta seniñ ile bir ara gedecek olduduk. **RD:**
69 **gidecek olduk da ben kalmadıydım. HK:** heyyá. /.../ **HK:** develeri burdan çektikmiydi,
70 bu yaylaya geldiğimizde, bu çayıra deveyle gelirdi odun. bu cāmi yapıldı bu caminiñğ
71 çakılı deveyle çuvallarla geldi. bu caminiñğ kiremidi, çuvallarla deve getirdi.
72 odunumuz bu deveniñğ üstünde. bu deve diri duz yer. öyle ince duzu yemez. bunnara
73 duzu verdik de sürüverdikmiydi gözüğünğ gördüğü çal deriz, mezer alāñğ yanna, ho
74 yanna, çala sürüveriyiz. bir ayda iki ayda, ondan sonğra getiren getiri, getirmeyen
75 ordan toplar gelir sarar develeri dirkeşdirir biri birlerine, bi de öñğüne ġara eşsek
76 ġatarsiñğ, annıyonğ mu? bir ġara eşsek öñğğüne bi de ġelin. çek göçü çanęları lapır
77 lapır, ġüpür ġüpür böyle. **RD: sizin develer çanlı mıydı? HK:** çanęlıydı. ilk benim aklıım
78 erdiğinde çanęlıydı deve. sonğūra çanę nerē_ėtdi ben bilmeyom. benim bobam iki
79 evli ya. **RD: iki evli mi? HK:** benim bobam iki evli. **HK:** birisi anam benim, devciniñğ
80 ġızı, anamęil köylü ayānis köyünden. **RD: ayanos köyünden, bizim şurdaki, beyşehir**
81 **gölü kenarında ki. HK:** dē_ėl lēn, ayanısı bilmemiñğ sen serikdē, ayanıs. **RD: ha**
82 **ayanız. HK:** ayanoz, neydi oraniñğ adı? üründü. işde anamęil ordan. öteki anam da
83 musķalı alıyı biliyonğ dē_ėl mi? yılmaz, musķalı alınıñğ bacısı, öteki anam da. iki
84 evli bobam. biz işde yarı teķede ġalırdık. anam köylü ya harmandan şundan bundan
85 bildiği için anam, biz ġalırdık, öteki ev bura çıkardı. harman bitdimi bizi alıllar
86 getiriller, hura yaylaya elēt.. gelirdik malımızıñğ başına. öyleydi yani. bizim develer
87 öyleydi. develeriñğ çekilmesi de, dirķemesi de, bilmem efendim, göçmesi de hepini
88 eyi bilirim de. **RD: yüz çanı iki tane mi oluyordu? HK:** iki bi yüzünde olur, ki bi
89 yüzünde olur. **RD: ikisi de eşit büyüklükte mi? HK:** aynı çanę canım. güççük de olur,
90 üç de olabilir o da, hele hele iki olur. **RD: cıngıl cıngıl. HK:** cıñıl cıñıl, bi de ġarın
91 çanęları olur, ġüpür, ġüpür, ġüpür, çaldur, çuldur. deve başbaşa ġeder. duza geden
92 deve başbaşa ġeder, hacıya ġederin deyi ġederimiş duza ġederķe o. öyle. **RD: yani**

93 **yanyana gidiyor. HK:** öyle canım. başbaşa yanyana yani, böyle. hâç böyle deve
94 birbirininîng ardına düşmezimiş. deve sırf başbaşa gederimiş hacıya gederin diye.
95 duzcular öyle, ağam öyle annadırdı bize yani. biz de bahārın yörük yaylaya.. **RD:**
96 **yazın. HK:** yazın, yazın, yörük yaylaya çıkıcağında o zaman da başbaşa geder deve.
97 öyle pek arkası arkasına düşmez. deveninîng bir yuları vardır. bi de ipi vardır, onunîng
98 ikisininîng arasına ince ipi. **RD: dizgini? HK:** dizgini, dizgini, onunîng bir telleme ipi olur
99 bi, deve sıkışdıymıydı şöyle. **RD: çilbirine bağlıyorsun. HK:** çilbir, heyye. onu birbirine
100 bađladıñg mı, kestel deriz biz ona. **RD: hangisine? HK:** o ipe. ip ile halkaya bağlanan
101 ip. ğolanîng ile şeyle, dizginle bağlanan halkaya. ora ip ile bağlanır. ora mesele deve,
102 sağlam olusa deveninîng burnunu kesecek tabi, demir ya orası yular ya. onu ğopsun deye
103 çürük kestelle yaparız yani. hāni kestel deriz ona. asılıverdimiydi deve orda ğalır. **RD:**
104 **kestel ne? HK:** kestel ip, ipinîng incesi yani. ince ip. **RD: o telleme ipi değil miydi? HK:**
105 telleme ipi de, kestel deye, çuval dođursunġ, ... dođursunġ, bunnar onunîng ipini
106 kesersinġ, o ip, ip bulunü_örü. hindi dağlar dağlar ip, ip mi var ona kestel deriz ona.
107 **RD: aynı zaman da kestel de diyorsunuz? HK:** kestel deriz, cānım. kestelle bađladıñg
108 mı o zaten deveyi ne zaman sıkıntıya soktumuydu, ğoparır unu küt ğoparıverir. geder
109 deveyi çeker gelir aynı kesteli belinde bağlıdır zatan o, cebinġde olur. onu getirir gelir
110 kesteli oraya ġene deveyi bađlarsinġ. çeker deveyi de deve buraya çıktımıydı,
111 annadinġ mı, şu ġözüğünġ ġürdüğü ġırlar ilkbaharı, ilkbahar yaz cānım. **RD: yay ayrı?**
112 **HK:** yaz, yaz. yazın buraya çıkarısınġ, deveye bir duz verisinġ. sürersinġ demiki
113 dediğim gibi çala. ondan sonġra deveninġ işi bitmiş oluyo ġayrı. yaylayı ondan sever
114 deve. amma bi de ölemez vardır, ölemez. **RD: o ne? HK:** ot. diġen. o ölemez diġenini
115 bē_erde bi yedimiydin tā orayı da dutar o deve. ona da imkân yok yani böyle,
116 zapt_edemezsinġ. ovada çok olur hoyran ovasında. ona ġaçar yani. hoyran, kürtler
117 ġurcova, muma, oraya çok ġaçar deve. öyle. **RD: neler varmış bak, deve dikenini değil**
118 **mi? HK:** yok canım, bullarda var, bullarda var hindi o otlardan. şu ġözüğünġ ġürdüğü
119 yeller bak, şu ġürdüğünġ yerde diġen görülü_örü ġördünġ mü horayı? o diġeninîng
120 anasını ağladır deve. hu dağlar tabi canım, deveninġ ağzına diġen batmaz. azġanı,
121 çaltısını, efendim deve diġenini, diġeninġ için deve ölür yani ölür. deve öyledir yani.
122 **RD: hüseyin abi sağ ol. unutamadığın bir olay varsa anlat. HK:** unutamadığım tek
123 sevdiğim bak, yetmiş beş yaşıdayım. annıyonġmu? bu yaylayı ben unutamam.
124 ıramazan da unutamaz bu yaylayı. benim yenġġi yedişdirdiğim āmad ġaradayı o da
125 unutamaz burayı. böyle ellerini açıp da böyle bağtığımda yel estiğinde anılarım bu

126 dağlarda geşdi. bu dağlarda göyun mu gütmedim, yepinti mi yemedim, yoğört çalıp
127 onu mu yemedim, aç mı galmadım, āzık gelecek, ne gelirdi, azıġnġ içerisinde, ney
128 gelir, ya yāġlı ekmeğ gelir, böğün_kü yedimiz böreğ, böreğ demezdik, büküş deriz
129 biz ona. büküş. büküş gelir, gelise o da yani. dıkıçık susam kūrkmesi olurdu evel,
130 susamıla şekerı ġarışdırısınġ sürtdünġ mü heyye, azıġnġda o olurdu. āzık varıdı
131 belimizde. bi de mesele ġatık, başka yerde çökelek deller, peynir deller de, biziki
132 yörükçe ġatık. ġatımız olurdu, āzımızı ġuşandıkmıydı, ya deveye ya goyna. yēcemiz
133 buydu yani. **RD: yannık neydi, yannık deyi bir şey vardı. HK: yannık tuluğ. RD: küçük**
134 **tuluğ? HK: ġüççük tuluğ. ġüççük tuluğa yannık deller. şindi göyununġ da derisine,**
135 **ğoyununġ derisini eyleller, onuğ tüyünü müyünü yolallar, ona dāğarçık deller. onunġ**
136 **içerisinde ekmē büküm, bükmeleri yıġdınġmı, ne küflenir, ne annadınġ mı ġevrer, ona**
137 **da dāğırçık deller. RD: dağarcık derler? HK: heyye. yannık ayrı, yannık biğ tuluğ olur,**
138 **ona yoğordu doldurusunġ, yōğurdu, yannık o. RD: kösere neydi, kösere? HK: kōsüre**
139 **daş. RD: onda ne yapıyorsun? HK: ġırıklıkları, dün āmad getirdi geldi satırını. emmi**
140 **hunu bi kōsüreleyiver dedi. kōsüreyle bunu sūrtüver dedi. şorda, bi sūrtüm, elle**
141 **bağayın āmad dedim. valla emmi, ġüzel olmuş deyyo. kōsüre o. ġırıklıġı sūreriz,**
142 **sūrteriz, bıçāġı sūrteriz, sonġura evel zatan böyle. RD: ona ne diyorsunuz? HK:**
143 **kōsüredaşı. RD: o işleme ne diyorsunuz? HK: sūrteriz de, yüleni_örü o ġayrı. yüleme.**
144 **ondan sonġgura işde bu, kōsüredaşını, yüledinġ bitirdinġmiydi bıçak da keskin olur,**
145 **her şey keskin olur yani onda. RD: taşları kırdıġımız balyoza ne diyorsunuz? HK:**
146 **külünġ, külünġ deriz. RD: külünġ derdik, eskiden. HK: heyye, külünġ. /.../ RD: deve**
147 **kaç yaşında yüğrölüyor? HK: deve üç yaşında yüğrölür. /.../ HK: kōsüre daşını öyle**
148 **yaparsınġ işde. RD: yülemek için. HK: yülemek için. RD: bazen de otlu bir yer**
149 **oldumuydu, koyun yüleyiverdi orayı deriz. HK: ona yüleyverdi dedimiz, yedi deyişimiz**
150 **de. RD: tabi canım, kazıdı demek yani.**

IV

Kaynak Kişi:	Emine Çayır (EÇ), 90, Karakoyunlu
Özellik:	Eğitimi yok, ev kadını
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Kozyatak köyü, Serik, Antalya: 31 Ekim, 2014 (IV/1, IV/2, IV/3). 27 Temmuz 2016, (IV/5, IV/6,)
Ses kayıt türü:	Video (IV/1, IV/2, IV/3, IV/4), ses kayıt cihazı (IV/5, IV/6, IV/7, IV/8, IV/9, IV/10, IV/11, IV/12, IV/13)

konular:	Yerleşme (IV/1), Babanın ölümü (IV/2), Komşuluk (IV/3), Evlilik (IV/4), Devenin bodlaması (IV/5), Güz göçü hatırası (IV/6), Deve arama (IV/7), Kuzu taratma, değnek (IV/8), Yün atma (IV/9), Ala çuval (IV/10), Govcu (IV/11), Güzle (IV/12), Deve (IV/13)
-----------------	--

IV/1

1 **RD: emine yenge doksan yaşına yaklaşıyor artık. emine yenge bir anlat kendini. EÇ:**
2 dibini mi annadayın, geldimi, getdimi mi annadayın. āhmed çayırınğ eşiyin, yaşım
3 doksan. yaşım doksan. göşdüğ, beğşerine gëtdiğ. indik yokardan, munğgar başında
4 oturduğ, biz beğşerine gëdecëz dediler. osman çeli ile satdık malları meleleri
5 satdık, ordan getdiğ. ananğ beni motura bindirecek, bindirdi beni, çarıklarımı
6 çıkardım, çorabımı çarımı gerisin geri atıverdim, gäy şunnarı al dedim, ben bindim
7 motura. atladık beğşerine. **RD: kayığa binerken çorabı çarığı çıkardın geriye attın, sen**
8 **bunu giy dedin. EÇ:** sen bunu gäy dedim atdırıverdim. ondan kericëzime, vardık neyse
9 gışladık yazladık. yazın yaylamıza çıkdık. yaylaya döndük, gayıha bindik, malı
10 doldurduğ geTdiğ, çıkdık anamasa. ordān, durumlar bōğazında oturduğ durduğ.
11 ondan kēri devemiz yok eşsele göşdüğ gayrı develer gëtdi. ondan kēri işde geldik,
12 geçdik. heyye, çocuklarımı okudacān deyi geTdim beğşerine. hepisini okutdum.
13 okutdum. **RD: emine yenge unutamdağın bir anı var mı? EÇ:** nā il unudamadığım,
14 allah akıl ēsikliğı vermesin de, ne annadayın? aklıma getir. ölümler, çürüdü gëtdi
15 cërimi nasır etdi, ölümler. aklım ermeyyeri. **RD: iki oğlunu kaybettin. EÇ:** iki dene
16 oğlum, gara bıyıklı böyle gaybeTdim. **RD: allah rahmeteylesin. EÇ:** sā ol, işde ölmüş
17 burdan gëtdim, belenğ köyde ölmüş. vardım saat dokuzda, hasan çelik götürdü.
18 başında bāğardım çāğardım, bāğardım çāğardım. **RD: yakım yaktın, ağladım. EÇ:**
19 heyye, ağladım, aldık geldik bura. āy hatma āy ana, āy hatma āy ana burda bārışdığ,
20 çırışdığ, gadınınğ osman yüdü, yaykadılar gayrı şurda. aldılar verdiler, salına gir
21 dediler, gëtdi galān işde. yüzünü hāç tanıyaman örtülü. **RD: daha fotoğrafın üstü örtülü**
22 **diyorsun. EÇ:** örtdüm. **RD: keç sene oldu. EÇ:** yigirmi üçe girdi, yigirmi üçe girdi. **RD:**
23 **emine yenge siz, behşehrinde kaç sene kışdadınız? EÇ:** valla hāç aklım ermez ölüm,
24 yigirmi mi beş sene hülen gışladık. gışlarımız eyiydi, zobamızı yakardık, goynumuzu
25 yemlerdik samanlardık eyiydi irātımız. hindi çok şükür ondan tāhā eyiyiz. ondan tāhā
26 eyiyiz. allahıma şükür, akburunnu yedi gëtdi parayı işde. yedi ... parayı. **RD: o nasıl**

27 **oldu, onu bir anlatsana. EÇ:** onu hindi peyniri saTdıķ, saTdıķ, yaylada, yaylaçıkda
28 saTdıķ. **RD: kime satıyorsunuz? EÇ:** ülen alıcı mı yok! şöyle yīġdı parayı. aldı ġeTdi
29 öte_özüne, bir de soġuk eser verme endē parayı dedim. endē parayı verme, bizi kaç
30 sene besler bu para. ġet ucuz tarla varımıř emiř öyle dedi bańġa dedim. yaylalılar
31 deyi bir köy var ucuz tarla döķülü orda, āmad emmi verme parayı dedi, anańġ. getme
32 dedi, gel dedi. mēmed de dedi ki, ġoyunuńġ ķellesi dedi otuz lira olacaķ dedi. otuz lira
33 olacak ķellesi ġetme emmi gel yanımda dur, dur yanımızda dedi. ġayrı ordan çeken
34 var, sultangil ora ġedinsire o yāna ġetdi. o yanna atladī_etdi. **RD: yer mi almış ordan,**
35 **ev mi almış? EÇ:** ev aldık aldık. sultan da aldı, ben de aldım. hepimiz aldık. **RD: para**
36 **hikayesi ne? EÇ:** para hēkiyası işde parayı akburundan aldılaradı yetmiş dönüm tarla.
37 yetmiş dönüm tarla üç milyar mı dört milyar mı para yatırdık birine adamıńġ. yatırdık,
38 adam vermeyiz dediler. köy de dedi ki biz dışardan adam ġatmayız içimize dediler
39 köylü. biz de girmek istemedik. bö_ön verecēn, yarın verecēn derķe adam evinińġ
40 içinde sekiz horanta tükendi ġetdi. bicēz mēmed ile ivriz oķulunda oġlı oķurdu ivriz
41 oķulunda mēmed ile oķurķa o bir oġlan ġaldı. para da ġaldı biz de ġeldik ġetdik.
42 ġoyunu dutdum ġoyun var, yetmiş ġoyun var, kırk beş ġuzu var, üç yüz elli liraya
43 ġuzuyu satdım. dört yüz elli liraya ġoynu da satdım. bir kel yastıġıńġ içine parayı
44 dikdim de yataķlıġa atdırıverdim parayı. ordan irāmatlı ķerim, dedi ben sańġa
45 aşşadan beş dönüm yer alıverecēn dedi, ora ġedeceksinġ. **RD: tekeden yani. EÇ:** bura,
46 bura, bura heyye. ey tamam dedim, parayı eline duduverdim mēmedinġ.oġlanıńġ. **RD:**
47 **yastıġın içine koyduġun parayı aldın ordan, verdin, bize yeri al dedin. EÇ:** veriverdim
48 mēmede, heyye. aldı, o da süleymene irāmatlı mēmed de buna devretti. ona devretti
49 süleymene. onnar da yaşamadı işde ġeldik, ġeřdik.

IV/2

1 **RD: başka anlatacaġın bir olay varsa onu anlat. EÇ:** sārindeyiz, durō sen! bobam
2 oldūġünde, ölmüş bobam. çocuk dünyaya ġeldi doķuzda. sultan_ıla ikimiziz. ondan
3 ķeri onunġ ġarısı yaylada ġaldı anġarada. bacı dedi dayıńġ şeyden ġeldi aşşadan. bacı
4 dedi bobanġ ölmüş dedi. uy dedim, ne zaman dedim. dün mü evelki_ün mü ölmüş
5 bobanġ dedi. ordan çocuġu saralayıverdim. ařşā_ile sapacaġız, ben ġötüreyin seni
6 dedi, dayıńġ. yola düřtük, ġede ġede sārinińġ suyunuńġ altına girdik hindiķi
7 köprünüńġ altına girdik o su. girdik çocuk da arķamda. su buramıza çıktı. nebi çayıra
8 yapıřdım ben böyle. bacı dedi, benim aġlayanım yok, senińġ aġlayanıńġ çok dedi,
9 dönelim ġeri dedi, bizi su ġötürecek dedi. döndük ġerisin ġeri, yola düştük, ha gel ha

10 gel, l k_alı geldi  g mnden. ay  Glim dedim, h ç param yok dedim, ban gga diki para
11 ver bakayın dedim.  ıkardı elli_uruş verdi elime, yok dedi bende, bobası da  lm ş
12 onun  da o zaman, a ş _ilin  yandaymış. ondan  eric zime vardım seri_Çe. nebi
13 d n verdi a ş _ile, hoyanna bal ıza. ha get ha get  ayaburnuna vardım. yayan,  ocuk
14 ar amda.  l se  ls n dedim partalda sarılı ar amda, a ş . ondan  eri vardım benim
15 dayının  o lı var Şey yapar, top u emmim  lse ben duyardım,  lmeyik. **RD: haberim**
16 **olurdu der.** E : heyye, yalan. inan bi ba tım durumlarına hih. h ç y r k  adırı varmı
17 hullarda dedim. asmalıda dedi, dikmenin  beri yanna deyy r , asmalıda d zen  var,
18 enişten gil var orda dedi. y r yverdim  ocuk ar amda, h ç indirmedim  oc _u mık
19 demedi. hemen bir  oyun var  eder h yle h y k h y k petrol n  yanda. vardım i ine
20  oyun  obanı m m n, dayımın  o lı m m n. vardım, nerden gelin  sen? ben dedi
21 duydum da dedi,  arının  dedi ini duyurmadım  arıya dedi. sab _adar orda a ladım
22 sızıldım, a ladım sızıldım, h ydi  edelim dedim bacıma.  edelim dedim yola
23 d şd k ha  etdik yayan, ha  et, ha  et  ebize vardık. yengelerim hep orda. emmingil.
24 **RD: bir gece kaldınız, sabahla  ebize gittiniz.** E : yatma yok, var m mingilde yatdım.
25 ordan sab la  a dık  ayrı, ha  et, ha h t bizim emine demiş. **RD: babangil o zaman**
26 ** ebizde miydi?** E :  ebizdeydi. hı, ordan vardım  ayrı, emmilerim, yengelerim hep
27 toplanmışlar. bobam yataklanmış orda iki a ladık, sızıldık, orda iki_ n,  ç g n
28 durdum, ondan  eri yayan, yalın g z tek başıma s rine vardım  ene. s rine  eri
29 d nd m  etdim ar amda  ocuk.  ız  oc _u. **RD: ka  yaşında o?** E : yen  i do du.
30 yen  i do du do uzda.  l se  ls n dedim, ar ama aldım. **RD: do um yaptın, yola**
31 **d şt n.** E : yola d şd m, heyye. bi de suya girdik. huramıza  ıktı su. d nelim dedi.
32 **RD: k pr   ayının suyuna girdin.** E : heyye. ge emedik, ortasına vardık, d nd k  eri.
33   t recek, boz bulanık. y _mır y _ar hindi_ı bi y mır.  ocuklar evde  aldı işde,
34  ocuklar varıdı, en  b y g  zeynePidi ha işde.  tesi bis h l  o o udu bir_ıki. aklı
35 ermez, bezi g r nmezdi. işde b yle aklıma t  ne getirec sen  getir, dey yin.

IV/3

1 **RD: anam ile bir anın varsa onu anlat.** E : ana _ıla  ok ar adaşlı ım varıdı. eşse e
2 n _adar  ap varısa sıvardım. ille onun   abını g t rmesem beynime sin mezdi.
3 ana n   ocu u  ohıdı ben gibi onun  da. onu alı gelidim sevinidi. o beni severdi, ben
4 onu severdim. boban g  t  severdim.  amad deyi deyi  ld   etdi. t h  ne annadayın sen
5 getir aklıma annadayın, allah aklı  sikl _i vermesin, erd _i yok. **RD: ben de seninle**
6 **yaşamış olsaydım hatırlardım.** E : heyye, işde emiş  etdi inde hasan_ıla diki

7 gezdiñgiz olları, indinğiz aşşā, çıkdinğiz yoğarı. /.../ o ırāmatlı gökü banğga ne
8 dayaklar atdı. çok dövdü. **RD: neden atıyor, sana? EÇ:** emişi neye verinğ, kaçırınğ ora
9 deyi. onnara dayılara neye kaçırınğ deyi. aklıma getir de söyleyeyin. nē_ádar ne_olsa
10 da aklım hindi bu denen laFları unudü_örüyün, acık sonğra unudü_örüyün. allah akıl
11 ēsiklĠĠ vermesin, göz körlüğü vermesin allāhım. **RD: beyşehire gittiniz siz, memnun**
12 **muydunuz? EÇ:** canım éiydi, ıratımız éiydi. malımızınğ samanını ğatardık, yemini
13 ğatardık, sürerdik iki yüz lira para yatırdık, ğederdik istediğimiz yeri ğüderdik heyye,
14 éiydi. **RD: bir sıkıntı yokdu. EÇ:** yoğudu, sıkılmadık, häç sıkılmadık. yalınğiz kar
15 yağdı mı ben tōbe yarābbim estāfurullah, kar yağdı mı hurama bir avağanım ğağardı
16 ğardan. heyye, ne bileyin tōbe yarabbı bilmen, işde böyle geldik geşdik hinde burda
17 memrunun, allāma şükür çok şükür. **RD: hiç kızkık dönemimden, çocukken hiçbir**
18 **hatıran yok mu? EÇ:** yok, ğetdi o, o zaman ğetdi ğavadan o, o zaman ğetdi.
19 çocuklūğumuz yalınğiz barabar bununğ anasıyla, çağlığımız bunnarla geşdi
20 çocuklarla. anasıyla, ... **RD: kız iken nere çıkardınız, yaylada? EÇ:** anamasa çıkardık.
21 çayırınğ ortasına. emmimğilinğ yanna oturuduk zeybeklininğ. ora oturuyuz biz.
22 malımız ğoyunumuz çoğudu. ğoca sürü ğoynumuz, emmiminğ altı yüz ğoynu altı yüz
23 davarı varıdı. emmiminğ. total ğadir var a, bir geçisiyle bir devesi varıdı, emmim
24 yiğirmi dene oğlak lı davar ayırırverdi zeybek ona total ğadire. ... emmilerininğ
25 oğlıymış a. bāhışlayıverdi. çoğudu malı. altı ğarı girerdi davara, sāğmak uçu, altı ğarı
26 girerdi. alsanğ ne söyletseñ ne, ğetdi mezere, ayağām çukura indi. allah ğendi verdiği
27 datlı canı alsın ğetsin. çayı getirin çayı. **RD: tamam, çayı içeceğiz EÇ:** tā ne
28 söyledeceñ söylet. çarık ğeyerdik, kaç türlü çarık ğeydik, yemeni de ğeydik. herşeyi
29 ğördük, geçirdik. işde şükür allāmıza, tōbe ğünāmıza, nē_ēdelim.

IV/4

1 EÇ: ırāmatlı halılınğ oğlı nē_etmiş hele, oyalıymış ğöynē, emmiminğ ğızıydı ya,
2 mağası alıvermiş, oyaları ğırkmış, ğırkmış da kesmiş de atdırıvermiş. bu ne benim
3 ğolumda deyi. ondan ğeri dürü yapardık, hısımınğga aqrabanğga, böyle halkınğga,
4 ğökünğge dürü yapardık. Kırğ mal elli mal kesellerdi. yeller, içellerdi, üç gün düğün
5 edellerdi, ğelini indirillerdi. ... ıramazanlıya ğetdi, emmim ırāmatlı duvağ ğeydirmedi.
6 ğetmēceksinğ onnara deyi, emmim ğeydirmedi. ğaFasına iki yazma örtüverdiler,
7 ğetdiler. öte yanna vardı, hayvan ğeme delĠĠne ğetdi bacāĠĠ hayvanınğ ğederke ğelin,
8 çayırınğ alānğında. **RD: düştü mü? EÇ:** düşmedi. yelisine yapışā_odu. hepsi ğalmadı,
9 hepsi tükendi, ğetdi. **RD: sen düğün ile mi geldin? EÇ:** düğün ile geldi tabi. **RD: senin**

10 **düğün ile mi oldu.** EÇ: ben düğün ile gelmedim. RD: **senin nasıl oldu?** EÇ: ak
11 hasan_ıla. RD: **kaçtın mı sen?** EÇ: kaçmadım. bobam verdi. bobam verdi, başka biri,
12 dayılarım alacak oldu. dayılarınğa gétme dedi. onnarı sevmezdi bobam dayılarımı.
13 bura éyi dedi, bura gèdeceksin dedi. bununğ nişannısı ölmüş a, häç ananğ laF
14 edivermedi mi, duymadınğ mı? bu adamınğ düğünü olurka nişannısı ölmüş. hallatda
15 düğün oluğa, gelin alıcı_ün. gelin alacak. o gece ölmüş nişannısı. ölünsüre birer şıtarı
16 topu vermişler aptallarınğ eline, omar bükünden gelmiş abdallar, senit belinden aşmış,
17 gétmişler, abdallar. bayrağı yıkiverdiler. heyeye, sonğunda ordan onlarınğ öğünden,
18 hacı durannınınğ evininğ öğünden geçerdik, ben bir gız çocuğuyun, anam var bobam
19 var gèderdik. ak hasan görmüş beni hanı bi çocukak, gız cocū. RD: **seni görmüş, seni**
20 **beğenmiş o zaman.** EÇ: heyeye, banğğa demiş, adamcīm irāmatlı, uslu adam, ağır adam,
21 bu çocuğun bobası gibiydi benim adamım. şey demiş, sultan demiş, hu gèden gız
22 çocuğu kiminğ ise banğğa aliver demiş. ak hasan irāmatlı üstüme oldu, üstüne oldu
23 bobamınğ. emmime de dedi, emmim vermezler ki bu yanna, veriller mi bu yanna
24 vermezler, veriverdi işte geldim, geçtim. çocuk oldu, bisēl çocuğum oldu. cocūğu
25 yohumuş bu ocağınğ evel a. dallandık pürlendik gètdik işde, geçdik gètdik. gene mi
26 bakacan endere? ben iramazana bakacan. o zaman vardığımda bi göstermedinğ a,
27 āmad emmiminğ ğarsını getiriver, getiriver derke. RD: **keşke herşeyi dinlemeseydim**
28 **de, belki iyileşir de mikrop olmasın diye yaptım.** EÇ: vardık üçümüz vardık. bitti mi
29 laF bitmedi mi? tāha getir bakayın nereden akıl edecenğ, ne getirecenğ? RD: **onu sen**
30 **getireceksin ama, getiremiyorsun!** EÇ: ülen mezerdē ğarı ne getirsin. RD: **ölü düş görür**
31 **mü, anam öyle derdi.**

IV/5

1 RD: **deve aramadın mı?** EÇ: aramamıyın, tokmakta ne develer aradım. tokmakta deve
2 ararın, orta depede deve ararın, öğ çaların, develer de sesime gelir. sürerin çemberimi
3 atarın şöyle depeme, sürerin evime elterin. suların, yaylacığa çıkarıyın. suların, gèderin
4 çayırda suların. süre süre süre ak gedikden otê_öze, odalı yurtdan otê_öze
5 aşırıveriyin, mezer alānğına gèder varır. susuradı mı açıldı mı gene gelir yanımıza.
6 RD: **çadıra gelir mi?** EÇ: çadıra gelir deve. bozulaya, bozulaya susuradı mı? duz yer.
7 duzu dökeriz öngğüne çulunğ üstüne şöyle kilimininğ. yer, kütür kütür yer duzu,
8 götürüyoruz çayıra suya. RD: **diri tuz yiyor?** EÇ: diri duzu yer, kütür kütür yer duzu,
9 ondan kēri alır gelir sularız süreriz. ondan kēri göçecēğımızde bi de güzün getiriyiz.
10 mezer alānğına ineriz ğayrı. ananğgil, onunğ da anasıgil, üçümüz oluruz zalt. üç

11 çadırımız olur. ananġgille oturuyuz duruyuz ġayrı. çikin āġam da çok sever bizi.
12 dayısınınġ oġlu olurumuş bizim adam a. onunġ dayısınınġ oġlu olurumuş, bobaġanġ.
13 oturuyuz duruyuz, yeriz içeriz, ġederiz çayırdan suları dolduru geliriz. ananġ bir ırbık
14 verir ya bi desdi verir bi sey veri omuzuma atarın yüklenir alı gelirin veriyin eline.
15 onnarınġ sayasına yaşıyörüyün hep ben. āllāzar ola dedi o suyu işdi ya. çocuġu var
16 bi sürü. onnarınġ sayasına yaşıyörüyün. zeyneb, hatma dēzenġ ile yaşıt, bizim
17 zeynep. barabar oldular. hatmayla ikisi, yaşıt. **RD: kaç deven vardı? EÇ: yedi. RD:**
18 **isimleri var mıydın ona onların? EÇ: birininġ adı kükürt, birininġ adı kr hadım,**
19 birininġ adı ġara hadım, iki ġara hadımımız vardı boy gibi böyle. dinġle bi, ben
20 vardım, çikin eskerde. emişil var, dedenġgil var, dedenġ çok severdi dedenġ getirdi
21 beni ya. bobam dedenġġe verdi beni. bobam ġötür deyi. geldik, şindi geldik, ilanlı
22 yurt deyi bēer var ora ġonduk. ilanlı yurda ġonduk. yaz ġünü, bizim develer botlacı,
23 iki deve var botlacı. ġaramuhtarlı ile çikdik teġeden yolda barabar. biz ġaldık orda
24 ilanlı yurda onnar ġetdi, yoġarı akbele. orda ġaldık, develer bodladı. ġoyna getdim
25 ben, deveye ġedecēn sabāla. varayın dedim, deve bodladı mı bakayın geleyin dedim.
26 vardım ıdı deve yatmış baa çikmiş kşeklerinġ, başımda pou varıdı, pouyı atdım.
27 ay hatma deyi nebiniġ ġarıya çāġırdım. hatma yengene. ay hatma, ay hatma yuy
28 ettim. ese duyarımış şeşanda benim sesimi. ana demiş, gelmiş, emine ġeliniġ bir sesi
29 var acı acı neydi o demiş. bilmen ōlum habarım yoġ benim demiş. ġarı kt geldi neydi
30 derdinġ deyi. deveyi bodlatdik ġoduġ ora emdirdik, yanna ġoyverdik kşēġi, getdik
31 vardık yaz ġünü. sonġgura ōteki de bodladı ġara ġayalık, o da bodladı. iltibakı
32 bodlayanı size veriverdim, ġötürünġ aşıa şeye ġötürünġ dedim, ġediġ dedim. ondan
33 kēri ġayrı, ġöşdik yaylacıġa çikdik. iki ġara hadımımız var, dayınġ da var o zaman.
34 iki ġara hadımımız var bi dinġle. şindi anamınġ hakkı deyi ese, büyük ġara hadımı aldı
35 ese emminġ. aldı çökerdi, yükü saracak ġatına. tabı, ben ġarışmada hakkım yoġ, aşıa
36 ġarı var yanımızda. yāġar çavişgil var yanımızda. ordan aldı ġetdi bizim adam aldı
37 geldi deveyi ykünġ aġından, ġendi ykününġ āġına çökerdi. hayla bir darTışdılar
38 deveden, hayla bir darTışdılar. **RD: ese emmiyle? EÇ: ese emmiyle, iki ġardaş.**
39 anamınġ hakkı dedi, iki dene dedi ġarı aldınġ altın daġdınġ, benim ġarıya da daġtınġ
40 mı dedi beniki āmad emiminġ. daġmadım dedi, daġmadınġısa anaġanġ hakkı bu ġara
41 hadım benim dedi āmad emminġ.veremen anamınġ haġķını alacān senden dedi. ben
42 dedim tā şöyle dutdum çeketinden adamımınġ, alsın elleme gel ġet dedim. gel ġet alsın
43 dedim. bizim devamız kşemiz çok, devamlı olur dedim. elleme dedim. sardılar

44 getdiler yaylacığa. ananğgil de getdi onnnarıla. biz asiya, ğadı, yāĞır çavış, ğızıl dāĞa
45 çıkdık. evel ğızıl dāĞda oturmuş onnar. ğızıl dāĞa çıkdık biz, ora ğaldık. şindi
46 gétmiş emmim deveniğ yula.. deve ne ... bilimiğ, evi yıkmışlar deveyi salmışlar.
47 deve varmış kũfleğeniğ birinde ese emmiğiniğ ğötürdüğü deve ölmüş kũflenğde. ğoca
48 bi ğara hadım ölmüş orda. **RD: neye öldü ki? EÇ: sineğ olmuş. bi sinek olurmuş**
49 deveye evel, hastalanmış, bir sinek olmuş orda ölmüş deve. birden ölmüş deve orda.
50 hanı ese emmiğiniğ aldıĞı. gel alma dedim adamıñ yaqasından dutdum çeketinden
51 gel dedim. alma elleme ğötürsn dedim. **RD: küflende mi ölmüş? EÇ: hı hı, çökdüğü**
52 yerde ölmüş deve. **RD: çöktüğü yer neresi? EÇ: yaylacık, yaylaçık. yurdumuz evel ora.**
53 orda ölmüş, bizim adam bir gün gétmiş, bi topak tas varmış bi de çitil var, bunnarı
54 deveniğ yularını bi de duz daşı var, duz sürtdükleri onnarı toplamış. onnar ğoyun
55 sāĞarımış, ongu evinden bulmuş çuvalıñ art yüzüne onğgüne soğmuş tas ile çitili
56 saklamış, tā orda bulmuş, almış gelmiş āmad emmiğ. getirike getirike beri yanna bēre
57 kōstü kōpēne şeyi gömmüş duz daşını. **RD: kōstü köpeği dediğın? EÇ: kōstününğ kōpē,**
58 toprak yığı. heyye. ora ğömüvermiş. **RD: kōstü köpeği mi derdiniz? EÇ: heyye, kōstü**
59 kōpē. ora ğömüvermiş, yularını almış deveniğ ölen deveniğ. ey nidenğ ölen
60 deveniğ yularını neye getiriniğ. neden getirdiniğ bura dedim. ondan kēri, yuları almış,
61 çitili almış, topak tası almış çıkā_eldi, geldi. ēyi etmişiniğ dedi ğadı_oca da ırāmatlı,
62 herkes ırāmatlı oldu ya, aldık, geldik. hindi bazara ğedecek bizim adam, altı şalvar
63 doğudum bazara ğedecek. eşşek yok, eşşek alā_edecek. **RD: şalvarın ilk dokuduğunuz**
64 **haline ne diyordunuz, çulva mı? EÇ: çulvalık derdik, çatal derdik. RD: hayır, hayır,**
65 **çağsır mı derdiniz ona? EÇ: şalvar, doğuruz şalvar, beş ğarış uzun, beş ğarış uzun**
66 olur. dört yaprak olur hōyle, bu dört yaprak bi şalvar. çağsır demēyiz. çulvalık deriz,
67 çulvalık deriz. ondan kericēzime eşşē gētdiydi, yulara tasa bin ğötür şalvarınığgi sat
68 demiş, emmiğ ese emmiğ. yulara tasa daşa duzdaşına bin gét şalvarınığgi sat dā_el
69 demiş. o da dönüvermiş gelmiş. vermemiş eşşē. ordan yayan geldi, şalvarı, altı şalvarı
70 aldı yūklendi bir poçuya sardı. yūklendi gētdi ğarā_aca. ğarā_aca ğederke zabidiñğ
71 oğlu halıl gelmiş, ölen halıl, o gelmiş onğ yanda. şalvarları almış, sen yavaş yavaş gel
72 demiş, ben ğasnak kōkünde seni beklerin demiş. hayvanılaymış o atıla getmiş. ben
73 demiş orda beklerin, şalvarı almış hayvanıñ ardına bağlamış, sen yavaş yavaş gel
74 demiş. ben ğasnak kōkünde beklerin seni demiş. **RD: kasnak kökü nere? EÇ:**
75 ğarā_acıñğ beri yanı. ğasnak kōkü deriz ora. orda beklemiş. varmış ikisi bir yavaşça,
76 haynavıñ ardına bindirmiş o düz yerde onu. ikisi bir ğarā_acıñğ beri yanna varınsıra

77 inmiş, şalvarı ğapışivermişler, almışlar. bi eşsek almış orda. bi de bakmış ırāmatlı ğara
78 kōk varımış ōĠünde bē_erde. o da eşşe bazarlığı ederimiş orda. ikisi birer sipa almış
79 bi. çıkā_eldiler. ırāmatlı asiya ne_etdi, eşşeĝenĝ boķunu almış da depesine hura.
80 kōkar asiya, eşşeĝenĝ boķonu. neden kōkar, hanı yoklunu ğördü. getirdiler de ğāyrı,
81 deli ōlan vardı bi duzla burnunda, ondan almışlar. deli ōlan derdik. adam deli dē_el
82 de işde öyle derdik. ğara_oyunnuyu bilmemiĝ dutuşduruverir. ondan kēri geldi,
83 eşşekler böyüdü, bizim eşsek at gibiydi şöyle. adam na_alıdı bilimiĝ, eşşe ğötürdik
84 öte yanna arabaya atdik, anaĝgile deveyi kōşēĝiyle dorumuyla veriverdik anaĝgile,
85 nē_dersenĝĝiz ediĝ alıĝ dedik, veri verdik dorumuyla. **RD: o bodlayan deveyi? EÇ:**
86 o bodlayan deveyi. ordan ğayrı o deve ölmüş darıldılar biri birine, ğadī_oca boş ver
87 dedi ğadī_oca, hasan ğara kōk aklıydı, yāĠır çavış aklıydı. bilidi onnar, nasāt veridi
88 adama. başka nere gelsin aklıma, nere geleyin. **RD: altı devem mi var demiştin? EÇ:**
89 yedi. **RD: tülü var mıydı? EÇ:** tülüsü varıdı. bicēz tülü varıdı cānım, çanĝ daķardık yüz
90 çanĝĝı. yüz çanĝĝı daķardık, bicēz tülü devemiz varıdı kükürt derdim. éyiydik. **RD:**
91 **çift hörgüçlü müydü o? EÇ:** eğriydi, hörgüncü. eğriydi. sā_ār öyle doğmuşdur
92 anasından. başka ne söyleyeyin. **RD: havit vurulur muydu? EÇ:** havit olurdu, havit
93 ğatdırıydık, bi dorumum varıdı iki yaşında, ğetdim havit otu aldım geldim. ğır nasıva
94 vardım emmi dedim, bangĝa bir dorumum var iki yaşında dedim, bangĝa bir havit
95 ğatıver dedim. ğızım ben o işi boşladım a dedi gök sekide hallatayız, ben o işi boşladım
96 a dedi, neyse şura gelmişsinĝ sabāla dedi. getiriver öte berisini de ğatıvereyin dedi
97 adam. havit ğatıverdi banĝga ona. bi yanna patetis sardım, bi yanna soĝan_ıla bulĝuru
98 sardım, alışdırdım getdim, deveye dirķedim elime aldım. çeķe çeķe o iki yaşda
99 dorumu. on bir etdim. ğoyūnum üremedi. ğoyūnum erkek ğuzlardı, erkē satınsıra
100 ğancık girmeyin ürer mi? üremez dē_el mi? ğoyun üremedi. hindi derin ki bazı doķuz
101 çocuk böyütdüm otuz ğoyunula derin ben de otuz ğoyunula. bobaĝ eskerde, ğüp
102 ğündüz nebi dayıĝ üyüvermiş, sabāla ğün dō_arķa, üç dört dene ğoyun yemiş sizinĝ
103 canavar. içinden ayırdıĝ mı onu, seçtiĝ mi ğıyıya mı çıktı. öyleydi. biri birimize
104 mutluyduk. biri birimizinĝ uğurunu kesmezdik. öyleydik, ğonardık, vardık biş pilav
105 bişiridik, bir soĝan ķeserdik, dıķı bekmez ğatar, yer iķer barabar çekiliş ğederdik.
106 uykusunu üyüsenĝ de dadlıydı, ğöçünü ğöçsenĝ de dadlıydı.

IV/6

1 **EÇ:** ğöçerdik, ğüzleniĝ on beşinde ayıĝ. **RD: hangi ayın? EÇ:** Ķasımıĝ, Ķasımıĝ
2 on beşinde. ğöçerdik, ğelirdik ğurudereye ğonardık. āzıķlar atardık. **RD: tekeye**

3 **göçüyorsunuz?** EÇ: tekeye göçörüyüz. éltiver şu āzıkları, éltiverinĝ derdik̄ goyuna.
4 goyununĝ yanna. goyununĝ yanna éltiverinĝ derdik̄. gôtürüdük̄, bulgurunu ğatardık̄,
5 yānı ğatardık̄, patetisini ğatardık̄, duzunu ğatardık̄. çoban dāĜda ğalacak belde. **RD:**
6 **çoban belde kalıyor, siz aزیğini katıyorsunuz?** EÇ: belde ğalacak. heyye, biz azını dürüp
7 ğatı_örüyüz. **RD: birine diyorsunuz ki şunu eşek ile çobana ilet?** EÇ: şunu eşşēle
8 çobana éltiver éltiver deriz. ondan ķeri o da dah der eşşeĝe, gôtürür verir gelir, gôçeriz
9 üzümcüye ğonarız, ineriz. orda oturuyuz, duruyuz ğayrı. ğelinler öldü orda, ğelin öldü.
10 ğara mühtarınĝ ğelini öldü, ordan geşdik̄, inneci ğoca öldü, ğoca āmad öldü, üçü de
11 orda ğaldı. üzümçüde ğaldılar, üçününĝ mezeri. ĝöşdik̄ āşdik̄ getdik̄, belinĝ dibine
12 vardık̄ ğonduk̄ ğāyrı. çocuk olduydu şeyinĝ zēde, ķör āmadınĝ çocūĜu olduydu bi
13 öĝlu, ğarī çarınĝĝı ĝēy aşşā, zede çarık̄ ĝēy derimiş. bücel bücel ederimiş. ğelin
14 ölmüş orda, yolda. **RD: neden ölmüş hastalanmış mı?** EÇ: çocuk dōĜum etdi, heyye,
15 dōĝumda öldü. ordan ileri habar tā daş_āra varmış, mīraba varmış gôçünĝ ucu, deli
16 hacıĝilinĝ ora, evinĝ önĝĝü ğonmuş ora. habar varmış habar yollamışlar, varmışlar
17 tāhtacılar inmiş ğelmiş yoķarı yandan. ķör āmada şey demişler, yümüş yāyķamışlar
18 ora goyvermişler. **RD: ölüyü?** EÇ: dedenĝ öldūĜünde emiş, ananĝ, orda bi aĝladı, bi
19 aĝladı, aĝladı bobanĝĝa, yazın gôçörüyüz de. bi aĝladı. acap benim ğızlar da demiş
20 mühtar halıl, böyle aĝlarmı_ķı ardımdan demiş. mühtar halıl. a bobam ğaldınĝ deyi
21 aĝlamışdır sā_ār. yāhı, beni söyletme. ondan ķeri hindi demiş, tāhtacınĝ biri, hem
22 hancıymışsınĝ, hem yolçuymuşsunĝ öĝlum demiş, hindi neye yaradınĝ yāhı demiş.
23 tahtacı ğarısınınĝ biri ķör āmada. hindi ne yaptınĝ yāhı demiş tahtacı ğarısı. ordan biz
24 de ĝöşdik̄ ğelin ğaldı orda. ğétdik̄ vardık̄ biz de. ğaldı orda. ĝöşdik̄ getdik̄. vardık̄ ora
25 ğayrı, ayanozda ĝışladık̄. hunu éltiver demiş dedenĝ. arayacanĝĝız goyunu neye
26 yitirdinĝĝiz demiş. şunu eltivir şora demiş, āmad yürüyememiş dedenĝ öyle deyinsire.
27 ğedememiş āmad. arayacanĝĝız goyunu neye yitirdinĝĝiz demiş. dedenĝ. **RD: koyunu**
28 **mu bulmuş?** EÇ: goyunu yitirmişler. heyye. goyunu neye yitirdinĝĝiz evel demiş. biri
29 de demiş öĝünden ğāyrı ebenĝ mi ķim, şunu éltiverinĝ şora demiş, éltiverinĝ şunu hora
30 demiş. **RD: nere, gôtürün mü demiş ora?** EÇ: gôtürüver ora deyişi, gôtürüver deyişi.
31 ordan ğayrı, bulmuş nebi dayınĝ bulmuş goyunu, getirdi. **RD: göçerken develeri ardı**
32 **ardına..?** EÇ: dirķeriz. telledi mi ĝene baĝlarız tüyleriz. **RD: telleme ne?** EÇ: telleme,
33 ğopar ipi. asılır deve beri ūcütünü, ipi ğopar. zencirden ğopar, halkada ğalır, ĝene
34 bāĜlarsınĝ tel ipi olur elinĝde ğatılı. onunĝ_ula bāĜlarsınĝ, gôçersinĝ Tırķersinĝ
35 çeker ğedersinĝ. **RD: arkası arkasına.** EÇ: arkası arkasına Tırķersinĝ, çeker ğedersinĝ.

36 yitdi mi ararsıñg, sularsıñg, getirisiñg, gtrsng, getirisiñg, eltiverisiñg yatana. **RD:**
37 **yatağına bırakırsıñg.**EÇ: yatağına bırā_ırsıñg eltiverisiñg dersıñg, bırakma hilen
38 nāracāk o zaman bizde. **RD: değil mi, öyle kelime yok zaten.** EÇ: Öyle keleme yok. bizi
39 neye oktmadıñgđız dediydi evel alı mustā emmi dediydi bizim ayşā birine, ay āđam
40 okma yoğudu_ku bu_adar, o zaman okma yoğudu_ku derdi. yenđđi çıkdı o derdi.
41 başka ne deñg, deýeyin. **RD: yuvarlak şeylere ne diyordunuz, böyle yuvarlak yuvarlak**
42 **oluyordu ya.** EÇ: nēy ki? **RD: ocuk mesela, ensesi iki tarafı kırkılmış böyle.** EÇ:
43 makine. tıraş tıraş. ben gırkardım hanı oğlanlarıma. **RD: nasıl kırkardın onu?** EÇ: baya
44 mağas_ıla kesecē_ıle gııardım. **RD: kesecek ile?** EÇ: kesecē_ıle, sındıyla, sındı sındı
45 keserdim. sındıyla, kesecek. sındıyla, kesecē_ıle keserdim, tekerek tekerek gırdum,
46 darardım, darāla. **RD: tengerek tengerek.** EÇ: heyye, tengerek tengerek, tekerek başlı,
47 tengerek başlı.

IV/7

1 **RD: gz günü yaklaşdı.** EÇ: heyye, gcecēz.**RD: deve aramaya gittin, onu anlat?** EÇ:
2 getdim, deve aramaya getdim. deveyi birlecēz gcecēz. çıkdım gıııran sivrisine,
3 dařıñg üstüne oturdum. ğı çaldım. develere ğı çaldım. develer geldi yanıma. dāđlar
4 ıssıramış. dāđlar ıssıramış. grđdm, ayı var, canavar var, grđdm bunnardan. deve
5 sesime geldi. topladım gtdim yaylacığa. yaylacığa çıkdım gtdim. göşdüğ güzleýe,
6 güzleýe, göřdüđ. ıssıramıř derdik biz, adamı yēcēk derdik, öyle derdik. hindi bu
7 keleme bitdi. bitdi o keleme yok hindi. **RD: bir de dinledim derdik hani.** EÇ: dıñgledim,
8 deveniñg sesi var mı deyi dıñgladık derdik, dıñgladık. **RD: dınladık derdiniz?** EÇ: ses
9 selenđ var mı deyi dıñglerdik, adam sesi var mı, mal sesi varmı deyi, dıñglardık. **RD:**
10 **dınlardınız?** EÇ: dıñglardık bunu, grđardık. dāđlar ıssıramış. böyle derdik evel.
11 eskiden hindi ey! ne göşdüğ, ne gndğ yalan. ıñgsan_ulusu yalan. ıñgsanođlu yalan.
12 boşa **ıynayyryz** bu yalan dünyayı biz boşa boşa. neden de, yāvi sen ne laF edenđ.
13 mreye mreye gtdim ben de, müslümanı, ēyiýi, kötüyü orda gördüm ben. **RD: bir**
14 **lafi iki ise beş yaparsın, ona ne derdik?** EÇ: demiş gmuş. uřđardma. senden alır bañđđa
15 verir, benden alır sañđđa verir. heyye uřđard.. **RD: bir lafi abartıyor?** EÇ: apardılar, bu
16 bizim yrkde varıdı. **RD: uřđartma var mıydı?** uřđartama varıdı. varıdı bizim yrkde
17 bu uřđardma. **RD: bir de şey derdik hani, bir çiçeği kopardım, o?** EÇ: solmuş derdik ona
18 da tomurcā, o ulmuş ulmuş, ölmüş ölmüş derdik derdik ona. lmş iek ölmüş,
19 gpardıñg mı, öldü.

IV/8

1 EÇ: başına yatırdık gızuuyu, sazlı_öle. RD: ak belde? EÇ: heyye, tanı, her yeri bilip
2 durusunğ a. ordan yatırdık, tüyü dolaşmasın deyi kişt köst gızuusu olur, köst dedik,
3 taratdık, taratdık, taratdık, yünğseğ depeye çıkardık gızuuyu. tüyü açılın, tüyü açılın
4 deyi. etlensin, sütlensin éyi olsun deyi taradırdık. ondan kéri, göyünü sağardık,
5 emişdiridik, seçerdik, alı_orduk, o meselemere gétsem çok ho yanı. RD: kuzuyu yazın
6 kırkıyorsunuz? EÇ: gırkırız. RD: kırktuktan sonra ne derdiniz kuzuya? EÇ: toklu, toklu.
7 RD: dişisine? EÇ: şişek. RD: erkeğine? EÇ: erkek toklu. RD: tokluyu da güdermiydiniz,
8 ayrı olarak? EÇ: gütmemiyiz, güderiz, ayrı olarak. RD: katışık yapar mıydınız? EÇ:
9 yaparız, gâtışık, sen benikine ben senikine, gatarız. RD: anasını emmesin diye? EÇ:
10 emmesin deyi, götürüyüz çayırda sular geliriz, duzlarız. heyye. tãhã ne var düşün
11 bakalım. ãllah, nerde buldu geldi yēÇán bu laFları bu. ğaraburun alacãmıssınğ sen,
12 yusuFuñg evinde. yusuF ölmeden verseler a, ğarı deyyörü, bunu verecēn ben dēyörü,
13 ıramazana bu çuvalı verecēn deyyörü, ğaraburun. RD: şimdi yuka yapardınız. ekmek,
14 yuka? EÇ: yaparız. RD: bir şey fazla kalın değilse yukaca olmuş derdik ona. EÇ: yuka
15 derdik, heyye, yūka at ekmēÇi yūka, yūka atınğ derdik, ğalınğ atmañg derdik. ğalınğ
16 atmañg yuka atınğ derdik. RD: onun şekli nasıl oluyordu? EÇ: atarız, tengereğ
17 tengereğ. böyle saçı vurusunğ ataşı yağarsınğ yazarsınğ senitde, yazar atarsınğ. bōrek
18 atarsınğ, büküş atarsınğ: RD: bōrek yeni çıktı. EÇ: bōrek yenğgi çıktı, büküş, biz
19 büküş derdik. gâtmer büküş derdik biz. yemişsinğdir onnardan sen çok yemişsinğdir.
20 anağñg ğıymatlı dutardı seni. bi tek şey derdi tãhã ne var bul gel bakāyın. RD:
21 uluk kime denirdi uluk? EÇ: uluğ mu, pis ğarılara deller oluğ deyi. pis uluğ ğarılar olur,
22 dırnānı kesmez, başını daramaz, pis ğarılar olur, onnara deriz, uluğ deyi. ekmē
23 yenmez, suyu içilmez. onnara uluğ derdik biz. RD: yirik hüseyin derlerdi, o neydi yirik
24 ne? EÇ: gilik mi? RD: yirik, yirik? EÇ: yirik hüsēyin, ırmazanlı o, burası yirīdi
25 adamınğ, bi şey vurmuşlar evel burasına. burası hōyle kesīdi adamınğ, bilmeminğ sen,
26 görmedinğ mi adamı? kesīdi ondan dellerdi. ölu yoğūdu, soñgradan halanınğ ğızıninğ
27 ğızını aldılar. RD: iyi ayrılmış demek değilmi yirik? EÇ: heyye. RD: kesilmiş bir şeyle?
28 EÇ: heyye, yirilmiş, kesmişler, häç sormadım. ordan halanınğ ğızıninğ ğızını aldı.
29 ondan üç cocū oldu, bi ğız iki olan oldu. oğlan öretmen olmuş biri ya. biri ney bilmen.
30 RD: ona yirik derlerdi değil mi, kesik olana? EÇ: yirik hüsēyin dellerdi, kesīdi hurası,
31 dudāği. RD: kesik olduğu için mi diyorlar? EÇ: ondan dellerdi. ıramazan varıdı,
32 göğ_alı varıdı, topal süllü varıdı, hep öldü bitdi. bitdi, bitdi, kimse yok. horanta bitdi
33 getdi millet. allah ūzun ömür sañğga, bol ğısmat versinğ sañğga. düşün bakalım, düşün

34 baçalım, ūy! eski işleri çıkardı geldi, tā eski. **RD: eskiden yoğurdu nasıl çalardınız?**
35 **EÇ:** südü bişiriyiz, o gölay bişey, südü bişiriyiz hora gör, çilçe barnāĠānggı yaķar.
36 **RD: silçe parmağını?** **EÇ:** çilçe barnāĠānggı yaķar, heyye, barnāĠānggı. yoğordu
37 çarparsıng höyle ıyık suyla, döker çalarsıng.üyür işde üyür o. **RD: bir de?** **EÇ:** peyniri
38 mi denġ? **RD: peyniri nasıl yapardınız?** **EÇ:** çay ġaşıla bi ġaşıķ maya atarsıng. **RD:**
39 **mayadan önce neyle yapıyordunuz?** **EÇ:** mayadan öngce ha, ġazana süzeriz. **RD: kursak**
40 **ile yapıyorlarmış.** **EÇ:** ġuzununġ ġursāndan da olurdu. heyye, ġuzununġ ġursāndan
41 oludu. ısladırdık, bir keseye ġatardık, ācık da su dökerdik, ācık da nohut atardık içine.
42 **RD: nohut niye?** **EÇ:** bāya nohut, yedimiz nohut, sıkıveridik, çomçanıng içine şır
43 aķardı, onunġ ula çalardık. onu midamız almazdı, onu satardık. **RD: çomçanın içine**
44 **mi sıkıyorsun?** **EÇ:** çomçanıng içine sıkırız, ġarıştırıyız onunġ ula, onunġ peyniri ēyi
45 oludu. emme, midamız almazdı. ille maya olacak, mayayla çalardık. **RD: bir de yazın**
46 **hıdırellezde çiġden, yağmur suyundan yoğurt çalarsan yoğurt tutatmış.** **EÇ:** onu bilmen.
47 hāç duymadım onu ben. duymadım hāç görmedim. **RD: anlat başka bir şeyler?** **EÇ:**
48 yok ġavada yok. baķ seniġ dediġiġ eski işleri söyleyörünġ baġġa, onu da
49 unuduverī örüyün baķ. /.../ **RD: karakoyunlularda bir deyiş var, mart dokuzu girdi mi,**
50 **ot çabuk büyümüş, çoban deġneđini atarsa bir gecede görünmez olurmuş.** **EÇ:** mart
51 çıkıdık ķeri çoban ķepenēĠini dayayıverir örgüye çite, zopasını da dayayıverir atıverir,
52 sabā ādar ot basar onu, ot basar, ot basar. biter ot. **RD: mesela çoban depeye sopasını**
53 **atıverse?** **EÇ:** bilemeġ, bulamaġ, ondan ķeri dudarsıng āşşā, hindi ġışladık,
54 beġşerinde ġışlarız. ġöçeriz, ġayıha dolduruyuz ġoyunu, dolduruyuz, ġoynumuzu
55 haydı baķalaım öte yaķa. atladır bizi, sōġuķ oldu esen oldu mu, aşşā yel ilanlı ada
56 deriz bē er vardır, ġedikliden beri yanda, ora çıkarır bizi ġayıķ. ora çıkarır soġuķ
57 diġġesiye ādar āşam diġġer sōġuķ ya. āşam oldu mu bi dāġhā yükledir ġoyunu
58 dışā çıkarır, hop ġerisin ġeriye döner ġayıķ. biz ġederiz varıyız, dur aliniġ yurdu
59 deller, duralaniġ yurdu varıdı bir. ora ġonarız. çadırlarımızı dutarız. ġoyunnar, südler,
60 peynirler. dāġda devrili. bastırĠi ot basar. bastırık ġörükmez hāç. **RD: çadırın**
61 **bastırığı?** **EÇ:** çadırıġ bastırĠi. ondan ķeri bi dāġhā ġöçeriz, yaylacĠa çıkarız.
62 dayıġgille ayrılmayız biri birimizden. hacı duranı da yurduna çıkar, onnar da ho
63 yanna, ġızıl dāġa ġeder onnar. biz ora çıkarız. işde böyle, başka ne var aklıma getir.

IV/9

1 **EÇ:** dağlar ıssıramış derdik. ġorķi örüyüz derdik, dağlar ıssıramış. **RD: bir de yurt**
2 **yerinde kalıncırdı eskiden. komşuların ġöçer.** **EÇ:** ona baķma, ġöçer ġonar. **RD: ġöçer,**

3 **ama sen yurt yerinde kalırsın. işte onu söyle. EÇ:** ğalırdık, ğöçerdik. yurt yerinde ğalı..
4 **RD: korkar mıydınız o zaman? EÇ:** ğorkmamıyız, şeytan oludu yaylada. şeytan olurdu,
5 ğorkarız. suyu doldurdum gelidim, çocuklara ğoyunu duzlayıverdim, ardıç alānĝına
6 gelē_örüyüz. eşşēle orta alānĝa geldim, orta depeniĝ dibine, ora geldim_ıdi, ışam
7 eĝriĝinĝ yanna, eşşek yolda ğeden eşşek bi ho_ıyāna sapar, bi ho_ıyāna, bi
8 ho_ıyāna. yāhı bu eşşek ne sapar. baĝdım_ıdı, bi ğara kōpek eniĝi var, ēşşēĝēnĝ
9 ōĝünde dolanır. eşşēĝēnĝ üstüne binē_odum çıkdım üstünde iki tenike var, öteberi
10 var, süd var, öte_ıyāna indim. üç ğılvu bir elem oĝudum ğayboluverdi. ğayboluverdi
11 oĝuyunsura. evel ese emmiĝ orda bir çocuklu ğelin ğörmüş oturur iniĝ dibinde. orta
12 depede. **RD: şimdi sömekleri yaptın. EÇ:** sömek mi? yuĝĝu atdık yay_ıla, atdık,
13 atdık, atdık yıĝdık. ondan kēri özedik, özedik. aĝ, anaĝĝı nerde bulayın, ğarşımda
14 olsa da söylesem. özer özer özer burma ederiz oĝlāyıla hōyle burma ederiz. oklayla
15 burum ederiz. şeye ğonduĝ, diĝle laFımı. seniĝ bundan kēri lavım var. hindi zeybede
16 ĝışladık, zeybede ĝışladık anaĝ çark eĝiri ben de çark ēĝiriyin. saat üçde ğaĝarız,
17 sabā_adar çark ēĝiriyiz. heyye. eĝiriyiz, o zaman hanĝı var çocuĝunĝ? hatma anaĝānĝ
18 elinde zeynep benim elimde. eĝiriyiz, ondan kēri, eĝirdik, bitirdik, yarıya aldık,
19 daşāĝırdan yarıya aldık beşer oĝka. **RD: neye aldınız? EÇ:** yarıya aldık, yarıya. aşşada
20 bi yaz evi var, tā aşşada. zeyveniĝ ayavcında. ora ğētdik ikimiz, ğaraĝĝı
21 çökesiyē_adar iki oĝka Pambık atdık. işde baĝĝa derdi ki şöyle yürüt içinde yürüt,
22 pambı kirişinĝ derdi. ğübbük, ğübbük,ğübbük āta, āta, āta yĝardık. birimiz fitil eder,
23 burma eder fitili, ēĝērdik etdik, ēĝērdik o beş oĝka şeyi. **RA: onlara dulup mu**
24 **derdiniz? EÇ:** dulup derdik. hōyle düerdik de bulut derdik. **RD: dulup, dulup. EÇ:**
25 dulup. ordan kēri, ben tāsiyānımdan eşşē kōpen derin eşşē, kōpen. dilim dönmez.
26 ordan kēri atdık, ēĝērdik ipliĝ etdik. ğöşdüĝ, yusuFlar daşınıĝ öte yanna alānĝa
27 ğonduĝ. ötözüne. halılınĝ kerimĝil var yanımızda. sultanĝil var, yāĝār çavışĝil var,
28 selver yok, onnar bē_ēre ğētdiler anasıyla bobasıyla. ne_ıyāna ğētdiler bilmen. biz
29 ora ğētdik yazlamaya. hindi iplikleri burĝuçladık, benikini buĝuçlamadık. ānaĝānĝ
30 ılıĝıdırına ipi ĝeleb edecek, ētiştiremedi. baĝĝa ĝuşadıverdi sırçannarı. ben
31 ılıĝıdırıladım geldim. ĝeleb etdim, getirdim verdim, ānaĝĝa. ora vardık yusuFlar
32 daşınıĝ ötē_özüne ğonduĝ. burĝuçladık ipi, ānaĝānĝ üç oĝka iplik, yarıya aldık ya,
33 üç oĝka ipliĝi burĝuçladık, burĝuçlu yerden iplik ğayboldu. çalmışlar. bilemedik,
34 benim bir kıl çuvalla ala çuval var, bi kıl çuval bi de ala çuval iki şey. çocūcamınĝ
35 sırtları ğatılı iki de çocūĝum var. işde benim çuvalı dōkmüşler, etmeniĝ almaz demiş,

36 dökmenîg demiş, hora oturâ_omuş. sultan_ıla topal ğız dökerimiş ikisi çuvalı. ne var
37 çuvalda çocuĝunĝ tellîĝi varıdı çuvalınĝ bucaĝında sokulu yanĝĝıslı tellik. o var
38 çuvalınĝ aĝzında. emiş dedim benim çuvalı kim döktü dedim, sorma bacım dedi, ben
39 sanĝĝa sonĝĝura annadırın dedi, sesdenme kimseye. üç seneden keri sultanınĝ
40 çuvalında iplik çıkmış durĝadın ĝörmüş iplihi, sultan almış. çeksinĝ orda hindi yesin
41 orda ipliĝi. böyle işler geldi anaĝânĝ başına son yoksunĝ, hatma elinde anaĝânĝ. **RD:**
42 **şimdi o sömeĝi bir ucundan çekersin, öbür ucundan da çekersin, o ne olur, üzülür müydü**
43 **o? EÇ:** üzülme mi? üzülür, yavaş yavaş. **RD: arasından ayrılır yani. EÇ:** heyye.
44 yavaş yavaş ĝolcaĝ edersinĝ, eĝrisinĝ, daĝarsinĝ. **RD: ondan önce, hafif çeksen o şeyi.**
45 **EÇ:** üzülmez. haFiv çeksenĝ üzülmez. höyle ĝovatlı çekdinĝ mi, üzülür, ĝopar. **RD:**
46 **bir şeyi sün derdik. bir şeyi ver anlamında, uzatıver anlamında. EÇ:** sünüver hora,
47 sünüver, sünüver honu uzadıver deriz. elimizde bi_şey olsa, mēh, şunu hona uzadıver
48 sünüver deriz. böyle deriz, bunu deriz. enĝ ĝolaylarımız bu. **RD: en kolayınızise neye**
49 **konuşmuyorsun o zaman. EÇ:** hunu sünüver hora, hunu veriver hona. **RD: develere ne**
50 **diyordun? EÇ:** develere mi? öĝ maĝ derdik. gelidi sesime. alışkın oludu. ĝavasını
51 yularlayacāĝamda öĝüme eĝiveridi höyle develerim. ey, ĝara çatmalıdan ĝolanĝ
52 doĝudum bir, ananĝĝa verdim. ipi getirdi atıverdi ĝurudereye vardık ĝonduk. nāhıl
53 çekdim aniden na_âl doĝudum bilmen, yanĝĝıslı.

IV/10

1 **EÇ:** deve aĝrıĝa getdi, çuval āzında ĝalmış ala çuval, ĝarı becerememiş. banĝĝa gel
2 yengecīm dedi, bunu edelim dedi. vardım, deve aĝrıĝdan gelesiye hem alasını bi yannı
3 ben, bi yannı o ĝırtık, ĝırtık āzı_erik ĝöklü, ĝöklü, o çuvalar nerē_ētdiki. ondan keri
4 onnarı doĝuduk, hora ĝoduk. vardık ĝurudereye ĝöşduk vardık, ĝurudere bobanĝ
5 ĝulbladı etdi, içini deşirdi ĝarı çuvalınĝ. āzı_erik ĝöklü, toplu ĝöklü var. āzı_erik
6 ĝöklü var. toplu top, ötekiniĝ āzı şöyle ĝeriĝ olur. **RD: aĝzı gerik olur. EÇ:** alası, burda
7 sanĝĝa gösteriyin hep. emme yok. **RD: bir de sandıklı kilim varmış. EÇ:** sandıklı,
8 eskere biz doĝurduk onu. dāĝlı olununĝ omar mı, omar dēĝil de ötekiniĝ adı neydi
9 valla bilmen çarpdı getdi bizden geldi de onnarı. çarpdı getdi bizden, ĝötürdü. **RD:**
10 **battaniyeye deĝiştı yani? EÇ:** heyye. biz o zaman oncaza veri veriveriverdik, ...
11 doĝuduk da. **RD: kaç kilimin vardı o zaman? EÇ:** iki, iki. ikiçik şey. **RD: biri sandıklı?**
12 **EÇ:** heyye, biri de başka. ĝız daĝdan indiren varıdı, ĝız dāĝdan indiren. **RD: varmıydı**
13 **ĝız daĝdan indien? EÇ:** varıdı, ĝız daĝdan indiren varıdı bi de. sārinde alı bobaya bir
14 çift kilim verdi otlak yerine. ĝız daĝdan indiren, ikimiz doĝuduk bu ĝız_ıla. otlak

15 yerine verdik. bir çift kilim yazıverdik eltdik de. hindi aklıma_ elir onnar benim. neydi
16 ki o yokluklar. vay, çok yokluk çekdim ben. çok çalışırdım emme çocuklarıma yarım
17 yedirmedim, yamalıklı geydirmedim. hatmā_ elin kaçmışımış, şey demiş zede, gök
18 soğan dikecek yeri yok demiş. sofrasında ekmē yok demiş. **RD: kime diyor onu? EÇ:**
19 bize, anağânğ da kaçırvermiş öteden ordan. tāhı soFrasında ekmeğler büküm büküm
20 olur onunğ demiş. onunğ biri tükenmeden birini gör demiş. neye olmaçak demiş soğan
21 dikecek yeri demiş. beş dönüm yer. sonğgura benim evden çekimeye başladılar a,
22 öteberiyi ya hepisi. böyle demiş deli, akli erdiği yok ğarınınğ deli, delirtmiş osman
23 çelik döve döve. akli ermeyörü. öyle mi denir adam biri birine, nē_ölüsa olsun. sevmiş
24 dilemiş seniñğ gızınğ kaçmış a! **RD: birini govlayıyor yani? EÇ:** heyye govlayörü, gov
25 sokū_örü. anañğ da o zamandan gürbede düşmüş. Kürbede düşmüş. laF atamañğ
26 demiş āmad emmingile laF atamañğ sen zede demiş. govlayışı işde, çekişirimiş bize.
27 **RD: kovlayıcı mı derdiniz, onnara? EÇ:** tabi, govcu dedik. govcu dedik, govcu, heyye.
28 neye olmaçak yaşayıboturullar içinde hindi.

IV/11

1 **RD: anam fistanı olgayıverdi de giydirdi derdi. o ne? EÇ:** o da vistanınğğı, geydirdi,
2 olğadı, dikdi geydirdi. dikdi geydirdi sırtınğğa, vistanı, heyye. anāGāñğ akli çok
3 éyiydi, çok éyiydi onunğ akli. işde bir hastalık uyladı aldī_ etdi. ben ğaldım yatağına.
4 ben de gēdiciyin ğayrı ne zaman bilmen. **RD: eskiden hani govlama derdik,**
5 **govlayıvermiş derdik. EÇ:** neyi? heyye, demiş, ğomuş. **RD: ondan hiç aklında kalan bir**
6 **şey yok mu? EÇ:** onu demen ben. türbeye elimi sürdüm geldim. yasağ. **RD: demiş**
7 **komuş yasak da, sen sadece kelimeyi söyleyeceksin. EÇ:** kelémeyi, sañğğa hindi, ikimiz
8 laF etdik dēĞēl mi, bunu ben eltdim birine lav ediverdim. o işde demiş ğomuş. **RD:**
9 **ona ne derdiniz? EÇ:** demiş ğomuş, govcu, govcu. govcu derdik ona. govcu derdik
10 ona. huna elimi sürdüm. **RD: yani onu govlamış, ora gittin anladım. o ayrı bir şey, o**
11 **dinimizin gereği. EÇ:** ğonuşma ayrı, o ayrı tabi. kelemesi ayrı. **RD: sen öyle bir şey**
12 **yapmıyorsun ki? EÇ:** demen, kessinler isterse ōmümü. evelden etmen. beni sevellendi
13 de neden, demiş ğomuş yoğudu da ondan sevellendi.

IV/12

1 **EÇ:** ğara şerFē_élinğ oturup yörüdüğü yurtda ğuzu taradırdık. **RD: yazın mı**
2 **taradırdınız onu? EÇ:** bahar geldiği zaman, yaylaya çıkdımızda. **RD: bizim yörüklerde**
3 **yaza ne denirdi? EÇ:** yazın. **RD: yayın? EÇ:** yayın dē_él. yayın ayrı. **RD: yayın ne**
4 **zaman? EÇ:** başka, hindi ısıcağ yayın. yayın, hindiği ısıcağ bu. yayın bu. haziran,

5 tēmîs. **RD: o aylara ne diyordunuz?** EÇ: ha, bu aylara işde yayın derdik. **RD: ilk bahar**
6 **olduğu zaman yazın derdiniz?** EÇ: yazın derdik, ona. bahar, ilk bahar. yazın derdik ona
7 ilk bahar. **RD: temmuz ağustos ayına yay derdiniz?** EÇ: ona yayın derdik. **RD: ne zaman**
8 **göçerdiniz güzle?** EÇ: üç ay oturuyuz yaylada. üç ay da güzlede oturuyuz. gün
9 döndümü ineriz aşşa. gün döndümü ardıç alānğına ineriz. orda bir hafta iki hafta
10 oturuyuz, ondan ķeri göçeriz aşşā, güzle hallata. **RD: hallata göçersiniz?** EÇ: hallata
11 göçeriz. hallatda yuñg yay_ıla. keçe dökeriz, sömek burarız, atarız yuñggu atar
12 yığarız, ucundan gelir burar özer özer özeriz, onda ķeri burarız oklāyıyla, sömek
13 burma. **RD: özeriz derken üzersiniz uzatırsınız yani.** EÇ: üzeriz, böyle asıla asıla özeriz.
14 keçe dökecēmizde keçeyi de yeķre ederiz. yeķre böyle düz düz. **RD: yeķre mi**
15 **diyorsunuz ona.** EÇ: yeķre deriz ona. ordan ķeri yeķreyi çuluñg üstüne. **RD: onlar söbü**
16 **söbü oluyor değil mi?** EÇ: heyye, söbü söbü onu dökeriz çuluñg üstüne. ondan ķeri
17 yuvarız sitil ile, yuvarız, yuvarız depmeleriz asılırız, keçe olur. ğollarımız_ıla
18 bişiriyiz. **RD: kollarımız yağar olurdu?** EÇ: yāğar oludu. bilip durusunğ, bañğga ne
19 söylediñg? biliboturusunğ.

IV/13

1 **EÇ: yoz deve, buhura bastırıldı yoz deveyi.** tūlü deve oludu. beserek oludu,
2 develerden. **RD: beserek ne?** EÇ: beserek tūlü deve. beserek onunğ adı. **RD: erkek mi?**
3 **EÇ: erkek.** beserek derdik. **RD: iğdiş edilmemiş, enenmemiş yani.** EÇ: ellenmeyik.
4 ondan ķeri ondan ürerdi. tūlü deve ürer gēderdi o beserekden. öyleydi. **RD: lōk neydi?**
5 **EÇ: lōk yoz deveden olur.** yoz deveden olur lōķ, daşşānı çekmezler lōķ olur, sen ben
6 basırır varsınğ devenğgi. ğançık devenğgi bastırısınğ onnara. heyye, onnara
7 bastırısınğ. düşün baçalım. **RD: deve aramadın mı hiç?** EÇ: getdim aradım, getiriver
8 derdim, yaylaçıkıktan gēderdim üç mezerden gēderdim, deve araya gēderdm öķ çala öķ
9 çala, tokmağdan beri getiridim, sulardım develerimi. ondan ķeri orta depede gelirdi
10 yanıma üç mezere gelidi ora, üç mezere deve. sesime bir_ırdi develer.

V

Kaynak kişi:	Ayşe Çayır, 73, Karakoyunlu
Özellik:	Eğitimi yok, Ev kadını
Derleme yeri ve tarihi:	Kardayı köyü, Serik Antalya. 31 Ekim 2014
Kayıt türü:	Video

V/1

1 **RD: ayşe hanım, merhaba, kendini tanıt bakalım, seni dinleyelim. AÇ: ben nasıl**
2 **Tanıdayın gündimi, mēmed çayırınđ hanımıyın, Şen āmadınđ da gızıyın. RD: Şen**
3 **ahmedin kızısn. AÇ: heyye. RD: yaşıımız ne kadar var? AÇ: yaşıımız yetmiş. RD:**
4 **bayanların yaşı sorulmaz ama. AÇ: sormasanđ ēyi olur. el duymasın. yetmiş üç. RD:**
5 **daha öce yerleşmiştiniz karadayı köyüne sen tekrar daha sonra yürükçülüğe başıladın,**
6 **gelin gittin bir yürük evine. AÇ: háyye, ēlinđ ğoyun çobanına verdiler, RD: işte onu**
7 **anlat, nasıl oldu o iş. AÇ: nasıl olacak, ben getmecēn dedim, getmecēn dedim, döve**
8 **döve atıverdiler arabaya. háyye, iki de yumruk yürü, yargınıma. RD: çadıra gelin gittin.**
9 **eviniz taşdan yapılydı değil mi taş eviniz vardı? AÇ: bizim daşdan evimiz vardı, çadıra**
10 **gelin gētdik. vardık, ğoyun meleşir ğuzu meleşir, sīĜır sālacak ğoyun sālacak. RD:**
11 **şasıımadın mı biraz? AÇ: neye şasıyān canım, zatan önđünden bilōrüyün. tábi**
12 **sāyiyōrü, ğendi malımız var sāyiyōrüyüz a, ğüğmedik. işde iki gün sonđđura ğoyun**
13 **ğüđē_etdik. RD: gelin olduktan iki gün sonra koyun ğüde gittin. AÇ: ğoyun**
14 **ğüđē_etdik. RD: akçaalanda mı ğüttün? AÇ: akça alānđda. RD: senin iki tane çocuk**
15 **yaylada kaybolmuş, onları bir anlatsana! AÇ: annadacām Şindi, ğöküce, ğökücel_ile**
16 **ğonđşuyuz, yāmır gelē_örü, ğoyunu sāĜınđ dediler. bizin bir_ki davar var. hasan da**
17 **ğētsin ille ğuzuya dediler ğökününđ ğızları, hasan ğētdi. ben de ğedecēn deyi çocuk**
18 **dırmınır. heyye, dırmınır, hüseyin dört yaşıında o zaman. RD: hüseyin daha küçük**
19 **hasandan değil mi? AÇ: ğüççük canım, bir buçuk yaşıında. bu da dedi ki, elleme elleme**
20 **ğētsin çocuk. ülen dedim, yāmır gelir, çocūĜü salma dedim, Őē_etmedi, salıverdi**
21 **çocū. ora yaylaçık sivrisine çıkınsıra bi patırtı, bi ğütültü, yāmır. RD: yağmur yağdı.**
22 **AÇ: heyye. RD: fişkın geldi yani. AÇ: fişkın dē_ēl ğayrı yāmır yağdı. buna ğēt,**
23 **hüseyin sen evē_ēt demişler. ğeri dönmüş çocuk, dāha ev ğörühboturu demişler.**
24 **ēsihe gelinsirek. RD: ğörünü boturu demişler. AÇ: heyye, ēsihe gelinsirek, çocuk**
25 **şasıırtmış. ğayrı evinđ ne_yüzünden getdiyse, herhār ğannıklıya dolanı olmalı, sen**
26 **bilōrüsünđ ğannıklıyı ya, ordan dolanı dolanı dolanı, dīkı ollarda evtiklemiş, e berī_ēt**
27 **dēyen olmamış. bu kōsüvermiş ğızılđađā. RD: yaylacık'tan kızıl dağa ğeçmiş? AÇ:**
28 **atlamış ğāyırı. RD: atlamış. AÇ: heyye, RD: başka bir dağa gidiyor, yani. AÇ: başka**
29 **bir dāđa ğedē_örü ğayrı, ğızılđađdan yānna. evden uzaklaşır, orda sen şeydē yāğār**
30 **çavışğilinđ ğölü var bir. ğızılđađda sen bilirsinđ, ora varı_örü bir su içeyin dēyiyōrü,**

31 böyle eğilî_örü, bakmış bir davşan gelivermiş, suyu içmemiş gāyır. tarāha. **RD:**
32 **korkmuş m tavşandan?** **AÇ:** görkmadım dēyīyörü ya, düşüvermiş yola, gétmiş Tāha
33 deve_āğrına varmış, bayamlınığ üstü gāyır deve_āğrı ya. **RD: köye doğru gitmiş?**
34 **AÇ:** köye gétmeyik gāyır, dāĞa gèdik gāyır; ala iledinli, ala ışamlı, ora varınsıra bir
35 goyun denğ gelmiş. **RD: bir koyun, sürü denk gelmiş.** **AÇ:** heyye, gavasında da bir ak
36 yırtma bağı çocuğunğ. çobanlar şey demişler, bir gız gāçıp gèder demişler. ordan bir
37 baqar, o goynu görünsüreğ, ora duraklamış gāyır. duraklayınsırağ bunnar gelmişler
38 çobannar çocuğ almışlar, gavasınığ ardına el çalallarımıç çocuğunğ, bu demişler bir
39 yörük çocuğ demişler. işde kimsinğgiz, kiminğsinğgiz, işde anasınığ adını,
40 bobasınığ adını sormuşlar çocuğa. **RD: konuşabiliyor değil mi o zaman?** **AÇ:** gonusur
41 canım, dört yaşındā çocuk. gonusu_örü. ey bilememiş onnar bizi, eve eletörü çocūĞū.
42 **RD: onların kelife mi iletiyorlar çocuğ?** **AÇ:** kelif dē_él, güççükğil evlerine eletörü.
43 eşşek alānğgına. ben dēyyörü şura dēyyörü bir obaya varacān dēyyörü, gavanğgı ben
44 aç dēyesiye açma dēyyörü. varmış ora veledinğ ġarısı varımıç. veletğil ile de çok indik,
45 çıktık, hindi ordan gelî_örü, hanım yenge dēyyörü ben bir çocuk buldum dēyyörü,
46 hem dēyörü bir yörük çocuğ dēyyörü. ülen yörük çocuğunu salar mı dēyyörü ġarı,
47 beni ġandırma dēyyörü. valla billa bir yörük çocuğ buldum dēyyörü. yörü, varî_örü,
48 tābi onnarı bilî_örü benim çocuk, ġarınığ sesini duyunsura yorğani hemen
49 açiveri_örü gāyır höyle, ülen bu mēmed çayırınığ çocuğ hoyu deyyörü, bārî_örü.
50 ülen deyyörü, bi eşşek getirise çocuğunğ, bir ġurban kesecēn derdi bu ġarı nasıl
51 dayandı dēyyörü. biz gāyır dağlara çocuk ararız. şeşan dağına. **RD. gece çocuk**
52 **arıyorsunuz?** **AÇ:** gece mi olur, gece aradık, sabāla millet hep ayā ġaktı gāyır.
53 aqbeldē_enler hülen hep ġeldiler. çocuk yok, ordan, sē_ert deyyörü, onunğ oğlu
54 varıdı āmad bi, sērt bu çocuğ mēmed çayırınığ evine elēt dēyyörü. çocuk da getmemiş.
55 ordan güççüğe deyīyörü sē_ert, gét, gızıl dağdan aş deyyörü, onnar dēyyörü ollardadır
56 dēyyörü, ben de zeynep mi çocuğunğ biri var arqamda, bir say daş var eşşekdaşınığ
57 dibine oturdum, belēni saldım çocuğunğ oturuyun. bi yandan bi fiyik ġeldi. allām
58 bañğa böyle nasıl oldum, ıramazan, bañğa böyle bi direşme ġeldi. canlandım. çocū
59 hülen belemedim hülen, şöyle belēni atıverdim, omuzuma atdım, göl yerine çıktım.
60 bu da geliverdi höyle yoldan, yok mu ülen çocuk dedim yok dedi. bizim çocuğ dedi
61 ayı yemiş dedi. ne bildinğ dedim. çocuğunğ dedi orda dedi çizmelerini buldum dedi.
62 nerde len, ülen dedim şu fiyığı bi dınğlasanğğa, o fiyığı ne der dedim. sarı mustava da
63 şeye goynu doladı. neydi oranınığ adı, ardıç depesine şöyle, o şervelerinğ yurduna

64 doğru gedi_örü, şapkeyi çıkardı, bārana fıyık çekene, bura gel deyi_örü böyle eli, bura
65 gel deyi_örü. ordan bu guruburun da geldi, bunnar gayrı guruburun dedi, dabançaları
66 boşaldım, boşaltdılar gayrı bunnar orda bellerindē dabançalar varıdı. cükü de ordan,
67 geli_ğ deyi gızıl dağdan, elinde dolma tüfek var bi atı_örü, çocuk arayannarı, işde
68 gāyırı şerfeleri_ğ yurduna çocuk gelmiş guruburuni_ğile. bu gāyırı kör alıyla muradı
69 yollamış çocuğa, geldi. geldim ben gāyırı eve. **RD: haberi almadım daha, haberi aldım**
70 **mi? AÇ:** habarı aldım gāyırı, sarı mustā çocuk bizim dedi adama ordan. ünneşdi, canım
71 benim ile dē_ël de, sarı mustavayla ünneşdi. heyye, haber aldılar, gel bura deyi_örü,
72 çocuk bizim gel deyi_örü. ordan işde eve çıktım iramazan. **RD: şükür olsun dedin. AÇ:**
73 bizim, şükür olduğum yok tāhā, bizim göküce_ël işte millet ora ne zaman çıktı, üç
74 sofratmışlar ekmeğ yeller. şey dedim, bizim dedim üç senelik gısır var dedim āğa
75 dedim, getir de keselim endē millet yesin dedim. ben dedi, mēmed çayır olmağān
76 goyunu kesemen dedi. yağı neye kesemecē_ğ dedim. horazlıni_ğ hasan varımış hasana
77 dedim, sē_ert goyunung çanı_ğıcı çıkar, al gel goyunu bura dedim. goyunu getirdi
78 kesti iramazan, iki mi üç mü saç gāvırması etdi, millet yedi dağıldı vardı getdi. benim
79 çocuk tāhā yok. gelmedi, bu, goyunu aldı gētdi, ben ora çocuğu yūklendim, gızıl dāğa
80 vardım, gün aşır gēder. irebiş_ğıle vardım. gız çocuklar gelmedi mi, gelmedi. ordan,
81 geri döndüm ağlaya ağlaya. **RD: ey çocuğu getirmediler mi onlar daha? AÇ:** tāhā
82 getirmediler. **RD: ama haberini aldınız, çocuğun orda olduğunu biliyorsunuz. AÇ:** habar
83 aldım a, benden kēri çocuk yitiren yok mu deyi_örüyün ben. yalı_ğgız benim çocuk
84 mu yiten deyi_örüyün. ordan gayrı onnarı_ğ evini_ğ öte_ğandan fıyık çektiler geri dön
85 deyi. geldiğ işde, aldık geldiğ, iramazan çocūmuz. **RD: haydi gözün aydın bakalım.**
86 **AÇ:** sā_ol. **RD: bunalmadın mı o zaman? AÇ:** sorma, ey muğānilma mı canım, çocū
87 yiter de. evleti_ğ yiter gēder de. **RD: kıvrak kıvrak gidersindir yollarda.**
88 **AÇ:** öy! orayı laF etme gayrı. **RD: laf edeceksin ki, ben. AÇ:** benim babıcı_ğ biri şeyde
89 galmış āşam bak san_ğga deyvereyin, mezer alā_ğgında, āşam. ayağı_ğ şeyinden
90 bilememişin, babıcı_ğ biri galmış. **RD: elemetinden bilemedin? AÇ:** şeyle şu
91 mustavayla gara mustavayla bi_ğadam tā var benim yanımda, tarā_ğa yaylaç_ğa
92 dolandık hōyle, varıveriyin şöyle yoldan sapmışıyın neye sapı_ğın, ayağı_ğ birine efen
93 ayağımı_ğ birine battı, birinde babıç var birinde yok. babıcı_ğ olmadığını kefen
94 battı_ğında annadım. işde bu! ya! **RD: ana yüreği değil mi? AÇ:** sorma, gayrı,
95 elemetimden ayağı_ğ, babıç çıkmış gētmış orda bilmemişin kēfene basasıya. ya! ana
96 işde bu. böyle. **RD: başka neler var. başka bir şeyler anlat. AÇ:** başka ne annadayın

97 ben o yeter. baya da çok bile. sen onu duyduñg da tãhã ne istenñg. **RD: kefkı varıdı, bu**
 98 **kefkı neydi? AÇ: ne kefkısı? RD: çamaşır, geğsi yıkarken mi kullanırđınız onu? AÇ:**
 99 **heyye, atardık, tokucu vuruyduğ, o zaman bez göyneğ varıdı, hindiki ğıbi dē ğılıdı.**
 100 **ğazanı ğurardık, kılı ğurardık. beni hemen söyletme! RD: ey, söyletmek için geldim**
 101 **ya buraya. AÇ: ğabağdan kefkı olurdu. RD: su kabağından? AÇ: heyye, ğabağdan, ayrı**
 102 **kefkınıñ şeyi olur bir. su ğabağı ayrı olur. kefkıyle vurduñg tokucu atardıñg kılı.**
 103 **RD: kefkıyle sıcak su döküyorsun? AÇ: bir elinğ tokuç vurur, bir elinğ kefkıyle**
 104 **atardıñg. o bez göyneğler pambık ğıbi açılır ğederdi, o tokucu kılı ğördüksüre. işde**
 105 **böyle. sen bunu bilmez dē ğelsinğ de mäsız banğğa söyletdinğ ğāyı. ananğda**
 106 **ğördünğüdü. RD: ğördüm, ğörmez miyim? AÇ: şindi ğamaracı olduñg dē ğel mi? RD:**
 107 **şimdi kameracı oldum, tıpı da bıraktım. AÇ: tıpı da bıraktınğ. doğturluğu bıraktınğ.**
 108 **RD: cimri olana bir şey derdik, ne derdik hatırlıyor musun? AÇ: sa ğar cimri denirdi.**
 109 **RD: ğımsı neydi, ğımsı? AÇ: biri hōyle ayın oyun mesele ğeldi, eve gelene çay**
 110 **bişirmez, yemek vermez, halını hatırını sormaz, cimri deller. RD: ğımsı neydi? AÇ:**
 111 **aynı, ğımsı da o, cimri de o. heyye. bitdi işinğğiz ğāyı, söküñg benim şeyimi.**

VI

Kaynak Kişi:	Hasan su, 79, Karakoyunlu
Özellik:	Eğimi yok, yörükçülük yapıyor
Derleyen:	Saffet Uysal
Derleme yeri ve tarihi:	Çayır yaylası, Aksu, Isparta, Temmuz-1996
Ses kayıt türü:	Ses kayıt cihazı
Konular:	Kaval hakkında sohbet (VI/1), Karakoyun efsanesi (VI/2)

VI/1

1 **SU: Toprağın sesi programından bugün karakoyunlu aşiretinden kavalcı hasan su'yla**
 2 **konuşacağız. hasan su ile birlikteyiz. efendim iyi günler. HS: éyi günner, sağol. SU:**
 3 **biz sin ile uzun yıllardır ğörüşmedik, epeyce oldu. daha önce yirmi yıl öncesinden, yirmi**
 4 **beş, yirmi üç yıl öncesinden değişik röportajlar yapmıştık. kavalınızı değişik zamanlarda**
 5 **dinletmiştık. baya konuşmalar yapmıştık. bin dokuz yüz doksana altıya ğeldik, nasılısınız?**
 6 **HS: çok éyiyiz, sağol seni ğördük seniñg bi ölü habarınğđi duyduyduğ, çok mütesşir**
 7 **olduğ, üzüldüm emme sālınğđi ğördüm, dünya benim oldu. SU: şimdi, çayır**
 8 **yaylasında, sanıyorum bin dokuz yüz, kaçtı, doksandan önceydi herhalde o zaman yenge**

9 **ölmüştü ve halen evli değilsiniz değil mi?** HS: evli dēliz, bi aldīdık ğacırdık, ğētdi vardı.
10 **SU: peki şöyle bir soru sorayım. yenge, kaç yıl oldu öleli?** HS: on üç sene fūlen oldu.
11 **SU: nedir peki, kadın bir evin nesi, kıymetini ölmeden önce de biliyor muydun?** HS:
12 şindi, ğadınıġ ġıymatını ben eskiden almadan bilī_örūdüm, tābi erkeġi erkeġ eden
13 ğadındır. ğadınsız erkeġ neye yarar. şindi, evinġġē bir ġeleninġ olsun yüzünġġü
14 āġardan ġene ğadındır. şindi, bu bekerliġinġ şeyi Kānadı ġırık olū_örü, mesele bi
15 ġanada düşü_örünġ, uçamay_örünġ. bir arKadaşınġ ġelse ne yapanġ, ğadınıġ olsa
16 yemēġēnġġi hazırlar, çayınġġi hazırlar verir. şindi işde yaşımız da yetmiş dokuzda fūlen
17 vardı. ... fazla durū_örüyüz, olanlarınġ. **SU: maşallah amma yetmiş dokuz yaşında gibi**
18 **görünmüyorsun, seksen gelen adamın.** HS: yaşım vardı da ġönġlüm varmadı, ġönġlüm
19 onbeş yaşındayım. **SU: öylemi?** HS: ġönġlüm onbeş yaşındayım. **HS: peki neye**
20 **baġlıyorsunuz bu kendinizi on beş yaşında görmenizi, müzikle baġlantılı mı?** HS:
21 baġlantılı, ġovalla baġlatılı, ġovaldan da çok neşemi alā_örüyün, ... mı, böyle, şöyle
22 etdim mi, üzöldümmüydü ġovalımı çaların, ġözlerimden āġların, āġların ġovalı āzım
23 çalar, ġözlerimden yaşım akar. emme neden ise bayġnliġı bütün ġovala verdim.
24 kālbiġi ġovala verdim. tābi, arġadaşlarım a sağdan soldan ġelī_örür, televizzone
25 ıradıyoya alī_örü, onlarda da neşeleşē_örüyün, orda arġadaşlar sen çıktınġ bö_ön
26 dēy_örü, onlardan da bir neşe alā_örüyün. mesele tanıyay_örü arġadaşlar, sağ olsun,
27 televanla bildir_örüller. antalyada çıktın seriġē bildir_örüller. hasan su var açınġ
28 şeyinġizi. **SU: televizyonunuzu, o zaman müzik aleti demek ki insanı gençleştiriyor?**
29 **HS: gençleştirī_örü, bu gençleştirī_örü, banġġa çok bi ġönġlüme neşe ġoyay_örü. SU:**
30 **ama diyorlar ki çalgılar içinde kavalın ayrı bir yeri var.** HS: ġoval çennetten ayrılma.
31 **SU: öyleymiş?** HS: cennetten ayrılma. **SU: nasıl oluyor?** HS: mevlānalarda şindi
32 ġovalınġ şindi bir şey çıkış, ġölünġ birinde ġargı çıkmış. Kārgıyı kesmiş çobanınġ biri,
33 ortada boġmāġı çalarımış. şindi inġsanoġlununġ biri ġelmiş, demişkinē “bunu ben
34 āġaçdan yaparım” demiş, yapamazsınġ, yaparın derġene iddaya binmişler. ġētmış
35 inġsanoġlu bu ġovalı āġaçdan yapmış ġelmiş. yapınsıra şindi ġelmiş oturmuş
36 çalarımış, ġovalınġ sesi ġarip gelirmiş. şeytanınġ bir ġelmiş, üzerinġde bıçak var mı
37 demiş, şeye çobana. o da var demiş. şu delik işde, bak. **SU: şeytan deliġi?** HS: şeytan
38 deliġi şu delik, şurdan bi bıçānġ burnuyla ġaldır bakayın demiş. ordan bi
39 ġaldırmışımış hōyle soġmuş da. ordan bi övürmüş, ġoval zarada düşmüş. o deliġinġ
40 adı şeytan deliġi ġalmış hindi. o ġoval şeytan orada ġarışırımış. o inġsan oġlününġ
41 yapmadıġında işte bu ġoval, birini ... bu ekseri ġoyununġ ardında çalınır çobanlar

42 daşır bunu. başka yerde yakışmaz bu, garip ıssız dāğlarda sesi tā çanğlarıyla barabar bi
43 ğarışır, aynı bi düzenġge girer ġoyun çanğıyla, çok ġaripleşir, yandan da çalmak iyi
44 olmaz, aralıdan şafaqları, ilk ġez sabaġınġ seherinde çok yere sürer. **SU: seher vakti?**
45 **HS:** sēher vakti, sabaġınġ sēherinde, ēzenden öngce çok yere neşe verir. hanı, bir
46 sa_atlık yere sürdüġü yerler olur, yaylanınġ dālarında, temiz dāğlarda. **SU: temiz**
47 **olmayan daġlarda?** **HS:** temiz dāğlarda, yaylanınġ havaları temizdir tabı. **SU: peki bir**
48 **de koyunlar kavalı çok severler hayvanlar içinde?** **HS:** ġoyununġ üzerinde yazılıymış bu,
49 peyġambarlardan ġoyununġ üzerine yazmışlar bunu, düdüġü davarınġ üstüne
50 yazmışlar ġeçininġ üstüne şeyli deyi. hindi bununġ oruca hülen hāç zararı yoktur.
51 çalarķana düdüġünġ zararı vardır, mekruh olur oruç. **SU: yani düdük, kısa.** **HS:** kısa,
52 mesele bu mevlanalarda hülen ġoval çalındıġı uçun bu ġoyun, orucuķana hülen
53 bununġ hāç şeyi yoktur, çal. **SU: iyi de koyunlar da bunun dilinden anlıyor.** **HS:**
54 annayörü, annamasa da alıştırı_örüñġ ġendinġ. hindi bunu alıştırması ġendiġinġ şindi
55 ... söyledi ydi birez öngce ya bi el ġuzusu besledinġmiydi hāç ġoyunu ġöstermeden,
56 sürüyü ġöstermeden bunu ġendinġ yetiştirir üç öġün südünü verdinġ baķdınġmiydi,
57 bu ġoyuna ġarışır da ġoyununġ içine girmeyörü, seni takıp edī_örü. o ġoyununġ sevdiġi
58 çanġınġ birini de ona daķarsınġ, daymaya o onu ġüder. **SU: ne dersiniz ona siz?** **HS:** el
59 ġoyunu. **SU: elcik ya da?** **HS:** el ġoyunu. **SU: eskiden köse diyordun?** **HS:** o ķös ġoyunu
60 yalınġġız öngġüne ġeder, öngġüne ķös dedinġ mi sürüyü çeker o. **SU: ama el koyunu**
61 **çobanın yanında?** **HS:** el ġoyunu çobanı ġüder, ona ķös dedinġmiydi ġeriye ġaçar. ona
62 iş sürmēzsınġ ġücendirmesinġ onu, buynuz kırığı ġatarsınġ, ekmeķ ġırtġı ġatarsınġ
63 torbanġġa, o ġoyuna ġel dediġinġde, ġeldiġinde onu boş döndürmezsinġ,
64 umdurmassınġ, bi daha ġelmeyiverir. evelce ġoyuna bi fıyı edersinġ, ġoyun baķıştı mı,
65 yürüyüverdiniġmi o ġelir gider ardınġdan, sürü de onunġ ardınġdan hücum eder ġāyır.
66 hindi ġoyun hora ġetdimiydi, hindi ġoyun hora ġetdi. horda ġaranġġıda maranġġıda
67 seni orda bulur, ġelir ayaġıyla ġaldırır seni, ēşer, ġoyun ġetdi ġak der. **SU: koyun gitti,**
68 **sürü gitti der.** **HS:** sürü ġetdi, ayaġıyla ēşer. sen ġakıverdiniġmiydi ġoyununġ ġetdiġi
69 yeri, sen ardından ġet ġāyır, o ġoyunu bulur. **SU: peki siz uzun yıllar da çobanlık**
70 **yaptınız.** **HS:** çobannık yaptım. **SU: kaç yıl yaptınız, şimdi gerçi satmazsınız koyunu**
71 **ama?** **HS:** hindi ġoyunu satdım emme ya, otuz sene fülen çobancılıġı yaptım, otuz kırk
72 sene çobancılık yaptım. **SU: peki, bazı insanlardan daha anlayışlı oluyor hayvanlar.** **HS:**
73 hayvanlar, hayvannardā akıl hiçbir şeyde yoktur. inġsanda da yoktur hayvanda akıl.
74 mesele ġovalınġ dilinden baķ! şindi Karşıda ķimse annamaz ġovalı, ġoyun annar.

75 dayanak havalarını, mesele geri dönme havası, getdi, burdan çaldım döner de gelir
76 geder. **SU: ama aynı havaları çaldığın için alıştıyorsun onları.** **HS:** alıştı_örüng,
77 göyuna yaylaçağında o havayı çalı_örünğ onu da alıştı_örünğ, onu õGretmesenğ olu
78 mu? şindi onu õGredirsenğ öyle olur. başka türlüye çal, teniğe çalar sanır gaçar.
79 govalınğ neydiğini bilmez, emme alışdırırsanğ onu o uFakdan yaşda girdinğde onu
80 alıştırdınğımıydı, o alıştıdığınğ göyununğ içine başka göyun gätmazsınğ, o alır da
81 geçiverir göyünü. **HS: onun da kendine göre bir usulü var.** **HS:** gendine göre usulu var.
82 o alır da geçiverir. o bilmez orda ne olduğunu. **SU: neyden yapılıyor bu kavallar?** **HS:**
83 govallar, birici goval enğ iyi goval dokuz donnudan olur. dokuz donnuyu geçdinğ mi
84 çilekten olur. çilek ağaçlarından hasgebe dağlarından mesele ollardan olur. şindi de
85 yapanımız yok. eskiden yapılıdı, satılıdı fakırlığınğ şeyine yapallardı, iki buçuk lira üç
86 lirā_adar satallardı. şindi de govalı da yapan yok. eskiden, govalı çalan da yok. **SU:**
87 **çalan da yok değil mi? gençlerden var mı böyle?** **HS:** gençlerden havas etmeyyörü,
88 nerde goval çalınırkana o beri yanda teneğe çalınır sanı_örü, yaşlılar ağlayörü de
89 gençler de gaçı_örür. yaşlı, evel goval bilenler ağlayörü, bu govalı duydumu. **SU:**
90 **peki siz biraz önce ilginç iki hava çaldınız, aslında bir hava da iki sefer çaldınız,**
91 **kendinizin yaptığı, eskiden çalmıyordunuz onları.** **HS:** şimdi eskiden çalmayörüdüm,
92 dura dura ... mesele gedē_örünğ, gönğül gedirörü onu, gönğül, gönğüle bir neşe,
93 gönğüle bir neşe giri_örü, orda bu havayı gedirörünğ. **SU: kendi kendinize çok**
94 **duygulandığımızda, dağın başında şurda burda başından geçen ilginç şeyler var mı?** **HS:**
95 mesele dağlara çıktığımızda keyFe geldiğimizde şöyle dağlarımızda goynumuzu
96 yaydığımızda türlü mürlü havalara döndürö_örüyüz. hanı yapı_örüyüz gendimiz
97 ilerlede_örüyüz. içeriñden gelmese bi duyduğunğ havalarla, kaç hava duyabileceñg
98 on hava duysanğ o seni barındırmaz. ordan gendinğ de goşu_örünğ, bir iki de gendinğ
99 goşu_örünğ yirmi hava olú_örü. **SU: bir şey daha sorayım, böyle uzun havaları**
100 **çaldığın zaman bazı kavalcılar aynı zamanda türküsünü de söylüyorlar, söyleyenler var.**
101 **hiç söylediğiniz oldu mu?** **HS:** türküsünü söyleyyörü, türküsünü söylediğimiz olmadı.
102 şindi mesele govalınğ da türkü söyleyenleri pek yok. yan yana otursun burda ben
103 govalı çalayın o türkü söylesin, hangınınğ içinden çıktıĞını bilemezsinğ. mesele bu
104 govaldan mı çıkı_örü, āzından mı çıkı_örü, bu. ordan āzından çıkmadan goval burda
105 gapar onu mıhlandı gibi. böyle varıdı, bir kaç dene adam var, hacı veli derdik bi_şey
106 şey varıdı, ağlamadık adam galmazdı. hele sesi govala bi gire.. govalı da şöyle
107 ediveridi, ... oturuveridi, govalla giriveridi. **SU: evet bir de siz kara teslimenin ağıt**

108 havası diye bir şey söylediniz! onun hikâyesi nasıl? HS: onunġ hekêyesi ġocası
109 öldüğünde ġocasına öngğünden yakımını yakmış, SU: siz tanıyorsunuz değilmi kara
110 teslimeyi? HS: heyye. SU: karakoyunlu mu oda? HS: ġaraġoyunnu, tanıdığımız
111 arkadaşınġ birininġ a_ilesi. SU: yani sizden büyük tabi? HS: bizden büyük, benim
112 duydu.., gendini ben āġlādını bilmeyörüyün ben bobamdan aldım. SU: ama sen kadını
113 tanıyorsun? HS: ġadını tanıyörüyün, ġadın tā yakında öldü ġadını tanıyörüyün
114 evvelki_ bi, sonġgura bir ġoca tāhā aldı. evvel_ ki ġocasına ağlamış. bobam da onu
115 almış. ġara teslimeninġ āġadı bu dedi, bobamdan da ben aldım. SU: nasıl ağlamış, talit
116 ediyordunuz siz, söylüyordunuz! HS: āy āġam öy, āy āġam! öngğünü söylerimiş
117 ardından āy āġam öy, āy āġam! demiş. öngğünü söylerimiş ardından āy āġam öy, āy
118 āġam! dediġinde ġarı yıkılıveriymiş, ġavasından bi su dökellerimiş. ıycāk dururmuş,
119 ġarı ġaķarımış ġene āġlarımış. SU: başka sözleri yok mu? HS: başka sözler, öngğünden
120 işde ġocacınā ġocam mocam diyemezimiş. şindi böyle baġırdığında sonġunu ay āġam
121 deyi çıkarırımış. SU: kara teslimenin aġıt havası diye çaldığınız hava o. peki bu boġaz
122 havaları olsun, aġıt havaları olsun, bazen yer adına göre, bazen kişi adına göre, bazen
123 çakal çömelten diyorsunuz, bazen sırķat baġıřlatan diyorsunuz bu adlar neye göre
124 veriliyor? HS: bu adları adam sırķat baġıřladan hayvanıyla köye ġelmiş. hayvanını
125 köye dakıvermiş. erkenden ġetmiş, daġın birine oturmuş, ıssız daġınġ birine, sırķatı
126 saklıyacakları yellere, bir ġız orda boġaz çalmışımış, řafāla kekliġinġ ġavradıġı gibi
127 tahsildarinġ ġavasına işlemiş. tahsildar ġelmiş, bir ġız çocuġu var oturur. sen demiş
128 burda ġızım ne_ aranġ, bi şey mi aranġ, seslenmemiş, dili dutulmuş, ġızım burda
129 nē_ēdenġ derķene davarinġ biri bi öġsürmüş. meşe dallarıyla da örtmüşler üstünü, ...
130 hanı ġörünmezimiş, tāsildar bi tanımış, allāh dāġlar dolū. ġızım bi demiki boġazı
131 çaliver de demiş, ben bobamınġ şeyine ben yazmacān bu malı demiş. çocuk, yemini
132 edinsireķ tāsildar valla yazmacān dēye ġonuşulurķa o boġaz denķ ġelmiş, bi dāġa
133 çal, bi dāġa çal derķene, ġızım demiş bu boġaz sırķat baġıřladan olsun adı demiş, bu
134 mal da sanġġa hibe olsun demiş, bi dāġa böyle bi şey yapma demiş bir sütsüze denķ
135 ġeliřsinġ demiş, boġazınġ adı sırķat baġıřadan ġeldi, sırķat baġıřladan getti. bir zaman
136 benim dört mal varıdı, tahsildar hayvanınġ üstünden yazdı, peķet ġapçına yazdı, ...
137 baġı ne dedi. ġoval dedim, eFendim bununġ bir sırķat baġıřladan var dedim, bi çalayın
138 da istersenġġiz bu dört malı dedim. böyle dutuverirķene bir vurdum sırķat baġıřladana,
139 haydi dedi ben de baġıřladım hülen dedi, hayvan depdi de geķiverdi. böyle
140 gederimiş. SU: bir de hasiçi ile ilgili bir şey söylediniz siz, işte güzelleri farımasın da

141 **çamları kurumasın, o nasıl?** HS: mesele şöyle olmuş o. işde bu adını bilemecen
142 peygambarinġ biri, ordan geçerimiş, bi de su govāġı goymuş beş altı ġız. ġızım bi su
143 verimisinġ demiş, vereyin dede demiş. dudtmuş ordan bi tas su getirmişler peygámbara
144 bi vermişler peygámbar buz gibi şöyle. **SU: belki peygamber deġil de ünlü bir adam,**
145 **evliya.** HS: canım peygambárimiş. **SU: peki.** HS: ordan içinsirek, ġızım bura ne deller
146 demiş. dede bura hasiçi deller demiş. ġızım buranınġ gözelleri farımasın, ışamları da
147 çürümesin demiş. hindi ışam ġurur, çürük namına bulunmaz. ġoca ġarılarıġ āġzına
148 bak, hāç diş yok, yüzüne bak, bi ġelin suvatı var. bi de al örtünüller aynā_ bi şöyle
149 çember şē_ēdeller, alın çekisi bi_üzüne vurur durur. hanı ġüne aynanınġ vurdūġū_ bi
150 yüzüne vurur durur. **SU: siz kavalla orda bir has içi kavalı çalmışsınız, o basıl oldu?**
151 **HS:** hora ġoyunu dolandırdımđı, dolandırdımđı. hura ġızın biri çıkar orda çalallardı
152 çalallardı. oturduk bir de biz döşşedidik ġızlar heştinerdi. ġeldiler baġġa dediler,
153 çoban āġa bekerminġ evliminġ dediler. aklım kesti, biri sürtünecek baġġa, ben de
154 dedimkine evliyin dedim, şey beķerin dedim. yanındana dedi beķersinġ hülen dedi.
155 ordan köye vardı getti. **SU: ama bir ġünlük bekarım demişsin.** HS: bu ġün, ülen işde
156 yemin verdiler ġāyır ya bi ġünnük bekere indirdim ġāyır, yemini verinsirek
157 dēyemedim. getdileridi on beş olmuşlar, herkeS birer govşat almışlar ellerine hediye
158 getirdiler, nar getirdiler, mevşur getirdiler işde, orda bir_ki ġün neyse ġoval
159 çalıverdim, kaç ġoynunġ var, işde yüz dedim yahut seksen doķsan. sen burda devamlı
160 ġalacanġ seni everecēz dediler. ġovalla sen burda ... et, arķadaş yediġime ġoyun da
161 hastalanıverdi bütün, sīġir boķuymuş bütün ... geçe bi ġaşdık, ala mersine iniverdik ,
162 ġocalar beline, sabāġa ġadar ġırıldık hoyu, salmacaķlar beni yerli salmayacaķlar. **SU:**
163 **yani kaval başına bela olacaktı.** HS: başıma bela olacaktı **SU: böyle ġünler geçti.** HS:
164 geşdi. **SU: peki, çocukluġunu yaşadın, gençliġin geldi, evlendin, çocukların oldu, 7**
165 **oġlun, iki kızın var bildiġimiz kadarıyla, torunlar da epey oldu.** HS: hā, doķuz doķuz,
166 torunlar morunlar kırķa yanaşdı. **SU: yaş seksene yaklaştı, maşallah sen delikanlı**
167 **ġörünyorsun.** HS: yok, ġönġlümde işde, ġönġlüm öyle olduķsura hura ġendim
168 ġencelē_örüyün. **SU: peki ne öneriyorsun, dünya sence ne?** HS: yaşamanınġ şindi
169 şöyle. mesele muhabbetli arķadaşlarıyla ēyi gezip ēyi ġünner geçirmek. mesele, dünya
170 seninġ olsa ne hayrı var. mesele, çitlik seninġ olsa çitlik ... ne ġeliri var. ġötürecēġenġ
171 bir kaç metro.. **SU: on iki metre bez deġil mi?** HS: yalınġġız böyle seninġ gibi
172 arķadaşlarla ġörüşmek, daġlarda böyle sohbet etmek, ġovalımı çalmaķ baġġa bi neşe.
173 **SU: neşe içinde.** HS: neşe. **SU: muhannete muhtaç olmayacak kadar çorba da**

174 **kaynayacak.** HS: çorba da ğaynayacağ, onu kım arkadaşa, bē_re varsam onu bulacān
175 evvel allah! SU: **dünya bu mu? dünyanın zevki bu?** HS: bu, zevki bu, ğazansam ben ne
176 ğazanırın? SU: **yani para pul değil.** HS: para pul dē_él. para pul dē_él, ne_edersinĝ,
177 parañg olsa ne_edceksinĝ! bi de. SU: **hasan amca, güzel, işte kadın kız, hep güzellikten**
178 **söz edilir, güzel sizce ne, güzel kadın, güzel kız sizce ne?** HS: āĞleki, āleki, āĞlāk
179 durumu. mesele bir gözel var, ālēki ālāk olmadıktan ķeri, bir ğancıķ ne kadar gözel
180 olsa, āhleksiz olduğdan ķeri ne yere yarar. ileş gibi koķar. lekin ğendi çikin olsa da bir
181 āhlāk, ğendi mesele işini bilip ğendi dutan, böyünü, ğüççünü bilmek, ķarřıdaki şöyle
182 müsevirini şeyini tanımağ, evini süslemek böyle evini temiz dutmağ, aranan ğözellik
183 odur. SU: **görünüş değil değil mi?** HS: benim uçu gözel olmuş, āhleki ahlāk olmamış
184 neye yarar. SU: **şimdi bu röportajın arkasından, şöyle güzel havalardan, çayır yaylasında**
185 **oturuyormuş gibi bizlere geleceğiz çayır yaylasına da bir tana çalalım. teşekkür ederim,**
186 **sağ ol.** HS: sāĞol, şindi uzun hava çalalım bir.

VI/2

1 SU: **antalya bölgesinde karakoyun havası ile ilgili olarak bir kavalcıdan bu olayı**
2 **anlatmasını istiyoruz. bu kavalcı karakoyunlu aşiretinden hasan su. hasan su, kışın**
3 **antalya bölgesinde serik çevresinde kışlıyor, çadırını kuruyor, yazınsa anamas yaylasına**
4 **çayır yaylasına göçüyor, çadırını orada kuruyor, sıcaklar geçinceye kadar orada kalıyor,**
5 **ondan sonrada yeniden iniyor. bakalım o dedesinden, babasından kendi çevresinden**
6 **karakoyun hikâyesini nasıl duydu, bize nasıl anlatacak, buyurun!** HS: bir āĞanınĝ bir
7 çobanı varımış. bu çoban yanında çok sevgiliymiş, çok da ğıymatlıymiş. bi de ğızı
8 varımış çoban ne dediğinde o bilirimış. ğüderimiş ğoyunu, dolaşırimiş, ğüderimiş, bir
9 ğün dutu_örü dağın birinde ğoyun yayılırķana eşkiyalar üzerine çıķā_elörü. senit beli
10 mevkisi var bir. SU: **nerde bu senit beli?** HS: senit beli şeyde, eyirdirinĝ dā_ında, yaķa
11 köyü deyi bir köy var, köy kuruluş dē_élimiř, ķöpēhī vurū_örüller, ondan ķeri
12 giri_örüller, çobana bi bağ atı_örüller bađlayáyörüller. yalvarı_örü, yaķarı_örü,
13 ğolumu salınĝ da bi ğoval çalayın, size bir şey etmem, dē_élse ğoyun da sizinĝ ben
14 de sizinĝin. yalınĝız bir ğoval çalayın da hatıra olsun bura dēyeyörür. duTup çoban
15 bi ğoval çalıyörü;
16 ğara ķöpeķ ğan ğustu
17 ğıl bađcaķ kollarımı kesti
18 ğoyun senit belini aştı
19 eşkiyalar ğoyunu götürörü, deyiyörür, ğovalda.

20 ğız da yayıhı ğurmuş da sabāla erķen yayık yayarımıŗ. ğardaŗlarını ğaldırörü, kōpēĞi
21 vurmuşlar deyiyörü, ğoyunu da eşkıyalar ğötürörü deyiyörü, ğaķıverinĝ deyiyörü, kim
22 ğeldi deyiyörü, soru_örü ğardaŗları, kimse ğelmedi, ben öyle eşittim deyiyörü. ordan
23 ğardaŗları tüFekler tábi daķılıymıŗ, tüFekleri alı_örüller, varı_örüller, yolu bi
24 izleyörüller ğoyununĝ izi getmemiŗ. birez beklerķene çoban baĝlı, eşkıyanınĝ üçü
25 dördü öngünde ğerisi ğoyununĝ anĝĝında ğeli_örü, bir ataŗ açı_örüller dört denesini
26 eşkiyanınĝ vurü_örü, birezleri de ğaçı_örür, ğedi_örü öte_ýanna. ğedē_örü, onnarı
27 sırtlarıyla, baŗlarıyla ķoķmasın deyi ğömü_örüller. ğazma ķüreķ ğetiri_örüller,
28 çobana sen silah atdıķlarında kim varıdı etıraFında deyiyörü. ķöpeĞē vuruķana kimse
29 yoħudu deyiyörü. ey, evinĝ nasıl habarı oldu, bu deyiyörür ğoyunu ğötürdüĝünü
30 eşkiyalarınĝ deyiyörü. bilmen deyiyörü, ben yalınĝĝız bir ğoval iŗarātı yapımdıdı
31 deyiyörü. ğeli_örüller bacılarına bir soru_örüller, bacıları dediĝim gibi çıktımı
32 deyiyörü, çıktı deyiyörü. çıktı da deyiyörü neye bańĝa sıkıntı edersinĝiz deyiyörü, bi
33 dāħā ğoyununĝuz bir civ delīne tā dōķülse deyiyörü ğatlıyen böyle bir ses çıkarman
34 deyiyörü. ellemeńĝ beni deyiyörü. ğeli_örüller, çobandan ğene bir Őey
35 alamayyörüller, ğoyunu bi dāĞa aĝdı_örürler, bir duz dōķü_örüller. duzu
36 dōķdüķten ķeri Şu sātā_adar ğoyun yayılsın deyiyörü, ğoyunu suya salınsıraķ, döndür
37 ğoynu içirme suyu deyiyörüller. acaba aralarında eriŗkinliĝi alacaķlar. çoban
38 deyeyörür, ak daŗlara duzlar aTdım yaladdım, deyi_örü, mor sümbüllü yaylalarınĝ
39 çimenlerini yedirdim deyi_örü, dön beri ğoyun deyiyörü, ğovalla bi Őē_ēdörü, ğoyun
40 dönörü, lekin ğavası saķar, bacaķları seķil bir çanĝlı ğoyun varı_örü, çobanınĝ sözüne
41 baķmayiyörü. varı_örü amma āĞzına bir ğem vurulörü, böyle eĝiliverdiĝinde diķilip
42 ķalacak, ğatlayen suyu içememiŗ. çalarķana, çarıķana, çalarķana Őē_ederķene o
43 ğoyunda suyu içemeyyörü, onlar deyiyörü, allah allah bu ğoyununĝ ğaFaya bi Şey oldu
44 emme ne oldu deyiyörü. ğel bura çoban deyiyörüller, ğoyun ğeldiķten ķeri çok ...
45 öturörü önglerine, bu ğoyuna nē_etinĝ sen? āĝalar ben bu ğoyuna bi_Şey etmedim
46 deyi_örü. sizinĝ de öngüĝüzde benim de öngüĝümde, bir Şey etsem ğörürdünĝüĝüz
47 deyiyörü; ē, suyu neye içemedi, āĞālar içemedi iŗde deyi_örü, ben baķ deyi_örü
48 ğovalımı çaldım Őē_etdim, içmedi deyiyörü hatırımı ğıran. dē_ēl böyle dēĞēl senin
49 arada bir bildiĝinĝ var deyiyörü. ğüççük abılam bańĝa bir yemek ğetirdiydi deyyörü,
50 abılamı ben yıktım birez avķaladımdı deyi_örü, bu ķör olasıca ğoyun da ğavayı
51 ğaldırdı da bizi tanırdı deyyörü. abılama benim ettiĝini suya etti deyiyörü, abılama ben
52 bi Şey etsem suyu içerdı deyiyörü. abılama bi Şey edemediĝimden suyu içemedi

53 d y y r . so ngura dutu_ r ller, t h  b yle ırz d şk n  m  var deyi buna bi daş  ga 
 54 ged _ r ller, sil   avراسيا  adar  oban  a _ r . kepen ini de al_ r ,  ovalını
 55 da al_ r , yitip ged _ r .  oyunu  aybed _ r ller,  oyun  iv deliğine d k ld 
 56 deyi bilmen ne deyi aray y r ller,  oyun varıp b _ere yerleşi_ r ,  ar _ l deyi
 57 b _er var, ora yerleşi_ r . **SU: karag l. HS:  arag l,** devl k sene  oyunun  orda
 58  n g rını bulmuş avcının  biri, gel _ r , sa gga, sa gga bir yalan s ylec n emme,
 59  zetini bilemen, lekin orda senin   oyunun   n g rını var,  oyunu  aybettiğini yerde
 60 d y y r . arkadaş bi senedir  oyun ne yesin ne i sin  arın an gında, n _l yaşasın
 61  oyun d y r , arkadaş, parayla mı gedecen , g t bi yokla d y r .  ık_ r r,
 62  oyunun  izi var. tabı o zaman danışma bi  adı  ayma ama bir şeylere danışlarırmış.
 63 gel _ r , b yle b yle, benim  oyunun  izini buldu ,  aybolan  oyunun  lekin  endini
 64 bulamadık.  obanı bulusan   oyunu  ıkarısın  deyi r .  obanı bulamazsan   oyunu
 65  ıkaramazsın  d y r . gel _ r ller, şerin  birine t yinci d k keni deyi bi d k ken
 66 a mışımış. **SU: ne d kkanı? HS: t h ncı d k keni, t h n. SU: tatlıcı d kkanı. HS:**
 67 **Tatlıcı d k keni.**  obanın  t h ncı d k keni denirimiş, biri o umuşumuş, gedip ordan
 68 getir r ller, var_ r , g l n  **kere **gine,  abandaşı deyi bir sivri var şindi, adı da
 69  obandaşı.  ovalını al_ r r, bi y n se  hava  alı_ r  yok  oyun, bi daha  al_ r ,
 70  oyun ordan  ık_ r , getir r ller, eve  elinsire   oyunun bi şakını ver_ r , bi
 71 şakını da  endi al_ r r.  te y nna varınsıra  aldım  ızın ızı, bi daha  ormen
 72 y z n g z  deyip  oyunu da toplayıp  ızı da  n g ne  atıp gedip var_ r ller. **SU:**
 73 **kızı almış mı? HS: almış. senet de yapmışlarırmış  ızı almak i in. ... hava da şu. SU:**
 74 ** nce şey havasını  alalım. HS: kıl ba ca .**

VII

Kaynak kişi:	Yusuf Kumbul (YK), 80, �mm� Kumbul, 75, (�K) , Karakoyunlu.
Sohbete katılan diğer kişiler:	Emiş Durmaz (ED), 86, Arife Boz (AB) 60, Karakoyunlu
Derleyen:	Ramazan durmaz, Feride boz

Derleme yeri ve tarihi:	Karadayı köyü-serik/Antalya. 4 Ekim, 2010
Kayıt Türü:	Ses kayıt cihazı
Konular:	Kumbulun öldürülmesi, Develere verilen isimler

VII/1

- 1 **RD: silah ata ata gelmişler, baştan anlat bir? neyse devam eder ordan. YK: hañgıra?**
- 2 **RD: Eynifte çadır nerdeymiş, çadırın yerini tarif et bir. YK: şeyde, eyniF alāñgında.**
- 3 düzlükde. **RD: burdan iniverdiğin yerde mi? YK: şu yanda, oranıñ adı var bir. oranıñ**
- 4 bir adı var a, aklıma gelmedi, neydi oranıñ adı yā. **ÜK: nereniñ? YK: gumbuluñg**
- 5 vurulduğu yeriñ adı var bir. **ÜK: ğarā_ışam ğoyağına mı, denğ? YK: ğarā_ışam**
- 6 ğoyağına getmeyik, berideymiş. oranıñ palaz keçliğı mi deller öyle bir adı var
- 7 oranıñ. **ÜK: keçlikli palaz mı deller, palazlı keçlik mi deller. ED: palazlı burun. ÜK:**
- 8 ha, emiş bildi ğördüñg mü bir. **YK: ha, palazlı burun. palazlı burunda evi varımış. FB:**
- 9 **nerdeymiş bu eynif tarafında mı? YK: eyniFde, eynif ovasında. ED: eynifiñ palazlı**
- 10 burununda, mevkisinde. **YK: orda sekiz yüz davarı varımış. eviñ arğasında yatırımış,**
- 11 davarı ğötürmüşler. **RD: kim ğötürüyor? ÜK: eşkiyalar. YK: eFeler, eşkiyñiñ yarısı.**
- 12 **ÜK: davarı sürmüşler getmişler, davar, hayvan. FB: gidenler yapıyor değıl mi? YK:**
- 13 heyye, vurannar. hepini, sekiz yüz davarı ğötürmüşler. altmış atı varımış, onu da
- 14 ğötürmüşler. **AB: anam, ocak batmış hoyu! ÜK: ocakda bi şey ğalmamış. YK: yoğ**
- 15 edişleriymiş onnarıñ. **AB: keşke ğendi ölmeyeydi de ocak bataydı. YK: atları da**
- 16 ğötürmüşler, sonğura ordan gumbuluñg horantası ğöçmüş, bel dibi deyi dibi bē_er
- 17 var ora ğelmişler. **ÜK: çocuklarıñ ğaçdığını da söyleñeğga davarıñ içinden. YK:**
- 18 ha, ölunüñ ikisi davarıñ başındaymış, bunnarı öldürelim demiş birisi. **ÜK: osman**
- 19 ğoca biri ya, bir de mustā_emmi. **YK: osman emmi az böyümüş de yusuF emmi az**
- 20 ğüççümüş de, ülen ne_edecekler bizi öldürecekler de demişler, ğaçmışlar çocuklar
- 21 ğurtulmuşlar, bē_ere sığñmışlar. ... ğodūmun çocuklarını demin neye öldürmediñiz
- 22 demiş birisi, eşkiya. **ÜK: kökünü keşecediñg demişdir. ED: allah beteri var. YK: başlar**
- 23 köyünde eyniF ovasına yataklayıvermişler, ğabirini. **AB: demek, adam yaylada ölmedi**
- 24 mi? uy ğözüñğüz kör ola. **ÜM: anacīm bişi atardı, halva ederdi, hura mezerliğı varıdı,**
- 25 orda dağıdırdı, heyye. **FB: onun gibi mi düşünüyorsunuz? YK: biz öyle şeyi nerden**
- 26 düşünecēz. bisēl, o adam aslında şeyimiş, beğimiş beğ. **FB: sen bana neyi uğursuz**
- 27 sayarsın, söyleşana? **YK: ben bi şey bilmem ki uğursuz ne sayān FB: ebem ne dedi**

28 biliyor musun? akşam olurken bir eve bir şey istemeye gelirse? AB: yayık
29 vurduklarında üstüne bir kadın çıkā_else fazladan onu uğur saymazlar demi ana. RD:
30 eşkıya bir grup mu gelmiş? YS: bir gurubümüŝ, on ğadar. RD: **baştan anlat bakayım**
31 **bir gurup gelmiş üç karısını göndermiş öyle mi?** YK: bir gurup gelmişler, üç ğarıyı daĝā
32 ğaçırmıŝ. bobam, mustaFa emmiyi de ğaçırmıŝ, onnar oĝlan ya birez, yanda bir ğır
33 ğoca ğalmış. ğır ğocaya ğörükme demiş, sinĝdirmiŝ. baya şu ğara abdillanınĝ ğır ğoca
34 vardır. ora gelinsirek, ğumbul_oglu demişler, buyurunĝ evladlar, evlad derdi o zaman.
35 gelmişler biz ağız demişler. işde davar sürüsü, kesinĝ demiş. bildiĝinĝĝiz gibi yenĝ
36 demiş. üç dene davar kesmişler, dökmüşler odun bol tábı, yeyip içdikden sonĝra üçü
37 orturmuŝ ğalmış. hayvanına binen getmiş, atına binen getmiş. heyye, ekmē yedikden
38 sonĝra o üçü, amıca ğağ boyunĝĝu bir ĝöreyin demiş birisi. zatan bilmiŝ vurulacaĝını.
39 onnar ğara ğara, ebem laF ediveridi yandā ğalan ğarı, ğara ğara iki şey derdi. cinĝen
40 onlar cinĝen derdi. ordan, benim boyuma cenābı allah bakmış evladlar demiş. neye
41 bakacaĝsınĝız demiş. oturduĝu yerde tüfē sıkıvermiŝler. tüfēkle ölmemiş. çadırınĝ
42 tokmaĝıyla ğavasını ezmişler ğocanınĝ. /.../ ÜK: öte_yānna, yazsın, çocuk durō_onĝ.
43 AB: ğarıŝdırmanĝ, çocuĝu yanĝıltđnĝız. FB: **hatab çanı**. ÜM: yazđnĝ mı, yaz işte
44 aynı, öteki çanĝ gibi o da. FB: **nereye takılıyor**. ÜK: o şura çinĝninĝĝe, deveninĝ
45 havığna daĝılır. YK: deveninĝ havığna. böyle āĝaçdan hatab olur deveninĝ. deveninĝ
46 üstünde geydirili olur. ÜM: bir tane, iki tane olur. FB: **burasında?** ÜK: heyye, hī, hī,
47 bura daĝarsınĝ. o yörür böyle, yörüdüĝsüre. FB: **şuraya sarkıyor o zaman?** ÜK: sarkar
48 tábı, hōyle sarkar... sallanī_örü, o. RD: **bir de karın çanı var?** ÜK: yazdı ğarınĝ
49 çanĝını. YK: yüz çanĝĝı olur, ğaFanınĝ yularıyla ğavasına daĝallar onu. FB: **başka**
50 **diĝer canlar?** ÜK: şindi yüz çanĝı vardır. biri ĝüççük, bireri ĝüççük, bireri böyükdür.
51 RD: **iki tane mi oluyor onlar, yüz çanı**. ÜK: hı. RD: **iki saĝda iki solda**. AB: hala, bi de
52 aynā_bi bı şey varıdı, o ney? ÜM: yā, aynā_bi şeyi daĝarsınĝ, daĝmazsınĝ, deve
53 boncuĝu daĝarsınĝ, hacıveliler eder onu. biri ĝüççük, biri böyük, aynı yere. ikiçik,
54 burda, aynı böyle. FB: **sol tarafında mı oluyor, saĝ tarafında mı?** ÜK: ikisinde de. YK:
55 o iki taraflı olur, saĝında solunda olur. yularda geçirili olur o. ÜK: şindi, hōyle gevsēr
56 o, hindi böyle gevsēdiküre o çanĝ çıldırık çıldırık çıldırık. YK: yularda geçirili olur,
57 daĝılı, yulara diĝeller. RD: **biz göçerken oyun oynardık, cellinĝ, cellinĝ derdik,**
58 **çocukken**. ÜK: heyye, işde ĝene de doĝru, cellinĝ cellinĝ bu. FB: **başka ne çanı olur?**
59 ÜK: başka ne dēyēn bilemecēn ğayrı, ğoyun çanĝı olur. FB: **ama şu anda develerden**
60 **bahsediyorum**. ÜK: devede başka çanĝ olmaz ğayrı. FB: **develere isim verir miydiniz,**

61 **değişik değişik? ÜK:** verisiñg. **FB: ne verirsin mesela? ÜK:** ğara hadım olur, ğırmızı
62 hadım olur, toru hadım olur, ak hadım olur. **ED:** maya olur. **ÜK:** besereķ olur, ğayalık
63 olur. **FB: kara hadım, kırmızı hadım? ÜM:** heyye. **FB: hadım mı? YK:** onnar enenik
64 olur. **FB: sonra? AB:** eñg kötü dorum devesiydi. o zatan çadır devesi de olur. **YK:** lök
65 olur onuñg da daşşakları durur, ötekin.. hadımlarıñg daşşasını alılılar, ēneller. **FB:**
66 **isimleri bir daha saysana, maya, yoz deve, tülü deve kendi içinde guruplara ayrılıyor.**
67 **YK:** tülü deve ayrılır. **FK: bu nasıl oluyor, kara kırmızı hadımı biraz anlatsana bana.**
68 **ÜK:** ğız nasıl olacak. ben ğarayın, sen aksıñg, o da öyle olur. **FK: sadece rengine göre?**
69 **ÜM:** sâde irengine göre olurdu. **FB: isimleri söyle, kara hadım, kırmızı hadım. ÜK:**
70 ğara kışinci, ak kışinci, ğarâ ğayalık. **FB: başka ÜK:** başka ne dēyēn, dorum denir. **FB:**
71 **ben taktığımız isimleri istiyorum. ÜK:** işde daķdığım isimler o. **YK:** ğara deve, bizim
72 bir ğumaşımız vardı. **ÜK:** dertli derdik bizim bir ğırmızı hadımımız vardı, ekdi
73 derdik. ğırmızı topak hadımımız vardı bir ekdi derdik. bilinmeyörü ğayrı, başka bir
74 şey deyemecēn. **FB: şekline, rengine göre? ÜK:** şekline, irengine. **ED:** nerde
75 varacādıñg, düğünü yaz. **ÜK:** tâbi, tâbi, ğava zatan. ben de dēyemecēn, ben de fazlasını
76 bilmen. **ED:** ben āşam dēyemedim. **FB. ümmü teyze, yetmiş dört yaşındasın değil mi?**
77 **ÜK:** yetmiş beş yaz. **AB:** sen memiş akranısıñg hoyu! **ÜK:** o akranıdım. yusuF
78 emmimiñg memiş ile benim ğırķım ğarışımış. **FB: ümmü hala sağol. ÜK:** anam öyle
79 demiş. bō_ön bura bir Ķarınca apalamış. **ED:** ğarınça var, çok.

VIII

Kaynak Kişi:	Mehmet Yıldırım (MY), 78 y, Karakoyunlu
Sohbete katılanlar:	Emiş Durmaz (ED), Arife Boz (AB)
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD), Zafer Öztürk (ZÖ)
Derleme yeri ve tarihi:	Gedik köyü (ķarabuynuz), Serik, Antalya. 11 Haziran, 2009.
Özellik:	Karakoyunluların ilk muhtarının toronu, eğitimi yok, 32 yıl önce yörükçülüğü bırakmış, daha çok muhacir ağırlıklı bir köyde oturuyor

VIII/1

1 **MY:** dedemiñg anası sultanımış, ğaramuħrarıñg anası sultanımış, sultan ordan
2 ğeli_örü. **ED:** asıya ğarı varımış bir, al ğısıraķ sorarımış, o kımin ğarısı bilmen. **RD:**
3 **bu hacı durana bağırımış, hacı durana, hacı duranın at sürüsü. ED:** heyye, hurdan ğatıran

4 belinden öğreğinġ hepisi dönmüş de, ġoca ġızılđađınġ berī_üzünde ġoca ēşikde
5 ġırılmış. yazın çoban ġoyun salmış, döşşeliymiş hayvan. asiya yenge asiya yenge,
6 sizinġ öğreġ var demiş ġoca ēşikte döşşeli yayılır demiş. oğlum al ġısıra da var mı al
7 ġısıraġ demiş. var var demiş, al ġısıraġ soran asiya deni_örü, häġ ġarınġ altında al
8 ġısıraġ mı olur. **RD: şimdi bu karakoyunlu hani sen anlatın ya, ġara yusuftan gelirmiş**
9 **diye. MY:** ġaraġoyunnu işde bu orta asyadan ġelik ġaraġoyunnu. bütün yörük umumu
10 orta asyadan ġelik zaten de, ġaraġoyunlu da bēylimiş yāni. bu beyliğinġ şeyi ġara
11 yusuf, bayram hoca varımış ġara yusufdan sonġura, bayram hoca herhalde, onnar
12 beylimiş yāni, ordan buraya geġişleri, onnar. bi de akġoyunnu varımış, onlarınġ beyliġi
13 de, patıronu da uzun hasanımış, bunnar bi ġarpışmış ollarda azarbaycan da o orta
14 asyada ġarpışık emme yolda ġarpışık, ordan ġöçerek bu şeye girmişler, ġarsa girmişler
15 yani. ġarsa girmişler, ondan sonġura, bu bilecik söġüde ġelmişler, bu bilecik söġüde
16 yerleşmişler, yerleşmişler, hala bugün de orda yörük şöleni olması ġerġiyor. o bilecik
17 söġüde şölen onlarınġ ġelişinde. bu söġütten sonġra dā_ılmış bunnar. genellikle
18 yüzde sekseni antalyāya, adana da var, mesele onunġ çoġu da burdan getme de var,
19 urfa da var dey_örüller, birilerine ġöre irak da da var deniliyörü. hanı öġölerek
20 dağılmış getmiş yāni. **RD: bundan önce bileciġe geġmişler öyle mi? MY:** öngce bilecē
21 geġmişler, fazlası bilecē ġelmiş. **RD: bizim neden geldiġimiz belli deġil, bilecikten mi**
22 **yoksa adanadan mı geldiġimiz belli deġil o zaman? MY:** ben orayı bilmiyom ġayrı,
23 yüzde seksen. **RD: bizim eski büyükler, dedeler öylemi anlatırlardı size? MY:** öyle,
24 tarih öyle ya, sen tarih okusanġġa bi, akġoyunnu tarini okumadıġ mı? **RD: hayır,**
25 **okuduk da. MY:** benim duyuşum öyle, banġġa öyle annatdılar. **RD: sana öyle anlatıldı,**
26 **kim anlattı sana bunu? MY:** bunu ismet ġadıoġlu ēyice annatdı o yani banġġa. zatan
27 başġalarına da sordum, büyük adamlara, onnar da tarihi bilenler böyle anlatıyo yāni.
28 **RD: sen bunu ismet kadioġlundan duymadın aslında? MY:** tāġā başġalarından duydum.
29 **RD: büyüklerden de duydun? MY:** böyle seninġle ismet ġadıolu biş röpardaş yapıġ da
30 bē_erde belli bē_erde o zaman ġonuştı. bununġ ġelişi öyle yāni. ġaraġoyunnununġ
31 tarihini herkeS bilörü yāni, bu geġen de geġti. ġaraġoyunnu televizyonda da geġiyo
32 yāni, ġelişi ġedişi yāni. **RD: hayır, ben şunu şey yapmaya ġalışıyorum, öyle var da bizim**
33 **karakoyunlu onlardan mı deġil mi tartışılyor? MY:** onnardan ayrı bi_şey yok, ne
34 zaman ordan geġdiyse, orta asyadan ġeldinde, ġaraġoyunnular ġelmiş bura. devlet
35 oralak ġelmiş, beylik olarak ġelmiş. **RD: senin deden veya baban veya eski yörüklerin**
36 **büyükleri anlattılar mı? MY:** ben tā dünē_adar ġoyun ġüdüyodum, biliyosunġ, ne bir

37 camāta girebildik, mesele bē_ere vardıĝında, müsefir ĝeldiĝinde biz tā ollarda
38 duruduk, ayaküstü duruduk annadıĝ mı? böyle o camatdan bē_şey annamadık. yirmi
39 yaşında askere getdik, o zaman da bobamız öldü ondan sonĝgura bir fazla okumamız
40 da yok, şeyimiz de yok, tâhsilimiz de yok, fazla bi şey bil bilmiyom yâni o durumda.
41 amma benim õrendime göre, soruşturdüma göre orta asyadan toplu olarak ĝelmiş, orda
42 ĝalanlar olduysa olmadıysa orayı bilmiyom ĝayrı, işte bey olarak ĝara yusuf, bayram
43 hoca, ĝaraĝoyunnunun beyliĝiĝ başında adamlar onnarımış, bura geçişde yâni.
44 türkiyeye ĝelişde. **RD: bizim büyükler öyle mi konuşurlar?** **MY:** öyle ĝonuşõrüller,
45 **RD: halk bile öyle konuşuyor?** **MY:** herkes öyle ĝonuşur. **RD: bir okumuşun şeyiyle**
46 **deĝil mi?** **MY:** he, he, uzun hasan bayburtlu dēmi? bayburtlu herhalda. bundan dāħa
47 otuz sene önce ıspartada bizim adamlar varıdı, biliyosunĝ, bizim doslar varıdı.
48 peynirciler varıdı, onunĝ biriniĝ ĝelini baybutluydu. uzun hasan sülalasındanımış.
49 okumuş aķıllı bi ĝadınıdı. onunĝ ĝocası da tarīħi çok bili_õrüdü de, bu ĝadın annatdı
50 baĝa genellikle yüzde seksenini o zaman. **RD: baban cumhuriye kadar muhtarlık**
51 **yaptı?** **MY:** dedem dedem dedem. bobası okutmuş, bir õlu varımış zatan dedemiĝ. o
52 bir oĝlan da, iki oĝlu varımış da birisi õlmüş, erķen õlmüş. o bi õlunu okutmuş, bobam
53 orda okurken molla mustafa var ya ıramazan uşāniĝ molla mustafayla deze uşāĝi
54 bunnar, onunĝ_ula okuyuklar. bi Kāç dene bu omar farıĝiĝ bobası ĝarafakı varımış
55 o, burda ibirām efendi varımış bu binalarıĝ sahipleri o, burmanda hasan ĝoca, şeydē
56 neydi onunĝ adı bu seydişēriĝiĝ şey var orda hüseyin hoca, burmandan hasan hoca,
57 bunnar hep okul arkadaşları bobamiĝ. **RD: orda beraberler miymiş?** **MY:** orda
58 beraber, konyada beraberler, medresedelerimiş bunnar. bobam felç olunca başķa bir
59 evlāt olmayınca bobam ordan ĝelmiş. dedemi bi sene daşımış, dedem õlmüş. **RD: deden**
60 **kara muhtar deĝil mi?** **MY:** he he, sonĝra dönmemiş. **RD: kara muhtar da muhtarlık**
61 **yapmış mı?** **MY:** yirmi yedi sene yapmış. **RD: cumhuriyete kadar.** **MY:** cumhuriyete
62 ĝadar yapmış. ... ne zamanıdı bilmõyürüm, tam yirmi yedi sene yapmış. mūħürü
63 alacak olmuşlar, yutdum mūħürü demiş, tā şeye ĝadar gederimiş. hanı o zaman salma
64 var a köy salması, ĝaçarımış o bu taraflara dışarıya, alanyaya ĝadar geder ollarda
65 ĝalırımış. ayāniĝ çarıĝıyla. **RD: ondan sonra erken mi õlmüş deden, kara muhtar?** **MY:**
66 dedem ben dõĝmadan, ben ĝelmeden õlmüş. ben dünya, anam, bobama ĝelmeden
67 önce õlmüş. yirmi üç yirmi beşlerde o sırada õlmüş dedem. **RD: o tarihe kadar**
68 **muhtarmış?** **MY:** o tarihi ben bimēyóm işde. bize bobamız annatması ĝerekir de, biz
69 onnardan õĝrenmedik, biz malıĝ ĝötünde ĝezdimiz için, annadıĝ mı? **RD: bizim**

70 **kökenimiz nerden geliyor diye merak yok zaten? MY:** merak yok, ğarnımızı doyurdūna
71 şükür. /.../ **ED:** olım, şindi bicēz ğızı varımış hacı eseninĝ, ... ğalmış, ğarısı ölmüş, bir
72 ğızı olmuş, emişi balıklı götürmüş, dede emmim bulmuş cücelerde, ayak yalınĝ. tā
73 orda ğelmiş önĝlerinden ğızı almış bunnara elētmiş, bununĝ dedesi ile ğara
74 muhtarĝile. şindi bu ğızı demişler onnar kör yusuFa verelim demişler, dūrō demişler,
75 hapılı var burda hapılıya bir soralım na_āl oba bunnar ēyi mi demişler. hapılı ğel
76 baĝalım, bu ğızı biz bura verecēz na_āl bir oba bunnar, nā_āl geçimli. bi geçinĝ
77 demiş, ıramazannā ğarı olacaĝınĝĝıza, çıralı bōĝazına çıra devesi olunĝ demiş. ondan
78 vermemişler. **MY:** şimdi o nasıl biliyonĝ mu? ğarahacılılar var ya, ğarahacılı yürüĝü,
79 hayır hayır ğarahacılı yürüĝü, ğarahacılı var yürük bunnar. bunnar bu yaylada
80 bademlininĝ orda āĝaç bol yāni, orda çıra, deveye çırayı sarallarımış, ğarā_aç
81 ovalarında odun ot yok ya, ora ĝeder buĝdaya dēĝişillerimiş, çırayı veriymiş adam,
82 çıra hanı ıřamınĝ özü yani çıra. zoba dutuşdurmak için, zoba dutuşdurup piknik yapılır
83 çıra denir. orda deveye o buĝday ile dēşiller ğelillerimiş. bunnar genelde duz gölüne
84 gedellerimiş. mesele şeye, koç_aşar. bizim nebi de ĝederdi de, genellikle duz
85 gölünden, duz getiri, o köylerde buĝdaya deĝişillerimiş. develerin bu havıt, bu beli
86 sürterimiş yāĝār olurumuş, o zaman işte, neden ıramazanlıya verelim deyi sormuşlar
87 da, ıramazanlıya ğelin olācaĝınĝĝa, ğarahacılıya çıra devesi ol deyiĝ, çıra devesi çıra
88 çeksin, annıyonĝ demi hocam! **RD:** bizim adımız karakoyunlu yürüĝü olunca, doğuda
89 da karakoyunlu devleti kurulmuş ya, şimdi profesörün biri diyor ki, bu karakoyunlu
90 yürüklerinin onlara baĝlı olup olmadığı belli deĝil diyor. ben sana onu onun için sordum.
91 **MY:** öyle mi, yāni, orda oldūnu ... da, mesele urfada filen varımış deyōrüller, antepde.
92 **RD:** onların daĝılan obaları var ayrı da, şimdi şöyle, yani bizim atalarımız, sunu
93 demişlerse o zaman kabul edeceĝim. bizim atalarımız biz işte bizim atalarımız bayram
94 hocaymış. **MY:** ğara yusufumuş./.../ **MY:** bunu geçen de hasan ali de dile getirdi. hasan
95 ali ğeldi buraya, avıĝat hasan ali var ya istanbulda. ō_eldi di o da ğunuşdu birez, ...
96 bir el bulsaĝ da bi araştırsaĝ ordan dedi, köĝümüzü, ne yanda orda burda nerde varısa.
97 endē zor iş dedim, endē dedim, kimse bi araya ğelip de onu ĝetmez dedim. **RD:** biz
98 sekiz yüzlere varıyoruz da öndan ötesine bilinmiyor. **MY:** bin sekiz yüz ötesi yok mu?
99 **RD:** ötesini bilemiyoruz gayrı, ben ancak beş göbek geriye gidebiliyorum. **MY:** öyle
100 mi? **RD:** geçen gelmiştin ya, o zaman biz babalarımızdan öyle duyduk demiştin. **MY:**
101 evet, evet. bunu ben bu sene ıspartada da araştırdım. **RD:** bu araştırma deĝil amca,
102 bizim sülalemizden, karakoyunludan şunu dediler mi sana, biz atamız bayram hocaymış

103 **diye? MY:** başkan bayram hoca, ğarayusuf. **RD: bayram hocaymış dediler mi? MY:**
104 dediler, aslında her zaman duyduğ. **RD: bu yeni değil, değil mi, eskiden beri söylenir**
105 **bu? MY:** dē_ēl, ıspartada oturuydum ben, şeyden ğelmiş, azarbaycandan bir adam
106 ğelmiş, ğızı ıspartada evli, benim bulunduğum yerde bir park var. parkda oturuyodum,
107 adam da ğelmiş benim gibi řapđalı. orda oturur, hoş ğeldin dedim ben, hoş bulduğ
108 dedi, söyle bağayın dedim, az o taraflı konuşuyo adam, isminĝ ne seninĝ dedim, şerim
109 dedi. ben azarbaycandan ğeldim dedi, ğızı burda oturōrū, onunĝ yanna ğeldim, ğızı
110 amalıyat olmuş onunĝ ile ĝonuřtuk, orda ğarağoyunnu var mı dedim ben, var dedi, bi
111 de o ōlu ğeldi okumuş ōlu, yaşı beĝzemesin sen ğadar yoğ da ōlan da bē_ellerde
112 ıalıyomuř, o da bili_ōrū, ona da sordum ben, sen ğarađoyunnu tariđini birliirminĝ sen,
113 ğarađoyunnununĝ dedi, beylik dedi uzun hasan, şey bayram ğoca, ğarayusuf dedi,
114 o ıocuk daha ēyi bilir, orda da duydum yāni, sizinĝ ora ğarağoyunnu olarak ğetsek
115 bulur muyuz dedim ben, ğel buluvereyin ben saĝĝa dedi. biz de ğarağoyunnuyuz dedi
116 adam. bizim de aslımız da ğarağoyunnu dedi. ordan ğeldiĝimiz belli ama, tābi işte
117 duygumuz bu ğadar yāni. **RD: bizim ihtiyaçlar da söyler miydi onu, biz bayram hocadan**
118 **geldik diye. MY:** tābi, tabi, herkeş söylerdi. **RD: eski ihtiyaçlar söylerdi yani. MY:** tarih
119 de yazı_ōrū. **RD: o ayrı, onu ayrı tutuyorum ben. MY:** öyle mi? **RD: neden**
120 **biliyormusun? bizim karakoyunlu yōrūđü olarak ora bađlı olup olmadıđımız, řüpheli.**
121 **MY:** neden arđadař? **RD: karakoyunlu isminde başka yōrük de olabilir, başka oba**
122 **olabilir. MY:** başka oba olamaz, yoğ. ğarağoyunnu ayrı, akđoyunnu ayrı, bağ kaç dene
123 ğurup var antalyada biliyonĝ mu? sen kaç dene saydınĝ? **RD: bir süşü. MY:** hepini,
124 köylerde ismi var. ğarağoyunnu bir mi, ondan sonĝĝura hayta aşireti, saıı ğaralı deller
125 ona. **RD: saıı karalı mı derler, haytaya? MY:** saıı ğaralı deller genellikle. annadınĝ mı?
126 kōteklı var mesele, kōteklı yōrūĝū, bunnar da ařiret. sarıgeıili, ıořlu, annadınĝ mı?
127 honamlı, bunnarınĝ hepsi aşiret. hepsi ayrı ayrı, bunnarınĝ hocam muhtarlığları
128 varıdı, hep mūhtarıdı. bin doğuz yüz elli de mendireş, iktidara ğeldi, bu aşiret
129 bulunduğu yere bağlansın yerleşsin diye, muhtarlığlarını aldı elinden, hepiniĝ ayrı
130 ayrı muhtarlığı varda bunnarınĝ. **RD: elli de mi son verildi yōrük muhtarlığına, ellide**
131 **mi bitirildi? MY:** elli de mendires ğeldi, o aldı muhtarlığı, mühürü o aldı. ondan öĝce
132 muhtar varıdı mesele. dedemden sonĝra, ğacı ğavanınĝ ese, mecek, onnar devam
133 etmişler mesele filan da, bu dediğim ařiretlerinĝ hepsininĝ ayrı ayrı ismi varıdı, köyler
134 içinde. **RD: karakoyunlu devlet kurmuş yani eskiden, devlet kurmuş? MY:** hı,
135 devlet ğurmuş. **RD: bizim de büyüklerimiz, bizim atalarımız, bizim eskilerimiz, bayram**

136 **hocaya dayanır, kara yusufa dayanır diyorlarsa ona diyeceğim bir şey yok. duydun mu**
137 **öyle? MY:** duydum tábi yāhı. **RD:** o zaman onların devamıyız biz yani. **MY:** beyliğin
138 başındaķı adam bunnar, duydum ben, duydum da hatta defterimde yazı_örü yáni,
139 yazdım ben defterime ğaydetdim, bazı açarın ğörüyün orda. bańĝa öyle annatdılar
140 yáni. **MY:** ğızım, sen oĝrařma, yavrım, allah alah, yā dursun orda, alırım ben. **RD:**
141 **başka soracağım başka bir şey yok benim. ED:** ēy sen öyle mēmedĝile evimden
142 ĝelecēdim ben, ēyi ĝelecēdim böyle ĝelmecēdim. sen beni burdan alıp da kürüdünĝ
143 ĝeldinĝ. **AB:** sen ne can sıkıanĝ? **EY:** ēy_ōlmuř, çōĝ ēy_ētdinĝĝiz. **MY:** sā_oluńĝ
144 allā_zar olsun, ayāĝanĝĝıza sālıķ. **RD:** şimdi bu duvaklarda eskiden gelinlerin
145 duvaklarında, dört tane mi şey oluyordu. **MY:** buyur. **RD:** tavuk tüyü oluyormuş ĝaliba.
146 **MY:** tavıklarınĝ tüyünü çeşit çeşit boyayıyörüller, ĝafaya, fes var ya, fes ĝeydirilirōdü.
147 fesinĝ dışından onu bir sarışa, anaĝanĝ daha ēyi bili_örü, mesele böyle dizellerdi,
148 řöyle bu řekilde, ĝafada bi şey olur, üstünden bi de duvaķ örtü_örüllerdi, öńĝ taraf
149 ĝırmızı, arķa taraf beyaz, hala öyledir hindi duvaķ deriz ona. **RD:** yandaki bir yeşil biri
150 de mavi ĝaliba. **MY:** ben öńĝ taraf ĝırmızı, arķa beyaz biliyom, o ĝadar. ötesini
151 bilmiyom ĝayrı. **ED:** beyaz olur, bi de yeřil olacak. öńĝünde ĝırmızı olacak, ...
152 şeyliĝi. **MY:** o ĝuř tüyleri de tek tük ĝōĝ oludu yáni, öńĝe atılan ĝırmızı oldunu
153 biliyom ben. **RD:** birde şey atılıyor, gelin inerken, darı atıyorlar. **MY:** şindi onu mesele
154 ĝelin ĝeldi demi? ĝelin evinĝ öĝüne ĝelip de durduĝunda ĝeline bi para verilir. **ED:**
155 söylediler, indirmeliķ veriller. **MY:** mesele bobalıĝı bi mal verir, mesele sı_ır, ĝoyun,
156 nesi varısa. **ED:** heyye, para verir. **MY:** diĝer akrabaları da, yaķın akrabaları da mal
157 veridi, para atılırdı, mesele hindi ĝene var aynı hu salondaki_bi yáni, o zaman. ondan
158 sonĝra do_aderdi hoca, do_adediĝden sonĝra, bi çerez yáni, leblebi dēyelim,
159 dōkellerdi arabanınĝ üstüne yahut at, oldūĝu yere, ordan çor çocuk toplardı. **ED:**
160 serpellerdi. **MY:** o zaman araba yoĝudu, at varıdı, ben araba devrini ĝörmedim, araba
161 devri burda ĝördüm. **ED:** evel bunnarınĝ döndü_elini alırķa, döndü_elin arabaya
162 binmedi, benim başıma ata bin, ata ata binecēn dedi, binmen arabaya dedi, çocuk
163 yüzünden ırāmatlıya. **MY:** burda bir tek dirmilli var bi tek dirmilli varıdı, şavrole bir
164 arabası var, onunĝ ..., onu duTduķ ĝetdiķ oraya, bi de at ĝötürdüķ oraya, arabaya mı
165 binecek, ata mı binecek? ĝız arabaya binmedi, ata bineceĝēn dedi, ata bindi. atıla
166 ĝeldi, mesele enĝ sonĝ mesele. o sonĝraķı işler, yáni. **ED:** ille ata binecēn dedi. **RD:**
167 **bir de çadırın önüne şey bir ip gererlerimiş ĝaliba. ED:** ĝapıya, ĝapıya. **MY:** ĝapıya var
168 ya, řöyle bir çıĝ ipliķ gerellerdi, hura da bir helķe ĝoyallardı, su içi dolū, helķeye

169 depmeyi vurur, çiğ ipi gırıp, içeri geçerdi. **ZÖ: anlamı neydi onun?** **MY:** o işde bir
170 gelenek yâni. **ED:** gelenek, edetimiz, edetimiz, örüfümüz. **MY:** ya işde öyle bir göre,
171 göresek. **RD: onun bir anlamı vardır da tabi.** **MY:** onu göresek, onunğ anlamını biz de
172 biméyöz yâni. **ED:** şindi gâyrı bilen yok, öyle. **RD: şimdi abi gelin almaya gidiyor,**
173 **düğün, bir tane sağdıç atı çekiyor, biniyor neyse. kızın baba evine vardığı zaman sağdıç**
174 **atta binili oluyor. sağdıç attan bir ayağını inmek için atıyor bir ayağı daha yukarda. gelin**
175 **öbür taraftan ayağını koyuyor, ata biniyor, adam da iniyor attan.** **ED:** ıramazanım da
176 marağ ille onu soru_örü olları, düvaĞı sorar. **MY:** atlarıñg tábi, ata binen kişi, şey
177 olacak, yani bu geliniñg niğağı düşmeyen kişi olacak. yapançı olmâcağ kendinğden
178 olur, öyle olur bunnar. ata o biner geder. orda vardığında dutallar, gelini hazırlallar,
179 adam iner atdan, gelin biner, ondan sonğgura atı çeker o adam. atı binerek gèder, atı
180 çekerek gelir, o şekilde. işte davıllar zurnalar vurarak vurarak getirir, çadırıñg öğüne
181 gônulur, çadırıñg ortasında biğ direğ vardır, çadırlar üç direkli yahut dört direklidir.
182 oraya böyle saldalya mı var o zaman, biğ çuval gônur, höyle dolū biğ çuval, onunğ
183 üstüne ... oturdulur, orda oturur işte, ondan sonğgra, birez oynayım_örüller ne
184 yapıyörüller? **ZÖ: kına mı yakılır?** **MY:** yoğ, kına biğ gece öngce yakılır. kına mesele
185 şindi bak, salı gün, öğleden sonğra ikindin namazından sonğra bayrā dıkerdik. **ZÖ: salı**
186 **günü ikindinden sonra?** **MY:** ha, salı günde, ikindin namazından sonğra bayrā dıkerdik.
187 **ZÖ: bayrağı dıkerken bir de bayrağı, bizim yörük köylerinde eskişehirde, şöyle bir**
188 **kasnaklar vardı, kasnaklara elma takarlar, altına da bayrağı koyup öyle dıkerler.** **MY:**
189 şindi şu şekil, T şeklinde bir ağaç bāğlallar, bayrağıñg ucuna biliyonğ mu? bu āğacıñg
190 şuraya bi elma dağallar, bi elma da bura dağallar, bayrā bağlallar, bi álma bi yüzüne,
191 bi álma bi yüzüne biliyom ben, mesele T şeklinde. **ZÖ: elek var ya kalbur kalbur,**
192 **kalburun ikiye bölünmüş halini düşün, kasnak diyoruz ona biz.** **MT:** hā, ğasnak. **ZÖ:**
193 **yarısına böyle iki elma, yarısına da iki elma, dördü, ortaya da bayrağı takarlar asarlardı**
194 **düğün yapılan eve.** **MY:** bizde öyle dē_él, bizde de şu şekilde bak. bu elimiñg şeklinde
195 T şeklinde oludu. **RD: bayrak onun altında.** **MY:** göca biğ gıvavak ācı keseller geliller,
196 tāhā bir kaç, yaylada gıvavak olmaz biliyomunğ mu, uzun gıvavāĞı getirmek için üç dört
197 kişi gèder, üç dört saatlik yerden getiriller. **ZÖ: peki elmayı neden takarlar, elma nedir**
198 **anlamı, bereket mi?** **MY:** onu da bilmiyom ben, ádet öyleydi. **RD: şöyle yani, şu**
199 **bayrak, şu iki de elma.** **MY:** hā, tam yapmışsıñg yâni, bu bayrak. bunu şindi, bayrak
200 dıkilir, dü_a edilir, bi de mal kesilir, mal kesilir, bu mal o anda oraya gelen cemáta
201 gıvırma yapılır, bişirilir, yedirilir, herkez dālır, o gün öyle geçer. ertes_ün düğün

202 başlar. çarşambā_ün düğün başlar. **ZÖ: çalgı başlıyor, çarşamba günü.** **MY:** çalgı
203 başlar, o gün de vardı yâni, davılla gelir bayrak, davıl o gün gelmişti Saten, salı_ün
204 getirildi. **ZÖ: çalgılar, davul zurna, klarnet mi ne var?** **MY:** çalgılar, davıl, zurna bi de
205 saz var bi de. **ZÖ: cümbüş mü?** **MY:** yok, cümbüş yok bizde, sazıla bu kemana var.
206 kemana vardı yâni, o dâ şey yokdu, ondan sonğ cuma ertesi ,çarşambā_ün öğlenden
207 sonğra kınaya gedilir, āşam kına yakılır gelir, perşembē_ün cuma āşamı günde, gene
208 o gün yenilir, içilir, üç gün yemek yenir dāhā doğrusu. òlenden sonğra sa_ at bir ikiden
209 sonğgra erkeğler ata binen enğ öngde, ata bineninğ arkasında erkeğler böyle ğol ğola,
210 silah sıkı_örür, bir ova var bizde, dedim yerde bi ğelenek düğün orda olur. **RD:**
211 **çayırda.** **MY:** hı hı, işde ovada orda olu_örü, başka yerde çok az olu da orda. ondan
212 sonğgura mesele diyelim ki, ovanınınğ bir ucunda öte yüzden orā_adar erkeğler
213 öngde, davıllar zurnalar öngde, ata binen satan dāhā öngde, bir ora sıkallar, bir ora
214 sıkalllar, o zaman silah var ğayrı. **ZÖ: biz geliyoruz diye silah sıkıyorlar değıl mi?** **MY:**
215 hı, hı, silah sıkılır, tāhā silah sıkılır. ondan sonğra, varıka barabar şindi erkeğler ğeri
216 durur, ğadınlar arkada ğeli_örü ya böyle, ğadınlarınğ elinde tef var, ğancık aptallarınğ,
217 bizim ğadınlarda böyle üç etekli böyle şeyli, o eski sırmalı habalar var, ğeliller. **ZÖ:**
218 **erkek mesela takım elbise de giyse böyle kırmızı bir şal atallar mı damada?** **MY:** güyeye
219 mi? damada mı, hā! bizde ğırmızı şal mal yoğudu. bizim damat ğaçar o zaman. bizim
220 damat çadırınğ birinde oturu oluğ. ... bulamazsınğ. ...bilemezsinğ. ondan sonğra,
221 çadıra vardığınğ zaman, erkeğler ğeri durur, ğadınlar çadırınğ etrafını çevirir böyle.
222 çeviriller, içerde ğelini düzeller, hazırlallar çıkarırlar tābi böyle, ğerisin ğeri
223 döndürüller. bir iki Tāhā sıkallar, o ğadınınğ asvapları vardır mesela çuvalda ğatılı,
224 kilimi, keçesi, şusu busu, onu da iki deveye sarallar, deveci ğene ayrıdır enğ arkadan
225 gelir o, o enğ arkadan gelir. ordan ğelin almadan böyle sıkarak, bağırarak, çalalağ
226 ğeliller, ğelince do_ a edilir işde, ğelin iner, ondan sonğgura herkez dālı_ğeder yâni.
227 mesele bu. öyle olur, amma, éyi biğ şey oldu. şindi orda şölen yapı_örüller bizim orda,
228 çayırda, amma bunu gösteremiyörler, bunu bir gösterebilirler bunu herkez heves eder.
229 eski keyimleri getirirler. bī_erden deve bulsalar, ayrı bi_şey ğelin alma şeklinde. **ZÖ:**
230 **eskişehirde yürüklerin efe oyunları vardır, özel bir oyununuz var mı sizin?** **MY:** bizde
231 öyle keyimli erkeğ efe oyunu görmedim ben? yok. düz oyun böyle zeybek, şu bu,
232 böyle bildiğinğ gibi. **ZÖ: zeybek oynuyorsunuz amma?** **MY:** zeybek oynallar canım,
233 zeybek oyunu gözeldi, oynayan da güzel oynar, öyle oyuncular varıdı yâni. **RD:**
234 **erkekler eskiden ne giyerdi?** **MY:** şindi bu üç etek varıdı. üç etek ğumaşdır,

235 meydánıdın, bu hu şekilde yapılırdı. bu genellikle ıspartadan satın alınırdı yáni. orda
236 olurdu. bi de üstüne sırmalı habalar olurdu. gumaş. gadife haba onnarı keyellerdi. süslü
237 habalar, bu sırmalı habalar. onnarı keyellerdi. başlarında bu gadınlar genellikle gırmızı
238 olan, gan gibi dellerdi cember varıdı, gadınlar, gelin olalak gırmızı cember keyeller,
239 gızlarınğ gız olması için beyaz örtü örtünüller. beyaz örtü, beyaz örtülüyü gördünğ mü
240 gızdır. gırmızı örtüyü gündünğ mü, gelindir. ha öyleydi. **RD: beyaz cember? MY:**
241 beyaz cember gızlar için. **MY:** bu bazı güzel cemberler böyle, gadınlar garı olan gısım
242 onu örtünür. **RD: bunu düğünlerde mi yapıyorlar? MY:** her zaman. her zaman öyle, bi
243 de gök peştemal varıdı, böyle gök bezden yáni. **ZÖ: gök peştanal, mavi. MY:** ha, mavi,
244 onu öngceğ olarak, önglerine öngceğ olarak keyellerdi. bi de doğuması var da,
245 doğuması sonğradan gayboldu yáni o, kendi evde doğumaydı böyle dama şeklinde.
246 mekik alası varıdı, ondan da öngceğ olurdu da onu genellikle gart garılar geýerdi, yáni
247 gençler keymezdi. **ZÖ: erkek nasıl giyyordu, erkek? MY:** bizim gara kilodumuz
248 varıdı, goyundan yapılma, yúnğ gara kilot şalvar, gara ceket, kilot. **ZÖ: pehlivanların**
249 **gibi kısıbet tarzı böyle bağılı mı, ayaklar lastikli mi? MY:** yō, yoğ, öyle dē_él, kilot
250 hocam bu. **RD: alman kliotları olur ya, şurlarından. MY:** hı, hī, o kilotları keyerdik. ona
251 kilot pantolun deriz. **RD: baldırları geniş. MY:** baldırları geniş, ha öyleydi. **RD: ceket**
252 **olarak ta yün ceket giyerlerdi? MY:** yúnğ ceket, gumaş ceket olan gumaş ceketini
253 geýerdi. gücü yetmeyen yúnğ ceket geýerdi. **RD: önceden koyun yününden yapılmış.**
254 **koyun yününden mi, deve yününden mi? MY:** goyun yúnğünden, deve yúnğğünden,
255 anca yastā gorsunğ deveniñğ yúnğğünü, yapamazsınğ. bi şey. bi_şey olmaz ondan.
256 **RD: gri olurdu onu rengi? MY:** buyur, deveniñğ gendi tüyü mesele boz olan olur, sarı
257 olan olur. tülü deve vardır, boz deve vardır ayrı yayılır onnar. **RD: o koyunyününden**
258 **mi yapılırdı yine? MY:** goyun yúnğünden, gara yúnğdan yapılır. **RD: ama kara değil**
259 **ceket? MY:** gara kilot gara yúnğden yapılır. gara goyununğ yünğünden yapılır, guzu
260 yúnğünden. güz yünğünden yapılır o, guzununğ yúnğünden, bi de güzün_kü gırkılan
261 yúnğden yapılır. yapādan şalvar olmaz. yapamazsınğ ondan, yapāĞı sararıverir.
262 yapaĞı dedim yazınkı gırkılan yúnğ, goyun yúnğü, yapağı deyi ona denir. **RD: şalvar**
263 **olmuyor öyle mi? MY:** şalvar olur da herkes onu keymez yáni. **ZÖ: güz yününden**
264 **oluyor. MY:** güz yúnğü, guzu yúnğünden olur şalvar. bu gadınlar onu doğurdu.
265 ēĞiridik, gece dāĞā gētdimiz zaman, hindi gece gēderdik, goyun boşanır, şindi
266 gēdersinğ sabah gelirsinğ. sabā_adar bir yumak kırmın ērisinğ. o yumaklar birikir,
267 birikir, gadınlar ondan şalvar doğurlar, bazara gētürüsünğ satarsınğ onu, boğazınğga

268 yetirisinġ, geġim oydu yāni. bazarda Şalvar satılırdı. o zaman bu buldur, bulduruġ
269 ġadınları bile o ġara Őalvarı ġeyerdi. daha yakına ġadar, dūnē_adar yāni. buldur
270 tarafında ġok ġederdi, ġalda Őeye doġru, bu denġizliye doġru fazla alıdı. ġara yūnġden
271 burdan. bi de Őarkiġara_āġaç cıvarında, Őarkiġara_āġaç cıvarında nizamoġlu deyi
272 birisi varıdı, onnarıġ bi oġlanları var kōse oġuları deyi geġer nizamoġluna
273 ġōtūrūllerdi bizimkiler Őalvarı, orda bekler olur ġayrı. vardınġmıydı hemen getir
274 Şalvarı, enine boyuna bi baġar doġununa, hemen kaġ para, parası belli zatan, verir
275 eliġe ġedersinġ, bazardan bazar ēhtiyacınġġı alır dōnersinġ. öyle yāni. bizim esas
276 bazarımız Őarkı ġara_āġaçdır yaylada. sekiz sa_atdır yayan. bugūn sabaġ ġuŐluġ
277 ġıkarız salı ġūn, ġarŐambā_ūn sabāla girmek zorundasın, ġūn doġaraġ gireriz bazara.
278 ġecede ġederiz. **RD: eşek ile gidiyorsunuz MY: eŐŐēle, eŐŐēle. ZÖ: yolda bir gece**
279 **yatiyorsunuz o zaman? MY: yolda bir ġece yatırız. yatacāmız yer de bellidir. salı beli**
280 vardır, salı belinde yatarsinġ, ġece kaġkarsinġ ordan, eŐŐē ġübük ġübūdük, zatan yol
281 tozlu olur yay ġūnünde, ona ġöre hindiķi_ bi asfalt mı var, ... toz yāni, sabāla erkenden
282 giriveririz. bu Şarkı ġara_āġaçlılar, ġoluġdan bi dutdumu salmaz ġayrı, neyse alacak
283 olduġu, sallaya sallaya, ġoluġgu maF eder ġayrı, ille alacaġlar. **ZÖ: dūġūnlerde filen**
284 **ōzel tūrķūleriniz var mı, tūrķū, ġıġırdıġımız tūrķūler var mı? MY: biz Őindi**
285 dūġūnlerdede, mūġūnde tūrķū ġāramazdıġ, biz utanır adamıdıġ. daġda ġobanıdıġ,
286 vardır, öyle ġāranlar vardı da bizler o işleri becermedik hāġ hocam. daġlarda mesele
287 bildimiz ġadar, ġoynu Őura yamaca sūrđūmūzde kendi baŐımıza orda bildimiz ġadar
288 ġāġırdıġ, amma el iġinde tūrķū ġaġıracak hūlen utanırdıġ.**ZÖ: erkeler kendi**
289 **aralarında eġlenmezler mi? MY: yo, yo, öyle yoġudu. AB: ācık ġale oynallardı dē_ēl**
290 mi mēmed emmi. **MY: daş oynardıġ. AB: ġıncırlaġ . ZÖ: dama mı? MY: hayır, dama**
291 oyunu ġene ayrı. dama oynayan adamlar varıdı. doġulcun deller dama, doġulcun,
292 senidinġ ūstūne, ēķmek senidinininġ ters tarafını ġeviriller senit senit ēķmek atılan,
293 onu ġevirdiġinġde arġasına Şöyle, doġulcun deller ona. onu oynayanlar varıdı da, ben
294 o oyununġ iġine hāġ girmedim, bilmen. altmış altıya hāġ baġman. baġ bununġ
295 ıramazanıġ bobasıyla bizim haloġlu var hurda ayasta, bunnar ġuzu ġüderdi ġece
296 dāġda, ġepeneġinġ ūstūnde, ayınġ ıŐına oynallardı, ben hāġ baġmazdıđ. daġda ġoyun
297 ġüderķe. ben hāġ baġmazdıđ. **ZÖ: onun adı kale mi? MY: ġale, nasıl biliyonġ mu?**
298 ġale, ūġ daŐ hora diķersinġ, ūġ daŐ da Őura diķersinġ, hōyle dūz olan alānġlık bē_ere
299 mesele, kaġ kiŐi var burda mesele altı ġiŐi var, ūġūmūz bir taraf olū_ōrū, ūġūmūz bir
300 taraf. ortaya diķeliriz, daşı saldıķımıydı ķim o tarafı erķen yıķarsa, o taraf yıķılmıŐ olur.

301 **ZÖ: taşlarla mı? MY:** daşıla daşıla, ... arasına atıyorsunğ, yıkılır o, daşı vurdü_ünğda
302 yıkılır o, bazı ilk sifftafta yıķarsınğ sırağ deller ona. öbür taraf öngce yıķıldımıydı, o
303 taraf yıķılmış olur, yenilmiş olur. bu dāğda deve güderķene, bu işlerle oğraşırdıķ yāni,
304 öyle. **RD: sırah mı dedin? MY:** hayır hayır, daşı atdığında daş, daş şeye
305 dokundumuydu, ikisi bir düşdümüydü, ikisini birden yıķtım aynı atdığınğ bi daş, sırā
306 deller, sırā dersinğ o zaman. ED: part oynallardı bi de hoyn! AB: mēmed emmi, bi de
307 çırakman oynallardı, çatal diķellerdi. **MY:** onu yapallar da bizler onu yapmadıķ. **RD:**
308 **bir de üç sekmeli bir şey vardı, bir çalıyı koyuyordun hani. üç çatal.** AB: heyye, zopa
309 yaparsınğ gūçük zopa, **RD: ona vurursun, onu yıķarsın.** AB: birinğ de ora şey durur.
310 heyye, ben çocuklu.. **RD: çelik çomak mı neydi onun adı.** AB: çelgi mi dellerdi? **RD:**
311 **çelik çomak mı onun adı.** AB: çelik çomak. **MY:** ben onnarı hāç oynamadım. ED:
312 bilmez, mēmed öyle şeylere etme. EY: bu öyle şeylere şē_etmez. AB: onu oynayan
313 ollarda işte genç olan, yenği yetme. gınçırılağa binellerdi. **MY:** şöyle şöyle daşlar,
314 elinğden büyük, büyük. arķa arķaya diķersinğ onu. aynı sırada diķersinğ. ordan sen
315 daşı attınğımıydı birine dokandı birine tāħā dokandı mıydı, ikisini de yere yıķar, bazı
316 üçü de geder, o zaman daha zevkli olu yāni. **RD: ora ne dikersiniz, taş mı dikerdiniz?**
317 **MY:** daşlar var ya hōyle daşları, arķa arķaya sıralardıķ. birini bura diķerdıķ, birini şura
318 diķerdıķ, arķası arķasına, şu daşınğ ordan attınğ mı, ikisini üçünü de yıķarsınğ. bazı
319 atıcılar olur. ēyi yıķanlar var ya, ıramazan sen benim ol derdi, daşı ēyi atanlar, herkeS
320 kendi yanna çekmek isteyōrū, yāni. /.../ **RD: tüylere cıha mı denir, cıva mı denir? MY:**
321 cıva dē_ēl, cıha derdiķ, cıha. **RD: tabi canım, cıva olmaz. MY:** cıha, denir, cıha.
322 **RD: düğünlerde tüfek atışı mı yapardınız eskiden? MY:** tüfek atışı, öğdül diķellerimiş,
323 öğdül, mesele şu ġarşımızdā dāġa, o şeyinğ mezerinğ ġarşında buğdayıķlı dāġı var
324 ya, ora gēder bayrak diķellerimiş ona, o zaman buradan sırayla atallarımış, ķim vurursa
325 öğdülü o alır, öğdül dellerimiş ona. **RD: bayrak mıymış o? MY:** bayrak, askeriyede bir
326 iki dokuz on bir on iki var ya, hanı askeriyedē atışımız var ya, öyle diķellerimiş oraya,
327 onu atıcılar burdan vururumuş, ķim ēyi atarsa o vuruymuş. **ZÖ bizde de düğün evindeki**
328 **o bayrağın üstünde dikilen o elmalara, uzaktan ateş ettirirler, kim düşürürse düğün sahibi**
329 **ödül verirdi. MY:** bizde de vardı o, ha, ālmayı düşürdünğmüydü, ālmaya silah
330 sıkallardı. ālmayı düşürür, dōru, o dōğru. **RD: bizde de var mıydı, o da vardı? MY:**
331 vardı, vardı. dedim ya, şu T şeklinde, yapıdınğ demin a. **RD: buna mı ateş ediyorlar?**
332 **MY:** tābi. bayrağınğ ucundā elmayı düşürtdürüyorlar. o orda vatandaşınğ durumuna
333 göre, ālmayı düşürebiliminğ, düşürüyün, düşüremezsınğ? **RD: başka, ağrık sürme**

334 **neydi, gz gücünde oluyor değil mi ağrık sürmek?** MY: yh, o Şindi gzn, bu
335 memleketinę buğdayı, hocam Şey olu_r, eres olurdu, eres adamınę ğafasını sallar,
336 uykusunu getirir, uyutur yni, bilassa böyle yağlı mağlı ekmeğle zatan yeyemessinę.
337 o zaman biz yayladan getiridik, ğışın burda yecmizi develerle, yayladan getiridik,
338 amma Şindi öbür diğer Őeyinę ile asvabınę_ıla, çuvalınę tenę_ile, beş devenę varısa
339 beş yknğ getirmenę lzım, on çuval. beş devenę varısa. onu mesele böyle, bazı
340 Çadırları ağrık evi yapallardı. ğedeller mesele burdan deyelim ki Şeye ğayaburnuna biğ
341 ğorsunę, bi dh ğcersinę öte yanda tereteye varısınę. EM: dedim ğonaqlara ğona
342 ğona ğelisinę. MY: b_ere belli korsunę ğeliŐsinę, ondan sonęęura ğelisinę, bu geride
343 ğalanı ğcersinę, ora varsınę, onu bi th srersinę ileriye, öyle öyle sahile inerdik
344 yni. o gzn gücünde olur, gzn. o Şindi buğday olur sadece o ağrık dedikleri Şey
345 un uvallarıdır yni. **RD: ağrık dedikleri Şey un uvalıdır?** MY: un uvalıdır, he, burda
346 ğışın_ıkı yecĜenę, altı ay yecĜenę un uvalıdır. altı ay burda ğalıdık, hocam biz altı
347 ayda anamas, ıktığınę yayla var ya orda ğalıdık. o yayla bizim kendimizinędir. nasıl
348 kendimizinę biliyomuğ mu? oraya dedelerimiz, ğarağoyunnu ne zaman ğeldini kimse
349 bilmeyr. o tarihi bilen yok bir, ikincisi bin doğuz yüz kırk yedi, kırk sekiz tarihi
350 emlk anunu çıktı o zaman, kırk yedi de hehalda, otuz yedi otuz yedi, bin doğuz yüz
351 otuz yedi, otuz sekiz tarihi emlk ğaydı çıktı o zaman, anun hlen yoğdu. bobam
352 benim hanı bu medrese mezunu için ileri ğeleniydi, aŐiretinę ileri ğeleniydi. biğ de
353 subay varıdı, burda s tümen, zabıt mmed efendi, bunnar ikisi birleŐtiler, yeęhiŐar
354 bademlininę kürtler mahallesi var ya, orda sıtkı ğoca deyi adam varıdı, muhtarıdı o,
355 onu ele aldılar. bizim bu yaylayı o köye bağladılar, hudutlarıyla barabar, dört hudut o
356 yayla belki elli bin dnm var emme dört hudut. hudutlar biliyosnę eski tapılar dört
357 hudut olur. nęce Şarki huduttur; Şarka, diş daş inęce bel der, Şeşan dĜi, böyle 
358 dene ... Çarkda. ğarben ğızıl arlık ve cancelar dĜi, der iki, Őimalen mıhlı ardıç ve
359 daŐığl der, Őimalen  sınır ğoymuŐdur. cenuben de mağam, bdayıklı dĜi ve
360 mağam der. dört dene sınır içinde ğoyyr. böyle ovasıyla, dağıyla, daŐıyla, seriğinę
361 arazisi ğadar belki yeri var ama, hindi kimse yok. olsa olsa on sürü, yirmi sürü var o
362 ğadar, Őeyinę ayınę yirmi beşinde mi, yirmisinde mi heralda Şölen varımış. Şölen
363 yapılacak, ben getmedim, bu ayminę dolsıyla da, Şölen de doğru da, varıyrler,
364 bazı böyle işde ğadı ğaymağam ğeli_r, idreden, ıspartanınę adam valisi ğeliyr,
365 ... birez hürmet edilyomuŐ da emme istediği gibi olmuyr ... yni gevsk iş. bu
366 sene dernek başkanı deęiŐti, iŐallah eyi olur. iŐallah bir ... belek belediyesi üstüne aldı

367 ğayrı bu sene, o yolları yapırdı işde, yollara bakım, yenĝhiden düzeltdi işde. **RD:**
368 **batıda ne var demiştin?** **MY:** batı hududu ğızıl qarlık ve cancalar dāĝı. duĝuyu yazdıĝ
369 mı? diş daş şeşan. şeşan dāĝı, şeşan deyince dāĝ yāni. **RD: güney?** **MY:** şey, maķam
370 bũĝdayıklı. buĝdayıklı, dāĝ dāĝ. **RD: buĝdaıklı çayırdaki daĝ deĝil mi?** **MY:** çayırdā
371 daĝ da arķası var, oranıĝ sarı alāĝ sınırı yāni. **RD: kuzey?** **MY:** mıĝlıardıç,
372 mıĝlıardıç, o bi aĝacımıř mıĝlı, o āĝaç yandı orda yeri belli de, o āĝaç yandı. daşlı ğöl
373 ğumbullarıĝ oturdũĝu yer. **RD: mıĝlı ardıç neye demişler ona?** **MY:** orda biş ardıç
374 varıdı, mıĝlı ardıç eskiden beri, belli mıĝlı ardıç, mıĝlı ardıç, hala herkez bili de şindi
375 sizler mesele sizden sonĝrakı bilmez onu yāni. mıĝlı ardıçıĝ öte yanrı çoĝu bilmez
376 yāni. ama orda oturan ... şu dayılar gurubu bunnarıĝ oturdũĝu yurt orası. bunnar
377 bililler yāni. **RD: adı öyle herhalde** **MY:** adı öyle canım oranıĝ, her yeriĝ mevkiniĝ
378 adı var. **RD: kürtler, onlar kürtmüyümüş gerçekten, kürtler nerden ķalmıř o?** **MY:** onu
379 bilmıyom. onu kürtler mahallesi, kürtler köyüdü. kürtler mahallesi denir. nerden ğaldı
380 onnarı bilmıyom, **ED:** peķ, mēmed öyle şeyi bilmez. ğöyle gene bili_örü gene. **MY:**
381 sıtkı ğoca oranıĝ elamanıydı. ğakkı ğoca varıdı, sıtkı ğoca varıdı, omar varıdı.
382 bunnarıĝ hepsi bizim boba dostlarımız, yāni. bu adamlar getdi şindi mesele
383 ğeťsenĝ ora seni de bilmezler. sen onu da bilmezsiĝ. yalıĝĝız bi tane ğızımız varıdı,
384 ... şeyde, ısparta tıpda denķ ğeldi. polikılınikler dāliye polikilini, ... temizlik yapıyo
385 iki iki ğadın var, bi uzun boylu var, bi ğonuşdu, aynı yenĝhiřarbademli. şu ğadın
386 yenĝhiřarbademliden dedim. **RD: dili ordan.** **MY:** dili ordan, ne bildiĝ dedi baĝĝa.
387 sorsanĝĝa bunu dedim ben, sen ğadınısıĝ dedim ben. ben soraman dedi şindi. ben
388 sorararım dedim. ğöyle yanaştı baĝĝa. ... öĝĝüme ğelince, amcam sen nerdensiĝ
389 dedim. bicēz anlatırımıĝ dedim ben, ben bademliliyin dedi. hangı ... kürtlerdenin
390 dedi, topçulardan var mı dedim, topçu eminenin torunuyun dedi. tam bizim böyle
391 bizim ğarnımızı doyurdumuz yer yani. samana yollardı bobam a, topçununĝ emine
392 bize böyle yumurtayı hemen ğavırır, bi de bekmez dökerdi, ğeliver ğeliver oĝlum ye
393 de get derdi. eřřē yũklediveridi. onunĝla řē_yaptık. /.../ **MY:** ğoyun sā_ışına
394 anaĝāĝ, o zaman şu barmak var a, baş barmak, ğoyununĝ biciĝi şu barnā_ıla saĝılır,
395 şu dutuveri onu, tábi ... annadıĝ mı, o bi sefer ğoyuna, ğoyununĝ ğendine ğöre
396 biş sesi vardır. ğoyun böyle deynele, zobayla dönmez daĝdan. mesele burda ekin
397 olduĝunu biliyom da, ğoyunu şöyle sürdümüydün, ķöst, ķöst dedimiydi bobaĝ, ğoyun
398 bi baķmıřsıĝ aktarılıveri yāni, **RD: geri dönmüş.** **MY:** geri döner böyle. ğoyun şöyle
399 yalāĝāĝ birine biş oturdumuydu belki iki sa_ıat yayılır ğoyun, ese dayım da öyleydi.

400 ese var a sultanınĝ ĝocası oda öyleydi yani. bunnar çok ĝözel ĝoyun ĝüderdi. sancı
401 duTdu bi ĝece, hüyük mevki vardır aĝbelde, orda ardıç pürüyle, zor ..., arkadaş bir
402 sancısı vardıdı, neden_ıdi bilmiyom. ardıcınĝ pürünü ĝızdırdık böyle, huraya ĝoyduk,
403 buĝulandırdık, öyle ĝurtardık yáni. **RD: koç katımında, göbeĝine bir yağ mı sürerdiniz?**
404 **koçları ayırıp sonra sürünün içine salıyorsun ya. MY: āĝıstosda onunda salınır o, āĝıstos**
405 **on on beşde. o zaman salınır, ĝoç. RD: kaç ĝün dışarda tutulurdu yani, ayırırdınız, bir**
406 **buçuk, bir ay mı? MY: bir, bir buçuk ayrı dururdu, āĝıstosunĝ on beşinde herkes şeyine**
407 **ĝöre ĝatardı. boya sürülür, ĝoçung ĝöbē yağlanırdı. yağ sürülür başka bi şey, fazla bi**
408 **şey bilmiyom yáni, anca o_ıadar biliyom. RD: yeşil, kınalı bir de herhalde ĝök sürülür,**
409 **sicim baĝlanırmıř. MY: bir ĝırmızı çekilirdi, boyalardan ne bulunursa o sürülürdü yáni.**
410 **RD: ne bulunursa, deĝil mi? MY: böyle ĝavasında saşar varısa ona sürülürdü, siyaĝ**
411 **ĝoçlara boya geçmez de, beyaz ĝoçları kınalallardı yani.**

IX

Kaynak işi:	Osman Subaşı (OS), 86; Eşşe Subaşı (EŞ) 81, Karakoyunlu
Özellik:	Öĝrenimi yok, yörülçülüĝü bırakmışlar, hala yaylacı olarak gidiyorlar
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Oturma yeri:	Kadriye köyü, Serik, Antlaya
Derleme yeri ve tarihi:	Aksu, Isparta (yaylacı). 3. Eylül. 2015.
Ses kayıt türü:	Ses kayıt çihazı.
Konular:	Yörükçülük üzerine

IX/1

1 **ES: haydi sen de baçalım ülen sen başlat ben cıvabını vereyin. RD: akşamleyin, orada**
2 **ismailin hanımı, şunu bir yaykayıver dedi. neydi o yaykamak. ES: yayķa, işde ĝabınĝ**
3 **içinde bir şey olusa yayķayıp dökecek. RD: onu durulayacak yani, önce yıkıyorsun.,**
4 **deĝil mi? ES: yıķanır. RD: daha sonra bir de yaykayorsun. ES: heyye. yayķayacak,**
5 **durulayacak, ĝoyacak. RD: davlıyı bir daha söyle bakayım! OS: davlı, yáni öküzüñĝ**
6 **ĝönününĝ ĝeyilme şekline davlı denir. kitap gibi onu ayaĝınĝ ölçüsüne ĝöre kaç ĝeyim**
7 **ĝelirse dürülür kitap gibi, ona davlı denir. ondan sonĝra çarıķ dıķilir. RD: onu kül ile**

8 **ışarertliyorsun herhalde.** OS: k̄ül_üle. ES: k̄ül_üle, böyle teli ipi uzun ipi höyle
9 edellerdi, ğarıştırıllardı çanağânĝ içinde onu höyle birinĝ hordan, birinĝ hurdan
10 dutallardı böyle, höyle edeller de bi vurullardı, hanı zert dutu_örüller, öyle ētdiĝinde
11 çıbıklanırdı aynı. ordan kesellerdi, o húdütden şaşmazlardı. OS: bir yer dē_ēl, hepsi
12 böyle kitap gibi ğeyim şeklinde ölçülü olarak böyle hepsini ölçüleller. cizik yapallar,
13 ondan sonĝra bıçāla dili diliverillerdi. düreller ğeyim. adı davlı olū_örü ğāyrı. ğön
14 davlısı dellerdi. RD: **o öküzden mi oluyor daha çok?** OS: öküzden. ES: sī_ırdan da
15 olur, her şeyden, deri oldumuydu ğoyun derisinden, davar derisinden k̄erisinden
16 olurdu. OS: şindi ekseriyetle öküz derisi olur, öküz derisi ğalınĝ olur. ineĝēnĝ derisi
17 yūka olur. ekseriyetle sırt davlısı vardır, ğeyilen sırt davlısı alınır, o ğalınĝ olur. onu
18 çok ğeydik. şindi ilk diĝer ğeyersinĝ, iki türlüdür onunĝ çarıkda. bir tek burun vardır
19 bi de çift burun vardır. RD: **çarik iki türlü mü oluyor?** ES: iki türlüdür diĝini. OS:
20 burnununĝ diĝim şekli yāni. ES: biri çift diĝiştir, tek burun derdik. OS: biri tek
21 diĝiştir, onu ilk dāĜa ğedersinĝ, ğeydiĝinĝ ğün altı keperir, ondan sonĝra püseyi bir
22 çalarsinĝ ğatıranı o keperince pambık gibi yudar püseyi. ES: ğatıran ayrı püse ayrı
23 yāhī. OS: içine bi toprak doldururuz onunĝ. içine ācık da peynir suyu döker bir
24 ğömeriz topraĝa ertesī_ün dür bük de cebinĝĝe ğat. öyle olur yani. ES: yumşar. RD:
25 **çift dikin dediĝin, ucu tek olan tek çarik burnu deĝil mi?** OS: burnu, burnu. ES: çarıĝınĝ
26 burnu da nasıl hele, şindi baĝ bu delēĜe iki kere geçirörünĝ bu sırmı. ötekini bicēz
27 kere geçir geçir, buna tek burun dellerdi. bu delēĜe iki kere geçirdiĝinĝĝe çift burun
28 dellerdi. o sırmı, sırmı olurdu böyle, inceçik sırmı edellerdi. RD: **yaĝ şeyi neydi,**
29 **süzme yoĝurt ile?** ES: heyye, heyye. dökme, dökme. yōĜört dökmesi dellerdi, böyle
30 yōĜördu süzdürüllerdi. yāĝı da getirilleridi, ĩlene ğatallardı, ğarallardı, bir deriye
31 basallardı. emme hep ğoyun derisini basallardı. davarınĝ derisine hindi peyniri
32 bassanĝ salıverir. ğoyunu_ķu dayma yapışık durur peyniri. deriden deriye fark var.
33 RD: **her deriye de katılmıyor peynir, katık her deriye de katılmıyor.** ES: ğatılmaz, şindi
34 anacīĜım ne yapardı bilişminĝ? āşamdan böyle ayrı düzlardı, birezcik un ayın oyun
35 ederdi anam onu bi çanāĜânĝ şeyinĝ, ileĝēninĝ içine bastırıldı. sabāası oldumuydu onu
36 yaykardı. bıçāla sıyrır sıyrır sıyrır deriyi sıyrırırdı. ondan k̄eri ğötünü diĝellerdi aynı, çift
37 burun diĝdikleri_ıbi, derinin ğötünü diĝellerdi, çuvaldız_ıla, bilmen ne_ıle. ondan
38 k̄eri bir zopayla basallardı ğāyrı ğatıĝı. o ğatıĝı sen elinĝ ile hūlen alamanĝ ğāyrı bıçāla
39 muçāla alırdınĝ. zert olurdu basmak, ğovşak basarsanĝ bozulurdu. bozulurdu, heyye.
40 RD: **gevşek mi deyişin govşak dediĝin?** ES: heyye, heyye, govşak dediĝim, hanı heyye.

41 dāyıma böyşe tıngır tıngır basacañg. **ES:** heyye. **RD:** bir de demin deperir dedin ya,
42 deperir ne? **ES:** keperir. geze geze hanı daşlarda maşlarda altı ağ_appağ keperirdi, ha.
43 **OS:** yāni beyazlaşır. **ES:** eskimeye yön duTardı, onu da püse ğalıñğlaştırdı. **OS:** püse
44 almaz, kepermezse emmez. **RD:** deriz ya yorulduğum keptim diye. **ES:** keptim deyi,
45 heyye? **OS:** aynı çarığınğ keperdiği gibi keperiz yāni, çok kelimeler var yahı. **ES:** işde
46 öyle ağam. **RD:** deşince çıkıyor ortaya? **ES:** tabı, hamırı bile kaç çeşit yuñğğurursuñg,
47 hamırı, hamırı yā! hamırı hanı yuñğğurduñgmuydu ekmek açılmaz, o hamır baya yüzü
48 düp düz ğalasıya ğadar yumruklācañg. éyice sündürecēñg. **OS:** özleşecek. **ES:**
49 özleşecek, özü ğarışacak. **RD:** o zaman biraz sünecek yani, açılacak. **ES:** sünecek, şöyle
50 elinğ ile bi duTarsinğ, bağ éyileştimiydi heştinirsinğ. şindi de unnarda bi ğatğı var.
51 hindi unnarı yuñğğur yuñğğur düzelmeyyörü. ağma gibi ğalā_örü yüzü. bir ğarışıntı
52 var emme ne varıdığını bilemedim. eski_ki un yok. enğger başına duru da öğüdürsenğ
53 ğendi ğözünğ ile öyle éyi, deyil ise ğarşıklık. **OS:** soya mı ğatar deller. **ES:** peynirinğ
54 içine de ğatı_örüller, keşinğ içine şeyi ğatı_rüller, bir un ğatı_örüller, çökelēĜenğ
55 serdim idi baya un çıkıverdi, guruyunsura. her şey hileli, her şey, eski_ki yediğın yok.
56 bi yandan ilaç atlı_örü, hona huna hanı sebzelere ilaç atlı_örü. /.../ **ES:** işde böyle
57 ağam, dokturum! **RD:** birşeyler anlat da dinleyelim? **ES:** heyye, yaylaya ğederke
58 ğonağlarınğ adını hep bilirin ben, bu o ğadar bilemeyörü bu, ğoyun_ula ğetdiğinden
59 geceleri. şindi aşşadan ğöçerdik biberōĜlu deyi şeyinğ beri yanna bir varırdık, ora bi
60 ğonardık. ordan ğederdik hacıosmana ğonardık, hacıosmandan yoğarda gücük burun
61 varıdı, kōmbeci varıdı, ğum çukuru varıdı. **RD:** hangi yol o? **ES:** ğebiz yolu. **OS:** sannı
62 yāni. **RD:** eynif yolunu saysana bir? **ES:** eynif yolu, dedim işte dün a! **RD:** ama
63 saymadın konalgaları? **OS:** bu kesik beli yāni. **ES:** kesik beline. **RD:** yukardan
64 ğidermişsiniz kiraz ağacından, ğenbostan değıl. o yolu söyle. **ES:** o yoğarisından dolanır
65 ğederdik, su varıka. üstünden dağdan ğederdik. şindi ora ğöşdükmüydü şeye varırdık,
66 kırış bükü deyi bē_er varıdı. **OS:** eyniFe, şeye ğenbosa ğedē_örü. **RD:** ğitsin bakalım.
67 **ES:** mersinli bi bel varıdı, mersin beli dellerdi. ordan ğazıklı bük dellerdi,
68 ğaracā_āĜaç dellerdi, beldibi dellerdi, ondan kēri yoğarı yanda ğavırma sayı deyi
69 bē_er varıdı, ğenbosuñğ üstünde hanı at izininğ üstünde ora ğonardık, ordan bāhadır
70 olūĜü vardır, ğız daşı vardır, bahadır olūĜüna ğonardık. bahadır olūĜünden başlara
71 inerdik. başlar köyü vardır. başlar köyünden üzümcüye varıllardı, üzümcüden söbüce
72 deyi bē_ere varıllardı. ordan bir dalğatıran varıdı, ora varırdık, başbayam varıdı,
73 başbayamdan ötesi, ğenbos alāñğğıdır. ordan ğenbosu ğeştinğmiydi bi daşı kesmişler,

74 daş kesigi vardı, göynemiñg beri yanda. **RD: ali kesigi derler.** **ES:** heyye ali kesigi,
75 höyle içinden ala sulu çap cup geçerdik. ordan öte yāna pıynarlı daş varıdı ora
76 gōnardık göynemden ötede. ondan kēri gurudereye gelidik. **RD: kızıl kapızdan**
77 **geçiyorsunuz galiba, kurudreye geliyorsunuz.** **ES:** heyye, ordan gedē_örüyüz,
78 gurudereden hallata gōnōrüdük. hallatdan gayrı yaylanğha çıkı_örünğ, mezer
79 alānğından aqbele çıkı_örüdük. **RD: şimdi goyunu kışlattınız, guzular oldu, ona guzlük**
80 **yapardınız?** **ES:** guzluk yapardık, eFsin yapardık. **RD: evsin ne?** **ES:** eFsin ufacık biğ
81 hanı emlikler çıynanmasın, eFsin derdik. **RD: o örmeden mi olurdu?** **ES:** örmeden
82 olurdu, gücücük bi şey örerdik, içine atardık guzuları böyüyesiye gadar, böyüyünsüre
83 hepini garişdirdik. **RD: büyüyünce kuzluğa katarsınız?** **ES:** heyye. **RD: onun altına**
84 **döşeme yapardınız herhalde?** **ES:** çilbirik varıdı, çilbiriği böyle döşşerdik. sidiğ aşşā
85 gētsin, onunğ değmesin sırtına guru galsın deyi, öyle yapardık. **OS:** guzluğunğ altına
86 ne yapardınğiz? **ES:** daş, birez daş da dizelelleridi. **OS:** daş dē_eldi yağı. gāpsa. **ES:**
87 ey! o gāpısı. **OS:** gāpısı, gāpsa işde, ona gāpsa denirdi. āğaçdan örerdik, āğaçdan. **ES:**
88 gāpısı, ufak bi_şeydi mēmed, bekledirdik hanı biz gattığımızda yokardan atmayalım
89 deyi. bi guzu gacdımıydı seyirdirdi ardına hepisi çıkardı. biz yenğiden bi tā ütlerdik o
90 guzuyu. **RD: o kuzuları bir de dallardık değil mi?** **ES:** dallardık, dal soğardık guzluğa
91 çite çite, mersin. **RD: askı mı derdiniz?** **ES:** heyye, askı derdik. guzular ona
92 eftiklediksire geverdi. tābi, eğer onu etmezsenğ, biri_biriniñg tüyünü yerdı. **RD: o**
93 **andızdan olurdu, zeytinden, zeytin dalından.** **ES:** zeytin, mersin. **RD: mersini yer mi?**
94 **ES:** yerdı, eftiklerdi. **OS:** tüyünü yedi mi, mideye gedē_örü, midede toparlanı_örü,
95 guzu ölü_örü. **RD: tabi kışladınız, mart geliyor ilk yaz.** **ES:** heyye yaz gelē_örü,
96 yazlaya çekinecenğ. **RD: yazla, yazla derdiniz değil mi ona?** **ES:** gış yurdundan yazlaya
97 çekinirdik, gök çayırlarıñ üstüne çadırı gurardık. tābi, tābi temizlik, enğger su varısa
98 kerēğinde çarı çapıdı bi yıqarsınğ, yaylaya göceceğiz gāyrı ya. yaylaya göceceğimizde
99 biğ elbiseler dikdirirdik, bobam bir günde bir tek çorap örerdi. bobam, biğ de çarık
100 dikderdi, çarıñınğ kereñglerine ipini dağardı ēğilmesin deyi, bobacāzım çok böyle işlek
101 bir adam_ıdı. **OS:** ona gen dellerdi gen, ayağınğdan çarık çabık düşmesin deyi. **ES:**
102 heyye. **OS:** gen denirdi, düşmezdi hāç. **ES:** bi de gözeme varıdı çarīhī. **RD: gözeme**
103 **ne?** **ES:** hindi, böyle çarıñınğ götü delinirdi, burdan burdan burdan deli_örünğ, hani
104 dedim demin sıırım dedim ya, incecik sıırımı dilellerdi, olları biri birine biri birine
105 çatallardı. goduğunğ içine kepi getmezdi aşşā. hanı kepi düşmezdi onunğ. dēğerdı
106 aşşasına. **RD: ona gözeme derdiniz?** **ES:** gözememe derdik, çarığı gözeyiver derdik.

107 **RD: yamama yani?** ES: tábi, yamama yapı_örü, gāyır. **RD: deriden yapıyorsun**
108 **yamamayı da?** ES: yok, aynı sı_ır derisi o da. deve derisi de olurdu. deveden de olurdu
109 deri. **OS: deve ölürse yapılırdı. sinğirinden ben çok geydim, hanı ayağı, sinğgir olur ya**
110 **deveniň ordan.** ES: ora, burun yapılmazdı ona. **RD: tabi ilk bahara yaz diyorsunuz,**
111 **ilkyaz diyorsunuz. şimdiki yaza da yay diyorsunuz?** ES: yay deyyörüyüz. **RD: yayın**
112 **derdiniz veya yay?** ES: tábi, yayın derdik, üç ay yaylada otururduk. **RD: orda yayın**
113 **yaylardınız?** ES: heyye, bir ay güzleýe inerdik, hallata, o zaman güz gelē_örü gāyır.
114 hanğgı aylarda göçerdik valla bilmen, ekimde mi? **OS: mayıs, mayısta göçülür.** ES:
115 **değél yağı** **RD: güzün diyor.** ES: güzün. mayısta göşdüğüňg tekeniň yazı o. **OS: ekim,**
116 **ğasım gibi gédilirdi aşşā. güzleýe, güzleden aşşā inilirdi.** ES: hanğgı aydı goç gátımı?
117 **OS: ağıstosunğ on beşi.** ES: hindi, o goşları dağardık yūGrülmesin deyi. onuň bir ayı
118 varıdı, gátılan. o goşlar ayrı güdülürdü, şindi häç onu ayıran yok. yaylada da
119 güzlayâyörü, tekede de güzlayâyörü, iki kere guzu satı_örüller, üç kere guzu
120 satı_örüller, o zaman biz heralde goşları hapıs ederimişiyiz. ayı varıdı. **RD: belli bir**
121 **zamanda yügürülsün koyunlar diye.** ES: tabı, ondan yapallardı. **RD: ocak ayında**
122 **tamamen kuzulayacak, onun için.** **OS: evet, biterdi.** ES: davarlar, cemilede guzlardı.
123 cemile ayında bahara doğru guzlardı davarlar. davarlar öyle guzlardı. **OS: āğaç**
124 **yediğinden.** **RD: şimdi tabi, ineğe buzağladı derdik değil mi?** ES: buzaladı. **RD: deveye**
125 **ne derdik?** ES: bodladı dedik. **RD: koyuna da kuzuladı derdik.** ES: güzladı derdik. emlik
126 derdik, guzu derdik, şişek derdik, erkek mal derdik, heyye, koça gátılacak olan geyun
127 şişek. **OS: yāni bir yaşında, gancınıň bi yaşında.** ES: bi de dellerdi ki mesele aynı
128 cinsden, mesele bu seneniň guzusuyşa, aynı gátmaň éyi olmaz dellerdi. **OS: goç**
129 **değişir yāni, şişegine gátılmaz, gendi dölü ya. o dölüne aynı goç gátılmaz. değistirilir.**
130 **RD: anladım, aynı yaşdaki bir koç katılmaz.** **OS: yaş dē_él de gendi guzusu oluyörü**
131 **ya şişek. goç değistirilir, gıçık olmasın deyi.** ES: aynı, hindi mesele akrabaňdan
132 **evlenmediğiniği gibi.** **RD: o koçu nerden bulacaksın peki?** **OS: değistiri_örüdük, bir**
133 **başğasından alā_örüyüz.** **RD: değişik yapıyorsunuz?** **OS: değişik yapıyörüyüz. şişene**
134 **gátılmazdı. gıcık olmasın deyi, gan değişikliği.** **RD: o zaman gıcık mı oluyor acaba?**
135 **OS: gıcık olu_örü. şişegine gátılmayâyörü, insanıň evladını almadığı gibi.** **RD: bak**
136 **bunu hiç duymamıştım. yeni duydum bak! deştikçe neler çıkıyor, teyze!** ES: heyye,
137 **çıkörü, sen sor, ben cevaplandırayın. ben de ācık yaşlanınsıra gaFa ācık bulanı_örü**
138 **yavırım. şindi biriniň adı böyle derkene aklıma gelise éyi, gelmesse dıķı tāħā öte**
139 **gēdē_örü.** **OS: şindi beyini yoracaksınğ birez, sen yormayıyörünğ beyini.**

140 düşünceceksin, düşünmeyörün. **ES:** düşündün müydü şimdi bu KaFa bende de_əl
141 mi? senin demen ile olmaz. **OS:** emme beyini yoklacağın. **ES:** olsun, yoklarsın.
142 dıkı tãhã öte ged_örü. **RD:** **şimdi yayın ne yaptınız mesela yaylaya çıktınız? tabi**
143 **yaz geldi, geçti. temmuz başladı, gündönümü oldu, yaya gidiniz.** **ES:** heyye, temiS
144 ayında guzuyu gırkardık, depelere yatırırđık, guzu sümüklenirdi. **RD:** **tepelere ne**
145 **denirdi?** **ES:** depe derdik, eşme derdik, eşmelere yatırđık. çok da böyle soğuk yere
146 yatıdın mı guzu sümüklenirdi. **OS:** eğri de denirdi, eğri yâni göyunun eğlediği yer.
147 **ES:** işde temiS ayında gırkılırdı guzu. **RD:** **kırkılan kuzuya toklu derdiniz?** **ES:** toklu
148 derdik. anasından ayrılırdı gâyrı o zaman. başğa birinin göynuna gâtıverirdik, o da
149 bizim göyuna guzusunu gâtardı, gâtışık derdik ona. gâtışık derdik. **RD:** **anasını**
150 **emmesin diye başka bir koyuna katıyorsunuz?** **ES:** başğa bir göyuna gât_örüyüz. **RD:**
151 **sen de onunkini katıyorsun.** **ES:** onun.. gât_örüyüz. gâtışık derdik. **RD:** **başka neler**
152 **yaptınız?** **ES:** başğa neler yapacağın, yâylaya gêtidin miydi, hemen peynire
153 başlardık. başlardık, göca göca derilere. **RD:** **peyniri neyle çalıyorsun?** **ES:** maya,
154 mayası var. **RD:** **bir de kuzunun kursağından, hiç onu yaşadın mı?** **ES:** gursağ vardır,
155 yaşadım, anam yapardı. anam böyle ezerdi, nãhıl olur bilin mi, peynirin gurusu gibi
156 olurdu. ımışık suyla anam onu, böyle ezerdi gâş_ıla ezerdi, ezerdi, ezerdi, ondan keri
157 südüne içine döker gârıştırdı, dutardı. **OS:** o da guzunun anasını emdiği ağız südü
158 denir ona, ağız. ağız südü, tam o gıda işte yavrının dayanacağı bir süT, galın bir sıvı
159 o, ondan yapılı_örümüş. **ES:** gursağtan yapılan o, gâyrı peynirleri ederdik böyle,
160 göca göca derilere, evelce bi çapıda gorduk, bir eski deriye gorduk, bu sene_ki gâtık
161 derisinin içine gorduk, orda süzerdik, tam güzleye göceceğimizde a_yen muşamba
162 mı vardı, senin benim iteyi birlerdik. gâyrı böyle çeç gibi gâyrı dökerdik onu,
163 gâtallardı, eyi bir basıcı gârı olurdu. her gârı da basamazdı, **RD:** **sopayla mı basıyorsun**
164 **onu?** **ES:** saplık derdik ona, heyye, saplık derdik, onun_ula basardı. gâyrı dolaz
165 yapardık, dediğim dökmeyi yapardık, her türlü şeyi yapardık gâyrı orda. **OD:** yazın
166 gèderke, göçerke yoğordu na_âl muhafaza ederdin gîz? **ES:** tuluğ vardı, tuluğ. **RD:**
167 **yoğurdu tuluğa mı katardınız?** **ES:** heyye. **RD:** **yannık neydi yannık?** **ES:** yannık, ufãhã.
168 tuluğun ufã_ã, höyle bir mesele ufak tuluğ olurdu, ona yannık denirdi. heybenin
169 gözüne gâtıverirdik, o cılkıkı cılkıkı gèderdi. varasıya onun içinde bir yãğ toparırdı.
170 yãğ olurdu dayme sallan_örü ya! **OS:** heybede, eşşegin sırtında. **ES:** işde öyle
171 zapdederdik yaylaya çıkış, yannığın içinde gâyrı, ekmeğ yecen de gatar gatar
172 yersin. **RD:** **yani yannık, paratik olsun diye, hemen alınsın diye.** **ES:** heyye heyye, hanı

173 büyük deriyi gâtamazsınġ. deġe derisinden olurdu, inġsanınġ boyū_ bi olurdu o, büyük
174 tuluk. öteki höylece bi_şey olurdu. ona yannık derdik. **RD: ona yoġurt katılırdı? ES:**
175 yōġort gâtlırdı. **OS:** bütün deri olurdu. **ES:** bizler etmezdik onu, bir de ġarına
176 gâtallarımış. **RD: karm? ES:** baya malınġ hanı boklu ġarınını temizlelleriymiş, yāġı ona
177 gâtallarımış. biz onu hâç etmedik. bi de yaġımıza duz atmazdik. atmazdik, başkaları
178 atā_örü, bilmen biz yāġā anam eyilik yıġardı böyle ilēniġ içinde çinte çinte birkaç
179 kere suyunu dōke dōke, ne küflenirdi, ne bozulurdu, öyle olurdu. anam temiz ederdi
180 etdiġi işi. **RD: yaylada ne kadar dururdunuz, yaym? ES:** üç ay hülen dururduk herâlde.
181 **RD: ondan sonra aşşalara inerdiniz? ES:** işde ġüzleye inerdik. ġüzlede de pek fazla
182 durulmazdı. bir ay filen, keçenġġi dōkerdinġ, yunġ atardık orda. enġġer yaylada
183 ġatmadınġsa deriyi gâtardık, köylere ġederdik, ġabıklıdır, patedisdir, ak fasilyedir
184 onları alır ġelirdik, ġış yēcēmiz, sovan. **RD: bişme, bişme. ES:** bişme derdik. heyye,
185 ġarā_ız ırâmatlıyla ġederdik, eşşeklere yükler ġelirdik. hā, a çoçūhum. bizler neler
186 ġördük be, evel her şey ġıtımış, ġıtımış birinde nerdeyse hâç zehre olmamış, zehre
187 olmayınsıraġ armıdı öġütmişler, armıdı, bi de sakızlāġânġ purcu var, onu da
188 ġarıştırmışlar, bē_erden diki hū_adar un bulursa ġarıştırıllar onu kōmbe gibi gibi
189 edellerimiş onu yelleriymiş. pelidinġ ġiliġini un gibi edellerimiş, nohudu un
190 yapallarımış eskiden. anam derdi ki, yavrım sabāla ġapıyı ġapadıverirdik, ġaçardık
191 dāġlara o zaman. demirci zamanı varımış bi, harb olurumuş, o demirçide, ġaçallarımış
192 dāġlarda eve ġelise ġece ġelillerimiş. hâç derdi sırtımız esġir ġeder derdi yorġan
193 yüzünden yastık yüzünden sırt dikiġerdik, derdi. o ġadar yokluk varımış. **OS:** keġeneġi
194 nasıl yaparsınġġız keçeyi? **ES:** kepenēġi, kepenek böyle bütün olur, sonġra da höyle
195 bükersinġ kepenek olur. ibikiġlerini dikiġersinġ. **RD: keçe nasıl yapılırdı diyor? ES:** keçe
196 yahı çulu yazardık çadırınġ çulunu. bi su çilerdik üstüne yeġre derdik onunġ. **OS:**
197 yunġġu ne yapardıġġız, yunġġu? **ES:** atardık yunġġu yāġi, yeġre yapardık, höyle
198 topak topak, şu gibi gibi yeġre yapardık. onu elleye elleye delik yerlerini bir_eyim
199 ġözerdik. biş su çilerdik, dirēle sarardık, höyle sarardık, sarardık, bir ip edellerdi
200 kendir, sen ordan asılınġ ben burdan asılıym, yuva yuva orda peġşirdi. çıkarırdık onu
201 dirēġe sarardık, höyle höyle edeleġ edeleġ peġerdirdik. ondan kēri dirēġi de çekerdik,
202 ġolumuz_ula, hu ġollarımız ġanardı ya, hullar ġanardı ya. **RD: yaġır olurdu. ES:** yāġār
203 olurdu, teslimiyle hatıcanınġ ġoluna çapıt sarardım, ġanamasin deyi, bacımınġ
204 çakanāġınġ ġoca oġlanınġ ġız çocuklarını. **RD: rulo yapıyorsunuz ya yuvarlak, kendir**
205 **ile bir karşıdaki asılıyor, bir sen asılıyorsun. ES:** heyye, heyye. o ġedip ġelōrü. **RD: ona**

206 **yuvma mı diyorsun?** ES: yuvarladı derdik, yuvarlama. heyye, bazı da ayaklarıyla
207 depellerdi. OS: keçe bişirdik denirdi yani. ES: keçe bişirdik dellerdı. OS: kepeneği
208 nasıl yapardıng. ES: kepeneği deyyörüün, aynı keçe yapardı, ib̄ni böyle
209 бүktün̄gmüydü, bucaqlarını dikdīngmiydi kepenek olur, galabaq vardı. galabaq. RD:
210 **kalabak ne?** ES: galabaq böyle başıngı geçirīng, yāmir görmeyelim deyi. RD: **başlık**
211 **yani.** ES: heyye, başlık, aynı külef gibi. onu da iki ğat ederdīng külef şeklinde başıngıa
212 geçirirdīng. işde öyle öyle bu dünyaya ğeldīng de işde. ğarını̄ng biri varya sāngga
213 deyvereyin, o ğadar mı yoqluq vardı, donu dikmiş de an̄ggına ğatacak an̄ggı
214 bulamamış, bu an̄ggı bulamayın sıra iki bacıymış bunnar. bu ğara muhtarlardanımış bu
215 ğarılar. şimdi bi_şeyler alağetmişler, bişme, bişme alağetmişler, ğarı da an̄g yoħudunu
216 bilememiş, ğarı bi çömeşdīnde öteki bacısı ğörü_örü bi yānnı, ū! ümmülümüz,
217 aşalımız, birbirine bir sarılı_örüller. onu derin, eskiden ...etsen̄g_jdi o da mı
218 yoħuduğu. OS: birez de keħellik var. RD: **yamamaya gözeme diyordunuz, herhâlde,**
219 **mesela şurası eskidi.** ES: heyye, yamadık yamadık. RD: **bir de gözeme derdiniz deĝil**
220 **mi, çark için?** ES: o gözeme, sırtı̄ng mesele dirseklerini yaqasını yama derdik. sırt
221 yüyecemizde sırtı bi_elden geçirirdik, sökümü var, yırtı mı var emme sırt da birer ğat
222 olurdu. bi yüün birini ğeyerdik, bi yüün birini. RD: **o sırta ne diyordunuz eskiden,**
223 **bir şey diyordunuz?** ES: ğeyisi, heyye. RD: **geysi yıkamaya mı, geysi yümeye**
224 **giderdiniz?** ES: heyye, derenīng birine ğarılar omuzlardı o ğazanı, bi yerde tak tak tak
225 tokucula, ay allahām o zaman tokuq eridirimış o sırtı. şimdi sırt eskimeyyörü. ezerimiş.
226 allah allah hindi hāç sırt eskidiĜi yok. o sıttlardan minare yap. āçık doşanĝıdı mı bi_ā
227 al. āçık doşanĝıdı, evel yoħudu. derin a ğarı an̄ggına ğatacak bi yamalık bulamamış.
228 RD: **bez mi vardı eskiden, bezi kendi dokurumuş?** ES: ğendimiz doqurduq, çark
229 ēĝirirdik böyle fitil yapardı. k̄riş ğöbēnden, böyle pambīĜi ğorduk, pambīĜı höyle
230 saralardık, saralardık, höyle sıyrırdık onu. ortası delik olurdu, onu ğāyrı bi çarkı̄ng iĝi
231 olurdu, çarkı̄ng iĝine onu dola.. ucunu duTdururduq, çarkı döndürdük mü, vıy vıy vıy
232 süyüm olurdu. RD: **ip yapmak için?** ES: iplik yapmak için, hemen rü_üp sarardıq,
233 sarardıq, şöyle şöyle şeyler olurdu, yumaklar olurdu. o yumakları sonĝgura bi_ĝargıya
234 çöp dikerdik, ĝargıda olurdu ğāyrı, ğelemĝen derdik bi şey vardı böyle, ĝargılara
235 sarılırdı, çarkıla olurdu oda. ğelemĝen dellerdı. heyye, höyle bi_şey olurdu, ona ğelebi
236 geçiridīng, bi de şöyle vardı, elīng ile ederdīng, ona ılgıdır derdik. RA: **ılgıdır derdiniz,**
237 **o yaptığımız şeye mi?** ES: ğeleb yapı_örüyüz ğāyrı, ğeleb yaptık ya, onu ğāyrı ğelebi
238 yaptık k̄eri ĝargılara sarardıq. Ķarĝını̄ng da içine şöyle dizelerdik, çöp dikerdik, o

239 çüpün üstüne Kargıları geçirirdik, gèderdik tā ora bi çivi çaķardık, bi_de hurda olurdu,
240 sòkeleye, sòkeleye, sòkeleye onu bez dokuyacağız ğāyır, çulFalığa gidecek o. OS:
241 iplikten yaptığınđız şeyinđ adı neydi? eđirdinđđiz a. ES: sırçan. sırçan derdik ona,
242 sırçan derdik. ğāyırı ordan döndüğünđde hōyle bi de ütlemesi vardı onunđ. hōyle
243 ütlerdik. ütlerdik, çiviye geçirirdik. orda sonđđura dokurķana ondan bir_eyi
244 aralanı_örü ğāyır. bi de dolaşık gelir ya dokurķana. on iki çeşit çulvalığınđ daķımı
245 olurdu. o daķımı hepini uyduracağg hora ğoyacağg, tezgāhı ğuracağg. basamāĞi
246 olurdu, cırmaķan olurdu kırış daķardık ona, böyle ağaca daķardık onu. basdıķsıra,
247 hōyle dokurduk. RD: şeyi kaldırıyor işte. ES: ayakÇaķ ile, ayakÇaķ, ayakÇaķ derdik.
248 RD: küçü, küçüyü kaldırıyor işte. ES: heyye, āzını açı_örü ya. RD: ağzını açıyor,
249 çırmakan çekiyor, küçünün biri açılıyor, biri kapanıyor. ES: heyye, onu bilememişler
250 ya, şeytanınđ biri ayağını sündürmüş de ondan bilmişler dellerdi. anam da ğurarkana
251 böyle ğarışlardı. hōyle ederdi, hanı çivi çaķılı_örü ya, çatallar bi de hōyle ederdi, şura
252 çaktırırdı çiviye. onunđ bi de ğurmasını ğözel edeceksinđ. āzı ēĞri ğelirdi. bi yanna
253 sünerdi āzı. onunđ böyle şeyleri onđara onđara çaķılı aĞaçları bi şey olurdu, tel ğazığı
254 olurdu, onu hōyle ederdi, tā hurda da baş şeyini daķardı, ora getirdimiydi, hōyle ipi
255 beri çekerdi, hurda zatan onunđ bir kertiği olu_örü ortasında, o orasındā kertiğe
256 getirirdi, işde ācık bu yanı ēri oldumu bu yanna bi çek derdi hanı. hu yanna bi çek, hu
257 yanna bi çek, dēye dēye. tam dōru olacak, āzı dōĞru ğelecek. OS: dokurķa, adı neydi,
258 dokurķa? ES: meķik, masır, meķik. RD: gelep yaparken kullandığınız şeye ne derdiniz?
259 ES: ğelemğen derdik. RD: o aleti mi gelemğen diyordunuz? ES: alet, alet, heyye. RD:
260 gelep neydi? ES: ipliği orda, ğayır sırçan gibi olmazdı, sırçan derdik ya. o sırçan o
261 ğelemğende dōne dōne ğeleb yapardı. o ğelebi de şeyde ğavēye sarardık, ğene o
262 ğelemğeninđ üstüne dolardık, çarkı döndürdüķsüre ğargıya sarardık. ğargıda işte
263 dediğim gibi çaķardık, çivileri hōyle hōyle. RD: o çekilirken? ES: çekilirke, çekilirke,
264 hepsi ğeldi ğeçti, hindi hepsi ğolaya bindi. canlar azaldı. RD: ama, modern aletler de
265 o çulfalığın aynısı, elektrikli hale getirilmiş şekli, aynı düzenek var orda yani. ES: var
266 mı? RD: aynısı var. eskiden el işiyle yapılırmış, şimdi makineyle yapılıyor, değişen bir
267 şey yok. ES: mákineyle yapılı_örü. OS: bitirdikten sonđđura ne yapardınđđız? ES: top,
268 top yapardık, topları sòkelerdik, bir sığır boķuna batırırdık, ğazana ğatardık, sĠĞir
269 boķuna batırırdık. suyunđ içine, sĠrinđ boķuna atardık, ğarıştır ğarıştır, çekerdik, ona
270 vura vura, ülen o zaman tursil yohudu. RD: onu ağartmak için mi? ES: āđartmak uçu,
271 āđ_appaķ ... çiçek gibi ğalasıya ğadar toķuçlardık. bi de sen hora diķelidinđ ben hura,

272 o bezi o suyuň içinde çarpardık böyle, şāv şāv. OS: bögetde mi olü_örü o. ES:
273 bögetde, suda. heyye. bögetde. OS: uzunluğu ne ğadar olü_örü? ES: uzunluk,
274 istediđiň ğadar uzun olurdu. RD: **şimdi bulgur yapacaksın, bulgur yaparken kazanın**
275 **içinde buğdayı yıkıyorsun değil mi?** ES: yıkāyörünđ. RD: **biri suyu döküyor sen de,**
276 **çanađı alıyorsun.** ES: bađ, biliboturusuň sen hoyu. zēde öyle etmeyörü,
277 dolduruverī_örü, haydı bağalım, sonđura ütleyörü. anam ırāmatlı böyle, ğazanda suyu
278 doldurudu, bi çanak olurdu, şöyle ettire, höyle ettire, heyye, ederkene buğday çıkardı,
279 daş çanađanđ içinde ğalıdı, çanađanđ içinde ğalırdı häç sonđgura biz bũđday
280 ütlemezdik bile, temiz olurdu. RD: **aynı kapları yaykar gibi?** ES: heyye, kereğinden
281 boyna dene dökülürdü, sen de keşeyle üst yandan cīv cīv çanađanđ içine akıdırığı.
282 çok temiz olurdu, hindi bi_ťā ütlenmezdi ki häç. böyle arı yaykanırdı, daş dibinde
283 çöker ğalırdı. öyleydi. RD: **çoban neydi deyneğini atmış, esasını?** ES: hēyye, hē, onu
284 mart doğuzu o, mart doğuzu yazlaya çekildiğimizde o, mart doğuzunda çoban esasını
285 atmış çoban esasını atmış, mesele ekmek yēmeđe girmiş, yahut ğuzu seçmiş, ekmeğ
286 yēmeđe girmiş, sabāla esasını bulamamış oddan. RD: **bir gecede ortalığı kaplamış.** ES:
287 şişmiş ot. OS: ona desdur verildi deyēyörüllerdi. RD: **destur verildi mi derlerdi?** OS:
288 desdur verildi denōrüdü, tam bahar olmuştur, toprak ısınmıştır yāni, o zaman bir günde
289 ot bir asa boyu çıkabilī_örü yāni. toprak ısınī_örü, emişı_örü toprak. ES: toprak
290 ğızındı mı deyi, mācırlar donunu çıkarıp toprağa biğ oturullarımış. OS: susam ekerke.
291 ES: ğötünü kızdırdımı toprak, tam susamınđ ekimi ğeldi dellerimış. RD: **muhacirler?**
292 ES: heyye. OS: ğötüyle toprađı ölçü_örüller. ES: o zaman ğayrı böyle eliň böyle
293 salladıđında ne düşerse, bi de höyle etdiňgmiydi sık biterdi, höyle ettiňgmiydi o eliň
294 içinden ho susam çıkardı. OS: herkez ekemez yā. RD: **anam bazen oğlum şunu bir**
295 **eltiver gel derdi. sen biliyor musun onu?** ES: heyye, elēt ğel, eltiver dellerdi. elēt ğel
296 dellerdi. eltiver dellerdi. RD: **şu haberi bir eltiver gel derlerdi.** OS: eltiver, habar ver.
297 ES: heyye, habar ver, bir düđün olcāđında hūlen, eline bir deynek alırdı mesele
298 kōpeklerden gorkusuna ev eve gezerdi, ey ney? teklifçi ğeldi mi size ğeldi mi, enđđer
299 bize teklifçi ğelmezse o düğüne ğetmezledi. oğu dāđıdıllardı, böyle top top biğ alaca
300 gibi bir şey olurdu, şitāri dellerdi ona. RD: kumaş mı, şitari dediğiniz? ES: iplikden
301 idi. RD: **nasıl iplik, yün dokuma mı?** ES: dēđil dēđil, iplik doğuması. RD: **pamuk ipliği**
302 **dokuması mı?** ES: heyye, pambık ipliği, bez gibi bi_şēy makine doğuyyörüdü. ES:
303 şitāri başıka bi çeşit tāhā. RD: **o ney?** ES: o az ipeksi olurdu. ğıymatlı bi_şēy di o.
304 ğıymatlı bi_şēydi. RD: **kadife değil yani.** ES: ğadife ayrı, şitāri ayrı, heyye. RD: **şitari**

305 **ipekli biraz, ipek katkısı var belki?** ES: ipek böyle zıypan olurdu, zıypak. **RD: zıypak,**
306 **kaygan yani?** ES: heyye. kaygan olurdu, emme dediğim hanı sanğğa banğğa oku
307 dāĠıdılan top top bi_şēy olurdu, onunğ da var adı da aklıma gelmedi, hindi sanğğa
308 verdimiydi, sen malcısınğ ya, hemen bir davar çeker gelirdinğ ġayrı düğün evine. **RD:**
309 **sana oku geldiği zaman.** ES: oku geldiği zaman, teklifçi de geli_örü, buyrunğ gelin
310 işte filen gün düğünümüz var, o okuyu da dāĠıdı_örü, o zaman birer davar, birer
311 davar. mēmedimiz irāmatlınınğ otuz dene davarı oldu. enğger bi_ere sürsenğ otuz
312 davarı bir dünya olur. **RD: yuva kuruyor yani, yeni evlilere.** ES: heyye, yuva gurulörü.
313 ordan onu ġayrı o eti sabaha ġadar ġıyacāĠız deyi erkekler yatmazdı. ġarılar bile
314 ġıymazdı onu, şöyle eski bi zaman bıcāĠı olurdu onunğ, şöyle ġıymazlardı, onu höyle
315 dilkeç yapallardı, dilkeci böyle böyle Kāzan Kāzan ġavırma yapallardı. bi de bi et
316 yapallardı kemikli et yahni, bi de ayran olurdu āğā yemēĠı dellerdi ġayrı. āğā yemēĠı
317 dellerdi ayrana, bir tuluk da ayran olurdu, keşKāh olurdu, döve döve haç erkek
318 birleşirdi. **RD: şimdi kavurma var, bir yahni var, tabi içinde nohut olur olmaz.** ES:
319 olmaz, nohut mohut yok. **RD: yahni, kavurma dilkeçten yapılan, ondan sonra ne var?**
320 **ES:** heyye, ġavırma heyye, ayran var, keşKeh var. keşKeha böyle. **RD: keşkah da**
321 **olmazsa olmaz zatem?** tabi, ona sade yāĠı dökersinğ. tere yāĠı, heyye höyle birkaç
322 erkek tokmāla vur vur vur, keperirdinğ o. keperir, ġabarardı ġabıġı buğdayınğ,
323 buğdayınğ ġabarardı, savırirdinğ onunğ ġabıġını. ondan kēri bişirilirdi keşKeh
324 Kāzanlara. alı emmim demişi_ki eski yörükleri de teklif ettim ġarı demiş, keşKehi iki
325 üç ġazan vur, eski yörük teğme şeyle doymaz demiş. o zaman onnar da mezer
326 alānğında oturullarımış. onnar hindi duzla burnuna yerleşik çōġu. ollarda olurlarımış,
327 ġarı demiş, bunnarınğ ġarnı doymaz keşKehi iki ġazan üç ġazan vur demiş. öyleydi.
328 **OS:** şindi bi de tereyaġı denince bu tereyaġı deri yaġı demek gibi geliyörü banğğa. **ES:**
329 ġazanınğ altına mesele daş ġomazdıġ. **RD: tereyaġı bizim sadeyaġ?** **OS:** tereyaġı
330 denince ġaFam ġarışörü, nedir bu tere? **RD: tere nerden gelmiş diyorsun?** **OS:** bence
331 deriyaġı bu, deriyaġı, deri. **RD: deri diyeceğine, tere demiş?** **OS:** tere demiş. **RD: aynan**
332 **öyle, valla doğru.** **ES:** şindi şöyle bi āriġ yapallardı, baya çukur. o, ġazana daş
333 bulunmazdı çayırda daş olmazdı. o yalāġınğ üstüne edellerdi az bē_ellerini ġovşak
334 ġollardı. ordan odun soġallardı altına. heyye, ġovşak ġollardı. ordan odun soġallardı
335 altına, çocuġu acīyan ġāyırı varırdı ġız bir ġaşıcak ġoyverinğ, çocū durudamadım,
336 yapalaġ ġarı varırdı, yapalaġ ġarı bişirirdi yemēĠı hep, yapalaġ ġarı dellerdi, o
337 bişirirdi, düğün aşını, hep o yapalāĠı çiralım dellerdi. **OS:** yāni aşçı olurdu. **ES:** aşçı

338 olurdu, ayrı da bi aşana çadırı gurulurdu. **RD: aşana çadırı, ayrı bir yemek çadırı yani.**
339 **ES:** yemek çadırına aşana çadırı dellerdi. işde öyle, heyye. āş_ana çadırı, mesele, āş
340 veri_örünĝ, sen yeyyörünĝ, ben yeyyörüyün, nerde o düĝünler āy anam! nerde o
341 adamlar, yok kımse. **RD: şimdi, eskiden bunu ben çok kaydettim de, gelinin başının**
342 **etrafında, çeki olurmuş, duvakta da renkli tüyler olurmuş.** **ES:** duvaķ. **ES:** irenkli
343 tüyler, ĝaltar tüyü alıllardı. **RD: kartal tüyümüydü o?** **ES:** Ğaltar tüyü baya uzun uzun,
344 onu bõyle bir çembere diķellerdi. **RD: çekiye de, çembere?** **ES:** heyye, onu altına ĝayrı
345 bir fes ĝeydirillerdi. fesinĝ üstüne de böyle bi yanı beyaz örtü, bi yanı ĝırmızı bi örtü,
346 bi yanda direm ĝuşaķ, hõyle onu edellerdi ĝayrı süsleyişleri. **RD: dört tane renk dediler**
347 **bana. ensede beyaz, bir tarafta gök olurmuş.** **ES:** heyye. ĝırmızı olurdu, gök olurdu. **RD:**
348 **önünde kırmızı olurmuş, bir tarfta da yeşil olurmuş.** **ES:** yeşil olurdu, onu ĝeydirillerdi
349 ĝayrı onunĝ üstüne edellerdi duvāĞı, ĝuş tüyünden duvaķ olurdu. **RD: kuş tüyünden**
350 **duvak olurdu.** **ES:** fes ĝeydirillerdi onunĝ üstüne. **RD: ona, kuş tüyelerine bir isim**
351 **veriyorlar, o ismi biliyormusun?** **ES:** onu, ĝartal yeleĝi dellerdi yaĥı. **RD: kartal yeleĝi**
352 **mi, teleĝi mi?** **ES:** yelek dellerdi. **OS:** gök ĝarga ekseriyetle **RD: gök karga ne?** **ES:**
353 **dē_ıl, dē_ıl, dē_ıl, büyük ĝuşunĝ adı ney?** ĝaltar, onu hindi boyacı gelirdi yaylaya.
354 her türlüye boyadıllardı o ĝanadı öyle diķellerdi. işde o dediĝinĝ ipeķlininĝ şurda
355 ĝırmızınınĝ göĝünĝ altına fesi ĝeydirillerdi, fesinĝ üstüne edellerdi o çapıdı. çapıdıinĝ
356 üstüne ĝayrı o duvāĞı yapallardı, o duvāĞı yapıdılar mıydı ana cemberi dellerdi, ana
357 yaş māĞı dellerdi biş oyalı da yazma örtellerdi, duvaĝınĝ kereĝine. **RD: onlara ben**
358 **şöyleyim sana, ciha derlerimiş.** **ES:** heyye, cıĥa, cıĥa. **RD:** hatırladın mı, şimdi,
359 hatırladın? **ES:** cıĥa dellerdi. **RD: o cıhayı böyle çekiye dizdikten ve baĝladıktan sonra**
360 **üzerine ana yaş maĝı diye bir de yazma baĝlıyorlar, öyle mi?** **ES:** yazma
361 baĝlayıörüllerdı, tamam bitdi. ĝetirilerdi atı, getirilleridi ĝayrı bindirilleridi ĝelini.
362 **RD: şimdi sağdıç, üzengiden ayaĝını çekermiş.** **ES:** ĝelin ĝordu. ĝelin ayānı basardı.
363 **RD: öbür ayaĝını çekince gelin tamamen binerimiş ata.** **ES:** hindi benim özenĝiler ĝısa
364 ĝeldi. ĝısa ĝeldi, ayām yetişmedi. **RD: ey anlat bakayın.** **ES:** ayāĞım yeştişmeyinsire,
365 özenĝileri ĝayrı özenĝi olur, irezeli mirezeli özenĝiler olur a, onu ĝayrı ĝısaltdılar,
366 ayāma ĝöre ĝısaltdılar da öyle bindirdiler ata, ĝederķe de üç erķeķ biri öngünü çeker,
367 teveyıörüller, böyle açılısa maçılısa duvaķ örteleķ örteleķ hāç kımseye ĝöstermeden,
368 elētiler ĝapınınĝ āzına bir helķe gollar, heyye, o gireceĝi yere, helķeye ĝelin bi vurdu
369 muydu, enĝger vuramassa ĝelin ēyi dē_ēl olur. su var. **RD: devirdin mi suyu?** **ES:**
370 devirdiĞim gibi helķeyi delmişin ben. valla cop getmiş ayāĞam, hem de o ĝadar ĝalınĝ

371 bir helke. helkeyi delinsirek, obanınġ gızı dedi benim helkede dedi ġovatını denemiş
372 dedi. cüngürünġ idi helke, alı bozunġ udu. bizim analık ġötürdü de yamatdı, ġeldi.
373 hordan bir iplik gerellerdi, o ipliġi de ġıralak gezerdinġ ġayı iki yastık ġollardı. **RD:**
374 **kapının aġzına iplik koyuyorlar?** **ES:** heyye, gerellerdi. böyle yastıklar üs üst üstüne o
375 zaman saldalya, masa mı var? orda direġinġ dibine edellerdi. ġelin ora çıkardı, otur
376 ġayı otur ġayı dellerdi. **RD:** saçı yapılır mıydı o zaman? **ES:** yapılmazdı. saç
377 yapılmazdı, yoġ, yoġ. **RD:** saç deġil de şey? **ES:** süsleme de. **RD:** buġday atma, şey
378 atma? **ES:** ha hā, var var, o atdayka. **ES:** indirmeden atda, çerez atallardı çerez. bi çanak
379 çerez dökellerdi, ġavanġdan. heyye, ondan keri bazı da hōyle atallardı, hindi būday
380 atdılar ġördüm bi de. būday bereketimiş. onu edellerdi, Kurt cebeninġ ölen halil ile
381 selver ġayı fesinġ hurası çukur a, duvāġânġ ordā ġalānları ütlediklerini bilirin ben,
382 oturduk keri. **RD:** nerde kalanaları? **ES:** hurdā, hanı duvāġânġ içinde ġalı_örü,
383 dökdüler a çanāla **OS:** züluf kesilir miydi, züluf? **ES:** züluf ġelin olduġunġ sabah
384 kesilir. o gün ġarılar .. **OS:** bu ġadınlarınġ bu ġuş cıha bizim bir ġızıl deriliyle
385 akrabalımız var mı onu soracādım. **RD:** var tabi, olmaz mı? **aynısı.** **OS:** çok cesir bir
386 millet o millet. **ES:** hindi ordan ġelini indirikine, o atda ġelen adamı indik keri, ata
387 binerdi sürer ġaçardı, enġġer ġaçamassa daş vurullardı yarıġına. yarıġına daş
388 salallardı. **RD:** ġelini indirdikten sonra. **ES:** heyye, adam atı sürerke ġaçardı. enġġer
389 ġaçamassa daşı yarıġına vurullardı. ġayı ġelin olduġunġ sabah ġelillerdi, o zaman
390 döşşe baġar dellerdi, sen ben arılık atallardı, neyse gece tüfek atılırdı, mavzer zang
391 zang zang zang daġları sallardı ġayı çayırdı. **RD:** bir de çayırdı ġüreç müreş olurmuş,
392 şölen olurmuş. **ES:** heyye, öġdül diktiler, çukġanınġ üstüne. öġdül dikmişler, öġdül
393 dellerdi böyle çukġanınġ üstündē depeye etmişler, ordan ata ata ali āġanınġ hüseyin
394 vurmuş, ġerisi vuramamış, hüseyin emmim derdi. ali āġā emmimizinġ oġluydu o
395 bizim. böyle bi ali āġanınġ hüseyin vurmuş o öġdülü. öġdül dikelerdi ġayı, irak. **RD:**
396 **hedef yani.** **ES:** heyye, hedef, irakı mirakı doldurullardı, baġġa kına yaġacaġlarında
397 ġök yusuf_ula, şey var a, hamballarınġ ismet kōr ismet, davılı almışlar ġaçmışlar, irakı
398 istemişler vermemişlerimiş davılı almışlar ġaçmışlar, davılsız yaġtılar, kınyayı ġayı. o
399 gün de bizim zeybeyli etdi sandılar. bir odamız varıdı, odanınġ içine, ġöġ ali oldu,
400 iresil oldu, bobam oldu, beni aldılar o odanınġ içine yatırdılar, bunnar aldı ġaçdı emme,
401 ġece ġızı da alıp ġaçacaġlar elimizden deyi, o gün odada yatırdılar beni. çok da hanı
402 ġayı bekleyen çok adam var. ġorkularından, halbuysa edenler iki yabancıymış. böyle
403 şeyler varıdı, yāġān o na_āl deldiyse helkeyi, ayām böyle vurduġun da. **RD:** kundura

404 **mı vardı ayağında, ne varıdı?** ES: gündura, burnunda biş demir olurdu ya, o demir delik
405 ğayrı. **RD: o demir delmiş, belli helyeyi deldin yani?** ES: heyye, onu yıkamasa ğelin
406 éyi dē_él dellerdi. ğovat, ğüçsüz bi_şey dellerdi. ben de hanı sultan dezēng derdi, o
407 ğadar derdi ğözelidin, āğ_appaĸ Kuĝu gibiydiñg be derdi, sultan deyzeñg. **RD: sultan**
408 **teyzem de canavarımış ha!** ES: öyle derdi, çok ğözelidi, bir **oyunlar döşşerdi**, biş saçları
409 varıdı, ay allahım bir oynardı bir oynardı, oynar hasan dellerimiş bobasına. oynar
410 hasan dellerimiş yā! işde öyle ay āĝam, bu dñyanın geçmişi bu. **RD: kaç yaşlarında**
411 **varsın yenge?** ES: baya seksen iki seksen üçe varıveriyin. **RD: ama iyisin ama maşallah.**
412 **ES: ülen nerden éyi olacān!** OS: bazı éyiyin de. ES: éyiyin allāma şükür, ğene de
413 mesele sen, ínĝsan tuvaletine ğätdi de ğeldi enĝ bahtiyarlık o. **kimseye eline yapışıp**
414 **da altına çanak sürdürmesin!** OS: sen yenĝĝiden ğız olacak deĝilsin, yaşadıĝınĝı
415 hatırla. **ES: çocuklarım öyle der hindi benim üç dene ğız var, oĝlan var öĝretmen ya,**
416 **ana, açık ameliyat edecekleridi, ğalb ğapām açık beni ğan ğaçırī_örü, etme dediler,**
417 **hinden kēri dediler sen haç yaşındasınĝ da bıçak yecēng. yaşadıĝınĝ ğadar yaşa**
418 **anacıĝım dediler. etdirmediler, yazdılarıdı hülen alacaklarıdı antalyaya.**
419 **yörüyebilī_örüyün, ğıvraĸ yörürsem şurama biş şey dıkılıp da solutmayverī_örü.**
420 **mideme, şuraya. RD: işte o kalp yetmiyor yani. ES: yetmeyyörü. ğıvraĸ yörümez de**
421 **yavaş yavaş ğedersenĝ ğedī_örüyün. sen öĝümde olduñgmı sanĝĝa yetişecēn deyi**
422 **ğıvraĸ yörüyörün. yalınĝız oldummuydu, yavaş yavaş yörüdüm mü, nere ğedersenĝ**
423 **ğét. bu benim midemde bu kōtülük, midemde. safra kesem alınık. ğöbēm varıdı fitıklı**
424 **onu dıktılar. iki dene hanı amelāt geçirdim. RD: guzu güttün mü hiç yaylada çocukken?**
425 **ES: ğündüzleri taradırdıĸ, derdiĸ, taradırdıĸ derdiĸ, yatırmazdıĸ, ğuzununĝ tüyü ..**
426 **RD: yatırmazdımız, o nasıl akılmış ya. ES: a_yēĝán hindi ellemeyyörüller, herkez ğece**
427 **de evinde yatı_örü ya! hindi bi tel çeviri_örüller, hindi bi ğolaylık var. çoban āşam**
428 **eşşē bir heybe atallardı, içine bi su soĝallardı, yecēng azīĝı soĝallardı heybeninĝ biş**
429 **ĝözüne. ğoyununĝ içine sürellerdi o eşşēĝı, bizim oba ederdi, ha başkası da etmezdi**
430 **bunu. enĝger beline ĝuşanırsa, ĝuşanırdı, bizim oba eşşēle ğötürürdü azīĝı. āşam**
431 **azīĝı, sabāh azīĝı ğeç ğeliriz deyi, herşeyi tekbirli olurdu. bu ğara ğarılar tarafı az**
432 **dolaşıĝıdı. onnar peĸ böyle bi_şey yapamazdı. çıĝrışıllardı ğöçerke. RD: govlamak**
433 **derlerdi, ğozlayıvermiş benim aleyhime derlerdi, o neydi?** ES: heyye. şindi, sanĝĝa ben
434 mesele fileni keşī_örüyün. ğovlayıvermiş dellerdi. **RD: yani benim yapmadıĝım bir**
435 **şeyi, sanki yapmışım gibi anlatırdı. ES: heyye, ha! yapmış gibi söylerdiñg, halbuysa,**
436 **belki de yapmadınĝ onu. yapmadınĝ emme öteki adam uyarī_örü, böyle böyle dedi**

437 deyi. **RD: böyle böyle dedi, senin aleyhine konuşuyor yani? ES:** tabı, tabı, seniñg
438 ğendiñg gibi ğonuşveri_örü, ona ğovlama dellerdi. ğovlayıvermiş dellerdi. **RD:**
439 **çohmak neydi, çohmak, çohuvermiş derlerdi? ES:** çohmak, heyye, çohma, heyye
440 çullanıvermişler, çohmuşlar, heyye, mesele birini döverkene, döverkene hemençik
441 çoķuverdi dellerdi. ben çolaķ yaşarı dövdüm, bir hayta herifi dövdüm, ğene bir hayta
442 herifi dövdüm ben üş dene erkek dövdüm. ğürdüğünğ kel ğarı, enğger yanık nebiniñg
443 hasana biş sor. öndün ölgülükde herife laf ediveriymiş, bi vurdu yēĠán çolaķ yaşara,
444 aralaya ğelen olmadı, iki çocuķ dö_üşmüş emme iki de adam mı döĠüşsün. ordan
445 bizim herifile baķıverdim dö_üşüboturullar, çatal olurdu ya bağlarda dayalı, onu
446 alıverikene yēĠán çolaķ yaşarıñg ğaFaya vurduğumda, hurda biş budak olurdu, o
447 budak cop gedivermiş ğavasınıñg içine. **RD: yapma yahu, ne zaman odu bu.? ES:** tā
448 evelleri. **RD: sen baya efeymişsin yahu. ES:** efeydim ben, ordan evini de ğodu da biş
449 gediş getdi, tā üst yanna oturdu. ğarısı dedi, sen dedi elinğ ğarısı benim kaFamı
450 yararķa sen neye yarmadıñg onunğ ğocasınıñg ğaFasını dedi. tat ya. **RD: tat**
451 **mydı onun ğarısı, tat idi değil mi? ES:** tat. ğumbullarıñg osmanıñg ğızı. bi ğızı tāħā
452 var evde o da tat. hindi ora sürekli elif var o da peltektir. peltek, tam düzgün
453 ğonuşamayyörü. hayta herifi benim mēmedi dövmüş, şindi bunu buna annadı_örü,
454 çömeşmiş, elinde de biş kendir topu var. ben de şeyden süd getirī_örüyün diķmenden,
455 biş hasta çocüm vardırıdı o çocuğum öldü ya, baş böyümesi varıdı çocuķda. **RD:**
456 **hidrosefali varımış, ona şant takıyorsunuz şimdi, kurtarıyoruz onları. ES:** ay āğam nāracaķ,
457 ben de evi yapıdışkana arķama üç dört dene şey ğomuşun, birket, hendek varıdı geçilir.
458 o hendekden geđerķe üstüne dedi, uzun mustan varıdı yörük doķturu, muhterem dedi
459 sen dedi çocüğünğ başına daşçāz, āğaç mı bi_şey ğomuşsunğ, ezilmiş ğaFası dedi ya.
460 hordan buna annadı_örü işde, mēmedi şöyle de dövdüm, böyle de dövdüm, çömeşir,
461 bu diķelir. ğız şu südü alıñg dedim. **RD. kim çömeşir? ES:** o hayta. heyye, annadı_örü,
462 bir_eyi de deyveri_örü. ana, ana, mēmedi dövmüşler dediler. hemen vardım, çitili
463 verdim ellerine, süd çitilini, çucū da indirsanğğa, çocuķ da arķamda, getdi ğava. yavı
464 vardım da bununğ āzına āzına vurduğumda aķķızıyoķarı serildi adam. **RD:**
465 **akkızıyoķarı mı serildi? ES:** hı, hı! aķķızıyoķarı serildi adam. bu da dediyki çek, çık.
466 valla sanğğa da vuruyun daşı dedim buna. yoldan bi geçen varımış, yāvı demişler, bi
467 ğarı iki dene erkēĠı dövdü atdırıverdi. **RD: bunu da dövdün sanıyorlar? ES:** heyye,
468 dövdü atdırıverdi. bir de bizim evinğ ğereğinğden söveleķ söveleķ söveleķ köye doğru
469 ğetdi siklet ile. çocuķlar suya varmışımış, sizinğ çocuķlar demiş ğarpız çalmış demiş

470 o söğeniň ğarısı. ũy! o söğme bizemiymiş. bize dediler ğāyırĳ çocuklar. yolu
471 bekledim. yolu bekledim, vardı köye döndü. çeketiň ibikleri böyle böyle böyle
472 edē_örü ğayırĳ sikletde ğelē_örü ya, yavĳ şöyle toparladım çeketi de duduverdim bunu
473 yere bir çaptım adamı. ordan eĝesiniň biri ğırılmış, allāħ allā yarabbim. biz burda
474 durdūmuz anamızıň şeyiyle durduĝ derdi, hindi çocuklar, anamıza kimse bi
475 çatamazdı dellerdi. **RD: nerde oturuyorsunuz çiz ařaĝıda, hangi köyde oturuyorsunuz?**
476 **ES:** ğadiriyede, giriřde, side market var evimiziň dibinde marketçi var, iřde orda aĝlar
477 deller deĝil mi şeylere bırakaınıň uřāna. aĝlar ĩ_řātı var, iř hanı. **RD: ora mı giderdiniz**
478 **yörüken kışın? ES:** yörükene yer almış,Sabit yer alıvermiş bunnara, tā ben ğelmeden.
479 **OS:** ora daĝılmamız öyle olmuş. **ES:** iřde öyle. **RD: zabidiň iki karısı vardı. ES:** heyye.
480 **OS:** evet, iki ğarısı varıdı. **ES:** biri aşşa, biri iraz. anacık halası bununĝ. **RD: şimdi onlar**
481 **ben küçük bir şeyin, çocukken, orda bir çadır, sıĝırları vardı. ES:** sıĝır sürüsü varıdı.
482 **RD: iki kadın iki eş derlerdi. ES:** iki ēř, heyye ğocaları yok, iki ēř. **RD: yani yüzlerini**
483 **falan hatırlamıyorum, komşumuzdu. onlarla bir yaz yayladık. ES:** mezer alānĝında.
484 heyye. ğarısı. siz yaylacıĝınıň bařında oturduňguz, ordan ařřa inerdiňĝiz. pençereli
485 daş deyi yeller varıdı. ardıç depesinde nasıFĝil otururdu. ney bi ğöl vardı, ğölünĝ bir
486 adı varıdı. **OS:** ğöl yeri mi? **ES:** o ardıç depesinden beride bē_erdeydi. **RD: ğöl yeri**
487 **mi? ES:** ha! ğöl yeri dellerdi. öyle dellerdi oraya, oranıň her yanını bilē_örüyün ben
488 de bu demiş dedesi kōroĝlan çok efeydi demiş. bademliden bi dostumuz varıdı. **RD:**
489 **eskiden bir de dost tutardı yörük, köylerde. ES:** heyye, şindi ayrı bizim bi şeyimiz
490 varıdı, bizim tarlamız varıdı yeňgi köyde. řarkıĝaracınıň beri yanda, altmıř dönüm tarla
491 varıdı. **RD: ora nerden bulaştınız çiz? ES:** işde zabit almış orayı, heyye hindi zabit satdı,
492 ese dayı satdı, soňgura da biz satdıĝ. ortaklar bi_řey vermeyverdi. ayrı bizim bi zehre
493 dōktūdūmuz ambarımız varıdı, bademlide. /.../ **ES:** yardım severdi. **RD: paran bitse**
494 **para verirmiş, zengimiş herhalde biraz. ES:** zengin_ıdı, faizini alırdı da para verirdi.
495 **RD: faiz mi alırdı? ES:** faiz alırdı. şindi bademliyle şeyli bādařmadı bizim ğüzlede
496 oturdūmuza, hoyran ile bademli. biz munĝĝar bařında oturduĝ onların yerinde
497 bademliniň yerinde ĝumbullar oturdu. herkes ĝöçmüř, bizim zabit ğarıları da getmiř.
498 ğarıyı dōĝdüydü ğara mustaFa, bizim ne suçumuz var. **OS:** biz hoyranıň yerinde
499 oturduĝ, horanıň içinden ğelecēmiřiz, bademli yol vermeyörü. **ES:** yol vermecēmiř
500 içinden geçmeye. millet getmiş. heyye ordan onlar getmişler millet biş ğakı_örüyüz,
501 herkesiň ataşı var ışılar ev ĝalmamıř. uyumuş ĝalmıřız bobamĝilden geç ğeldimi di
502 ben ekmeĝ atıverdim de. **RD: komřular mı ĝöçmüřler? ES:** ĝoňĝular ğetmiř, hāç biz

503 orda yurtda ğalmıŝız. **RD: uyandırmamıŝlar mı sizi?** **ES:** uyandırmayık. o iki ğarı
504 dememiş, ho ho deyyörü, ho sesine uyandım ben. sı_rı sürörü, iki develeri var çatmıŝ,
505 iki eŝsekleri var. **RD: kim onlar?** **ES:** o iki ğarı dediĝim. **RD: zabidin karıları.** **ES:** ho
506 ho ho. **RD: develeri de mi var?** **ES:** varıdı. ho, ho, ho deyi anām. **OS:** bi gakkık, bizim
507 develer seĝeleŝir ollarda. **ES:** develeri ğayrı na_äl ... etdik sardık, **OS:** ğısa yola
508 devam etdik, dē_ël mi? yenĝhiceye. **ES:** şindi yenĝgiceniĝ altına vardık,
509 yenĝgiceniĝ dē_ël bademliniĝ altına vardık, baĝ yenĝhiceyi geşdik herhelde, aşçı
510 ğarısı ĝeldi ardımızdan, hanı deyverecēn, siz dedi belki bē_şey deller dedi, şurda biĝ
511 gizli yol vardır dedi. şu yolu ben size ĝöstereyin dedi, bize o yolu gösterdi, hoyrana
512 dolanıp ĝedeniĝ öngĝüne çıkıverdik. onnar tā ĝelmedi. oraya varıverdik. arĝadaŝ siz
513 nerden çıkıdıĝıız, nerden geldiĝiĝiz. **RD: e, yurttta koyarsanız bizi, biz de böyle**
514 **yapacaĝız diyeceksin ğayrı.** **ES:** heyye. **OS:** onnar şafala tā hoyranı dolaŝmıŝ ĝelmiŝ,
515 ĝün ışıyıp ĝederĝe saat ona ĝadar, emme aşçı ğarısınınĝ sayasına. **ES:** onuĝ sayasına,
516 tābi ĝok yardım etdi bize de. **RD: mumanın altında geĝince, o dere boyunca yanık**
517 **deĝirmene çıkıverirsin, hemen.** **ES:** şindi mumayı ĝörmeyiz. **RD: mumadan beride**
518 **canım dediĝim.** **ES:** beride, bademliniĝ altında. ordan çıkıdik. **OS:** orda yardım etdi, o
519 ĝadı **ES:** o yardımını häĝ unutman. **RD: ey siz sannıya gideriz dersiniz, bizim ora**
520 **giderimiŝsiniz siz?** **ES:** ora da ĝederdik, her yere ĝederdik biz. **RD: pınar başında**
521 **yayladıĝımızı biliyorum ben, ĝüzlediĝimizi biliyorum. bademlinin yerinde bir sürü ĝadır**
522 **olurdu, biz hoyranın yerinde olurduk.** **ES:** ĝör āmad vardı bi, milletinĝ eŝŝeni
523 duTdurudu beĝçilere, dana ĝüdecēn deyi. **OS:** ĝok aksi bir adam idi allah allah. **RD:**
524 **orda koca bir pınar var zaten, hep bünglürdü böyle.** **ES:** hep varıyız biz o muĝĝara,
525 hep varıyız. içinde ilan da olur, balık da olur, her şey her şey olur. su ilanı olur. olları
526 iki söĝüt vardıdı da söĝüdüĝ dibine dururduk dayıma, ĝesmiŝler **RD: söĝüdü**
527 **kesmişler mi?** **ES:** ĝesmiŝler, eĝin eĝmiŝler, o dāĝlara, eĝin eĝmiŝler orda ĝüzlerdik.
528 siz beri yanımızda bobamĝil ile topal ölanĝil ile, sizinĝ ev berideydi. höyle depeniĝ
529 bucāĝındaydıĝıız. **RD: evet, ben hatırlıyorum o bucaĝı.** **ES:** sen ana, eşsek ĝorbayı
530 içmiş dediĝiniĝ yer ora seniĝ. **RD: ben öyle mi dedim. haydi anlat bir yahu.** **ES:** millet
531 ĝoyun ĝırĝar, ben de eşşe ĝetdim. eŝŝeĝ getmiş. **OS:** evler yaĝın biri birine. **ES:** yaĝın
532 dē_ël yāhı bunnar, dāhā aralı, ordan ānō, ānō dediĝ, böyle iri bir sesiĝ var, ānō
533 dediĝ, eşsek ĝorbayı içmiş dediĝ, anaĝanıĝ da dedi_y_ki hepini mi hepini mi dedi.
534 āyıcıĝı ĝalmıŝ dediĝ. ört ört dedi. **OS:** böyle, sarı az, ĝül yüzlü halıĝ varıdı
535 ĝocuklukda, ēyi bili_örüyün yāni hayal meyal. **RD: sarıydım, ben de öyle hatırlıyorum.**

536 OS: sarışın böyle, ... ES: etine dolgun éyiydiñg. hanı gızlar oluğ oluğ sen de ğayrı
537 onnardan sonğura mı olduñg. /.../ RD: alıklı alının bir oğlu ölmüştü onu hatırlar mısın?
538 ES: hasan. RD: hasan. ES: heyye, daş doğanmış dediler, bilmen ne dediler. RD: o değıl,
539 o değıl, yahu alıklı alı mı, şu küreye koyun indirmişler, suya girmiş. ES: hā, yāĠar
540 hasan, bununğ dayısınınğ oĠlu o ħerim. RD: dayısının oĠlu mu? ES: dayısınınğ oĠlu.
541 heyye, ğüzledeyiz ğayrı. RD: ğüzledeyiz, biz oradayız siz de mi ordaydınız? ES:
542 ordayız RD: bir minibüs ile getirdiler cenazeyi, çocukluğumda hatırlıyorum. OS:
543 adanınğ dibinde, pereme deller ora. RD: pereme mi derlerdi. OS: pereme deller, ğoyun
544 yıkarğa, ğoyunu yıkadıkdan sonğura çimmeye inmişler denğğize. ES: ğardaşı getmiş,
545 ğardaşı bōĠulmaya durmuş. şunu demiş ben bi ğurtarayın demiş, ya canınğ çıksın
546 demiş, hindi ölecek demiş de ğendini ativermiş. OS: varınca da can elemetiyle. RD:
547 kerim miydi onunğ adı? ES: ħerim idi. OS: bi sıkTırı_örü o ħerim olanı, çocuk
548 bō_ulmuş, sonğura o ğendisi ordan na_âl çıkdıysa, biri mi çıkarıverik, o ğurtarmaya
549 varan getdi suyunğ dibine, ölmüş çocuk. ES: iki daş varımış, daşınğ anğına ğafası
550 getmiş dediler. bağ, yepintiyi bişirmişler, ğoyunu yūyecekler, ondan ħeri yēcekler, o
551 yepinti ğaymağ dudmuş, bilmen ne olmuş. şu demiş ğendini öldürecek şindi demiş,
552 neye atdıñg ğendini, yüzme bizmezdiñg demiş. getmişler ğayrı ğedikliden yüzgeç
553 getirdiler, ğetirmişler emme, öldük ħeri ğeldi. OS: ölüsünü çıkardılar yāni. ES: şindi
554 kürtler mezerinde o çocuk. RD: kürtler mezarlığında mı? ES: kürtler mezerlĠĠinde. OS:
555 kürtlerinğ öñgünde büyük mezerlik vardır, onu da dışarı ğodurdular, almadı içeri
556 köylü. RD: yapma yahu? OS: duvarınğ dışında çocuğunğ mezeri. RD: hayret bir şey
557 yahu. OS: düşün bi kere, böyle müslümanlık mı olur. ölü bir adam. RD: o kürtlerin
558 adı nerden kalmış, hiç bilgin var mı? OS: hāç bilgin yok! demek ki kökü bunlarınğ da
559 kürtler. benim de ğavama dağılır hep o. RD: şimdi, işte o zaman getirdiler, bir de
560 hatırlıyorum, şöyle ardıç toruları var, ardıç torularının arasına. ES: yıkācağları yere.
561 RD: ırhamları ğerdiler, orda yıkadılar, ırhamların arkasında yıkadılar. ES: hōyle
562 āĠaçları sıraladılar, ācinğ üstüne kōstüler, orda yıkadılar. benim dirē aldılarıdı ordan,
563 ğötürecēĠiz deyi, direğ ğırılmış. ğarına su dolunsura, o ğadar şişmen idi, olan éyidi,
564 etine dolū bir olan_ıdı. RD: o zaman koyunu sulamaya getirmişler değıl mi? ES:
565 ğırkılacak, yıkamaya getiri_örüller. heyye. RD: göle? ES: göle, baya behşeri ğölüne
566 yıkaçaklar. /.../ RD: küre mi pereme mi ora? OS: şindi, bademliden ğara_āĠaca
567 ğederke şöyle epey bir kilometre ğetding mi, küreyi bulursunğ. ... başından girerke
568 ğara_āğaç yoluna, ilerisi pereme. RD: gedikli, tarafında pereme o zaman? OS. evet,

569 evet, gedikliden beride pereme. **RD: hani biz, yaladan mezar alanından inerdik ya, o**
570 **iniverdiğimiz yer mi, pereme, gediklinin beri yanı?** OS: evet, zindelden inerdik ora.
571 **RD: sindelden indiğimiz yer, perememi orası?** OS: pereme. yoluñg devrolduğü yer
572 pereme. **ES: şindi orda evel, bir sürü yörük çadırı varımış, o yörükler nereli orayı**
573 **bilmeyörüyün, bir kolera yaķalamış adamları,** **RD: ne zaman bu baya eskiden yani?** **ES:**
574 **eskide, tā eskiden, kimse yanaşamamış, o çadırlarınğ içinde ölmüş, ölüsünü de**
575 **ellememişler, orda koķmuş ğalmışlar.** OS: yörükler köteклиymiş. koleraya
576 yaķalanmışlar. **RD: siz bunu babalarınızdan mı duydunuz?** ES: bobalarımızdan
577 duyduk, analarımızdan. **RD: yani siz yaşarken görmediniz!** ES: görmedik. çok, çok
578 önce OS: kimse de yanaşamamış, kolera bulaşıcıymış, orda ne varısa para pul, o
579 çadırlarda **ES: çadırlar küpmüş ğalmış dellerdi.** RD: peremede **ES: heyye** **RD: koyunu**
580 **çoban, güder gelir eşmeye yatırırđı. eşmeye varınca koyunlar birbirine sokulurdu,**
581 **gireğı birbirine.** ES: bir birine ğayrı künerdi. küner derdik. ğoyun künerdi derdik,
582 ğendi de alışkın_ıdı, biz varmasaķ bile ğendi tarar hindi hurda sabah ğününe yatırđınğ
583 āşamıla ğününe ğendi, biz varasıya çekilirdi ğoyun. OS: biri birine vurardı böyle
584 pıskıra pıskıra hepsi āşam ğününe döner. **ES: tarayıveri_ıdı hepsi.** **RD: akşam ğünü**
585 **dediğın, gölgeye mi gidiyor?** OS: evet gölgeye geç_örü. **RD: kölgeye alışmış zaten.**
586 OS: evet, evet, ğendi ora aķardı ğoyun. gölgeye çekilirdi. **ES: beslenti ğoca güderdi**
587 **ğoyunumuzu, beslenti, elēđimiz suyu bize içirmemek isterdi. içmenğ suyu, ben daş**
588 **dibi mi yalacān derdi.** **RD: işte, su kıymetli o zaman dağ başında.** ES: hāç su yok ya!
589 aķbeldeyiz aķbelde. OS: kar bitmezdi eskiden. ... ğöçesiye ğadar varsanğ kar
590 bulunurdu, şindi ısıcaķ çoğaldı herālda, dayanmayverdi. **ES: üç karlık varıdı, mastak**
591 **karlık varıdı.** OS: ğoca dağınğ başında bile kar ğalmadı. orda bitmezdi. **ES: geçen sene**
592 **hāç yoħudu ya, bu sene varımış kar deliklerde.** **RD: varmıymış?** ES: varımış, kar var
593 dediler ğāyrı biz getmedik. bu sene ğötüren olmayınsıra, ihi ğel_örüyüz huracı_a,
594 küpö_örüyüz, evel aramız varıķa, irada elimizdeyķe gezi_örüdük arabalar bizimiķe.
595 OS: ğaragöle hāç ğedemedinğ mi? **RD: hiç ğitmedim.** ES: bu iki kere üç kere ğetdi.
596 OS: ğocadağınğ başına üç sefer çıktım. **RD: bir de diporaz varımış orda, ilerisinde**
597 **anam anlatırdı onu.** OS: diporaz nereydi yaħı. ES: guyucağınğ üstü bē_er, guyucaķ.
598 **RD: yüksek bir yermiş galiba?** ES: yünğseķ yer, orda ğoyunları güderdi ğardaşım. OS:
599 ora ğocadağ olmasın arķadaş? ES: ilerisinde, ğızıl ovanınğ üstü bē_er o, ğızıl ova var
600 a ğızıl ovanınğ üstü bē_er. OS: diporaz, dibi poyraz yāni, dibi poyraz. **RD: bildiğım**
601 **yok işte, olabilir.** OS: öyle olacak ğayrı **RD: dibi poyraz olabilir.** OS: diporaz, dibi

602 poyraz **RD: doğru.** **ES:** yusufumuz ıramatlı ğön ıslatdırımış, hanı davlı ğön dedim,
603 besiriyi yollamış. bizim emmi oğludur topçu oğludur besiri deller, hindi besi
604 deyyörüler a, ğönü ğendiniĝ ħarıĝ dikdirecēn deyi ğarnına sarmış, emmi ölu köpek
605 yemiş demiş ğönü demiş, hordan şindi bir ğün iki ğün ğön o sarılı durunsura, ataşı bir
606 ğurudörü ğön. **RD: vücut sıcaklığı.** **ES:** heyye, bi hēbe yūķletmiřler, bēre
607 daşınıllarımış ğoyunu, anam demiş anam bunda bēsey var demişler, heybeyi
608 indiriller bir baķallar, ğön belinde sarılı. **OS:** ğön belini ķesmiř yağı. **ES:** ķesmiř,
609 ğuruduķsura ķesmiř, hordan benim ğardařıĝım ne etmiş, biló., bacaklarından ardıĝ
610 ācina asmış, emmi ölu etme derimiş, etme bi tā etmecēn derimiş, töllenirimiş āĝāĝda.
611 **RD: ya, töllenirimiş ha!** **ES:** töllenirimiş, yüzüĝyuyu asmış.

IX/2

1 **RD: ğüz ğününde koyunu dağa kaldırdınız, onu anlat o zaman.** **OS:** ğüz ğününde ğoyun
2 yaylada ğalır, şindi sahil müsait değildir, ğoyununĝ duracak yeri yoktur. **RD: ona sahil**
3 **mi dersiniz, seyil mi?** **OS:** seyil de denir, sahil de. seyil dēyelim ğayrı. ora müsait
4 olmadıĝından ğoyun ķar yağasıya belde ğalırdı, yaylada ğalırdı, soğuk yerde daha
5 doğrusu. ķarlar yağmaya başladımıydı seyile ğederdi. hanĝĝı belden ařacāsa belinĝ
6 birinden devam eder, iner. hanĝĝı yurt nerden alındıysa, ora ğedeller. ĝıřlak duTallar
7 efendim, orda ağıl yapallar, orda ĝıřlallar. ğoyun ğuzlar, yaz ğöçünde de ğuzu ğarışır
8 iĝine ğoyununĝ. ħekeller anamasa. **RD: peki azıĝı yanında mı oluyor?** **OS:** yanda olur,
9 eşşekde yūķlü olur. hēbesi vardır, ħobanınĝ azıĝı hēbede ğatılı olur. yāni, hazır olur.
10 sonĝra köpeĝenĝ depidi olur, depit. köpeĝenĝ depidi. ayrıca o da eşşekde sarılı olur.
11 yalınĝĝız köpeķlere iki sefer veriller, bi sabah bir āřam, öĝlen yemē yokdur köpeķde.
12 **RD: depidi neyden yapıyorsunuz?** **OS:** eķmekden ķepeķden yapıörüyüz. **RD: yağ**
13 **koyuyor musunuz iĝine?** **OS:** yok. ğoymayız. sert olur. işde ezilmesin deyi. aynı beze
14 gibi yassıldıllar onu, o da eşşekde hazırdır. sabah oldu oldumu mu veriller depidini,
15 ucuna deller köpē. ucuna, ucuna. ğoyununĝ ucuna ğēt deller. köpeķ ğeder tam
16 ğoyununĝ canavarınĝ ğeleceĝi yere yatır, bekler. **RD: mesela ħoban dağda yirmi ğün**
17 **kalacak. yirmi ğünün azıĝını nasıl hazırlıyorsunuz, eķmek sayısı olarak?** **OS:** onu zatan
18 atallar, bize teslim edeller. o eşşekde sarılı zatan. **RD: onu biliyorum da, bir öĝün iĝin**
19 **kaĝ eķmek yapıyorlar?** **OS:** öĝün iĝin, sabah öĝünü iĝin bir dürüm, yani dört eķmek.
20 öĝlen dört eķmek, ağşam üç eķmek. üç kere on iki eķmek yapar yāni. ğünde on iki

21 ekmek eder. ... nē_eder. üç kere dört on iki. sabah, öğlen, aħşam. **RD: dörder ekmek**
22 **mi? OS: dörder ekmeğ. RD: onun herbirine dürtüm mü deniyor? OS: dürtüm denir. üç**
23 kere dört on iki ekmeğ yapar yāni, yövmiye, günde on iki ekmeğ geçer. çobannara
24 hazırlarız. o zatan on ğünnük ve yaħut yirmi ğünnüktür. ondan sonĝğura ikinci bir
25 hazırlığ yapallar, onu belli bē_ere ğollar, ordan geçer biz alırız onu, ekmeğ, āzıđ
26 bitdinde. biz ordan geçer alırız. o Şekilde, birez daħđ ğalınacāsa devam eder, yok o
27 sonĝ azısa, onu alır yola düŐeriz. **RD: peki sürü nerde yatıyor o zaman gündüzleri? OS:**
28 zatan hava serinĝ olur. yatmaya gerek duymaz ğoyun. eĝriđ, ğüzün eĝriđ peğ olmaz.
29 hava soĝuyunca aĝıstosa doĝru daĝda yatır. neresi yönet ise Şöyle arkaç bē_er bulullar,
30 arkaç, Şöyle birez, meyilli bē_erdir o, arkaç bēre yatır, ayavcına bir ataş yakarız, çoban
31 ataşı, kütük. alt kısmına yāni. **RD: tamam doĝru söyledin. ayavcına ataşı yakarsın. OS:**
32 Şindi alt ğısmını ataş çoban bekler, üst ğısmını da köpeğ bekler. ğoyununĝ içinde yatır,
33 köpeğ. ğurduĝ ğelecēĝi yeri bekler, köpeğ. uFak bir hayal oldumu köpeğ ğoŐar
34 zatan, o zamanda çoban harekete geçer, bi tehlike olusa silah atallar, olmazsa yatır
35 orda. **RD: koyunu ne zaman tuzlardınız, koyunu daha çok? OS: ğoyunu, en çok yaylaya**
36 çıkınca, yāni etlensin deyi duz verilir ğoyuna, otu çok yesinĝ deyi. **RD: çok mu yiyor**
37 **o zaman otu. OS: çok yēyiyorü. aynı yemē duz attıĝınĝ gibi duzu yedimi yemē çok yer,**
38 otu çok yer yāni. öyle ādeti var. yaylaya çıkınca veririz işde, on ğüne bi filen verilir
39 duz ğoyuna. heyyā, ğüze dōĝru azalır ot ğuruyunca. **RD: nasıl veriyorsun koyunun**
40 **tuzunu? OS: duz verme işini mi? Şindi, Şöyle düz say daşlar vardır. say daşlar Şöyle bir**
41 arada olur ğene on on beş daş vardır. bunnarınĝ üstüne yukaca çileriz duzu. çilediğden
42 sonĝğura ğoyun, zatan bilir ğoyun ğendisi húcum eder. yalar duzunu, yaladığdan
43 sonĝğura bi sa_at ğadar süreriz dāĝā başka bi_yere. orda birez yayıldığtan sonĝğura
44 suya indiririz. suyunu alır, ondan sonĝra tekrar yaylımına döner. **RD: ne dersiniz**
45 **tuzlarken? OS: bizde peğ bi Şey denmez. ES: ğyā, ğyā. RD: teyze tuzu nasıl**
46 **hazırlıyorsun? ES: duzu işde haç_ısa, ğoyununĝga ğöre, ayarlāyörünĝ. RD: kaya tuzu**
47 **mu yapıyordunuz? ES: heyye, diri duzu sürterdiğ. OS: ğoçisar duzu, ğoçisar. ES: duz**
48 **daŐında sürderdiğ. RD: içine bir Şey eyler katar mıydınız? OS: içine bekmez ğatılī_örü**
49 **dēmi? ES: bazı ğavırka ğavırır onu ederdığ, bazı bekmez ğatardığ. heyye, içine**
50 **ğatardığ onu. OS: bi de yel filen varısa ğoyunda hind yā deyi bir yaĝ ğatallarıdı. hind**
51 **yāĝı, haŐkaŐ yāĝı, bunnarı ğatallardı. ğuyunda hastalığ varısa yāni. böyle yel sızı bi**
52 **Şey varısa bunu ğatallarıdı, duza. RD: teyze senin adın ne idi? ES: eşŞe. RD: soy isim,**
53 **subaşı? ES: subaşı. RD: sen kimlerdensin? ES: zeybeklerden. RD: yaşımız ne kadar?**

54 ES: seksen. RD: genç görünüyorsun daha? OS: beş yaş güççük benden. ES: güççüğün.
55 RD: çadırın bağlarını bana söyle bakayım. ES: çadırın bağları, işde baş bāğ olur,
56 öğsüz bāğ olur. RD: yanlarında olan? ES: heyye, yanlarında ilk önggünden galdırırınğ,
57 başbāları olur, yan bāları olur, orta bāları olur, kendirden olur. RD: yan bağları dediğin
58 öksüz bağları mı? ES: heyye, öğsüz bāğlar. RD: neye öksüz bağ demişler ona? ES: ne
59 bileyin, az birez ötekinnerden aralı olurdu. öyle olurdu. RD: epişik nereydi? ES: epişik.
60 OS: çadırınğ penceresi. ES: çadırınğ pencereleri. RD: siyeç nere siyeç? ES: siyeç sitilinğ
61 üstü. RD: sitilin üstünde bir şerit gibi? ES: hı, çadırda diğili olur o, mil
62 vuracacağınğda çadıra vurulmaz, o siyece vurulur, öyleydi. OS: sitil de o siyecē
63 eklenir. siyecek, çadırınğ suyu ona akı_örü. RD: peki çadırın duldası diye nereye
64 deniyordu? ES: baş bağından yanı. RD: arkası değil mi? ES: arkası dē_él, yan tarafında
65 olur. RD: yan tarafına duldası diyorsun? ES: heyye. OS: çadırınğ duldası. RD: çadırın
66 arkasına bir şey dermiydiniz? ES: art sitili derdik. RD: anlat bakalım yürüçülükten, bir
67 şeyler anlat. ES: yürükçülük ne annadayın işde göçerdik, göşdümüz gonağların adını
68 dēyēn. OS: sahilden, başla istersenğ seyilden. ES: şindi, haciosman, hāydar, gücük
69 burun, ordan, muñğgar gözü, daşlıtarla, aşşa daşboynu, yoğarı daşboynu, sumaksekisi,
70 ordan bel sannı beli. sannı belinden gēderdik bel_arası varıdı. beldibi varıdı, ordan
71 āşşā gedişimiz, ışamburnu, çobansa, saray, zencirliğuyu, ordan gızılova, ordan şey
72 vardı bi de, gızıl ovadan göşdümüzde ayvalalıya varırız, ayvalıdan gēderdik ğayrı
73 yaylaya. eğricē_öz, çıralı, delikdaş, gızılkarlık. RD: kızılkarlıkta mı otururdunuz? OS:
74 yazın çıkarkā. ES: yok gızıl karlıkta oturmayız biz. bobamınğ ayrı yeri vardır. biz
75 onnarınğ içinde değılizdir. gızıl karlıkta bobamınğ oturduğı yer āşşası çayırınğ. āşşası,
76 ğuzan boğazında. çayır, ğuzan boğazı ollarda oturuduk biz. RD: mesela bir çocuk
77 ateşlendi, karnı ağrıyor ne yapardın? ES: yağı yapardık. RD: nasıl yapardın, neler
78 katardın yakıya? ES: onu ğarardık, bi sovan döğerdik, sovanınğ üstüne bir püse
79 yapardık, onu sarardık. o zaman mēlem, mülem bi şey yoğdu. RD: çocuk ateş ile bir
80 durumu olur muydu, bağırması çağırması? ES: olurdu canım, olurdu. RD: ona ne
81 derdiniz? ES: ataşlandı derdik. berinğ hastalığı olurdu? RD: o ne? ES: berinğleme.
82 berinğleyörüdü ataşdan. ataşdan berinğleyörü. RD: peki kilimleri nasıl çeziyorsun ona
83 anlat bakayım bir? ES: kilimi çezeriz, sayarız ipini. bir çile, iki çile, üç çile, dört çile,
84 beş çile. kiliminğ enine göre çezeriz. ıstar olur, ıstarlar olur ıstara ğayrı dolarız, okuna.
85 ıstarınğ arasına ğoruz, kücüleriz aşşasını, ğene yoğarıda kücüleriz bulaşırız doğumaya.
86 RD: o küçüleme ilerde dokumak için değil mi? ES: he, hē! doğuma, heyye türlü türlü

87 desenler çıkarır, heyye. **RD: onu kilimde yapıyor muydunuz?** ES: yaparız. **RD: o ip ile**
88 **yapılıyordu değil mi?** ES: ip ile yapılı_örüdü. **RD: kaç tane alıp kaç tane veriyordun**
89 **mesela, küçüleme yaparken?** ES: teki tek. böyle tek tek tenneri böyle sıralamayla
90 yapardık. sıralamayla yapardık, mesele baldırlı olur ğavalı olur ğız çıkarın olur. böyle
91 kilimlerinĝ adı. **RD: sende kız çıkarın var mı?** ES: bende ğız çıkarın yok. **RD: ne var**
92 **sende?** ES: bende baldırlı vardı, ĝene bir kürt kilimi vardı. **RD: kürt kilimi var, o**
93 **nerden geldi?** ES: sa_âr kürtten almışlardır, sen benden ĝörenek ĝötürüdük, seniĝ
94 kilimden çıkaracāz deyi. onu saya saya desen çıkarıdık kilimlerde. **RD: bir çilede kaç**
95 **tane ip olurdu, öyle bir sayısı var mı?** ES: bir çile on dene olurdu. heyye, on dene olurdu.
96 **RD: on ipten bir çile oluyor.** ES: bir çile olur. **RD: argaç neydi peki?** ES: argacı ĝayrı
97 elinĝ_ile öfersinĝ. örmeye denir. türlü türlü desenĝ yapalağ ĝedersinĝ, ucuna ĝadar.
98 **RD: argaç mı deniyor ona?** ES: argacı o. mesele başka bir yoz doğudunĝ mu, argaç
99 öyle olur. **RD: yoz dokuyunca argaç oluyor.** ES: heyye, yoz doğudunĝ mu argaç olur.
100 **RD: yoz dokumak ne?** ES: hāç bi şey yapmadan desen yapmadan bitirisinĝ. **RD:**
101 **argacıĝı atarsın, geçersin?** ES: darā_ıla döversinĝ üstünü. eyice biri birine
102 sıklađdırısınĝ. seyrek ĝalmasın deyi. öyle ederdik. **RD: ipleri nasıl boyardınız?** ES:
103 ipleri türlü çeşit boyacı ĝelirdi. **RD: çadırların arasına?** ES: heyye, çadırlarınĝ arasına
104 ĝurardı ĝazannara türlü türlü boyları atardı, biz de böyle ipleri şe_ederdik, poşet
105 poşet yapardık, onu mesele türlü, sarı, ĝırmızı, yeşil, ĝene kınalı, böyle çeşitleri
106 yapardık. desennerinĝ için. **RD: kök boya yapmazmıydınız?** ES: yok onu ben bilmen.
107 **RD: keçeyi nasıl dökerdiniz? keçe pişirilir mi, dökülür mü?** ES: çulunĝ üstüne bi su
108 çilerdik, suyunĝ üstüne yunĝgu atarız, mesele üç kilo, dört kilo, neyse, sitile ĝöre
109 heyye, onunĝ böyle yeğre derdik, dal dal döşsedik, yeğre derdik. onunĝ bir uçdan bir
110 uca bi cizelerdik kereĝlerini hōyle, ĝıvıra ĝıvıra, ondan kēri üstüne bi su çilerdik,
111 direklerle dolardık, dirrēle hūle sitilile bile dolardık, sallardık ip ile. sallardık, sallardık,
112 sallardık, orda bişerdi. **RD: karşılıklı yapıyorsun ama.** ES: ĝarşılıklı. OS:
113 yuvarlan_örü. ES: bazı bi ayağınĝ_ıla yuvarlanĝ, bazı ĝarşında bi adam olur, sen de
114 beride olunĝ, ĝarşıldık, hanı ĝarşılı olurdu. ordan ĝene çıkarırdık yuğacık,
115 kereĝĝini ĝıvıra ĝıvıra. onu bi şe_ederdik. o zaman bişer. bişmeye niyetlenir ĝayrı o.
116 birkaç ĝarı birlenirdik, o keçeyi bişirirdik, ĝolumuzula. o ĝolumuz yara olurdu, irezil
117 olurduk ĝayrı. su çileye çileye, dört beş dene ĝadın bişirirdik o keçeleri. **RD: çulvalık**
118 **dokudun mu sen?** ES: doğudum. **RD. şalvar yaptın mı?** ES: yaptım. **RD: şalvara ne**
119 **diyordunuz?** ES: şalvar. **RD: şalvar mı, çulva mı diyordunuz?** ES: çulvalıĝa şalvar

120 vurduğ derdik. heyye, ulvalıĝa Şalvar vurduğ derdik. **RD: peki onu tepiyor musun bir**
121 **de ayrıca?** **ES:** kilotluğ olursa depi_örüyüz. kilot olmaz da öyle, bol Şalvarlı depilmez.
122 onu biŐiriřdik adamağılı böyle. iki adam bi_yanna biri bi_yanna biri, deperdik böyle,
123 kütdük, kütdü şarsında bişerdi. onu dutardık ekişdirirdik, yenĝĝiden yuwardık, üstüne
124 bi daş ĝorduk, orda birez bekledirdik. **RD: peki, hangi yünden Şalvar oluyordu?** **ES:**
125 ĝara yúnĝlerden. **RA: yaz yünü veya yapaĝıdan olur muydu?** **ES:** yapaĝıdan olmazdı.
126 yapaĝıdan bol Şalvar oludu da, öyle onnar olmazdı. **RD: kuzu yününden mi yapardınız**
127 **onu?** **ES:** ĝuzu yunĝundan, ĝüz yunĝundan yapardık, siyah yúnĝlardan. **RD: ceket de**
128 **yapardınız?** **ES:** ceket de yapılışdı. cekede sonĝürakdan türlü türlü irenkler verdiler,
129 ekete, alalar yaptılar, mesele ipi ezerķene ondan ondan beş ondan_ısa beş ondan,
130 beş ondan_ısa beş ondan desen yaptılar sonĝrakdan. evelce yapılmayörüdü. işde
131 böyle. **RD: peki tuluk yaptın mı tuluk?** **ES:** yapmamıyın. yörük ĝarısı oluda tuluk
132 yapma mı? tulü ekkiyle ekkilerdik. **RD: ekki ne?** **ES:** ekki, iŐamınĝ ĝabıhı. **RD: Şamın**
133 **kabuĝunu sürtüyorsun?** **ES:** sürter, tokmala, bi yalağ ĝazar döverdik. ondan ķeri
134 elerdik, yumŐanı ĝatardık bē_ere, öyle ekkilendir. ĝayrı, ĝuracānĝda da dört dene
135 bāĝı olurdu. bucağlarına ĝöre. Çatma yapardık üç çatma, onnara bağlardık. **RD: bir**
136 **oĝlak derisi var, bak baştan alalım. bir oĝlak derisi var elinde. ekkiyle onu nasıl tuluk**
137 **haline getiriyordun?** **ES:** oĝlak dersinden tuluk olmaz, deķe. **RD: deķe olsun haydi**
138 **bakalım.** **ES:** deķe, böyle iri davarlardan, deķelerden olur. öyle yapardık işde. onu ĝayrı
139 biĝ mersin pürü bilmen ne eylecēmizde. eylecemizde duru duru dēvŐiridik suyunu. öte
140 beri atardık içine ĝayrı, ķokulu ot Őeylerden, mersindir, pürdür. **RD: sıcak suyla mı**
141 **yapıyordunuz?** **ES:** ısıcağ dē_ël, hōyle içine ĝonulurdu. orda o eyilenirdi. **RD: suyun**
142 **içine bırakıyorsun deriyi?** **ES:** suda dē_ël öyle. evelce suya ısladırsınĝ. **RD: ıslaklıktan**
143 **sonra üzerine Şey yapıyorsun?** **ES:** heyye, duz ilerdin. /.../ **RD: belli bir hanede**
144 **biriktiriyorsunuz sütü?** **ES:** tuluklara birlerdik yoĝordu, birlerdik, deĝiŐik yapılışdı
145 tuluk tam doldu muydu yayardık. dura dura yayardık, içine duz atardık. **RD: ona ne**
146 **diyorsunuz yayık yayma mı diyorsunuz?** **ES:** yayık yayma deyiyörüdü. **RD: onun nesi**
147 **vardı, tuluk vardı, biŐŐeĝi vardı?** **ES:** bişŞek varıdı. hōyle yayardık, yaĝını su ileye
148 ileye yaĝını toparlardık. āzından alırdık o yaĝı ĝayrı. omayla alırdık. **OS: Çatma**
149 **gurulu olur.** **ES:** dedik isde ya, atmayı, üç bacağlı atmayı ĝurardık. **RD: altına**
150 **sütleĝen otlarını koyardın?** **ES:** alba ĝorduk. **RD: başka?** **ES:** başka işde, sordüĝünĝü
151 cevaplacān ben, hindi ağlıma ĝelmez. **RD: gelmez mi, koyunun “gatına” gediverdi de**
152 **sana, öyle bir Şey varıdı.** **ES:** ĝoyununĝ ĝatına canavar ĝeder. canavar ĝeder. ürker

153 goyun, gorkar. **RD: katına mı gider, dalar mı katna?** **ES:** gātına dalar, birini yaqalar
154 alır gēderdi. **OS:** bundan bi gorkar goyun, dāğa çıkar, delirir böyle delirir. gayadan atar
155 gendini. **ES:** elli dene goyun atmış, hurda goca dağda, goyun ürke, ürke goca yalıdan
156 ata ata elli dene goyun atmış. **OS:** yemeyyörü zatan! goyun delirip guduru_örü,
157 gayadan gendini atı_örü. **ZP:** ömünü sıkır sıkır atar. **RD: ey san anlat bayım, sürüleri**
158 **anlat bir de. koyunu nasıl güderdin.** **OS:** āşam oldu mu kepeneği gēyerdik, nerde
159 otlācasa belli bir semt vardır ora gēderdik. **RD: ona de denirdi, koyunun salağı denirdi**
160 **değil mi?** **OS:** goyununğ salāğı denirdi, evet. **RD: ben senden iyi biliyorum.** **ES:**
161 bili_örüsünğ, yörük çocusunğ. **OS:** ordan āşam gedeceğēnğde, o salāğı niyetingē
162 alısınğ zatan. bu gün şurdan gedip şurdan geleceñ denir. bi de şöyle bir şey vardı bizim
163 obada, sabā_adar goyunu yatırmazlardı. goyun, üyütmezlerdi. önggūmeze başka sürü
164 geçmesin deyi. goyun başka goyununğ kokuşunu duyduğunda tüyünü gevmeğe başlar.
165 öyle de bir hāli var bizim gara goyununğ. onu etdirmemek için nere gēdilecese,
166 önggündē goyunu takip ederek, aynı savaş gibi onunğ varacā yere ondan evel varıladı.
167 öyle bir halımız vardı. **RD: kaç koyununuz olurdu yaklaşık?** **OS:** işde üç yüze yakın
168 hülen, arazi bizim birez dağlık olur, dağlık olduğundan tarakdan iner, çıkar. ondan enğ
169 fazla iki yüz elli, üç yüz gibi daşillardı garağoyunnu. **RD: tarak neye diyorsun?** **OS:**
170 tarak, iki gayanınğ daraldığı yer. ordan tek tek iner. atlaya atlaya iner. irezil olur goyun.
171 enğger öngünden bir goyun geşdiyse, başlar tüyünü gevmeğe. **RD: kös koyunu neydi?**
172 **OS:** kōşt goyunu öngünde gēden goyun. her tarafa önggünde o gēder. çoban onu süsler.
173 çoban nereye gēderse zatan o kōst goyun öngündedir. kōst goyunu atlayınca da arkası
174 gēde_örü zatan. bi bağırdı da nara çekti de yürüdü mü yıkarğa hülen, hep dökülür. **ES:**
175 suya inecēnğ, suda, goyununğ enğse kökünden dutallar da, etdiler mi goyun, nē_adar
176 varısa, varı da suya atar gendini. **OS:** önggündē goyun çanğga sallayıveriller, çanğga
177 duydu mu o sürü atar ora, güp güp hepsi atar göle. **RD: anlat bakalım hiçbir şey**
178 **anlatmıyorsun?** **OS:** deveden annat. **ES:** tülü develere kilimleri atardık. türlü çeşit
179 kilimleri atardık. yūkünğ üstüne. iki çuval olurdu birer yüzünde. tülü develere atardık
180 onu, üstünde bir keçe olurdu. kınalı keçe, gırmızı keçe üstünde olurdu. üstlük dellerdi.
181 onunğ üstüne iki yastık gollardı. çekiştirillerdi, o çuvalınğ gulblarıyla. ona yüklendi
182 denirdi. **OS:** bir de golanğ var ya golanğ. **RD: pekiyorsun yani?** **ES:** pekidı_örüyüz.
183 **OS:** çeki golanğı yok mu? **ES:** çeki golanğğı ile pekidı_örüdük. **RD: çocuğu sırtına**
184 **almaya ne diyordun?** **ES:** hobuçma. **RD: hebiçme değil miydi o?** **ES:** dēğilidi. biz
185 hobuçma deriz. **RD: anam hebiçme derdi ona. peki kuzuyu nasıl ayırıyordun anasından?**

186 ES: seçtik derdik. seçerdik ellerimize değnek alırdık, guzuyu geri geri, anası gederdi,
187 guzuyu alağorduk RD: **düğün nasıl olurdu eskiden? sen onlara yetişmemişsindir? ES:**
188 yetişmemiyin, yetişmemiyin düğünü, benim zamanımda oldu düünner hep. RD: **onu**
189 **anlat nayım nasıl yapardınız? ES:** naıl yapalım, iki üç aptal çırıldık, divil oludu, davıl
190 olurdu, iki apdal garısı olurdu, delbekler olurdu. OS: nerde olurdu ekseriyetle? ES:
191 çayırda olurdu, çokca çayırda olurdu düğün. OS: yaylaya çıkınca. ES: yaylaya
192 çıkdıdımızda apdalı getiririlleridi, apdallar dā aşşalarda bazar köyde ollarda bulullardı.
193 hususi abdala gédellerdi. ondan kēri malları, herkese bi oğu dādılırdı. hindiği kıyat
194 dāğıtdıđınđ gibi. o adamlar birer mal çeker gelirdi. o zaman mal çok a! RD: **düğüne**
195 **gelen? ES:** düĞüne gelen mal çeker gelirdi. mesele otuz olan olurdu. bizim mēmedinđ
196 otuzudu. benim de düğünde otuz geldi. RD: **o yeni aileye sürü mü yapıyor? ES:** sürü
197 dē. el kesilī. örü o. RD: **orda kesiliyor, yenmek için? ES:** yenmek için. goca gazan
198 gazan gavırma yapılırdı, āşamdan erkeler giyardı. bütün et şey, yahni olurdu. gavırma
199 olurdu, keşkeş olurdu, ayran olurdu, āğā yēmeĞi dellerdi ayrana. öyle işde. üç gün
200 dört gün davıl döğülürdü. Kınaya gédilirdi. /.../ RD: **anam anlattı, gelin alacakları**
201 **zaman sağdıç atta bilili olurmuş. sağdıç ayağını üzengiden çeker gelin ayağını oraya**
202 **atarmış, sağdıç öbür ayağını öbür üzengiden kurtarınca gelin öbür ayağını oraya koyarak**
203 **ata binermiş. ES:** ata binerdi. o binen adamı da gaçardı, daşlallardı. RD: **sen onu gördün**
204 **mü, yaşadın mı? ES:** yaşadım, yaşadım. damat yerli görünmezdi. damat gaçardı,
205 gaçardı damat. ordan gelini gayrı geririllerdi içeri gatarğa. böyle bir iplik gerellerdi.
206 ipliği gelin böyle gavasıyla girardı. bi helke gollardı sulu. RD: **kapıya bir iplik**
207 **geriyorlar? ES:** iplik gerellerdi. bi helke gollardı sulu. vurduğunda gelin fırlardırdı,
208 fırladamazsa bu gelin govatsız dellerdi. ben vurduğumda helkeyi delmişin. ZP: osman
209 emmiyi alacān deyi. RD: **hakikaten o şey, ata bineceği zaman gelin sağdıcı mı takip mi**
210 **ederdi? ES:** o adam inerdi gelini bindirillerdi. gelining de iki yandan duTallardı
211 düşmesin atdan deyi. bazı yaylada keme şeyleri oluğ kōsTü delikleri, enđer at ona bi
212 bastımıydı, gelin yuvarlanır gēder. bizim ali emmiminđ döndü vardı, o öyle olmuş,
213 zeybekliden. RD: **peki gelinin çeyizini gene aynı gün mü alıyorsunuz? ES:** aynı gün
214 atınđ ardında gelirdi. hōyle hōmbürdeklı çaňglar dağallardı. üç deve olurdu. gelininđ
215 çeyizini sarallardı. direkler edellerdi, direklerinđ üstüne kilim edellerdi. ona çeyiz
216 devesi dellerdi. öngünde çeker gelirdi biri.

X

Kaynak kişi:	Ali Yılmaz (AY), 90, Karakoyunlu
--------------	----------------------------------

Oturduğu yer:	Karadayı köyü, Serik, Antalya
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Özellik:	Öğrenimi yok, yerleşik, yayyalaya yaylacı olarak gidiyor.
Derleme tarihi:	29.10.2014
Kayıt türü:	Video
Konular	Koç katımı, develer, belden aşma

X/1

1 RD: **ali amca bir kendini tanıtır mısın? doğum tarihini, tevellütü açıkla, yaşın şöyle bir**
2 **çıkırsın ortaya.** AY: 1340 doğumluyun, yirmi dört doğumlu, süleyman demirelle bizim
3 asker arkadaşlığımız var. RD: **süleyman denir elle, başbakanla?** AY: 24 yıllığın, aşşa
4 yoğarı yaşım şimdi benim doksanı buldu. RD: **maşallah, allah daha uzun ömür versin.**
5 AY: amên, eski tarihe barmak bastık, gâyrı. RD: **eski tarihe parmak bastın.** AY: eski
6 tarih deyince, bir geçmiş yılınğ sonğhuna. RD: **hangi yılın dedin?** AY: yâni doksan yüz
7 dediğinde ne olõrõ. RD: **bir asır.** AY: bir asıra barmak bastık, şimdi. yirmi dört, doksan
8 yaşındayın şindilik herhalda. RD: **ali amca kaç sene yörükçülük yaptın? hemen hemen**
9 **ömrün yörükçülük ile geçdi.** AY: aşşa yoğarı ben, kırk sene yaptım. kırk sene yaptık
10 biz, tâbi biz anamas çayır yaylasınınğ üstünde aqbelde oturuduk eskiden biz. ahıstosda
11 şeye inerdik, düğünner orda oludu. ahıstosda oludu. RD: **çayırda mı?** AY: çayıra, çayıra
12 gelidik, düğünner orda yapılırdı. RD: **ağustosta?** AY: ahıstosda, ahıstosunğ birinde de
13 goçu goyuna gâtardık. goyuna gâtardık. RD: **onu nasıl yapıyorsunuz, bir anlat bakayım**
14 **koç katımını?** AY: goçları ayrı duTardık yemlerdik goçları ayrı. RD: **temmuzda mı**
15 **ayırdınız, kaç gün önce ayırıyorsunuz mesela?** AY: mesele bir buçuk ay ayırdık ordan.
16 RD: **bir buçuk ay sürer miydi?** AY: sürerdi, bir buçuk ay yâni goyunlara çatmasın diye,
17 ayrı duruduk onnarı yemlerdik, ayrı güdülürdü, ayrı bakılırdı, ondan sonğrama goç
18 gâtını geldiği zaman, goçları süslerdik. boya çalardık, bilmen ne yapardık, mesele
19 diyelim ki hurda bir aqlık yeri var, olları boyalardık. RD: **göbeğine yağ sürer miydiniz?**
20 AY: yağ da sürmezdik göbeğine hülen de, mesele süre de bilidik emme, ondan
21 sonğrama gız çocuğununğ birine, sen goçları goça sür derdik, mesele ahıstosunğ
22 birinde goçu goyuna gâtardık. RD: **anam dedidi bana, onun tabiri ile söylüyorum koçları**
23 **götü yeyni biri katarımış. götü yeyni biri katarımış.** AY: evet evet, tâbi, tâbi. hareketli.
24 hareketli birisi gatar. RD: **koçu koyuna katmadan önce heybe atarlarmış, sırtına?** AY:
25 evet, evet, heybe de atallardın. onu da söyleyên. RD: **o ne demek, neden atardınız onu?**

26 AY: yani, yūkü çek demektir. RD: **yūkü çeksin, çift doğursun.** AY: çift dō_ursun,
27 heyyá, çift dōğursun diye. RD: **koçu renkli şeylerle boyardınız, kurdele bağlarmışsınız.**
28 AY: boyardık, yáni orda, bir gēlin süsü veridik göçlara, gelin süsü veridik. tábi goçu
29 gattıktan sonğrama biz şeye göceceğiz. ağıstosda, yenişar bademliye göceceğiz, deve
30 çünkü şeyde yayılacak, yaprakda yayılacak. yaprak da orda. evet, pelit yēcēk, goyun
31 yaylada gālırdı amma. goyun yaylada gālırdı. RD: **ağustos sonunda mı inerdiniz,**
32 **güzleye, güzleye iniyorsunuz gayrı?** AY: tábi, ağıstosunğ sonğgunda, eylülde bi dēFa
33 inerdik kesin, ağıstosunğ sonğgunda. RD: **nere iniyorsunuz, hallata mı iniyordunuz?** AY:
34 hallata inerdik, hallata. ora inerdik, orda tábi otlak dutardık onlardan o zaman.
35 yenğhişar bademliden otlak dutardık annadinğ mı? o şekilde orda güzlerdik, develerde
36 ora geliğdi hepisi. RD: **develere pelidi yedirirdiniz.** AY: yediridik, amma şimdi ondan,
37 ağıstosdan bir ay sonğra güz gırkıını geliveri_örü. eylülde güz gırkıını geli_örü, ondan
38 sürüler mesele zindanda yünür ve yahut_ku çayırınğ oluGuñg ayavcına yer yapallar
39 ollarda yıķallar, ondan sonğrama geliller, bi dēva o gün çayıra, hallata gelen sürü ya
40 dört ya beş sürü gelir. o dört beş sürü gırkıılacak yáni, herkez āşamdan bi gün evel
41 onunğ goyunununğ geleceğni bili_örü yáni. gırkııcıları dolanıllardı tábi, ora biz çadır
42 olalak dört yüz çadır varız yáni, hallatda dört yüz çadır yáni. RD: **karakoyunlu olarak**
43 **dört yüz çadır varsınız?** AY: garağoyunnu olalak, gebiz obasına da gedī_örü
44 garağoyunnu, yarısı, RD: **yarısı orda, yarısı sizin tarafta?** AY: amma zengin gurup
45 şeyde bu hallata inendir manavgat obası dellerdi buna. bu zengin gurup oradaydı. RD:
46 **manavgat obasıydı zengin?** AY: daha zenginidi. orda tábi, gırkıını habar edeller gāyı,
47 herkeS gırkııncısını arar arar, baķar çeker, bundan sonğgura, herkes sürüler gelir.
48 gırkıılmaya başlallar tábi herkeSinğ gırkıını, şimdi birinci gırkıında hemem birden
49 gırkııcısı çoğ olan, bittimiydi hemen silah atardı. RD: **bizim kırkıımız bitti anlamında?**
50 AY: heyyá, daha başarılı olarak şey yapardı. RD: **peki o kırkııkları neyle**
51 **keskinleştirdiniz?** AY: onu, kōsüre vardı, onu hemen birden yapallardı. daşdan bir
52 kōsüre vardır yáni RD: **ona ne derdiniz, yülemek mi derdiniz?** AY: evet yülenidi, ondan
53 sonğgura onu yapığktan sonğra, zatan gendileri çekerdi, gırkııcılar aşşa yoķarı çekerdi
54 çat çat cat. cirt cirt vurudu, keşkin derdi ona. ondan sonğrama, o sürüler gırkıılan
55 sürüler hepisi bitdimi, bitdi, gāyı. ondan sonğrama, hemen aķşam vaķıdında, ikindin
56 goyunlar yaylaya gēdecek, hanı geldiği yere gēdecek gene. aynı yerine dōnecek yáni,
57 yaylaya çayıra çıkacaklar. RD: **eğriğe koyun kaldırma mı derdiniz, ona?** AY: eğriğe
58 goyun galdırma, ağıstosdan öñgeydi o. öñgeydi yáni biz çayıra inmeden öñge,

59 eğriğe yadırdı ğoyunnar bazı. **RD: ona eğriğe koyun kaldırma derdiniz?** **AY:** ğaldırma
60 derdi, mesele. **RD: çok sıcaklar olduğu zaman, gölgede yatıyor, yüksek kayaların**
61 **dibinde.** **AY:** k̄ölgede yatarđı o zaman mesele aķbelde bizim ğannı_eşme deyi bir eşme
62 varıdı. bu ıramazan uşađınıň yusuFunđ uşağına ayıtTır, yusuFunđ uşağına ayıtdır.
63 **RD: eşme neydi?** **AY:** eşme işde, ğannı_ēşme, o eşmede bir dedi ğodu olmuş
64 zamanında, ğavğa olmuş. ondan sonğra, adı da ğannı_ēşme ğalmış. o eşmeyi de
65 ıramazan uşađınıň yusuFunđ uşāĜı, şey yapmış zabdetmiş. hattá, hattá adanalı bizim
66 yaylaya ğelip de adanaya ğeden ğarağoyunnu var ya. demiş sormuş ku, ğannı_ēşmede
67 k̄iminđ ğoyunu yatır demiş adam mesele otuz ğirk sene sonğhura. o yer getmiş, ...
68 seyiniğ ğonyanıň şeşmeli zebinde ğonyanıň şeşmeli zebirde ğarağoyunnu var, orda
69 köy vardı onunđ. ora bizden bi ğeden olmuşumuş, ğannı_ēşmede k̄iminđ ğoyunu yatır
70 deyē_örü, ğannı_ēşmede de yusuFunđ uşađınıň ğoyunu yatır deyē_örü orda da.
71 yáni, yayla işleri annadıň mı? böyle işler sürücülüğüle malcılığıla ğeldik geşdik yáni.
72 ondan sonğrama ekim bir dedimiydi tekeye ğöçecēz, tekeye ğöçecēz ğayrı tekeye.
73 ondan sonğra hepisi bi ğöçeller nere ğonallar, bilimisiňđ, ğuruc_ovanıň öbür
74 tarafında, ğuruc_ovanıň alāň var bir ora ğonallar. orda āzık, adı varıdı onunđ ya
75 hatırıma ğelmedi yáni. orda adı belli ēyi bir yer varıdı adını hatırlāmacān. orda hep
76 orda āzıkları ordan atalllar. haç ğün bele ğedecek, ğoyun belden ğedecek ğayrı. on ğün
77 on beş ğünnük bi āzık atallar. deller ki on beş ğün sonğura nerde olacak, mesele
78 başğölçükde olacak on beş ğün sonğgura, yahıt ortağölçükde olacak dēye azığıň mal
79 sābına, āzık sābı böyle veridi. o ğoyunu da ğüderek o dediği ğünde, azığıň ğününde
80 orda bulunur, ondan sonğgura, āzıklar tekrar geri ğelir, ğeli gene. **RD: tekrar atılır,**
81 **tekrar gönderilir.** **AY:** ğüde ğüde aşşa yoķarı ğoyun aşşağıya tekeye inmek için bir
82 aydan belden anca iner. anca bir ayda iner. nerdeymiş nere ğonmuş, herkeS ğonduğu
83 yellere varmış ğonmuşdur zatan. zatan da biliyosunđ şeyde, bizim de devesi
84 olmayanlar ağrık sürerlerdi. ağrık sürerlerdi. şindi burada ekin mekin olmazdı yáni,
85 bullarda. hülen mesele beş ay yēyecē unu var ya yenğhişar bademlide orda déĜirmen
86 varıdı baş dē_irmende orda üğüdüdür basılır, develere sarılır. **RD: bulgurlar yapılmış?**
87 **AY:** dōru, bulgur da orda üğünür zatan şey yaplallar, ğaynadıllar onu üğüdülleri onu, o
88 da hazırlanır. ondan sonğrama deve yola çıkar ğayrı hōyle. kervan yola çıkar. **RD: ali**
89 **amca devenin çanlarından bahset sana. şimdi karın çanı varmış bir.** **AY:** şindi bu bazı
90 kişilerde tahtabıçaķlarda varıdı. tahtabıçağıň āmad diye birisi varıdı. o deveniňđ
91 ğarnınıň altında ğarın çanı varıdı. ona çalallarıdı. büyük çanı baya ğarnınıň altında,

92 ondan sonġgura yüz çanġġı var, sarı sarı ziller, o yüzüne daķalllar, mayalara daķalllar
93 onu. mayalarda olur ġenellikle. **RD: yüz canı daha ince ses çıkarıyor?** **AY:** tábi, ince
94 ses çıkarı o. **RD: karın çanı daha kalın.** **AY:** büyük çanġ emme, ses veri yani getdiġi
95 yere. ķevran ġelir, ķevran gelē_örü deller. **RD: karın çanının takmak bir şeref**
96 **işaretiymiş. herkes takmazmış.** **AY:** herkez daķamaz, daķamaz o şindi develeriġ
97 yüzünde yularları adamaķıllı işlenmişdir şeydir. aynalı maynalı şeyler herkez yapamaz
98 onu şindi. şindi tábi, bir ġız bir oġlana nişan şey almış. oġlanıġ yanna, şindi şeker
99 atmadan çayı vermiş ġız oġlanıġ öġġüne şeker atmadan. böyna ġarışdırymış
100 ġarışdırymış, kevran gelē_örü ġaliba demiş ġız şindi. yükü şeker olaydı demiş. oda
101 ustaymış yáni. yükü şeker olaydı, demiş. **RD: şeker yok deyişi yáni.** **AY:** şeker
102 olmadıġını annamış, yáni. heyye, budala olmadıġını anlatmış ġendini, yükü şeker
103 olaydı demiş. /.../ **RD: bu karakoyunlu kaç haneymiş, ilk geldiġi zaman buraya?** **AY:**
104 şindi orda tabi, benim bobam dedemġile var a hacialılar dellerimiş, öġnce onnar
105 ġelmişler, ġuzanġ boġazına ġonmuşlar. beş altı ġardaşı varımış onnarıġ. heyye, ondan
106 sonġgrama işde millet çağrı yapmış sağdan soldan birikmiş, ġoca ibiş deyi birisi vardı
107 duyardıġ sen onu. bu yaylaya ayak basan hacı_alılar derdi, yáni. o da yaşlıydı baya
108 hanı, bahsederdi hülen velhásili orda olmuşlar tabı, ġaraġoyunnu āmad deyi biri
109 dedemiġ ġardaşınıġ ölunuġ biri ġaraġoyunnu āmadımış. ġaraġoyunnu āmadıla
110 bobam ıramazan ikisi emmi uşayıymış ikisi. ama, ikisi de vuruldu onnarıġ.
111 ġaraġoyunnu āmad da vuruldu, dedem de vuruldu orda. neyden neyden işde, şurasına
112 bakma vurulmuş ġalān. takdiri ilāhi öyleymiş. ondan sonġra bobamġil enġ ġüçükleri
113 āmad amcam sıkıya alıyi bilisiġ, sıkıya alı bobamġilinġ enġ böyüdü yáni, o. çok diri
114 bi şey sert biş adamıdı o yáni. **RD: canlıydı, yani diriydi.** **AY:** cannydı, bobamġil de
115 ufaraġımış ġāyır, ondan sonġgrama dedem ıramazan oldu için ıramazanıġ uşayı
116 denmiş ġayır. **RD: ramazan uşayı denmiş.** **AY:** ıramazan uşayı denmiş ve böyle dēvam
117 edip ġeder, şindi mesele ġene de aslımı övdüķsüre övesim ġeliş deller ya, ġene aslımı,
118 soyum diri bir canlı soyumuş yáni. **RD: diri canlı bir soymuş.** **AY:** canlı soyumuş yáni.
119 **RD: siz akbelde mi yayladınız daha çok?** **AY:** akbelde duruduk, aġıstosta çayıra
120 inerdik. **RD: çayıra inerdiniz?** **AY:** çayıra inerdik yáni suyuġ başına, orda düġün,
121 mesele olacak ya, o bakımından aġıstosda ora inerdik, yáni. ordan da ġayır, ġüzleye şeye
122 ġöçerdik, hallata. **RD: sürü ġüttün mü?** **AY:** ġütdüm tábi. **RD: anlat bakalım, nasıl**
123 **olurdu, nasıl ġüderdiniz koyunu?** **AY:** şindi, ġütdümü deyvreyin, şöyle bi şey
124 deyvreyin, ġoynu tabi ġütdük biz tábi, ġoyunu o zamannar mal çohudu, annadıġ

125 mı? şindi aqbelde hülen durduktan sonğrama daşlıgöl tarafına enğ getdiği yerde kel
126 ēÇrik deller bē_er var, ziyarat var. orda bir. deveyi çarpardı hülen. belki de
127 dedemgiling devesi çarpıldı orda bir, çarpıldı. heyyá. o yanna gèderdi bizim gøyun kel
128 eğriğe. milletinğ varmadığı yere gèderdi gāyırı orda çobanlar sa_ardı orda gāyırı, ev
129 güzlede oludu orda durudu. **RD: çobanlar kendi sütünü sağıyor?** **AY:** sa_ardı, tā şöyle
130 yōÇurt kesesi geririllerdi, yollardı. o da gāymağ oludu, kesede yoğört. süzdürmüş
131 mesele, on gün, yiğirmi_ün, sağdığı yoğördu dökmüş yağ gibi şey olmuş. tábi eve
132 gèderdi, evde de onu gāymağ yapallardı. benim konuştugumu şindi anlatılamıyörü,
133 duyulamıyörü? **RD: duyulacak duyulacak, tabi, kameraya alıyor şu anda.** **AY:** şindi
134 gøyuna gèdecēz. bobam öldü. kürtolünü bilisiñg. kürt olünüñg ğarşısında bizim gøyun
135 da bobam hasta güzlede kerim āğa varıdı, k_ör çoban bobalık bizim, şindi o hasta ...,
136 tábi gøyunda düzāğaçda şeyiñg yerinde hoyraniñg yerinde. bi de ğiliğ varımış, orda
137 yemiş yemiş yemiş, gøyun bobam ... **RD: ne ğiliği?** **AY:** pelit ğiliği orda yemiş gøyun.
138 **RD: palamut yani?** **AY:** balamıt, gøyun, ğırkılan gøyun mesele bir ay evel ğırkılan
139 gøyununğ tüyü tā şora altıyoğarı dönmüş. o gøyünü olūÇunğ ğarşısından gøyun
140 ğel_örü, yáni dört beş yaşında ğısırağ olur ya analı ğızlı gøyun böyle gøyun. bu
141 şekilde gøyun, gøyun da işde k_ümeli gøyun. tábi biz bu ğaradayılar biz burda başka
142 oturan olmazdı burda, āğaç daş yokdu. yusuFunğ uşaginiñg gøynuğunğ eĝesiniñg biri
143 fazla dellerdi. fazla filen yok, neden tā burda ğaradayıda gøyuna yem yok, yem yemez
144 bişey yemez emme, ğaradayı çitliği onnara ayıt_ıdı. ğabadayı olurdu. ē şindi, gøyuna
145 gèdecekler, gøyun gètdi gāyırı. ben de on altı yaşında bi gøyuna getdim onu deyvereyin.
146 şindi bizim gøyununğ içine āmad emmimiñg yüz ğadar gøyunu varıdı. onu ğatdım,
147 mēmed çavış varıdı öldü irāmatlı ya, o da k_ümüğ bir çocuk. **RD: k_ümüğ, k_ümeğ ne?**
148 **AY:** az şöyle, k_ümüğ dediğim, az uykucu biri. ben de çok sağın yáni böyle **RD: sağı?**
149 **AY:** sağın yáni böyle. **RD: uykun nasıl, sağı mı uykun?** **AY:** sağı, uykun sağı yáni.
150 heyyá, bizim şindi ğannı ğuyu dēye **RD: k_ümüğ burnu şey olan değıl mi? bildiğim**
151 **kadarıyla, k_ümüğ burnu biraz.** **AY:** k_ümüğlük yok. adı öyle, k_ümüğümsü adam yáni.
152 tabi, k_ümüğümsü adam ayrı, çivğın adam ayrı. on_ıla. **RD: iki anlamda kullanılıyor,**
153 **hem burnu tam oluşmamış gelişmemiş, bir de hareketleri zayıf?** **AY:** duruşu. k_ümüğdür
154 hani h_öyle. şindi o yanımda, bi de ben varın, bi de bizim āmad çolağ ğannı ğuyuya
155 vardık. belde gāyırı bu. ben dedi ğırk ğavā gēde.. **RD: emeredin belinde mi?** **AY:**
156 emeredin ordan gèdeyoz da dumanni da, dumanniñg ilerisinde ğannı ğuyu var gāyırı.
157 solaklıniñg yerini bitirdiğden sonğğura ğannı ğuyu ğelir. ğannı ğuyuya ğelince ğırk

158 g'avak beri yüze şey yoluna manavgat yolundā yüzde kırk g'avak deyi bir köy var. ben
159 ora g'edecēn hem tütün alacān, tütün cāra yerine, tütün hem de bal alacan dedi. biz orda
160 g'aldık. g'aldık iki gişi biz. o orda yatmış, bi g'abağ bal almış. iki g'arı yanında g'elī_örü,
161 şindi g'oyunnarı, g'oyun g'ırkallark'a bal için bir iki g'oyun ala_ollarıdı yúnğlü. o da
162 kimeydi, bala getiren adamlara ayıtdı. g'oyununğ şu g'adar yúnğ, bu g'adar g'ıymatlı,
163 böyle. bal ... hemen g'oyunu g'ırkıverdik yúnğünü verdik, g'adınları uğurladık. ama beş
164 kilo bi g'abağ bal g'elmiş emme o balları şindi çirayla yaqsanğ bulamazsınğ, h'aç
165 imkanıñg yok. o g'eldi şindi. şindi burda g'öçeleğ g'edelim dedik, alış deyi bē_er var,
166 geniş bē_er, ot da o yıl bi olmuş_ku çok èyi olmuş ot böyle. emme k'im var, üç
167 çobanıñg üstünde kırkbeş g'ünnük āzık var. Kırkbeş g'ünnük āzık var yāni. eşşek de diri
168 bir eşşek böyle üstünde. alış dedimiz yere vardık böyle alānğlık bē_er, g'oyun g'ene
169 yayılır, g'ene yayılır, g'ün aşboturu g'ene yayılır. yatdık, gece g'akıverdim,daşlar. yoğarı
170 baya hayla uzaklaşmış, g'edē_örü. uzaklaşmış, bi de qar çileşmeye başlamış, hemen
171 ben onnarı da g'aldırdım, hemen arkasından vardık, ayıñg ısağa süT gibi böyle, g'oyun
172 yatağa g'ecek, g'oyun bi_şey oldu mu olmadı mı sayacāz. dört yüz altmış üç g'oyun,
173 ne dutanğ bunu g'avanğda sen. emme tarihi bi şey oldu, bi saydık, saydık, saydık. **RD:**
174 **gece sayabildiniz yani. AY:** ayıñg ışığı süd gibi, dört yüz altmış üç g'oyun tamam orda.
175 sabāla bi g'āğdık, **RD: canavar falan dokunmamış yani. AY:** dokunmamış, g'oyun ayāğ
176 üstü baya qar basmış. yāğyörü, emme savrılır ne yapacāz, ardıçdan g'abık kopardık,
177 ovaladık çarıklarınğ içine dıkadık onu, bi bulgur bişirdik. **RD: o zaman çarık**
178 **giyiyorsunuz, tabi. AY:** çarık, onu yedik, bulğuru yedik, üstüne bi de. **RD: aş dökünüz**
179 **yani. AY:** āş dökük aş, ben bulgur deyörüyün, āş deyörün g'ayrı. yedik, nere g'edecēz,
180 çolağ benden evel tabi, orda g'almış ben şeyin tāha on altı yaşındayın, belde tāha
181 birinci sene g'alışım benim. önğgüne g'oyunu birikledi, eşşē de önğgüne g'atdı, o kümük
182 dedim çocū da önğgüne g'atdı şura yörü. eşşēle onunğ arkasından sürü_örü g'oyunu.
183 g'oyun nasıl bi g'oyun bilörümüsünğ, g'oyun bir at baya. g'edē_örü, g'edē_örü,
184 g'edē_örü, ben arkasından g'abalak var, arkamdan, arkasından g'oyununğ takibinden,
185 g'edē_örüyün, g'edē_örüyün. **RD: kabalak ne? AY:** kepenēğēnğ mesele başlığı, amma
186 baş g'ölcüGe aşınca, beklemiş tarağdan g'oyununğ arkası g'ecek deyi. ama nasıl
187 bilörümüsünğ, hem k'ör duman hem de böyle furtına, g'arga sekmez deyi bē_er, g'ırk
188 g'avak tarafına ordan aşacāz. ora g'etmek mi, savrāyörü g'oyun, ordan g'oyun yörüdü,
189 hem ağıladı orda, hanı g'orğmuş g'ayrı. hem de haydi g'ardaşım dedi, o dört yüz altmış
190 üç g'oyun, nasıl bili_örümünğ yumruk g'adar böyle g'oyun şey_edörü, amma tam

191 aşacamız yerde, bir daşınğ yüzüne göyünü öze vurdu. kepenëğênğ üstüne yatdı, işde
192 geçi geçi, çar çur şudur derke göyün ordan göpdu gāyır. gara hōzü gara, gara derin
193 hani o gediği āşdıķ gāyır. ötê_özde gāyır, şeyden yüzünde gāyır, görükdü orda, çikin
194 diye birisi var şey gara kerim, gara kerim deye birisi var, ora bizden evel aşmış onunğ
195 ataşı yanī_örü. biz de vardık derke, orda neyise yatdıķ, sabah oldu. yüzünguyu
196 gēdecēz gāyır, ğırkğavağınğ şey olduğu yere. gēdecēz gāyır, yola inecēz gāyır,
197 manavgat yoluna inecēz, ana yola inecēz, evler de orda gāyır. ora dolandı evler. tam
198 ğırk gavağınğ içinde ğarşımızdan dört ğişi ğeldi şindi. yoķarı, dāğlar daşlar ķar oldu.
199 ķapatdı orayı. ğapandı, ğapatdı olları. biri halil āğa, biri ğoca āmad, biri ķim bilmen
200 dört kişi, bizim göyünden ne habar? sizinğ göyünden hāç habarımız yoķ, sizinğ göyün
201 bu yüzde olmaz dedik. eynif tarafına ğaçmışlardır onnar dedik, gāyır. yani, dağlarınğ
202 arkasından gētme.. getmeninğ imķanı mı var. **RD: kiraz ağacı tarafına mı gidiyorlar,**
203 **eynif tarafına gittiğine göre.** **AY:** evet, tābi, o yānna aşı_örüller, ötōze. orda görüşdüķ
204 işde evle buluşduķ gāyır orda, buluşduķ evle gāyır derke. on ekim oldu, orda da atatürk
205 öldü habarı ğeldi. **RD: on kasım de.** **AY:** on ķasım, yanğğıldım, on ķasım atatürk dendi
206 orda vardımızda. **RD. siz kasımı bulurmuşsunuz, demek ki yani yayladan çıkmaları?**
207 **AY:** tābi, tābi. **RD: on kasımda daha emeredinde olduklarına göre. kar başlamış.** **AY:**
208 aşı_örüyüz gāyır. ķara dutulduķ, her nasılısa orda ya, ķıl payı ğurtulduķ. **RD:**
209 **kargasekmezden aşdınız yani en sonunda.** **AY:** āşdıķ ötê_özüne yāni. āşdıķ. amma o
210 göyün şindi ğözümünğ öngünde. nasıl ğözünğ, şindi analı ğızlı bişeyler olu ya, göyün
211 tābi, bizim göyünnar da arı göyün, başķa içinde ğatıntı omaz bizim göyünnarınğ. **RD:**
212 **arı koyun.** **AY:** şey göyün burda ğaradayıda devamlı durdümüzdan, göyün at gibi olu
213 yani böyle. göyuna istersenğ duz ver, göyünü istersenğ ğeriye çevirtirebiliriz biz, o
214 ğadar bize tabidir göyün. ğızı ğızı der benim şulları ak, yirmi ğadar göyün varıdı. onnar
215 şindi yörüdüğümde, göyününğ hep öngüne çıkarın, topūmu basallardı gēderke. bir fıyı
216 çalar, ğızı ğızı dediĝimde ürkeller ğelillerdi. **RD: sana dönerlerdi.** **AY:** talimliydi öyle
217 yani. **RD: koyunu sesinizle güderdiniz, aslında.** **AY:** güderdik, annadınğ mı, güderdik,
218 güderdik.

X/2

1 **RD: ali amca, çayırda düğünler çayırda olurmuş, biz ağustosta çayıra inerdik düğün için**
2 **dedin düğün haricinde, bir şölen toy olur muydu?** **AY:** güleş olur, güleş olurdu. orda
3 bizim tābi, eski bir çeltikçi pehlivan varıdı, çok eski. bizim hacı pehlivanı bilisinğ sen,
4 öldü. hacı pehlivanı, gara yusuFu, medineninğ halilínğ oğlu gara yusuvu, ordan zeybek

5 getirtmiş çeltikli pehlivanı çayırda bunnarı güleşdirir, andīmanını yaptırılırdı, hülen.
6 andīramanı yaptırılırdı, tābi, güleş oludu burda. avşarlı köylerinden gelen oludu,
7 heyye. o yüzünden silah atalağ gelillerdi, silah atalağ gelillerdi. bizde silah atalağ
8 gedellerdi düğüne, biz silah atarağ varıdık yanı. şindi bizimkinler çoğ onnarı ğabak
9 gibi hemen yıķallardı bizimkinler çabık onnarı. hēyyá. şindi düğün oluķa, çadırları
10 ğurduķ dēmi çayırınğ alānğga, aşşadan bi ğurup ğelē_örü şindi. /.../ tabi silah atıla
11 atıla ğelinirdi, yani ğarşımızdā çayırınğ alānğında benim evi ğördüğününğ ğarşısındā
12 duvara ora şey diķellerdi. ora atallardı devamlı. **RD: nişan dikerlerdi yani. AY: nişan**
13 **diķellerdi, boyuna silah atallardı. o silahınğ bolluğu neymiş, bize kimse bi şey**
14 **deyemezimiş demek ki. RD: o zaman mavzer varmıştır. AY: mavzer daşılırdı, mesele**
15 **hoca emmim ğonyada doķuz sene oķumuş, molla ırāmatlıyla doķuz sene. RD:**
16 **medresede okumuşlar, konyada? AY: ğonyada oķumuşlar. bi alman filintesi getirmiş,**
17 **şöyle bi şey. bē_ere ğedecemizde emmicēzim etme, bicēz bize ver, veridi ğötürüdüķ**
18 **bē_ellere bi şey atar, getirir ğene teslim ederdiķ eline böyle. RD: bir de, kazanana da**
19 **öğdül verirlerimiş. AY: ğayet tābi, öğdül veriller, neyise orda, basmaysa basma, mal**
20 **daķıldıysa o malı ğazanana onu veriller mesele. RD: öğdül müydü onun adı? AY: öğdül**
21 **tābi. öğdül verillerdi. RD: öğdül. AY: ödül. RD: yeni türkçesi ödül de eski türkçesi**
22 **öğdül derler imiş ona. öğdül mü diyordunuz? AY: ödül dellerdi, ödül. ona mal daķılırsa**
23 **önce buna atan malıdı, başka bi şeyse mesele başka. diyelim mesele basmanınğ bi topu**
24 **olu o zaman. meydāni enterleri diķeller ğadınlar ya eskiden, onnar top top olurdu,**
25 **nasıl ğelidi, nasıl onnarı getirilleridi bilmēyörüm yāni. ıspartadan birisi o işleri hep**
26 **temin eder ğelidi yni. mesele yörüklerinğ baş atınını var ya, baş altını, yiğirmilik altını**
27 **ğara tevik deyi birisi var ora ğelirdi, kimlere altın, ğaç ilazım, emme sandıklı altını**
28 **olacak, ēyi altın olacak. RD: sandıklı altını meşhur muydu? AY: mşur o, onu veridi.**
29 **ortasında bi dene seksennik olu. böyücek oludu onnar. hep yāni ora getirir, dağıdırdı**
30 **onu. onu da tam millet emin olū_örü, ıspartadan ğet_örü onu. RD: kadınların boyun**
31 **altını olurmuydu? AY: altın tabi, beşyüzlük var. beşibirlik var. beşibirlik var, şindi**
32 **mesele benim mēmed ağanınğ ğızını alı_rızya alırķa, şe_eTdiķ, şindi ırāmatlı mēmed**
33 **çelikmiydi ikimiz ğeTdiķ şindi. allahınğ emri peyğambarınğ ğavlı üzerine emişi**
34 **alırızaya isteriz dediķ. düşünelim hülen dedi şindi. bi_daha vardıķ düşündüķden**
35 **sonğğura vardıķ. düşündünğ mü düşündünğ. mēmed çelik dedi ki ne daķacaksınğ dedi**
36 **madem onu da lav ediverelim dedi. ederin dedim ben, beş beşyüzlük daķacāğān dedim**
37 **ben. o ğadar da ben şeyin, tá yāni ğıza ben şeyin, yāni sevim düşüķ. ğaç oğlunğ var**

38 dedi ırāmatlı? beş beş daha oğlum var dedi. her birine beşyüzlük daķabiliminġ dedi.
39 daķar dedi. daķamassınġ dedi. olmaz dedi, üç beşyüzlük dedi. hangı boba söyler bunu.
40 her boba söyleyemez dēmi? söylemez yanı, onu sordu bir, hepine daķarın dedim,
41 onunġ dedini yaptım. daķamassınġ dedi, üç beş yüzlük olacak dedi. üç beşyüzlük
42 dakdım ġāyırını onunġ dedi_bı. **RD: biraz önce bir geyik hikayesi anlattın? AY: cenábı**
43 allah bütün canlarını çağrı yapmış. herkes gēder ya, gētmış şindi. kime görev verdiyse
44 görevi vermiş. amma orda şindi keyik ġaçmış ordan, toplantı bitdikden sonġrama,
45 denġgizden su içirmiş. **RD: deniz kenarına gitmiş? AY: denġgiz kenarına gētmış**
46 ordan su içirmiş. balık ġelmiş öngüne āzına. kime ne verildi demiş, ne bileyin kime
47 ne verildi demiş. fen kime verildi fen demiş, hindi balık. fen inġsan oluna verildi
48 demiş. fen inġsanoġluna verildiyse ne deryada ben ġalırın, ne yalıda sen ġalısınġ
49 demiş. **RD: ali amca, şimdi tabi siz bu göçbeciliġi yaşadınız, şöyle, anlatmak istediġin**
50 **bir anın varsa dinleyelim. AY: şindi unutmadıġım, biz ġafile ġafile göçerdik. deyelim**
51 ki mesele bura ġüzün, yayın, yazın yaylaya gēdecēsek, hindi merkez ġoca camisi var
52 ya, onunġ dibine oturduk, birikirdik orda. ellerine bir çöp alıllardı, böyle bizlere ne
53 zaman geleceġ, göçeceġ, filan zaman göçecēġ. ordan mesele elli hane, otuz hane
54 bir gēderdik. neden öyle gēderdik? mesele ġarşımızdan gēderke, herhangi bi şey
55 çıkarsa, ġüçlü olmak için öyle gēderdik yani. o bakımından öyle göçer, gēder ġelidik.
56 tabi biliyosunġ bura ġelike şeyi annatdım ġalıbe, emme orda unu üğüdür, develere
57 sarar āġrık deller ona. ordan göçerdik nere getirdik yarısa bel.. yarış ġaraġolu var ya,
58 tā ora ġadar getirdik, Faķirinġ birininġ de evini getirdik orda. onunġ çadırını ora
59 ġurardık. o un çuvallarını böyle. **RD: çadırın içine bıraktınız? AY: alānġġa. alānġġa**
60 şey yapardık, onu hep düzerdik ne ġadar böyle, keçelerle sarardık, ipini şöyle
61 baġlardık, iki dene ev oludu orda Faķir. onların yūkünü biz orda develere serper
62 getirdik onlarınġ. **RD: sizin yardımınız da oluyor haliyle. AY: yardımımız olü_örü,**
63 onlarınġ da bize yardımı o eşyayı beklēcek orda. göçerdik ondan sonġra deve ġerisin
64 ġeri gēderdi ġāyırını. ondan sonġra evi alı ġelidi ġāyırını. ev nerde, o zaman, evinġ üstünden
65 geçirdi, hāç sapmadan ordan nerde oturacınġ biz mesele ġaradayı çiftliġinde oturacāz,
66 dōru ġaradayı çiftliġine evimizi indiri, ondan sonġgura āġrığı öyle getirdik ġerisin
67 ġeri. çok şanı, şerefli, hareketi oldu, bizim şeyimizinġ. mesele bizim
68 ġaraġoyunununġ göç çektiġinde, ala kılimleri üstüne örtellerdi, annadınġ mı? deve
69 böyle ġelin gibi göçerdi. emme çöşlununġ develeri, havıdı bi yanna eğri, üstünde bi
70 şey yok, çamır çumur örtellerdi. ama bizimkinler ġelin düzer gibi göçü düzellerdi yanı.

71 onnar kilimler dokullardı, her kılim her deveniň üstünde bi kılim vardır yani. hele
72 beş deve, bey éyi devedir o, o beş deve. enđ sonđda da çadırılı madırlı deve oludu
73 arçada oludu o. **RD: dorum olurdu değil mi daha çok?** **AY:** arçasından dorumu, şuyu
74 buyunu onnar arçadan gelidi. **RD: arakadan gelirdi?** **AY:** hēyá. o beş deve var ya,
75 mesele gēderke yolda bir arıza oldu biriniň, düşdü ayađı gırıldı demi. hemen onuň
76 yūkünü ötekinneriň üstüne serpeleyiverillerdi. göç gene devam ederd. **RD: çayıra**
77 **çıkıtığınız zaman sürüleri hemen salmazmıssınız? çayır tabi çok yeşil olurmuş?** **AY:**
78 gadleyen kımse inemezdi. herkes mezer alānđđında, o yandan geldiye o yüzde bekler,
79 aşşada bekler. ğavlağ alānđđı tarafına gēdellerdi, hoyanna. hoyanda durullardı
80 beklellerdi o güne ğadar. ondan sonđgra işde, günü ğalān yiğirmi güne, bir ayısa da,
81 serbes dediğlerinde herkes kúp gelidi ğāyrı. öğreğler gelidi. şindi öğreğ mi var.
82 öđređleri, möđređleri herkes gelidi. öđređler yāni, yāni elli ğısırak, bir atıň öđünde
83 olabilidi. hōyle çetin atlar olurdu, ğavasını şēdeđ ğulağını ğıardı. varıdı ğocaman atları
84 kovar yitiridi. ondan sonđđgura gēderdi, onnar kıovduğları tā şora varıdı horda. elli
85 ğısırağı bir at zapbeder, kovduğları horda biribiriniň boynuna ğordu şorda ğuyruk
86 sallallardı. ğorđudan ğelemezdi ğāyrı çayıra. öyle atlarıdı şindi. **RD: o atlar kalmadı.**
87 **AY:** şindi at, deve bizim hep şeyimiz, yāni, yāni şipir şipir yenđhişarbademliniň
88 içinden geçerdik dēmi? kıöpeğler ürerdi, amma deve sesiz şipir şipir ... geçerd.
89 öyleydi./.../ **RD: Ali amca başka bir hatıran yok mu, babamı ayı yiye yazmış mesela?**
90 **AY:** öyle bi şey yok da tabi, ayı var şindi, ayı var ya genellikle uFak malı yemez, onu
91 kıövmaz. birinde yenđhişarbademli şey, çaT ğōyanda getdiň sen? çaT ğōyanda bi orda
92 öküziň biri ollarda nerdeyse ordaymış. onu orda öküzi yemiş. amma ğōmmüş ora
93 üstünü örtmüş. nere çekiliörü öte yanna çekiliörü yāni. ayı mesele bugün kibirli bir
94 mahlúkdur yāni, kıbirli yāni. āşşa yoğarı adamıň dilinden annayan da şeydir
95 mavlúkdur ayı yāni. **RD: ğölük neydi ğölük, babam bazı kıızınca ğölük derdi?** **AY:**
96 **ğölük, ğölükōđlu ğöçmeye, kıürk ile gēder sıçmaya, apdal işi o bi.** **RD: bir daha de**
97 **bayayım?** **AY:** ğölüĜü yok ğöçmeye, kıürk ile geder sıçmaya, apdal işi, apdal bu
98 apdalımış o. **RD: yāni, hayvamı yok ğöçmeğe.** **AY:** kıürk ile gēder şēye.

X/3

1 **RD: bu varis kıöpeği bir anlat bakayım o zaman.** **AY:** varis kıöpeğ şindi, tabi bir av
2 olacak emme, o da ğeri durō_örü orda ötekinner birez dişledikden sonđgra varı_örü,
3 onu dağıdı_örü, dağıdı_örü, ğorđudu_örü onnarı. kıöpeğ dağılı da şindi ben çayırd
4 benim, ğoca nasıFıň kıöpeğleri var beni bililler. evet derin evet kelimesi ğullanırım

5 ben genellikle. evet, evet dedimmiydi şapıra da geliller yanıma. onnara bi şeyler
6 veriyin, ğene bizim şey zamanı ğeldinde, evet evet derin, ğene geliller böyle akıllı
7 k pekl r onnar. **RD: dişi k pek yavrusladı ğı zaman kunnadı mı deniyordu ona? AY:**
8 ğunnadı deller. ğunnadı kelimesi,  nk  ğunnadı, hayvan ğunnadı olur. ondan
9 sonğrama keçi ğuzladı, ğoyun ğuzladı. emme mundar olana mundar olan ğunnadı olur.
10 mesele bir inek sığır buzaladı, buzaladı, doğurdu olabilir, ikisi de olabilir. **RD: deve?**
11 **AY: deve de botladı, botladı deve de. RD: botladı derler. AY: develer, deve de akıllıdır**
12 ** ok akıllıdır. RD:  ok  z l yormuş deve bir de. AY:  ok  z l r. deveniĝ birisiniĝ**
13 **k şeni canavar ğapmış. ama deve ağlarımış, şindi yapr  yerimiş yerimiş de bi**
14 **ğoparıymış da ğozlerinden yaş aķarımıř. şindi dikkat etmiş birisi burda deve ağlay r ,**
15 **deve ğara k řeĝeĝ yitirdiĝ, deve yaylıķa yayılır ğırda, k şeni ğaptırmış ğurda. ne**
16 **dedik. devam yayılır ğırda. k řeĝeni ğaptırmış ğurda. ay ğara devam, sen de benim**
17 **gibi bi dertlimisiĝ demiş ğadının biri. onuĝ da biş  oc   lm ş m ş, deveye yaķım**
18 **yaķmıř ona. devam yayılır ğırda, k řeĝeni aldırmış ğurda, sen de benim gibi**
19 **dertlimisiĝ deye  r , ona yaķım yaķmıř. RD: ona dehşet da deniyor yakıma deĝil**
20 **mi? AY: esasımış bunnar b yle, hani deve ağlarķa o ğadın da bi şey ğaybetmiş ya. RD:**
21 **deve ağlarken bozular mıydı? AY: t bi, t bi, t bi. deve var ya k řeĝi olduĝu zaman**
22 **pırlanır b yle, arar pırlanır b yle. ğoça, ğoça, pırlanır. RD: kaybolduĝu zaman? AY:**
23 **bozular b yle bozular. bobo bobo bo deyveriş. bozular  ok. RD: aĝlar yani. AY:  ok**
24 **aĝlar,  ok aĝlar, deve  yle. RD: k peĝin k c k yavrusuna enik deniyor. AY: enik yani.**
25 **RD: biraz b y y nce? AY: ğuluķ, evet. ona da ğuluķ denir.**

XI

Kaynak kişi:	Ali Kuruburun (AK),74, Karakoyunlu
�zellik:	G�cebeciliĝe devam ediyor.
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Anamas yaylası, Mezar alanı, Yenişarbademli, Isparta. 20.06.2014.
Kayıt t�rt�:	Ses kayıt cihazı
Konular:	G�z daĝı yaşamı, y�r�k ve ğuvenlik ğ�cleri ilişkileri

XI/1

1 **AK: horda o daşda. RD: ince bel mi? AK: incebelde,  rik varımış, ķende var bi de**
2 ** tede sivri de var, ıramazan  amadınıĝ eĝri orda bi yaylamış ıramazan  madı. RD:**

3 **karakoyunlu mu?** AK: ğarağoyunnu, baya ıramazannıdan. orda ğerimimiz ırāmatlıyla
4 yatırız, böyle hava bozdu ğüz ğünü, ekiminĝ sonĝları hülen. hura üç mezerinĝ bu
5 yanda yataĝ yeri var ora yatı_örüyüz. höyle hava bozdu. ğerime dedim sen ğoynu
6 höyle ğötür baĝayın dedim. depeye çıkmış ben de çıktım eşşē azıĝı maziĝı sardım
7 ğāyırı yemek yapacaĝız depede. ğar atmaya durdu höyle. sen dedim ğoynu al ğel, ötede
8 sivri, öte alma dediĝimiz yere düneĝ deller ora āĝaçlık. ben dedim, ora ğedeyin bir
9 yemek yapayın, eşşē merkebi süreyin, sen dedim ğoyunu al ğel. vardım höyle ğoca
10 ardıç var, dibine bi pilav bişirdim, salĝılı içi patetisli orda yediĝ onu, āşamıla
11 dolandım. şordan ğar epel epel yaĝāyörü, şordan ğerim ğoynu ğaĝdırdı, ben yatāĝā
12 vardım odun modun atdım ora birledim. ğeldi, sabāla ğaĝdıĝ ğar düp düz olmuş. ğar
13 düp düz olmuş, hāç ğara yok. **RD: ğüz ğününde ot olur muydu baya?** AK: olurdu. oludu.
14 **RD: yaĝmur yaĝınca.** AC: yāmır yaĝınca oludu. yaz ğünü_bi oludu yāmır yāĝdıımı.
15 aşşā dedi ğedelim şura dedi ğatıran sivrisine döĝrı ğedelim dedi. çekeriz ğederiz yok
16 ğara yok, ğar ğakılı, ğet ğet ğet üç ğuyu dedimiz yerinĝ yanna vardık, ollar ğara ğāyırı.
17 bizim mustaFayla benim böyük oĝlan ğeldi o zaman ufaĝ, orda ğurd_alānĝĝı dēyi
18 bē_er var, ora vardık yatdıĝ. birez şöyle kelif bozuĝu varımış. bizim biradere dedim
19 ben dedim ğoyun ayınĝ ışına dāĝıldı bullara. höyle ğoyunu dedim ğoyver dedim ayınĝ
20 ışına bi sayayın dedim. baya üç yüz ğadar hülen var biladerle ikimizin ğoyunu, tā fazla.
21 bizim bilader, ... kelif bozūĝunda şey varımış, çivi varımış mertekde, çiviye bastı,
22 anam anam ğetdim anam. baĝırdı, ülen ne yapıdınĝ sen, sabāla çekdiĝ aşşā indirdiĝ,
23 evinĝ yanna muĝĝar başına. ordan ğayırı aşşā ğetdi, emeredinden ğetdi ğoyun. ara
24 duTulduĝ. **RD: kara tutuldunuz şeşanda.** AK: şeşanda. **RD: ince belde de oturdunuz.**
25 **ince bele baya giden olurdu deĝil mi?** AK: denĝĝizden sulallardı ğoyunu, çelermesin
26 deyi, ötē_özüne aşıverillerdi. **RD: şimdi gediklinin beri yanda bir yer var, oraya ne**
27 **denir?** AK: sindēl. **RD: küre nere denirdi?** AK: küre, öteden ğelip de denĝĝizden
28 ğurtulduĝunĝda alanınĝĝa indiĝinĝ yere küre denir. **RD: gediklinin ordaki yere küre**
29 **denmez deĝil mi?** AK: denmez, ğediklininĝ ora denmez, ğedikliden böyle iki daĝ. **RD:**
30 **iki daĝ daĝ daha gideceksin?** AK: iki dāĝinĝ arası bu yanı hoyrana ğarşı. **RD: ora mı**
31 **inerdi koyun daha çok?** AK: ora inerdi, küreye inerdi, çelermes hinki kī_bi, çeler ilacı
32 meler ilacı yohudu, ğoyun çeleridi. **RD: ğüz ğününde mi koyun çelerirdi?** AK: ğüz ğünü
33 çelerir, ekimde ekiminĝ sonĝlarında. **RD: haydi şöyle yürüyelim.** AK: yok canım,
34 ğoyun hora dönmüşdür hura. **RD: ora mı geçelim.** AK: ğedecesenĝ ğoyunĝ şeyinden.
35 **RD: şöyle yürüyerek konuşalım. başka var mı?** AK: gene burda bir baharın ğaraböcü

36 irāmatlı o zaman sāĞlam ġāyır, nisanıŋ yirmi birinde serikten çıkdık. yollarda
37 yaġarak maġarak, yaġarak maġarak çayıra çıktık, ġuzu ġulaġına zindana hava bozdu
38 böyle. biz beri yanda, süllünüŋ çocukları da var onunŋ yanda. onların ġoyunları da
39 ayrı. bu muradıŋ ġardaşı ali var ġara böcünüŋ yānda. orda onlar yatdı, sesdenmeden
40 ġoyunu bizde ileri ġeşdiler, yahı dedim, bizim olan hava bozuk ġetmēlim dedim.
41 ġaraböcü ġeder de biz ġedemecekmiz dedi. **RD: karaböcü gitti miydi? AK: ey,**
42 **ōmūze getdi ġāyır, arılıġa. RD: arılıġa gidiyor? AK: yenġġi çıkan yola. çayıra çıktık,**
43 **atmaya durdu ġar. RD: serpelemeye durdu. AK: sepelemeye. nisanıŋ yirmi beşi mi**
44 **yirmi altısı mı? RD: baya ġeç zaman aslında. AK: baya ġeç. depeye çıktık, o ġayır canını**
45 **ācık, taciriŋ ōlu var yanımızda. çocuklar dedi eşşekler dedi ġetmez, eşşekleri dedi**
46 **ġoyundan uzaklaşTırmanŋ, ġoyunuŋ birezi, eşşek dönüverir dedi ġalır. dāġ dāġ bura**
47 **indik, bura ġar, ülen nere ġedelim ıramazan āġa. arkadaşlar dedi, aşşā ġedelim üç**
48 **mezere doġru. RD: bura, mezar alanına geldiniz? AK: indik bura. ġar böyle atı_ōrū.**
49 **RD: iyi ġeçmişsiniz o karla, yahu. AK: aşşā indik, aşşada tāġā fazla ġar. ġet,**
50 **nerē_edelim, arkadaş dedi bu ġar çok, hallata inelim dedi. ġeliniŋ asıldi yer var**
51 **bilimiŋ? RD: bilirim, çatın içinde. AK: çatıŋ içinde. ōmūzde var, çā_ırdım, ıramazan**
52 **āġa, hı, ney_ō, ülen. biz nerē_ederiz hallata, ülen orda biz ġendimiz ġırılırız, odun**
53 **yok, ocaġ yok. ne yapacāz orda. hurda ġalalım. ġaldık orda, üç ġün yatdık ġarıŋ**
54 **altında. her yer ġar oldu. hōyle bir çıktım, tanıdım hurayı bi ġeriyi, ġözünüŋ ġarası ġadar**
55 **ġara yer yok, o ġadar ġar buramda burda, ihi dizimde. ne yapalım ıramazan āġa,**
56 **arkadaş dedi şurdan dedi düz_āġāca dolanalım dedi. dolandık düz āġāca ollarda ġar.**
57 **ġoyun āşlıkdan çırışır. dolandık, ġayır ordan küreye. RD: küreye gitdiniz. AK: küreye**
58 **ġetdik, şurdan çıktık. ġar ġāyır ġaġdı ġetdi. hōyle ġöz ġarası ġarası ġadar ġara. RD:**
59 **küre tarafı açık mıydı? AK: bēşeri, bayā ġölden ķeri ġara yer yuġudu. adalar tā ġaradı.**
60 **RD: küreye geçtiniz ordan, dolandınız. AK: ġeşdik, ordan dolandık. üç ġün dōrt ġün**
61 **sonġra ġar ġaġdı, ġetdi ġāyır. hoyraz esmeyince uçuverdi, ġetdi ġar. RD: koyun nere**
62 **gitti, şura mı gitti be? AK: horda. RD: bizim çadır şurda bir yerdeydi galiba. AK:**
63 **mustavanıŋ çadırı şurdaydı, hōyle, daşlarıŋ olduġu yerde. RD: insanoġlu kaybolup**
64 **gidiyor. AK: ne olacak yāġı! ne olacak işde. insanıŋ hāli, aynı otuŋ ġurudū_bi, ot**
65 **ķōķüne benġzer. RD: valla aynı ona benzer. AK: ben bazı bir tecrübeye varıyın ġendim,**
66 **bildīġim adamlardan hāç adam ġalmayıġ. eski adamlardam adam ġalmayıġ. mesele**
67 **mecekliniŋ ġartlarını, ġumbullarıŋ ġartlarını, hacı_durannı mesele şeyini bilmen.**
68 **ondan beride onların torunlarını mesele ġoca nebi olsun, osman çelikēil olsun hep**

69 onları bildiğim adamları hiç kimse galmedi. gadılar da galmedi. bizim emselden de
70 az galık. mesele aşşa yokarı ben yazılışa göre yaş yetmiş. **RD: var mı? AK:** yetmiş de
71 belki sırkat varısa fazla. **AK:** bura şeyettiğim işde bu yaylayā, devamlı yaylaya
72 gétdiğim, bu yaylanıñ şeyi herhalde, gayrı ben öyle şey.. **RD: onun şeyi canım. Aq:**
73 onuñ şeyi. onuñ govatı. işde ne_olacak. **RD: babandan duyduğun laf yok muydu hiç,**
74 **deveyle ilgili, bilmem neyle ilgili? AK:** gonuşuvermezdi bobam be! dedem gonuşurdu
75 bazı, unuttum getdim yahı, gava gédédörü hoca. **RD: deden kimi di senin? AK:**
76 burnu_uru. **RD: babana kuru burun deriz biz, onun babasına da burnukuru derler imiş**
77 **ha? AK:** gāyırı guruburun derlerdi, ondan galık gāyırı bobama, o ölünce bilmeyenler
78 guruburun dedi bobama. **RD: burnukuru ha! kaç kardeş imiş onlar? AK:** onnar, gene
79 kór kerim varımış, en büyükleri mi güccüklerimi gāyırı, bi de āmad alı varıdı, o yanda
80 küpeden yānda ölüğ, üç kişi üç gardaşımış bunnar. **RD: burnuğuru ne anlatırdı, eski**
81 **günlerden mi anlatırdı? AK:** eskilerden annadıveridi, unuttum géttim yahı, çocuklukda
82 annadıverdi, eveli yaptığını, bilmen ne yaptığını. **RD: efelik de mi yapmışlar? AK:**
83 yapmışlar, bu kór kerim eFeymiş. **AK:** hem hocaymış, hem eFeymiş, bu aşşada
84 tuğaylarıñ şeyinde durmuş, tuğaylara baskın yapmamışlar onuñ şeyine, eFelik
85 zamanında. bu gumbul da şeyde otururmuş, beş gonağda, beş gonağınğ yokarı yanda
86 bē_erde otururmuş davar_ıla. tabı, gumbul gumbul deyi namı var bunuñg, namı
87 duyulurmuş. bu tuğaylarıñ sırrı bēĞ mi, hanğgısı bildiğim yok, āmad bēĞ mi, yavi
88 demiş, o zaman tálebeymiş bunnar tā, ülen kerim āğā demişler, bu gumbul dediğleri
89 adamı çāhār gel görelim demişler. hanı namı duyulörü gumbul deyi ya. gıvayı islāye,
90 gıvayı milleye deyi bi şeyler çıkarmış bu, kór kerim ata bin_örü var_örü gumbuluñg
91 yanna, ülen demiş sen deyyörü böyle böyle de. ülen kerim deyyörü seniñ aklıñg bu
92 gadar mı erer deyörü. garā_abalı kısa kestek bir adamımış. benim namımı duyan
93 deyyörü diporaz dāĞı bir adam zanner deyyörü, gōçmüş gétmiş o de demiş. gelmiş
94 kór kerim gāyırı tuğaylara demiş ki gétmiş yaylaya gétmiş varmış bulamadım demiş.
95 böyle onu lav ediveridi dedem. kór kerim işte burdan evel. **RD: kór kerim öldürüldü**
96 **mü be? AK:** burdan zehre almaya gedellerimış hura çıktılarını. hura senit alāñgına
97 çıkmışlar bunnar, pepe deyi bir efe varımış, gayrı tırtarlardan mı, nereden onu bildiğim
98 yok, burdan gétmişler, orda soygun yapacamış bir yāĞcı mı gelecemiş, ne gelecemiş
99 orda biri varımış, ... taravında beklerimış. siz gedinğ de demiş, ben hayvan_ıla varıyın
100 demişler. öteki gedenler varmış, o düzāğaçda galmışlar, o da hayvan_ıla geriden tabı
101 enişine gedermiş. o dediği yere varınca efeniñg beklediği yere varınca, hayvan

102 gulağınğ arkasında seyis varımış, hayvan ... gafasını höyle yağcı mı yağcı dē_él mi
103 deyi tanırmış öteki pepe, ülen neden ülen pepe demiş. ülen senden k̄eri benim pepe
104 oldumu bilen yok mı ... göduğum demiş k̄ör k̄erim de tabi gururlu dē_él mi,
105 hayvandan iniveriğe ardına höyle bir seyirde_örü, çekiverip toplu dabancayı, o
106 günlerde zatan başka dabanca yohudu, toplu, ğaradağ beşlisi çekiveriğe k̄ör k̄erimi,
107 hindiki_übi doktur moqtur, nā_ṛā. **RD: ölmüş ha. AK:** ölme mi, bir iki_ün yaşamış,
108 ondan sonġgúra ölmüş, doktur nā_ṛacağ! sonġgradan akrabalar bununğ dedi kökeni
109 haytaymış dedeminğ. pepeyi de şurdā ġedikliniğ ileri yanda vurmuşlar. t̄el, t̄el
110 etmişler bayā etini keseye ġatmışlar. **RD: pepeyi? AK:** pepeyi. haytalar, k̄ör k̄eriminğ
111 akrabaları vuruk. **RD: onu da onlar vurmuşlar. AK:** onu da onnar vuruk. pepe
112 vurulduğı denir onunğ ileri yanında bir ġaya var, ġedikliden ilerde, ġayanınğ ardına
113 sipar etmişler, orda vurmuşlar pepeyi. öyle deyveridi. annadıveridi. tabi, eskiden
114 çocuklukdā adamınğ zeyninde ġalı_örü de, şindikiinde unudū_örüyün. yaş itibarıyla
115 unudulu_örü. işde burdan ġeldik, burdan ġeşdik. **RD: duzlada, baya yüksek orası değıl**
116 **mi, duzla? AK:** yünğseğ. hō, ġür bir ardıç var noktada, oraya ġoyun yatırdı, onunğ
117 arkasında delik işde. k̄ar deliği. **RD: k̄ar deliği. AK:** k̄ar deliğiniğ arkasında. **RD: ben**
118 **bir vardım anam ıla aşçının karısıyla biz bir vardık sizin oraya, aşşağı doğru bir yalağıdı,**
119 **şu yüzünde de civ deliği vardı. AK:** delik, hú_üzünde, depeiniğ hú_üzünde, hú_üzünğ
120 üstünde. **RD: şeşana doğru gittin mi? duzlanın şeşan tarafına? AC:** ġetmemiyiz, oranınğ
121 her yanını gezdim, burda oturdumuzda. şindi onu deyyörüyün ben, nasıvgil burda ardıç
122 depesinde oturullardı. k̄ör k̄erimi sen bilmessiğ ya ōlunı bilirsiniğdir, mısırlıyı
123 ısmayıltı, ordan nasıFınğ ġelinlerini alırdı k̄ör çoban, ġece, şō ikinci nokta var bir, höyle
124 çıktığında ikinci noktaniğ ardında orbuğ var bir, ötüzüniğ üstünde. **RD: oluk mu var**
125 **orda? AK:** orbuğ orbuğ, k̄ar obruğı. **RD: k̄ar obruğı AK:** ordan k̄arı çıkarıllardı, tā o
126 dāğa derin na_âl tırmınır, na_âl ġederdi derin. ordan eniş_aşşā eşşek na_âl indiridi
127 o k̄arı derin. tecrübe ederin şindi. allah allah! **RD: orda civ deliği mi vardı bir? AK:**
128 orda bir k̄ar deliği var. civ deliği dē_él, orbuğ bir, inilir köyle adam arkasına k̄ar alır
129 çıkarır. merkebi beri yanda sarallar. tā ordan ardıç depesine ġedellerdi. **RD: k̄ar**
130 **ġötürüyor yani. AK:** k̄ar ġötürüllerdi. şafāla bakşan ne zaman çıkar, çıkar ġece mi
131 çıkī_örü, güneş vurmada k̄ar erimesin deyi ardıç depesine atallardı. **RD: yapma yahu!**
132 **AK:** ne adamlar ġeldi ġeşdi yáğı. böyle bakdınğ, düşündünğmüydü boş! bu depeler,
133 böyle sıra ġeldi ya, hurda şu ġabış ġıra siz oturduñğuz a orada yetergil oturudu. **RD:**
134 **yetergil evet, akgedikte. AK:** öte_ÿanda ġara şerfeler, tā öte_ÿanda ġadılar oturudu.

135 burda memiş göcā_ıl otorudu. işde ne olacak! **RD: siz kaç günde bir çayra giderdiniz?**
136 **AK: gün aşırı. RD: her gün çekilir mi ülen o. AK: ne_edeceñg işde, eziyet. o zamanıñg**
137 adamları ne bileyin na_âl dayanırdı. **RD: o zaman sarnıç kızıverse, hiç olmazsa malını**
138 **sularsın. AK: o zaman işde beton yok, çimento yok mu, varımışdır. RD: varımıştır da**
139 **bilen yok. cahillik, cahillik. AK: bilen yok, cāhállık! hátdē, benim aklım erdiğinde,**
140 mesele serikte o nazımlar var. davarcıydı bu adamlar, o seriğınğ beri tarafları, yenğgi
141 yoluñg beri tarafları genğidi sürülmedi pelidinğ āñgları, kıumeli davarı varıdı o nazım
142 çavışınğ, çocukluğumda bili_örüyün, davara höyle çimenli yere ulaFı çilelerdi davar
143 ordan yerdi, bir hatıl çakması bilmemiydi? haydı yürük bilmezdi. allah allah, onu şindi
144 tecrübe etim. **RD: bir hatıl bile çakılma düşüncesi çıkmamış yani. AK: bak demin**
145 davara çileyverir, davar ordan çimiñg üstünden ulaFı yerdi. benim hanım deyyörü;
146 osman çelikgil höyle ekine eskiden depme ārıķ yapallardı, höyle depme. çulu der
147 sermişler arığınğ içine der, yemi dökmüşler der ora der, ekin arığının içine çuluñg
148 üstüne göyünü yemlellerimiş. ğarıları da döğdü der osman çelik der o zaman şey
149 zamanı acar zamanı. **RD: acar zamanı. AK: acar zamanı. burda kıörmenlikte yatırımış**
150 göyun. kıörmenlikde mi yatır, burda şeyde ğızıl dağda mı yatır ordan sulallarımış
151 göyunu. keleş mēmedinğ oğlı var, şindi ormancıydı ya emekliye ayrılık. orda memişi
152 dudmuşlar tabanca varımış belinde bir, alaman çıplāĞı dabancası varıdı, elinden
153 almışlar. orda aşşada hallatdayız evler birbirine yakın. çırpınıp durur, āşam osman. ne
154 o osman dedi vardı bobam. ülen dedi böyle böyle dedi, dabanca varımış dedi, çocukdan
155 dedi yenğhişarinğ çobannarı almış dedi. kıim, kıim? biri dedi keleş mēmedinğ oğlu.
156 keleş mēmed ile de bobam ēyi ğonuşu_örü, alınız onu dedi şindi bobam osmana.
157 burdan şafāla hemem ğētdiler, ğayrı, yayan ğēdi_örürler ğāyrı. varmışlar, yatıllarımış,
158 ne o? bura getiresiye ğadar oğraşdım demiş keleş mēmede, ney o ğuruburun bi_şey
159 mi var? yavı demiş, benim hala oĞlu, ğayrı hala oĞlu derdi, çocuğınğ elinden demiş,
160 seniñg hüseyinğil Tabanca almış demiş. ney? yatırımış Tabancayı da şey, ambarıninğ
161 içine sokmuş da keleşinğ habarı yok. keleşinğ habarı olsa, zatan vermezdi keleş der.
162 Tabancayı da getirmiş ... ambarıninğ içine sokmuş der, oğlanı bi çardı, ğörmedim,
163 hēyt dedi bi bārdı der, dabancaya şöyle bi baķdıydı keleş mēmed az kıelleşdi der. hemen
164 ondan sonğra osman çeliğē Tabancayı verinse, sen burdan ğay demiş. **RD: burdan toz**
165 **ol demiş. AK: yapardı bobam da yani biz bobamızınğ yerini dutamadık. bobam her**
166 yerde. ğene böyle bura bir ombaşı ğeldi, hasan ombaşı deyi yāni yerde alıp gövde
167 yēyyörü, dayak mayak bol, mesele seniñg bir suçunğ oldu, senden dıķı dırdıķlar,

168 döğer söver tamam. gelmiş şindi burda, ğadınıĝ o zaman hanĝgısı bir ğız ğaçırık, ğara
169 dedeye mi ğaçık bi şeyler oluĝ. ğadıyla ācık arası ēyiymiş ombaşınıĝ. burdan
170 bobam_ıla alı dayım, alıklı alı dedimiz o, nasiF ğarısı yayan eşşē_Le şeye
171 ğedi_örüller, ğarā_ca yayan, bazara. candırmalar o zaman işte belcēzde de candırma
172 varıdı. **RD: belceĝizde jandarma var mıydı? AK:** varıdı. orda bobamı ācık
173 kaĝaklamışlar, suçunĝ var demişler, ğabahat, ifade var, ne var arkadaş bu ne? işde bir
174 depme vereceksiĝ. tamam verecēn, ğoca orda şeyde ğeli_örü, burada ĝene
175 candırmalar biĝ vazifeye ğelmiş. candarmalar da dadık ürüşvete. hullarda ğezellerimiş
176 yusuFuĝ hüseyin demiş ki, sen arkadaş neye ğeldinĝĝiz, işde vaziveye ğeldinĝĝizse
177 vazife, suçluyu ğötürünĝ burda. ğaraĝola göz boyasıya. yusuvunĝ hüseyin buna bir
178 toĝat çıkardıvermiş, candırmanıĝ. az şeydi sinĝhirliydi. hemen candırmanıĝ birisi
179 siparā atmış daşınĝ ardına. bizi döveller, ķeseller, biķeller. ertesē_ün candırma ğeldi.
180 şindi bobamdan tābi depme isteyörü, şalvarlık, şalvar depme. bobam da depme mebme
181 yok dedi. bizi döveller, bizi işde ğarā_ol işde bizi şedir medir, ğayrı hasan onbaşı
182 namlı, ğaraĝoyunlu, titireyörü. ben dedi muhkemeye dava edecēn bunları dedi,
183 şikāyāt edecēn bunları dedi. nere? ēĜirdire alaya ğedecēn dedi, ıspartaya dedi. yaĝı
184 bura nere, alay ĝumandanı ğeli mi? siz dedi benim yanıma biĝ adam verinĝ. topal
185 süllüyü verdiler bobamunĝ yānna, burdan yayan. ğāyırı ēĜirdirde alay varmıydı o
186 zaman? **RD: varmıdır. AK:** var_örü, şöyle şöyle durum, annad_örü, araba varımı,
187 cib? varır, hindik_i_bi denĝĝizinĝ yalısında yol yok. bu denĝĝizinĝ küreden bu küreden
188 ğeder a, öķüz ğarası zor ğeder yola. dikildik der, cibinĝ çekmediĝi yerde kaĝdırdık
189 ardından der. bir sivil ğeydi der, alay ĝumandanı der iki candırma, vardık der habar
190 varmış der. ğadıdan ācık oyun oluĝ der. şikāyede ğedildiĝi. baĝdım der sēdip ğeli der
191 hasan onbaşı der. candırmanıĝ biri de ğaraĝoyunnudan depme almış da ürüşvet der,
192 dikdirmeye terziye ğederin deyi o da indi der. ... alay ĝumandanını bilen yok sivil der.
193 sırtını soyverdiydi der omuz başında demirleri ğörünce eli der şöye der ... atTırıverdi
194 düm düm hemen ğulaĝından candırmanıĝ birine alınĝ şunu. bāĜırmış hasan
195 ombaşıya. nē_ēderdinĝ? üyürdüm ķomutanım,ĝarşılamaya ğeldim. at varımış, ürüşvet
196 parası at almış ğök ğır at şemkirir at, atı saklatmış, bilmen ne etmiş. **RD: şemkirir ne**
197 **demek be? AK:** ĝüşlü, ĝüşlü. atı çıkartmış, neyle aldınĝ bunu? işde aylıĝım var,
198 aylıĝınĝ kaĝa paranınĝ. şunu alır, yok atı matı şedik, atdılar bunu soydular ürübesini
199 ombaşıydı, ürübesini alıķlar. hanı bobamızıĝ yaptını biz yapamayız. yapardı bobam,
200 böyle ğarā_olla marō_ola bir şey oldumuydu yapardı.

XI/2

1 **AK:** şindi, bizim āzık tükendi. biz öte yanda yatı_örüyüz, bobangil beri yanda kende
2 yatı_örüller, kende beridē kende. bizim, āzık tükendi **RD: şeyşanın keninde mi? AK:**
3 horda incebelde, vardım ardıçınğ dibine göyünü yatırmış, şey etmişler eğriğe
4 yatırmışlar yemē yemişler, bizim azık gelmedi evden, şeyden hallatdan gelecek.
5 ekmeğ bitdi. vardım. çikin emmi bizim āzık dedim bitdi dedim, bize dört yükaya bir
6 dürüm dellerdi ya, iki dürüm ekmeğ ver varısa azık, bizim dedi azıçınğ günū tā var
7 dedi ekmeğ dedi, hasan hasan dedi çārdı. hurdan dedi halānğ oğluna iki dürüm ekmeğ
8 ver dedi. ordan ekmeği aldım, ıramazan āmadınınğ oturdu yerde eşme var daş aldım
9 gētdim gayrı. ertesī_ün gayrı bizim āzık da geldi. verdim geldim gayrı gerisine.
10 gonusurduğ höyle yakın. **RD: eşme de mi var orda bir? AK:** eşme baya daşdan eşme
11 var, daşdan eşme olmasa göyün nerde yatacağ güneşde. **RD: ha sen eğrik demek**
12 **istiyorsun? AK:** eğrik, eğrik, biz eğrik deriz de başka şeyler eşme der, eğrik deriz biz.
13 ikisi güderdi göyünü horda, bobañ_ıla hasan, altmış birde burdā daşdā yazıyı yazdığı
14 sene. **RD: yazıyı o zaman mı yazdı, hasan beraber koyun mu güttü babam? AK:** göyün
15 gütdüler incebelde. güzün, güzün. evler şeydeydi, hallatda. **RD: pınar başında değil**
16 **daha? AK:** hallatda, muñğar başında dē_él, halladınğ öğünde, o zaman hallatda
17 otururlardı ya. ormancı durutmadı, muñğar başında indiler öte. muñğar başına indik.
18 o zaman yörük hep hallatdaydı, oluğtan başlar tā gök sekiyē_adar, gök sekide şeyler
19 oturudu, guşlar oturudu, onlar bir gayfe. **RD: kuşlar kim, zeybekler grubu mu? AK:**
20 dē_él, zeybeyler hu_yanda oturudu. **RD: kuşlar kim? AK:** baya şu halıl mūtargil. orda
21 oturudu. gök sekide oturullardı. **RD: gökseki nereydi bir tarif et bakayım bir? AK:** o
22 hallad guysunu bilörünğ dē_él mi? büyük guyuyu, onunğ üstü, höyle bir sekidir o,
23 seki. bunnar beride hacı duran guyusu deller, orda oturullardı. şerFeler; öte_özünğ
24 üstünde tahtalı guyu varıdı. onunğ ötözününğ üstünde, orda oturullardı, onnar. tā aşşā
25 yānda, erikli guyu deller, köseler..**RD: ayavcunda. AK:** ayavcında köseler, meceкли
26 orda oturudu. **RD: hallatda. AK:** hallatda dē_él, tā beride, beride. garahüseyin
27 guyusunu bili_örünğ, dēmi? çukurdā guyuyu. **RD: ora hallat demezler miydi? AK:** ya,
28 hallat aşşada, enğ aşşada hallat. **RD: en sonda mı? AK:** enğ sonğda hallat. **AYK:** ...
29 hacı duranlı oturdu, hacı duranı. **AK:** işde deyi_örüyün a, tāhtalı guyuda bununğ hacı
30 duranlı, hacı duran gāzdırmış hep o guyuları eski. köylü gāzdırmayık o guyuları hep
31 yörük. ondan aşşada ali āğā guyusu var. halladdan beride, onu ali āğā gāzdırmış,
32 zeybeğenğ ali āğā. **RD: onlar o zaman bura mı gelirdi? AK:** o zaman burda

33 pancarlıkıda davarcıymış. parcarlıkli deyi bē_er var o üstünde, orda oturmuş, o
34 ğazdırmış. bobam deyveri, ğuyuyu ğazdırıka deyyörü, cavır ğününden künĝ ile baya
35 şe_etmişler, müz varımış künĝ ile döşşeliymiş. **RD: künĝ varımış. AK: künĝ varımış,**
36 ğāyırı o tahtalı ğuyudan mı ğelidi suyu, bi_yāndan mı ğelidi. bi_yāndan cavırlar su
37 getirimiş. bobam deyveridi. ondan aşşada ğara hüseyin ğuyusu deller hallattan beride,
38 orda şeyler oturudu, barcınlar oturudu barcınlar ğalve, oturullardı. **RD: ken diye ney**
39 **diyordun, demin ken dedin? AK: depeniĝ başı, mesele şurası sırt bura dēpe, ken deyi**
40 bura derin. bu_üzü de asmağ, bu_üzü de asmağ. **RD: iki yüzüne de gidebilirsin ona**
41 **ken deniyor, sırt aslında. AK:iki yüze de gide.. ken denē_örü ona. sırt. neye**
42 döndürüsenĝ döndür! **RD: demin sofrayı endere at dedin? onu enderden kaldır da**
43 **diyebilirsin deĝil mi? AK: evet. RD: söyle bakayım. AK: sofrayı enderden ğaldır. RD:**
44 **sofrayı endere at, yaz dedin deĝil mi? AK: evet. RD: sofraya yazılır mı atılır mı? AK: yaz**
45 da de, at da de, bizim yörükçe her yere döner. her yere döner. /.../ **RD: bizim yörükde**
46 **ne derler? AK: mesele bi şeye varı_örüyün deller. AK: başka yanda, başka ğalfe**
47 ğeli_örüyuz deller. mesele eski yörük gidiviri, ğeliviri der. onların dili öyledir. en
48 ğaba keleme bizim ğara_oyunnununĝ dili. **RD: mesela ben geli_örüyün denir.**
49 **geliyorum demez yani. AK: demez. evet, ğeli_örüyün der. RD: ha şeyi anlatacaktın,**
50 **bir de şu koyun yakma mıydı? AK: ğoyun yakma, keçeyi şöyle şey gibi mesele desdi**
51 āzı dıkayacak gibi duz ıla bēlersinĝ bēlersinĝ ğoynunĝ ğeynine, ğöt yanna, soğarsınĝ,
52 ğoynu höyle pırlandıri parlandıri ğuzuya altına atıverisinĝ. ğuzuyu da yığarsınĝ ğötünü
53 ğuzununĝ koğusu getsin deyi. o zaman ğāyırı tāğā başka bi ğuzu yoğ mu demeye duru.
54 öyle yani. **RD: ona kuzu yakma mı derdiniz? AK: ğuzu yakma deller, ona. belinden**
55 bağlallar ğoynu, pırlandıri_örürler ğavası dönsün deyi. pırlandıri_rlar böyle. pırlandı
56 mı, ğavası ācık zēroş mu olú_örü, nāhıl olú_örü, mesele adam ğetdiĝinde höyle
57 ğavası döndünde, ğavası dönü_örü, heral öyle olu_örü. kendininĝ zannē_dörü,
58 yığayyörüsünĝ, ğötünü de duz yağı_örü. **RD: sen biraz uşkartınĝ mı işi bilmem yahu?**
59 **AK: ne gibi. RD: ne bileyim ben. koyunu belinden mi bağıyorsunuz? AK: belinden**
60 bağlarız. **RD: uşkartmak neydi, uşkartmak? AK: uşgartma demedim ben. yanğlış. RD:**
61 **sen biliyor musun uşkartmayı? abartamak; ikinin üzerine beş koymak. AK: evet, bi_şeyi**
62 abardır dersinĝ. abardırsınĝ deller. **RD: ona uşkartmak demezler miydi bizde? AK:**
63 uşgartma deller, o şeyi uşgartma deller. bi lav duyduğunda mesele dersinĝ sen, bi
64 keleme, duyduğunĝda ya o laFı uşgartma dersinĝ. **RD: demek ki kullanıyormuşsun**
65 **bak! AK: onu uşgartma dersinĝ. mesele lav ğısayısa, keleme ğısayısa dersinĝ mesele**

66 temsil sen başka keleme şe_der, yāhı uşğartma bunu dersinğ. RK: emme tor gıyın
67 olursa, istesenğ on günde ğene almaz. vurdu mu depmeyi uçurur ğuzuyu. **RD: bir de**
68 **gel git derler.** **AYK:** ğel ğet beri_yānınga, ğel ğet. **AK:** ğel ğet deller.
69 ğarağoyunnununğ kelemesi böyle. RK: çadır az doşanğımış. **AYK:** ğaFañğ
70 almayıverdi mi, ğel ğet beri yanınğha dersinğ peklik. ğaFañğ almadı mı, baqtınğ başka
71 bir hile ğonuşur, ğel ğet beri yanınğha dersinğ. ğavañğ almadımıydı. **AK:** evel ne
72 günler geçirdik, yāhı. yokluk bi yandan, emme bu adamınğ ğaFasında daqtıntı yoğudu
73 hocam. daqtıntı yoğudu. bulduğunğgu yerdiñ ğuru yavan, ğederdiñğ. ğaFanda häç bir
74 daqtıntı yoğudu. mesele ğoca ğoca ğızlar, ğoca ğoca oĞlanlar çellik oynardı, ğale
75 oynardı. **RD: çellik ne?** **AK:** bāya deynēle, häç oynamadıñ mı sen? **RD: ha biliyorum.**
76 **çellik mi diyorsunuz ona?** **AYK:** ğara dayılarınğ bir nacıya var, nacıya, ağ hüseyinğ
77 bacısı, çırağman derdi iki çatal vardı höyle diğderdi. biz deve ğüderdik çocuklarla,
78 vurduğunda depyi aşırıdı. bazı ben derin, nacıya ğene oynayabiliminğ öyle, ey, ğol
79 ğanat mı ğaldı hindi ğayrı der. **İP:** ğıncırlağa bindinğ mi häç? **AYK:** çok. **İP:** nerde
80 vardı ğıncırlağ? **AK:** ğıncırlağ, bu hallatda binellerdi. **AYK:** hallatda varıdı. koğar
81 ğuyununğ adı neydi, halamğilinğ oturup yörüdüğü ğuyununğ adı? **AK:** hacıduran
82 ğuyusu. **AYK:** hacıduran ğuyusu, depeninğ başında varıdı ğoca bir ğıncırlağ varıdı
83 elemet gibi. ğara mustaFañğ ğarısı havva dayımğilinğ. hindi, bineller bineller, sen
84 bō_ön ğoyun ğütdür bağayın deller, havva bārıverdi dayım ırāmatlı nāhıl ğelir bizi
85 dōveceğın deyi, depeninğ başında varıdı, binellerdi erğekler ğarılar ğoca ğoca ğarılar.
86 **AK:** çarığı bulup ğeyemezdik, çōhu. **RD: ya! çarık giyilirdi değıl mi eskiden,**
87 **püselerlerdi bir de onu.** **AK:** püsellelerdi. **AYK:** ayanğhı çarık vurdu..**AK:** ğarā_ca
88 ğederdik, hindiği ğarā_ca o eskiden subaşilar durdu, düğken mükken açtılarıdı ya,
89 ora bir harman yeriydi. orda düğken mükken bi_şey yoğudu. ora deveyi çökeridik,
90 ğarācınğ şeyleri esnav, ğöncüleri, ğönü böyle davlı davlı edeller, ğönünğ kereñğini
91 dörpüyle böyle ğalıñğısın deyi, hālbuyku ğönünğ ortası yūğadır. kereñğini böyle
92 dörpüyle dörpüellerdi. hanı yörüğe satacak ğāyı, davlı davlı ğön davlısı. **AYK:** çarığı
93 da hastanede ğeydirī_örürler, ameliyet yerinde, üzerimde ...derin ğarılar yanda
94 ğülüşüller banğga. **AK:** babıç yoğudu, çizme yoğudu. çarığınğ da bi de altı
95 delindimiydi, höyle ğözeller aynı hasır doğur gibi. onu püselleler içine bir de keçe,
96 ğet. öyleydi. **AYK:** hasır doğur gibi doğullardı. RK: vardım baqtım yumurtanınğ
97 üstünde çökü_örü, daşda ğuydu ya sessizce ğeldim böyle keğliğı duttum, anaç keğliğı
98 şapğayla bastım. **AK:** şindiği zamanınğ ğenşleri bi_şey görmediydi ki. belki zaman

99 gelecek, belki ğardaş ğardaşı da bilemecēk. **AYK:** tanıyan bile yok hindi. **AK:** mesele
100 eskiden biz yörūke, k̄imiñg ne oldūnu k̄imiñg şeyini, hısımını akrabasını bilidik. hindi
101 ben bildiĒim yok. mesele hindi bunu bildiĒim yok ben. zedeyi bilirin, hüseyni bilirin,
102 bu k̄imin oĒlu bildiĒim yok. mesele görmedim. görmeyince ne bileceñg yāhı. **AYK:**
103 zedeyi ben çocūkadan bilirin. **RD: biz göçerke mi derdik eskiden.** **AK:** göçerke. **AYK:**
104 o zaman herkes bir birini Ēörüdü. **AK:** birbirini Ēörüdü. hısımını da bilir, akrabasını
105 da. k̄imiñg ne olduĒunu bilidi. ŗindi imkânı mı var. **AYK:** hindi Ēumbullar deyĒ_örü,
106 çoĒunu bile unuttum getdim bilmen. öndū_ün hatıca filen filen der, ben bildiĒim
107 yoĒuku dedim, ŗu Ēarıya soruñg, ĒonĒsunuñg Ēarısına, ben bildiĒim yoĒuku ho yandan
108 Ēelen Ēarıyı, **AK:** ŗükrü eniŗte saĒ mı bē? **RD: saĒ da yatalak, yatıyor.** **AK:** geĒen
109 sene ŗeye sordum ben de merTe, yataĒ dedi, çok, nē_decenĒ işde. **RD: sakın adamdı.**
110 **AK:** saĒın adamdı, hal hatır ederdi. Ēalıñg oldūĒu yerde bir ĒonĒsu olduĒ, ben ufak
111 bi_ŗeyin, sultan dēzenĒ Ēöyle yetiŗkin, bizim teslime de yetiŗĒin Ēöyle bi Ēız. suyu
112 ŗeyden getiriller, fari beyiñg ĒonaĒı varıdı ŗeyde, eski yoluñg üzerinde. ordan
113 getirillerdi. ŗindi taksiye o zaman Ēapdı Ēaŗdı deller, taksi mi var! düdüĒ çalmıŗ, eŗŗele
114 ĒeliĒe yoluñg k̄ereñĒinde. sultan dēzenĒ de düd deyi āzını eĒmiŗ. az ardına
115 daĒlaŗıvermiŗler. ĒaŗdıĒ der, ormana ĒaŗdıĒ ho_yāna der, bizim Ēızıla zatan ... o
116 zaman ora bi ormanıdı. o mendires baŗa geŗdi, kaŗda geŗdi? **RD: elli de.** **AK:** ellide
117 mi? ora bir ormanıdı. nebi dayıñg bir çorap o zaman cizme yok, çorap örmüŗ, beŗ mil
118 çorap, ip çorap. bu çorap dararmıŗ, Ēeye Ēeye yamır_ıla ayāĒını sıkımıŗ, çocuk, hāĒ
119 aĒlımdan çıĒmaz. çorabı çıĒaracaĒ oldu, çorap çıĒmadı. o zaman da askere Ēedecēmiŗ,
120 çorabı bıcā_ıla yardı, hāĒ aĒlımdan çıĒmaz, çorabı çıĒardı ayāndan. o zaman mēmed
121 dayıñg hülen ŗvak. işde bizden Ēene böyük de Ēene Ēöyle Ēopul on beŗ on altı yaŗında
122 var. ormanıdı ora. o hāliñg ŗu_yüzünde bir pelit aĒacı varıdı. böyük pelit aĒacı varıdı,
123 milletinĒ malı bitden Ēırılırimiŗ. bi Ēazan Ēurdular dēvlet tarafından, herkez malını
124 getirdi, orda banyo yaptı. bir sarı banya ilacı koĒardı. onu bilĒ_örüyün ben. bit Ēetsin
125 deyi, biti öldürmek ücun. banyo yapıdılar Ēoyunnara, Ēazana batırdı, böyük Ēazan
126 böyle. **AYK:** çay içmecenĒ mi? hundan Ēatıver. **AK:** alanyalı Ēelidi deveyle, buynuz,
127 portakał, soĒan, ordan bazardan buĒdaya, dariya, dē_iŗiller Ēedellerdi, parayla
128 satdıĒını parayla satallardı, hindiĒi serikdē çöktükleri bazar yerine deveyi çöĒerillerdi,
129 araba nerde. tā alanyadan Ēelidi. **RD: alanyalılar?** **AK:** alanyalılar, buynuz işde
130 portakał, dariya buĒdaya dē_iŗiller Ēedellerdi. sa_ar ho yanda ĒeleĒ yok,
131 olmadıĒından. biz orda bittik böyüdüĒ hocam da, işde. **RD: serik de mi?** **AK:** serikde,

132 aqlım h yle gıt mit ererdi seriĝe ĝeldiĝimizde. eski belediye bařkanınınĝ amcası var
133 laz mustava. onunĝ beş altı ĝoyunu varıdı. işde lazınĝ çobanı, seriĝinĝ ne yanı boş,
134 yoĝarı taraFı boş bu yanı boş, burda oturur ĝıřlardık, işde bize  t _ t, beri_ t yoĝudu
135 lazınĝ çobanı deyi. şey duzla burnu ora ĝelidi oĝula. ondan sonĝura cumalı ora ĝelidi,
136 k r ş ora ĝelidi. ondan sonĝgura geç, ĝayaburnu ora ĝelidi, balĝız ora ĝelidi başka
137 yerde oĝul yoĝudu. bizi alıp da bi oĝula vermedi bobamĝil, birimizi de, birimizi de
138 vermedi. **RD: herkes oysa okula geliyor ora. AK: oĝula ĝeli_ r , oĝulunĝ kereĝĝinde**
139 ĝoyun ĝuderiz a, bobam elimize birer ilbi yapıverdi, d ynek, ĝoynun hurasını çevir,
140 burasını çevir.  yle yedişer sekizer yaşında. salmadı. ev nerde! sekiz on macır evi
141 varıdı. bi de řaplarnınĝ evi varıdı ileride  dliyeninĝ ileri yanını bilirsinĝdir. bi de hindiĝi
142 bazar yerininĝ ora ĝene macırlardan birez, ali ĝurduĝ oĝlu h len vardı ollarda. serik
143 mi varıdı. hindiĝi iş hanınınĝ olduĝu yerde, mezerliĝidi ora, orda ĝoyun ĝuderdik biz.
144 iş hanınınĝ olduĝu yer mezerlik, eski mezerlik varıdı orda bir. mezerlik ĝayboluĝ.
145 **RD: pazar k pr s nde eskiden bazar kurulurmuş, senin aqlım erer mi ona? AK: ona**
146 ermey r . ona ermey r . yalınĝgız şuna eri_ r  aqlım. o zaman sayım varıdı, ceza
147 yazallardı mala ya, o zaman k pr y  beklerdi mesele candırma. mesele sen
148 ĝoynunĝ_ula, s r nĝ ile ĝeldinĝ mi ifrazınĝ var mı yoĝ mu, mesele kaç ĝoynunĝ var,
149 elli y z ona baĝallardı, onu bili_ r y n. **RD: anladım, başka yerden nerden geçecek,**
150 **eĝri k pr den geçecek? AK: başka yerden, nerden geçecek. heyye. AYK: deveye bi**
151 **ĝ dik, deveninĝ biri y k  eĝmiř arĝasından hindi, allah allah,  r zger var. allah allah,**
152 **k pr n nĝ  te yaĝasına geçer geçmez deve ĝaydı, yaĝmır yaĝar. hu yanna**
153 **tanyiversenĝ  d nĝ sıdar. AK: gorĝuluĝu yoĝ bi_şeyi yoĝ. AYK: gorĝuluĝu yoĝ**
154 **bi_şeyi yoĝ. RD: yaylaya gelirken, eyniften mi gelirdiniz? AK: eyniften gelirdik. kesik**
155 **belirden gelirdik. o zaman her yer selbesidi. RD: şimdi eynifi aşınca iki yerden**
156 **giderlermiş. bir  z mc den başlardan. AK: ora şimdi ĝ c le aynı genbosdan, başlardan**
157 **gidellerdi, ĝoyun_ula da dumannıya g dellerdi. RD: dumanıya giderken am boĝazımı**
158 **bir yerden gidilirmiş. AK: ĝara ışam boĝazı. ĝumbulunĝ mezerininĝ olduĝu yerden.**
159 **ordan g dellerdi. RD: kumbulun mezarı orda mı? AK: orda. AYK: orda maĝamı var.**
160 **RD: o bařlarınĝ batı tarafında mı? AK: mesele şura başlar, ş yle batı taravında, kuzey**
161 **batısında. RD: şey, emeredin tarafında. AK: emeredin, taravında. RD: ordan g  ile de**
162 **giderlermiş. AK: g  ile de giderler de, çar var, ilerlerde çar olur, dumannıda. end **
163 **yerden şardan geçemezdi. AYK: daş çevirmiş, bir maĝamı var orda. deveye g derke**
164 **g r d k biz. RD: deveye ye giderdiniz oraya? AYK: deveye g derdik. AK: ordan,**

165 şindiği yenğgi köyden alı eFendiye geliveridi göyun. göç beriden aşşadan çıkardı,
166 göyun yokardan, yokardan gelidi. **RD: yukarısı yayımlı diye mi giderdiniz? AK:**
167 aşşada zarar var, ziyan var, göynemde. o zaman yörük çoğudu, honamlısı, bilmen nesi.
168 **RD: sana bir şey deyeyim, birinde ordan babam ile getdim ben, bir ormancı yolu var,**
169 **bir baktım beyşehir gölü ayaklarımın altına kaldı. AK: ora nere beşerininğ görükdüğü**
170 yer? dumannı ora olmasın. **RD: dumanlıdan görünür değil mi? AK: emeredinden**
171 görünür. **RD: ama genbostan görülmez. AK: çukur düşer, görünmez. eskiden işde,**
172 yörük galabâlıdı, cangul cungul. **RD: sabala gettimiydi ardı kesilmezdi. AK:**
173 kesilmezdi. **RD: sadece bizim yörük değil, bir de çoşlular da gederdi. çoşlu, honamlı.**
174 **AYK: eynife çok geder honamlı. öyleydi. AK: benim aklım erdiğinde sonğ mütar**
175 güyucuydu. bobam derdi üç yüz kırk yedi haneydi ğarağoyunnu derdi. **RD: üç yüz**
176 **kırk yedi? AK: üç yüz kırk yedi hane muhtarlık zamanında. sonğ mühtar da güyucudan**
177 **şē_dikler alıklar mühri. RD: kuyucudan mı almışlar? AK: güyucudan alıklar. RD: adı**
178 **ne onun, kuyucu halil mi? AK: mēmed. RD: kuyucu kimlerden bu? AK: ğuşlardan.**
179 **AYK: ıramazan geliver çayı ğāt. RK: dur demlensin, ıcık. AK: mecek yapmış, ğara**
180 muhtar yapmış, halil muhtar yapmış muhtarlığı. bu ğara muhtarla hacı ese nerden
181 akraba olú_örü. **RD: kardeş onlar, kardeş. AK: ğardaş mı? tamam. bir ğaramuhtar,**
182 **RD: beş kardeşmiş onlar. AK: bir hacı ese, biri ğaramuhtar. RD: deli osman varımış**
183 **bir tane, tekenin boynuzuna yannık bağlarmış. küçük tuluklara yannık mı derdiniz? AK:**
184 **ğüçcük tuluğa yannık deller. öyler dellerdi. bu nebi adı da dedeminğ bi ğardaşı var, iki**
185 **ğardaşımış ordan ğeldiklerinde anamordan gelmiş bunnar. iki ğızı varımış, onunğ**
186 herhalde oğlu yōh mu, anam deyveridi bunu. bura gelmişler, burdan aqbele beş deve
187 yūkü odun çıkarmış, ora yaylamaya çıkallar aqbele. odunu yıkmış, ğızınınğ birini
188 honamlı metli varıdı metliye ğaçırıvermişler, çobanımış o, o ğız ğetmiş. şindi şu deke
189 bacāğânğ anası pūsebe deller adı zāde, onu da deke bacāğ bobasına ğaçırıvermişler
190 boz āmad dellerimiş. adam ğızlar ğedince az kepeze eder gibi, dedem de burdan evli
191 ğāyırı ya, ğayırı onunğ ğarısı nerden bildiğim yok. yağır nebi deller buna nebilerinğ adı
192 burdan gelme. belki bobağânğ adı ordan. hep nebilerinğ adı ordan gelme. **RD: nebi**
193 **sūlalede var yani. AK: şindi demiş dedeme ğara halıla, odunu yakmış anamınğ anası**
194 **deyveriymiş onu. başına durmuş, isteyen ācını yaymaya āğā deyeyin demiş ğorğdum**
195 **demiş dēyemedim. odunu çevire çevire yakmış odunu, hāç ğomamış. gelmiş bura,**
196 **ğardaşım bize haram oldu bura, ğedelim varalım bobamızınğ memleketine demiş. ğara**
197 **halıl ğoca da dedem ğetmemiş, çekmiş ğöçünü ğerisin ğeri, nere, ğeldiği yere. RD:**

198 **adanaya? AK:** adanaya işde, anamora. dönmiş gêtmiş. nerde ğaldı, nerē_etti bilen
199 yok. kökünü bilen yok, araşdırsañg bulu da kim arayacak. öyle gêtmiş, dedem de burda
200 ğalık. hanı dedem varısa da bunnar daha evel mesele dedeñg aķhasan ğarahalılıñg
201 dayısınınğ oğluymuş. **RD: olabilir, yakındır. AC:** yakınımış bununğ bi de hacı eseniñg
202 ğardaşı varımış, mağdursu ēbem deyveriymiş. beserek o zaman büyükler beserek daşır
203 süs uçu ya. hacı eseniñg besereĝi varımış. onunğ beserēni ķovarıymış,..., besereĝinğ
204 adı da kirtinimiş, kirtinim şü borcaĝı ye de hacı eseniñg lökünü bañĝga, besereĝini
205 kovuver dermiş. adam savsıymış hacı eseniñg ğardaşı, adını derdi anam a! anası
206 deyveriymiş bunu, ēbem. **RD: ne yesin demiş? AK:** bōrcak, bōrcak, hanı bōrcak otlar
207 olur sahilde, āĝaç. seyilde burda aşşada. **RD: tekede. AC:** tekede. **RD: borcak mı derler**
208 **ona? AK:** borcak deller. bu ğaradayıda hilen var, bu yüzünğ üstende var hindi. **RD: ben**
209 **bildiğim yok o borcaĝı yahu? AK:** borcak şöyle, az ılgım ılgım olu, ılgıma beñgzer.
210 öyle derimiş. **RD: o derelerde biten mi o? AK:** derede bitmez o, orman yerlerde biter.
211 ormanda var. **AYK:** yapıver bakayın, usta. **AK:** dūrō bakayın dūrō. hanı eskilerden
212 bazı deyveridi anam da. ğaramūtar öz dayısıymış zatan, hacı ese de dayısıymış.
213 demek ki onlar ğardaş. **RD: kardeş evet kardeş. AK:** zatan bizim ğaraĝoyunnu olarak,
214 hacı durannı, ibişli, bunnar esas ğaraĝoyunnu olarak bunnar. bu balıķlar. çelebiler
215 bununğ ĝerisi saĝdan soldan ĝelmeymiş. barcınlar varımış bir, ordan ĝelmeymiş. **RD:**
216 **barcınlar mı varmış? AK:** barcınlar varımış, barcın köyü varımış bir, ordan ĝelmeymiş.
217 **RD: bir de keşşafli var, karakoyunluya yakın? hiç duydun mu bir şey? AK:** valla,
218 duydum da, keşefli alanyadan herhalda bunnar tarafına ācık akraba olmuş keşefli,
219 alanyada. ğaraĝoyunnununğ satan ĝerisi saĝdan soldan birleme, bu ĝuşcular, şeyci
220 deyyörü, buranınğ kökünde deyyörü cingen ĝarşıklığı var deyōrü. ĝuşcu topalı varımış
221 bi, bu halil aĝā_ĝlinğ bobası mı dedesi mi ĝupay beslerimiş mesele sañĝga bañĝga,
222 mesele avcılara satarımış. bi_şēysi yoķumuş. ĝuşcu topalı dellerimiş, bunların
223 dedelerine, ĝuşcu adı ordan ĝelme. bunnar öyle deyyörüller. **RD: kuşla ne alakası var,**
224 **ha, ĝupay avlayacak kuşu. AK:** işde ĝuşcu deller, ĝupay üretir mesele satarımış ona
225 buna. avcı ķöpē. ğaraĝoyunnununğ zatan ĝeldisi vandan ĝelmiş. **RD: vandan mı**
226 **gelmiş, kimden duydun onu? AK:** valla, birisi dediydi bun da ercişdeymiş bu
227 ğaraĝoyunnu, çok yerde ğara_oyunlu köyü var, urfada var. **RD: onu yeni mi duydun,**
228 **bizim büyüklerden mi duydun onu? AK:** büyüklerden duydum. **RA: hangi büyüklerden**
229 **yahu, bizim karakoyunludan? AK:** ğaraĝoyunnudan. **RD: yani okumuşlardan deĝil?**
230 **AK:** okumuşlardan dē_ēl, ğaraĝoyunnudan. **RD: ercişten gelmişler. AK:** ercişten

231 gelmiş ğarağoyunnu. bu aĝğoyunlu varımış, uzun hasan varımış bi, bu uzun hasanla
232 akĝoyunlu neyse ħarb etmiş, bizim ile savaş yapmış, bozguna uğratmış ğarağoyunnu
233 oradan dā_ılmış ğetmiş. **RD: ondan sonra karakoyunlu daĝılmış. AK: dā_ılmış.RD:**
234 **uzun hasan daĝıtmıř deĝil mi? AK: uzun hasan mı dādık, hañĝısı dādık? bilmen.**
235 deyverirler eski ğartlar. **RD: eski ğartlar derler bunu? AK: dellerdı. RD: bak, ben bir**
236 **de şeyden duydum onu, bir de, kimi di yahu. AK: mesele, orda ğalan ğalmış, dili dēřik,**
237 aynı kürt gibi yozlaşmış. **RD: anladım. şimdi eskiden kara yusuf diye karakoyunlu**
238 **devletinin başkanı varımış. biz kara yusufun devamıyız derlerimiş, bura gelen bizim eski**
239 **ihtiyarlar. bak sen de dedin. bunu okumuşlar, tarihçiler söylemiyor deĝil mi? AK: yok.**
240 **RD: bunu okumuş, tarihçi söylemiyor, eski bizim karakoyunlunun yörüĝü söylüyor**
241 **bunu? AK: eskiler, tā eskiler. RD: sen nerde duydun bunu arkadaş, iyi duymuşsun sen**
242 **bunu. ercişten gelmişler deĝil mi? AK: ercişden. çoĝu yerde mesele ğarağoyunnu deyi**
243 köy var. gaziantep, urfa, hanı suriyeden milletinĝ ĝaçıp daĝıldıĝı gibi dā_ılmış. **RD:**
244 **bunlar hanı yolu izledi ki? maraş üzerinden mi geldi, adanaya nerden geldi bunlar? AK:**
245 ne bileyin, o zamanlar vasayıt mı var, sā_ār ĝöç ile deveyle ĝelmiřlerdir. deveyle
246 ĝelmiřlerdir sa_ār. **AYK: bu çucuĝunĝ adı da mı ibiş? AK: ibiş.İP: sizde de var mı**
247 **ibişlilik? RD: yoktur onlarda yahu. İP: bunnar ibiřiliniĝ hası ya. AK: dedemiĝ anası**
248 **ibiřli. ibiřli, řerFe dellerdemiĝ anasına, burnū_urununĝ ibiřli ibiřli, bu ğara**
249 **muħtarlarlı, nasıvlı bunlar hep birbirine bāĝlı. emmi, dayı, mesele dedim gibi.**
250 **dedemiĝ ĝötürdüĝü kiminĝ ĝızıydı? ĝız. hey. dedemiĝ ĝaçırıp da bura dişe getirdiĝi**
251 **ĝız kiminĝ ĝızı ğara halılınĝ. AYK: kiminĝ? AK: ğara halılınĝ. AYK: ben bilmen. AK:**
252 **dayısınınĝ ĝızı mı varımış, ĝızı götürmüş. hurda dişdaşda bi ĝoyun_ula orda yatırmış.**
253 **ĝızı götürmüş ora getirmiş, orda bal mal varımış yataķda eĝriķde hanı, eĝriķde. ħar**
254 **deliĝi varımış orda ben bilmen olları. burdan demiş dīķı birez ħar çekelim, yeyelim,**
255 **ĝızınĝ ellerini baĝlamıřlar, ĝızı zorla ĝötürmüř a, ĝızınĝ elini baĝlamıř, dibine inmiş,**
256 **iki üç mü tūĝün ĝomuř ĝız çezmiş ĝaçacamıř. neyse ħarı çıķarmıř, sen elinĝde**
257 **tūĝününĝ birini çezmiřsinĝ a, yok demiř ařřadan asıldıķsıra çezildi demiř ĝız. neyse**
258 **balı malı yemişler, ħarı da çıķarmıřlar, ĝoca vurmuş ĝaFayı. ĝız yoklayıyörü hōyle bir,**
259 **ĝedī_örü, ĝelī_örü derķe tam dalınca, yapıldaķ çayradaķ. evde bu ķürd oluĝununĝ**
260 **ollarda, o zaman ĝalabalık ĝoyun Kırķallardı ya hep millet yiĝirmi ĝiři, otuz ĝiři neyse**
261 **sürü. RD: hallatta. AK: hallatınĝ beri_yānda, kürt_oluĝununĝ öñĝünde. ĝız**
262 **ĝırķınıĝa da varmış, ğara halıl da arķadan yetişmiş. deyveridi ya ülen! dōvecekler**
263 **ĝayrı. dōvdürtmemiř ĝayrı ğara müħtar mara müħtar ğara halılı. ĝız ĝurtarmıř yakāyı.**

264 hep biri birinde bağlı da zatan. bu nasıv ğarısınınĝ bobası total āmad dediĝleri
265 avcıymış o, avcı āmad dellerimiş. ayı ğevmiş onu avlanıka, ondan total āmad denir.
266 öz dayısıymış o total āmad ğara halılınĝ. anaları ğāyırđ ibişlimiydi, nereliydi, analarını
267 bildiĝim yok. bobaları burdan evlenmişimiş. **AYK:** ğoca ğarıcık yaylaya çıkar ğelidiņ,
268 ōlanları da bađmadđ o ğarıya bir. **RD: siz bŃyle, bařka yerden gelen giden yok deĝil mi?**
269 **AYK:** kim var da ğelecek bura bura kim ğelecek? **RD: ara sıra komşu geliyordur,**
270 **uunüz oturur sununuzdur burda!** **RK:** oturuyuz, erķenden yatırız. /.../ **AK:** meceķ
271 hūlen avlanırdđ hullarda, o da ğelmeyiverdi, ha senedir. hacđ eseliller varmıř, hacđ
272 eseliller var derķe, çayıra ařřā, hacđ eseli varımış. şindi bura ğaraĝoyunnu
273 ğelmediĝinde dedem deyveri. ben der ĝır ĝırbıřınĝ ğoyununu ğüderdim der. burdan
274 ğacaķ der, ğoyunu ğece sulardıķ der. ğoyun birisi meledi mi ğoyunu dutardıķ der, hacđ
275 eseli dŃveceķ deyi der, ğaraĝoyunnu yoĝumuř o zaman tek hacđ duran, maçı duran
276 varımış. bu hacđ eseliniĝ işde bir şeyi varımış eFesi varımış, deveyle ğayırđ odundan
277 burdan mı varır, orda mı varır, bu balıķ hasan oluĝunĝ ayavcında ğoyun ğüderimiş.
278 bŃyle elinde kıl yumāĝđ, eskiden adırlıķ ēĝrillerdi beline beleķ daķallardı bŃyle,
279 elinde bŃyle bŃyŃk kıl yumaĝđ varımıř. Ńlen ğoyunula burda nāransınĝ derķe, o hacđ
280 eseliniĝ evesi ğoca buāĝđ saldıĝında, ğorunuverdiĝinde kıl yumaĝđ dutuvermiş
281 buāĝānĝ aĝzına. oda ğorku elemetiyle saldıĝında eFenin bura budu indirivermiş. hacđ
282 eseli burayı ondan terķetmiř. ğonyada yatmış balıķ hasan. **RD: hapishanede? AK:**
283 hapishanede. yalınĝĝız, burda dorumlar demeniĝ manisisi, burda torunlar varımış
284 burda, torunlar. **RD: torunlar? AK:** torunlar varımış. onnar otururmuş bu dorumlar
285 boĝazında. ondan dorumlar deyi ona denir, torunlar varımış. mesele ieķli deller, o
286 zaman aĝalıķ devri ieķlioĝlu varımış burda adı ordan ğalıķ. bunu eyi ezbeleyiP
287 bilenler var, ben bilmen. burdan āĝā ayırdđ gezmeye varmış ieķlioĝlu, burda
288 oturannar hacđeseliler, bununĝ atını, atđ cuķķanın ora akmışımış atđ ordan almışlar
289 hacđeseli ğŃtŃrmŃř. sonĝra adamlar olmuř, ğelmiřler barıřmıřlar, atını vermiřler,
290 ieķlioĝlununĝ. azĝınımıř bu hacđeseliler. hep iřde isim Ńzere ğalıķ. **RK:** hacđ eseli
291 yataĝđ deyŃrŃller, řurda boĝazda yataķ var. **AK:** o hacđ eseniĝ ğuzu yataĝđđ o, bizim
292 hacđ eseliniĝ. **RK:** řeker ğāttınĝ mı? dŃķŃver bardaĝđ dēřdirelim bardaĝđ, istersenĝ.
293 **AYK:** şekersiz iemezsiniĝ. **AK:** ne ende, yavşan mı? acđ olur o. **MC:** yavşan. **AK:** acđ
294 olur, o. **RK:** yavşan dē_ēl, ōlan otu. **AYK:** ōĝlan otu şekerle içilir. **AK:** ōĝlan otundan
295 bir zarar olmaz, yavşandan da olmaz. **RD: kalbinin yaĝını temizlerimiş o. AK:** uzun
296 musdan bizim bilāder bŃyle ğalbden hastayķa uzun mustana ğētdiler. iřde demiř ōĝlan

297 otu, bobaçya, bi de kēyīcik alması. **RD: papatyaya bobaçka derdik değil mi biz? AK:**
298 heyye. bobaçya. bunu demiş içeceksinğ demiş. getirdi bullarda işdi mişdi. gene
299 sıkıştırıverdi hastalık. ülen dedi dāğdā çoban dedi doktur olsa dedi sa_ār belli yazāne
300 açar otura_or dedi. çoban dedi bencileyin dedi dokturluğu ne bilsin dedi böyle. aşşa
301 indīÇinde gel demiş, hanı bunnarı ğullan, aşşa indīÇinde gel demiş, bende de var
302 demiş. **RD: seyile inince gel demiştir? AK: seyile inince gel demiş.**bura indik bizim
303 enište var şeyde çatırlıda, ısmayıl çetin onula gētdiler. neye gēldinğ mütārem demiş.
304 sen gel dedinğ ben de gēldim demiş. dāÇdā çoban dokturluğu ne bilsinğ demiş. ğāyır
305 açılmış, benim sanğga verdiğim oĞlan otu demiş ğalb damarlarınğğı açacak,
306 ğalbinğde seniğ yağ var demiş. bobaçya ğalbinğde yağ eridecek demiş. sen demiş
307 suya çok vurunū_örüsünğ demiş, horşav işdiğinde sosuzluğu keser mi keser, o kēyīcik
308 almasını ondan verdim sanğga ben demiş. burda bir ot var demiş çıkar baharın çıkar,
309 o otu bulduğ mu hem seni ğurtarcān, hem ben ğendimi ğurtaracān demiş. yaza da
310 çıkmadı adam öldü. bilirdi ğayıpten biliciydi. /.../ **AK: ora bir doktur gelmiş de o**
311 **otdan toplamış deller, bizim hasan beğenğ ismayıl içer RK: şeyde olū_örü bu ğuzu**
312 **ğulağında, naneli gibi bişey, ... çāĞşakda olū_örü. RD: yıldız falan görünüyor mu?**
313 **İP: bi taniyān bakayın. AK: ora bi doktur gelmiş de ottan toplamış deller, bizim hasan**
314 **bēğenğ ismayıl içer dediler o otdan, na_āl ot o. RK: bozğulağı biliminğ sen? AC:**
315 **adaçayı, bozğulağ . RC: adaçayı dē_ēl, bozğulağ var bir. AK: adaçayı deller,**
316 **ğuzugulağā, arkadaş. RK: balgam malğam bir şey varsa, içeceksinğ, valla iç aynı**
317 **mentol. MC: var mı burda? RK: burda şu karşıdā dāğda olur. RD: duzlada mı olur?**
318 **AK: duzlaninğ yamada olur. RK: duzlaninğ yamada, yaprağını söyle atacağınğ aynı**
319 **adayı çayı gibi bi içeceksinğ. /.../ AK: ardiç depesi ğöl yer arası birez ğoyun güderdim.**
320 **ğızıl dāğdan ağrı bir çanğ sesi gēldi. dınğladım höyle eşğere çıktım dınğladım, dakma**
321 **ğözünğ olununğ çanğğı. birez ileri tāhā yörüdüm, şöyle ğaramıñınğ altında birez**
322 **ķeklik palazı var tanıdım_ıdı. dutayān deyi höyle sinğerek vardım, ķeklikler farada**
323 **uşdu. ayağām bē_re dağıldı, düşmüşüyün. ayā_ım berķmiş, şişdi. eve vardım bi ballı**
324 **hamır sardım, geşdi getdi. /.../ AK: yazın yaylaya erķen çıkdık. hava yağışlı gētdi.**
325 **ğoyuna bir hafta, on gün duz veremedik, ğoyun duzsuramış. çadırınğ etranını çokmaya**
326 **durdu. birez duz hazırlatdım. halılınğ eğriniğ başlarındā daşlara çiledim. ğoyunu**
327 **çayıra suya götürdüm. çayıra sulaha varıverike, ğoyununğ cīheri yangın olunca yalāha**
328 **ğüredeğ düşdü. orda ğündüzledik, evden yemek gēldi, yemē yedik. āşam_ıla ğeri**
329 **dönüşümde bir emlikli ğoyun varıdı, ğuzuyu yarmış. ğoyunu bi sayayın dedim. bi**

330 saydım, goynunġ içinde ala ġoyun varıdı, gözüme çarpmadı, bi dāġa saydım, bi
331 baġdım o ġoyun yok. ġeldiġim yerleri döndüm aradım, buldum ġoyunu. ġoyununġ ayā
332 daġa daġılmıġ, ġırılmıġ. eve elētdim, āyanı keçeyle diġdim, dıġını tahtadan seyik
333 yaptım, seyile sardım, eve baġladım. **RK: seyik neye diyorsun?** AK: sēyik deyi tahtayı
334 inceldirsiniġ, bayā bacaġınınġ ġırık yerlerine ölçer, keçeninġ dıġına diġersiniġ. seyik
335 deyi ona deller.

XI/3

1 **AK:** bullarda sıır arardı.**RD:** dūġ, dūġ mü derdi ona? **AK:** dūġ, dūġ, dūġ, dūġ, bullura
2 bulur ġötürür ġüzleyle, bi de ġüzlede arardı. ġālıdı, yurtda ġālıdı. **RD: hep sıġır aradı o?**
3 **AK:** sıġır arardı. **AK:** geçende ġüzün ġeldi, eski ki boġazı moġazı ġalmamıġ hocam.
4 **RD: kalmamıġ.** AK: ülen dedi, bobanġġı gördüm dedi dūġümde dedi, ülen nebi bir lira
5 mı dedi para var, onu vermecēniġ mi dedi, öyle bi şey. valla bilmen ben nebi dayı
6 bildiġim yok benim dedim. ġonuġtu, ordan yola çıkardım. hu dedim geden arabayı
7 duruTtum ġayrı servis arabasını, get dedim hullarda araba maraba çarpar dedim. **RD:**
8 **ġu bizim sarı renkli sıġırlar olurdu, onlara ne deniyordu?** AK: ġonġġur deriz onnara,
9 ġonġġur deller. **RD: ġonġġur sıġır. ġonġġur renkli, sarı deġil de sarı ile beyazın karıġımı.**
10 **AK:** ġonġġur, mor ġoyun hesabı ġonġġur deller. **RD: bir de bir şeyin öġrü derdik, sen**
11 **hatırlıyor musun onu?** AK: onu hatırlamayyörüyün ben. **RD: hani mesela, bunun öġrü**
12 **hiç yoktur derdik.** AK: onu deriz canım keleme arasında. **RD: nasıl deriz onu söyle**
13 **bakayım bir.** AK: mesele bi şey duyduġniġ, mesele bi_şey yahut var mı dediġniġ, öġrü
14 yok der. **RD: öġrü yok der deġil mi?** AK: öġrü yok deller. **RD: yani aynısından yok**
15 **deġiġi.** AK: heyte, aynısından yok deyiġi o. **RD: öġrü yok der.** AK: öġrü yok deyiġi.

XI/4

1 **AK:** yaylaya baharın erġen çıkarız. erġen çıkdıġımıydı ġoyun susurar, hafta arsında
2 duzu veriyiz. haFta arasında duzu vemediġ mi, ġoyun hırār, hırakma demeniġ manisi,
3 ġoyuna duz doġanır, bazı duzu geç verdiġniġ mi. duz doġanır duzu fazla alır ġaba
4 çilediġniġ mi. hōyle ince ince çileyecēksiniġ, šöyle yūka yūka çileyecēksiniġ o zaman
5 fazla duzu almaz ġoyun, bi_şey olmaz ġoyuna. ondan sonġġura ġoynu, duz yediġden
6 bir sa_at, yarım sa_at, bir sa_at duz, ēyice susurasın deyi suya elētmeyiz. ondan
7 sonġġura suya elētiriz, birinci suyu verdiġ mi, ikinci suya eletiriz, üçüncü suya eletiriz,
8 ondan sonġġura ... su yōġusa ġeder baġka yere_çeker ġederiz. ondan sonġġura ġüzün
9 yayladan geç inerdik, aġsa sahile geç ineriz. ġasım ekim ayları dedimiydi, ġar yağar
10 yünġeġlere, ġırçılı atardı. eskiler derdi, ġıġ ġullunını atdı, yıl ēyi ġedecek bu sene

11 dellerdi. eski ağıstosunġ biri ikisi dedimiydi, havada bulut ġördünġmüydü eski
 12 ağıstosunġ birinde yıllar éyi ġedecek, yıl yumşak ġedecek, éyi olucaġ derdi eskiler.
 13 /.../ çayırdan ġelidik, akġediġe ġeldik, ġoyununġ biri ġuyrūġunu kemirir, sıyeġ varıdı,
 14 baġdım ġurt ġıynaşıboturu. dedete varıdı, dedeyeyi atdım, ġurtladım. ġöl yerine indik,
 15 yatacadık, yaTdık. yanımdā arġadaşıġınġ birez uykusu aġırdır, peġ saġıdım. ġaġıverdik
 16 ġoyun getmiş. arġadaşa bi depme kaġdım, meġişine bi toġat aTdım. samıtlayarak ġetdi
 17 ġoyununġ ġetti yere. nerē_etdiġini bildiġi yok. /.../ eşşek alāġġında ġoyun ġüdderdik
 18 arġadaş_ıla, bir_ki südlü ġoyun varıdı, südünü saġdım, yepinti etdik āşamdan yedik.
 19 sabāla iġerime bi öġüntü ġeldi. öġüntü. arġadaş da püseyile soġanı döġdü, ġöbēme
 20 vurdu, o öġüntü ġeşdi. /.../ üç mezerde ġoyun ġüderdik. āzık bitmiş. yemek yapayan
 21 deyi ġeldim ġoyununġ yataġhāna, keseye bi baġdım bir apaz bulġur ġalmış, bişirmēhe
 22 deġmēcek. iġine ācık patetis doġradım, onu bişirdik arġadaşıla yedik.

XII

Kaynak kişi:	Ayşe Kuruburun (AYK), 74, Karakoyunlu
Özellik:	Öġrenimi yok, ev ġadını
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD), Mehmet Cengiz (MC)
Derleme yeri ve tarihi:	Anamas yaylası, Mezar Alanı, Yenişarbademli, Isparta. 20.06.2014.
Sohbete ġatılanlar:	Ali Kuruburun (73), İbiş Püseli (40), Ramazan Kuruburun (RK) (30), Karakoyunlu
Konu:	Yörükçülük üzerine sohbet, Dokuma üserine, Deve çanları

XII/1

1 **RD: dokudun yani. AYK: doġudum. şalvar doġudum. eveli kilot derdik. doġudum,**
 2 **depdim, bu daġlarda tā yeri bile belli. RD: depdiniz onu? AYK: depdik. RD: sıcak suyla**
 3 **mı depiyorsunuz onu? AYK: ısıcaġ suyla, sabını sūyla, ceket doġudu, ala bula. RD:**
 4 **çeketi deve yününden mi yapardınız? AYK: deve yünġundan dē_él, ġoyununġ**
 5 **yünġundan AK: mor yünġandan, mor yünġandan. AYK: sarı yünġandan yapılır. AK: sarı**
 6 **yünġandan yapılır ceket. RD: kara yünden olmaz? AYK: olmaz. AK: ġara yünġandan kilot**
 7 **olur. RD: yapaġıdan olur muydu mesela? AYK: olmaz, olmaz. AK: yapāġı depin**
 8 **almaz. RD: nerden olur? AYK: ġúz yünġundan oluş esasında. ġuzu yünġu az sararır,**
 9 **ġúz yünġundan olur. AK: enġ éyi ġúz yünġundan olur. RD: peki ilk çıkan**
 10 **dokuduġunuz anda çıkan ona ne derdiniz, şalvara, çulva mı derdiniz? AYK: çulvalık**
 11 **deriz. RD: ilk şalvara ne derdiz, ona çulva diyorlarmış eskiden, onu biliyor musun?**

12 **AYK:** çuva mı şuva mu dellerdi, depellermiş onu evel çeket edelle.. haba dellerimiş
13 haba. **RD:** haba edellerimiş? **AYK:** evel, ben onu bilmeyörüyün. kilim doқuduk, şalvar
14 doқumadık mı, hepini doқuduk. **RD:** kilim ne dokurdun? **AYK:** baldırlı, küleflı, basma
15 kilim. **RD:** basma kilim nasıl, güllü olan mı o? **AYK:** heyye, güllü olur, basma kilim
16 deller, hacı eseli deller. **RD:** hacı eseliyi doқudun mu? **AYK:** doқumadım hacı eseliyi.
17 gördüm emme doқumadım häç. **RD:** başka? **AYK:** başka hepinden küleflı deriz,
18 hepinden doқudum. başka işde yörük nē_edecek, bullarda göyun güder, deve güder.
19 nē_edecek yörük. sonğ başda burda küt oldu, ayaklar topal oldu, burda ğaldık. ey neye
20 getirdiñiz bura deyi bāryım. **RD:** bunlara kızıyoruz? **AYK:** hī, yāhı hunuñg uçu adam
21 bura çıkar ğeli mi? dāhā hora göyun yatırdı. bir uçundan girer bir ucundan çıkar
22 ğederdim ben. **RD:** kadınlar ne giyerdi eskiden, senin kızlık zamanında? **AYK:** öñgeç,
23 peşdemál, ğöğ öñcek. ğöğ_öñcek. **RD:** peştemal mi derdiniz ona? **AYK:** peşdemál
24 ayrı, ayrı. peşdemál ayrı. ben iki dene örtü.. öñcendim. çocuk üyüdüümü,
25 art yanı ğöğ olur. **RD:** arka kısmı gök olur? **AYK:** hē, öñg yanı ğırmızı olur. **RD:** ona
26 peştemal mı derdiniz? **AYK:** ona peşdemál deller. **RD:** o dokuma bir şey mi? **AYK:**
27 dokuma bir şey işde. **RD:** onu kim doқurdu? **AYK:** ne bileyin satın alınır. doқunur,
28 satın alınırdı. **RD:** o dokunmazdı yani. **AYK:** doқunmaz da. çocuk üyüdüümü,
29 yatamıgodu yatır mı? yorulmuş o, yorulmuş. gezmediğinden olur o be. **RD:** başka?
30 **AYK:** başka ne olacak işde yörük. anneğēñg yurtlarını gezmediñg mi, holları. **RD:**
31 gezdim, gezdim dolaştım. eşşek daşına çıktım, eşmeye çıktım. **AYK:** hurda yoқarda da
32 varıdı yurt. **RD:** burda bir yayladık biz. yukarı falan çıkmadık. **RK:** ardıç alāñında var
33 her halda, ardıç alāñında da var yurt. **RD:** ardıç alanında da da var bizim yurt. **AYK:**
34 ardıç alāñında pat āmadıñg ğarısı bi dedi hüseyingile neye ğodum orda, baқıñg ay
35 eşşe, al dedi ne bileyin nere derdi. **RD:** neyi? **AYK:** bi şey mi etdiydi o zaman orda,
36 subaşılar ğızını ğaçırdı ya. o zaman öğkeyle öte yanda bē_re çekilmişler ırāmatlı pat
37 āmad öğkesinden. orda da ğöşdü getdi. ora dedi hüseyingili neye ğodum dedi, ordan
38 alıñg onu öv̄keme şeye atıverdim dedi. emine sāĜ ellēm. ğörmedim, tā sāĜ ellēm. **RD:**
39 o sağ daha sağ. şimdi biri, orda sinerse mesela, karamıñın ardında sinerse, düşmanın ise
40 seni öñğüyor mu derdik, öñğger mi derdik? **AYK:** öñğger der.. öñğger inğsan var orda
41 biş derdik, ne diyelim. **RD:** öñğger derdik değıl mi ona? **AYK:** öñğger derdik.

XII/2

1 **RD:** hısım yanıma gel bakayım. başla bakalım. **AYK:** at tapırından āĜdık, bisel davar
2 var öğümde. bisel de göyun sürüsü. halıl, yanda çocuk gücücük. hey hey göyunuñg

3 ardından geliveriyin. çocuğunğ elinde bi çalgıcağ var onu bıdırdadörü. üy, gelē_Le
4 geldim yolda bi toz gağar. anam bu toz ne? geldim, birininğ baçā ğırılmış. **RD:**
5 **koyunun birinin bacağı?** **AYK:** ğoyununğ birinin baçā ğırılmış. nerē_edeysin gece. İçik
6 beriden vardım sürdüm hōyle herekledim. başımdā çemberimle dağdım. bāladım, ğara
7 bağ bāğladım. oğlum sen hāç ğorğma burda bi şeyçik olmaz, yancāzına yat ğoyununğ
8 dedim. ışıdığında. **RD: hangi oğlan bu, ramazan mı?** **AYK:** halıl, ışıdığında dedim gağ,
9 ben ğoyunu hōyle dedim ğöle dōru ağdırıyın. ora duruyun yanıma ğel dedim. yanıma
10 çocuk ğeldi ğāyırı sabāla. orda ğoyun ğaldı. ğendileri ğarā_ca_ētdiler. ğarā_çadan
11 ğelmişler oğlen. çocuk ğetdi oldū yeri ğösterdi. aldılar ğeldiler. bu dağda neler neler.
12 o irezilliklerinğ hātdi bi yanı yok. ben hindi, ne var hindi. hura düz yere
13 sürörüsünğ. **RD: toz kalkması neyden olmuş?** **AYK:** toz, ğoyununğ taradığı yerden.
14 taradığı yerden toz, toz ğakdı. **RD: koyunun birinin bacağı kırılmış, sen ne yaptın ona?**
15 **AYK:** baçā ğırılmış. dağdım ora bağladım. çocū yanna ğodum, yanna yat ölüm dedim.
16 ışıdığında benim yanıma ğel get. ışıdı getirdik ğāyırı ordan. ğetdi çocuk ğösterdi
17 bobasına. hindi ne var, hindi irezil dē_ēl millet. irāhat tabi. evinğ yanınğda olū_örü,
18 malınğ yanınğda. ev filen yerde, ğoyun filen dağda. **RK:** ğuzu var ben onnarı ğatacān,
19 az uvak. on ğadar var. **RD: emlik, ikinci ğuzu.** **AYK:** sütlecēz birini ya, süd var mı?
20 /.../ **RD: yağmur yavaş yavaş yağarsa bir şey deniyordu ona?** **AYK:** püsenğ püsenğ
21 yāğar deriz. deminki bizim oturdumuzdā. **RD: yavaş yavaş.** **AYK:** heyye, yavaş yavaş.
22 ğıvrak ğeldi mi çavğın deller demiki_bi. **RK:** çavğın, bi anda ğelip geçen yāmıra.
23 **AYK:** bir anda inğgileyerek, kütüleyerek geçene heyye şavğın. **RD: ona şavğın mı**
24 **diyorsunuz?** **AYK:** şavğın deller. **RD: şıvğın mı derdik yoksa?** **RK:** şıvğın de denir
25 şavğın da denir. **RD: şıvğın derdik biz ona, bir şıvğın geldi geçti derdik.** **AYK:** ha,
26 tamam. **MC: ramazan sen de anlatsana, koyunu yitirmişsiniz, sonra bulmuşsunuz?**
27 **AYK:** ğoyun da çıksın, ğoyunu hāç anğma. irezilliğinden kēri ğoyununğ ... **RD: kara**
28 **meçikli koyun derdi anacığım?** **AYK:** heyye, aynı. **RD: bu meçik ne?** **MC:** anam da
29 derdi, meçikli derdi, bana kızdı mı meçikli derdi. **AYK:** yatağ bilmez, durak bilmez.
30 hindi hura ekmek yēyeğēn, su içeyēn, hura bi oturayın bi çay içeyēn dediñ mi, ğürede
31 ğederdi. seninğ ağırınğğı bilmez, azınğğı bilmez, öleninğğı bilmez. /.../ **RD: yay derdik**
32 **değil mi yaza biz?** **AYK:** yay deriz, yay girdi deller. yay girdi deller. **RD: bahar geldi**
33 **zaman yaz geldi deriz.** **AYK:** yaz ğeldi deriz. yaz ğeldi. **RD: tabi güzün belli.** **AYK:** ğúz
34 ğeldi deriz. ekim ğeldi deller hindi. ğúz ğeldi durulmaz burda deller. evel ğasımā_adar
35 duruduk. munğgar başında duruduk. ğasımā_adar duruludu. o zaman deveyle ğedilidi.
36 ... ğoyun ğöç. **İP:** ğıncılı atarmıydı burda, ğıncılı, hanı püsenğ püsenğ? **AYK:** kar mı?

37 atma mı, atar. **RD: o nedir?** **AYK:** qar, yavaş yavaş yağar qar. **RD: ona gırcılı mı denir?**
38 **AYK:** ğırcılı deller. **RD: ğırcılı?** **AYK:** ğırcılı, ala sulu atar geçer. **RD: ala sulu ona**
39 **ğırcılı mı deniyor?** **AYK:** ğırcılı denir, peğ yağdı mı, ayaz yāĠar açmaz. **RD: epelediği**
40 **zaman?** **AYK:** sürü yağdımı açar, ğırcılı ... o zaman açmaz. depekler atar. **İP:** ğırcılıya
41 bastırđınđ mı hāç ğoyunu? **AYK:** burda hā? burda yatırız bununđ_ula çadırda biz.
42 bizim ğayın ile ğoyun ğarışık a. şorda ilerde boğaz var. orda bekleyörüller, yatıyörüller
43 ataş çok odun çok yakdılar odunu kestiler motorula. gece köpek sarār sarār, allām
44 dedim bunnar ğoyunu ğırdırdı dedim. o zaman köpeklerinđ, o köpekler öldü ya.
45 çizmeme ğeydim ayāma, kütür kütür hāç üşümedim, qarınđ içinden ğetdim. **RD: nerde**
46 **bu yaylada mı?** **AYK:** burda burda. bulāyın dedim. köpekler neye sarar dedim. hoyun
47 hoyun, çobannara yatannara ğağın bağayın. ğoyun var mı? ğoyun yatağda yatır.
48 köpeğenđ zoru ne? bu canavar alığ ellēhem dedim ben. hayır hayır dedi, bizim ğayın
49 ğakdı ğayrı. ğoyun dē_ēl o dedi. ğebeleğınđ ğoynu ğelmiş ovan da dedi, qar_ıla
50 ğaçırmışlar dedi, hura dedi köpeklerinđ sardı yere ğeldi ğoyun dedi. çobannar dedi
51 ūyüye ğalmışlar dedi. çobannar ğelmişler qar_ıla ay allām irezil, atař yok ot yok.
52 ğoyunu hōyle çevirikler mezerinđ yanna. **RD: ğüz ğünü mü bu, kasım mı?** **AYK:** ğüz.
53 su aldılar burdan dīkı ğāyırı ekmeğ mekmek verdik biz. teğeye ğedī_örüller. yolda
54 burda, qaradan, irezil idi onnar be. yoldan ğedī_örüller. havalar açasıya getmez bizim
55 mal, burda durullar, tam hava açmaya durdumu çekeller. hamıza ırāmatlı ğederdi
56 yāmır_ıla yaş_ıla irezil olurdu o dāğlarda.

XII/3

1 **AYK:** ğoyun yayılmaz, endē ğoyunu ho_yānna çeviriver deriz, ho_yānna çeviriver.
2 **RD: çınğır dedğiniz koyunun izi mi?** **AYC:** izi tabi, **RD: yayıldığı yer?** **AYK:** yayıldığı,
3 hōyle işde ayağıyla ğetdiği yer. **RD: ayağıyla gittiği yer çınğır diyorsunuz.** **AYK:**
4 çınğır deriz. ğoyun yayılmaz. hindi bizim ğoyununđ ğetdiği yere yayılmaz başka mal.
5 **RD: başka mal hiç yayılmaz zaten.** **AYK:** yayılmaz, tabi, orayı yayılmaz. **RD: oraya bir**
6 **kere koyun gitmiş, yemiş.** **AYK:** çıynadı, çıynadı. **RD: otu çiğnedi, ona çınğır**
7 **diyorsunuz?** **AYK:** çınğır deller ona. ğelmiş bura kel ğuzu. bobağ ünneyörü ay
8 ıramazan de. /.../ **AYK:** dēřik edelim dediler, dēřiĠē ğardařınđ ğönğlü olmadı, başlık
9 parası istedi. üç milyon para aldı. **RD: üç milyon?** **AYK:** hī, ben dedim ğedemen dedim
10 ğönğğülsüz. **RD: senin ğönlün yok muydu?** **AYK:** ğönğlüm yoğudu, ğedemecedi,
11 durannı obası berī_eldi, bitecek, olacak, ğalacak öyleliksire oldu. **RD: bu kadar mı?**
12 **AYK:** bu ğadar. bunnarınđ bobası duran ğoca varıdı. bu, hüseyēn āğanınđ bobası. o

13 üstüme oldu, babamgılı gandırdı, döndürdü bitdi. **RD: seni bitidiler buraya? AYK:**
14 bitirdiler. **RD: nerde oldu senin düğün? AYK:** gadiryede. **RD: geçebeydiniz o zaman?**
15 **AYK:** göçebe dē_ēlidiķ. deve meve yoħudu o zaman. satıldı. deve meve bitdi hep
16 bi_şey yoħudu, ğoyun varıdı. **RD: bu kadar mı? AYK:** bu ğadar. **AYK:** kelifińg şeyini
17 mi çekdińĝĝiz. **RD: kelifin resmini çektik. AYK:** yıkık o be her yanı yıkık, yıkılmış
18 ğetmiş. **RK:** yük daşı, ala çuval bununĝ doķuması zor olur, herkez doķyamazmış bunu.
19 **AYK:** ğendim doķudum onu ben. **RD: şu kultaki yanışın ismini biliyor musun, hatap**
20 **başı mı derler? AYK:** hatab başı dellerimiş, onu bi anama başka biri doķuyvermiş onu.
21 eski yörümüş o ğarı eski yörük. duraligildenimiş. **RD: o yanışın etrafındaki çentikler**
22 **var ya, ona bir şey diyorlar? AYK:** o küÇümeden olü_örü, küÇü. **RK:** şu alaya? **AYK:**
23 ona ğümüşlü suyu deller. **RK:** şunnar, şunnar? **AYK:** endene. **RK:** şu ney maķas gibi
24 şey? **AYK:** ğümüş ğöķlüsü deller. sayar ğorsunĝ dibinden, bozulmadan yoķarı ğeder.
25 İP: sayarminĝ? **AYK:** saya saya tenneri sayılıdır. **RD: şu girintilere ne deniyor? kulptaki**
26 **onun bir adı var? AYK:** hunu mu? **RD: desen var ya. ona bir isim veriyorlar. AYK:**
27 darāla çevirōrü, onunĝ adını ben bilmeyōrüyün, heyye, çeviri, çeviri olōrü o. **RD: buna**
28 **hatap başı deniyor da, kenarındaki şeylere? AYK:** onu bilmeyōrüyün ben, hōyle darāĝı
29 var onunĝ, darāħa var onunĝ çeviri çeviri doķuyayōrüller. **RD: çarpanayla. AYK:**
30 çarpanayla. ha, çarpanayla işde. onu ben bilmeyōrüyün. onnar ırħam miħram, onnarı
31 ğendim doķudum, çuvaları ğendim doķudum. **MC: kök boyası mı bunlar? RK:** kök
32 boyası. **AYK:** soldu da öyle gözeli o.

XII/4

1 **AYK:** orda bi su doldurdular. Ķarınĝ çanĝĝı varımış devede osman ırāmatlı dayı dedi
2 bi salıver de bi dıńĝlayalım bē dedi. salıverdi ğāyrı Ķarınĝ çanĝĝını devenińĝ Ķarınĝ
3 altında Ķarın çanĝĝı var. **RD: karşılıklı mı oluyor karın çanları? AYK:** ğarşılıklı olur,
4 iki taraflı. **RD: nere baĝlanıyor onun ipi? AYK:** onunĝ ayrı sitil ipi_bi ipi var, hōyle.
5 çekēr, çekēr, sıyrıverdińĝ mi düzlenir açār. yamacına ğıra çıķmışlar, ğonmuşlar. yedi
6 ğelining biri üzerliymiş, ğelinińĝ biri orda mavıyat etmiş allāh. biz ğeri döndük, ğelin
7 demiş beni el olduĝu tavık sesi olan yere atıńĝ ölümü demiş. şeye belcēze ğelinińĝ
8 cenezesini ora eltmışler, ora yataķlamışlar. o daĝdan neler ğeldi neler geçerdi. hindi
9 ne var? hindi ğeden ğelen arabayla hora olmassa hura ğedi_örü, hora olmassa hura
10 ğedi_örü. biz ora uzun mustana ğetdik yörük doķturuna. yörük doķturu ēyi deller.
11 benim ğardaş hastalandı alı, ğonyaya ğötürdü bobam beşērine ğötürdü bobam her yere
12 ğötürdü, anCō oluķ. ilan öldürdüydü aşşada bi ilan öldürdü. öldürme dedi çolaķ yaşar,

13 öldürdü. ilan ora bi bekçi mi, mezer mi varımış ne varımış. ondan songra bi hastalık,
14 kimse bilmedi, doğdur da bilmedi. eskĭ_ızını getirdik. evel bir apendisi yakardı o, o
15 ğarı bi yakdı, hıh, olmadı. anam aldı uzun mustana ğötürecēĝen ölüse orda yolda ölsün
16 dedi. aldı ğetdiydi, bi ğökce bi hab vermiş. o hapınĝ içindeymiş ĝāyır. ondan songra
17 ardından bi inne minne vuruverdi ĝāyır, işde ondan ğurtulduydu. beşerine ğonyaya,
18 ıspartaya her here ğötürdik, getirdik olmadı. daĝdā ğoyunu ğetdileridi, ıçık gezer gibi
19 oldu da, küp, bizim ĝaçıp ĝelĭ. alı öldü dedi. öldü dedi. hep sē_ertdik
20 getdik, eşsek aldık ordan ğatdik ĝeldik. o ğurtardı işde, ne_ise onunĝ verdidiĝi bir
21 hapınĝ içindeymiş. bodası getdim, bodası ĝördüm bodası, bodas olup da bir çayır aynı
22 çukğanınĝ öĝündē yer gibi bē_er bodas. **RD: düzlük mü? AYK: düzlük. RD: sulu mu?**
23 **AYK: sulu, çukur çukur bir. çukurca ēşik bi. üst yandan indi ĝeldi ĝöş, dāĝdan indi**
24 **ĝeldi. İP: yörük doktoru nerde orda? AYK: yörük dođturununĝ guyusu var, yeri yataĝı**
25 **belli onunĝ. yeri var ğuyuları var, şeyleri var kelifleri var, ĝölünĝ başında. burda da**
26 **ĝetdik yörük doğturun.. neydi oranınĝ ĝındıra deyörüller, ĝındırada dediler ĝetdik bi.**
27 **onunĝ orda ĝözel evi varıdı. eve ğoyunu ğatıvermişler ğoyun sürüsü varıdı. iki dene**
28 **ĝızı var orda ellehem orda ... mı deyörüller, iki bacı iki ĝardaşa ĝaçmış ho yanna. RD:**
29 **öldü deĝil mi yörük doktoru? AYK: öldü, öldü, öldü, bizim ĝayın varmış benim yūküm**
30 **aĝırlaşdı mustafa demiş ona. ondan sonĝgura öldü. ĝalb varımış aynı. bizim ĝayına**
31 **olan otu deyörüüz ĝayrı ya, ondan iş demiş. onu hayla bi işdi, işdi, olan otu**
32 **deyyörüller boz bir ot hullarda var hindi. onu işdi, iş dedimise böye mi iş dedim ay**
33 **mustava demiş. yağ maĝ bi_şey ğomamış şeyinde demiş. RD: çok mı içmiş? AYK:**
34 **çoĝ işmiş. RD: yaĝı temizler miymiş o? AYK: temizlerimiş. ben de çoĝ işdim. RD:**
35 **yararlı mı?. AYK: soĝuklamaya, yağ maĝ varısa şe_ederü, temizleyörü. ondan**
36 **sonĝgura beriz etmēyverdi, cí_araya gitme dediler, cí_araya dayana ĝaldı işdi. duzlu**
37 **eti yeme dediler. ben dāĝa haç sene oldu azıma da alman, burnuma bile kokmaz häç.**
38 **bunnar bazı tavık bişiriller, haz etmen ben derin. koĝusunu haz etmen ben. RD:**
39 **devenin neresine konuyor aynalar, yularına mı? AYK: onnarınĝ heybeleri var, bayā**
40 **yanĝĝışlı heybe sanĝga satdığım gibi heybeler, heybelerde ayna var, ĝelen ĝelilerinĝ**
41 **ĝüçünĝ deveninĝ öĝünde hōyle atlı ayna. biz dedik böyle bi şey häç ĝörmedik. RD:**
42 **ayna, devede, heybede? AYK: hēybede, atılı. RD: heybeye baĝlamışlar mı onu? AYK:**
43 **baĝlamışlar aynaları. ĝelinleri tanıdik böyle tanıdik yedi ĝelin, ĝarı su doldurdu**
44 **analıklarımış bi ĝarı. biz ĝāyırı tulūĝa yardım ediverdik, tulūĝa su ğatdı. hayvannara**
45 **sardık. RD: ne zaman bu? AYK: oldu, çok. ben evimizdeydim. emmigilinĝ eşşe de**

46 varıdı. **RD: o zaman suyu tuluğa mı katıyordunuz?** **AYK:** onnar tulūhā ğatar, biz
47 ğatmayız. onnar ğatī_örü. dēze dedi ğöçüp ğedersinĝĝiz dedi, bu suyu sen
48 ne_ēdeceñĝ dedi. ĝızım dedi yedi ğelinning yedi de çocūhū olsa haç olur der. yardım
49 ediverdik, doldurduk. işde orda o ğelin ölmüş. hindi öyle ĝōş nerde, şey nerde. **RD:**
50 **karın çanından başka ne çanı olurdu?** **AYK:** yüz çanĝĝı. **RD: kaç çan oluyor yüz**
51 **canında, mesela bir tarafında?** **AYK:** üç bi_yānda deĝel mi ōlim, üç bi_yānda. **RK:** üç
52 bi tarāfda, üç bi tarāfda olur. **AYK:** üç bi_yānda üç bi_yānda. **RD: ikisi aynı boyda**
53 **mı?** **AYK:** uFā olan, içindē var ya ufak, uFak içindēninĝ içinde. büyük şeying içinde.
54 **RD: hepsi aynı boyda mı?** **AYK:** biri büyük olur. **RK:** biri büyük, ötekinner uFak, o
55 büyük şeyi çalan dil vazivesi ĝören bir çanĝ var, onunĝ da içinde ayrıyatdan bi zil olur.
56 o da onu ötdürür.birbirine baĝlantılı. bi çanĝda iki tane çanĝ var. üç tane çanĝ olur.
57 **AYK:** ĝendi deveninĝ çanĝĝını, hindi orda ĝonĝşununĝ birininĝ çanĝĝı olsa başka
58 deveninĝ çanĝĝı, ĝendinĝ bilisinĝ deveninĝ çanĝĝını. **RD: yani, senin ĝöçün geliyor**
59 **olsa ayırt edersin?** **AYK:** bilisinĝ. **RD: senin ebene kim dellerdı?** **AYK:** hanĝĝı ēbemi
60 sorarsinĝ sen? **RD: ana veya baba tarafından biri?** **AYK:** bobamınĝ anasına ĝök zepneb
61 dellerdı. **RD: o bilinen biriymi deĝil mi?** **AYK:** işde ĝök zeyneb dellerdı. ötesi hacı
62 muslu dellerdı ĝoca ĝarıcīdı. **İP:** koyun nasıl duzalnırdı? **AYK:** ĝoyun na_ıl
63 duzlanacak, ğatarsinĝ, heybēyi omuzunĝĝa atarsinĝ, ĝoyun arkanĝdan ĝelir, burrt
64 ettiñĝ mi ĝelir. ıçık evel ğedersinĝ atarsinĝ açık bi dökürmēcek deyi, ondan sonĝra
65 dökersinĝ, ĝoyun yediĝsire atarsinĝ. **RD: koyun onu yalar.** **AYK:** yalar. deveye diri duz
66 verilir, diri. **RD: diri tuz?** **AYK:** diri duz. kütür kütür yer. **RD: deve daha çok ĝüzün**
67 **tuzlanırdı galiba?** **AYK:** yaylada bu vakıt, ĝoyun yediĝi vakıt duzlanır. ĝökü irāmatlıyı
68 severdik biz hindi. bayā ĝöküyü. ben ... şindi, bi ĝırmızı deve var, ĝançık deve bi ĝeldi.
69 ĝızım dedi hu deveye duz veriver dedi bañĝĝa. deveyi hurda duzladım. bi de su veriver
70 dedi. bi de su verdim deveye. ora çayıra hōyle depeye ĝoyun yatırdı bizim a, mezerinĝ
71 öĝüne. depeye çıktım bi ordan yúnĝ ceketli bir adam ĝelī_örü. yúnĝ ceketli düşümde
72 hindi. **RD: eski bizim yörük yün ceketli?** **AYK:** heyye. **AYK: kim o ĝızım dedi?** bilmen
73 dedim ali ālardan mı ĝelen var bir dedim. ali_āĝalara beñĝzer ĝelen dedim böyle. üy!
74 az sonĝĝura alyanak vurulmuş dediler. ötōze bi ĝelen olmuş, onnardan ĝörüverdim
75 miydi ... çıkmayıveri hāç. **MC: tuzun içine bir şey katarmısınız?** **AYK:** şeker ğatarız,
76 arpa unundan ĝavırır ĝızardır onu ğatarız. **RD: arpa unu?** **AYK:** arpa unu. **RD: peymez?**
77 **AYK:** bekmez ovcalarsinĝ. darı ĝavırılır ğatar. **RD: tuz verdiniz mi koyuna?** **AYK:** iki
78 kere verdiler. **İP:** şöyle karıştırıp ovcalar mı bir şey dedin? **AYK:** duzu mu? ovcalarız

79 höyle dökersiñg içine ne edersenğ, ğarışdırırsiñg şap ıla bekmez dökersenğ tâha şey
80 olur, ovcalarsıñg elinğle ovcalarsıñg. MC: **davarlarda bel ğurdu olur mu?** AYK: kel
81 oldu mu olur. RD: **tuzu koyun daha fazla ot yesin deyi mi veriyorsunuz?** AYK: hırār,
82 hırār, evel dökülüverir eve. ğabıñg ğacağāñg arasına dökülüveri. duz vermessenğ?
83 hırākıdı mı hasta olur. hırākımadan verecekesiñg. RD: **ne yapmaktan?** AYK: hırāhāp
84 da eve düşleşmeden verecekesiñg. hırār, eve boğu çekirdeği yemeğe sarıverir. eviñg iki
85 yanna sarıverir, ipe sapa, ... sarā alır. o zaman hırā ır. ne bulusa ğevcelelemeye
86 sarā alır. hırakıdı mı hasta olur. İP: hırākımağ mı, bırākımağ mı? AYK: hırār, hırār.
87 eşkiyi müşküyü bulduğunu yer. İP: koyun kırkılmadan öñge ne olur? AKY:
88 nē olacak ğırkılmadan eveli ğoyuna, hindi eveli yürdüğ, yıkardığ, hindi kırli mirli
89 denğ gelişine. hindi bağ biz denğgize ğederdik, biz denğgize, āşamdan her şeyiñgğ
90 azıñgğı tozuğunğhu, çayıñgğı şeyiñgğı ğatarsıñg heybenğge. eşşekler hurda dağılı
91 olur, attıñg mı eşşekleriñg üstüne, şurdan doğuz donnudan, ışımadan depeye
92 çıkacağsıñg, duzlanıñg ğedihē. dēğ bobam eşşeğē ğoyun ıla barabar, denğgize
93 inersiñg. çobannarı yemekleriñg çaylarıñg, ğüneş çıkar ondan sonğura ğoyunuñg
94 yünēni çevirisiñg dal ıla. RD: **sabahın öşünde gidiyorsunuz o zaman?** AYK: sabā anğ
95 öşünde, şafāla ğağarsıñg. burdan erğenden bi dal ğorsunğ ğoyunnar ağarsa ağar
96 akmazsa elinğ ile, hay huy ediverdiñg mi denğgize ğeden de olur ğoyunuñg.
97 duTamāyverisiñg ğeder. atarsa o zaman ēyi. RD: **ne atarsa anlamadım orayı?** AYK:
98 suya suya ğoyun, bruşt ettiñg de akdımıydı aynı yola ğeder gibi ğolay olur. yüzmez de
99 ğeri bi portumuydu girmez denğgize. MC: **biri atladğında hepsi atlar mı?** AYK: hepsi
100 atlar, elle oldumuydu zor. bi de akdı mı zıvada çıkar ğeder. ğoyunu çıkarısıñg ğeli de
101 herkes yüyü yayğanır çıkar çayını ğayvasını içer. RD: **beğşehir gölünde mi**
102 **yıkardınız?** AYK: beğşēr gölünde. hindi de kırli ğırkı örüller bi şeye ğerek olmaz o
103 ğeviş gibi. yünğgü alan satan da yoğ ya. RK: bir ğün öñgesinden habar veriller sağa
104 sola ğonğşulara ğoyun ğırğacāz diye. AYK: her şeyeni hazırlarsıñg. RK: ğuzuyu
105 keseller hazırlallar, ğırğarız akşama ğadar iki yüz üç yüz ğoyun ğırğılır. bitdi mi bi de
106 silah atallar arğasından. AYK: biz yünğ toplarız. /.../ AYK: sōmē höyle inceldirdik, a
107 yeğen o neydi, sōmē höyle incedir inceldir, o iş çoğalışı. köylü ğarılarına veridik, kelek
108 alidik, orda ğavın alidik. deveniñg yanda deveniñg. RD: **sōmek neydi?** AYK: ğoyunuñg
109 yunğgu. ğavın alidik ollarda. çayırdā hindi ğoyunu sağdığ, banğga dedi bō ön dedi
110 südü veriñg dedi. peynir çalacağın burda ben dedi. ben sağdım neyse höyle bidonda
111 ğötür.. ümüşen dē eldi ğötür ğızım dedim nē edersenğğiz edinğ dedim. dartman da

112 bi_şey de etmen dedim. bizim eltiye ver dedi vermedi. āy alāhım ona bir öğkelendi,
113 bir öğkelendi, elim günüm deyi dedi. ona bir öğkelendi. ğız veriver endē südü, peynir
114 edecek ğarı dedim, vermedi. ben veriverdim, haz ederdim güle güle ederdi, elim
115 günüm deyi dolandım ğeldim derdi. tā bura ğeldiydi. **RD: ekmeği sen mi attın bu**
116 **yediğimiz ekmeği?** **AYK:** ğelin atdı aşşadan bu ekmeğ. burda atdılar, öndün burda da
117 atıverdi ğedenner. tā teğeden ekmeğ var. **RD: yuka yapmışlar?.** **AYK:** yūka, ğelin
118 yaptı. burda atamazsınğ edemezsinğ dediler. halılınğ ğarısı var ya. muradıñğ ğızı var
119 ya, muradıñğ ğızı ğelinim benim. ğatıver olım çay. **RD: külük neydi külük?** **AYK:**
120 külük deller, bazlama deller ne bileyİN. **RD: mayasız ekmek mi?** **AYK:** mayalı ayrı.
121 mayalıya mayalı deller, mayalı ğabarık, mayalarsınğ āşamdan, sabāhā atarsınğ. **RD:**
122 **külük ne?** **AYK:** külük hindi ne bileyēn yazallar ona külük derdi, o neydi ne bileyēn.
123 **RK: külük, yūka ekmēğēñg bi uFā.** **AYK:** bi uFā. **RK: açmadan ğalınğ şekilde,**
124 **bazlama şeklinde, bazlama da denir, külük de denir.** **AYK:** o datlı da olur, ne bileyēn
125 aç mı olur inğsan sabāla ğatıverillerdi, bē_re ğederkene yenirdi ne bileyēn ben. **RD:**
126 **onun hepsi mayalanmayan hamurdan mı yapılıyor?** **AYK:** mayalanmayan hamırdan
127 olur. **RD: ekmek mayalanıyor mu?** **AYK:** ekmeğ mayalanmaz. /.../. **İP: o hamır**
128 **kestiğınğ şeying adı neydi?** **AYK:** kısiren, sırana, kısiren. **İP: sırana mı?** **AYK:** sırana
129 dellerdi kısiren deller. **RD: onun adı kısiren mi?** **AYK:** kısiren, sırana deller, ğart ğarılar
130 sırana deller, biz kısiren deriz. **RD: eskiden sırana me denirdi ona?** **AYK:** sırana deriz.
131 sırana dellerdi. **RD: bizim yörükler ona öyle mi derdi?** **AYK:** öyle derdi işde bazlama
132 dediğleri_bı hindi. **RD: eskiden bayanlar ne giyerdi haba olarak?** **AYK:** biz onu
133 görmedik, sırmalı bazı şeylerde görüğü_örü televizyonda öyle ğeyellerimiş. o hindi
134 bizlerde yok. benim emme öteki dağımından var. aşşa da ğonulu var, hepinden var. **RD:**
135 **işte onların adını söyle?** **AYK:** peşdemal, üç eteğ dağımıyla. üç eteğ var. **RD: çizgili**
136 **olan?** **AYK:** cızgılı olan, heyye. **RD: gök öncek var mı?** **AYK:** göğ öñgceğ var. bu
137 garamēmedğiliñğ bobası o zaman mapısdaymış a, birer kilo yuñğga ğaytan deriz, ucu
138 tokalı ğaytan. ğarılar, hep ğarılar aldı ğāyı, ondan ben de de var toka hōyle.
139 peşdemalınğ tokası ğuşandığında bağladığında arğada, oynarğa arğada. ucu boncuklu.
140 ne bileyēn onu orda nāhāl emek çekerdi āy anām. **RD: gaytan dediğınız ne?** **AYK:** işde
141 ğaytan bāğ, bāğı. peşdemala dağarsınğ iplersinğ, böyle aynı, dakdınğ da ğeri
142 sayarsınğ, öñgcenisinğ, arğaya hōyle bāladınğ mı, ikisini telinden bağlarsınğ, hōyle
143 arğada. **RD: eteğın üzerine mi bağlıyorsun?** **AYK:** ēteğēñğ üzerine bağlarsınğ? **RD: ona**
144 **ğaytan diyorsunuz?** **AYK:** ğaytan var, bāğı var. **RD: o seyyar mı, eteğē bağlı değil?**

145 **AYK:** daqılı, daqılı, peşdemalda daqılı. aynı lastik bur.. **RD:** **çeket olarak ne vardı?**
146 **AYK:** o sırmalı şey var hindi bazı tevizyonnarda oynayan şey var ya, ondan varımış
147 eveli. bizler görmedik onu. **RD:** **eskiden gelinler ne giyerdi baş örtüsü olarak?** **AYK:**
148 üsküder dellerdi, ğırmızı bi şey vardıdı höyle çelellerdi ne bileyēn onu. bi de ğandilli
149 dellerdi, ğerı yanı ğırmızı aynı şey gibi ucunda şöyle şeyi var, alası var ucunda aynı
150 yazmā bi, onu örtünüllerdi. **RD:** **kızlar?** **AYK:** ğızlar pullu aq, bēyaz bēyaz ğeyeller.
151 **RD:** **o kız olduğunu mu gösteriyordu?** **AYK:** aq, aq ğeyer. ğırmızı ğeyen ğelin. hindi
152 ğelin de belli dē el, ğız da belli dē el. **İP:** sırt yıkamaya nere giderdiniz? **AYK:** çayıra.
153 **RD:** **geysi yıkamaya diyeceksin.** **AYK:** dur sen. öteki öluq var ya, şeyiñ oturdūGu yer,
154 orda yürdük. ora tekneli mekneliydi, bi ğāt berikinde edellerdi. berikini çekdiler,
155 teknesi vardı aşşā yāndaydı, ora ğurar herkes ğazınıni orda yıqardı. **İP:** belli günü
156 olur muydu? **AKY:** ne zaman denq gelisek. ğoyun da olmasa orda, ğoyun suya ğeder,
157 ğoyun da sāğacaqsıñg, onu da yıqacaqsıñg, ğazanı ğötürmezsenq öte yanında
158 ğoñşulardan birer ğazan alısıñg. suyu orda ılıdırsıñg. **İP:** neyle yıqarsıñg? **AYK:** şey,
159 neydi onuñ adı, aqılıma ğelmedi neydi dur bakayın, soda, soda. soda, sodayla
160 yılanırdı. onu suya atarsıñg, tenikeye yanı başına ğorsuñg, kōpürür atdıñgmıydı. sabın
161 gene ayrı. **RD:** **geysi daşına koyarmıştır, say daşa?** **AYK:** heyye, say daşıñg üstüne
162 yığarsıñg, orda yıqarsıñg, tokuç ula döversıñg. ilēnde yıqarsıñg. külüle, pelidiñg
163 külüne o da kōpürür. **RK:** yapağınıñ kıriyle bile çamaşır yıkamışlar. **AYK:** ğöl
164 yerinde evel yüllerdi. ğöl yeri dolardı ... külleri. ğıp ğırmızı orda yüllerdi. deve
165 sulardıq. sömek yıqardıq. **RD:** **sömek neydi?** **AYK:** yuñg, kilim doqunan şe den ak
166 yuñglar ēyi yünür. ēyi açardı. bi de sabın çalırerisıñg. /.../ **RD:** **ögrü neydi ögrü?** **AYK:**
167 bi şey olsa ögrü var mı onuñ deller. hanı yenecek içecek bi şey olduğunda ögrü var
168 mı bununq tā ğeride, mal olsun melel olsun tāhā geride var mı? devamı var mı demek.
169 **RD:** **şu bişmenin fasülyenin ögrü var mı derler, kabıklının ögrü var mı?** **AYK:** hindi
170 ğabıklı deyinsirek, evel çuvalıyla alıdıq yenmezdi. ğeçen sene ben dakmā özünq
171 çocūhuna para verdim getirivermiş iki kilio, bişirdik bizim damat hülen bunda deyyörü
172 ayrı bir dad var deyyörü. ... evel alıdıq biz bunu dedim. çıldırık, örkenez dellerdi
173 köylü. **RD:** **örkenez mi diyorlar kabıklıya?** **RK:** örkenez deller. **AYK:** ala ğilik alıdıq
174 burdan onuñ ayrı bi dadı olurdu. ... bazardan öndüğün bi getirmiş burda bişirdik hāç
175 dadı da yok duzu da yok. **İP:** eve ile görürmüydüünüz bu ıstarıñg topunu şeyini?
176 **AYK:** ğötürüdük. ... ğötürmeyiz, ilazım olusa ğötürüsünq. doquyacāñg varısa,
177 doquyacāñg yoħusa burda daşa soquveriyiz. ğayboldü etdi, hindi ollarda ğırdılar,

178 yardı., ğoyun harımı yaptılar. **RD:ıstarları bura koyuyrlarmış.** **AYK:** alānġga
179 atıverdiler, hindi ġırığı var orda. enderde belki işde bura, aynı burda yedi sekiz dene
180 kilim doġundu. **RK:** evinġ bir köşesinde burda ġurulu olurdu ıstar. **AYK:** satacāġan
181 derdi, bi alan da yok ellēm. **RD: neye?** **AYK:** kılım, kılım. /.../ **RD: bağcak dokudun**
182 **mu?** **AYK:** doġudum. **RD: çarpana kullandın mı?** **AYK:** çarpana dē_ël, dişeme deriz
183 doġuduk höyle. **RD: kılıçla?** **AYK:** ġılıç_ıla. **RD: öbürü neydi, ipleri kaldırdığın?**
184 **AYK:** kücü, kücü. **RD: küçüyü kaldırırsın, ipi atarsın aradan ondan sonra kılıcı sallarsın.**
185 **AYK:** sallarsınġ. **RD: çarpana neydi?** **AYK:** o çarpanayı ne bileyēn, onu häç etmedim
186 ben. yūġup da edellerdi, ēbem ırāmatlı doġurdu. zeyneb ēbem doġurdu. delik delik
187 ġasnaklı bi şeyden geçer höyle çeviridi. **RD: desen yapardır?** **AYK:** heyye desen
188 yapī_örüdü. deveye doġudūġumuzunġ deveninġ önġ yānna daġılan ayrı oludu,
189 doġurduk biz. **RD: devenin ön tarafına doġunana ne denirdi?** **AYK:** önġlüġü. **RD: dōş**
190 **kolanı mı deniyor ona?** **AYK:** dōş dē_ël önġlük. ikisi yoz olur. **RD: neyin?** **AYK:**
191 deveyi höyle çekdiġinde höyle öġünde şey o ayrı olur. **RD: öndeki daha kıymetli**
192 **oluyor deġil mi?** **AYK:** heyye, ġaraçatmalı derdik, yanġġıslı oludu. teġeli derdik. **RD:**
193 **onlar yanış cinsi mi?** **AYK:** heyye, ġadın göbē dellerdi. ġurbāġā, esas ġurbāġā aynı
194 ġurbāġanınġ bacā_ıbi vardıdı benim. halil eve asacān deyi nītdi bilmen. eve asacāġan
195 ana ben bunu derdi. çeġi ġolanġġı. devening üstüne çekdiġimde kilimin üstüne çekdik
196 derdik ya. **RD: ona çeġi kolanı mı derdiniz?** **AYK:** heyye, kılımınġ üstünden atarsınġ.
197 orda bi de çeġesi olur ayrı ġırmızı. ana bunu ġaybetme dedi de aldıydı bilmen
198 atııverdi? ne_etdi asacāġan eve derdi. hindi doġuyan nerdē? eden nerdē? emek
199 nerdē? herkes ġözününġ nurunu ... bilī_örü. delilimiş o doġuyup da nē_etcēnġ. **RD:**
200 **dōş kolanı dōşünden geçen kolan?** **AYK:** ikisi, ikisi ayrı olur, ikisini yoz doġursunġ,
201 nāhıl doġursanġ doġu. tāhā benim burda vardı bağcak gibi şey höyle bağcak vardı.
202 **RD: adı neydi onun?** **AYK:** dişeme, dişeme. /.../ **RD: tekeli, kadın göbeġi miydi?** **RK:**
203 herkesinġ devesininġ şeyi farklı olur, ġolanġġı. **AYK:** ġaraçatmalı. **RD: hatapbaşı.**
204 **AYK:** heyye çezinine göre o, çezerkē ütlersinġ, on üç bunuku bilmen nē_adar,
205 sayarsınġ. **RD: çezerken ütlüyorsun?** **AYK:** ütlersinġ tabī. öyle āġına denġ geli mi? **RD:**
206 **bir de tavuk birşeyi ütleyverdi derdik.** **AYK:** heyye, ütleyvermiş deller. **RD: seçerdi**
207 **deġil mi?** **AYK:** seçerdi, tabi seçerdi. **AYK:** kızir ġarısı, kızir dedikleri adamınġ ġarısı
208 vardı bi, ġoca aşşa dellerdi, o ġarı benim aġlım erdinde, deveye ġētdik biz ġeliveriyiz.
209 ġendi başına ütlemeden o aynı yanġġıslı şeyi böyle doġurdu o ġarı, böyle doġurdu.
210 onunġ ġözü nāhıl ġörürdü, ġüzü görmez ġendi başına ütleyiveri doġurdu. **RD: kaç**

211 **seneden burda oturuyorsunuz, mezar alanında, on sene oldu galiba?** AYK: geşdi, on
212 sene mi olu, geşdi. RK: anasınınğ yurdu da burası. AYK: ben esas burda oturduğ. RK:
213 burda oturullarımış yazın burda bi de şu ilerdeki dorumlar boğazında, ordan ak bele.
214 aķbele deveyle göçellerimiş. **RD: bura yaz yurdu muydu?** AYK: yaz yurdu. **RD: yazın**
215 **burda bir ay duruluyordu?** AYK: bir ay ķaķlığınğ yanda duruduğ da, ğüzün bura
216 inerdik. şura sizinğ bobangilinğ, anañggilinğ hōyle boğazınğ içi doluydu. deķe bacak
217 derdik, ğarā_ızınğ evleri hep burda oluğdu. çitili oludu bura. **RD: çadır kalabalık**
218 **olurdu.** AYK: ğalabalık oludu. **MC:çitili ne çitili?** AYK: biri birimize çatılı. hora hindi
219 ğoyun ğarışdı, mal ğarışdı bilmen ğetmezler, denğ ğelen denğ ğelene ğolunu ğaldırıldı,
220 hindi nerdē? **RD: çitili olurdu diyor?** RK: sık demek. AYK: dāhā hindi hordā oba
221 çīrsañğ duymaz aralı, dün çāryın çāryın duymazlar, adam ğoynā_etmişimiş. adam
222 ğeldi barı arabası ğaymadan maymadan ğeldi. /.../ **RD: keçeyi siz mi yaptınız,**
223 **yaptırılmış herhalde bu?** AYK: endē_ėninğ bi teki daha var. bunu almadımıdı bunu
224 ben, bizim adam ğızğın olu bu dedi ğızğın olu benim altıma dōşşek sermen, hōyle
225 sererin ben dedi. bunu aldık, ana bunu alınğ dedi havili de. birini aldım, hōbürü orda
226 ğaldıydı. ğüve yēyip gedē_örü ğüve, ğüve yēyi_örü bunu. RK: eskiden ala oludu
227 bununğ üstede siyah bēyaz.

XII/5

1 **RD: deve aramaya gittiğini anlat?** AYK: deve aramaya ğederiz, bulamayıverdik mi, ōķ,
2 ōķ çalarız. sesimizi bilir deve ğelir. bilen deve ğelir, bilmeyen deve ğelmez, ötesine
3 dāĜa ğeder. **RD: hiçbir depeye oturup?** AK: oturuyuz, dınğlarız etīravımızı,
4 etīraFlarımızı tanırız. ğelecek yerleri, deveninğ ğeleceği ğedeceği yerleri, yolları
5 soķaķları tanırız. **RD: deveyi ğüz göçüne yakın arardınız değil mi?** AK: ğöçecēhe
6 sürüveriyiz, yazın ıkıdıkmydı. yağlarız ğötünü başını pūseleriz, sürüveriyiz,
7 ğöçecēmize yakın arada bir tanıllar ğeliller. bulullar duz veriller bi, ondan sonğğura,
8 deve başıĜinğ altına alınır, ğöçüye yakın, ğüderiz. **RD: bir yere gitmesin diye.** AYK:
9 getmesin deyi ğüdüdür, bir uzā sürersinğ, nāhıra süreriz, ho yanna süreriz, ordan
10 getiriyiz ğöçecē yakın. susuradı mı, duz vaktı deyi eve ğelir zatan. duzunğ vaktında
11 ğelir, ğendi ğelir, duz vaktında. bozular ğelir. çadırınğ bāna bāna sūrtünmeye durur,
12 duz ister. **RD: ordan anlıyorsun?** AYK: ordan annarız. duzlarız sularız. **RD: kaç deveniz**
13 **vardı sizin?** AYK: bizim on beş hülen devamız varıdı. **RD: on beş mi?** AYK: tor, tor
14 uFak, dorumlu morumlu. ardında boş ğederdi. **RD: çan takarmıydınız onlara?** AYK:
15 çanğ daķmamıyız. deveyle barabar verdik çanğğı. biz alā_omadık, deveyle barabar

16 canġġını verdi bobam. havıdını, yularını, bi şeyini sırtındā baya elbisē_bı herşeyi
17 varıdı. hepini veriverdik, gētdi, alı_omadı. **RD: göçerken kilim mi örtersiniz?**
18 **AYK:** örteriz, örtmemiyiz. burda doġuruz bi kılım, herkesiñg elinde birer kilim olur,
19 ġöştüñg mü, çeki ġolanġġı olur. üstünüñg, keçeniñg üstünde ayrı keçesi olur. ġöççek
20 gibi üstünde örtülü kilimiñg üstünde. ġurbā deriz aynı yanġġış bizim evde filen varıdı
21 ġurbā, aynı ġurbā_bı doġurduk ġolanġ. ġurbā ġolanġġı. halıl aldıydı eve āsacān deyi,
22 nē_etdi bilmen. ġurbā, ġaraçatmalı. **RD: kara çatmalı mı da var bir de?** **AYK:** haç türlü
23 vardır. ġurbānda_kı on üç dene olur, ötekini on beş dene olu, küÇürkene ederkene
24 ederiz. **RD: küçürkene yapıyorsunuz?** **AYK:** heyye, kücüyle. **RD: Kılıçla, kücüyle?**
25 **AYK:** kücüyle dē_ēl, dā şō_özde dāha varıdı burda, ġılıçı milici veriverim. öndün,
26 banġġa şeyi ġösteriverdiydi, ġarı õġreniverdi, ġendi doġuya gētdi köylü ġarısı. dört
27 dene doġudu. bāġcaġ, dişeme. ġösteriverdim, höyle et, böyle et dedim, ben çezemen
28 dedim, ġendiñġe çez höyle. ġösteriverdim. **RD: hani bir desenli bir şey yapılarımızı,**
29 **o neydi?** **AYK:** nāhıl desenli, çuval mı, ney? **RD: bir kılıçsa doġuyorsun küçemeyle,**
30 **delikli delikli keçeden veya tahtadan?** **AYK:** heyye, onu ġımiş ġarı doġurdu, bizde bilen
31 olmazdı, o doġur, biz deveyi bobam ondan yular doġutduydu. çeviri çeviri doġur
32 höyle, çeviri. **RD: onun adı neydi biliyor musun?** **AYK:** darak bi şeydi, onu bilmen ben.
33 o doġurdu, o ġarı doġurdu onu. **RD: bak benim aklıma da gelmedi.** **AYK:** darak darak
34 doġullardı, onu ya. ipi dakī_örü darāġa, deve başlıġı doġutdurdu ona, hayvan
35 ġolanġġı doġutdu ġımiş ġarıya, onu o ederdı. **RD: deveniñg dizginini neyle**
36 **dokuyorsunuz?** **AYK:** deveniñg dizgini haç türlü olü, haç deveniñg dizgini, işde huna
37 sekiz el derler huna sekiz dene salgısı olu bununġ. ġramatlı bizim bobalık, çarıñg ġeliñg
38 onu, böyle oġraşa oġraşa edecēz deyi oġraşī_örüller, ben vardım edeverdim, ben
39 ediverdim. **RD: şu yanışa ne deniyor biliyor musun?** **AYK:** endene ġümüş ġöklüsü
40 deller. **RD: hayır hayır, şu baġcakda ki?** **AYK:** endeni işde o ġarı doġuyayörü. biz ona
41 doġutduk biz onu. ġımiş ġarıya. **RD: burda deġişik bir desen varmış.** **AKY:** dēşik. **RD:**
42 **şunlara keme dişi deniyor galiba.** **AYK:** ne bileyin, çevrik bi şey o. **RD: ey anlat**
43 **bakayım.** **AYK:** ben annadamacān ġāyır, ġurdanacān.

XII/6

1 **AYK:** çadırıñg içine ataş yakardık. yalanġġı çökerdi duman, küle batırırdık süpürgeyi
2 bi çalardık şöylē çadırıñg yüzüne çadır akmazdı. ġözümüzē_etdi, yüzümüzē_etdi
3 derdik yatırdık terlerdik altında üşümezdik. **RK: muşamba çekermiydiniz çadıra?**
4 **AYK:** muşamba yōhūku o zaman muşamba nerdē? muşamba muşamba yok. **RK:**

5 **akmazmıydı içine?** **AYK:** küle batırıldık süpürgeyi höyle bi çalardık akmazdı,
6 süpürgeyi ataşdā küle bi çalardık akmazdı. yalanğgısından durulmazdı ataş olurdu
7 çadırınğ içi. **RK: ekmeği nerde yapardınız?** **AYK:** ekmē de evinğ içinde çadırınğ içinde
8 yakarız ataşı. çadırınğ içinde atardık **RK: nasıl bişiridiniz?** **AYK:** nasıl bişirecēz ēyi
9 bişiren ğarınınğ birini getiridik, çarpıdı çarpıdı kömürde bişiri yığardık. höyle iki ūç
10 gün yerdik. **RK: göynüdürler miydi?** **AYK:** göynüdürdük, göynük ēyi olmaz, göynüyen
11 ēyi olmaz. ğevreyecek. ğarınınğ bazısı höyle göynüdüverir çeker, sabāsi bakar
12 küflenmişdir. onu her ğarı bişiremez. hanğgı ğarı ēyi bişirise getiridik. ğoçuñg
13 ğatımında hanğgı çoban ēyi güderse ğoynu, o gece yatmadan sabāha ğadar ayak ūstü
14 ğoyunu güderse, ğoçu bö ūn sabāla ğatarız. al bağlarız, yaşıl bağlarız, anam ğatardı
15 ğoçu, her zaman anama ğatdırırdı bobam ğoçu. her ğarı, erkēğe merkeğe ğatdırmaz
16 anam ğatardı. **RK: sebebi var mı anenin katmasının?** **AYK:** vardır tabi, olmasa olu mu?
17 **RK: ne olur yani?** **AYK:** erkek olur ğuzu erkek. ğançık olmaz. **RK: kışın kuzlama**
18 **zamanı?** **AYK:** ğuzlama zamanı bir ara ğuzladımıydı tertemiz ara vermeden bir günde
19 yiğirmi otuz ğuzu olması ilazım. elimizi yūmeden ğuzladıP ğoyūnu, siliveridik ekmeğ
20 yerdik. temiz olur, hastalık olmaz. /.../ ağbele çıkdık, çadırı ğurduk, yorgun ğelidik
21 yollardan yörüye yörüye. yatdik, ğoyun var ğuzlar bakınğ dedi bobam ırāmatlı ğoyuna
22 bakınğ çocuk dedi. içik üyüverdi. anamınğ uykusu sakıdı. anam bakmış ğuzu ölü,
23 etende sarılı. çınğa atar çatdik çutduk, anam bi ataş yakmış. anamınğ yanna dōğru
24 ğaşdik, mekişimize birer vururdu bobam, ğaşdik gerisin geri anamınğ yanna ğaşdik.
25 ğuzu ölmüş.

XIII

Kaynak kişi:	Fatma Çayır. 85, Karakoyunlu.
Özellik:	Öğrenimi yok, ev kadını. 1978 yılında yörükçülüğü bırakmış
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Çaradayı köyü, Serik, Antalya. 30.10. 2014
Kayıt Türü:	Video
Konular:	Hastane gidiş, ameliyat ve dönüş

XIII/1

1 **RD: nasılsın, iyi misin?** **FÇ:** ne dēyeyin, şu yaşta diyelim, şu şeyde ēyi değilin, hasta
2 höyle, sancı ağrı, künde işde ağlar, sular, ağlar. **RD: o şekilde?** **FÇ:** heyeye, hurdan hura

3 çıkaman. RD: **hurda hura çıkamazsın?** FÇ: çıkaman, şurda yapışalak olmasa gatliden
4 çıkaman. RD: **yapışmadan çıkamıyorsun yani.** FÇ: çıkaman. RD: **bak bu eski senin**
5 **sırtlarını koyduğun ala çuval.** FÇ: ala çuval, sırtımızı göyduğumuz ala çuval, ollarda,
6 çadırdā doğuğumuz çuval bu. RD: **bunun adı neydi? küleflî mi bu?** FÇ: gördüğüm yok,
7 gözüm. RD: **gözün görmüyor mu?** FÇ: küflenğ, küğlenğ, ānğla küğlenğ. RD: **küflen mi**
8 **bu? bunu sen mi dokudun?** FÇ: ben dokudum, bu evinğ içinde çapıtı ben dokudum.
9 hanı tabı hōyle zengin dē_élidik, ele verip dokudacak halımız yoğudu. ben elinğ
10 etdīĞini de beğenmezdim zatan. imeci getirdiğim adamları çıka.. ğaldırıverdim. FÇ:
11 kılîm, kılîme. RD: **kilime, kime adam çağırıyor, eğer meğenmezsen?** FÇ: ananğ çārır
12 dedim, orda emine, alı beğinğ ğızı emineyi bilirminğ? RD: **biliyorum.** FÇ: èyi
13 bilisinğ, o da dedi_kine el ğōresiye deve geçer dedi. RD: **el ğōresiye deve geçer dedi.**
14 FÇ: ha, o èyi bilir laFı, el tanıyasıya tabı deveninğ üstünde kılîm asılı ya, o deve geçer
15 dedi bozūsa dedi. RD: **devenin üstüne kilim atıyordunuz tabi göçerken.** FÇ: kılîm atıldı
16 deveninğ üstüne. hā, kılîmdē imecileri hep ğaldırıverdim. iki ayda dokudum iki ayda.
17 RD: **iki ayda, bir çuval.** FÇ: çuval dē_él kılîm, bunnarı o_adar örēmes, bunnar yakın
18 doğur, bunnar şāpık doğunur, hā. RD: **çabuk dokunur.** FÇ: şāpık doğunur bunnar.
19 birinci ananğ doğurdun. birincisi emiş dediler bi yūğ ğaraburundan çuval ğomuş,
20 çayırdā enni dediler. RD: **karaburundan?** FÇ: ğaraburundan. RD: **yani ğōreneğî**
21 **karaburun?** FÇ: heyye, bizim söz ğelimi o zaman ben tā bi şey yapaman o_dar.
22 yalınğğız emiş ğeldi mi benim saçım uzunudun, halā_ıızı bicēzini versanğğa derdin,
23 böyle ordan çuvalı doğurkana köteklininğ oĞlu müsefir ğelmiş, ıraz ğaçtı ya
24 köteklininğ oluna, bu ala çuval da ğuruluymuş orda, ğadınınğ osman da üstüne ğelmiş,
25 ğadınınğ osman ne_aranğ neyē ğelēnğ bura deyi, hanı ırazı, ğadınınğ evinden ğaçtı
26 yā ānğlāyörümünğ? o zamana benim yanık oĞlan da varıverī_örü köteklininğ oĞluna.
27 RD: **olduğū yere, çadıra?** FÇ: döğmüşler, heyye. RD: **döğmüşler mi orda?** FÇ:
28 döğmüşler oĞlanı. millet çekişdi buna hele, çekişdiler. çekişdiler sen aralasanğğa
29 müsefir adamı, neden döğersinğiz, heyye, ne bilsin adam, orda üstüne ğelmiş, osman
30 üstüne ğelmiş, o otura ğelmişmiş size. RD: **bize ğelmiş.** FÇ: heyye, birinci emişinğ işi
31 met oludun, yanğışı herhalde öyle ... emişinğ bi yūğ ğaraburun ala çuval ğomuş emme
32 dēnörü, biz ğızıladağdayız, orda çayırdā onnar ananğgil bobanğgil. ne bileyin sen
33 nāhılsinğ? RD: **belki yok idim o zaman.** FÇ: emme yoksunğ. sen narasinğ, uy! RD:
34 **hasta olduydun, beyşehrine mi gittiniz önce?** FÇ: biz, elli kere beğşehrine ğetdim,
35 ğeldim. RD: **ondan sonra ankaraya gittin öyle mi?** FÇ: ben işde ğedelek, beğşehrine

36 burdan, ben Şurda teĒede sārinde oturduĒ. birez irezil olduĒ ĒiŐdan. helime Ēocayı
37 Ēoban duddum, helim Ēoca da ĒaĒakladı. **RD: kaĒakladı. FĒ:** heyye, dayanamadı bōyle
38 bōyle irezil olduĒ. orda ben derdlendim temelli, evel de ıngırazsıdım da orda yaylaya
39 ĒıĒdıĒ, işde hastalandım dolandım, öte baĒıda beri baĒıda benim Şey yanım bōyle bir
40 hasta oldu. biş aĒrı var. işde ona turp sar Şu et, turp Ēaynat iĒ. **RD: turp kaynatıp iĒer**
41 **miydiniz ona? FĒ:** turp, ne bileyin etdiĒ hepisini. Ēara yok. biz Ēalān nē_ıtdiĒ niŐlediĒ,
42 ordan bunu_ıla biz bēŐşerine vardık. bēŐşerine varı_örüyüz, Ēele Ēele ya,
43 celebōĒluna varıyız doĒturmuz o ya, celebōĒluna varı_örüyüz o da bazı iĒnēĒi,
44 vurduĒu iĒneden zarar etdi bazı bazı. o da ŐaŐırdı, **RD: o da ŐaŐırdı ne yapacaĒım diye?**
45 **FĒ:** heyye, Şindi memiş Şeye ĒetmiŐ bēŐşerine ĒetmiŐimiŐ, memiş bir selenĒ duymuş,
46 seniĒ ırıFat dermen Şeye ĒelmiŐ dedi, Ēonyaya ĒelmiŐ deyi bir selenĒ duymuş.
47 duydum emme dēze dedi sormadım, ülen sen neden sormadıĒ dedim, neden
48 sormadıĒ? **RD: bir seleng duymuş yani. FĒ:** bir selenĒ duymuş doĒturuĒ birinden,
49 memiş de bizim doĒtura varmaz, bi doĒtur TāĒa var ona varıllar. dur dedi bi tāĒā
50 ĒetdiĒimde arayayın ben onu emme, ĒelmiŐ o adam Ēonyaya dedi. Ēonyaya ĒeliĒ
51 herharda dedi. hā, evel beni onda Ēalbi ēy_ētdi ya, heyye ondan Ēericēzim hanı
52 dıĒĒlacān dedin de onuĒ uĒun. **RD: tabi, dıĒĒlayacaĒım. FĒ:** ondan Ēericēzim, Şindi
53 burda hastalandım ilerileri, dedim beni Ēedecēz, bu doĒturu arayalım. Şeye vardık,
54 bēŐşerine vardık ora yatdıĒ, ollarda Őē_derĒene biş babıĒ boyacı Ēocuk varımış, yanna
55 vardı bu babıci boyadayın derĒene Ēocuk demiŐkēne halam da hasta mı demiş baĒĒĒa,
56 hasta demiş, nerde demiş, işde halanıĒ hasta demiş, anam hastalandı demiş, nemne
57 Ēoyda Ēoyun sārĒana demiş, hastalandı demiş, bir ırıFat dermen doĒtur Ēeldi demiş
58 Ēonyaya demiş, o Ēurtardı demiş. tanı Şu işe işe baĒ! bizim aradıĒımız o, nerde ülen
59 demiş, işde ırıFat demiş, Ēonyada nemne yerde, doĒtur ĒelmiŐ demiş. bōyle ĒıĒā_ıldi
60 bu. biz bēŐşerine yatacāz a. **RD: ayak kabı boyatmaya gittiĒinde. FĒ:** ayakĒabı boyatan
61 Ēocuk, heyye. bu unuTmuşdur Şindi Ēalān, Ēavası ... a. ordan bōyle bōyle dedi,
62 ĒaĒıverdiĒ biz Şindi, bindiĒ arabaya, yatdıĒ mı yatmadıĒ mı bilmen, bindiĒ eĒildiĒ
63 Ēonyaya, Ēonya az Ēukursu, ē_ınsireĒ Ēonya, aŐŐā indik, dereden indik altıyoĒarı
64 döndük, arabadan indik, yayan altıyoĒarı ĒetdiĒ. altıyoĒarı ĒetdiĒ, ileriye, ilerlere
65 ĒetdiĒ, sorü_örüyüz, sorü_örüyüz, doĒduru Ēalān. sorü_örüyüz, Şindi ... ĒetdiĒ,
66 Şindi nā_ıı etdiysek hayalını aldık emme, doĒtur yok dediler. doĒtur Ēetdi, hülen ayda
67 Ēelecek, bir ay sonĒra Ēelecek. ben dedim ki, ha Şeye ĒıĒdıĒ ezanasına vardık, biş Ēarı
68 indi Ēarıya dediĒ sorduk. tam dedi ordan buhar ezanasına var, yāĒı işde paranĒız, işde

69 de telifān, işde de basar arar, ben de deyiörünkine, telifana bas olduğu yeri arayalım
70 deyiörüyün, ha! işde telifan, parañgızı da saşınmadım emme bir ay gēdecek. hūlen
71 ay, hūlen gün ğeliñg demiş buna, dedi ğalān. döniverdik, ğene bindik eve. bēşserine
72 bi tāhā oğradık, ora ğetdik demedik herhar a celeboğluna, ğene ğetdik yaylaya ğene
73 çıkdık. ayıñg şeyiñg tam gün bitdi. bir ay bitdi, yaylaçıkdan dēh etdik, bizim esē_əl
74 varıdın inik ğöl yerine, ğöl yerinde yatdik, deh ediverdik bununğula ğece, çat ğoyāna,
75 şafāla, neyse sa_ār ğayıħa binmişizdir ğayıħa. **RD: kayığa binmişsinizdir, hoyrandan.**
76 **FÇ:** heyye, erķen ğedinsek ğayıħa ulaşacāz. bindik atdik, işde doğrudan doğruya
77 bindik arabaya, os sa_at sabāla ğetdik ğene aynı ğonyaya, ğonyayı dolandık, evel
78 şeyini ğördük a dayrasını, dayraya da çıkdık, bu hōyle dışarlara ğetdi, ben merdīvan
79 var mı, merdīvana oturdum. merdīvanıñg birini çıktım, birine oturdum, üç merdīvan.
80 **RD: çıkamadın herhalde bir anda.** **FÇ:** hayır, var mı yok mu arayācağāz. bu, orda
81 bē_erde öñğğünden ğelmiş. o doķtur emme, doķtur şişmenlemiş. **FÇ:** o zaman bi
82 delī_anlıydın, bu bilememiş az ğene keşyetmiş, doķtur bu yanna ğedinsek bu da ardına
83 düşüvermiş. doķtur ğeliverdi, şöyle şindi ğel bakayın eski hatma dedi bañğga şindi
84 doķtur, heyye bañğga doķtur, dikiliverdi ben de ardından yürüyüverdim. çıkdık
85 ardımızdan bu da ğeldi, orda böyle aynı seniñg gibi hoş peş, doķtur beğ dedim, on yedi
86 senedir seni arardım dedim, buldum bu sene dedim. böyle arardık hanı. ordan işde
87 alı_āğa öldü dedi, mēmed efendi öldü dedi, neyse hep ileri ğelen adamları söyledi
88 ğalān. öldü deyiörü sormayıörü, onların öldüğünü bilī_örü. **RD: bizim yürüklerden**
89 **biliyor yani.** **FÇ:** hī, onnarı etdi duTdu, bi mū_ayne etdi, aynı eski hastalık dedi.
90 ordancīma ğalān, burda ğalacak on gün dedi. yatacak hastanada, on gün yatacak
91 yatacak dedi. ordan doķturcazım beni alağodu. bunu get dedi, yatırdı doķtur
92 hastanaya. tabı, doķtur fakır herkese baķallar emme doķturlar adamlar hastalar
93 derikine bu hasta paralı da ondan çok ēyi baķī_örü deyyörüller, öyle zannederüller.
94 oysam paranıñg eseri bile yok. doķtura vermişimiz de yok. böyle böyle on gün
95 geçesiye bu ğarşıya ğelmiş. şindi beni, yağağa başķa aramış bu, orda yoħumuşun. hı
96 ölmüş bu demiş. bir ki sormuş ölmüşdür belki demişler. **RD: seni eski yatakta seni**
97 **bulamayınca heyecanlanmış?** **FÇ:** heyye, heycannanmış, da şindi yarabbī_ün bu
98 ğelecek bilē_örüyün, biz gezeler hōyle_ederin, hōrda bir şalvarlı adam var emme, ēy!
99 salı da vermezler. **RD: evet, bırakmıyorlar yani.** **FÇ:** heyye, nere ğedeyin,
100 düşeceķmiyin, ğağacacķmıyın. hōyle diñgelir, bu adam neden ğelmez derin, oysam
101 adam ğelmiş, ğeri dönmüşümüş. **RD: bakmış, bulamayınca yatakta seni.** **FÇ:** heyye.

102 **RD: seni öldü zannetmiştir.** FÇ: herkeze sormuş, belki de ölükdür demişler. ordan
103 geldim ğalān. ben şimdi etdim edemedim, beni dedim bu ğarınıĝ birine beni bē_erden
104 bi ğaçırıver dedim. bizim adam gibi bir dam var ğarşıda, bura ğelemedi, benim
105 günümüdün, ben ora biĝ dolanayın. ğel dedi, seni şurdan dedi, burda kımse görmez, şu
106 yüzden eğil dedi, bir_ki yatan var dedi, yatannarı tanıma üstünden geç, ğarşıya
107 atlarsınıĝ dedi. eğildim hu yüze yargına. **RD: hu yüze eğildin.** FÇ: hī, hū_üze eğildim,
108 hasta bu_üzde yatır a, éyi kötü ğedelek hastanadan çıkalaĝ ğedelek de çıktım, üy!
109 tanıdım bu öngüme ğeldi. ülen sen nē_araĝ burda. ēy, ben seni bulamadım. ülen sen
110 deliminĝ adam bulunma mı? böyleliksire ğeldik yataĝha çıktık. ğeldik yataĝha
111 çıktık, doĝtur bē_erden ğeldi, ğeldi ki ezzanaya ğelinĝ. getdik ezzenaya **RD:**
112 **yazıhaneye de.** FÇ: heyye, yazāna, ilaç verecek bize, ilaç verecek, orda bize iki
113 hū_adar bi_şey iki ilaç verdi iki şişede. ĝırk lira paramızı aldılar, orda, hī. ordancıma
114 işde ğeldik ğetdik. ğetdik ğalān eve, ğeldik bēḥşerinde nebī_ilde yatdık, bēḥşerinde
115 nebī_il var a, orayı bili_örünĝ a, bizim oba bēḥşerinde hep, sābala da eve çıktık
116 getdik. işte bu. **RD: bir de ankarda amaliyat olmuşsun ya.** FÇ: ameliyet tāḥā evelisi.
117 /.../ belim belim, hasan endēni yargınıma yargınıma bi ğoyver, belimi tevediĝi yere.
118 **RD: sen karacaoĝlandan deyişler derdin.** FÇ: ēy ne bileyin ğeldi geşdi, unutma mı akıl
119 mı ğaldı, herşeyi unuttuk ğetdik. **RD: hiç unutamadıĝın bir olay yok mu yayladan, hiç**
120 **koyun saĝa giderken, unutamadıĝın bir şey yok mu?** FÇ: ne bileyin häç bi_şey bilmen.
121 bir şey bilmeyörüyün. **RD: ankarada nasıl tedavi oldun onu söyle bakayım.** FÇ: şimdi
122 na_āl, tedevi tükeni mi oy! şimdi anĝarada aynı yaylaçıkda oturuduk. sizinĝ ev öte
123 başda, bizim ev ortada, horazlı_linĝ evi pencereli daşda, şimdi beni bu hastalık var a,
124 ğayboldu bi_şey yok, ĝalb, epey oldum bi_şey yok. bir_ki benim kilim var, namazlā
125 var, bi_şeyler var. ikindin bi_şē dedim, işde ben olüsem hunu çocūma verinĝ, hunu
126 ğızıma verinĝ, hunu oĝ.. bi şeyler dedim, ben ikindin hindi. häç hayrına! **RD: ortada**
127 **bir şey yokken.** FÇ: yōḥūĝa, heyye. yārebbim, ordan şimdi durarak beni bir sıkıntı aldı.
128 beni bir sıkıntı aldı ne_oldu yarebbim, o gün gezeleyörüyün ğalān, gezeleyörüyün,
129 ğalb sıkıntısı dedim ğalān. beni ğalb sıkıntısı dedim. böyle böle ülen bu depeyi
130 bununĝ_ula gezeleyörüyüz. yatamadım sıkıntı aldu bu. **RD: yaylaçıkta sıkıntı aldı.** FÇ:
131 āşam sıkıntı aldı. **RD: bunaldım yani?** FÇ: muĝaldım, horazlınıĝ nerden habarı oldu,
132 horazlı ğeldi. o da oldu, boyuna gezdik depelerde. **RD: tepeleri dolaştın.** FÇ: dolaşdik,
133 yatamadım. böyle ğalbim atı_örü. bi sıkıntı var, ğalān bununĝ elinde para var mı yok
134 mu bilmen, sabāla, şafa.., sābala bununĝ_ula yola düşdik. zangada ğoduĝ evi, ğetdik

135 aynı bizim sultanğil orda dibde olur. orda ora bir sapıladıq, ordan memişimiz,
136 anğmayayın memişimiz var, durdu ğelin ğelmiş ora. bi ğaymaklı süd var, bi de ıstar
137 ğurmuşlar orda evi daşımışlar, süd de alānğda örtülü, durdu ğelin yēcēk sultanımızı,
138 hangını laF ederin. memişe dayanamadım ben ay ıramazan. heyye, hōyle etdim,
139 yatdıq, ēyi kōtü ileri geri gezinsirek az yavaşıyayōrū. getdik, aynı atladıq işde, zalt
140 ğayıħa bini_ōrüyüz ya, ğorkarak, ğorku_ōrū adam dalğadan, getdik aynı evel yolu
141 bili_ōrüyüz a. ğonyanınğ yolunu bili_ōrüyüz a. **RD: konyaya gidiyorsunuz? FÇ:** ora
142 ğedē_ōrüyüz. getdik ordancīma, getdi adam, getdi adam işte dediğim gibi adam
143 ğelmiş ğelmiş. **RD: doktor gelmiş yani? FÇ:** doqtur ğelmiş, gezmiş, ğelmiş adam, orda
144 doqtur bize baqdı, durō, ameliyeti laF ederdim, ben durō orayı ben atlamışyın baq,
145 hā. **RD: ameliyatı laf edeceksin. FÇ:** ameliyeti bu doqtur ğetmecēn ben, anğarada öteki
146 doqturlara, kemil sokuluyu laF edecēn, ha, ānğladım, ha. kemil sokuluya getdik. **RD:**
147 **kamil sokuluya gideceksiniz? FÇ:** heyye, ora getdik. bunu celeboğlu tarıfladı. bu
148 amalıyat olacak dedi, olmāyāçak, çara yok dedi. **RD: behşehirde dedi onu? FÇ:** ha,
149 behşērinde. **NÇ:** mu_aynesi yirmi lira dedi. **FÇ:** vardık, şeyini bulduq ğalān, ne bileyin
150 hindi deriz, o zaman anğarayı bilmeyyōrüyüz ğalān. hā, bilīyiz ben ğızıka getdim.
151 hüseyin götürdü evel. **RD: o zaman neye gitmiştin? FÇ:** qalbden ğetdik ha, qalbden
152 ğetdim. o hannar var üsdü yıkılmış da, deliklerde adam, ğarı ğız dolū. tanırın ben
153 hōyle. onnar ollarda ğalān ğışlaycaq mı, yazlaycaq mı heyye. ollarda birer dīkı ayın
154 oyun satıp duru_ōrüller alıp da. ordan kemil soqulununğ şeyini bulduq, evini sora sora
155 damını, mu_ayne yerini canım, doqturunğ evi mi bulunur, bekledik. geç ğeldi, ikinden
156 evelce ğeldi, ğeldi çıkınğ baqalım çıkdık yoqarı yūnğseq, öte baqdı orda dedi ki bu
157 amalıyat olacaq dedi. bu amalıyat olacaq dedi, çocuk da var bizim, yazdı cizdi. hūlen
158 yere hūlen doqtura ğedeceksinğiz, orda ğalacaqsınğız, bekleceksinğiz, dediĝi hep
159 aqlımda duracak mı? ordan vakıt geçdi. ğağdıq bi han değıl de otelinğ bē_erinde otel
160 yok, hōyle ğederke bi şeyle yatdıq, hanı tarıF etdiler ğalān parayla parayla. **RD: parayla**
161 **kalıyorsunuz. FÇ:** heyye, parayla, orda yaTdık, sabāla ğağıverdik hastānaya, hastānaya
162 vardık. hastānaya ğelir işte doqturlar muyane edē_ōrüller, muyane edē_ōrüller. ey
163 yataq yok. bu hasta yatacak, amalāyat olacaq, bu hasta beş ay yatacak deyīyōrüller.
164 çocuk var, çocuk böyüyecek, sonğracīm, baqı_ōrüller, bilmen ne_ede_ōrüller, o
165 ğelē_ōrū, ğedinğ de deyīyōrū hūlen ğün ğelinğ de deyīyōrū şindi. hōyle derke derke,
166 biri ğeldi de dediğine, yāħı dedi sen bunu dersinğ a dedi, bu adamınğ kesesinde para
167 var mı bilī_ōrümünğ dedi. hūsnū beğı ğaldır, hūsnū beğēnğ yatağından yataq alalım

168 dedi, hastayı yatıralım dedi, ha o doğtur. hı. o zaman lavı kesdi. ordan, beni elētdiler
169 ğalān bir yatağa yatırdılar. ācık durdular, bunğğa ... bakalım, ne vakıt amaliyet edelim,
170 Şindi Şey dediĳine hemŐeri ğeldi, hemŐeri ıramazan, bu dedi bununğ başına dedi ğadın
171 getirecēnğ, ya seniğ ananğ dedi, ya bununğ anasını dedi getirecēnğ başına dedi.
172 amaliyetde dedi. bu hasta zor dedi, zor, geĳ ēyi_olur dedi, hemiŐeri. ay ıramazan
173 ordancıma, bu adam ğetdi ya bu adamınğ kesesinde on lira mı bi parā_almış. **RD: on**
174 **lira kalmıŐ. Fĳ: heyye, bu ēyi kōtū ğalān bilmemiğ sen bunu alır satar ğördūhūyle**
175 **biliŐ ĳıkmıŐ, ēyi kōtū gezmıŐ. benim bunnarā, altın ĳıkı.. altın ĳekisini vermiŐler. Őurdā**
176 **Őeyden para almıŐlar, ĳekiyi irehin vermiŐler, ũryamda ĳeki suya dūŐdū orda. RD: orda**
177 **rūyanda ğördūn yani ĳekiyi? Fĳ: ũryamda ĳekiyi denğğizden ĳektim aldım. denğğizden**
178 **aldım, ğafama ğeldi, hē dedim benim ĳekiyi irehin verdiler bē_ere dedim. ĳekiyi**
179 **ĳektim aldım, ũryamda. ordan ıramazan ben, Şindi beni yatırdılar, işde ğelē_örü orhan,**
180 **ğelē_örüũ ũĳ dōrt doğtur, baĳı_örür, işde hocalar orhan beğ var, hocaları ğalān, kemil**
181 **sokulu hūlen yerde o bir yalınğğız bir hoca, ğelmeyyörü o adam. RD: fazla gelmiyiyor**
182 **yani. Fĳ: fazla ğelmeyörü o. ĳocuk okudan adamlar. RD: ĳocuk okutuyor yani. Fĳ:**
183 **heyye, yalınğğız orhan beğ hocaları, o başında, arĳasından kūrede uŐaĳ. getiri_örü,**
184 **baĳıdı_örü, baĳıdı_örü işde ğardındā kıyada baĳı_örüller baĳğa baĳmayörüller,**
185 **baĳı_örüller, baĳa baĳı_örüller, doğturuğ birini baĳğa daymaya ōğūme ğata.. o**
186 **zaman taksi Şey yok, yokdur sa_ār, doğturuğ biri ōnğümde, o kıyadınğ biri imanımda**
187 **böyle dutarın. fūlen yere gedip mu_ayene olup ğelecek. iki kere, ũĳ kere, dōrt kere**
188 **hūlen bi yere vardık, orda su ğaynar, inne ğaynar, o iğne faŐılar, biz ĳaynadıveriyiz**
189 **vuruyuz, hanı orda ēyice tanıdım ğalān. RD: orda iyice tanıdım, iğneleri kaynatıyorlar**
190 **yani. Fĳ: heyye, faŐılar. RD: eskiden böyle plastik iğneler yok. Fĳ: heyye, eskiden,**
191 **sa_ār araba olsa, yayan beni uzağa ğездirmezler. araba sa_ār yok. imanımda bir kıyat**
192 **ōnğğümde bir doğtur. orda baĳa baĳa ordan ğelē_örüyün, onu getirörüller ası_örüller,**
193 **o ... alayıyla ğelē_örü, o kıyada bi baĳı_örü, seslenmeyyörü, yarın nemne yere**
194 **ğedecek, ğene yazı_örü, o doğtur alı_örü beni, başka bir doğtura, āmeliyet olacak mı**
195 **olmayacak mı, deyi ĳocuk iÇinden? biz deyyörüyüz, halit bey dediĳ, ĳocuğu alınğ**
196 **dediĳ. alınğ dediĳ. RD: alın dediniz, ũzerin yũklü yani? Fĳ: hı, evelisinde, ĳocukdan**
197 **Şey etmeniğ, ĳocuğu alınğ beni ğurtarığ. evelisinden dediĳ. dediĳ, heyye bizim**
198 **dedimizi dınğlayan olmadı. āy ıramazanım ordancıma, öyle öyle Şindi, ordā inne**
199 **ğaynadanınğ birisi, bir ğün ora ğelmiş. hōyle bildim orda. beni dedim hemen, ora**
200 **neden elētiler beni ne mu_ayane edeller dedim ona. sende dedi ğulup hastalığı**

201 arayörüller a bulamadılar dedi. ğulup hastalığı deyi neye deller dedim. mereme deller
202 dedi. bulamadılar dedi, o su ğaynadanınĝ orda biri. ben orda bildim vardıkısıra. ora
203 ğeldi o. ora ğetmeyverdiler, başka_ere ğedī_örüller. tak sonĝgura ordan ay yetdi ay,
204 bir ay doldu. **RD: bir ay bitdi. FÇ: bitdi. bē_ere** yolladılar, ora vardım, elētdiler, baĝdı,
205 etdi o, dinĝĝeldi, eline bir kıyat aldı, o doĝtur, yaşı otuz dedi, durumu ēyi dedi,
206 amelihat olabilir dedi. şöyle ğalemi çaldı. **RD: kalemi çaldı. FÇ: çaldı.** böyle dilinĝden
207 de ānĝlatdı, kıyadı da oĝlanınĝ eline verdi. yanımdā beni daşıyanınĝ. onu aldıĝ,
208 ğeldiĝ, ora daĝdıĝ, o_ün bańĝĝa ilacı verdiler, onunĝ lavıyla. hī. āşamdan, ğaĝdılar
209 beni iĝne, ana ben ameliyat olacān dedim, anam bekleyörü, ğeldi ğalān, anamı
210 yollamış, hindi anam, ben orda ğelē_örüyün a, anam dışarda parayla bē_er buldu
211 yatī_örü ya, yanımda da bir hasta ğarı var, iki_ş dene ne_ise. onunĝ ğocasına
212 dedikine ğarınınĝ biri, şu ğarıyı ğötür evimde yatır dedi, bu ğarı evimde yatsın, ğelsin,
213 bura ğızına baĝsın, getsin evimde ğene yatsın dedi ora getsin dedi. **RD: anandan için?**
214 **FÇ: ha, anamdan uçun, bu ğarı o da köylüden varmış.** o adamcık anamı bir ğün aldı
215 getdi. tā evelisi ğalān. anam orda yatı_örü, anam ācık ğuşluk ğelē_örü yanıma, beni
216 bi ğörörü, dibine ğene inē_örü, bir ay bir ay, sonĝra ana dedim, anam hōyle yolunĝ
217 kereńĝine çıkmış, ben ameliyat olacān dedim. ora yatāĝi bekle baĝalım dedim a. para
218 şey olacak dediler, para haç dediler, ğan vuralacak dediler, herel yetmiş binĝ lira para,
219 parayı anam verdi, bańĝĝa benim elime. **RD: para yatırdınız ameliyat için. FÇ: durō.**
220 elime bańĝĝa verdiler. parayı dediler beri yanda řey var, parayı ora ğo dediler bańĝĝa.
221 hanim dedim, hani bē_erde hanım dedim beni ... para de elimizde, ... oturdu, ora
222 vardım, sonĝra parayı ora verdim. orda iyicik oturdum, orda oturuĝa az susuradım. ben
223 dedim az susuradım dedim. içemessinĝ dedi ameliyet olacānĝ dedi, o adam. para orda
224 ğaldı. ben vardım. **RD: parayı hastaneye yatırmışsındır? FÇ: almamışlar parayı ğalān,**
225 na_āl almadılar, almadılar. para bize ğeldi nā_ılısa. **RD: geri mi geldi, para? FÇ: geri**
226 ğeldi. na_āl ğeldiyse bilmeyörüyüz, aĝlımız mı erecek, ğötürdüler beni ameliyete.
227 yatırdılar, yatırdılar ğalān o ğördüğüm hoca bi vıstan ğeymiş bir şey. **RD: fistan gibi**
228 **bir ey ğiymiş. FÇ: heyeye, ğorĝacaksınĝ sen. iki üç tāĝā ğarşısında, işte baĝlayörüller,**
229 baĝlayörüller, hemen üstüme bir çarşav o zaman sa_ar hōyle şey mi var, bi çarşav
230 bürüyverdiler üstüme. şey dedi, ğızım dedi, üstüme de bir toz iner gibi oluverdi. sayı
231 sayması biliminĝ dedi. bir iki demesi dē_ēl mi dedim. hah dedi, bir iki dēyeceksinĝ
232 dedi. arada toz ğeliveri_örü ğözüme mi, bir, iki, üç, dört yiĝirmi dedim de eĝişmedi
233 dudām. **RD: dudaĝın eĝişmedi. FÇ: yiĝirmi aldım da eĝişmedi. bir ğuyununĝ dibine**

234 beni atıverdiler. şangır şangır, gendim he öyle bili_örüün. ben o zaman bir geyununğ
235 dibine tekerlendim gëtdimidin. **RD: tekerlendin gittin kuyunun dibine? FÇ:** öyle
236 bili_örüün gendimi galân. ordan etmişler, bakmışlar, ikindin olmuş guşluk vardım a,
237 ikindin olmuş. şindi, bacāmı bir diredim sağ bacāmı, ameliyat sağda, bi şey hu yanda
238 çivak der. **RD: cızzık dedi? FÇ:** heyye, a yēgân dedim, bu neykine dedim gendi
239 gendime. o zeyda hanim denen geldi de şöyle etdi de gara gızım dedi alınıma. ordan,
240 oy. sağ gözümü açıverdim idi, anam var saldalyada oturu. **RD: annen başında? FÇ:**
241 heyye, anam gelmiş os sa_ at, bekleridin. işde āzımı yumuverdim galân. bunu
242 bili_örüün, amaliyat olmuş gelmişiyin, ondan kēri ıramazan. işde ondan kēri galân
243 aklım başıma na_âl geldi, na_âl geldi. sargı, sarı_örü biğ doğtur var, necet bey deller.
244 o bakıcı necet bey. heyye, şindi bakı_örü. orhan bey bir gün geldi, bi bakı bi bakı,
245 necet dedi, bacaklarını gëp gëp bakmayörü_kü éyi olsa dedi. adam bacaklarına, iyi
246 olsa bakmayörü necet dedi. **RD: nejat bakıyor mu gerçekten, bakmıyor mu? FÇ:** heyye,
247 ne bileyin ben, sargısında şeyinde. **RD: hoşuna gitmedi yani. FÇ:** hoşuna gëtmedi.
248 ordan bi değşirildi, bi doğtur tâhã geldi. o necet bi çıktı. iki_ün mü, üç gün mü bi çıktı
249 necet. başka bi doğtur geldi. bakı_örü, sarıp bakı_örüller. şindi öyle öyle, haç gün
250 durduysa, öyle öyle, dıkı haç galân, haç ay galân, bir mi durduk, iki ay mı durduk,
251 ondan kēri getirdiler. bunnar şindi, ya, ... yorgan yüzleri var a ak, belime sarı_örüller,
252 kemik gibi. beni yüzünğguyu yatırı_örüğ doğtur. **RD: yüzünkuyu yatırıyor? FÇ:** ha! o,
253 bellerimden bası_örü. ha! şindi ben ne derin hele, feride ölmez, feride ölü deyi
254 görkmanğ derin, bazı. feride ölmedi işde. hindi bi şeyden çocuk düşer deller. **RD: seni**
255 **yüzünkuyu ameliyattan sonra yatırdılar. FÇ:** amaliyetden kēri haçıncı, o neden, altımda
256 bi çanak, cerē_et akacak da garnım boşalacak. hi, yüzünğguyu yat, biz senden lav
257 duyüyörüüz dedi doğtur, yat deyyörü o doğtur. ...de o, ötekiner de deyyörükine
258 birbirine, bi şey deyyörüller, parayı çok veri_örüller de éyi bakı_örü deyyörüller. **RD:**
259 **parayı çok veriyor sanıyor? FÇ:** öyle zannedē_örüller. **RD: para nerde de. FÇ:** para
260 nerde, kokuşu nerde. öyle öyle beş ay, dört ay olunsurak dörde mi girinsirek, şeyi
261 çektiler. dıkı gurumuşdur sa_ar, getirdiler oraya enğ yokarı şindi belli. o delikten baya
262 şöyle biğ ıslak gelir. o iki delik. şū_adar, bū_adar büyüklüğü var. höyle delik burdan
263 bunu soğtular. öte_yannı diğdiler. bununğ başına bi şey soğtular, ucuna da şey var mı,
264 yarımılık yarımılık şeyleri hanı, yarımılık şeyi ucuna dağdılar. ucu höyle uzun. höyle biğ
265 mağas vurdular şura şeye, galân ısındı, ısındı deyen mağas vurdular. onu işde sa_ at,
266 ne gadar sa_ata bakı_örüller, akıdı_örüller o şişeye, o sa_ at bittiğinde onu

267 vurü_örüller. **RD: onu kapatıyorlar. FÇ:** heyye, banġga da gez deyiörüller, onu da
268 barnāmda ŐiŐeniġ ġaFası daġılı, Şeyde iplikte, doġanī_örü, o maġas_ıla Őıġıra, zilli
269 milli gez deyiörüller, hanı ġülüŐü_örüller. zil milli gez deyyörüller. bunu böyle böyle
270 bunu da çekdiler. **RD: cerahat aksın diye. FÇ:** heyye, getirdiler, hunu orā_adar
271 getirdiler, bir häç baymadan bi_Şey etmeden, bāramadım, Şey etmedim, höyle herhar
272 Şeyi belli öyle bī_er diġdiler, diġdiler. beş ayım yetdi birisi ġeldi doġturuġ, beş ay
273 oldu dedi seni yatıralı dedi, artık dedi fatma dedi baŐgediġli dedi. beş ay oldu bu yataġa
274 yatıralı dedi. ondan ķeri çıġdık, iş bitdi. tekrar ġedecek. ondan ķericim, arada ġalān
275 hastalar, Şey var, etlī_iliġ oġlan var bir, bi de hüseyinciġ varıdın a, ġücük hüseyin
276 dē_ēl de Şu bili_örüsünġ a, bilisiġ Şu Şeyde nebi çayır ēyi bilir canım, ...eskeriyede
277 etlileriġ bir oġlan_ıla, o oġlancık hastayımŐ canım, ben ad söyleyemeyörüyün, hurdā
278 oġlan hasta ölüp ġeder. neyse, eskere geliller, eskerden geliller, ikisi barabar, haftada
279 baġāgeliller. **RD: sana ziyarete geliyorlar. FÇ:** heyye, o eskerler heyye. iki oġlan
280 çıġā_eliller. o hüseyin zalt bir Şeker getirir. seniġ paraġ yoktur getirme Őekeri derin
281 ben. eskersiġ banġga getirme, kendiġ ye derin onna, o hüseyne. orda ... hasan alı
282 çıktı, hasan alı, osmanı ġörmüŐ, hatmanıġ yanna var baġayın, var demiş. Şu Şekil, Şu
283 Şekil, hasan alı ġeldi. ordan aġrı olunsuraġ, ondan ķeri, ha seni lava mı dutdum yokŐa.
284 hacialıġ bir osman varıdın a, Şey oldu, abıġat oldu, ha, o burdan eskiden bizim osmanı
285 bilir, biz onnarıla manavgatda barabar oturduġ. ona tüfek sıkdılar da, osman
286 manavgatda ġurtardı. bobası yoġudun ha, ġoġŐuyduġ. o orda okurumuŐ. o da bizi
287 buldu orda. osman tenbih etmiş ona. o varıp ġeliken, osman nerde denġ ġeldiyse. bizim
288 ġün yetdi, adam işde varı ġelir. beş ay bitdi. o getirmiş hindi, ġün çıġacakŐıġ dedi.
289 anamı tirene bindirmiş o osman. benim sırtı çıġarmıŐ, banġga getirdi. ora bi desdi su
290 ġomuŐ. desdi, ŐiŐe yok o zaman. höyle bir yēcek höyle bir Şey almış. böyle içinde
291 bi_Şeyler var. onu da ġomuŐ, anamıġ yanna, ora. ġeldi, beni sırtı verdi, ben ġeydim,
292 beni aldı, anamıġ ora eletti, çıġardı. birez ġarı var orda. ġarılara dedi, bunu nemne
293 yerde hep unuttum, deġŐirildiġinde, tabı Şeyden arabadan, heral ġonyadır sa_ar,
294 deġŐirildiġinde bu ameliyetli bunu yardım oluġ, arabaya çıġarıveriniġ dedi o ġarılara,
295 he. böyle osman orda ġaldı, biz ġeldiġ getdiġ emme, orası ġonyadır sa_ar, orda çıġarka
296 zor çıġtım, ordancima bindi anacim_ıla. **RD: tirene? FÇ:** tirenden ini_örüyüz, arabaya
297 bini_örüyüz, serihe ġeli_örüyüz ġalān. ġonyaya ġeldiġ ġalān. sa_ar ġonyadır ġalān.
298 canım o zaman bilirmiyin, hindi ġava var mı? tabı anġardan nere ġeleceġ, ġonyaya
299 ġeleceġ. ġele ġele biz Şeye ġeli_örüyüz, antalyaya ġeli_örüyüz, ha. beri hanı antalyı

300 beri antalyadan beri sıyrılınsırağ, az ben silkelendim, ámelıyetlııın a, ārıdı, āğrıdı
301 bilörüyün, heyıe. ine ine indik herkes tabı araba durdu, gece. canım bindiğımız ne
302 vaqıtıdın, oracığda ıramazan, şey oldu ordan şindi indik eıı kōtı. hindi ğelen
303 paytanlara, o zaman paytan var a, anam deııyörükün anam evel şalvar satdığından
304 biliörü, beni çift, iki ğapılı hāna elēıverinğ deııyörü. **RD: iki kapılı han neresi, nerde**
305 **o. FÇ:** işde antalyanınğ, şalvar satığı bēerler. ānğlayörüller onnar ğalān. ānğlamasa
306 sār demez. **RD: anlıyorlar evet. o zaman han varımış yani o devirde. FÇ:** hanğ var, hanğ
307 var o zaman. evel haç kere bi vardık antalyaya. handa yatdığ. evel biliörüyün han var
308 da, bildiğim mi var. ordancıma, paytannara naal bindik ğalān bindik, elēdı. fazla
309 hōyle zor hūlen çıkmadığ ğalān, vardık iki yatağ var, yatağā vardık būz gibi. ora
310 yatdığ. bir ğızğın şey yok, ğızğın şey üşüdü. **RD: üşüdü mü? FÇ:** heyıe, yalınğız
311 yanımızda bir bardağ var, şeker var toz şeker var, ana bi çorba ara bağayın dedim.
312 anam getdi bulamamış. o şeyi attı banğga anam, o şeyden yedik şerbetden. ekmeğ var
313 oğlanınğ dürüverdiğ o neyse külük. **FÇ:** ondan kēri sabāla ğağdığ, anam ğetdi ğene o
314 paytanınğ biri aldı ğeldi. ğene eıı kōtı bindik, dōru ğeldik millet yūklenir. bura
315 ğelēörüyüz eve. seriğe. seriğe ğelēörüyüz ğalān antalyadan. eıı kōtı ğalān bindik
316 dolmuşa, ğele ğele ğeldik, şāpçı hüseyinğ ora indirdi. indirinğ beni dedi anam, ğızım
317 ámelıyetli dedi. ora dolmuşa indirdi beni. antalyadan bindik a. **RD: dolmuş var mı o**
318 **zaman? FÇ:** dolmuş olmamı, dolmuşdur saar bindiğımız araba neı? **RD: kamyon**
319 **muydu yoksa? FÇ:** işde ğamyon mu, dolmuş mu, bindimiz, üstü ağığ değil. **RD: üstü**
320 **ağığ değil, anladım, otobüstür belki. FÇ:** otobüs, canım ağığında. **RD: burunlu muydu?**
321 **burunu var mıydı? FÇ:** burunnu, burunnu. **RD: otobüsmüş o zaman. FÇ:** ora, şāpçı
322 hüseyinğ ora indiriverinğ beni dedi, ámelıyetli dedi. hastam var dedi. öte dōkeleğ
323 dōkeleğ ora indirdiler. aşı yenge aşı yenge hanı anamı orda şāplılar bilir a, heyıe, üı
324 dedi hindi mēmed varıdı, burdan getdiydin dedi şāplı hüseyin. oracığā oturduğ. onunğ
325 uşāğā vardır evel yaylaya filen çığdı, ona çardı, bir arabası varımış, arabaya bindirdi,
326 mēmedğilinğ evi de yazırdaymış. bunu al mēmedğilinğ evine elēt hatmayı dedi.
327 böyleliksire aldı beni elēdı, ıramazan, bitdi. **RD: böylece beş aylık bir ameliyat**
328 **hikayesi bitti. FÇ:** beş aylık ámelıyetlik bittik, ondan kēricim mēmedinğ evinde
329 yatdım. anamgil de şeyde ğiritde. beş aydan kēri mēmed orda ğaldım, bansıman
330 olurun. doğtura burda bansıman olurun, seriğde. anam getdi vardı da, mēmed ğötürür,
331 beni basıman etdirörü, orda işde bi şey yedirörür, nebicimiz bazan deriğine ğalān ende
332 hasta anğarada eıı oldu ğeldi arğadaş, dığı da biz yēyelim deııörü. heyıe, nebi böyle

333 şeyi pek derdin. ondan k̄eri ben d̄ıķı haç ay oldu ğalān, nē_ādar durdumusa, mēmed
334 beni bir arabaya bindirdi. bisēl portakal aldı, filen yerde çadırlar ğörünür dedi ora
335 indiriverinĝ dedi. böyleliksire ğeldik, ben şeye giritten başa döndüm sağ yana indim
336 memişĝilinĝ evinde anam. bizim ev sārinde. **RD: sarinde sizin ev. FÇ: zeyneb sārinde**
337 **çocuk.** benim iş bitdi. anam getdi, zeynebi aldı ğeldi. sārinden. **RD: yaya gitmiştir o**
338 **zaman, araba nerde, vesait nerde. FÇ: benim iş tükeni mi ıramazan.**

XIII/2

1 **FÇ: üç,** mēmed çelik dört, dört ğardaşımış, başka yok ellēm, bir ēyi belemecēn.
2 unuttuĝum var mı bilmeyörüyün. hōyle ğoyaym dūrō. ķesmedik ĝendi yolundu,
3 yaylanınĝ başında, hastalık oldu ğalb hastalĝı, uzun uzun saçım dararka indi indi,
4 yolundu aTdı dāĝlara. hōyle daradık aTdık, atdik. dāĝlarda soĝuk, biz ĝöçüp ğeldik
5 ğüzleye indik. yayalanınĝ başında çobannar ğoyun_ula ĝelikene ğörürümüş benim
6 saçları soĝuk yuvalarımış. çobannar indi hatmanınĝ saçını dediler soĝuklar yuvalayıp
7 yörü dediler. ondan k̄eri anĝaraya ğetdik, saç orda on ğün durduk, on ğünē_adar saç
8 böyümeye durdu. çikininĝ ğarısı var mı emiş? ğızıdın o zaman, ben saçlıyķa. āy
9 halā_ızı saçlarıĝinĝ banĝĝa da bicēzini versanĝ_ķha derdin saçım uzūnūķana bende
10 neyse şöyle bi ğızın, şöyle baya yetişĝin. ondan k̄eri saçım bir hastalık oldu ğalb
11 hastalĝı dediler, şeyini bulamadık dermenini./.../ maķas, nerde bulduĝ dedim, ana
12 buldum ben işde dedi. orda kesti, çimdirdiĝi yerde. ķeskiyle, sındıyla. baķındı dedik
13 da şindi şurda ğatılı sındı. öyle elime geçmezdin, sındı orda. hindi darak ğatdım horda,
14 onu neden ķesdim, ... bazı maķas deller işde. āzınĝĝa ne ĝelise söylersinĝ. o benim
15 emiş, işde çikine ğötürdüler onu. getmediydin o, bobası vermişmiş sonĝĝura da
16 getmen dediydi, ğötürdüler, bizim evden ğötürdüler emişi çikine. /.../ tabi çikin
17 Faķırıldın, emiş ellerinĝ ğoyunu sağmayla, şeyini soymayla ĝendi böyütdü d̄ıķı evini
18 şeyini. ĝendi yaptı emiş, çikining bi_şeyi yoħudun. beş altı ğoyun. anası çikininĝ var
19 mı ya deli ĝacı duyarınĝ, duyarsınĝ az çok bura uşāĝı inerdin onunĝ a, haç inmedi
20 olmalı, bura yatır haç kere oĝlan indiydin. deli ĝacıya çikin ufaķ çocūķa yatırķa
21 ĝaçırıvermiş memiş ĝoca hırsız. çocū ğomuş hatma dēzem, deli ĝacıya ĝaçmış. çocūĝa
22 o bu baķmış. ĝadıĝildeymiş çocuk böyle ordaymış hatma deyzeminĝ evi, çikininĝ evi.
23 orda neyse şindi ordan o ... çikin böyüdü, seninĝ evde benim evde, onunĝ davarımı
24 ĝüder, emme çikin mala pek vurū dediler. bizim ğaraşerve_ilde de durdu mal
25 ĝüdüverdi, davarımıza vuruvermiş dellerdin. mala öĝkelendi mi vururumuş. esker
26 zamanı ĝelmiş çikininĝ, çikininĝ başı yoķarı ğetmiş, deli_acı_ıl de şu şeyde ya,

60 biş ölü çanlandı dedi. sonġgura āy anam dedi hasancāzımız ġelmiş dedi, ġelmiş ġalān.
61 hasancāzımız ġelmiş dedi anam. onnar bu ġara buynuzda salmaz orayı. bunnar bu ġara
62 buynuzu salmadı hāç deli māmıd var orda ya, deli māmıd dāymaya bunnara verir orayı.
63 deli māmıd bunnarı duTar./.../ eskerde bizim nebi de eskerde, bizim nebi ayçık geç
64 ġeldi, bizim nebi böyük ondan. orda hatmayı baġġa ver demiş, bu benim yanık nebi,
65 nebi de demişkine üzüm baġda demiş baġ daġda demiş. baķalım eve varalım demiş.
66 ondan ķeri böyle, işde peķ ġorķar ġorķar peķ ġelemez. osmanı azarlar deyi ġelmez
67 peķ. işde yanık nebi geçip ġeder deller depeden deller, ġadī ġile geçer, ... ġeder, fülen
68 ġolanġ. bizim sultan nebi bir olmuş sultan bacı aynı ġardaşı nebi, işde yanık nebiye
69 hatmayı verelim. kepiliye isteyġörüller beni āġġladınġ mı? asıyanınġ oġluna. hanı
70 anamınġ ġönġlü yok a, hem baķar onnar deyġörüller, asıyanınġ ġadınınġ oġlu orda
71 asıyanınġ. işde onnar istēyörü. hüseyin hāç ġarışmadı, mıķ, hāç āzını açmadı. ondan
72 ķeri sultan ġıla nebi işi düzmüşler. yaylacık ġarşıda biz de ġızıl daġdayız, onnar, ġöķü
73 aşanınġ āmad bunnar ġonġşu. nebi ġil, aynı yanık nebi ġil onnar yaylaçıkda. orda
74 ġöķüyle şeyinġ aşanınġ āmad ġıla ġonuşmuşlar. hindi ben de ġetmen deyġörüyün. ben
75 ġoca almacān. ben hastayın dertliyim. ben ġoca almacān. ben zalt daymaya böyle
76 deyġörüyün. anam da hāç seslenmedi. bunnar işi bitirmiş, şey ġelmiş, osmana
77 ġelmişler, osmanınġ ġönġlünü de etmişler. hüseyin hāç ġarışmamış. ondan ķeri bunnar
78 abtal bulunmaz orda, aşşa bunu yanık nebiyi şeye yollamışlar. aşşa ķöķlüye şeye
79 yaķaya davıla. o ġetmiş ġırk binġ lira vermiş orda, davıl bulmuş abtal bulmuş, davılı
80 almış, iki de ġoyun almışlar odun yūķletdirmişler yaylacıķa eseninġ evininġ öġüne
81 yıķmışlar. odunu peķ yarar. odunu yūķletmişler, yıķdırmışlar. ben de yorġanı yatırın,
82 yatırın. ondan ķeri, bunnar sözü tam bitirmişler. ordan davılı zurnayı işde şey yolla..
83 ġalān, milleti oķu yollamışlar tekliv yollamışlar, ġalān davıl ġeldi zangır zangır, davıl
84 osmanınġ evininġ öġüne orda çaldılar çaldılar hōyle sultangılınġ evininġ öġüne
85 ġetdi. odunu modonu ora yıķdı. orda bişecek yemek. iki de ġoyun ġötürmüşler ora.
86 hele aķ bel, dayılar peķ sever şeyi bizim osmaġili sever, sever onnarı. o dayılardan işde
87 ollar ġelmişler, alı beġ var a alı beġ, benim halamınġ ġocası, alı beġ ġelir ġalān asıl.
88 orda onnar çardı, çirdi işde, davılı tabi ... ġulaġım ya, çarmışlar çirmişlar, yemişler
89 içmişler iki ġoyununġ etini. iraz dezem yeter dezem onnar yanık nebiniġ ġardaşınınġ
90 oġlu onnar. baķtım üst yaķada bir şerbet ırbġı var. ora bizim ırbġa bir şerbet
91 ġoymuşlar üst yaķaya saklamışlar. hōyle baķtım. iraz dēzeminġ arķasında bi çocuk var
92 hanġġısıysa ġeldi ora, ben yatırın ora ġeldi. ġızım dedi, ġatma dedi, ben ġeldin seninġ

93 yanınġga dedi, bir kelem dedi şey alacaġlar vekillik alā_elecēz dedi, bir kelem olsun
94 dēyeceksinġ dedi, bura bizi dedi yorma dedi. bir kelem olsun dēyecēksinġ dedi. ordān
95 bu sōzümü sen dutacānġ dedi. bir kel yorganım var altında yatırın. ordan işi bitmiş
96 ġalān ikindin. davılınġġı dınġlayan dōkūldü. alı beġ benim vekil ġalān, vekilinġ olayın
97 mı, vekilinġ olayın mı, işde ol dedim. işde bu ġadar ġalān. altın bi beşyüzlük, ġırk altın
98 ġe gelecek. hindi oturdu burda on tāġa ġe gelecek dediler. ordancīm, herkes dā_ıldı getdi,
99 getdik ġüzlede yanık nebiyi bi tāġa kōġlüye davıla yollamışlar, kimi yoracaġlar? bizim
100 yeterinġ düġünü ġoca yeterinġ düġünü de oldu. mēmed mēmedinġ, benim ġardaşınġ
101 bizim mēmedinġ, topal mēmedinġ. ıramazannıdan onu de bitirmesi zor. ıramazannıdan
102 zor biter, elli kere soyallar seni. bir ay bi onu getirdiler yeter ġelini. bir künde, onunġ
103 düġünü üç gün oldu. ondan kēri onnar bitdi de benim dūne ġeldiler. ben depede eseninġ
104 evi var orda yatırın. ondan kērim, düġünüm oldu şey oldu, heyye, kınacı ġeldi kına
105 yaġmaya kına davılına vurdular, vurmanġ dedim, pūşman oldum bō_önē_adar kına
106 davılını neye dınġlamadım deyi, ben delimiydım deyi. emiş dediġine benim çikiniġ
107 ... bu ġarınınġ bi ġızı tāhā mı var dedi. kına davılını ne deyi çaldırmazlar dedi. bense
108 bārıverdim, çalmanġ? onnar kınayı yaġdı indi getdi. ordan sabāla hazırlanmışlar, şey
109 demiş, analık hatma ġarı ben halıl āġanınġ atına bindirecēn ġelinimi. benim yanık nebi
110 de tāha alġınlıġı varımış bir, tā evel dōġüşü varımış, şeyin açcınınġ hayvanını almış
111 ġarı darılmış çıkmış evden. ... baġ baġalım, heyye. neyse ġelmiş baġāyın hayvanına
112 alānġga çıkardılar beni, sultan benim sultan var, ġök mēmedinġ ġarısı ıraz dēzemiġ
113 ġızı. ordan bizim osman ġeliverdi bu besici beyġiri neci dedi, hayvanı beġenmeyyōrū
114 osman, bu besici beyġiri neci dedi. hanı açcınınġ ġarısı peġ gezer daġda, kōylerde de
115 ondan deyişi. öġkelendi osman ġalān. o ata beni bindirdi, o ata bindirdiler. ġētdik, aşşa
116 dōġru vardık. memiş ġocā memiş ġoca eşşekde binili. dolanıp yola ġelin varacaġ,
117 mezerlik var, altıyoġarı ġeri dōnecek eve. getiriverdi memiş ġoca ġazalınġ içine
118 davılçıyı dürtüverdi. ülen nere ġedersinġġiz deliminġ dediler millet. ş̄indi valla, memiş
119 ġoca, indiririn eşşeme bindiririn dedi öġkeleniyōrū memiş ġoca şurdan yakınca
120 iniverecek, böyleliksire vardım ora indim, indirdiler. az bir ġüçcük bir helġeciġ,
121 emişinġ helġeciġi varımış banġga ġomuşlar depdirecekler, hasta demişler depemez
122 demişler, ġēlin helġe deper o zaman. ona su doldururlar, ġelin girdiġinde vurur
123 depmeyi. ġapıdan girdim, bi vurdum, sıçıradım bi tāġā ardından vurdum, iki ġat
124 oluverdi şey. masız öġkemden edē_örüyün. ülen biz de bunu isteriz dediler. hanı
125 hastaymış a vuramaz demişler, depme. bi ġalān çēhiz çuvallarım varıdın, hāç ġıymat

126 yetmez. eskiniň ğızı var ğalān, haňıñgız getirdi dedi ğelinner dedi bu çuvalları dedi,
127 ha millete dèyèyörü hanı, öyle ğonuşurdun. böylesine burdan iş bitdi.

XIII/3

1 FÇ: o nerde nê_oluşu. tengereķ ķirmen, ayrı tengereķ vardır, höyle ēGriller. bizim
2 büyük eğirmez de başķa büyüklerde eğriller. tengereķ var höyle ķirmen. mēmed
3 çeliđiñġ herşeyini dıñglardım. dıñglardım. ey ğulām duysa ğene dıñglardım. o zaman
4 tabi duyardın, tāhā yenġġi ğapandı ya! hep şeydē kitapdā oķuduklarını hep belledim
5 a. dıñglardım adamaķılı bellerdim. ne söyleyeyin sanġġa ķünde dıñglardım. ķünde
6 ğaradayıda şeylerin āġalarınġ bir boş damı var ğonāġā var. ora çıkardın mēmed çelik,
7 ben de çıkarın. o kitabı almışdır, o kitap nerden_ise buldurmuşdur. orda o oķur ben
8 dıñgların orda. ben onu hep beller yazar dèyēn ğalān. hep bellerdim. unuttum getdim
9 işde hepisini./.../ hesabı mı var onuñġ. ulmuş, solmuş getmiş ğocamışdır. āġaç
10 ğocayınca āġaç ulmuş aynı biz gibi. ben onu mēmed çelikden dıñglaya dıñglaya
11 ğocadım, uldum. ataman ben anacım atardın ekmēġi, eķmek atma. dutardıķ,
12 mēmed çelik çıkmışdır, ardına ġederdim. ēGrisem orda ķirmen var eğridim, ya bir
13 yamalık olsa yamardım. birinci yamalık yamardım. mēmed çelik de yamaları höyle
14 yaķışdırdın. böyle ederdıķ yamaları vurudıķ. bunu biz mi yamadıķ, acaba ne
15 yamadıķ, ķim yamamış derdin. yamanıñġ ġözelliđinden. ķendi ķendimize öyle derdiķ.
16 öyle yamalık, sanġġa ben bi makine alıveriysin emme derdin, üntünġġe dūneller, para
17 da vermezler, ġözünġġ ķör olur derdin. para vermez hanı horantañġġız. horanta, diķdiri
18 diķdiri, ġözünġġ ķör oldūġū ġalır derdin. böyle bunu söylerdin. āşalınıñġ da bi ġızı
19 oldu. yenġġi yetişme şöyle, o ķirmeni peķ eğiridin. tengereği, on beş bañġġa on beş
20 şalvarlık, ip eğirmişiyin. anamıñġ ġolu ġırıldı ondan. anam ġüzlede köye getdiydiķ,
21 eşşē biri birine anam birine binmiş, birine binmiş birini ardına eşşēġenġ ġötüne
22 daķmış, ġüzlede ġedī_örü, tā ilerde de memişġocā_ġlinġ evi var bir sapada höyle.
23 köye ġedōrü anam şafāk ġeder şafāk, anam yatır mı? öteki eşşek ... ġötüne eşinivermiş
24 o eşşēġenġ, anam düşmüş ġolunuñġ biri ġırılmış. ēyi ķötü memiş ġocā_ġle sapmış
25 anacıġım. dīķı ışdıydı bir habar ġeldi, ananġ sabırġilde, sabır sabır, memiş hırsız baya
26 memiş dayım ordaymış deyi. ġetdim ora. anamıñġ ġolunu sardırdıķ. ġış altı ay, āy
27 anam! ķirmen o ġol_ula eline alamadı. ġış altı ay, ben evde ġışladıķ. ġoyun üst yaķada
28 yatır, dōller, anam baķar onnara ġece ġaķar da, ġuzladı mı deyi ġoynumuza. baķ on
29 beş şalvarlık ipi eğirmişiyiz. tengereķ, āşalı yenġġi ġelin o ġelin yanıma ġelir, o da
30 eğirir dīķı. orta direniñġ dibine yastīġı ġoron, yarġınımı direġe veririn, āşam ġece

31 olsun böyle eğririn. ondan k̄eri yazā_arşı o şalvarı çezdik, on beş şalvar dokuduk,
32 dokudum. häç unutman bu baya on beş şalvarı zatı sömek ederke içiniñg aķ kılını
33 çekerdik. eđiriķe aķ kılını çekerdik, ğara olacak deyi hanı bahalı ğedecek deyi. de bunu
34 laF ederin ğözünĝ neye saķat olmasın dedim böyle. on beş şalvarlık ipi eğiri biz ğız
35 çocūhu da. derdin neyidin? zorunĝ neyidin? bazı bi derdim evel derdim. on beş şalvarı
36 anam getdi, antalyaya satar ğelir arkadaş_ıla. şerFe ğarıyla ğetdiler, ğelmişler ğece
37 āşam şeyden antalyadan çıkınsıraķ manavgada ğelecekler āñglāyōrümünĝ? eşşekleri
38 bir ekiniñg içine salmışlar. canım iki ğarı häç ğece yolunĝ k̄erenĝĝindē ekine salını
39 mı? sizi el dutsa nē_eder āy anam ğeliveriķine. anam emme peķ ğorķar. şerve ğarı
40 ğorķmaz. ğap ğalaylatmışlar tavanınĝ sapı ışılarıymış heybeden. anam baķıvermişimiş
41 ekiniñg içinde tavanınĝ sapı. şerve şerve ğeldiler, ğeldiler demiş anam. ğız nē_oldunĝ,
42 nerde? ğız işde dāhā adam ğeldi. ğarı, vara vara varmışımış tavanınĝ sapıymış,
43 şerFē_arı. ordan eşşekleri çıkarmışlar ğalān ğorķmuşlar. sürmüşler, teķeye
44 ğeliveriller, teķedeyiz. bunu laF edivirir, işde firansa getiriller, boĝum boĝum keşirler
45 boĝulu ğelir. neydiķine o keşirler, hindi neden yenmez o keşir. firansa ğelir şöyle
46 boĝumlu. bullarda firansa ekilmeyōrū o zaman da antalyada ekilir. antalyadan
47 alī_örüller parayla ğarılar. şalvarı satī_örüller, yatıyla, manavgatda oturu_örüyüz
48 biz, o sırada manavgatda oturuyoruz. ne ğonuşturu_örū, tabi öyle olacak, āĝaç soldū_bi
49 inĝsan da soldu, ğocadı. tekrar namazı ğılabileyin, hora uzanayın bi, yoruldu.

XIII/4

1 FÇ: bi de burĝuca verisiñĝ. burĝuçladık bükdüĝünde. ip ēyice dirēĝe ğelsin, düzelir o
2 zaman ip düzelir. hanı şeyde burĝuçda hōyle ğıvradır da ondan k̄eri yumak eder.
3 ondan k̄eri nē_adarısa boyu, kiliminĝgi ölçer, ğararı häç ğarış ğorsa eder, onā_öre
4 çiviye çakar, kilimini çezer. ha, anañĝ kilimini çezer. **RD: onu ıstara mı, taşıyorsun**
5 **ondan sonra.** FÇ: heyye, anañĝ olsun ğızınıñĝ biriyle, ordan şeye alır topa, çividen
6 çıkarır topāĝı alır geçiriller. iki ğarı ğarşıda iki ğarı da burda, topa ordan dizer, dibe
7 ğollar ora, çiviniñĝ ardında öte yaķa. bununĝ üstünde de topunĝ üstünde çibik vardır,
8 çibiħa daķılır tene tene tenesi ten. ha, orda topunĝ üstünde yarıķ vardır, yarıĝinĝ üstüne
9 ğollar. orda böyle direye direye direye direye, ēyice saran ğarılar olur, saramayan
10 ğarılar olur. ğarşılıķlı, ben sararın, anañĝ sarar, deĝme ğarı ıstarı peķ saramaz.
11 ğarşısına ğarı bulamayan... bir inĝsanıla sarılmaz. az sarılması ēyi oldumuydun eğri
12 düşer ollar, şeyde ıstarda. işde o eder dutar, ne_ise dokur. **RD: neyle dokuyorsunuz,**
13 **tarakla mı?** FÇ: heyye, kel demir daraķ olur. āĝaçdan da hōyle barnaklı ihi kirtik deller.

14 **RD: kirtik. FÇ:** heyye, o nā_ıı aqlıngğa geldi. kirtik olur, vuruveriller. **RD: o ağaçdan**
15 **mi yapılıyor kirtik? FÇ:** ağaçdan, bu ağaçdan kirtik. demirden büyük darak. alı eFendi
16 satardın o darāGı. heyye, alı eFendi ollarda yatırdın, yünğ alıdın, deri alırdın da guran
17 okuyuveridin bazı evlere. halva çalardın ğendi şekerinden. şekerini dartar, sene halva
18 çaliverir, sağğa yemek bişiriveridin. alı eFendi ispartalı. **RD: ispartalı geliyordu oraya,**
19 **öyle mi? FÇ:** o yaylaya çıkar, dā ... yaylar durur canım. onunğ döşşēĞi var, yasdığı
20 var, goca arabasınınğ üstünde. yattığı eve indirir. yatāĞi var canım. indirir yatır. işde
21 sen de bir guran okudacak olusunğ, işde bir mal keşī_örünğ, bi guzu bi şey, onunğ
22 halvasını çalī_örü, bi_şeyini edi_örü, guranını okuyayörür alı eFendi, seninğ yatar
23 oturur söz gelimi. öte zaman ho evde ederdı o. sa_ar. anamğil çokunursa anağnıza
24 verinğ, hanı vitirinğgizi, zeketinğgizi derdin anamğile. ananğgıza verinğ ananğgıza
25 derdin. ebeme hanı zeyneb ebeme, hanı ora verinğ. vitirinğgizi, zeketinğgizi derdin,
26 alı eFendi. çolağ hoca varıdı da onunğ bē_re hayrı yoğudu, canım çocuk okutdu
27 milletinğ. ğadınınğ evinde çocuk okutdu çolağ hoca. çocukları pek döverdin. ödüm
28 sıdardın, değme çocuk yanaşamadı ğaşdı. ē, hanğını laF edecēnğ. burda bazı dıķı
29 cingilderin. orda mēmedimiz öldü. gücüm yetmedi, ne yemēne varabildim, öldükden
30 kēri ğötürdü, başında ölününğ dıķı oturdum ağladım, başında ağladım. öptüm bicēz,
31 ağladım başında, kōsülü ölününğ de. ordan aldılar getdier ölüyü, beni de aldılar bu
32 yanna. perdivanları yünğseğ, çıkamayyörüyün. dıķı ona cingilderin. bī_sēl derin
33 bi_sürü ğardaşım varıdın ğalmadı. **RD: fatma yenge, dulup neydi dulup, hani bu**
34 **pamuğu yayla atarımışsın. ona ne derdiniz, dulup mu derdiniz? FÇ:** dulup dulup. heyye,
35 attığında dulup atī_örusenğ, burda yerden aynı seninğ bacāGı ğaldırı da ğakī_örü o,
36 biri birine ğopmayörü o. heyye, işde şöyle yumak edi_örünğ baya. ora hōyle yumak
37 olū_örü işde. fitil dēyiyörü, ucundan ğoparı ğoparıp hōyle tahtanınğ üstünde hōyle
38 hōyle fitil dōkenğ. fitil, orda çarkda ēğiri_örüsünğ. **RD: çarkta eğiriyorsun? FÇ:** heyye,
39 ğağdı_etdi, çoğ oldu o. onu etmeyverdiler. heyye, onnar ğağdı getdi de. ağların dıķı
40 bi sürü ğardaşım varıdı. **RD: fatma yenge, birinin aleyhinde konuşuyorsun ya, aleyhinde.**
41 **FÇ:** anğlayamadım endeni.

XIV

Kaynak kişi:	Nebi Çayır (NÇ), 85, Karakoyunlu
Özellik:	Öğrenimi yok, Göçebe-çiftçi
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Karadayı köyü, Serik, Antalya. 29.08.2010.

Kayıt türü:	Ses kayıt cihazı
Konu	Deve hapsi ve dilekçesi, Kayıkla dönüş

XIV/1

1 **RD: anlat bakalım. NÇ:** annadacağın şindi. bayamlıya gëttim, bayamlıya yaylaçıkdan.
2 deveye bağıdım bizim deve yok. ğarölunğ yanda necibiñğ ğayvası varıdı...ora vardım.
3 bayamlılı molla hüseyin ğeliveri. hoş ğeldinğ dedi. hoş buldum dāyı dedim. ğapanda
4 deve mi var dedi. dayı birez var deve emme dedim, bizim manavğat devesi yok dedim.
5 ülen deve dedi çok bahalıymış dedi, elli lira demişler dedi. bizim erimizi yemedi,
6 ğorūmuzı yemedi dedi. seki yurtdan yonğğalıdan dört baldırı çıblak deveyi sürüp
7 ğelī_örü dāğdan dedi. elli lira para isteyörüller dedi. biz ğonğşuyız dedi. **RD: tokata**
8 **kayıyor yani? NÇ:** toğada ğatī_örü. onlar toğada ğapan der, biz toğat deriz. burda
9 ğonğşu olduğ, ğız alıp vermedik emme, düşüklük de yapmadık dedi. bunnarinğ camısı
10 var çayırdı dedi. ğabirleri da var dedi. evel dedi hayta ğadı beğēnğ bir dedi al anamas
11 ağarcada dedi ğaybolmuş dedi. belcēz **hapısına** ğelmiş dedi. osman çaviş deli osman
12 da muhtar yapıdı bi dönem dedi. öküzünğ teki altı mecit dedi. ğelmiş hayta, altı mecit
13 vereceksinğ ğadı beğ. hayta lah demiş, hayta ğadı beğ de sañğga parayı vermen demiş
14 dedi. **RD: lah te demek ne demek? NÇ:** onnar lah der, herkesinğ bir lisanı var. varmış
15 dedi, arzıvalcınınğ birine. **RD: altı mecit istemiş yani, tokattan kurtarmak için? NÇ:**
16 heyye, altı mecit bir öküz para.. **RD: tokattan kurtarmak için deveyi? NÇ:** heyye, ordan
17 arzıvalcınınğ birine danışmış dedi. anamas āzı böyükde yayılır ben bir deveydim.
18 ordan ğaçdım, belcēz hapısına tevkiğ oldum. sābım ğeldi getdiyse dāhā aç susuz
19 ölörün, dēvē demiş dedi. **RD: dilekçe yazmış? NÇ:** dilekçe yazmış, ordan ğaymağama
20 vermiş dedi. ğaymağam ... ıspartaya valiye söylemiş dedi. vali de bu deFğiviniğ
21 deveninğ deFğivi tecildir demiş dedi. al bakalım osman caviş altı lirayı demiş dedi.
22 ona döndürmeñğ işi dedi. **RD: sağ ol dayı. /.../ NÇ:** ayrı ayrı annadacağın. behşerinde
23 ak burunda istivanda ğoyun varıdı. birez ğaldım. memēt ğeldi. burda doğdura ğelmiş,
24 celebōğlına. bağıtdık orda yatdık. millet dālup ğeder. osmanınğ ölu var. laFınığ
25 erbişimine ğazal ğarıştırmanğ. ırāmatlı ğökğ ğız var. ğardaşı ğökğ mēmedi uĞurlayacak
26 baya manavğatdā osmanınğ oğlı var. topak ğarı ırāmatlı var. orta yerde bir şeker çuvalı
27 āzı patlamış. biz ğörmedik, ğörmedik. āğzına sıçtımınğ yörüğü dedi, sinsesine
28 sıçtığım dedi, çuvalı nēyē patlattınğ dedi. **RD: sana mı dedi onu? NÇ:** banğga dedi.
29 seninğ de sinselenği ben dedim. ordan biri ğeldiydi herāl birine bi yumruğ
30 vurdum getdi. bir de birine vurdum getdi. orda ğöynemli, o da benim yüzüme bir

31 yumruḡ vurdu. ben de bıçāĠı yarġınına bi vurdum. o zamanā_adar hoyranlı, şey
32 bayamlılı biriverdi. orda un iki çuvalı varımış ġediz içine girdim, ġaFam ġaldı, ġaFama
33 böyle vurullar. bu bi yāndan ġaġdırır, ġöġ ġız bi yāndan ġaġdırır. ülen bu aşşadan
34 doġra ġāyır bıçāla hāç habarları yoġ. ülen, bıçak var dediler, dāĠıverdiler. ben ora
35 pustum. hāç sesdenmedim. hoyrana çıġdık, ordan indik, yit. ġaç ġaçāmamıġ, ġaç
36 ġaçāmamıġ, ... çağ çuġ_ula obaya ġarışiverdik. böyle oldu dayı. **RD: öbürü nasıl oldu.**
37 **NÇ: öteki, burdan yaylaya ġetdik.** beş altı ġoyun varıdı. herhar da aksekiden ġetdik.
38 savet ġoca ırāmatlı molla varımış **RD: arabayla mı gittiniz? NÇ: arabayla ġetdik.**
39 behşerine vardık bazarı taġıp etdik. şey, hoyranıġ moturını takip eTdik. orda nerde
40 yatdık ġāyır ese emmimġilde mi yatdık orda yatdık. bindik beri yanda ilanlı depeçik
41 var ya hōyle hep içeller zērhoş. ülen ġaşaklı boġazı saġarlaşdı dediler. ülen bir ġeldim,
42 ülen ġılıcına vur, ġara diġine. ġaldı da herkes allā vekmer, allā vekmer, ilahē illallah,
43 umum çırışiverdiler. dāhā ġaşaklıya vardık, tekrar ġesilikten.. **RD: rüzgar mı çıktı?**
44 **NÇ: heyye, vurduġında ġayıġı parçalayacak. RD: yapma yahu. NÇ: sen ne denġ sen,**
45 boba! ülen ende denġġiz anamas_ıla barabar oliveri_örü. heyye. **RD: çadır gibi**
46 **dalgalar gelirdir? NÇ: dayı, vurduġında ġayıġı ġıracak. RD: yönünü bu tarafa, ġüneye**
47 **çevirdiniz o zaman? NÇ: burnunu şöyle çevirdik. RD: kurucaovaya çevirdiniz? NÇ:**
48 yoġ. ġaşaklıya çevirdi. tekrar, ġayaların dibinden döndü. orada ada da var bir ġelce
49 ġelce bi ya, ordan geldiler ben temelli bitdim. ġuruc_ovanıġ baya iskelesi varıdı.
50 ordan ...ġodum. ġurucovalı indirdi. ülen dedim hepinġġiz zerhoşuduġuz dedim,
51 hepinġġiz hoca olduġiz çırışı... ülen nebi, zor oyunu bozar dediler. ordan aldı ġāyır
52 hoyranıġ içine çıġdık vardık da. ġoyun ġırġıldı. davar da ġayboluverdi. irezillik,
53 davarı bulduk. ġoyuna ġetdik.

XV

Kaynak kişi:	Mümine Çelik (MÇ), 83. Karakoyunlu
Özellik:	Öġrenim görmemiş, ev kadını, yörükçülüġü 2005 yılında bırakmışlar
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Tahta Belen Köyü, Aksu, Antalya. 29.10.2014.
Kayıt Türü:	Video.
Konular:	Yörükçülük ile ildili deġişik konular, katık yapımı, Göç yolunda doğum

1 **RD: hemen yanımızda mümine teyze var. mümine teyze hoş geldin. MÇ: sağ ol. RD:**
2 **nasılsın. MÇ: éyiyin. RD: dokuz oğlan anasısın. MÇ: anasıyın. RD: başka çocuk var**
3 **mi? MÇ: iki gız. sâ_ol. RD: çocuklar doğarken doktora gittin mi? MÇ: getmedim häç.**
4 **RD: evde miydin, yolda mıydın, nasıl oldu, bir anlat. MÇ: yoldaydım canım, yolda.**
5 **yolda gederke dünyaya geleni de oldu. iki denesi yolda oldu yolda gederke dünyaya**
6 **geldi. orda yatdık, sabāla göşdüğ. aḥşam dünyaya geldi, sabāla göşdüğ getdik, çocuk,**
7 **çocuk. hiç doḳdura getmedim. sâ_ol yavrım, sâ_ol. RD: mümine teyze nasıl evlendin**
8 **bize bir anlatsana onu? MÇ: evlendik, ben düğün görmedim. RD: küçük müydün, küçük**
9 **müydün? MÇ: işde on yedi yaşında mı, on altı yaşındamıydım. götördüler beni**
10 **götördüler. ordan da işde vardık ora, iki aydan kēri ben bobamı istedim. ordan da**
11 **bobama teslim etdiler, bobamdan da gene geri verdiler. öyle öyle işde getdik. RD: kaç**
12 **sene sonra düğün oldu? MÇ: dü_ün etmediler. etmediler. RD: ey anlat onu, dinleyelim.**
13 **MÇ: işde annadacağām häç bi şeyler yapmadılar. bir birinti yapmadılar. dākı bile**
14 **dākmadılar. dākmadılar, dākmadılar yavrım. öylelīyle işde evlendik getdik biz adam**
15 **ile işde çocuklar da ona_öre. hanı doḳtura mokrura getmedim. demesi ayıp yolda**
16 **soḳaḳda dünyaya gelen geldi, çıḳdık yaylaya olanı oldu indik teḳeye olanı oldu. heyye,**
17 **yollarda oldu iki denesi. RD: iki tanesi yolda göçerken oldu? MÇ: göçerke oldu. RD:**
18 **hiç bir anlatacağım, unutamadığın anı var mı bize? MÇ: ne unudayın da, annadayın. işde**
19 **öylelīyle göçebelerimizde yazın yaylaya çıḳardık, yayladan güzeye inerdik, güzleden**
20 **bura teḳeye inerdik. bobalık geldi, geri aldı. elētdi, bobam geri şe_etti. ondan kēri,**
21 **orda amcamgilde bir ay şey ḡadar durdum, amıcamgilde. ordan geri verdi. gene**
22 **vardım. geldiḡim vardıḡım adama gene vardık. götördüler de bobamı istedimidi**
23 **bobam da geri aldı beni. eve elētdi, evden gene verdi geri. işde buydu buydu derḳene,**
24 **olduḡ getdik yavrım, düğün müğün görmedik. RD: on bir tane çocuk oldu. MÇ: hı,**
25 **ondan kēri uşak oldu. düğün görmedik işde. evimiz bā_ımız dedi_ibi éyi kötü yaptık,**
26 **etdik, dutduk, dedi_ibi çadırımızı, ayrıldık bobalıḳdan. RD: kaç sene babalıkta kaldın?**
27 **MÇ: iki sene hülen bobalıḡınḡ evinde durdum. aynı çadırda durdum. çocuḡınḡ ikisi**
28 **onunḡ evinde dünyaya geldi. biri bu bi de büyük oğlan, hı bobalıḡınḡ evinde dünyaya**
29 **geldiler. RD: ilk çocuklar bunlar? MÇ: ilk çocuklar bunnar. RD: daha sonra ayrıldınız?**
30 **MÇ: ayrıldık, ondan kēri ḡayrı ötekinler. RD: ayrılınca neyiniz vardı, şöyle bir çadır**
31 **falan bulabildin mi? MÇ: çadırımız vardı. ḳerenḡini sitil deriz sitili yoḡudu. adam**
32 **ḡabıḳdan ördü ḳerenḡini, evinḡ ḳerenḡini. RD: yaylada? MÇ: hı, yaylada çayırda,**

33 yağlı çukurda. eşşek alânġġı dedimiz yerde. **RD: sitil olmayınca kabukla ördü? MÇ:**
34 heyye, ġabıla ördü kereġgini eviġg. üstü çadırıdı, kereġginiġg sitilleri yoġudu. heyye,
35 yoġudu, onu çitil yerine ġabıla ördü adam, heyye. **RD: peki, çuval var mıydı? MÇ:** olma
36 mı, çuval. olma mı? iki yük ala çuvalım vardı. tırılım vardı iki yük. iki yük de un
37 üğütdü geldi adam. hanı bi yük de un üğütdü geldi, beş altı çuvalım vardı başucumda.
38 çocuklar da ebeleri vardı dedeleri vardı şeyde, yengeleri vardı. bunnar da o eviġg
39 içinde dünyaya geldi. ayrıldıġımda ölen oġlan dünyaya geldi. ayrıldıġımda
40 abdiramanım dünyaya geldi. heyye işde ondan keri ġayrı ayrı ayrı oldu, onnariġg
41 yanda ġonġsuyduk. onnariġg yanda iner çıkar üç ev, bobalıkġgil, yenġgemġgil, ġayınġgil
42 işde. biz üç ev iner çıkardık. böyle ġışlamamız da barabar oldu, yaylamız da barabar
43 oldu. **RD: peki ayrıldıġımız zaman, sürü var mıydı? MÇ:** ayrıldıġım zaman yedicik
44 ġoynumuz vardı. yedicik, ayrıldıġımda yedicik ġoyunum vardı. üç de çocuk vardı.
45 heyye, yedi de ġoynumuz vardı. bobalıġıġg ġoyununġg içinde. **RD: deve var mıydı?**
46 **neyle göçürüyordunuz çadırı? MÇ:** deve, üç dene de devamız vardı. ondan keri üredi.
47 o üç deveden keri fazla da deve almadık ġayrı, o üç deveyle indik çıkduk. heyye,
48 ġöçerdik, ġöçerdik. işde o üç ev, yenġgem, bizim bobalıkġgil, üç ev böyle inerdik
49 tekeye, ġışlardık ġene çıkardık eşşek alânġġı dedimiz yere. **RD: eşşek alanında mı**
50 **yaylardınız siz? MÇ:** eşşek alânġġında yaylardık. heyye, ordan da işde köklüye suya
51 gèderdik. sözüüm ona, merkeplere atardık ġablaları, ordan suya gèderdik. odun da üst
52 yanda eşşek alânġġında işamlı, ardıçlı yerden de gèder birer yük, ikişer yük odun
53 yükleni gelidik. onu da yıkardık evimiziġg öġġgüne. heyye, suyu da köklüden
54 ġötürüdüġ. **RD: siz sudan biraz uzaksınız, yaylaya çıktığınız zaman kar olurdu. MÇ:**
55 tabı, kar, olu kar olurdu. karı da yükleni gelidik daşlara ġorduk. eviġg öġglerine daş
56 yapardık höyle. adam bizim bir karlık yapardı, oraya da daşları indiridik, karları
57 üst_üstüne ġorduk, öġġgüne de bir ġab ġorduk. orda şip şip. **RD: helke kordunuz? MÇ:**
58 heyye, orda birġirdi ġablara. ġabaġlara ġatardık, evel termis bi şey yoġudu. heyye
59 ġablara ġatardık, tenikelere ġatardık karıġg suyunu. onu ġullanırdık. kar da bittimiydi,
60 sözüüm ona merkeplere atardık ġablaları, köklüye suya gèderdik. suyu dolduru gelidik.
61 işde éyi kötü öyle öyle idara oluduk ġayrı kar bitdimiydi. **RD: böyle yerde yağmur**
62 **yaġdığı zaman çarşaf sererlerdi. MÇ:** muşamba çekeriz çadıra, o yamırıġg suyunu da
63 ġablaları ġoruz. ollardan muşambadan inen ġaba inerdi, duTardık, demesi ayıp
64 çorumuzun çocüġumuzun demesi ayıp bezini yürüdüġ. duTardık. heyye. duTacamız
65 suları el ayak yümeye ordan duTardık. ġab ġorduk kereġglerine muşambalarıġg,

66 çekerdik çadırınğ üstüne. **RD: şimdi yayaladasın, sabah oldu. ne yaparsın? MÇ:** yaçarız,
67 ataşı yaçarız, demesi ayıp kereñgine su goruz. tenikelere su goruz el ayak yümek için.
68 **RD: el ayak yümek için? MÇ:** heyye, onu da yaparız, ataşı da yaçarız, çobanımız
69 gelesiye, yemēni de bişiriyiz. evel tüp yoħūdu. ataşda ğara çaydanlıkda bişiridik
70 çayını. yancāzına ataşınğ kereñgine ğorduk çoban gelesiye. heyye. çora çocuħa da
71 demesi ayıp bi şeyler bişeyler yapardık, onnar da yer içer oynaya ğedellerdi, çocuklar,
72 oynaya ğedeller. **RD: çorba, çorba verirdin onlara? MÇ:** heyye, çorba ederdik, onnar
73 da oynamaya gederdi. çoban gelirdi, yemecini yerdi. ben yatacān üstüme ğaba bi şēy
74 ört derdi. bi batdene bi şēyler örterdik. çobanlar da yatırdı. çora çocā ses etmeñg
75 derdi, ben yatacān derdi, çobanlar çadırınğ içine. çocuklar da yerdi dāĞılır gederdi.
76 öğlen birlerdim onnarı ben. hōyle birler demesi ayıp bi şēyler tāħā ederdim. onnarı
77 yellerdi ğene oynamaya ğedellerdi. evelki bi, hindiķi bi cam camaħan var da ğora
78 get, hura get mi? denecek. çocuklar oynardı āşam evime birirlerdi. **RD: bu çocuklar ne**
79 **giyirdi? MÇ:** ğeymesini bez doħudum. bi top bez doħudum. o bezden demesi ayıp don
80 dikdim, vistan dikdim sırtlarına endē oĝlanlarınğ ğızlar sonĝĝura oldu. **RD: sonra mı**
81 **oldu? MÇ:** ğızlar sonĝĝura oldu. ğızlarınğ ğünü de ğene herşey bolardı içik. o
82 çocuklarınğ şeyinde onnara doħurdum, bez doħudum, don diķerdim demesi ayıp
83 ayaklarına üstüne visdan diķerdim. olanlara ğeydiridim. **RD: oĝlanlara fistan**
84 **giydiriyordun o zaman, tabi? MÇ:** doħurdum bezi, çulvalıĝı da doħurdum ēyi kōtū. **RD:**
85 **şalvar mı yapardın çulvalıkta? MÇ:** şalvar, on iki şalvar doħudūĞüm vakıt oldu, on iki
86 şalvar doħudum. adam eĝerdı, çocuklarım ufādı, olen olan elimdeydi. bunnar böyücedi
87 bunnar. on iki şalvar doħudum, adam satdı, demesi ayıp ğetdi ğonĝşulardan birer
88 ğancık ğuzu aldı ğeldi. heyye, üç ğancık ğuzu. **RD: onu damızlık yapacaksınız? MÇ:**
89 heyye, damızlık, o sanĝırlar dedimiz köyle obalardan birer diķi ğancık ğuzu aldı ğeldi
90 o şalvarınğ parasıyla. bizim bobalıkĝilinğ ğoynununğ içine ğatdı. orda da ürediler,
91 demesi ayıp ğuzladılar. ondan ķeri üç yüz dört yüz mal oldu. diķi ğederdi bizim adam.
92 **RD: yedi koyun üç yüz dört yüz mala ulaştı? MÇ:** heyye, o da ulaşdı, alırdı adam bizim.
93 ğederdi, dōrder, beşer, üçer ğoyun alır gelirdi. heyye, yenĝhişardan ollardan getiridi.
94 öyle öyle iki yüz üç yüz ğoyun oldu. çocuklarım da yetişdi. **RD: on bir çocuk, iki de**
95 **sizsiniz. MÇ:** tābi, tābi, çocuklar da yetişdi. ğendi mala ğetmezdi adam bizim, çocuklar
96 ğüder gelidi. ğüder gelillerdi, bununğ ula büyük oĝlan ğüder gelidi. bunnar böyüdü,
97 ötekinler de işde ardına onnar da yetişdi. demesi ayıp merķebe get, horda hūlen var
98 onu sür gel, hona get, huna get derķe, deveye get derķe onnar da böyüdü ğetdi herkes.

99 öyle oldu yavrım. çok irezil olduğ çok. o sıralarda demesi ayıp içini bulurdum, dışını
100 bulamazdım sırtcāzlarınınğ. biş belik şey. o sıralarda hepsi de gıtdı. hindi ne var, her
101 şeyler bolardı. demesi ayıp ekmeğ bişiridim yavrım, ekmeğ bişiri oturdum, yaz günü
102 otunğ üstüne oturamadım. hep evletimsinğgiz. otunğ üstüne oturamadım, gağdım ölen
103 oğlanınğ çapıtı baş bāĞı deriz gayrı, bağda yümüşüyün serili. vardım onu topladım
104 geldim, altıma aldım, ekmēĞı bişirdim. oturamadım, buz gibi otunğ üstüne
105 oturamadım. bir şey yok, altınğga atacak bişey yok. yok, yoğūdu. evinğ kereñğini
106 de adam gābīla ördü. heyye, bişeyimiz yoğūdu. ikicik yorğanım varıdı, onu da köye
107 getdimidi, bununğ ula o büyük oğlan, ikisi, nā il etdilerise, çınğa mı atdı nā il etdi,
108 geldimidi baş bağ deriz a, baş bānınğ bastırınğınğ üstünde yıgılı. o biş yorğanınğ biri
109 de yanmış. yakmışlar bunnar. heyye, yoğūdu yorğanım. birini adam örtünüdü, ben de
110 bunnarila gendim örtünüdü. **RD: ona çınğa mı attı ki? MÇ: çınğa atmış, ardıc odunu**
111 dē el mi ataş, hava soğudun. o çok çınğalar. nā il etdiyse pambıkdan dudlaşvermiş.
112 köyden geldimidi aşam bizim yengem ile geldiydik, bastırınğınğ üstünde bişey ışılar.
113 gız aba dedim aba derdim, gız aba dedim çocuklar yorğanı yakık mı bilmen dedim.
114 ne bileyin dedi o da. gele gele geldimidi, dedīĞim gibi yorğan yanmış, az bişey
115 galmış, orası yanmış, horası yanmış. bunnar ikisi büyük oğlan ile ikisi bunnar, nā il
116 etdilerise çocuklar yākmışlar yorğanı. bi yorğanıla galdım hanı. yoğluk, yoğūdu,
117 yavrım yoğūdu. ne çektim o yoğluklardan. çor çocuk da birez şey oluverdi, heyye,
118 adam bereket gendi diriceydi. adam getdīĞı yerde boş. **RD: sağlam mıydı? MÇ: adam**
119 diriydi. belki bilirsinğ sen bizin adamı yāhı, bilmeminğ sen goca alıyı, bilmeminğ?
120 adamcāz getdīĞı yerden boş gelmezdi, pırtıysa da yēecek içecēse de hepini de alırdı.
121 hanı yoğluk ilk çekdimise de sonğguradan çekmedim, gayrı yavrım, çekmedim.
122 çocuklarım böyüdü, gendileri de bunnar Kurtardı gendini ēyi kötü dedi ğibi. herkeS
123 işde çoban olanı oldu bazı honunğ hununğ malına gediverillerdi. bazı da gendi
124 malımızı güdellerdi. bobaları pek mala gétmezdi. her yerinğ gırına döküne her şeyini
125 ederdi adam bizim. **RD: katığı nasıl yapardın? MÇ: neyi? RD: katığı nasıl yapardın?**
126 **MÇ: gātī mı? gātīĞı yavricim nā il edecez. südü sāğarız, içine damızlığı atarız,**
127 keselere gatarız, daşlarınğ altına bastırırız, gadınnık üstüne de, köpek kedi yer deyi,
128 bi çapıt dolandırırız üstüne. ordan aşam alırdık eve gorduk. içeri gorduk
129 ilenlerimizinğ içine gorduk. ordan da sabāla duzlardık onu. şeye çuvala, dışına
130 muşamba ederdik, içine biş ak çuval ederdik, onnara gatarıdık orda soruşurdu. üstüne
131 de biş daş gorduk, orda duzunğ içinde o peynir bişerdi, hōyle bütün bütün ederdik,

132 heyve orda bişerdi. **RD: peyniri orda sakladınız? MÇ:** salamor gibi. orda, heyve, öyle
133 öyle, höyle biş çuval olur. onu gavşırıyız, bāĠlarız, āzına yüzüne sinek geder deyi
134 demesi ayıp. onu hura bastırıyız, ondan kēri bi çuvala tāġā başlarız. onu da dolduruyuz.
135 birer ġazan süd, ġoyun kŭmeleşinsire birer ġazan süd ederdik. sā_ardık onunġ_ulan
136 bastırıyım peynir ederin. āşam içeri keselerdik evel şey yapıldı, kelif yapardık.
137 onnarınġ içinde getiridik, duzlardık āşam içeri ġorduk, bastırılıydı āşama_adar a.
138 duzlarız o çuvala basarız dışına bir muşamba ġeydiyiz, tor toprak olmasın deyi. ordan
139 iki çuval olurdu, ondan kēri bastıra bastıra demesi ayıp deri ıslarız. ġoyun derisi ıslarız.
140 ona ġatarız tā höyle o peyniri. **RD: önce bu peynir ile keşi karıştırıcaksın deġil mi? MÇ:**
141 keşi, yecēmize az ġatardık. az ġatardık. hanı çokluk oldumuzdan böyle biş deri
142 ġatardık. ona da iki_üş kilo ġadar bi keş ġatardık. **RD: peyniri önce bir iteġinin üzerine**
143 **serersin. MÇ:** tābi, tābi, çarşava dokeriz. çarşava dokerdik yavrım. ġarıştırdık keş ile.
144 **RD: onun bir ölçüsü var mıydı? MÇ:** çekeriz, terezi de çekeriz. terezi varıdı. **RD: nasıla**
145 **nasıl, kaç okkaya kaç? MÇ:** heyve, heyve, ne bileyin, peyniri on beş kilo peynire
146 yecēmiz olusa üç dört kilo keş ġatardık. keş ġatardık, terezi var. terezide böyle çekeriz,
147 okġa, hindi kilo ya, evel okġaydı. onu da ederdik. ġatarız hura bi ġoca deri bāĠlarız,
148 ondan kēri ġalanını uvak ġüz yemeliġi derdik, ġüz yemeliġi, ġüzle de de yenirdi. tābi
149 mal melez ġurudu ġāyır ya. ne yenecek ġüzlede. bi de ġüz yemeliġi ederdik, ona da keş
150 ġatardık demesi ayıp. işde senġġa, banġġada. **RD: tabi o asıl deriye kattıġınızı kış burda**
151 **tekede yiyeceksiniz? MÇ:** hanı, o büyük deriyi burda açarız. bura indikmiydi açarız
152 onu. **RD: ġüz yeneliġi dediġiniz deriyi de? MÇ:** orda yeriz ġāyır, ġalanını da burda
153 yenirse, ġalisa yenir. ġalmassa biter, ġüzlede biter. çobana ġatarız heyve. öyleliley
154 yavrım işde. yayık yayarız. yayınġ keşini yayıġınġ çökeriyiz, keselere ġatarız. şeker
155 keselerine ġoca keselere bastırıyız daşa, iki üç ġün bastırıyız, eyice ġurusun deyi
156 soruşsun deyi, onnarı bastırıyız. ondan kēri ġāyır, onu da bi deriye ġatarız o keşi. bi
157 deriye ıslarız bi deriye de onu ġatarız, ġurudumuydu, soruştumuydu. ondan kēri
158 dökecēmiz sıralar, sen ben filen deri ġatmış deller ġāyır. fülen ġatmış deller, ey onnar
159 ġatmış biz de ġatalım. **RD: öyle mi derdiniz? MÇ:** heyve, heyve, öyleliley birleriz
160 ġatarız. o da keş de soruşur peynir de soruşur çuvalda. ondan kēri deriye ġatarız, o
161 büyük deriyi burda açarız indikmiydi tekeye açarız. o ġüz yemeliġini de ġüzlede
162 yeni_örü. ġalan olusa burda yeriz, ġalan olmasa orda biter. işde öyleliley, çobana
163 ġatarız. **RD: noru hangisinden yapıyorduk noru? MÇ:** noru sarı sudan. **RD: peynirinġ**
164 **suyundan mı? MÇ:** peynirinġ suyunu dāġa dökmezdik. keseledikmiydi ġazanı ġoruz

165 altına orda şir şir akar sâbâ ğadar akar, peyniri bastırırız, onu da ataşa ğoruz, çökeriyiz,
166 ğadın nor olur. heyye onu da birleriz, onu da aynı bi şeye birleriz oda da soruştumuydu
167 bi deriye de onu ğatarız. orda aynı keş şekline gelir o da. ordan da köye götürüyüz.
168 millet heyye avşar köyü, yağa köyüne ğötürüyüz, olarda demesi ayıp, ğabıklıya,
169 bişmeye veriyiz. o çöken norunĝ soyunu. **RD: bişme dediĝin şey ne? MÇ: ğabıklı,**
170 ğabıklı olur. ak fasilye, ala fasilye, nohut. **RD: baklagil? MÇ: yaylada bakla olmaz.**
171 olmaz olmaz, ala fasilye olur. ala ĝilik onu alırız. ak fasilye olur, ğabıklı olur. ğabıklı
172 ğurudullar heyye bişme deriz biz ona. **RD: bişme deniyor deĝil mi? MÇ: heyye, bişme**
173 **deriz, işde ondan üç türlü alırız, hanı burda alırız burda ĝışın bişiriyiz. RD: kışın**
174 **bişirirsiniz? MÇ: heyye, ĝışın burda bişiriyiz. RD: başka aklına gelen bir şey yok mu,**
175 **hiç çocukluktan hastalıktan? MÇ: hastalanmamıyın yâĝi, hastalanmamıyın. RD: isa**
176 **mıydı adm? MÇ: ese. RD: isa, annenin anlattıĝı öyle bir hatırası yok mu? MÇ:**
177 **yanĝlışıĝı var mı deyişinĝ, endē. RD: deĝil, hastalandı da? KK: yağı vurdu, neleri**
178 **yağı yaptı demi? MÇ: yağı vurunman. vurunmazdım yağı. RD: unutamadıĝı bir durum**
179 **var mı? mesela birinde ben hastalanmışım, doktora ğötürmüşler serikte beni. MÇ:**
180 **ĝederiz canım, doĝtura ĝederinz. RD: ondan sonra, doktorla muhabbet ederken,**
181 **doktorun elini güzelce bir ısırılmışım. MÇ: vay. RD: tam da ĝöç zamanıymış, üç ĝün**
182 **ĝöçememişler, üç ĝün sonra hasan amcam demiş ki yahu artık çocuk yavaş yavaş**
183 **iyileşmeye başladı, yol kutlu olur. MÇ: heyye, heyye. yörür müydün kü? RD:**
184 **yörüyemezmişim daha küçükmüşüm. MÇ: uFâsa da hobuçullar. annenĝ hobucur, tâbi.**
185 **RD: kırmızı bir keçem varımımış. MÇ: hı, beleĝ, beleĝ, bunnarı da beledim ben ĝırmızı**
186 **keçeye. ĝerisini beledim. bunu, halılı halılı tanırınĝ benim, büyük olanı. RD:**
187 **tanırım. MÇ: halılla bunnara ĝırmızı keçe etdim, abdıramanıma da ettim, ĝerisine**
188 **yorĝan dıĝdirdim. yorĝan dıĝdirdim pambıktan. o zaman pambık çıkar ĝâyırı. RD: bu**
189 **kırmızı keçe erkek için deĝil mi? MÇ: keçeyi boz yúnĝdan sarı yunĝdan hōyle, şey**
190 **yúnĝlardan, akdan olsun bozdan olsun dökeriz, bişiriyiz, çocuk keçesi bir kilodan.**
191 **bunnarınĝ önĝ yannarına hōyle şeylerine bez dıĝerdim. bez dıĝdim âzıcıklarına kıl**
192 **ĝedecek deyi. buna olsun, halıla olsun yavrım ırâmatlıya olsun. ötesine yorĝan etdim.**
193 **işde onnar nâ_âl büyüdü, arada, büyüdü getdi onnar. heyye, büyüdü getdi. bunnara**
194 **ēbeleri, ēbeleri keçe döküveridi, dōktürüdü. bi de boyacı gelirdi evel yaylada ip**
195 **boyanı, kilim boyanırdı, heyye. onunĝ suyuna batırırillerdi o boz kel yúnĝu bi**
196 **ĝırmızı keçe olurdu. onunĝ da hullarına ēbeleri derdi aĝzına çocuklarınĝ dırmınıĝa**
197 **şē_ēderke kıl ĝeder derdi. hullarada bir ĝök bez yatırdım çocuklarınĝ şeyine**

198 peyrazına. **RD: astar dikiyorsun kenarına? MÇ:** astar dikerdim, bunu ulan büyük olana
199 yavrıma üçüne de keçe etdim. ötekinnere yorğan diğdim, böün pambık toplanmış
200 dellerdi. hemen dikı gapıt şey alırdık, hemen bi o zaman yūka basma var gāyırı
201 ortalıkda, hemen birer basma, yorğancı da olurdu. onu diğen ğarılar diğiveridi yorğan
202 çocuklara. heyye, içine de birer demesi ayıp, uvacık uvacık keçe kınası ğordum
203 olanlara, öyle öyle böyütdüm getdim. birini de ne doğtura demesi ayıp, birini de
204 yakmadım ütmedim, düşürmedim deyeñg, işde. bu olan benim abdirāmanım, ocakdan
205 öte ğanserden ğurtulamadı, ğanserden getdi, öldü abdirāmanım, bununğ güççüğüydü.
206 **RD: kaç yaşındaydı? MÇ:** ne bileyin evliydi, bicēz bi çocūġu ğaldı, ğarınınğ
207 elinde. Kadınñ elinde bicēz ğız çocūġu ğaldı. şimşek atdı ona yaylada. yayalada
208 ğoyuna getdiydi, unudōriüyün a yavrım! o çocuk var mı hindi şey etmeyeyin ğuzum, o
209 çocuk beni bu hala getirdi. abdirāmanım beni bu hala getirdi. abdirāmanım beni bu
210 hala getirdi. gözlerim de ğörmeyverdi, ğulağlarım da az duyar oldu, hanı aklıım
211 ermeyiyörü çohuna. hindi o ğoyuna ğetdi, abdirāmanım bi yāmırlık ğün, yaylayı
212 bilmeminğ şimşek tak tak, takır takır heyye şimşek. ğoyuna getdiydi, yanda
213 güççüğüñg birini de ğötürdü yanda, o da getdi, ıraFat dedimiz o da getdi. o da allahdan
214 olacak, künde yalınğız ğederdi, o ğün çocū da ğötürdü yanda. alantirik varıdı, ācınğ
215 dibine şimşek şakıdıksıra yāmır geldiksire ğoyun yalağdaymış, yalağda yaylırımış
216 ğoyun o ğızıl dağınğ hüüzünde. heyye, o da höyle, alantiriği dudalağ varmış da, ācınğ
217 dibine arkacını dayamış. abdirāmanım kepenē ile, öteki çocuk tā gelmeyikmiymiş, o
218 tā dışdamıymış bi şakıltı olduğunda davarcıklar da yedi mi sekiz mi davar onnar da
219 ğaçmış ācınğ dibine onnar da gelmiş. onnar da onunğ yanna abdirāmanınğ yanna
220 durmuşumuş. bi takıltı olmuş, abdirāmanınğ nasıl olduysa kepenegēñg burdan ğeden
221 burdan burdan burdan yavrım ayakğabından yere inmiş neyise ıldırımısa da neyse. her
222 yannı param parça etmiş demesi ayıp abıç arası her yanı yanmış göbēġı yanıdı höyle
223 yavrımınğ. o çocuk ırvat dediğim ülen demiş banğga ıldırım atdı mı dedi nā al
224 etdiyse, o çocuk sürümüş höyle yalağda, çide sürümüş, yāmırda. onu sürümese dediler,
225 hindi o zaman ölürdü demişler, dediler. heyye, orda çocuk sürürkene icık şey olmuş.
226 yanda da şeyde hindi benim o şerFeceninğ ğocası benim ğardaş, beni ğardaşım o
227 şerFeceninğ ğocası, ısmayılınğ bobası benim ğardaş. o çirdi, ğızıl dağın beri yüzünde
228 çığırdı. mümüne mümüne dedi ey dedim. abdirāmana der şey eder gibi o şe etmedi
229 ğece. yāmır diñdi ğayrı. atmış ıldırım atdı yağmış, ey dedim. ğoyuna da ıldırım atmış
230 der, abdirāmana da ıldırım atmış der. çırır ordan ğızıl dāġınğ beri yüzünden. heyye. o

231 ğara musdaFanıĝ arap deriz bi şey var, Şo baya bizim şeyiĝ ğara musdaFanıĝ. o
232 benden eveli, ney o, alı emmi dedi, alı emmi dedi dedi de ğoca alantiriĝle diĝiliverdi,
233 ĝızıl daĝıĝ yüzüne. baĝdım abdirāmanı ora dayısı getirmiş, ordan da eve gelecēmiŝ,
234 enĝĝer yavrıcım, allah ŝē_etmeyeyin, adam mı? bazan hōyle bi ekin şey şeyine
235 hoyuĝlar diĝeller ĝördüĝ mü? ne bileyin aynı hoyuk mu, çocuk heyye hoyuĝ gibi.
236 **RD: ama yōriyebiliyor mu, gezebiliyor mu? MÇ:** ĝolundan dutmuş da orā_adar
237 getirmişler, geli_örü, geldi. emme cıllım cıPbāĝ heryanı yırtılıĝ, yırtıĝ tıllım tıp sırtı.
238 getirdiler. soyduĝ bi çarşaF doladıĝ her yanı yüzük yavrımıĝ, yüzük. ordan ĝayrı
239 getirdiler, öteki çocuk ŝē_etdi ĝayrı, a yeĝán o zaman halıl mı getdi bilmen ĝoyuna.
240 halıl_cim getdi, halıl evdeydi de o ĝederdi ĝoyuna abdirāman ĝederdi. halıl getdi ĝayrı,
241 o_çyüzde bī_erde öteki çocuk varımış yānda o ĝoyna getdi, o yedi davar, bi deĝe,
242 deĝe deriz ĝayrı ya, o deĝeylen o yedi davar acıĝ dibinde öylece kütük gibi serilmiŝ
243 ĝalmıŝ. yedi dene davar. ölmüş, hep ölmüş. heyye, çocucāĝam ordan ĝurtulmuŝ ĝayrı,
244 geldi a yavrım her yannarı yüzü. o arap dedim ĝetdiler, o zaman doĝtur heĝim dedi_ibi
245 bi şeyler yok mu, araba da yoĝdu, yāĝlı çukurdayız o zaman, heyye. **RD: yol açılmadı**
246 **deĝil mi o zaman? MÇ:** o zaman yol açık dē_él, açık dē_él tāĝā, yol açık dē_él. işde
247 dıĝı melēm, dıĝı toz dıĝı bi_şeyler bi_şeyler getirdiler, çileyörüller hōyle hurasına
248 burasına çileyörüller. çocuk, ĝuzu ĝırkılır, ĝuzu ĝırkardık öĝĝündē çukurda birinde
249 sen geldiĝ ha. işde o çukurda ĝuzu ĝırkılırdı. bi de iradiyo var, bōyök çāĝı var
250 eviĝde. o çāĝıyı açımıŝım ondan firĝatına mı ĝedik? millet orda olup da orda
251 yatdıĝından ĝoca deli_anlı bi şey, ordan aĝlār. bu şerFece de geldi, yeĝgem neden
252 ālanĝ dedi ĝirdi yanna, neden ālanĝ dedi. yenge dedi ben de sālām olsam da ya ĝuzu
253 ĝırĝsam dedi, ya dedi ūŝala ben de otursam orda dedi. onnarıĝ yanda dedi. yatır, yatıp
254 da yatamayōrū her yanı parça, parça yavrımıĝ. deycēm, ondan ĝeri ēyi oldu. **RD:**
255 **ama kurtulmuŝ. MÇ:** ĝurtuldu, burasında hōyle teĝereĝleyē şu şeyiĝ biri_ibi bi şey
256 varıdı, ora. **RD: tengerek bir iz ĝaldı. MÇ:** heyye, bi şey ĝaldı, buracında ĝursānda ēyi
257 oldu baya ēyi oldu. baya ēyi olduydu, sonĝgura doĝtur demiş, bu adam bē_erden
258 dūŝdü mü? bē_erden bi şey mi? oldu deyi sormuŝ doĝtur. bōyle bōyle ıldırım atdı
259 zamanında demişler herhalda, biz ho_yānda malıĝ başındaydıĝ. burda evinde öldü.
260 burdaydı bōyle bōyle demişler ĝayrı da, deycēm, ondan ıldırımdan demişler ıldırım
261 atdıĝından burasında şey ondan olmuş demişler. **RD: tengerek bir iz mi vardı orda?**
262 **MÇ:** var, hurda teĝereĝ baya şey alantiriĝ şeyi ayanasī_ibi, burasında biĝ teĝereĝlik
263 varıdı. ēyi oldu da. ĝöbecinde burdaydı. **MÇ:** o öyle oldu getdi de. işde o yedi mal

264 ağacınđ dibinde öldü. çocuk oynadı ũşak sabāla da halılı yolladık, o dalandırdı geldi
265 de, dēcēm öyle öyle işde, neler geldi a yavrım, neler geşdik, heyye. **RD: allah rahmet**
266 **eylesin. MÇ:** işde evleri de gördünđü yolda ya, ora her sene burdan çıkdık mı ora
267 ğonarız, çıkdık baş ucundā yengemiň eviydi. o da yengem deyeyen büyük olanınđ
268 eviydi, halılınđ eviydi. işde sen ora geldiđinđde. **RD: o zaman koyun kırkıyordunuz.**
269 **MÇ:** ğoyun ğırkardık. işde sanđđa dedik. **RD: amca o zaman sağdı, ben vardığımda**
270 **sağdı. MÇ:** sağ, sağdı bizim adam da, ben dedim yúnđ toplardım ben. aşşaya dedim,
271 benim ğeline, büyük ğeline, senden şey bu adamı ğötür de aşşa dedim o yemeklerden
272 ğat da yemek ver bu adama dedim, sanđđa. de aşşa seni ğötürdüydü şeyle heyye,
273 sonđđura peynircik demişsinđ aşşa deyverdi. peynir ğatıverdim ana dedi. ğat dedim,
274 ğız dıkı ğatıvermediň mi dedim, ğatıverdim dedi, yolda mı yolda mı yēcēk nerde
275 yēcēk dedi. iramazan āğaya peynir ğatıverdim dedi. ğız dedim baya ğatdınđ mı dedim,
276 baya ğatdım dedi ğayrı onunđ seyi. oracā o zaman gördüm seni ben. ğoyun ğırkardık.

XV/2

1 **MÇ:** ikisini merkebe bindiriyin, bunūğlan bobası ğöçü çekti ğetdi. hindi mustavayı da
2 tanırmınđ? bununđ gücū mustaFa var. **RD: mustafayı az tanıyorum. MÇ:** onu az
3 tanıň, demesi ayıp yavrım hep evletimsinđğiz yolda ben āĒrı duTdu beni, yolda.
4 yolda āĒrı duTdu, bunnar bobasıyla bu ğöçü çekti, bunnar bobasıyla ğetdi vardı. halıl
5 ğoyun_ula ğetdi yola. halıl ğoyun_ula ğetdi. aĒrı duTdu yurtda duddu, evi sardık,
6 bunnar ğöçü çekti ğetdi. banđđa. **RD: konalgada tuttu yani aĒrı. MÇ:** iki çocū_ula beni
7 orda ğodular, yurtda. **RD: çocuklarla kaldım. MÇ:** heyye, çocukları bindirdim eşşē,
8 yavrımılan teĒmeni. **RD: pekidin eşeĒe? MÇ:** heyye, hindi evel şey mi vardı? kıl örken
9 der, hindi teĒmen laF edī_örü. kıl örken ile der çeķiştiridi anam der hullarımıza der
10 kıl örken batardı der hindi laF ediveri bazı. heyye, de onunđ_ula. üyüveririller a
11 yavrım, bī_üzüne iniveriller eşşekten bī_üze ğayveriller. **RD: kafa düşerdir eşeĒin**
12 **üstünde? MÇ:** heyye. salladıksıra, salladıksıra üyüveririller heyye. yüzlerine bi su
13 çaların, yavrım üyümenđ derin, tēmeni geri bindiriyin, abdıramanımı öňüne
14 bindiriyin. o iyıcık ondan canlıca heyye, ğollarından dut yavrım derin düşmenđ derin,
15 iniverirler eşşekde uyuklarķana ğāyveriller bi_üzüne. yüzlerini yürün dıkı ekmeķ
16 alā_odum, demesi ayıp şeyler alā_odum, çar çapıt alā_odum ollarda dedim mustaFa
17 dünyaya gelirse dedim, yalınđğız nē_ēdeyin yok, kımse yok. **RD: kımse yok. MÇ:**
18 heyye, ğayrı eve de bizim adam. **RD: bir kadın da yok başka yanında? MÇ:** heyye.

19 kımse yok, eve vardım, çocuk āşam eve de vardım dünyaya geldi, mustava dōĖdu.
20 bizim adam da ġoyun uġurlaya getmişimiş, çadırı duTuvermiş ġücük çadırımız var.
21 çadırı dutmuş ben de vardım, çocukları yatırdım abdıraman ile heyye girdim. **pirtıyı** da
22 yımış, çuvalları da yımış herşeyi yımış, çadırı da duTmuş, sitilleri de vurmuş
23 kereñgine, ġoyun uġurlaya getmiş vardım. **RD: sitiliniz var artık, kabuktan**
24 **kurtuldunuz? MÇ:** var, ġurtulduġ canım. tāhā bunnar hūlen oldu ya, iki üç dene çocuk
25 oldu da ondan kēri. vardıġ ġayrı, çadırı duTmuş, çocuk ikindin dünyaya geldi. sabāla
26 oldu ġız dedi, hindiġi hasanıñg bobası var alı_üllü, dedi ġız dedi bunnar ġöçecekler
27 dedi, biz de ġöçelim mi dedi, ġedebilecēñg mi dedi. aġrır acı, demesi ayıp yavrım,
28 aġrır acır yeriñg var mı ġarı dedi. ben de dedim nē_ delim hindi endē develeriñg dizi
29 daġılı. o ġöç getdimiydi o develer durmayacaġ ardından böyle yedeyecekler,
30 yedeyecekler. **RD: yekinecekler? MÇ:** heyye, ey dedim ġöçelim madem dedim
31 nē_ edelim, ġayrı āřam çocuk. **RD: bir ġün önce çocuk doġdu, ertesi ġün ġöçüyorsun.**
32 **MÇ:** ertesi_ün, āřam çocuk doġdu sābala ġöřdüġ. ġöřdüġ, ġöřdüġ alma ācı deriz
33 bē_ er var, ora vardıġ. orda ġurban ķestik. orda üç dōrt ġün durduġ. ġoçular dedimiz
34 yere de uşak namaza ġētdi. ordan ġāyıı orda üç dōrt ġün durduġ ġayrı o alma ācı
35 dediġimiz yerde. ondan kēri çocuk da ācıġ şey oldu ben de ācıġ ēyileřtim yavrım.
36 ordan da ġöřdüġ eşşek alāñġġı dedimiz yere çıġdıġ. orda işte millet hep ora çıķı_örü
37 ġayrı. hep millet bu bizim hasan kel obası hūlen, bu emiřiñg bobası hūlen ordaydı. hep
38 millet bu alı emmī_ il bu hasanıñg bobasī_ il ora çıķardı, baya beş on çadır olduġ ġāyıı
39 orda, eşşek alāñġġında orda. **RD: bir oba oldunuz orda. MÇ:** heyye. ķar, ķar bitesiyē
40 ķar getiridiġ her yaķa millet hep. ķar bittiġ kēri sōzüm ona señg ġēdenġ beñg ġēder,
41 bir alay sōzüm ona eşşek olur, ķōġlüden yüyecēmizi orda yürüz, derede yürüz
42 çocucuklarımızıñg bezini şeyini orda yürüz. ondan kēri suyu da dolduruyuz eve
43 çıķarız. eve çıġdıġımıydı çobanlar gelir ġāyıı o zamana biz erķen ġēderiz suya. suyu
44 erķen dolduruyuz eve geliriz erķen çoban gelmeden. çoban geldimiydi demesi ayıp,
45 ġuru yavan acı soġan dēyen gibi onnarı da ekmeġlerdiġ. ondan kēri işde öyle öyle işde
46 peyniri de öyle ederiz yavrım, sā_ arız ġazana ġatarız, damızlıġını atarız. ondan kēri
47 keseleriz, sabāla da dařıñg altına alırız, ordan āřam ilēne ġoruz. ordan da sabāla duzlar
48 çuvala ġatarız. üstüne bi daş, dışına bi muşamba, içine bi çuval, sinġeġ atar, ... ġēder,
49 ķıl kıpçık olur deyi, öyeleliyle birer çuval ederiz hōyle hōyle. onnar da vakti zamanı
50 geldimiydi, bi deri ıslarız demesi ayıp ona ġatarız, ġüz yemeliġini, bōyüġ deriñġēi
51 burda yēyecenġēi ġatar geliriz. /.../ **RD: şimdi dokuz tana oġlan. MÇ:** iki de ġız. **RD:**

52 süt sağyorsun, eve getiriyorsun, haramı da onları pişiriyorsun. MÇ: bişiri_örüyün. RD:
53 çocuklar sana yanaşıyorlar, sen öte git beri dur diyorsun. MÇ: öte dur, beri dur, heyye.
54 RD: çimke sıçratma diyorsun, o çimke neydi? MÇ: işde çimke deyi bu suya bastıGında
55 iki yakaya sıçrayörü su, tünğlür. RD: ona çimke deniyor değil mi? MÇ: heyye, çimke
56 derin, basma çimkeletme deriz. heyye, o südü yoğördu da işde bişiriyiz ocakda. ora
57 goruz, soğudumuydı dırnacīmızı batırıyoruz, damızlīmı içine atarız, o sabā_adar daş gibi
58 bi şey olur. göyun yōGördu, yanıksı bir göyun yōGurdu olur. işde peyniri de aynı
59 dedīm gibi suyunuñg da norunu alırız. yayıGıñg da yāGını alırız. keşini çökeriyiz
60 ocakta şeyde ataş yaKarız, daş çatarız iki üç höyle. onnarı da ederiz. RD: geğsiyi neasıl
61 yıkardınız geğsiyi? MÇ: geğsiyi karda. RD: kar suyu daha mı güzel olur? MÇ: tábi,
62 göznel olmasa nerē_édeceñg, nerē_édeceñg başka. kar öñgüne çok karıñg, öñgüne
63 bē_ere gāzanı gurarız, iki_üç daş çatarız, içine karı çimker dolduruyuz, orda erir ilir,
64 ondan kēri sırtı yürüz. ondan kēri de işte ordan gāzanımızı yür yaykar omuzlar sırtı da
65 toplar eve geliriz. RD: eve gelirsiniz. MÇ: eve geliriz./.../ seksen üç yaşındayın ben.
66 güççükmüyün. işde demin şerfece annattı ya develeriñg bodlayanını, beserēni
67 kükürdünü, şerfece annatdı.

XVI

Kaynak Kişi:	Şerife Bahar (ŞB), 80, Karakoyunlu
Özellik:	Öğrenim görmemiş, ev kadını
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Tahtabelen köyü, Aksu, Antalya. 29.10.2014
Kayıt Türü:	Video
Konular	Kışın yörük yaşamı, kaybolan çocuk

XVI/1

1 RD: şerife teyze kendini tanıttir, seni tanıyalım. ŞB: ēy, nesini tanıdayın, aynı bildiğin
2 gibi buralıyın. RD: karakoyunlusun? ŞB: garağoyunnuyun. RD: yaşımız nerelere vardı
3 şerife teyze? ŞB: valla, seksen hülen var deyyörüller, doKırurum. bilemecēn, bilemecēn.
4 RD: kimin eşi derlerdi size? ŞB: alı bahar, ali bahar, sağ. RD: teyzem dirhem kuşağımı
5 da beline dolamış. ŞB: ataman doKtırurum, hāç, doKturuñg biri dediykin atma dedi,
6 midenğ sarkık seniñg dedi. atma dedi. ben bunu çıkarıverdimmiydi belim gırık gibi,
7 depinemen. teveyyörü bu, alışkanlık var, alışkanlık var. RD: şerife teyze, kaç sene oldu
8 tekede kalalı? ŞB: baya haylaca oldu. RD: otuz var mı? ŞB: otuz yoğusa da emme

9 yığirmi beş yığirmi mi var. gene de höyle gedē_örüyüz hanı, iki üç ay anamas aksuya
10 yaylamaya çıkī_örüyüz. **RD: ama eskisi gibi, yayalaya çıkıp, çadır kurup, geysi yıkayıp**
11 **kazan taşı kurup, öyle bir durum yok. ŞB:** o getdi, o getdi. onnar bitdi, onnar bitdi. işte
12 aynı hindi gāyır vıçı vıçı elinğdē çamaşır at makineye, yúğ ğaldır, biziki o işde. biziki
13 bu. **RD: şimdi tabi eskiden kış ağır geçermiş, çok yağmur olurmuş, mesela çadır**
14 **kurardınız kışlamak için etrafını iyice çevirdiniz. ŞB:** örerdik örgüyle, işde annadacām
15 ne bileyim ğış yurduna gelirdik. ğış yurdu denirdin. orda çadırımızınĝ ğıyısını
16 mazmıtlardık, ğoyunumuzunĝ yataĝını yapardık, ğuzumuzunĝ ğuzluĝunu yapardık,
17 éyi kötü ğışladırđık onu. yaz gelirdin. evel ifraz olurdun, sayım parası yatırdı. ey işde
18 elli malınĝ var, yüz malınĝ varısa ellisini yazdırallardı, ellisini sırkat ğollardı. ğaçak
19 ğöçek, ğaraĝoyunnununĝ núFuz yeri seriĝidi, toplum yatāĝı. ey ğedellerdin orda,
20 sayım parasını yatırıldın ifrazını alıldın. **RD: bir izin kaĝdı verirlermiş. ŞB:**
21 heyeye, ifraz dellerdin, gāyır. ona dellerdin ki işde ğöçelim. ey ne zaman ğöçelim?
22 cumartesī_ün. bir şeyleri gāyır. emme biz sizinĝ manavgat obasını bilmezdik. gene
23 de bilmeyiz de bu yandan olan denĝĝiz depesinden tahta bıçak dellerdin, āmad çavış
24 varıdı oĝlu, o ğaĝardı. şeyden yazırdan, etli mustaFa ğaĝardı, dikmenden ğızıl burun
25 ğaĝardı. ēy nere ğonacāz, ğücük suya. ve_ yahūd beĝ munĝĝarına, öyle ğöçellerdin.
26 **RD: konalga konalga gidiyorsunuz artık. ŞB:** ğonalĝa ğonalĝa. ordan ğakdıarmıydı,
27 hacı osmana ğonallardı. hacı osmandan ğaĝallardı, sinni suyu ollara, ordan ğakdılar
28 mı tā munĝĝar ğözüne inellerdi, çıkallardı gāyır. **RD: belin beri yanı, belin dibi.**
29 **sannının dibi. ŞB:** heyeye, ondan kēri a āĝallardı gāyır, daş boynuymuş, sumak
30 sekisiymiş, ğonalĝa yelleri. **RD: yumak sekisi mi o sumak sekisi mi? ŞB:** sumak sekisi,
31 sumak sekisi dellerdin. **RD: biri de bana dedi ki yumak sekisi. ŞB:** o yumaklar, o köy
32 beride. sa_ar. sumak sekisi, ora. onunĝ öte_özüne aşdıngımydı ora bel arası dellerdin.
33 orda gāyır ğedeller beriden öte ğızıl ovaya ğonallar. ğızıl ovadan menteşeye ineller,
34 menteşeden harman bēlenĝĝi, harman bēlenĝinden yaylaya yaklaşırsız gāyır. **RD: pazar**
35 **köye yaklaşıyorsunuz gayrı? ŞB:** bazar köyü geçē_örüyüz gāyır ya. geçeriz a, kōkklü
36 deyi bī_er var. o kōkklüye vardıkmydı, ordan bi tāhā ğöçdüng mü çayıra. çayıra
37 çıkardık. **RD: çayıra hangi yaylaya çıkardınız? ŞB:** çayırdan, ermilininĝ dibiydi bizim
38 yaylamız. ermilininĝ dibiydin, ermil daĝının dibiydin. **RD: kaç yaşında evlendin, şerife**
39 **teyze? ŞB:** valla, yığirmi, yirmi beş var mı bilmen. **RD: gönüllümü oldu bu iş şey mi**
40 **götürdüler mi? ŞB:** öyle ğönĝüllü. **RD: de hani bu duvaklar var ya mesela gelinin**
41 **duvaĝına, yüzünün sol yanına, doĝu tarafına ğök yazma taĝarlarmış, sen onu biliyor**

42 **musun? ŞB:** valla, ğōĞünü āġını bilmen, doçturum. işde dövāĞi höyle edeller, işde
43 böyle duvağ ġavadan yoğarda, yüzünü örteller arđasına beyaz edeller, öngüne al
44 edeller. heyye, bindiriller ata ġötürüller. hindiki_ıbi arabayla alıp getmek yoğ. o
45 zaman at_ıla ġederdi. **RD: kış günü, tabi koyunun örümeye de gitmesi lazım. o zaman**
46 **ateş yakarmıydı bayanlar, kalkıp? ŞB:** hindi ġoyun örüye ġetdimiydi bayannar
47 ġađardın, ataşı yağardın, kırmene alırdı başına otururdu. ġoyun örüden gelesiyē_ıadar
48 beğlerdin, ataşı yağardı kırmeneini ēġirirdin. ġoyun ġeldimiydi, çabona bir örülük
49 verillerdin. kıyvaltı bi şey verillerdin. heyye, ondan kıeri herkez yatırdın. ekmeğ
50 bişirecekler_ıise, ġoyun gelesiyē ekmeđġi,bişirillerdin. ekmeğ olmasa kırmeneini
51 ġıvradır ataşını yağar çobannarı beklerlerdi. bir ġün örü ġetmese burnunu şeyini salar
52 dellerdi, ġoyununġ örüsü ġeşdi dellerdin. öyle dellerdi. ne bileyin hindi hepisi
53 ġayboldu. **RD: ateşi yaktın, ateşi tazelemek istersen ne yapıyordunuz o zaman? ŞB:**
54 nē_ıedelim, ataşı aynı odunu vururuz yaçarız ataşı. **RD: ölçermez misiniz bazen? ŞB:**
55 ölçermemiyiz, tabi, yandıksıra ölçeriyiz. **RD: ölçeriyiz, onun bir çocuk hikayesi var**
56 **hani, çocuk kaybolmuş? ŞB:** onu bilemeyecēn ben. evel şu dayı osmanı varımış. dāyı
57 osmanı ġaybolmuş. aramışlar, avrās dāġi varımış bir. avrās dāġını aramışlar üç ġün
58 aramışlar çocūġü, eynel dudmuşlar bulamamışlar, yođ. **RD. eynel ne? ŞB:** amale
59 dudmuşlar. onu aramışlar bulamamışlar. işde aradan hani acıyı unutmuş gibisiyle,
60 demiş ki bobası, ġāyıı kaç ġün soňġura belemecēn. varayın demiş höyle, aġrās da
61 daġına bi_ıta çıķayın demiş, ġetdi na_ıal olsa demiş. hindi aġrās dāġınınġ depesine
62 çıķmış, bi daş varımış, daşa oturmuş, höyle iki yannı tanırımış,
63 darağ vurdum mor merçemi daradım
64 eynel duTdum üç ġün üç ġece osmanımı aradım.
65 saklama aġrās daġı osmanımı
66 zāyi ederin ağlımı.
67 böyle bunu derimiş ağlarımış ġoca. bir akboba höyle bir sū_ünürümüş ġartal, akboba
68 derdiğ biz a, höyle bir inerimiş hemen ġaġarımış. ġoca tanımış tanımış ēyice, bunu
69 demiş hura bi bağayın. ora varmış, bi civ deliġi deller şey olurdu dipsiz a, onunġ höyle
70 bi ġatlama varımış, doğdurum. onunġ ġatında höyle bir mertmencēzde çocuk
71 otururumuş. bulmuş, ġartal ona inerimiş. sa_ıar oncāz da elini ġaldırımıverirdi, hemem
72 ġaġarımış, o dudāġi yarılmış şöyle anacıġım tā derdi, ġeldi de ġeşdi de derdi,
73 dudāġınınġ yarıġı belliydi derdin. ordan ġelmişler, ġetirmiş çocūġü. **RD: o dudaġı**
74 **yarıġa ne derdiniz onun bir adı vardı? ŞB:** hı, bizde dudāġi yarılmış derdiğ. **RD: yirik**

75 **derdiniz değil mi? ŞB:** valla onu bildiğim yok gâyrı, onu bildiğim yok da. a gurbanlar
76 kesmişler gâyrı, allâh, sevinmişler şey etmişler de. anacīm dedīm benim, ēbemidi,
77 bobaannemidi, o ğuşuşuverirdi bize. bi de şey varıda ya osmanınĝ ğoca delleridi, ese
78 ğoca, onunĝ ğarısı varıdı ebiş ğarı o ğunuşurdun onu. o ğunuşurdun, o ğonuşuveridi
79 bize.
80 ğöyneĝim var hamlı bezden, der
81 ben de yandım bu naħralı sözden der.
82 yaylamızda ğar var boran yok der
83 erķemizde din var, iman yok der.
84 bas der, yitiĝinĝi başķa yere ara der.
85 **RD: deħşet söylüyor yani. ŞB:** dēħşet söyleyīyörü, ō_ bi, hē işde, pat çat. **RD: yurt**
86 **yerinde bir çocuk bulmuşlar, bu çocuk yürük mü, yoksa köylü mü, onu anlamaya**
87 **çalışmışlar ya ateşi yakmasından. ŞB:** onu işde, yurt yerinde evel bulullarımış,
88 ne_ bileyīn, yurt yerinde bir_ çocuk bulmuşlar doķturum. getirmiş adam bakmış,
89 beslemiş anaya ana demiş bobaya boba demiş, çocuklar_ ıla oynar gelirimış. böyümüş
90 çocuk, böyünsüre başlamış öteki çocuĝunĝ biriyle döĝüşmeye. ēy sen, bir beslentisinĝ
91 hoyu. neden döĝdünĝ neden? anaĝanĝ anam demiş bobaĝ da bobam demiş, yalınĝız
92 şu öteden beri sürüp gelen intikāmı nē_ edeyin demiş. cavırmış. bununĝ cavırdıĝını
93 ordan bellemişler. yalınĝız o ataş ölçeren çocūĝu ne bileyin evel çocuk bulunurumuş.
94 yurtda ğollar ğedellermiydi, yitermiydin. işde oncāz boyna ataşınĝ şeyinde
95 şe_ ěderimiş, ataşınĝ ösküyü birikdiririmış, onu ordan bilecekler gâyrı, o yürü_ üse,
96 ataşınĝ ğarnını deşer, kömürü deşer demişler. ölçerirse köylü. bu deħşet biz, onnarı
97 bilmen.

XVI/2

1 **ŞB:** biz de derdikķin, acap hōyle yāmir ĩcık seksiyīverse de bi ğuçak oduncuk balsaķ
2 gelseķ derdik. ya bi ğabaķ su doldursaķ gelseķ derdik. **RD: o kadar sık, hızlı, ara**
3 **vermiyor yani. ŞB:** o ğadar sık vermezdin, şindi odunumuz iķerde, suyumuz iķerde,
4 her bi_ şey iķerde.
5 ocak yandı demiş, hamır tükendi demiş.
6 herşey düzeldi, ömür tükendi.
7 ömür tükendi, hā, işde böyle. **RD: allah geçinden versin. ŞB:** böyle, ölüm bu. **RD: senin**
8 **düĝün nerde oldu? ŞB:** ğebizde oldu. orda oldu, ēy işde. **RD: bobalık ne indirmelik**
9 **verdi? ŞB:** bir_ deve verdi. **RD: kaç deveniz vardı? ŞB:** deve varıdı, beş on deve varıdı,

10 baŋġa bi deve verdi. o bi deveden beş dene oldu, beşden yoġarı getmedi, o da
11 tükendi getti. **RD: dişi deve mi verdi? ŞB:** dişi deve verdi. **RD: ona ne diyorsunuz? bir**
12 **ismi var mı? ŞB:** ġayalık derdik, ġayalık derdik. **RD: ġayalık neye denir, onu anlat? ŞB:**
13 işte ġayalık dellerdi, ġancık deveniŋ hanı höyle şeyine, ġeş olana yetişiş olana
14 ġayalık dellerdi. ayıġġ ġärtāna, bizçileyin yaşlanana ġoca deve dellerdin. **RD: kirinci**
15 **neye derlerdi? ŞB:** kirinciniŋ çekilmeyine, enenmeyine kirinci derdik. enenmeden,
16 daşşaklı olana. eneniġine hadım derdik. tāġā böyüyüp de tuluġu yarana lök derdik. o
17 tuluġ çalardı bir yedi yaşında tuluġ çalar, böyle bir inġiledimiydi şura bir elemet çıkar,
18 ġühür ġühür, ġühür öter burda. heyeye. o böyle. **RD: peki beserek ne? ŞB:** beserek de o
19 tülü deveniŋ beserēġi ġāyır. **RD: dişi mi, erkek mi beserek? ŞB:** erkek. daşşaklı, o da
20 daşşaklıya beserek deller. enenmemiş olana, eneniġe daylak deller, ġancığına maya
21 deller. öyle işde bu. **RD: beserek, ondan sonra, olgununa da buġra, buhur deniyor. ŞB:**
22 buhur onunġ bobası ġāyır. onunġ bobası. buhur bobası. **RD: buhur olduġu zaman çift**
23 **hörgüçlü olacak. ŞB:** çift hörgüçlü. **RD: maya çift hörgüçlü olacak? ŞB:** heyeye. hindi
24 şeyden daylakdan şey olana mayaya āşık olana ondan dōġana nacır deller. daylakdan
25 öteki mayaya ilişki yapandan nacır deller. **RD: maya ile yoz deve birleşirse? ŞB:** yoz
26 deve dē_əl, ġāyır, onnar ikisi de tülü. ondan doġana nacır deller. onnar hindi yola
27 ġétmez. aksi olur, bürda ġalsın deveyi öngünden çek ġét, tā burda, burdan ġötür oraya
28 ġo, aynı döner gelir buraya ġene durur. hindi bi_şēy olsa çora çocuġa nacır inadı var
29 deller. işde böyle. dēcēmiz bu doġdurum. başka ne dēyelim işde. **RD: peki durum neye**
30 **deniyordu? ŞB:** durum höyle bi yaşında na durum deller. **RD: yavrusuna deveniŋ? ŞB:**
31 kōşek deller, kōşek deller. **RD: yaylada yayık yayar mıydın, nasıl yapardıŋ yayığı?**
32 **ŞB:** yayığı nā_əl yapayın, şafakda başlardık, yayığı yayardık. yaġını alırdık, ayranını
33 ġazana dōkerdik, ataşa vururduk, çökelek yapacāz a. **RD: keş yapacasın yani? ŞB:** keş
34 yapacāz. onu çökerirdik. yayık iki olacasa, o çökesiye ötekini de yayardık. öyle olurdu.
35 şu ellerimiz ġabarırdın doġdurum. **RD: o bişşekle dövmeğden? ŞB:** bişşekden,
36 dövmeğden. **RD: tuluġun içine önce yoġurdu koyuyorsun, ondan sonra bişşekle? ŞB:**
37 ondan kēri dōġersinġ, dōġersinġ, ācık cıvıdımıydı dōkersinġ dīkı su, vur ġolarıŋġa
38 ġüven o zaman. **RD: şeyi nasıl yapardıŋız keçe dōkmeği? ŞB:** şindi yuŋġu atarız.
39 yuŋġu atarız atacāmız var, yayımız var, çirpimiz var, atarız atarız yıġarız onu, höyle
40 yekre yekre ederiz. **RD: yekre ne? ŞB:** yekre deriz ġāyır ona, keçe dōkeçēz a. **RD:**
41 **dulup dulup, şöyle yuvarlak yuvarlak veya söbüce? ŞB:** höyle dulup dulup, yuvarlak
42 heyeye. şinde laylon çıktı sonġġuradan a, çadırıŋ sitiline berī_etidik, hususi keçe

43 sitili, çulu doğurduğ. ona dokerdiğ, alasını dösşellerdi, onunđ üstüne onu dökellerdin.
44 **RD: dur, çulu yere serdin. üzerine söbü söbü yekreleri kat kat koyuyorsun? ŞB:** heyye,
45 onunđ üzerine alasını dösşerdiğ. **RD: önce alasını dösşüyorsun? ŞB:** enđ evel. enđ öñge
46 şeyine enđ evele alasını dokeriz, ondan ķeri suyu çileriz çadırınđ direne sararız onu.
47 **RD: yekreleri dösşedikten sonra, çadırın direğine sarıyorsun onu? ŞB:** sularız ondan ķeri,
48 çadırınđ direğine sararız. sardıktan ķeri ip edersenđ ip et, ip etmessenđ ayāĖinđ_ıla
49 depe depe o orda keçe olur. **RD: bir de kadınlar kollarıyla varıp gelirlerdi. ŞB:** o sonđra
50 ġāyır, onu keçe olur, ġararı oldumuydu onunđ çıkarıllar, çeviriller ters yüzünü alalı
51 yüzünü, ondan ķeri ġarılar birēr ġāyır, ovcalarķa ovcalarķa, heyye şu ġollar hırçarır
52 yara olur. **RD: yağır olur denirdi. ŞB:** yāĖar olur, yāĖar olur. ġizarırdı. neler çekerdik
53 şey be. deliymişiz keçeyi fülen etmeye. **RD: ama keçe kıymetli şey yahu. ŞB:** ey,
54 ġıymatlı, benim ollarda var. ġüye yeyiboturu. ġüye yeyyörü nē_delim. **RD: ilaç at, bir**
55 **şeyler et. ŞB:** atsanđ ne zamanā_adar atacañđ. işde böyle, seninđ dedenđge oynar
56 hasan dellerimiş. ebenđge ġök ġücük dellermiş. havvamıymış bilmen. **RD: fatma,**
57 **fatma. ŞB:** hatma mı? şindi ēbem ırāmatlı ekmeğ atacamış, çayırdaki ekmeğ bişirecēmiş.
58 odun ġit gelmiş, şindi varmış o şeyden ebēĖenđ odunnuğundan bir odun almış, ēbem
59 almış gelmiş, çocuđunđ biri de ġörürümüş, ġece ġece. sabāla dedenđ ġāyır ġoyundan
60 gelmiş boba demiş, burdan bir adam ġeşdi ġece demiş. ġarıya demiş, ġız ķimidi burdan
61 geçen? ülen ben ġörmedim. çocuk ġörü de sen neye ġörmediñđ. inđsanođlu çiğ süt
62 emik. çocuk ġörü de sen neye ġörmeniđ deyi ġarıyı döġecek olur. ebecim gelmiş
63 ġülerek ülen hasan, ben demiş odun aldım demiş odunnukdan demiş, ona der çocuk
64 demiş. öyle olmasa der ġarıyı döġecek der. anacim çat pat laF ediveridi, ēbeciđim de,
65 ey işde. **RD: o zaman komşu mu olmuşlar? ŞB:** ġonđşularımış canım, çayırdaki hep
66 ġonđşularımış. ey, dolanıvereyin de ordan bi ġucak odun getireyin demeniñđ bir şeyi
67 yok, çayır ... **RD: bağlar birbirine bağlı zaten. ŞB:** birbirine bağlı. çadırları dudallardı,
68 sitilinđ üstünden şeyinđ bađınđ ... sitili vurullardı, dolağ hasırını dolallardı, ay
69 doğdurum. ayrı bir ġözelliđ vardı o evinđ içinde. bi yanna peynir derilerini yığhallardı,
70 deveniñđ havıdını yığhallardın. **RD: ilk girişte olurdu değil mi havıt, girişte duvarın**
71 **üstünde olurdu? ŞB:** girişde olurdu, o yanda ġapıdan yanda havıt orda olurdu, derilik
72 bu yanda olurdu. hepisini unutduğ. hepini unutduğ. **RD: sonra yüklük, yüklükten**
73 **sonra ala çuvallar, ala çuvallardan sonra tırl çuvallar olurdu, ondan sonra un çuvalları**
74 **öyle giderdi. ŞB:** heyye. **RD: başka? ŞB:** başka yok, yok. **RD: yok mu, sen de bitmez**
75 **ama, aklına gelmedi, düşün bakalım? ŞB:** ne ēnenmiş.

76 goyunlarımız ğaba Şişekli, demiş
77 davarlarımız ala erkeşli, demiş
78 fey deyverdim dolanırverdi, demiş
79 baş munĝgardan sulanıverdi. demiş
80
81 çifte çanĝlar daçamamiŐ
82 canı yürekden baçamamiŐ, çoban demiş.
83 buynuzlarıĝ çardak olsun, demiş
84 biciĝleriĝ bardaç olsun, demiş
85 seni sāĝan abılalar
86 başı yeşil ördeĝ olsun demiş.
87
88 çoban gelir dīĝele, dīĝele, demiş,
89 omuzundadır ĝovalı, demiş
90 arçası süyek süyek ipli demiş,
91 yaçası siyah bitli, demiş.
92
93 haftada **yünmedik** yüz sende dē_əl mi ay çoban, demiş,
94 yorgana girmedik diş sende dē_əl mi demiş.
95 damdan gelir taçla tuçla demiş
96 ne nohut ĝodu da ne baçla, demiş.
97 ĝapaçlı tası açarsıĝ, demiş
98 dolmanıĝ éyisini seçersıĝ, demiş
99 bunnarı böyle dellerdin. **RD: eskiler mi anlatıyor du bunları. ŞB: eskiden öyle dellerdin.**
100 éy allah, ne dēyelim ay doçturum işde, ne dēyelim işde. **RD: Şerife teyze, ĝöĝüslük**
101 **olurdu eskiden kaçınların. o ĝöĝüslüĝü anlat baçayım bir. çift yüzlü olurmuş onun. ŞB:**
102 **çift yüzlü olurdu. onu nā_äl edelim, işde töbe yarabbim, onunĝ nesini annadalım biz.**
103 **diçerdik, ayavcı ĝırdalı. RD: ĝırdalı mı olurdu ayavcı? ŞB: a, ĝırdalı eder, süslü eder**
104 **canım süslü. onu vurunurduç. ardımıza bālardıç. bu yüzü kıredimiydin ötü_özünü**
105 **çevirirdik. hō_özünü vurunurduç. RD: yani iş yaparken bir yüzünü kullanıyordun,**
106 **normal gezerken bir yüzünü kullanıyordun. ŞB: normalde bir yüzünü ĝullan.. işte.**
107 bū_adar.

XVII

Kaynak Kişi :	Sultan Kaya (SK), 84, Karakoyunlu
Özellik:	Öğrenimi yok, ev hanımı
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve Tarihi:	Boğazak köyü, Serik, Antalya. 2 Kasım 2014 ve 25 Haziran, 2015.
Kayıt Türü:	Ses kayıt cihazı ve video.
Konular:	YusuFçuk kuşu efsanesi, yörükçülük üzerine

XVII/1

1 **SK:** dayıngı nere goduñguz, dayıngı nere gömdüñgüz **RD:** **dayımı yatakladık**
2 **bugün, defn ettik. SK:** gelmeyiverdi, görmeyiverdim, hasıratı gıyamata galdı gāyırı.
3 **RD: gelir miydi bazen? SK:** gelirdi, gelidi, hora gātmiş, ölü günü getmiş, mevlitde
4 gētmiş, **RD: nereye gitmiş? SK:** dēzengile, bunnar görmüş banġga göstermediler. biz
5 içerdeydik. zatan beni ölü günü götürmediler, ertesiün getdik. öün gelmeyik. **RD:**
6 **çoban kuşunu bir anlatsana? SK:** “onuñ biri davıdımış, biri yusuFumuş.” **RD: bel**
7 **dibinde mi oluyor o? SK:** bilmen nerde. **RD: kesikbelinde mi ötüyor? SK:** orda çok
8 ötüörü. **RD: yörük ora kondu muydu, o kuş çok mu öter? SK:** ne bileyin geçer mi?
9 biz geçerkene sen hāç duymadıñ mı? orda çok öter, āhşam. **RD: akşam ötüyor? SK:**
10 āhşam öter āhşam. adamıñ tüyleri ürperiörü öttümüydü. hatcanıñ oġlu varıdı
11 hüseyin deller dayılarınġ hatcanıñ, o adam bize geldi. āhşam ötmeye bulaşdı, nebi
12 dedi bu ġuşu ben gördüm dedi. boz bir ġuş dedi. deve ġartalıbí bir ġuş bu dedi. ġulağ
13 ları var dedi. emme o ġuş davıt mı, yusuF mu bilinmeyörü. “bunnar şindi biz gibi üş
14 ġardaşımış. orda mı yaylallardın?” orda goça mezerlik var sen gördüñ mü? anamı
15 ġaldıran mezerlik anamı, ēbenġġı. ayāġana düvenk çıkmış aşşa dezeńġ bi yaşında
16 emerimış. nebi ġocanıñ bi de analıġı varımış o emişiñġ, adı emişiñġ, emişiñġ anası
17 havana ġarı, havana varımış. bel dibinden ġöçmüşler, bel dibinden ġöçmüşler,
18 anamıñ ayaġında düvenek varımış. **RD: düvenek? SK:** heyye. ev getmiş eynive,
19 eynive varmadıñ mı? **RD: düvenek bir yara mı? SK:** ülen, işde burdan bi çaķıl mı
20 ġever, düvenek deller, ġöm ġök eresiye öldürü seni yara. öldürüsünġ ġoyun boķu
21 sararsıñġ, sīġir boķu sararsıñġ. **RD: ġöm ġök oluyor öyle mi? SK:** heyye, ġöm ġök,
22 eresiye ne çekersinġ. şindi o yok, doķtur yarar şindi onu. anamıñ yanda ġomuşlar, ev
23 getmiş ġöç. anamıñ arķasında aşşa dezeńġ varımış bi yaşında. o ġarıyla ġede ġede
24 ġede mezerliġe varmışlar. mezerlikde diñlenelim hatmam demiş o ġarı. anamıñ
25 ġaynanasınıñ ġaynanasıymış. övey, övey emişiñġ anası, alıüllünüñ anası, alı ġüllü

26 var işde ya bilī_örümünġ ölmüş? aşşa deyzēĠenġ ġızınınġ ġaynasınınġ ġarisininġ
27 babaannesi. aşşa deyzēnġ anam orda ayaġı patlamış, delinmiş. orda ġāyırī anam, bi
28 çocuk emerimiş, anam ūyüyüvermiş. daġları ġızıl ġün basmış. ġoca mezerlik var orda,
29 ora zāv ġumu deller, demir ġapı hilen varımış evel orda, belki o yörüklerin ... sonġra
30 mezerliġi. “orda işde bi üç ġardaş varımış. anası babası yoġumuş, iki oġlan biri davıt,
31 biri yusuF, bi de ġız bacıları varımış. ġız bacılarının adını bilmeyörüyün.” ġarı zopayı
32 almış, hatma hatmam demiş ġak ġedecēz demiş. anam da uyanıverememiş. ġarı yola
33 düşmüş ġederimiş. ev eynive ġonmuş. ordan anam ūyümüş, ūyümüş, ūyümüş, ayaġı
34 delinmiş, ordan ġāyırī bir şey bāġırmış üç kere. ışam āġāçlarını böyle sallamış. orda
35 bī_adin olūġū var. ġārī terlemiş ġocā_arı, dönememiş de ġeri ġāyırī. ordan ġāyırī, o
36 ġuş ötdü de ġaldırdıysa da bilen yok, anamı ġaldırmasa o neyse sabāġā_adar
37 ūyüyecemiş. **RD: kuş mu kaldırmış ananı? SK: ġuş mu ney, bāġāran ġāyırī. bāran üç**
38 kere bāġırmış, yūF çektiġinde dāġlar sallanmış. anam bi ġakmış çocuk ūyür, ġarı yok,
39 çocukġū omuzuna bir atar anam, ayāġānġ üstüne basıveriymiş ġanlı maraz, ġanlı irinġ.
40 ha ġetmiş, teri şöyle etmiş ter, ter. varmış ġāyırī bī_adin olūġūnda beklerimiş. ġız sen
41 beni nēye ġaldırmadınġ demiş ġarıya? ġız ben seni, çocuk ġāk ēbem ġetdi ġāk dedi
42 demiş. beri hayla geldim hatmam baġtım yoġsunġ demiş. ordan işde ġetmişler eve
43 varmışlar. böyle böyle demişler. anama demiş bobam ırāmatlı, ya çoban ġuşu demiş,
44 bulu bulu yusuF demiş, ne_ise o seni ġaldırmış demiş. “o adamlar iki ġardaş davıt ıla
45 yusuF, mesele ġoyuna duz vermişler, biz yaylaġıkda nasıl verir de çayıra ġötürüyüz,
46 ġoyuna duz vermişler. ġoyunu suya çekmişler, ey! ġoyun suyu neye bulmadı? öyle
47 olacak o da ondan bulamadı. ġoyun ordan ġederġene maġġāra varımış, eynīFde
48 maġġāra var maġġāra, ġoyun maġġāraya dōkūlmüş üç yüz ġoyun, bir erkek ġoyun
49 varımış.” erkek ġoynu olur ġoyununġ önġüne ġeder. **RD: öne ġeden erkek koyun olur?**
50 **SK: heyye, ēneller de, o ġoyun yūġüremez erkek ġoyun. RD: koçun iġdiş edilmiş,**
51 **enenmiş?** **SK: heyye, ēnenmiş. erkek ġoyunu.** “ġovalı çalmış adam bir erkek ġoyun
52 çıkmış maġġāradan, yusuva mı arāyīyörü davıda mı, şey demiş; allah beni ġuş et
53 demiş, davıd mı ġuş, yusuF mu ġuş orayı bilemeyyörüyün. sabāla ġız da ġakmış,
54 azīġını dürmüş, aynı çayıra biz ġederiz a, ġetmiş ġoyununġ sulāna. vara vara varmış,
55 ne ġoyun var ne ġardaşları var, ne bi şey var. ordan herel davıd olmuş ġuş. ordan beri
56 ġelmiş, orda bir daş var ġız daşı, onu ġörmedinġ mi hāç? ora dayanmış, allah beni daş
57 et demiş. oda orda daş olmuş.” oysa da bilen yok başka bi şey! işde o şeyi almışlar
58 ġāmeraya hilen, ötū_örü şeyde bazı, televizyonda ötörü, hindi ötmeyverdi; “dāvid

59 yok mu deyÿörü, bulu bulu bulduñg mu, davıdı arayÿörü yusuF, dāvid yok mu
60 deyÿörü, bulu bulu yusuF bulduñg mu? işde bu dēzem. dūnyanınñ nuh gününē_adar
61 arayacāmıŝ o ğuŝ. **RD: dūnyanın nesine? SK:** dūnyanınñ nuh gününē_adar. davīt
62 yusuFu, davīt arayÿörü yusuvu. ğız da o daŝısa da bilen yok. işde bu çoban ğuşu
63 deyÿörüller, davıd ğuşu deyÿörüller, bulu bulu yusuF deyÿörüller.” ğuz yurtda da
64 ötü_örü, ğuz yurdu bilimiñg? **RD: nerde o? SK:** hallatınñ üstünde orda da çok ötü_örü.
65 **RD: öylemi, ora ğuz yurdu mu denir? SK:** ora ğuz yurdu deller. **RD: hallatın üstünde.**
66 **çatın alt tarafı mı o? SK:** ne çatı sen hallatda oturmadiñg mı? beri beri çok ğüzlediĝimiz
67 yerde. hallat ğuyusununñ üstü. bi de hu_yānda ğuz yurt var. orda ıramazanlı otururdu
68 hāç ğüneş ğörmezdi. ora eĝriĝ gibi emme suyu ırak, dolanacañg hallatdan tā ora su
69 ğötürecekñg. **RD: suyu yok yani? SK:** hallatdan ğötürüller, ğüzün ğayrı ısıcaĝ olur. biz
70 ora mezeriñg üst yanda oturuyuz boĝaza. orda āŝŝa halam_ıla anasınıñg mezeri varıdı,
71 zülünüñg. ananñ ğızıdı bobam eskerdeydi, āŝŝa yengemiñg anasına baĝan olmamış.
72 zülvi āŝŝa yengemiñg yāndaydı. benim aĝlım erē_örü. āŝŝa yengemiñg yanda zülFü
73 öldü çadırdı. āŝŝa yengem de āmad emmimiñg anası, deve araya getmiŝimiŝ ısıcaĝ
74 çökmüŝ. ğadı ğoca böyle yaĝ getirmiş. ha bi doĝtura ğörürünñ ğarıyı. yengem de
75 ölmesin mi orda. ölüĝ, aĝlım erē_örü. ananñ baĝırmıŝ, çıĝırmıŝ, yellere yatmış
76 ğomanñ bura yengemi demiŝ. olū_a ğötürünñ olūhā. bobalıĝı dayısı orda, eli günü
77 orda, hacı ese hacı nebi hep. ğocası orda. nebi, dede, dede āmad emmimiñg babası
78 dede. adı mēmedimiŝ de dedeymiŝ, ese emmim ırāmatlı emiş bacıma bi toĝat vurmuş.
79 sen niŝlenñg demişler, neye vuru_örünñg? ğora anasınıñg yanına onu da ğomuŝlar, şimdi
80 yōmuŝ mezeri. bi de nasıv ğocanıñg oĝlu varıdı ibrām deller, davar mı yitmiş bi şey
81 olmuş toĝat vurmuş nasıF ğoca neye baĝmadıñg çebice deyi. davarıñg içine ğendini
82 asmış deli_anlı oĝlan. **RD: ölmüş mü? SK:** ölme mi asılan adam. hora onu da
83 ğömmüŝler. o mezerler hindi yōhūmuŝ. köylü orayı sürmüŝ, tāhta mezerlik dēĝel mi
84 yapıñg? ordan kaĝdırivermiŝ. emme kürt olūĝundā mezerler hep durur. işde böyle
85 ıramazan. dēzem ömrüm yok, özēĝem yok konuşacak yavrım. **RD: biliyorum teyzem,**
86 **biliyorum. SK:** anam onu öldü ğetdi söylerdi. o dedi beni ya ğuşudu ötdü dedi, ya bi
87 ğarı yūh çekti Kaldırdı seni demiŝler. çoban ğuŝu işamlarda öter orda. hāç ğörükmez.
88 eynive gettiĝ mi bunu duyarız. dēzem bu sancı beni ğötürecek. bitdi ğuzum bi şey yok,
89 ğonuŝamacān ğaybetme. **RD: hallatda baya oturur muydunuz, bir ay falan? SK:** bir
90 buçuk ay iki ay oturuyuz. **RD: köylerden bişme alırsınız? SK:** bişme alıyız, bulĝur
91 ğaynadırız, keçe dökeriz, deĝirmen ūĝüdüller beŝ altı yūĝ. burda ŝeyde, ŝeyden

92 aŝdiĜında, yanık dēĜermeninĝ üstünde ğürlevik deĝirmeni varıdı orda. bulĝur
93 çekerlerdi ğedellerdi. orda iş hoyran da gelir, bayamlıya ğeden yenĝĝiceye ğeden, ak
94 fasilye, çılıbr, ğuruc_ovadan sarı patetis, sōvān. **RD: patetes çok mu olurdu**
95 **kurucaovada. SK: çok olurdu sarı patetis. RD: gumpir. SK: gumpir.** (NK: ramazan abi
96 çayını vereyim mi, soĝudu amma.) **SK: ana, yenĝĝitden dēĜiŝ. ay ıramazan orda, keçe**
97 **dökeller, keçe kepenek, develere nasiF ğoca havıt basar, devlere havıt bastırillar. RD.**
98 **havıdın içine ne koyuyorlar? SK: havıt otu var horda hoyranda ğamış gibi, havıt otu**
99 **deller onu getirir köylüler alırsınĝ. hoyranda biter o ğölünĝ kerēĝende beĝşeri ğölünde**
100 **biter o, hoyranı ğörmediĝ mi? ğayā bindiĝimiz yer. onu böyle bükeller basar, nasfv**
101 **ğoca çōĝ ēyi basar, memiş emmim basamaz. çok kiŝininĝ tek deve, develer de ğâyırı**
102 **etli olur o zaman, havıt dutmaz. RD: develer kabadayı mı oluyordu o zaman? SK:**
103 **ğabadayı olur ğâyırı, ğüz yer yer pelidi ğabadayı olur. hörkününe havıt inmez. RD:**
104 **hörkücü neresi? SK: deve hörkücü. RD: hörkünç mü diyorsun ona? SK: evet,**
105 **hörkücü olma mı deveninĝ, hörkücü, topak bi şey oluörü hörkücü de. ğöt yāndan**
106 **bindinĝ mi hörkücüne yapırsınĝ çıplak. hadımlarınĝ hörkünçleri böyle olur. neler**
107 **ğördük a dēyzem siz bi şey mi ğördüğünĝüz. emiş bacım bir doĝumada altı yedi ğolanĝ**
108 **doĝudu. ğolanĝ deveninĝ. RD: deve kolanı doĝudu? SK: deve ğolanĝĝı. bir deveninĝ**
109 **üç dene, üç deveninĝ doĝuz dene, dört deveninĝ on dene. cencir, yular, sekiz elden**
110 **örersinĝ dizgin. āyrı telleme ipi. o dizgin ile halka var hurda, cencirinĝ ucunda. o**
111 **dizgini ora tel ipiyle bāĝlarsınĝ, deve bē_ere sündümüydü o ip ğopuverir işde. öyle**
112 **olmasa o deve ğendini bē_erden atar. deveninĝ masıravı çok. emiş bacım ne ğolanĝlar**
113 **doĝurdu. /.../ RD: katıĝı ne zaman yapardınız, çökeleĝi bir taraftan, peyniri bir taraftan?**
114 **SK: yaylada yaylada. onu mezeralānĝına indikmiydi, āyrı peyniri basarız āyrı da**
115 **çökeleĝi dökeriz itēye, yenĝĝitten bi deriye basallar basıcı ğarı, ğımış ğarı varıdı o**
116 **basardı. heyye. RD: kim basardı ğımış ğarı, onu basmak özel bir şey mi? SK: ö, zopa,**
117 **toĝmak. öyle basarız 60 kiloluĝ, halınĝa ğöre. peynir ve çökelek. ğaraca otu atallar,**
118 **yaylaya ğöçesiye yersinĝ, yāĝ da basarsınĝ deriye. häç duz atmazdık yāĝa. RD:**
119 **neden? SK: atmazdık, deride ēyi olurdu. RD: deride bozulmazdı yani? SK: yaylaya**
120 **ğöçüş yenirdi. işde öyleydi. deri diĝ hemen deri diĝ hemen deri diĝ çuvaldızıla, tıĝ**
121 **oludu tī_ıla deri diĝ. çikin eniştem lastik babıç çıkamaz. yavrım sen baya yaylaya**
122 **gettin hoyunu! bilemeymō_örünĝ? emiş bacımla munĝĝar āĜaçda oturduğumuzu**
123 **bilmeymē_örünĝ? eniştem banĝa bize dal kesdi orda. nasiFĝil varıdı seninĝle, bacım**
124 **orda çimdirdi seni. picamanĝ varıdı heyye. munĝĝar başında nerde_etdinĝ aĝlım**

125 ermeyörü. nebi dayınğ dama düştüğünde. benim mü_arrem yoğudu, veysel ile nuran
126 varıdı. eniştem banğga yattığı yer nur olsun iki kilo lokum getirtti, ğarā_ıacdan. ğüner
127 yoğudu. hā, ğüner var. ē, āy ıramazan sivrisinek böyle ğaynar. İhramları dıkdı bacım,
128 iki İhram yanna dıkdı bi de üstüne dıkdı çocukları eleyecek, sinek sivri sinek, ğölünğ
129 başına ğöçürtdüler, ğüzleye oturtmadılar bizi munğgar başına ğöçürtdüler. **RD: hallata**
130 **oturtmadılar?** **SK:** ormancı oturtmadı ğāyır. köylü yurt vermedi. zatan obanınğ yarısı
131 ğalīdı. işde o mecekli varıdı, dayılar obası varıdı, nasıFınğ mustaFağil varıdı, hasan
132 ğocā_ıl varıdı. işde çikin eniştemğil varıdı. öyle ğāyır eniştem, hasan ğoca şey almış
133 ğoyun almış, beğşerine gelmiş āmad emmimğile, ğet demiş memişe ırāmatlı, bizim
134 çocukları demiş ğamyon kütüğü var, Kamyon kütüne bindir önğüne çocukları al dā_ıl
135 demiş. memiş atladı bu yağa. üy dedim, ben iki çocūla elinğ ğamyonunda ğedermiyin
136 dedim. ğayır hasan ğoca şey almış ğoyun almış, ğoyun. yarın dedi ben ğayığ duTdum
137 dedi,o ğün ğedecen dedi, ordan dedi munğgar başınınğ önğünde. orda sultan dedi
138 bindiriyiz çocukları dedi. eniştem oldu, hatma bacınğ oldu, eşşēĞē pırtımı atdık bi şey
139 yok da sırtımız. çocukları bindirdik eşşē. vardık ğāyır şafāla, ğayığ gelmiş bekleyyörü.
140 ğoyunu yūkletdiler, ğoynunğ ardından biz de bindik. haydı bağalım allāha ısmarladık.
141 kütü kütü kütü kütü, ğün hōyle çıkdı beğşerine çıkdık. orda ğāyır ben bī_sel çekiştim.
142 orda ğāyır iki_ün mü ğaldık, āmad emmimğilde evleri ordaydı. ordan ğāyır ıspartadan
143 otobüs memmişğil ile durdu da var, ordan geldik işde. ondan kēri ora ğedemedim. aşşa
144 dēzengil iki kere ğötürdü beni, çayıra eletti. işde öyle oldu dēzem o dāğları unudduk
145 hindi. kimi ğördün ğāyır dayınğ ölgü yerinde. /.../ **SK:** yusuF eniştenğ de öyle dedi,
146 cemal varıdı dedi. ē, onunğ davarlarını üç dene davarımı yedi ğarısı öldü_ün benim.
147 benim, bizim nebi dayınğiling. sizing ev yoğudu. ese emmiminğ aşşa evdeydi. o
148 hasanınğ anası öldü orda, döndü. bizi táyıp, indirmeyi biliminğ indirmeye suya
149 ğötürdü, sinek yok. **RD: indirme nereydi?** **SK:** ğuru dereninğ yoğarısı, iki ğız çocuk
150 ora suya mı ğeder. bizim evde dört ğeçi var. ğoyun_ula meğmed dayınğ ğötürtmedi.
151 ğedinğ dedi asıya geldi, çavış yok. dālī ōlu var, suyu aldık geldik, bizim davarlar
152 ğetmiş. yenğgi köyden davar gelmiş, davarıla söbü_alānğa getmiş, orda yola varınsıra
153 davarlar ayrılmış, gelmiş getmiş. **RD: davaralar ayrılmış ordan?** **SK:** ayrılmış orda elinğ
154 sürüsünden. ben dedi bağayın davarlara dedi asıya ğarı. uy ben de davarları
155 unuduvermişiyin. ēy, ikindin oldu bizim davar yok. asıya ana hanı bizim davar, demin
156 burdalarıdı dedi. vardım memiş ğocaya, bir şey bağlaTdım, çanavar ağız bağlaTdım.
157 āy ıramazanım, ēy bizim davarı arasanğğız davarı öldü mü, ğaldı mı? çanavar sürdü

158 mü? ha bir gün daha oturuñg! hí, ölüyü ğömüverdiler bir gece yaTdılar, sabā_adar biz
159 ölü bekledik o gün, öldü gün. ertesī_ün de, āĠlaşdılar açcının ğarısıġil bol hasanda.
160 sabāla bizi yurtda ğodular da āmad emmim ile, ğöşdüler. orda benin ğardaşınġ ölüsüne
161 neye varmadınġ, emme ölmesem habar yolacān, āmad emmim getdi baġmış. **RD:**
162 **canavar yemiş o zaman keçileri?** **SK:** üç denesini yemiş, bi yazmış ğurtulmuş. emmi
163 dedim biz burda yatamayız, yurt yeride dedim. ġelin öldü nēdelim, ġün sallandı.
164 burdan dedim ġöçelim hora dōru ġedelim. deveyi sardık ġöşdüġ şeye getdik emeredin
165 belinininġ öte_özüne ġonduk. yā_ār ardıç var orda, ora ġonduk. **RD: yağar ardıç?** **SK:**
166 yāĠār ardıç derdik. sabah oldu ġāyırī ordan, ebenġ var, emine var, emine hem āĠlar
167 hem sīĠırları sürer. döndü ġelin allı ġelin, ġoduk seni yurtda deyi emine hemen āĠlar.
168 **RD: hangi emine o?** **SK:** āmad çayırınġ ġarı. **RD: onunġ akrabası mı?** **SK:** ey canım
169 aġraba olma mı, āmad emmimininġ. /.../ **SK:** guru derede mecēĠenġ ġardaşı varımış,
170 emmisi emmisi, Farayı biliminġ farayı öldü ya baġtık geliveri. ġülen siz
171 nerdeydinġġiz, biz yoġardaydık dedi. siz dedim ölgü yerine de gelemedinġġiz a dedim.
172 biz dedi, evi ġoyup da köylü evi soyacak deyi gelemedik dedi. yalınġġizcaymış, āĠrık
173 beklerimiş orda. evel āĠrık sürellerdi ya! **RD: öyle mi, o nasıl oluyordu aġrık sürmek?**
174 **SK:** nasıl bi şey, ununġ, duzunġ, bulġurunġ, yēycēnġ üç dört yūġkü būdāy eveli ġeder.
175 ārık olmasa yōrük, hindi ārık yoġ. hindi makine. deve onu yıġardı, o gün bir ġün
176 dururdu, eve gelirdi ev de ġöçerdi. aġrıġın yanna ġonardık, orda iki_ün oturuduk, ġene
177 ordan āĠrıġı sürellerdi, ileri. **RD: ordan başka yere ġötürüyor aġrıġı?** **SK:** bura
178 ġeli_örü, bura. **RD: ta bura kadar böyle devam ediyor yani?** **SK:** burā_adar dēvam
179 eder, soñġ yol ġāyırī mākine çıkdı. millet ġamyona döndü. neler çektik ıramazan, emme
180 can çürüdü. āĠrık devesi gelecek deyi gece pelit dalına ġederiz a. deve yoldan aç gelir.
181 ġederiz ġonġşular, pelit āĠaçlarını yıġarız, (temizleyen dur, burda meġ.) çok çektik,
182 bobanġ_ıla bir yeyġiye getdik. **RD: nereye gittiniz?** **SK:** dāĠa, dāĠa; yeyġiye ,
183 yeyġiye. **RD: yeyġi ne?** **SK:** işde deveninġ yēyceġine, yeyġi pelit, bi yamır geldi
184 toplayamadık. eniştem budayacak āġacı, ben eĠtiyecen böyle, pıt pıt pıt çuvallara
185 basarsınġ yūġklenirkene. hura köplüye ġetdik. **RD: meyvesi deġil de yağrakları yani.**
186 **SK:** yaprak be! ġer pelidi bilmēminġ. **RD: ġer pelit, buna yeyki mi derdiniz?** **SK:** yeyġi
187 derdik deve yeyġisi. hora yeyġiye ġedelim derdik. āĠrık devesi bō_ön gelecek deyi.
188 ġeden ġederdi, deve erġen gelirse sürerdinġ yaylıma yayılıdı. deve ġeç gelir āşam gelir,
189 işde öyle ıramazan. (nuran, hunu banġġa ver. o sarı hapı ġöster ıramazana da ben ...
190 atayın! sancıya veydesi olō_örü mü? birini atayın baġayın). **RD: sancımı var, karnında**

191 **mı oluyor. SK:** úf! işde bō_ön inne vurdursam mı bilmen, dēzem. işde böğrümde derin
192 a! /.../ **RD: hiç yaylaya koyun götürdün mü? SK:** getmedim, gétdim, aşşa dezenğ
193 gacıdıĞı sene. **RD: ne zaman kaçtı, kaçtı mı ayşe teyzem? SK:** dumannıya gétdik, gacığ,
194 gacığ. **RD: şükriye mi kaçtı. öğretmişler mi? SK:** başka yere mi gacacak. õretmişler,
195 gava göcanını almışlar. anama dedim gızınğ gacacak dedim, (ğüler şo güler), burda
196 evde ordaydı balğızda güleş oldu. ananğ_ıla ēbenğ banğğa birer çitil yōÇört verdi,
197 bunu dedi satınğ dedi, ná_ıarardım o düşman ğarıyla. şey demişler, ananğ_ıla vardık
198 bacım_ıla, yōÇördu satdık mı satmadık mı bilmen, o zaman ğāyrı balğızınğ ğarıları
199 yörükleri ileri ğarıları ğabadayı ğabadayı, deyzenğge pıska mı ğonduracağlar. bacınğ
200 geldi bacinğ dediler. banğğa õme getirivediler, aşşa dezenğ hurdan bi duTdum, sen
201 bizi ğoduñg da neye gacıdıñg? nebi dayınğ eskerde, mēmet dayınğ ūFak, orda bi dayak
202 vurdum yargınına, bacım halal et dedi, vurdum yargına. hemen ğarılar biriverdi,
203 candırmaya cırınğ candırmaya, candırma. vahşı dedi biri banğğa ğarınınğ. topal
204 āmadınğ ğarı var, molla mustavanınğ ğarı var, eski ğarılar ak bürgülü bürgülü. allāh!
205 ananğ da geldi beni dutdu, neye gösterdinğğiz dedi, göstermeseydinğğiz a dedi. yüzüm
206 ğıp ğırmızı ğalmış, böyle ğan çık.. biz nahāl göceceğiz yaylaya biz, bobañg var
207 yanımızda. dıķı para getirmişler, āĜırlık! parayı hasırınğ altına sokmuş, ordan süllü
208 ğoca olur, ordan habarımız yok. bobañgga verecēz yīğirmi lirasını, e o zaman yīrmi
209 lira yīĜirmi binğ lira. ūy anam, parayı çalıvermiş. **RD: kim? SK:** helim, helim. **SK:**
210 helim ğoca varıdı ya, anamınğ ğardaşı, bizim dayımız ğayrı. **SK:** ordan ğōşdüğ şeye
211 vardık pıynarcığa vardık, orda yazladık. orda ğoynunğ çanğlarını çalmışlar. ordan
212 ğāyrı ... **RD: ayşe teyzemi belkis kalesine mi getirmişler? SK:** heyye, galeye getirmiş,
213 ğāyrı anam da çekişdi banğğa dıķı. a ğızım dedi, elinğ içinde niderdinğ dedi. neye
214 māçıp etdinğ dedi. gacmayversin dedim. yörügünğ ğızı köylüye gacığ mı? onnar da
215 yörük de. onlarınğ devesi yok, bi_şēysi yok. orda mayayı bodlatdık, bacım çikin
216 eniştem, nebi çayır vermedi işde ya banğğa. ordan ğāyrı, orda şey varıdı, şu
217 duzlaburnundā ondan kēri şeyde ğōşdüğ, ğarā_acinğ çiftliğinde ğışladık nebi dayınğ
218 eskerde, yaylada geldi bura yurt alageldiydi, varmış deyzenğ ile barışmış hāç darğın
219 durmamış. hura köprününğ āzına ğonduk, orda çıkā_ılmış aşşa dēzenğ getirtmedim
220 eve. ordan ğōşdüğ, hindiķi nebi dayınğgilinğ evininğ yanna ğonduk. iki mi üç mü sīĜır
221 var. yār çavış, terete yi almış şeyi ses evininğ yanı. yeter halamğil, biz, ğayrım decēm
222 aşşa deyzenğ gacıdıĝı sene, ğōşdüğ anam ğara şervelerile ğōşdüğ, mēmet dayınğıla ben
223 ğoyına getdīĜim yıl. **RD: kara şerfeler ile mi göçtünüz? SK:** heyye, ğara şerFeler var,

224 halamgil var, ğadı ğocā_él, osman durmaz, kepili, memiş ile osman, hüseyin çelik,
225 mēmet dayıng_ıla ben ğoyunıla dumannıya getdik. **RD: dumannı neresi? SK: dumannı**
226 be, emeredin beli. dumannıya getdik, ordan āřdık, bi de göynemden dolanış. işde öyle
227 bi getdim ğoyun_ıla. eve ğatıran belinde mi vardık, nerde vardık aklım ermedi. **RD:**
228 **kim ile gittin o zaman koyuna? SK: mēmet dayıng_ıla. RD: mehmet dayım küçük bir**
229 **şeydir? SK: baya deli_anlı canım. RD: ikiniz götürdünüz! SK: yanımızda onnar da var**
230 ha, hüseyin çelik var, memiş var, asıya ğarı var. biz ğoyun sāĞiyörüyüz yolda. ordan
231 osman durmaz kepiliyle. üç yüz, üç dene sürü. **RD: üç sürü gittiniz yani? SK: onlar**
232 nerden inmiş bil_örümünĝ? evler, ğara ışam boĝazından dikilmiş, döşşeme varımış
233 göynemin beri yanda, döşşeme. döşşemededen göyneme inmişşler, göynemden pıynarlı
234 daşa ğızıl ğapıza ordan ğuru dereye, ğatıran beline. ğoyun da ordan dolanı_örü, orda
235 ğoyunu geçirmez göynemli, ekin ekildi hep, dutallar para, para. **RD: para istiyorlar?**
236 **SK: para, para yok! geldiydik bizim yurda yaylacıĝa şen āmadlı_ıl, ese emmingil**
237 dolmuş. biz de getdik hacı hasanıng yurduna oturduk. beşirgil var, köylü al_ıl var,
238 ondan şeygil göşdü getdi yanımızdan. şurda deli arıF varıdı hacı alılardan, onlar çayıra
239 göşdü getdi burda su yok dedi. beşirgille biz orda ğaldık. ordan göşdük nebi dayıng da
240 geldi izine. ordan ardıç depesine indik. ordan nebi dayıng ğetdi eskere ğāyırı. işde ertesini
241 sene de halamgille ğene çavıřĝille şeyde ğışladık, nebi çayır beni para ister, o tereteden
242 anam ğakmış da duzla burnuna gelmiş. ey deli alı, řeyinĝ halıl āĝanıng ğızı varıdı aşşa
243 deli bekirin anası ondan y_ĝirmi lira, y_ĝirmi lira para almış da atdik nebi dayınga
244 atdik. mal satılmadı, bi şey olmadı, neler çekti ende dezenĝ be! bullara gelmeyeydim,
245 belki bu derdi bulmazdım. of çeke çeke lifler kopmuş, bu sancı öldürdü. orda mustaFa
246 aslana getdik ay ıramazanım, bārsıĝı şişmiş, nuradan dikı para alır yollayıverir,
247 sonĝında şindi de ğāç bırakmaz oldu. sancı, sancı. /.../ **RD: fitik duruyor burda. SK:**
248 dur_örü tabi, işde endēĞenden bi sancı ... sancı durduramadık.

XVII/2

1 **RD: kışın çadırları nısil muhafaza altına alırdınız? SK: çalı şey öreller örgüyle. Çilbirik**
2 olsun, nā_ıl bulusanĝ, hayıt olsun hayıt olsun, öreller, mersin olusa sazaç, sazala. **RD:**
3 **sazala örüyorlar? SK: evet. RD: çit yapıyorlar çadırın etrafına? SK: çit, çit. ocaklıĝını**
4 **gollar, sıvallar ocaklıĝı, çıranĝ oluş. çadırınĝ.. RD: ateş söndüĝü zaman ne yaparsınız**
5 **hafif? SK: haviF ataş söyünmez, ataşmız söyünmez. sel mel ğederse, aĝdımı**
6 **süpürüveridinĝ süpürkeyle. ğuruya geldi mi açar. o zaman akmaz ğāyırı. çivisini çeker**
7 **ķöķler, el deriz ğayırı ona kendir daĝdığımız yer. ora ğopar, yapardık işde ğenşlik**

8 varıdı. yaylanıŋ şeyi varıdı emme, yaylada muntazam olur, ırāt oludık. dolaklı şeyli,
9 eĥ, bi de ğuzu ğuzlardı ğoyunuŋ içinde ğece, ocaĥda başlardı şey döl. bir ay. **RD:**
10 **ocakta mı başlardı, daha önce başlar gibi geliyor bana?** **SK:** ocakdan öŋġce. öŋġce,
11 öŋġce. oĥTa soŋġlanır ğāyır. ğece üç dört dene, beş dene, altı dene, on dene, ğolay
12 mı ğuzu. **RD: bir ğünde?** **SK:** tābi. o zaman yaylada ğoyun ğoĥu dīķı ayrıyız ya.
13 ğüderdik ya, ğütmediŋ mi ollarda ğoĥ? **RD: örtüye gidermiydi koyun? örtüye, örtüye.**
14 **SK:** āy ıramazan deliymişiyiz, getme mi, ğeder orda ğuzlar ğece, ğucaĥlallar ... **RD:**
15 **örüde mi kuzluyor?** **SK:** örüde tābi ğuzlar. örüde de ğuzlar, orda ğelise sancı ğoyuna,
16 orda ğuzlar. ĥoban ğuzladır alır gelir. ataşı yaĥarız, ĥobanlar geliverikene. ğece
17 geldiklerinde. iki sa_ at, iki buĥuĥ sa_ at örü veriller. şindi ğolay, muşambalar, her fen!
18 ne ĥekdik biz be! bizim hele ğuzluĥ da ğeĥ yapılırdı, bobaŋġ yapıveridi, şükrü
19 enişdem, ırāmatlı eniřteciġim ĥok yapıveridi. işde öyle öyle yaşadık neye yaradık. **RD:**
20 **o ateşi tekrar canlandırmaya ne diyordunuz?** **SK:** ataşı candırmaya ne dēyecēġez. **RD:**
21 **ölĥerir mi, öyle bir şey varıdı?** **SK:** öġĥeriyiz, ġalıŋġ odun vuruyuz kütük, ardına mesele
22 kōĥ, sōyünmezdi pek. ĥıramız yarılı yıġılı oludu. ĥırayla sōyündüyse yaĥardık. ĥoban
23 geliveri, eli ĥōkeleġini ĥıĥarıdık, yūĥayı ġetiridik. ĥobannar ġızdırı yerdı, yatıllardı,
24 hemen iĥeri. biz ġāyırı hanı ğoyun ğuzlarsa hilen bēġiridi, habarımız olur, biz ġederiz.
25 **RD: beġiridi?** **SK:** hanı, bārıdı bazı, bazısı baġırmaz. **RD: koyun kuzlarken mi**
26 **yapıyordu onu?** **SK:** yapar, beġirir eder, heyye. ġuzlarĥa ölü de, boġulur da ġuzu.
27 ēbenġ ırāmatlı anam derdi, bir ay altın ayı geldi derdi, altın ayı. **RD: altın ayı ne?** **SK:**
28 işde ġuzu. para ya. **RD: ha, kuzlama mevsimi altın ayı?** **SK:** altın ayı, altın ayı ġeřdi mi
29 ġorĥma. altın ayıŋġ bir ayı irezillik ĥekeceŋġ. **RD: bir ay rezillik olacak, hasat mevsimi?**
30 **SK:** heyye, hasat mesimi, erĥek ġuzuyu satacaŋġ yaylada. südüŋü sāġacaŋġ. şey
31 boġulur da ya ġötünde, boġulur da ölü de, heyye. altın ayınıŋ ĥaĥal ġapar ğece. **RD:**
32 **ĥakal da mı olurdu eskiden?** **SK:** olur, yusuvlar daşında ġara buynuzda iki dene bir
33 ġecede ġuzumuzu ġapmıř. ġoyunnar meleşir meleşir, ġuzu yok. ġuzlamıřlar, nebi
34 dayıŋġ ūyüyē_almıř, bobam eřĥerdeydi, dedeŋġ. nē_ēdeceŋġ iřde, neler ĥekdik,
35 ıramazan biz, sorma dezem. tā şeyden oĥula geldiŋġġi unuttuŋġ mu, emincelerden
36 yayan. hindi heriv ġapıda bini_örü. a dezem neler ĥekdik biz, hele biz, ĥandıra
37 getdimizde ūy. **RD: ne oldu o sene?** **SK:** yurt bulamadık, ġeĥ ġaldık ġoyunuŋ dölü
38 geldi. ġuzluĥ yok, yapıveren yok. ya, endē dayıŋġ neler etdi bize, ĥekecek. yurt
39 bulamadı, yayladan gelseŋġ malıġıŋġ yarısını sat, al yurduŋġġu ġet. ġüzün gel her
40 şeyiŋġġi birle. **RD: erken doġum olursa, yoydu mu derlerdi, koyun kuzuyu yoydu mu**

41 **derlerdi?** SK: hā, atar, atar ölü atar. tábi, günü gelmeden atar. RD: **yoy, yoydu mu**
42 **denirdi ona?** SK: heyye. yoydu, bırağdı, bırağdı atdı. RD: **asil yoydu deniyor?** SK:
43 heyye, yoydu. öndün burda sığırınđ biri yoymuş da ğış_ıla götürdüler dāđa, dāđda
44 ğodular, hemen buzāyı yoymuş. RD: **buzağıyı yoymuş, ölü çıkmış buzağı?** SK: tábi,
45 tábi, günü gelmeden sen dođarmınđ. emme sen hindi gününđ gelmeden dođduñđ mu
46 ölmeyörünđ. doğturlar hemen böğete alı_örü, ğız burda yedi aylık dünyaya geldi ya,
47 veyselinđ. RD: **bu ilk yaz yaylaya çıktınız. her taraf karlı işte, dağlar karlı.** SK: peğ kar
48 olmaz a, dağlarda olur. RD: **siz daha çok şeye çıkardınız?** SK: mezer alāñđđına, yahut
49 ilanlı yurda. RD: **ilanlı yurda?** SK: ilanlı yurda. orda işde bir ay ğadar duruduğ. orda
50 işde ğuzu evinđ yanda, ğoyun dağda deli gibi, evinđ yanda dıķı ğoyunula ğuzuyu
51 yatırıdık, alışsın ğuzu deyi. horalara, daşlı yerlere hoyuğ dıķerdık, canavar gelmesin
52 deyi. RD: **hoyuk mu dedin?** SK: hoyuğ be. çeket ğeydirisinđ. ordan ğāyı, vakıt
53 ısıcağlandı mıydı, ğöçerdinđ şeye, yaylacığa daşınđ içine. su yoğ, kar getir. RD: **kar**
54 **getir, kadınlar ne rezillik çekti?** SK: odun, odun da yoğ. RD: **kim getirecek onu, sultan**
55 **getirecek?** SK: sultan getirecek, deveye dıķı getiriller, ey āşamā_adar ataş söyünmez,
56 sabā_adar yanır, süd bişir, ekmeğ at her gün ekmeğ at. her gün ekmeğ. ne var şindi,
57 odun hizardan, ekmeğ bazardan. orda işde dıķı oturuduğ. aşşa mezer alāñđđına
58 çayırdan su çeki. o yaylıcığa dıķiliverdiđimiz, ak ğediğden ayrılı da yoğarı çıkardığ
59 ya, orda bi daş varımış eništenđ onu hālen söyler. o daşı der, eşşekden heybe bi
60 sürtün_örü der, daşda der heybe parçalanı_örü der. /.../ SK: işde öyle nasıl geçirdik,
61 ğöç, yazın irezillik, bayamlı geçirmez bekçi, ğüzleye oturtmayıverdiler,
62 muñđđarbaşına ğöşdüğümüzü bilmeyimişerinđ? RD: **eskiden hallatta otururlarmış?**
63 **hallatı hatırlıyorsun?** SK: ö, hatırlamamıyın, bulđur ğaynat, keçe döv. RD: **bulđuru orda**
64 **mı yaynatırdınız?** SK: orda ğaynadırdık, orda değirmende üğdürdük. RD: **keçe**
65 **dövermiydiniz?** SK: üy, dövmeyip de keçesiz yaşıñđ mı? çadırınđ altında. kepenek.
66 RD: **böyle yuvardınız galiba bir de?** SK: çulu çezellerdi, ala keçe emiş bacım ēy. böyle
67 su çilellerdi, yuvardığ kendir bi yanda, iledin pürünü altına döşşerdik, sen öte yağada
68 ben bu yağada, sallaya sallaya, sallaya su epelellerdi üstünden. çezerdik ğāyı, şey oldu
69 mu, ğāyı çıkardığ mı, hepimiz. RD: **sıcak suyla mı yapıyordunuz onu?** SK: tábi, tábi,
70 hōyle epeleye epeleye sonđđura toplanır, bişirisinđ ğāyı ğollarınđla. ğan çıkardı
71 bullardan. emiş bacımınđ hilen ğan çıkardı. kepenek dök, deve keçesi dök. yūküđünđ
72 üstüne dōker, yorđanı örtündük müydü çadır ğece ağar deyi, yorđanınđ üstünden bi de
73 keçe örtünüdük ya. RD: **soğuk mu olur?** SK: soğuk da olur, yorđan ıslanmasın. tábi,

74 keşesiz yörük yaşar mı? **RD: yorganın üstüne keçe koyuyorsun, yorgan ıslanmasın**
75 **diye? SK:** evet. tábi. **RD: çadır gene sızdırıyormuştur? SK:** sızar, epeler epeler. baya un
76 elersinğ elekden ya, öyle guruya geldi mi epeler. ha, eyi günnerde örtünmezsinğ.
77 yaylada örtünmezdik. işde öyle yaşadık, sonğgura neler çıkdı. muşambalar mı denğ,
78 naylonlar mı denğ, eller işde. ğuzu bē_erde, ğoyun bē_erde, kim beğler kim ğüder.
79 canavar, emme sâlamıdık işde ıramazan. peynir bişiri yerdik. bulğur pilavı, çılıbr
80 yemēĞİ. **RD: yepinti yapardınız. SK:** yepinti ğayrı ğüzün yapılır o. **RD: nasıl yapılıyor**
81 **yepinti? SK:** ağıstosda dēzem, ğoyununğ südü ğoyulú_örü, azalır.**RD: koyuluyor? SK:**
82 heyye, azalır o zaman ğâyırı. ... gibi. sâğarsinğ ğoyunu temizce, süzersinğ haranıya
83 ğara tencerelere şindiki_bı. ondan kērim içik yōğort ezersinğ, dōkersinğ, ğarıştıra
84 ğarıştıra ğoyulur aynı ağız gibi, indirisinğ, dōkersinğ ğaplarınğğa, çobana
85 ğoyacağınğğa sabā, aħşam çok yeme üyüdür dellerdi. heyye, üyüdürümüş. şeker
86 atallarıdı işde, şekersiz yēyen şekersiz yerdı. **RD: kaç yukaya bir dürüm dersiniz,**
87 **çobanlar için yuka hazırlıyorsun? SK:** dört ekmeğ, bir dürüm. on iki ekmeğ bir ğünnük.
88 emme onu yēyemez, yēyemez. öyle düerdik. on beş ğünnük āzık. onunğ içine bi de
89 öteberi ğatacanğ a. soğan, bulğur, tārhana, un tarhanası, her şeyi patedis, ğumpir,
90 çōkeleğ, ğatık, muşamba mı var, keşede keşelerde. keşede dikecēz, çoban onu ğuru mu
91 yēcek, haranı, ğaşığ, süzeğ, ğoyunnardan süd olusa sâğallar da. her zaman olmaz. şey,
92 aklıma gelmedi, çōkeleğ basardık bi keşede böyle çobana. tábi, onnar ne yēcek orda. on
93 beş ğünnük, dağarçıya ğatallar azığı, dağarçıya. tábi öyle çara çapıta ğatsanğ dağda ne
94 olur ekmeğ ıslanır, ğevrer. hı, dağarçık. böyle ğoca dağarçık olur, ekmeğ dağarçığı.
95 çobannarınğ büküm büküm ğatarsinğ. **RD: hem o yumşak dutar? SK:** hem yumşak
96 dutar. **RD: hem de ıslanmayı önler? SK:** hāç ıslanmaz, tábi, eşşek de var a, ğoyun eşşē.
97 ğoyun eşşeninğ heybeninğ üstüne bir de keçe. keçe, keçeninğ ğoruduğ u keçe. āzık
98 örtüsü, āzık örtüsü. **RD: keçemiydi o azık örtüsü. SK:** keçe, keçe. dēzem keçeden
99 yaparız. başka ne var, muşamba mı bar. keçeden örter çoban, ıslamaz heybe. heyye,
100 çoban ğeder biri nereye yatacasa ğoyun mesele, atasını yağarımış, eşşēni ora dağar
101 bağlar köster, yayıldır. hēbesini indirir, keçe örtüsünü de örter üstüne, ne bişirirse
102 bişirir, bulğur, şey yağ, hōyle yağ basardık, ğutulara. /.../ **SK:** öyle geldik, geşdik,
103 emme dēzem arkalı olan, çoru çocū çoğ olan hāç irezil olmadı. savasını sürdü
104 yaylasıninğ. emme bizler. **RD: nor nasıl yapılırdı, keşten mi olur? SK:** keşden mi olur
105 dēzem, keş, ayrandan olur. sen yörük çucuğusunğ yavrım. **RD: peynirin suyundan**
106 **yapılıyor değil mi? SK:** peynirinğ suyundan, yaşsa. peyniri çalarız keşeleriz, altına

107 goruz ğabını. öyle bolluğ ğap varmıydı āy ıramazan, bu naylonlar yoğdu a dēzem.
108 onu ataşa vurusuğ altını yağdınğ mı, ēbenğ ırāmatlı hōyle ğāyırı ap appağ yüzüne gelir
109 o, yüzüne geldimiydi ğaşıla ğarışdırdı belerdi alırdı, nor ğāyırı. çok dadlı olurdu nor,
110 satılırımış a hindi, ... ne bileyin ben. heyeye onu ğāyırı börek yapallardı. bekmez
111 dökeller yerlerdi, ne yēcēnğ. ĩne baya ūyüştürdüydü, ğene geldi. işde öyle yaşadığ.
112 evelleri ne bileyin, nasılıdı. bit de var a bit. **RD: bitte mi vardı? SK:** bit de var. sırtı
113 ğırdınğ bi de ğaynadırdınğ **RD: onları çayıra mı götürürdünüz yıkamak için? SK:**
114 ğötürmezdiğ yazın vardığmıydı. çok olur, ğarınğ altına, ğōca ğarlarınğ altı ağar. yalağ
115 ğazarız ollarda ğōllerde, her yer ğōlüdü, yaylacık ğōlünü bilmeminğ? orā_ederdiğ,
116 ğızıladağ ğölü vardı, ğöl yeri vardı, sonğra haç günden haç güne sırt yığacanğ yaylada.
117 bi sefer iki sefer çayıra ğederdiğ. orda ... atlardığ, bir_ki de odun, ollardan eşşek boğu
118 sığır boğu, altına atardığ işde. ev pırtısı mı yığacanğ. **RD: ocak taşı neydi? SK:** ocak
119 daşı, tábi, ocağlığınğ ardına daş ğorsunğ a böyük. öngüne de sayacağ atarsınğ. ocak
120 daşı dēzem, evinğde ocak daşı. **RD: hayır, hayır, ğeğsiyi yıkamaya gitme miydiniz? SK:**
121 ēy daş var ğoca ğoca ollarda. deli say daşlar ay ıramazan! ğoyunnarınğ duzlayı
122 ğörmediğ mi, sen häç? öyle hep say daş olur, çamaşırılık. say daşa yığardınğ, toğuğ
123 toğuğ, sabın. **RD: ona ğeğsi mi denirdi? SK:** çamaşır derdiğ, ğeğsiye, bizim oba ğeğsi
124 derdi. **RD: bizim oba ğeğsi derdi. SK:** ğeğsi, ğēsiye getdi dellerdı. şindi, çamaşır. **RD:**
125 **ğeğsi taşı derler, hatta. SK:** hı, ğeysi taşı, çamaşır daşı. ğeğsi daşı. **RD: say taş mı o**
126 **ğeğsi taşı? SK:** tábi, say daş yünğseğ olur böyle. **RD: orda da toğuğlayacak? SK:** tábi,
127 hep ıslanır o, toğuğ. sabın, sabınıla. **RD: eskiden sabun yokmuş ama? SK:** sabın var
128 dēzem, sabın. beride kŭl vardı ..., yaylada kŭl kŭl. yaylada ğurmayız, yaylanınğ suyu
129 ğovatlı olur, ğar suyu ōy. **RD: kar suyu iyi mi temizler? SK:** ğıy, kŭpüğü häç getmez.
130 çok ğovatlı olur, heyeye. başka decēnğ var mı? **RD: anlat işte bir şeyler, aklına gelenden**
131 **anlat. SK:** unuTdum dēzem. unuTdum ben de. /.../ **SK:** hep ora ğüzün ğāyırı sıvanır ay
132 ıramazan, ta indirmeden su getiriyiz indirmeyi ğörmediğ mi häç? ordan su getiriyiz,
133 orda āzık at, ğoyuna āzık at. bir ğecede benim üç kere çadır yığıldı. **RD: neden? SK:**
134 ören daşımış ğonduğumuz yer, çadırı duTdığ, bir esen çıkdı aşsa örüzğeri dalaz. çadırı
135 bi yığdı, ğakdım ēyi kŭtü bi dutdum. yatdığ, bi yamır geldi bi yamır geldi, bi_tāĥa
136 yığıldı. sitilinğ altından apaladım ēyi kŭtü bi táĥa dutdum, ēyi kŭtü sabahladığ. **RD:**
137 nerde oldu bu? **SK:** şurda deyzēnğğilinğ beri yanda. /.../ **RD: sizin sığır öğreği var**
138 **mydı? SK:** vardı baya, ō, çok on beş. **RD: on beş sığı vardı? SK:** tāha fazla, davar.
139 **RD: ona sığır öğreği mi derdiniz? SK:** yoğ canım, sığırımız, o tā köylü öğreği o. **RD:**

140 **köylü öğreti mi?** SK: köylü öğreti o, bizim değil. RD: **hayvan öğreti de vardı?** SK:
141 hayvan öğreti ğara ğoyunnuda herkesinĝ hayvananı olur, salar öğrek olur, başında at,
142 atı olur. at öğreti ğıvradır. RD: **ona öğrek mi diyorsunuz?** SK: öğrek, onu yğürür at.
143 at yğürür onnarı hep. hep evel at devriydi. RD: **koç katımı nasıl olurdu?** SK: üy
144 deyzem işde ne bileyin işde unuttum. nā_ıl edellerdi, ğoçu ayrıldardı, yğirmi_ün
145 ğadar bir ay ğadar, bir ay ğatılmaz.vakdı geldimiydi üç dört ğoçunĝ olur, āşam
146 getiridik eve ğüderdik, hullarda daĝardık eve. baĝlar, yem veriller birer dıķı,
147 bulabilirsenĝ arpa. zaman geldiĝinde işde oķullar üğürüllerdi, ğoyunun içine
148 sürüveriller işde, ğünü var onunĝ. RD: **anam derdi ki götü yeyni bir katarımış koyuna**
149 **koçu?** SK: heyye, heyye. RD: **götü yeyni mi olurdu?** SK: ülen ne bileyin ben. benim
150 olları ğayrı ben bilecekmiyin? bi de heybe atallardı ğoça. RD: **neden?** SK: ekiz olsun,
151 ekiz ğuzlasın. iki ğözlü ya. ğöbeĝini yaĝlallardı. taha ... olsun. RD: **yaĝlamanın ne**
152 **anlamı var?** SK: ne bileyein ğayrı orayı onnar ederdi. iFrasa, iFrasa bizler ne bilecēz.
153 RD: **ifrasa mı deniyordu ona?** SK: ifrasa olmasa yaĝlallar mı? senile ben ğonĝşu olacān
154 dēmi, haç ğoçunĝ var deyi sorallar. RD: **neden?** SK: ē! ğoyunĝħa ğöre ğoçunĝ olacak.
155 RD: **koyunları karıştıracaksınız ya, yeterli koçun var mı onu öğrenecek?** SK: heyye, onu
156 öğreni_örü. seniĝ haç ğoçunĝ olacak, ya iki ğoçunĝ olur, ya bir. bir ğoçunĝ da seniĝ
157 yüz ğoyununĝ varısa, yüz yğirmi, yüz elli ğoyununĝ varısa idara etmez. tābi, ğoyunĝ
158 da ğünü geşdi mi bi tā olmaz, yürülü mü? o ğoynung ğünü var savrıyacak. o ğün ğoyun
159 yğürül.. RD: **savrıyacak?** SK: savrı_acak deller. bō_ön on ğoyun yğürüldü, on beş
160 ğoyun yğürüldü, mēmed dayın öyle der. häç ğonuşmaz a şey. RD: **şimdi mi?** SK:
161 annatmaz. bō_ön on ğoyun yğürüldü, on beş ğoyun yğürüldü. ēbem bobamınĝ anası,
162 zeyneb ğarı ğoç ğatıldı mı, işde bir ay ğadar mı bir aydan fazla mı häç südünü
163 yemezimiş. RD: **sütünü, neden?** SK: işde ğoç yğürdü deyi yemezimiş. ēbem hanı
164 öyleydi. ğoç yğürdü deyi yemezimiş südü. ğoçunĝ yürür zamanı geşdimiydi, tamam.
165 o zaman ğoyununĝ südü olmaz_ķı. bir çitil şey olur. burda erķen ğuzlayıyörü südü
166 mü olur o vaķıt. saĝ, saĝ saĝar, ğoyun yğürülür biter. tabi ğoyununĝ o zaman bir
167 ğoçunĝ olsa sen ğece haç dene ğoyun yğürülecek ğündüz ğece neyise, bi ğoç hangına
168 yetecek. bir_ķi ğoyuna çıkar çıķmayverir. yorulu yatā_or, öyleydi ğoyuncular. şindi
169 ğoyuna da ğoyyörüller ay ıramazan sünüĝü. /.../ SK: o sıĝırlarınĝ da ğayrı **tosunu**
170 **oludu, daĝlarda yğürülür yörürdü.** şindi dört beş kere bobaya ya götür dutmayıyörü
171 sıĝır. daĝlarda yğürülür yörür.. allah yārebbim. her şey döndü, dēzem, herşey döndü.
172 sünücü gelir ondan da dutmayyörü. /.../ SK: emme işde bacımınĝ o patlamış.
173 yaşarmıydı ne bileyeyin. RD: **onu ameliyat olunca anladık. son ğün anladık. iş işten**

174 **geçti. SK:** aman deyzem ecel geldi de mahana da. evde ölseydi, selver gibi. **RD: bizim**
175 **kötü bir niyetimiz yoktu bizim, onu kurtaracağız kurtulsun deyi ederiz. SK:** bacım evel
176 amēliyet oldu. nuran hülen bir gece bekledidi, getdi de. nuran gelsin dedi, ayaklarım
177 ārıdı dedi, erfemiydi kimidi de, getdi burdan ğayrı eletiverdi enişdenĝ de. baccāzım
178 o zaman işde o meçikli patlamış. bacım da durmazdı_kı ğıpır ğıpır ğıpır nā_elet işde
179 benikī_bi patlamış. işde beniki de patladı. ne dēyelim ıramazan. püşmencelik ele
180 gelmez._**RD: erkenden gün ışımadan deveyi sarar mıydınız? SK:** sararız. ğuşlar vicir
181 vicir vicir uyandı vicirdeşdimiydi, şafāk yeri ışımaya durdumu, herhez, az mesele
182 yazın yaylaya çok mu göçecenĝ, dört beş şey iki_üç ev, ğonĝşunĝula bir_ki obayla
183 ğöçersisinĝ. devenĝĝi ğaldırısınĝ, işer. ğolanĝlarını çekişdirisinĝ, Satan çadır
184 dutmayız, yūkümüzü ... her deveninĝ yūkünü ayrı ayrı dādırsınĝ, yükletdirsinĝ,
185 eşşegēnĝ varsa heybenĝĝi atarsınĝ. sīrınĝĝi birlersinĝ, devenĝĝi yola çekersinĝ,
186 sīrınĝĝa ho dersinĝ, işde ğoyun nere durusa ora ğonarsınĝ. **RD: yolda giderken deveyi**
187 **dinlendirme miydiniz? SK:** tábi, ğaşanĝ veriller, ğaşanĝ.**RD: ğaşanĝ? SK:** heyye.
188 dinĝlenmez öyle yıkılmaz canım. ğaşanĝ yeri vardır. **RD: ğaşanĝ yeri belli midir? SK:**
189 bellidir. filen yerde deve ğaşanĝ veriller, deve ğayrı bişallık, bişallık, bişallık. **RD:**
190 **ondan yolda yapmaz. sadece ğaşanĝ yerinde? SK:** yapmaz. ğaşanĝ yerinde işediriz. çek
191 yola ğonacaĝınĝ yerē_adar. ğaşanĝ veriller, heyye. ğaşanĝ veriyiz. ğaşanĝ vermesenĝ
192 deve ğeder mi, çatlar a! daş_ārı geşdikmiydi ak ğadını geşdikmiydi, ak yoķuş var, ak
193 yoķuşu çıkdıķmiydi ora ğayrı düzlük öte mīraba aşmadan, orda deveye bir ğaşanĝ
194 verilir, ğaşanĝ yeridir. orda ğoyunnar da dinĝlenir. ğoyunnarınĝ sidĝi boķu yolda olur.
195 orda çoban da acık eĝler ğoyunu. ondan ķeri çeker yola. işde, neler çektik be! yolda
196 ğoyun ğuzlar, ğenşden ğuyun yūĝrülür, hēybeĝe ğat, emlik, emlik daşı, anasıyla
197 ğedemez yola. meleşdi de bi getdimiydi ay ıramazan, ğoyun yola, çırışır. ... derdi ğayrı
198 mēmed dayınĝ, önĝĝüne dayanabilisenĝ dayan derdi. yitecek yaylaya. **RD: gidecek,**
199 **vakti geldi miydi durmuyor yani. SK:** hāç. deve de durmaz, her mal durmaz. yaz
200 geldiĝinde de ğüz geldiĝinde de. deve de ğaçar bura. ne ğonuşur dellerdir, ne ğonuşur
201 dellerdir ıramazan dellerdir. **RD: desinler bakalım, biz konuşacağız tabi, teyzemi**
202 **özlemişim. SK:** heyye, uy! ben ğuzumu örzüledim, úryama girmez hāç de. öndūĝün..
203 **RD: ne derler teyze yarı anaymış delleri. SK:** ana yarısı. emmi, boba yarısı. tábi, emmi
204 yanar mı? kışın gelmiş de, ... geldi öĝlen de hōke bi hōke, kıvga etdiler bisēħel a
205 dēzem, veyseli ğandırdılar, ķerim bi yandan geldiler, verdirdiler, ğızı ğandırmış o

206 dirgen hurdā dirgen. mēmet dayīng dirgen var işde ya ámeli_ at etdiğīng ğarınıng
207 gelinni.

XVII/3

1 **RD: duvak yapıyorlardı ya fesin üzerine, tavuk tüylerini dikiyorlardı? SK:** o ayrı, çekide
2 dikili olur, āyrı. **RD: çekiye şeyin üzerine bağlarlar? SK:** vesīng. **RD: renkli tavuk**
3 **tüylerine ne ad veriliyor? SK:** duvağ. **RD: bir de ciha deniyordu değil mi? SK:** ciha
4 canım tavuk tüyü, boyallar. **SK:** ciha deriz de, esas duvağ. **RD: tabi, hepsine beraber**
5 **duvak deniyor? SK:** duvağ deni_örü. **RD: sadece tavuk tüylerine ciha diyordunuz? SK:**
6 heyye, onu ğāyrı kım yapar bilmeyörüyün de onunğ üstünde perişan, gümüş, bi de
7 arkadan onunğ üstünden bi de oyalı yazma, üç etek iki dene, iki üç etek üst üstüne bir
8 oĞlan evinden biri ğız evinden. **RD: ikisini de bir kişi giyer miydi? SK:** gēyer, heyye,
9 biri biğ çeşit olü_örü, biri bir çeşit. ondan kēri üstünde ğadife kebe kısa, ğadifeden
10 işlemeli. **RD: haba? SK:** haba, kebe. **RD: kebe mi diyorsunuz ona? SK:** kebe deriz.
11 ondan kērim dīrem kuşak, ğundura çorab, ata binerdi, davıllar vurulur, ata biner. o
12 ğelin özenğiye basar, üstündē adam iner, biri tever, biri başını çeker atıng, develere
13 çeyizleri sarallar, kılimleri örteller, vururlar davıla, ğelin eve gelir. direğēng dibine
14 çadıra helke ğollar, ip ğereller iplik. **RD: çadırın kapısına, iplik gererler, ğelin ona**
15 **tekme atar. SK:** suyu yıkar, ğelin vardığında indirmelik veriller. tabi hindiği edet yok.
16 heyye, mal veriller para veriller, o ğelin onlara para verir. sonğra ğüve olmaz. **RD:**
17 **ğüveyi yok ortada? SK:** ğaçar, ğaçar. **SK:** indiriller dirēğēng dibine, ğelin orda durur.
18 **RD: orda ğüveyin gelmesini bekler? SK:** tabi, ğüve yalınğğız gelmez o zaman. tabi biz
19 çocūduğ o zamanlar ne bileceğ çadırda kımse ğalmaz ğāyrı o gece, ondan kēri tamam.
20 develeri çeyizçi çekiverir, bahşışları alır ğeder, bahşışı veriller çeyizi yıqallar, iki
21 çuval. iki çuval, işde bu. **RD: teyze bir de şey varmış, aĝrık varmış, aĝrık diye bir şey**
22 **var! SK:** canım, āĝrık ney hele, tabi ğüzleye indimizde ötenğ bering, bişeceğēng,
23 patetisiğīng, soğanīng bulğurunğ, ak fasilyeğ būdayıng, un üdürdüğ dört beş yūk, tabi
24 evden evel o ğederdi. bō_ön nere varacak, serīĞe varacak, ora ğonardı haç ğonağ
25 dönerdi, evile ğöçerdik ora, āĝrık evi ğederdi üstüne çadır. āĝrık sürerdik, hindiği
26 gibi makineler mi var! **RD: ğüzün tabi, köylerden ununu alıyorsun, buğdayını alıyorsun,**
27 **öğütüyorsun. SK:** canım, köylerden bişecēĞimizi, buranıng buydayını yēyemeyiz, ...
28 yok, ēres, ordan indiridik dört beş yūk. ev çıkar, çadır çıkar ordan. **RD: çadır çıkar?**
29 **SK:** aĝrık evi, āĝrık evi. **RD: aĝrık evi oluyor bir de! önce bir çadır mı kuruyorlar? SK:**
30 çadırı ğurma mı, o ğeden adamıng evi var a. mesele felen ğarı, filan ğarı, filan çadır.

31 sonġgura ġötürüller, ora ġurallar ġonduġları yere, yūķü yıġallar dıřarı. **RD: ilk gidene**
32 **aġrık diyorsunuz?** **SK:** ilk gedene āġrık deyiŗöriyüz. ārık devesi geldi, gelecek,
33 ġöçeġiz derdik. ardından ev de varır. seriġe ġadar dēvam edē_örü, herkesinġ
34 ġonacaġı yerē_adar varır. **RD: teyze bir de çocuklar emeklerse ne diyordunuz?** **SK:** ne
35 emekleme? **RD: apalama mı diyordunuz ona?** **SK:** evet, apalama. apaladı derdik. bişiyi
36 bişirillerdi dirġit dāġıdıllardı onu, darı atallardı. **RD: apaladıġı zaman mı yapardınız**
37 **onu?** **SK:** hık, o zaman köstēni ġrallarımıř. **RD: köstek ne?** **SK:** yörüdūġünde. yağlı
38 ekmē, yāġlı ġatmar yapallarımış ben ġörmedim. onu, yāġlı ġatmar yapallarımış bir ipe
39 dizellerimiş çocuġunġ höyle bacāġına bālallarımıř, k_östēni ġırmak. heyye ordan işde
40 k_öpek, ġuluk ġelir, o ekmēġi ordan yerimiş. ġörmedim. çocuġun k_östēni ġırdık
41 dellerimiş. **RD: çocuġun dişi çıktıġı zaman mı yaparlarmış onu?** **SK:** hık, ülen yörüsün
42 deyi, apalarķana. apaladıġdan, dikeldik ķeri yörüyecek. **RD: kösteġini kırıyorlar,**
43 **kırdıktan sonra çocuk dikeliyor yürümeye başlıyor.** **SK:** heyye, o dirġit o dēzem ġölle;
44 būġday, darı, çanak çanak dādıllar evlere, bö_ön, řindi buyur edē_örü herķese. **RD:**
45 **ġölle mi dedin, ġölle ne?** **SK:** işde ġölle biçen dirġit; buyday, darı, novut, ak fasilye
46 **RD: onun hepsine ġölle diyorsunuz?** **SK:** heyye, ġölle deyiŗöriüz, bi ġazan, bi ġazan.
47 **RD: onu komşulara daġıtıyorsunuz?** **SK:** hep çadırlara. **RD: çocukların kösteġi kırdıġı**
48 **zaman mı veriliyor ġölle?** **SK:** yök, dişi çıktında yavrım. iki, dört dişi çıktı mıydı, o
49 zaman bişiriller ġölle. ġölle deller, hindi ditġit deller. **RD: peki köstemek ne?** **SK:** işde
50 yörüsün çocuġ deyi, dūřmesin. **RD: mesela hayvanı köstemek ne?** **SK:** bilmen bizim
51 hayvanımız yoġudu, ġuzum. **RD: eşsek falan köstemez miydiniz?** **SK:** tabı, k_östek o.
52 şöyle öġ bacaklarını k_östek yaparsınġ hüpbük, hüpbük yayılır ġacamasın deyi. baġlar
53 höyle. **RD: ona köstek diyorsun?** **SK:** böyle etmezsinġ, şöyle aralı, hüpbük, hüpbük
54 hüpbük. heyye, yayılır ġaçamaz köylere, ġacamaz. **RD: yağmur “püsenġ püsenġ”**
55 **yaġıyor denirdi. o neydi?** **SK:** işde yāmır, ahır yāġdı, uslu yāġdı, ona çoban çöķeren
56 derdik. çoban çöķeren yāġmırı derdik, evet, işde öyle yaşadık, bilmeyöriyün ġāyırı.
57 **RD: ona püsenġ püsenġ yağmur yaġıyordu derdiniz?** **SK:** püsenġ püsenġ yāġmır aldı
58 dersinġ yaylada. çoban çöķeren. heyye, çok, çulFalık doķullardı, ananġ bez doķurdu,
59 ġömler dikerdik, don dikerdik erķeklere, çeket doķullardı, depellerdi böyle. işde öyle
60 ġeřdi, zaman ġeldi ġeřdi. **RD: teyze birde koyunlara duz veriyorsunuz ya.** **SK:** veriyiz.
61 **RD: o düz daşlara ne daşi diyorsunuz?** **SK:** duzla, ġoyununġ duzlası sürününġ duzlası.
62 sürteriz, içine ġavırķa ġatarız, bekmez ile ovarız ġoyuna doķanmasın deyi, heybeye
63 ġatallar, duz heybesi olur, çoban evele ġeder biş çiler, ondan sürüyü salarsınġ, çiler

64 çiler çiler... göyun tam doydumu çekilir ota. **RD: onu düz daşlara yapıyorlar? SK:**
65 göynununğ duzlası olur yavırım. **RD: say taşlara mı? SK:** say daşlara atallar, deveye
66 diri duz veriller. deve diri duz veriller. eşşek tâhâ yer sözüm ona. eşşek tâha, işde
67 âhıstosa dōru yemez pek. burda mal hâç duz yemez. **RD: antalya bölgesinde gerek yok**
68 **diyorsun.SK: emme duz yēyen malınğ eti, her şeyi. RD: bu berinlemek neydi, küçük**
69 **çocuklar mesela hastalandığı zaman, ateşlendiği zaman? SK:** ne bileyin dēzem ben
70 onnarı, olları bilmen işde, berinğnlerimiş, işde gözü dönerimiş titirerimiş, hâç
71 görmedim. **RD: sayıklarımış yani? SK:** sayıklarımış, ayna dutallarımış, şey edellerimiş
72 éyi olurumuş. berinğnledi. berinğnledi deller, biz öyle görmedik. heyye. **RD: ateşinden**
73 **çocuk kendi haline sayıklıyor, ses çıkarıyor, ona berinledi diyorsunuz? SK:** berinğledi
74 deyÿörüyüz işde. şindiķi_ıbi doķdur mu var. **RD: ulmak neydi, ulmak, bir şey uluverdi**
75 **derlerdi? SK:** ummağ, işte sen bir şey umarsınğ. **RD: o değil, o değil. ulmak, canlılığını**
76 **ķaybediyor? SK:** unu hatırlamayyōrüyün. çark ēGrillerdi, bez doķullardı işde. **RD:**
77 **kücūme neydi, kücūme? SK:** kücūme işde golanğ doķuduđunğ golanğları küçürsünğ.
78 **RD: köstek hikayesini bilmiyordum bak, burda onu da öğrenmiş olduk. SK:** tokmak da
79 var. **RD: tokmak ne? SK:** āÇaçdan yapallar, bir ayāna daķallar. onu hayvanlara
80 daķallar, mesele hayvanlara daķallar. bizim hayvanımız yoħudu. ğaçan sĠrirlara
81 ekinnere dādan sĠrirlara onu āÇaçdan hōyle uzun yapallar, deveniñg burdā işkencesi
82 var a, onunğ hōyle iki yaķasına çatal olur. bura geçiriler o malınğ. ucunu da orayı
83 diķdiġi ip ile bağlallar, gözeller o ğayrı taķıdık, taķıdık; gēdemez. yayılır, yayılır,
84 gēdemez. **RD: ona tomak takmak mı diyordunuz? SK:** tokmak, hayvannara çok
85 yapallarımış bizim orda. **RD: atalar çok yaparlarmış, kısıraklara? SK:** ġısıraklara, mesele
86 ora elētōrū ġōle, tokmānı dakī_ōrū, gēdemeyyōrū, yayılī_ōrū olları. heyye, kōstekden
87 éyi dē_ēl de, işde onula kōstekden fazla gezi_ōrū. **RD: teyze urgan neydi, urgan? SK:**
88 **urđan, ip. RD: büyük ip, ķalm? SK:** böyük iP, örenğ. çadırlarınğ urđanı dutdūġumuz.
89 urđan derdiķ kendir. urđanı örerdiķ, hallat ġuyusundan helķeyle işde su çekerdik ya.
90 **RD: onu göyun yününden mi örerdiniz? SK:** tábi, bizim davarımız, göyun yunğğūnden,
91 ēġriyiz, bükēriz, haç ġūlaçlı öreriz. **RD: kulaç, kulaç olarak örüyorsunuz? SK:** ġūlaç,
92 ördünğ mü mü çekē, develeriñg dizġini sekiz el, o kıl iPden olur öreller. **RD: dizġin**
93 **kıl ipten oluyor? SK:** evet, iki çeşit. **RD: devenin yuları ile dizġini arasında demir halkā**
94 **oluyor muş, ona da çilbir deniyor galiba değil mi? SK:** evet. heyye, çok deveniñg
95 masravı çok. hatab, işkence, havıt, üç dene golanğ, bir deveye üç dene golanğ. ananğ
96 bir ġünde altı dene golanğ doķudu. onunğ ipini ēġirecenğ, ġoşacanğ, bükēcenğ,

97 gāzīgīnġ biri orda bir orda, üç buçuk ġūlaç çezeceñġ, böyle işde, kücü işde kücüme o,
98 kücüceñġ bi de böyle. āġaçdan yapıl.. **RD: çekeceksin onu, arasına ipi atıp, kılıçla**
99 **vuracaksın. SK:**hı, heyye ġılıÇ_ıla vuracañġ, batar çıkar batar çıkar. yörügünġ çillesi
100 çok, bulġur ġaynat, keçe dök, yuñġ at, ġoyun ġırġ, ġoynu bö_ön yıkallardı sabahdan,
101 yarın ġoyun ġırkına geleceġ. yerini hazırla, ekmeġ at yemēġeni. ġoyun ġırkılırdı öylen
102 soñġhuñā_adar. ġırkıcı birlerdinġ, çilek atallardı, işde ne ġünner yaşadıġ yavrım biz,
103 çok irezil olduġ. muşammalar yoġudu. /.../ **RD: teyze, bir şeyi eşgere çıkar derlerdi.**
104 **ortalıġa çıkar deyişleri mi o? SK:** heyye, sakladıġınġ şeyi eşgere çıkar dellerdi. mesele
105 sen bi laF söyledinġ dēmi, yalan dellerdi yalan olmaz eşgere çıkar dellerdi. meydána
106 çıkar, hırsızlık yaptıñġ, yapmadım dedinġ eşgere çıkardınġ; memiş ġoca yaptı, eşgere
107 çıkdı. **RD: ortalıġa çıktı yani. SK:** bu ārıyı nedecēz bö_ön ıramazan? **RD: aġrı kesici**
108 **yapalım, böġründe mi var aġrı? SK:** işde orda, ben apalayörüyün, ġakaman ya! **RD:**
109 **öylemi, baġcak doġundun mu sen hiç? SK:** ananġ çok doġurdu bañġa da. ben onunġ
110 şeyini bilemezdim de. bacım dişeme, dişeme, çocuk ġolanġġı. onu ġönden doġuyan
111 başka yörük var höyle çevirmeli o, bel bāca. bizinkinleriñġ doġuduġu dişeme. **RD:**
112 **çarpanayla mı doġurdunuz, onu? SK:** biz çarpana dē_él, bacım işde öyle ġözer şeyle
113 kücümeyle. bizimki dişeme, bacım onu çezerdi diş diş, hesep ederdi bir yakını
114 ġavasını, ben yapamazdım emiş bacım. ben doġurdum çeziperidi bañġa. onula su
115 getirisiñġ, odun getirisiñġ, ġar getirisiñġ. öteki çarpanayla onu başka yörük doġur,
116 ġuşanır. **RD: karakoyunlu dokumaz mı onu? SK:** ġaraġoyunnu doġuyamaz onu, başka
117 honamlı, solaklı, k_ötekli yörügü ollar doġurumuş. alırdıġ satın. yuñġ_ile. **RD: emlik**
118 **oldu, aneden ilk gelen süte ne diyorsunuz? SK:** āġız, āġız, āġız olur, ipdile, her
119 malınġ, sīġirlarıñġ da öyle olur. tābi hepsinin öyle olur davarıñġ. ondan ġēri durulanır.
120 **RD: dıkım neydi dıkım? SK:** ġaşıġ mı bilirdinġ, ekmeġ, yemeġ, yūġa. **RD: yukayla**
121 **kürek yapıp onu aġzına attıġın zaman ona dıkım diyordunuz? SK:** kürek yapıp bi dıkım.
122 öyle demiş eniştenġ bir dıkım verinġ bañġa demişimiş, öyle demişler çomaç **RD:**
123 **çomaç ne? SK:** bazlama. **RD: bazlama veya yuka? SK:** yūġa, bangġa bir çomac ver
124 ġédēyörüyün mala. **RD: içine peynir koyuyorsun, ġatik koyuyorsun? SK:** peynir ġo,
125 çökelek ġoy, ne ġorsañġ ġoy çomaç. onlar bitdi, bitdi. ne demiş omar ölürġene, deli
126 omarı biliminġ?. bacısınınġ evinde ölmüş. hatça var horda bacısı, hatça ġötürmüş
127 ġimse bakmaz ölecēġinde yatırmış hasta, ġelini var burda, hatçā demiş, hatçā demiş.
128 hı dayı demiş ġelin, bañġa bir ġatıklı çomaç verinġ. biz ona ġatık deriz, ġāyrı
129 çökelēġe. ġız ana demiş bu neye der ġatıklı çomaç deyi ben bilmeyörüyün. ġızım

130 demiş yūka ekmēĠēng içine çökelek ġat çomaç işde et. ġelin çomaçı yapmış
131 varıvermiş omar ölmüş. ē, omar işde, çomaç, her şey deġişildi. ġumpir, ġavete.
132 salatalāĠā bostan, köylüler de bostan der. **RD: şimdi gelinin sol tarafına gök yazma**
133 **baġlıyordunuz? SK:** diġeller höyle haba innesiyle. gök mü, mavi mi işde diġeller.
134 duvaġ yapallar, öngüne al yapallar. arkaya şey yapallar. **RD: arkaya ak yaparlar. SK:**
135 yanna dīrem ġuşak. **RD: bir tarafına da yeşil, mutlaka oluyormuş yeşil. SK:** yeşil olur.
136 **RD: dört renk oluyormuş yani? SK:** dört, beş ireng olur. **RD: dört renk oluyormuş da**
137 **direm kuşak ayrı. SK:** ayrı, bir direm ġuşak canım. **RD: sadece bir direm kuşak? SK:**
138 şurdan bir ib̄ini bir yüzüne diġeller, bi ib̄ini höyle edeller. ġümüş perişeninġ üstüne
139 oyalı yazma. iġne oyası, iġne oyası. heyye, ben olduġunda deyzēng olduġunda çok mu
140 gördüm. şindi ġelin olanlar ġelin mi ġız mı belirsiz, aynı aynı. **RD: eskiden gelinler**
141 **farklı baş örtüsü örtünür, kızlar farklı baş örtüsü mü örtünürdü? SK:** ġızlar, ġelinler üç
142 çeşit örteller. ġelin sabāla. eh, işde bēyaz, allı, bir de oyalı. **RD: kızlar beyaz**
143 **giyiyormuş? SK:** ġızlar bēyaz pullu o. **RD: pullu giyerler, o zaman kız olduġunu**
144 **gösteriyor? SK:** tabi, ġız. peşTemāl ġeline. **RD: ġeline peştamal, gelinin peştamalı var.**
145 **SK:** üç etek. oymalı ġıymalı. ġelin ġız belli olū_örü. **RD: şimdi kızlar beyaz pullu örtü**
146 **örtünüyor, gelinler? SK:** her çeşit, ġelin oldu ya. **RD: üsküdar kırmızısı giyermiş daha**
147 **çok? SK:** ġadife kebe. ġızlar çeket ġeyer, hırġa. **RD: kızlar hırka mı giyer? SK:** hırġa,
148 ġeyer. **RD: gelinler? SK:** onnar ġadife çeket. ġadiFe höyle yargını işlemeli olur. yargını
149 işlemeli. şindi ġörmemiörünġ şeyde çıkannar dış işlemeli, ġollarınınġ üstü böyle
150 işlemeli. ġelin geliveri deller, ġöçünġ öġüne ġelin. **RD: ġelin olduġu belli olur yani.**
151 **SK:** ġelin, ġız belli olacak. **RD: yani ġelin al renk giyiyor başına, kızlar beyaz pullu**
152 **takıyor? SK:** bēyaz pullu, pullu olur heyye, o zaman pul edet idi. hindi pul mu var.
153 hindi häç pullu yok. oyalı yazma. ġelin olū_örü başı açık, kot ġel̄_örü, ġelin mi ġız
154 mı? belli dē_el. eveli ġelinlere burda al örtellerdi, sābala o da ġaġdı. al, al. **RD:**
155 **başlarının üstüne al örterlerdi? SK:** tabi duvaġınġ üstüne hindi al örtörüller a, o alı
156 sābala örtellerdi ġeline. hindi o da yok. çıplak baş. **RD: ġelin olduktan sonra al**
157 **örtüyorlar başlarına, ġelin olduġunu gösteriyor? SK:** tábi ġelin oldu ya, ġelin oldūnu
158 gösteri_örü, hep ġaġtı onnar, ġaġdı häç bi şey ġalmadı. iġneyle yapallar alınġ
159 kerēnġġini pulula. ġelininġ üstüne duvaġınınġ üstüne örteller şeyinġ bēyaz duvānġ,
160 sabāla ġelin oldūĠında o başında örtülü olur. şindi yok. hindi çok yerde alı da
161 örtmēcekler. ey şindi davıl_ıla alınırdı ġelin evden ya. öndün işde yusuf ölüverdi.
162 ġelin alıcı ġeldi. bindirdi burdan davıl_ıla, hurdan ġeçdi, süse salona ġetdi, ordan.

163 **RD: işler değişti yani. SK: çok! çok çok. RD: teyze yaylada kurban keser miydiniz? SK:**
164 **dēzem, ğurban ayı gelise ķesersinĝ, oruĝ ayı gelirse orucuĝĝu dutarsinĝ, aşır ayı**
165 **gelirse ařırinĝĝı biřiridinĝ, yapmamıyız, anamasda cami var işde ya. RD: bıĝakları**
166 **keskinleştirmek için bir daş vardı, o daşın adı neydi? SK: sürtek daşı. RD: bir de kösüre**
167 **mi derdiniz ona? SK: evet, onu ĝırķlık sürteller, şindi makine ile ĝırķı_örüller ĝoyunu.**
168 **RD: kösüreyle ne yapıyordunuz, yülüyor musunuz onu? SK: ne bileyin ben işde,**
169 **ĝırķlıĝı, böyle. RD: yülemek deniyor ona değil mi? SK: heyye, hora biş adam oturudu,**
170 **su var sürtek daşı var, ĝoyunu ĝırķallarkana, mē, mē, şunu bi daşa ĝek, ĝekderdi. tabı**
171 **āřamā_adar ōĝlen sonĝunā_adar ĝoyun ĝırķılı_örü ya, heyye, sürtek daşı. duz daşı**
172 **duzu sürtdüĝünĝ. RD: ona bilemek mi derdiniz, yülemek mi derdiniz? SK: ne bileyin**
173 **ben dezem, onnar eder, erķekler eder. sār yülellerdir. ķesķin olacak, ķesķin. RD: işte**
174 **ona ne diyordunuz? yülemek diyordunuz? SK: sār erķekler derdir. ĝarılar ne bilsin.**
175 **ĝarılar yúnĝ toplar. etēĜı baĝlar, yúnĝ toplar. höyle ĝakmak daşı_ibi. RD: kösüreye**
176 **diyorsun değil mi? SK: heyye, ĝeřitli bi daş olur. RD: ona yülemek diyorsunuz yani?**
177 **SK: öyle dellerdir sār, erķekler yüledir. varayın şunu bir yüledeyin geleyin deller. hanı**
178 **başka ĝonĝşular canım olanda. hepinde mi olacak. RD: ona ne diyordunuz, bir daha de**
179 **bakaym? SK: işde yülediller. demirĝiler nahāl yüler? hepini unuttuĝ ıramazan. RD:**
180 **bu kelimeyi 20-30 seneden beri kullanmıyordun? SK: ā, ne yirmi otuz senesi, altmış,**
181 **elli sene. RD: hiĝ unutamadıĝın, aklında kalan bir hatıra var mı? SK: ĝok, hāĝ gelmez.**
182 **RD: kız iken koyun ĝüderken, kuzu ĝüderken, ĝok korktuĝun bir şey? SK:**
183 **ĝorķmamıyız. ĝorķarız. canavardan, şeytandan. RD: şeytan var mıydı? SK: sār**
184 **varımışdır! yaylanınĝ her yanı şeytan. ēzen sesi yok, horaz sesi yok, şeytan olmamı.**
185 **ĝoraya mı, erve mi bilemecēn, pisebeninĝ ōĝlını bilimiydinĝ, onula ĝoyuna ĝetmiřler.**
186 **ķısır ķar var a yaylaĝıķda. erve demiş, ya erve ya ĝora; ĝet demiş bir topaķ ķar ķes beri**
187 **daşıla. küt küt vur demiş. erFe ĝetmiř, ya erve ya ĝora, bēri yandan varıvermiş, ķar**
188 **yēcekler, soĝuracaķlar, susuramışlar. ĝece küt, küt, küt ķar ķesen varımış. erFe de bi**
189 **ĝaĝar mı. hanı ķar? böyle böyle oldu varamadım demiş. orda ananĝ da ĝarabař ĝölü**
190 **varımış orda bi, yaylada ben bilmeyörüyün ĝörmedim. ķara ĝederimiř bacım, ikindin**
191 **bu vakıt, tāĝrayı almış iP almış, ķar ķesip gelip daşa ĝoyyörüyüz, işde, dım dım. RD:**
192 **suyu ordan tedarik ediyorsunuz. yaz aylarında? SK: tabı yaz aylarında. iki ay hilen**
193 **dutarız. bir ĝatar varımış ĝekip ĝedellerimiř deve ĝatarı, ĝöĝ. ĝöĝ varımış. ĝöĝ dē_ēl**
194 **o.başka bir şey. ĝayırdā mandıra ha! süTĝü gelirdi, süd. altındış varıdı bizim obada bi,**
195 **hu ĝocūĝa hısım ellēm onnar. onu bekledillerdi altındış. o mandıra camīninĝ yanıda**

196 bē_erdeydi. ğaşar yapardı, ğaşarı böyle ğaşar yeri varıdı. peynir ğaşarı bilī_örümünğ.
197 ordan orayı beklerdi o adam parayla. millet ğüzleye ğoşdüĞünde. ordan sâbı gelecek
198 ğötürecek, ıspartaya. eniştem de ğoyuna eĳmek mi vermiş, bobanğ, bē_erden
199 gelirmiş, ğal demiş yatalım demiş, ğün āşmış bu vakıt. tā çayırdan ğüzleye gelecek.
200 ilanlı yurda bir ayı yéyeyazmış eniştem ırāmatlıyı. o adam eniştemden evel orayı
201 beklerĳene, beridē oluĒu bilī_örümünğ mezerliĳinğ üst yandā oluĒ. orda mı, ğüççük
202 oluĒın ayavcında mı? bir ğarı bārı bārı bārı bārı bir etmiş. ĳimse yoĒumuş, adama
203 şeye çıĳmış, ğorĳmuş altındı. bi tēĳ beklemen demiş. yaylanınğ her yanı şeytan.
204 çayırdan mandırada. bi teĳaya beklemen demiş. orda bir ışam varımış, evel bilenler ğoca
205 ışam, onunğ üst yanı ışamlı ya cüceler, o ışamınğ dibinde bi ğadın buymuş ölmüş. o
206 ğarı baĳırırımış belenğde. anamasınğ her yanı şeytan. **RD: öyle bir hikaye mi anlatırlar,**
207 **çamın dibinde buymuş mu kadın? SK:** buymuş, ölmüş de oymuş bāhıran, sār ona
208 annadan olmuşdur. enişteme bi de ışam ērikte ala öküz dōĳülüvermiş, her yanı şeytan.
209 heyte dēzem işde öyle. çok da bilemeyōriyün unuTdum. aşşa yengem varıdı ese
210 emiminğ anası, āy ıramazan, başına oturuduĒ bize bi annadırdı hekēye, sabāĳa ğece
211 yarıya ğadar, ğorĳardıĳ. işde filen ğuyuda şunu oludu, filen yerde bu oludu, filen yerde
212 lōĳ öterdi, filen yerde şu, ūy yengecīm a. ğarahacılı oturuymuş evel orda ğüzlede
213 ğarahacılı, su vermezlerimmiş. ğece suya gelillerimmiş, o ğuyulara hallata. orda, insanlar
214 olurmuş, develer olurmuş, lōĳ öterimmiş, ūy ğüzleninğ heryanı şeytan. aynı, amamas
215 da öyle. **RD: şeytan dolu diyorsun, şeytan kakılı diyorsun? SK:** kaĳılı, kaĳılı, ey şeyde
216 yatmışsınğız a siz, ĳör alınınğ evinde.

XVIII

Kaynak Kişi:	Düriye Zeybek (DZ), 95, Karakoyunlu
Özellik:	ÖĒrenim görmemiş, ev kadını
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Tekke köyü, Gebiz, Serik, Antalya. 29.10. 2014
kayıt türü:	Video
Konular	Gelin başlıĳı, nişan ve evlenme

XVIII/1

1 **DZ:** benim adım aslında hatma, nufuSda hatma yazılı da, böyle köy arasında düriye
2 işde. hatma yazılı, nüfuzda. **RD: nüfusta hatma yazılı? DZ:** hurda köyünĒ birinde
3 birininĒ ğızı ölmüşümüş mācırda adı dürüyeymiş. anam da beni ora getiridi yandā o

4 ğarınıĝ evine sırt dıķdiriydik. çeket dıķerdi baĝĝa, ğarı. benim ğızınıĝ adı düriye
5 düriye deyverdiydi, öyle düriye ğaldı. **RD: birde sana şeyi sorayım bir. duvaklar**
6 **yaparlanmış ya eskiden? DZ:** duvaķ. **RD:** gelinlere duvaķ, ona böyle kuş tüyler
7 dıķerlermiş. **DZ:** ğuş tüylerini hindiķi tavıķlarınĝ büyük tüyü, bi tüyleri, boyallardı
8 çeşit çeşit, bir çeki yazmaya dıķellerdi, ğeliniĝ başına böyle edellerdi, höyle ğavasına.
9 **RD: o tüylere ne deniyordu? DZ:** düvak, cıķa, cıķa. **RD: çok güzel cıķa derlerdi deĝil**
10 **mi ona? DZ:** cıķa, unutmamışımın baya da. **RD: peki bir de geliniĝ sol yüzüne gök**
11 **yazma takarlarmış? DZ:** onu bilmeyörüyün sol mu sā mı da, bi direm ğuşaķ daķallardı
12 bi beyaz daķallardı. **RD: enseye beyaz takarlarmış. DZ:** bi de yeşil daķallardı. **RD:** yeşil
13 mutlaka oluyormuş. **DZ:** bi de ğirmızı. **RD: bir de önde kırmızı oluyormuş. DZ:** dört
14 dene hülen olur. dört tane. **RD: gök, yeşil, beyaz, kırmızı. DZ:** direm ğuşaķ. **RD: bir**
15 **de dirhem kuşak. DZ:** öyle, ğelini indirillerdi, bi olan çocuĝu gelidi oklayla şişile
16 yüzünü duvānı açardı geliniĝ. **RD: okla ile mi açarlardı? DZ:** hı, oklayla şiş ile. **RD:**
17 **şiş ile? DZ:** hindiķi, bi öyle damat gelip ğelini açacak ğelini öpecek yok. **RD: damat**
18 **ķaçarmış zaten. DZ:** ğaçar. **RD: damat ortada yokmuş. DZ:** yok. **RD: bir de köstek**
19 **kırmak varmış, sen biliyor musun köstek kırmayı? DZ:** hı. **RD: çocuk apalayıp ayaĝa**
20 **ķalksın diye. DZ:** dıķeldiĝi zaman adım atamazdı éyi, bura ayāna eder de orta yerde
21 ekmek ĝollar, köpē ķestirillerdi onu. **RD: köpeĝe yedirirlermiş onu, ķatmer yaptırırılar**
22 **köpeĝe yedirirlermiş. DZ:** hı, yapallardı. yürüyemediĝinde, höyle adım atamadıĝında,
23 ķösteli deyi. **KZ:** hāla, ğelin eve geldi ātla, onu bir anlat. **RD: öyle öykü mü var? KZ:**
24 **var. DZ:** onu ben annadamacān ĝāyırı. ne dellerdi bilimiĝ, aptal davıl çalarķa böyle,
25 davıl yarılırsa ğelin ğız dēlimiş, at sıçarsa o zaman da dellerdi. onunĝ dediĝi o. /.../
26 **DZ:** şindi nebilerde ĝoyun ĝışladırđık. orda amcamĝil varđı yanımda, yanımızda
27 hasan amcam varđı. bir, ĝoca olan varđı topal bilimiĝ onu? **RD: tam bildiĝim yok.**
28 **DZ:** onunĝ_ula benim ĝardaş āmad, bilirsinĝ a, mūtar āmad. onunĝ_ula ĝoyun
29 ĝüdeller, salallar aşşalara ĝoyunu. ķesikçi deyi birisi varđı āĝā, oranıĝ beķçisi varđı
30 tahtacılar. etēni bürünürümüş de bi ĝara ğız ürküdüveriymiş ĝoyunu. ğız selver
31 ürkütme mürkütme her ĝün ürküdürümüş. çoban da tabi ĝoyunu ürküdüĝünü
32 istemeyörü. selver demiş ĝoca olan, seni āmada alıverecēn demiş, ĝoyunu ürkütme
33 demiş. höyle böyle derķe, āmadıla ĝaFayı birlemiş bu. geliveri şollarda, çadıra geliveri
34 ĝoyun sacān deyi ora sērdiveri, çamaşır yıķacān deyi ora sēdiveri, çuval etek edellerdi
35 evel a, böyle onunĝ öĝüne sēdiveri. halbuysa bize ğelin olacāmış. ordan ĝöşdüķ, şorda
36 dedeniĝ evi varđı bi, ora biriridik de ordan ĝöçerdik hep āşamdan ora birirdik, çadır

37 duTmazdıķ ordan. **RD: gc güce kavuşurdu orda yani.** **DZ:** gücük d_el ora birleşirdi
38 de. **RD: gc güce kavuşurdu orda?** **DZ:** h, orda. orda aşam oturuduk, hyle cadır yok
39 madır yok. bununġ dedesi ol_r hatap cnġe dellerdi, bekçisiydi obanınġ. aşşa_aba
40 aşşa_aba demeye durdu hordan. yh, dedi anam böyle. ber dru gel hele dedi. anam
41 getdi, ben d_etdim ardından. vardımıdı omuzunda bir bohçayla diķelir gelmiş de
42 ananınġ yanda, bizim ġelin. lan getdi, ġoyunları cekdi, bi şeyden habarı yok. y,
43 ġızım sen ne_aranġ dedi, neye geldiġ dedi. aşşa_aba. luġ benim ırzıma geşdi dedi.
44 , n_olacak, bizim mmed aġanınġ ġarısı da hanım, gök Kızçayı bilisinġdir. o da
45 d_um yaptı aksi_ibi ġc aşam_n. orda dedesininġ bobasınınġ evinde ġalacaķ,
46 anası ġalacaķ, bobam ġalacaķ orda yanda, dh eyi olduklarında varacaķlar. biz
47 onunġ_ula oġrařırız. n_delim, habar verdiler. ġardařları varıdı, yaşlı bi bobası
48 varıdı, yi bi msa deyi bir ġardařı varıdı tahtacı musa delleridi. gcemediķ ġyrı,
49 ġuřl doġru geldi hayvanıla, cıkardılar nġġne, neye geldiġ sen selver bura dedi.
50 ona ne dedi bi şey dedi ... barabar elinde zopa varıdı bi vurduġunda ġavasına ġavası
51 yarıldı. n_delim dur dur, alalım. lan hapise girecek a almasanġ, alalım. **RD: kızı**
52 **alacak oldunuz artık?** **DZ:** alacz, mezmur, oġlanınġ habarı yok. **RD: oġlan koyun ile**
53 **gitti.** **DZ:** getdi, ġuyucu mutrıdı, ġuyucuyu caġırdılar. tamam, biz ġalalım, ġuyucu,
54 bobam, ġelin ġardařıyla ġonuřrller ġyrı. ġalalım burda, nişan yapalım, elbise
55 alalım, artlarından utaşalım. şn deyi b_er vardır belinġ başında, řavanınġ başında
56 beklenġ dedi bobam bize. ġřdk oraya vardıķ řavanınġ başına, onnar ġaldı. burda
57 davar kesmişler, nişan yapmışlar, ondan sonġġura seri_e getmiş elbise almışlar, altın
58 maltın yok ya ġyrı. ayaz olur ġece ayaz gündüz ısıcaķ, ġoyun hasta oldu orda, yavařaķ
59 oluverdi ġoyunnara, gelmezler yok yok, ġřdk ordan gene. **RD: onlar daha gelmedi?**
60 **DZ:** doġm yapan varıdı anasıyla. ġızıl ova deyi b_er var, ora vardıķ. gelmiş,
61 ġuyucununġ evine gelmiş dediler. varıdı ġayrı doġum yapan gelini ald_eldi. getdiķ,
62 vardıķ yaylaya getdiķ. aşşayla banġġa dediler ki bacıma, hc hızmata dutmanġ dediler,
63 suya da ġtmenġ, oduna da ġtmenġ evel oduna gedilirdi ya. yorulsun, ġasın getsin
64 dediler. **RD: yorulsun gitsin dediler.** **DZ:** yorulmaķ yok, böyle iki omuzuna dört ġabaķ
65 atardı, hyle diķiveridi ciġinlerine iki de baķır, ġoca luķdan suyu doldurur gelirdi.
66 indik teķeye, canakıya ġıřlamaya getdiķ. orda cık dedi ġodu etdiler, dġř ...,
67 ġocası. ġařdı bu ordan, bobas_ile ġařdı. ġařdı, ġoyun ġırķına geldi ġüzlede, alnġġa
68 yataķ ediverdiler, lan yorġanınġ dört ibni altına almış yat_omuş, yatTmamış. aba
69 demiş gök ġızcaya gelmiş aba demiş yatrmadı. ardıma soķul da yat demiş oda.

70 dolandık böyle, gene yaylaya çıktık, sorıkuna çıktı, ıdık bizim ğelin ordan ğayboldu
71 bir ğün. anam dıkı, bi şeyler demişmiş ellelem. **RD: çekişmeiş herhalde. DZ: çekişmiş**
72 herhalda, herhalda kendini asdı dediğ bu ğayrı. o dağlarınğ ağaçlarını, o dağları ara
73 tara. burdan bi varan olduydu, getdi yüzünguyu dediler. bir tönğüşlü adam. **RD: yolda**
74 **karşılaşımiş. DZ: yalınğ ayak çav deyvermiş yola. ğarşılaşımiş ğederimiş, yörüsanğha**
75 ağa nerē, etting derimiş ardına döner de, bir gelen oldumuydu önğünden. arkasından
76 gelen var sanki. ışam burnunda bi tanıdık yer varıdı orda bi yatmış. **RD: eyi de**
77 **korkamamış yani. ZD: inivermiş evlerine. RD: babasının evine ğitmiş?DZ: hı, şura**
78 **geldiğ bizim ışam içi var orda, geldiğ hep böyle bunnar biz, hep barabar gelirdiğ ya,**
79 **hora ğonduk. bi habar geldi, iki dene ölu olmuş, ekiz. anam. bobam delirdi çıkıverdi.**
80 **nē, edelim, aylık bālalar bize öldük, getdiğ, geldiğ derğe, niyazıyla mēmed ağaya**
81 **dedim, ğediñg de bi baķınğ geliñg baķayın dedim. ıramazan ğünüydü, biriniñg adını**
82 **ıramazan ğoymuş, biriniñg adını bayram ğoymuş, gelmişlerimiş çocuğunğ biri ölmüş.**
83 **çocuğunğ göbeğinde bi deliğ varımış biriniñg de yarğınında varımış, allāhınğ edecē.**
84 **ülen mēmed demiş bobası, ıramazan öldü ya, bayram da yüz yumacağ demiş. geldiler**
85 **böyle böyle, eyi iki üç ğün sonğra bi, tā duyduğ öteki de ölmüş, öyle bir işde bu.**

XVIII/2

1 **RD: göçebecilikten? DZ: ğöçerdik eski ğünlerde. RD: o zamandan aklında kalan böyle**
2 **unutamadığın bir şey var mı? DZ: eyi kötü var aklımda dıkı şey. RD: ha, onu anlatsana.**
3 **DZ: ğöşdümüzü mü annadayın. RD: ğöçdüğünüzü anlatma, hatıra hatıra. ZD: benim**
4 **ğendi şahsıma ayıt bir işler oldu, onu annadayım mı? RD: anlat işte, onu anlat. DZ:**
5 **benim evlenmemden, verilmemden dönmemden onu annadıvereyin işde. o nişan**
6 **hekiyasını. RD: o nişan hikayesini anlat. DZ: nişan hekiyasını bobam verdi beni,**
7 **buraya. RD: gönün varmıydı? DZ: gönğlüm yoğudu emme, gönğül yoğ diyemezdiğ**
8 **ki evel, diyemezdiğ. RD: sesin çıkamazdı. DZ: hāç, bir zıpaya verse oraya ğedecēdiğ.**
9 **ordan, benim ğardaşlarım istemedi. meğmed āÇa, mustava ğuş varıdı. onnar**
10 **istemediler, anam da istemedi. adamınğ ğolununğ biri yoğudu. etme dedi anam,**
11 **besleyemez dedi. ğendim beslecēn dedi bobam. neyse söz verdi. söz verinsireğ,**
12 **ğarā, ca ğetdi. nişan olacak, eksiğ ğediğ almaya ğetdi. ğardaşım mustava ğetdi vardı.**
13 **ğoyun ğüderdi, ğoyunu ğodu, getdi vardı darıldı, neye veriğ deyi. öncede biz onnara**
14 **benim ğörümce varıdı döndü, onu istediğ āmada vermediler. DZ: ordan onunğ**
15 **ğızğınlığı hanı. bobam da ille de vereceğēn dedi. benim adamınğ nenesi de bobamınğ**
16 **bacısıydı, anası da anamınğ bacısıydı. RD: birbirine örölü yani. DZ: heyye örölü, ondan**

17 sonġgura söz verdi bobam. āşam anam dede ki baġġa, sen dedi hüsēyīn ġocā_ıl varıdı
18 ebişler, ora ġötürsem mi ki dedi. olan yok ya ġāyırġı gelip de ġötürümü_kü deyi ġece.
19 yatırmaya, bobam yok ya ġāyırġı. mēmed āġa da deve aramaya ġetdi çala. hay adam
20 dedi, ordan bi_şēy olusa dedi neye ġötürdüġ evimden der belki dedi, olusa bir şey
21 burda olsun dedi. **RD: ev nerde? DZ:** çayırdı. çayırdı, ordan yatdık, anamıla iġimiz
22 yatdık, bi de ġüççük bacım var aşşā. **RD: o da var, üçünüz yattınız? DZ:** heyye, mēmed
23 āġanınġ ġarısı da zeybeġenġ ġızı. oda, oda çadırı var evinġ öġünde o da orda yatı_örü,
24 çocuklarıyla. āşam yatdık üyüyük dēlin tā çadırınġ önġü atık. ġeldi yavaşca yanı
25 başıma oturdu benim ġardaş. hişt dedi, hı dedim, ġak dedi, ġakdım, çeketiġġi ġey
26 dedi. çeketimi aldım yūkünġ üstünden ġeydim. haydı ġak dedi, ġapıya ġeldim, anam
27 seslendi yok, uyanık ya. ayak ġabınġġi ġey dedi. ayak ġabım yok benim dedim az
28 pekçe anam duysun deyi. anam o zamana ġaġarka örelendi. etme ölüm, ġetme ölüm,
29 emdirdimi halal etmen ölüm, şu yanı ölüm, bu yanı ölüm derke bi tüFek atııverdi,
30 ayavcımızda bē_erde. ben de baġġa sıkıldı sanırım, bizim eniştēymiş kıyanınġ öġlu,
31 oda varımış orda beġler. ora ġötürecek beni benim ġardaş, ordan ġodu da vardı ġetdi
32 ġāyırġı. **RD: çadırdı bıraktı. ZD:** ġeldi, neyse bobam ġeldi, bir iki_ünden sonġgura,
33 nişana ġeldiler. çadırları ġurdular, yemekleri ġazannarı vurdular, ben de çadırınġ
34 arġasına oturdum. orda bi_şēy diġerin hōyle sırt elimde. bizim mēmed āġa ġeldi böyle
35 elleri cebinde, ayā çizmeli āyama bi dürtüdü baġġa, burdan ġak da depeniġ ardına
36 āş dedi baġġa. **RD: neden diyor onu? DZ:** vermēcek. ora mustaFayı yatırmışımış evel.
37 mutaFa, vardımıdı yüzüġyuyu yatır. yalınġ ayak ġediverdim ora. çadırınġ içi dolü,
38 nerde bulacān ben. aldı da haydı ölüm diġiliverdi at tapırına. ayām yalınġ. ayamı daşlar
39 dildi, tam yoġuşa varınsıraġ bayıldım ben. ġetdi birez ġaramık pürü ġopardı ġeldi, onu
40 biġ ġevceletdi baġġa. ēyi kōtü depeyi āşdıġ. emme nişancılar ulam ulam oldu
41 ardımızdan. **RD: öyle mi? DZ:** hı, ulam ulam oldu ardımızdan, şōyle daşınġ şeye
42 çekildiġ surata biz ġāyırġı. cebinde biġ cüzdecēz varımış çıkardı, bi adım tāhā atınġ
43 ġepinġizi ora sererin dedi. cüzden dabança oldu ġāyırġı. ordan millet daşlarınġ başına
44 ġaltar gibi hep oturuşdu. bizim alı bulut yörüdü üstümüze. alı buludu bilirsinġdir? **RD:**
45 **tabi, bilirim. DZ:** amca dedi, iş bildiġinġ gibi dē_ēl enderden biġ adım tāhā atma dedi.
46 o da oracıkda ġaldı. biz āşdıġ depeniġ arġasına. ġetdi ġar deli_ından biġ ġar
47 çekdi_eldi. daşınġ üstüne çintdiġ yediġ ġarı, oturórüyüz ininġ altında, beride ġāyırġı
48 dö_üş çekiş bobamınġ ona buna tüfek sıkacak olmak, yemekçi halam varıdı yapalaġ ,
49 onu tüfe_i elinden alacan deyi valla hōyle pambıklı hırġası varıdı, hurasını delmiş

50 tüFeğênğ burnu. anama sıkacak. ileri geri derke zeybek demiş, yensin yemek demiş,
51 bobama yemek vermiş olayın, mevlüt vermiş olayın demiş. yemişler dağılmışlar. **RD:**
52 **sen nişan günü kaçtın yani?** **DZ:** yok, bizi götürdüler ğardaşlar. ordan ininğ başına iki
53 ğişi geldi biri bizim bu halil āĜa, halil amca, ... , biri de vezullaħ mıydı bilmen.
54 mustaFa, mustaFa, mustaFa, sesdenmedik, sesdenmedik, sonğ başı, donğhuz
55 olünğüzünğ k̄örü dedi. çıkdı eşgere. mēmed dedi bize āşam dedi, dedi ki onnar, demiş
56 ki mustavaya, āşam filen yerde, mesele yaylaçıkda filen yerde isterin sizi demiş.
57 “mēmed dedi gelsinler dedi” dedi. millet dā_ıldı dedi. ben getmen dedim, ben yalınğ
58 ayak apdalmıyın ben elinğ içine gēdecek dedim, gētmen dedim, gētmedim. oturduk,
59 gētdi onnar. gün aşıp gēder bundan sonğura hūlen, iki ğişi tāħā geldi. mezmur
60 gēdeceğēz eve ğāyrı. kimse ğalmamış. vardık ayaklarımızınğ altı hep ğabardı hōyle,
61 daşlarınğ arasında. yapalak hilen varıdı, bi soğan döğdü, endē ayaklarımızınğ altına çaldı
62 halam. ordan bizim ıstarda bir heybe atılı, nişan heybesi. heybede ayın oyun var. altın
63 var bilmem ne var, ıstara atmışlar. ordān, āşam oturuğa iki ğişi geldi. biri mollaydı ya,
64 biri kimidi bilmen onunğ. zeybek heybesini isteyōrū dedi, dōnecek. siktirinğ ordan
65 dedi bobam onnara onnar da gētdi. **RD: baban verme taraftarı.** **DZ:** bobam verecek, ille
66 de verecek. neyse iş bitdi. bi sene nişanı dolandık, ertesine yaylaya çıkdık, düğün
67 edildi, orda ğāyrı iş bitdi. yenğhişarlılar dū_üne gelirmiş, tā mezer alānğğından
68 dabança atmışlar, molla hüseyin deyi birisi varıdı, bizim dostlarıydı onnarınğ, ülen ...
69 gömdüğümünğ apdalı demiş, mezer alānğğından atdığım **goca tabancayı**
70 **duymadınğğız mıydı** demiş. böylelik işte bir dū_ün oldu ğāyrı. evlendik, geldi geşdi.
71 **RD: mezar alanındaki koca tabanca nasıl duyulsun?** **DZ:** heyye, işde öyle zerōşumuş.
72 yeter mi? **RD: sağ ol, çok güzel.** **DZ:** bununğ_ula bitirdik işi, başka ne ğonuşayın, sen
73 sorda da ben deyvereyin. ben peğ laF bilmen. işde burdan ğöçerdik bazı yaylaya,
74 ğoyunlar gēderdi āşamdan, ondan sonğura, biz de burdan develerimizinğ yularlarını,
75 havıtlarını gēydiridik. **RD: köpek taşırdık değil mi o zaman biz?** **DZ:** köpek varıdı,
76 ğoyun_ula gēderdi köpek. **RD: köpekleri ne ile besliyorduk o zaman?** **DZ:** köpeklere
77 depit yapardık. **RD: nasıl yapardın onu?** **DZ:** atasınğ k̄erenğğinde bişiridik, birer birer
78 atardık önğğüne. **RD: undan mı yapıyordun onu?** **DZ:** kepekden, undan. toparlayıp,
79 atasınğ k̄erenğğinde bişirip birer birer atardık. **RD: köpeğin katı yiyeceği o.** **DZ:** hī,
80 çobannara sözüüm yabana, bir merkep oludu heybeye ğatıveridik, ollarda verillerdi.
81 **RD: yal neydi yal?** **DZ:** yalı bişiridik ataşda, aynı ona da un atardık, kepek atardık,
82 bişiridik, evdē köpeĜe veridik. hora yalağ ğazardık, yalağa dökerdik. ondan sonğgura

83 goyunu seçellerdi ğāyır ollarda hacıosmanda. ğuzuyu bē_ere yatırılddı, goyunu
84 bī_ere yatırılddı, biz de göçer varıdık. develerimize kilimlerimizi örterdik,
85 geydiridik ötesini berisini. ğöçeleğ, ğöçeleğ yaylaya çıkardık. **RD: bir de emişik derdik,**
86 **hani emişik? mesela kadının biri ölür yolda, başka bir ana onu? DZ:** emdirir, mecmur
87 emdirir. tabi, gardaş olórü onunğ çucuhuyla. **RD: onun südüyle kardeş oluyorlar, ona**
88 **emişik diyorduk değil mi? DZ:** emişik dēyörüdük, ... emine var ya, hüseyin dayımınğ
89 emine. onunğ anası öldü. hatap çenğge deyi birisi varıdı, hu şey de var, emineyi o
90 besledi, emdirdi, anam da ana derdi ona. bu yuvacı ğardaşlarına hep onunğ anasına
91 hülen yuvacınınğ anası bacı ğardaş gibidir onunğ_ula. **RD: peki ala çuval dokudun**
92 **mu? DZ:** he, iki ala çuvalı bizim evde doğuduk, iki benim, iki de emişinğ, aynı bizim
93 evde doğuduk. **RD: çayırda mıydınız o zaman? DZ:** çayırda, onnarınğ evi de bizim
94 burdaydı. aşşa derdi, ēbenğ mi olórü gök gücük? **RD: ebem olur, fatma adı ama. DZ:**
95 ğız aşşa, dūrō derdi anama, ğız içi yağlı edevereyin de ye de öyle gēt derdi. börek,
96 böreğınğ içi yağlı. sı_ır yağını çökeleğenğ içine ğordu topak topak, saşda bişiridi,
97 üstünü yağlamazdı ğāyır. **DZ: ne tür ala çuval dokurdun? DZ:** valla işte, hepini.
98 ğaraburun derdik, çeyiz çuvallarına ğaraburun derdik. **RD: çeyiz çuvalı mı olurdu**
99 **ondan? DZ:** çeyiz çuvalımızdı o. **RD: kaç çuval verilirdi çeyiz için? DZ:** iki, iki çuval,
100 evel çehiz yoğudu. bi çanak verilirdi başınğğı yıka deyi, bi çanak bi de darak. ondan
101 kērim yorğanı çuvalınğ birine ğatallardı, döşşē de birine, bi yastık, bi döşşek, bir
102 yorğan. deveninğ üstüne bir çatma ğerellerdi, çatmanınğ üstüne bir kılیم atallardı. işde
103 o çuvalları da çatallardı deveninğ üstüne, haydı oğlum! başka da yapallardı da, aslıca
104 ğaraburun. **RD: küflen var, küflen var değil mi? DZ:** küğlenğ, küğlenğ, **RD: gümüşlü,**
105 **gümüş göklüsü? DZ:** gümüş. **RD: kırk budak var. başka var mı? DZ:** hepsi varıdı.
106 gökülü, gök neydi, bi taha varıdı emme. **RD: göklü, göklü? DZ:** göklü, işde böyle. **RD:**
107 **kilim ne dokudun? DZ:** kılیم de doğuduk, kılیم de doğuduk. baldırılı kılیم, hasanca
108 dellerdi, ğaFalı dellerdi, ondan sonğrama ala bağılı dellerdi, çok çeşitleri varıdı. **RD:**
109 **alabağılı, güllü kilim diyorlar omu acaba o? DZ:** güllü, güllü kilim, öyle bi_şey
110 duymadım. **RD: heybe ne dokurdunuz ala heybe? DZ:** heybe de doğuduk sırtmaçdan.
111 **RD: sırtmaçdan? DZ:** sırtmaç, at heybesi doğurduk, bindimiz ata atıverilleri onu. **RD:**
112 **gelin giderken bindiğiniz ata atarlardı onu? DZ:** onunğ üstüne ak çarşaf bürüllerdi,
113 ğelini bindirillerdi, adamınğ biri çekerdi, ikisi de teyerdi hōyle iki yandan. benim
114 ğonuşma tāhā mı ey_oldun, bilmen. **RD: süper oldu senin konuşma. DZ:** ğulām ahır
115 duyörü az da. **RD: iyi, iyi, çok güzel, başka? DZ:** başka işde böyle, başka sen sor da

17 ondan k̄eri guzununġ ayāda ġülülü olu_örü. düdüdü düdüdü. **RD: iġniġi nere**
18 **vuruyorsunuz?** **ES:** ġoynunġ ġötüne vuru_örüyüz. popasına, popasına vuru_örüyüz.
19 ġoynu döndürörüyüz cānım, ġoynunġ dini dönörü, ġuzu kendininġ sanacak, başka
20 ġuzu ya, kendininġ, kendinden o iġniyle hani döndüksüre kendim ġuzladım sanı_örü.
21 **RD: ona iġnik vurmak mı deniyor?** **ES:** iġinik vurmak denē_örü. iġinik vurmak. **RD:**
22 **başka ġençliğinde unutamadığın bir anı, bir hatıra var mı?** **ES:** ne deyvereyin,
23 ġençliğinde bunnar beni ġaçırdılar. onu annadıverecēn sanġġa häç şaşırtnadan. hindi
24 köklüye çıkdık. **RD: sen isteyerek olmadı bu iş diyorsun?** **ES:** isteyelek olmadı, on yedi
25 yaşındaydım. ġötürdüler. zopayla eresmen. ġendim ġaçmadım, üç kişi beni çadırdan
26 bi cuma ġünü aldılar. bir bu, bir āmad su. **RD: biri beyin yani?** **ES:** heyye, bir bē_ēm,
27 biri de āmad ġaynım, bir de daġmā_öz mēmed deriz. çadırdan böyle ocakda ġuru
28 fasilye ġaynayıyörüydü. bende ġoynunġ işde yaz ġünü, ġöşdüġ vardık köklüye, peynir
29 kesesi.. **RD: yaylaya çıkmıştınız?** **ES:** yaylaya çıkdık, köklüye çıkdık, ordan ġoyun
30 sāġcān deyi de anam ırāmatlı yakaya getdiydi. hazırlık yapı_örüyüz yoldan geldik
31 a. ben böyle ataşınġ başında haranınınġ altını ölçeridim, daġmā_öz mēmed giriverdi.
32 benim buramı bi sıktı. işde o şeyle barnaġlarını āġzıma ġatdım. ısırđım adamaġıllı
33 böyle ısırđıyım. ondan k̄eri pata küte bizi üç kişi aldılar da sarı alānġdan yanna.
34 ayaklarımdan duddular, ġollarımdan yarıġınım yerde böyle kürünelek ġötürdüler.
35 köpek hav hav hav, köpēġe bi dabanca çeki_örüller. o zaman saçımınġ meliġiminġ
36 biri bütün ġopmuş. hanı arallarkā bulmuşlar. **RD: meliġin biri?** **ES:** meliġiminġ biri
37 ġopmuş. heyye kopmuş. meliġi bulmuşlar böyle, çadırdan yoġarı gedinsire. **RD:**
38 **anlamışlardır o zaman?** **ES:** annamacā belli mi canım, belli. ordan neyse aldılar, bi ġece
39 dāġda bi ġaldık. **RD: daġ başında mı kaldınız, çadırdan mı kaldınız?** **ES:** daġda daġda
40 cebele daġda, cebele dāġda. **RD: üşümedin mi?** **ES:** üşümesenġ nē_edecenġ. ordan bizi
41 ġāyrı aramaya çıkıġlar. hasancalar, honnar, hunnar ġāyrı ġēri alacāz deyi. bütün obalar
42 aramaya çıkık. ordan beni bi tāġā ġopardılar, nere deyeyēn şu ġebizden yoġarı. **RD:**
43 **buraya tekeye indiriyorlar.** **ES:** bura tekeye ġötürü_örüller, bununġ bir halasınınġ oġlı
44 varımış, deli_öze bura getir ben häç ömrü hayatına bulundurman deyi_örü. ben
45 adamınġ birine dedim ki ketip deller bē_er var, böyle böyle beni ġaçırdılar. ġāyrı
46 bobam ġarōla dava etmiş, şe_etmiş. o daġlardan, beni ġaçırdılar dedim. adamınġ biri
47 de bobam dava ederġe orda ēldirde, böyle böyle arġadaş şu šekil çok zēbil bir šey
48 demiş annadıvermiş, aşşā ġētdiler demiş. **RD: gene üç kişiler mi?** **ES:** üş kişi dē_eller
49 ġāyrı, hüseyin ile iġimiz ġaldık. beyim ile beraber ġaldık. ġerileri getdi emme,

50 gerilerinġ de başına yuh tūvanı ġöçmüş. **RD: yuh tufanı?** **ES:** dövmüşler! ordan bi
51 bunnarınġ bi dostu varımış, ora vardık. orda bizi ikinci ġece yaġaladılar. buldular
52 canım, bulmācaġ salāġ ... **RD: nerde yaġaladılar?** **ES:** yā, hindi boklular deyi bir köy
53 var. orda yaġaladılar. yolda ġebizde, tāhı yoġarısında. **RD: siz sannıyı beli aşdınız yani?**
54 **ES:** āşdıġ, āşdıġ. **RD: tekeye inmişsiniz siz?** **ES:** indik, ikinci ġecessi. ordan bi araba
55 şey. işde bastılar, yoġ mok dedilerse de, ġāyrı burdayın ben deyi bārdım, burdayın
56 dedim. ses verdim, ordan bizi aldılar, ēdire, muġākkemeye çıġardılar. ġeri verdiler,
57 ġeri aldı bobam, vermen dedi. **RD: sen hüseyini uyutup kaçamadın mı?** **ES:** ġaçamadım.
58 ġāġ zatan öngcelerden olanlar ġaçırmadı, ondan ġeri hindi bobam ġeri aldı zaten yaşıım
59 da ġüççük benim. ondan ġeri işde. **RD: kaç yaşında evlendin?** **ES:** yīġirmi üç yaşında
60 mı evlendim bilmen, yedi sene sonra evlendiġ biz, düġün ile evlendiġ. yedi sene canım
61 uFādım, on altı on yedi yaşında ġelin olalaġ verdi. ġönġüllü olalaġ verdi. **RD: senin**
62 **ġönlün oldu mu?** **ES:** yā, benim ġönġlümde olmadı emme, hıṣā billah deyyörüydüm
63 emme, bende bi_ṣeylik yoġudu aynı bu šekil idim hanı. anamınġ ġönġlü olmadı,
64 bobam öldü, soṡgura soṡgura ekmeġ yanġı baş ġaġıncı deyi deyi düṡündüm. ġedecēn
65 dedim. böyle oldu. ġedecēn dedim ġabillendim, yedi sene soṡgra evlendim, dü_ün ile
66 biz. böyle oldu benim iş. **RD: başka söyeleyeġin bir şey varısa anlat?** **ES:** ben
67 utanı_örüyün, bi_ṣey deyemen.

XIX/2

1 **ES: sinġmecik** oynardık, bir orman oludu, ormanı pırılaṣa pırılaṣa bi de zobi daşı olurdu
2 biribirimizi, bulurduġ. hī, ben buldum zobi derdik. ondan ġeri ötekine ġeçerdik.
3 ötekiner arġada ġāyrı, öteki bir yetiṣirdi, o da arayanı zobilerdi. öyle ederdik. **RD:**
4 **birbirinizi önger miydiniz o zaman.?** **ES:** biribirimizi öngġerdik. hindi ben hu evi dola
5 dolanımdım sinġġerdim, birinġ burda ġözünü yumar ġalırdı, aġık durdumuydu sēhirdi
6 ġāyrı aramaya ġelirdi. o ardnġdan ararġa bu evi pırılaṣa pırıla.. geliveri, hi sobi derdik.
7 öbürkünü ararġa da öbürkü sē_irdir gelir, arayanı ġene zobilerdi. **RD: koyunu duzlar**
8 **miydiniz, o nasıl oluyordu?** **ES:** ġoyunu duzlardık, hāġ saṡġga bi_ṣey
9 annatamadımġına bi_ṣey bilmeyörüyün, unuttum. ġoyunu hindi duzu var ya, diri duz
10 olurdu, bi de duz daşı olurdu, šu şeyler gibi yastıklar gibi, yek dizimizinġ
11 üstünē_elirdik, o duz daşı ile diri duzu, sürtē sürtē, bi de elekden ġeçiridik. elerdik,
12 içine bekmez dökerdik, darı ġavıdı ederdik darı ġavırdık, beṣ okġa derdik, ġara
13 okġayla, kilo dē_ēl okġa, beṣ okġa duz et, işde hū_adar duz et, ġoyūna ġöre altı okġa
14 duz edilirdi, **hēbeye** ġatılırdı. çoban, sabāla bir omuzlardı. ġoyun nerde duzlanacak,

15 işde nerde çukkkada çayırınğ, ora dēhil de hanı sözüñg gelimi, çukkkada duzlanacak.
16 gēderdi birinğ, gōyun dolanırdı gāyrı ora gōyun varmadan duzlaya, öteki bi evden
17 gēden adam duzu atardı. ondan kēri gōyun bi hayalladı mı onu yūğre. āy, āy dellerdi
18 gāyrı o daşdan o daşa, āy, āy āy dellerdi, o daşdan o daşa. elinde bi de zopa gōyun
19 atırmayı verdimi, pat. āy, āy āy, yūğra dellerdi o daşdan o daşa. böyle sē_erdışillerdi.
20 ondan kēri, yerdi yerdi gōyun duzu çekilirdi gendi, şöyle bir yamrardı iki yakaya nere
21 gēderse. ondan kēri gāyrı, su içecek olan küldür küldür boynu çanğlı dereyi dutardı.
22 öyle duzlanırdı. ben ev işine çok soğuldum da, dağ_ışını mal işini annamazdım. ev işi
23 ederdim ben. ev ile oğraşırdım. çünkü ne olacak evde evinğ işde yemēĞı, sōmēĞı,
24 geleninğ gēdeninğ olurdu. böyle kiliminğ keçenğ olur, o doğunudu, yūng atılırdı,
25 **RD: yünü atıyorsun yani? ES:** tınğ tınğ aslında var o bende de. yay, yay. şöyle goca bir
26 zopa iki metrē_adar, gavası az hōyle ēri olurdu. kirişi gererdinğ ona, bi çekişdiridinğ
27 böyle tınğırık, tınğır tınğır, altına böyle bir daş gōrdunğ, üstüne bir keçe peliği
28 gōrdunğ, oturudunğ, vurudunğ atacağı gāyrı gūbbük, gūbbük, gūbbük atardık. bir
29 keçelik gāyrı, hōyle ederdinğ, yūngğa savırdıksıra hōyle yīgıldı mı onu hōyle dıki
30 sūrtelerdinğ, ora yīgardık. yığa yığa, üç oğka atılmış yūnggu, yekre derdik,
31 bitişdiriydik hōyle. otunğ mindarı gibi olurdu, bitişirdi, yūka olurdu emme incecik
32 olurdu, dört oğka attınğ mı bir ala keçelik dellerdi. dört oğka bir ala keçelik. ēyi keçe
33 edecēsenğ dört oğka. ufağ normel edecēsenğ üç buçuk oğka. çobanınğ kepenēhini
34 edecek olusanğ üç oğka yüz direm derlerdi, öyle çekellerdi. kepenek, işde bi o dört
35 oğkayı bitirdinğ mi, gātına bir dal bi şey gollardı bi bellik, ötekine geçellerdi. öyle öyle
36 işde edililirdi. bi günde ele alını, çadırınğ orda dirēĞini alırdık bi de yan sitili alırdık,
37 evinğ içini galdırdık. içini gāyrı döşşerdik, ala keçe yapacasanğ. hōyle bi ip
38 dolandırdık bi aldan gıymalı gıymalı şey gıyardık, ala çeşitli, öyle ederdik. ah bizim
39 münine gōrümce olsa onda bir ēyi laFlar vardır da. ben hāç bi şey bilemen. **RD: kirmen**
40 **eğirirdiniz? ES:** kirmen ēğiridik. yūnggu gabardırdık, gātardık. işde, şalvarınğ ipi bu,
41 doğuma şalvarınğ ipi, işde bunu nasıl eğirmişler ip ince. bunu ēğiren ğarı nerdeyse,
42 yigirmi beş sene oldu öleli. bak ğızlığındanmış ğarınınğ bu. seksen beş senelik
43 sicimmiş bu. seksen beş senelik tārīhi siçimimiş. ğarı işde ölünsüre galmişlar, bir
44 anğdaç bu. onu gātmişlar, hunu da bizim halaminğ ğızı banğga el olsa vermeyörüller.
45 **RD: andaç dedin değil mi? ES:** anğdaş dedim ben anğdaş ğalaminğ ğızı yollamış bunu
46 banğga. böyle aradım, sē_etdim. nē_edecedim onu. atardık yūnggu gāyrı, sōmek
47 edecēmizi. **RD: sōmek ne? ES:** sōmek, yūnggu atardık, şalvar olı_örüydü ya. sen

48 bilmezsiñdir şalvaları. **RD: bilirim, bilirim.** **ES:** şalvarı bilisenğ, yuñggu höyle
49 yığardık ucundan alıdık, (ācañi sökelecēn), şöyle şöyle özenirdi böyle. özenirdi, ondan
50 kēri, özer yığar yığar böyle dāĞ gibi. ucundan alıdık bir, oğla derdik ğāyrı bi düzgün
51 ağaçıla höyle bura bura bura bura sömek yapıldı. yumaqlanırdı o, çuvallara
52 ğatardık. ordan eĝirecek olduñg mu, ucundan alınırdı, ğolcağ yapallardı, ēĞirillerdi,
53 işde. **RD: golcak mı denirdi?** **ES:** ğolcağ denirdi, ğola dağılana. **RD: kola takılana**
54 **golcak denirdi, yuvarladığımız şeye sömek deniyor?** **ES:** yuvarladımıza sömek deller,
55 höyle dīkışar şe_ederiz, çuvala tābi ğatılı_örü, ordan sömek çıkar. gel ğolcağ edecēn
56 dellerdi ğāyrı. sen de ğedersinğ ordan bi topak çeker heyye, ellerine verisinğ, al şunuñg
57 ğötünü ğad deller, alırım ğöt yannı ğeri ğatardınğ artanımı, öyle. **RD: bir şeying öğrü**
58 **neydi, bir şeyin öğrü?** **ES:** hāç aklıma gelmeyyörüyün. **RD: ala fasulyenin öğrü var,**
59 **gerisi var mı demiştin?** **ES:** hā! bi şey, yemek ğonusundan deyişinğ mi? nerde, bi
60 yēmeği vurduñgda ataşa biterdi. heyye, ak fasilye bitdi. bitmediyse tāhā öri var.
61 **RD: gerisi var, aynısından var.** **ES:** gerisi var, öğrü, ne_ise, ğabıklı derdik, evel ğabıklı
62 alırdık avşardan ollardan, bitdi mi işde kaç oğğa ğabıklı alacañg, ā yeğen ne bileyin
63 ben bi çuval, otuz oğğa ğabıklı alalım dellerdi. iki kile ak fasilye alalım dellerdi. o kile
64 birer çuval ya, böyle bi çuval olurdu bilmeyörüyün. bizim emizde öyleydi, yenirdi,
65 gelen ğeden de olurdu, ey işde bişme bitdi, filen ğabıklı bitdi, alalım bē_erden bi şey
66 tā, ak fasilye bitdi, az ğaldı, alalım /.../ **RD: bir şeyi al derken me şunu derdiniz deĝil**
67 **mi?** **ES:** meğ şunu derdik, buyur demek yoğdu. hüseyin adamınğ elinde ekmeğ var
68 dē_él mi, ona bi şey verecēñg, al şu çomacı da ğet şurdan dellerdi. **RD: çomacı al de**
69 **git derdin ama, bir şey vereceğın zaman me derdin?** **ES:** meğ çomacı, meğ şunu al da
70 ğet denir. ne dēyēn başka. **RD: millet birbirine kavga olduğu zaman, birining üzerine**
71 **çoharlar mıydı?** **ES:** hindi bağtınğ iki ğava bir araya geldi mi bir dedi ğodu çıkarırsa
72 sē_irdişellerdi. işde nemne ile nemne ğavğa edē_örü derdik, sen gelidinğ, ben
73 gelidim, dur arakadaş, etme, döğüşmeyelim çekişmeyelim işde öyle bir ortam bulullar,
74 bi de tam da kötünneğe dalarsa, iki sen vuruverin, iki ben vuruverüyün birine, öyle
75 ğederdi o da arada. **RD: bazen de dögeceğiz zaman adamın üzerine çoğarlarımış.** **ES:**
76 çoğallardı, çoğuşuverdiler dellerdi. adamınğ üzerine çoğuşuverdiler dellerdi.
77 çoğuşuverdi denirdi.

XX

Kaynak kişi:	Durdu Kuş (DK), 84, Karakoyunlu
Özellik:	Öğrenimi yok, ev kadını.

Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Karadayı köyü, Serik, Antalya. 30 Ekim 2014.
Ses kayıt türü	Video
Konular	Evlilik, sürü yitirme

XX/1

1 **RD: durdu yenge kendini şöyle güzelce bize bir anlat? DK:** āy ıramazanım, häç
2 bi_şeyler annayaman kı ğavam hoş bi_şey oldu. hindi o_adar laF deseķ hu yāndan
3 gelip ho yanna geķti. ğavamıñ ği boşaldı hasan. hasan ben Kaç yaşındayın, seksen
4 iki. seksen iki ben. dünüm, bö_önüm dē_elikı, yaşlar geÇık, yaşlar geÇık. **RD: durdu**
5 **yenge nasıl evlendin, ordan başlayalım istersen? DK:** ğoca ķerim, iş bitmiş dambırık
6 dambırık geliveri. düĞün edecek bobam bi deli adamıdı. çıktı öñüne, dön,
7 düĞününĝü eviñde et, bi adam yolla vekilliĝini al dedi. vekillik alınırımış a.
8 adamlar döndü ğetdi, az soñgura ğene bir ğüleş etdi etdi ğoca ķerim daĝları parçaladı.
9 ğüleş etdi o zaman, bobama iddasından edē_örü, eve getirmedı ya bobam. getirmedıne
10 ğüleş etdi bir_eyi. soñĝura geldi ğayrı iķi adam geldi, fekillimi aldı. iki sene nişanı
11 durdum. iki seneden ķeri, soñĝura allah tälá yazmış aldılar, ğelin etdiler, iki sene de
12 onnarda durdum haydi baķalım, gidişim ğara ğediş. **RD: düĝün nerde oldu, düĝün,**
13 **düĝün yaptınız mı? DK:** yaptık, şeyde oldu akça, ak ğedikde. yaylada heyye. da decēm
14 ondan ķeri, bobamıñ evinde sekiz ay durdum. sekiz aydan ķeri hüseyin çıkā_eldi,
15 bobam hüseyini bıraķacak ğetsin dedi, anam salmadı, biz de neyse sā_ar ne bileyin
16 nāhāl olduysa, salmadık. ğetdi hüseyin ordan bir ķel çadır bulmuş ğelmiş ğücücek, ben
17 dedim bullarda durman, alım üzerimde. o olmasa hep iş olacak, alı üzerimde, onu ğayrı
18 bıraktık başka bē_ıre bir çadır dutuverdiler bañĝa. hōyle böyle derķe işde sürünürķe
19 bu yaşa geldim ıramazan ben. neler geldi, neler geşdi başlarımdan. eyi ķötü ğonduķ,
20 ğöçdüķ. hüseyin emmiñ ğoyununĝ sapını salmadı. ben o çocuklarla ine çıkā, ine çıkā,
21 altı, beş çocuk bir ölü dünyaya geldi ya, beş çocūla sürünürķe duTduķ oķudacān ben
22 çocukları, kepenē atdı çocuklara siz ğüdecenĝĝiz ğoyunu dedi. beni kes dedim, ben
23 çocuklarıma ķepeneķ ğeydirmen ayrılırız ğeydirmen. ben ğayrı çocukları salmadım.
24 **RD: hüseyine diyorsun yani? DK:** hüseyne dēy_örüyün. hüseyne dēy_örüyün. bir ğün on
25 ğünnük āzık atdıķ. ben ğendi ğedecek sanırım. çocā bir de ķepeneķ dikmiş habarım
26 yok ğeydirmiş yollamış. ertesē_ün vardım çocuk āĝlar, alı āĝlar uFak da Tāhā beşi
27 bitirdi. ölüm dedim bobanĝ çayıra ğetdi dedim, şafak erķen geleceksiñ dedim. o

28 gelesiye bi su ilitdim ırbıkda çocū çamaşır İleninĝ içinde çimdirdim, ell lira etine
29 ğuşatdım, on lira da eline verdim. ğét, ğayıt ol orta oĝula. orta oĝula ğayıt olacaĝ bura.
30 çocuk gelmeyiverdi, deĝil seninĝ õĝretmen nerē_etti, õĝretmen suya düşmüş
31 deyiyörü, beni eĝleni_örü, düşerse düşsün dedim, sonĝĝu mu yok, haç dene tāĥa var
32 dedim ben de. sonĝĝura çocuk çıkageldi, ğayıt oldu. öyle böyle çocuĝunĝ üçünü eyi
33 kötü aĝ ĝara dedik atdik başımızdan. üçü de bullarda işde eyi kötü sürünür. **RD:**
34 **okuttun yani, düĝün çadırda oldu deĝil mi? DK:** çadır, çadır.**RD: bir anlat, nasıl oldu.**
35 **DK:** nesini annadacān, iki apdal gelir dambırık dumburuk, gedip varı_örü, çadır nesini
36 annadayın sanĝĝa. **RD: nasıl aldılar seni. mesela çadırdan çıkışını anlat. DK:** ho
37 çadırdan aldılar, ho çadıra ... yakınıdı, bir birimize yakınıdı. **RD: ata binmedin mi?**
38 **DK:** at nerde görecēnĝ canım. yakınıdı birbirimize hōyle, hōyle böyle oldu ğétđi işde.
39 **RD: çeyiz ne aldın? DK:** çeyiz nārayacak. bi çuval, iki çuval bi de yorĝan, çeyizi nerde
40 ĝörecek. çeyiz nārasın. bi çuval içine de yastı da soĝallar, bi de yorĝan soĝallar diĝelir
41 çuval. **RD: mahsus dikelsin diye mi yaparlar? DK:** diĝelsin deyi yapallar. zengini de
42 soĝar onu, faĝırı da soĝar. heyye, diĝ duracak hōyle çuvallar, öyle öyle olup gedi_örü
43 işde. **RD: tek çuvalın vardı? DK:** iki olu_örü de biri boş ĝalı_örü. biri boş da. **RD:**
44 **herhalde çadır vermişlerdir. DK:** ne çadırı, ben çadır çatma ĝörmedim. hasan burda ben
45 burda şöyle dizeliydik obanınĝ evinde. **RD: çadırı bir anlat bakalım, bağlarını bir anlat.**
46 **DK:** sekiz bāĝı var, sekiz bāĝ. **RD: onların isimleri var galiba deĝil mi? DK:** ikisi
47 yannarinĝ çadırı az erĝeksi oludu kendiri asılıllar. direĝ vurudu heyye, baş bāĝlara,
48 baş bağlar eyi olurdu. hunnar õsüz bāĝıdı, onnar kel olsa da oludu, eyi olsa da olur.
49 õĝsüz bāĝ örĝen örsenĝ onula da durudu. ötekinler kendir ile durudu. **RD: örken ne,**
50 **örken? DK:** kıldan öreller, hüsülden hasıldan bāĝa daĝallar. benim gibi yoklular, canım
51 ötekinler alırmışdır sa_ar, benim gibiler örer daĝar. **RD: şimdi baş bağlar var yanlarda,**
52 **bir orta bağlar var. DK:** baş bağlar canım, şöylōle salĝın, o õsüzler keller, sekiz bāĝ
53 onnar. **RD: anlat bakalım, kışın nasıl kışıldınız? DK:** ĝışın mı? eyi kötü olurdu da,
54 ĝāyrı sonĝĝura, sonĝĝura muşamba çıkdı. muşambayı bürüdülermiydi, pıtır pıtır onda
55 rahat edellerdi. evelce andımız kel çadır elenirdi. yāmır içine gederdi. biri dedi ki, bir
56 saman çile durdu, endene dediler. samanı çile de dediler akmasın, elenmesin dediler.
57 dutduĝ bir samam çilediydik, onu da ĝuş dādırdı, serçe, serçe, serçe bir şey arardı içine.
58 ıramazan böyle böyle bitdim getdim işte ben. laF da bilemeyörüyün, söz de
59 bilemeyörüyün. **RD: bildiĝin kadarıyla. DK:** hindi hasan bi_şey desenĝ az sonĝra
60 unudu_örüyün. ĝaFa getdi canım. azinĝ buzunĝ ĝavası mı bu, bitdi, evel bitdi bu,

61 gençike bitirdim ben ğavayı. **RD: Şimdi anlatabileceğin bir hatıran, anlat onları? DK:**
62 hindi ıramazan bağ, Şeye ğonduğ, yenđđi köy deriz, bi_sl. **RD: yeniköy biliyorum,**
63 **dumanlının oraya. DK:** heyye, bi evleri dökmeye geldiler, hseyning bi tf var, aldım
64 da cınđ dibine soktum öte yoğarı sağladım. ertes_n de ğŐdk tüfek, t getdimi..
65 ağlım_eldi. orda heyye, tüfek ğaldı. allahım n_derin ben bunu, ariF arđamda ariF
66 arđamda, dnverdim ğri, zapırık, zapırık, zapırık aldım tf, çocuđunđ yanı peşine
67 sardım, omuzladım ocla bile ğene geldim, öğümnden bir adam geldi mi, önğünde bir
68 adam tuvalade sapdı tez gelsin ha tez gelsin ha! derin, emme kmse yoğ. böyle böyle,
69 **RD. blöf yapıyorsun yani. DK:** heyye, atdım ğyrı eve b_erde, atamadım, o balık
70 satar b_er bilemecn hasan, ğurucova d_l de, beŐŐrinden ayrılır onunđ yolları,
71 bŐrinden ayrılır yolları, o köye vardık. benim çocuğun ikisi var eşŞek yayılır, develer
72 yayılır ben de vardım, ardından yığtımdı deveyi. Çok Şeyler geşdi başımdan benim hasan,
73 Çok Şeyler geşdi. allma Şükür en yi ğnm hindi. **RD: kaç deven vardı? DK:** iki deve,
74 iki. bir eşŞek, dört ocuk. emme oğaltdık sonğra emme, ğoyunu yüz etdik, ötekini
75 oğaltdık, deveyi oğaltdık, s_ı ... , oba yrklğ boŐlayiverdi. t orda ğaldı,
76 yrklk. her Şeyi doldurdum deveyi de etdik, ğoyunu da sürüsüyle yapdım,
77 yalınğğız ğüderdim, b_erde durmazdım ben. ben ocuğları salmadım oğula ya Şeye
78 ğoyuna, ğuzuyu ğtdrr bağğa hüseyin. ğendi de ğoyun ğtd. hyle böyle yaşadık
79 getdik. **RD: cereme senin üzerine çıktı yani? DK:** ıkdı, heyye. **RD: bir koyun**
80 **yitirmiŐin onu anlat. DK:** ğoyunları mı, ğoyunnar, ğüzleye indik, bizim ğoyun
81 belinmiŐ ğalmış dĒda. bicz kr madınđ bi ğoynu var, kr mad neğ olur seninđ.
82 HY: akıaba. **DK:** heyye, o ğalmış, köpek de yoğ, ben de hasta yatırın. hüseyin geldi
83 bi bağdı, ğoyununđ yarısı yoğ. içinde bi de erkeç var bizim anđ dağılır. ğoyunu ğırkdı
84 yetim, bi ekmeğ yedi dikildi dĒa. bi fıyı etmiş ŐeŐanınđ başında, köpek b_erde
85 rmŐ. başını beklemiş köpek hyle bir dereye ğıstırmıŐ ğoyunu başındaymış. hyle
86 dk ğeder ğeder bir fıı tĒa ederin der, hanı ses nerden gelir deyi kp, köpek bi tĒa
87 rerimiŐ ora. köpek ağıllı bir köpek, t hurda ğuyuya düşdü köpek, ağladım. Öyle yle
88 ğoyunu bulmuş orda hüseyin ğyrı, topladı ık_eldi. Krk dene ğoyun, ğrk ğrk.
89 bicz o adamınđ var ğoyun içinde ğrisi bizim, madınđ. onu da hüseyin ğoca ğoyun
90 vermiş ona da o içinde ğaln. ğyrı ğoyunu getirdiler, ğatıverdi ıramatlı, Őfala geldi,
91 hüseyin geldi. iki ocuk var tarayıp gelir yoldan. ilen hamza dedim, uFağlar, y dedi.
92 ğoyun nerde dedim, biz ğoyunu yitirdik der. y anam. ğoyun hasan topyla hallatdan
93 varmış, hallatınđ üstünde mezerliđinđ yandan, mezerlikden dĒa vurmuş. dĒa

94 vuruşda beşirinġ çocūnunġ köpēġi varımış orda bē_erde. ġoynu ġayrı canavar
95 nē_ġetmiş, dutdūnu boġmuş, dutdūnu boġmuş, nā_ılısa ġayrı, kōpek_ētişmiş, aralamış
96 ġoyunu. bi dereye ġıvratmış ġoyunu. üç ġün valla hasan inanmassınġ, üç ġün aradılar.
97 üç ġün aradılar, hasta ben de ġedī_örün dāġa. ġaradāġa. ġaradāġda deve mi bu ġuyun
98 duracak. ġoyun yaylaya ġetmiş. allahım yārebbim, osman ġoca ırāmatlı geliveriymiş,
99 iki ġarı gelivermiş öñgünden. a bizim ġız demiş, biz demiş ġoyun sürüsünü yitirdik
100 demiş, ġardeş demiş yer oynaġında demiş bir ācınġ dibine kōpek_ġıvradıp döker
101 ġoyunu demiş. orda ġoyun bulundu geldi ġāyırı. bizim bisē_ġel ġoyun getirdi, bunu nere
102 getirisinġġiz dedim, vurduġunu çarp.. ġap ġara çürümüş. hep kestiler dereye, dereye,
103 dereye ġoyunnarı. öyle bir iş ġeşdi başımızdan da. **RD: kaç koyun dedin, kırk koyun**
104 **mu? DK:** ġoyun çoġudu çok. kim ile ġonġşuydum ben, şey ile ġonġşuydum, mümin
105 ırāmatlıġil ile ġonġşuyduk biz. ġoyunumuz kŭmeliydi, onunġ ġoynu da kŭmeli, bizde
106 de var. yoġudu biz üç ġoyun ile ayrıldıydık, buldūmuzu ġoyun etdik, ġuzu etdik, ele
107 çatacāz deyi, onu da çatamadık. yörük satıverdi, hurdā şeyi pambık, susam şeye
108 ġaldılar burda, hindi de püşmenner. herkes ev yapar, bāġ yapar dāġlara. bizden kēri,
109 benim çocuklardan kēri, herkes ev, sen de mi ġetmediñġ. çayıra ev yapmaya.
110 nē_ġedecenġ çayırdaki evi, nē_ġedecenġ. **RD: üç koyun ile mi ayırdılar seni? DK:** üç
111 ġoyunula ġulaġ sızġilinġ yanna, çoban olduk. hakkımıza ġoyun aldık, dīkı ben bir
112 çalışrdım. **RD: şalvar doġurmuydun? DK:** ō, sabā_adar ēġeri āşama doġurdum. kŭlim
113 doġurdum, kilim. ala kŭlimlerden. onu doġu, bunu doġu, ēyi kōtū idara olduk, hayla
114 olduk, yaylaya çıkdık, bizim ġoyunnarı ayırmışlar hōyle. tanıdım baya ġoyun ġabartısı
115 var hōyle. bunnar ġoyunu satdı bizimkini ayırıverdi. beş sene mallarını ġütdüler
116 obanınġ. beş sene mal ġüt, bizim ġoyunlar ... var dedim, yeter o bize dedim, dīkı
117 ġülüşdüġ. ondan kēri bir obaya ġātdık, bobanġġile ġonġşu olduk. ġonşu oluşun
118 hüseyne ne dēyen oldu ne bilēyin, emmi dedi ben ayrılacān dedi. başka yere ġedecēn
119 dedi. ayrılısanġ ayrıl ūlen hüseyin dedi, ōlīm ıramazanı ġötürececek halinġ yoġ a dedi.
120 ayrılırsanġ ayrıl dedi. emme çocuklarınġġız hilen pek baġardı bize. oġlan çocuklarım
121 benim, oġlan çocuklarım benim ġız çocū gibiydi. hindi hōyle dellerdı. beşir ile der, bu
122 hüseyin nā_ġal geçinecek? bi sürü ġız çocū. benim çocuklarım çok uslu ydu, uslularıdı.
123 **RD: sen çocukları okula ġöndermişsin zaten, koyuna ġöndermeyeceġim demişsin. DK:**
124 ġöndermecēdim emme, yolladım ġāyırı çocuk_ındıydı, ġayıt olmuş da çocuk_oyunaya
125 ġetmiş. orada da. hüseyin emminġ beni eġlenir. bi der öġretmen düşmüş denġġize der.
126 bi bilmen ne der. beni eġleni_örü. heyye, çocuk_ da ġene suya düşmüş ıramazanım.

127 benim olan, oba heyeye, alı oba dūne gétmişimiş, oda gétmiş onnarıla, onnar demiş, bir
128 ırmakda az k̄erenġ ırmakda, ırmāḥa girmişler, sırtçāzını ġomuş, paracī da var dīkı ya
129 parayıda ġomuş bıçānı da ġomuş onnarıla çimmiş. bunu sel bir aldıġında, hōyle bir
130 hayıtçık varımış aķan suda, hayıdı dutmasa çocuk aķ denġġizi dutācamış. çıķa çıķa
131 varmışımış sırtını almışlar ne paracını almışlar, bıçacını almışlar, ēyi de dedim
132 sırtınġġı atıvermemişler suya dedim. ölsenġ nē_ēdecēdiġ dedim. bi tāḥā doğurudun
133 da der. evel çocūm suya düşmüş onunġ adını ġoyalım derdiġ demiş, bi_şēy mi
134 olacādı der. öyle öyle geldi geşdi işde hasan. okudacān deyi çok oġraşdım. bunu
135 dōġdüm, bē_erde oynarımış, okuldan ġaçmış oynarımış, okumacān deyi. elini bir
136 ısırdım böyle, bobanġġızınġ ġazancını mı yēcēnġġiz, ne okumayacānġġiz? onu bir
137 ısırdım mı. ariFi de çok çektim, burdan bi getdi hasan, orayı ġazandı géttiydi, çocūġa
138 terōrisler bizim ilen olusanġ olursun, olmazsanġ seni yok edecēz demişler. ġarı da
139 demiş ordā ġız varımış, sen demiş ġaçmaya bak, ben onnarı eġlerin demiş.
140 yoķardaymış ariF. ariF nerde, ariF inmedi tāḥā demiş. ariF geldi ġayı bura, ġapıya
141 açıverdim de hōze, iki babıç potin var, giriverdim çocūḥa, ūlen sen ná_aranġ burda,
142 ana, ben ġaçdım, sesdenme dedi. beni ġorġuduşu. hindi huraya, ahırınġ içini
143 deşiboturu, nidenġ ūlen burayı dedim. kitapları hep ora ġömdi. ġorķusundan ġömdi
144 ora kitapları. ondan k̄eri ayaġa ġakdı ġāyı. ana dedi, ben anġaraya ġedecēn, get. getdi
145 geldi, sen demiş ġaybetmişsinġ. haydi, fırla burdan. k̄ovmuşlar ordan neyse, beni dedi
146 böyle böyle etdiler dedi, sen ġaçmıssınġ ġaybetdiġ demişler. ey nē_ēdecēnġ,
147 ġederķe geliķe hurdan da bi ġapı açıldı ġāyı, ḥarīta muhandizimi ne ora, ēyi k̄ötü, oda
148 ekmēni çıķardı ordan. bu da ēyi k̄ötü çıķardı, başımdan atdım ġāyı nē_ēdeyin. ġoyun
149 da gétdi, ġuzu da gétdi, adam da gétmi vardı, depede ġaldım. işde bu böyle aġa. **RD:**
150 **bir savaş olayı varmış onu anlatsana. DK:** hāç bilemen ki, ġörmedim. duymadım hasan.
151 **RD: şeyi nasıl yapardınız, şimdi koyunun kuzusu öldü. yeni bir kuzu yakacaksınız. DK:**
152 yerine bir ġuzu getiridik. ġoyuna bi_şē edellerdi arķasına ġoyununġ. ġoyunu
153 ġıvradıllardı, ġuzuyu ısladıllardı salallardı, dīkı duz muz çilellerdi, ġoyununġ ġönġlü
154 olursa yalardı. ġönġlü olmazsa depme ġoyveriydi, ġuzuyu almazdı. HY: iġinik. /.../
155 **RD: günde, mesela, bir haftada kaç defa ekmek atardın? DK:** allaġanġ günü ekmek
156 atardık biz. valla, allaġınġ günü her sābala ekmek atılırdı. işde bōreķ atılırdı, her zaman
157 hindi üç aydan üç aya ekmek atarız. sabāla ġāyı herkes, ġayfaltımız oydu, ġāyı, hamır
158 yunġuranınġ, hamır yunġuran ġāyı bazlamadır, bōreķdir ne bulursaķ yerdik. **RD:**
159 **bōreķ deġil, büküş büküş de. DK:** büküş derin. evel büküşüdü de hindi bōreķ, adını

160 dē_ışdı. **RD: şimdi hamuru yoğurdun. topak topak bir şey yapıyorsun ana ne denir?**
161 **DK:** bezeledik. hora yığdık, üstüne bi çapıt goyduk, bulaştık yazmaya. hasan da
162 bişiri_örü, ben de atı_örüyün, olusa ğarşımında bi de atan olur. her gün sabāla ekmeğ
163 atardık. neden ederdik onu işde, yumşak yenecek deyi ederimişiyiz. şiş çevirir. benim
164 ōmde bi senit, onunğ ōğünde de olur bi senit yaz bobam yaz. ekmē de bişiren yağarsa,
165 oklā bi tıkdırız eline ekmē yakma deriz. şişi bi vuruyuz. böyle işde. şişi vuruyuz. **RD:**
166 **kömbe neydi kömbe? DK:** kömbe mayalı ederiz de, atarız a. birinde ay hasan millet
167 kömbe atdıra gēder, benim de bir ıstar var onu bitirecēn deyi oğraşırın. ğarınıñg birine
168 dedimi ki, ĩcık un gētür de bañğga da atdırıver dedim. çocuklar yarın siz yerke ne yesin
169 dedim. üy dedi, ben hindi dōnecēn dedi. şafāla ğakdım, bi hamır yuñgurdum bi ataş
170 yakdım bir kömbe ğodum ğocamannık, bağdım kömbe ğözel olmuş. ataşa dayıverdim,
171 deveyi sarıboturudum unudurvermişiyin orda hasan. hallat ğuyusunu da vardım,
172 kömbe aklımā_eldi. ğerisin ğeri dōndüm, kömbeyi çırpaladım etēme ğatdım ğoştum.
173 ne deyecēn bañğga dēyemedim işde. şen āmadıñg bacısı varımış bi. sen dur ülen demiş
174 alıya benim. deve getmiş, benim çocuklar getmiş ileri. ğız yengem çocuklarımız gētdi,
175 anam gelecek hindi ardımdan dediye tā ğarı vermemiş, salmamış çocū yoldan. çocuk
176 geldim diğelir yolda. ülen nē_etdiñg, deveyi aldım ondan, sen sērt eşsekleriñg başına
177 çocū_a. eşsek getdi ğāyrı. çocuk orda eşşē bulmuş, ben de deveyi ileri vardım. ğarı
178 allah var, ğabıklıyı sarmış sıpanıñg üstüne, şöyle belinden boğmuş, bi yannı
179 ğurtarıverdim öğkelendim ğarıya da. o ğayrı düşmüşdür a nere düşdü. **RD: gabıklı**
180 **neydi, gabıklı? DK:** ğıyma vasilye hanı. ğurumuş, eşşē atmış hōyle, öğkemden baya
181 salıverdim. bi an nerden düşdü, bilmeyörüyün ğāyrı. hindi orda, çocūmu salmamış da,
182 ben etdim dēcēn āşşāda. **RD: güzleye imdiğiniz zaman köylere bişme almaya mı**
183 **giderdiniz? DK:** gēderdik, yuñg ile, yuñg ile. **RD: yün ile değış tokuş yapardınız? DK:**
184 yuñg ile gēderdik. yüz direm yuñg verdiñgmiydi iki oğka bi_şeyler verillerdi. hindi
185 ne yuñg alan var, ne söz alan. herkez beğ olmuş beğ. āy allahım, yağayı mı denğ, o
186 bademliyi mi denğ, herkeS. bademlide iki ay durduk, geçen sene hamızayla. **RD: bu**
187 **kadar mı? DK:** bu ğadar. ğene hordan hurdan ō_adar etdik. **RD: ettik, ettik, sağ ol. DK:**
188 bizim çay nerē_etdi, ğelin nē_etdi. **RD: sanırım gelirler canım. çay yitecek mi, evin**
189 **içindeyiz nasıl olsa, çay gelecek. DK:** ona demen gelecek de, ses, ğıpırtı ğayboldu getdi,
190 ondan derin. bizi mi dıñglallardı_kı. **RD: bizi dinliyorlar. herkes pür dikkat bizi**
191 **dinliyor şimdi.**

1 **RD: yörükçülükde, yaşadığın, unutamadığın, günlerden bildiğin bir şey varsa anlat bize.**
2 **DK:** yumruk yaşımdan beri, ğavamda böyle taradırın, ederin, boşaldırın, ederin,
3 boşaldırın, üyüyemeyverdim hindi ğalân. **RD: o kafanda tarattığın şeyleri bir anlatıver.**
4 **DK:** ey işde obadan ayrılıp getdîmi. **RD: onu anlat.** **DK:** onu bunu, hepisi böyle geçer
5 orda. çıktık getdik obadan, demin deyverdim a, ayrıldım ben ğayrı, bobalıkğilden
6 ayrıldım. hanĝı birini annadayın ben sanĝğa bununĝ? **RD: birini annat, birini.** **DK:**
7 birini mi annadıvereyin, birini annadacāz ıramazan, bi āşam oturdūduk. ben hanı
8 obanınĝ geliniyin ha! benim biğ güççük ğaynım var. bu hanı laF edecek bi_şey dē_ël
9 bu da. bobamĝile iki esker çıkā_eldi. esker varımış, aşşa yanımızda hōyle. bobam
10 de eskeri çok sever. bilemecēn allaha can verecēn, oĝlaĝı kestiye de bilmen erķen
11 gelmişler, hastalandı öldüyse de bilmen. kesmiş, bütün et bişirmişler, bize de
12 yollamışlar yoķarı. yedik, içdik. çocuk bekmez yececēn dedi. anası da bi vurdu çocukā,
13 çocuk da ĝaķdı, ben de güldüm çocūna, öyle etdîne ĝarınınĝ. çocuk da banĝğa
14 takıdıversin toķadı haydı bakayın. ülen dedim, bi de ben sanĝğa vursam nē_olur şindi
15 dedim. utanmazsanĝ vur dedi ĝarı. üy, neye utanacān ben dedim. ortada bi_şy mi var
16 derķe ĝayrı ĝoca ķerim çıkā_eldi, aşşadaymış bizimkinnerde. çanĝıltınĝıza çıkā_eldi,
17 ĝızım der otuz senelik ĝarı ĝedecēne, sen ĝet demesin mi banĝğa. ben odalıkımıyın ēy
18 dedim, ben odalıkımıyın burda iki senedir dedim. o zaman anam geliverdi hemen
19 geliverdi aldī_etdi beni, ĝedişim ĝarā_ediş ĝayrı, bi tāħā dönmedim o eve. **RD: çıktın**
20 **ordan? DK:** heyye. ĝedişim o işde. **RD: bir de ĝoca kerim sekiz yaşında tuz gölüne**
21 **gitmişler bir? DK:** ĝardaşı eskerdeyke mi? **RD: asker kervana el koymuş.** **DK:** eskerde
22 ölmüş dediler, ĝarı burda bizde bi_sē_ël durdu. bi dedim esker varımış dedim ben.
23 nerde dedi, öte yaķa neydi öteyaknıĝ adı ülen, ... enĝher hüseyindir o dedi.
24 soralım gelelim der. ĝız hüseyin mi olur elli seneden ķeri dedim ben sa_ar ölmüş
25 getmişdir dedim. haç yaşında ĝetdi eskere, yirmi yaşında getdi dedim. elli sene oldu
26 dedi, ĝarı da. bilmeyörüyün şeye getdîni, ben savaşa getdiğini bildim yoķ, yalınĝĝız,
27 ēhtiyar esker topladılar. bobam uvacîdi. uvadık biz, esker ĝötür, halılınĝ ķerimi
28 ĝötürdüler. birez birez adam ĝötürdüler, bobamı sonĝra döndürüvermişler./.../ **RD: siz**
29 **yayalaya hangi yoldan giderdiniz? DK:** şeyden sannıdan, ĝederdiK. **RD: siz bu**
30 **manavgat tarafından gitmezsiniz? DK:** orda getmezdik, o zaman sannıya salmadılar da,
31 demin lav ediverdim a, hasan o zaman bobamınĝ ardında, ben de getdim, eşşēĝenĝ
32 üstüne bindim, suya mı vardı ora, neye vardı bilmen, biğ ev yoķudu endē serikde bi
33 dene. ağır örtülü şey vardı oda, önĝünde üç esker vardı oturu. hāç unutman. ĝarā_ol

34 oluşuymuş o. o zaman sinğgek yok, ğarabuynuzda birez macır evi vardı. inne yere
35 düşmeciñ hindi. getdiñg yeri bilemeciñg. getdim, bunnara öğkelendim, hamızaya
36 hindiği hora baķana, get dedim benim āyama babıç getiriver dedim. gétmedi. gétdim
37 ğendi başıma vardım. tam hocalarınğ eviniñg öñgüne de vardım, ğaFayı şaşırtdım
38 oturdum. bu olalı hayla oldu. baya beş altı sene oldu. oturdum ora, gelen geçer, gelen
39 geçer. ğaFam yerine gelmedi. ben bura nerden geldim allahım dedim, hurdan mı
40 geldim, burdan mı geldim, oturu_örüyün, diķeli_örüyün, etrafıma bakıp ğene
41 oturuyun. ülen hasan daş ... taķada ğaFam geldi mi yerine. hıh dedim babıççı hurdaydı
42 dabalar ğederin deyi ğorķarın. /.../ DK: atatürk öldüğünde adamaķıllı aķlım ereröri,
43 tam sekiz yaşıdayın. **RD: o zaman nerdeydiniz? atatürk öldüğü zaman? RD: atatürk**
44 öldünde ışam burnunda beri geliveridik. on mayıs mıydı on ķayıs mıydı?
45 ışamburnundan aşsa ğederdik. **RD: on kasımda. DK: heyeye, teķeye geliveridik.** alı
46 çaviş öldü irāmatlı ya, yörük hülen çadırınığ altına çalı ğordu ya, onnarı ataşlar bisē_el
47 çocuk. ay oğlum der bizim hüseyin, çok ğavalı éiydi onunğ a, yaşı.. şey der, atatürk
48 ölmüş der bayraķlar inmiş der. bayraķ deyi neye der ne bileyin ben, bizim bi_şeyden
49 habarımız yok. ğāyır alı çaviş bizden böyüdü gediverdi adamlarınığ yanna. gétidi vardı
50 ğāyır. o zaman tam sekiz yaşıdaydım. **RD: otuz doğumlu. DK: yaşımla dişlerim**
51 eğri büğrü çıkardı, zorundan dişimi çıkardıldı. ondan bili_örüyün. **RD: güz göçü**
52 **yapıyordunuz. güzün gelirken bir şeyler alır mıydınız dağ köylerinden? DK: almamayız**
53 **canım. RD: ne alırdınız.onu anlat bakayım bir? DK: deli laFı ğāyır. horşaf alıdık,**
54 **ğarmaç alıdık, buynuz alıdık, bekmez alıdık, hepini alıdık. alırdık yoldan geliķe,**
55 **allahınığ narı tāhā toplardık. RD: gebik alırdınız? DK: hı hı, huyanıñg köyünde horşaf**
56 **oludu, çok oludu. RD: taş ağıl da horşaf? DK: bunnar bilmezdi, burası. RD: horşaf ne?**
57 **DK: armıdı dileller de, ğurudullardı heyeye. RD: durdu yenge devam edelim. DK:**
58 **adamlar ğaçmış, çocuk diķelmiş ğalmış. nē_edelim bu çocūĜü götürelim. deveyi**
59 **telleller dirķeller, çek çocuk baķalım. götürüller ora, sekiz gün derdi ölü çıynadım ben**
60 **derdi. āzık götürüymüş, yecek getiriymiş, şunu ederimiş, bunu ederimiş, salmamışlar**
61 **ordan. hayla bir vakıt salmamışlar. sonğgura deveyi meveyi de ğor, bi ğaçar o adam,**
62 **develer de ğalmış orda. ğaçmış ğāyır, memleketi nā_āl bulduysa, çok irā**
63 **götürmüşlerimiş. ğaçmış çıķa çıķā_elmiş, ğāyır. öyle derdi, paldır puldur, ben derdi,**
64 **sekiz gün ölü çıynadım derdi. ilk vardında ğāyır çok ölü çıynamış, gelirke ğederķe.**
65 **öyle derdi adam. RD: kim derdi onu, kim anlatıyordu onu? DK: ğendi annardı ğoca**
66 **ķerim, ğoca ķerim öyle derdi. ben ordayķa deyveridi, laF ederdi. DK: ben geldikden**

67 sonğra laF ederdi, sekiz gün derdi, ölü çıynadım ben derdi. **RD: kurtuluş savaşında mı**
68 **çıynamış. DK:** çocukta çıynamış, almışlar getmişler de. erkekler kaçışın, büyükler
69 kaçışın, o dikelmış galmış onu gâyrı götürmüşler. götürmüşler de höyle laF ediveridi.
70 ordan öte_beri getiriymiş eskere, eskerden ora götürüymüş, ora gâyrı oranıng. **RD:**
71 **onu neyle yapıyormuş, develerle mi yapıyormuş? DK:** develerle yaparımış. **RD:**
72 **kervanla yani, o zaman bizim kervana, karakoyunlu kervanına el koymuş yani hükümet?**
73 **DK:** hı, hı. merkebinğ bacāna, çapıt bağlamışlar, tıkırdamacāmış, bē_erden gēderimiş.
74 ses yapmasın deyi. hanı şey götürüymüş, yecek veriymiş, bī_erden bī_ere, ondan. **RD:**
75 **askere yiyecek dağıtıyor. DK:** heyeye, el gibi bıç laF edemen ay hasan, ay ıramazan.
76 ebük gübük. /.../ **RD: kışın kışlıyorsunuz, koyunlar kuzulamaya başladı, ne yapardınız?**
77 **DK:** ne_çyapalım ıramazan ğuzununğ ağılı, ğoca bir ğuzluğ yapardık beriden öte, altına
78 da dökķüyle, ne biliyin gördünğ mü dökķüyle edellerdi. **RD: hayıttan? DK:** hayıt
79 dē_êl. çilbirik, tamam. çilbirikten dökķü dökellerdi. bazı ğuzu aÇ olduğu sıra üst
80 üstüne yatır ölen oludu. dışından tıplardık, ğağardı ğuzu. o gâyrı sa_ata ğorduk onu.
81 ĩçık duruveri tıpladırdık gâyrı. o her an oğlağ çoğ olur, oğlağ basıveri ölürdü. işde
82 ğış günnerinde eyi kötü yemini yedikten kēri mala irezil olmazdık? **RD: bir de dal**
83 **asardınız? DK:** dalı ğuzuya asardık. /.../ onnarı ķesdiriydik, zeytin hāç ķestirmedik,
84 zeytin de ne bileyen, zeytin de güzel oludu ya. sazak da acı olur az az yer mal. höyle
85 böyle ğışladır gēderdik. **RD: sazak mersin değil mi? DK:** mersin, mersin mersin de
86 asıveridik ğuzular eFtiklesin deyi. burdan öğlen çocuklar çıkasıyā_adar sığırlarla
87 ğuzu benim õğümde, ğoyunnar da kel ğızÇāz var gâyrı, deve de var, ğuzu da var
88 dēyen gibi, o da onnar çevirdi. çocuk cin gibi bārır. bu çucuğa nēldu allahım dedim.
89 ğoynu ğuzuyu ğodum da sē_etdim geldim yola. sığırınğ biri dikeldiği yerden doğum
90 yapmış. göbeğinden de ğopmuş buzā, ğan gētmiş, buzānıng canı da bitmiş. ona
91 barıymış çocuk. **RD: koyun ğuzladıği zaman o çıkardıği şeye ne derdiniz? DK:** ağanak
92 mı? **RD: eten? DK:** eteni var, eteni bazı yer mal da bazı da beklersinğ çıkıp da atacağın
93 deyi. bazı yer mal onu. yalarķa yalarķa yer atıverir. hele sığır çok yer. bekleceksinğ
94 atacaksınğ bē_ere.

XXI

Kaynak kişi:	Fatma demir (FD), 65, Karakoyunlu
Özellik:	Öğrenimi yok, ev kadını
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derlemem yeri ve tarihi:	Çolak köyü, Manavgat, Antalya. 1 Kasım 2014.

Ses kayıt türü:	Video
Konular:	Çocukluk hatıraları, bir göç olayı

XXI/1

1 **RD: fatma hanım sizi tanıyabilir miyiz?** **FD:** hatma demir, ne decēng, hatma demir işde,
2 altmış beş yaşındayız. **RD: kaç sene oldu evleneli?** **FD:** yetmiş beşde evlendik. **RD: tabi**
3 **evlenmeden önce yerleşik hayata geçmişdiniz? o zaman serikde oturuyordunuz.** **FD:**
4 serikde oturu_örüdük. **RD: tabi bizim karakoyunlular iki bölümdü biliyorsunuz.** **FD:**
5 iki bölümdü. **RD: birisi gebizli obası, birisi manavgatlı obası.** **FD:** biz manavgat
6 obasıyız. **RD: hiç büyüklerinden, anandan ebenden duydun mu, burdaki kışlık yaşam**
7 **nasıl olmuş?** **FD:** şimdi şöyle bi_şey var. yayladan inerdik, göçer gelirdik inerdik,
8 develer_ile, gönardık, gışla dutardık, gışlada göyunnarı gışladırđık. guzladırđık, yaz
9 geldi mi anamas yaylasına göçerdik. işde orda yaylayı yaylardık. güz geldi mi gene
10 aynı bura inerdik. bize manavgat obası deller. göyunnarı guzladırđık, develeri
11 çekerdik. **RD: bu manavgatda en çok nerde kışlarlarmış, bilgin var mı?** **FD:** burda
12 manavgatda, herhár de anam derdi de. **RD: side de kışlarlarmış bir kısmı.mesela.** **FD:**
13 şimdi anamgil burda gışlarımış. **RD: neresi burası?** **FD:** burası bayam belenğinde,
14 badem belenğinde gışlarlarmış. bayam belenğinde. k_önte eFe varımış, onnar_ıla
15 tanışllarımış, geliller gedellerimış. işde ölen bacıma hâç gıyamazlarımış aşı deyi. işde
16 burda gışlallar, bura yaz geldi mi göyun guzlarımış, meleşelek yaylaya gedellerimış,
17 develere sarallarımış y_ükü, göçellerimış. yaylaya çıkallarımış işde, yaylada
18 nê_olacak, inekleri sâÇallarımış, göyunnarı sâÇallarımış, develeri salıverillerimış
19 dağda ğendi başına gezerimış, anamas yaylasında. güz geldi mi aynı buraya gene
20 inellerimış. **RD: yaza doğru burda yörükler kışlarken, yaz doğru bazen sürü bir hasılı**
21 **basarımış?** **FD:** şöyle bi_şey var, ekine, mesele, şimdi bobam ile güçç_üke biz göyun
22 güderdik. göynu güderdik, şeyde güderdik, neydi, ah unuTdum, eski halım yok_ku,
23 seri_Ğinğ öteyanda burmançıda güdellerimış, burmançıda. orda bobamıla götürüdük,
24 burmançıda mezerlik vardı, ulaFa ğatardık göynu, orda yerdı yerdı yerdı. **RD: ekili**
25 **yere?** **FD:** ekili yere, ekine ğatardık, ulaF ekinine. ordan getiridik eve getiridik. bizden
26 evel göyun eve gelirdi. sonğgura ertes_ün gene getdik. şimdi göyuna ulaFı güddük,
27 güddük, geldik, zeytin acınınğ dibine geldik. zeytin ağacından guzulara fışka kesdik.
28 hanı dal kestik. ondan sonğra dālı göca vardı, abdillā göca, orda bağdıdik, bizim

29 göyununġ üstüne geliveri. şura mı gēdeyin dedi āmed, bura mı gēdeyin dedi, hanı ōlu
30 āmed, bobası da hura hura gēt dedi. bobama dedim ki ben boba dedim, üstümüze
31 geliyo bunnar dedim. gelmez onnar dedi, ōtē_özden geçecek dedi. ordan ġāyrı dalı
32 ķesdik, ġoynu çekdik, yatāġa geldik. işde yatırdık, bi çay bişirdik, ekmēmizi yedik.
33 işde sabāla ġaķdık, işde ġoyunu ġene sürdük, o zaman ġāyrı ġüdüye gētdik. işde
34 ġoyunlar ġuzlaşdırırdık. işde nē_ēdecenġ, deve olusa deveyi ġüderdik, işde dünya
35 böyle gelip geçdi, ġardaşım. **RD: göçe yakın zamanlarda, ekine salarmış koyunu? FD:**
36 işde dēyörüyüm a, işde ġoyunnarı salardık, yulaFa salardık, budāya salınmazdı. mesele
37 yaylaya ġöçeceksinġ, develerinġ ġolanġını doķurduk. mesele **dōş** ġolanġı, ġasıķ
38 ġolanġı. **RD: sen dokudun mu kolan? FD:** çok doķudum, mesele şü önġlük ġolanġı
39 doķurduk, develerinġ havıdını bobam onġarırdı, diķerdi çuvaldız_ıla. yaz geldi mi,
40 onnarı deveye çekerdik, yūkü sarardık, tābi gēdecēz ġayrı yaylaya sürüyü çekiyöz ha,
41 çekerdik, ġoyunu ġuzuya ġarışdırırdık. meleşeleķ, biz de deveyi sarardık, ġöçerdik,
42 bobamġil nere varacak, bō_ön mesele daşārinġ üstüne varacak. daşārinġ üstüne varır
43 ġonardık. ġoyun sürüsü ora biz varmadan hazır oldu. işde ġoyun ġuzu meleşirdi, işde
44 yaylaya ġöçerdik, deveyi sarar gēderdik. /.../ **FD:** yalınġġız bobam çuvaldız ile diķer.
45 çuvaldız_ıla, içine ġamışı ġatar, cünüden baya astarını yapar, üstüne de keçeden
46 yaparız, keçe deriz, doķuruz, atarız yay_ıla, yay_ıla atarız ġüzün, ġoyunnarı ġırķarız
47 ġüzün ġüzlede, keçe yaparız. böyle ġollarımız_ıla ineriz, keçe yaparız, ondan bobama
48 mesele aşirtmalık, aşirtmalık derdik, hanı deveninġ üstüne diķdīġi keçeye. **RD:**
49 **aşirtmalık mı derlerdi havıdın keçesine? FD:** aşirtmak dellerdı, hanı deveninġ üstüne
50 hōyle havıdınġ üstüne, havıt deriz a, havıdınġ üstüne aşirdırdık. hatap olurdu āçdan
51 hatap yapallardı. hatapları ġorduk, ġolanġları, daķardık, işde çekerdik, yaylaya yörür
52 gēderdik. **RD: tam göçeceġimiz sırada, yörük mesela zarar verirmiş, ondan sonra, vakti**
53 **gelmeden de ordan kaçarmış. FD:** şindi şöyle baķ. biz, manavgatda oturuķa burda hasan
54 emmim irāmatlı varıdı ġaraķōķ. şindi o varıķa, ġoyun ġarpızı basmış zarar, ekini
55 basmış ġarpıza geçmiş. hāç ķimseye sesdenmeden deveyi sardık. **RD: yani göç gününü**
56 **beklemdiniz artık? FD:** beklemedik ġāyrı. **RD: zararı görünce? FD:** görünce, o zamanda
57 ġöçünsek, şeye ġonduk, yenġġi köyünġ altına ġonduk. yenġġi köyünġ altında bacım
58 hastaydı. orda bacımġili doķtura ġötürdüler. çolāġanġ oġluna çolaġanġ ōlu varıdı evel
59 doķtur. orda bacımı mū_ane etdiler, geldiler, tiva hastalına dudulmuş. ordan
60 bobam_ıla işde deveyi saldik, orda ġüddük sürüyü ēleştirdik, āşam sürüler çekildi,
61 sabāla da biz ġōşdük. dōru şeye ġonduk, düz ışama ġonduk, belinġ debine. ordan bi_ıtā

62 göşdüķ eynive ğonduķ. eyniFde iki üç ğün ğaldıķ. ğoyunnarı sādıķ, işde dumannar
63 bürüdü, işde ordan yaylamıza diķildiķ vardıķ ğetdiķ. işde böyle böyle oldu. **RD: senin**
64 **anlatmak istediğin bir şey var mı? FD:** şindi ğoca süllü deriz bi adam var hanı, ırmazan
65 uşāndan. evel bi de ğıypık ğarı varımış, ğumbuluñğ ğarısı. demiş ki ğoca süllüye, ölüm
66 demiş, şindi, bi de havız oğlu varımış, havızoğlu onunğ ğısrānı çalmış. hanı ğötürmüş.
67 ğötürünsek ğebiz yüzüne ğonmuş onnar, nēreysel, ğebize ğonmuşlar. ölüm demiş,
68 ğeder de demiş, sen bu ğısrāğı getiriverisenğ, sanğğa ben demiş, havvayı bitirivecēn
69 demiş. o da ğetiriyin demiş. ordan bi ğetmiş āşam, āşam ğetmiş, ğündüz ğetmiş dōru
70 onnarınğ evininğ üstüne varmış. çadırlarınğ üstüne varmış. bakmış, havızoğlu ğısrāğa
71 binmiş, öteden yasılmış ğelmiş. ğelirseķ, ğısrāğınğ ğayışını şeyini dizginini
72 ğevşetmiş, ayāna hanı panyası vurmuş. **RD: panya mı deniyor o kösteğe? FD:** heyye,
73 hōyle şevşiri vurullar ha. şevşiri. **RD: panya mı deniyor? FD:** panyası deller, onu
74 vurmuşlar, vurmuş evine ğetmiş. ğoca süllü ırāmatlı da, bi şordan ğörükmüş, şöyle o
75 ibikden daşınğ başından ğörükmüş, kōpeķler ora sarmış. ordan bi de hōyle ğörükmüş,
76 hemen inmiş ğısrāğınğ payantasını almış, eğeri hilen çıkartmadan dōru binmiş ver
77 ellerinğği, ardından geliveren var sannederimiş o. gelirler beni burda dutarsalar
78 öldürüller demiş. **RD: ordan atı çalmış? FD :** çalmış ğayrı, ordan ğele ğele ğelmiş,
79 çayırda urğan dolaşmazınğ başına çıkmış. ora ķimse ğörmecēķ a. oraya yatmış, silāhī
80 da ğavasınınğ altına ğomuş. bir ğız ıla bir arab ğadın ğelmiş. ğadın arabımış, ğız bem
81 beyazımış. şindi ölüm demiş, dile dilecēĠ benden ne istersenğ demiş. bu ğızı sanğğa
82 verecēn demiş. o da şöyle ğakmış silāhī şöyle bi ğaldırmış, böyle bi ğaldırmış silāhā
83 ğayboluvermişler. silāhī ğene ğavasınınğ altına ğomuş, ğene ğelmiş. ğelirseķ dutmuş
84 ata binmiş ğene, dōru şeye ğelmiş çıralı boğazınınğ beri yanna, ollarınğ hep adını
85 unuTdum a, ora ğelmiş. orda ğelirseķ küflenğ daşınğ bēri, küflenğ daş var cayırınğ
86 bēri yanda, küflenğ daşınğ öte yanna ğelmiş. ğızıl ķarlıķdan tā bēri ğelmiş,
87 ğoca ıluğunğ altına ğeçmiş, ordan ardından bi ha ha ha demişler. bi de önğğünden
88 hıhı hı demiş. ses ğelmiş, bir arķadan bir önğden ğelmiş. ondan sonğuracīm, ğene
89 āşmış çat ğoyāna ğelmiş. şāfāla ğelmiş. ğumbul da yatmamış ğāyrı, sabā ıdar hāç
90 yatmamış ğāyrı, çocū vurullar mı vurmazlar mı? tābi, o zaman silah bolumuş a,
91 vurullarımış adamı. hemen ğelmiş ğıypık demiş, süllü ğeldi mi demiş, ğeldi demiş.
92 ğeldi deyinsek, atı ğetirdi mi demiş, valla bilmeyōriyün demiş, o da hamır
93 yunğururumuş hanı ekmē, şafala. bakmış ğelmiş, ğelirseķ ğāyrı bu da böyle bitdi. **RD:**
94 **olay öyle olmuş yani? FD:** hı, olay öyle olmuş. **RD: aslında at kumbulun kendisinin,**

95 **hafız çalmış? FD:** gumbulunġ da, havız çalmayık. ha, havız çalmış havıza da ġoca süllü
96 ırāmatlı ġetmiş ordan çalmış getirmiş. ġeri getirmiş ġumbula, getirmiş teslim etmiş.
97 ġoca havva ırāmatlıyı da bitirivermiş ona. işde biz de, evel ardıç alānġında oturuduk,
98 ardıç alānġı dē_ēl de ardıç depesinde oturuduk. ardıç depesinde oturuġa kılım
99 doġurduk. ala kilimleri doġurduk. orda çok doġurduk. şindi orda doġurġa, nasiFgil var
100 yanımızda ġonġsu, hatmā_arı var ġonġsu, selver yengemġil var, şindi
101 selveryengemġil var, bizim ġoyunu bobam ovaya ġötürdü, biz ordayız. **RD: beyşehir**
102 **ovasına? FD:** beşşer ovasına ġötürdü. şindi bizim deveyi erve ġüderġe ġaçırmış.
103 oynarġa ne etdiyse, ġaçmış. hindi deveyi arayāġördük, yok. anam_ıla ġetdik, bobam
104 yok zatan ovada. çat ġoyaġını o daġları aradıġ geldik ġene yok. şindi bizim çadırınġ
105 yanda, boz döndülü ġarı var hanı uçanġil. **RD: başka bir komşu var? FD:** başka bir
106 ġonġsu var. şindi o da var. biz āşam yatī_örüyüz, ġöl yerininġ çatı var hōyle dar yere
107 giriverdik yerde, ordan bir adam başlar, hōyun, hōyun, hōyun! **RD: böyle sesini**
108 **duyuyorsunuz? FD:** duyma mı, anam, hep, hepimiz duyuyörüyüz, hōyun, hōyun, anam
109 der ki bir adam ġızım deyyörü, nere ünner ne bileyin deyyörü. yatınġ yatınġ deyyörü
110 anacīm ırāmatlı. hoyün deyyörü, ordan hoyün hoyün her ġün der. her āşam dēyyörü. o
111 ġöl yerinden başlāyörü, ġölünġ yanni biliyonġ mu bilmen, ġölünġ yandan başlāyörü,
112 tam bizim şeye, ardıç depesininġ dibinē_adar böyle hoyün çeki_örü. ordan biz yōġa,
113 bizim abam, bacım evi boz döndülü ġarınınġ yanna çekmiş. orda tavıġınġ ikisi ġalmış.
114 ġalınsaġ, biz de anam_ıla deve araya ġetdik. deveyi ġene bulamdık eve geldik. evi ora
115 daşımış. yumaklar, yumaklar ġöçerġe hanı bizim ora, şeye velledin ġoyāna ġonmuş
116 onnar, velledine ġüzlemeye geldiler. şindi velledinde gelmiş, bizim ordan tavıġları
117 dutmuş ġetmiş onnar. hanı bizim aşşā ile döndülü_arı da ġetmişler tavıġı bulmuşlar
118 gelmişler. hanı ordan dudmuşlar gelmişler, biz de geldik. bobam da geldi āşam. ġetdik,
119 osman çelikden deve aldık, deveyi getirdik. **RD: develer kaçtı köye? FD:** ġaşdı. yok,
120 yok, getirdik, getirdik, sabāla evi sardıġ ġonġsununġ devesine, dōru munġġar başına
121 indik. munġġar başına indik. sonġura bobam ġetdiydi, deveyi buldu da geldi. **RD:**
122 **neyrdeymiş deve? FD:** tokmaġdaymış. tokmaġda, ġök ġaklıġınġ ho tarafında ġök
123 ġaklıġ var. **RD: kaklık mı vardı orda? FD:** ġök ġaklıġ var, tokmaġ var. sen bilisinġdir
124 belki. ben ġarıştırayın lavı. ordan işde geldik, ora ġüzledik, böyle bobamıla neyse,
125 bobam, ġene ġaşdı bizim deveninġ biri. şeker deriz biġ deve varıdı bizim. **RD: kaç**
126 **deveniz varıdı? FD:** bizim mi, beş. **RD: isimlerini say bakayım, isimleri de vardı deġil**
127 **mi? FD:** biġ kibar varıdı, unuttum emme, bi hadım varıdı, biġ ġara ġirinci varıdı, şeker

128 varıdı, bi de ğırmızı ğayalık varıdı. **RD: kayalık? FD: ğayalık derdik,** hanı höyle
129 genşlere. **RD: erkek mi oluyor kayalık, dişi mi? FD: dişi olu_örü. kırinci? RD: kaç**
130 **yaşında oluyor, kayalık? FD: mesele üç yaşında, dört yaşında. FD: erkene kırinci**
131 **deni_örü, hadım deni_örü, daşşā çekilirse hadım deni_örü. mesele çekmezsenĝ lök**
132 **deni_örü. ordan ğaçdı. bobacım araya araya senit belinden bizim deve āşmış ğetmiş,**
133 **ĝebiz obasınınĝ içine. şeker dedimiz deve ğetmiş. ğoru da çok, tokmakdan ğorudan**
134 **dōru senit belinden dōru oraya āşmış. ordan bura antalyaya inmiş deve. RD: yalnız**
135 **başına inmiş? FD: dē_él, mesele ĝebiz obasıyla inmiş. ondan sonĝĝura bobam**
136 **bulamadı. bobam beni döĝdü. ya allah boba dedim, belinĝ elinĝ ğırıla, benim ne suçum**
137 **var dedim. o zama da bacım da beni muĝĝar başına suya yolladı. suya yollayınsaĝ**
138 **develer ayrılmış. dorumlar yarıkmış. şindi, neyse bizim ğoyun var, bacım var, ğoyun**
139 **ōmüzde, bobam deveyi saracak ğāyrı. onunĝ yükünü ĝonĝşulara daĝdıverdik. tabi**
140 **sanĝĝa verdik dikı, ona verdik, şekerinĝ yükünü. dā_atdik, bobam şindi bir çuval. RD:**
141 **şeker dişi deveydi deĝil mi? FD: evet, ondan sonĝĝura bobam duTdu, deveyi sararka**
142 **hanı çuvalları ĝaldırıp da çatarka, ayaĝı bi ğaydı bobamınĝ beli ğırıldı. ğırıldıysa da**
143 **çıkıldıysa da. bobam_ıla anam ĝaldı. biz deveyi çekdik ğetdik, anamıla bobam**
144 **arķamızdan geldi. ğurudereye ĝonduk. ondan sonĝracım ğoyun bizin ōmüzde,**
145 **boba_ıla anam da geldi. bobam aĝlar, sızılar, elinde bir zopa, sızılar. beli ğırık. RD:**
146 **aĝrısı çok. FD: çok. RD: fazla hareket de edemiyor? FD: edemeyōrü. bize duTdu ğara**
147 **ķōķ ırāmatlı bi ğavakdan zopa kesti bobama. böyle ğoca bi_şey emme, sanĝĝa ne**
148 **deyvereyin. emme, bobam bize bi anıtlar, biz ordan ğaçışiveri_örüyüz. RD: anıtlıyor**
149 **size, vuracak gibi yapıyor? FD: öĝkeleşē_örü vuracak. ğoca sinĝĝir olu_örü. neyse**
150 **ĝuru derede mēmed dayımĝil, bizim ğoynu ğāyrı ōmüze ğodu ĝōşdü ğetdi. ğodu**
151 **geçinsek, boz döndü ğarı dedi ki, ficir ficir dedi ōlüm dedi, uçan dedi, allah dedi, çikine**
152 **de verir bir ecir dedi. oĝlum dedi, nē_olursunĝ bunnarinĝ ğoynunu ğötüver dedi.**
153 **ĝötürüver, bura indirecek ğāyrı, buraya antalyaya inecek ğoyunu. RD: çünkü koyunu**
154 **ĝüdecek olan saķatlandı. FD: saķatlandı, zatan benile indiridi bobam. şimdi biz büyük**
155 **bacım_ıla da aşı bacım_ıla da ğoyunnarı ōmüze ayırdı sürdü ya, öte yanna ğapıza**
156 **ĝoyunnarı ğütmeye ğetdik. bizim ğoyununĝ iki denesi ĝalmış, yitmiş, yarıkmış.**
157 **yarınsaĝ, aradık taradık, yok. ğāyrı uçan ğötürüverecek oldu bizim goyunu,**
158 **ğötürüverecek oldu. bobacım ğāyrı höyle eline aldı, dikeldi, bir, iki neyse saydı saydı,**
159 **emiş dedi, ala ğoyun_ula dedi, ğara nemne şişek yok dedi bobacım. RD: hangi malın**
160 **eksik olduğunu da söylüyor yani. FD: söyleyōrü de malı da bili_örü. RD: malı da**

161 **biliyor?** FD: bili_örü. ondan sonğuracım, duTduğ biz, yenğgi köy oranıng adı biz ğoru
162 deriz, yenğhi köye ğoru deriz. ğoruda oraya söyledik, bizim burda iki ğoyun yarıkmış
163 yitdi, bunu bulusanğgız sahâp oluğ dedik. onnar da bulmuş sa_ap oldu, ordan
164 ğöşdüğ, sarmaşıklıya ğonduğ. ha sarmaşıklıya ğonmadık, şeye ğonduğ, neydi oranıng
165 adı ya. kirez ācına ğonduğ. düdene ğonduğ, hindi aqlımā_eldi. hasan emmimğil var
166 bizi davşiyörü onnar. çünğürğil de var bizim ğonğşu. çünğür ğocā_ël, şindi dedi ki
167 hasan emmim ırāmatlı, gelinğ dedi bi yeygiye ğedelim deveye dedi. deveye yeygiye
168 ğedelim dedi. **RD: yeygi ney, yiyecek bir şey?** FD: mesele ğedecēz, pelidinğ dalı, pelidi
169 kesecēz, pelidinğ yapraklarını çuvala ğatacağız, deveye getirip dökecēz. **RD: ona yeygi**
170 **mi diyordunuz?** FD: ona yeygi deyyörüdük. neyse, bacım oldu, ben oldum, selver oldu,
171 hasan emmim oldu, çünğürünğ gelini oldu, çünğürünğ ğarısı oldu, döĞru ğuyruk
172 dutana vardık. baya kesmeye bağan yere, ğuyruk dutanıng başına vardık. **RD: ora bir**
173 **dağ yani?** FD: ora dağ. kesmeliler de davarı dolamış, kesmeliler, hey hey deller, fıy fıy
174 edeller. hasan emmim ğorğdu. dedi ki hasan emmim, bu kesmelilere ğüvenilmez dedi.
175 bunnar adamı keser öldürür dedi. geri döneliminğ dedi. çünğürünğ ğarısıyla ğızı ne
176 zaman getmişler eve gelmişler. **RD: kesme bir köy değil mi aslında?** FD: kesme köy.
177 deĝirmen özününğ üst yanda kesme, ğızılca köyünğ üst yanda dağ. dağ köyü. ordan
178 ēĞildik, eşkıyalar evel adamı öldürmüş, o geştimiz yerde adam ğorğacak, daşınğ
179 ğatında bir mezer. mezer olduğuna ıspat getirisiñg. hanı o ğadar daş yığılı üstünde.
180 ordan dolandık, kesmeliymiş bi, beşşerinden gelir bir oğlan var, çeketini omuzuna
181 atmış, türkü çāra çāra dolanıp gelir. dolanıp gelir. selemi āleykim dedi hasan emmim,
182 ālëykimselem dedi. nerden gelinğ, beşşerinden gelirin, nerelisiñg, kesmeliyin. sen
183 şurdan bize bir ğöğeleğ döküverimiñg dedi. o da dökerin dedi. sañgga dedi yüz direm
184 dedi, yüz bunnar versin dedi, yüz bunnar, hanı yüz direm oludu evel a, yüz diremden
185 dedi, yarım okğa, sañgga yúnğ verelim dedi. dökerin dedi. ordan dökdü. çuvallara
186 doldurduğ, yūkledik, develere yaşatdık, yedi. orda yatdık, sabāla ğöşdüğ, döru
187 düdenden yan üstü emeredin belinden şeye geliverdik, sarmaşıklıya geliverdik. heyye,
188 anamğil de, bobamıng beli ğırık, anam bobam, nesli ğalmış, ğalık. ğüner enğ uFağ,
189 kirez ācında yatmışlar, sabāla ğakmışlar, anam bobam ağlar. geldiler. ğāyrı ne oldu
190 işde, o yanı bu yanı derğe, orda da ğaldı, yatdık, ordan bi tāğğ göşdüğ şeye geldik,
191 dē_irmen üzüne dē_ël de, ora nere, adlarını hep unuttum o dāğları bilirdim ben. **RD:**
192 **bolasan mı?** FD: bol hasana geldik olmalı. ha, ğartala geldik. ğartal derdik evel. **RD:**
193 **orda bir de karga sekmez diye bir yer varmış.** FD: ğarga sekmez deyi bi_şey yok. **RD:**

227 **güderken bir de çırakman oynardınız?** FD: oynardık, tabi bi_sēl çocuk. allahım deveyi
228 ararka bi yalağa indim, daş vīz çat dedinde, ğuru iledin ācınıĝ başı sallandı. ordan
229 nasıl ğaçdımı bilmeyyörüyün. **RD: onu kim yapıyormuş?** FD: eh, ben ne bileyin, ayı
230 mı atdı, ne atdı. vīz, çat, dedi mi sanĝga ne, vızıltısı nasıl iledin ācını sallayıyörü.
231 geldim ben bi baķtımı dı deve orda. ordan ĝāyır topladık, hallata geldik, hallatda
232 develeri yatakladık da. neler geldi, nelere beĝzemez, işde unudu_örüyün, laFı çok
233 bilirdim, emme unutmuşun, bilemeyörüyün. **RD: fatma abla çırakman nasıl bir oyun**
234 **du, bir anlatsana?** FD: mesele üç ağacı şöyle diķerdik. **RD: üç bacaklı, bir ağaç var?**
235 **FD:** heyye, üç bacak, heyye. üst yanı tek, mesele şunu şöyle diķerdik, burdan atdık mı
236 yıkan ğazanırdı. ĝene diķerdik. **RD: yıkan kazanıyor mu, yoksa ebe vurma var mıydı,**
237 **top gibi birşeyle?** FD: o ēbe ĝızgın bülüydü. ataşa atardık daşı, ataşı yaķardık āşam,
238 daşı ĝızardı. herkez kör_ēbe oludu, daşı bir atardık, işde kör ebe, bülü bülü bülü
239 derdik. bulduk bulduk derķe daşı bulurduk. ĝaçardık dōru ebeniĝ yanna. **RD: kızgın**
240 **taşı bulurdunuz yani?** FD: bulurduk, tabi el çalmayla, tābi daş ĝızgın olü,
241 bulunu_örüdü. ne yapayın işde böyle geldik geşdik. **RD: başka ne var, bir şeyler daha**
242 **anlat?** FD: çok bilidim de hindi laFı unudu_örüyün. eskikiliĝim yok. **RD: daha çok ne**
243 **kilimleri dokudun?** FD: aşşa dēzeme doķudum iki kılım. iki ĝanat doķudum. **RD: türü**
244 **neydi onun?** FD: baldırlıydı. **FD:** dēzeme doķudum bi kılım. emme o dērini vermedi.
245 az verdi.

XXI/2

1 **FD:** dayımıĝ ĝuzusunu ĝüderdim. beni uFāķa bobam, anam ēbeme ĝötürmüş.
2 dayımıĝ şeyi. ĝötürünsek tabi ben orda durüdum. ben yaylaya ĝederķe ayāma, yanık
3 oĝlan bizim, ayakĝabı almamış. ayak yalıĝ yaylaya çıkmışıyın. ibili ĝoca demiş ki,
4 sarı_abadan ibili ĝoca var, onuĝ ĝızları var türken, bu çocūĝa yazık dē_ēl mi demiş,
5 bu daşlara vuruķa bu dırnaķlarım kör olmuş benim. hindi kördür hep barnaķlarım.
6 bobam gelmiş. **RD: yayan yapıldak çıktın yani yaylaya?** FD: çıkmışıyın. tabi uFaĝın
7 ben. ay ōlim dēyyörü ibili ĝoca, ay ōlim dēyiyörü hāç yoķusa dēyyörü, bir çarıķ da mı
8 diķemediĝ ayāna deyi_örü. bi lastik çarıķ da mı alamadıĝ, dēyi_örü. yazık, yazık,
9 yazık dēyi_örü böyle. onnarıĝ malını ĝüderdim, tabi, ĝuzuya ĝoyūna gediveridim.
10 ĝederķe, böyle ĝederdim, bobam yaylaya hallata çıkmışıyız. bobamĝil de eyniFden
11 çıkmış. varayın demiş onnara bi gezeyin, hanı hōyle bir dolaşayın geleyin demiş.
12 bobam gelmiş, ayaĝım yalıĝ, başım ĝabaķ çok irezilimişiyin. çok irezilimişiyin,
13 bobam baĝĝa bi baķmış durumuma kepeze, irezil, sēbil. ondan sonĝracım bobam

14 almış getmiş. alınsak evmize elētmiş. ondan sonġgura ēbem de bir aġlamış bir aġlamış
15 arımdan. geldiġ ay ġızım, geldiġ yurd etdiġ, ġöşdüġ dert etdiġ demiş, banġga
16 demiş. işde bobacīm ordan işde ordan anamasa çıkdık, anamasda yayladık, olduk,
17 oldu, geldi geşdi. **RD: fatma abla, boban bir şeytan görmüş, onun bir hikâyesi var, onu**
18 **bir anlatabilir misin? FD:** şindi bobam sürüyü güderimiş, bi de ötede sürü dolanmış
19 ardıç alāġgına, ardıç alāġgına dolanan sürününġ sürüde bir köpek hav hav eder
20 ürerimiş. şindi bi onunġ anġgında sürününġ kereġgine, farrık, firrik etmiş. a yēġen
21 köpek gelmiş demiş tavşanı duTdu demiş. **RD: kafasından öyle geçirmiş? FD:** öyle
22 geçirmiş, alıvermiş daşı bir atmış, daşı atmış, daşı atınsak bakıvermiş uzun bir ucu
23 yerde bir ucu gövde ġara bir direk olmuş. oş oş demiş ġene. o zamanā_adar bobamıġ
24 üstüne saġılmış da gelmiş getmiş. sūyülünsek ġoyunġ hāç habarı yoġmuş. allah
25 allah demiş, bu ne demiş, ne_oluşuyku demiş. sonġradan aklı başına gelmiş. orda
26 bismillaram menīram demiş, üç gülüve elām okumuş. o ġaybolmuş getdemiş, bobam
27 da öte_anna varmış getmiş. **RD: önce şeytan olduğunu düşünmemiş? FD:** düşünme
28 mi? sonġradan aklına gelmiş. bu sūyenler şeytan demiş. abıç arasından da köpek gibi
29 bi şey geçivermiş. bu demiş şeytan demiş. o zamanā_adar da bobam okumuş üvürmüş.
30 **FD:** sabāla geldi, emme bobam ġorķmuş. sabāla sürü geldi, bobam böyle böyle oldu
31 banġga dedi. işde o zaman çekdiydi emme, çekmedi, ġene de ġalmadıydı, ordan bura
32 aşşa manavġada indik. ininsek ġoyunu ġışlatdık, yazın ġöşdük. ġöçünsek, bobam
33 seriġi geçmeden düşmüş, seriġi geçer geçmez düşmüş sürününġ ardında. ben demiş
34 elim günüm ġalır da ben neye ġalmayyörüyün demiş, sürüyü ġeri çevirdi. ġoyunu
35 satdı, ġoyunu satınsak, alı ġara da çikin gel dedi boş durma dedi, sanġga dedi ben dedi
36 bu bakķalı sanġga devredeyin. bobam da orayı devrine aldı. **RD: sadece ayaġı takılıp**
37 **düştüğü için, yaylaya gitmekten vazgeçmiş? FD:** vazgeçmiş, azını atdık, demesi
38 kötülük eşşē yükletdik. sürününġ ġatına sürdük, yola çıkdı ġoyun, getdi ġayı, tamam.
39 **RD: yaylaya gidecek yani? FD:** yaylaya hazırlandı ġetdi, çekildi sürü. sürü ġedi_örü
40 antalyadan yaylaya. anamasa. ġedinsek, seriġi geçer geçmez, bobamıġ ayaġı daşa
41 daķılıvermiş. **RD: taşa takılmış, düşmüş orda? FD:** orda düşmüş. bu ne demiş, ben
42 sultan hamid ġöçümü ġöçerin demiş. demiş, sürüyü ġeri çevirmiş. geldi, ben dedi
43 sürüyü ġeri çevirdim dedi. ġasaP getirdi, bobam ġoyunu satdı, parasını da alı_ara
44 demiş, sen boş durma, bakķalı sanġga devredeyin, bakķalı çalıştır demiş. bobamıġ da
45 dīķı aklı erdi, dīķı ermedi, ķimisi parasını verdi, ķimisi vermedi. sonġgura da
46 ġumbullarıġ bekiriġ oġlu aliniġ oġlu, bekir yardı bizim bakķalı. ġuyuya dökmüş,

47 muhkemeye verdik, orda ğuyuda ğösterivermiş, işde ordan başardık ğetdik./.../ **FD:**
48 şindi ğüzleden muñĝar başından ğöşdik. ğuzĝun òluna ğonduk. **RD: kuzgun oluĝuna?**
49 **FD:** ğuzĝun òluna, ğöynemiñĝ üstünde ğuzĝun oluĝu var, ora ğonduk. şindi ora
50 ğonduk, orda dayımĝil var, dayımĝil inē sıĝırları daķmamışlar. ikisini daķmışlar,
51 mesele beşini daķmamışlar. şindi ordan sıĝır boşanmış ğetmiş ğece. **RD: nereye**
52 **ĝitmiş? FD:** nere ğetdi, dāĝa getmiş. **RD: daĝa ĝitmiş, belki de ĝerisin ĝeriye ĝitti? FD:**
53 ĝerisinĝ ĝeriye, önĝüne, şeye pelitleriñĝ meşeleriñĝ ĝatına ğetmiş. şindi, meşeleriñĝ
54 ĝatına ğetmiş. aradılar, aççı ĝocā_ıl, hep deveyi sardık. biz ğöşdik, anamıla nebi
55 dayım ĝaldı. zabıt ĝarıları da varıdı, zabıt ĝarıları da ĝaldı. aşaca, ırazca, tabı onnar
56 arķamızda, sī_ırını onnar tam daķmış, sī_ırını topladı ĝeldi. ararķa neyse anam
57 bobamĝil, dayımĝil sī_ırını bulmuş. süreleķ, ĝelillerimiş. süreleķ ĝelike anamı, ğöyneme
58 ĝelirseķ sancı duTmuş. ötede ĝırık ĝırık dutarımış da, o_adar yoħumuş. ğöyneme
59 ĝelirseķ, anamı sancı ĝıvratmış. zabıt ĝarıları arķamızdan çaTdı, bobam_ıla da biz
60 deveyi çekdik, eşşē sürdik, ĝedē_örüyüz ĝenbosa. **RD: ĝenbos ovasına düzıldünüz?**
61 **FÇ:** düzıldük, alı ķesiĝini ĝeşdik ĝāyırı. alı ķesiĝi var orda. orayı ĝeşdik, ĝeldi zabıt
62 ĝarı hatma dedi, hi dedim. eşşē dedi **alā_orñĝ** dedi, anañĝĝı sancı ĝıvırmış dedi,
63 anaĝāñĝ yürüeybildiĝi yoķ dedi. boba boba, ha ben eşşē, boba boba dedim, hí dedi,
64 eşşē didim, alı_cocamıssınĝ, anamı sancı dutmuş dedim. öyle deyinseķ, sen ĝal ĝızım
65 dedi. ĝeldi anam ĝeldi, ĝüner arķasında beleķli. ĝızım ĝızım dedi hatmām dedi, ben
66 öldüm yavrım dedi. bobañĝ ĝalsın dedi. eşşē ora verdik, ĝaldı, ĝüner ĝora ĝāyırı onnar
67 eşşekdeler. ben ĝüneri hebişdim arķama, ha yürü ha yürü, ha yürü ĝöçe çaTdım. boba
68 dedim, anamı çok sancı duTmuş, şiddetli, sen ĝalacamıssınĝ dedim. ĝarā_ız
69 yengemĝil varıdı yanımızda onnarıla biz, alıķlı alı, ĝarā_ız yengemĝil, onnarıla
70 ĝonĝşuyuz. ordan baş bayama ĝeldik, ĝenbosu çıķdık, başmayama ĝeldik,
71 başbayamda ay allām ĝız aĝlar bārır, durmaz, ĝüner. ĝüççük ĝardaşım aĝlayyörü,
72 ordan ĝeri döndüm, deveyi ĝarā_ız yengeme dedim, ĝarā_ız yenge, ēbeniñĝ òlu da
73 var, tabı hep onnarlayız a. siz deveyi çekinĝ, ben bunu anamĝile etişdireyin geleyin,
74 sa_ar bēri ĝelmişdir. **RD: çocuĝu emziriyor mu? FD: emdiri_örtü,** anamda ĝalacaķ.
75 orda ha gel ha gel ĝenbosu yarılıdım, arķası çocuklu, ĝerisin ĝeriye. annemĝile bobama
76 verecēn. ondan soñgura ĝeldim, anamĝil tā yeni ĝirmişler, ĝenbosa da tāħā yeni
77 ĝirmişler. anam aĝlar, ĝızım ben öldüm, yavrım ben öldüm deyiyörü. ordan, cocū
78 verdim, ĝeri döndüm, dōru söbüceninĝ üstündē yeriñĝ üst yanda, çatdım ĝöçe. **RD:**
79 **yalnız başınasın? FD:** yalınĝĝız başınayın. başķa ķimim var, ĝarā_ız yengemĝil var

80 ğayrı alıklı alī_ille üçümüz ğāyırı. zabıt ğarısī_ıl dört eviz. ordan, söbüceninĝ üstüne
81 ğonduķ. orda deveyi ğütdüķ, tabı evel yürüĝünĝ yağ derisi oludu. tabı, yağ erirdi.
82 derilere basardık bembeyaz. ordan ora geldik ğonduķ. neyse biz deveyi sördük höyle,
83 alıklı alınınĝ mēmed ile. mēmed ile ğütdüķ. dedi ki zabıt ğarısıyla ğarā_ız yengem, gel
84 dedi, ğeri dönelim eşşeklere binelim, başbayamā_adar bir varalım dediler.
85 nere_çtdiler, nerde ğaldılar bunnar deyi. ordan, ğçtdiler başbayama varmışlar,
86 ğoca_ırbēmĝilinĝ evi varımış orda başbayamda, ora sapmışlar, biz görmedik,
87 demişler. neyse orda onnar yatmış, sabāla gelmişler ğçtmışler. iki ğadın nere
88 ğēdedecek. ondan sonĝra, şindi nebi dayım da sī_ırı ğeriden ğetiri_örü ya, sı_ırı sürüp
89 gelirimış. allām ardıç dalları kesik kesik, anama bobam būĝa vermiş. ardıç dalınınĝ
90 būĝuna. /.../ rahatlasın diye. nā_arasın, ordan, allah allah demiş, herer de bir ğadın
91 burda yolda doğum yapmış demiş. onunĝ için yapılmış demiş. başbayama gelmişler,
92 çolaĝınĝ ölu deller bir honamlı oĝlu varımış. sapmış, iki gelin varımış böyle tabi, yürük
93 ğonmuş, çuvalları cizmiş, davar sürüsünü üst yanda. demiş ki, ben öl_örüyün banĝĝa
94 ğızım fayda, ataş yakıverinĝ. hemen honamlı ğelinleri ataş yakmış. yakmışlar, hemen
95 çolaĝınĝ oĝlu gelmiş hanı başdā erkeķleri. birē_ēdi çadırı dutunĝ demiş. hemen çadırı
96 dutmuşlar, ataş yakınĝ, ataş çoĝşarmışlar. anam ğıvrılırimış can veri can alırımış.
97 seĝirdinĝ demiş, davarinĝ içinden davar boķunu, hā duz torbasını ğaynadınĝ demiş,
98 duz torbasını ğaynatmışlar, ğene fayda yok. hemen seĝirdinĝ demiş, sürününĝ içine,
99 davar sürüsününĝ içine demiş, davar boķunu toplanĝ gelinĝ, ezinĝ ğaynadınĝ vurunĝ.
100 anama davar boķunu. ğāyırı haspirinler atdırmış, hāç fayda yok. oĝlan daĝıymış. davar
101 boķu kesmiş sancıyı. **RD: azaltmış biraz? FD: azaltmış, temelli** kesmiş. anam bir ēyi
102 ırātca yatmış. o honamlılar sabah olunsak devesini sarmış, davar sürüsünü çekmiş yola
103 düşmüş. sabah oldu, ēbeninĝ oĝlu ğakdı, zabıdınĝ atına bindi, açcī_oca nerē_ēdenĝ
104 demiş, emiş ile çikin ğoca yok, çocuklar da yok, nē_ētdiler ben onnarı araya ğederin
105 demiş. ben de ğēdeyin demiş, iki erkeķ ata binmiş, yola düşmüş, baş bayamına
106 varmışlar, baş bayamında da honamlınınĝ ğöçü gelmiş önĝlerinden. **RD: eynifden geri**
107 **gidiyorlar deĝil mi? FD: eyniv dē_ēl, eyniF Tāħā bēride.** ora ğenbos. ğenbosunĝ bu
108 tarafı. **RD: ğöç nere vardı? FD: ğöç, söbüceninĝ üstüne ğonduķ biz. RD: o başların**
109 **ilerisinde mi, berisinde mi? FD: başlarınĝ ötesinde, ğöynem tarafında.** şindi, āy
110 arķadaş, demiş! hāç onunĝ eli ğünü yokmuydu demiş, ğaripmiydi onnar demiş. ğarı
111 mafiyāt etdi de demiş, ğoduk da demiş, adam da eşşe bindi yavaş yavaş geliveri demiş.
112 hanımı öldü demiş. yerledik geliveriyiz demiş. açcī_oca da demiş ki, ay emiş gelin!

113 burdamıydı deyi başlamış ağlamaya, sesini gömuş yas ederimiş, amca dur şaka ederiz,
114 geliveriller onnar, biz tabi erķen ğoşdük, onnar ıçık güneş ııkında ğızındıında
115 gelecek demişler. neyse, öyle deyinsek, ğāyır onnar ileri ğetdi mi, döndü mü
116 bilemeyörüyün, öğlen oldu. söbücede, muñġar var, öluķ var bıç. söbüceninġ üst
117 yanda. öluķda biz develeri suladık, höyle ho tarafına sürdük. baķdım anam geliveri
118 baya ēyi olmuş. neyse, hatmam, hatmam, öldüm yavrīm, yavrīm dedi. ğora da ğāyır
119 yanımda benim. ordan eve geldik, anam, yatdık, sen ne duruñġ göçsanġġa ordan,
120 ġöçmedik. geldik, yatdık, dedi ki alıķlı alı ırāmatlı, ya allah hastalanmaya ermeysesice
121 dedi, yaġ eriyecek deyi. o zamanā_adar boba sen hasta olsanġ ne_olacaksınġ dedi,
122 ölu mēmed. hastalanmaz adam mı olu dedi. ordan, anam ğāyır, sabā_adar geldim
123 ğetdim, ardıç pürleri ġollar. **RD: aġrı yine başladı. FD: başladı. sabā_adar, āşam**
124 sonġġu başladı. ġüneri hebiçiyom böyle uyuklayörüyün. bobam de dedi ki, ne bu
125 seninġ uykuyla zorunġ dedi. çocuġu gezdireyi_örü bobam. çocuġu ... durmayörü,
126 ben uyukların, derķe sabaķ oldu. anamıla sabahı sabah etdiler. deveyi sardık, deveyi
127 ordan çekdik /.../ orda bıç ġoca ġarı varımış, az tabi eli ayaġı titrerimiş, bēyaz hālva
128 al dē_ēl demiş bobama. bobam ġedivermiş beyaz hālveyi almış gelmiş, hemen anama
129 sarmış. hemen ārı kesilmiş. ben de deveyi çektim, tabi, ... ġaldıramayörüyün, ġücüm
130 yetmeyörü ya yetdī ġadar, deveyi çekdik, horazlı acçı ġoca bizim ġöçü ġarşılادılar.
131 hemen yıkdılar hu tarafa köşeye, hemen çadırı dutdular, hemen iki tarafını ördüler,
132 şeyle çilbirtiyile, çadırı ördüler. anamı getirdiler. o ġarı demiş, oġlandaġı demiş
133 yaķacāz demiş. sen bir ala davar alaçaķsınġ, erķeç alacañġ, ķesecenġ demiş. derisine
134 ġatacāz demiş. anam dutTdu, anamı yatırdılar, o ġarıyı getirdiler, üç haba, ġoca inne
135 ġodular. baya böyük inne, haba innesi deriz biz ona, yorġan çarşafınız. haba innesini
136 ġoyunsaķ, ataşda ġızardı, ġarınınġ ġözü ġörüp de anama vuramadı. ala erķeç anam,
137 aynı o şeyden aldı geldi honamlıdan, getirdi, ķesdi. bobam dutmuş bıç helķe de köpük
138 halva almış. hanı millete yedirecek, davarınġ ķesinti etiyle. bobam neyse, ķestiler.
139 edemedi, ġarınınġ ġözü ġörmedi, hanı inneyi çıt çıt vurmadi. dutdu, anamınġ dayısınġ
140 ġarısı durdu, durdu ġarı, inneyi aliverdi, çıt çıt, çıt, üç yerinden yaķdı, ġarından,
141 ġöbē_ġininġ altından. hemen deriye ġatdılar, anamı yatırdılar, etini bişirdiler, tabi
142 yediler etdiler. anamı yatırdılar. ġüner baġırır çocuk, bebek. hatıca deriz bıç ġarı var,
143 deli hatıca deller başlarda o der ki al bebek nenni, pul bebek nenni der, çocuk durmaz.
144 ben dedi çocukda nazar var dedi, duz ġavırayın geleyin dedi. duz ġavırdı da çocuġunġ
145 üstüne çerpiverdi, saçıverdi böyle. derķe, ğāyır anam yatı_örü, yatı_örü, anamı

146 deriden çıkardılar. tabi sırtını geydirdiler, anam yatır, baya gözü açıldı galân. o
147 çolağınğ oğlununğ da şalvarı varımış depilecek. ben bi çocuğun gücüm yetmez, o
148 şalvarı depdik, ğarā_ıızınğ geliniyle havvayla. hayvayla şalvarı depdik, yuvduğ
149 verdik, bobacım verdi. ğoyun sürüsüne āzık gedecek. /.../ **FD:** yalınğgız azığı nasıl
150 atayın. ğara_ıızınğ geliniyle yunğurduğ bir ilen hamır, ben yunğgurdum, ğara_ıızınğ
151 gēliniyle āzığı atdik, on iki gūnnük mü, on beş gūnnük mü yalan söyletme, āzık yapdik,
152 yolladik. işde anam orda ēyi oldu, gurtuldu, şükür. işde ordan göşdūmüzle buraya
153 geldik.

XXII

Kaynak kişi:	Eşşe Kuş (EK), 75, Karakoyunlu
Özellik:	Yerleşik hayata geçmiş, öğrenimi yok, ev kadını
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi :	Kozağaç köyü- Serik, Antalya. 31 Ekim, 2014
Kayıt yürü:	Video
Konular	Bir gelin kaçma olayı, koyun gütme

XXII/1

1 **RA: eşşe hanım kendinizi bir tanıttirmişiniz? EK:** yörū_üz, orta asyadan gelmişiyiz,
2 ğonarız, göçeriz, develerimizi yitiririz bazı, bazı arar buluruz, işde ğonar göçeriz, öyle,
3 sözüüm yabana eşşemizi yitiriyiz. onu da arar buluruz. **RD: hiç deve kaçıp? EK:** deve
4 ğaçdı, ğaçar deve. köy vardır yeñgice köy, ora ğaçar deve gēder. bobam geder,
5 ğardaşlarım gēder, bulur gelir. işde öyle öyle günümüz geldi, geşdi, ğonup göçmeyle.
6 **RD: eşşe abla, eşşe ismi yörük ismi değıl mi? EK:** tam yörük ismi. **RD: bir anı var mı,**
7 **anlatacağın bize. EK:** annatacām şeyler çok da, aklımda yok. sapıtdık ğāyır, yetmiş beş
8 yaşına vardım. yetmiş beş yaşındayım. **RD: kaç yıldan beri yerleştiniz antalya**
9 **bölgesine? EK:** benim adam öleli, ğırğ iki sene oldu. o tarihten beri burdayız da, tāca
10 evelden de bēri de burdayız. beş olan çocūğum var, beş gelinim var. işde hırıl diril,
11 ğonduğ göşdük, geldik geşdik bu dünyadan. bitdi herşey bitdi. sor soracağınğgi, ben
12 cevaplayān. **RD: yaylanın neresinde yaylardınız, yurdunuz nereydi? EK:** anamas çayır,
13 bizim yurt anamas çayırdı işde. ğızıl çarlığā gelin gētdim ben a. bizim ana yurdumuz
14 çayır. **RD: düğünle mi evlendin, kaçtın mı, yoksa götürdüler mi? EK:** hayır, ğaşdım.
15 **RD: bir anlat bakayım o kaçma olayını bir? EK:** ğaçma olayı mı? bobam vermedi.
16 istediler, bobam vermedi. üç dene devemiz vardı buğur botlacı. beni çadıra yolladılar.

17 beni çadıra yolladılar. gêt dediler k̄oşekleri bodlat dediler, develeri botlat dediler.
18 deveyi botlâda getdimidi orda gâyrı geldi bir ikisi, benim adam da geldi, sözüm ona
19 bizim bir gır eşşek var sözüm yabana, çadırınğ ardında daķılı. benim adam hemen o
20 eşşē, ayınğ aydını süd gibi. deve botlacāk deyi ben ordayın. ğardaşımınğ biri beli
21 dabancalı yanımda yatā_örü. benim adam hōyle k̄akdırmış k̄akdırmış, k̄akdırmış eşşē,
22 sitilinğ milini almış imanıma dabancayı daymış, titirer Tabanca imanımda. dabanca
23 titirer, ğapıyı ğōsteri_örü banğğa. çadırınğ k̄apısını ğōsteri_örü. ğapıdan çık dışarı
24 dey_örü banğğa, canım. ğaçışımı dey_iveri_örüyün. **RD: kavşitdan mı girmiş çadıra?**
25 **EK:** hayır, arķadan, ğavşitdan girmiş. çatırınğ sitilinden, çadırınğ sitilini almış,
26 imanıma dabancayı dayamış. ondan sonğğura yavaşça, ğapıya vardım da dūro_onğ,
27 dedimidi, bizim ... enişde bir_ki varlar gâyrı, haydi beni alıverdiler, kürüdüler,
28 tamam, sesdenemedim de. ğardaşım beli dabancalı yatır yanımda. sesdenemedim de,
29 dilim boğazıma dıķıldı, bi tāħa ... yoħun, yoħun dēħ uzaklaşmışıyım. öyle öyle
30 ğötürdüler gētdiler. **RD: gönlün bar mıydı? EK:** varıdı ğönğlüm. ğönğlüm olmasa bārır,
31 çırıyın. istediler vermedi bobam. onnar vākır dedi, vermen dedi. biz de az ekmemiz
32 suluydu. **RD: o akşam onların geleceğini biliyor muydun? EK:** bili_örüydüm. bi şeyler
33 varıdı ortada. orta da bi şey de varıdı. **RD: bir şifre vardı? ES:** tábi, tábi, bir şivre varıdı.
34 işde böyle böyle ğaşdıķ evldendiķ geldik. **RD: kaç sene evli kaldın, eşiniz ölene kadar?**
35 **ES:** şindi kaç sene evli ğaldımı sanğğa ben söyleyemecēn, unuttum. yalınğğız adam
36 öleli, ğırk üç sene oldu. **RD: neyden öldü abi? ES:** vurdular. küFlenğ daşda vurdular.
37 yaylada, küFlenğ daşda vurdular, adamı. adamı vurmadılar da. **RD: kazara mı olmuş?**
38 **ES:** çocuk, āğa demiş, belinğdē dabancayla beni öldür, bobamınğ tüvēni elleme demiş
39 çocuk. ondan sonğğura o da taħā ağzınğda dil mi var demiş, tüFeğēnğ ucunu, ğendine
40 dayamış da ucunu uç_yānnı, ğundānı ona vururumuş dövüşü onu ğundala. tüFek
41 ğırılmış, beniñkininğ ğalbine boşanmış, ğançık tüvēmiş, üzerim yükli benim, şu
42 üstümdē olan. **RD: kendi vururken kendine boşanmış? ES:** ğendi vuruķa ğendine
43 boşanmış. allah yoķarda. **RD: evet, hakkaniyeti bu. ES:** hakkı bu. ğendi ğendini
44 vurmuş. k̄ösüverdi savcılar belindē palasķayı yere. vay yiğit ğendini yedirmiş, belde
45 dabanca da varımış, dabanca hāni hōyle sürtü_örü ya. öyle öyle üzerimde şu üstünde
46 olan var. işde getirdiķ geldiķ eve salı. telivon etdiķ antalyaya. gelen geldi, ora
47 yataķlıyiverdiķ çayıra. hindiki imkánlarım olsa. uçak dutardım, uçak. **RD. orası da**
48 **güzel yer eşşe abla be. ES:** ğözel ğözel, éyi de de ğurbet. Iramazan. bir zaman geli_örü,
49 arveler geli_örü, dayanı_örü dē_él mi, arvē_ün canım bir istey_örü. **RD: gitmek**

50 **istiyorsun, mezarımı ziyaret etmek istiyorsun?** ES: ziyarat etmek isteyörüyün. RD:
51 **başına şöyle bir murt çalısı sokmak istiyorsun?** ES: mersin soĸacān, Ÿöye baĸacān,
52 çekeceñ. işde öyle. RD: **başka anlatmak istediğın bir şey var mı?** ES: ne annatayın, sen
53 sor ben cevabını vereyin. yetmiş beş yaşındā ĸarınınĸ ne aklı olu. işde öyle, ĸonardıĸ,
54 ĸöçerdıĸ, çarıĸları ĸeyerdiĸ ayāmıza. hindiki_bı öyle bı bez yoĸudu, duz yoĸudu,
55 heyşey yoĸudu, öĸle dēĸel mi? sen ĸonuşsanĸĸa ülen. RD: **eşşe abla ĸuzuya**
56 **gidermiydin?** ES: ĸuzuya gederdim. toklu da ĸütdüm, ĸuzu da ĸütdüm. ... de getdim.
57 RD: **tokluyu beklersin, tabı tokluyu ĸüden bir çoban olur, çoban gelene ĸadar beklersin.**
58 **çoban da bir türlü gelmez.** ES: beklerin. canavardan ĸorĸuma ĸbeklerin onu. gelmez.
59 RD: **akşam olur öş çöker.** ES: öş çöker āşam. RD: **korĸa korĸa eve gelirsın.** ES:
60 ĸorĸman ben häç ĸorĸman. ĸeyer kepenēĸı, hütler ĸoyunu ĸederin. çizmeleri çekerin,
61 ĸıl ĸolcā da daĸarın ĸoluma, häydi ölüm, ĸederin dāĸlara, ĸoyunula. ĸüderin yani. häç
62 ĸorĸu deyi bı şey aĸlımā_elmez. hindi de ĸorĸman, evel de ĸorĸmadım. RD: **o kolçağı**
63 **sömekten mi yapardınız?** ES: sömekden. ES: atardıĸ yuñĸĸü, ĸurardıĸ ĸurardıĸ yāyı,
64 şıñır şıñır şıñır şıñır atardıĸ, sömēĸ_ederdiĸ, işde gelirimiz oyudu. gelirimiz
65 oyudu. onu eĸiridiĸ, ĸolcaĸ yapardıĸ. RD: **kolcak kola takılan bir tutam şey mi?** ES:
66 tábi. ondan sonĸĸura dutardıĸ onu, çulvalıĸ ĸurardıĸ. yalaĸāñĸ içine ayaklarımızı
67 soĸardıĸ, şıĸĸaĸ şıĸĸaĸ doĸurduĸ onu. ĸötürü satardıĸ bazara. gelirmiz oyudu,
68 yedimiz içdimiz oyudu. RD: **sömek olur ya, onu çekersin.** EK: o ĸıl darāndā ĸıl o,
69 sömek deĸil. seniñ çekersiñĸ dediğın ĸıl. RD: bir sömek var şöyle yuvarlaĸ . EK:
70 tábi. RD: **onu iki ucundan çektiğın zaman, üzüdür arasından.** ES: üzüdür. tábi, üzüdür.
71 üzüldü ĸoptu, üzüldü deriz. RD: **koĸtu, üzüldü, denir.** ES: ĸoptu, üzüldü deriz. /.../ EK:
72 ıssız yere ben nā_ıl ĸedeyin, ĸorĸarın dēyenner der de ben häç ĸorĸman, ıssız da
73 tanıman, mıssız da tanıman. RD: **korĸmaz mısın?** ES: ĸorĸman. RD: **maşallah. valla**
74 **ben korkuyorum bu yaşta yahu.** EK: ben ĸorĸman, häç ĸorĸman. RD: **öcükleniyorum**
75 **ben.** EK: hindi burdan ĸaĸarın, istedim yere ĸederin. öcüklenmen. RD: **valla, bravo.**
76 EK: häç öcüklenmen. öcüklenmen de ĸorĸman da. /.../ EK: dabanca benim can
77 yoldaşımıdı. RD: **tabanca kullanıyorsun?** EK: ĸullanırın, hindi ĸene ĸullanırın. hindi
78 öluma düĸün etdiĸ, sünnet düĸünü etdiĸ böyle. sünnet dünü etdiĸ olana. millet böyle
79 ĸaynayıörü ortalıkda. hurasına bı ırakı soĸuverdim apdalıñĸ. çalmayacaĸan dedi, ben
80 dedi beş yüz lira alacān dedi. iki yüz lira parayla şurasına ırakı soĸuverdim. adamı häç
81 zıñır zıñır çaldı, çardı. çekdim dabancayı, burda ĸarā_ol var, işdeÇık a! çekdim
82 Tabancayı ĸarılarınĸ arasına ĸediverdim, silah sıĸa , silah sıĸa, a ĸarı delirdi

83 deyverī_örürler baŋgga, a ğarı delirdi deyverī_örürü, silah sıka silah sıka. ondan
84 sonġgura millet dā_ıldık kēri, ih, ih diyeleķ geli_örüyün hordan evime, aŝsaki
85 evlerden bura geli_örüyün. ne oldu ana dedi? ġumandanımıŝ, baŋgga ana derdi
86 ġumandan, ġulaķ ları çinġgileyesi. hastalandım mustava dedim. demin dedi eli
87 dabancalı sē_êrdirķe seni yaķalacādım dedi. yakāla dedim. yaķala ġötür. ġülüŝeleķ
88 getirdi geldi beni huraya yatāma yatırdı. yat haydı istirāt et seni yaķalamadım dedi.
89 öyle öyle çok ġümraġ ġünnerim ġeŝdi ıramazan. ġümraġ ġünnerim ġeŝdi. hindi de akıl
90 yarıya düşdü. çok şükür yarebbim emme, bildiġimi bilmez oldum, ġördüġümü ġörmez
91 oldum, işde ġoca ġarı yataġānġ içinde örselenê_örüyün. **RD: bu kilimleri sen mi**
92 **dokudun? ES: ben dokudum. hepini ben dokudum. RD: bu baldırlı galiba? ES: baldırlı**
93 **bu, nā_ıl biliŋg honu hilen? RD: bunlara kalıp mı diyorsun? ES: ġalıb. şunnar ġalıb.**
94 **RD: şunlar ne? ES: onnar barnaķ. RD: ŝuna kılıç diyorsun? ES: ġılıç yok, bu ġılıçsız,**
95 **ġılıçlı orda, bir şey var, ölüme örtdüreceġen. geliķe kim alısa alsın. /.../ ES: o livirle**
96 **çıkımıŝlar ikisi, bisêl bez aġardır ġancık varımış, ġızlar varımış, bez aġardırlarımıŝ,**
97 **doķumuŝlar bezi aġardırlarımıŝ. RD: onu nasıl aġartıyorsunuz? ES: onu nasıl, āŝamdan**
98 **sözüm yabana sı_ır bokuna yatırıyörüller onu, bezi, dokudukları bezi, sıġır bokuna**
99 **yatırıyörüller. sabāla da alı_örüller, çayıra geliyörüller, böyle ġızlar bir ucundan**
100 **duTü_örü, bir ucundan biri, çırpa çırpa onu döve döve aġardı_örüller. ondan sonġgura**
101 **seri_örüller öze. işde ġötürüp sa_ar ġöyneķ mi diķeller, ne diķellerse. biz öyle**
102 **çocuklümüzda öyle görürdük. /.../ ES: êbem oklayı sürterimiş, böyle oklayı sürterimiş**
103 **eķmek yazalırķa, işde ġara_oyunnu āmad dedemi vurmuşlar. daġdan ölü geliķe ince**
104 **aŝŝa halam, halamıŋg bacısı, ince aŝŝa halam beline ekmê sokmuŝ. ŝūra ġuŝāna. gelmiŝ**
105 **gelmiş, çayırıŋg ortasına doġru sāl gedi_örüymüŝ, önġünde ya, yere ġoyvermiŝ ekmê,**
106 **bir yumruk vurmuş ekmêġenġ üstüne “şo ġeden ceylana dayandım da saŋgga**
107 **dayanamadım āy ġoca eķmek, ġarnım açıkdı” demiş. ince aşşa halam. salda ġederimiŝ**
108 **ġardaŝı. “şo ġeden ceylana dayandım da saŋgga dayanamadım āy ġoca eķmek” demiş,**
109 **çayıra bi vurmuŝ alangga mezeriŋg beri_özüne, yūķanıŋg üstüne, iki üç dıķım sokmuŝ**
110 **āzına, ġene beline sokmuş ötesini. ben ġederdim her sene yayalaya, bu sene**
111 **ġedemedim. anam da ırahatsız da, ıngırazdım da, ıngırazlıġım var da, anam az ırātsiz,**
112 **anam ölüde urumdan gelemen de, hōyle olu böyle olu derķe ġaldım ġetdim. ġalıŝ o**
113 **ġalıŝ. RD: senin evin mi yandı bir de, çadır mıydı? ES: ben yayladaydım, çadır dē_êl**
114 **bu ev. bu ev, bu oda bu odanıŋg eşşası. ben yayladaydım, iki ġuzu aldım yayladan. iki**
115 **ġuzu aldım yemek biŝire ġetdim yerlerden, iki ġuzu vediler, hindi yalan söylemeyen**

116 kendim aldım deyi. ondan sonġgura ġuzuları ġamyona sardım, ġamyonunġ arġasına
117 sardım, ġaynımınġ ġamyonuyla ġelġörüyün. benim evde bir ellik var, šura geldim,
118 benim evde bir ellik var, bu daġları millet ġötürüġörü. allahım dedim, ġene çocūmunġ
119 hanġgısı öldü deyi çġırdım da. iki adam geliverdi ġüšlü. ġolumdan duTdular da
120 ġamyondan indiriverdiler beni. beni ho köPlüden ġeçiriverdiler ašša. aššada evim var
121 huyanda. /.../ **ES:** ġöçeleġ vardık, ġonduġ šeye zindana. zindana vardık ġonduġ,
122 sorkuna. šöyle toparıp gelir yöš ile. bir duman šöyle ġelġörü, bir duman šöyle
123 ġelġörü. toparıp gelir, toparıp gelir. çocuk dedi ġoca bobam ırāmatlı, hambal
124 dediġleri diġmendē. çocuk dedi mavzeri bicēz çġıkarıverinġ šeritden dedi, canavar
125 ġelġörü dedi. biz šeridi söġesiyēġadar, mavzeri çġıkarasıyāġadar, bir mi adımladı, iki
126 mi adımladı üstündē dāġa āġıverdi. emme nāġıl böyle šözüm yabana ġöpeġden tāca
127 ġöpeġden ġüšlüce. ġüšlüce ġelġörü böyle. ġaçıp gelir. öze ġelġörü öze, sorkununġ
128 özüne ġelġörü. o zaman sorkunda, hindiye baraç yoġudu ġöl yoġudu, su yoġudu.
129 yörük varı sıvanırdı altıyoġarı ġeten deresinēġadar. yani, öyle ġünnerimiz çok ġešdi.
130 mavzeri çġıardık biz emme, canavar getdi. **RD: çġıralı boġazından mı gidiyor çayıra?**
131 **ES:** çġıralı boġazından ġederdik. **RD: baška yerden gidilmiyor mu?** **ES:** ġedilirdi de
132 zından derinġ olurdu. deveye binerdim ben. deveninġ boynunu eġiveridim böyle,
133 biniveridim deveye. zındanda deveninġ ġarnına çġıardı su, hindi baraç alındı, hora
134 alındı, hura alındı. eġveridim, eġiverdi mi biniveridim deveninġ boynuna, ġaldırıveridi
135 boynunu öteġyaġa atlayıveridim. atlardım, deveninġ boynunda atlardım. ordan išde
136 ġöçü çeker ġederdik. çġıralı boġazına ġeden tönġüšlüydü, ora tönġüçlü çok ġederdi.
137 **RD: orası tapır bir yer mi?** **ES:** tapır. šöyle bir dar tapır. ardıç aġašlıġlı, otlu çöplü bi
138 tapır. išde ġederdi tapırdan. **RD: ondan sonra kavlaġa çġıkıyorsun?** **ES:** ondan sonġra
139 ġavlaġa çġıkarız. ġavlaġda herkez daġılır ġāyır. yarısı dašlıġöle ġeder, yarısı deve
140 boynuna ġeder, yarısı çayıra ġeder, yarısı ġızıl ġarlıġa ġeder. herkez dālır ġeder ordan.
141 **RD: kavlak demek ne demek?** **ES:** ġavlaġ demek ne demek ne bileyin, çġıplaġ bi dāġ
142 yani, çġıplaġ bi dāġ ġavlaġ. urġan dolašmaz ġaršısında onunġ, dašlı depe, ġeçir. ora
143 ġeçir. urġan dolašmaz öyle. ġavlaġ aġaš daš yoġ yani, öyle ġavlaġ bi dāġ.

XXIII

ġaynak kiši:	Ayše Cengiz (AC), 86, Karakoyunlu; Yusuf Kumbul (YK), 80, ġarakoyunlu
Özellik:	Öġrenimleri yok, yerlešik hayata ġeçmišler
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)

Derleme yeri ve tarihi:	Aksu, Isparta. 19 Ağustos, 2016.
Ses kayıt türü:	Ses kayıt cihazı
Konu:	Yörük hayatı üzerine sohbet, misafir ağırlama

XXIII/1

1 **AC:** laFıng bitdiyse, ğumbuloğlu, mecek, mesele yaylada ğayva yok dükken yok, biri
2 birine toplantı yapallarımış. zeybek ali āğa ben bilī_örüyün adam az tengereķ küleflı,
3 yeşil ğözlü atıng üstünde gezerdi, ali āğa dellerdi. zeybek, çukķanıng yanda oturuydu.
4 ordan **YK:** siz yaylada nede oturuđuğuz evel? **AC:** biz esas dedemiňg yaylası,
5 yaylacık deller. **YK:** yaylacık, bilmemiyin yaylacı canım. **AC:** ordan getdik, çayıra.
6 siziň ğoyun sürüleri daşlığöle getdi. ümmü ğorķmuş daşlığölde, çadırıng sitili
7 sallanırımış. tütü ğarıyla ikisi. ğoyun sāĞmıřlar, peynir yāğ basmışlar, daşlığölde
8 aķlıng erer mi? daşlığölü bili_örümünğ? **YK:** daşlığölü bilmemiyin. **AC:** dur ğāyırı,
9 hileciymiş mecek. oturmuşlar toplantı böyle. biĝ ğendinden bir bit almış mecek, ali
10 āĞanıng burasına ğomuş. ali āĞa, ali āĞa demiş çiĝiniňde demiş bit var demiş. **YK:**
11 mecek yaparımıř onu canım. **AC:** ēyi diňgle demiř, ben demiř, zeybek ali āğa da, o
12 tosun bizde yařamaz demiř, al tosunuňĝu demiř. al ordan tosunuňĝu sizde yařar o
13 demiş. şey o da aķıllı zeybek ali āĞa. herķes laF etdi. **YK:** aķıllı olmamı, o adam
14 yaylanıng başına mandıra ğurmuş da, türkiyeye tanıtımış peyniri. anamas mamılları
15 dedirmiş heriF. o adamları hindi nerde bulacacāng. **AC:** häç kimse kimseyi
16 bilmeyeverdi. **YK:** haķķaten hayretle ğarşılayö., kimse davaya ğedemezdi yāvi, üç
17 yüz hane ğarağoyunnu bir arada yaşadı arķadař. **AC:** çayıring alāngĝı ğap ğara çadır
18 olurdu. **YK:** her taraf yāvi. ğoyun sürüsünden hura getsenĝ öngĝünden gelidi, hora
19 getsenĝ arķandan gelir. /.../ **AC:** yavrım, çayırdamı oldu bu? **YK:** ğüzlede olduydu,
20 sen onu bilmeyörümünĝ? hallatda bi düĝün müĝün olduydu ya. **AC:** yeňĝiřardan,
21 bademliden hep gelirdi dü_ünnere davet ederdik. **YK:** o düĝün dē_él, bir böyle şeyler
22 geldi, filim çekmek için gelenler oldu. ona aķlıng., varmydıng sen orda bilemecēn.
23 **AC:** varmışıyındır. **KB:** o işi kim yapıdı acaba orda yahı? **RD:** muhtelen TRT. **YK:**
24 düĝüne girdik, ğelin aldık, deveyle ğöç ğöçürdük. ğözel yurtda aşşada. **RD:** hallatta mı
25 oldu o? **YK:** hallatda. **RD:** demek müseviri için ayrı çadır? **YK:** yāvi, ne deňg sen? biz
26 böyle türkiyeyi dolaşı_örüyüz dediler böyle bir gelenek ğörenek ğörmedik biz dediler.
27 **RD:** elli eli üç arasında o? **YK:** elliniň üstünde bi deva. o adamlar nasıl geldi bize
28 bilörümünĝ? konuklarıng şey bir müseviri olmuş bunnar, bir aşiret bi yörük arayışı.

29 ağam da o zaman yurt alacağın deyi, işde biz kunuklarınğ ollarda oturuyuz ya,
30 konuklara mēmed beğenğ yandaymış. işde yurdu verecek olmuş gene de, ali demiş
31 bunnarı götür, bunnar filim çevirecek orda. ağamınğ ardına dakıvermiş. üç mü dört mü
32 erkek, iki de ğadın. ardına dakıverip da yāvī, bir araçları varıdı onnarınğ. onula ağam
33 da gelmiş. arkadaş, geldiler bir kıl çadır içine oturuldu bilmen ne oldu, ulān āşam heriF
34 ğalacağā yer yok, gedeceği yer yok gibi. biz dedi nerde ğalacağāz arkadaş? ülen böyle,
35 siz ırāt olunğ mirāt olunğ, bir mal getirdi kesildi āşam. bütün et.. yāvī, o bütün etde
36 lezzeti hoca ben hindi. /.../ **YK:** arkadaş āşam adamlar yedi işdi, āşam arkadaş ayrı bir
37 müsevir evi ayrıldı. bi döşşendi evinğ içi, kilimler, böyle düzenğ, **AC:** yasdıklar. **YK:**
38 yenğği yāvī sıfır sıfır. **AC:** şerit yapardık, ayrı. **YK:** neydi o düzenğ. arkadaş āşam bi
39 geldiler evinğ içi bi cennet, yataklar pırl pırl, hayatında adam üstüne atılmamış. ülen
40 onu görünce adamlar arkadaş. **KB:** o şeyler örtüler, şunnar bunnar ambalajlı özel
41 ambalajlı. **YK:** tabi canım ayrı olurdu. **KB:** ağır müsavir geldiğinde açılırdı, **şerit**
42 dellerdi ona. **KB:** o paket halinde böyle sarılı sarmalalı, müsevir ağır gelince, açarsınğ
43 onu, o müsavirlerinğği öyle öyle ağırlayabilsin. /.../ **RD:** sen hiç duydun mu, eski
44 ihtiyarlar söylermiydi soyumuz şurdan geliyor diye? **YK:** tabi tabi, dedem ilk
45 geldiğinde kayseriye yerleşmiş. kayseride hatta dedemğilinğ, dedem demēlim de
46 onnarınğ bobasī_ıl, orda ğumbul türbesi deyi bir türbe. orayı açmayalım fazla demiş,
47 anğaradā otelci o şey vardı, ırza bēĜ. orayı fazla açmayalımınğ demiş. ordan da uFak
48 teFek biğ cināyet yüzünden, eskiden bi il aşıverdinğ mi takibi yok düzeni yok bi şey.
49 şindi dedem de sonğğura işde bi çöcumuş geldiklerinde. **RD:** kumbula diyorsun değil
50 mi asıl? **YK:** ğumbulunğ bobası. ğumbul yusuF. ğumbul uFağ. ğumbul yusuF āses,
51 ğumbul yusuF tā şurda zeybede zeybeninğ orda köpek dalağmış ğudurmuş. sen onu..
52 arkadaş. o olduğdan sonğra da dedem biğ uFak, davarinğ içinde ğörüğmezimiş. bir
53 ğelin varmış o tam hatırlayamacān kiminğ, şunu demişler alıverelim ğumbula
54 demişler, çocuk. ülen. alıvermişler, alıverdikden sonğğura. **AC:** şey, ğaraevli hilen mi
55 yonğğusa. **YK:** ne ğara evli, ğara evliyi tamam esas ğarı deyi alığ adam. **RD:** nerde
56 oluyor bu? **YK:** bura canım, bura geldikden sonğğura. ğelin çamaşır yıkamaya getmiş.
57 o zaman çamaşır öte yanna dereye gēdersinğ, ğazan ğurarsinğ, su ğaynadır dere
58 yapılır. **AC:** tokucula ... **YK:** tokuçlarsinğ. ordān sonğğura ülen demiş, şu insana ğoca
59 olur mu demiş, çocuk. beğenmemimiş hanı. ğelin ayrılmış getmiş. sonğğura ğumbul
60 bir ezazul olmuş. **AC:** bir ezazul olmuş. **YK:** ezazul heriF /.../ **AC:** mēmed dayım
61 alaylarda ğoyun ğüderimiş. iliceninğ ğarşısında. ğiritlininğ yeriydi. onnarınğ hüdüdü

62 ğarışımış. imamlarda imamınĝ ölu da orda ğışlarıımış. hindi, ğuruburununĝ öĞlu
63 varıdı, aklıunĝ erer mi? az süslü ğezardi Faķirleridi emme, ğuruburununĝ öĞlu.YK:
64 ğuruburununĝ öĞlu tāħa dün öldü ya. AC: heyye, dün öldü. şindi o ğezerimiş, o adam
65 alayda, giritten çit sürerimiş giritle. hindi mēmed dayımınĝ önĝünde üç yüz ğoyun
66 varımış, boz velininĝ oĝlununĝ önĝünde. onunĝ önĝünde beş oncuķ davar varımış,
67 ğeçi. emme adam çok süslü çok temiz ğezerimiş, ğözelimiş adam. hindi bir giritle
68 varımış orda çift sürerimiş. şey demiş, ūlen mēmed demiş dayıma, boz velininĝ ölu
69 mēmed dayıma. baķ demiş, bir yörük geldi bura demiş, çoraplar bem bēyaz, üstü başı
70 ter temiz, zenĝin bir yörük demiş. oysam on dene davarı varımış. ay mēmed demiş,
71 irezil mēmed demiş. nēlçak seninĝ halınĝ böyle demiş. öĝünde bir sürü ğoyun var
72 demiş, irezilsinĝ demiş. o adam zenĝin bir adam demiş. oysam on ğeçisi, varımış. YK:
73 bē_erden ğoyunu geliveriyimiş, boz velininĝ ğoyunu geliveriyimiş. az höyle bi baķımış
74 ūlen bu ğoyun ķiminĝ cergē_ bi demiş. RD: **cerge deyiři ne?** YK: cerge, ķümeli deyiři.
75 ķümeli demek tābi, cergē_ bi demiş. dökūlūp geliymiş dāĞdan. ūlen o ğoyun bizim
76 hoyu demişler, bizim mal demişler. ūlen bizim tavıcaķlar mı o demiş. AC: baķ endeni
77 ben anamdan duydum, ğavamda. /.../ RD: **yazın mı ğötürmüş sıĝırı satmaya?** AC:
78 yazın, yayladan yaylaçıkıktan ğötürmüş, satayın, ğüzlük, ğışlık buĝday alacak. teķeninĝ
79 buĝdayı ēres. adamı ēres tudar. YK: çoban, çoluķ valla ķürsūlūr ğalırdı. AC: řindi
80 inēĞe on iki binĝ lira vermişler. sen duymadıunĝ mı? ben bunu duyurayın sanĝĝa.
81 ēbenĝ, on iki binĝ lira vermişler alacak olanlar şarki ğarā_açda. evel yörük şarkı
82 ğarā_aca ğederdi. sonĝra ğedikli ora yapınsıraķ otobūs çıktı. otobūse inellerdi merķep
83 ile otobūs ile āħřama evlerine gelirlerdi yaylaya. sonĝĝura munĝĝar bařına dūktū
84 ormancı, oturtmadı bizi hallatda. anam inēĞi vermemiş on iki binĝ liraya. inēĞi aĝaca
85 daķmıř. na_āl daķdıysa. geli_örū, yarım sa_at bi sāt sonĝra inek yok, daķılı yerde.
86 öte arayyörū, beri arayyörū nerde bulacak řarkı ğarā_acinĝ daĝında, yok. eve gele gele
87 geli_örū, inek ineklerinĝ içindeymiş. ūy, ananĝ hūlen hāç laF etmedi mi bunu. öreķseķ
88 zapt edī_örū, ırzaman, bizim burda alışķın bir yurdumuz olmasa biz bura gelmeyiz.
89 RD: **orayı nasıl bildi de geri döndū?** YK: sīĞır koķu alırdı koķu. höyle ğetdi, diĝer
90 öĝreĝi ğetdimiydi burnuyla tūteleyerek ğederdi ardından. /.../ YK: eskiden berber yok,
91 herkez ĝendi ğücüyle řē_etmek için şunun ğavasını bir tengerek yapıver yāvı dellerdi.
92 onu belirli insanlar makine ayın oyun ğullandıĝından eteķ alasını alıp da böyle
93 yuvarlamasına. RD: **tepesini aķık?** YK: debesini almazlar. şöyle eteķ alasını, ğulaĝanĝ
94 üstūyle bile alıllar, tengerek. RD: **tengerek ğafalı mı derdiniz ona, o zaman?** YK: canım

95 açınca öyle oluyor ğāyır. **RD: başka? YK:** ne ğunuşayın, başka ne ğonuşalım. çok anı
96 vardır da unuTduĝ hoca be. **RD: birbirlerini govlamamışlar mı, kavga döĝüş yaptırmaq**
97 **için. bir birini ğovlarlardı eskiden? YK:** ğovlama olurdu fırsat vermezlerdi ona. şey
98 gurubu, yani böyle dedi ğoduyu yaptırmazlardı ğolay ğolay. yapanı da hemán şey
99 yapallardı. o şekilde yāvī üç yüz hane ğara_oyunnu gerçekten hoca mükemmel bir
100 hayat sürmüş. kimse kimseye doĝru dürüs ğara bakmamış. herkeS herkeze saygıyla,
101 haksız insanı da muhavaza etmişler şey olarak yani ğorumuşlar. o şekide bir hayat
102 yaşındı. şimdi üç yüz hane muhtarlığı olan bi ğaFileniň deyelim yani o zaman ne
103 decēsek, aşıretiň içinde döĝüş ğavga cınayet olmadan yaşatmaq ğözel bi şey.
104 herkeziň bi ğoyakda bi çadırıň bile. /.../ **RD: başka bir hatıran var mı koyun**
105 **ğütmenden, belde kalmandan? YK:** ğoyun ğüdmekten hoca, benim çok anım var
106 aslında. çok ğüççük yaşda ğoyun ğütmeye başladık, biliyosunĝ. yürüĝünĝ çocü birez
107 de şeydir, cesurdur. şimdi şeyi bile bak, canavarı bile bir ğurt böcü, böcü derdi. onu
108 böcü gözüyle görür. yani bu şeydir bir, cesurluĝdur. benim yanıma da o zaman bizim
109 goyun birez ğalabalık olduĝundan ğonĝuşu alamazdık, yanıma bi çocuk veriller, ben de
110 çocuĝun oda çocuk emme bi çocuk daha veriller. o şekilde çocuk da ğoyununĝ ardında
111 bekle dersinĝ, bē_erden bēre aşarĝa, böcüden çocuk da ğorĝar zatan, ğoyununĝ
112 yarısını ğor, önĝünde yürüyverir. o şekilde işde anılarımız belde ğalısınĝ, on ğünnük
113 āzık gelir evde. āzık döneminde de işde daĝarçıklara ğoyallar, mal şeyinden ēyileller
114 deriyi, ona daĝarçık deriz, onunĝ içinde de ğoyduĝunĝ ekmek, bayatlamaz. düzgün
115 olur.peyniri de deriden başka yerde zap edemeyiz. **RD: sizden biri belde kalmışlar,**
116 **birinin ayaĝı buymuş? YK:** bizim amcaoĝlu. **RD: köpek birinin ayaĝına yatmış. YK:**
117 onu bilī_örüyüm canım. **YK:** o zaman aşşada pambık mambık bozulmaz. ğoyun birez
118 ne ğadar geç gelebilise geç getirmeye çalışılır. Kāsımınĝ on beşi filen. ğoyun yaylada,
119 tayır amcam ötekinneriň başında, baş çoban. iki sürü ğoyun. şimdi bizim. **RD: onlar**
120 **odaşık mı yani? YK:** odaşık ğāyır. iki sürü odaşık olü a, odaşık, odaşık denir ona. dört
121 adam olmuş olur yani iki adam yerine dört adam. ğoyunnar ayrı yalınĝĝız. şura şeye
122 gelmişler, emeredinĝ beliniň başına, ĝar pisenĝ pisenĝ yağmaya başlamış. gece
123 ğakmışlar ğoyununĝ önĝĝüsü ĝar olmuş. şurdan demiş dumannıdan, dumanniya
124 gedecekler. daha birkaç ğün azıĝınĝ ğününe var. ülēn emmi, ĝar yāĝacak demiş
125 çocuklar. şurdan emeredinden aşiverelim. ordan da bi ğoyun aşıp getmiş. ülēn ne ĝarı
126 demiş, çek ğoyunu şeye diĝilmişler. ĝar dēvam, ğoyun dēvam, bizim iki amca
127 çocukları ırzayla mustaFa orda eşşekleri sürüyörü onnar, erzā daşıyyörü. sür sür

128 dumannıdan aşmışlar şeye gölçüGe, qar devam ediyörü. gölçükden amcam göyunuñg
129 öğünde, onnar birez geride, birez eşşele işde geriden geliyörüller, vaziyet kötü. qar
130 devam edī_örü aşamā_adar, garga sekmez deller bir depe vardır. o depeniñg başından
131 yüzünguyu şeye göyun_ula ēGilvermişler. **RD: karga sekmez emeredindeydi değil mi,**
132 **ucunda? YK:** emeredinde şeyde, gölçüğüñg başı. gölçüğüñg öñggünden gırk gāvā
133 gēdecēñg ordan inilir aşşā. ora varınca göyun gētmış, iki sürü. salıver demiş öteki de
134 eşşē emmim diğēr bir çobana. iki sürü gētmış. ordan ēGilmış, ordan garga sekmeze
135 varmışlar. zindan gibi her taraf zatan āşam olmuş. ülen demiş göyun nā_āl olsa getdi
136 bura, ora dīkı dirñgleyelim göyünü demişler öñggü qar olunca her yer yabız gibi.
137 dıñglayalım demişler, durmuşlar çömelmişler, yorulmuşlar aslında. bi de uyuyalım, yā
138 yatıvermişler. yatıverince üşüñggünlüğünğ şeyiyle uyuyvermişler. uyuyunca da
139 donğmuş, donğmuşlar. doğunca emmim aşşā gırk gāvāGa inmiş, ordan dört adam
140 yollamış. bi gelmişler, hıh çıkılmayacak. iki gün galdı onnar. ordan demiş, arkadaş
141 bunu demiş ölüsünü dirisini banğga buluveriñg. eşşekler buymuş zatan ölmüş. eşşekler
142 ölmüş, āzık yūklü eşşekler. iki çebic varımış onnar da sakalları maqalları buz dudmuş,
143 timkirişillerimış böyle, gevşellerimış. ordan emmim iki_üç adam yollayiyörü, gene
144 tekrar gırkgavakdan. aşşāğda habar geldi, altalyadan da gāyır hareket edenner oldu.
145 kōpeķler gelmiş üstüne yatmış. goruyyörü, kōpeķ sādık yani, şeyine sābına. ordan
146 adamlar onnara doğru yaklaşımışımış kōpeķler hücum etmiş adamlara vermecēz deyi.
147 hücum edince arkadaş demiş bunnar ölmüş. biz nēdecēz ölüsünü. o arada da ırza dēGēl
148 de mustava ācık cannıymış, bir bıdırdanmış. yaklaşmışlarımış bāya. arkadaş biz bura
149 bu adamları araya gelmediķ mi demiş. ölüsünü olsa da gōtürecēz biz bunu demiş,
150 gōtürelim. ay ölesi kōpeķler vermecēz deyi oğraşmış emme, kōpeķleri ellerinde
151 zopayla mopayla kovalamışlar varmışlar, kepenēGī bi galdırmışlar, kepenēķ gāzık gibi
152 zatan, donğ olmuş. qar yağmış, o da buz olmuş, donğguk. ülen açıvermişimış, böyle
153 bakışillarımış, bakarımış adamlar. ülen ārkađaş alāñgda bulduķ gibi, ō_ön birer
154 hobuçmuşlar iki gişi, aşşā gırk gāvā indirmişler. orda ırza ataşa soķulmacāmış,
155 donğdan adam ataşda dē_ēl de, şey yerde ısıdı., şēye şē_dellerimış. öteki adam
156 ötekine sormaya getmişimış ellēhem, ırza ataşa ayāGānı dayayıvermiş ataşa doğru.
157 ötekine gāyır edememişler, öyle yanaşdırmamışlar, samraya mamraya gōmmüşler,
158 ısıcaķ böyle şey etmişler. işde o şekilde gātırlara almışlar adamları, āşşā indirdiler.
159 antalyaya gētdi, böyle doķtur mu var, vesaire mi var. antalyada ayaklarını ķesmeye,
160 kestirmecēn deyi directdi, ırzanıñg ayaklarını şurdan, aşıkdan ķesdiler. mustava o birez

161 direnmiş, o birez canını gāyır, uçlarından alıdı onuñg da hafif emme o şekilde. **RD: ona**
162 **da köpek üstüne yattığı için.** **YK:** ondan fayda bulmuş, köpek ısıtmış, ayağınınğ üstüne
163 gelmiş yatmış. **RD: mustafanın üstüne yatmış.** **YK:** hı, yatinca. /.../ **YK:** ev göçmüş
164 gétmiş. dedem şeymiş babıcınğ hep götüne basarımış, hanı böyle şey āGır adam yāhı.
165 neyse yola çıkmış, bele çıkmışımış şeye, ülen orda bir arkadaşısı varımış. **RD: emeredin**
166 **beline mi çıkmış?** **YK:** emeredin dē_ël şu şeyden geli_örü canım, sannıdan geliyörü.
167 **RD: siz sannıdan mı gelirdiniz eskiden?** **YK:** gelmezdiğ canım, sannıdan gelmiş dedem.
168 ülen adam hoş beş, öluna demiş, ölüm demiş. ali amcanğgı, iki hayvan hazırlamış,
169 bindir evine bırak dön demiş. hayvannara binmişler, gızıl ovanınğ öte yanda saraya
170 gelmiş, oranınğ halkı da dağlı, birez çitaktır da. **KB:** çok ot olur orda. çepel oranınğ
171 daşı. **YK:** çepel. **RD: çitak dediğin ne?** **KB:** çitak, tinğoz dedimiz, hemen tēz ataşlayan.
172 **YK:** yavru demiş, yavru derimiş o. hayvannarı inelim de demiş, şura demiş, ācık demiş,
173 hayvannarı doyuruverelim demiş. hōyle çevriğ yer varımış ot da, bir dilfir ayın oyun
174 biterdi arkadaş orda da. hayvannar tam yeyiboturuymuş, habarı oluvermiş öte yandan,
175 adam övendirēhi çekmiş seyirdip geliymiş. yavru, hayvannarı al gel şē_et demiş.
176 hayvannarı al gel demiş, bu bangğa gērisin gēri dön deyiyörü ya demiş. çocukları çok
177 özledim demiş. hayvannarı çekmiş de yörüyüvermiş. bi de şey olmuş. şura çayıra
178 gelmiş. müvreze çıkarık bura, müvreze denirdi şeye. **AC:** müvreze derdi anam. **YK:**
179 müvreze çıkmış, ali āğa demişler az gıyılayiver demişler. üst yanna āğmış gétmişimiş
180 goca. bi köpek varımış, müvreze çıkmış, gömutanınğ yanda da bir mindov varımış tim
181 tim seyirdir, ardında önğünde. ülen çocuklara da bulunğ edinğ ...işkence etmeye
182 başlamış. gabilanamamış. çok gürümüş dedeminğ sesi. küğlenğ daşdan bağırsa
183 çayırdavı şē_ederller. arkadaş, lēyin nedenğ demiş. ende ardnğdā gara şeyi
184 demiş, yaladacanğ demiş. endeni ne daşınğ varısam demiş. heriF bi bakmış babıç
185 bahalı. orda müvreze deni_örü, müvreze çıkınca bi avene de var. ... her yannı avlıya
186 alınacağını. dönüvermiş ondan sonğra da çayıra müvreze çıkmamış yani.

XXIV

Kaynak kişi:	Emine Balık (EB), 64, Karakoyunlu, Atta Balık (AB), 75, Karakoyunlu
Özellik:	Halen yörükçülüğü sürdürüyorlar, öğrenim görmemişler
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD).
Derleme yeri ve tarihi:	Anamas çayır yaylası, Aksu-Isparta, 21 haziran 2014
Ses kayıt türü:	Video (XXVI/1), Ses kayıt cihazı

Konular:	Yörüçülük üzerine sohbet, çadır ve bağları, bir vurulma olayı
-----------------	---

XXIV/1

1 **RD: şimdi bunlara direk diyorsunuz? EB:** bunnar direk, üstündeğenler çanak, çanak
2 gonulu şeyler golañg, ötekiner ganat, çadırıñg ganadı. **RD: epişik neresi? EB:**
3 epişikler şu açık şeyler, şura golañglarıñg geldiği yerlere epişik deller. **RD: siyeç**
4 **hangisi, siyeç var mı bunda? AB:** şu arkadā siyeç, şu kalıñg şey, şu gāyırı geden siyeç,
5 öñgğünde yok. **RD: sitillerin yapıştığı yere. EB:** sitillering vurulduğu yere, mili
6 soktuğun yere siyeç deller. mil ile işde, o siyeçe mil vuruluyörü. **RD: eviñg duldası**
7 **neresi? çadırıñg duldası? EB:** duldası şu yüzü, höyle, höyle hura. şura arkası, hura
8 öñgğü, orası da duldası. **RD: yani? AB:** yanı, yanı duldasına duruverdi deller. **RD:**
9 **bağları say bakayım bir. EB:** sekiz. **RD: sekiz bağ var. EB:** bakara, bu baş bağ, şu ösüz
10 bağ, şu orta bāĖ, işte honnar ösüz bāĖ. şu gene baş bağ, bakaralarda daķılı. /.../ **RD:**
11 **bir şeyler de işde. EB:** ne deyeyin ne bileyin ben. ēbem denirdi evel, bobaanne
12 mobanne yoħudu evel ya. ēbem elime bi_şey verirdi, gızım şunu hura amcamgile bir
13 eltiverebilirmiñg, elterin ēbe, elterin derdim, bende. **RD: emmingile? EB:** emmiñggile,
14 hindi amca denē_örü ya. evel emmin denirdi. emmiñggile eletiver hunu derdi.
15 elētirdiķ. ne iş dudduñgguz sabah bēri dēyene, elim olmadı bō_ön şu işi
16 duTo_örüydümd derdiķ. bō_ön yayıķ yaydım elim olmadı, eve hilen ilgelenmedim,
17 eviñg içini tā süpürmedim yayıķ yayacān deyi. **RD: eskiden tuluklarda yapıyordunuz?**
18 **EB:**tulūla, gene de tulūla edilōrü de, hindi mákine yāĖi oldūndan ġaymāĖi kepeçyle
19 bulayveri_örüyüz. evel yayıķ yayardıķ, bişşek atardıķ içine, bişşele yayardıķ. gene
20 aynı şeyler vardır bende, tuluk, bişşek hepisi var. **RD: var mı hala? EB:** bişşegēñg sapı
21 ġırdı da sapsız olarak gene getirdim geldim. daktıracān sapı. yayacāĖan yayı deyi.
22 yōĖort birlediķ mi āciķ, yayıķ yayıyörüyüz. **RD: kadımlar, sütleğen koyarlardı tulugun**
23 **altına. EB:** sütle_ēn çalısını keser onu ġorsuñg. başka ġoyacaķ bi_şey, ġarton yoħudu.
24 hindiķi gibi. keçeye ġıyılmazdı, keçeleri altıñgga yazını_örüydüñg zatan. onuñg uçu
25 sütleğen, çalba, biz çalbayı köķler gelirdiķ. ġabıksız yerini çalbayı döşşerdıķ,
26 tulūĖuñg altına. büyük tulūĖu bi yayardıķ, sonġgura ardından bir cumbulu yayardıķ.
27 **RD: cumbulu ne? EB:** az yayıġa cumbulu dellerdi. dolū oldumuydu büyük yayıķ
28 denirdi, ötekine cumbulu yayıķ derdik. öyleriksi işde dünya geldi, geşdi. **RD: bir de**
29 **tepsirdi derlerdi. onu anlatsana, yağmur yağarda hani böyle. EB:** yağmır yāĖdihında

30 da edilirdi. bir de tarāhana marāna ederdik biz evel yarma tāhranası, un tāhranası
31 alānġga ācık serelim tepsersin de, ondan sonġġura içeri alalım dellerdi. alānġgā ācık
32 güneşe bi sererdik, tepserdirdik. hōyle ācık şeyleşirdi. ondan kēri içeri alırdık.
33 çadırdan kıl düşecek deyi üstüne bir de çapıt örtülürdü. çadırınġ içinde ġurudulurdu.
34 **RD: onun için de mi kullanırdınız? yani sıvısını kaybetsin! EB:** işde ācık cıvıġı. ācık
35 tepsersin dellerdi, ne bileyin ben ġene tepsersin deyyörüyüz hindi. yāmır yāġdı mı da
36 dellerdi. yāmır yaġdı da ıslandı mı ġıcık tepsersin ende. ġöçülecek olurdu, çadır ıslak
37 olurdu, ācık durō_onġ bakayın, eġtikleyelim dġkı çadır ācık tepseriversin de öyle
38 yıkalım dellerdi, ıslakana deveye az ağır gelecek deyi. ācık tepseldirler öyle
39 şē_ederlerdi. deveyi sabāla, çadır ġurusun ācık, tepsersin deyi şöyle sürellerdi, ho
40 beleġenġ ardına aşırıverirdik. varıverinġ, develeri sürünġ gelinġ dellerdi. ġeder ordan
41 birler gelirdik deveyi, çadır tepserisiyē_adar. işde tepsersin deyi ona dellerdi. **RD:**
42 **çıynak neydi parmak mıydı o? EB:** barnak, çıynak aTdı, hōyle çamcaġ saldıġıgmıydı,
43 çıynakladı, çocuġun yüzünü çıynaklayverdi dellerdi. dırnak, dırnak hōyle yırdınġ mı
44 bē_eri orayı çıynakladı dellerdi, denirdi. **RD: çıkı neydi, çıkı? EB:** çıkı, boġça
45 yapılırdı, çapıtdan hōyle doġuma bōçalar olurdu. onunġ içine ġeyecēġenġ sırtı
46 çıkılırsınġ, ġene çıkı deriz biz ona. çıkıladıġ, ġoduġ hōra denir. çıkı, çıkı denir.
47 boġçalarsınġ, hora ġorsunġ, çıkıladıġ dersinġ. **RD: ütleme neydi, tavuklar ütleiyiverdi**
48 **derlerdi. EB:** alānġga bişey atsanġ tavıġ ordan ütleiyiverir deller. bi de fasilyeye
49 ayıġklarġana ācık fasilye ütle de ataşa bir vuruver dellerdi. **RD: seç yani? EB:** seç içindē
50 daşı, toprāġı. fasilyeyi ütlede ataşa vuruver de haşlansın, bōrtlesin dellerdi. haşlansın
51 da demezdik de bōrtlesin denirdi. hindi haşlama deni_örü, evel bōrtleme denirdi. **RD:**
52 **bir çimkimek vardı deġil mi? EB:** çimkimek, hu hindi yayıġınġ, bōyük yayıġ çimkimez,
53 o cumbulu çimkir. üstüme başıma atdı, çimkidi yayıġ dellerdi. böyle az cappıdı,
54 cappıdı cappıdı yayılır o da, çimkidi üstüme deller. **RD: üstüne sıçraması yani? EB:**
55 sıçradıġına, çimkidi. üstünġüze çimkitdinġiz derlerdi. anamġil bizlere öyle derdi. **RD:**
56 **uluk neydi uluk? EB:** uluġ da pis böyle, az dolaşık ġarılara uluġ denirdi. **RD: temiz**
57 **olmayan, yapıġını tam iyi yapmayan? EB:** ya işde az çamaşır yıķasa bile az kirli, hanı
58 yūme denirdi, hindi yıķama deni_örü de, çamaşır yūse, sırt yünür derdi, sırtı az kirli
59 hora atdıymıydı, o ġarı da uluġ yāġı, sırtımı moġradıverdi, morcaladı atdı sırtı dellerdi.
60 uluġ, o denirdi. veya etdiġini incelemezdi. az bulaşık yūse, dġkı yerini ala bulaşık ġōsa
61 uluġ yūdü ġarı bulaşıġı dellerdi. **RD: koyunun salanġ ne idi, salamaġı? EB:** ġoynuġ
62 salāġı vardır. salāġı, bir ġün bi salāġā ġeder, bir ġün bi salāġā ġeder. bir ġün bir

63 tarlaya, bir gün bir tarlaya. göyun bö_ön nere gēdecek dēyi bobam sorardı güdene.
64 filen yer bö_ön göyunuñg salāĜī dellerdi. ora sürellerdi. salāĜī oradır.mesele hindi biz
65 de deriz, göyun at tapırına gētdi, bö_ön göyunuñg salāĜī at tapırı deriz. bö_ön
66 cücelere gēdecek deyī salak salak gēder. salak dēyi ona dellerdi. /.../ **RD: üvey mi**
67 **derler bizde öğey mi? EB:** övey, iki anadan olan çocuklara övey ğardaşı dellerdi. **RD:**
68 **öğey mi, övey mi? EB:** övey deni_örü, övey ğardaşı. **RD: berinğlemek neydi? EB:**
69 berinğlemek, ğece çocuklar sayıkladımıydı ona berinğleyörü benim çocuk dēyi ona
70 nuska etdirilirdi. duz ğavırillardı, böyle berinğleyen çocuklara. ēbem ederdı bize,
71 çocuklar berinğledimiydi. bir ırām örtürüdü üstüne, bi duz getirirdi de bir su
72 döküverirdi. bi çatırdı, çocuk berinğlemeyi keser dellerdi, derdi. **RD: o daha çok ateşli**
73 **hastalıktan? EB:** ateşden olurumuş da onu bilen mi var? berinğleyörü çocuk delleridi.
74 oğlanlık dutar dellerdi, ateşden bir çocuk havale geçirdimiydi, olanlık dutdu çocuğu
75 denirdi. **RD: oğlanlık dutdu? EB:** oğlanlık duTdu, yük üstüne çıkarmazlarıdı oğlanlık
76 dutar oğlan çocuğunu dēyi. **RD: kız çocuğunu? EB:** ğız çocuğunu dutmaz deller, oğlan
77 çocuğunu dutardı. **RD: uşgartmak neydi? EB:** uşgartmak da bir lavı birise ikiÇik edip
78 abartdı. abartmak, uşgardır. ille uşgarı söylersinğ sen denirdi. uşgarderinğ dellerdi.
79 uşgartmak dēyi de ona dellerdi. **RD: anam bazen götü yeyni derdi, o nasıl oluyordu?**
80 **EB:** ğötü yeyni; pıratik, höyle ğıvracık şeylere, pıratik şeylere ğötü yeyni bununğ
81 delleridi. **RD: yeyni, hafif demek değil mi? EB:** haFiv, haFiv, yēyni demek haFiv. **RD:**
82 **önmek varıdı, sinmek şöyle. EB:** o höyle bēre sakla., öñğer. geçerkene vuracān deyī
83 bēre öñğerdi. bir şey arkasına saklanır, öñmek oydu. **RD: yiğden, kokudan**
84 **geçemedim derdi babam bazen. EB:** ğene de koğu. mal öldümüydü, ora koğar, koğudan
85 yiğiden geçilmeyörü ordan onunğ eviniñg, misal demiki uluğ dediĜimiz ğarılarıñg
86 eviniñg iki yanı az döküntülü olurdu. eviniñg iki yanda koğu_örü, koğudan yiğiden
87 geçilmeyörü eviniñg iki yandan dellerdi. **RD: ey haydi bakalım sağ ol. EB:** siz de sağ
88 olunğ. çay yapayın, yāğdan yenğ. **RD: dün yağ yedik de devamlı yağ yiyemem gayrı.**
89 **EB:** nerde yediñg yāĜī, dün yayık yapan oldu mu? **RD: şu osmanın orda. EB:** döndüce
90 yapmıştır.

XXIV/2

1 **RD: kaç çeşit bağcak var? EB:** üç döt çeşit bağcak vardır, emme o çarpanazlı
2 bağcağdan az yaptım ben. it izi bağcak vardır, māraba bağcak vardır. **RD: isimleri?**
3 **EB:** heyye. **RD: hatap başı var bir de. EB:** hatab başı ğolanğdır, ğolanğ. çeki ğolanğğı.
4 develerin üstünü çekişdirdikleri çeki ğolanğğı. **RD: peki kolanı yani? EB:** heyye, peki

5 golanġġı. çeki golanġġı dellerdi ona. dişeme bağcağ vardır bi, ... gözli, bi de çarpanaz
6 höyle çarpanaz olurdu. aşşa yenge irāmatlıda varmıydı bilmen ondan. çarpanaz_ıla
7 doğurduğ. ondan. bi de it izi dēyi höyle göz göz gēderdi onu doğudum ben. **RD: onu**
8 **görmedim hiç, var mı elinde?** **EB:** hindi yok, burda yok. ondan golanġ da doğurdu. **RD:**
9 **başka?** **EB:** işde dişemededen doğuyyörüyüz bağcağları hindi. **RD: iki çeşidi mi vardı, bir**
10 **çarpanalı bir de?** **EB:** çarpanazlı, it izi, dişeme. dişeme dişeme böyle baya bildiġiġ
11 düz gēder. bir ġırmızı, biğ beyaz çezersenġ beyaz, çezerkē ayarlarsıġ onnarı. **RD: bir**
12 **de şey var ama bir de?** **EB:** işde küçülü olur o. **RD: kücülü, kücülü olan, kılıç da oluyor.**
13 **EB: eşsek, ġılıç.** **RD: eşsek ne?** **EB:** horda onunġ bi eşşēġ vardır, demesi ayıp. eşşē
14 vardır, onu öte sürersıġ, ondan beride bi de dişersıġ höyle şey olusunġ, kücüyü
15 ġaldırır höyle vurursunġ. arasından geçirir vurursunġ. bi eşşekden alırsıġ, bir küçüden
16 alırsıġ. çarpanazlıyı da höyle tabā olurdu, çeviri çeviriverdik. **RD: çarpana desen**
17 **yapmak için mi kullanılıyor?** **EB:** desenli olur o, aşşada var benim emme,
18 gētirmeyyörüyün bura. **RD: var mı seniġ çarpana bağcağın?** **EB:** bağcağ var da
19 şeylerini veriverdim birine. **RD: bulamacı nasıl yapardınız?** **EB:** ġoca bulamacı mı?
20 ġoca bulamacı ataşa su vurusunġ, suyu ġaynadırsıġ, unu atarsıġ topartmadan böyle
21 ġarışdırarak ġarışdırarak, bişirisıġ. baya daş gibi, tere yağını veya ġuyruk yağını
22 eridiller üstüne dökeller. balı olan bi de bal döker, öyle ġaşıklanırdı o. ġoca bulamaç
23 derdik ona. **RD: büküş neydi?** **EB:** büküş, hindiġi börek, börek. peynir ġorduđ, ot mot
24 bilinmezdi hindi otlu purçlu edī_örüller de, evel ekmē yazardık, iki bükerdik. hindi
25 dört bükülüyörü. dört bükülüyörü hindi, iki bükülmeyörü. **RD: peki çulvalık dokudun**
26 **mu?** **EB:** ihram doğudum, şalvar doğumadım. şalvarı anam doğurdu. **RD: çilte ne çilte?**
27 **EB:** çilte develere doğunurdu. havadıġ içine bi çilte yapılırdı. astarı, içindē ġılıFı,
28 astarıġ yerine höyle az seyreçik yapallardı. ġamışı biçellerdi, satın alınırdı, bizde
29 biçen olmazdı da. o çilteneġ içine ġatılır, yapılır. üstüne bi de keçe dökülürdü. keçeyi
30 çeker çilteyi ġaybederdiġ. **RD: hiç hatıran yok mu, şöyle analatabileceğın?** **EB:** ey,
31 benim hindi ne hatıram olsun, eski adam deġiliniki. **RD: işte o sıkıntı, eskiler kalmadı.**
32 **EB:** ġalmadı, ġalmadı işde, eskiler ġalmadı. adam benden böyücek tabi ki bilirdir, deve
33 meve ġütdü epey. mūtār alınıġ devesini ġütmüş eskiden. **RD: dilkeç neye deniyordu?**
34 **EB:** dilkeç etiġ şeyinden ġara yerlerinden höyle dilkeç edilir uzun uzun, hindiġi
35 manġalıġ birez uzununu. hura biğ ip ġerellerdi bağdan bāġa, şey direkden direġe, ora
36 sereller ġurudullardı. ona dilkeç denirdi. **RD: mesela sessiz demek için dınız derdiniz**
37 **değil mi?** **EB:** dıġġız, bura dıġġız, ses selenġ yok, saġın, denir. dıġġızca burda

38 duruyörüyüz derdik. **RD: dolaz nasıl yapılyordu, dolaz da varmış?** **EB:** dolazı, südü
39 ğaynadırsıñg, içine birez yoğört dökersıñg, kesdirir, ğaynada ğaynada onu bāyā
40 bitirisiñg südü. içine deli tort deriz sarı suyu ğaynadırdık. deli tortdan atarız birez. birez
41 de un atarız, birez de yağ, bişiriyiz ğāyırı onu ğızarasıya, ğıp ğırmızı olasıya bişiridik.
42 dolaz dē_él de ona tort derdik ona. **RD: mesela çuvallarda bu eski görünüşe ne**
43 **diyorsun?** **EB:** mümüz çuvalı bu. bu ğaraburun, heyye. **RD: tamam onu anladım, bu**
44 **yeni deĝil.** **EB:** yenĝĝi dē_él, bunnar eski. bunnarı anam verdi bañĝa eski zamanda.
45 doķumadım, ğendim doķumadım hāç bilmen bunnarı. **RD: doşanımsı mı derdiniz?** **EB:**
46 doşanĝ bunnar, bunnar doşanĝ. **RD: hah, doşang doşang. doşanĝımsı yani.** **EB:** bunnar,
47 doşanĝhıdı, eskidi. bu kıl çuval, o mümüz çuval, o ğaraburun. **RD: doşanĝımsı.** **EB:**
48 doşanĝĝı bunnar, yenĝĝisi dē_él. **RD: dulup varmış bir de, dulup, neydi?** **EB:** dulup o
49 iplik. iplikden şē_édillerdi, neydi onun adı, işde benim aklım **RD: anam demiş ki bak,**
50 **anamdan yazdıydım ben bunu, pamuĝu kabarttıĝın zaman o zaman dulup derler dedi.**
51 **EB:** pambıĝı dulup. bi de iplik edellerdi onu, keceveye daķallardı onu, keceveye
52 daķallardı ipliĝini **RD: keceve ne?** **EB:** keceve yapallardı çarkıñg arķasına, bir keceve
53 olurdu. orda o ipliĝi Şeye sarallardı, iĝe. iĝden de çezeller hindiķi atlet yerine ğöyneķ
54 doķullardı. bez yapallardı, bez doķullardı. anam hūlen doķudu bezi, bilirin,
55 doķuduĝunu. **RD: bez dokurmuydunuz?** **EB:** bez doķurdu anam. **RD: ey neyden**
56 **dokurdu, yūnden mi?** **EB:** yūñgdan mı doķunur, iplikden. pambıĝıñg ipliñi inceçik.
57 anam ederdi, ben etmedim, bilmen de. **RD: peştamal filan yaparlardır.** **EB:** peşdemāl,
58 ala önceķ doķudu bilirin de, ala önceķ, yūñgdan doķuduydu onu, birine doķuyuverdi.
59 **RD: ala önceķ dediĝin damalı mı?** **EB:** bi ğara bi bēyaz, yūñgdan. **RD: yūn önceķ**
60 **denirmiş ona zaten.** **EB:** yuñĝ öñgceķ, ala edellerdi onu. onu anam birine doķuyuverdi,
61 tönĝüçlününĝ birine. bizlerde ğaraĝoyunnuda peķ onu önÇek olarak ĝullanmazlardı.
62 **RD: eskiden kullanırlarmış işte.** **EB:** eskiden ĝullanırlarımış da biz bilmeyyörüyüz.
63 anam tönĝüçlüye doķuyuverdiydi, ala öñgceĝi. **RD: ey, kadınlar ne giyerdi başka önceķ**
64 **olarak?** **EB:** göĝ öñgceķ ĝeyelellerdı. **RD: başka var mı?** **EB:** başka da yok. **EB:**
65 **göĝüslük ne giyerlerdi?** **EB:** göĝüslüĝünĝ bi yüzünü, bir pazeniñg ĝırmızısından
66 edellerdi. ona bi de başka irenkden ĝırda edellerdi göĝüslüĝünĝ ayavcına ĝırda
67 yapallardı. boynuna bi ip daķallardı. bi de hürdan hura daķallardı göĝüslük oydu.
68 öñĝü açık olurdu enteriniñg a, enteri ĝeyildiĝinden, ondan göĝüslük edellerdi. her
69 zaman. göĝüslüĝü ben de daķındım, anam diķiverdi. **AB: ne var yok, ēyisiñgdir.** **RD:**
70 **sen nasılsın, valla seni rahatsız ettik kusura bakma.** **AB:** yok, canım. **RD: keyfin iyi mi?**

71 **AB:** éyi şindilik canım, nê_olacak yağı, işde bullarınğ çilesini çeği_örüyüz, yāmırdan
72 şeyden biz burda. **RD:** yağmur çok mu yağıyor? **AB:** éyi yağdı canım, furtınalı geldi.
73 **EB:** esenli gelinsire çadırınğ üstündē muşambayı alıverdi, **AB:** bi hortum şeklinde
74 geldi de geçiverdi. elemet geldi. **EB:** içi tolulu bir elemet geldi bize. **AB:** öyle olmasa
75 hāç bi şey olmaz bize. bi hortuma denğ geldik. **RD:** ata abi şöyle eskilerden anlat
76 bakayım? **AB:** abey, eskilerden biz çok şeylerle ğarşılaşdik. hesepsiz şeylerle
77 ğarşılaşdik. mesele bir ucunu söylesenğ, ben mesele, filen şey nasıldın? **RD:** öyle de
78 soracağım sana da, aklında kalan bir hatıran varsa anlat? **AB:** aklımda eski_ki şeylerinğ
79 ekseriyeti ğalır da, sorulursa öyle cevap ver.. **KC:** devecilikten anlat? **AB:** deveciliği
80 çok yaptım canım. iki sene devecilik yaptım. mūhtar halılğilde. iki sene devecilik
81 yaptım. **RD:** şimdi devenin yavrusuna köşek deniyor? **AB:** köşek denir devenin
82 yavrusına. **RD:** dorum kaç yaşında oluyor? **AB:** durum, köşekliğini geşdimi olur, yaşını
83 aşdımı. aşdımıydı dorumdur. **RD:** dorum olunca çadırı sarabiliyorsun? **AB:**
84 sarabilē_örünğ, köşeğe sarılmaz. doruma sarılır. **RD:** şimdi iki cins deve var? **AB:** bir
85 yoz deve var, bi de tūlü deve var. eskiden yani bildiđimiz. bi de kükürt vardır emme
86 kükürt öteki bir cinsden gelen bir şeydir. **RD:** yoz develerden erkeğine lök denir, iğdiş
87 edilmemişine. **AB:** iğdiş edilmeyenler lök, yoz deveye lök denir **RD:** eğer, yoz deve
88 deđilse, tūlü deveyse ne deniyor? **AB:** tūlü deveyse beserek denir. **RD:** beserek iđdiş
89 edilmiş mi, edilmemiş mi? **AB:** iğdişe girmeyik beserek. **RD:** peki, buğra, buhur neye
90 denir? **AB:** başka yerden gelen buhur, bizim develerinğ cinsiyetinden değil de bobası
91 bizim develerinğ. **EB:** buhur ayrı oluyörü. çatal hörküçlü bir buhur olu_örüydü. **AB:**
92 buhur bizim bu besereklerinğ, daylak da denir o develere. bizim develere yani, bizden
93 olan develere. daşşā çekersenğ daylak denir. daylakdır o. iğdişe geldimi daylak, tūlü
94 deveninğ. tūlü deveninğ iğdişe geldimi daylak denir, emme daşşaklı olusa beserek.
95 **RD:** anamdan yazdığım notlarda, buhurun yoz deve ile çiftleştirilmesinden olan erkek
96 yavrunun iki buçuk üç yaşındaki durumuna denirmiş daylak. eğer daylak
97 kısırlaştırılmazsa beserek oluyormuş. direk arı olarak tūlü deveden olanla buhur oluyor.
98 **AB:** ondan oluyörü dōđru. tūlü deveden olana kükürt derdik biz burda. kükürt derdik.
99 onnar ayrı bir çandırdır yāni. **RD:** kirinci neye diyordunuz? **AB:** kirinci, beş yaşına
100 doğru vararakdan erkek, daşşāđı da çekilmeyennere kirinci derdik. çekilenler hadım
101 olur. kirinci beş altı yaşlarında, deve zatan altı yaşında hūlen tuluk yarar, tuluk yarardı
102 develer, tuluk olur öttü mü. ğizdiğında yāni, zehmeriye doğru, ğizar, ondan sonğra
103 ötdüĒünde, burdan bi dil gibi bi şey çıkar ayrı, dil dē_eldir. **RD:** onu yaş yaşında

104 **yarıyordu?** AB: beş altı yaşlarında, altı yaşlarında fülen yarar. RD: **tuluk deniyor ona?**
105 AB: tuluk denir ona, deveninki odur, ayrıdır dilinden ayrıdır yani. RD: **dengilmek**
106 **neydi?** EB: bi yüzününğ üstüne yatmaya. ben buna çok çekişirin, hemen geldiğinğ yere
107 denğiliverisinğ dēyi. RD: **dıkım ne dıkım?** EB: dıkım, ekmē deyörüyüz. AB: dıkım,
108 ekmeğēnğ kemirilip de geri galanına dıkım deller. RD: **ona dıkımın yarısı derler.** AB:
109 tamam, dıkım odur. RD: **dıkım, lokma yani?** AB: loğma.EB: hindiki loğma, o zaman
110 dıkımıdı. RD: **sessiz yere dıngız deniyor değıl mi?** EB: dinğiz, dıngız. RD: **dıngladım**
111 **derdik değıl mi, bir şey olduğı zaman?** AB: evet, dıngladım denir. türkçe olarak
112 dıngladım denir. dıngladım derdik. RD: **dünek ney dünek, dünemek?** AB: dünemek
113 tavık gibi guş şeylerinden olarak dünē, guş cinsiyetleri. RD: **düvlek nedir?** AB:
114 **düvlek?** RD: **düvlek diye bir şey var. küçük kavunmuş düvlek.** EB: ha, düvelek,
115 düvelek, gavınınğ, kelek gibi. AB: düvelek, o düvelekdir.RD: **elcik koyun ne, elcik**
116 **koyun?** EB: elciğ göyun elinğge butşşt dediğinde geliverir. elcik göyun, bi de köst
117 göynu vardır. RD: **köst koyunu ne, elcik koyunu ne?** EB: şindi elinğge burşt dediğinde
118 göyununğ biri geliverir, o elcik göyundur. göynu köst dediğmiydi, önğüne yörüyēn
119 göyuna köst göyünü denir. köst guzusuna ceğ gollardı, götününğ üstünde höyle biğ tū
120 gollardı, ceğ dellerdi. AB: belli olsun deyi yapallardı onu. sürününğ içinde. EB: işde
121 önğğüne köserēcēz dēyi, onu devamlı gördü. RD: **kuzuyu emiştirmek neydi, koyunu**
122 **ile birleştiriyorsun?** EB: işde göyun bē_erde, guzu bē_erde olur. göyünü sāğar AB:
123 ayrı ayrı olur onnar. EB: guzuyu saldıngmiydi, göyununğ içine geldimi emişdi guzu
124 deller. AB: guzuyu bir emiştirelim denir, yani. guzu emiştirelim olusa, guzuyu
125 emiştirelim deller. emiştirisinğ guzuyu, salarsınğ göyununğ içine, göyununğ içinde
126 emişir gēndi gāyırı. meleşeleğ emişir. RD: **siz daha çok davarcılık yaptınız değıl mi?**
127 EB: davar gēndi buluşvermez, davarı elinğde buluşturusunğ. AB: davarcılık da çok
128 yaptık. RD: **koyun da varmıydı sizin o zaman?** AB: varıdın, var. sürekli köğden ağrı
129 her zaman. RD: **ama siz daha daha çok çayırda yaylardınız değıl mi?** EB: davarcılık
130 yapmış bunnar, yağı. AB: burda yaylardık, bizim bak, hemen hemen bademliden birisi
131 demişkin, iki yüz on sene hülen oldu, balıklar ora geleli demiş. RD: **kim demiş onu?**
132 AB: bayamlıdan yaşlı adamınğ birisi. bundan yirmi otuz sene önğce demiş bu
133 kelemeyi. iki yüz on sene filen oldu demiş, bin üç yüz kaçda geldi demiş. ama sizinğ
134 sülála da var, gadılar da var içinde. RD: **biz daha sonra geldik, sizden biraz geç**
135 **gelmişiyiz biz. ilk önce koca hasan gelmiş, galiba?** AB: ilk önğce bizim sülále geliğ,
136 balıklar. RD: **hacı eseliyi kovduğı hikaye değıl mi?** AB: hacı eseliyi burda. mezer

137 alânğında öldürdüğünde, ondan sonğra ğarağoyunnu bura yerleşemeye durmuş. **RD:**
138 **burda koyun sulatmazmış.** **AB:** ne ğoyunu canım, bura yanaştırmazımış hacı eseli häç.
139 **EB:** hacieseli yörüğü varımış burda. ğuzannı herhal onunğ öldürdüğü yahı, ğuzan
140 boğazında oturullarımış. **AB:** ğuzannı, hacieseli işde onnar. **İP:** **ali zeybeğın yurdu?** **EB:**
141 şu ğarşı. **AB:** yamacımızdā yurt, zeybeğenğ yurdu. amma bizim kōkenimizinğ ayağı
142 bastığı yer bura yani. işde bu dağınğ kōkü. **EB:** balıklarıkı bura da, zeybēki hora ğarşı.
143 **İP:** **ali zeybeğın iki karısı mı varmış?** **EB:** ikiydi. çadırı iki, üç. ğoyun evi ayrı olurumuş,
144 davar evi ayrı olurumuş. **AB:** üç dene çadırı varımış. davar çadırı, ğoyun çadırı, bi de
145 oda çadırı varımış ğendine ayıt. yani, ğendi geldi mi ora otururumuş, yemeğe ötesi
146 berisi ora gelirimış. genellikle voter ğeyerimış. **İP:** **sen gördünğ mü häç?** **AB:**
147 ğörmedim. ben, aqlım eriboturukan öldüğünü bilirin de, ğendini ğörmedim, şahsen
148 dedemi. **RD:** **sen, aqlım eri boturukan dedin değil mi?** **AB:** evet, aqlım eriboturukan
149 öldü. öldüğünü bili_örüyün bak. öldü. **EB:** anasınınğ getdiğini bili_örüyün. **AB:** anam
150 ile ēbem, bobamınğ zatan dayısıdır zeybek, anamınğ da bobasıdır, dedeminğ de
151 ğardaşdır. o sebePden bu üçü de ora ğetdiğinde biz evde uvak uvak ğalıverdīmi
152 bili_örüyün. sonğğura ğeldik kēri dedenğ... etdiler, o zaman aqlımız erdi, ğāyır
153 onnara. dedeminğ öldüğünü ordan bilirin ben, öldüğünü bilirin de ğendini bilmen. **RD:**
154 **kendini tanımıyorsun, hatırında kalmamış.** **AB:** ğendinini tanıman, ğalmayık,
155 ğörmedim. yani häç belki de ğörmedim. **EB:** ğörmüşünğ ğörmüş, ēbesi ardına daqmış
156 da götürmüş ölgülüğe, dıkı öte, onu bilmeyiyörü. **AB:** ğördüğümü bilmeyörüyün,
157 uFaqlığım canım, üç yaşında veyahut dört yaşındayın. **RD:** **burda altındış diye biri**
158 **varımış, mandırayı beklermiş?** **AB:** mandırayı beklerdin. onu bilirin. **RD:** **onlar**
159 **bayamlıdan biriyle ortak bir şirket kurmuşlar, bilgin var mı o konuda?** **AB:** o konuda
160 bilgin yok. dedeminğ mandırayla giritlilerle çalışırdın. giritli, antayadā giritlilerden o
161 soydan emme ordan başka yerden bilmeyyörüyün, giritlilerdin ustaları. **RD:** **ustalar**
162 **giritlilerdendi, ustalar buraya mı geldi?** **AB:** burda durudun ustalar. altındış yanda,
163 onnarda usta olarak bu ğaşarı yapardın, ğaşar. ğaşar peyniri yapardı, anamas
164 balkannarı. şeyde, şeyde yapıştılıydın. ğalıbda yazılıydın da ğaşara atlardın. **İP:**
165 **deveyle mi götürürlerdi burdan?** **EB:** kıl çuvalı doldurullardı der bobam, kıl çuvala
166 deveye sararımış. ğonğşularınğ devesini de alırımış ğendiniki yetmezimış, tirene
167 götürüymüş. **AB:** kırk deve yükledik, tirene indirillerimış. tirene canım, araba vasayıt
168 nerde o zaman. deveyle burdan kırk deveyi yükledirimış dedem, yükletdiriymiş,
169 ğonumuna ğonğşununğ uşaklarına. çekdiler mi dōru ē_ildire yıķallarımış. ordan

170 dedem ordan aldımı çuvalı muvalı geri döndürüveriymiş orda gāyır. ordan aldımı
171 istanbola.**RD: direk istanbula mı gidermiş? AB:** anamas balkanı olarak istanbola
172 giderimiş, başka yerde satamazımış. hatta gāşarlarıñg, tā şeyleriñg o gāşarlarıñg
173 gırıkları bullarda tāhā duruyörü. var, ara sara görüyün ben. bu dağlarda işde böyle.
174 teker etdi çor çocuk onu. **RD: kalıpları? AB:** galıbları. teker ederci. aynı eleğ tekeri_bı,
175 bı_şeydin. teker etdi çor çocuk. **RD: komşuların sütünü de alıyormuştur, yörüklerin?**
176 **EB:** gompile, gōñşularıñg sūdünü alma mı? gāzan ile millet sā_arımış, iki kişi capuk
177 çubuk dōkeleğ elētillerimiş. /.../ **AB:** köklü köylününğgümüş, köklü köylününğümüş.
178 ... onnar o yandan yörük bu yandan gārağoyunnu. sonğgura keşif getirmişler. mecek
179 bununğ dedesi, o muhtarımış. aşşa yanda bı köklününğ daş gōçer yer vardır, oraya
180 varıyörüller. daş şaldır şaldır gōçmeye durmuş. bağ kökleme deyi buraya deller demiş
181 muhtar. işde bura kökleme demiş. orayı hūdütlemişler. o anda yörük köklüyü aldı
182 demiş gādınıñg biri. köklüyü yörük aldı demişler. sarı çiçekli köklü de mi getdi
183 elimizden demiş de galbi duruvermiş.valla işde bu da var bu köklüde. **RD: oranın**
184 **muhtarının kalbi mi durmuş? AB:** hayır, gādınıñg biriniñg. sarı çiçekli köklümüz de
185 getdi gāyır demiş. galbi duruvermiş gādınıñg. gādın ölmüş canım. ölme mi? **EB:** orda
186 çok dōğüşüllermiş canım, evel avşarlıyla. ülen kel kilenin sesi geli_örü ben bı gāçayın
187 demiş, avşarlıınıñg biri. gāçmış da avşara inivermiş. kile de bı bārmış bē_erden.
188 salmanğ hunnarı öldürelim demiş. **AB:** yahu, kile o zaman azgınımış. **EB:** kileniñg sesi
189 geli_örü ben bı gāçayın derkene çayrada düşmüş. köylü de hep gāçmış getmiş.
190 yörügünğ elinde galmış ora. /.../ **RD: kapçık neydi, kapçık. mesela buğdayın kapçığı**
191 **derler? AB:** darınıñg gāPcığı, gābÇık odur, darınıñg dışında gāPcığı olur. **RD:**
192 **garsamba neydi, garsamba? AB:** çokluk. garsamba insanıñg garsamba olması. **EB:**
193 milletiñg toplanıp, çokluk. garsambalık. **AB:** garsamba çokluk. **RD: bir de govlama**
194 **vardı değıl mi? AB:** filen fileni govlamış dellerdi. **RD: onu anlat bakayım işte. AB:**
195 filencē_ez fileni govlamış, gāybatından govlamış dellerdi. **EB:** gārbatından get
196 demeye govlamışlar dellerdi. nemneceyi govlamışlar. **RD: aslında, yapmadığı bir şeyi**
197 **yapmış gibi gösteriyor. EB:** yapmış dēyi govlayıyörüller, govlamış. **AB:** govlama odur.
198 **RD: gōñgur ne gōñgur? AB:** ataşa bı. **EB:** keçe parçası, atıverillerdi, onu kōkudullardı.
199 **AB:** keçe atarsıñg, gōñggur odur, kōğan. **EB:** gōyuna yāğ kōkdumuydu, gōñggur. **RD:**
200 **renk var bir de hani eski sığırların? AB:** inekleriñg de çibīnın üstünde, sarı olusa
201 gōñggur denir. **EB:** bı de ataşa kıl atmak, ona da gōñggur denir. **AB:** ataşa gōñgur
202 atarsıñg, ona da gōñggur denir. **RD: gorum değıl miydi o, gurum değıl miydi? EM:**

203 gorum, kömürünğ şeyine gorum denir. **AB:** gorum, kömürdür. **EB:** evel, guyrux yağı
204 gavrıllardı. goyuna koğdumuydu, hemem bobam bi keçe getirdirke ataşa bir gongğur
205 atınğ da koğsun, goynunğ burnuna derdi. gongğur atdırdı. **AB:** et koğdumu goyun
206 ürker. goyun ürker et koğdumu. **RD:** bir şey mesele cıvır sonra koyulaşır mıydı? **EB:**
207 goyulaşır, yayık yayarķana suyu çokça dökdünğmüydü cıvıdı bu ayran eyi olmadı
208 dellerdi. dıķı yoğört dökelim de goyulaşşınğ dellerdi. yoğört dökelim goyuladıllardı
209 /.../ **RD:** deveye hoç derdiniz? **AB:** deveye hoç derdik, yáni, arapça. **EB:**
210 çökerecēmizde ĩh derdik. **AB:** deveninğ hoç demesini, ĩh demesi arapçaymış. hoç, ĩh
211 arapça. **RD:** hoyun derdik bir de bazen. **AB:** hoyun da denir, hoç da denir. **RD:** höke
212 neydi, höke? **EB:** az gendini beğenik, ... höke dellerdi, úlen o da hökeninğ tekidir
213 dellerdi. **RD:** ikircilik neydi, ikircilikli? **EB:** ikircikli bi şey edeceğenğ dersin
214 etmezsinğ, az ikircikli galdım ben nē_etsem bilmen derdik. **AB:** ikircik odur. **RD:**
215 anlatın bir şey, keklğin palazından bahsedin, kuşun, kebenğ yer varmış bir kebenğ? **AB:**
216 kebenğ, yola gederken bir kebenğge denğ gelisinğ. o mesele, hurdan yola gederken,
217 mesele arılık, arılık gibi yere eğildiñ mi, deveyle göç göçerken, kebenğge gelir
218 derdin. filen yerde kebenğ denirdin. **RD:** yüksek dağlarda ara ara dikleşen yerler mi?
219 **EB:** işde, dikleşen dē_él de, eniş devrildiğınğde de kepenğge geldi deve denirdi. **AB:**
220 eniş devrildiğımızde kebenğ deriz emme. **RD:** eniş devrildiğinde mi? **EB:** yüksē çıkıp
221 da eniş devrileceğınğde, kepenğge geldi. **RD:** dik mi oluyor o zaman? **AB:** dik
222 oluyörü. **EB:** dik yere denmez de kepenğge geldi deve derdi. **RD:** tepesi aşığı,
223 yüzünkuyu? **AB:** yüzünğguyu, kebenğ yani. kebenğ odur. **İP:** davar yedirdin mi
224 canavara? **EB:** çok. **AB:** hayvancıla oğraşan adam, davar da yedirir, goyun da yediri.
225 goynu güden gırda gavışır. **EB:** dağda goyun gütmiş birinde, şu suratda davar
226 bērişmiş. alı ırāmatlı da garā_açdan mı geliymiş ilen o zaman, bē_erden geliymiş,
227 eşşēğenğ üstünde biniliyin der. ora gelinsire davarınğ bērdini duymuş. biz yatmışıyız,
228 hāç bē_erden habarımız yok. fıyı etmiş orda bağırmış. hura bize bi seslenğ sanğga,
229 bağırmış, geçmiş gétmiş. habaraları vardır sanmış. sabāla bi gağdıķ, davarınğ yarısı
230 yok dedi bu. gétidiydi, hep dişli dişli, aldı bisēlini çıkā_eldi, yarısı yok. sābala
231 erķenden aşşa yengeyi yollamış. get bi baķ gel demiş, orda aħşam davar bēğērdi demiş.
232 habarları varmı bir. bu davarları topladı geldi, dişli dişli. aşşa yenge de geldi. ne oldu
233 emine? aşşa yengge davarı hep gırmış dedim. ızıcık davarımız, ben başladım
234 ağlamaya. yenğgi ayrıldıķ daha az bir davar satan. baya on gadar davar zayāt etmiş.
235 alı āğa da geldi. dıķısına duz hōyle duz basdı, o dişlerinğ yerine. teremcin sıkdı,

236 geçerse geçer, geçmezse nē_ēdelim, ölürse emine dedi. ağlayacak malı mı bulduŋg
237 baŋgga bir ki çekişdi. getdi vardı da, bu çok davar yediridi. **AB:** canavarla çok
238 karşılaşdık. **EB:** canavarla güleşdi. **RD:** köpen neydi, köpen? **EB:** deveye köpen
239 dokunurdu bir. soğuktan görüme uçu. **RD:** hörgücün etrafına giydiriveriyorsun? **EB:**
240 üstüne geydirillerdi baya onu hususi dokunurdu iki dilim. köpen. **AB:** köpen o.
241 devenin üstüne köpen. havıdı da var da. **RD:** çadırda yatıyorsunuz değil mi burda?
242 **EB:** çadırda yatarız, bizim evmiz yok. **RD:** şura kösülürsünüzdür? **EB:**
243 kösüleğoyveriyiz. çadırda, biz yoldan geldik, dağlarda bile yatdık geldik boyna. **RD:**
244 **hakikaten dağlarda yatar yörürdük. hiç üşümezdik.** **EB:** gene yatı_örüyüz. yürüyerek
245 geldik. eski düzenden dē_ēl, şimdi araba olu_örü yanımızda da. mal süren devamlı
246 yayan, araba geli_örü, gonalğaya duru_örü, nere yatacasa. **İP:** kıl attıkları yay varıdı,
247 **höyle bir?** **EB:** yay gene olur. yay. kırışi, goynunğ, ölen malınğ, bā_ırsından kırış
248 ederiz. onu gereriz yayınğ ağzına. atacak deyi bi şey olur, atacağı da vuruyuz ona
249 atarız. **RD:** yukarı bir çıkarıldardı da, asallardı. **AB:** ona varan gelen dellerdi. varan
250 gelen o. **EB:** onunğ bi de çirpisi olur, incede bir çirpi yaparız. onunğ üstüne basarız,
251 yung sıvanmasın deyi. guzu yunggu birez sıvanır da, güz yungu fazla sıvanmaz.
252 çirpiye bastınğmıydı vur atacağı gāyır, o aralaşır. **RD:** şimdi koyun fazla kürneşmiyor
253 **değil mi, şu anda.** **EB:** bu havada kürneşmez. ısıcağ olusa küerner. **AB:** ısıcağı görmeyin
254 kürneşmeyörü goyun. **EB:** bizim gara goyun fazlaca kürneşmeyörü. pırit gibi olmayörü de,
255 pırit az davar cinsi var ellēhem, häç kürneşmeyörü. bizim goyun gün aşasıya kürneşmeyörü
256 ısıcağ oldumuydu. **AB:** pırıda bakma, pırit ğarma bir mal yāni. **İP:** goyun yüğrülme
257 **başladı mı?** **AB:** yüğrülörü. **EB:** tekedeyke başladı bu sene goyun yüğrülme. **AB:**
258 evvelki_bı dē_ēl. **EB:** goçu ayırmayı da verdik. **AB:** ekimde başlar, mart nisanda
259 kesdirisinğ guzuyu. **RD:** devir değışti yani. **EB:** değışdi, değışdi. evel yaylada satıldı
260 guzu hindi ğışın tekedeyke. bu sene qadir şubatda kestirdi. **AB:** erqen kesilörü, erqen
261 guzlayörü, erqen kesilörü. **RD:** şimdi hayvan yöğrülüyor yani? **AB:** yüğrülme mi.
262 **EB:** yüğrüldü, bitdi, bile. **RD:** eskiden goç ğatımı olurdu. **EB:** goç ğatımı hindi goç
263 ayrılmayıverdi bile. /.../ **RD:** sabah kaçta gidiyorsun koyuna, getiriyor musun gece?
264 **AB:** sabāla ışıdığında. **EB:** ışıdığında, gece getmez. dünyayı gözü görmeyin, goyun
265 salmaz o. goyun da getmez bizim satan. evel aqşam çoban kepenegini gēyer varır
266 gederdi. sabāla ışıdıq kēri salar bu. ğaraŋgi çökmeden de geri getiri. **RD:** perişan
267 **neydi, bu süslemelerde?** **EB:** perişan deyi bir şöyle şey olurdu, Çıngıl, kimde anamda
268 varıdı o ya, nē_ēddiler ki acab. **AB:** düğünnerde dakınır de mi o? **EB:** düğünde

269 dakınırdı. **AB:** dūĞünde dakınırdın, perişan. **EB:** o, hullarında ğancası olurdu onunĝ,
270 Fes olurdu evel ğarılarda ya, Fese höyle daki dakıverillerdi o ğancayı. hurası ya açık,
271 hurda olurdu şeyi, şu böğürlerinde, yannarında, perişan böyle. Çınĝıllı bi pul şeklinde
272 bi_şey olurdu. ğümüştü o da aslında. anam onu nē_etti, bilmen. **AB:** ğümüş,
273 ğümüştür o. parlak bi ğümüştür o. **EB:** bayramınĝ ğarısına daĝ deyi ebem vermişimiş,
274 bobaannem vermişimiş anama. anamdaydı o yakınā_eliş, herhalda oĝlanınĝ biri aldı
275 mı, nē_etti bilmen onu. **AB:** durudur ĝene bē_ere. **EB:** durmayörü. o ĝaybolmuş. **RD:**
276 **şimdi eskiden sabah oldu mu, ihtiyarlar, taşa otururdu.** **EB:** sabah oldu mu ĝene
277 oturullar. ĝoyun nerden inecek dēyi ona baĝallar. **RD:** **ses seleng var mı bir bak derlerdi.**
278 **EB:** ĝene deriz biz. **AB:** ses selenĝ var mı dēyi. **EB:** daşa, hora belenĝĝe çıkar
279 oturusunĝ, ses selenĝ var mı deyi tanırınĝ iki yanınĝĝı. ne yandan ĝoyun çıkacak deyi
280 onu tanırınĝ, ne yandan ses gelecek, ĝoyununĝ çanĝĝı ne yandan gelecek deyi
281 baĝarsınĝ. ses selenĝ o. **EB:** soĝuk ĝapıdan nerē_edecek, içeri, ĝapıyı. **AB:** orayı
282 ĝeriver bir. **RD:** **söyke neydi, söyke?** **AB:** söyke, daĝınĝ yamacı. **EB:** yamacına söyke
283 dellerdi. **AB:** hora söyke mesele, yamaçlar. **RD:** **yamaçlara söyke diyorsunuz?** **AB:**
284 söyke denir. **EB:** o söykeye çarpıver ĝoyunu deller, hindi ĝene deller. **AB:** köylü
285 cinsiyeti, ĝöynük deyiyörü, ĝöğüse. **RD:** **ĝöğüse. bizim söyke dediğimiz yere?** **AB:**
286 bizim söyke dediğimiz yere onnar ĝöynük deyyörü. deĝişik oluyörü, köylüyle yörük
287 arasındā keleme bazısı. **RD:** **tapır neydi, tapır?** **AB:** tapır, ĝedilemeyen yer tapır. **EB:**
288 tapır, daşlı yer, daşlık yere, ĝedemediĝinĝ yer tapır denir. **AB:** tapıra sürdünĝ beni.
289 **RD:** **şunu bir teve dellerdi?** **EB:** teve, ĝene deriz biz onu. **AB:** teve baĝayın. **EB:**
290 teyeyiver deller. **RD:** **deveyi çatarken, gel şunu teve, teveyver bakayım derler.** **AB:** hunu
291 teveyver baĝayın. **EB:** atkısını at deveninĝ üstüne deller. deveyi çatdık kēri teve bi
292 dellerdi. atkısını at, ĝolanĝĝını ĝetir, pekidiller bi şeyler edellerdi. evel ĝene de eyiydi
293 canım, şey. **RD:** **tünĝlümek meydi, tünĝlümek?** **EB:** hindiki zıplamak tünĝlümek.
294 tünĝlüme denirdi ona. hurdan tünĝlüyüverdik dellerdi. **AB:** daş, dereden atlarĝan
295 tünĝlünüveri. veyahut da yarınĝ birinden tünĝlünüveri. **RD:** **yannık varımış eskiden bir**
296 **de?** **EB:** tuluĝunĝ ĝüçcüne yannı deller. **RD:** **tuluĝun küçüĝüne?** **AB:** tuluĝunĝ
297 ĝüçcüĝüne yannık deller. **EB:** tuluĝunĝ ĝüçcüne yannık deller. **RD:** **çobanlar yoĝurt**
298 **koyarımış içine?** **EB:** bi de yoĝört ızaldımydı, orda höyle çalkayıveridik, çatma matba
299 ĝerilmezdi, yerde senidinĝ üstünde, senitler ayaksız oludu Satan ĝöç ile develerinĝ
300 üstüne ĝondoĝundan. senidinĝ üstüne ĝor da, böyle çarpıdıveridik. yannıyla yayverinĝ
301 endē ızıcık şeyi dellerdi. hindiki_ bi bidon vardı da onda mı yayacanĝ. yannıkda

302 yayardık. /.../ **RD: malın yoyması ne demek, yoymak?** **AB:** malınğ yoyması
303 yüğürlüdüğünde yoymuş dersinğ. **RD: yormuş da, neye diyorsun onu?** **AB:** meselâ
304 guzlacı olduğıunda yoyar. yoyma o. **RD: neyi yoyuyor?** **EB:** guzuyu telef edē_örü.
305 **AB:** guzuyu telef edē_örü, guzuyu, oğlağı, buzāyı neyse. yoymuş, yoydu dersinğ.
306 başka yoyduğı bi şey var mı? **RD: bırakmak yani.** **AB:** heyye, bırakmak. **EB:** bi de iş
307 duTarkana edemedi mi, o onu yoydu yostu dellerdi. **RD: yani, kötü etti, telef etti?** **AB:**
308 burda bir ırham doğurқан, doğuyamaz, yoydu bunu bu der, öteki bir ğadın. o da
309 olurdun yani, o da oludun, yoymuş bunu dellerdin. yoymuş odur. **RD: ey anlat bakalım,**
310 **hep ben sordum. bir de sen anlat?** **AB:** benim häç aklıma bi_şey gelmezkin, öyle
311 oturuyun. **EB:** yetmiş yaşındā adam ğene de bilmesi ilazım dıķı. **RD: hiç kar basmadı**
312 **mı?** **AB:** basma mı canım. қar. şurda, velledininğ altında bi қара dudulduğ biz. **RD:**
313 **velledin, şu çat yüzünde?** **AB:** cad yüzünde, ordan çekdikğ goyunu, bademlıdan yüzden.
314 **EB:** bu yanını dıķamış қar, geçemeyvermişler. burdan geçemeyinsire bu yanna
315 dönüvermişler. **AB:** o yanna senit belinden aşdıķ. o dört ğardaşlarınğ ordan. dört
316 ğardaşlar yok şindi ya. dört ğardaşlarınğ ordan depesi_aşşā қақılınca ayāmız
317 dutmayıverdi. laylon babıçda oluyörü tabi o zaman çobannarda. **EB:** dıķı da çarık
318 varımışdır. **AB:** çarık yok, laylon babıç var. çok ğayıyörü, donğğuveri_örü. **RD:**
319 **sertleşivermiştir?** **AB:** zertleşiverdi. ordan ... değışdikğ, arқadaşınğ birinde lastikğ babıç
320 varıdın. benikininğ birini o aldı, onunğ lastiğininğ birini ben aldım, depesi aşşā öyle
321 indikğ. ğedemecēz. **EB:** buz duTunsuraқ, қarınğ üstünde buz duTunsuraқ ayak ğabları
322 ğay.. **RD: geç vakit miydi, o zaman neye geçikdiniz?** **AB:** gecirğerdikğ. **RD: davar**
323 **miydi?** **AB:** ğoyun, ğoyun. **RD: zahir buymuşsunuzdur o zaman?** **AB:** buyuyörünğ da
324 buymayı aklınğğa getirmeyörünğ. **EB:** belki de tā o zaman o, benim amcamınğ oğlu
325 varıdı bi. benim ğardaşıla bādaşığımış, ğedeliminğ қar yağacak derimiş o böyücek a.
326 benim ğardaş da derimikine yāhı dūro mēmed āğā sen neden ecele edenğ derimiş. evler
327 de teķeye ğöçmüş. **AB:** teķede ne var hindi derimiş. **EB:** neye gedecēz hindi tāhā,
328 pambıklar bozulmadı dur, derқene, bir ğün қar bastırıyörü. ğacı_örü bunnar, ötē_öze.
329 sen o zaman onnarınğ yanındamıydınğ? **AB:**yaқındıķ biribirimize. **RD: nerdeydiniz o**
330 **zaman?** **AB:** bu yüzde çaldan yüzdeydikğ. **EB:** öte ğaçmışlar ğayrı. ğaçarқа, benim
331 ğardaşınğ bi davar varımış, davar hastalanmış, bē_erlerde ğalmış. o davrınğ başında
332 ğalmış. ülen demiş, bunnar da mı varıdı, ğāyı yanda. yamık öldü demişler. yamık
333 dellerdi lābına. olsun, olsunğ, ben ona ğedelim dedim, getmedi. olsun ... hindi
334 bir değşetdir o. mēmed olsun deller bazı. da irezil olmuşlar orda қardan, қара

335 dutulunsura. **RD: bir de eskiden top atar dellerdi, ney di o be? ziyaret varmış? AB:**
336 olurdun, olurdun, onu bilirin ben. göca dağdan gürlerdin, o gürültü bēri gelerekden
337 sesi ķeserdin. havada ūlker ıldızları gibi, ūlker ıldızları vardır havada ya. o gibi ıldız
338 geçerdin burdan. ziyārat vardı burda. bu şeying üstünde ziyārat vardır. aķbelden öte de
339 ziyārat deyi bi yer vardır. **RD: işde çiçeklinin üstü orası. AB: ora gederdin. arasında**
340 tūlü deve olusa ölürdün. yoz deve ölmezdin.

XXIV/3

1 **RD: şimdi zeybek iki evliymiş değil mi? EB: iki evliydi. RD: senin anan grubu? EB:**
2 **ğuşlardan. RD: birinci karısı mı, ikinci karısı mı? EB: benim bobam ikinci, sonğraki**
3 **gelen ğarıdan. ikinciden işde ötekinden iki tane varımış. üçümüş de, biri bizim bu**
4 **zeybeklere sünnet düğünü yaramazımış. duTu_örü dedem bir sünnet düğünü**
5 **yapıyörü, ğıymathıymış hüseyin dēyi bir çocuğu varımış. bi yāmir yayıyörü hollarda**
6 **bē_erde deve ğüderişmiş çocuklar da bir kaç çocūla. ora bir ıldırım atıyrü. ülen bı**
7 **ıldırım çocuklara atar, hem de benim hüseyne atar deyyörü. çocuğun biri seğertmiş**
8 **gelmiş, hüseyne ıldırım atdı dēyi. RD: kalbine damlamış? EB: o kalbine doğmuş.**
9 **ondan sünnet düğünü yapmazlar hindi. mevlid_ile kestiriller. hāç çocuklara sünnet**
10 **düğünü yapılmaz. yapmañg demiş ğāyırı. onuñ adını ğoduğu bir amcam vardı,**
11 **hüseyin abiyi, o yapmış iki çocuğuna, onuñ ikisi de ikisi de ölmüş. hurda hu**
12 **mezerliktedir ölüleri. bizim bu mezerlikte, burda yaylada ölmüş. RD: burda eski ölüler**
13 **de var değil mi, eski yörüklerden kalanlar da var? EB: dedemiñg bobası burda, hacı**
14 **zeybek olan adam burda. hacı zeybek burda, dedemin bobası. RD: hacı zeybek ilk**
15 **gelenlerden zaten yaylaya? EB: ilk gelenlerden, anamurdan gelmişler ya kökeni, işde**
16 **ordan geleniñg biri? RD: kuşlar nerden geliyor? EB: ğuşlar da aynı sülála, hasancalar**
17 **da aynı sülála. hasancalar, ğuşlar, bu zeybekler aynı sülála. hep işde üç mü dört mü**
18 **çocuk gelmiş ordan gelişinde ordan satan anamurdan. o postallı alı dēyi birisi, postallı**
19 **alı işde onlarıñg bobası. RD: hacı zeybeğın bobası? EB: hacı zeybeğın bobası. orda**
20 **adam vurmuş, ğayınlarını vurmuş, bi_şeyler etmiş. üç devesi varımış, deveye sarmış**
21 **evleri, gelirseñg ihi yol demiş. ğelmessenğ daha ğardaşlarığınğ yanı demiş. gece**
22 **sarıyörü dīķı gēder arķasını bi tanırımış der, ğarı gelirimış boyna. RD: ama ğarı gitse**
23 **vuracakmış ğarıyı? EB: ğarı döniverse ğarıya da vuracak, ğarıyı öldürecek.**
24 **ğardaşlarıñgı terciħ edē_örüseñg daha yānnarı demiş. RD: özgür bırakmış, ama lafta**
25 **özgür? EB: çocuklarıñgı terciħ edi_örüseñg yörü yola demiş. ğarı orda dikelmiş,**
26 **ğalmış. çekmiş deveyi de yörüyüvermiş hayvana binmiş de. dīķı getmiş bi tanımış,**

27 ğarı gelē_örü, ellemeyeyin bunu demiş. bu gelecek ardımdan. böyleliksire getirmiş,
28 mēmedimiş dedemġilinġ bobasınıġ adı. onuġ mezeri burdadır. **RD: hacı zeybek,**
29 **memed adı, burda mezarı? EB:** hacı zeybek, adı mēmed, mezeri burdadır. ġızı, bizim
30 bunnarıġ bobaannesı ġızı onuġ mezeri de burdadır. onuġ mezeri de burda.
31 dedemiġ bir tane bacısı varımış satan o da işde bizim bunnarıġ bobaannası. onuġ
32 mezeri de dedemiġ yanda. dedemiġ dediġim büyük dedem deriz biz de, hacı
33 zeybeġin yanda. **RD: ne insanlar gelip geçmiş. EB:** neler geliġ, neler geçiġ. **RD: anam**
34 **derdi bazen, oġlum Şunu bir eltiver derdi. sen hiç öyle bir laf duyduġ mu? eltiver Şunu**
35 **bi derdi! EB:** biz de ġene derin ben. ġene derin. oġlum Şurda nemne var, ēbenġġile
36 ēltiver Şunu derin. o da görür verir gelir. elētiver dēyecemiz yere ēltiver deriz. benim
37 halam analıġım böyle derdi de, ondan alıŐtım ben evelde. **RD: anam da çok kullanırdı**
38 **bunu. EB:** bizim analıġ, devamlı ēltiver derdi, hāç eletiveriġ Şunu demezdi. emine,
39 hunu bir ēltiver hora ya derdi. ben de ġötürüdüm, ben de çocuġa hindi bi_Şey olsa
40 hunu dezenġġile bir ēlt be derin. çocuk da ġötürüverir, elētir gelir. **RD. ayşe aba biliyor**
41 **bak! bize evliliġini anlattı. EB:** normal evlendim. halamiġ oġluydu bu benim de, işde
42 akraba. **RD: gelin olacaġında adam ġaçıvermiş. EB:** gelmedi satan davar ġüdü_ördü
43 dāġda. davarları varıdı. ev de bi maġalle aŐsada. ora ev yaptırdılar, düġün edildi, adam
44 yok. damat yok, getdiler bir traktörle aldılar geldiler. āŐam eve geldi işde. düġünü
45 görmedi, ġendi düġününü hāç görmedi. gelmezdi düġüne oġlanlar hindiġi_bi. olanlar
46 ġaçıveridi. benim ġardaŐı everelim dediġ, onu da düġün ile aldık, bizim ev yakındı ya.
47 ordan birisi bir yastık almış, uFak yastık damatdan para alacāġan dēyi. benim ġardaŐ
48 da ġedivermiş obanıġ birine sinġġē_omuş. bi baġarım deyi_örü halıl var ġucā
49 yastıklı çadır evi böyle dolanı_örü deyi_örü. çirmiş ġāyır ordan, getir gel getir gel bura
50 demiş. orda ġörükmēcek, el görmesin beni dēyi. getirdi, orda derdi verdim halıla baŐıŐı
51 aldı getdi derdi. evel o erġekler yanaŐmazdı ġarılarınġ olduġu yere, ġızlarınġ./.../ **EB:**
52 deli tort yapmadıġ mı emine aba dedi. yaprım ācıġ dedim. bi geliŐimde ondan dedi
53 ben dıġısını alayın dedi. hatdā dōrt kilosonu bi ġötürdü öndūġün, biri istedi dēyi. dolaz
54 deriz bi a, biz dolaz yaparız bir. kendimizikini ēyleriz, köylüye vediġimizi deli tort
55 olarak satarız. deli tort deriz. **RD: kıp kırmızı oluyormuş o? EB:** ġırmızı olur, ġırmızı.
56 **RD: o neyden yapılıyor, keşten mi? EB:** peyniriġ suyundan deli tortunu yapı_örüyüz,
57 öġnce nor olur, onu ġaynada ġaynada ġaynada ġıp ġırmızı, nor olduġ ġeri ġıp ġırmızı
58 ġızarasıyā_adar, suyu bitesiyē_adar ġaynadı_örüyüz. işde ġendi yēcemiizi
59 aġıllandırı_örüyüz. onu bi onġarı_örüyüz, südüle müdüle yapı_örüyüz, bi ġazan süd

60 edersinġ, ġaynada, ġaynada, ġaynada o da ġızarır. uvalır, hanı ızalır, ızalınsıra o deli
61 tortu da ġatıyörüyüz. dıķı da un ġatıyörüyüz. üç dört kilo da bi tere yaġı ġoyyörünġ
62 böġrünġge, ġāyırı bişirikine ataraķ, ataraķ bişirerek bişirip ġoyyörüyüz hora. /.../ **RD:**
63 **peki zeybek hallata mı giderimiş eskiden?** **EB:** hallata ġederimiş, davar evi pancarlıġa
64 ġederimiş, ġoyun evi de hallatda olurumuş. ġoynu dāġa ġaldırdımydı hallata ġöçer
65 ġederimiş. hallatda oturuymuş hep evel yörük, ama bu senit belinden aşallar.
66 ġolanġlıdan ayvalıya varıllar, ayvalıdan da depesi aşşa ġöçellerimiş. ho yanna, orayı
67 bilmezlerimiş ġétmemişler. zeybek hallatta ġüzlerimiş devamlı evel. **RD: eskiler orda**
68 **ġüzlerimiş. şeyin katında.** **EB:** ilediniġ ġatında. kürt oluġu var. orda bir halam vardır
69 benim orda ölmüş, ora ġomuşlar. **RD: işte babamın babası da yirmi yaşında orda ölmüş.**
70 **EB:** hallatda çocuka, al baķalım, tıvıl ġene de. ġençiķe **RD: babam öksüz kalmış.** **EB:**
71 alı ġumbul vardır, müdür deriz, onu tanırsınġdır onunġ anası. ġanser varımış,
72 hastaymış burda hallatda ölmüş. ora ġoyvermişler. **RD: nasıl ġötürsün adam?** **EB:** ölü
73 ġétmek mi var, öldüġü yere ġoyverillerdi. **RD: araba yok, şey yok. araba olsa bile**
74 **ġötürmek zor?** **EB:** araba olsa na_āl ġötürsünler, ġötürmezlerdik_i evel. belli bē_erde
75 mezerliġi yoħudu yörüġün. yaylada ölen yaylada ġonurdu, teķede yolda ölen yola
76 ġonurdu. birisi deveye sarmış ölüyü, mezerlik bulamayivermiş. saray deriz ora
77 elétmişler ora ġomuşlar, ġarınıġ ölüsünü. devede ölüyü ora indirmişler, beriki
78 ġonaķda ölmüş ġarı, mezerlik yoķ, deveye sarmışlar, ora getirdiķ ora ġoyduķ derdi.
79 yapacak bir şey yoķ. /.../ **RD: havada iyi yani bu mevsime ġöre, ılık.** **EB:** éyi bu sene
80 ılık ġeçdi hava. hāç hoyraz esmedi. devamlı aşşa yeli esdi yāmır çilendi bazı. bir,
81 evelki_ün ġözel bir yamır yaġdı, öyle kaç ġündür çilenörüydü, yaġmadıydı,
82 evvelki_ün yaġdı. bayā éyi bir yāmır yaġdı, ala tolulu, tolu da etdi içinde dıķı. iki üç
83 ġündür de hava ılık. ayaz yoķ. ben de ġüççük olana ġel de yaġ satalım gelelim dedim,
84 ācıķ yaġ var. **RD: nere ġötürüyorsunuz onu?** **EB:** muġġar bazarına ġötürüyüz. heyye.
85 **RD: pınar pazarında ucuza ġidiyordur ama, nere ġötüreceksin başka!** **EB:** ucuz da dē_él
86 muġġar bazarında. /.../ **RD: bişmenizi, daşmanızı alın bir.** **EB:** bişmemizi,
87 bulġurumuzu alacāz, fasulyelerimizi alacāz. **RD: eski bulġurlar yok.** **EB:** evel
88 ġaynadırdıķ ġendimiz, ak buġday alırdıķ da. hindi hazır, hazır şey alınörü. **RD: bir de**
89 **kepeġi çıkardı deġil mi?** **EB:** ķepēġi çıkardı, elerdik, savırısınġ bir, bi de unu çıkardı
90 onunġ. hōyle mayalı deyi ķömbe yapılırdı, ķömbesi yenirdi. **RD: ķömbesi yenirdi, çok**
91 **ġüzel, aş olurdu ondan. şimdi alıyorsun, aynı buġday gibi.** **EB:** ya hindiķinler hazır
92 oluyörü de, dadı az olörü. ben her sene alıp da ġaynadı_örüyüdüm ġendim. bu sene

93 gédemecēz de alamacāz da. birde burdan arabayla gōtürüp suyuñg başında göğ alınıñg
94 ora elētip de orda ğaynadı űörüydü. orda su var ya. o teliñg içine seriveri űörüydü.
95 bu sene de ēyice biş yaptırdı içine de giremeyiverdik. hindi ğaynatmayı boşladığ ğāyır.
96 biz tembelleştik. **RD: hatırlarım pınar başındayken yayla köylüsü kağnılarla getirirlerdi.**
97 **pınarın gözüne bir sererlerdi şeyi.** **EB:** çula çıkarılır o. başka şeyiñg üzerine çıkarılmaz,
98 bundan da neye kıl olmazımış bilmen. **RD: buğdayı önce yıkarlardı.** **EB:** buğdayı ğene
99 yıķarsıñg, hōyle ğazanıñg içine ğatarsıñg, bi de çanak içinde. biriñg öğer, biriñg böyle
100 yürsünğ. dař, ğalan içinde ğalır. ğazana dōķersıñg onu ğaynadır ğorsunğ, yūmeyin
101 satan. iki ğişi olacak kesin iki ğişi. biriñg üstünden dōkecek, biriñg altında ğazanda
102 yūyecek, çalkālācak. **RD: suyun içinde?** **EB:** suyuñg içinde. hōyle her çanak da olmaz,
103 ķeħli çanaķlar olurdu. anamıñg varıdı bir, millet buğday yūyeceğēz deyi onu
104 gōtūrüllerdi ğāyır. bulğurluğu bi yūyelim endē ğoca çanāĜı veriñg bize de dellerdı.
105 onunğ űla yūllerdi. řindi tembelleřtik ya, **edilesi** gelmeyyōrū. /.../ **RD: bir ař dōk derler**
106 **değil mi?** **EB:** bir āř dōk delller. pilav edilmezdi. pirinç pilavı bilinmezdi evel,
107 bulğurdan edilirdi. üstüne bi de yōĜürt ğollardı onunğ. o da biş yemek savardı. yemek
108 yeri dutardı. bi bulğur dōķünğ de ekmeķ yēyelim, biş de soğan kesellerdi yanna, üstüne
109 bi de yoĜört. **RD: dometesli yaptın mıydı kaşık duracak içinde.** **EB:** ğaşığı, hōyle
110 diķeldiveriller ğařığı suyuñg dōktūñgde. diķelise suyu dōķmezler, çok dōķmezler
111 suyu, diķelmesse acık daha řē dēller. /.../ **RD: yaylanın ayazı gelmeye başladı.** **EB:**
112 āřamları bayā iki űündür ayaz olur oldu da ğündüz ēyi oldu. ğündüz ēyi de āřam birez
113 ayaz oluyōrū. o ğadar da olacak. yorğanımız çok, üst üstüne örterin ben size, üřütmen.
114 geçenlerde benim ğardařıñg biri geldi űĜretmen emeklisi var. hanımı da varıdı. ho
115 yurtda da bi yatdılar. ğüzdüz yatdılarıdı hōyle yāmır yağardı, yoķardan ağrı argı hāç
116 tanımadan sel bi geldi de eviñg içine haydey! ğapıda ayak ğablarınıı dutarımış. o benim
117 ğardaşıla alāñlarda ğap ğacak varıdı, onnarı toparladığ. ğene geldileridi aynı onnar,
118 yatacaķlarıdı. yāmır tıpı tıpı yāĜmaya durdu. ğarı cingirdenmeye durdu. ayla ne oldu?
119 emine abıla ben yatman burda bō űön dedi. neden ğız nē olacak? bi zamanķī űi,
120 üstümüze su geliveri dedi. gelmez, melmez etdim a yatıramadım ğāyır. yāmır da
121 sonğladı bayā, yatsalar sel getmedi ya, ğorķacāmıř. ğediñg madem dedim, aliye
122 ğorķacak. āĜlamaya sarā aldı orda sel ğedinsire. üstümüz, başımız, ķeçe meçe
123 ıslandı, fazla ķeçede yoħumuřdur sa ğar. ğētdim ğonğşulardan, ařsa yenğē űelden,
124 bununğ bacısı űılden ķeçe getirdim geldim. yazdım da üstünde yatdılar. böyle sel
125 tevliķesi oluyōrū çadırda işde. **RD: yağmır yağdı mı arkayı dolanırdı bir.** **EB:** ark ederiz

126 de, argı tanımadı ğāyır k̄umeli geldi su. çok k̄umeli geldi. aşdı, argı margı tanıdı mı?
127 ğazan ğodumudu su dolsun da alayın deyi. ğazanınĝ üstünden bakdık ğıp ğırmızı
128 çamırlı çamırlı aşıyörü. māḥāraya doldurdu seniĝ ğabı ğacāĞı deyyörüler. mıtlaqdā
129 ne varsa, ho boĝāzdaydı o zaman ev. üst yandan bir denĝĝiz iniverdi. hindi öyle bir
130 şey olmayıverdi peķ de. bi de aşşalarda oldu öyle. bazarköy dēyi bē_er var orda
131 ğüzleriz. tort edeyin dēyi her şeyini elētdim, südünü de ğaynatdım, ğazanı da dereniĝ
132 ğıyısına ğurdumudu. eve naylonu çekeyin dēyi bi geldimidi, benim emine elti
133 bārmaya durdu, (işte seniĝ bakdığınĝ) ğız geliversanĝĝa ğetdi ya! ne ğazan ğalmıș,
134 ne helķe ğalmıș, ne sayacaķ ğalmıș, ḥāç bișē_ yok. bi baķtım çır çıplaķ bakınıboturu
135 benim ḥora. ğız ğazanları barı biḥ bulalım, ğazanlar nerde, onunĝ ğazanı benim ğazan
136 da ikisi de orda tort etdiĝim yerdeydi. bizim ğayın ile benim olan çocuĝu ğetdi ğāyır
137 ğazannarı bulmușlar. sininiĝ de dīķı yerini gömmüş, bi ibiĝi ğörürümüș, onu da
138 buldular. sayacaķlar, helķeler ḥāç öylece ğetdi vardı. onunĝ demir bir helķe vardı,
139 hōyle bir baķır, onu hilen bulamadık a köylü bulmuștur sa_ ar dediler. vermedi bulan
140 da. sel de bayā teFlikli oluyörü, aniden gelivermiș. **RD: anam yeșile yașıl derdi. EB:**
141 yașıl, mor, ğök, hep türlüdür bizim. **RD: sizin köpek bir tane mi? EB:** üș dāne. **RD:**
142 **koyunun yanına mı giderler? EB:** ğoyununĝ yanna gedē_örü böyükler de, bir ğıdık var
143 hullarda ğalı_örü bazı. onu da hu obanıĝ köpēĞı böyyörü de ondan o yanna
144 ğetmeyyörü. ğoyun da bō_ön eve gelmedi, ho yanna vurdü_etti. canavar geldi mi
145 bayā habarları oluyörü, bō_ön uluștular dōkdüler herhālda canavar geldi ellēm dedi
146 adam, k̄opeķ uludu mu canavar geldi der. **RD: canavar var mı ki baya? EB:** var, var,
147 canavar var. ğonĝşulardan alıyörü bazı hullardan, bizimkine yanașamayörü k̄opeķden
148 de, tel de da ğatılı bizim ğoyun. **RD: köpeĝin faydası var yani? EB:** köpeĝen faydası
149 olma mı, k̄opeķler sabā_adar sarı_örü canavarınĝ şeyini aldımydı, koķusunu. bō_ön
150 ürkdü de sarmadılar, herhālda neyden ürkdü, ğendilerinden ürkmüşdür. adam hülen
151 ğakıver dedim ben tüvē bi sık barı, ğoyun bir ürkdü dedim. k̄opeķ geçmișdir ollardan
152 dedi. ğoyun ondan ürkmüşdür sa_ ar dedi. teliĝ içine de girmez deyi ğorķmayörüyüz,
153 canavar sa_ ar girivermez ora. **RD: kıyılar köșeler derken koyun yayılırken, alabilirse o**
154 **zaman alır. EB:** yayılırķana alabilir. onda da peķ vermeyörü, adam alantriĝi yaķıp
155 dōkū_örü, alantirik ğötürörü, ğece de dāĝa ğetmez satan evde yatır devamlı. ğötüren
156 yok, adam yașlandı, yetmiș yașındā adam mal mı güder. gündüz de işde iki üç sa_ at
157 ğüdüp geliyörü, āșam_ıla dōrtde sürer, beșde sürer. bō_ön dōrtde sürdü de, k̄ünde

158 beşde sürerdi. bö_ön hava serinğ dēyi erķence sürüverdi. sāmayıverdik de de gurudu
159 ğāyırı ğoyun, sāĞdımız yok.

XXIV/4

1 **EB:** davar bēhērir, ğoyun seslenmez. **AB:** ğoyun seslenmez häç. **RD:** **canavar koyunu**
2 **aldığı zaman, koyun seslenemiyor mu?** **EB:** ğoyun seslemez, ğoyun sessiz ğeder, davarı
3 duTdumuydu, biz kaç dene hullarda oĝlak aldırđık. davar bērerek ğedi_örü, habar
4 veri_örü. ha doĝgusa ha doĝgusa , fıy, zang, zung tüFek sıkarsınğ, hora atar.
5 dişliykene getirir, kendiñ kesersinğ. **RD:** **hiç olmazsa kendin kesersin.** **EB:** kendiñ
6 keser, etini yersinğ. **RD:** **kartal dönmeye başlıyor o zaman?** **EB:** ğaltar döner, şurda
7 siyah devrent deriz bē_er varıdı. orda amcamınğ bi, bizim suyu eşşeklerle ğederdi
8 merķeb ile. ğetdi adam, eşşek yōħudu. bir eşşek aldı ğeldi. siyah devrentde eşşēĞi
9 canavar yeyivermiş. biz de bu taraflara eşşek aramaya ğetdik, suya geleceğiz bura
10 çayıra dēyi, eşşek yok. amcam dedi, alı çavış dedikleri, siyah devrentde ğuş dönüyörü
11 dedi, eşşēĞi belki de canavar yemişdir dedi. eşşēĞi canavar yer mi yaħu dedik,
12 ğosğoca eşşēĞi na_äl yesin. **RD:** **kuş dediğın kartal?** **EB:** ğaltar, deve ğaltarı. benim
13 ğardaşım ırāmatlı bir tüFek aldı, bi tanıyayın geleyin dēyi ğetdiydi. deve ğaltarınınğ
14 birini vurmuş, ölmemiş de. ğanadından duTmuş sürüyelek getirdi ğeldi. yemiş alı
15 emmiminğ ğoca eşşē. canavar, yemiş eşşēĞi. bakışdıķ ğaldık. nere ğetirecēnğ, bizim
16 eşşek iki seFer etti ğāyırı. **AB:** su, burdan çayırdan ğoca öluğdan ğedi_örü. **EB:** burdan
17 yağlı çukura götürüyörüyüz. bizim eşşēĞi yememiş, onu yemiş. burdan iki seFer
18 etdirdi bizim eşşek. **RD:** **dehşet söyle, dedşet?** **EB:** maniyi tam biliveremeyörüyün
19 yāħū, onu ben.
20 sultanı sorarsanğ beze yuvar
21 ümmüceyi sorarsanğ imanını döver
22 öķüzcü ğocayı da sararsanğ
23 kaç mal ķesildi dēyi onu sayar, derimiş dayıcım.
24 **RD:** **otuz mal mı kesilmiş?** **EB:** otuz mal kesildi dediler ya, otuz yoħumuş tabı. mazi,
25 onlarınğ soyadı neydi be. **AB:** durmaz. **EB:** durmaz dellerdı işde. onunğ düğününde,
26 az mādursu şeydi. mazıyı bilirminğ? işde mazınınğ düğünü burda doķuz ğün, doķuz
27 ğün düĞün etmiş. doķuz ğün düĞün yapığık derdi. anamınğ da dēzesiydi. yāĞlı
28 çukurdan anam doķuz ğün derdi, ben bura geldim getdim, düĞün etdik derdi. **RD:** **ona**
29 **kim yakmış dehşeti?** **EB:** ğara bekçi dedikleri adam. başkanıñ bobası. başkanıñ
30 bobası. **RD:** **dehşet mi diyorsunuz ona?** **EB:** ona biz dēhşet deriz. **RD:** **yakım yani?** **EB:**

31 dayıcm yaqardı öylerek bir şey oldu muydu. birinde bizim gúzuyu alı_örü bekçi
32 dayım. bi de bizim total emmi vardır sen bilisiñg onu. onunđ gúzusunu aldı. ülen derdi
33 bobam da benikini neye almañg? ellehemde yusuFukını az ucuz mu aldıñg gayın oğlan
34 bilmen derdi. yazdır, gúzdür, total yusuFunđ gúzusuna da bu yüz lira azdır emme
35 deyyörü. böyle bir değsetler derdi. yazdır, gúzdür, total yusuFunđ gúzusuna da bu yüz
36 lira azdır emme almış bulundum bi_kere dēyi değset deyveridi bizlere dayım. böyle
37 derdi. işde bu öküzcüydü, orda onunđ çoğdu mánesi de unuttum ben. anam deyveridi
38 o ğadar da bize. **İP: bullarda häç cenezeye ğatıldıñg mı? EB: cenezeye hurda ağ dişi**
39 **vurdular, onu ğördüm. İP: nerde gömdüler? AB: burda mezeri. İP: o zaman da yemek**
40 **verilir miydi? EB: yemek verilme mi canım. burda işde o ğoca hasanınđ öluyla hurda**
41 **ğavğa edivermiş hu_yüzde, orda mağamı vardır. sābala erğende ben ğakdım da öĞlağ**
42 **sürecēn dēyi hura belenđğe çıkdım. bi tenike tañıldar gibi oldu, yağın oldüĞundan az**
43 **tüvedini bilemedim. döndüm geldim eve ataş yaqacān, içeri ataş yaqarız o zaman.**
44 **geldiğim seneydi, ataşı yaqđım. hora k̄ülü aldım, k̄ül dökecēn deyi çıktım. benim bekçi**
45 **dayımınđ evi varıdı işde hurda. onunđ ğarının orda sesi çıkmaya durdu. hala dedim**
46 **analık yatır hurda. hala dedim yengeminđ sesi geli_örü hordan, bē_erden. ana ben**
47 **belenđden tanyayın baqayın dedim. hura çıkıverdim, ho dünkü başkan da h̄öyle**
48 **topacık bir çocuk, öĞümnden geldi. ne o mustāhā dedim. hasan emmimi vurdular aba**
49 **dedi çocuk. bura, ğoca eşşe hu yandaydı. ğoca eşşeninđ ğocası vurulan. ora habar**
50 **etmeye ğetdi. vardım yüzünđğuyu dönük yatır, adam yüzünđğuyu düşmüş. RD: ölmüş**
51 **mü? EB: o zaman! anam dememiş. dayım var öte yanda diğelir. pantıl yoğ ayāĞānda**
52 **picamacağ, yatağdan ğoşmuş. adamı hemen dayım_ıla çevirdiğ h̄öyle. yüzün yoğarı**
53 **h̄öyle bağırdı mı, yoñsa āzını neye açdı, bu dağlarına diğen batmış. yüzünđğuyu**
54 **düşmüş ilkçe, ağkızıyoğarı biz çevirdiğ. biz çevirdiğ. diğen batmış hullarına, āzına,**
55 **dudağlarına, diřininđ diplerine. orda d̄ıki bekledik. dayım dedi bañğa, emine sērt**
56 **benim pantonımı sırtımı al dā_el dedi. ğoca eşşe öĞümnden geldi. onunđ evi de hindiği**
57 **yusuF āĞānıñ oldu yerdeydi. abam hasan ölüğ mü dedi. ölmeyiğ aba dedim a, ölüğ**
58 **adam. biz çevirdiğ, ölü. ğene döndüm ğeriye, ğarı başladı o diğeni çekecēn deyi**
59 **oğraşmaya, ... dur aba dedim, ben çekeyēn. ben o diřlerininđ dibinde, dudađlarındā**
60 **diğenleri ütledim. ordan ğetdiler ğāyıri şeye. vuran çocuk da kepenēĞi hura atıvermiş**
61 **ğaçmış ğetmiş, yoğ. onlarınđ evi de ağ ğediğde horda belenđde. orda bir çatma etdiğ,**
62 **h̄öyle iki çatma üç āğaç ğetirdim bir çatma yaptım ben, adamınđ ölüñünđ üstüne bir**
63 **k̄ölge yapığı. doğtur gelecek dediler. savcı gelecek, hākim gelecek, heğim gelecek**

64 dediler. tamam, bekleyelim. bu eve geldi getdi. bizim ğayın bekledi ora ölüyü, ğadın
65 olan hora dayımınĝ ora vardı. burda boyūna ğedip ğelinörü, ölününĝ başına
66 varı_örüyüz, bura ğeri gelè_örüyüz. geldi āşam_ıla ikindin savcı geldi, doĝtur geldi,
67 ğalbine denĝ gelmiş dediler. eşşēĜē bindirmiş, ğatıra bindirmişler avşardan hurdan
68 çıkardılar hurdan. eli günü de nasiF dediĝleri bir adam varıdı, o ğardaşı gelmeyidi tāhā
69 anatalyadaydı. nasiF, bayā nasiF trtde. onu da bekledecēz na_āl olsa dediler. āşamıla
70 savcıyı, candarmaları, ğumandanı bizim bura çirdılar. benim ğayın dutdu bir öĝeç
71 kesti. burda biz bişirdiĝ evel, hindiĝi_ıbi yaĝ da yoĝudu satılır. tere yāĝı yapacān deyi
72 ben bir tuluĝ ğerdim hemen. dēyi birisi vardır, o yayıĝı yaydı. ben diĝı ekmeĝ
73 atdım. her gün sabāla ekmeĝ atıyörüyüz. o ğāyır yayı_ıa yardımladı. vurdu yayı_ıa. o
74 candırma, hākim, hekim bizim evde yatdılar burda. biz bu keliFçiĝinĝ içinde dūnediĝ
75 ēyi kötü. yoşanĝ baya kilim varıdı, onu bürütdüĝ, yorgan, yataĝ tābi. **RD: doşang**
76 **mydı? EB:** eski kilimidi. eski altımīzdā yoşanĝ kiliimi aldıĝ, üstümüze yazdıĝ,
77 örtündüĝ, yatdıĝ. yaz günü de. sabahladıĝ. āşam o belenĝdē ğarıları getirdiler,
78 iFadasını alacāz dēyi. bizm bē_erden habarımız yoĝ dediler. **İP: bura mı gömüldü?**
79 **EB:** bura gömüldü de, ölüyü tā gömmediler o anda. ölüyü aldılar, sal yaptılar. **İP: hoca**
80 **geldi mi yıĝamaya? EB:** geliĝdir canım, hoca geldi. onunĝ evi orda aşşadaydı. bizim
81 burda el çok dēyi burda bir sal yapıldı. āşam gün aşıp ğederĝene evine elētiler ölüyü.
82 erĝe olan ğötürdü, ğarı olan dāĝıldı ğetdi satan. evi olan evine ğetdi. teĝedeĝenler tāĝā
83 gel.. oldu. ordan sābala ğāyır ğetdiler yümüşler yāyĝamışlar. herhal da avşardan ĝoca
84 getirdiler olmalı, avşardan hoca geldi, yataĝladılar. **RD: şimdi bizim**
85 **karakoyunlulardan biri öldüĝü zaman genelde ĝadımlar aĝlıyor? EB:** ĝene āĝlar, ĝene
86 āĝlarız. **RD: sesli olarak aĝlarız deĝil mi? EB:** tābi, tābi, biz sessiz aĝlamayı ĝabil
87 etmeyiz. sesli olarak aĝlarız. yaĝım yaĝan yaĝım yaĝar, yaĝmayan yaĝmaz. burda
88 ĝoca eşşeyi bi getirdim bura ğeri döndürdüm, bi_āhā gelecek oldu, ğedelim aba haydi
89 dedi. hora geldiĝ, bir yaĝım yaktı.
90 sabaĝ ıldızı dōĝar ĝeriden ĝeriden
91 ayrılmış ĝalmış ince beĝem de ĝara sürüden
92 dedi. ĝoyun ĝüderkene vuruldu orda zatan.
93 sabaĝ ıldızı doĝar ĝeriden ĝeriden
94 hasanım vurulmuş ĝalmış ĝara sürüden
95 dedi, getirdiĝ bura ğāyır, epey yaĝımlar yaĝdı da. hepisi aĝlmda ĝalacaĝ mı! **RD:**
96 **ondan sonra ölü yıĝanır. EB:** ölüyü işte def_ınetdiler. **RD: ondan sonra benim bildiĝim**

97 **bir mal kesilir.** **EB:** bir mal kesildi gāyır. ölü burda duruķana malı ķestiler. ğarınıñg
98 ıstarı āzında ķilimi varımıŗ, ĩrama sardırtmacān ğocamı dedi. ķilimiñg de az bi_eri
99 ğālmıŗ hōyle ēsiķ. bi arķadaŗ_ula ben burdan ğetdim, o ķilimiñg o yalağı doldurdum.
100 kilimi kesdim, getirdim. adama sardılar. ķilimi sardılar. öyleriķsire def_netdiler. mal
101 kesildi, yemek yediler herķes dāĜıldı getdi. yayan geldi millet Satan. sarı alāñgdan
102 geldi, eŗşek alāñĝı deller, ho_ıyānda bē_er var, ordan geldi. **RD: yemek vermek,**
103 **uzaktan adam işini bırakıp koŗup geliyor.** **EB:** tabi canım, ekmek yemeden gelen
104 oluyōru, **RD: ölüyü saklayamazsın.** **EB:** nere saklayacaksınĝ. hemen yataķlayyōru. aķ
105 gelenler olu_ōru. burda ben ölü yatırķana ğoca eŗşeyi ölüñünĝ başına getirdim, bi
106 hamır yoñgurdum orda dayımıñg orda. āciķ bir ekmek atdım. yemek yok, bi_sey yok.
107 bi yōĝört ğatdım, aba dıķıcıķ ekmek ye dedim. üç dene deyyōru, hinde hālen tāħā der.
108 abam deyyōru ben o zaman o yōĝört_ula üç dene ekmek yedim deyyōru, üç dene
109 yūķa yemiŗ. aķıķmıŗ gāyır, dāħa bu vakıtdan sonĝgura ekmekledim idi. sen deyyōru
110 bi yōĝört ğatdıñg geldiñg deyyōru. ben deyyōru o atdıĝıñg ĝızĝın ekmekten üç dene
111 ekmek yedim, ölü yerde yatırķana tāħā deyyōru. hasanıñg ölüsü duruķana. evel,
112 ekmek yemeden salınmazdı adamlar. hindi bi etli pide çıkardılar, onu dādıverip. evel
113 zor olurdu, ölü yerde yatırķa yemek yapmaya oĝraşılırdı. ekmek de atılırdı. hindiķi
114 gibi ekmek alma yok. bir kaķ ğadın ekmek ĝurardı hemen. **İP: kefeni nerden getirdiniz?**
115 **EB:** köye ĝedilirdi. tā ē_ildire gidilirdi, nerden bulacañg aksuda da bulunmazdı.
116 ē_ildire gedilirdi. lazım olan, ē_ildirden getirilirdi. iki üç ğazan çatallardı, ķefki
117 derlerdi hōyle ķefki olur ğabaķ ķefki hindiķi gibi dē_él. onu aķılmayıķ tımarlallarıdı
118 ğart ğarılar. ölüyü onu_ula yüllerdi. ölü yıķayanlar, ... ğadınıñķı ayrı olur,
119 erkeĝenķine hoca gelirdi de. ğadınıñķını ğadınlar yıķardı. **İP: kim var böyle yıķayan?**
120 **EB:** benim döndü yengem dēyi bir ğarı vardı. sütķü emminiñg hanımı, o yıķardı. ğart
121 ğarılar olurdu, ĝene de okuyup üfürōrürler. eskiden deveci ĝızı yıķarımıŗ. **AB:**
122 ıramazan bey sen bilisiñg. deveci ĝızı varımıŗ, o yıķarımıŗ ğadınları. **EB:** hu yüzde
123 işde o iresil emminiñg anası öldü. döndü yengem yıķadı. orda sal yaptılar, ölüyü aldılar
124 geldiler, mezeri burdadır hindi. **İP: salı, eŗşek ile mi el ilemi götürür?** **EB:** el_ile. eŗşēle
125 sal mı ĝeder. bu orta direķlerini al_alıverillerdi direķleriñg dōrdünü alıverillerdi.
126 ikisini bi yanna, ikisini bi yanna. bir sal ķitillerdi, harbi yarar odun. **RD: hastayı da salla**
127 **götürürlerdi.** **EB:** hastayı da salla ĝötürüllerdi. dēşire dēşire, dēşire, yaķaya. **AB:**
128 burdan yaķa köyünü adam indirdiķ biz. **EB:** tabi. öyle edellerdi. sal_ıla. **RD: sırayla?**
129 **EB:** sırayla ĝirellerdi. on, on beŗ çoban çoluķ ne varısa biriĝiveridi. deĝiŗe deĝiŗe

130 götürüllerdi. ey bizim yağlı çukurda öleni bura getirillerdi. aķ belde ölsün bura
131 getirillerdi. ölü burda yıķanıdı. **İP:** yağlı çukur demenin şeyi var mı? **EB:** onu
132 bilemeyörüyün işde. bizim yaylamız yağlı çukurudu. işde ora yağlı çukur denirdi.
133 **AB:** yağlı çukur denir, onunġ da sebebi şöyle. ġoyununġ südü Fazla yağlı olur, o
134 yüzden, ġoyununġ südü. **EB:** orda ġoyun hem südlü olur hem yağlı olur, deller. **AB:**
135 ondan yağlı çukur denê_örü, yörük arasında, isim verilmiş. **EB:** hı, ġoyunung südü
136 yağlı olurumuş. ġara ġoyun yağlı olur aslında da. yāġlı çukur dellerdi, biz orda
137 yaylardık. **AB:** işde orayı öyle hesep etmişler. yağlı buranınġ südü demiş. her yerinġ
138 ġendine ġöre bir isimleri var. **EB:** yāġlı çukur, benim dedelerim burda yayla..
139 zeybeġenġ yurdu şu ġarşı sġırlarınġ ineklerinġ olduġu yerdir. öteki dedeminġ yurdu
140 buradır. bobam derdi dedemġile zeybēkini bilmen ben, ġoyun evi burda olurumuş.
141 davar evi de ġoca ķarlıkda. bobam dayımġile dellerdi ki biz sizinġ gibi ġarı
142 yaylatmayörüyüz, mal yayladı_örüyüz dellerdi. siz ġarılarnġ keyfini
143 arayayörüsünġġüz. biz tā o yāġlı çukurdan işde öyle derdi. bizim ġoyunlarımız südlü
144 oludu, etli oludu, yağlı olurdu, biz o yağlı çukurdan tā o hüyük deriz daġın hu yüzüne
145 ķara gelirdik. sırtımıza yūķlenirdik ķarı, yāġlı çukura elētirdik ķarı. daş, hōyle daş
146 yapardık. ķar daşı dellerdi. ķar daşınġ üstüne ķarı ġorduk, damlaya damlaya damlaya
147 suyumuzu alırdık ordan. su eġtiyacımızı ordan alırdık. bobam öyle derdi. biz ġarıları
148 yaylatmayörüyüz, mal yayladıyörüyüz, malınġġızınġ keyfini aramazsınġġız siz,
149 ġarınġġızınġ keyfini ararsınġġız derdi. ondan sonġra bekçi dayımınġ ho yanda eġriġi
150 vardı. ġara beķninġ eġriġi derlerdi. ġoynu hop bizim üstümüze ġaldırdı. hemen hora
151 aldırdırdı. **İP:** gara bekçi de az gacaraymış. **EB:** yāhı az gacarasıydı. ġara beķininġ
152 eġriġi deller hindi ora, şeydir.

XXIV/5

1 **EB:** ġız emine dedi alı ırāmatlı sen dōġruymussunġ dedi. bō_ön dedi davıl bu daġları
2 yıķmış yere vurmuş ġene dedi, davıl çalınmış dedi. bi de burdan bu ziyaret ġeşdiġinde
3 altındiş mi, boynu ēri tāyır mı biri mandıra beklerimiş. ķimse ġalmamış, ġöçmüşler.
4 **AB:** altındiş beķlerdi mandırayı, canım. **EB:** altındiş miydi? bir inġilti zırılı olmuş,
5 eyvah deveminġ ayāġı ġırıldı, eyvah işte nemnem öldü dellerimiş. ġorķmuş pusmuş
6 adam sabāla bi varyörü, bi_şēl ġara cuķķanınġ ayakları ġırġı, ölü, ölüķ bulunörü,
7 cula. ġara culalar ölüymüş orda şeyinġ ġatında. develeri oyumuş. şeytanlarınġ devesi
8 oymuş, öyle dellerdi. **AB:** ... burda duyuldu. **EB:** burda işde davılınġ sesini ben de
9 duydum. bizim savır davıl_ibi davıl çalını_örü. **RD:** ayşe ablam, şurdan geldi oluġun

10 **altından ak bele vurdu gittiler der. EB:** ho_ yānna gétدیğini duymadım ben de, bu
11 yandan geldi boyna. **AB:** helim göca deyi bir adam varıdın bozlarda. göyun güderimiş
12 bu gavlakdan yanda. gıyü gédine göyunu sulayayın deyi gece bi çıkı_örü, çayırnıg
13 alānında zang zang, zang bir davıl öterimiş. davıl bu yanna mı gédik, dePesi aşşā mı
14 gédik, bi yanna getmiş. tanıya_ğomuş, ülen bu ne ki? ne ki, ne ki, ora duraqlamış. hanı
15 gediğe, alānında düğün gibi bi şey varımış. çīGırma bāGırma çīGırma davıl sesi. ora
16 durmuş durmuş, şafā dōGru ışıyiboturūkan inmiş gelmiş. hāç bi şey yoğumuş orda
17 çayırdı. ne adām, ne bi_şey. dağlar gendi başına duruboturuymuş. öyle bu şekil oldu
18 bullarda yāni. bu duyuldu yāni. hindi buna inanmasam ben gendim de davıl ötü_örü
19 dediler, ben de ācık habarım oldu yāni. duymadım da davıl ötörü dedi. **EB:** tam
20 vaqında gākmışyım dedim, helime, delbeğ çalıboturu dedim. **AB:** davıl ötörü,
21 galdırı_örü dedi bu. **İP: köklüde bir ardıcnıg ışıamnıg içinde bir alev görmüşler? AB:**
22 valla ben unu hāç duymadım. **EB:** köklüyü ben de duymadım da hu bizim yāğlı
23 çukuruñ altında haplık vardır bir. haplıkda bi görükdü bi_kaç sefer. orda bir ingiliz
24 deriz benim amcanıñ oğlı var. o bi ğarı var oturur dedi, gördü. biz gendimiz
25 gétıydık, kıl öngceklı bir ğarı gördük. **AB:** bir ğarı var orda oturur, eve gelmiş. nerde,
26 işde haplıgıñ yanda. ülen oğlım orda ğarı olmaz demişler iki yandan. ğarı nārasınğ
27 hindi orda. orda oturur bir ğarı var demiş çıkmış. yalan söyleme hülen, hayır hayır var
28 demiş orda. **EB:** bir de alışan o daşınğ yanında onu bilemecēn ali āğam mı, göyun
29 güdellerimiş, haplıgıñ yanna, haplıkda da iki üç gün önce göyun gātık biz göyun
30 hapladık, hāç bi_şey yoğüdü. bi ses, bi selenğ, bi çayırtı getdi der, çocuk sesi, adam
31 sesi, yıkıldı ortalık der. gāçmış bunnar göyunu da gomuşlar. **AB:** olurdun. olmayı verdi
32 ıramazan bey, bu tip şey olmayıverdi. **EB:** hindi, görkudan olu_örü o be!
33 görkduñgmuydu, görkduğundan olu_örü. benim başıma geldi. görktum da. ğarının
34 biri burda dedi şeytan var dedi. bizim ğışladığımız yerde. üst yanımızda bir boğazda
35 sen bi vardıñ ya bizim ğayınğile, onnarıñ eviniñ höyle hu yanda boğazda bi sığır
36 mülemiş bu yayın dedi. bu yok bē_ere getdi, āşam ğaranğgı da çöktü davarı da dıkdım
37 hora, az görkalayarak, döndüm ğeri. de okuyyörüyün boyna, okuyarak yola düştüm.
38 öğüme, geldim ala bi ışık yandı emme höyle çınğış gibi ışık yandı. bi de ses selenğ
39 derkene ardıma hülen bakmayyörüyün, geştım emme ter, capbık cubpuk ter, ... uçdım
40 da çocuklar ömden geliverdi. görğardı.. sērdemedim ardımı da tanıyamadım, gelip de
41 dutuvereceler dibi. görğduğumdan oldu dedim. görğduñgmuydu görüyörü,
42 görğmasanğ belki bi şey olmacadı. güzün, yalınğgız galdınğ mı görğkuler. biz erken

43 göçü_örüyüz pek gorķu geçirmeyörüyüz de. geç göçen evler gorķardır burda
44 herhálde. **İP: göyunuńg geldiđi yere gelmez deller?** **EB:** geli_örü herhálde ya! göyun
45 yohudu benim yanımda da davarı sürdüm ğeri dönerdim. çay yapalım, yemek
46 hazırlayalım, yemek yeyelim. /.../ **RD: senin kardeşin mi o?** **AB:** ğardaşım. **AB:** hırsız.
47 **EB:** hırsız deller ona. çocuķana az eli çakırımış onuńg da da ğördüğünü aliveririmiş,
48 ondan hırsız geldi, hırsız getdi, deller. **AB:** hálén öyle deller. **İP: ebemińg bir balı**
49 **varımış, çadıruńg arakasından gelir yerimiş, ondan ğalık deller.** **AB:** onuńg ğayrı eli
50 çakır olur yahı. **EB:** her şeyi ederimiş, evel pırtı satar tüccar gelirimmiş, şahaplı denirdi
51 ona ya. ondan der alıverirdi der anası. birinde der ora kepenek varıdı yazılı der.
52 kepeneginĝ altına soķuvermiş yarısını der. ülen ayāĜamińg altında, bi ğaķsana hurdan
53 derin der, sus ğız der, oturur orda boyna, sus ğız, oturur. şaplı getdik ķeri bi baķtıķ der,
54 doldurmuş pırtıyı ora der. şalvar diktireceği öte beriye almış. sonĝğura ödemiş ğayrı
55 bobası. mēmed ağā deriz, ıramazan abi bilirdir a, duzla burnunda mēmed āĜā. salaķ
56 millet de ondan demiş, çocuĜuńg öne duruveri_örüller, çocuķ da çalı_örü, demiş.
57 hırsız göymuşlar çocuĝuńg adını demiş. bi şey de benden çalabilse ya bu demiş. bura
58 gelmiş, bu yurt belki de, bu yurd dē_él de boĝazdā mı? **AB:** bu yurd dē_él, bobamińg
59 yānna gelidin bazı ara sara. **EB:** oturmuş, dolanıverdim deyyörü ğendi laF edevirir.
60 çocuķ hırsız dē_él de millet salaķ , benden çalabilse ya demiş. onu da duymuş bizim
61 ğayın. dolanıvermiş cebinden çakmāĜı, kaf, kaf şeyiyle o çakan, neydi onuńg adı ilen?
62 **AB:** çakmak. **EB:** onu alıvermiş, hāç habarı olmamış. dīķı oturo_örü, ĝonuşörü, ğaķıp
63 ĝedē_örü. hurda da onnarıńg başĝangilinĝ yanda evleri varıdı. ora varı_örü bi cí_āra
64 yaķayın dēyi biĝ ğavrayyörü yok. ülēn, millet dē_elimmiş salaķ şey demiş, çocumuş
65 hırsız şey, ben demiş. buna, bunu ğatlayen çaldırman dedimidi demiş. hāç habarım
66 olmadan na_ál üyütmüş bu beni demiş. ğendi laF edeviri, güler. /.../ **AB:** ısınmadı
67 yayla bu sene yahı. **RD: bu sene çok yağışlı geçti değil mi?** **AB:** yağışıklı da ĝeşdi de
68 ısınmadı hāç. /.../ **ED:** burda ğendi başımıza, تنها dağda ğaldık kendi başına. şölen
69 şeyinde bi geliller, bi ğarsambalallar dönüverirler ĝedeller. **RD: bir ğarsambalama olur**
70 **diyorsun?** **EB:** o zaman ğarsamba olur canım. **AB:** üç beş ĝün, hōyle durur, ondan
71 sonĝra herķes yerine ğaçar. **İP: sen de yarıştırmıydıńg burda at yarıştırlarımış dakma**
72 **gözüńg memed?** **AB:** hayvan çoĝ oludun burda da, hep yürüğüńg hayvanı oludun.
73 duTallar hurlarda binellerdin. zapıdık zapıdık bir ora bir ora. yapallardın da ben
74 yapmadım hāç o hayırsızlığı. onu, ācıķ hayırsız olanlar yapardı. **RD: hayırsız olan**
75 **yapardı değil mi?** **AB:** hayırsız olan yapardı. **RD: biraz hōkelik olacak, biraz?** **EB:** bu

76 göca ölanıknlar çok ederdı onu. geliverillerdi, evleri arılıkda olurdu, burdan
77 hayvanlara binellerdi de, haydi oğlum arılığa alıllar gederlerdi. **İP: onlar hilen bu çayıra**
78 **ayak basamazlarmış. AB:** yörük çoğudu. **EB:** onlar arılıkda horda hurda oturullar. **AB:**
79 gelemezlerdin. buranıň işde yörüğü çekildiķsire, deđiřdi buranıň yörüğü, bi ben
80 varın burda. **EB:** eski yörükden bi bu var. **AB:** eskiden biş ben varın, häç başķa yok.
81 **RD: anam da öyle derdi, daş obası arkadaş bunlar derdi. EB:** daş obası dellerdi, hasan
82 beyęile daş obası geldi, daş obası gétđi dellerdi. **RD: bunlar bura çıkmaz, köklüde kalır**
83 **derdi anacığım. AB:** sarı alânđdan yüzde olurdu. daş obası onnar. **EB:** eşşē_alânđında
84 yaylardı onnar **AB:** bu yanna gōřdüler hep. **RD: gece de soğuk oluyor değil mi? EB:**
85 gece böyle soğuk olmazdı ya, bō_ön belki de olacak ellēm. **AB:** bō_ön olacak
86 herhalde, hoyraz esecek bō_ön. **RD: hoyraz mı esiyor şimdi? AB:** hoyraz bu. hoyraz
87 olması ilazım. **RD: çalbalar görünüyor. AB:** göķ tāha göķ. **EB:** biz bazı geç ğaldıķ
88 derdiķ, emme hava da tāhā, yaz gelmeyimiş. iki_ündür ısıcak deyıyörü çocuk bizim.
89 bō_ön otuz sekiz dereceydi, antalyada./.../ **RD: seniň fazla mal yok herhalde abi?**
90 **AB:** benim mi? ğoyun var, fazla dē_ēl, ğuzu muzı iki yüz ğadar var. **RD: iki yüz eyi**
91 **canım. AB:** ya ben hindi yaşlıyın da, onu çoğaltması ğolay, ğoyunculuk hülen, bu
92 devirde hindi çapık çoğalı_örü, ekiz olu_örü ğuzu, ikici ğuzu ğuzlāyörü, ğoyunu
93 çoğaltması çok kolay. **RD: koçların üzerine heybe atallarımış ikiz olsun diye? EB:**
94 heybe, irenkli daķallardı, çeşit çeşit daķallardı, sarı, ğırmızı, āđ olsun. **RD: nereye**
95 **takallardı? EB:** tüyüne. ğoçunđ tüyüne ğatacaķlarında. ğatacaķlarında, duTallar bi de
96 heybe atallaradı üstüne ekiz ğuzlasın deyi. ekiz de az olurdu emme. **RD: yağ sürerlermiş**
97 **gōbeđine galiba? EB:** ğōbēne yağ sürellerdi. **RD: sen hatırlıyor musun onları? EB:** ben
98 bilirin onları canım, bayā aķlım erer. bobamēil ... ederdı. **RD: tuzu nasıl hazırladınız**
99 **koyuna? EB:** duza ğavıt yapardıķ. darı, saçınđ içine bisēl darı dökerdiķ. onu ataşda
100 ğavırdıķ. hurda ataşımız olurdu, satan yanır evinđ içinde. ğavırdıķ. duz daşı olurdu,
101 üstünü olurdu duz dařınıň. onunđ_ula sürterdiķ, adam- aķıllı. duz da satan diri duz
102 olurdu. onu da ğünlerce sürterdiķ. diri duz olurdu sürtük duz olmazdı. ğavıdı
103 ğarıřtırdıķ ğāyırı böyle. duz heybesi doķurduķ. alalı malalı ğücük ğücük duz heybesi
104 olurdu. hindi ğündüz, öğlen sonđrası duzlanı_örü, evel řafāla duzu birimiz duz
105 getiridiķ duzlaya, ğoyunu sular ordan çayıra sulan..., biz fazlaca ķōķlüye ğötürüdüķ
106 ğoyunu suya. sabāla erķen, řafāla ğaķardı, bobam olsun, yahıt da evde ķim varısa. duzu
107 ğötürür orda duzlar, ğoyunu suya öyle eletilirdi. say daşlara epeleyiverisinđ. çileme.
108 daşlara çileyiveridiķ. onu da ğoyun yalardı. dün duzladıķ, işde biz ora ğötürdüķ çocuğa

109 oğlum... .. dün duzladık, çocūla. **RD: pekmez katmadın mı içine?** **EB:** bekmez ğatdım,
110 kepek ğatdım, hindi ğavit ğatmadım, bekmez ğattım. **RD: ğavit ne?** **EB:** darıdan ğavit
111 yapardık evel. ona ğavit dellerdı. hindi dıķı bekmez ğatı_örüyüz dıķı. **RD: dıķ kısmı**
112 **mı darının?** **EB:** darınınĝ her yanını. içini bayā un gibi süslerdik, ğavit ederdik.
113 ğavırdık, saçınĝ içinde ğavırdık. ğevredir, un gibi darı ğırması_ıbi de dē_ēl. un gibi.
114 darı unū_ıbi, bi de böyle elekTen geçiridik, elerdik, ğoyuna doķanmasın ğōya.
115 ğoyuna doķanmasın dēyi, ğavit ğözel oludu da bir ēyi tüterdi. **MC: ğavit baya şeydir**
116 **ya, eziyetlidir?** **EB:** eziyetine bakılmazdı işde. hindi etmeyörüyüz. bekmez kepek ğatıp
117 çileyverı_örüyüz. ğavit çok oĝraşdırır. **AB: tāħa eyi yer ğoyun.** **EB:** hindi bekmez
118 ğatıverdim ben. **İP: şimdi deĝişik yapıyor musunuz südü?** **EB:** yaparız da hindi tā
119 başlamadım. ben asıya_ıla deĝişik yaparın. **RD: kertme yaparlar?** **EB:** kēteriz, çöp
120 yaparız, hōyle soķarız kēteriz hora ölçü. çıbıĝı soķarsınĝ, süd nere çıktıysa ora bir
121 kerti yaparsınĝ, onusa on, yirmiyse yirmi. deĝişigi yaparız. aynı ğovaya devam ederiz.
122 başka bir ğovaya etmessinĝ onu, belli bir ğovayı bellikleriz ğavayı, o ğovayla dēvamlı
123 deĝişiriz. /.../ **EB:** yōĝört çalardık, ğazanda südü bişiriydik. **AB:** tuluĝa dōkellerdin.
124 yannıĝınĝ biri ... /.../ **EB:** tuluķ içinde bir bişşek olur. ben geçen sene hurda
125 yayıverdim. dibek de de yaydım ben evel evmizdeyken. **MC: ayrını ğüzel olur.** **EB:**
126 tulūku_ıadar datlı olmaz o. **MC: derinin kokusunu alırđır, hayvanınĝ şeyi.** **EB:** almaz.
127 eyleni_örü ya, eyleni_örü. **AB:** mavra, ğatılı_örü, o şekle varasıya. **RD: tuluk ne**
128 **işlemlerden geçiyor?** **EB:** tuluĝunĝ emegi çok olur. samraya ğömersinĝ fazlaca.
129 derininĝ dışını derininĝ tūlü yerini içine getirisinĝ. dışı ayran görmez onunĝ yayıķ,
130 görmez. içindē et yeri dışına getirisinĝ, bi_şēying içine poşede ğatarsınĝ, öyle cıķla
131 ğömümüverecenĝ. poşede ğatarsınĝ. pelitlerde şey olur ğozalaĝını toplar, ğaynadırsın,
132 dıķı da un ğatarsınĝ içine. **MC: sen ona ne diyorsun, pelidin?** **EB:** balaman, onu_ıa bir
133 poşete ğatı_örünĝ, samraya ğömörünĝ, orda deri tam yolunacak şekile geliyörü. **MC:**
134 **balamanı yemiyor muydunuz ekmeĝini yanında bişirip de?** **EB:** yoh. **MC: şeyi olur ya**
135 **pelidin?** **EB:** ğilik, ğilik seninĝ dediĝinĝ. ğilini yerdik. ğilini ataşa dōkerdik, ataşa
136 vurusunĝ vurma dē_ēl, ğömüverisinĝ kömüre. **İP: ak çamırda eyi oluru.** **EB:** denķ
137 gelen çamıra ğömülürdü o. onu pūseye ēylersinĝ onu, un_ıula, pelit şeyiyle
138 ēyleyörünĝ, bi de dıķı maĝrı ğatı_örünĝ içine ekķi. **RD: mavra, ekki mi, ekkiye**
139 **diyorsunuz mavra diye?** **EB:** ekķi. biz ekki derdik, evel./.../ **RD: tabaklamada ğüvercin**
140 **pisliĝinde yapıyorlar, şeyi yolunsun deyi.** **AB:** kılı. **EB:** deri ğavlasın dēyi. **RD: asitli**
141 **geliyor, onu yumuşatmak için. deriyi yumuşak tutmak için.** **EB:** yumşak durur. erķek

142 malı_ıkı az zert olur. ğancıık maldan etdiġmiydi o deri malır gibi h yle g zel
143 yumuşacıık olur. o yumşak oluy r . ben o ağ m mediġ ġarisından aldımıdı, az kıllı
144 geldi. bi de ġazıdım cilet ile. **RD: erkeġ şeyi mi, deke şeyimi alırdınız?** **EB:** o az Sert
145 olur yaptıġında. ġısır, **yazmış** ġısır, b yle yazmışlardan yapsaġ davaraġ
146 ġancıġından o yur yumşak olur h yle malır gibi. yumşak oluş.  teki zert oluy r .
147 ġısırılıġından d _el yağı, bi yaşını geşdimiydi yazmışdır. tuluk davardan olur. **AB:**
148 ġoyundan olmaz. **EB:** ġoyunu_ku  r k olur. ġoyununġ derisi az yumşak oluş,  r k
149 oluş. **AB:** iri, b y k ayaklı davarlardan yapallar, b y k olsun d yi. **EB:** g c k
150 davarlardan yanniġ yapacak olduġ mu g c k davardan yap. hindi y ġ satac ġiz deyi
151 yaptı_ r y z, i ine y ġ ġatıp da satac ġiz d yi. ġoyun y ġı. **AB:** satması ġolay
152 olu_ r . **EB:** ġatdım ġovalardan alası gelmey r . ille tulukdan olacak. **AB:** tuluktan
153 oldu mu t ha  yi alıllar. /.../ **AB:** başka yerde davara da davar ġoyuna da davar. ikisi
154 aynı isim. **EB:** davar derseniġ alıy r ller, ġoyun derseniġ az alasıları gelmey r .

XXIV/6

1 **RD: anam bana anlattı ki şimdi yoġurdu, kuzularım ince barsaġının sicimden  alarlarımış**
2 **eskiden?** **EB:** ġursaġ, ġurs ndan, ġurs _andan  alıy r ller, ben bile  aldım ondan
3 evel. o  len, uFacıka otu yemeden. **AB:** ince b rsaġ, midanıġ s d nġ girdiġi yer. **EB:**
4 ora h yle bir torbacıdır. onunġ ġursaġ olur i inde. i ine birez de onunġ s d
5 ġatıy r ller.  arpıp,  arpıp tam ř _ettiġ mi s de d k y r nġ, ġarıřdırıp  rt r nġ,
6 aynı maya atar gibi. baġmissiġ seniġ peynir daş gibi duTu_ r , hem onunġ peyniri
7 dadlı oluy r . **RD: peynir yapmak i in mi?** **EB:** peynir, peynir. y ġortda denemedim
8 ben h ġ. peynirde denedim, ġord m de. ben bura geldiġ k ri yaptırdı baġġa analık.
9 (hoş! gel bura gel, haydı gel. **AB:** ġoyununġ yanna g der). **AK: kursaġım daraldı**
10 **derler.** **EB:** eh, bizde de deller. ya  cıġ dar b _erde durduġmuydu benim ġursaġım
11 daraldı, burdan  ıkalımıġ deller. muġaldım, ġurs m daraldı. **RD: yine anam bana**
12 **hıdırellezde yaylaya ilk geldiġimiz zaman, yaġmur suyundan yoġurdu  alarsan yoġurt**
13 **tutar dedi.** **EB:** onu da dediler de, onu ben denemedim h ġ, denemedim. hıdırellezde
14 bir dilek dilediġ mi **ġ b l** olur deyy r ller. yoġort  alsaġ.  iġde, yamır d _el de,
15  iġiġ suyu na ġoyduġmuydu al nġġa onu s de d kd nġ m , o yoġordu
16 duTduruymuş dellerdi. g c k ġuzununġ otu yemeden  nceġi ġurs  aldıġ da peynir
17  aldıġmiydi, hem onun  peyniri dadlı oluy r . torba oluy r  h yle dışında,
18 torbaġıġda oluy r  satan. s d ġatıp,  arpıp, ġarıřdırıp.  bem, bobaannem benim, onu
19 gurutdururdu. onu torbada aldırır gurudurdu. h yle bir keseciklere ġatardı. bezden kese

20 yapardı, asardı bē_ere gurudurdu. maya aldirtmazdı hāç, onunġ_ula çalardı. ġursala
21 çalıveridi. ġursala çalıġ derdi.onula çaldımızı ēyi bilirin ben. **AB:** hasta oluveri bazı
22 ġuzu, kesersinġ mundar etmeden, onunġ o üç gūnnük, beş gūnnük ġuzudan ... olurdu.
23 mundar oldu mu almazlardı da ġuzuyu kesersenġ onu. kesilir, kesilmeden almazlar.
24 etini de piláv, bulgur aşına dōkūġ ende et teze dellerdı. **AB:** yōġordu da dutdur_örü
25 o, yōġordu da duTdurur, hıdırellezdeki. hangı aydın o, hıdırellezde çiġden bardāla
26 otuġ üzerinden aldınġ mı, o da yōġört yapar. ġendi ġendine buhar veriyörü ya otuġ
27 üstüne inē_örü. onu bardāla al yetmesse, sabā_adar yetdiġinde bardaġı su veri_örü
28 yani. onu süde de dōk, südü aynı bişir. **RD: ama her zaman deġil o, yazın ilk çıkışta,**
29 **tecrübe. AB:** bir gün o. **RD: mayıs ayında. EB:** hıdırellez dēyi bir ay vardır. yōġordu
30 öyle üretmişler satan. yōġordu, peyniri. peyniri ġursağdan üretmişler. yō_urdu ondan
31 üretmişler. **AK: ilk defa duyuyrum öyle yoġurt çaldıġımı? AB:** tabi çok, memleketde
32 duymayan adam çok. **EB:** bizim çocuklar bilmezdir hindi, duymayın, ne bilsinġ, bizler
33 yapmayıverdik de, ben işde ēbem bobaannemden ġörüdüm etdiridi öyle. endē ġuzuyu
34 mundar etmeġ, kesinġ de derdi, ġursaġını alıġ da peynir edelim derdi. ġurutdurudu
35 o ġursā, satan ak hōyle peynir gibi bi_şey oluyörü o, keş gibi. onu gurudurdu, peynir
36 çalardıġ. **AB:** ince bārsağdan yaptığımız kırış yapardıġ. **EB:** kırış yapardıġ, yapardıġ.
37 yuġ atmaya. yayıġ kırışi. bā_ırsıġınġ da, yağlı ġalıġ yerini bobaannem
38 döndürdü, döndürgeş derdi. onu çadırınġ milliġi olurdu, milliġ örerdim ben
39 ġendim doġurdum çadırı. bunu doġumadım, bunu satın aldıldıġ da. ora milliġe iġe
40 soġardı da milliġde gurudurdu. ġuruddurup onu ataşa atar yerdı. yağlı şeyi. döndürgeş
41 derdi ona. ēbe yenmez o derdim, ēbe derdim boba anneme ya, ēbe yenmez o derdim.
42 yavrım ben yerin, siz guruduverinġ banġġa derdi. tersini çevirip etini yıġardıġ, o pislik
43 kaġa çıkan yeri, onu yerdik yenirdi. ince bārsanı da kırış ederdik, yuġ atardık, kırış
44 de önemliydi. **AK: öyle anlaşılıyor, çorabını, çarġını kendi yapıyor? AB:** şalvarını
45 ġendi yapıyörü, çeketini yapıyörü, göyneġini ġendi yapıyörü, çok, neler yapar. **MÖ:**
46 **şapkasını kendi yapıyor? EB:** şapkaġayı deve yuġgundan, deve yuġgundan külāh
47 örelleridi, onu ġeyelleridi şapġa bobam evel şapġa alıver demiş dedeme, deve
48 yuġgundan ġendi de bir külāh örmüşümüş hōyle şeyli. boba banġġa bir şapġa alıver
49 demiş. dedem de ünnü bir adamımış. ēyi ōlīm ēyi demiş. hōyle bir tıvıl çocūmuş, ēyi
50 seninġ şapġanġ çok ēyi demiş. boba al bunu sen ġey de, banġġa bir şapġa alıver demiş.
51 sonġgura böydündē, işde ġarısı ikiymiş a, hamma derdik böyük ġarıya, banġġa kim
52 bakacak ay ... biliyonġ mu, benim oġlanlarım banġġa bakmaz demiş. hamma

53 baķarmıyķı demiş anamdan uçu. mustava da tersdir demiş, bańgga evel demiş al boba
54 şapķayı gey deyi bańgga şapķa çarpdı o demiş. onunđ da baķacađını tam tahmin
55 etmeyyörüün sańgga demiş. o bańgga deve yunđundan ördüđü külâhı al boba bunu
56 sen gey de bańgga şapķa aliver demiş, ğavasındâ külâhı çıkarıvermiş bobasına. /.../
57 **EB:** ğarı, çırmış, ğöç yanaşmış. nê_olursunđuz benim kılımı biğ keşelim. gelen ğarılar
58 da az şeymiş. **RD:** kilim kesmek denirdi değil mi, ona? **EB:** kilim keşme. bitirdinđmiydi
59 saçağıyla çıkardı da keşildi derdi. biz ğöçecek olduğ demiş. benim kılımı biğ
60 keşiverinđ dedim der. gelmiş, dört ğarı gelmiş. daraķ hülen vurmadań böyle tapıdı
61 tapıdıvermişler, tapıdı tapıdıvermişler, kılımı bitir.. sökmemişler de bayaca
62 azaltmışlar. onnar getdik keri dēzem bi baķı_örü, ūy a dēzem deyiörü, gel geçir edi
63 edivermişler deyiörü. hanı incelememişler, gel geçir etmişler deyiörü, tapıtmışlar
64 deyiörü. lamba da yok idara da yok çırayı yakmış, sabâ ğadar bir sökün atdım orayı
65 der. **RD:** sökmüş orayı? **EB:** os sa_at, daraķ vurmamış, gel geçir edivermiş deyiörü.
66 elleriyle tıdıvermişler deyiörü daraķ vurmadań deyiörü. el ile bi vuruludu şey
67 etdiĞinde ütlediĞinde elinđđi bi vuruduńđ. bir sıra ütlenir, bir sırası öyle şey geçer.
68 Kūçü ācını indirdinđmiydi geçirisinđ, Kūçü āđacını ğaldırdınđmiydi da ütleyerek
69 edersinđ. öteki aralı olur, varan geleni indirdinđmiydi aralı olur. ütlemesi zor olur.
70 varan geleni āķık yokarı ğaldırıverdinđmiydi, ten bēri gelecek. işde deyzeciğim, a
71 dēzem der sabâĥa_adar der çırayı yaktım, söktüm doğduğları yeri der. gel geçir
72 edivermiş ğarılar ben deyiörü hāç bi şey bilmez sanmışlar ellēlem deyiörü. o da
73 ğöçecek olmasa çırmazdı ğarıları da ğendi doğurdu. ğöçecēn dēyi çıĞırmışımış. imeci
74 dellerdı, imeci getirillerdi, evel biri birine imeci gelirdi kilim doğumaya. sen ona
75 geđerdińđ.biz çok geđerdik bir birimize. senikini bir dođur onu bitirisinđ, bi de ötekini
76 doğur onu bitirisinđ, imeciyle doğuyveridik. **RD:** sen baya kilim dokundun mu? **EB:**
77 ben çok doğudum kılımı. on yaşında yoğudum kilim öğrendiğimde. belki beş yüz kılım
78 doğumuşuyundur. bi yaylada üş dene keserdim. ele doğudum, satdım, ele doğudum
79 çōĞünü ele doğudum. **RD:** eskiden şalvar yaparlarmış ya böyle satmak için. **EB:** onu
80 dēvamlı yapallardı. anacığım bir ğünde, bobam ğızdı, munđđar bazarına geçecek oldu,
81 bizim şalvarlar doğunmayık. dođu ğarı da ğendińđ dik dik gey ğāyı dedi. mungđar
82 bazarıda ğapanacak, ğızdı. anam dedi bańgga emine bańgga yardım et. ardını ederdi,
83 böyle ardını alıveridik şeyin. çēzdi hemen sabâla ğaktı, çēzdi. āşam çekişdi ya bobam.
84 ertesī_ün de munđđar bazarı. āşamā_adar altı şalvarı çıkardı, ğüz ğününde. **RD:**
85 **teptiniz mi?** **EB:** depmedik, dođudu. dođumasını çēzdi, kūçüdü, bađladı, tūđledi,

86 arkasını ben araladım. ardını, böyle elimizle aralayiveridik. anam doƒudu. al heriv
87 götür de sat dedi. bobam sabāla gtrd gāyır, satdı. dıķı sepeTe bi zm almış. ğarı
88 dn irezil olduĝ Şu zm doyasıya bir ye baķayın dedi. anam da gāyır, bobamıĝ da
89 gnĝl oldu, anam da irezil oldu ya oldĜuna baķmadı gāyır. **RD: sabahlamıştır gayrı**
90 **o gece? EB:** sabahlama mı canım. bobam ĝızdı, ğarı doƒuduĝunĝ Şalvarları ĝendiĝ
91 ĝey dedi, geyilmeyecek, erkek geyyr Şalvarı da kilot dē_ēl de Şalvar doƒunurdu.
92 Şalvar satılırdı da. anam altı Şalvarı doƒudu, bobam satdı geldi gāyır. o gün eyileşdiler.
93 āřam oturullar da, sabā_adar ķirmen ēĜirillerdi. sabāla ĝaķallar Şalvar doƒullardı. **RD:**
94 **zaten Şalvar her ynden olmuyor. gz ynnden oluyor. EB:** gz ynĝundan olur, ĝuzu
95 ynĝundan da olur. yapāĜadan edilmezdi. siyāhlık da her yerde bulunmazdı. Şişek
96 ĝoyunlarınĝ ynĝundan edellerdi. ķimde ĝara Şişek varısa ora kilotluk ala ĝedellerdi.
97 o ĝıymatlı olurdu, evel ynĝ ĝıymatlıydı. hindi ĝarayı almayıyrller de dkdk
98 yakdıķ biz. ĝara ynĝu alan olmayıverdi. evel de ĝara ynĝ ĝıymatlı olurdu. keēe
99 edilirdi. davarlarda olurdu o tiftik. işte bizin ĝara davarlarda hyle ak ak tiftik olurdu.
100 ŔĜnde gtdĝ davar dellerdi, bi_şerek dē_ēl tiftikli bisēl dellerdi. ķel dellerdi
101 davara. **RD: kel demek o gayrı? EB:** ķel demek, tiftikli dellerdi. davar mı olur o davar
102 dellerdi, tiftikli dellerdi bisēl dellerdi. o tiftiĝi de atallardı hsrnĝ iēine ıķıardıķ biz
103 o tiftiĝi. kılı ıēektikmiydi altına hsr ķelete yeri ıķıardı. ona hsr dellerdi. onu da ıul
104 edellerdi. altlarına yazmaya ıul doƒudurdu, ēbem bize. **RD: zili arĝaēlı dokuma mıydı?**
105 **EB:** zili arĝaēlı, arĝaēlı olurdu. zili işde bir_ķi olurdu. yknĝ üstüne ırāminĝ
106 utařmadıĝı yellere örtellerdi. zili doƒullardı. ona öyle yanĝĝıř edilmezdi, pıtırak, eli
107 belinde, ĝurbaĝa, şoşa atılıveriridi birēz, arĝacıla doƒunurdu. arĝaēlı olurdu. ķilime
108 arĝaē geēmeyr, dēvamlı elinĝ ile tleyrnĝ. **RD: Örme yani? EB:** o örme. inneyle
109 ĝuyu ĝazma dellerde endē. **RD: Şey de öyle herhalde ala ıuvallar? EB:** ala ıuvala bir
110 sıra yanĝĝıř edersinĝ, bi sıra arĝaē ĝedersinĝ, bir sıra yanĝĝıř bi sıra arĝaē. **RD: sen**
111 **dokudun mu ala ıuval? EB:** doƒudum eskiden. evel hep ala ıuval doƒullardı, ben bi
112 ĝrendim işde ondan sonĝra da bitdi. onu da savcı almış ĝaēmıř. evel herşeyi ĝendimiz
113 doƒurduķ. **RD: iēindeki gmleĝi daha, bezi pamuk ipliĝinden kendileri dokurlarmış.**
114 **EB:** bez, anam ıarkda bezi. pambıĝı ēĜirirdi. dulup yapardı nĝce bi, şöyle sömek
115 şeklinde, burkuveridi dulup. onu ıarkda iĝinĝ ucuna řē_dirdi gāyır, yavaşça yavaşça
116 yavaşça yavaşça böyle sdrerek iplik yapardı. ipliĝi de aynı Şalvar doƒudukları_bi
117 bez doƒurdu. sıĝır boķuna bir gün ĝazana ıslallardı. ertesē_n dereye gtrd, orda
118 iki ĝiři āĜardırdı böyle. bez āĜarda getdiler dereye denirdi. bez āĜarda ĝetdi dellerdi,

119 bezi āĠardıllar da da öyle göyneĠ diĠellerdi. göyneĠ denirdi ona. hindiĠi atletinĠ
120 yerine göyneĠ diĠilöru. önggünü işlellendi. gelinlere de o bezden verirdi dürüverillerdi,
121 dürüye bezden göyneĠ Ġatallardı. **RD: sofrā dokurlarımış alalı? EB:** soFra, gerĠi benim
122 evde Ġaldı. benim de var evde bir. **RD: ablamdan aldım bir tane, az kızılı gibi. EB:**
123 Ġırmızıymıřdır onunĠ şeyi. bir siyah ilā Ġırmızıdan doĠunurdu satan. bizim oba zır
124 Ġırmızıdan ederdi. başĠa yerinki siyahdan olurdu ya. ben siyahdan doĠumuřuyun.
125 benimki duruyöru. itē doĠurduĠ o da argacı_ıla. ekmeĠ attıĠımız şeyinĠ adı itēĠiydi.
126 yunĠdan doĠurduĠ, hindi onu da Ġaldırdılar. ben hayla oldu atıverdim de yandı. hurda
127 mtlak da yandı. benim ĠardařınĠ Ġarısında vardı tā hālen. Ġelin ekmeĠ atmaya
128 oturmuş ana ben onu Ġakınsıra yakacān dedi. ne oldu dedim, batı_öru hularıma dedi.
129 itēĠiniĠ Ġılı batıyöru dedi. Ġıldan dē_ēl yunĠdan olurdu da. işde, yunĠ batıyöru
130 deyyörürler. **RD: devir asrileşti. EB:** asrileşdi. benim gelin geldimiydi hunnar
131 yoĠuĠana keĠeniĠ Ġılı batdı baĠĠa derdi. keĠeniĠ Ġılı batıyöru derdi. üstüne Ġapıt
132 yazardı da öyle yatırdı. hindi de halı yazıverdik. keĠeler Ġāyır Ġörümeyyöru. her şeyi
133 türlendirdiler.

XXV

Kaynak kişi:	İsa Balık, 72, Karakoyunlu
Özellik:	ÖĠrenim görmemiş. Tahtabelen köyü, Aksu (yörük köyü), Antalya.
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Sohbete Ġatılan:	Ali Balık (AB), 81, Karakoyunlu
Derleme yeri ve tarihi:	Ġayır yaylası, Aksu, Isparta. 3.9.1015.
Ses kayıt türü:	Ses kayıt cihazı.
Konu:	Karakoyunlu yörükleri ve yörükçülük hakkında

XXV/1

1 **İB:** balık hasanınĠ torunuyun yani, ölonunĠ öĠli, isa balık, ali oĠlu isa balık **RD: kaç**
2 **sene yörükçülük yaptın, yaklaşık? İB:** yetmiş dörde Ġadar develerle, yetmiş dörTde
3 satdıĠ. dün, dün. dāĠā dün, yetmiş dörTde ĠaldıĠ, yetmiş dörTde bıraĠdıĠ, kıbrızınĠ
4 hareketinde ĠaldıĠ, deveyi de burda boş ĠıĠardıĠ yaylada satdıĠ yāni yetmiş dörTde.
5 şindi balık hasan bu şeyden ĠöĠ etmiş, aliefendi yaylası işde bu, anamir_ıla Ġonya
6 sınırında aliefendi yaylası varımış. burdā aliefendi dēĠil. burda aliefendi yaylası
7 bademliye baĠlı. ordā orman asgeriyle Ġavga mı yapmış, yarısı Ġalmıř orda. balık

8 hasan, ıspat göçmüş, emme ıspat orda öldüyse de burda öldüyse de onu bilen yok.
9 balık hasan gelmiş, akbebe yerleşmiş. yanda işde bu durmazlarınğ akraba oldūĞū için
10 iki üç ev varımış yâni. **RD: durmazlar dediğın, hacı duranlı?** **İB:** ğadılar, aynı sülale,
11 hacı durannı onnardan iki üç ev varımış, ğoyunu da çayırdan ğaçak sulallarımış. hacı
12 eseli yörūĞününğ elindeymiş çayır yaylası. ordan ğaçak sularka ğaçak, ğece sulallar
13 ğaçallarımış, bazı denğize ğedellerimış, ğöle beyşēhir ğölüne. bir gün ğoca olūĞünğ
14 Çukçaya doğru ğoynu salıvermiş yüzünğguyu. hacı eseli çobannarı da hücum etmiş
15 tabi, ğoyunu neye saldıñğ, ileri geri derğene çobanınğ birine iki tokat atıvermiş. çoban
16 da sēyirtmiş evlere habar etmiş, evleri de ğuzan buğazındaymış hacı eselininğ.
17 onnarınğ bi beyleri varımış, işde o zaman ğkı beylik zamanlarında, tūFēni bıçanı alan
18 hücum etmişler. balık hasan da ğoyunu şındiki camının üstüne arkaşlanmışımış yoğarı
19 āğdırmış ğoca olūĞū öte dikmiş. yetişmişler ğāyır. böyle kırmene, çadırlık ēğiririmiş,
20 kırmene toplamış sol ğolununğ altına almış, ğoça bıçā çekmiş, kepenēĞēnğ içinde
21 dikelirimiş. geliğine barabar öbürününğ elinde ğoca bıçak varımış, ilk gelende
22 vurduğunda bu sol ğolununğ kepenēĞī kesmiş ğolunu yaralamış. da o kırmene de
23 salmamış burdā, ğolunu dutmuş o şey ğāyır, bıçā çekmişimiş zatan saldığında adamınğ
24 ğaFası bē ğere ğetmiş, ğövdesi bē ğere ğetmiş. yanında bi çocuk varımış bununğ elinde
25 de bi tek tüvek varımış. **RD: hangisinin?** **İB:** balık hasanınğ yanında çelteğ. çelteğ
26 varımış. o çelteğ de köyünnü hüseyin dellerimış. yumağlardan, yumağlar, danacılar.
27 **AB:** onnar ācık akrabaymış. **İB:** onnar akrabaymış zatan. köyünnü hüseyin dellerimış,
28 soy ad yoğumuş ya o zaman köyünnü hüseyin dellerimış. köyünnü dellerimış ona. oda
29 bi tūFēk sıkıvermiş aralarına işde o hacı eseli da ğtmışlar orda balık hasan, balık
30 hasanı almışlar ğonyaya. hastaneye ğötürmüşler, ğonyada balık hasan yaralı tabi. **AB:**
31 bi sene yatık orda. **İB:** ğonyada ēyi olmuş, ondan soñgura ceze evine almışlar yedi sene
32 ceze evinde ğalmış. **AB:** emme ğolunu hōyle yanaşdıramamış namaza. **İB:** yedi sene
33 ğalmış. ondan soñgura işte ğarağoyunnu yerleşmiş, getirmiş çadırı ilk dutan oraya
34 balık ğhasanınğ uşā, ceze evinden gelmeden eveli. çadırı indirmişler zatan. ondan
35 soñğgura işde, sizinğ ... hep amca uşāymış zatan kōkü aynı aynı adammış. alı
36 eFendiyle ıspat ğardaşımış. **RD: kuzan boğazı nerden kalmış, adını biliyor musunuz?**
37 **İB:** ğuzan boğazı ğuzannı deyi bi yörük varımış. ğuzannı. hacı eseliden önğce. hacı
38 eseli ğuzannıyı kovmuş ordan zatan. hacı eseli yerleşmiş ora, ğuzan boğazı öyle
39 ğalmış. işde öyleliksire birikmişler, toparlanmışlar, ğöcen gelmiş, ibişli sülelesi de
40 alieFendi yaylasında ğalmış. bunu bañğga ğoca ibiş, tahtabıcağınğ oğlı ğoca ibiş

41 varıdı, o laF ediverdi, baŋgga bunu. goca ibiş biz orda ğalmışıyız deyyörü. eski yaylada
42 ğalmışıyız deyiörü, ıspat ğöçmüş bura deyiörü. ordan işde onnar da ğöçmüş tekdar,
43 dekdar ğöçmüş bura gelmiş. onnar da gelmiş bura yaylaya. hep zebilden gelmişler işde
44 yarısı zebile yerleşmiş. çeşmelizebil mi, ğuyulu zebil mi dellerimiş oraya. işde
45 oralardan toparlanmış, toparlanmış, toparlanmış, işde birikmişler buraya. dedem tabi
46 dedemgil birez ğalabaymış balık hasanıŋ uŝa. ğarağoyunnuda ilk şey bunnarımıŝ,
47 yoğumuş zatan kimse yoğumuş. bu şeyler hülen hasanca ğocaĝil, zeybek. **AB:** onnar
48 hu yandan gelmiş. **İB:** onnar üç ğardaş gelmiş buraya zatan. postallı alı diye birisi.
49 bobaları. hindi zeybek, ğuş, bulut, üç ğardaş bunnar. postallı alınıŋ çocukları bunnar.
50 zeybĒĜenĝ esas hanımı da balık hasanıŋ bacısı, ıspatıŋ ğızıyımıŝ işde, ummanı ğarı.
51 **AB:** balık hasanıŋ bacısı zatan. **İB:** ondan soŋĝura bu hasancaĝocā_ıl finikeye
52 ğöçmüş ğetmiş. şindi zeybĒĜenĝ ğoynunu ğüderimiş hasanca ğoca. emmim demiş
53 malımızi beliversin demiş, ben demiş ayrılacān demiş emmisinden, mal ğarışımış.
54 ulan ne zaman adam olduŋ da demiş, olmuş da, bir iki aĝalardan adam yollamış tabi
55 ileri gelenlerden, ülen sen demiş ne zaman adam olduŋ da, mal sahibi olduŋ da mal
56 beldirecēŋ demiş. çocuĝu döĝecemiŝ, ummanı ğarı dedemiŋ halasıymış ğayrı,
57 ummanı ğarı sĕrtmiş, mēmed çocūĜü dövme, mēmet çocūĜü dövme demiŝ elinden
58 almıŝ. hasanca ğoca ğaçmış çocūla finikeye ğetmiş varmış. orda üremiŝ gelmiş,
59 bunnar, soŋĝura geliĝ bunnar. **AB:** soŋĝura gelmiş bunnar canım, hanı, ...
60 ğelirimiŝler yayan, ayāĜı yalıŋ. **İB:** kıl çorablı, kıl çorablı, çorablı. **AB:** onnar bura
61 gelince, hacı_avanıŋ ğızını alı bulut mesele ŝē_etmiş, tabi onnar da hepisi aynı./.../
62 **AB:** zatan öteki de şeye niŝanlıymıŝ bilörümüŋ? hanı şey_ĝile, ökücçüle., **İB:**
63 ummanı ökücçüde, bu duranlar var a, duranlar da balık ıspat ūşandanımıŝ. ummanı
64 ğarı, ökücçü_ülünĝ dedelerini, dedesiniŋ dedesine niŝannımıŝ. **AB:** hı hı,
65 niŝannımıŝ ora. **İB:** hindi, adam suya düşmüş, ölmüş. bē_erden, nerden düştü,
66 bō_ulmuş. ondan soŋĝura, zeybĒĜē vermişler. **AB:** zeybĒĜē vermişler. derimiş, ay
67 ōlim bu ğızı alamayız biz derimiş hacı zeybek, hanı anası, Fâķirlerimiŝ. **İB:**
68 Fâķirlerimiŝ zeybek. **AB:** alamayız. bi kese altın, öte berisiyle barabar şeye düşmüş,
69 hacı zeybeĝe düşmüş ğız. bi kese altın zeybĒĜenĝ şey olması, işde bi kese altın. **İB:**
70 zeybeĝenĝ zengin olması ordan, ordan gelmiş. **AB:** anasından bi kese altın ğalmış,
71 birez de öte berisi. **İB:** ummanı ğarıya mal varlından bi kese altın vermişler. **RD: yani**
72 **hacı duran gurubu? İB:** evet, ıspat gurubu. hakkını vermişler. **RD: hakkı da bir kese**
73 **altın, o da zeybeĝi zengin etmiş? İB:** orda zeybĒĜenĝ ali āĜanın zengin olması

74 anasından. **RD: zeybeğin anası mı o.** **İB:** zeybēĠenĠ ġarısı, ali āĠanınĠ anası.
75 zeybēĠenĠ ali āġa dellerdi. zeybēĠenĠ adı mēmed, ali āĠanınĠ adı alidir. Şindi
76 zeybēĠenĠ ali āĠanınĠ adı, ıspatınĠ adıymıŐ. ha ıspatınĠ adıymıŐ o ali, aliymıŐ a
77 ıspatınĠ adı. /.../ **İB:** alining ġarısı ıspatınĠ ġızı, mülkiyetden düşen, zeybēĠenĠ ali
78 āĠayı zengin etmiş. zeybek ġendi ġörmemiŐ zenginini. ōĠlu ġörmüŐ ali āĠa. **RD:**
79 **ummanı dediġiniz bayan zeybeġe mi varmış?** **İB:** zeybēġe varmış, ali āġanınĠ anası.
80 **RD: postallı alinin oġluna varmış yani?** **İB:** postallı alinin ōĠlununĠ ōluna varmış,
81 ōĠlununĠ ōluna. **AB:** hacı zeybēĠenĠ ġarısı, ali āġanın anası. **İB:** o zaman hacı zeybek
82 dēĠel emmi ōĠlu. hacıyı nerde görsün, hacıya sonġra getme. **AB:** sonġura getmiş
83 canım, dōĠru. bi süd içmiş, südü yenġġitden bi_dahā satmış, hanı ekmē_je yeyince
84 süd arttıörü ya, onu bi daha satmış adam hanı. hacıya getmiş de bakmış, herhaldada o
85 zaman Fakirlik varımış herhaldada. **İB:** FakirlerimiŐ. **RD: hacı duran gurubu zenginmiŐ**
86 **zaten?** **İB:** o gurup zengin gelmiş bura. zengin oldunu Şurdan Őē_edelim, bu ummanı
87 ġarı, ġarā_āz dellerimiş ama, ġözel biġ ġarıymıŐ, zeybeġe verdiġleri. bu cırıklılar
88 varımış bizim, cırıklı ġara hasan varımış biġ, onnarınĠ dedeleri ġıza dolanırmıŐ. Şindi
89 tabi, balıġ hasan da örflü hacı duran, hacı ese dediġinĠ gibi, ıspat uŐā örflü bi adamımış
90 bunnar. örflüymüŐ canım, kimse yanaŐamazımıŐ bunnara zatan. duza ġetmiŐler, bu
91 ġara hasana demişler ki, ulan hasan demişler, onunĠ ona dolandıġını bilillerimiŐ. dilek
92 daşı varımış duzdan gelirkene. hasan demişler, ülen hu dilek daşına deveyi yıġmıŐlar,
93 duzdan geliġene, buna ne dilersenĠ allah yazarımıŐ, demişler. hindi daşı dolanır
94 dolanırmıŐ da yelenmediġ yedi tülü derimiş, deveninĠ hesabı beliŐsizimiŐ. yelenmediġ
95 yedi tülü deve. **RD: yelenmediġ dediġin?** **İB:** deveyi evel yeellerimiŐ, ġırġallarımıŐ
96 Şeylerini hullarını yeellerimiŐ a, paġalarını Şunu bunu. ona yeleme dellerimiş, yeleme
97 dellerimiş, yelenmediġ yedi tülü, ġoġ ġatılmadıġ altmış Şişek, kaç altın, yaz ıspatınĠ
98 ġarā_āzı derimiş, daşı dolanırmıŐ. **AB:** tábı, bu Őeyġilde hanı, seninĠ hacıhasanġilde
99 Şeyimiş, hacıhasan da çok zenginimiŐ. varımış canım, davar sürüsü böyle ġölden, hanı
100 davar burda yatırġa, öngġü toġmaġdan ġeri dönerimiş, emme hacıhasanda hōyle
101 bi_Şey de var. adam ġendi davarı sā_arımış adam ġendi. ġendi sāĠarımıŐ davarı. tábı,
102 bunnar Şöyle etmişler. hindi, zülfü ēbe Őē_etmiş, ŐeyinĠ birini ġeymiŐ ĠizmeninĠ
103 birini ġeymemiŐ. bi bakmış ayānda ta Őeylerlen emme, her Şeyi ġendi yapı_örüymüŐ
104 adam. o ġadar Şeyimiş. tábı o ölünce orası da ŐeyleŐmiŐ. hem de mav olmuş canım.
105 ġadı da uvāmiŐ zatan, Şeyi ġıġaramamıŐ, olmamış, tábı, bunnar hindi, dedemġil_ile
106 de bunnar dayılarla da akraba. neden bilörümünĠ, Şey derimiş. bunnar biġ dorum

107 vermişler dedemgile, bir dorum. demişler, hanı o doruma şey çekmişlerimiş dorum
108 bārdırlarmış. onnar dorumu geri almış, eşşē bir çadır çekmiş, dedem. yavî derimiş,
109 dayımıñg yēÇeniñg ğara eşşēm dāñ derimiş, şeye şekmiş hemde, nē_etmiş
110 bilōrümünğ, dedeminğ şalvar delīmiş. o şeye de nuzur olmuş, anam ırāmatlı neydi o
111 adamınğ adı yahı, hacı hasana, hacı hasanınğ yanna gelmişimiş, ūlān götünğ_üle mi
112 verinğ selemi demiş dedeme. sonğgura da dedem bi sürü oyun etmiş, yavî demiş ben
113 seni, çağırmiş, ben seni bu ğadar bilmezdim emme demiş, ğusura bakma demiş, tábı o
114 da yatınca, hanı adam böyle olmuş ...āñglat sen şey. **İB:** hindi hocam bu emiş ēbemi
115 ğötürdüklerinde hacı eseniñg ğızını, bayā on on beş çadır varımış ķerime götürmüşler.
116 **RD: kerim hangi guruptan? İB:** ķerim balık hasanınğ oğlu. balık hasanınğ oğlu, tábı.
117 **AB:** onnar ğacaraymış. **İB:** hasan deyi biri varımış, bu ğāyrı ēbeminğ ğardaşı mı,
118 hangısı bilmeyōrüyün çok aksı bir adammış bu şey sizinğ guruptan ğāyrı, ğeri teslim
119 etmişler. **AB:** şeyinğ adı, dedeğēñg adı, hasan. **İB:** hasanımış, çok aksı. çok cesur, aksi
120 bir, dedemgil ğızı teslim etmiş ğeriye ēbemi, tekder ğeri vermişler ğene, emişi üç ay
121 ğelin ğalmış benim ēbem, ķerim ölmüş, mezeri de şindiķi şeydeymiş, hallatda. hallatdā
122 mezerliğı ğördünğ mü hāç? **RD: hep hallatta ğırılırmış yōrük yahu. AB:** iştīĜı su ne
123 cānım. **İB:** bobamınğ emmisi, mezeri de ordaymış ķeriminğ mezeri. şindi dedeminğ
124 hanımı, etliniñg halasıymış, sıyrık ali dellerimiş. hindi ēbem üç aylık gelin ğalınca
125 emiş ēbem, dedem almış ese almış yāni. dedem almış iki ōlan olmuş, ēbemden işde,
126 biri bobam, biri de onunğ adı hasanımış, balık hasanınğ adı. o balığınğ ğara memede,
127 tabı bobamınğ emmisi ğara mēmede evlatlık vermişler ōĜlu ūşa yoħumuş, yedi sekiz
128 ğızı varımış. o da deli ğürleķ biriymiş, aksı bir adamımış ğara mēmed, dōge dōge
129 çocuğu delirtmiş. emmimi benim emmim, hasanımış adı çocuğunğ. askere getmiş o
130 çocuķ onu vermişlerimiş, askere yollamış, askerden gelmemiş. ğāyıp o gediş ile
131 gelmemiş zātan. bi daha da ğören yok. bobam ōsüz bōyümüş, emiş ēbem ölmüş zatan,
132 uFaķa ölmüş, onnarı dōĜürmüş zatan iki çocuķana ēbem ölmüş, emiş ēbem. asıya
133 ēbem, asıya ğarı dellerimiş ona, etliniñg halasıymış o, onnar bakmış bobamgile./.../
134 **RD: kabak kemane çalardı koca. AB:** cānım hora siz gelidinğgiz. hele bobanğ her
135 zaman, bizim hasan da şēy_derdi ona, havas ederdi. **RD: kabak kemaneye ıklık mı**
136 **derlerdi? AB:** hāç bildiğim yok. **İB:** ğabaķ kemeneye ğabaķ kemene dellerdi, ıķlık,
137 ığlık. īğ,īğ, īğ edermiş ha, īğ,īğ ederimiş, ığlık. **RD: ğıy ğıy diyor ya ondan? İB:** bi de
138 ğartlanğabaķ yapardıķ evel a biz. **AB:** ğaratlanğabaķ varıdı bi. **RD: ğartlanğabak neydi**
139 **yahu? İB:** şimdi, aynı o ğabağınğ ğavasını ķeserdik, hōyle uFanınğ, ğabaķ ķemeneniñg

140 gütünde derisi var bi ya, aynı höyle biş deri çekerdik ona. bir mumlu iplik dağardık
141 onunğ depesinden içine, gövanıñ içinden çektiñ mi, gu_uguk derdi böyle. guğuk,
142 çayırınğ alānğına hayvanlar sıçmasın, malınğ yayılacāĞa yere. bizi yollallardı.onu
143 böyle çekdik mi, gu_ughuk dedimi, hayvanlar yiterdi. **RD: o derinin içinden mi**
144 **geçiriyorsun? İB:** derininğ içinden geçirdik, üstüne dağardık. asıldık mıydı böyle
145 gu_uk gu_uk derdi böyle./.../ **İB:** hasan éyi bi_şeyler bilī_örü. ispat dedi, binğ sekiz
146 yüz yirmi sekizde göçmüş dedi ordan dedi. buraya gedişi dedi. işde çayırınğ yani gelişi
147 bin dokuz yüz yirmi sekizimiş ordan göçüşü. /.../ **İB:** senit alānğgi huradır. sen o kırez
148 çatından çıktıñğ, senit alānğına çıktıñğ, geniş biş alānğdır. kormanlık böyle gelir, böyle
149 biş yol gelir, kormanlık orasıdır. biş ava getdik biz, şeşana, canavar avına. süreğ avı
150 yaptık. ben de o zaman na_älın bili_örümünğ avcılık havaslığı var. tüFek, o zaman
151 herkez de de tüFek yok. sanğga isteyörüün vermeyörünğ, o zaman öyle bi_şey var,
152 vermeyörürler yāni. ben hindi bi tüFek var, istediğime götür len deyyörüün. gece
153 çocuklar çıka geli_örü götürünğ. tüFek vermeyörü, elecē geldim, birinden biş tüFek
154 aldım. biş argadaşdan. öyle geçici olarak aldım yani parayla. bobam da gızı_örü yāni.
155 aldramayyörü. gētdim, ben de gētdin ava, bu zeybeğınğ ali āğanınğ halil āğa varıdı,
156 ali āĞānıñğ oĞlu halil āğa varıdı. çocuğu dedi sürēGe salmācan ben dedi, yanımda
157 gütürecēn ben dedi beni. ben havashıyın gāyırı. beni yanda gütürdü. çata çıkdık. baya
158 çad goyāndan çıkıverdiĠinde biş alānğ yer vardır. mezer alānğgına gēderkene. çat
159 goyağından çıkdınğ mıydı, dardan alānğga çıkarsınğ. **RD: biliyorum orayı canım.**
160 **almalı derler. İB:** almalınınğ altı. hu yanna gātıran dePesi deller üstüne de millet sürēĞē
161 başladı. deve ağırından, beni de halil āĞā yandan salmadı. az dedi ölüm gözüm
162 almayıyörü dedi. sen benim yanımda, höyle bi şey yaptık önğgeze yaptık. āĞāclardan,
163 gurulardan birledik önğeziyi, orda önğgüyörüyüz. ben de yanna durdum yani. ikimiz
164 de durduk. hindi süreğ yanaşmaya durdu, indi inecek, indi inecek, o alānğ yere inecek.
165 alānğ yeriñğ ibiğinde biz varız. çıkıverdiği yere. alānğ yerde ben varın işte, ikimiz halil
166 amcayla. onnarınğ onunğ ğardaşı vardır, sütçü, āmadı da sütçü dellerdi. ilerde o var.
167 onunğ bōründe bē_erde hindi bizim ğayınçı var, pıtıklardan ibiş. ibiş pırtık o var, o da
168 avcı. onnar da yan yana biş ğız yüzünden de dargınımış sütçüyle. bizim ğayınçı ibiş.
169 ğara döndüyü gütürdüklerinde. hindi canavar çıkdı, alānğga indi emme, bize atıma
170 gelmedi. dedim halil emmi geldi, geldi deyyörüün, heyecanlandım ... bi baqtı atıma,
171 atım aralı dedi. dutmaz ben hindi hurda sıķarsam dedi, dutmaz dedi, sütçülünğ üstüne
172 varıveri. ulan onnarı geşdi, ibişinğ üstü, ibiş oldūĠunu bildiğim yohūdu sütçüymüş.

173 ey vardı da d yemedik. s t c  de g rememiŐ. ibiŐinġ  st ne, bi taġıltı gopt G nda, bi
174 sefer sıklıdı,  len vurdu ell m dedik. ġaġdıġ neyse. vardık, ġanına d Ő verdik arġa.,
175 yaralamıŐımıŐ, yaralamıŐımıŐ, ġanına d Ő verdik, ġanına d Ő verdik. cavır harmanı
176 deyi b er var, ŐeŐanıġ b   z nde. **RD: bu y z nde, k c k ŐeŐanın bu y z nde?  B:**
177 ġ c c k ŐeŐanıġ b   z n nġ  st nde, cavır harmanı deyi b er var, onunġ beri
178 yanda tokmaġanġ  st n   adar vardık. **RD: kurt alanına kadar vardınız, yani.  B:** olları
179 ben bilmey r y n. **AB:** orda bi de  c ġuyı var. ** B:** hindi ordan d nd k bulamadık. o
180  atıġ Őeyinġ dibine biġ yol ayrılır Şeşana d ru  ıkıp geder. orda aŐamladık. yatdık, b 
181 cam  hocası var, bizim yaylada hoca dutallardı, ayvalılı buralı yamık hoca dellerdı ona.
182 **AB:** bilirin, bilirin, yamık hocayı. ** B:** eşŞe, s z m yabana eşŞe bi  z m h besi atmış,
183 sarı  z m ile  erezi ġarıŐtırmıŐ, bi de  nġıllı tereziler var o zaman a, o zencirli
184 tereziler, onula dardıp dardıp daġıdıy r , aşam oldu, ataşı yakdık o, iledinlerinġ dibine
185 part oynay r r ler. **RD: ney?  B:** part, **partaŐı.** Őapġanıġ altına Şey saklay r r ler,
186 oyun. **AB:** Őapġayı goy y r . ** B:** part deyy r r ler, oraya bi Şey saklay r r ler. b yle
187 temli bi para, yim  beŐ ġuruŐ, on ġuruŐ bi para. Őapġaları b yle goyy r r ler, işde yedi
188 ġiŐi oluy r  bu, huraya saklay r , oraya saklay r , b yle saklay r r ler. hindi bunu
189 ġaldiverdiġ mi,  ıķıverise ġazanı  r , partaŐı deyy r r ler ona. hindi onu
190 oynay r r ler aşam ataŐınġ başında.  len ġece oldu. aşam oldu ġe   vakıt. yandıġ
191 susuz, sular bitiverdi. hindiķi  bi su ġabı bol d eliki, ya cam ŐiŐe, ya ġabaġ. hindi
192 hep naylon ŐiŐe doldur ġet, omuzla ġet omuzunġda. ġırılmaz bile, zatan ġabaġ
193 doġanıveri  r , tık deyver r . hindi ġece ordan  c ġiŐi ġaġdıġ. k rt ol G nu bulduġ
194 ben h c bilmezdim, k rt ol G nu ben bilmezdim.  len k rt ol G nu biġ arġadaŐ
195 bilirmiŐ beni aldılar, ben de oldum, onlarla k rt ol G na vardık suyu iÇdik. birer
196 boduŐc mız var ġabaġ, onnarı da doldurduġ geldik. **RD: boduş mu derdiniz onlara.?  B:**
197 boduş derdik yani onnara, ġabaġınġ uFac na, uFac na boduş. hindi sab la oldu,
198 s r  bi  daha dayandılar uŐaġ. ben ġene  nġezeye ġetdim. o cavır harmanı ŐeŐanı
199  evirdiler, cavır harmanınınġ  st nden biz aşŞa susaġlı  aġlıġ deyi b er varımış orda,
200 bi  aġlıġ da orda varımış. onu banġġa g k  diye g k  bobamınġ işde,  beme
201 akrabayımıŐ. **AB:** uy g k  ya yapanġı mı, c nım. ** B:** heyye, g k y m Ő o adam. o suyu
202 banġġa o g sterdi. susuradım, o susaġlı  aġlıġı da o g sterdi. o Şeyde b er deymiŐ o.
203 **AB:**  t   y zde. ** B:** o top, ne dey y r r ler ora. o canavar al nġınınġ altı. aşŞa indik.
204 tokmaġ, tokmaġanġ  st leri b er olsa ġerek, orda biġ susaġlı  aġlıġ var. **AB:**  len,
205 Şey mi yonġġusa g k  aġlıġ mı? ** B:** işde orda, banġġa  aġlıġ buluverdi. **AB:** g k

206 alık var orda. o mesele yolun aıverdiği, teden yol gelidi, ordan aardı evel. oca,
207 hyle bi erenĐĐi ey. **B:** delik iinde ene. **B:** erenĐĐi da gibi, evelden yapılık
208 gibi bi ey, k alık. **D:** orda su birikiyor mu? **B:** biriyr, var su iinde. **B:**
209 biri_r. k deditki baĐĐa, sen benim arabamsın dedi. bobamıla hala dayı
210 uamı baĐĐa bi ey annatdı o zaman o adam, k, baĐĐa o suyu o steriverdi,
211 orda. yani olları biz bilmeyiz tabı. ollarda mal tmedik. sizin tarafa, tbi. bin sekiz
212 yz kırk sekizde ayrıldı ayırdan. ben kırk drtlyn, drt yaındaydım, uzan
213 boğazındaydı bizim evimiz. **D:** siz nere ayrıldınız? **B:** ordan bobam bi st, bu
214 zuleye, ibilinin iine etmi. bobam, balılının iinden, obasının iinden ıkdı,
215 bi dağa da girmedik. neye ıkdı bilmeyryn. onu bilmeyryz. bi_y de yok. ide.
216 bu hasan kel iramatlı ide, onun hanımı da bobamın halasının ızının ızı
217 olduğu uun hasan kelĐile bi yanadı. ibilinin iinden ıkmadık biz yani. onnar
218 ibiili tahta bialılar pırtıklar, demirler, baharlar bunnar u amca u bunnar da. ibili
219 sllesi bunnar. bu pseliler, pseli dye bi_y yok zatan. ibili onnar hep. **D:** pseli
220 diye biri varım. **B:** yahı pseli oca mil_zn ide bobası, ara mmed varım.
221 pseli benim hanımın dedesi. **B:** yle mi? **B:** pseli oca, oyun pselerimi. pse
222 eyini, evel pse mala, oyun urtlandığında. urduna yaĐlalarđı ya pselellerđı ya.
223 uyrĞna alallar. ocuk onu alm oyuna byle binmi de uyruğunu ederimi,
224 pse stne oyun aı mı verdi, pse dklvermi. ocuğun adı pseli oyvermiler.
225 pseli geldi, pseli etdi. /.../ **B:** sizin orda yurdu, hlen bilirin alıcın yanda ben,
226 vardım da ynna. alı, n_lım bili_rmn? birinde len birinde bi badım. ıp
227 ırmızı bir alı var arada yıkılıp eder gibiymi. hindi, ordan dutduğ hindi, alıtan
228 birezini topladı, eye geldi, erimin yurduna. erimin yurdunda da bi de oyun
229 var ayĞı ırık. len dedim, ayĞı ırık oyun oyunun ardından etdiydi, hyhe
230 dru dolanm oyun. bizim o eyin hyhe. len canavar varım orda bi. pek de
231 ardından etdiydi emme rmemi, oyunu. dilemi, ey ey hemen habarı olmu
232 kpĞn, urtardık oyunu. ordan oyunu da indirdik, mustafa balığa rdım, arada
233 dedim, bu hanı t, bay oldu da ene de yrmi senelik ey, onnar ud. Ğrdım len
234 dedim yn eselim barı dedim. estik o oyunczı orda. getirdik klnn altında,
235 hanı, oyun yyp yrdmz yerde yzdler, orda. **B:** yneğ dellerd. **B:** heyye
236 orda yzdler. bizim kısa erim varım, azığa getirmiimi. o orağdır zatan, ece
237 oyuna da edemezimi. bi ata yakm baına durmu yatamam. bizi bir rd. biz
238 aln o hindi ya yanna...cnım evelden ollara ederdik, ava ederdik biz hanı, h

239 orda künde çıkardık biz ora ava. **RD: çala? AB:** hayır sizikinlerinğ oldū yere, öte yanna
240 cānım, yaylacığa. ben hanı ğene çıktım biğ, bi çıkdı iki davşan ğetdi vuramadık, ...,
241 de varıdı yanımızda, arķadaş dāğ ot olmuş, hep ot başşak bāğlamış. şeye vardık, şey,
242 iki sürü şey toplamış kōrmen būadar. kōrmeneleri alı emmi dedi birini vereyin
243 sanğga dedi. ülen ben kōrmen yediğim yok dedim. ordan indik ... şeye, ğalān, seriğe.
244 ev çıkardık, gurubununğ evleri çıktı. biz de ora bir ğün çıkdık.

XXV/2

1 **AB:** burda balamıt var, mesele şeyinğ ötō_özünde ğızıl dāĞinğ ötē_özünde. var, o
2 ğara pelit gibidir de o birez daha şeydir, çit ğırılır hem birden. **RD: ğönün**
3 **iyileştirilmesinde mi kullanılıyor? İB:** onunğ ğiliğİ vardır, balamıt ğilī, palamıt ğilīĞi
4 o ğilī döğeller, onunğ_ula eYileşiriller yani, böyle muşāmbā_bı ğalır. tulūĞu tā,
5 onu_la yayılan ayran tulūĞu var a, o balamıdıla eğileller onu da. **AB:** ayran tulūĞu
6 tabi, tabi. **İB:** anam yapardı, yāni, eYlerdi. ğıp ğırmızı ğordu. ğilik, balamıdıñğ ğilīĞi,
7 pelit ğilīĞi. pelit ğilīĞi de, o balamıt ayrı olur. o da pelit aslında, ama dēĞesik, büyük.
8 āÇāçında bi dēşik. cinci değışik. **RD: hatıra bulun, eski ğünlerden, beli aşamadığımız**
9 **ğünlerden? İB:** yahı hindi beli aşamadımız ğünner, muñğar ğözünden çıkdımızda
10 şeyde ğara yağalanırdık bazı. hıdırellezde ğeldik biğ, daş arasında ğara yağalandık. daş
11 muñğarına ğonmuş evler, davar dāĞıldı vardı ğetdi daşınğ arasına. sabağa ğadar ğar
12 yāğmış, yāmiş, yāmiş, sabāla ğüneş oluverdi. ğöşdüğ bel arasına çıkdık işde, ğene
13 birleşdik orda ğonğşularla hep. yani ğara duduldümüz zaman, deveninğ yāni şey
14 çekerdik, biğ ārik sürerdik evel bi de. fazla yūkü daşırdık burdan ğötürür temsil
15 sütçülere yıkdık. ev ora varıdı. orda bir āĞrik evi olurdu. yağmıra dutulur, on beş
16 ğün ğaldıñğ zamanlar olur. **RD: ora bir çadır mı tutardınız? İB:** āĞrik evininğ başında
17 biğ çadır ğalırdı. biğ ev, iki ev ğederdi ağıñınğ başında. **AB:** hindi, ne oldu
18 bili_örümünğ? ıramazan durmaz candarmaydı burda, bayā bizim tekedē yusuğunğ
19 ıramazan, biz de uFadığ burda, sırkatı nerde olusa yağalarmış bağ. o çok şeyidi ğözü
20 açıdı. biz uFāz böyle bize ğeldi. silahları da ğodular hora, anam da hanı dēzesi, anama
21 deyze deyyörü o. adam şindi, hōyle ğeldi banğga dedilerkin bardā al dā_ēl dediler.
22 bardak da yok herkesde yani. iki bardak aldım birini hōyle ettim ülen düşüverip de
23 ğırılmasın mı iki badāĞinğ biri. birini elētdim mezer alānğğına halılınğ evine. orda
24 canım önğümde öte yandan bi ğatırda şey yūklü geliveri, iki āÇāç yūklü iki yüzünde.
25 ıramazan biğ düdüğ çaldı hindi. ıramazan candarma ya, candarma eskeri hemi de. adam

26 topal oldu yahı, temelli topal oldu adam. úlen arkadaş dedim, ben de höyle uFağın
 27 höyle tanıyörüyün. bu adam neye topal oldu, sálam adam. meğerise hanı topalın, şeyde
 28 yūkde var ğatırda ya. ondan āĜcı şey_çtirmeymiş, getdiler ğalān. tábi, bu dedimiz
 29 de memed āĜā var, medininġ halıl var, çokluk adam. adamlar, hanı ġördünġ adamlar
 30 hepisi ölük. hacı pehlivan hülen çokluklar böyle. ġalfe canım, şeye ġedecekler, ava
 31 ġedecekler onnar da. biz uFāk ölunca, ūFağın ben canım, bu şey ġıran adam ġüççük.
 32 adam ... dedi, yannarına yavı dediler seni av etdik ğalān dediler, halbuysa o ġastan
 33 çalmışımış şeyi. orda gelmiş, izine çıkmış, biz geldiġımızde ora gelidi zatan. /.../ **RD:**
 34 **kuşun tırnağına çıynak diyorduk değil mi? İB:** Çıynak, çıynakları. **RD: tırnaklarına? İB:**
 35 evet, Çıynak, ġuşunġ dırnakları o, keşkin yelleri var a, Çıynak. **AB:** tamam tamam,
 36 hanı mesele höyle ede_örü o, sıkdırörü. **RD: çağşır neydi, çağşır? İB:** çāşır, şalvara bu
 37 doġunan ġara şalvar var mı? çāşır dellerdı evel. **RD: depilmeden önceki durum? İB:**
 38 depilmeden önceki, o depilen kilot. **RD: çulva de diyorlar galiba ona? İB:** çulfalık.
 39 Çulva. o doġuma bi_şey, acaba şey o, bu ġaba dikellerdi ya, ġaba dikellerdi ya
 40 doġuma ġaba. **AB:** heyye, haġket çuva, tamam, ġoltukları delik ġaba. **RD: çingil neydi,**
 41 **üzüm çingili denirdi? İB:** çingil, üzüm de_el, çingil üzüm mü? de_el de çitil çingili
 42 vardır baġ. **RD: o ne? İB:** çitil, çingil deriz uFacına. ūFacına çitil, çitilinġ uFacıġı olur.
 43 helġe, helġeninġ ġüççüğü çitil, çitilinġ ġüççüğü çingil. **RD: çomaç neydi çomaç? İB:**
 44 çomaç, onu iyi bildiġinġ, ekmeġinġ içine diġı peynir ġoyacaġ, sıkışdırıverecēnġ,
 45 yūkānıġ içine çomaç olurdu. **AB:** mesele ulan ġoyununġ öñġüne çomaç al da. **RD:**
 46 **dağarcık kullanırmıydınız eskiden siz? İB:** dāġırçık ġullanırdık, ekmeġ dārcıġı. **RD:**
 47 **deriden? İB:** onu eYileller işde aynı, şey gibi dāġırçık. onu zırf ekmeġ uçu da de_elidi
 48 o, ġıymatlı eşyaları ġatallardı onunġ içine dāġırçıġa. **AB:** dāġırçıġa ġatıver dellerde
 49 ġāyrı. dāġırçıġınġ içine ġatıver dellerdı. yahı bunnarı dediksire sen, aġlımıza geliyörü.
 50 hakkát öyle olu_örü. **RD: denk dediġin zaman? İB:** çuvalınġ dengi, teki yani. ikisi bi
 51 yūk. ikisi yūk. **AB:** beş kile olörü de_el mi? **İB:** ikisi bi yūk, ikisi bi yūk oluyörü. yāni
 52 beş kile, kile de_el de, çuvalınġ dengine, bi dene olusa denk. **AB:** evet ikisi bir yūk
 53 oluyörü. **RD: devrent yer ne demek? İB:** devrent, bē_erden aşarġana, bi taraġdan
 54 aşārününġ. yalāġā vardık, ġoyun bē_re aşacak bi yalāġā tāġā. faġat bir taraġtan
 55 aşarsınġ, devrent, devrent o. devrentden aşır. ho devrentden aşır. **AB:** mesele
 56 deyeceksinġ ki adama, burda bē_er var emme devrent var, ötō_özünġge aşacaġnġ
 57 decenġ belki de hanı. yāvı bizim şeyden küflenġ daşınġ öte yanda bir daşlı yere
 58 çıkıyörünġ a, ora işde devrent. hanı öyle bi yer. **RD: biz yaylaya çıktık ne ses var ne**

59 seleng var. ona ne diyoruz? **İB:** dıngız, dıngız, häç kimse yok dıngız. dıngız ğalmış.
60 dıngızımış ğalmış. **AB:** dıng demış ğalmış. hanı ne ses var ne soluk. ben öyle bir çıktım
61 da ğorkdum. **RD:** bobam derdi bazen bir dıngladım derdi. **İB:** häç bi_şey yok, ses yok.
62 dıngızımış ğalmış. **RD:** ona dınglamak derdik deĝil mi biz? **İB:** evet, dınglamak.**AB:**
63 dınglayıverdi, dıng. **İB:** dınglamak, biş ses var mı, yani? **RD:** bir ses var mı? **İB:** heyye,
64 dıngladım. **RD:** sen keklik tutmuştundur? **İB:** palaz. gücçük hâli palaz. **RD:** palaza,
65 şöyle biraz büyüdüğünde demez miydik? **İB:** hayır, palaz. enĝ gücçüğü palaz,
66 ğopullaştığında keklik olur hanı, böyür. **AB:** ala düştümüydü keklik de_él mi? **İB:** ala
67 düştümü keklik olur. **RD:** ben şöyle biliyorum abi. önce ansından doğduĝu zaman büllü
68 derler. **İB:** bizde büllü deyi tavı_a derdik, **RD:** aynı şey işte? **İB:** aynı şey o zaman.
69 **RD:** biraz şöyle büllü, yeni yetmeĝe başladığı zaman palazlanmak derler. kendi işlerini
70 yapabilir hale gelir. **İB:** palaz, palazlandı, palazlanmak **AB:** kekliĝi ğođuk āĝăca,
71 ğoyunu ğütdük geldik, üyümüş ğalmışıyız, keklik, kekliĝinĝ yanna gelmiş. ikimmiz
72 de üyüdüĝ. ... arkadaş bi uyandım, keklik farada uçdu, ğovsam tâhă gelecek mi? Satan
73 bizi ğördü adam şeyde. ülen bu böyle ânĝladı alla allah deyïörü, hem şey at tapırında
74 oldu. bi de keklik besledim bir alay, uçuyörü, ĝede_örü surata ğon_örü, bi uçup gelip
75 evinĝ üstüne gele_örü, herkese birer dene verdim. tábí cânım. **RD:** koyunun eteni neye
76 denirdi? **İB:** ĝuzu, zatan eteninĝ içinde olur. o eteni patladır. **AB:** çıkınca, eten. **İB:**
77 çıkdında o orda ĝalır. az soĝĝura o da çıkar. **AB:** oda çıkar, tábí onu acaP ĝendi yer
78 de. ülen kôpek olsa da bunu versem der. hanı, bazı ğoyun eteni yer. **İB:** ğoyun ĝendi
79 yerse onu, südü az olurumuş eskiden öyle bir deyiş var hanı. etenini yedirtmezdik. **AB:**
80 südü az olur, südü toparı mı bi_şey oluyörü. **RD:** eskiden şu bayamlılı kaĝnılarda odun
81 taşırlandı veya ot taşırlandı, kütük taşırlandı? **AB:** kütük daşılırları. mesele kütükden biri
82 ölmüş de, şey olmuş hanı. duTduramayverince şeyi ĝanĝlı üstünden ĝeçmiş. tábí
83 canım, ĝanĝlı üstünden ĝeçmiş, hanı, höyle herár yüzüĝuyu, o ĝanĝlıda biş tevêcek
84 yer yohü_ku, bildiĝinĝ bi_şey adamınĝ üstünden ĝeçmiş. **İB:** onunĝ firenleri var,
85 firenidir o. **AB:** canım, herharda sa_ar. **İB:** énişe ĝederke fireni baĝlallar, **AB:**
86 baĝlamayıĝ herhár. **İB:** ĝıcırık ĝıcırık ĝıcırık eder inerkene. ben seyrededim
87 çekellerkene. **AB:** ne_ederdik bil_örümünĝ? davar sulaya alil oluĝa varıdık, bi de
88 ôtê-özde orda bê_er hacı bey oluĝu deyi bê_er ayavcında. denĝize de ĝedeyörüyüz.
89 denĝizde, denĝizde hanı denĝize varıyörüyüz, davarı sulayïörüyüz, orda şeyler de
90 varıdı. hanı bu honamlılar var a, onnardan davarı yüĝürdelim deyi bir dene deĝe
91 şey_ederüyüz. onnar da ĝene ĝötürörü hanı davarı arılaştırılalım deyi. uFa_az canım

92 söyle tıfıl tıfıl. /.../ **RD: keçeve neye denir bunları biliyor musun sen küçük çark?** **İB:**
93 ha, geçeve. **AB:** ha geceve, tamam. **İB:** geceve, geceveninġ hindi depesine ona ip çark
94 deyil, çarkınġ ipliġi dolallar ona, ip dolallar ona. **AB:** emme, hindi ora top gibi, bi şey
95 ġoyyörüller hanı top, ucunu da şeye dakıyörüller, ordan eğirdiġsire dolüyörü, tábí öteki
96 de dönüörü ya. **İB:** ġelep yapallar onda ġelep. hindi ipi ora ġolllar, o geçeveye
97 dollalar ucunu, o döner zatan. o ġendi döner çark döner, döndüġsüre o yumāġi ġelep
98 yapar. **RD: bir grup ip yapar?** **İB:** ip ġurubu yani. ġelep yapar. **RD: kısık neydi kısık?**
99 **İB:** yāhı, ġısık bir bōġāz dar yer, ġısīġa girdinġmiydi. **RD: bu kiriş, koyunların ince**
100 **baġırsaġı?** **İB:** ince barsaġ. iġini sıyılıllar onunġ, onu uzadıllar, bēre ġereller,
101 bükeller, orda ġurur o. orda ġurumayın ellemezler onu. kiriş olasıya, ēce sālamlasıya,
102 tábí onu yaya daġallar herşeye ġullanıllar. /.../ **RD: olgamak ne biliyor musun?** **İB:**
103 hindi çuvaldızıla şey diġörünġ temsil. diġiş yapacaġ, havıt diġecenġ, ve yahut çul
104 diġecenġ, olġayacaġ. **AB:** çadır diġiörünġ. **İB:** çadır diġörünġ, olġayacaġ. **AB:**
105 çadırları eliyle mesele diġellerdi evvel. mesele çarıörü bir ġki adam getirörü, hemen
106 diġmez adam. **İB:** herkez diġemezdiyġi zatan. bobam çok ēyi çadır diġerdi. **AB:** biri
107 diġdi, ille adam da yoġıdu, ... şurdan alınca, şurdan da ġarşılıklı alarak ġedeyörü. **İB:**
108 heyye. **RD: örk köstek idi deġil mi, örk derler?** **İB:** örk, yahı hindi, bēre bir mal
109 örkleyörü, örklemek malı ora daġdınġ, uzun bi ipile daġdınġ ora. **RD: köstemek yani?**
110 **İB:** o köstemek ġene ayrı. şindi burdan bi ip bura daġardıġ. **RD: çiviye çakıyorsun?** **İB:**
111 çiviyyi çakıörü oraya dakıörünġ. hayvan dolanörü. köstemek iki ayānı biri birine
112 yirmi santım arayla ġenġişlikde kösteyiverisinġ. **AB:** ekine girmesin deyi tokmaġ
113 daġiörüllerdi hayvana. **İB:** sīġira daġallardı onu. ġıvraġ ġezmesin deyi, bizde
114 yapmazlardı onu da, biz onu köylerde, köylüler yapardı, ġörürdüġ, bizde ġörmezdiġ.
115 **RD: yahu biz bu işi salgara yaptık derdik?** **İB:** emme üstüne ġetdim, salgara oldu emme,
116 aynısı oldu. benim yaptıġım. **AB:** denġ geldi. **İB:** denġ geldi, yapıġınġ iş denġ geldi.
117 **RD: sası neydi sası, ġ kötü mü demek?** **AB:** mesele sası, bir su içersinġ. **İB:** sası, sası.
118 **AB:** su sası olur hanı. **İB:** az bi dadı dēşik bi, ġaġlıġlarda sası sası ġaġlıġdan içerdik.
119 ġünde ġalmış, ülen sası olmuş bu derdik yāni. **RD: abi, bizim kafamızın arġası çıkkın**
120 **olurdu, kemiġimiz?** **İB:** yumru oludu. **RD: ondan yörük çocuġu derlerdi. bir de**
121 **kafamızın etrafını böyle tengerek?** **İB:** ġırġallardı. **RD: tengerek, yuvarlak mı demekti?**
122 **İB:** yuvarlak demek, tengerek ġırkmaġ böyle yuvarlak demek. yā hindi burda sivrilik
123 var mı, burda sivrilik beşikte yatanda olmaz. köylününġ ġavasıyla, yörünġ ġavası
124 ordan belli olurdu, beşikde yatmadıġından. **RD: şey, yani tengerek demek yuvarlak**

125 **demek? İB:** o yuvarlak , böyle çevrilmek, yuvarlak. **RD: daire çizmek? İB:** dāre çizme
126 tengereḳ, tengereḳ ğavalı deller yörük çocuğuna yāhı, ihi burda bir yumruluk var.
127 tengereḳ ğavalı yörük çocuğu bu deller hindi. ama hindi yörük de bilemeyverdi, köylü
128 de, hep beṣē yatmayverince belli olmayverdi. **RD: üzölmek neydi bir şeyin? İB:** yaḥı,
129 üzölmek, sömē eğri.., ipi eğrikene üzölüverir. bi dē hindi bi_şēy oldu mal zarar ederdı
130 eskiden, bi cereme veridik bē_ere, üzölürdük yāni o paraya. **AB:** eğirdi mi üzölüveridi,
131 ğalān. **RD: eğirirken üzölüverdi? AB:** heyye o da var, mesele bu adamınĝ laFına
132 üzöldüm ben de var. /.../ **RD: koyuna kuzuyu yakarken ne yapardın? AB:** ha, iĝinik,
133 iĝinik **İB:** kirişten, pürden, ışam püründen, böyle yuvarlardık onu, depesine duz
134 ekerdik, **AB:** ğoyunu da bir iki dolandırılırdı. **İB:** onu, ğoynunĝ ğeynine soğardık. o
135 duz orayı yağardı o, birez de böyle fırlandırır fırlandırır fırlandırır, ğuzununĝ bacānı da
136 ğölürdük, baĝlar, ğölürdük, öngĝüne ğoyveriydik, yağmak o. **RD: yakmak omu? İB:** o
137 yağmak. ğuzusu öldüğünde, yağmak o. **RD: iĝ hasatlık mı acaba, iĝ vurmak var, iĝnik**
138 **vurmak var? İB:** iĝi vurmak, daĝlamak. iĝ, demirden iĝler vardır. çadır, çark iĝi. **AB:**
139 hanı, ğoyunları, davarları su dutuyörüdü, mesele şöyle, hanı māfızdan hōyle
140 kesē_örü. şura ğoyyörü, onunĝ içinden bastı mı, şeye bastırıyörü. heyye, içinde o su
141 akı_örü, su dutmuş a. garnında su var a. ordan akı_örü o şē_edörü, hanı partıldayan
142 ğoyunu ğurtaramayörüdük. neden bilörümünĝ, o yemden ğurtulu.. bobam ğurtarmış,
143 hurayı sıkā, sıkā şurdā ğoca kiriş var a, bunu sıkā sıkā ğurtarmış birini. emme öteki ot
144 alı_örü, zatan ot içerde toparı_örü ora bēre. ğatlayān ğurtulma.. beş dene olursa beş
145 dene de kesecenĝ. **RD: çelerme mi derdiniz ona? AB:** tābi çelerir cānım, emme
146 soñĝuradan inne buldular. **İB:** su dutma ayrı, ğoyunu su dutmaz, davarı su dutar. **AB:**
147 davarı su dutar cānım, ğoyunu su dutmaz. ğoyunu dutmaz. **RD: nasıl tutar, öldürür mü?**
148 **İB:** öldürücü, akçēri bişiriverir, hindi onunĝ biz, delerdim ben. şöyle delerdim. çark iĝi
149 var a çark iĝini şuraya ölçerdim. şu dırnā, şindi fazla olusa cı_ere varır. bura ölçerdim.
150 burdan, burayı dibinden ēyice ısıda ısıda sālāmca sarardık onu, sarardık. ona ğöre
151 masır, bayā çark masır var a, şeyden ğargıdan masır. onunĝ içinden eğeninĝ arasında
152 bē_er vardır, belli olur zatan. eğeninĝ arasından masır oraya ğordum, iĝi tam ĝip
153 ĝırmızı yapardım. ĝip ĝırmızı oluda bi soğdum mu, cās dedĝinde şaradaĝ düşerdi su
154 cı_eri bişirmeden yapabilisenĝ ğurdarıdik, fağat ciĝer bişdimiydi ğurtulmazdı. su
155 dutanı öyle yapardık, hanı. **AB:** bobam alıyörüdü hōyle tanıyörüdük /.../ **RD: boynuna**
156 **mı yapıyorlar onu? AB:** tābi. **İB:** deveyi kesellerĝene. **AB:** yedi yere geldiĝinde
157 ķesiyörü, hurdan sayarak sayarak varıyörü, hura geldiĝinde ķesiyörü. emme tabı

158 onuñ eti birez taħă şeymiş deveniñg de, tabı yenmez hanı, bizler öyle şey bilmeyiz.
159 **RD: alışmamışız biz. AB:** hayır, o mayoşumuş az. emme tūyü de amma tūyü éyiymiş
160 deveniñg. onu şey yapmazlar, ancak, yastık mastık ğatallardın da, hōyle bi_şēy
161 ğatmazlar. neden? çünkú o hamaylıymış hanı deveniñg. **İB:** deve tūyünden ırham
162 doğul.. **RD: hamaylı ne? AB:** mesele hani ğüneF bi_şēy, ayāñgga aldınğmıydı. **İB:**
163 deveniñg yuñgunu ayak altına almazlardı. **AB:** öyle öyle. **İB:** bilmeyörüyün, onu kötü
164 sayıörüllerdi. **RD: bizde ne kötü sayılıyor, mesela altına deve tūyü almıyorsun? İB:**
165 almıyörüyüz. hindi o deve yúngünden ırham doğullardı ya, o ırhamı alta yazmazlardı
166 üstüne örtellerdi. **AB:** hı hı, hāmaylı deyi etmeyörüller, hamaylı demek mesele ğünev.
167 **İB:** o bir saygı aslında, öyle bir saygı. öyle bir şey yok aslında bence./.../ **AB:** hindi
168 şēy var a, deveniñg çalkandĠGĠ yer var, küVlenğ ona küVlenğ deller, gelini şeye
169 bindirmişler hayvana, deve de küVlenğde çökerimiş. orda şeyde olmuş, ğakıverince
170 **RD: çalda mı? AB:** hayır, o yatırınğ olduğu yerde. ğakıverince, ğelin düşmüş ölmüş.
171 deveyi hoşlaşmazımış ora, bağ hesáp et. deveyi ğatlıyen sevmezimiş yánı. ordan, top
172 atılıp da develerde ölen orda da öldü kaç dene deve. **RA: ziyaret hikayesi o yani. AB:**
173 zıyarat hikayası o, bunu şey demiş, ğara molla var a, ğara molla da dedi yaşlı ğara
174 molla var a. **RD: kara molla ne demiş onu söyle bakayım? AB:** yāhı, şöyle demiş, yāhı
175 deve meselesi ne bili_örünğ mü demiş, hanı yayın burda şeyde, o şeyde olu_örü geç
176 zaman, ağıstosda olu_örü. ağıstosda neden, ğuruyörü ot a. o zaman şē_derimiş. /.../
177 **İB:** ğara göle çıktıñg mı hocam? çocú olmayanlar ğederimiş oraya. mallar sulanıyörü
178 orda, yakın köyler var, ötö_özünde. mal gelirimmiş sulanırımış, mal sulanıka kūrnek
179 tábi dolandıksıra suyuñg kenarında ollar. batırırımış orayı. fağat sābala gel, ne ot boğ
180 var, ne malıñg izi var, temizlenir böyle, şey olurumuş. /.../ **RD: bu yülemek, köstürede**
181 **mi yapardınız, yülemeyi? İB:** yüleme, kösüre daşı var, ğırklığı. kösüre daşı vardır bi.
182 **RD: kırılık keskinleşsin diye? İB:** keskinleşsinğ deyi. **AB:** ha, şey mi? canım ğoyunu
183 ğırķacak, ğırķlığı da onda sürtüyörüller. **İB:** ğırklĠGĠ yüleme olur, yülemeci olur
184 ğoyunda devamlı oturur orda. ayrıca oturur. ben derin benim Kırkılık ķesmeyyörü,
185 getir. **AB:** heyye, kımiki kütelise ona getiriyörü. **İB:** çolağ var a, zeybeklerde bir çolağ
186 varıdı, mēmed āĞanıñg ölu çolağ, çolāĞıñg ğolu ğoyun ğırķarkana çolağ olmuş. **AB:**
187 ğoyun ğırķarkana çolağ oluğ o. neden, ağaca çıkmış. **İB:** ğoyun ğırķallarımış, iki üç
188 sürü birleşmişler. biri orda ğırķar, biri orda, biri o ķōşede, ğoyun ğırķallarımış. o ben
189 eveli ğırķan silah atarımış. **AB:** heyye. **İB:** bu çolāĞıñg anası da demiş ki, ölüm demiş
190 āĞaca çık da demiş, ğelinler yúng sağlar, kım hangı çadıra yúng sağlar tanı demiş

191 çocū_a. çocuk da ağaca çıkmış da yúng götürennere, yúng gátannara, yúng saklayanı
192 onu tanırmış. göyünü evveli bitirivermişler. öteğınlerından evveli. biri de tūFē
193 alıvermiş de, havaya sıkınca çocuk āĠāçdaymış, çocuk zap deyvermiş dibine. bu
194 veznelerden taddardan biriymiş onu sıkın. sık demişlerimiş, ne bilsin. **RD: biz bitirdik**
195 **deyişi yani. İB:** heyye, bitirdik. **AB:** altı_ay hülen durmuş burda şeyde, hekim ġarı
196 varımış. o birez hanı. **İB:** bademlide hekim ġarı deyi bir ġarı vardı. **AB:.** o ona baġa
197 baġa, burdan kesilmiş ġalān. ġol. nā_ālidi bili_örümünġ? o bi ġol, çolaġ berbatıdı,
198 hindi tūFē eline alıversinġ taġ indiriyörüdü. **İB:** bi ġolla avcılık yapardı. /.../ **RD: aba**
199 **kime derdiniz, büyük olan bacıya? AB:** böyük olana mesele öyle deyyörüyüz. aba
200 deyyörüyüz. **İB:** abam dellerdı. **RD: adaş neydi adaş? İB:** adaş da, arkadaş. adaş, şöyle
201 bi_şey var, seniġ adınġ da ese, benim adım da ese, adaş deyi bazı ona da adaş. **RD:**
202 **erkekler büyü abilerine ne derdi eskiden, ağabey mi derdi? İB:** ābey demezlerdi, ağa,
203 ağa, ağa. **RD: ağabey? İB:** ābey, böyük. **AB:** amıca dēyen de vardı. **İB:** emmi, o
204 böyüklere emmi. **RD: kardeşse ikisi? İB:** ġardaşsa deġil de, sen benden böyüsenġ emmi
205 derdik yani. filen emmi, emmiġ olmasa bile böyüklere emmi. **RD: al, kırmızı renge**
206 **diyorduk deġil mi? İB:** al ġırmızı irenk, **RD: ala neydi? İB:** ala, ġırmızı, ak, mavi
207 bilmem bunnar ġarışık. ġarışık irenk. **RD: kilimlerde? İB:** kılimlerde, heyye, ala
208 kılimlerde yeşil, sarı. **RD: şimdi bizim kara çadır varmış, bir de alacık çadırı varmış.**
209 **İB:** ġara çadır bizim, alayçık demek, bē_ere ekmeġlik yapmak, alayçık ġurallardı,
210 alayçık bu benim bildiġim.

XXV/3

1 **İB:** şindi bir ġün sābala oldu, anam dedi, develeri bul ġel dedi. bir āzık dürdü bize,
2 boġçaya ġuşatdı, belime ġuşandım, bir su ġabāĠi omuzladım, uFak bi su ġabāĠi. içine
3 su göyuyörüyüz, daġda aşama_adar gezecēĠéz, ġederġene ġederġene daġdā hōyle,
4 bē_ere yüksek yere çıktım da oturuverdiydim. ġabaġ daşa doġanıverince ġırılıverdi.
5 su da ġetdi, hindi ordan aġlım damlayı aldı ġāyırı. da_a çıkdım, aradım taradım, yok
6 dıġızımış memleket. tabi bi şey bulamayınca açıldım. boġçayı çezdim, baġdım
7 ekmeġ az küVlenir gibi olmuş. dutdum bir ataş yakdım. onu şey_ettim yāni, ġızdırdım
8 böyle, ġevretmeġ uçun. ġöynütdüm, yāni ġöynütdüm, ġevrettim, ataşa dayadım. ataşa
9 dayayınca o küFünü az alı_örü zatan. onu orda yedim. ordan ġetdim işde ġatıran
10 depesi deyi bi yer var, ollara çıkdım, deveyi arayıörüyün. aradım, aradım, aradım
11 daġlarda bulamadım, depelere çıktım böyle, yatdım birez. birez uyudum. ġakdım
12 daġlar issiremiş yani. dıġızımış ġalmış. ses yok, selenġ yok. ordan bütün böyle

13 yünġseġ yerlere çıktım. işde ordan döndüm, döndüm, bi depeye çıktım. orda bi deve
14 ölüsü bulduydum, ne varısa ġaltar çoġguvermiş. **RD: çoġguvermiş? İB:** çoġguvermiş
15 üstüne. birez onu seyrettim, hanı çoġgduġları, yemişler zatan, bitirmişler deveniġ
16 ileşini. ordan döndüm tekrer yünġseġ bi depeye, bu eski bizim ġadılarınıġ yurduna
17 geldim. oturduġu yurtları varıdı, yayla yurtları. yaylada yani onnarınıġ oturduġu yer
18 varıdı ġızıladaġınıġ araġasında. ollara geldim, olları araya araya bulamadım. döndüm.
19 āşam oldu. dāġda ġalmadım, ġeri döndüm, tekrer eve geldim. ertesī_ün ġene ġetdim.
20 işde devē_āġrına, aynı yellere, ġirez atına deyi bē_er varıdı. bu hacı ġava bi guyu
21 aşdırmış, ġaraġoyunnu hacı ġava, ġirez atına, onunġ ġuyusununġ yannarına eski
22 yayıldıġı yellere ġezdim. ġaramıklı ġaramıklı yellere vardıdı ollarda yāni. bulamadım,
23 ordan pancarlık deyi bē_er varıdı oralara ġederdi, deve_āġrında. oraları aradım işde.
24 develeri buldum bē_erde, getirdim eve. işde, ġöġlü dēye bi_er varıdı, bizim sulak
25 yeri. orda bir ġün sonġġura anamıla ġetdik, deveyi ilēni aldık, sulamaya ġetdik, yani
26 ileġen, helġe, tābi oraġıla sultanırdı deve ya, deveyi suladık. ertesī_ün de bir ġün evde
27 alī_oduġ, yağladıġ deveye tekrer, sinek okmasın dēye. **RD: nasıl yağlıyorsun onu?**
28 **İB:** bu püseye yāġı ġarıştınyörüyüz. ġarnınıġ altılarını, boynununġ altılarını, ġötünü,
29 böyle ġöt taraflarını yağlayıp yaylaya tekrer dev_āġrına süreveri_örüyüz, sürüverdik.
30 işde böyle bi şeylerim ġeġdi. /.../ **EB:** bir ġehere ıkıydım, hanı depeyiġ ġehere,
31 daġınıġ ġehere, ıkıverdiydim. ōmden bir adam ġeldi, ulan ne oldu sanġġa dedim,
32 adam paramparça, arġadaş beni āşıt bē_erde döġdüler, ġim olduġunu bilmeyörüyün,
33 ordan gelirin dedi. baġtım baġtım. adam döġölmüş, tābi āşıt yerde döġmüşler, ġimse
34 görmemiş. **RD: āşıt yerde, ġizli yerde mi? İB:** ġizli yerde yani, āşıt denen daġınıġ arġası.
35 ben de çıktım, keherde oturdum. adam ō_ümden ġeldi, keherde oturdum. adamı
36 döġmüşler, her tarafını perişan etmişler. /.../ **RD: ġabış yer var mıydı oralarda? İB:**
37 ġabış yer tabi, ağacıġ olmadığı yellere ġabış deller. ġimse görökmeyörü, ġabış yellere
38 varıdı, varıdı. **RD: düz yerler yani? İB:** düz yerler yāni, açık areziler, daġlar yani
39 depeler, yaylanınıġ depeleri. yaylanınıġ yünġseġ yellere yellere. alçak yerlerinde āġa
40 vardır da, tābi yaylanınıġ yükseġ yerlerinde ġabışdır ollar. **RD: ona ġavlak demezler**
41 **miydi? İB:** hayır, ġabış, çıplak deller, ġabış deller. Çıplak orası, ağacıġ olmadığı
42 yere, ıplak. /.../ **İB:** bu, eşşek alānġġında oturuğuk, o ġöġlününġ üstündē yāġanıġ
43 daġı eşşek alānġġında. ordan ġırıklıġa yolladılar beni bē_ere. Çayıra ġırıklık almaya
44 ġetdiydim. ġırıklık almaya ġetdiġim yerde vardımıdı ġoyun ġırġallar, bizim bu
45 ebişlerle balıklı sülalesi ġoyun ġırġarımış. zatan ebişler eskiden de ġacaraymış, bizim

46 sülâle de ğacaraymış, ispatlı sülâlesi. orda ğırklık, ğoyun ğırkarkana ḵöpek
47 boğuşturuverdiler bi ğoyun ğırkarkana, ḵöpek boğuşturuveriler bi. ḵöpek
48 boğuşunsurak, o benim ḵöpeĝe, ğırklıĝı ḵöpeĝenĝ birine bi soĝduklarında, ḵöpek öldü.
49 sonĝgura bacısınınĝ halası, dayı uşaymış onnar ğacara, birbirine daş vuruverdıklarında
50 adam depe taĝla getdi orda. adam tıp düşüverdi. adamı ileri geri sürürkene sürürkene
51 ĝaldırdılar. işde ğacara, ğacara tipi. biri birini ĝovlayıvermişler yâni senin ḵöpek onu
52 boĝdu, onunĝ köpeĝi onu boĝdu deyi ĝovlayıvermişler. biri birine sarıverdiler daş daşa
53 getdiler derĝene, adamınĝ ĝaFaya daş doĝandıĝında depe taĝla getdi. **RD: onlar**
54 **biribirini govlamışlar?** **İB:** ĝovlamışlar, biri birini ĝovlamışlar, seninĝ köpek demişler
55 onu boĝdu, o seninĝ köpeĝi boĝdu, seninĝki yenĝĝildi. edince halbuysa daş vurduĝu
56 bacısınınĝ oĝlu. **RD: akraba?** **İB:** akraba yâni. bacısınınĝ oĝlu daş vurduĝu adam
57 ölüverdi, ben de ora vardıydım. **RD: öldü mü adam?** **İB:** adam ölüverdiydi de sonĝgura,
58 ileri geri su dökerĝene sürürkene ayıltırdılar adamı, bir şey olamadı yani. ĝurtuldu
59 yâni, o zaman doĝtur mu var yaylada zatan doĝtur yok bi_şey yok. ot çöple bi yakıyla
60 bi_şeyler yapılyörü. adam ĝurtuluyörü. ölmēcek tabi. **RD: govlamak nasıldı?** **İB:** yâvi
61 ĝovlamak, sanĝĝa der ki, yavi fülen sanĝĝa şunu dedi. **RD: belki söylemedi onu?** **İB:**
62 belki o adam onu söylemedi. **RD: abartarak söylüyor?** **İB:** sanĝĝa deyyörü hunu
63 söyledi, bunu söyledi. ille seni oraya çatıracak yâvi. ille seni oraya çatıracak. bi ĝavga
64 çıkardacak yâni ĝacaralık yaptıracak yâni. ĝovlamak bu, adamı ĝovlayörü yâni böyle.
65 **RD: yani uşkartıyor.** **İB:** uşgard.. ĝovlayörü, uşgardı_örü bi_şeyi, ufacık bi şeyi
66 böyüldü_örü, devē_adar yapılyörü. /.../ **EB:** ĝoyunu ĝütdüm geldim, sabā ĝadar
67 ĝütdük geldik, ĝuşluk emişinde bu. öĝlenden evel yâni, sabāla öĝleninĝ arasında,
68 ĝuşluk emişinde. **RD: kuşluk emiştiriyorsun?** **İB:** doĝuz on sıraları, sa_atlarında. **EB:**
69 emişdiri_örüyüz, her ĝoyun ĝuzusunu buldu. bi ĝoyun var, ĝuzuyu almayıörü. ben
70 de dutu_örüyün, aldırayın deyi, koĝudu_örüyün ĝuzunun ĝötünü böyle. almayıörü,
71 hindi. ĝĝinik vurdum bi de. onu duz atarız böyle, ĝıvrandırırız, onu almayınırak ĝĝinik
72 vururuz pürden ve yâhit kırışden. dāĝda biten ot kırışinden. onu ĝötüne duzlar şey
73 yaparız, onunĝ acısıyla ĝuzuyu almak, alır bazıları bazıları da almaz yâni. dolandırırız,
74 böyle fırlandırır, fırlandırır, fırlandırır. **RD: onu, kuzuyu yakıyorsun.** **İB:** yakmak,
75 ĝuzuyu yakıyörüyüz ona yakma deyyörüyüz. hindi böyle etdim saldıydım, gene
76 almadı. patıradak düşdü öĝümnden. bi daş saldıydım inĝiĝine. inciĝinden ayaĝı ĝırılmış.
77 ben de hāç Farkına varmamışyın tabi ĝırıldıĝınıĝ. ulan bir ĝün sonĝgura mı, iki_ün
78 sonĝgura mı o ĝuyun topallamaya durdu. bi de koĝu, burnuma koĝu çavmaya durdu.

79 ayak kokuşmuş. o gırık tabi gullanmayınca, bi şeyler yapmayınca, biz habarımız
80 olmayınca kokuşmuş. iltab gıabmış. ayak gırılınca ayāGı tabi, koku burnuma geldi.
81 bağırdıydım, inciden gırılmışımış daşı vurduğumda. dudduk tabi onu yāGladık,
82 püseledik, gırığı sardık, éyileştirdik. sonġgura devam etdi sürüyle. devam etdi sürüyle
83 aynı goyun devam etdi gāyırı. **RD: sürünün içine kattın. İB: sürününġ içine gıatdık,**
84 devam etdi sürüyle. guzuyu da aldı yāni. guzuyu da aldı, o şeyde. **RD: bu iġnik dediġin**
85 **şey, insanlar için de kullanılıyor muydu? İB: inġsanlar için gullanılmaz o, mala**
86 **gullanılır. o kırış, yumuşak olduğundan kırış, kırışi böyle gıvradınız, şe_yaparız, ucuna**
87 **bi duz duzu, goynunġ geynine onu. guzununġ çıktığı yere, duz yaķar onu, yaķdıġında**
88 **guzuyu almak zorunda ġalır. RD: peki insanda iġ oldu derlerdi? İB: iġ olmak şöyle.**
89 **adam hastalanıyörü tabi. RD: ona iġ olmak mı dersiniz? İB: ona ġġilemiş demek, verem**
90 **hastalıġına o zaman ġġ denirdi. iġilemiş denirdi. RD: iġ olmuş. İB: ġġ olmuş, yāhit bi**
91 **şeye düşünmüş. merem oluyörü, düşünü_örü, düşünü_örü. RD: düşündüğü için, iġ**
92 **olmuş? İB: ġġ oluyörü, düşünörü, düşünörü bi_şeylere düşünörü tabi. RD: ona iġ olmak**
93 **mı derdiniz? İB: iġ olmak deniyörü ona hastalanı_örü, ġġleye ġġleye adam tabi. o**
94 **zaman doķtur mu var, adam sonġgunda ölüyörü. edcēġi işde ölüyörü gėdiyörü. buna**
95 **iġlemek deni_örüdü o zamanlar. eski iġlemek deniyörü, insanlar için öyleydi. insanlar**
96 **için öyleydi. bi şey derdiġ. merem oluyörü adam, mereme iġleye iġleye RD:**
97 **düşündüğü için? İB: düşündüğü için, acaba bu neden dedi baġġga bunu, baġġga neye**
98 **dedi bunu deye düşünü_örü, düşünürkene düşünürkene baķı_örünġ adam zayıFımaya**
99 **başlayıyörü. zayıFıdıksıra iġlenmiş deniyörü ona. adam ġġleye ġġleye ölüyörü yāni.**
100 **hindi o işler olmayıyörü, hindi doķtur var şey var. RD: kirkit neydi yahu? İB: ben**
101 **ķirkit bilmeyörüyün. RD: onu kadınlar bilir. İB: ķirkit, daraķ. āġaçdan yapma, kilimler**
102 **doķurķana ķirkit. ķirkit deller, emme demirden olan deġel. o āġaçdan yapılır ķirkit. o**
103 **demirden olan daraķ. RD: demirden olan tarak? İB: ķirkit āġaçdan yapallar. barmaķlı**
104 **böyle, aynı daraķ gibi, ama ona ķirkit deller. onu kilimler doķullarķana, namazla**
105 **ķilimleri bilmen ... bizim yörük ķilimleri doķunurķana gullanılır o. halıda gullanılmaz**
106 **zatan. yörük kilimlerinde, çullarda, çadır doķurķana gullanılır, sitil, çadırınġ sitillerini**
107 **doķurķana gullanıllar. her şeyde yani onu gullanıllar hanı. daraķ şeyde gullanıllar tabi**
108 **un çuvalını doķur, otursun deye. un dışına çıķmasın deye. /.../ İB: guzu güderķene**
109 **tengereķ bē_ere oturdum. yünġseķ bir depeye. tenġereķ bē_ere. RD: tengereķ derken**
110 **yuvarlak demek istiyorsun? İB: yuvarlak yāni böyle. tengereķ tengereķ zatan ollarıġ**
111 **daġları. tengereķ tengereķ hep. oturudum, oturudum iki_üç adam boġcalaşıboturullar.**

112 bir aralarından bi bayan çıkıverdi baktım böyle. o zaman bayan erkek belli olurdu.
113 yáni ğarıyla erkek belli olurdu. ğız mı ğelin mi belli olurdu. tabi ben baktım, ğök
114 öngceklı bi ğız eski ğeyim. **RD: beyaz örterimiş zaten kızlar eskiden? İB:** ğızların
115 çemberleri pullu pullu çember, beyaz olurdu. ğög öngceķ olurdu ayavcı zatan, o zaman
116 öyle belli olurdu. bi_daha baktım götürüp ğedeller. **RD: gelinlerin nasıl oluyordu? İB:**
117 ğelinler al ğeyardi. al ğırmızı. yazma ğırmızı olurdu. ğelinlerinğ. ğız ile ğelin belli
118 olurdu evel. baktım bi ğız ğötürdüķleri. úlan aldılar ğetdiler. adamlar sürüye sürüye
119 birez ğötürdüler yürümeye başladı. ardından gelenler oldu bańğa sordular böyle,
120 tengereķ bi depede oturdum. bu yanna, bademliden yüze ğoca dağınğ arķasına
121 ğötürdüler ğetdiler. neciydin o dedim ben ney ķimlerden idi? o yahı bizim işde tahta
122 bıçaķlılardan bobolununğ bilmem yavıķlısıydı. bobolununğ oğlununğ yavıķlısıydı
123 ğötürmüşler eĝriķde ğoyununğ eĝriĝinde, ğoyun sāĞmaya gelmişimiş. ğız ğoyun
124 saĞmaya gelmişimiş, ğızı ğötürmüşler yavıķlısı. ardından ğetdileridi, bulamamışlar.
125 bulamamışlar, adamlar döndü ğeldi, ben de sordum, bulduńĝuzmu dedim, yavı
126 bulamadıķ dediler. ğetdi öyle ğetdi işde.

XXV/4

1 **AB:** döş ğolanĝı, şey ğolanĝı, mesele iki üç dene ğolanĝ var, onda bunnar hilen işde
2 nē_edecenĝ. mesele ħavıdı hülen alı beĝ ğatardı, eyi havıt ğatardı. **RD: bobam da**
3 **katardı havıdı. AB:** o tabi ğatıyörü, bi ğazıķ hora diķörü, bi de hura diķörü, dolandıra,
4 dolandıra, nā_ılısa bi_şeyler edip, emme çıplak çekse, orda şey olörü. **RD: kazık mı**
5 **dikiyor iki tarafına? AB:** ğazıķ diķörü iki tarafına, dolandıra dolandıra bi_şeyler
6 edı_örü. biz de hanı höyle uFāz. **RD: şimdi astarı benim ğördüğüm.İB:** çilte dellerdi
7 **RA: çilte mi onun adı? İB:** çilte. **AB:** heyye. onu da dışına çekı_örü de, höyle var a,
8 şöyle dē_él mi, şöyle etdiriverı_örü. de şöyle şey olörü. hindi edince dışına şeyi çekdi
9 ya, bi de iki ğat edı_örü onu, üstü şey geli_örü altı da, ondan sonĝura başlayörü
10 üstününĝ yapmasına. **İB:** çilteninĝ içine basallar zatan, ğamışı. **RD: çilte şöyle yuvarlak**
11 **yuvarlak, dikiş yerleri sıra sıra? İB:** sıra sıra diķeller **AB:** eşşek ğolanĝı da öyleydi
12 evel. **İB:** palanĝı da öyle yapallar. **RD: palanı da mı öyle yapıyorlar? İB:** palanĝ uFak
13 olur da böyle böyle diķeller, arasına soķallar. /.../ **RD: düĝünde öĝdül, atış**
14 **yaparlarmış? İB:** öĝdül dellerdi ona. çayırdā bi dūĞün oldu. şindi atdılar, atdılar,
15 atdılar. ğarşadā çukķanınĝ üstüne sıkı_örüller. bu yalınĝlı emmiye, verdiler,
16 etlininĝmiş o tüFek. ona verdikleri tüFek. öĝdülü yalınĝlı aldı. ķimse vuramadı
17 yalınĝlı aldı. ben uFaklıĝımda. **AB:** şey de almış bir hanı, şeylerinĝ hasan orda öĝdül

18 almış. tūFēni de vermemişler. ğumbul demiş, tūFē alalım bundan demişler, hasan çok
 19 nā_ılımış bilörünĝ mü? atdığını düşürüymüş. şu bizim hanı şey var a, neydi onnarınĝ
 20 adı ya. varıdı, vurdular hurda ya, hasan varıdın a, heyye, onunĝ anasınınĝ ğardaşımış.
 21 hasan canım. hasan çok, atdımıydı böyle. **RD: onu mavzerle atış yapıyorlar? AB:**
 22 **mavzerle canım. RD: onu düĝünlerde mi yapıyorlar sadece?AB:** yāh şindi şöyle. bazı
 23 dū_ünde atı_örüller. **İB:** bazı da toplumlarda, toplumlarda. **RD: toumlara toy mu**
 24 **deniyor, daha çok? İB:** hayır, biz toy duymadık. şölen deniyörüydü yâni. toplumlarda
 25 birillerdi, bir araya gelir. **RD: o zaman yemek yenir miydi, yemek verirler mi o zaman?**
 26 **İB:** verilerdi. **AB:** veriller, veriller. **İB:** verillerdi, toplum yapallardı. **RD: şölen yani?**
 27 **İB:** şölen olmazdı da, bi toplum yapallardı, yârenlik edecēz deyi. **RD:** hayır, hayır,
 28 şölen dediĝim birleşirlerdi. **İB:** birleşirlerdi. **RD: yemek yerlerdi? AB:** evet, yemek
 29 yellerdi. **AB:** yârenlik yapallardı canım. **İB:** öĝdüle silah sıkacāz diye. **AB:** şindi,
 30 dū_ünner çok şeydi evvel.

XXVI

Kaynak kişi:	Mehmet Yıldırım (MY), 70, Karakoyunlu, Asıya Yıldırım (AY), 63, Karakoyunlu
Özellik:	Öĝrenimleri yok. yörükçülüĝe devam ediyorlar
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Anamas, Çayır yaylası, Aksu, Isparta. 21.Haziran 2014.
Ses kayıt türü	Video ve ses kayıt cihazı
Konular	Atçılık, göç, koyun gütmē

XXVI/1

1 **MY:** ışam da olur. **AY:** ışama ardıça eğriĝ deller. eşme, depeye deller. **MY:** yāhı,
 2 yüksek şöyle denĝhiz örüzgerini alacaĝı bir yere eşme denir. ğoyun orda yatır, āşam
 3 günü daş varısa kölĝe döndüyse, āşam gününe tarar. **RD: akşam gününe tarar. MY:**
 4 evet, sizinĝ ollarda da öyledir, o yurtlarda. āşam günü var, hep o yurtlarda, eşme olan
 5 o ĝirlardā yüksek yeller. ordan ora öĝlen sonĝĝu kölĝe döndümü tarar. āşam günü
 6 deyyörürler ona. **RD: akşam günü? MY:** evet. /.../ **RD: kepeneĝiniz de üstünüzde olur.**
 7 **MY:** kepenēk üstümüzde olur. bazı ācaĝ uzaca gederseĝ, ip ile boĝup, boĝar çiyimize
 8 daĝarız. öyle gelir adamı yormamak için, omuzlamak taĝa eyidir ipile. ordan geldi mi
 9 işde sabala ĝuzu seçilir, ĝuzu da yatır eşmesine, ğoyun da yatır. ondan sonĝĝura elimizi
 10 ayāmızı yürüz, yemēmizi yeriz. **RD: ondan sonra uykuya çekilirsiniz? MY:** uykuya.

11 **RD: babam akşama kadar uyurdu, kızlar da şurda kilim doğurdu. MY:** hep yatırdık
12 gündüzleri canım. gece göyun güden adam, yatmadıng mı gece üyüyeğalı_örünğ,
13 gırıklıyörünğ, bilmem falan filen tam düzenli göyun güdemezsinğ. /.../ **RD: bu ziliyi**
14 **neye doğurdunuz, devenin üstüne atılan asıl zili miydi? AY:** evet. atkılı, onu aynı
15 çuvallar gibi doğullardı. atkılı o. **RD: argaç dedikleri o? AY:** argaç geçellerdi, onuñg
16 içine tak tak darāla döveller, ondan kēri birer çeşidi atallar ona, yanğğış. **RD: yanış**
17 **olur mu onlarda da? AY:** olur. zili, yanğğışlı olur zili. **RD: çubuk şeklinde mi oluyor**
18 **yanışlar daha çok? AY:** çıbık şeklinde olmaz. aynı şöyle şöyle, yanğğış olur. aynı
19 şeylerdē. **RD: onun dukuması anam daha zor dedi bana. AY:** tāha zor o kılinden zordur
20 onuñg. **MY:** zor iş o. **AY:** onu eskiden, eski ki adamlar yapardı. hindi çor çocuk
21 yapamaz, yapamazlar. **MY:** hindi bilen yok_ku onu zatan. **AY:** hindi bilemezler, onu.
22 **MY:** yükünğ üstünde deve sarıldığında bi de, yük keçesi varıdı. gıp gırmızı şura gibi.
23 yunğdan ona şöyle hayla bir yunğ göyyörüller, bişirike. toğalı oludu, iki yüzünden
24 golanğğı çekdilermiydi. süs için o yāni. **AY:** o süs içi dē_ēl. **MY:** bayā şöyle çuvalınğ
25 ikisini gāstaracak şekilde. kılimiñg üstüne gollardı onu. bayā zevkine böyle. **AY:** aynı
26 paspas gibi şöyle, deveniñg üstüne şu yastıklardan gollardı. yastıñiñg üstüne de onu
27 gollar. şey ile çeki golanğğıyla üstünü pekidiller, çekellerdi. **MY:** yük keçesi. **RD:**
28 **şimdi bu yepintiyi nasıl yapardı? AY:** yepintiyi, südü āycık yōğört özeriz içine, ataşa
29 gorusuz, ācık ısınır gibi olduğunda aynı yōğört çaldımız gibi onu dokeriz, **RD: yoğurdu**
30 **özeriz mi dedin? AY:** hı. **RD: yoğurdu, özersiniz, yani ezersiniz. AY:** özeriz onu ezeriz.
31 süd ācık imıydımıydı yōğördü içine dokeriz. garişdıra garişdıra yepintiye döner. **RD:**
32 **koyulaşiyor mu? AY:** göyulaşır. **MY:** ĩcağ da ekmeğ uFā atı_örüller, ... için, daha
33 göyu olması için. adamı yağar o susuz. **RD: yakar mı? MY:** çok su için. **RD: uykusunu**
34 **da getirirmiş herhalde? MY:** uyku, susuzluğ. biz onu ēyi kötü becere bildimiz gadar
35 güz dağında göyunuñg yandayka, öğünde, gorumazdı göyunnar erken gāğar deyi,
36 eviñg yandan evler güzleye göşdünde, adamağıllı yapar, üstüne bir keçe gördük
37 onuñg, haranınıñg üstüne. **RD: koyulur muydu o, sütü çevire çevire? MY:** göyulur,
38 göyulur o, göyulasıya zatan çeviri_örünğ, fazla bi zahmeti yok onuñg yāhi. ha beş on
39 dakka ĩcağ çeviriver. dönü_örü o zatan. daşınğ dibine göyveridiñg, sabāla sapsarı
40 geldikmiydi guşluğ. göyunnar, bi gāymağ dutar canıñg çekmesin hoca, ye de ye. ondan
41 sonāggura, su. **RD: su yoksa yandın? MY:** heyeye. gāyrı su olmadı mı yemeyyörüyüz
42 onu, susuzluğdan adamı gāvırıyörü. gāvırmadan fazla susuradır adamı o. evet, dıki da
43 şeker atardık içine yēcēmizde. **RD: ağıstos sütünden yapıyor, sütler yoğunlaşmca?**

44 **MY:** yahı, eylül, ekim gibi zamanlarda oluyörü. hindi gene olur da tam düzenli olmaz.
45 **RD:** **senin şalvar kilot mu bilmem, şu görünen?** **AY:** değil, hazır. **MY:** değil o yâhi,
46 bazardan aldım. yapan yō_ku, ğara kilot için hastayın emme yapan yok. eĝirmesine
47 eĝiririn yâni. **AY:** iki şalvarlığı vardı endeniĝ. ora bura veriverdim. kilim ğaralığı
48 edecēz deyi millet. baya biri duru mu bilmen, çuvalda sömeĝenĝ. **MY:** hatmada
49 varımış, bi de boz döndü ğuzu ver de vereyin der. nasıFıĝ hanımı. **RD:** **şey mi,**
50 **şalvarlık mı?** **MY:** dokunmuş şalvar, depilmeyiĝ, debilik olsa, verecēn bir uFaĝ teFeĝ
51 ğuzu. dePiĝ dē_ël, depen de olmayörü yahı. **RD:** **şalvar dikildikten sonra mı depiliyor?**
52 **MY:** yok, dikilmeden. dikilmeden depilörü yahı, biz ĝendimiz deperdik hanımıla onu
53 da **RD:** **sıcak suyla mı depiyordunuz unu?** **MY:** imişik suyla. **AY:** fazla ısıcak
54 dökülmez. **MY:** çoĝu soĝuk suda deperiz onu, baĉā ĝüçlü olan, yani o iki sa_at
55 sonĝgura bişer o, soĝuk suda emme ĝumaş gibi çıkar o. sō_uk suda bir iki saât fazla
56 depilir, öteki ımışık sudā depilenden ĝözel olur. daş gibi, düpdüz. ğara kilotunĝ esas
57 özelliĝi o da depen yok yâni. birez depme sallayacaĝ ona ĝenç iki adam olacak.
58 ĝolayına ĝaşışları yâni, ımık suyla. tez bişiyörü ya. **RD:** **taşlık yere ne diyordunuz?** **MY:**
59 **tapır. RD: tapır, taşlık yer. MY:** ĝırsal bölgede yâni daşlı olan yellere, ĝıraç, tapır, taraĝ,
60 combara, sarp yellere yani, **çoldurum. RD: düz yerlere ne dersiniz?** **MY:** alânĝ. az bē_er
61 mesele beş on dönümlü bi yalaĝ olusa, iki yanı daş ora yalaĝ deriz. **RD: esik?** **MY:**
62 **ēsik olan yerler, şöyle az uzundur ēsik. RD: vadi gibi. MY:** ēsik o. **RD: peki belen neye**
63 **diyordunuz?** **MY:** hocam belenĝ mesele şo depeniĝ başına belenĝ deriz. tam zirvesine
64 belenĝ. az yüksek olan yer yâni. daha orda belenĝde ğuzu var, ĝoyun var denir a,
65 belenĝ işde az yüksek bi yerdir, düzlük, belenĝ buradır. **RD: seleng ne, ses seleng**
66 **derlerdi bir de. MY:** yahı bi yerden bir ses duyuldu mu, bir selenĝ var bē_erde durunĝ
67 baĉayın bi, diĝleyelim, adam ne der, çā_ıran mı var, mal mı melel mi deyi hōyle biĝ
68 incelelerdi, selenĝ bu. bē_erde mesele bi ĝoyun meledi, bi inĝsan sesi çıkdı, yahı
69 aFvedersiĝ bi inek sesi, buzā, orayı bi diĝlemeye alıyörüller yâni, seleng olan bu.
70 **İP: ata na_ıl binerdiniz?** **MY:** ata nā_ıl binecēz, dutardıĝ hayvanı bir dişlik. çenĝeye
71 şura biz de ĝem yok ya. ĝoyun ipiniĝ sâlamınıĝ birini şura alt çenĝgesine sıklık
72 baĝlayıp üstüne çıkıverē_örüyüz, seniĝki geşdi, beimki geşdi ileri geri,
73 aĝşamā_adar. /.../ **RD: at çeşitlerine öĝrek derdiniz değil mi siz. yılki demezdiniz?** **MY:**
74 hocam, öteki dediĝinĝ gibi olmazdı. hurda yahı sekiz on tane ĝısıraĝ olur. tay olur,
75 erkek, ĝançık olur, onunĝ başında biĝ at olur. öĝrek. yahı işde biz, öĝrek denirdi ona,
76 at ĝorur o öĝreĝi. öteki gelen atı yanaşdırtmaz orayı. pırlaşır tâ böyle, ĝorur onu. içine

77 yanaşdırtmaz, yanaşdı_an süksününe tümüveririr. şurayı geviyörür, süksüne, veya
78 hakından gelemeyverise, göt dönüverir, arka ayaklarıyla depme, evet. kişneşir de
79 alânğda, bir cayırtı gèderdi, hep atçıydı bizim yörükler. yahı, demin dedim işde ya,
80 bizde bi taycāz aldıydı bobam ırāmatlı. bir iki sene onda bindiğ etdiğ éyi kötü, onu da
81 satdı. burda ağıstos dedimiydi atı dağallardı arpaya eve, salmazlardı. **RD: niye? MY:**
82 ağıstosda arpayı yedimi azğın olurumuş. tam dirileşiyörü, binecek ya, güzün ev
83 göçecek ağıstosda. **RD: göçün önüne çekecek yani atı? MY:** binip öngünde, arkasında
84 gedecek, āğa. **AY:** çakır emmimiñg varıdı evel. **MY:** varıdı onda. **AY:** o sitili galdırırdı,
85 sitiliñg altına dağardı. **MY:** ona çok binerdim ben. boban ülen bir hayvan alıverecēn
86 sanğğa dedi. bi taycāz aldıydı bir iki sene bindim mi bilmen, satdı sonğğura. bi daha
87 da alınmadı. **RD: şimdi onunğ rengine göre don derlerimiş değıl mi, kırı var, alı var?**
88 **MY:** hangısınınğ? **RD:** atın, atın. **AY:** doru dellerdı. **MY:** al da dellere, tam gırmızı gibi
89 irengi olanlar var ya, gısraklar var da, at var da al dellere. gırı varıdı mesele. gırı gırı
90 dellerdı ona. hindiķi_bi, gırıydı, bimen nemneydi yok, gırı ısa gırı. doruysa doru. **RD:**
91 **doru nasıl rengi? MY:** yahı, az gongursu, alıñg az bir kırsü. yahı, şu irenge mesele,
92 gongursuydu o. bi de ağı varıdı hayvanıñg, ak hayvan az olurdu da varıdı yāni. ala olan
93 oludu. sekil olan olurdu. **RD: sekil nasıl oluyor, ayağı mı? MY:** ayağı. **RD: beyaz renk**
94 **mi var orda? MY:** evet, hurda bir damğa olurdu, beyaz çorap gibi, sekil dellerdı ona.
95 gısrakda da olur atda da olur. **RD: gongğur böyle hafif sarı hafif beyazımsı bir renkti?**
96 **MY:** az siyahsı_bi irenkdi. ondan gongğur dellere ona. açık irenk olmadığından ona
97 gongğur dellere. **RD: siyah mı olurdu konur? MY:** siyaha beñgersi olurdu yāni. beyaz
98 olmaz olmaz. **RD: bizim mesela gongğur sığırlarımız vardı. böyle tam beyaz değıl de,**
99 **sütlü gibi, süt rengine hafif benziyor, biraz da sarımtırak. MY:** o sığırlarda. o eskilerde
100 gök olan oludu, esas gök. gök olurdu onnar. bazısı da siyah olurdu, tam siyah. **RD:**
101 **göçün önüne mi götürürlerdi, ağalar onu? MY:** öngünde gedeller, arkasından da
102 gelinir, göçü hōyle çektimiydi, deve tam düzenini aldımıydı, arkadan ağır ağır gelir.
103 göçünü seyreder. bazı da öngünden gèder. **AY:** az geriler, geriledimiydi, özengiyi bi
104 vurur, gep gep geçiveri ileri. **MY:** dörtnala gèdenleri pek dutmazlardı, yürüyüş yok
105 deyi, rafan yürüyüşü gısrakıñg da atıñg da. dōşşenir gèder bayā böyle, bi ırafan
106 adamlarıñg yürüyüşü düzgün a, o sekil gèderdi böyle. **RD: rahvan yürüyüş mü derdiniz**
107 **ana? MY:** evet, ırafan yürüyüş. o hayvannar atlar gısraklar namlıydı yāni. onnarı pek
108 satmazlardı, binecēz deyi. dört nal adamı düşürecek gibi dört bacağı da ihi böyle
109 uçardı. onnar öyle deyil. örüzger gibi böyle dōşşenir gèder böyle adamı ırātsiz

110 etmeyörü. hanı arkasından bi de seyre_ederüller şöyle at gısrak gederke yürüyüşüne.
111 gıvrak gétmesi sorun dē_él, yürüyüşe düşkünner. yürüyüşe düşkünner. her adam
112 düzgün yürüyebili mi? ğadın olsun erkek olsun döşşenir geder şöyle, herifiñg
113 yürüyüşü. bazısı da tapbuk tupbuk, öyle yáni. hüseyin amcada hülen varıdı, namlı bir
114 ğır at, hüseyin ağada zeybeğini. ona çok gısrakını çeken oludu ondan. erkek olusa
115 erkek, ğancık, böyle hayvan yetiřdirecēn deyi, cins herhalde o hayvan, öyleydi yani
116 ollarda, at yarışı çoşudu hocam. **RD: bizde varmıydı, karakoyunlu da at yarışı? MY:**
117 ğarağoyunnuda olmamı yahı, teke tā ollarda. /.../ **MY:** içinde, esas bir at vardır. o
118 öğreği takip edeyörü yáni. o unu bayā çobanı_ibi güdüyörü, içine başka bir at
119 sokmayıyörü, ğarışdırtmaz hem, ğarışdırtmaz. onusa da beşse de orda onu dolanı_örü.
120 o ayğır işleri bizim burda ayğır deyi demezlerdi ğarağoyunnularda da, daha öñgceleri
121 bi ayğır varımış. ğayrı denğğize mi dalıyörü, nerede gullanılı_örüse de bir ayğır
122 varımış. ayğır demek hayvanıñ enğ böyüğü, ğabadayı bir elemet. /.../ **RD: güz**
123 **gününde nere kaldırırdın koyunu, güz eğriği olarak, mehmet oluğuna mı kaldırırdın?**
124 **MY:** mēmed olūna ğaldırdığ. otlu olan yeriñg birine ğaldırdığ ya. **RD: kendi başınıza**
125 **iki çoban mı olurdunuz dağda? MY:** evet, iki olur, dört dene de olabilir. iki sürü odaşık
126 oluyörü, yeme içme, yatağ bir yere oluyörür. /.../ **RD: kuzu olunca da nere ne**
127 **yapardınız? MY:** ğuzununğ ğuzluğ yapıyörüller. canım. ğuzluğ yapardığ, içine
128 ğatardığ. **RD: çitten mi yapardınız onu? MY:** sazaktan. **RD: mersinden yani? MY:**
129 evet, o ácāk yař oldūndan pürü oluyörü, ğatına soğuk yāmır işlemsin deyi. bi de dıķı
130 örüp tokmala üstünden vuruyörüller, bildiğini ağaç tokmak çadıriñg. onunğula
131 vurdular mı, örgü sıkışır, su dahi geçmez, üstünden siyip gedē_örü dışdan. onunğ
132 üstüne de bi çul örtellerdi. şurda örtülükde vardır çul. su gétmesin deyi çuldan. bu çulu
133 ğuzluğunğ yarğınına örtelleri. iki yüzünden ipile asılıllar o örgüye bālallardı. İyçak da
134 ışam pürü atallardı bulabilirse. **RD: tabana mı atıyor? MY:** çuluñg altına. o dabana
135 çilbirikden dökķü kesī_örüller. onu döşşeller. dıķı daş döşşeyörüller içine, onunğ
136 üstüne o dökķüyü çilbirği soğuyörüller, döşşeyörüller. ilk düzen öyleydi. **RD: ona**
137 **kuzluk mu diyordunuz? MY:** ğuzluğ deyyörüdük. emme hindi, ... çevirörü, iki yanna
138 bir āriđ fırlaştırıveriyörü, içine ğatıyörü. dökķü işi çoğ yerdde yapmayıverdiler. yer
139 ğuru oluyörü arığı yapınsıra. üstünü de tam ördümü, salıveri_örü ora. bazı içini bi
140 süpürüveri_örür gözel oluyörür. **RD: güz gününde koyun devamlı yayılmıyor**
141 **herhalde? MY:** güz gününde soñ günlerde ğoyun ğara yatağ olur. hava seriñg olduğu
142 için, gündüz akşamā_adar yayılır. son güz akşam ataşı yaşarız başında, yatır. erķen

143 yatır. şafāla sürüveriyiz, veyahut da gece bi örür geliriz, bi iki sa_ at üç sa_ at yatır
144 ışıdığında ga_ ar. **RD: kışında örünürdü değil mi koyun?** **MY:** örünür. hindi
145 örümeuverdik, goynu moynu. sabala yem veri_ örüyüz. **RD: kaçta kalkardın örümek**
146 **için.** **MY:** on ikide bir de. **RD: üçde dörtde dönerdin o zaman?** **MY:** evet. o yemiñg
147 samanıñg olmadı_ı zamanlarda. hindi güden de güdü_ örü. /.../ **MY:** tülü deve çok
148 yeyyörü duzu. **RD: sizin tülü deve var mıydı?** **MY:** varıdı. üç dört dene tülü deve varıdı.
149 daylak varıdı erkek çekme. **RD: daylak, tülü deve ile yoz devenin birleştirilmesinden**
150 **oluyor değil mi?** **MY:** ya_ı, buhur dölü o. yoz deveden oluyörür, buhur dölü. gancık
151 olusa maya, erkek olusa da daylak. **RD: o iğdiş edilmezse beserek oluyor galiba.**
152 **beserek deniyor?** **MY:** evet. mayalar güzel olur. **RD: çift hörgüçlü mü olurdu onlar?**
153 **MY:** çift hörgüçlü, ikisining orta yeri kertik gibi olur, mayalar çok güzel oldu ya!
154 buhur dölü dē_ el mi böyle millet, gırılırdı ya_ı, buhura bastırıp da maya, daylak
155 dō_ urdacāz deyi. dizleriniñg iki yüzü tuyü uzun oldu da. **RD: daylak, erkek olan?**
156 **MY:** erkek, erkek. ya_ı beserek olacak ya. deve hakından gelinmeyörü, çekdiriyörüller
157 o zaman yozlaklaşıyörü. **RD: o zaman hadım oluyor?** **MY:** evet, dē_ el ise hakından
158 mı gelinir onun_ g. gancık olan develeri öldürür a. **RD: tuluk mu yapıyorlarmış?** **MY:** o
159 az tat öter, yāni, gırma olduğunda az tat öter. lō_ k gibi tam düzgün ötemez. lō_ kün_ g
160 hū_ adar bir tuluk var zatan, yüzünün_ g üstünde. **RD: kaç yaşında oluyor tuluk devede?**
161 **MY:** onu beş yaşında mı yarıyörüdü bilmen tulu_ u. herhalda beş yaşında olmalı. **AY:**
162 tulu_ u yardı dellerdi. **MY:** ya_ıglı_ dēl isem beş yaşında. **RD: ordan köpük yapıyor yani,**
163 **kızdığı zaman öfkelendiği zaman?** **AY:** hı. bi yüzüne çıkarırdı höyle, küt küt küt öter.
164 **MY:** ya_ı ben bunu. deve güleşlerinde seyrettim o lō_ ke, bı tuluk na_ al çıkı_ örü. geri
165 inişini seyrettim gāvama da_ıldı. tam şurda sol tarafda dilden az geride şurda dudāna
166 yakın aynı şu arabanıñg lastiğın_ g hava bastı_ı_ g sibop var ya. hāç görmedimidi ben
167 onu. orda bi delik var. éyice höyle vardım, tanıdım. ordan o hava çıkıyörür, öyle
168 yudabili_ örü onu. evet, onu ön_ gce ben tuluk mu tuluk öyle öter yörürdü, bu gāvama
169 da_ıldı. bu dedim ben böyle şiş_ örü ya. bu dedim bī_ erden indī yer var ellēm.
170 tanıdımıdı bāya orda yuvarlak bi delik var orda, soluk çıkıyörür, tuluk yavaşça inip
171 yuduyörür. tamam gāyırı içindē hava boşalısıra, gāyırı normal dil. öteceğende ora tam
172 dil ileri çıkıyörü, gābarıyörü, gābarıyörü, ondan son_ ggura köpük çıkıyörü. tōllenip
173 gediyörü böyle. hep anti_ ka oldu onnar ya_ı, deve gerçekten göresim gelē_ örü,
174 eskiden alışkın olduğun_ gdan adam. **RD: töllemek neydi? tōllenip gidiyor dedin?** **MY:**
175 ya_ı, sallanıyörü, a_ zından halā altına geçi_ örü yani. a_ zınıñg hizayı geçeyörü, şöyle,

176 söyle uzun dil, tuluğ. **MC: eneme olayı nasıl oluyomuş? deveyi eneme, nasıl**
177 **yapıyorlarmış? MY:** deveniñg arkadaşım, dört bacağını da gülüyörüller, yatırı_örüller.
178 ülen bağlamasalar deve daşşak mı çekdirir. dört bacağını da gülüyörüller. söyle gıvırıp,
179 hörkücünden kağdırıyörüller. deve yan yatıyörü, ona yağı üç dört dene adam ilazım.
180 ondan sonğgura deveniñg daşşanı kim çekı_örüse, daşşakları yan yana iki dene ya,
181 dışını yarıyörüller derisini. çuvaldızı ora geçirip de gıvradıveri_örü. ikisini de çekip
182 oraya bi püse çalıp da, ısıcağ püse salıveryörüller. bir iki gün tanıyörü, gözetim altında
183 dutu_örü onu yáni. ağrır, marır deyi. /.../ **RD: devenin bacağı kırıldı mı iyileşmezmiş,**
184 **onun için keserlermiş. MY:** sarıyörüller, sararlar. tam ehliniñg eline geçdimi, enğger
185 bitecek bir yerdeyse, ha hurda çontu da belinğden, melinğden hu fili dedimiz yellerden
186 gırılısa, orayı na_âl sarsın adam. hem deveniñg kesmesi çok basit, ufak mal gibi,
187 zorlamayıyörü. ufak bi ilik var hurda. bi dene deve kesdim. bununğ amcasınıñ baça
188 gırılık çontudan, amca_ölu elim varmācağ dedi, aliydi adı, göca li dellerdi. **RD: çontu**
189 **dediğn kalça mı? MY:** ya şura gaba yağı. **MY:** orda sargı dutmayörü, iki yüzleyi,
190 keçeyle. ... ya. orda dutmayörü, hunu kesiver dedi. ülen boynunu kğöstüm de buçā
191 calıverdimidi deve arkadaş deve tamam. bi baçā atdı gediş o gediş. ülen ali emmi ben
192 bonu zor sanırın dedim, ē gölay mı dedi. göca deve yáni. emme keseceği yeri
193 bileceksiñg, iliği nerdeyse orda. az geri gānğgır da bıçā çalıver, gēder. bilemessenğ de
194 kemikde deve ölmez, ızdırıp çekı_örü. valla, işde ollarda, ayakda kesellerdir emme,
195 bu deve topalıdı. deveyi aslında yatırıp keseceksiñg. ayak deyi bi şey yok. ayakda
196 boynunğ altına santır çalıveriyörüller, can acısıyla debeleyip yıkılıyörü. yatıracañg,
197 gülüyüp gözelve irahat kesecenğ. bıçā çaldıñğda boynununğ ilini kğestiñğde,
198 bacakları salıverecenğ, yağı aynı erkeç gurban keser gibi değışikliğı yok. **MC: bu**
199 **eskiden bizim karakoyunlu mal hastalanmadan iyi malı kesmezmiş. MY:** keseller, guzu
200 yēsi gelir adamınğ, ayılacak çoruna çocuğuna kesi_örü, bazı da hastalanır, bağıtınğ
201 ölecek kesersiñg. keyfi, mal kesecek dē_öl a adamınğ. kaç göyun var zatan o gününğ
202 behrinde. otuzar, gırkar elli göyun. allah, ölmese de bir iki olsa deyi ona bağıboturu.
203 **İP: bu düğünlere okuluk mal görürellerimiş zenginler. davetiye karşılığı? MY:** benim
204 bildiğm oku, bizim oba başkasını bilmeyörüyün. mesela, o beyaz yağlıklar vardı
205 ibikleri yañğışlı, yāğlık verillerdi. o göyneğ verillerdi, yeñgi sıfır, doğunmuş işde ona
206 boğça dellerdi. hura obaya dādıllardı. o adam da ne edecek o zaman, uFak tevek bi
207 guzu veridi şişek veridi. **RD: gücü yetiyorsa eğer. MY:** gücü yetiyörüse, yetmeyiyörüse
208 de başka bir şey veridi. gücününğ yetdini, **MC: göyneğ neydi? MY:** yağı atlet yerineydi

209 o eskiden. çarkda doqullardı onu, eğirilerdi ipliği de. emme, normal halı vakti yerinde
210 olan, şişek ayırıverirdi. enğ eyisi olmazsa da gene de damızlığınğ uFā olmaz. o zaman
211 düğün eden adamınğ ölu gelini hayla bi mal sahibi oluyörü. o malı bi kaç senede
212 birikdiremez. çobancılıkda o zaman para da yoğudu. gerçekden bu adet eyiydi. yāhı
213 hurda yüz dene mesele yüzü geçēdi o günde dört beş yüz garağoyunnu var, hurda.
214 herkez ora bi guzu veri, toklu veri, şişek verir. /.../ **AY: dürü** dellerdi evel hindi o
215 göynek. **MY:** ha, ha dürü. **AY:** edeller bir boğçaya, sañgga veriller. **RD: dürü mü**
216 **derdiniz ona.** **AY:** dürü. **MY:** yağı, höyle dürüyörüller ya. **AY:** onunğ yerine, bi mal
217 verillerdi. **MY:** yağlık, yağlık, beyaz humayından yağlık varıdı, hep daşıdıq onu.
218 ekseriyat ondan dağıdıllardı, çoğu yerde. **RD: neyi yanışlı dedin ona?** **MY:** ibikleri. /.../
219 **MY:** humayından düpdüz şura. bir, iki, üç, dört, şöyle bir ğırmızı yanğğış ıla bi de
220 mavi var unutmadıysam, böyle güzel bir işleme. yanğğış edē örüleridi ona. bunu ne
221 yapı örüller, şöyle güzelce dürüyörüller, dışına o gününğ behrinde, ve sarıyörüllerse,
222 sarmayörüse de şöyle yığın yığın dağıdı örü. göyneğ olusa da böyle, mesele o zaman
223 göyneğ deyyörülleridi arkadaş. /.../ **RD: dört ibiğinde de yanış olur muydu?** **MY:** evet,
224 evet. az olan ıla ğızınğ bi annaşıklığı varısa, yağlık da hediye edebilirdi, sevgilisine,
225 yāni. saklı verir. /.../ **RD: bizim köpeker nasıl köpeklerdi, cins olarak?** **MY:** o zaman,
226 ğangal mangal yoğudu. bizim yerli köpeğ. ağıdı onnar. hindi beyaz denē örü, ak.
227 burdan panısdan, macıkdan getiri örüllerdi, birez de o köpeğlerinğ çoğunu. o ğancık
228 oluda ğunnarsa işde dādı örüdü ğonğşulara, ğonşular isteyörüdü, işde köyden,
229 kentden, bullarda daşıyörüllerdi. **RD: ne ile besliyordunuz köpekleri?** **MY:** dēpit. o
230 günde ğüz dağında ğalacānda atallardı depidi. yal verillerdi. evet, höyle bir çukur
231 ğazı örüleridi, hocam. onunğ içine bi su dökü örüleridi, şöyle ğalaylar gibi, hanı
232 köpeğ hem irahat içiyörü onda, hem de ora suyu ğaynayıp getmesin deyi. ora bāya bi
233 gözeniyörüdü. yalı bişirörü, ayçak da duz çileyörür. köpeğ duzu çok sever, ğıdıq maf
234 dedi mi zap yalağānğ başına geliğ. **RD: ğıdıq maf derlerdi?** **MY:** eni enik, enik de
235 deller, ğıdıq maf da deller. ora yavaşça haranıdan döküyörüller. yalağ doluyörü. orda
236 lağ lağ lağ diñlene diñlene içip ğediyörü. bi de āşamıla veriller. ğüz dağında ğalısa
237 da mesele on gün duracasa yīğirmi depit, günde iki. bi āşam, bi sabah. **RD: iki defa mı**
238 **verirdiniz?** **MY:** evet, bazı uvak enik olusa, üç sefer de veren oludu. ēyi yetişsin de
239 bō ulmasın deyi. govvatlı oluşu. **RD: yal olarak ne verirdiniz?** **MY:** depit. yağı, yal
240 işini soñğğuradan ğaldırdılar, depide çevirdiler, hoca. depit daha irāt, her gün yal
241 bişirmekden. bulamaçdan az ğalın oluyörür.

1 **RD: bir ailenin kaç devesi olurdu? MY:** deve durumuna, bazı uFak tabağa, gariban
2 takımlarında iki üç deve oludu. çoğunda da sekiz on deve olurdu yâni. beş altıdan aşşâ
3 düşmezdi deve, ekseriyet. yük durumuna göre deve olurdu. **RD: bazısı da ağaların bir**
4 **kısmı iki evli olurdu. MY:** evet, onlarda dokuz on deve olurdu yâni. **RD: develer nasıl**
5 **develerdi? tülü mü, yoz deve mi? MY:** benim aklımda erdinde tülü deve de vardı, yoz
6 deve çoğdu. **RD: göç olayını bir anlatır mısın? MY:** şafak erken namazıla
7 gâkallardı. **RD: öş ile? MY:** evet, deveyi sarallar, nere gönacâsa çekeller. mesele burdan
8 diyelim, muñğharıñg gözü, anamasa gèdecek, aksuya diyelim, aksuya dèyelim. aksuya
9 ineceğinde sabala erken sarallardı. **RD: şafakla? MY:** evet, şafâla sarallardı. çeker
10 devesini gèder oraya öylen, öylenden önce varmak zorunda yâni. deveyi yaylım
11 zamanı geldiği için, evini elētīyörü, ora gonuyörür devesini salıp yayıldıyörür,
12 güdü_örür. **RD: şimdi bir konalgaya vardınız, çadır tutar mıydınız o azman. MY:** sabâla
13 göçesiye, hava éyiyse dutmazlar. yükleri ciziveriller, biraz daş atallar altına da, gollar
14 yâni yurt. yükleri ciziveriller de üstüne bir çapıt ativeriller. yatallar. ıra_ at olmasağ,
15 sabâla çadır yıķ, dut, sitilini dür, çadırı dür, derķe oyalanıyörür. sarar geçer gèder
16 herif. emme hava bozuk olu da sō_uk olusa, duTma zorunda. tudar sabâla yıķar ğene
17 sarar. **RD: önde olan develere ala çuvalları mı sarıyordunuz? MY:** ala çuvalları sarallar.
18 **RD: onları kulplarından karşılıklı bağılıyordunuz? MY:** ğarşılıklı bâlallar. **RD: üzerine,**
19 **yorgan atıyordunuz? MY:** kilim atallar.yorgan, yasdıķ, atallardı işde. üstüne kilimini
20 de atallar, yük keçesi vardı ğırmızı, toķalı moķalı, onu atallardı. ondan sonğgura,
21 çekişdiriller çeki ğolanğıyla. o ğolanğa çeki ğolanğı dellerdi. **RD: önce bu ala**
22 **çuvalların yüklediği develeri çekiyorsun yani, dirkiyorsun?MY:** hepsi çöker. hepsini
23 çökeriller. sardıktan sonğgura, ala çuvalını ğara çuvalını sardıktan sonğgura, deveyi
24 hep bir ğaldırılar. **RD: bir kaldırıyorsunuz? MY:** sıradan. sıradan ğalkdıķdan sonğgura
25 tirkeller. dizgin var ya. **RD: dizgin. MY:** he, tirkeller. tirkendiķden sonğgura çekeller.
26 dorumlar oludu çıplak , çadırı çatmak için. o, ayrı çadırıñg dorumu vardır, doruma
27 atallar. o ğendi başına anasınıñg arkasından geder. **RD: dorum ne? MY:** deve, uvā, uFā,
28 köşeginğ böyüğü. **RD: iki üç yaşlarında yeni yetme deve? MY:** evet. **RD: peki, göçü**
29 **çekmek için en başta herhalde en kıymetli deve? MY:** enğ eyisi, deve çekili_örü. yaħı,
30 ya tülü deve olabilir, daylak olabilir, yada éyisinden hadım olabilir. **RD: asıl beserek**
31 **olabilir? MY:** evet, bu develer önge çekiliyörüdü. sürekli herkesiñg yâni. **RD:**
32 **develerde canlar oluyor muydu? MY:** olur, yüz çanğğı, olurdu, şöyle iki yüzleyi. **RD:**

33 **bir yüz çanında kaç çan oluyor?** MY: dört şeydir o, iki büyüğü var onunğ, iki de zili
34 var uvak, şurda olur, geride olur ziller. **RD: başka ne tür çanlar var?** MY: ğarınğ çanğğı
35 olurdu. biz ğullanmadık onu. amcalarınğ birez ğonğşularınğ dağanlar oldu. ğarnınınğ
36 altında kıliminğ saçağlarına bālalardı onu, şevşiri şöyle, biri o yakada biri o yakada.
37 **RD: çapraz yani, şevşiri dediğın?** MY: yā, şindi deveninğ sırtında kıliminğ uçları,
38 saçağları şura indimi, onu biri birine çatdıklarına yere şöyle ğarşılıklı dakıveriyörüller
39 onu. deve yörüdüksüre küldürünğ küldürünğ küldürünğ döşşenir geder. o öyle öterdi.
40 **RD: o heral de biraz da şeref, ben ağayım ben geliyorum anlamında.** MY: yahı, onu her
41 adam dağmaz devesine. onu dāğā ğatarı düzgün olan, devesi çoğ olan, halı vaktı
42 yerinde olanlar dakıyörüdü onu. birazları da havas etmezdi o ğarınğ çanğına. yüz
43 çanğğı herkesde varıdı. **RD: yüz çanı devenin yularına bağlanıyor?** MY: ala bir yuları
44 olurdu onunğ doğumalı. burnununğ üstünde bir şöyle ğırmızı burunsuluk olurdu. oraya
45 bir ğırmızı keçe dikellerdi. birez süs vermek için. **RD: bazen ayna da oluyormuş**
46 **herhalde?** MY: oluyörüdü bir ayna da ben onu ğullanmadım yāni. /.../ **RD: bu yaylalara**
47 **çıkıyordunuz. peki geldiğıniz zaman, herkesin yurdu bellidir herhalde?** MY: evet,
48 herkes gelir yurduna ğonardı. **RD: kimse kimsenin yurduna.** MY: engel olamaz. **RD:**
49 **konamaz.** MY: ğonmaz yāni. **RD: ama, belki üç dört yalak ötede bir yere konabilir.** MY:
50 boşluk olan yere, istediğı yere ğonabilir emme yurda ğonmağ yok. **RD: herkesin yurdu**
51 **belli.** MY: belli. **MÖ: dirkeme ne?** MY: yahı, deveninğ biri şindi seninğ yanınğda mı,
52 atalım, onunğ arkasına ötekini. **RD: dizgininden arkaya bir yere ipe bağlıyorsun?** MY:
53 nere bağlayıyörüdüğ ğız onu biz? **RD: unutmuş bak.** AY: ğolanğğına. MY: ğasık
54 ğolanğtı dē_ēl mi? AY: hı, ğasık ğolanğına bağlanır. MY: ğolanğdan ğolanğğa o
55 tırkenip gēdē_örü ğayrı. **RD: deve telledi derlerdi o neydi?** AY: dizgin ile yularınğ
56 ucunda zencir vardır. MY: zencir ile dizgininğ bağlandı yerde şöyle bir pırdöndü_bi
57 uFak halka var. ora bi ince ipile onu, ğırılma da bi yönden eyidir, telleme. deve dolaşır,
58 molaşır, bir sıkıntı geldinde, ip ğırılı_örür, deve boşa çıkıyörü. o telleme o, deve ğeri
59 bazı zınğğınır. AY: asılıverdi mi? MY: az getmecēn deyi, canı istemedi mi ip
60 ğopuverir. tekrar tırkeller. **RD: bir güvenlik, sigorta gibi bir şey.** MY: evet, o seyardır
61 zatan. o ip hepinde bağlı geder, bağarsınğ, hāç tellemeden geder, bağarsınğ da teller
62 bağlayıverisinğ. yahı, önğğündē az ğıvrağ geder, arğadā deve tam yörüşü
63 uyduramayıverir, ondan teller ekseriyet deve. **RD: şimdi deveninğ yuları ile, yularının**
64 **ucunda yularının altında bir zincir var, küçük bir zincir var, ona çilbir deniyor, devenin**
65 **çilbiri deniyor galiba.** MY: o zencire mi dellerdı ğız? AY: hı, hı. **RD: çilbiring ucunda**

66 **bir halka var.** MY: o halkaya dizigini bağlıyıvermiş. RD: halka ile dizgini ince bir iple
67 bağlıyorsunuz. deve herhangi zorda kaldığı zaman o ip kopuyor ve deve boşa çıkıyor.
68 MY: ğopöyörü. /.../ MÖ: avcılık var mı sende? MY: normaldir yani, pek aşırı değil.
69 MÖ: anlattılar, burda geyik avları yapılyormuş? MY: yāhı o dāhā dedem gününde o,
70 bu dağda hindi keyik yok. RD: geyik var mıymış burda eskiden? MY: hurda şeşanda
71 varımış. /.../ MY: onu eşşek alānĝında yapıdı onnar da. orda köylü ĝonĝsununĝ birini
72 dövük onnar. ĝara mustava, sağar alinin veli, candarmalar ĝaçak ararĝa sapan daşına
73 dutuklar. RD: jandarmaları? MY: evet. yağı, birez sapan daşı atmışlar işde.
74 candarmalar bir sesi çıkmaz silah var endē yörüklerde demişler. RD: sesi çıkmaz silah
75 var. MY: daş sadece oraya varyörü, çata da düşü_örü, sapanıla attıĝında. o sapan
76 ĝözeldir hağkatan, nerdeyse bir silaĝānĝ dörtde birdir. burdan daşı içine ĝattınĝ da
77 ĝoyverdinĝ mi, dā hayla ĝeder yāh. seniĝ el daşınĝ yetişmez. yāni bura baĝĝa daş
78 vuracak olsaĝ elle bile yetişmez. emme sen orda bocalarsınĝ, ĝaçacak yer de yok,
79 alāĝānĝ birine bi denĝ getirdi de daş bulabilise. ona deyyörüller sapan deyi. onu ören
80 de ĝalmayıverdi zatan bilen yok. eşkimesin deyi iç yüzünü püseyörüller. tam
81 ĝurudumuydu, şağ deyveri daş atdıĝıymıydı. /.../ RD: çorap öermiydin? nasıl çorap
82 öriyordun? MY: beş milden bildiĝinĝ yünĝ çorap öreriz. RD: dört tane şey, bir tane de
83 örer. MY: bi dane de çalışıyörü. RD: çeşitleri var mı onun? MY: ne gibi? RD: yani,
84 herhangi bir motif. MY: var, āĝaçdan mil yapıyörüller. ben onu örmedim, tek mil de
85 örebililler yāni, çorap birez ĝalınĝ olur. RD: āĝaç milinde yapılan? MY: evet.
86 ĝaramıkdan yapıyörüllerdi. ĝurusunsdan, sālaminde yapallardı. RD: peki çeşitleri
87 var mıydı onun? MY: ne gibi? RD: mesela, adları? MY: çorabınĝ düzü var, burkmalısı,
88 şeşana deriz biz o arada. RD: şeşana? MY: ha, o çoraplar ĝüzel olur. burkmalı,
89 şeşanasını da attınĝ mı. o çoraplar ĝözel olur. bi de düz kısmı vardır, hindi o makine
90 çorapları gibi. öyle örellerdi. RD: şeşana, dediĝin ne? MY: şu arada bir boşluğ vardır,
91 alasız, bi cızĝı devam eder ĝeder. iki üç dene arada bulunur. şindi o burkma olan,
92 çorabınĝ burkma, bi bi yüzünde olur, bi burkma ortā_erine gelir. öyle çıkar ĝeder,
93 bitirilir yāni. RD: çoraplar hep beyaz yünden yapılyordu herhalde. MY: beyaz da
94 oludu, bi de sayah yünĝden oludu. ucu bēyaz, ökçesi beyaz. sekil. o daha özenirdi ona
95 āĝa tarafı. RD: āĝa tarafı daha çok severdi? MY: tozluğ dellerdı ona. ökçesi bēyaz şura,
96 ayak altı da ayaĝınĝ özenĝisi de, bēyaz, şura ĝara olurdu. burayı ĝaradan örellerdi,
97 şöyle, ĝuşak gibi. o daha yağışaklı oludu, sekil at gibi böyle. RD: üstü? MY: üstü siyah
98 canım. yāni, ayaĝınĝ şura ĝompile bēyaz. RD: üst kısmı siyah? MY: annatamadım. o

99 siyah yeri şurdan getiriyörüller, şurdan golañg çekik gibi, şöyle firdolayı bilezik gibi
100 siyah, şura bəyaz, şura da bəyaz. ekseriyet bəyaz çorap geyellerdi, bazıları öyle
101 hoşlaşır, öyle keyellerdi

XXVII

Kaynak kişi:	Emiş Karadayı,75, Karakoyunlu
Özellik:	Öğrenimi yok, Karabuynuz köyü, Serik, Antalya Karabuynuz köyü mühacir ve yörüklerin yaşadığı bir köy.
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Anmas Çayır yaylası, Aksu, Isparta. 14 Ağustus 2016.
Konular:	Yörük yaşamı

XXVII/1

1 **EK:** bir gece yatıyoz sabāla ğağıp serİGe göç ediyörüyüz yāni. işde dēzemiñg
2 arķasındā olan çocūĞu hebiçdirili bu dedeñg, öbür dēzem da yanda ğocası ölüķ
3 ya. ıraz dēzemiñg yanda ğāyrı. ğadı enişde yanda, salmamış yāni ğadı inişde dēzemi,
4 yediniñg altına almış hanı. bizim ile göçecek dēzemiñg her şeyini onnar üslenmiş ğāyrı
5 ğadı enişde. arķası çocūklı dēzem su çekmeye gelmiş gıyuya. gıyuya suya gelmiş.
6 gıyuda su çeker, evel ğabaķ olurdu ya. ğabā su dolduruķa orda iki davar çobanı
7 oturullarımış, davar ğüdellerimış. öyle yarışmışlar, ülen demiş ğadı enişde şō al ğelini
8 ğörörümünĝ, āĝ_appaķ ğelini demiş, ben onu ğötürecēn demiş ğadı enişde. sen
9 ğötüremeñg onu, ben hindi senden eveli ğaķar da ğötürürün demiş. ğet ilen sen āziniĝga
10 yüzünĝge bulaştırısınĝ, ben bi ğötürecēn de sen benim seytime baķacañg demiş bir
11 baķ hele demiş. ğaķıvermiş, gelmiş dēzemi dutuvermiş hemen yaķasından, biçala
12 iplerini kesivermiş, çocuk arķasında yūklü ya. **RD: baĝcaķları kesmiş. EK:** bācaķları
13 kesivermiş ğayrı çikin enişdeniñg, çocuĝu ğucaķlamış yere yatırmış, dezem bārıķa,
14 dēzemi omuzlarķa barabar yallah ğöçmüş, ğötürmüş yāni. öteki adam da sērdelek
15 ğetmiş, dēzeme demiş ki dēze baķ, gıyununĝ başındā su şeken al ğelini ğötürdü hayda
16 ğadı. çocuk gıyuya düşer baķ, çocuk āĝlayıboturu, demiş. ıraz dēzemiñg de arķasında

17 osman durmaz hoboçdurulu ğayrı, ikisi bāya yaşıtımış onnarıñg. ben bilmeyörüyün de
18 yaşıtdır dedi anam. çocuk demiş ğuyuya düşer çocū alıñg ordan demiş o adamcık. gele
19 gele sērdeleğ gelmiş dēzem ğucaqlamış, eve ğötürmüş, ikisini de memēnde böyütüş,
20 ekiz gibi. bununğ adı ne deyi sorallarımış hanı bilen bilmeyen, birisi çikin, birisi ğözel
21 derimiş dēzem. birsi çikin birisi ğözel. çikin ondan ğalmış adı anam annadırdı. onnarı
22 böyütmüş dēzem, dēzem böyütmüş, anañg bi ēyi bir ğözel ğızımış hanı, birileri
23 isterimiş şindi demiş ğadı enişde bunu biri ğötürür kibirim yemez, şunu çikine
24 alıverelim demiş. onu da ğayrı çikine dēze oğluna dayımınğ ğızını alıvermiş ğāyırı.
25 işde öyleliksire öyle bī_ış. bunnarınğ evlīği böyle oluğ. emme beş altı ay da
26 göstermemiş ğadı enişde. seneyi bilmen, anamdan duyduğum bu ğadar. hanı, beş altı
27 ay ğöstermedi dedi, çocūna çok ağlamış, dayanamış dedi. ğatlıyan insava gelip de
28 getirmemiş hayta cavır derdi anacığım. çok üzölmüş çocūna derdi. **RD: bir de senin**
29 **ananın ğötürölməsini anlat bakayım. EK:** işde anamı da bobamğil istellerimiş. anam
30 bunnarı peğ fazla sevmezimiş. ben o obaya ğetmen derimiş. bobam da memiş dayıma
31 uyarımış da onunğ etdiğ işden bi ğaç ğarışdırmış delī_annılığında. anam da o yüzden
32 sevmezlerimiş. iraz dēzem de ğetme bacım onnar neye_ereğ derimiş dēzem de hanı o
33 şeyden. ğardaşları ya, eden ğardaşları onu_ula uydu deyi, bizim ğardaşıla uydu deyi
34 ğet bunnar o işi sürdürü, ğetme derimiş dēzem. anam da ben ğetmen onnara derimiş,
35 istellerke, istellerke bir ğün demiş ki üç ğişi gelen o dūrlere. ülen arkadaş demiş,
36 ğetmen dedine bakmañg siz, benim demiş ellerimi arğama ğölünğ demiş. **RD: memiş**
37 **mi demiş onu? EK:** memiş dayım. bacaklarımıla ellerimi dördünü bir edinğ ğölünğ,
38 elinğgize de bir hasır zöveni alıñg, un çuvalınınğ dibine yatırınğ beni demiş. ünğünğgüz
39 de alıverinğ ğedinğ demiş. ben bārayın demiş, geliverinğ beni ğurtarınğ dēyen bārayın
40 un çuvalına, hasır zövenini vuru vuruverinğ demiş. ben bārayın, ğızı ğötürünğ demiş.
41 dēlise getmez endē demiş. altı mecit getirinğ yalınğgız, öyle olmayın vermen demiş.
42 altı mecit de ellī_uruşunğ adı mi bilmen, eski para mecit denilirimış. bi liraysa da, bi
43 milyonusa da, bizim aqlımız ermez de. öylelikle anam da bi şeye sinğlenmiş, duymuş
44 dayımınğ dedini. sinğlenmiş, bir sütlēninğ arğasına, hōyle pusmuş anacim. onu āşam
45 geceniñg şeyinde arallarkā arallarkā ayāna dağılıvermiş anam bobamınğ. ordan üç
46 kişi anamı kütük omuzlar gibi omuzlamışlar ğötürmüşler. **RD: kaçmış çadırdan,**
47 **sinmiş? EK:** işde ğetmecēn onnara deyi evden bayā hōyle aralaşmış. şeyinğ birininğ
48 altına sinğmiş sütlēĜeniñg birininğ altına sinğmiş. onnar aramış üç ğişi ğāyırı
49 arallarımış, memiş dayıma da un çuvalına zopayı vururumuş, hasır zövenini. dayım

50 da hemen bārırımış häç durmazımış. geliverinġ beni ġurtarinġ deyi. işde bobam da,
51 anam da āyana anam daķılınca ondan alıķlar ġedikler. böyle bir evlilik oluķ. ondan
52 sevmezdi anam häç dayımı, häç sevmezdi. olanlarına benim bacıları istedi, anam birini
53 de ķoķutman dedi. onuġ ettiġi dāħā iķerimde doru_örü, ķoķutman dedi. /.../ **RD:**
54 **kışladınız, yaz yurduna ġoġtünüz? EK:** yaz yurduna ġořduk, **RD: ora ne derdiniz? EK:**
55 yazla, yazla, yazla temiz yani, malınġ yatāġa pis yerinden temiz yere daşırdık.
56 ġoyünümüzu, ġuzümüzu, çadırımızı, her şeyimizi devamıza varısıya ġadar daşırdık
57 oraya. orda bir ay ġadar, bir buçuk iki ay ġadar yazlardık orda. /.../ ġüçücek
58 ġuzularımızı da ora aldıķ. eFsin yaptılar çalıdan, iķine ġatdıķ, anaları südüni
59 yetiştirmediği yerde ot ķestik irimlerden, ekin ġyılarından irimlerden çalılarınġ
60 altlarından öġlerine atdıķ. ey tabı ısıcaķ çok olduġu zaman ulardı otlar. ulmuş olurdu,
61 tekerrer onu yemesin deyi yani tazesini getirelim deyi, ġeder tekerrer yenġġisini getitirdik.
62 işde böyüllerdi, bir ay bir buçuk ay sonġra ġopillenirlerdi. analarına saliveridik
63 salamadımızı yörüyemeyenleri de eřřġġġ üstüne heybeye ġatardık. heybeyle
64 eřřġġġ üstünde ġötürürdük, yanı, ġonacamız yere ġořdümüz yere. işde ora varasıya
65 anaları arķasından gelirdi, ardımızdan gelirdi. orda da ġene ġonardık, orda emdiridi.
66 memene verirdik, diġlenillerdi. bi daha ġořdümüzde aynı uFaķları heybeye ġorduk,
67 ķöpeķ ġulumuz olurdu ġücÇük, onu da canavar yemesin deyi, ġoynümüzu bekledecēz
68 deyi, ķöpeķ ġuluklarını da birer torbaya ġatardık, eřřġġġ arķasına asardık.

XVIII

ġaynak Kişi:	Halime Püseli, 60, Karakoyunlu
Özellik:	Öġrenimi yok, ev hanımı
Derleyen:	Ramazan Durmaz (RD)
Derleme yeri ve tarihi:	Dikmen köyü, Serik, Antalya.
Konu:	Yuka yapımı ve diġer konular

XXVIII/1

1 **RD: yukayı nasıl yapardın halime hanım, anlat bakalım. HP:** yūkayı nasıl yapardım,
2 hamırı yuġġururdum, itēyi yazardım. sacı ķüllerdim. ondan sonġura, ķisiren ile
3 keserdim. onden ķeri bezelerdik, beze. **RD: beze yapardın, onu nasıl yapıyorsun? HP:**
4 hōyle tengereķ tengereķ yapardık. ondan sonġra ķülükleme derdik, onu yapardık,
5 böyüdürdük saca atardık. **RD: saçda pişiriyorsunuz. HP:** saçda bişiri_ōrüyüz, işde
6 ordan öylece yapardık. **RD: saçda şiş ile pişiriyorsunuz? HP:** şiş ile çevirme derdik,

7 çevirirdik, bişiridik işde. yığardık. eski, böyle çok yapmazdık şindiki gibi. onu gāyır,
8 sularдық, böyle büküm büküm dörder dörder bükümlerdik. dürüm, dürüm, dürüm
9 yapardık. işde böyle bi hayatdı evel, hindiki gibi de değildi. ekmekçi gelmezdi. böyle
10 misafirlerimiz geldimiydi, ekmēĠ yapardık, yer sofrası sererdik. şimdiki gibi sini
11 mini yokdu. **RD: yünden yapılyordu sofa?** **HP:** yuŋ, doċuma sofa yapardık. onuŋ
12 içine aynı böyle sererdik, müsafirimizinĠ önggüne. sererdik işde müsafirimizinĠ
13 önggüne ğorduk. **RD: ne yemekler olurdu düğünlerde?** **HP:** dü_ünlerde işde keşġáh,
14 et, böyle fazla no_utlu yapılmazdı, öngceler. yahni yapılırdı, ġavırma yapılırdı.
15 bununĠ gibi yapılırdı. hidiki gibi ız değildi, çokdu. yani herkesinĠ bir sürüsü varıdı. bi
16 düğün yaptımıydı beş altı mal keşmek zorundaydı. böyle müsafirini aġırlardı yörükler,
17 ama hindi bi malla bir düğün yapılyörü. evel öyle değildi bizim aġlımız erdiğinde.
18 daha öngceleri daha Fazlayımış. ama biz öyle ġördük. **RD: eskiden bir de odalar**
19 **olmuş değil mi, çadırların yanında?** **HP:** müsafir odaları olurdu. hindi gibi olmazdı.
20 keçe yapılırdı. keçeler serili olurdu. kilimler ġurardık, onu doċurduk. **RD: kilimi**
21 **neyle dokuyorsun?** **HP:** kilimleri bizden öngce kırkit deniyörü, onula doċunurmuş. ama
22 biz darak, bizim ġünümüz. **RD: kırkit ağaçtan yapılyor?** **HP:** ağaçdan yapıly_örü, biz
23 darakla doċuduk. biz yani onu ġördük. **RD: sen ne dokudun?** **HP:** ben işde kilim
24 doċudum. soFra doċudum. iteġe doċudum, heybe doċudum, namazla doċudum. işde
25 buna beŋzer her şey yörüġünĠ doċumaydı, tabi çadırlara çullar doċunurdun, develere
26 ġolanĠ doċunurdun. işde böyle her şey elden geçerdin. keçe yapardık.yörüġünĠ işi
27 buydu. **RD: kilimleri say bakayım bir?** **HP:** kilimler, işde baldırlı kilim, küláhlı kilim
28 varıdı, işde hacieseli varıdı, işde ġöbekli kilim derdik ona, h_öyle varıdı, ġarahacılı
29 kilimi varıdı. işde böyle adları ayrı ayrı isim verilirdi, kilimlere. **RD: çuvallardan?** **HP:**
30 ġaraburun varıdı, mümüş çuval derdik **RD: mümüş mü, ġümüş mü o?** **HP:** mümüş çuval
31 derdik. mümüş çuval derdik, onuŋ ayrı bir modeli varıdı. **RD: bir de alyanak derler,**
32 **model varmış.** **HP:** onu ben bilmeyörüün. **RD: sofranın çeşitleri var mıydı?** **HP:**
33 sofranınĠ çeşitlerini bilmiyoz. işde bi safi bi ġöbekli, sofa yapardık. **RD: iki tak**
34 **yapıyorsun onu?** **HP:** iki tak. **RD: birleştiriyorsun onları.** **HP:** birleştiri_örüüz. işde
35 böyle. **RD: çulvalıkta?** **HP:** çulvalık, ihram işde. yörüklerinĠ ġeydiġi yáni, zırf
36 doċumadan çıkardı. işde şalvar, çeket, annem doċurdu bi ala çeket derdik böyle, kare
37 kare alası varıdı. **RD: çubuk şeklinde mi oluyor, bir siyah bir beyaz mı?** **HP:** çıbık
38 şeklinde. böyle şey var meġik. bi siyah, bi beyaz. attınĠ mı ora öyle sayısı var zaten.
39 ona ġöre ala ala kare. /.../ **RD: pamuġa maġlıç mı derlerimiş.** **HP:** maġlıç deller.

40 mağlıçdan eğirdik dellerdi. yáni bez doğuduk, bez yapallarımış, onu keyellerimiş
41 böyle. /.../ **RD: iři bölüřürdünüz? HP:** beliřirdik, yáni böön birisiniň keçesi
42 yapılacak, satan bi ğadın yapamaz. ödemiş derdik, keşik derdik. **RD: ne derdiniz? HP:**
43 bazısı, ödünçlüğe gelir bazısı da keşikleme dellerdi, yani.

XXIX

Kaynak kişi	İbiş demir, 82, Karakoyunlu
Özellik	Öğrenimi yok, göçbeciliğe devam ediyor
Derleyen	Saffet uysal (SU)
Derleme yeri ve tarihi	Anamas yaylası, Yağlı çukur, Aksu, Isparta. 1996.
Konular	Göç konakları, yaylada bulunan yer isimleri

XXIX/1

1 **SU: evet şu anda anamas yaylasında bulunuyoruz. konar-göçer aşiretlerden birisinin**
2 **çadırındayız ve burada oturan 1318 doğumlu, bir yörük koçasıyla konuşuyoruz. önce**
3 **sizi tanıyalım? İD:** ben, ğarağoyunnu hacı ibiş oğullarından tahta bıçak hüseyin oğlu
4 hacı ibişin, ibiş demir. **SU: sayın demir, bize bu antalya bölgesinde olan yörüklerden**
5 **kimler var, hangi aşiretler var, bunları bir anlatır mısın? İD:** antalya bölgesinden
6 ğarağoyunnu aşiretleri var, serik dikmen köyünde var, serik denđđiz depesi köyünde
7 var, serik duzlaburnunda var, serik çandırda var, serik berēdede var, serik köselerde
8 var, serik teretede var, ğebiz aşsaobada var, ğebiz zeybeklerde var. **SU: yerleştiği**
9 **yerleri uzun boylu saymayalım da hani başka yörüklerden kimler var? İD:** yörük
10 çeşitlerinden hayta yörüĜü var, ğarahacılı yörüĜü var, honamlı yörüĜü var, çakal
11 yörüĜü var, tōngüřlü yörüĜü var, manavlı yörüĜü var, tırtar yörüĜü var, ğorzum
12 yörüĜü var. çakalı söylediğ mi? **SU: antalya bölgesinde olmayıp da başka yerlerde olan**
13 **yörükler var mı, korkuteline doğru, burdura doğru? İD:** her yerde de bu yörüklerden
14 var. her tarafta var. sarıgeçili yörüĜü, hayta yörüĜü, ğarageçili, akgeçili yörüĜü.
15 ondan sonđura ğorzum yörüĜü, manavlı yörüĜü. **SU: şimdi siz yörük olarak, eskiden**
16 **sürekli olarak eviniz falan yoktu sürekli göçerdiniz değil mi? İD:** göçerdik, ğara çadırda
17 oturuduk. yazları geldiğinde yüz elli iki yüz hāne serikden göç ederdik, ğebize
18 ğonardık, ğebizden göç ederdik sinni suyu deyi bir yer var oraya ğonardık. ordan göç
19 ederdik, muňđar gözüne ğonardık. muňđar gözünden göçerek bař boynuna

20 ğonardık. baş boynundan ğöçer sannıya ğonardık. sannıdan ğöçer çobansaya ğonardık.
21 çobansadan ğöçer ğızıl ovaya ğonardık. ğızıl ovadan ğeçer bu yaylanığ topraklarına.
22 yağa_ avşar topraklarından, sonğğura buralara kadar çıkardık, çayır, anamas çayır
23 yaylasına. **SU: evet, son zamanda köylerde toprak aldınız? İD:** toprak aldık, yerleştik.
24 **SU: ama malcılığa devam ediyorsunuz? İD:** malcılāĜa devam ediyörüz dāha. hālen
25 ğoyun, ğeçi sı_ır gibi mallarla çıkıyörüyüz bu yaylalara, arabayla geliyörüyüz şindi.
26 şeyden antalyadan, olduğumuz Ķazadan biner arabayla, antalyadan, ıspartadan, öteden
27 beri eyirdirden, yenĝĝiceden olduğumuz bu yayla köylüklerine gelip arabayla, orda
28 yıkıp evlerimizi sözümlerle yabana merkeplerle daşımağla çıkıyörüyüz bura. **SU: şimdi**
29 **bize eski deveyle göçtüğünüz zamanlardaki havayı, o hengameyi anlatır mısınız? İD:**
30 annadınız, eski yörükler develerini, her adamınĝ altışar, yedişer devesi olurdu. ğücü
31 yeten āĜalarınĝ develerinde, mayalarda, tülülerde yüz çanĝı, ğarnında ğarın çanĝı,
32 üzerlerinde kılım, kılımınĝ üzerinde keçe, boyanmış keçe süs, onunĝ üzerinde çeki
33 ipleri, onunĝ önglerinde ğelinler, teze ğızlar ğöçleri çeker yola düşer, āĜalar ata biner,
34 saltanatıla, türkü çāralağ , ğonalak bu dediĝimiz ğonağlara, ğene ğonalak ğonar, iner
35 çıkarlardı. ğızlar, ğelinler kēyimli, ğoyunnar, ğuzular, sürüler meleşir yolda, davarlar
36 meleşir yolda, sīrlar müleşir yolda, ğelinlerinĝ elinde kīrmen, tengereğ boĝaz çala,
37 hava söyleye saltanatıla gelir gederdi. **SU: evet. şimdi yaylaya geldikten sonra neler**
38 **yapılırdı, ne olurdu, yazın mesela? İD:** yaylaya geldikten sonĝğura herkesinĝ eskiden
39 ğöreneĝ, bir yurda üç dört sene oturan bir kimseninĝ odası olurdu. haTda bizim şurda
40 camininĝ olduĝu yerde süd mandırası varıdı. zeybeĝin ali āĜanınĝ, ğaraĝoyunnular
41 bura çıktıĝında süd veridi. şāhsa ayıt herkesinĝ bullarda odaları varıdı. gelen misefir
42 odalarda āĜırlanırdı. dışarıdan gelen, yolcular odalarda bulunur da, ala vereler
43 yapallardı. bu yörüĝünĝ mesele sāĝımını peynirini alan tüccarlar, ıspartadan,
44 eyirdirden, şarkı ğarā_açdan yünĝlerini alıllar ğörürler, peynirler alıllar mandıraya
45 ğollar bazısını ğötürürlerdi, deĝerlendirirlerdi. ğasaplar gelir, meselā ğuzu alan ğuzu
46 alır izmire şura bura ğötürü, erkeç alan erkeç ğötürü, deve alan deve ğötürü, sīĝir alan,
47 sīĝir ğötürü, etlik malları bu düzelerde zārf ederlerdi. burda yayla bitdikden sonĝra
48 hallatda ğüzleye inerdi. buranınĝ bi kısmı hallata bademli yüzüne bı kısmıda yağa
49 avşar bu muhitlere inerdik ğüzleye. ondan sonĝğura aynı ğonuştuĝum gibi ğöç ederdik
50 ğeriye, antalyaya. ĝışlık için antalyaya ğöçerdik. **SU: biz geldiĝimizde de gördük ki bu**
51 **anamas yaylası geniş bir yayla. burda deĝişik adlarla anılan yerleri bize bir söyler misin?**
52 **hangi yaylalar var? İD:** söylerin, anamasa evvelce gelmezden kōĝlü yaylası, sarı alānĝ

53 yaylası, yağlı çukur yaylası, eşşek alânġġı yaylası. ondan sonġġura ġızıl daġ yaylası,
54 ondan sonġġura yaylacık yaylası, ondan sonġġura pancarlık yaylası, ondan sonġġura
55 aķbel yaylası, ondan sonġġura çilpen yaylası, ondan sonġġura üç ġuyu yaylası, ondan
56 sonġġura dokuz ġuyu yaylası, ondan sonġġura çayır yaylası. ġuzan boġaġazı, ġızıl
57 ġarlık, çukur munġġar, yavlaķ yaylası. **SU: epeyce bir yayla var, peki bu yaylaya başka**
58 **yörük gelir mi? İD:** gelir, tönġüşlüler gelir. eskiden hacı eseliler gelirdi. çakal yörüġü
59 gelirdi. ġaraġoyunnu gelirdi. ondan sonġġura her hanġġı yörüklerden yarıġıP gelen
60 müsafir ġabil ederdik. beş on gelse bu yaylalara hâlen de ġabil ederiz. **SU: şimdi amca**
61 **sizin gençliğinizde kendi yaşantınız epeyce renkli geçmiş. biraz da onlardan anlatır**
62 **mısınız? İD:** ben ġendim ġenşliğimde avcılık yapardım, ġüleş takip eder, ġüleşirdim,
63 ala vere yapardım, ġuyun sürüleri alır, toklu sürüleri izmire ġötürüdüm. erkek sürüleri.

4. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Konargöçerlik, Oğuzların Asya'dan beri süregelen bir yaşam tarzıdır. Bu yaşam tarzını sürdürenler 14. yy da itibaren Anadolu'da yörük tabiri ile anılmaya başlamıştır. Bu nedenle konargöçerlik etrafında kökleri derinlere giden bir kültür çevresi oluşmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde verilen Karakoyunlu Yörükleri Etnografyası aslında tüm yörüklerin yaşam kültürünü aydınlatması açısından önemlidir. Ana iş gücü hayvancılık olan yörüklerin geliştirdikleri ve çok çeşitlilik gösteren süt ürünlerinin ilk ortaya çıkışı hakkında bilgiler verilmiştir. Peynirin, yeni doğmuş ve henüz ot yememiş bir kuzunun işkembesinde belli bir bölümünün (şirden) veya kiriş denen kurutulmuş ince bağırsağın ve yoğurtun ise çiğ veya Hıdırellez'de yağın yağmur sularının maya olarak kullanılmasıyla ilk üretildiği bilinmektedir. Bu Türk göçebe kültürünün dünyaya bir katkısıdır. Ayrıca, hayvancılık etrafında bir kültür gelişmiştir. Buna en güzel örnek, doğum olayının hayvanların cinslerine göre kendine özgü kelimelerle ifadesi yanında, yaşlarına veya olgunluklarına göre isim almaları, Türk dili açısından bir zenginliktir. Koç ayırma geleneği, sürüyü dağa kaldırma geleneği bunlara örnektir. Koyun, keçi, at ve sığır yetiştiriciliği dairesinde gelişen kültür, hayvanlara sadece ticari bir meta olarak bakmadıklarını, adeta ailenin bir üyesi olarak gördüklerini göstermesi açısından da değerlidir.

Yörüklerin mevsimlik olarak yaptığı göçlerin bile belli kurallar içinde yapıldığı bilinmektedir. Deve koşumları, yüklerin pekitilmesinde kullanılan sıra ve en son olarak develerin kilimlerle örtülmesi, develere takılan çanlar, göç sırasında bir düzenin varlığını ve görüntü kirliliğinin ortadan kaldırılarak yerine bir ahenk ve güzellik getirilmesi önemlidir. Burada en kayda değer nokta kullanılan iplerin evrimleştirilerek insana ve hayvana zarar vermeyecek tarzda tasarlanması, şerit haline getirilmesidir. Sonuçta, bağcık ve kolan (golaŋ) gibi sözcüklerin doğmasına ve kullanım çeşitliliğine bağlı olarak "çeki kolanı" gibi genişlemesine neden olmuştur.

Yörüklerin yazla, yayla, güzle ve kışlak yurtlarında geçen mevsimlik yaşam tarzları doğa ile mücadeleyi gerektirdiğinden, özgür ve mücadelecı bir insan tipi yatarmıştır. Yaylada düzenledikleri toylar, bu toylarda yaptıkları güreş, atıcılık ve kazanana ödül verilmesi, eski Türk geleneklerinin günümüze yansımından başka bir şey değildir.

Yörükler, tüm giyimlerini çulfalıkta dokuyarak üretmektedir. Kadınların, kız veya evli olmasına göre başörtüsü takmaları “gösterge bilim” açısından önemlidir. Gelin başlıklarında “cıha” olarak bilinen boyalı kartal tüylerini kullanmaları, ölüm geleneklerinde sesli yas tutmaları “yuğ” eski Türk inancından izler taşımaktadır.

Kilim, seccade, sofraya, ala çuval ve un çuvalı dokumalarında işledikleri yanırlar, Ön Türklerden beri kullanılan damgalardan başka bir şey değildir. Bu damgaların bir kısmını, daha sonra Oğuz boyları kullanmıştır. Bu yanırlarda “Yaradılış Destanının” ve diğeri eski Türk inanç sisteminin izlerini görmek mümkündür.

Sonuçta, yörüklerin hayat tarzı zor bir yaşam biçimidir. Zorluklarla mücadeleyle geçen bu yaşam tarzı sırasında geliştirdikleri düşünce sistemleri, yöntemler, ürünler ve aletler yörüklerle özgü bir terminoloji yaratmış ve bu da dillerinde yer bulmuştur.

İkinci bölümde ses incelemesi yapılmış öne çıkan belli başlı özellikler şunlardır.

Ses bilgisinde

1. Uzun ünlü kullanımı yaygındır, bu uzunluklar asli olabildiği gibi heyecan, vurgu, ve bazı ünlüleşebilen ünsüzlerin komşuluğunda olan ünlülerle olabilmektedir. Ünlü uzunlukları, /ğ/, /n/, /nğ/, ve /l/, /ş/, /r/, /s/,/y/ gibi akıcı ünsüzlerden önce gelen ünlülerde sık görülmüştür.
2. Gerek asli olsun gerekse benzeşme yoluyla olsun kapalı /è/ ünlüsü kullanımı yaygındır.
3. Ünlü uyumu (önlük artlık uyumu) ileri düzeydedir. Bu yabancı kelimelere dahi benzeşme yoluyla uygulanmıştır. Uyuma girme; i- fiil kullanımında, ile, erki, ki aitlik ve bağlaç edatlarında, -kA ve -dİksİra/-dUksUra zarf fiil eklerinde görülür.
4. Dar düz ünlülerin geniş düz ünlülere genişlemesi, en sık ünlü değişimidir. Bu fiil çekimlerinde ikinci hecede de gözlenmektedir.
5. Ünlü birleşmeleri yaygın bulunmuştur.
6. Karakoyunlu Yörük Ağzı, nazal /nğ/ kullanımının en yaygın görüldüğü bir ağızdır. /nğ/ kullanımı ön boğumlanmalı ve arka boğumlanmalı olarak ki şekilde gerçekleşmektedir. Ön boğumlanmalı /nğ/ ünsüzünde /n/ ses birimciği daha baskın, /g/ ses birimciği çok kısa süreli söylenirken, arka boğumlanmalı /nğ/ ünsüzünde /g/ ses birimciği daha baskın söylenmektedir. Ön boğumlanmalı /nğ/ sesi çok sınırlı olmakla birlikte art boğumlanma “ng” sesi çok yaygındır.

7. /n̄g/ foneminden sonra, /g/, /ğ/, /g̃/ ve daha az sıklıkta /h/ ünsüz türemesi görülmüştür.
8. Ön seste /h/ ünsüzü türemesi yaygındır.
9. Karakoyunlu Yörük Ağzında, /k/ > /g/ tonlulaşması en yaygın olmakla birlikte /t/ > /d/, /T/ ve /f/ > /v/, /F/ tonlulaşması da yaygındır.
10. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, yarı tonlulaşma veya tonlulaşmanın yaygın olması sonucu sık olmamakla birlikte “k̄”, “g” ve “h̄” gırtlak ünsüzleri kullanılmaktadır.
11. Sızıcılışma, ön seste de olabilmekle birlikte en sık iç seste /ç/ > /ş/ değişimi ve iç seste /-k̄-/ > /-h̄-/ değişimi şeklindedir.
12. Hece kaynaşması yargın gözlenen bir durumdur. Sıklıkla /ğ/, /g/, /h/, /k/, /y/ ünsüzlerinin düşmesi ve şimdiki zaman çekiminde /y/, geniş zaman çekiminde /r/ foneminin kaybolması sonucunda olduğu gibi, iki veya daha fazla sözcüğün kaynaşması ve birleşik fiillerin kaynaşması yanında aitlik eki ki'nin kaybolması sonucunda görülmektedir.
13. -r- > -l- değişimi en sık gözlenen ünsüz değişimidir.
14. Ünsüz kaybolmasında, /-r-/ ünsüz düşmesi en sık karşılaşılan ses değişikliğidir. Geniş zaman fiil çekimlerinde bir cümlede birden çok geniş zaman çekimi varsa son fiilin çekiminde /r/ korunurken, daha önceki çekimlerinde /r/'nin düştüğü görülmüştür.
15. i- cevhiri fiilinin çekiminde, i- fiili, genelde korunmuş olarak kullanılır.

Şekil Bilgisinde

1. Yapım eklerinde ET de ve Moğolcada kullanılan bazı eklerin korunduğu görülmüştür. Buna örnek ET'de +rAk ekidir. Fiilden fiil yapım eki olarak -AIA eki (sökele-, gezele-) Moğolca bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk defa Orhun Türkçesi'nde tanımlanan +sİrA eki, eski Uygurca metinlerde de kullanılmış ve bir şeyden yoksun olmak anlamında eylem türetir. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda “Duzsuramış”, vs. isimden fiil yapım eki olarak korunmaktadır.
2. Eski Türkçe ve Moğolcada görülen yönelme hâl eki +A'nın, bir lokatif eki olarak da kullanıldığı bilinmektedir. Karakoyunlu Yörük Ağzı'nda, +A'nın yönelme hâl eki olarak kullanılmasının yanında, bir bulunma hâl eki olarak kullanılması korunmuştur. Ayrıca, KYA'nda belirtme hâli yönelme hâli olarak da

kullanılmaktadır. Eski Türkçede bulunma hâli eki +dA, ET de olduğu gibi KYA’nda da ayrılma hâli eki işlevini üstlendiği örnekler bulunmaktadır.

3. Karakoyunlu Yörük Ağzı’nda, “bu, o” anlamına gelen işaret zamiri “ende” yapısının, Klasik Moğolcada, +da/+de bulunma hâli ekini almış “ende” kelimesinin “burda” anlamında, işaret zamiri “ene” kelimesi ise yalın durum hâlinde “bu, o” anlamında kullanılmış olması, bu ağızda bazı kelimelerin ortak Türkçeden beri korunduğunu önermektedir.
4. Yer ve yön zarflarında bu ağıza özgü iki kelimenin birleşmesi sonucu oluşmuş “altıyokarı“, “yüzüñgüyu“, “ayavcı” gibi zarflar bulunmaktadır.
5. İyelik eklerinde, 2. Teklik ve 2.Çokluk kişide -/ñg/ şekli korunmuştur.
6. Fiillerin basit çekiminde 1. Teklik kişide, emir istek kipi 1. Teklik kişi çekiminde -n şeklinin kullanımı yanında, Fiillerin basit, gelecek zaman rivayeti hariç birleşik çekimlerinde 2. Teklik ve 2. Çokluk kişide, emir istek kipi 1. Teklik ve 2. Çokluk kişide, dilek şart kipinde 1. Teklik ve 2 Çokluk kişi çekiminde -/ñg/ biçimlerin korunduğu dikkati çekmektedir.
7. Şimdiki zaman eki “-yörü”, yörü- fiilinin 3. teklik kişi geniş zaman çekiminin /r/ düşmesi ile oluşmuştur. Şimdiki zaman eki “-yörü”nün, bazı şimdiki zaman çekimlerinde 3. Teklik kişi için -yörür şeklinde kullanılması, şimdiki zaman çekiminde geniş zaman çekiminin halen korunduğunu göstermektedir. Ayrıca, yardımcı fiil çekiminde, zarf fiil (-x) +veri(r) yapısı, 3. Teklik kişi, 2. ve 3. Çokluk kişi çekimleri geniş zamanı bildirmesine rağmen, bu ağızda şimdiki zamanı bildirmektedir. Bu da şimdiki zamanın sonradan çıktığını gösteren bir katkıdır.
8. Eski Türkçede görülen geçmiş zaman işaretleyicisi -yIk/-yUk eki, yaygın olarak kullanılmıştır. Ayrıca, ET’de görülen, mış’lı geçmiş zamanı ifade eden -ık, -ik, -uk, -ük eki, çekim eki fonksiyonunda kullanılmış ve korunmuştur.
9. Görülen geçmiş zaman hikâyesi, daha çok, sonuç, beklenmedik bir olay, şaşkınlık ve sebep işlev fonksiyonu üstlenmiştir.
10. Bu ağızda birleşik fiil kullanımı yaygındır. Zarf fiil (-X) + yardımcı fiil yapısında olan bu kullanım bilinen tezlik, süreklilik, gereklilik yanında aniden olan eylemleri, rica ve istek bildirme gibi diğer semantik işlevler üstlendiğini görülmüştür.

11. Zarf fiil (-X)+ botoru (r) yapısı, KYA’nda fiil+(X)p yapısından farkı; eylemin daha önceden yapılmaya başlandığı ve konuşulan anda da eylemin devam ettiğini göstermektedir.
12. Zarf fiil (-X)p yapısı, sadece iki eylemin biri tamamlandıktan sonra yapıldığını değil, iki eylemin aynı zamanda yapıldığını ve geçmişde de eylemlerin ardışık yapıldığını göstermesi açısından önemlidir.
13. “Zarf fiil (-X) p yörüdüğü” yapısı, bir eylemin geçmişte sürekli yapılmış olduğunu bildirmesi açısından bu ağza özgü saptanan zarf fiil kullanımındır.
14. “-Sıra” zarf-fiil eki ve türevleri -InsIrAk /-UnsUrAk, -InsIrA/-UnsUrA, -InsAk/-UnsAk, -InsA ekleri, Standart Türkiye Türkçesi’nde kullanılan “-(y)IncA/-(y)UncA” zarf fiil ekinin fonksiyonuna yakın bir anlam üstlenmektedir. Bu KYA’nda saptanılan en belirgin özelliklerden biridir.
15. Bu ağızda kullanılan -dIksIrA/-dUksUrA eki, STT’nde kullanılan “-dIkçA/-dUkçA” zarf-fiil ekinin görevine yakın bir görev üstlenmektedir.
16. Yine bu ağızda kullanılan -(y)AsIyA eki, Eski Anadolu Türkçesinin işlek bir sıfat-fiil eki olan -AsI ekinin ağızlarda yaşayan bir şeklidir ve “-ecek kadar, bir zamana kadar” anlamı üstlenmiştir.
17. -mAyIn eki, -madan/-meden zarf fiil ekinin, ET’de kullanılan şeklidir. Karakoyunlu Yörük Ağızı’nda korunmuştur.

5. BÖLÜM

SÖZLÜK

A

aba : Abla; yaşça büyük kız kardeşe seslenme, hitap şekli (XV/1-113)

Bu kelime Orhon Yazıtlarında “apa” olarak verilmiş, “ata, ecdat, büyük (unvanlarda)” anlamında kullanılmıştır.¹⁵² KYA’nda büyük bacı unvanında kullanılmaktadır.

abıç arası : İki uyluğun veya iki bacağıın arası (XXI/2-28)

acar : Güçlü, çetin (XI/1-150)

adamaqıllı : Tamamen, Tam anlamıyla, iyice (XIII/3-5)

adaş : Arkadaş, yoldaş, dost (XXV/2-201)

DLT’te aynı Karakoyunlu Yörüklerdeki anlamında verilmiştir (DLT, C: I, s: 61)

āġız : Yeni doğum yapmış hayvanın sütü (XVII/3-119)

DLT’te *Aguj* şeklindedir ve “inek veya koyun doğurduktan sonra ilk gelen süt” olarak tanımlanmıştır (TLT, C. I, s.55).

ōġōl- : İnsanların toplu olarak akması hareket etmesi, bu sözcük daha çok toplu olarak buğday, arpa, nohut gibi iri taneli tahılın akması, aşağıya inmesi anlamındadır (VIII/1-19). **ōġōlerek.**

āġrıġ sür- : Yörüklerin güz göçü sırasında un ve tahıl içeren yüklerin bir veya iki gün öncesinden varılacak yere (bir veya iki konak ileriye) iletmek (XVII/1-174).

aġ : Ak, beyaz (XI/2-76).

aġ- : Yükselmek, yukarı doğru gitmek, tırmanmak (XII/2-1). **āġdıġ**

aġ appak : Bem beyaz (IX/1-271).

āġa : (1) Kendinden yaşça büyük erkek kardeşe veya yaşça büyük bir erkeğe hitap şekli (V/1-74).

: (2) Bir obada nüfuzlu, zengin veya söz sahibi kişi (X/1-136)

¹⁵² Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 122.

- āğabeğ** : Birinin kendinden yaşça büyük erkek kardeşine; biraz da saygıyı ifade eden hitap şekli (I/11-4)
- ağanak** : Anne karnında cenini besleyen göbek bağı ve yavrunun içinde büyüdüğü zarla kaplı kese, plasenta (XX/2-92)
- ağart-** : (1) Beyazlatmak (XXII/1-96)
(2) Utandırtmamak (VI/1-14)
- DLT’te benzin yüz renginin korkudan, kötü haberden değişmesi anlamında kullanılmıştır. Anıng yüzi ağdı (Onun rengi bozuldu-DLT C.I, s.173)
- ağdır-** : (1) Yukarı sürmek, yukarı sevk etmek (XXV/1-19)
(2) Yüksekçe çıkarmak (VI/2-39)
- Bilge Kağan yazıtında “ag-” “yükselmek” olarak verilmiştir.¹⁵³ DLT’te ağ-, olarak verilmiş. Bu anlamları dışında başka anlamlara da gelmektedir.
“Kut kuwiğ berse idhim kulinga
Künde ışı yükseben yokar ağar”
(Tanrı bir kuluna kutluluk ve ululuk verirse her gün onun işi yükselir (DLT, C. I, s.320).
- ağıl** : Etrafı çit ile çevrili küçükbaş hayvan yatağı (IX/2-7)
DLT’te *agıl* koyun yatağı olarak verilmiştir. (DLT C. I, s.73)
- ağrık** : Güzün, kışlık ihtiyacını yayla köylerinden sağlayan yörüklerin un ve tahıl çuvallarına denir. Ev eşyasından ayrı olan bu yük grubuna ağrık adı verilir (VIII/1-345)
- Ağrık* aslında bir göçebe terimidir. Güzün, kışlık ihtiyacını yayla köylerinden sağlayan yörükler, bunları develere yükleye bilmek için çuvallara yerleştirir. Ev eşyasından ayrı olan bu yük grubuna ağrık adı verilir. DLT’te *ağruk* olarak gösterilmiş ve pılı pırtı, ağırlık, yük anlamındadır (DLT, C. I, s.25).
- ağrık çadırı (evi)** : Ağrık götürülen konalgada kurulan içine ağırlıkların bulunduğu çadır (VIII/1-341)
- ağkızıyoğarı** : Sırtüstü, yüzü yukarı (IX/1-465)
- ağma** : Sorguç, reçine, yapışkan olan nesne (IX/1-51)

¹⁵³ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 62.

- al** : Kırmızı, kızıl (II/1-119).
- Kına renginde olan renk. DLT’te *al çüvüt (al renk)* olarak verilir (DLT, C. III, s.162).
- ala** : (1) Renkli ve desenli (IV/10-6)
: (2) Karışık (XXIV/3-82).
- Uygur dönemine ait Irk Bitig Fal kitabında, ala; ala, alaca, karışık renkli olarak verilmiş.¹⁵⁴ DLT’te, ala, alaca; teninde alalık bulunan kişi olarak tanımlanmış. Ayrıca, mecazi anlamda kullanımı gösterilmiş. “İnsanın alası içinde, hayvanın alası dışında” (DLT; C. I, s.91).
- ala vere** : Alış, veriş, ticaret (XXIX/1-63)
- alānġ** : Dağlarda geniş düzlük yerler (XXV/1-158)
- DLT’te düz ve açık yer olarak tanımlanmıştır. Alang; yazı, düz ova demektir (DLT, C. I, s.135)
- alayçık** : Çubukların bir tünel halinde eğilerek üzerine keçe veya çadır çulu serilmesi ile oluşan çadır, evcik. Daha sonraları mutfak amaçlı kullanılmaya başlanmıştır (XXV/2-210)
- DLT’te “alaçu (alaçuk, çadır)” şeklinde görülmektedir (DLT, C.I, s. 136).
- alma** : Elma (VIII/1-231)
- DLT’te de aynı seslendirme ile ifade edilmiştir. (DLT; C. I, s.130)
- altıyoqarı** : Yukarı doğru, aşağıdan çok yukarıda, aşağıdan yukarıya doğru (I/8-11)
- ana yaşmāġı** : Geline gelin başlığı takıldıktan sonra örtülen oyalı yazma (IX/1-357)
- anaç** : Anaya özgü tüm davranışları sergileyen; koruyucu, kollayıcı, üretken (XI/2-97)
- DLT’te anaç “herkesin anası imiş gibi kendini sevdiren, küçüklüğünde büyük bir anlayış gösteren kız” şeklinde tanımlanmıştır (DLT, C.I, 52).
- anġdaç (andaç)** : Hatıra, teberik, yadigâr (XIX/2-44)

¹⁵⁴ Tekin, Talat., *Irk Bitig*, TDK Yayınları, Ankara, 2011, s. 49.

- anġına** : (1) İki Şeyin birleştiği yer, kısım, sınır (IX/1-551)
: (2) İçine, içinde, katına, katında (I/4-4)
- anıtla-** : Korkutmak amacıyla vuracaktım gibi yapmak, hareketlenmek (XXI/1-148).

Bilge Kağan yazıtında “anıtla-”, Korkutmak, tehdit etmek anlamında verilmiş. "anı anıtayın tip söledim-onları korkutayım diye sefer ettim"¹⁵⁵
- apala-** : (1) Emeklemek (bebek) (XVII/3-42),
(2) Emekler gibi sürünmek, yürümek (XVII/2-136)
- apaz** : İki elin avuç içinin birleştirilmesi ile oluşturulan hacim, avuç dolusu (XI/4-21)
- arala-** : (1) KarmaŐık bir yapıyı sökmek, birbirinden ayırmak (XXIV/6-87)
(2) Kavga eden iki kişiyi birbirinden ayırmak, kavgaya son vermek (IX/1-444)
(3) Bir işin sonunu getirmek (XXIV/6-87)
- aralaŐ-** : Uzaklaştırmak (XXVII/1-47)
- aralı** : Uzak (IX/1-533)
- öret-, (<öğret-)** : Kandırmak, sözle ikna etmek (XVII/1-196)- **öretmiŐler**
- argaç** : Dokumacılıkta, enine (yatay) dokunun ip (XXIV/6-111).

DLT'te “arkaÇ” olarak verilmiş (DLT, C. I, s.118). Clauson “enine atılan ip anlamında” arka:Đ kelimesi vermiştir. Bu kelimenin sinonimi olan “argaç” kelimesinin Orta çağda Çağatayca'da, Osmanlıda ve Türkiye Cumhuriyetinde görölmeye baŐladıĐını yazmıştır.¹⁵⁶
- arı** : Temiz (IX/1-282), saf ve katıksız (X/1-212)

DLT'te Arığ, “temiz” olarak verilmiş (DLT, C.I, s.63).
- arık** : Ark, küçük hendek (XI/1-147).
- arılık** : UĞur getirsin diye verilen az miktarda para, eşya, hayvan (CIX/1-390)

¹⁵⁵ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK, Ankara, 2006, s. 64.

¹⁵⁶ Clauson, Sir Gerard., *An Etymological dictionary of Pre-Thirteen century Turkish*, The Clarendon Press, Oxford, 1972 s. 978.

- arkaç** : Arkası, arka tarafı (I/8-1)
- arkaçlan-** : Arkasını (bir dağa, akrabalarına, yakınına) vererek korunmak, güçlü hissetmek, arkasında olmak, bulunmak (XXV/1-18)
- art** : Arka, arkası (IX/2-66)
- aşkı** : Kuzular için kuzluğa asılan yapraklı dal (IX/1-91)
- āş** : Bulgur pilavı (XXIV/3-106)
- Kelime, Kül Tigin Yazıtında “aşsız (yiyeceksiz)” anlamında kullanılmış.¹⁵⁷ DLT’te “yemek” anlamında verilmiştir (ol manğa aş aşattı-o bana yemek yedirdi- DLT, C. I, s. 210).
- aş-** : (1) Yüksek bir yeri, bir beli geçmek. Bir dağın üzerinden giderek bir yüzünden öbür yüzüne geçmek (V/1-55)
(2) (gün-güneş) batmak (I/14-28)- **gün aşmadan**.
- Orhon Yazıtlarında “altın yışıg aşı ermiş –Altay dağlarını aşarak” da olduğu gibi bir dağı geçmek anlamında verilmiştir.¹⁵⁸ DLT’te de aynı anlamda kullanılmıştır (DLT, C.I. s: 173). Sözcüğün “batmak” anlamı, KYA’da günün (güneş) ufuktan öbür yüze geçmesi, yani dünyanın öbür yüzüne aşması şeklinde tanımlanmaktadır ki bu kozmolojik bir tanımlamadır.
- aş dök-** : Aş yapmak, pilav yapmak (X/1-180)
- aşana çadırı** : Düğün yemeği vermek için ayrıca kurulan çadır (IX/1-338)
- aşık** : Kol ve bacakta bulunana eklemler, eklem yerleri (XXIII/1-160)
- aşırtmalık** : Devenin havudunu kaplayan keçe (XXI/1-48)
- aşıt** : (1) Dağın öbür yüzü, aşılmış tarafı, dağın aşılmış tarafı (XXV/3-34)- **aşıt <aş-**
(2) Dağın veya bir tepenin aşılmış tarafı görülmediğinden “gizli” anlamı vardır (XXV/3-33)
- atacak** : Yünü kabartmak için kullanılan yay sisteminde kirişi titretmek için kullanılan ağaç gereç (XXIV/2-248)
- avağan** : Heyecan, bunaltı (IV/3-15)
- avkala-** : Ovalamak, okşamak (VI/2-50)

¹⁵⁷ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 30.

¹⁵⁸ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 60.

- aya** : Erkeklik bezi (III/2-45)
- ayakÇak** : Çulfalık tezgâhında ayakla basılan küçüyü hareket ettiren ağaç gereç (IX/1-247)
- ayâvci** : Aşağısı, alt tarafı (I/1-30)
- Ayran** : Yoğurdun tulukta bişşek (dibek) ile dövülmesi ve tereyağının alınmasını takiben geride kalan ürün (XVI/2 -33)
- DLT’te aynı anlamda kullanılmış (DLT; C. I, s.120). Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek” ayran değildir. Çünkü yağın ayrışma işlemi gerçekleşmemiştir. Bu içeceğe adı üstünde “çalkama” denir.
- azğan** : Develerin çok sevdiği dikenli bir bitki (III/2-121)
- azık** : Çobanlar dağda kaldığı zaman on veya on beş günlük verilen yufka ve yiyecekler (XI/2-4)
- DLT’te azuk şeklinde geçmektedir ve aynı anlamdadır (DLT, C.I. s: 66).
- âzını eğ-** : Taklit etmek, aynısını yapmak (XI/2-114)-
- B**
- bağ** : Çadırın dik durmasını sağlayan sekiz adet ip (IX/2-54)
- bağcak** : Hayvan ve insanın zarar görmemesi için şerit şeklinde dokunmuş ip (XII/4-202)
- Bağ sözcüğü DLT’te “düğüm, bağlanmış demet, odun ve bunların bağlanmasını” tarihlenmektedir (DLT, C. III, s.152., C. II, s.21). İşte bu bağı yapacak ipe yani bağa bağ-cak denilmiştir Bağcaklar, ince uzun şerit şeklinde olan dokumalardır ve ip yerine kullanıldığından hayvana ve insana zarar vermeyecek şekilde tasarlanmıştır.
- bağdaş-** : Uyuşmak, uymak, anlaşmak (IX/1-496)- **bādaşmadı**
- bağdaşık,** : İki çadıra ait koyunun karıştırılarak iki komşu çobanın koyunu sırayla gütmesi (XXIV/2-325)- **bādaşığımış**
- baharın** : İlk baharda (XI/4-1)
- bağara** : Çadırın elçeğine tespit edilmiş ve çadır ile bağları bağlamaya yarayan ağaç gereç (XXIV/1-9)

- batal olmak** : Eski olmak, ortadan kalkmak (II/1-229)
- bayā** : Epey, hayli (I/1-6)
- beğer-** : Keçinin canı yanınca, acı acı ses çıkarmak (XXIV/2-231)-
bēğērdi
- bel** : Dağların geçit verdiği yerler (IV/6-5)
- bel-** : Bölmek, parçalara ayırmak (XXV/1-53)- **beliversin**
- bele-** : Diğer bir şeyin içine gömmek, gömülmek, gark etmek, katmak (XVII/2-109)- **belerdi**
DLT'te" bulaştırtma" anlamında kullanılmış (DLT, C.III, s.270).
- belenġ** : Yüksekçe tepecikler, tepeler (XXVI/4-61)
- beliş-** : Bölüşmek, paylaşmak (XXVIII/1-41)-**belişirdik**
- belle-** : Öğrenmek, kavramak (XIII/3-5)- **bellerdim**
- bellik** : Ölçü, sınır belirleyici işaret (XIX/2-35)
- berinġle-** : Ateş çıkmasına bağlı olarak daha çok çocuklarda, uykusunda sayıklamak, uykusunda konuşmak, uyku sırasında bilinçsiz hareketler yapmak, kâbus görmek, kaygılı düş görmek (XVII/3-74).
DLT'te "belinġlemek" şeklinde verilmiştir. "Er belinġledi-adam bir korku ile uykusundan sıçradı, DLT, C. III, s.409). Dede Korkut Hikâyelerinde 'Meğer hânım, o gece soylu Oğuzun devleti, Bayındır Hân'ın güveyisi, Ulaş oğlu Salur Kazan kara kaygılı düş gördü, belinledi.¹⁵⁹
- berk-** : Ezilmek, incinmek, incinmeye bağlı yumuşak dokunun şişmesi (XI/2-324)- **berkmiş**
- beserek** : Buğra (Çift hörgüçlü, erkek deve) ile yoz dişi devenin çiftleştirilmesi ile elde edilen iğdiş edilmemiş ve damızlık olarak kullanılan, çift hörgüçlü, tülü deve (XVI/2-19)
- bez** : Çulfalıkta pamuk ipliğinden dokunan dokuma: daha çok iç giyimde kullanılır (XV/1-79)
- beze** : Yuvarlak yuvarlak kesilmiş hamur (ekmek yazmak için), (XXIV/4-20)

¹⁵⁹ Gökyay, Orhan Şaik., *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh yayınları, İstanbul, 2003, s. 54.

bezele-	: Hamuru yuvarlak yuvarlak yapmak (XXVIII/1-3)- bezeledik
biciğ	: Meme (XVI/2-85)
bıdırdan-	: Kendi kendine konuşmak, alçak sesle konuşmak (XXIII/1-148)- bıdırdanmış
biliş	: Tanıdık, bildik kişi (XIII/1-175)
birinti	: Topluluk, toplanma (XV/1-13)
birikle-	: Toplamak, bir araya getirmek (X/I-182)- birikledi
birle-	: Toplamak (IV/7-1)
birlen-	: Toplanmak, bir araya gelmek (IX/2-117)- birlenirdik
bisēl	: Hayli, baya, çok (I/4-4)
bişme	: Kuru fasulye, nohut gibi pişirmek için kullanılan bakliyat. <pişir, (XV/1-172)
bişşek	: Yayık dövmede kullanılan ahşap araç (III/1-82)
bitiştir-	: Ucu ucuna ulamak, yapıştırmak (XIX/2-31)- bitiştiriydik
bobaçya	: Papatya ve bitkisi (XI/2-298)
bocala-	: Zor durumdan çıkmaya çalışmak, uğraşmak (XXVI/2-79)- bocalarsınğ
boduş	: Su koymak için kullanılan küçük su kabağı (XXV/1-196)
boğçala-	: Bir bezin içine koyarak kapatmak (I/9-5)- boğçaladım
boğuş-, boğuştur-	: Kavga etmek, mücadele etmek, özellikle köpeklere kavga ettirmek (XXV/3-47)- boğuşturuverdiler
boşan-	: (1) Hayvanın bağlandığı ipten kurtulması (I/14-3) (2) Sürünün yattığı yerden habersiz olarak gitmesi (VIII/1-267) (3) Silahın kontrolsüz ateşlenmesi (XXII/1-41)
botla-	: Doğurmak (deve), (X/3-11)- botladı

KYA’nda devenin yavru doğurması anlamına gelen bodlamak kelimesi, Irk Bitiğ (Fal Kitabı) adlı el yazması kitapta “*budulamak*” şeklinde verilmektedir.¹⁶⁰

- botlacı** : Develerin gebe olması (IV/5-22)
- boyna (boyuna)** : Devamlı, sürekli (IX/1-281)
- boynundan** : Bir yerin giriş veya çıkışındaki dar alan (I/8-9)
- bozula- bozular** : Devenin istekli olarak veya acı içinde çıkardığı ses (X/3-23)-
DKH’nde “buzula-”¹⁶¹ veya “buzlaş-”¹⁶² olarak, “Bağıra bağıra ağlamak, deve bağırma” anlamında verilmiştir.
- böcü** : Kurt (XXIII/1-107)
- böğet** : Çayların durağanlaştığı ve gölleştiği yerler (IX/1-273)
- böğür** : Bel ile göğüs kafesi arasında olan vücudun yan tarafları (XVII/1-192)
- börtle-** : Haşlamak, kaynamak (XXIV/1-50)- **börtlesin**
- buğur** : Buğra. Saf ve arı ırk olan (Asya devesi) ve damızlık olarak kullanılan çift hörgüçlü, olgunlaşmış erkek tülü deve (III/1-64)
- bucağ** : Dağ eteklerinde, dağların içine girinti yapan düz yerler (III/1-86)
- bud** : Kollar ve bacaklar gibi insan uzvu (XI/2-283)
- buda-** : Dallarını kesmek (XVII/1-185)-**budayacak**
- buğu** : Isıtılan yaş bitkilerin çıkardığı buhar (XXI/2-90)
- bulamaç** : Süt, un ve yağ karışımının ateşte pişirilmesiyle çabuk yapılan bir yiyecek (XXIV/2-22)
- bulaş-** : (1) Bir işe başlamak (IX/2-86)- **bulaşırız**
(2) Geçmesine, atlamasına neden olmak (IX/1-579)
- burunsuluk** : Develerin yularında takılı olan ve burunun yalanlanmasını önlemek için kullanılan kırmızı keçe (XXVI/2-45)

¹⁶⁰ Orkun, Hüseyin Namık., *Eski Türk Yazıtları*, TTK Basımevi, Ankara, 1987, s. 266.

¹⁶¹ Gökyay, Orhan Şaik., *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh yayınları, İstanbul, 2003, s. 54.

¹⁶² Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK yayınları Ankara, 1997, s. 63.

- buy-** : Donmak, üşümek, donarak ölmek (I/3-14)- **buymuş**
- DLT'te "budh" şeklinde verilmiştir. Kelimedeki –dh-sesi, ses yumuşaması gereğince –y- sesine dönüşmüştür. (DTL, C. III, s. 439).
- buzāla-** : Sığırlar için kullanılan yavru doğurmak (IX/1-125)
- büğü** : Eğri, kambur, eğri-büğü ikilemi ile de kullanılır (XX/2-51).
- bük** : Dağ eteklerinin arasında veya ırmakların kıvrımları arasında bulunan açık alanlar (IV/4-16)
- büküş** : Yufkanın içine peynirli çökelek konularak ve yufka ekmeğinin ikiye katlanarak yapılan gözleme. Yağlı istenirse içine konur veya dışına sonradan sürülebilir (III/2-128)

C, Ç

- canavar** : Kurt (XXV/1-149)
- ceh** : Köst koyununu (koyunun önüne giden koyun) işaretlemek için, kuzu iken kırkıldığında sırtına bırakılan tüy demeti, işaret, nişan (XXIV/2-119)
- cıkla** : Bir şey yapmadan, sadece (XXIV/5-131)
- cavır** : Gayri Müslim, yabancı uyruklu (XI/2-34)
- cıngıl** : Gelin başlıklarında kullanılan ve sarkan gümüş süs takısı (II/1-148)
- cingilde-** : Az az ağlamak, üzölmek (XIII/4-32)
- cırmağan** : Çulfalıkta tezgah ipinin asıldığı iki adet makara (IX/1-246)
- cumbulu** : Testi veya büyük kapa konan yoğurt ve bunun çalkalanarak yağ çıkarma işlemi (XXIV/1-26)
- çāĞşak** : Dağ zirvelerinin yamaçlarında, dökölen taşların oluşturduğu ince taş ve çakıllı yerler (XI/2-313)
- çağla -** : Geçıştirmek, savmak (I/12-40)- **çağlıyiveriymiş**
- çağlık** : Gençlik (IV/3-19)- **çağlıımız**
- çağrı** : Davet (X/1-107)

- çal-** : (1) Sürmek, sıvamak (I/5-16)
(2) Gizlice almak (III/1-199)
(3) Ses vermek, bir çağrıyı söylemek (IV/7-3)
(4) Müzik aletinin ses vermesini sağlamak (VI/2-48)
(5) Kalemle yazmak (XIII/1-207)
(6) Mayalamak (III/2-127)
- çalba** : Yüksek kır ve yaylak yerlerde yetişen ve birkaç türü olan bir bitki (XXIV/1-25)
- çalğı** : (1) Müzik aleti (VIII/1-206)
(2) Radyo (XII/2-3)
- çapıt** : Bez parçası (I/9-5)
- çark** : İp eğirmek için kullanılan ağaç gereç, çırık (IV/9-16)
- çarpana** : Bağcık dokumacılığında kullanılan üzerinde iplerin geçeceği 4 veya 8 adet delik bulunana kare şeklindeki ahşaptan veya keçeden yapılmış gereç. Desen ihtiyacına göre 4 kattan 24 kata kadar olabilmektedir (XII/3-30)
- çarpanaz** : Çarpana (XXIV/2-1)
- çāşır** : Koyun yününden dokunan şalvarın çulfalıktaki ham hali.
(<çağşır) Dokumayı sıklaştırmak için tepme işlemi yapılmamış hali (XXV/2-36)
- çat-** : Ulaşmak, arkasından yetişmek (XX/1-69)- **çatdım**
- çav-** : Bir kötü kokunun hava yoluyla buruna ulaşması, kişinin bunu hissetmesi (XXV/3-79)- **çavmaya durdu**
- çebiç** : Altı ay ve 2 yaş arası erkek veya dişi keçi (XVII/1-81)
- çek̇i** : Başa kıvrılarak ve dürülerek bağlanan yazma (II/1-113)
- çek̇i golanğı** : Develeri pekitmek için kullanılan kolan (XXVI/2-21)
- çeltek̇** : Asıl çobanın yanında onun buyruklarını yerine getiren yeni yetme çoban, yardımcı çoban, genellikle çocuklardan olur (XXV/1-25)
- çez-** : (1) Dokunan iplerin hesaplanarak dokunmaya hazırlamak (IX/2-84)
(2) Çözmek, sökmek, (bağı) çözmek (XI/2-257)
- çezin** : Dokumada iplerin belli bir çile ve sayıda olması (XII/4-204)

- çıkı** : Küçük boğça (XXIV/1-46)
- çıkı-** : Boğçalamak (XXIV/1-46)
- cıha** : Gelin başlığında, diklemesine dizilen renkli kartal tüyleri (II/1-128), “kartal yeleşti” de denilmektedir.
- DLT’te “cıwa” olarak verilen ve “cinlerden bir bölüm” (DLT, C. III, s. 225) olarak tanımlanan kelimedeki cinleri sembolize ediyor olabilir. Gelini kötü talihe karşı koruyan cinleri ifade ediyor olabilir. KYA, kelime “ci:a, cıwa” şeklinde de seslendirilmektedir.
- çınğa** : Küçük alev parçası, küçük közlemiş odun parçası (XV/1-108)
- çınğgır** : İz, sürünün otlarken gittiği yerlerde otun çığnenmesi, dışkısının bulunması kısaca iz bırakması (VI/2-59)
- çınğış** : Çoklu ışık, çoklu alevcikler (XXIV/5-38)
- çırakman** : Üç bacaklı bir ağacın dikilmesi ile oynanan bir oyun (III/1-110)
- çırınak** : Kuşların, özellikle yırtıcı kuşların tırnakları (XXV/2-34)
- çiğ** : (1) İşlenmemiş, kolayca kopan (VIII/1-169)
(2) Pişmemiş (XVI/2 -62)
(3) Sabahları su buharının su damlacıkları yapması (XXIV/6-15)
- çiğın** : Omuz (VII/1-44)
- çilbirik** : Örgü için kullanılan bir çeşit çalı (IX/1-84)
- Çilce parmağı** : Serçe parmağı, elde beşinci parmak (IV/8-36)- **çilçe barnāÇānggı**
- çile** : Kilim dokumaya hazırlanırken (çezilirken) ıstarın merteginin her bir tarafında karşılıklı ipler bulunur. Mertekte her bir tarafa düşen iplerden 4 tanesi bir hizada olacak şekilde düğüm atılır. Bir yüzde, 4 ip sayılır ve bu dört ipin 10 katı olacak sayıdaki (4X10: 40) ipe bir çile denir. Bir kilim 6 veya 7 çileden oluşur (IX/2-84)
- çilte** : Deve havudunun içinde bölümlenerek kamış otunun katıldığı seyrek bez (XXIV/2-27)
- çim-** : Yıkılmak, banyo yapmak (XVII/1-124)- **çimdirdi**
- çimke** : Küçük parçalara ayrılmış veya çok az su damlası (XV/2-56)

- çimkelet-** : Suyun damlalar halinde sıçramasına neden olmak (XV/2-56)-
çimkeletme
- çimki-** : Su veya sıvı şeylerin damlalar halinde sıçramak (XXIV/1-53)-
çimkir
- çint-** : Çok ufak parçalara ayırmak, ince ince doğramak (XVIII/2-47)-
çintdik
- çirpi** : Yay ile yün atmada kullanılan kirişi bir düzende tutmaya ve yün sıvanmasını engelleyen ince ağaç gereç (XVI/2-40)
- çitil** : Küçük bakraç (IV/5-53)
- çitili** : Birbirine yakın ve çok (XII/4-218)
- çitille-** : Birbirine sokmak, (<çiti-; birbirine sokarak sağlamlaştırmak) (XXIV/4-126)
- çoğşar-** : Ateşi gürlendirmek, coşturmak (XXI/2-96)
- çok-** : (1) Gagalamak, yemek (I/9-17)
(2) (çoğmuşlar); Topluca aniden üzerine çullanmak (IX/1-440)-**çokarımış**
- çoğ-** (çoğ-) : Topluca, aniden çullaşmak, başına birilmek XXV/3-14)-
çoğuvermiş
- çomaç** : İçinde katık veya çökelek bulunan yufkanın yuvarlanması ile hazırlanan aperatif yiyecek (XXV/2-44)
- çomça** : Büyük ağaçtan yapılmış kaşık, kepçe (IV/8-43)-**çomçanığ**

“Çom/çöm), ET’de suya “batmak” veya “dalmak” anlamında kullanılmaktadır^{163,164} Çomça sözcüğü, muhtemelen ET’deki çom- fiilinin -(X)ş- işteşlik eki almış ve üzerine -a eki alarak *çomuşa şekline dönüşmüş, sonra da orta hece ünlüsünün düşmesi ve /ş/ ünsüzünün /ç/’ye benzeşmesiyle çomça şeklini almış biçimi olabilir. Eşitlik hali ekinin eklenmesi ile kalıplaşmış ad yapılmıştır. “Dalan, daldırılan nesne” anlamında çomçaya dönüşmüştür. Bu, Divanü lügat-it Türk’te çöm olarak geçmektedir ve dalmak, çimmek anlamında kullanılmıştır (DLT, C. 1, s. 401). Ayrıca çomça kelimesi aynı eserde “çömçe olarak kepçe anlamında verilmiş ve kelimenin Oğuzca olduğu belirtilmiştir (DLT, C. I, s. 417).

¹⁶³ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin grameri*, Cevi: Mehmet Akakalın, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s. 272.

¹⁶⁴ Clauson, Sir Gerard., *An Etymological dictionary of Pre-Thirteen century Turkish*, The Clarendon Press, Oxford, 1972, s: 422.

- çontu** : Kalça kemiği (XXVI/1-186)
- çök-** : Devenin dört ayağı üzerine oturması, oturmak (IV/5-35)
- çökelek** : Ayranın kaynatılması ile elde edilen çökelti (XVII/2-90)
- çöker-** : Ayranın veya peynir suyunun kaynatılarak proteinden zengin tortunun dibe çökmesini sağlamak (XV/1-166)- **çökeriyiz**
- çömeş-** : Kıçı yere değmeyecek şekilde, ayakları üzerine oturmak (IX/1-216)- **çömeşdinde**
- çul** : Keçi yününden, kıldan olan dokuma (XXVI/1-132)
- çulfalık** : Çul, şalvar, ihram dokunan tezgâh (XXV/2-38)

D

- dabışgan** : Tavşan (III/2-1)
- Tonyukuk Yazıtında tabışgan; “keyik yiyü, tabışgan yeyü-yaban hayvanları yiyerek, tavşan yiyerek” olarak geçmektedir.¹⁶⁵ Yine aynı yazılışla Uygur metinlerinde vardır.¹⁶⁶
- dağarçık** : Derinin iyileştirilerek kıymetli eşyaların veya yufkanın küflenme ve gevremesini engellediği için ekmeğin saklandığı deri kap (XXIII/1-114)
- dağarçık** (dāğarçık)
- dağ-** : Bağlamak, sabitlemek (VII/1-47)-**dağarsıng**
- daklaş-** : Peşine düşmek, arkasından gitmek (XI/2-115)-**daklaşırvermişler**
- dala-** : Isırmak (XXIII/1-51)
- dalaz** : Hortuma benzer kuvvetli rüzgar (XVII/2-134)
- damızlık** : Üretimde kullanılan erkek hayvan (XV/1-89)
- darı** : Mısır (I/12-70)
- davar** : Keçi, keçi sürüsü (XII/2-1)
- davlı** : Eylenmiş öküz gönü (IX/1-6)

¹⁶⁵ Tekin, Talat., *Yonyukuk Yazıtı*, Simurg, Ankara, 1994, s. 5.

¹⁶⁶ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 303.

- daylak** : Yoz deve ile buhurun (buğra) çiftleştirilmesi sonucu elde edilen 2 veya 3 yaşında erkek deve (III/1-65)
- dehşet** : Deyiş, söyleyiş, yakım, ağıt (XXIV/2-334)
- debele-** : Ayaklarını ileri geri bilinçsiz hareket yapmak, germek (XXVI/1-197)
- değme** : Her, her bir (I/1-19)
- değşir-** : Değştirmek (XIII/1-294)
- değşiril-** : Değştirilmek (XIII/1-294)- **değşirildiğinde**
- dekē** : Teke (XVI/1-86)
- deňgil-** : Hafif vücudun yan üstüne boyun ve baş yukarda olacak şekilde yatmak (XXIV/2-107)- **deňgiliverisiňg**
- deňgiz** : Deniz (XXV/1-13)
- denk** : (1) İki çuval bir deve yükü oluştururken, iki çuvaldan biri, denk olarak bilinir (XXV/2-50)- **çuvalıňg (yükiün) dengi**
(2) Rast (III/1-180)
- depekmiňg** : Delimiňg depekmiňg ikileminde kullanılan depek sözcüğünün ne anlama geldiđi anlaşılamadı (I/9-14)
- depin-** : Yürümek, hareket etmek, adım atmak (XVI/1-7)- **depinemen**
- depit** : Kepekli undan yapılan, içine bir miktar yağ konularak saçlarda pişirilen katı köpek yiyeceği (IX/2-10)
- derilik** : çadırda tulumların konulduğu yer (XVI/2-72)
- desenđg** : Yanış (IX/2-98)
- deşir-** : Toplamak (IV/10-5)- **deşirdi**
- devrent** : Dar ve dik geçit (XXV/2-53)
- devşir-** : Toplamak, biriktirmek (IX/2-140)- **dēvşiridik**
- deyiş** : Söyleyiş, söz (XXV/2-80)
- dıka-** : Ağzını kapamak, içini doldurmak (X/1-178)
- dıka-** : Bir şeyle kapatmak, bir şeyini içini veya ağzını kapatmak (X/I-178)- **dıkadık**

- dıkıl-** : Kapatmış olmak, dar geçidi kapatmak, doldurmak (IX/1-420)
- dıkım** : Lokma, ağzı dolduracak kadar alınan yiyecek (XVII/3-123)
- dınggız** : Sessiz, ıssız (XXV/3-12)- **dınggızımış**
- dıngla-** : Dinlemek (IV/7-8)- **dıngladık**
- Kelime Kül Tigin Yazıtında “tıngla-“ Şeklinde verilmiş¹⁶⁷, Çincedeki “dinlemek, işitmek” anlamındaki t’ing sözcüğünden geldiği dahi öne sürülmüştür. Tuva dilinde “dıngna-“, Çağatayca’da “tıngla-” şeklindedir.¹⁶⁸
- dıkı** : Az, çok az miktarda (I/1-22)
- dilfir** : Yonca (XXIII/1-174)
- dilkeç** : Uzun ve ince dilimlenmiş et, bu işlem daha çok eti kurutmak amacıyla yapılmaktadır (IX/1-315)
- dilleş-** : Konuşmak (I/8-37)- **dilleşmiştir**
- dire-** : (Ayaklarını) germek, çekmek (XIII/1-238)
- dirileş-** : Yeniden canlı ve güçlü olmak (XXVI/1-82)- **dirileşiyörü**
- dirke-** : Develeri yular ipleri vasıtası ile arkası arakasına bağlamak (IV/5-98). Sözcük “ <tirke-; tirkeller (XXVI/2-60), Tirkersiñg (IV/6-34)- **dirkedim**
- Kül tigin yazıtında *tirkış* sözü, kervan, kabile anlamında kullanılmıştır. DLT’te *tirkeş* şeklinde verilmiş ve anlamı “toplanmak (DLT, C. I, s. 149, 459, 460, C.II, s. 65) toplaşmak, derleşmek, bir saf halinde yürümek” şeklinde verilmiştir. Karakoyunlu yürükleri’nde muhtemelen bir şeyin bir araya toplanması, düzenlenmesi anlamları gizli durmaktadır. Çünkü devenin dirkenmesi için bir araya toplanması, ardı ardına düzenlemesi gerekir.
- dolaz** : Süt, yoğurt ve tarayanının kaynatılması ile elde edilen yiyecek (XXIV/2-42)
- dokulcun** : Bir düz yerde dokuz kare yapılarak daha çok çobanların oynadığı bir oyun. Dokuz taş oyunu da denir.

¹⁶⁷ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, 174.

¹⁶⁸ Clauson, Sir Gerard., *An Etymological dictionary of Pre-Thirteenth century Turkish*, The Clarendon press, Oxford, 1972, s. 522.

- dorum** : Erkek veya dişi olsun 1-2 yaş arasında olan deve yavrusu (III/1-72)
- doşanğ** : Eskimeye yüz tutmuş, renkleri canlılığını kaybetmiş. Daha çok dokuma, ala çuval ve kilim için kullanılıyor (XXIV/2-46)
- doşanğı-** : Eskimek, eskimeye başlamak, renklerinin canlılığını kaybetmek (IX/1-227)- doşanğıdı
- dökükü** : Kuzluklarda kuzuların altına düşenen çit, örgü (XX/2-79)
- dökülü** : Çok (IV/1-31)
- döndürgeç** : Bağırsağın iç yüzünü dışa yerini döndürüp (özellikle yağlı kısmı) kurutulması ile hazırlanan yiyecek (XXIV/6-39)- **döndürgeş**
- düne-** : Tavuk ve kuşların geçeyi geçirmesi (XXIV/2-112).
Eski Türkçede “tün”, “gece, geceleyin” demektir.¹⁶⁹ Düne-, KYA daha çok kuşlar ve tavuklar için “geçeyi geçirmek, gecelemek” anlamında kullanılmaktadır.
- döş** : Göğüs (XII/4-190)
- döş golanğı** : Devenin göğsünden geçerek havudu önden tespit eden kolan (XXI/1-37)
- döşşe-** : (1) Döşemek, bir yere yazgı koymak, donatmak (IX/2-110)
(2) Bir işi seri şekilde kesiksiz, zorlanmadan yapmak (XXVI/2-39)- **döşşenir gèder**
- döşşek** : Minder (XVIII/2-101)
- dudlaş-** : Ateşin başlaması, bir kıvılcımdan balaması (XV/1-112)- **dudlaşivermiş**
- dulda** : Çadırın baş bağlarının olduğu taraf, çadırın yanları (IX/2-66)- **çadırınğ duldası**
- dulup** : Yayla atılarak kabartılmış yün veya pamuk (IV/9-24)
- duzla** : Koyunların tuzlandığı belli düz taşlı yerler (XVII/2-121)
- duzsura-** : Tuzsuz kalmak, tuz ihtiyacında olmak (XI/2-326)- **ğoyun duzsuramış**
- dürü** : Düğünlerde geline ve yakınlarına gönderilen hediyelerin dürüldüğü boğça (IV/4-3)

¹⁶⁹ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 31.

- dürüm** : Dört yufka ekmek. Çobanlara azık hazırlanırken yiyecekleri ekmek dürüm üzerinden hesaplanıyor (XI/2-6)
- düşleş-** : Üzerine olmak, yakın ilgilenmek (XII/4-84)- **düşleşmeden**
- düvenek** : Çıban (XVII/1-18)
- düve** : İki ile 3 yaş arasında olan dişi sığır yavrusu (I/14-2)
- düvlek** : Küçük kavun (XXIV/2-114)
- düzenġ** : (1) Düz yer (I/14-65)
(2) Düzenli, kurallı (XXIII/1-38)

E

- ebe** : : Büyük anne (VII/1-39)
- eFsin** : Emliklerin büyük kuzular tarafından ezilmemesi için ayrıca yapılan küçük çitle örülü barınak (IX/1-80)
- eFt-** : Bir dalın yapraklarını almak, koparmak, soymak (XVII/1-185)-
eFtiyecen
- eftikle-** : Oyalanmak, vakit geçirmek (IX/1-94)- **eftiklerdi**
- eġe** : Kaburga (IX/1-474)- **eġesininġ**
- eġiş-** : Birbirine yaklaşmak, kavuşmak (XIII/1-233)- **eġişmedi**
- eġle-** : Belli bir müddet hareketini sınırlamak, ala koymak (XVII/2-195)- **eġler ġoyunu**
- eġlen-** : Dalga geçmek (XX/1-125)- **eġlenir**
- eġir-** : Kirmen gibi gereçler yardımı ile ip yapmak: Yünü döndürerek ve uzatarak ip yapmak (IV/9-18)-**eġiriyiz**
- eġrik** : Koyunların gölgelendiġi yönü kuzeye bakan dik kayalar (IV/9-7)- **eġriġininġ**
- ekdi** : Elden veya başkalarından geçinmeyi alışkanlık haline getirmiş olan (VII/1-72)
- ekiz** : İkiz (XVII/2-150)
- ekki** : Derinin (tulukların) iyileştirilmesinde kullanılan öğütölmüş çam kabuġu (IX/2-133)

- el** : (1) Millet, halk (I/14-55)
 (2) Çadırda makaranın tespit edildiği kıldan dokunan parça (XVII/2-7)
 (3): Yabancı, başka (XVII/1-155)
- elciĸ** : Ele alışmış. Elciĸ koyunu, çobana alışmış, çobana koyunun gittiğini ayaklarıyla uyarır (XXIV/2-116)
- elemet** : Büyük (II/1-109)
- elēt-** : Ulaştırmak, iletmek (I/7-37)-**elētdirmiřler**
 Kelime Tunyukuk yazıtında “elāt-” şeklinde “iletmek, sevk etmek” anlamında verilmiştir. “bu süg (e)lāt: titi” (Bu orduyu sevk et; dedi).¹⁷⁰
- elle-** : Dokunmak, bir şey yapmak, (sorgu için) üzerine gitmek (XXIV/3-27)- **ellemeyeyin**
- ellēm** : Galiba, herhalde (XVII/3-196)
 (<ellehem)
- ellik** : Topluluk, insan çokluğu (XXII/1-118)
- ēlt-** : Ulaştırmak, iletmek (IV/6-3)- **ēltiver**
- em-** : Emmek, kuzuların, koyunun sütünü emmesi (IV/5-30)-
emdiridik
 Eski Uygur Maitrisimit (33-53) metninde “emmek” anlamında geçmektedir.¹⁷¹
- emiş-** : (Kuzunun belli bir süre ayrılıktan sonra koyunlarla) buluşmak, sütü emmek (XXIV/2-123)-**emişdi**
- emişdir-** : Kuzuların koyunlarla buluşturularak kuzuların süt emmesini sağlamak (IV/8-5)- **emişdiridik**
- emlik** : Yeni doğmuş koyun yavrusu, bir aylığa yeni doğmuş kuzu (IX/1-126)
 KYA’da “emen” anlamında, emlik “yeni doğmuş ve bir aylığa kadar olan kuzu” (IX/1-81). Em- fiiline gelen –(X)l- edilgenlik ekinden sonraki –lk eki de benzer bir şekilde fiilin ifade ettiği

¹⁷⁰ Tekin, Talat., *Tunyukuk Yazıtı*, Simurg, Ankara, 1994, s. 21.

¹⁷¹ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 125.

harekete dair yer adı meydana getirmiştir. Böylece emilik şeklinden orta hece ünlüsünün düşmesiyle emlik ortaya çıkmıştır. Emlik<emilik< em-.

emişik : Sütkardeş, aynı anadan süt emmiş (XVIII/2-88)

ende : Bu, o (XIV/1-45)

Nicholas Poppe yer zarf eki (lokatif) da/de eki alan “ende” kelimesini “burada” anlamında, işaret zamiri olarak da “ene” kelimesini yalın durum halinde “bu” anlamına geldiğini vermiştir.¹⁷² İbni Mühennâ Lügati’nde Klasik Moğolcada “ende” kelimesinin “burda” anlamında olduğu, “ene” kelimesinin ise “bu”, Arapça karşılığı olarak “o” anlamında kullanıldığı belirtilmiştir.¹⁷³ Lessing’in Moğolca sözlüğünde “ende” kelimesinin zarf ve son çekim edatı olarak “burada, bu tarafta veya yakınımızda” anlamında olduğu bildirilmiştir.¹⁷⁴

endene : Ona, buna (XX/1-56)

endeni : Onu (III/1-196)

enderden : Oradan, buradan (XI/2-43)

endere : Ora, bura (II/1-188)

êne- : Erkek hayvanı iğdiş etmek, kısırlandırmak (XVII/1-50)-**êneller**

enğ : En (IX/2-170)

enğger : Eğer (I/9-14)

enğse : Ense (IX/2-176)

emmi : Amca, babası akranı başka erkekler (XI/2-5)

enik : Yeni doğmuş köpek ve kedi yavrusu (I/4-1)

eniş : Aşağı doğru olan yer, yol, yamaç (XXV/2-86)

epele- : Çok yoğun olmadan çilemek, iri su damlalarıyla çilemek (XVII/2-68)- **su epelelerdi**

epişik : Çadır bağlarının çadıra bağlandığı yerde veya çadır sitili ile siyeç altında kalan açıklıklar (XXIV/1-3)

¹⁷² Poppe, Nicholas., *Moğol Dilinin Grameri*, Çev: Günay Karaağaç, TDK Yayınları, Ankara, 2016, s. 83 ve 118.

¹⁷³ Gül, Bülent., *Moğolca İbni Mühennâ Lügati*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2016, s. 124.

¹⁷⁴ Lessing, Ferdinand D., *Moğalca-Türkçe Sözlük 1*, Çev: Günay Karaağaç, TDK Yayınları, Ankara, 2003, s. 502.

- er-** : (Akıl) kavrayacak duruma gelmek, değerlendirecek duruma ulaşmak (XI/2-132)- **ererdî**
- ères** : Zahrenin içine karışan ve sarhoş eden buğdaysı bir bitki (XVII/3-28)
- eriş-** : Ulaşmak, varmak, gelmek ((VI/2-37)
- erişkinlik** : Yakınlık (VI/2-37)- **erişkinliği**
- erkeç** : Üç yaşından sonra enenmiş erkek keçi (XX/1-83)
- erkeç göyun** : Enenmiş ve koyunla çiftleşemeyen, sürünün önüne giden koyun (XVII/1-50)
- esen** : Rüzgâr, yel (IV/8-56)
- ēsik** : Dağların eteklerinde veya dağlarda düzleşen ve çukur yerler (I/1-24)
- eşgere** : Açığa, gizli yerden ortalığa çıkarma (XVII/3-105)
- Türk Dil Kurumu Büyük sözlükte “eşkere” olarak ve “Açık, belli, meydanda” anlamında verilmiştir. Türk Dil Kurumu Tarama Sözlüğünde “aşikâr, açık” anlamında kullanılmıştır. Bu kelimenin Farsça açık, belli, aşikâr anlamındaki “aşkare” sözünün bozulmuş bir şekli olsa gerekir.¹⁷⁵
- eşin-** : (Hayvanların) toprağı eşmek, ayakları ile eşer gibi hareket yapmak (XIII/3-23)- **eşinivermiş**
- eşli** : Aynı erkekle evli kadınlar (I/7-25)
- eşme** : Koyunların dinlenirken serinlediğı rüzgar alan yüksek tepeler (IX/1-145)
- eten** : Anne karnında cenini besleyen göbek bağı ve yavrunun içinde büyüdüğü zarla kaplı kese (XXV/2-77)
- eynel** : Amale, parayla bir iş yaptırılan kişi (XVI/1-59)
- ezazul** : Güçlü, iri yapılı (XXIII/1-60)
- : F
- fişka** : Sürgün, yeni sürmüş dal (XXI/1-28)

¹⁷⁵ Ebulgazi Bahadır Han., *Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)*. Haz: Zuhâl Kargı Ölmez, Simurg, Ankara, 1996, s. 328.

fili : Kalça eklemine giren uyluk kemiği başı (XXVI/1-186)

fıyık : Islık (V/1-57)

G

ğabalak : Keçeden yapılmış kepenek başlığı (X/I-185)

ğabış : Ağaç olmayan tepeler veya boynuzu olmayan koç veya keçi (XI/1-134)

ğacara : Geçimsiz, kavgacı (XXV/1-117)

ğalān : Artık (I/5-26)

ğalınğ : Kalın (IV/8-15)

ğalve : Kafile (XI/2-38)

ğanat : Kara kıl çadırın yapısını oluşturan ve 60-70 cm eninde dokunan şeritlerin her biri (XXIV/1-2)

ğancık : Dişi (III/1-70)

ğanğır- : Zorlayarak itmek, hareket vermeye çalışmak (XXVI/1-194)

ğanğlı : Kağnı (XXV/2-83)

ğap- : Hızlıca almak, çarpmak, kendi tarafına almak (X/3-13)-ğapmış

ğapcık : Küçük taneli meyve veya küçük nesnelere kabuğu (XXIV/2-191)

ğapdı : Taksi (XI/2-113)

ğapız : Dik ve taşlı yamaçların oluşturduğu iki dağın arası (XVII/1-235)

ğara çadır : Keçi kılından dokunmuş yörüklerin yaşadığı çadırlar (XXIX/1-17)

ğara yatak : Koyunların dağda, yaz gününde akşamdan sabaha yakın yatması (III/1-186)

ğaraca otu : Çörek otu (XVII/1-117)

ğaranğı : Karanlık olma durumu, gecenin çökmesi (XXIV/5-36).

Türk runik harfli yazıtlarda geçmeyen, buna karşılık Eski Uygur ve Karahanlı Türkçelerinde “karanğu, karanğgu”,

Çağatay Türkçesinde ise “karaŋgu” şeklinde geçmektedir. Kimi araştırmacılar Moğolcadaki “karaŋgu, karaŋguy” şekillerini dikkate alarak sözcüğün aslen Moğolca olduğunu; buna karşılık kimileri ise Türkçeden Moğalcaya geçtiğini iddia etmişlerdir.^{176,177,178} Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanında “karaŋguluk” şeklinde geçmektedir.¹⁷⁹

- ğardındā** : Göğsünün önünde, önündeki (XIII/1-185)
- ğarinğ çarıŋı** : Göç sırasında develere kilim atıldıktan sonra kilimin uçlarına bağlanan her devede iki adet olan büyük çan (XXVI/2-43)
- ğarsamba** : Kalabalık, çokluk (kişi) (XXIV/5-70)
- ğart** : Yaşlı, eski (XXIV/4-121)- **ğart ğarılar**
- Karı-, ET de yaşlanmak demek. Fiilden isim yapım eki –t’nin eklenmesi ile yaşlı anlamında isim yapılmıştır (kart < karı-) Kelime “bir kart kişi turur bar irdi” şeklinde Uygur Harfli OKD’ de de geçmektedir.¹⁸⁰
- ğartal yeleği** : Cıha, gelin başlığında diklemesine dizilen renkli kartal tüyleri (IX/1-351)
- ğartlangabak** : Hayvanları, kuşları kovmaya yarayan kabak kemane benzeri düzenek (XXV/1-138)
- ğartlarını** : Yaşlı kişilerini (XI/1-67)
- ğasık** : Kasık (XXVI/2-54)
- ğasığ ğolanğı** : Devenin kasığından geçerek havudu tespit eden kolan (XXI/1-38)
- ğasnağ** : Ağaç, bir meşe türü (I/9-4)
- ğaştar-** : İki yakayı da kaplamak, iki ucu içine almak, uç uca yaklaşmak (XXVI/1-25)- **ğaştaracak**
- ğatar** : Ardı arına tirkenmiş develerin oluşturduğu kervan (I/15-4)

¹⁷⁶ Clouston, Sir Gerard., *An Etymological dictionary of pre-Thirteenth century Turkish*, Oxford, The Clarendon Press, 1972, s.662.

¹⁷⁷ Doerfer, Gerhard., *Türkische and Mongolische Elemente, im neupersischen I-IV*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Veröffentlichungen der Orientalischen Kommission 19, Wiesbaden, 1963-1975, s. 437,

¹⁷⁸ Tuna, Osman Nedim., “Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler”, TVII, İstanbul, 1972, S. 209-258.

¹⁷⁹ Ağca, Ferruh., *Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanı: Metim-Aktarma-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2016, s. 166.

¹⁸⁰ Ağca, Ferruh., *Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanı: Metim-Aktarma-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2016, s. 234.

- ġatık** : Pekleşmiş (katılaşımiş) peynire çökeleğın belli oranlarda karıştırılması ile elde edilen ve derilerde (tulumlarda) saklanan katı peynir yiyeceğı (III/2-131)
- ġatina** : Arasına, içine (XXVI/1-129)
- ġatışık** : Komşu iki sürüde, kuzuların anasını emmesin diye karşılıklı olarak diğeri sürüye katılması (IV/8-9)
- ġavete** : Domates (XVII/3-132)
- ġavırka** : Mısır patlatması (XVII/3-62)
- ġavırma** : Daha çok kuzu etinden yapılan ve kendi yağında kavrularak yapılan yiyecek (XXVIII/1-14)
- ġavış-** : Karşılaşmak, denk gelmek, bir birine ulaşmak (XXIV/2-225)-
ġavışır
- ġavit** : Mısırın kavrularak kalın şekilde sürtülmüş durumu (XXIV/5-99)
- ġavlak** : (1) Çıplak, ağaçsız yer (X/2-79)
(2) (Deri) Soyulmuş (XXIV/140)
- ġavra-** : Yoklamak, bakmak (XXIV/5-64)-**ġavrayörü**
- ġavşır-** : (Cuval, torba) ağzını toplamak, iki yakadaki kenarını karşılıklı getirmek (XV/1-133)- **ġavşırıyız**
- ġavşıt** : Çadırla çadır sitlelerinin birleştiğı yer, köşeler (XXII/1-25)
- ġayalık** : Maya (Asya devesi) ile lökün (yoz deve) çiftleştirilmesinden olan 3-5 yaşındaki dişi deve (III/1-77)
- ġaytan** : Kadınların süs için beline doladığı ve uçları tokalı ve boncuklu sicim, ince bağçak (XII/4-138)
- ġazal** : Pelit ormanı, pelit yaprağı (XIII/2-117)- **ġazalınğ**
- geçeve** : Çarkta eğirilen ipin üzerine sarıldığı ağaç gereç (XXV/2-93)
- gecirge-** : Geç kalmak, geç kalınmak (XXIV/2-323)- **gecirgerdik**
- ġedik** : Aşılan tepe kısmı, iki tepenin enginleştiğı yer (X/1-194)
- geğsi** : Çamaşır, sırt (XV/2 -61)

DKH'nde "geyesi" olarak "giyecek, elbise" anlamında kullanılmıştır.¹⁸¹

- geleb** : İplerin bir demet haline getirilmesi, iplik çilesi (IV/9-30)
- gelemgen** : Gelep yapmakta kullanılan ve çarka bağlı dönen ahşap gereç (IX/1-234)
- geñg** : Sürülmeyen yerler (XI/1-143)
- gevcele-** : Ağzında sürekli dişleri arasında gevme, tam çiğnemenen gevme (XII/4-86)-**gevceleme**
- gevret-** : Isının etkisiyle kızarak sertleşmek (XXIV/5-113)-**gevredir**
- gevşe-** : Geviş getirerek alt çenesini devamlı hareket ettirmek, geviş getirmek (XXIII/1-143)- **gevşellerimış**
- gevşet-** : Bir bağın veya gergin ipin sıkılığını almak için biraz salmak (XXI/1-72)- **gevşetmiş**
- geyn** : Koyunun dişilik organı, vajina (XXV/2-135)
- gıdıq** : (1) Biraz büyümüş yavru veya yavruluktan yeni çıkmış köpek (XXIV/3-143)
(2) Bazen köpekleri çağırmak için kullanılan ünlem (XXVI/1-235)
- gımsı** : Cimri (V/1-111)
- gıncırlağ** : Ortasından bir ağaç mertek destek ile desteklenen ve bunun üzerine yatak tahterevalli benzerin bir diğer mertek uçlarında yüzükoyun durarak, aynı yönde dönen ardışık yere basıp tekrar yükseltelen bir oyun düzeneği (XI/2-79)- **gıncırlağa**
- gıngıl** : Geçimsiz kadın (I/10-9)
- gır** : (1) Kır renk (XXII/1-19)
(2) Daha düz ve tepeli olan yerler, açık alan (XXII/1-18)
- gırçılı** : Güz gününde yoğun olmayan yüksekere yağın kar (XI/4-10)
- gırda** : Süs için kullanılan bir giysiye ayrıca eklenen üzeri üzerine kıvrımlı şerit (XXIV/2-66)
- gırdalı** : Gırda eklenmiş, kıvrımlı (XVI/2-104)
- gırık** : Yavrunun normal olmamak, anomalili olmak (II/1-38)

¹⁸¹ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK yayınları Ankara, 1997, s. 118,

- ğırıl-** : Ölmek, telef olmak (I/3-16)- **ğırılmış**
- ğısıık** : Çok dar boğaz (XXV/2-99)
Orhun yazıtlarında “kısıl” olarak “dağ geçidi dağ vadi” anlamında verilmiştir.¹⁸²
- ğısır** : Çocuk, yavru doğurmamış, doğum yapmamış (XXIV/5-145)
- ğışlak** : Göçebelerin kışın nispeten sıcak geçen bölgelerde (Akdeniz ve Ege sahilleri) kış mevsimine geçirdikleri yer veya yurt (IX/2-6)
- ğıvrak** : Hızlı hızlı, çabuk (II/1-72)
- ğıvrat-** : (1) Kendi eksenin etrafında döndürmek (XXVI/1-182),
(2) (Sancı) şiddetli olmak (XXI/2-59)- **ğıvratmış**
- ğıynaş-** : Kurtçukların, böceklerin toplu olarak hareket halinde olması (XI/4-14)- **ğıynaşiboturu**
- ğızanğlaş-** : Karşı cinse istek, isteğim artması (III/2-3)
- ğicin-** : Kaşınmak (I/5-3)
- ğilik** : Sert kabuklu meyve veya bir meyvenin çekirdeği (XII/4-174)
- ğo-** : Koymak (IV/8-35)
- ğoca** : (1); Yaşlı (VI/1-149)- **ğoca ğarılarığ**
(2) Büyük, kalabalık (IV/3-22)- **ğoca sürü**
- ğoca-** : Yaşlanmak (XIII/3-9)- **ğocamışdır**
- ğolanığ** : Kolan. Kıldan ve yünden dokunan bağcıklara göre daha kaba, düz ve daha az desenli hayvana zarar vermeyecek şekilde tasarlanmış şerit şeklinde ip dokuma (XXVI/2-54)
- ğolcaık** : Yün eğirmek amacıyla sömeğin belli bir miktarının kendi üzerine bükülmesiyle olan kola takılan bölümü (IV/9-44)
- ğolla-** : Takip etmek, korumak, gözetlemek (XXI/1-195)- **ğollayörü**
- ğon-** : Konmak, bir konaktan diğerkonağa giderek konmak
- ğonalğa** : Göçebelerin göçerken bir veya iki gece konakladıkları belirli yer, menzil (I/1-6)

¹⁸² Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 62.

- ğonğğur** : (1) Keçenin yanarak kömürleşmesi ve kötü koku salması (XXIV/2-201)
(2) Kırmızı renkten siyaha çalan renk (XXVI/1-96)
(3) Açık sarı ve süt rengi karışımı renk (XI/3-8)
- ğonğşu** : komşu (V/1-16)
- ğopillen-** : Çocukluktan çıkmak, yeni yetme olmak (XXVII/1-62)-
ğopillenirlerdi
- ğopul** : Çocukluktan yeni çıkmış, yeni yetme, baya büyümüş (XI/2-121)
- ğorum** : Kömürleşmiş bir nesne, is (XXIV/2-203)
- ğoş-** : (1) Bestelemek, eskiden bestelenmiş olanların yanına yenisini eklemek (VI/1-99)- **ğoşü_örünğ**
(2) Dokumada çezine uydurmak (XVII/3-97)- **ğoşacañg**
- govla-** : Birinin diğeri hakkında söylemediği bir sözü, yapmadığı bir eylemi veya küçük bir sözü abartarak üçüncü bir kişiye anlatmak. Böylece dedi kodu yaymak (IV/10-25)- **govlayörü**
- Dede Korkut hikâyelerde “kavlamak” olarak verilmiştir.¹⁸³ Karakoyunlu Yörüklerinde govlamak olarak kullanılmaktadır. Bu kelimeyi Muharrem Ergin de “kovlamak” olarak verir.¹⁸⁴ Gökyay, bu kelimeyi 'çekiştirmek, kötölemek' şeklinde, Ergin ise 'gaybet, arkadan çekiştirme, dedikodu' olarak vermiştir.
- govşak** : Gevçek (IX/1-333)
- goval** : Kaval (VI/1-21)
- goyak** : İki dağın arasındaki yer (I/1-8)- **goyağna**
- goyul-** : Koyulaşmak, koyu olmak (XVII/1-84)- **goyulur**
- goyulaş-** : Koyulaşmak, koyu olmak, sıvı içeriğinin azalarak daha katı olması (XXVI/1-32)-**goyulaşır**
- göcen** : Tavşan yavrusu (III/2-65)
- göç** : Deve kervanlarıyla konaktan konağa gitmek (IV/9-3)
- göğeleğ** : Ağaçlarda asalak (simbiyoz) yaşayan bir bitki (I/8-14)

¹⁸³ Gökyay, Orhan Şaik., *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh yayınları, İstanbul, 2003, s.31.

¹⁸⁴ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 191.

- göğüs** : Dağların zirveye varmadan önceki yamacı (XXIV/2-285)
- göğüslük** : Kadınların sutyen yerine giydikleri alt ucu kıvrımlı, ipe boyundan ve belden arkaya bağlanan ön örtü (XXIV/2-68)
- gök** : Mavi (I/1-55)- **göklü ala belenğ**
- gölle** : Nohut, fasulye, mısır karışımının kaynatılması (XVII/3-44)
- gölük** : Hayvan (X/2-96)
- gön** : Deri (IX/1-14)
- görenek** : (1) Örnek; kilim, seccade vs. dokumalardan alınan örnek (IX/2-94)
(2) Kural, töre, gelenek (XXIX/1-39)
- göresek** : Görenek, gelenek (VIII/1-172)
- götü yeyni** : Çevik, pratik, hareketli (II/1-66)
- göynek** : Bez dokumadan dikilen iç giyim gömlek (XXII/1-101)
- göynü(t)-** : Bir cismin ateşte yanmadan önce kızarmak, gevrekleşmek, suyunu kaybetmek, gevremek (XXV/3-8)- **göynütdüm**
- DKH'nde “göynü-”¹⁸⁵ olarak verilen bu kelimeyi, Ergin “göyin-”¹⁸⁶ olarak vermiş ve “yanmak” anlamında kullanıldığı belirtilmiştir. KYA'nda, yanmakta olan bir nesnenin tam olarak yanmadan önceki durumunu ifade eder. Nesnenin ateşte suyunu kaybetmesi, gevrekleşmesi ve kızarması durumudur. Yunus Emre “ yanar içim, göynür özüm derken” yanmak ve göynümek arasındaki farkı vurgular gibidir.
- gözele-** : Çarığı sıyrımlarla yamar şekilde açık yeri örmek (III/1-150)- **gözeleyverir**
- gözeme** : Çarığın delinmiş yerinin sıyrımlarla yapılan örgülü yama (IX/1-102)
- gözlek** : Yüksek yerlere (ağaç, kaya) kurulan gözleme yerleri (III/1-103)
- gūlaç** : Gerilmiş iki kol arası uzunluk (XVII/3-92)
- gulın** : Bir yaşına kadar olan at yavrusu (I/1-32)

¹⁸⁵ Gökyay, Orhan Şaik., *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh yayınları, İstanbul, 2003, s. 83.

¹⁸⁶ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK yayınları, Ankara, 1997, s. 127.

DKH’nde “Kulun”; “tay, at yavrusu” olarak verilmiş.¹⁸⁷ KYA’nda bir yaşına kadar at yavrusu anlamındadır ve atların doğurması “kulın-” olarak verilir.

- ğuluk** : Köpeğin biraz büyümüş yavrusu (X/3-25)
- gumpir** : Patates (XVII/1-95)
- gunn(1?)a-** : Eti yenmeyen kedi, köpek için doğurmak (X/3-8)- **gunnadı**
- gurdan-** : Ev işleri yapmak, çalışmak (XII/5-43)- **gurdanacān**
- ğursak** : Mide, İşkembe. Kuzularda işkembe küçük olduğundan kursak olarak biliniyor (XXIV/6-2).
- Kelime, Eski Uygur dilinde, Irk Bitig’de “kurugsak” olarak geçmektedir. “altun kurugsakımın kılıcın kesipen özümün yul intin–altından midemi kılıç ile keserek benliğimi deliğinden çıkar”.¹⁸⁸
- ğursak daralmak** : Bunalmak, sıkılmak (XXIV/6-11)- **ğursağım daraldı**
- ğuşluk** : Sabah ve öğle arası vakit (II/1-83)
- guz** : Yönü kuzeye bakan, az ışık alan ve nemli hafif loş (XVII/1-63)
- guz(u)la-** : Koyun, keçi yavru doğurmak (II/1-33)- **guzlāyörü**
- guzluk** : Çitten örülmüş kuzu barınağı (XVII/2-38)
- gücük** : Tam gelişmemiş, kısa kalmış, kısa (IX/2-69)
- gücük-** : Gücenmek (I/12-58)- **gücū_ür < gücükür**
- gülü-** : Dört ayağını iple bağlamak (XXV/2-137)- **gülürdük**
- gülülü** : Dört ayağı biri biri üstüne bağlanmış, bağlı (XIX/1-17)
- gün** : (1) Güneş (I/14-17)
(2) Gün (I/6-73)
- gününğ dolūsuna** : Gündüz boyunca, gündüz süresince, sabahtan akşama kadar (II/1-81)

¹⁸⁷ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK yayınları Ankara, 1997, s. 194.

¹⁸⁸ Yıldırım, Fikret., Aydın, Erhan., Alimov, Risbek., *Yenisey-Kırgızistan Yazıtları ve Irk Bitig*, BilgeSu, Ankara, 2013, s. 364.

- gür** : Sık, çok (XI/1-111)
- gürbede düş-** : Ani harekete başlamak, ani reaksiyon vermek (IV/10-25)-
gürbede düşmüş
- güz** : Daha çok eylül, ekim ayları, son bahar (I/1-5)
- güz yúnġü** : Güz aylarında (son bahar) koyunların kırılması ile elde edilen yün (VIII/1-265)
- güzle** : Yörüklerin güz vaktini (son bahar) geçirdiği yer, gün vaktinde yurt tuttuğu yer (I/1-5)
- güzün** : Güz süresi boyunca (IX/1-115)

H

- haba** : Koltuk altı açık bırakılan yörüklere özgü ceket benzeri giyecek. İçi pamuklu haba (hırka), ve özel günlerde giyilen sırmalı haba ve kadife haba gibi çeşitleri vardır (II/1-176)
- hadım** : Kısırlaştırılmış beş yaşından sonraki erkek deve (XVI/2-16)
- hañġına** : Hangine, hangisine (II/1-95)
- hañġıra** : Nere, nereye (VII/1-1)
- hap** : İlaç, tablet (XVII/1-189)
- haplık** : Koyunlara ilaç (tablet) vermek için çevrilmiş yer (XXIV/5-23)
- hıraġ-** : Koyunların tuşsuz kalması sonucu hastalanmak (XII/4-83)-
hıraġdı
- haranı** : Yemek pişirilen madeni tencere (III/1-195)
- harım** : Hayvanların yattığı yeri çevreleyen çit (XII/4-179)
- harpıtla-** : Bir yerin hayvan çıkamayacak şekilde dallarla kütüklerle çevrelenmesi, orada hapis etmek (III/1-129)- **harpıtladık**
- has** : (1) Saf, katıksız (II/1-46)
(2) Özgü (II/1-206)
- hatab** : Deve havudunda havudu tespit eden ve havudun ön yanlarında karşılıklı duran dört adet ağaç gereç (XVII/3-96)
- hava** : Türkü, koşma (VI/1-188)
- havıt** : İçi kamyş otu doldurulan ve üzeri keçe ile kaplanan deve semeri (XVII/3-96)

- hayalla-** : Hissetmek (XIX/2-17)- **hayalladı**
- hayıt** : Sahillerde yetişen çalı türü bir bitki (XVII/2-7)
- haz et-** : Hoşlanmak (XVII/2-7)
- hebiç-** : Çocukları bağçaklarla sırta yüklemek (XXI/2-124)
- hebiçdirili** : Çocuğu bağçakla yüklenmiş, çocuk yüklü (XXVII/1-2)
- heçtin-** : Boşlamak, ilgilenmemek (VI/1-154)- **heştinerdi**
- helke** : Daha çok süt sağılmasında kullanılan veya yoğurt çalınan orta büyüklükte kulplu bakraç (IX/2-210)
- her dāğı** : Her yeri, her yanı (II/1-177, 178)
- herekle-** : Yürütmeye çalışmak, sendelemek (XII/2-6)
- heybe** : Binek hayvanlarının semerinin üzerinde konarak yanlarda bir birine sağlı sollu denk olan; içine öteberi konan dokuma torbalar (IX/1-169)
- hırçar-** : Derinin sürtünme nedeniyle kızarmak, derinin ezilerek soyulmak (XVI/2-52)- **hırçarır**
- hırka** : Cekete benzer giysi, içine pamuk konularak daha çok yaşlı kadınların giydiği ceket benzeri giysi (II/1-182)
- hobuç-** : Çocukları bağçaklarla sırta yüklemek (IX/2-185)
- hoç** : Deveye hareket vermek için söylenen ünlem (XXIV/2-209)
- hodur** : Gurur (I/1-51)
- hora** : Ora, oraya (I/9-7)
- horda** : Orada (VI/1-67)
- hordan** : Ordan, düşünülen yerden (I/12-33)
- hoylu (<oylu, ET)** : Düşünceli (I/1-46)- **hoyluymuşdur**
- hoiraz** : Poyraz, kuzeyden esen soğuk rüzgar (XI/1-61)
- hoyuğ** : Korkuluk, insan maketi (XVII/2-51)
- hoyn, hoyn** : İnsanlar için seslenme ünlemi (I/13-21)

- höke** : Ukala, kendini beğenmiş, herkese çatan (XVII/2-205)
- hörgüç** : Devenin sırtında bulunan üçgen şeklindeki çıkıntı (III/1-61)
- hüsül** : Kalitesi iyi olmayan yün kalıntısı, döküntüsü (XX/1-50)
- hüsür** : Yün kabartılmak üzere yay ile atıldığında artık ve değersiz kabul edilen yün veya kollar (XXIV/6-104)

I

- ıglık** : Kabak kemane (XXV/1-137)
- ıldırım** : Yıldırım XV/1-224)
- ılgıdır** : El ile kelep yapılan yarayan ahşap gereç (IV/9-30)
- ılgım ılgım** : Uzun uzun, esnek (XI/2-210)
- ımişik** : Az sıcak (IX/1-156)
- ıngırazsı-** : Keyifsiz olmak, biraz rahatsız olmak (XIII/1-38)- **ıngırazsıdım**
- ıraq** : Uzak (IX/1-396)

Eski Türkçede ıraq; “uzak” anlamındadır.^{189,190}

- ırıl-** : Çok yorulmak, bitkin düşmek (I/12-72)- **yorulduk, ırdık**
- ıssıra-** : İssiz olmak, ıssızlaşmak (IV/7-4)- **ıssıramış**

- ıstar** : Dokuma tezgâhı (IX/2-85)

- ıh** : Deveyi çökmek için kullanılan ünlem (XXIV/2-210)

İ

- ibik** : Köşe (IX/1-209)- **ibini**

- ifraza** : Nazar? (II/1-36)

- ığ** : Hastalık, çok düşünmekten ruh sağlığının bozulması (XXV/3-92)

Eski Uygur Türkçesinde “ig, yig”; “hastalık” olarak verilmiştir.¹⁹¹

¹⁸⁹ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akakalın, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s. 273.

¹⁹⁰ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 141.

¹⁹¹ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akakalın, Ankara: TDK Yayınları, 2007, s. 39.

DLT'te "hastalık" olarak verişmiş (DLT, C. I, s. 48), Kutadgu Bilig de "hastalık, hasta" olarak verişmiştir.¹⁹²

- içi** : Demir ince çubuk (XXV/2-150)
- iğnik vurmak** : Anası ölmüş bir kuzuyu beslenmesi için diğer yavrulu koyuna yakmak, aldirmek için yapılan işlem (XXV/2-133)
- iğle-** : Hastalanmak, düşünceden hastalanmak (XXV/3-95)
- Kutadgu Bilig de "hasta olmak, hastalanmak" anlamında verilmiştir.¹⁹³
- iğle-iğleye** : Düşüne düşün, çok düşünerek ruh sağlığının bozulması (XXV/3-100)
- ikinciriğli** : Kuşkulu, iki şey arsanda tercih yapamayan (XXIV/2-213)
- ilan** : Yılan (I/9-25)
- iltibakı** : İptila ki (IV/5-31)
- incik** : Ayak bileği eklemine üstü (XXV/3-77)- **inciğinden**
- inđđile-** : İnlemek, sesli (XII/2-23)- **inđđileyerek**
- iri** : Güçlü, yapılı (IX/2-139)
- iriğan** : Güçlü, iyi (I/1-1)
- irim** : Sürülmeyen tarla sınırları, kenar (XXVII/1-59)
- iriğ** : Apse, püy (XVII/1-39)
- Eski Uygurca metinlerde "cerahat" olarak verilmiştir.^{194,195}
- işkence** : Hatabları bir arda tutan ve havudun yanlarında bulunan ağaç gereç (XVII/3-96)
- iteğe** : Ezerinde ekmek atılan dokuma yazgı (XXVIII/1-24)

K

¹⁹² Arat, Reşid Rahmeti., *Kutadgu Bilig III. İndeks*, Haz: Kemal Eraslan, Osman Fikri Sertkaya Nuri yüce, İstanbul, 1979, s. 188.

¹⁹³ Arat, Reşid Rahmeti., *Kutadgu Bilig III. İndeks*, Haz: Kemal Eraslan, Osman Fikri Sertkaya Nuri yüce, İstanbul, 1979, s. 190.

¹⁹⁴ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 254.

¹⁹⁵ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akakalın, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s. 39

- kağ** : Çakmakta kıvılcımın ateşi başlatmak için kullanılan kurutulmuş bir bitki (XXIV/5-61)
- kağılı** : Dolu, bir şeyden çok olması (XVII/3-216)
- kağılık** : İçinde su bulunan obruk veya kayaların üzerinde su biriken çukur yerler (III/1-97)
- karlık** : Kar alınan yer, kar alınan obruk (IX/1-592)
- kağınç** : Birinin utanılacak bir şey yapan birine öfkelenmesi durumunda, o olayı kullanarak kötü söz söylemesi, yüze vurması, başa kakması (XIX/1-65)- **baş kağınıcı**
- kağınğ** : Göç sırasında develerin işemesi için verilen mola (I/4-2).
- Kelime DLT'te "kağan" şeklinde geçmekte ve hayvan ve atların içim "işemek" anlamında verilmiş (DLT, C.II, s. 155). KYA kullanılan "kağınğ", göç sırasında deve kervanı için kullanılır ve develer ayakta işeyemedikleri için belli yerlerde mola verilerek develerin işemesi sağlanır. Onun için kağan yer tabiri de vardır.
- kağakla-** : İtmek, dürtmek, ileri geri hareket ettirmek (XI/1-175)- **kağaklamışlar**
- kağdır-** : İtmek, hareket vermek (XI/1-190)- **kağdırdık**
- keğli** : Kenarları korumalı (XXIV/3-103)
- kebeğ** : Yüksek bir yerden iniş aşağı, yüksek bir yerden tepesi aşağı (XXIV/2-223)
- keçeve** : Çarkta eğrilen ipin dolandığı ağaç gereç, kelep yapında kullanılıyor (XXIV/2-51)
- kefen** : Yükseklerde ve kurak yerlerde yetişen, adeta yere bitişik gibi büyüyen yuvarlak ve dikenli bir bitki (V/1-95)
- (<geven)**
- kefki** : Çamaşır yıkamada su dökmek için kullanılan su kabağında yapılmış gereç (XXIV/4-117)
- kehellik** : : Üşenme durumu, ilgisizlik, beceriksizlik (IX/1-218)
- kel** : (1) Yanlış (I/8-24)- **kel getmişiyiz**
(2) Zayıf, gelişmemiş (III/1-47)- **kel gara zıpanınğ**
- kelek** : Kavun (XXIV/2-115)
- kelleş-** : Kendini kötü hissetmek, benzinin solması (XI/1-165)- **kelleşdi**

ķeme	: Tarla faresi (IV/4-7)
ķen	: Dağ sırtı (XI/1-1)
ķep-ķeptim	: Çok yorulmak, yürümekten dolayı güçsüz kalmak (IX/1-44)- ķeptim
ķepķe	: Büyük ve uzun kaşık (XXIV/1-18)
ķepenek	: Çobanların koyun otlatırken giydiği keçeden yapılmış giysi (XXVI/1-7)
ķeper-	: (1) ok yorulmak, hırpalanmak (IX/1-42)- ķeperir (2) Parçalanmak, bozulmak, yeni olan bir şeyin hırpalanmak (IX/1-21)
ķepi	: arıktta ayağın altına konan keķe parçası (IX/1-105)
ķepir	: Taşlı, zorlu yer (XXII/1-142)
ķerķ	: Alay, takılma (II/1-74)- ķerķ edeller
ķerenđ	: kenar (XI/2-90)- ķerenđđini
ķeri	: (1) Gayrı, başka (V/1-83) (2) Sonra (I/1-14) (3) ...den sonra (IV/1-11)
ķert-	: Bir şeye ķentik koymak (XXIV/5-120)- ķerteriz
ķes-	: Alay etmek, taklit etmek (IX/1-434)- ķesi_örüyün
ķesecek	: Makas (IV/6-45)
ķestel	: Deve dizgininde ķilbir ile dizgin arasına bağlanan ve deve zorda kalınca kopan ip (III/2-103)
ķeş	: Çökelek, peynirin suyunun kaynatılması ile elde edilen ķökelti (XVI/2-34)
ķeşđah	: Dövülmüş buğdaydan yapılan yağlı yiyecek (XXVIII/1-13)
ķeşik	: İmece, karşılıklı yardımlaşma (XXVIII/1-42)
ķeşikle-	: Bir birine imece gitmek, yardımlaşmak (XXVIII/1-43)
ķeşir	: Havuķ (XIII/3-26)
ķilim	: Yün ipinden ıstar tezgâhında dokunan ķeşitli renkte motif ve desenleri olan yazđı veya örtü (XXI/1-243)

- kırinci** : Lök (Yoz erkek deve) ile yine yoz devenin çiftleştirilmesinden olan yeni yetme üç ile beş yaş arasındaki enenmemiş erkek deve (III/1-75)
- kiriş** : İnce bağırsağın kurutularak yapılan ip (IX/1-246)
- kırkit** : Kilim veya halı dokumacılığında atkı ipini sıkıştırmak için kullanılan ağaçtan yapılmış, tarak, kilim tarağı (XXV/3-102)
- kirmen** : İp eğirmeye yarayan ağaç gereç (XXI/1-227)
- kisiren** : Hamuru beze yapmak için kesmeye yarayan madeni gereç (XXVIII/1-2)
- kışneş-** : Atların karşılıklı ses çıkarması (XXVI/1-78)- **kışneşir**
- köpen** : Deve üşümesin diye ortası açık bırakılan ve buradan hörgücüne geçirilerek giydirilen dokuma (XXIV/2-238)
- kös-** : (1) Uzanmak, yürüyerek gitmek (V/1-27)- **kösüvermiş**
ğızıladağā
(2) Uzatmak, yatırmak (IX/1-563)- **köstüler**
- körmen** : Bahar aylarında karın erimesiyle çıkan yabancı soğan (XXV/1-244)
- köst** : Çobanların koyun otlatırken hareket vermek için kullandığı ünlem (VIII/1-398)
- köst** : Harekete geç, yürü, hareketlen (daha çok koyunlar için kullanılır) (IV/8-2)- **köst dedik**

“Kös-”filinin, -t fiilden isim yapım ekiyle oluşmuş isim.
Köst<kös-
- köst göyünü** : Koyunlar arkasından gelsin diye en öne sürülen belli bir koyun (IX/2-173)
- köste-** : Daha çok hayvanların yayılırken hareketlerini azaltmak ve kaçmasını önlemek için ön ayaklarına belli bir aralıkta vurulan bağlanarak hasretlerini engellemek . (I71-12)- **köstemiş**
- köstek** : Daha çok hayvanların yayılırken hareketlerini azaltmak ve kaçmasını önlemek için ön ayaklarına belli bir aralıkta bağlayarak veya başka yöntemle engel olma işi ve bu amaçla kullanılan ip.

“kösteği üzdü-kösteği kopardı” şeklinde DKH’lerinde verilmiştir.¹⁹⁶ KYA’da olduğu gibi “ kara aygırın” yani bir hayvanın hareketinin engelleyen ip anlamındadır.¹⁹⁷

- köstü** : Köstebek (IV/5-57)
DLT’te “küsürge” olarak verilmiştir (DLT, C. I, s. 490)
- köstü köpeği** : Köstebeklerin toprakta yaptığı dışa doğru olan çıkıntı, toprak birikintisi (IV/5-57)- **köstü köpene**
- kösül-** : Uzanmak, yatmak, (XXIV/2 -243)-kösülegoyveriiz
DLT’te “kösül-”; (ayak) uzatmak, uzatılmak olarak verilmiş (DLT, C. II, s. 37).
- kösülü** : Yatan, uzanmış (XIII/4-31)- **kösülü ölününğ**
- kösüre** : Bıçak, kırkık gibi aletleri keskinleştirme, bileme taşı (III/2-141)
- kösürele-** : Keskinleştirmek, bilemek (III/2-141)- **kösüreleyiver**
- köseğ** : Bir yaşına kadar deve yavrusu (III/1-71)
- kücü** : Dokumada ipleri mekiğin geçeceği şekilde aralık bırakarak ayırmaya yarayan gereç (XXIV/2-12)
- küçü-** : Dokuma çezini yapılırken uygulanan bir işlem (XII/3-22)
- küğlenğ** : (1) Develerin toz banyosu yaptığı terler (I/9-8)
(2) Bir ala çuval çeşidi (XIII/1-7)
- külük** : Yufkanın tam açılmadan önceki bazlamaya benzeyen şekli (I/12-36)
- külünğ** : Taşları kırmak için kullanılan balyoz (III/2-146)
- kümeli** : Çok, bir şeyden fazla bulunması (X/1-142)
- kümüğ** : Burnu tam gelişmemiş (X/1-148)
- kürne-** : Koyunların sıcakta birbirine sokulması, bir araya gelmesi, uyuklaması veya uyuması (XXIV/2-253)- **kürner**
- künğ** : Kanalizasyon sisteminde kullanılan topraktan pişirilmiş boru (XI/2-34)

¹⁹⁶ Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı I*, TDK Yayınları, Ankara, 2004, s. 191.

¹⁹⁷ Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı I*, TDK Yayınları, Ankara, 2004, s. 126..

- küp** : Aniden, birden (X/2-81)
- küp-** : (1) Yıkılmak, kendi kendine yıkılmak (IX/1-580)- **küpmiş**
(2) Çok yorulmak, bitmek (IX/1-595)- **küpö_örüyüz**
- kürsül-** : Yığılıp kalmak, güçsüz düşmek, bitkin düşmek (XXIII/1-79)-
kürsülür
- L**
- lök** : İğdiş edilmemiş ve damızlık olarak kullanılan yoz erkek devenin (Hazar veya Arabi deve) beş yaşından sonra aldığı isim.
- M**
- mağlıç** : Pamuk (XXVIII/1-39)
- mağrı** : Tulukların iyileştirilmesinde kullanılan, ekki adıyla da anılan öğütülmüş kırmızı renkteki çam kabuğu (XXIV/5-138)
- maşam** : Ölünen yıkandığı yer (XXIV/4-41)
- maraz** : Apse, püy, hastalık (XVII/1-39)
- masır** : Dokumada, mekiğin içindeki çubuğa yerleştirilen üzeri ip dolalı makara (IX/1-258)
- maya** : Yoz dişi deve ile çift hörgüçlü erkek devenin çiftleştirilmesinden olan 5 yaş ve üzeri dişi deve (VII/1-62)
- meçikli** : Huysuz, dur durak bilmez (XII/2-29)
- mekik** : İki ucu ortasına göre ince olan içinde ipin sarılı olduğu masır bulunan ve dokumada kullanılan ağaç gereç (IX/1-258)
- mekiş** : Çene (XI/4-16)
- meleş-** : Koyunların ses çıkarması (XVII/2-33)
- melik** : Belik, saçların bir arada genellikle iki kısım halinde örülmesi (XIX/1-36)- **meliğiminîg biri**
- mertmen** : Yar bir yerde merdiven gibi olan taş düzlüğü veya bir dağ yamacında merdiven gibi duran tepe veya düzlük (XVI/1-71)-
mertmencēzde
- mil** : (1) Çadırın sivilini çadıra bağlamaya yarayan ağaç mih (XXII/1-22)
(2) Çorap örmek için kullanılan ağaç tığ (XXVI/2-79)

- millik** : Mil konulan dokuma torba (XXIV/6-39)
- muğanlı-** : Bunalmak, sıkıntı içine düşmek (V/1-86)
- Kutadgu Bilig’de “muñg”; “bun, sıkıntı, acı, ihtiyaç” olarak geçmektedir. “mungad-” ise “bunalmak, ihtiyaç” duymak anlamındadır.¹⁹⁸
- mundar** : Eti yenmeyen veya eti yenen hayvanın kesilmeden veya vurulmadan ölmesi durumu (X/3-9)
- muñğar** : Pınar (I/1-5)
- müle-** : Sığırların çıkardığı ses (XXIV/5-36)- **mülemiş**
- murayı** : Kendini olduğundan farklı gösterme, her şeyi beğenmeme (I/12-62)
- N**
- nacır** : Beserek ile yoz devenin çiftleştirilmesinden elde edilen deve cinsidir. Eğilleştirilmesi zor bir deve cinsidir (XVI/2-25)
- nağralı** : Başa kakılan, kahırlı (XVI/1-82)
- nemne** : Kim ise, ne ise (I/4-14)
- nor** : Peynir suyunun kaynatılması ile elde edilen çökelti (XV/1-166)
- nuzur** : İnme, beyin atağı (XXV/1-110)
- O**
- oba** : (1) Bir grup göçebe çadırı (aynı soydan olabilir veya olmayabilir) (IX/1-439)- **bizim oba**
(2) Komşu çadır (IX/1-271)- **obanınğ gızı**
(3) El, yabancı (XV/1-89)- **obalardan**
- BTS’te, 1. Göçebelerin konak yeri (Yarın daha gün ışımadan kovduracağım onları obadan-Y. Kemal). 2. Bu yerde konaklayan göçebe halk veya aile (Dayısı, amcası dâhil, obadan, oymaktan kimse dünür gitmeye gönüllü değildir).. DLT’de kelimenin oğuzca olduğu ve kabile anlamında kullanıldığı belirtilmiş (DLT, C. I, s. 86). Abdükadir İnan’a göre Moğolcadaki adak yeri anlamına gelen obo kelimesinin aslında eski bir Türk sözü olduğu, eski devirlerde Orta Asya’da

¹⁹⁸ Arat, Reşid Rahmeti., *Kutagu Bilig III. İndeks*, Haz: Kemal Eraslan, Osman Fikri Sertkaya Nuri yüce, İstanbul, 1979, s. 320.

oymak tanrısının (yer-su?) bulunduğu kurban ve adakların sunulduğu adak yeri anlamında kullanıldığını kaydetmiştir. Daha sonra Oğuzlarca, baş altı çadırdan oluşan çadır grubu anlamında kullanılmaya başlanmıştır.¹⁹⁹

- ocaklık** : Çadırda ateş yakılan yer (I/7-22)
- odaşık** : Yan yana 3-4 sürünün bir arada bulunması ve çobanların bir yeri yatak yaparak iş bölümü yapmasıdır (III/1-188)
- oğlandāğı** : Apandis hastalığı (I/13-3) - **oğlandāğıymış**
- oğlanlık** : Bernğleme hastalığı (XXIV/1-75)- **Oğlanlık tutar**
- oklā** : Ekmek yazmakta kullanılan yuvarlak ağaç gereç (XX/1-165)
- (<oklağa)**
- oku** : Çağrı, daha düğünler için yapılan davet (IX/1-307)
- olğa-** : Kaba şekilde dikmek (I/8-23)- **olğayıverdi**
- oluğ** : Pınar, su kaynağının akıtılmasına yarayan üstü oyulmuş dal veya ağaçtan yapılmış gereç (I/6-56)
- otlak** : Yörüklerin kışın bir köy arazisini hayvanlarını otlatmak için kiralaması (IV/10-14)
- ovca-** : Küçük parçalara ayırmak, sıkarak küçültmek (X/I-178)- **ovcaladık**
- Ö**
- öcüklen-** : Korku duymak, korku hissetmek (XXII/1-75-**öcüklenmen**)
- ödü sıd-** : Çok korkmak (XXI/1-221- **ödüm sıddı**)
- öğ-** : Tahıl gibi katı nesnelere azar azar dökmek, akıtmak (XXIV/3-100)- **öğer**
- öğdül** : Ödül. Yarışlarda hedefi vurana verilen hayvan, para gibi ödüller (III/1-222)
- ögeç** : İki yaşından sonra enenmiş (iğdiş edilmiş) erkek keçi (XXIV/4-70)
- öğkeli** : Öfkeli (I/7-12)
- öğreğ** : Bir aygır güdümünde atların oluşturduğu topluluk, at sürüsü, yıldı (I/3-7)

¹⁹⁹ Abdülkadir İnan., “Oba, Obo Sözlere Hakkında” *Makaleler ve İncelemeler*, C. I, TTK Yayınları Ankara, 1988, s. 614-616.

Öğrek <ögür “sürü, hara” ET²⁰⁰. İsimden isim yapım eki +Ak ekiyle oluşmuştur.

- öğrü (<öğürü)** : Bir şeyin aynısı, çok benzeri, eşi (XI/3-14)
- öğsüz bağ (öksüz bağ)** : Çadırın baş bağ ile arka bağı arasında kalan bağ (XX/1-49)
- öğüntü** : Bulantı, kusma isteği (XI/4-19)
- ölçer-** : Ateşi deşerek, odun atarak tazelemek, canlanmasını sağlamak (XVI/1-56)- **ölçeriyiz**
- ölgülük** : Ölü evi, taziyenin kabul edildiği ev, yer (IX/1-444)
- ömük** : Boğaz, gırtlak (I/5-19)- **ömüne**
- öndüGün** : Evvelki günden daha önce, birkaç gün önce, en yakın geçmişte (XVII/2-203)
- önğ** : Ön (XII/1-25)
- önğ-** : Saklanmak, düşmana pusu kurmak için saklanmak, gelmesini beklemek (XIX/2-4)- **önğgerdik**
- önğcek** : Dokuma etek. Kıl, yün önğcek çeşitleri vardır. Daha sonradan bezden yaptıkları mavi renkli gök önğcek (II/1-219)
- önğgeze** : Sürek avında avın beklenip gözetlendiği yer (XXV/1-162)
- önğlük golanğı** : Devenin boyun altından (ön bacaklarının gövde ile bağlandığı yerden) geçerek havudu tespit eden kolan (XXI/1-39)
- öreksesk** : Yöre, yaşadığı yer (XXIII/1-87)
- örelen-** : Olaya karışmak, sara kalmak (XVIII/2-28)-**örelendi**
- örk** : Hayvanın hareketlerini önlemek amacıyla bağlamaya yarayan dokuma uzun kolan, ip. Hayvanın bir yerde otlamasını sağlayan ip (XXV/2-109)
- örken** : Örme veya dokuma urgan, ip (XV/2-9)
- örkle-** : Hayvanın ayağından veya başından uzun bir iple bağlayarak, sabit bir yere bağlamak (XXV/2-109)

²⁰⁰ Gabain, A. Von., Eski Türkçenin Grameri, Çev: Mehmet Akakalın), Ankara: TDK Yayınları, 2007, s. 290.

- örtülük** : Çadırda yatakların konulduğu yer, bölüm (XXVI/1-132)
- örü** : Koyunları daha çok kışın gece dağa götürerek belli bir süre otlatmak (XVII/2-15)- **örüde**
- örülü** : Birbirine bağlı, birbirine yakın (XVIII/2-16)
- öskü** : Ateşte yanan odunun yanmayan kısmı, ucu yanan kömürlü odun parçası (XVI/1-96)
- öş** : Karanlık veya alaca karanlık (XXII/1-59)
- öteberi** : Eşya, eve ait her türlü nesne (IV/9-9)
- övendirēhi** : Tarımda kullanılan sopa şeklinde ağaçtan bir gereç (XXIII/1-175)
- övey** : Anaları ayrı olan çocukların her biri (XXIV/1-67)
- öz** : (1) Sulu, çayırly yer (X/1-193)
- öze-** : (1) Yünü çekmek, üzmek, kopmayacak şekilde yünü kabartmaya çalışmak (IV/9-13)- **özeriz**
(2) Yoğurdu ezmek (XXVI/1-28)- **özeriz**
- özek** : Can, canlılık (XVII/1-85)-**özēĠem yok**
- özengi** : Üzengi (XVII/3-12)
- öķ** : Develeri çağırma ünlemi (XII/5-2)
- P**
- palanġ** : İçi kamış veya yünden, dışı keçeden yapılan eşek semeri (III/1-46)
- palaz** : Bir aydan sonra keklik yavrusu (III/2-16)
- palazlan-** : Büyümek, çocukluktan çıkmak (XXV/2-70)- **palazlandı**
- part (oyunu)** : Şapkanın altına para konularak bulmaya çalışılan bir oyun (XXV/1-185)
- partaşırı** : Part oyununda şapkanın altında parayı bulanın kazandım anlamında söylediği ünlem (XXV/1-190)
- partıldı-** : Deprenmek, bacaklarını bilinçsiz oynatmak, germek (XXV/2-142)-**partıldıyan**

pek	: Sık, çok (I/7-32)
pekert-	: Katılaştırmak, sertleştirmek (IX/1-202)- pekerdirdik
pekeş-	: Sıklaşmak, katılaşmak, pekleşmek (IX/1-201)- pekeşirdi
pekid-	: Bir yükü hayvana iplerle tespit etmek, bağlamak (XXIV/2-292)- pekidiller
peklik	: Sertçe, katı şekilde (XI/2-70)
pelit	: Meşe (X/1-31)
pelit giliği	: Palamut, meşe meyvesi (X71-138)
perişan	: Gelin başlıklarında gümüş takı (II/1-112)
pırlan-	: Devamlı etrafında dönmek, veya belirli bir yerde devamlı dönmek (X/3-22)- pırlanır
pırtı	: Giyim için kullanılan eşya, pılı pırtısı ikilemesi ile kullanılır (XXIV/5-50)
poçu	: Başa sarılan sargı (IV/5-26)
port-	: Korkudan ürkmek, korkmak (XII/4-99)- portumuydu
pus-	: korkudan saklanmak, sessiz soluksuz kalmak (XIV/1-35)- pustum
pür	: Çam, ardıç, ladin gibi iğne yapraklı bitkilerin ince ve iğne yaprakları, dalındaki iğne yapraklar (I/13-8)- ardıç pürünü
pürlen-	: Çoğalmak, güçlenmek (IV/4-25)- pürlendik
püse	: Çam çırasının kaynatılarak elde edilen yağını, zifti (XXIV/5-137)
püsele-	: Hayvanlara, sinek konmasın diye püse sürmek (XXV/1-222)- püselerimiş
püsenğ püsenğ	: Yavaş yavaş yağın yağmur (XII/2-20)
S	
sabı	: Çocuk, çaresiz, yetim (II/1-11)

- sade yāğ** : Tere yağı (IX/1-321)
- sūdūr-,**
(<sündür) : Uzatmak, uzamasına neden olmak (XXIV/6-117)-**sūdūrerek**
- sağıl-** : Çıkararak gelmek (XXI/2-24)-**sağılmış**
- sak** : Uykusu hafif, en ufak bir sesteki hemen uyanan (XI/4-15)-**sakıdım**
- ET Türkçede “dikkatli anlamında kullanılmıştır.²⁰¹ DKH’nde “at kulağı sak olur”²⁰² olarak geçen kelime “uyanık, tetikte” anlamında verilmiştir.²⁰³
- sakar** : (1) Başta leke halinde bulunan beyazlık (VI/2-40).
(2) Dikkatsiz, tedbirsiz veya ters kimse. (XXVI/2-73)
- DKH’nde “atın alnındaki aklık” olarak verilmiştir. Ayrıca “aksi, ters, uğursuz; her an bir aksilik yapabilecek olan” anlamı da vardır.²⁰⁴
- sakarlaş-** : (Deniz) renk değiştirmek, dalgalanmaya başlamak (XIV/1-41)
- sal** : Ölü taşınması için kullanılan iki uzun ağaç ve arası dokuma ile gerilmiş ağaç düzenek (IV/1-20)
- Sal-** : Başboş bırakmak, serbest bırakmak, gitmesine izin vermek (V/1-46)- **salar mı**
- salak**
(**salamak**) : Sürünün bir gece dolaşıp geleceği yer (IX/2-161)-ğoyununğ salāğī
- salgara** : Tesadüfen, amaçsız şekilde, denk gelişine (XXV/2-116)
- samıt** : Sersem, uyuşuk, akli becerisi zayıf ((XI/4-16)
- samıtle-** : Sersemleyerek, sersem sersem yürüyerek (XI/4-16)-**samıtlayarak**
- sapan** : Taşı daha uzağa atmak için kullanılan örme ve iki ipten yapılmış bir gereç (XXVI/2-73)
- saplık** : Derilere katık basmaya yarayan ucu kalın sopa (IX/1-164)

²⁰¹ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akakalın), Ankara: TDK Yayınları, 2007, s. 292.

²⁰² Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı I*, TDK Yayınları, Ankara, 2004, s. 230.

²⁰³ Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 191.

²⁰⁴ Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 256.

sar-	: Köpeklerin hücum ederek ürme (XII/2-44)- köpek sarar
saraḳal-	: Bırakmamak, devamlı aynı şeyi yapmak (XII/4-86) - sarā_alır
sarala-	: Sarmak, IX/1-230)- saralardık
sası	: Günde kalmış, yanmış, buzulmuş, eski tadını kaybetmiş (XXV/2-119)
savıḳla-	: Başından atmak, ilgilenmemek (III/1-251)- savıḳlamış
savrı-	: Dişi koyunun kızgınlığı, cinsel istek (XVII/2-158)- savrıyacak
say	: düz, üzeri düzgün olan (IX/2-40)- say daşlar
sayacak	: Üzerine ekmek saçı konulan üçayaklı demir destek (XXIV/3-134)
sīyek	: Cinsel organından gelen sızıntının sidik ile karışması sonucu koyu sızıntı (XI/4-13)
saḳ	: Mersin, mersin pürü (XVII/2-2)
seḳeleş-	: Topal gibi aksayarak yürümek (IX/1-508)- seḳeleşir
seḳil	: Bacakta olan leke halinde olan beyazlık ((VI/2-40)
selenḡ	: Kulağa gelen bir haber, haber kırıntısı? Daha çok ses selenḡ ikilisi ile beraber kullanılır (XIII/1-45)
seni	: Üstünde ekmek yazılan (açılan) tahta gereç (XX/1-164)
sepele-	: Elek gibi su geçirmek, çiseleyerek yağmak (XI/1-43)
serp-	: Dağıtmak, saçmak (X/2-61)
sēyik	: Kırıklarda kullanılan tespit tahtası (XI/2-334)
seyil	: Sahil, Teke yöresi (IX/2-3)
sındı	: Makas ((IV/6-45)
sıranā	: Hamuru beze yaparken kesmek için kullanılan ağaç gereç (XII/4-129)
sırçan	: Çulfalığın kücüsünün asıldığı ve hareket ettirdiği karşılıklı iki adet döner ağaç alet (IV/9-30)- sırçannarı

sırım	: Deriden yapılmış ince iplik (IX/1-26)
sırkat	: Mal vergisi, ağnam vergisi (XI/1-71)
sırt	: Giysi (VI/2-27)- sırtlarıyla
sıtlık	: Islık (I/8-34)
sicim	: İnce bağcık, şerit şeklinde ip (XIX/2-43)
siġ-	: Saklanmak (XI/2-323)- siġerek
siġgir	: Bacak (IX/1-110)
sitil	: Çadırın dört yanını örten kıl dokumuş, çul (XXII/1-22)
sivri	: Zirve, bir yerin en yüksek yeri (VI/2-68)
siy-	: Akmak, sızmak (XXVI/1-131)- siyip
siyeç	: Çadırın üstündeki suyu sitillere aktaran yaklaşık 15-20 cm uzunluğunda kıl dokunma şerit. Siyece çadırın sitiller tespit edilir (XXIV/1-4)
soğuk	: (1) Rüzgar, yel (IV-1-29)- soğuk eser (2) Soğuk, serin (IX/1-146)- soğuk yerde
soğur-	: Emmek, suyunu emmek (XVII/3-189)- soğuracaklar
soluk	: Nefes (XXVI/1-170)
soruş-	: Dinlenmek, suyunu kaybetmek, kendi kendine pişmek (XV/1-131)- soruşurdu
söbü	: Yuvarlağın iki uçtan uzatılmış şekilde, fasulye çekirdeği görünümünde (IV/12-16)
sökele-	: Sökmek, aralamak (IX/1-240)
sömeç	: Yün kabartıldıktan sonra (tulup)yuvarlanarak silindirik yapıya sokulması (I/8-38)
söyke	: Dağın yamacı, yamaç (XXIV/2-282)
söykel-	: Yaslanmak bir şeyin yamacına yaslanmak, yamaca yatmak (I/3-19)- söykelmiş
sulak	: Hayvanların sürekli su içtiği yerler (XXV/3-24)

- surat** : Yamaç, dağ yamacı (XXV/2-75)
- susura-** : Susamak, susuz kalmak (XI/4-1)
- südlü aş** : Sütü aş; süt ve bulgurla yapılan yiyecek (III/1-198)
sütlaç <<sütü aş
- süksün** : Ense, ense kökü (XXVI/1-77)

DKH'nde kelime "süksün" olarak "ense" anlamında verilmiş.²⁰⁵
- sün-** : (1) Uzanmak (XVII/1-111)- **sündümüdü**
(2) Bir şeyi uzatmak, vermek (IV/9-46)-**sünüver**

DKH'nde "sün-" fiili KYA'nda olduğu gibi "uzamak" anlamında kullanılmıştır.²⁰⁶
- sündür-** : Uzatmak, uzamasına neden olmak (IX/1-250)- südürmüş
- sünüğ** : ? (XVII/2-169)- **sünüğü**
- sürme** : Kuşlarda göz üstü ve altında olan renk değişikliği (III/2-18)
- sürü** : (1) Çok hayvanın oluşturduğu birime verilen ad (XVII/3-62)
(2) Çok (XX/1-122)
- süyül-** : Uzakmak, uzamış olmak (XXI/2-24)- **süyülünsek**
- süyüm** : Çarkta eğrilen ipin üst üste kıvrılması, uzunlaşması ve sağlamlaşması sonucunda oluşan ip (IX/1-232)
- süzek** : Süt süzmek için kullanılan bez (XVII/2-91)
- şalvar** : Yünden dokunana sonra tepilerek keçeleştirilen pantolon (XXVIII/1-36)
- Ş**
- şerit** : Eskiden yürüklerde misafirler için ayrılan yatak takımının dürüldüğü örtü (XXIII/1-38)
- şşana** : Çoraplarda kullanılan bir yanış çeşidi (XXVI/2-88)
- şevşiri** : Çapraz şekilde, örnek; sağ kol sol bacak arasında bağ (XXI/1-73)

²⁰⁵ Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı I*, TDK Yayınları, Ankara, 2004, s. 191.

²⁰⁶ Gökyay, Orhan Şaik., *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003, s. 165.

- şimşek** : Yıldırım (XV/1-207)
- şiş** : Saçın üstünde ekmeği pişirmeye ve çevirmeye yarayan yassı ağaç gereç (XX/1-164)
- şişek** : Bir yaşını geçmiş dişi kuzu (IV/8-6)
- şítarı topu** : Rulo yapılmış ipeğimsi kumaş (IV/4-16)
- şora** : Şura, ora (IV/6-26)
- şorda** : Şurada (III/2-140)
- şordan** : Şuradan, oradan (IX/1-11)

T

- tanı-** : Bakmak, (VI/2-51)- **tanırdı**
- tapır** : Taşlık kayalık yerler (XXII/1-137)
- tarak** : Kayalı dar geçit (X/I-187)- **tarakdan**
- tarat-** : Art ardına yürümesini sağlamak, hareketlendirerek daha iyi olmasını sağlamak (IV/8-3)- **taratdık**
- tat** : Peltek, kelimeleri tam telefiz edemeyen (IX/1-452)
- teke** : Teke yöresi, sahil: daha çok Akdeniz kıyısı anlaşılır (XXIV/2-260)
- telleme ipi** : Deve dizgininde çılıbr ile dizgin arsında kullanılan ve deve zor duruma gelince kopan ip (III/2-99)
- tellik** : Örme çocuk başlığı (IV/9-37)- **telliĠi**
- temelli** : Tamamen, tam anlamıyla (XIII/1-38)
- ten** : Dokumda kullanılan iplerin her biri (XIII/4-8)
- tengerek** : (1) Yuvarlak, daire şeklinde (XXV/2-123).
(2) İp eğirmede kullanılan bir kirmen çeşidi (XIII/3-1).

Tegrek, Altay'larda yaşayan Teleütlerin dilinde "tekerlek, daire, yuvarlak", teŋgre "gökyüzü" anlamındadır²⁰⁷, ayrıca arabaya da *tegrek* derler. Şaman davulunun kasnağına

²⁰⁷ Sırkaşeva-Ryumina. L.T ve Kuçığaşeva, N.A., *Teleüt Ağzı Sözlüğü*, Çev: Şükrü Halük Akalın-Castegin Turgunbayev, TDK Yayınları, Ankara, 2000, ss. 110-111.

“tegerak” adı verilir, Bilindiği gibi kasnak yuvarlaktır.²⁰⁸ Tenger (menger) Türkmen Ağzı Sözlüğünde “yuvarlanarak” demektir.²⁰⁹ Eski Türkçedeki tengri, bu günkü muhtelif Türk lehçelerinde, her lehçenin fonetik özelliklerine göre, Tenğri (Uygur., Köktürk), Teğri (Şor), Tenğer (Sarı Uygur),²¹⁰ tenğri (DLT), Dingir (Sümer)²¹¹, taŋrı (Karhanlı, Osmanlı.)²¹² bölge ve zamana göre değişim geçirmiş "Tanrı" sözcüğünün türevleridir. Tengere Kayra Han'da tengere sıfatının kullanılması ilginçtir.²¹³ Bugünkü Şamanist Türkler gökyüzüne “tengere” demektedir. Bu da gök kubbenin veya gökyüzünün yuvarlak oluşundan kaynaklanmaktadır. Bugünkü şaman dualarının bazılarında "Bu gökteki bir tanrı" (Bu tengerede yangıs Kuday) diye hitap ediliyor.²¹⁴

- tepsere-** : Kurumaya yüz tutmuş, kurumaya başlamış, tam olarak kuru veya ıslak olmayan durum (XXIV/1-31)- tepsersin
- DKH'nde “tudakları tepsedi”²¹⁵ olarak geçen “tepsirmek” kelimesini Gökyay, “öfkesinden, kızgınlığından dudakları kuruyup kabardı”²¹⁶ ve Ergin, “dudakları kabarmak, büzülme, uçuklamak” şeklinde açıklamışlardır.²¹⁷
- teve-** : Destek olmak, destek vermek (IX/1-367)- **teveyörüller**
- tıfil** : Biraz büyükçe, ergenlik dönemindeki kişi (I712-80)
- tuğ** : Ağaçtan veya metalden yapılmış dikiş veya örgü gerci (XVII/1-121)
- tumarla-** : Saklamak, muhafaza etmek (XXIV/4-118)- **tumarlallarıdı**
- tırlı çuval** : Eşya, pırtı koymak için kullanılan kıl çuval (XV/1-36)
- timkiriş-** : (Beraberce) titremek (XXIII/1-143)- **timkirişillerimiş**

²⁰⁸ Anohin, A.V., *Altay Şamanlığına Ait Materyaller*, Çev; Zekeriya karadavut, Jannet Msnak kaeyeranova, Kömen Yayınları. Konya, 2006.

²⁰⁹ Türkmenoğlu Ahmet., *Türkmen Ağzı Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2008 , s. 84.

²¹⁰ Şirin, Hatice., *Kül Tigin Yazıtı, Notlar*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2015, s. 26.

²¹¹ Tuna, Osman Nedim., “Sümer-Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ve Türk Dilinin Yaşı meselesi”, s. 271. http://www.tdk.gov.tr/images/css/TDA/1989/1989_7_Tuna.pdf

²¹² Clouston, Gerard Sir., *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, The Clarendon Press, Oxford, 1972, s. 526.

²¹³ Radlof, Wilhelm ., *Sibirya'dan Seçmeler*, Çev: Ahmet Temir, Kültür Bakanlığı, İstanbul,1976, s. 215.

²¹⁴ İnan, Abdülkadir., *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar*, TTK Basımevi, Ankara, 1972, s. 27.

²¹⁵ Ergin, Muharrem., *Dede Korkut Kitabı I*, TDK Yayınları, Ankara, 2004, s. 111.

²¹⁶ Gökyay, Orhan Şaik., *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003, s. 57.

²¹⁷ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları Ankara, 1997, s. 191.

- tirke-** : Develeri arkası arkasına bağlamak, kervan oluşturmak (XXVI/2-25)- **tirkeller**
- tokat** : Hayvan hapishanesi, hayvanın hapis edilmesi (III/1-119)
- toklı** : Altı ayını geçmiş ve kırılmış kuzu (IV/8-7)
- toķmak** : (1) Çadır söğenlerini (çivi) çakmak için kullanılan ağaç gereç (XXVI/1-130)
(2) Hayvanların bacağına takılan bir köstek çeşidi (XVII/3-79)
(3) Yer adı (IV/5-1)
- toķuç** : Çamaşırı döğerek yıkamak için kullanılan ağaç gereç (IX/1-225)
- topar-** : Sıklaşmak, bir araya yaklaşmak, yuvarlaklaşmak (IX/1-170)-
toparırdı
- tor** : Eğitilmemiş, ürkek (III/1-53)
- tort** : Sütün kaynatılması ile hazırlanan içine un, tere yağı ve tortun bir miktar konularak hazırlanan uzun süreli ve kırmızı renkte yiyecek, dolaz (XXIV/2-42)
- tölle-** : Asmak, asarak sarkıtmak (IX/1-612)-**töllenirimiş āGāçda**
- tuluk** : Yayıkların yayıldığı deri: İçine yoğurdun dökülerek, bişekle dövülerek tereyağı çıkartılan eyileştirilmiş teke derisi (IX/2-138)
- tuluk** : Beş yaşından sonra erkek develerin ses çıkardığı ve köpük saçtığı ağızda bulunan organ (XXIV/2-101)-**tuluk yarar**
- tügle-** : Bağlamak, düğüm atmak (XXIV/6-86)-**tüğledi**
- tülü deve** : Çift hörgüçlü deve, Asya devesi (IV/13-1)
- tünğlü-** : Zıplamak, zıplayarak atlamak (XV/2-55)-**tünğlür**
- tüt-** : Kokmak, koklamak (XXIV/5-116)-**tüterdi**
- tütele-** : Koklamak (XXIII/1-90)-**burnuyla tüteleyerek**
- U, Ü
- uçu (içün, uçun** : İçin (I/2-4)

Orhon yazıtlarında, Eski Uygur Türkçesinde “üçün” olarak yazı diline geçmiş, “için, olduğundan” anlamında çekim edati olarak kullanılmıştır.^{218,219}

- uğurunu kes-** : Büyüğün önünden geçmek, saygısızlık etmek (IV/5-104)
- ul-** : Solmak, canlılığını kaybetmek (IV/7-18)- **ulmuş**
- uluğ** : (1) Yaptığı işi temiz yapmayan, düzgün yapmayan, dolaşık (kadın) (XXIV/1-56)
- uslu** : Yaramaz olmayan, akli başında (XX/1-122)

Eski Uygur Türkçesinde “us”, “akıl” demektir (Manichaika).²²⁰ KYA’nda anlam değişikliğine uğrayarak “yaramaz olmayan, akli başında” anlamında kullanılmaktadır.

- uşgard-** : Abartmak, abartarak söylemek (XXIV/1-78)-**uşgarderiniğ**
- uşgardma** : Abartma, büyütme (IV/7-15)
- utaş-** : Ulaşmak, yetişmek, arkasından yetişmek (XVIII/1-55)-**utaşalım**
- urğan** : Kıldan veya yünden dokunan kalın ip (XVII/3-88)
- ünneş-** : Sesli olarak haberleşmek (V/1-70)- **ünneşdi**
- üt-** : Yakmak, tütsülemek (XV/1-204)- **ütmedim**
- ütle-** : Seçmek, ayıklamak, ayırmak (IX/1-90)- **ütlerdik**
- üz-** : Yünü asılarak uzatmak, iki ucundan çekmek ve bu şekilde yün tüyleri gevşetmek, bir birinden uzaklaştırmak (IV/12-13)-**üzeriz**
- DKH’nde “üz-” olarak “koparmak, yüzmek (derisini, kabuğunu, soymak, koparmak)²²¹, çeke çeke koparmak”, anlamında kullanılmıştır.
- üzül-** : Bir yün sömeği veya bir nesneyi iki ucundan asılınca yün tüylerinin veya nesnenin dokusunun yavaş yavaş birbirinden ayrılması, incelmesi, kopacak duruma gelmesidir (IV/9-43)-**üzülür**

²¹⁸ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akakalın, Ankara: TDK Yayınları, 2007, s. 97.

²¹⁹ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 182.

²²⁰ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 363.

²²¹ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları Ankara, 1997, s. 307.

Eski Uygur Türkçesinde “üzül-”, “kopmak, kesilmek, yarıda kalmak, sona ermek” anlamında kullanılmıştır.²²² DKH’nde “üzil-” olarak “kopmak, kesilmek, yüzülmek” anlamında kullanılmıştır.²²³ KYA’nda kullanılan şekliyle kelime soyut anlam kazanarak insanın üzülmesi anlamına yükseldiğini sanıyoruz.

V

- valak** : Yavruluktan çıkmış köpek yavrusu, guluk (I/4-1)
varis : Dominant (alfa), diğerleri üzerine hâkimiyet kurmuş (X/3-1)

Y

- yabız** : Dik, çetin, zorlu dağ yamacı (XXIII/1-136)
yāğār : Derinin ezilmesi, kızarmasına, yara olması (IX/1-203)
**yūĠür-
(<yüĠür-)** : Koç ile koyunun çiftleşmesi, koyunu döllemesi, keçi, sığır için de kullanılır (IX/1-1189)
yağlık : Mendil, ibikleri yanırlı mendil (XXVI/1-206)
yaġnı : Kemikli sulu et yemeği (XXVIII/1-14)
yaķı : Daha çok karın ağrısı veya yaralar için hamur, soğan ve püse ile hazırlanan sargı (I/5-4)
yaķım : Deyiş, ağıt (X/3-17)
**yaķım yaķ-
yaķmıř** : Acılı bir olay üzerine sesli deyiş söylemek (X/3-19)- **yaķım
yaķmıř**
yaķ- (kuzu) : Öksüz bir kuzuyu, yavrulu, süt veren koyuna kabul ettirmek

Eski Türkçede “yak-“ “yaklaşmak” veya yanında olmak demektir.^{224,225} Sonuçta kuzunun koyuna yakınlaştırılması ve beslemek için bir yavru olarak kabul ettirilmesi vardır.

- yal** : Köpekler için hazırlanan, un, kepek karışımı sulu yiyecek (XXVI/1-241)

²²² Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 374.

²²³ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 308,

²²⁴ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 382.

²²⁵ Clauson, Sir Gerard., *An Etymological dictionary of Pre-Thirteen Century Turkish*, The clarendon press, Oxford, 1972, s. 896.

- yalak** : (1) Dağlarda çukur ve otlı yerler (XXI/1-222)
(2) Çukur yer (XVIII/2-82)
- yalarŋgı** : Ateşin etrafındaki sıcaklık, aşırı sıcaklık (XII/6-1)
- yama** : (1) Yamaç, dağın göğsü (XI/2-319)
(2) Sırtta delik bir yerin kapatılması (IX/1-221)
- yamaç** : (1) Karşına, karşısında (I/8-9)
(2) Dağ yamacı (VIII/1-288)
- yamra-** : Ağmak, yamaca ağmak (XIX/2-20)-**yamrardı**
- yaŋgış** : Yanış: desen, renkli desen (XXVI/1-16)
- yalıŋg** : (ayakları) çıplak, ayakkabısız (XVIII/2-37)
- yannık** : Küçük tuluk, yoğurt saklamak için kullanılan küçük keçi dersinde yapılmış kap (XXIV/5-150)
- yapağı** : Kışın sonunda, baharda kırkılmış yün (IX/2-126)
- yar-** : Memeden kesmek, ayırmak, süttten kesmek (XI/2-330)- **guzuyu yarmış**
- yar-** : (1) Kapı kırarak içeri girip hırsızlık yapmak (XXI/2-46)
(2) Parçalamak, bölmek (XVII/2-22)
(3) Memeden kesmek, annenin yavruyu sütle beslemekten, emzirmekten vazgeçmek (XI/2-330)- **guzuyu yarmış**
- yārenlik** : Hoş vakit geçirme, eğlenme (XXV/4-27)
- yarŋın** : Sırt, insan vücudunun sırtı (XVII/1-203)
- yarık-** : Ayrılmak (XXI/1-138)-**yarıkılmış**
- yassılt-** : İnceltmek, düz ve daha ince yapmak (IX/2-14)- **yassıldılar**
- yaş** : Islaklık (XII/2-56)-**yaş_ıla**
- yaşıl** : Yeşil (VIII/1-152).

Hemen hemen Türk Lehçelerinin çoğunda (Uygur, Hakasya, Kırgız, Çağatay, Harezm) “yaşıl” olarak kullanılmaktadır.²²⁶

²²⁶ Clauson, Sir Gerard. *An Etymological dictionary of Pre-Thirteen Century Turkish*, The Clarendon press, Oxford, 1972, s. 978.

- yatakla-** : Gömmek, defin etmek (XII/4-8)-**yataklamışlar**
- yaşmak** : Yazma, oyalı yazma (IX/1-360)- ana yaşmāĠi
- yavan** : Yağsız (XI/2-73)
- yavaşak** : Sıcaktan olan bir koyun hastalığı (XVIII/1-58)
- yavıklı** : Sevgili, genç veya kızın konuştuğu kişi (XXV/3-123)
- yavşan** : Kokulu ve acılı bir bitki (XI/2-294)
- yay** : (1) Yaz (IX/1-112)
(2) Yün kabartmak için yaya benzeyen ancak daha uzun ve kirişin bağlandığı ağaç gereç (XXIV/2-247)
- Eski Türkçede “yay”, “yaz” demektir.^{227,228} KYA da korunmuştur.
- yayık** : Yoğurdun tuluklara konularak yapılan yağ çıkarma işlemi (XVI/2-34)
- Eski Türkçede “yay-”; “yaymak, sarısmak” anlamında kullanılmaktadır.²²⁹ Yayık –k Fiilden isim yapan –k ekinin eklenmesi ile yayık olmuştur. KYA’nda yoğurdun sarılarak ve yayılarak tereyağı elde edilmesini anlatan işlemidir.
yayık< yay-
- yayığ yay-** : Yoğurdun tuluklara konduktan sonra bişsek ile döverek tere yağı çıkarmak (XXIV/1-22)
- yayıl-** : (Hayvanlar) otlamak (X/1-31)- **yayılacak**
- Eski Türkçede “yayılmak”; “dağıtılmak, yayılmak” anlamında kullanılmıştır.²³⁰
- yayın** : Yaz boyunca, yaz süresince (IV/12-5)
- yayқа-** : Çalkalayarak durulamak, durulamak (XV/2-65)-**yür yayқar**
- yayla** : Yay (yazın) döneminde yörüklerin yurt tuttuğu yerler, serin dağlar (IV/12-2)

²²⁷ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akalın, Ankara: TDK Yayınları, 2007, s.310.

²²⁸ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDKYayınları, Ankara, 2006, s.186.

²²⁹ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s.310,

²³⁰ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s.310,

Eski Türkçede “yayla”; “yaz mevsimini geçirmek, yaylaya çıkmak” anlamında kullanılmıştır.^{231,232} yayla<yaylag²³³

- yaylım** : Hayvanların yediği ot, çalı, yaprak (XVII/1-189)
- yaz** : İlk bahar (I/11-4)
- Eski Türkçede “yaz”; “ilkbahar” demektir.^{234,235}
- yaz-** : (1) (Kilim, yazgı) sermek (XXIV/3-125)- **yazdım**
(2) (Yufka) açmak (XII/4-123)-**yazallar**
- yazın** : İlkbaharda, ilkbahar süresi boyunca (XI/2-325)
- yazla** : Kış sonu yörüklerin ilkbaharda yurt tuttuğu yer (IX/1-96)
- yazma** : Başa örtülen örtü (XXV/3-118)
- yazmış** : İki ile 3 yaş arası dişi keçi (XVII/1-163)
- yed** : Kol, kanat? Hakimiyet (XXVII/1-4)
- yede-** : Ardından yetişmeye çalışmak, ulaşmaya çalışmak (XV/2-30)-
yedeyecekler
- yediniğ** : Hâkimiyeti altına almak, sahiplenmek (XXVII/1-4)
altına al-
- yekin-** : Harekete başlamak, yürümeye başlamak (I/2-4)
- yeğre** : Keçe yapılacak yünün kabartılmış ve yuvarlak (söbü) yapılmış hallideki her birimi (IV/12-14)
- yel** : (1) Rüzgar (III/2-126)
(2) Hastalık (IX/2-50)
- yele-** : Yelesini kırmak, uzun tüyleri kesmek (XXV/1-95)-
yelelirimiş
- yeli** : Atın boyun üstü boyunca uzanan daha uzun tüy (I/1-57)

²³¹ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri*, Çev: Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s.310,

²³² Tekin, Talat., *İrk Bitig*, TDK Yayınları; Ankara,2013, s.66.

²³³ Tekin, Talat., *İrk Bitig*, TDK Yayınları; A Tekin, Talat., *İrk Bitig*, TDK Yayınları; Ankara,2013, s.66.nkara,2013, s.66.

²³⁴ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s.187.

²³⁵ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin Grameri* (Çev: Mehmet Akakalın, Ankara: TDK Yayınları, 2007, s. 310.

- yepinti** : Özellikle gz döneminde koyun sütünün içine bir parça yufka atılarak ve ateŖte sürekli karıŖtırılarak elde edilen yiyecek (XVII/2-80)
- yrli** : Hiç, tamamen, temelli (VI/1-164)
- yetir-** : Bitirmek, tamamlamak (I/5-2)-**yetirmiŖ**
- yygi** : Daha çok hayvanların ve develerin yiyecekleri ot ve yapraklar (III/-25)
- yeyni** : (1) hafif, evik, pratik (XXIV/1-80)
- yırtma** : aputtan yapılan geçici baŖ bezi (V/1-36)
- yiği** : Kötü koku, pis koku (XXIV/1-87)
- yiğirmi** : Yirmi (XVI/1-40)
- “yiğirmi”, Orhun yazıtlarında²³⁶, Tonyukuk yazıtında²³⁷ ve Eski Uygur Trkesinde²³⁸ yazıya gemiŖ Ŗekliyle KYA’nda korunmuŖtur.
- yiril-** : Tam olmayan kesilmek, kesilerek ikiye ayrılmıŖ (IV/8-28)-**yirilmıŖ**
- Eski Türkçede “yiril-”; “ayırılma” olarak verilmiŖtir.²³⁹
- yirik** : Tam olmayan yarık, ikiye ayrılmıŖ (IV/8-24).
- Kelime DLT te “yirk” Ŗeklinde verilmiŖtir (DLT, C. III, s. 18)
- yitik** : Kaybolan (XVI/1-85)- **yitiğinggi**
- yitir-** : (1) Kaybetmek (X/3-15)- **yitirding**
(2) UzaklaŖtırmak, kovmak (III/2-37)
- yğrt al-** : Yoğurdu mayalamak. İlk defa çiğ veya Hıdırellez’de sütün yağmur suyu ile mayalanmasından elde edilmiŖtir (XXIV/6-15)
- yğrt dökmesi** : Süzme yoğurt ve tere yağı karıŖımı bir yiyecek (IX/1-29)
- yoldaŖ** : Yol arkadaŖı (XXII/1-77)

²³⁶ Tekin, Talat., *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 189.

²³⁷ Tekin, Talat., *Tonyukuk Yazıtı*, Simurg, Ankara, 1994, s: 49.

²³⁸ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 401,

²³⁹ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 311.

yoy- : (1) Düşük yapmak, yavruyu bırakmak, hayvanlar için kullanılır (XVII/2-42)
(2) Elindeki malzemeyi, nesneyi beceriksizlikten telef etmek, zayi etmek (XXIV/2-307)

Bu kelime Eski Uygur Türkçesindeki “mahvolmak” anlamına gelen “yod-” kelimesinden geliyor olabilir.²⁴⁰ Tarihi süreçte – d lerin -y’lere dönüştüğü düşünülecek olursa “yoy-” şekline gelmesi mümkündür. KYA’nda yavrunun rahimde “mahvolması, ölmesi” anlamında kullanılmıştır.

yoz : (1) Dokumada yanışsız, düz, desensiz (IX/2-99)

yoz deve : Çift hörgüçlü olmayan, Orda Doğu kökenli develer (XXIV/2-85)

yozlak : Atların yıldı idare edemeyen güçsüz erkeklerinin oluşturduğu grup (III/2-29)

yozlaklaş- : Erkek tülü deve veya kırmalarının iğdiş edildikten sonra eski gücünü kaybetmesi ve asıl özelliklerinden uzaklaşması (XXVI/1-157)- **yozlaklaşyörü**

yozlaş- : Eski saflığını ve arılığını kaybetmek (XI/2-238)-yozlaşmış

yūka : (1) ince, kalın olmayan, sığ, derin olmayan (IX/1-17)
(2) Yufka (yuka) olarak yapılan ve saçta pişirilen ekmek (XI/2-5)

Eski Uygur Türkçesinde “yuka”; “ince, muhtaç” olarak verilmiştir.²⁴¹ KYA’nda metinlere girmeyen “hali vakti yuka” anlamında da kullanılmaktadır. Saç ekmeğine “yuka” denilmesi ince oluşundan dolayı olması olasılığı çok yüksektir. DLT’te yufka ve yupka “yufka, saç ekmeği” anlamındadır (DLT, C. II. 350., DLT, C.III. 34). Yufka “ince, kalın olmayan” anlamına da gelmektedir (DLT, C. II. 350). Ayrıca “en ince, kalın olmayan” anlamına gelen yuwka (DLT, C.III, 33) vardır.

yum- : Kapamak, gözlerini kapamak (XIX/2-5)- **yumar**

yumak : İpin üst üstene sarılarak top şekline getirilmesi (IX/1-233)

yurt : Çadırların kurulduğu (tutulduğu) alan, çadır yeri (I/9-1)

yuv- : Yuvarlayarak sıkıştırmak, pekleştirmek, keçeyi bu şekilde sıklaştırmak (IX/2-124)-**yuvardık**
ET’de

²⁴⁰ Gabain, A. Von., *Eski Türkçenin grameri*, Çev: Mehmet Akakalın, Ankara, TDK Yayınları, 2007, s. 312.

²⁴¹ Gabain, A. Von. *Eski Türkçenin grameri* (Ceviren: Mehmet Akakalın), s. 313, Ankara: TDK Yayınları, 2007.

Eski Türkçede “yuv-” olarak geçen kelime, Osmanlıcada “yuvarlamak” anlamında kullanılmıştır.²⁴²

yuvala- : Kendi etrafında döndürmek, rulo yapar gibi döndürmek (XIII/2-6)- **yuvalarımış**

yü- : Yıkamak, yıkanmak, (XV/2-41)-yürüz

yūḳ : Bir yük, iki çuval (bir dev yükü) (XV/1-36)

yūḳ keçesi : Deveye yükler sarıldıktan sonra en üste konan ve çeki kolanının yükün üstünden kaymasını önleyen süslü, tokalı keçe (XXVI/1-22)

yüle- : Bilemek, keskinleştirmek (XVII/3-174)- **yülellerdir**

Eski Uygur Türkçesinde geçen yüligü (maitrisimit, 58-46) ve yülügü (maitrisimit, 2-8) “ustura” demektir. KYA, “Yülemek” kelimesinin usturayı keskinleştirmek işleminden gelmesi büyük olasıdır.²⁴³ DKH’nde “yüli-” olarak verilmiş ve “tırış etmek” anlamında kullanılmıştır.²⁴⁴

yūneḳ : Kırkına hazırlamak için koyun yıkanılan yer (XXV/1-236)

yüz çanḡḡı : Göçte develerin iki yüzüne takılan çanlar (XXVI/2-43)

yüzgeç : Dalgıç (IX/1-554)

yüzünḡguyu : Aşağı doğru, iniş aşağı (XXV/1-14)

Z

zalt (<salt) : Her zaman (XIII/1-140)

zıḡḡın (zılḡın)- : Direnmek, gerilmek, bir şeyi istemediği için geri çekilme hareketi sonunda veya ayak uyduramama durumunda arasındaki ipin gerilmesi (XXVI/2-59)-**zıḡḡınır**

zypan (zyypak) : Kaygan (IX/1-306)

zili : Göçülürken develerin üstüne örtülen yanışlı ve argaçlı dokunan örtü.

²⁴² Clauson, Sir Gerard. An Etymological dictionary of Pre-Thirteen Century Turkish, The Clarendon press, Oxford, 1972, s. 871.

²⁴³ Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin., *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014, s. 414.

²⁴⁴ Ergin, Muharrem., *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 343.

İKİLEMELER

- ara sara : “bazen” (XXIV/2-173)
- ayağım yalıñg başım ğabağ : “ayağım çıplak başım çıplak” (XXI/2-12)
- ayın oyun : “Şu, bu” (XXIII/1-174)
- azıñg buzuñg : “eski” (XX/1-60)- azıñg buzuñg ğavası mı bu
- cangıl cungul : “düzensiz, dikkat edilmeden” (I/6-5)
- çadır çatma : “çadır çatma” (XX/1-44)- ben çadır çatma görmedim çadır çatma
- çapıtımızı çarımızı : çapıtımızı çarığımızı (I/6-31)
- delimiñg depeđmiñg : “delimisin depekmişin” (I/9-14)
- ebük gübük : “falan filan” (XX/2-76)
- eğri-büğrü : “eğri, kambur” (XX/2-51)
- eğsik gedik : “eksik gedik” (I/12-4)- eğsim gediğimiz var
- el ayak : “insan, kalabalık” (I/1-14)- el ayak çekildik keri
- elim günüm : “obam” (XII+-113)
- ğaçak göçek : “kaçak göçek; kaçan göçen” (XVI/1-19)
- ğap ğacak : “kap kacak” (I/14-35)
- ğuru yavan : “kuru, yağsız” (XI/2-73)
- ğünü günñük : “günü gününe, zamanında” (III/1-177)
- ğöçünü āđını : “gök’ünü akını” (XVI/1-43)
- hal hatır : “hal hatır” (XI/2-110)
- hap map : “tablet, ilaç” (I/14-8)
- horda hurda : “orda, burda” (XXIV/5-78)
- hüsür kelete : “yün atıldıktan sonra döküntüsü” (XXIV/6-104)
- kıl kıpçık : “kıl kıpçak” (XV/2-49)
- mal melel : “mal melel” (XV/I-149)
- otlu purçlu : “otlu purçlu” (XXIV/1-24)- hindi otlu purçlu edi_örüller (XXIV/1-24)

- ölüsünü dirisini** : “ölüsünü dirisini” (XXIII/1-141)
- ötenġ berinġ** : “eşyanız, eşyadan ne varsa” (XVII/3-22)
- ses selenġ** : Ses haber (IV/7-9)
- yemēġı, sömēġı** : “(evin) yapılması gereken işler” (XIX/2-23)
- yoydu yostu** : “mavetmek, telef etmek” (XXIV/2-307)- **bi de iş duTarġana edemedi mi, o onu yoydu yostu dellerdi**

KAYNAKLAR

1. BÖLÜM (KARAKOYUNLU YÖRÜK ETNOGRAFYASI) İLE İLGİLİ KAYNAKLAR

Agacanov, Sergey Grigoreviç (2003). *Oğuzlar*, Selenge Yayınları, İstanbul.

Ak, Mehmet (2012). “19. Yüzyılda Teke Yöresi Yörüklerinin Sosyo-Ekonomik Durumu”, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Aksoy, Mustafa (2010). “Damga kavramı ve Türk Dünyasında damgalar”, *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Eylül, No. 285, ss.31-34.

Aksoy, Mustafa (2012). “Kazakistan’da Koç-Koyun Heykelli Mezarlar Taşları”, *Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi*, S. 2, ss. 29-31.

Aksoy, Mustafa (2013). “Türk Kültürü Bağlamında Avşar-Halı ve Kilimlerini Tartışmak”, *Avşar Kültür Coğrafyası ve halk Kültürü*, Yaşar kalafat, Adnan Menderes Kaya, Mustafa Aksoy, Berikan yayınevi, Ankara, ss.545-555.

Aksoy, Mustafa (2014). *Tarihin sessiz dili damgalar*, Oluşur Basın Hizmetleri, İstanbul.

Anohin, A.V. (2006). *Altay şamanlığına ait materyaller*, çev: Dr. Zekeriya Karadavut, Jannet Meyermanova, Kömen Yayınları, Konya.

Argaç, Nuri (2009). “Kilimlerde Oğuz Boy Ongunları ve Sürümleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S.183, ss. 617-632.

Argaç, Nuri (2010). *Kilimlerde Oğuz boy damgaları*. Kendi yayını, İzmir, ss. 5-16.

Arminius, Vambery (2009). *Bir sahte dervişin Orta Asya gezisi*, çev: Abdurahman Samipaşazade Abdülhalim, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Aslanapa, Oktay (2011). “Türk Sanatı”, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Aşıkpaşaoğlu (2011). *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, çev: H.N. Atsız, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Atabeyli, Naci Kum (1949). “Türkmen, Yürük ve Tahtacılar Arasında Tetkikler ve Görüşler”, *Türk Folklor Araştırmaları*, C.I, Aralık, S.5, ss: 69-71.

Atabeyli, Naci Kum (1950). “Türkmen, Yürük ve Tahtacılar Arasında Tetkikler ve Görüşler-4”, *Türk Folklor Araştırmaları*, C. I, S.10, s.156.

Atabeyli, Naci Kum (1934). “Karakoyun Havası ve Koca Kavalcı”, *Isparta Ün Halkevi Dergisi*, C.I, S.4, ss. 65-66.

Atabeyli, Naci Kum (1940). “Teke (Antalya) Yürükleri Hakkında Notlar”, *Türk tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, C.IV, ss. 213-222.

Ataman, Şadi Yaver (1958). “Doğu Türkistan Folklarından Örnekler”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S.102, s. 1632.

Atsız, Hüseyin Nihal (1997). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, ss.15-17 ve 82.

Atsız, Hüseyin Nihal (1935). *Türk Tarihi Üzerine Toplamalar*, Arkadaş Basımevi, İstanbul.

Aytmatov, Cengiz (2002). *Elveda Gülsarı*, Çev: Refik Özdek, Ötüken Yayınları, İstanbul, s. 93.

Ayverdi, İlhan (2010). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yay, İstanbul.

Clauson, Gerard Sir (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, The Clarendon Press, Oxford.

Çay, Abdulhalûk (1983). *Anadolu’da Türk Damgası: Koç heykel-mezar taşları ve Türklerde Koç-Koyun Meselesi*. Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara.

Darkot, Besim (1997). “Akkoyunlular”, *İslâm Ansiklopedisi*: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir, C.1, s. 253.

Daş, Abdurrahman (2004). “Ankara Savaşı Öncesi Timur ile Yıldırım Bayezid’in Mektuplaşmaları”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.15, ss.141-167.

Demircioğlu, Yusuf Ziya (1934). *Yörükler ve köylülerde hikâyeler, masallar*, Güneş matbaası, İstanbul, ss. 25-28.

Devletşah (1997). *Tezkire-i Devletşah (Tezkiretü’ş-Şuarâ)*, çev: Necati Lugal, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, C. III..

Diyarbakirli, Nejat (1972). *Hun Sanatı*, Milli eğitim Bakanlığı Kültür yayınları, İstanbul.

Durmaz, Ramazan (2013). “Türk Göçbeciliğinde Çadır: Orta Asya’dan Anadolu’ya Tarihi Seyir”. *Ahmet Atılâ Şentürk armağanı*, Ed: Ahmet Kartal, Mehmet Mahur Tulum, Akademik Kitaplar, İstanbul, ss. 213-226.

Durmaz, Ramazan (2007). “Dede Korkut Hikâyeleri’nde Geçen Bazı Sözcüklerin Kara Koyunlu Yörüklerinde Kullanımı”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. XCIII, No: 666, ss. 487-497.

Durmaz, Ramazan (2009). “Oğuzcadan Gelen Esinti: Karakoyunlu Yörükleri Ağzından Büyük Türkçe Sözlüğe Katkılar”, *Turkish Studies*, volume 4/4., Dr. Yücel Dağlı Anısına. ss.331-466.

Durmaz, Ramazan (2010). “Karakoyunlu Yörüklerinin Gelin Duvaklarında Sembolize Edilen Eski Türk İnancının izleri: Cıha (çıwı ?) ve yer-su’lar”, *Türk Dünyası Tarih, Kültür Dergisi*, S. 286, ss: 45-47.

Durul, Yusuf (1977). *Yörük Kilimleri: Niğde Yöresi*, Akbank Yayınları, İstanbul, s: 47.

Durul, Yusuf (1987 a). *Kilim Motifleri*, Türk. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Durul, Yusuf (1987 b). *Anadolu kilimlerinden örnekler:2*, Akbank Yayınları İstanbul.

Ebu Reyhân el bûrûnî (2001). *El-Cemâhir fi ma’rifet el-cehâvir* (İslam coğrafyacılarına göre Türkler ve Türk Ülkeleri), çev: Ramazan Şeşen, TTK Yayınları, Ankara.

Ebulgazi bahadır Han (1996). *Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin soykütüğü)*, Taşkent yazması, Haz: Zuhul Kargı Ölmez, Simurg Yayınları, Ankara.

Ebulgazi Bahadır Han (ty). *Türklerin Soy Kütüğü (Şecere-i terakime)*, Haz: Muharrem Ergin. Tercüman 1001 Temel Eser.

Eliade, Mircea (1972). *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*, Translated by Trask, Willard R, Princeton University Press. Princeton and Oxford.

Erdem, Tahir (1935). *Isparta Ün Halkevi Mecmuası*, C. II, Ağustos, S: 17, ss: 233-236.

Eren, Naci (1979 a). “Yörük Göçü; 2”, *Türk Folklor araştırmaları*, Ekim, s. 363.

Eren, Naci (1979 b). “Antalya Yöresi Göçer ve Yörüklerinde: Deve Donanımı ve Deve ile İlgili Bilgiler”, *Türk Folklor Araştırmaları*, Mart, S: 356.

Ergin Muharrem (2003). *Orhun abideleri*, Bogaziçi Yayınları, İstanbul.

Eröz, Mehmet (1997), *Yörükler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

Esin, Emel (1970). “Kün-ay Ay-Yıldız motifinin proto-Türk devrinden hakanlılara kadar iknografisi”. *VII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, Ankara, 25-29 Eylül, ss.313-359.

Esin, Emel (1979). *Türk kosmolojisi (İlk devir üzerine araştırmalar)*, Edebiyat Fakültesi Matbası, İstanbul.

Esin, Emel (1985). *Türk Kültür Tarihi: İç Asya’daki Erken Safhalar*, Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara.

Esin, Emel (2006). *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu*, Kabalcı Yayınları, İstanbul.

Evliya Çelebi (2010 a). *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, haz: Seyit Ali Kahraman ve Yücel Dağlı, Yapı kredi yay, C. IV. İstanbul.

Evliya Çelebi (2010 b), *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, haz: Seyit Ali Kahraman ve Yücel Dağlı, Yapı kredi yay, C. II, İstanbul.

Evliya Çelebi (2010 c), *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, haz: Seyit Ali Kahraman ve Yücel Dağlı, Yapı kredi yay, C. I, İstanbul.

Gökalp, Ziya (1976). *Türk Medeniyeti Tarihi*, Haz: İsmail Aka, Kâzım Kopruman, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Gökyay, Orhan Şaik (2003). *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Görgünay-Kırzıoğlu, Neriman (2001). *Altaylar'dan Tuna boyuna Türk Dünyası'nda Ortak yanırlar (Motifler)*, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara.

Görgünay, Neriman (2002). *Oğuz damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Güçlü, Muhammed (2000). *1864-1950 yılları arasında Serik (İdari, Ekonomik, Sosyal)*, Serik Belediyesi Kültür Yayınları, Antalya.

Gülensoy, Tuncer (1989). *Orhun'dan Anadolu'ya Türk Damgaları: Damgalar, İmler, Enler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayınları, İstanbul.

Gündüz, Tufan (2009). *Bozkırın Efendileri*, Yeditepe Yay, İstanbul, s: 47.

Gündüz, Tufan (2010). *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe yayınları. İstanbul.

Gyula Moravcsik (1938). *Türk Tarihinin Bizans Kaynakları*, çev: Hüseyin Namık Orkun, Sümer Basımevi, Ankara.

Halaçoğlu, Yusuf (1997). *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK Yay, Ankara.

Halaçoğlu, Yusuf (2009). *Anadolu'da; Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, TTK Yayınları, Ankara, C. III, ss.1231-1233.

İbn Fadlan (2005), *Seyahatnâme (Bin yıl önce Türkler ve Ötekiler)*, Çev: Sadık Şaşar, İstiklal kitabevi. İstanbul.

İbn Fakîh, *Muhtasara Kitâbi'l-Buldân (Müslüman Coğrafyacıların Gözüyle Ortaçağ'da Türkler)* (2004). çev: Yusuf Ziya Yörükkan, Süleyman Özkaya, Gelenek Yayınları, İstanbul, s. 286.

İbn Fazlan (1995). *Seyahatnâme*, çev: Ramazan Şeşen, Bedir yayınevi, İstanbul.

İbn Rusteh, *Kitâbü'l-A'lâki'n-Nefîse (Müslüman Coğrafyacıların Gözüyle Ortaçağ'da Türkler)* (2004), çev: Yusuf Ziya Yörükan, Süleyman Özkaya, Gelenek Yayınları, İstanbul, s. 234.

İnan, Abdülkadir (1972). *Tarihte ve Bugün Şamanizm: Materyaller ve Araştırmalar*, TTK Yayınları, Ankara.

İnan, Abdülkadir (1976). *Eski Türk Dini*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

İnan, Abdülkadir (1998). “Orun ve “Ülüş Meselesi I- Mevki-Orun Hukuku” , *Makaleler ve İncelemeler*, TTK Yayınları, Ankara I. Cilt, s. 241-234.

İnan, Abdülkadir (1975). “Damga ve Egzogami”, *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, S. 309. s.1.

İnan, Abdülkadir (1998) “Oba, Obo” Sözleri Hakkında,” *Makaleler ve İncelemeler*, TTK Yayınları, C. I, Ankara, ss. 614-616.

Kabaklı, Ahmet (1968). “Yörük ve Türkmen kadınlarının Baş Süslemeleri”, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 224, s. 4682.

Kafesoğlu, İbrahim (1992). *Bozkır Kültürü*, Türk Dünyası Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Kâşgarlı Mahmud (2006 a). *Divanü Lûgat-it-Türk*, haz, Besim Atalay, TDK yay, C.I, Ankara.

Kâşgarlı Mahmud (2006 b). *Divanü Lûgat-it-Türk*, haz, Besim Atalay, TDK yay, C. II, Ankara.

Kâşgarlı Mahmud (2006 c). *Divanü Lûgati't-Türk*, haz, Besim Atalay), , TDK Yayınları, C.III, Ankara.

Kononov, Andrey Nikolayeviç (2015) “Türk Lehçelerinde Renk Adlarının Semantiği”, *Gazi Türkiyat*, Çev. Reshida Adzhumerova- Emine Atmaca, S. 17, ss. 185-204.

Koşay, Zübeyr Hamit (1959), “Doğu Anadolu Mezartaşlarındaki Koç ve Koyun Heykelleri”, Milletlerarası I. Türk Sanatları Kongresi, Ankara, ss. 255-257.

Kut, A. Turgut (1984). “Damgalar Üzerine”, *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul, ss. 643-648.

Macit, Muhsin (2002). *Karakoyunlu Hükümdarı Cihânşâh'ın Türkçe Şiirleri*, Grafiker Yay, Ankara, s. 24.

Orkun, Hüseyin Namık (1987). *Eski Türk Yazıtları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Oruç Beğ (ty). Oruç beğ tarihi, haz: H.N. Atsız, Tercüman 10001 eser.

Ögel, Bahaeddin (2000). “Türklerde Ordu, Ordugâh, ve Otağ. Devlet, Ordu ve Aile Disiplininin Temelleri (Hunlardan Osmanlılara)”, *Türk Kültür Tarihine giriş*, Kültür Bakanlığı yayınları, C. VII, Ankara.

Paşabey-zâde Ömer Âli Bey (1997). *Türkmen Kızı*, haz: M. Kayahan Özgül, Balıkesir Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı yayınları, Isparta.

Pekin, Ersu (1975). “Yörük Çuvalları”, *Sanat Dünyamız*. Akbank yayınları, S. 5, ss. 14-20.

Radlof, Wilhelm (1976). *Sibirya'dan Seçmeler*, Çev: Ahmet Temir, Kültür Bakanlığı, İstanbul.

Rasonry, Laszlo (1988). *Tarihte Türklük*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.

Roux, Jean-Paul (2003). *Genghis Khan and the Mongol Empire*, Thames&Hudson, London.

Selekler, Macit (1938). “Antalya'da Göç”, *Türk Akdeniz Dergisi*, S. 8, ss. 36-38.

Selekler, Macit (1960). *Yarımaların arkasından: Antalya'da Kemer Melli, İbradı, Serik*, Orhan Mete ve Ortağı Kollektif Şirketi Matbası, İstanbul.

Selekler, Macit (2011). *Yarımaların Arkasından; Antalya'da Kemer Melli, İbradı, Serik*, haz: Ali Yıldız, Resul Kaya, Ek Yazıları, Serik Belediyesinin bir Kültür Hizmeti, Antalya.

Seyirci, Musa (1987). “Yörüklerde Alaçık”, *İçel Kültür Dergisi*, S.3, ss. 20-21.

Seyirci, Musa (2000). *Batı Akdeniz Yörükleri*, Der yayınları, İstanbul.

Sümer, Faruk (1958). “X. Yüzyılda Oğuzlar”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 6, S.3-4, ss: 131-162.

Sümer, Faruk (1959). “Oğuzlar'a Ait Destani Mahîyetde Eserler”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C.17, ss: 359-456.

Sümer, Faruk (1984). *Kara Koyunlular (Başlangıçtan Cihanşah'a karar)*, TTK Yayınları. Ankara.

Sümer, Faruk (1992). *Oğuzlar (Türkmenler); Tarihleri, Boy Teşkilatı, Destanları*, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul.

Şahin, Erdal (2007). “Ödül kelimesi üzerine”, turkoloji.cu.edu.tr/.../Erdal-sahin-odul-kelimesi-uzerine.

Şeref Han (1971). *Şerefname: Kürt Tarihi*, Ant yayınları, İstanbul.

Şükrullah (1939). *XV inci asır tarihçisi Şükrullah: Dokuz Boy Türkler Ve Osmanlı Sultanları Tarihi (Behcetüttevârîh Tercümesi)*, haz: Nihal Atsız, İstanbul Arkadaş Basımevi, İstanbul.

Togan, Zeki Velidi (1981). *Umumi Türk Tarihine Giriş*, Enderun Kitabevi, İstanbul..

Togan, Zeki Velidi (1982). *Oğuz Destanı: Rişideddin Oğuznâmesi, Tercüme ve Tahlili*, Enderun Kitabevi.

Turan, Osman (2003). *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Ya'kûbî (Kitâb el-büldân (nşr. de Geoje, Leyden, 1892), (*İslam coğrafyacılara göre Türkler ve Türk ülkeleri*), çev: Ramazan Şeşen, TTK Yayınları, TTK Yayınları Ankara.

Ya'kûbî (Kitâb el-büldân (nşr. de Geoje, Leyden, 1892), (*İslam coğrafyacılara göre Türkler ve Türk ülkeleri*). çev: Ramazan Şeşen, TTK Yayınları, Ankara, s. 189.

Yalgın, Ali Rıza (1943). *Anadolu'da Türk Damgaları: Uludağ'dan Toroslara*, Bursa Yenibasımevi, Bursa.

Yalgın, Ali Rıza (1977). *Cenupta Türkmen Oymakları II*, Haz: Sabahat Emir, Kültür bakanlığı, Ankara.

Yazıcı, Erdal ve Keçe, Hüseyin (1994) “*Göçebeler: İlk Yolcular, Son Mevsimler*”, Atlas Dergisi, S. 20, ss. 58-70.

Yazıcızâde Ali (2009). *Tevârîh-i Ali Selçuk*, haz: Abdullah Bakır, Çamlıca Basım, İstanbul.

2. BÖLÜM DİL İNCELEMESİ İLE İLGİLİ KAYNAKLAR

Ağca, Ferruh (2010). *Budist Türk Çevresi Metinlerinde Olumsuzluk ve yokluk Şekilleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Ağca, Ferruh (2012). “Eski Türkçe Metinlerde /η/ ~ /g/ Değişkenliği Üzerine”, *Türkbilig*, S.23, ss. 69-82.

Ağca, Ferruh (2016). *Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanı: Metim-Aktarma-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım*, Ankara, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Akar, Ali (2013). *Muğla ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara.

Akça, Hakan (2009). *Ankara İli Ağızları*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, s. 226.

Aksan, Doğan (2000). *Her Yünüyle Dil*, TDK Yayınları, Ankara.

Anohin, A.V (2006), *Altay Şamanlığına Ait Materyaller*, Çev; Zekeriya karadavut, Jannet Msnak kaeyermanova, Kömen Yay. Konya.

Arat, Reşid Rahmeti (1979). *Kutagu Bilig III. İndeks*, Haz: Kemal Eraslan, Osman Fikri Sertkaya Nuri yüce, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

Arat, Reşid Rahmeti (1987). “Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair”, *Makaleler*, C.1, Haz: Osman Fikri Sertkaya, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara, ss, 334-341.

Atay, Ayten (2002). “Eski Türkçe ma/me Edatının Anadolu Ağızlarındaki Kalıntısı”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 610, ss. 826-828.

Aydın, Mehmet (2002). *Aybastı Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, TDK Yayınları, Ankara.

Banguoğlu, Tahsin (2004). *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.

Başdaş, Cahit (2014). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında -kA/-kAnA Zarf-Fiil Şekilleri”, *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.7, S.33, ss. 28-36.

Boz, Erdoğan (2006). *Afyonkarahisar Merkez Ağzı*, Gazi Kiyabevi, Ankara.

Boz, Erdoğan (2012). “Ünsüz Düşme ve Kaybolmalarında Terim ve Tasnif Sorunu”, *Türk Dili Araştırmaları (makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Boz, Erdoğan (2013). *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi*, Gazi Kitapevi, Ankara.

Buran, Ahmet (1994). “-Ik Ekinin Anadolu Ağızlarında Kullanılışı”, *TDAY-Belleten*, TDK Yayınları, Ankara. ss. 11-18.

Caferoğlu, Ahmet (1993), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Endurun Kitabevi, İstanbul.
Ceylan, Emine (1991). “Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, Ankara, ss. 151-165.

Clauson, Gerard Sir (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, The Clarendon Press, Oxford.

Çağatay, Saadet (1954). "Türkçede ñ ~ ğ Sesine Dair", *TDAY (Belleten)-1954*, TDK Yayınları, Ankara.

Demir, İmdat (2014). “Güneybatı Anadolu Ağızlarındaki Pekiştirme Ekleri Üzerine”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.18, ss. 106-124.

Demir, Necati (2004). “Eski Türkiye Türkçesinde Tasvir Fiilleri”, *Zeynep Korkmaz Armağanı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, ss. 103-116.

Dinar, Talat (2015). “Anadolu Ağızlarında, Görülen Geçmiş Zaman Ve Dilek-Şart Kipi 3. Teklik Şahıs Çekimlerinde Görülen /N/ Sesi Ve Kullanıldığı Bölgeler”, *Atatürk*

Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED], Erzurum, S.53, ss. 155-199.

Doerfer, Gerhard (1963-1975). *Türkische and Mongolische Elemente, im neupersischen I-IV*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Veröffentlichungen der Orientalischen Kommission 19, Wiesbaden.

Doerfer, Gerhard (1968), *Das Chaladsch–eine archaische Türksprache in Zentralpersien*, ZDMG 118, 79- 112.

Doerfer, Gerhard (1969), “İran’daki Türk Dilleri”, TDAY Belleten 1969, s. 1-23.

Doğan, İsmail ve Usta, Zerrin (2014). *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayınları, Ankara.

Ebulgazi Bahadır Han (1996). *Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)*, Haz: Zuhâl Kargı Ölmez, Simurg, Ankara.

Eraslan, Kemal (2012 a). *Uygur Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.

Eraslan, Kemal (2012 b). "Eski Türkçe'de Yönelme (Dativ) Hali Ekinin Yapı, Fonksiyon Ve İfadeleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 29, ss. 67-76.

Ercilasun, Ahmet Bican (2002). *Kars İli Ağızları-Ses Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.

Ercilasun, Ahmet. B (1999). “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri”, *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni*, TDK yayınları, Ankara, ss. 43-61.

Erdem, Mehmet Dursun ve Bölük, Ramazan (2012), *Antalya ve Yöresi Ağızları*, Gazi Kitapevi, Ankara.

Ergin, Muharrem (1997). *Dede Kurkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, TDK yayınları Ankara.

Ergin, Muharrem (2002). *Üniversiteler için Türk Dili*, Bayrak Yayınları, İstanbul.

Ergin, Muharrem (2004). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.

Ergin, Muharrem (2004). *Dede Korkut Kitabı I*, TDK Yayınları, Ankara.

Ersoy, Feyzi (2012), *Türk-Moğol Dil İlişkileri ve Çuvaşça*, Gazi Kitapevi, Ankara.

Gabain, A.Von (2003). *Eski Türkçenin Grameri*, cev: Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara.

Gencan, Tahir Nejat (1979). *Dil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.

Gökyay, Orhan Şaik (2003). *Dede Korkut Hikâyeleri*, Dergâh yayınları, İstanbul.

Gül, Bülent (2016). *Moğolca İbni Mühennâ Lügati*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Gülensoy, Tuncer (1985). “Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki”, *İbrahim Kafesoğlu'nun Hatırasına Armağan*, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara, ss. 281-295.

Gülensoy, Tuncer (1988). *Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, TDK Yayınları, Ankara.

Gülsevin, Gürer (2008). “Türkiye Türkçesinde Ağızlarında Kıpçakça Denilen Unsurlar Üzerine 2: (Ç > Ş Değişmesi)”, *Turkish Studies*, Volume. 3/3, ss.378-387.

Gülsevin, Gürer (2010). *Yaşayan ve Tarihi Türkiye Türkçesi Ağızları*, Özel Kitaplar, İstanbul.

Gülsevin, Gürer (2017). “Eski Türk Yazıtlarında Kelime Başında /h-/ Sesi Gösterilmiş miydi?”, *Türk Dünyası*, S. 42, ss: 127-136.

Hacıeminoğlu, Necmettin (2015). *Türk Dilinde Edatlar*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.

İnan, Abdülkadir (1972). *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar*, TTK Basımevi, Ankara.

Karahan, Leyla (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TDK Yayınları, Ankara.

Karahan, Leyla (2012). “Türkçede Bazı Ek ve Edatlarda ‘-n’ Morfemi ile Ortaya Çıkan Varyantlaşma”, *Türk Moğol Araştırmaları Tuncer Gülensoy Armağanı*, (Ed. Bülent Gül), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, ss. 219-236.

Karahan, Leyla, (2011). “Görülen Geçmiş Zaman Eki –dı/-di’nin Tarz ve Bağlama Fonksiyonuna Dair”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, (ed: Ekrem Arıkoğlu, Dilek Ergüvenç Akbaba), Ankara, ss. 186-191.

Koç, Aylin (2010). “Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 28, ss.47-67.

Korkmaz, Zeynep (1994 b). *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1959). “Türk Dilinde +Ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 3-4, ss.275-358.

Korkmaz, Zeynep (1966). “Türkçede –madan, -meden, -madın, -medin Zarf-Fiil Ekinin Yapısı Üzerine” *Türkoloji Dergisi*, C.2, s. 260-269.

Korkmaz, Zeynep (1968). “Türkiye Türkçesinin ki Bağlama ve Şüphe Edatları Arasındaki Yapı ve Görev Ayrılığı”, *Necatî Lugal Armağanı*, Ankara, ss. 389-395.

Korkmaz, Zeynep (1988). “Türkçede ok/ök Kuvvetlendirme (İntensivum) Edatı Üzerine”, TDAY Belleten 1961, TTK Basım Evi, Ankara, ss. 13-29.

Korkmaz, Zeynep (1994 a). *Güney-Batı Anadolu Ağzları: Ses Bilgisi (fonetik)*, TDK Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1995). “Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden < -madın /-medin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine” *Türk Dili Üzerine Araştırmalar-I*, Ankara, s. 151-159.

Korkmaz, Zeynep (2007). *Grammer Terimleri sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara.

Lessing, Ferdinand D (2003). *Moğalca-Türkçe Sözlük 1*, Çev: Günay Karaağaç, TDK Yayınları, Ankara.

Öztürk, Erol (2009). *Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara.

Poppe, N. Nicholas (1960). *Vergleichende Grammatik der Altaischen Sprachen. Teil I., Comparative Grammar of the Altaic Languages*, Weisbaden.

Poppe, Nicholas (2016). *Moğol Dilinin Grameri*, Çev: Günay Karaağaç, TDK Yayınları, Ankara.

Sırkaşeva-Ryumina L.T ve Kuçigışeva, N.A (2000). *Teleüt Ağzı Sözlüğü*, Çev: Şükrü Halûk Akalın-Castegin Turgunbayev, TDK Yayınları, Ankara.

Şirin, Hatice (2015). *Kül Tigin Yazıtı, Notlar*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.

Tekin, Şinasi (1976), “Eski Türkçe”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, ss. 142-192.

Tekin, Talat (2011). *İrk Bitig*, TDK Yayınları, Ankara.

Tekin, Talat (1994), *Tunyukuk Yazıtı*, Simurg, Ankara.

Tekin, Talat (2000). *Orhon Türkçesi Grameri*, Ankara.

Tekin, Talat (2003). “On the Origin of Primary long Vowels in Turkic”, *Altayistik*, haz: Emine Yılmaz, Nurettin demir, Garfiker Yayıncılık, Ankara, ss. 57-72.

Tekin, Talât (2004). “On The Old Turkic Dative-Locative Suffix {+A}”, *Makaleler II, Tarihi Türk Yazı Dilleri*, Haz: Emine YILMAZ, Nurettin DEMİR Öncü Kitap, Ankara. ss. 512-519.

Tekin, Talat (2006), *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara.

Tuna, Osman Nedim (1972). “Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler”, TVII, İstanbul, ss. 209-258.

Tuna, Osman Nedim (1986). *Türk Dil Bilgisi (Fonetik-Morfoloji)*, İnönü Üniveristesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ders notları. Malatya.

Tuna, Osman Nedim (1989) “Sümer-Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ve Türk Dilinin Yaşı meselesi”, s. 271. http://www.tdk.gov.tr/images/css/TDA/1989/1989_7_Tuna.pdf.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (2009), Ankara.

Türk, Vahit (1996). “Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri”, *TDAY Belleteri*, ss. 291-340.

Türkmenoğlu Ahmet (2008). *Türkmen Ağzı Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Yıldırım, Fikret; Aydın, Erhan ve Alimov, Risbek (2013). *Yenisey-Kırgızistan Yazıtları ve Irk Bitig*, BilgeSu, Ankara.

Yüce, Nuri (1999). *Gerundienim Türkischen*, Şafak Matbaas, İstanbul.